AR Ft. E. Anz.-Ver. Ges. Eesti NSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 1 (686) Reedel, 12. jaanuaril 1968 XXII aastakäik

KAUGÕPPE talvine õppe-eksamisessioon on alanud

2300 kaugõppijat on detsembri- ja jaanuarikuul vana ülikooli juures. Teaduskondade järgi peavad tulema 1160 Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilast, nende hulgas kõige arvukam on ajaloolaste grupp — 339 üliõpilast, eesti keele ja kirjanduse üliõpilasi — 272, vene keele ja kirjanduse osakonnas — 184, inglise keele ja kirjanduse osakonnas 181 ning saksa keele ja kirjanduse osakonnas — 83.

Majandusteaduskonna üliõpilasi tuleb 402, Õigusteaduskonnast 378, bioloogia- ja geograafiaosakondadest 210, Kehakultuuriteaduskonna üliõpilasi 91, farmaatsiaosakonna üliõpilasi tuleb 28, matemaatikaosakonna üliõpilasi — 27.

Õigusteaduskonna VI kursus lõpetas oma viimase eksamisessiooni detsembrikuul. Kursus oli sessiooni terves koosseisus — 37 üliõpilast, kellest 34 sooritasid kõik nõutavad eksamid ja arvestused ning asusid diplomitööd kirjutama. Ainult 3 üliõpilasel jäi võlgu üks arvestus.

Viimane õppe-eksamisessioon on läbi ka Ajaloo-Keeleteaduskonna VI kursusel, kus on 98 üliõpilast. Sessioonist võttis osa 80% kursuse koosseisust, kellest osa tuli toime kõigi eksamite ja arvestustega.

Ajaloo-Keeleteaduskonna vene, saksa, inglise keele ja kirjanduse kaugõppe I—V kursuse üliõpilased olid talvisel sessioonil 2.—10. jaanuarini. Talvine sessioon jätkub III, IV ja V kursusele veel märtsikuul. Üliõpilaste majutamise raskused ei lubanud sessiooni läbi viia kõigis osakondades korraga.

Praegu on kohal Majandus-, Bioloogia-Geograafia- ja Kehakultuuriteaduskonna lõpukursused, kellel töö kestab kuni 31. jaanuarini.

Suurim arv kaugõppijaid tuleb kohale alates 24. jaanuarist ja jääb sessioonile kuni 5. veebruarini, s. o. ajavahemikul, kus statsionaarsed üliõpilased on talvevaheajal.

Uute üliõpilaste vastuvõtu plaan 1968. a. näeb ette võtta õppima statsionaarsesse osakonda 930 üliõpilast ja kaugõppeosakonda 460. Ette on nähtud võtta kaugõppijaid 5 teaduskonda: Ajaloo-Keele-, Majandus-, Õigus-, Kehakultuuri- ja Bioloogia-Geograafiateaduskonna geograafiaosakonda. Kaugõppe korras peaksid käesoleval õppeaastal lõpetama 213 üliõpilast.

Kaugõppeosakonnas on valminud kevadsemestriks õppetöö korraldamise plaan, mis üliõpilastele välja saadetakse. Valmimas on ka uus raadioloengute plaan, milles on ette nähtud rida uusi loenguid, mis pakuvad elavat huvi ka mitteüliõpilastele. Näit. prof. V. Alttoa loengud 19. saj. lõpu ja kaasaja kirjandusvooludest, dots. J. Peegli loengud teemal «Lugeja mõjutamise faktorid».

Ümbertöötatult tulevad ettekandmisele NLKP ajaloo alal dots. J. Jakobsoni, pedagoogika alal dots. I. Undi, üldkeeleteaduses prof. P. Ariste loengud.

Rida uusi loenguid on dots. O. Mutilt, van.-õpet. G. Liivilt, van.-õpet. L. Hone'lt van.-õpet. L. Otsmaalt ja õpet. J. Soonvaldilt.

On kahju, et filosoofia ja teadusliku kommunismi kateeder ei andnud ühtki loengut, samuti, et kõrvale jäid kõik Majandusteaduskonna kateedrid.

Raadio kaudu uute küsimuste tutvustamiste võimalust tuleks siiski kasutada. Temaatikat saab ju nii koostada, et see ei huvita ainult kaugõppijaid, vaid ka teisi raadiokuulajaid. Ei ole tarvis lugeda kogu kursust, vaid seda uut, mis on vahepeal tekkinud, sest paljud seisukohad muutuvad kiiresti ja uut tuleb kogu aeg juurde.

Möödunud sügisel kaugõppijate keskel korraldatud ankeet näitas, et raadioloenguid kuulavad väga paljud üliõpilased.

Kõrgema kooli pedagoogika arutlemiseks korraldab TRÜ teadusliku-metoodiline komisjon aprillikuul teadusliku konverentsi, kus tulevad arutamisele ka kaugõpet käsitlevad küsimused. Arutlused koondatakse üliõpilaste teadmiste kontrolli, hindamise ja menetluspraktika küsimustele. Vastavasisuliste ettekannetega on lubanud esineda õppejõud V. Kelder, J. Madisson, J. Laidvere, A. Valmet, A. Luigas, R. Kullus ja teised.

Pedagoogilise praktika korraldamisest kõnelevad H. Kurm ja G. Laugaste.

Õppe-eksamisessioonide kõrval on kaugõppes väga suure tähtsusega üliõpilaste sessioonidevaheline töö. Et vähendada väljalangemist ülikoolist ja suurendada tagajärjekalt lõpetavate üliõpilaste arvu, tuleb kaugõppijaid siduda mitmesuguste sessioonidevaheliste õppeürituste. Selleks on vajalik sessioonidevahelise õppetöö organiseerimine neis õppeainetes, milles kursusel on kõige suurem arv mahajääjaid.

Õpik on kaugõppeüliõpilastele kõige tähtsam, sest üliõpilane peab kodus iseseisvalt õppima. Siin on kaugõppijatele abimeheks peale TRÜ Teadusliku ja Õpperaamatukogu TRÜ kirjastusgrupp ja rotaprint. Mõlemad võivad 10. veebr. s. a. oma 10-aastasele viljakale tegevusele tagasi vaadata.

Kaugõppeosakond selgitab praegu üksikute õppeainete kaupa õpikute või rotaprindiväljaannete puudumist, informeerib kateedreid lünkadest ja palub, et vastavad õppejõud appi tuleksid ning puuduvad, kuid vajalikud väljaanded rotaprindi plaani võtaksid.

Kaugõppeosakond koos dekanaatide vastavate töötajatega ei saa ainult vaadelda ja registreerida, vaid peab aktiivselt ja loovalt kaasa aitama sellele, et kaugõppe korras ülikooli õppima tulnutest enamik saavutaks oma eesmärgi. Ka käimasolev talvine õppe-eksamisessioon peab andma selleks oma osa, et viimase kursuse üliõpilased saaksid kevadel õppeaasta lõppemisel diplomid.

L. KANGUR,
kaugõppeprorektori k. t.

Esimesed hinded on teada

Eksamitest Õigusteaduskonnas rääkis kriminaalõiguse kateedri õppejõud E. RAAL, kes eksamineeris kolmanda kursuse üliõpilasi.

«Võrreldes eelmise aastaga on vastuste tase tunduvalt tõusnud. Väljendutakse täpselt, loogiliselt, materjal on omandatud väga hästi. Kuid ega selline esinemine eksamitel tulnud üllatusena. Semestri vältel kirjutatud kontrolltööde ja praktikumide järgi võis seda juba eeldada.»

Tehes kokkuvõtet Õigusteaduskonna esimeste eksamite tulemustest võib rõõmuga märkida, et ükski üliõpilane ei saanud mitterahuldavat hinnet. Kui vaadelda kursuste tulemusi, siis on pilt järgmine. I kursusel on olnud üks eksam — rahuldavale sooritasid eksami neli üliõpilast. II kursusel on olnud samuti üks eksam — rahuldavale sooritasid eksami kaks üliõpilast. III kursusel on olnud kolm eksamit, kusjuures ainult üks üliõpilane on saanud rahuldava hinde. Loodame, et ka järgmised eksamid lähevad niisama hästi.

Kuidas on kulgenud eksamid Ajaloo-Keeleteaduskonna saksa filoloogidel?

Mõnel määral valgustab meid selles küsimuses saksa keele kateedri juhataja F. KIBERMAN.

«Esimesed eksamid on kõigil kursustel toimunud põhiaines — saksa keeles. Üldiselt võib tulemustega rahule jääda. Näha on, et üliõpilased on tööd teinud.

I kursusel tuleb neljateistkümnest saksa filoloogist uuesti eksamile tulla ühel. Ka II kursusel on pilt sama. I ja II kursusel on noormehi, kes demobiliseerusid Nõukogude armeest ja sellega on seletatav ka nende mõningane mahajäämus teistest. IV kursusel on olnud eksam teoreetilises foneetikas. Ka siin tuli ühel eksamihindeta matriklis lahkuda... Paar üliõpilast said rahuldavad, ülejäänutel olid hinneteks head ja väga head.

Mõnevõrra kurvastas V kursuse eriala eksam. Siin enam niisugust hinnet nagu «rahuldav» esineda ei tohiks. Kuid kahjuks kahele üliõpilasele ei saanud kuidagi paremat hinnet panna.

See oleks üldjoontes kõik möödunud eksamite kohta. Ees on aga veel teised ja nende hulgas ka filosoofia. Selle eksami sooritamiseks soovin jõudu ja jaksu kõigile!»

Vestlesid K. LÜSENBERG ja I. HOYER

Eksamid, eksamid! Aga närvid?

Oleme jõudnud taas semestri lõpusirgele. Ees on viimased tõkked, mõni neist üpris kõrge ja salakaval. Nende ületamisest oleneb semestri bilanss. Nüüd tuleb koondada kogu tähelepanu ja pingutada semestri «eelsoojendusringide» vältel ammutatud jõuvarud, et lõpp läheks ladusalt. Peaasi, et närvid alt ei veaks.

Jah, närvid — eks ole mõnigi kord just nende pärast häda. Liigne erutus või ülepingutus võib just otsustaval hetkel olla selleks teguriks, mis ei võimalda eksamil oma teadmistest täielikku ülevaadet anda. Seepärast on äärmiselt oluline eksamisessiooni vältel hoolt kanda mitte üksnes oma teadmistevaru viimase lihvi eest, vaid ka närvisüsteemi tasakaalu silmas pidada.

Arvan, et vaimse töö tervishoiu aabitsatõed on meie üliõpilastele hästi tuttavad. Seepärast ei pea ma vajalikuks korrata arutlusi sellistest teguritest nagu töö ja puhkuse režiim, uni, kehaline liikumine, toitumine, alkohol jne. Tahaksin alljärgnevas peatuda paaril hoopis vähem käsitletud faktoril.

Eksamisessiooni vältimatuks kaaslaseks on erutusseisund, isegi teatud ärevus. See kuulub asja juurde ning on teatud tasemeni jõudude mobiliseerimist soodustava toimega. Kui aga ärevus kujuneb liiga intensiivseks ja temaga kaasneb kindlusetusetunne, kõhklused ning eneseusaldamatus, siis mõjub ta halvavalt. Kuidas vältida eksamiärevuse sellist ulatust?

Üheks olulisemaks võtteks on eksamieelse aja õige planeerimine. Konkreetselt: eksamiks valmistumisel tuleb täpselt planeerida ülesanded igaks päevaks või isegi pooleks päevaks sellise arvestusega, et jõuaks korrata vajalikku materjali. Oleneb muidugi päevade arvust ja materjali kogumahust, kas seda saab teha üksainus kord või mitu korda. Siis aga tuleb hoolt kanda selle eest, et planeeritud ülesandeid täpselt täidetakse. Igasugusest segavast kõrvaltegevusest ja aja raiskamisest tuleb loobuda. Konkreetne ajajaotus välistab võimaluse, et mõni osa vajalikust materjalist jääb kordamata. On ju eksami üks seaduspärasusi, et piletile satub ikka mõni küsimus selliselt «uudismaalt». Aja planeerimine ei kindlusta aga mitte üksnes korralikku ettevalmistust, vaid annab ka sisemise kindlustunde ja hoiab ära liigse eksamiärevuse.

Ilma kindla plaanita materjali kallale asudes tekivad meie teadmistes paratamatult lüngad. Mõnda osa saab üksnes põgusalt lehitseda, mõni küsimus aga jääb hoopis ebaselgeks, sest — lihtsalt ei ole enam aega. Sellega kaasneb aga paratamatult sisemine võlatunne, mis ongi ärevust ja isegi hirmu tekitavaks ajendiks. «Seda küsimust ma ei jõudnud vaadatagi, too peatükk jäi lugemata... mis nüüd küll saab? Järsku tuleb mul pilet just nendest küsimustest. Mis küll teha?» — niisugustest mõttekäikudest sugeneb kõhklustunne, kindlusetus, kartus. Selline emotsionaalne seisund aga loomulikult ei soodusta, vaid vastupidi — halvab mõtlemisvõime ja mälumaterjali koordineeritud mobiliseerimist eksamil. Reaalne ajajaotusplaan ja selle sihipärane täitmine välistavad sellise seisundi.

Liigse ärevuse ning «eksamihirmu» kõrvaldamiseks on iidsetest aegadest kasutatud mitmesuguseid võtteid. Mõni leiab abi sellest, et ta eksami eelõhtul teeb pika jalutuskäigu või käib kinos kriminaalfilmi vaatamas, teine võtab enne eksamile minekut palderjani või mingit moodsat rahustusvahendit. Viimastega peab olema muidugi väga ettevaatlik, et mitte põhjustada loodetule vastupidist efekti. On aga veel üks vahend ärevuse vältimiseks, mida kahjuks vähe tuntakse — autosugestioon.

Autosugestioon — oma psüühilise seisundi ja enesetunde mõjustamine oma mõtete ja kujutluste abil — on mehhanism, mis tegelikult funktsioneerib lakkamatult. Eriti intensiivselt toimib autosugestioon nii pingelisel perioodil nagu seda on eksamisessioon. Kuid juhtudel, kus tegevusse astub stiihiline ja ebateadlik autosugestioon, on ta enamasti negatiivse suunaga. Iga kahtlus, iga mõte puudujäägile ettevalmistuses, iga kujutlus ootamatust raskusest eksamil sisendab kindlusetusetunnet ja süvendab ärevust. Kõhklev-kartlikud arutlused teemal «Mis küll saab? Kuidas mul küll läheb? Järsku läheb halvasti? Äkki kukun läbi?» jne. jne. — see on kahjuks küllaltki sagedaseks negatiivse autosugestiooni menetluseks. On loomulik, et selline emotsionaalne foon kuidagi ei soodusta võimeid kontsentreerivat pingutust.

Sõnaga — vältida negatiivset autosugestiooni, vältida mõtteid ja kujutlusi, mis ajendaksid kõhklusi, ärevust, kartust! Sihipärane töö materjali läbitöötamisel, täielik koondamine aine lahtimõtestamisele ning reeglipärane režiim aitavad selleks oluliselt kaasa. Sedasama autosugestiooni mehhanismi on võimalik rakendada teadlikult ning positiivses suunas. Iga kahtleva mõtte või kujutluse kerkimisel tuleb otsekohe sellele vastu seada teadlik positiivne, kindlusetunnet sisendav mõte: «Ma olen täiesti rahulik. Mul läheb hästi, mu pea töötab suurepäraselt. Ma olen rahulik.» Selliseid optimistlikke, tingimata jaatavas vormis autosugestiooni vormeleid on soovitav omaette ikka ja jälle korrata, eriti enne uinumist ja ärgates. Ka eksamiruumi ukse taga ja pileti küsimuste ettevalmistamise ajal, kui ärevus kipub segama, on selline positiivne autosugestioon kõige käepärasem ja tõhus vahend, kui ta eelnevalt on juba sisse töötatud. Proovige, mingit riski sellega ei kaasne! Muidugi — eksami edukaks õiendamiseks on autosugestioonist üksi veidi vähe, on vaja ikka ka teadmisi. Aga need on teil ju nagunii olemas.

Kivi kotti, noored sõbrad!

Prof. J. SAARMA

Üliõpilased!

Õpperaamatukogu kollektiiv tuli vastu ELKNÜ TRÜ Komitee õppesektori palvele pikendada jaanuarikuu pühapäevadel õpperaamatukogu lahtioleku aega. Pühapäeviti on raamatukogu avatud kella 9—19.

*

TRÜ õppeosakond teatab, et 1967/1968. õppeaasta talvise eksamisessiooni ajal võimaldatakse üliõpilastel kasutada õpperuumidena lisaks raamatukogudele peahoone auditooriume 204 ja 207 vastavalt:

aud. 204 — esmaspäevast reedeni kl. 9—21.30
laupäeval ja pühapäeval kl. 9—19.30

aud. 207 — esmaspäevast reedeni (välja arvatud teisipäev) kl. 17—21.30
laupäeval ja pühapäeval kl. 9—19.30.

ELKNÜ TRÜ Komitees

● Uue aasta puhul saabus TRÜ komsomoliorganisatsioonile tervitusi noorsoo-organisatsioonidelt nii Eestist, Nõukogude Liidust kui ka välismaalt. Meid tervitasid: EPA, TPI, TPedI, TRK, TKI, Kiievi Ülikool, Vilniuse Ülikool, Läti Ülikool, Riia Meditsiiniinstituut, Saraatovi Ülikool, Valgevene Polütehniline Instituut, Kaunase Meditsiiniinstituut, Oulu Ülikool (Soome), Debreceni Ülikool (Ungari).

● Möödunud aastal viibis ülikooli komsomolikomitee vahendusel välismaal 28 üliõpilast.

● ELKNÜ TRÜ komitee büroo andis soovituse sõiduks turistidena Inglismaale k. a. veebruaris üliõpilastele H. Eomoisale (Õigusteaduskonna IV kursus), T. Vellistele (inglise filoloogia III k.), M. Laagusele (inglise filoloogia III k.), L. Saveljevile (inglise filoloogia IV k.), ja L. Geršmanile (vene filoloogia III k.).

Parimaid soove algavaks uueks aastaks saatsid meile

Zum Jahreswechsel erlaube ich mir, Ihnen, zugleich im Namen des Akademischen Senats der Ernst-Moritz-Arndt Universität Greifswald, die herzlichsten Grüße zu entbieten, verbunden mit den besten Wünschen für guten Erfolg in unserem Kampf um den Frieden und für Ihr persönliches Wohlergehen.

Greifswald, im Dezember 1967
Der Rektor der Ernst-Moritz-Arndt Universität

Karlovy Ülikool (Prahas) ja Bratislava Teaduste Akadeemia Geograafiainstituut, Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitjad A. Green ja A. Veimer, Eesti NSV Haridusministeerium, Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riiklik Kirjastuskomitee, EKP Keskkomitee Kirjastus, Eesti NSV Põllumajanduse Ministeerium, Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riikliku Kõrgema- ja Kesk-erihariduse Komitee teaduslik-metoodiline kabinet, Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riiklik Kinematograafia Komitee, Eesti NSV Toiduainete Tööstuse Ministeerium, ENSV TA Majanduse Instituut, Eesti Loomakasvatuse ja Veterinaaria Teadusliku Uurimise Instituut, EKP Tartu Linnakomitee, Tartu TSN Täitevkomitee, Eesti NSV TM Eksperimentaalne ja Kliiniline Meditsiiniinstituut, Eesti NSV Teaduste Akadeemia Füüsika ja Astronoomia Instituudi füüsikaosakond, Üleliidulise Mullateadlaste Seltsi Eesti Filiaal, EPA mullateaduse ja agrokeemia kateeder, Eesti NSV Teaduste Akadeemia Zooloogia ja Botaanika Instituut, Põlevkivi Instituut, Eesti NSV Teaduste Akadeemia Füüsika ja Astronoomia Instituudi V. Struve nimeline

(Järg lk. 2)

HUVITAVAT ÜLIKOOLI AJALOOST

A. CHR. GASPARI
Ülikooli rektor a. 1804-1809

1804/05. õppeaastaks valiti ülikooli rektoriks Vene- ja Eesti-, Liivi- ning Kuramaa kubermangude ajaloo, geograafia ja statistika professor A. Chr. Gaspari.

Adam Christian Gaspari sündis 18. nov. 1752. a. Saksamaal, Schleisingeris. 1790. a. kaitses ta filosoofiadoktori väitekirja. 1795. a. oli ta Jena ülikoolis ning 1797.—1798. a. Oldenburgi gümnaasiumis erakorraliseks professoriks. Selle järel ta kuskil ei töötanud, olles pühendanud end teaduslikule tööle. Ta avaldas mitmeid iseseisvaid mahukaid teoseid ja töötas kaasa seeriaväljaannete toimetamisel. 20. märtsist 1803. a. valiti ta Tartu ülikooli Vene- ja Eesti-, Liivi-ning Kuramaa kubermangude ajaloo, geograafia ja statistika korraliseks professoriks. 1. augustist 1804 valiti ta ülikooli rektoriks. 1806/07. õppeaastal oli ta filosoofiateaduskonna filoloogiaosakonna dekaan.

A. Chr. Gaspari töötas Tartus ainult kuus aastat, lugedes sellel ajal järgmisi kursusi: Vene riigi statistika, tähtsamate Euroopa riikide statistika, Euroopa-väliste riikide geograafia, geograafia ajalugu, heraldika, Euroopa maade (välja arvatud Vene- ja Saksamaa) ajalugu, Baltimaade ajalugu. Vene ajalugu luges ta oma kolmel viimasel tööaastal.

Tartu ülikoolis töötas Gaspari kuni 1809. aastani. Siit läks ta Königsbergi ülikooli geograafia ja statistika professori kohale. Oma lahkumise põhjusena nimetas ta uue, kõige värskema kirjanduse puudumist Tartu ülikooli raamatukogus ja võimaluse puudumist seda oma raha eest hankida. Tema aine (statistika) aga nõudvat kõige värskemaid materjale, ta ei olevat võimeline esitama oma kuulajaile vananenud materjale statistika pähe. Kevadel 1812. a., pärast üldajaloo prof. G. F. Pöschmanni surma esitas filosoofiateaduskond A. Chr. Gaspari kandidatuuri vakantsele kohale. Kuigi ta sai valimistel häälteenamuse, ei tahetud teda esialgu kinnitada. Võib-olla mõjus sellele kaasa A. Kaissarovi eriarvamus, et oma ea ja tervisliku seisukorra tõttu poleks Gaspari enam suuteline oma ülesandeid korralikult täitma. Kuigi tema valimine lõpuks siiski kinnitati, loobus Gaspari Tartusse tagasi tulemast ja töötas lõpuni Königsbergi ülikoolis. Ta suri 27. mail 1830. a.

A. Chr. Gasparit tõstsid esile tema tööd geograafia ja statistika alalt. Üldse avaldas ta üle 20 töö, mõned neist õige mahukad, mitmeköitelised teosed statistika, ajaloo ja geograafia alalt, samuti ka õpikuid ja metoodilisi käsiraamatuid geograafia ja ajaloo alal.

Gaspari tähtsus seisneb kaasaegse maade- ja riigiteaduse populariseerimises. Tema tööd valmistasid ette hilisema geograafiateaduse arengu Saksamaal. Oma pedagoogilistes artiklites tõstis Gaspari esile vajadust elustada geograafia ja ajaloo õpetamist, mitte piirdudes ainult paljaste arvude ja nomenklatuuri esitamisega, nagu see tollal üldiselt tavaks oli.

E. F. Schmurlo järgi teosest Биографический словарь профессоров и преподавателей имп. Юрьевского, бывшего Дерптского университета за 100 лет его существования (1802—1902) под ред. Г. Левицкого, том. II, Юрьев [Tartu] 1903.

E. KUDU

H. KARRO foto

Parimaid soove algavaks uueks aastaks saatsid meile

(Algus lk. 1)

Observatoorium, RPI Eesti Maaehitusprojekt, Tallinna Keemiatehas, Eesti NSV TA Spetsiaalne Konstrueerimisbüroo, Eesti NSV Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidu Nõukogu, ENE toimetus, kirjastus «Kunst», kirjastus «Valgus», kirjastus «Eesti Raamat», Eesti NSV TA Fr. R. Kreutzwaldi nimeline Kirjandusmuuseum, Tartu Riiklik Kunstimuuseum, RAT «Vanemuine», Tartu Linna TSN TK kultuuriosakond, Eesti NSV Looduskaitse Seltsi juhatus, Eesti NSV Riiklik Ajaloo Keskarhiiv, Tartu Linnamuuseum, Eesti NSV Arhitektide Liit, H. Heidemanni nimeline trükikoda, EPT Tartu Rajoonikoondis, Tartu Jõesadam, remondi- ja mehaanikatehas «Teras», Tartu Lihakombinaat, Tartu Ehitusmaterjalide Tehas, Tartu Remondi- ja Ehitusvalitsus, Moskva Riiklik Ülikool, Tadžiki Riiklik Ülikool, Daugavpilsi Pedagoogiline Instituut, Läti P. Stučka nimeline Riiklik Ülikool, Irkutski Riiklik Ülikool, Uraali Riiklik Ülikool, Užgorodi Riiklik Ülikool, Kaug-Ida Riiklik Ülikool, Kišinjovi Riiklik Ülikool, Tbilisi Riiklik Ülikool, Saraatovi Riiklik Ülikool, Tallinna Polütehniline Instituut, Riia Füüsikainstituut, Tomski Riiklik Ülikool, Eesti NSV Riiklik Kunstiinstituut, Baškiiria Riiklik Ülikool, Harkovi Riiklik Ülikool, Tallinna Riiklik Konservatoorium, Kaunase Polütehniline Instituut, Kaasani Riiklik Ülikool, Jakuudi Riiklik Ülikool, Petrozavodski Riiklik Ülikool, Eesti Põllumajanduse Akadeemia, Vilniuse Riiklik Ülikool, Tšernovitsõ Riiklik Ülikool, «Eesti Looduse» toimetus, «Spordilehe» toimetus, Eesti Raadio ja Televisioon, «Loomingu» toimetus, «Noorte Hääle» toimetus, «Edasi» toimetus.

ALŽEERIA PANORAAM.

Selle foto saatsid meile uue aasta puhul Larissa ja Maido Rahula Alžeeria põhjarannikult.

Kõrgema kooli rahvakoolek

Rumeenia avalikkuse tähelepanu keskpunktis on mõnda aega püsinud ulatuslik teaduslik diskussioon. Õppejõud ja tootmise spetsialistid, üliõpilased ning nende vanemad alustasid diskussiooni, et analüüsida «Ülevaadet kõrgema hariduse arenemisest», mille oli välja töötanud haridusministeerium vastavate septsialistide kaasabiga.

Mis kaalutlustel neid väljatöötatud abinõusid kasutati?

Teatavasti andis sotsialistlik süsteem noorsoole kõik võimalused kõrgema hariduse omandamiseks. Kui 1938. a. tuli iga 10 000 elaniku kohta kõigest 15 üliõpilast, siis tänapäeval on see arv tõusnud 70-ni. Ja veel üks fakt. Iga 10 000 elaniku kohta on praegu 3 kõrgema haridusega inseneri (põllumajanduslik kaader välja arvatud), 1970. aastaks on neid juba 5. (Vastavalt statistika viimastele andmetele on see arv Inglismaal 3,5, Tšehhoslovakkias 3,3, Prantsusmaal 1,3 ja Saksa FV-s 3,4.) Siit järeldub, et me kuulume arenenud kõrgema haridusega maade hulka. Kuid see fakt kohustab ja nõuab täiendavaid loomingulisi jõupingutusi vastavalt praegustele ja tulevastele sotsialismi ülesehitustöö vajadustele, kaasaja teaduse ja tehnika edusammudele.

Ülikooli mõttelaad on alati silma torganud novaatorliku vaimu poolest. Siiski seisab see meil, nagu mujalgi maailmas, kõige raskema eksami ees, mida kunagi on tulnud sooritada. Sest kui sajandite jooksul oli terve maailma kõikide raamatukogude riiuleil kõigest 700 milj. köidet, ajakirja ja ajalehte, siis ainuüksi möödunud aastal anti statistika andmetele välja rohkem kui 1,5 milj. tööd. Täiesti põhjendatud arvutuste alusel võib öelda, et järgmise 15 aasta jooksul saavutab teadus rohkem, kui ta on saavutanud kogu oma eelnenud arenguperioodi jooksul kokku. Neis tingimustes kasvavad ka kõrgema kooli ülesanded.

Nagu järeldub ülalnimetatud «Ülevaatest», kindlustab mõningate liiga kitsaste õppeainete väljajätmine, peadistsipliinide erikaalu suurendamine, mõningate liiga spetsialiseeritud õppeainete kärpimine ja viimastel semestritel valikuliste õppedistsipliinide sisseviimine üliõpilaste kiire teadmiste omandamise, mis on tänapäeva ühiskonnale iseloomulik. Teiste sõnadega — üliõpilased kohanevad kergemini valitud erialaga ja selle arenguga. Projekti autorid arvestavad, et niisugune paindlik õppeprofiil loob head võimalused noorte spetsialistide edasiseks enesetäiendamiseks, mille tulemuseks on majandusele ja kultuurile laia teadusliku silmaringiga kaader, kes on võimeline pidevalt arvestama progressi.

Ühtlasi hakkavad kõrgemad koolid tegutsema vastavalt majanduse, teaduse ja kultuuri edasistele vajadustele. Selleks luuakse spetsiaalsed õppeasutused tehnilise ettevalmistuse andmiseks (neis on õppeaeg põhiliselt 2 aastat) ja diferentseeritakse nii kõrgemate koolide õppeaega kui ka spetsialiseerumise alasid. On tehtud ettepanek lühendada õppeaega kuuelt aastalt neljale või neljale ja poolele aastale 15 tehnilise ja agrotehnilise, 9 majandusliku, kunstilise ja stomatoloogilise eriala omandamiseks.

Silmas pidades tulevaste lõpetajate tegevuse spetsiifikat, avaldatakse arvamust ülikoolide kohta, mille ühiskondlike funktsioonide hulka kuulub peale üldhariduslike koolide õpetajate ettevalmistamise ka teaduslike töötajate, tööstuse, kõrgemate koolide õppejõudude, riigiaparaadi ja kultuuritöötajate kaadri ettevalmistamine. On kavas lühendada üldhariduslike koolide ja tehnikumide kaadri ettevalmistamise aega ülikoolides 4 aastani. Nendel üliõpilastel, kes kavatsevad hakata tegelema teadusliku tööga, kestab õppeaeg 4,5 aastat. Pärast III kursust teevad need üliõpilased läbi range eksami ja alles pärast seda jätkavad valitud eriala õppimist.

Arutluse käigus kerkinud huvitavate ideede hulgas tuleb ära märkida ka need, mis puudutavad loominguliste töötajate haridust. Konservatooriumides ja kujutava kunsti instituutides valitakse pärast esimest õppetsüklit välja kõige andekamad, kes ülejäänud õppeaja kestel tõstavad veelgi oma kunstilist meisterlikkust. Need aga, kes on lõpetanud ainult kursuse esimese tsükli, hakkavad õpetama oma erialal üldhariduslikes koolides. Pärast vastava kõrgema kooli lõpetamist toimuvad veel teatri- ja kinorežissööride, ooperilavastajate, teatri- ja kinojuhtide, dirigentide ja televisiooni loominguliste töötajate kursused, sest need elukutsed eeldavad põhjalikku ettevalmistust ja mitmekülgseid kunstialaseid kogemusi.

On täiesti arusaadav, et tähelepanu keskpunktis püsib õppeprotsess. Et esitada lõplik kontseptsioon, mis üldistaks nii meie maa kui ka teiste maade kogemusi, vaadatakse läbi õppeplaanid ja programmid, kusjuures rohkem kui seni võetakse arvesse teaduse ja kultuuri praegust arengutaset. Samaaegselt kindlustatakse üld- ja erikursuste ja loengute ning praktiliste tööde õigem vahekord. Et muuta kõrgemate koolide programm kaasaegsemaks, nähakse ette mitmete fakultatiivsete ja valikuliste õppedistsipliinide sisseviimist. Kui need distsipliinid on laialt juurdunud ja kui nad on kooskõlas antud teaduskonna konkreetsete vajadustega, võimaldavad nad üliõpilastele süvendada oma teadmisi neil aladel, milles nad on andekad ja mille vastu nad tunnevad erilist huvi. Õpetatud nõukogu kompetentsi kuulub õppeplaanide ja -programmide mõningane muutmine sõltuvalt ühe või teise teaduskonna profiilist. See abinõu kindlustab ühelt poolt spetsialiseerumise mitmekesisust ja teiselt poolt teaduslike juhendajate töö resultaatide paremat ärakasutamist spetsiaalsete ja fakultatiivsete kursuste raamides.

Niisiis, erilist huvi pakub tänuväärt idee — üliõpilaste mõtlemisvõime arendamine ja nende vaimse töö sidumine majandusliku ja sotsiaalse tegelikkusega. Selles suhtes ütleb oma sõna ka tootmispraktika täiustumine.

Arutasime siin küsimuste kompleksi, mis väga mitmest küljest läheneb kõrgema hariduse probleemidele. Neid probleeme on aga kaugelt rohkem kui käesoleva artikli autor on suutnud puudutada.

AL. POPESKU
(Ajakirjast «Rumeenia»)

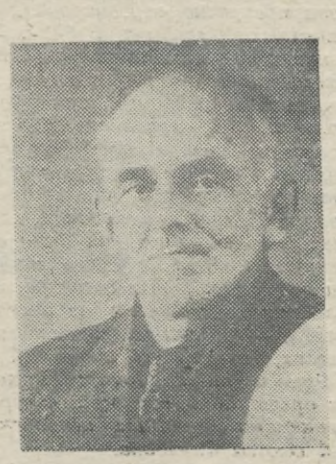
АРХИВНЫЕ НАХОДКИ О МАНДЕЛЬШТАМЕ

В будущем году исполняется 30 лет со дня смерти выдающегося русского-советского поэта О. Э. Мандельштама (1891—1938).

Редакция русской страницы помещает отрывки из записных книжек и черновиков поэта и одно из писем О. Мандельштама Вяч. Иванову. Эта публикация открывает новую рубрику «Архивные фрагменты».

О. Э. Мандельштам

Вяч. Иванов

В Москве, в Государственной библиотеке им. В. И. Ленина среди эпистолярного наследия Вяч. Иванова хранится несколько писем О. Э. Мандельштама, помеченных 1909 и 1911 годами (одно письмо — недатированное — относится к концу 1930-х годов) [1]. Почти к каждому письму приложены стихотворения Мандельштама.

Многие из современных Мандельштаму поэтов отдавали свои творения на суд Вяч. Иванова — признанного мастера, к тому же нередко оказывавшего покровительство молодым поэтам.

А. А. Ахматова пишет в своем дневнике (28 июля 1957 г.):

«Недавно найдены письма О. Э. к Вячеславу Иванову (1909). Это Мандельштам — символист. Их написал мальчик 18-ти лет, но можно поклясться, что автору их, этих писем, — 40 лет. Там же множество стихов. Они хороши, но в них нет того, что мы называем Мандельштамом». И далее: «в 1911 никакого пиетета к Вяч. Иванову в Мандельштаме не было» [2]. Приводимое письмо, однако, позволяет несколько иначе расценивать отношение двух поэтов.

Издание этих писем необходимо для понимания раннего творчества О. Мандельштама и его взглядов на литературу и искусство.

Приводимое здесь письмо датируется по почтовому штемпелю на конверте: Heidelberg 1. XI. 09, но вполне возможно, что и письмо (тем более — стихотворения) написаны раньше.

По-прежнему дорогой Вячеслав Иванович!

Не могу не сообщить вам свои лирические искания и достижения.

Насколько первыми я обязан вам — насколько вторые принадлежат вам по праву, о котором вы, быть может, и не думаете.

Ваш Осип Мандельштам.

[приведем также одно из шести стихотворений, приложенных к письму]

Пользуясь случаем, автор приносит глубокую благодарность А. Морозову за ценные указания по разысканию архивных материалов и Г. Суперфину за любезно предоставленный негатив фотографии О. Э. Мандельштама (1914).

Безумное веретено
Отпущено моей рукою.
И — мною ли оживлено —
Переливается оно
Безостановочной волною, —
Веретено.

Все одинаково темно;
Все в мире переплетено
Моею собственной рукою;
И, непрерывно и одно,
Обуреваемое мною
Остановить мне не дано —
Веретено.

*

Выдающийся русский поэт Осип Мандельштам известен как новатор в области прозы. Его яркая манера, сочетающая в себе достижения лучших образцов русского литературного письма начала века и своеобразно трансформированный поэтический язык, заставит не раз обратиться к нему ученых и просто читателей.

Воспроизводимые отрывки из записных книжек О. Мандельштама навеяны трагическим событием — смертью Маяковского. Вопрос о личных отношениях двух мастеров стиха сложен и не исследован. В этих отрывках проходят мотивы гротескно-ораторской «Четвертой прозы» О. Мандельштама.

Возможно, что отрывки являются набросками к «Путешествию в Армению».

Текст печатается по автографу.

Г. Суперфин.

О. Э. Мандельштам. Из записных книжек и черновиков

(публикуется впервые)

1) Три недели я просидел за столом против В [езыменского]. Однажды, столкнувшись со мной на лестнице, он сообщил мне о смерти М[аяковского]. Человек устроен на подобие громоотвода. Для таких вестей мы заземляемся и потому способны их выдерживать. И новость, скатившись на меня в образе Б[езыменского], ушла куда-то вниз под ступени.

2) В Сухуме в апреле я принял океаническую весть о гибели Маяковского — как водяная гора жгутами ударила позвоночник, стеснила дыхание и оставила соленый вкус во рту.

3) Общество, собравшееся в Сухуме, приняло весть о гибели первозданного поэта с постыдным равнодушием. В тот же вечер плясали «казачка» и пели турьбой у рояля студенческие вихрастые песни.

4) Рост — оборотень, а не реформатор. Кроме того, он фольклорный дурень, плачущий на свадьбе и смеющийся на похоронах. Недаром же мы наиболее бестактны, когда у нас ломается голос.

Критики М[аяковского] имеют к нему такое же отношение, как (какая-нибудь греческая) старуха, лечившая Эллинов от паховой грыжи, к Гераклу.

Более полный текст записных книжек О. Э. Мандельштама печатается в первых номерах журнала «Вопросы литературы» за 1968 год.

[ ] редакторские конъектуры и
( ) варианты в редакции (всего четыре редакции) выполнены Г. Суперфином.

[1] ГБЛ, рукописный отдел, ф.: 109 Вяч. Иванова.
[2] Ахматова А. А. Листки из дневника...

Симпозиум советской литературы

В октябре 1967 года преподаватели кафедры русской литературы Ю. Лотман, З. Минц, В. Беззубов побывали в Чехословакий. Мы попросили участников поездки рассказать о своих впечатлениях.

Рассказывает Зара Григорьевна Минц.

Цель Вашей поездки?

Мы были в Чехословакии по приглашению Общества Чехословацко-советской дружбы и двух литературных кафедр: Пражского и Братиславского университетов и принимали участие в работе симпозиума, посвященного советской литературе. Среди участников были Х. Опиц (ГДР), А. Флакер (Югославия), Г. Видженс (Австрия), К. Фриу (Франция) и другие. Конференция проходила в местечке Модра Гармония, неподалеку от Братиславы, и внесла европейских влияний русской ремного нового в понимание общеволюционной литературы. Очень интересен был вступительный доклад Мирослава Дрозды «Историко-литературное значение русского «авангарда». Он отличался не только точностью, но был и,

(Продолжение стр. 4)

MÕLK KAHEPUUDASEL SANGPOMMIL

ÄRMAN POE

Seiklusromaan üliõpilaste elust autori illustratsioonidega

Esimene anne

Peatükk peatüki asemel

Üllatusest, mis oli kronoloogiliselt tublisti ette rutanud ja mis esialgu põhjendust leidmata jääb õigeid aegu ootama, siin juttu ei tulegi. Punkt.

Järgmine peatükk
à la 12 vihast meest

Uue internaadi maksimumkorruse õppetoa vaikuses peeti paar päeva enne mainitud postkaardi ilmumist tähtsa komisjoni kinnist istungit. Valitses surmavaikus. Ruumi klaasaknad vaatasid kuhugi alla pimedusse, kust kostis suurte «Ikarus»-busside meloodilist jõuramist. Tuul leidis hõlpsasti tee, kuidas kinnistest akendest sisse pugeda ja võbistas kannatamatusega laual lebava paberipaki pealmisi lehti. Too oli kitarrikeelega keskelt oskamatult kinni tõmmatud ja andis sellisel kujul Saragossa käsikirja mõõtmed välja.

Päeval, mil Aivo toas (s .o. number 536) põhjalikum ülevaatus tehti, leiti... Ent laskem siinkohal rääkida ametlikul keelel:

«Lisaks sangpommile inventarinumbriga 536 murd 13, malmist, sile, kaal 32,00 kg, tuvastatakse veel järgmiste esemete defitsiit:

1. Toale kuulunud ajalehejutt «UFO-d», autor tundmata, köidetud, 8 lk., üks eksemplar.
2. Suusasaapad, Aivo P. ja Osvald N. stipendiumisäästudega ostetud, nahast, kontsade alla sisselõigatud tähtedega A ja O.
3. Raritectne (kodanlikuaegne) kalingurköites J. Verne'i teos «80 päevaga ümber maailma», laenutatud Toome raamatukogust, iseloomulike lillat värvi templitega.
4. Eesti NSV maanteede atlas, 1 eksemplar.

Samas leiti:

Umbmäärane kogus (netokaalus 3.05 kg) A. Poomvillale kuulunud täiskirjutatud paberilehti, mille läbivaatamiseks peeti vajalikuks moodustada komisjon koosseisus (järgnevas loetelus sisaldusid esimehe ja 11 liikme nimed) jne.»

Lubanud hilinejatel armuliku noogutusega istuda, vabastas komisjoni esimees paki teda aheldavast kitarrikeelest ning sissejuhatusota alustas ta kumeda häälega esimeselt lehelt:

PAGULASMEMUAARID kirjandusliku intermetso vormis e. PICKWICK-klubi järelejäänud paberid.

13. oktoober 196...

Elu on proosaline ja õõnes. Istun siin ELVA mändide (vt. viidet kaamelitega numbrist — Toim.) keskel üksikus majas vanaaegse trümoopeegli ees. Vaatan iseennast, meel on mõru.

24. oktoober, 196...

Esialgu pole viga. Ainult et noored õppejõud loevad kuradi tormates, nagu hoiaks nad pidevalt kuuma kartulit suus, neil pole vanade proffide mõõdukat ja stoilist joont. Üldiselt, ega selle «augulise» konspektiga kuhugi tarka kohta küll minna pole.

Sissemagamise oht kimbutab. Naabrid õpivad terve öö keemiat. Ohkavad ja kaebavad. Muud ei ole kui Glinka ja Glinka. Minu arvates oli ta ikka helilooja, aga nüüd selgus, et ta, jah, ka keemiat jagas. Õigus külll! Alles hiljaaegu kirjutati ajalehes, et näe Borodin olnud ka kõva keemik ja ooperitest vabal ajal talitanud isegi mesilas ringi.

Üks jagu muidumehi istub meedikute toas poole ööni ülal, küünal põleb pealuu sees ja läbi seina kosta «kontra», siis «rekontra» või veidi rahulikum «kolm padaemandat».

Mikk, see, kel on 7 keelega kitarr, räägib, et nad pakkuvat kaardimängus. Mida või keda? Herman läks juba üheainsa padaemanda pärast hulluks.»

Esimees tegi lühikese pausi, et hinge tõmmata. Protokollija oli mainitud hetkel ainus töötegija, ta vehkis naistudengliku agarusega kõike üles märkida. Kaks liiget magasid teiste selja taga. Vajaliku koguse õhku saanud, jätkas lugeja endises vaimus:

«Hommikul, kui keegi punktipealt kuus ärkab, käib üks ilmatu vile üle korruse ning vooditest tõusevad linadesse mässitud unised kogud uuele päevale vastu. Too pilt meenutab iga kord Napoleoni palgasõdurite virgumist lumehangedest.

Täna ärkasime hilja. Panime jooksuga. Sain kaks mõnusat muhku, paar prisket mändi oli vahepeal teerajale kasvanud. Jaamas — viimane vagun ... Nii kõlkusimegi suures kobaras selle trepikäsipuu küljes kuni Peeduni. Seal läks täissuitsetatud vagunis lahedaks, ma sain akna alla istuma. Peedult tuli trobikond tüdrukuid — tudengeid. Üks selline kaunite juustega, nagu ainult Louvre'is Renoire' maalidel näha võib, istus minu kõrvale. Et oli mõnusalt soe ja parasjagu pime, siis jäime mõlemad tukkuma. Ärkasin nõksatusest. Tartu oli. Too kaunis mademoiselle magas mu õla naal. Üks kihar puudutas väga rcaalselt, mitte maalilikuna mu põske. Oli kahju. Pidin ta äratama. Nii tutvusimegi. Ema oli ta 18 aasta eest ristinud Kerstiks.

29. oktoober 196...

Igakord tunnen mingit iseäralikku võbinat hinges, kui Kerstit kohtan. Seda pole nagu varem olnudki. Keskkoolis puudus plikade jaoks aeg ja pealegi vaatas meie poistepundi «Black Cat» juht sellisele faktile kui demoraliseerivale, meie printsüpidele vastunäidustatule.

Tavaliselt igal esmaspäeval poole viie ajal, kui mul tunnine loenguauk valitseb, käisin ma raamatupoes paberit ostmas. Ostsin korraga üheainsa ruudulise lehe. Pisut enam tõmbasid mind sinna ühed suured pruunid silmad. Ootasin iga uut esmaspäeva, et TEDA näha. Nüüd ma küll vist enam ei saa. Pean sel ajal Kerstiga kohtuma.

7. detsember 196...

Talv läheneb. Suvila tüüpi maja mõnud lähevad vaikselt ebamõnudeks üle. Kui tahad nägu pesta, tuleb suviste pioneeripoiste kombel joosta naabermajja; kus habetunud kütja põleva takukoonlaga veetorusid soojendab. Vesi on, nagu füüsikas öeldi, agregaatolekut vahetanud.

Ei usu, et Quiszenthalis (lugeja on ilmse võõrapärasusega kimbatuses) parem oleks. Seal pidi majavana nagu asehaldur kunagi isikuvabadust piirama. Nii piimaliitri kui kanamunad (viimased à 2 kop. võrra) kallimalt maksustama. Kui oleks tutvusi, saaks ka Pälsonis «partisanina» ära elada. Ühes sealses toas pidi öösel mehi lademes leiduma. Komandandi tuleku juhuks olla kõik välja koolitatud nagu sõjalaeva meeskond. Iga voodi alla üks ja too kõige osavam (geograaf), kes laua juures kateedrilt loenatud magamiskotis magab, vinnavat end mõne sekundi murdosa vältel intri pikkade narmastega laudlina varju. Komandant väljub paha aimamata, suures majas valitseb issanda rahu.

10. detsember 196...

Stipendiumijäänuste eest ostsin eile Kerstile kinopileti. Täna keetsime poistega ühiselt leivasuppi. Odav ja toitev, arvasid kõik. Olime parajasti kallale asumas, kui alumiselt korruselt sõjakas kamp, ilmselt auru all, sisse vajus, üks literatuursete kalduvustega vanema kursuse kõrend ka nende hulgas. Olin tähele pannud, et ka tema Kerstit...

«Kuule, sina!» lällas ta minu poole suundudes ja teel meie õhtusööki elektripliidilt maha lüües, «meil on sinuga üks...»

Kaugemale ta ei jõudnudki. Mikk, kes üldiselt küll tasakaalukas poiss on, ei pidanud vastu, haaras oma kalli kitarri ja lõi selle Ameerika komöödiafilmi reeglite kohaselt agressorile pähe. Edasine järgnes välgukiirusel, ühe sõnaga Soodom ja Komorra uut moodi. Meie ja Nemad! Padjad lendasid. Midagi kärises. Mu tektüüriraamat sai kaheks — Iliaseks ja Odüsseiaks. Üks tasakaalukas geograaf ajas kedagi gloobusega taga. Kaikus indiaani sõjakisa. Järsku nägin, kuidas üks neist haaras mõõdetud rahuga korruse ainukese vehtkustuti OH-5, lõi lõõkraua vastu põrandat, nagu oleks ta sellega tuttav või ülikoolis taolist tegutsemist õppinud, ja siis ... paiskus hirmus vahujuga. Valusa kaeblikkusega lõhkes laealune 45 W pirn. Tuba mattus pimedusse. Hamletliku küsimust, kas olla või mitte olla, ei jõudnud minus tekkidagi.

«Ära! Kersti juur-»

Esimehe monotoonne hääl katkes, nagu oleks seegi pooleks käristatud nagu leht, mida ta käes hoidis ...

Tehti vaheaeg. Magajad ärkasid. Tõstsid nagu kokkuräägitult käed. Nad olid igal juhul nõus Aivo meie edaspidise loo jaoks negatiivseks kangelaseks muutmisega. Protokollija avas akna, et ruum tuulduks, ja lahkus. Pakk pabereid jäi lahtiselt lauale.

Kui esimees mõneteistkümne minuti pärast ukse avas, nägi ta tollest asitõendite pakist vilksatavat aknaavas viimast lehte. Aknast järele vaadates suutsid komisjoniliikmed seletada vaid viie majakorruse tühjust ning suurt mullavallidega auku, mille otstarvet ei osanud keegi aimata ja mille sügavus peitis nüüd Poomvilla järgnevat elukäiku. Tuisupilgar ulgus üha valjemini! Esimees minestas. Lauale oli jäänud ainult kitarrikeel.

(Järgneb)

Симпозиум . . .

(Начало стр. 3)

бесспорно, научно-новаторским. Любопытен доклад югославского ученого Флакера о влиянии Маяковского, Хлебникова, Эренбурга на развитие хорватской революционной журналистики. Остальные доклады были также не менее интересны.

Чем эта поездка отличается от вашего прошлогоднего визита в эту страну?

Прошлогодняя поездка была связана с интересом к научной жизни Праги и Брно. В этом же году мы читали лекции в г. Прешове, где находится философский (филологический) факультет Кошицкого университета, а также в Оломоуцком университете, что дало возможность поездить по стране. Мы побывали в Татрах, на Аустерлицком поле, познакомились с Братиславским университетом и самим городом.

Какие научные контакты были установлены в ходе вашей поездки?

В Чехословакии очень интересуются работами советских литературоведов, в частности, работами ученых нашего университета. В Прешове мы видели переизданную на ротапринте книжку Ю. Лотмана «Лекции по структуральной поэтике», сфотографированную с тартуского издания. С некоторыми университетами, например, с Пражским (проф. Дрозда, Паролек) у нас существуют уже давние и прочные связи. Нынешняя поездка значительно расширила круг этих научных связей.

Разрешите также воспользоваться случаем, чтобы еще раз поблагодарить наших гостеприимных хозяев: профессоров Копаничака, В. Хому, доц. Слимака, (Братислава), проф. Заградку из Оломоуца, проф. Червеняка из Прешова и кафедру русской литературы Пражского университета.

В разговор вступает Валерий Иванович Беззубов, который подчеркивает разносторонность и глубину исследований чехословацких коллег по советской литературе. Так, он отмечает книгу проф. Дрозды «Бабель, Леонов, Солженицын», исследования Зд. Матхаузера о творчестве В. Маяковского, большой и интересный сборник русской советской поэзии XX в. «Kolo inspirare» («Колесо вдохновения»), — сборник, состоящий из произведений русских футуристов (Хлебников, Бурлюк, Маяковский), книгу о Мейерхольде Мартинека, серию теле- и радиопередач о творчестве Маяковского, Мейерхольда, Таирова, художников-лефовцев, посвященную 50-летию Советской власти.

Замечательный концерт

Нынешний концертный сезон в Тарту чрезвычайно насыщен разнообразными и интересными событиями. Но даже на фоне многих ярких выступлений, свидетелями которых мы были этой осенью, большое впечатление оставил фортепианный концерт, состоявшийся 12 декабря. Молодой пианист, студент Ленинградской консерватории Борис Фальков исполнил программу, состоявшую из произведений Скрябина и Моцарта.

Игра Фалькова производит впечатление большой серьезности, удивительной зрелости исполнителя. Эта зрелость проявилась уже в выборе исполняемых произведений. В программе концерта не было ни одного случайного номера, характер которого не соответствовал бы глубоко склонностям и творческой индивидуальности пианиста. В результате у слушателя возникает ощущение, которое крайне редко приходится испытывать на концертах, — ощущение единства всей программы как некоего художественного целого. Впечатление такое, как будто мы не просто прослушали несколько произведений, а восприняли целостный музыкальный образ, созданный художественной индивидуальностью исполнителя.

Борис Фальков обладает исключительно ярким и своеобразным артистическим «почерком». Речь однако идет не о некоторой совокупности «своих» приемов игры, составляющих обычно особенность всякого хорошего исполнителя. Нет, Б. Фалькову присуще свое, глубокое личное понимание исполняемой музыки, накладывающее отпечаток на все, что он играет. Именно поэтому при всей контрастности стиля исполненных им композиторов — контрастности отнюдь не стертой — его исполнение оказалось таким целостным и органичным.

Нервная, импульсивная, напряженная манера исполнения Фалькова прекрасно «проецировалась» на музыку Скрябина. В 6-й и 7-й сонатах пианист нашел очень убедительное сочетание красочности звучания и сложного и тонкого полифониума, хрупкости, «полетности» и большой силы. Ему одинаково хорошо удаются и красочные звуковые «пятна», и четкое голосоведение, при котором слышен каждый звук как бы в отдельности. Вообще очень широк диапазон тембровых оттенков, извлеченных пианистом из инструмента, — от мягких кантилены и легких, воздушных пассажей в Adagio и Andante Моцарта до почти оркестровой звучности, которой временами достигала исполнение 6-й сонаты Скрябина.

Особенно сильное и неожиданное впечатление оставила трактовка пианистом Моцарта. Его музыка оказывается у Фалькова очень далекой от той классической стройности, строгости и безмятежной яскости, которые обычно считаются чертами, определяющими облик композитора. В исполнении Фалькова мы услышали совершенно иного Моцарта — хрупкого, нервного, неожиданно поражающего глубоким трагизмом. Можно спорить относительно правомерности такой трактовки, но нельзя не отдать должного пианисту, подметившему и подчеркнувшему те черты музыки Моцарта, которые обычно остаются невыявленными, и тем самым обогатившему наше представление об этой музыке. Музыка Моцарта предстала неожиданно изобилующей острыми диссонансами (очень тонко «найденными» в тексте и подчеркнутыми пианистом), со свободным ритмическим дыханием. Вообще надо сказать, что своеобразная ритмика составляет одну из ярких черт исполнителя. Ритм пианиста исключительно гибок, разнообразен, богат оттенками. Б. Фальков не играет «по метроному», заботясь о буквальном исполнении длительностей, записанных в нотах. Такая манера игры всегда грозит исполнителю большими опасностями: стоит перейти какую-то очень тонкую грань — и произведение грозит буквально «рассыпаться». Особенно велика эта опасность при исполнении Моцарта, чья музыка, казалось бы, предъявляет исключительно жесткие требования к ритмической точности. Малейшее отклонение здесь обычно производит впечатление жеманности, напыщенной манерности и вызывает поэтому очень резкую реакцию. Но удивительно — совершенно свободная ритмическая игра Б. Фалькова, при всей своей непривычности, не только не вызывает такой реакции, но оказывается как-то по-своему, своеобразно очень ритмичной. По-видимому, игра пианиста, при всей спорности и остроте его интерпретации, при всей неожиданности используемых средств, так убеждает именно потому, что перед нами не просто исполнитель, владеющий теми или иными приемами, а подлинный артист, художник, игра которого настоящее творчество.

Хочется надеяться, что концерты Б. Фалькова еще не раз прозвучат в нашем городе.

Б. Гаспаров

СТРАНИЦУ ПОДГОТОВИЛИ Э. ЛИБМАН И В. МУЛИН.

Savilinnud

Õhtuste majatalituste aeg. Keegi käib paljajalu põntsudes akna alt mööda, heinanutid tinisevad vastu ämbripõhja. Videvik tiheneb.

Kellapendli tiksuv samm möödab vaikust mu toas. Asjad tumenevad, ümarduvad. Kuulan oma hingamist nagu teise oma.

Siis hakkavad nad rääkima, minu suvised savilinnud, kapis valgete kannude taga. Huikavad tasa, läbisegamini ja on nagu kooksid nad tihedat halli pitsi. Tunnen nende pisikesi valusaid hüüatusi torkamas oma laugudel ja kuklal. Mu videvikus tuba on mulle kuum.

Tuleb see üks. See, mida ma ei lõpetanud. Ta ei laula — mul ei olnud aega teha talle suud, ja ta ei vaata — ma ei osanud teha talle silmi. Ja ta ei tee haiget — ma ei jõudnud anda talle ilu. Ta tuleb lihtsalt oma poolikusega ja jääb kauaks ja teiste kaelte sinakad helgid libisevad üle ta armides tiivanukkide, teiste hüüete tillukesed tuletäpid põlevad ta pimedates silmades. Ma varjan näo käega ja ei julge ennast liigutada. Ma tean, et ta on ikka siin.

Ma vaatan oma käsi.

Seinapalkide tumedad vahejooned jooksevad judisedes kahele poole ja neelduvad videvikku. Nurki ei näe, aga tean.

Mul on tunne, et siin käis keegi. Keegi, kes seisis mu selja taga kogu mu lapseea. Nüüd tuleb ta harva. Praegu oli jälle. Linnud on vait.

Ta läks alles nüüd, pimedus liigub veel. Põrand vajub ... Läks alles nüüd. Olen üksinda. Savilinnud vaikivad.

Ehk tulnuks mul ühes minna?

ASTA HIIR

Uut teatmekirjandust

Советский Союз. **Эстония.** Географическое описание. Москва 1967. 255 lk.

Критика буржуазной и реформистской философии и социологии эпохи империализма. Советская литература на русском языке, опубликованная 1956—1965 гг. Москва 1967. 156 lk. (2288 nim.).

Экономика железного транспорта СССР. Библиографический указатель за 1958—1966. Москва 1967. 90 lk. (911 nim.)

Педагогическая библиография. (1924—1930). Москва 1967. 771 lk. (19320, 102 nim.).

Болезни системы крови. Каталог отечественной литературы 1918—1959 гг. Харьков 1967. 383 lk. (5675 nim.).

Русские географические атласы. XIX век. Сводный каталог. Выпуск I: 1801—1840 гг. Ленинград 1967. 320 lk. (141 nim.).

Атлас мира. 2-е издание. Москва 1967.

LAPI MAASTIK, linoollõige *L. Gontšarova*

1. DEBRECEN

Paar tundi pärast rügipiiri ületamist (kellad keerasime piiril 2 tundi tagasi) olime linnas, mis meie ülikooli tudengitele natukene tuttav peaks olema — Debrecenis. Ootasime mingit erilist välismaatunnet, kuid polnud midagi. Ainult Ungarimaa pind tundus veidi kõikuvat (olime 2,5 päeva rongis möödа saatnud). Jaamas tervitasid meid vagunitehase partei- ja KISZ-i komitee esindajad ning giid Janos.

Oeldakse, et esimene mulje, mis võõrast linnast jääb, on määrav. Meile näis Debrecen kummaliselt vaiksena, isegi liiga vaiksena linna kohta, mis oma elanike arvult on riigis kolmandal kohal. Kuid juba järgmisel päeval veendusime, et just see omapära tegi linna eriti veetlevaks. Debrecen on Ungari tähtsaima põllumajanduspiirkonna keskus, Kesk-Euroopa kalvinistide «pealinn» (alles paar aastat tagasi toimus seal ülemaailmne kalvinistide kongress). Seal on hulk igasuguseid kirikuid. Võib-olla selle kõige pärast ongi Debrecenil selline majesteetlik rahulik ilme.

Linnaekskursioon meenutas hästi vana filmi: ikka kiiresti, kiiresti bussist välja, jooksuga kirikusse (muuseumisse) ja uuesti bussi. (Nii oli see ka Pecsis ja Budapestis). Veidi eredamalt jäi meelde krematoorium. Seda tänu giidi leidlikkusele. Ta osutas idastiilis ehitusele pargis ja küsis, mis maja see meie arvates võiks olla. Mis sa ikka oskad arvata, ju ta siis mingi eriline asutus on. Pakkusime välja perekonnaseisuaktide büroo.

Õhtul vaatasime-kuulasime ooperiteatris «Fausti». Istusime kolmandal rõdul ja enne etenduse algust uurisime publikut. Kõik olid väga lihtsad, mõni isegi päris koduselt riides. Et riietehoid on tasuline, siis olid paljud otsustanud trammiraha kokku hoida (mõlemad maksavad 1 forint, s. o. 8 kopikat) ja hoidsid mantleid süles. Lavastus tundus liiga akadeemilisena. Dekoratsioonid ja kostüümid olid kõik väga täpsed, väga kirevad. Et ma ei ole asjatundja, siis ei või ma hakata lauljaid ja orkestrit hindama. Ainuke, mis häiris, olid aplausid pärast aariaid, mille järel Faust või Mefisto muutus ruttu lauljaks, kes aplausi eest kummardusega tänab. Mõnikord korrati isegi stseeni.

Järgmisel päeval korraldati neile, kes Tori ja Kabli rühmades koos ungarlastega töötasid, väike vastuvõtt ja ekskursioon Põllumajanduse Instituudis. See õppeasutus loodi 15 aastat tagasi. Nüüd on Ungaris selliseid 4, igas rajoonis üks. Esimene on juba üle saja aasta vana. Kõikidele neile instituutidele pööratakse väga palju tähelepanu, sest põllumajandus on Ungaris heal järjel: toodetakse kolm korda rohkem kui oma rahval tarvis läheb.

2 nädalat Ungaris

H. TOOMLA

Õppehooned ja ühiselamud on väga ilusad, väga moodsad. Ühiselamutoad on kaheosalised: magamistuba ja õppekabinet. Igas sellises «korteris» on vannituba. Korruste vahel liiguvad liftid. 80% üliõpilastest elab ühiselamuis. Koos söögiga maksab selline elu 200 forinti kuus (15 rubla). Ühiselamu sisekorra eeskirjade järgi ei tohi ükski poiss oma jalga tüdrukute ega ükski tüdruk poiste tuppa tõsta (!). Instituudis õpib 1 200 üliõpilast, nendest pooled mittestatsionaarselt. Et pärast lõpetamist töölesuunamist ei ole, siis on tüdrukutel raske tööd leida. Sellepärast õpib neid seal ainult 20%. Lõpetajaid on aastas 100—120. 16 kateedris töötab 100 õppejõudu. Tähtsaks peetakse keelteoskust. Iga üliõpilane peab õppima kahte võõrkeelt.

Instituudil on 3 autobussi ja 50 000 ha õppemaad. Lähemalt ollakse tuttavad Kiievi, Rostocki, Krakowi ja Vietra (Tšehhoslovakkia) kõrgemate põllumajanduskoolidega.

Stipendiumi jaotamise süsteem on ungarlastel väga keeruline. Määrav on muidugi ka üliõpilase majanduslik olukord. Kolmedega stipendiumi ei saa, neljadega saadakse 200 forinti. Kõige kasulikum on siiski ainult viitele õppida, see toob 800 forinti (60 rubla). Kes aga läbi on kukkunud, peab õppemaksu tasuma.

Põllumajanduse Instituudis asub Debreceni kõrgemate koolide (neid on seal 5, üliõpilasi aga 4000 ringis) ajalehe toimetus. Toimetaja on Garami Làszlò, Laci baci (onu Laci), hallide juuste ja heade silmadega mees, kellesse kõik tudengid (ka meie) lugupidamisega suhtusid. Tema töötas suvel Tori rühmas, oktoobrikuus käis Debreceni Ülikooli delegatsiooniga Tartus uut sõpruslepingut sõlmimas, nii on ta meile juba vana tuttav. Üliõpilasajalehe toimetuses töötab 3 koosseisulist töötajat, kes juhendavad 70 kirjasaatja tegevust. Leht ilmub kaks korda kuus ja lugude eest, mis seal avaldatakse, makstakse honorari.

(järgneb)

VAK

Detsembri keskpaiku pidas TRÜ teenistujate vastastikuse abistamise kassa oma iga-aastast üldkoosolekut. Abistamiskassa tegutseb 1947. a. alates ülikooli ametiühingukomitee juures.

Koosolekul kuulati ära juhatuse ja revisjonikomisjoni aruanded. Endine juhatus ja revisjonikomisjon valiti järgmiseks aastaks uuesti tagasi.

Üldkoosoleku otsusega suurendati seoses madalapalgaliste töötajate palgatõusuga ja kassa küllaldaste omavahendite olemasoluga pikaajaliste laenude ülemmäära 50 rublalt 70 rublale. Pikaajalisi laene antakse tähtajaga kuni 10 kuuks.

Alates 1. jaanuarist 1968. a. antakse ka kassast 10 rbl. lühilaenu kuni järgmise palgapäevani.

Selleks, et saada laenu, peab põhikirja järgi 2 kuud olema kassa liige. Liikmeks astumise maks on ühekordne, 0,5% palgast. Samas suuruses makstakse ka igakuist liikmemaksu. Kassa liikmest lahkumisel tagastatakse lahkujale liikmemaksudest laekunud summa.

Praegu on teenistujate vastastikuse abistamise kassal 128 liiget. Arvestades TRÜ töötajate suurt arvu, võiks kassa liikmete hulk olla suurem. Ka on ülikoolis kahtlemata uusi töötajaid, kes pole kuulnud meie organisatsioonist.

Informatsiooni saamiseks pöörduda laekur A. Juursoo poole, kes töötab TRÜ kaugõppeosakonnas, V. Kingissepa t. 18, III korrus, telef. 323.

TRÜ Teenistujate VAK Juhatus

JÄRGMINE AJALEHENUMBER ILMUB 19. JAANUARIL.

Tähelepanu!

Laste sügispeo fotod, samuti veel väljavõtmata kevadpäevade fotod saab kätte ülikooli klubist lastesektorist.

LASTESEKTOR

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет» г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja **trükk** Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 284. MB 00628.

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 2 (687) Reedel, 19. jaanuaril 1968 XXII aastakäik

Kuidas läheb? Millised on teadmised?

Neljapäeval oli I kursuse eesti filoloogide esimese eksamisessiooni teine eksam — antiikkirjandus. Sel puhul mõni küsimus dotsent R. Kleisile.

Kuidas hindate üliõpilaste teadmiste taset lõppenud eksami põhjal?

Tase oli hea. Peab ütlema, et isegi mõneti parem kui eelmistel aastatel. Sel aastal said rohkem kui pooled üliõpilastest hindeks väga hea, rahuldavaid oli vaid mõni üksik. Läbi ei kukkunud keegi.

Millega seletate teadmiste taseme tõusu?

Kõigepealt sellega, et huvi antiikkirjanduse vastu tõuseb aastaaastalt. Ka oli aeg enne eksamit küllalt pikk, et kogu materjal põhjalikult läbi korrata.

Millised puudused hakkasid silma?

Häiris üliõpilaste puudulik väljendusoskus. Eesti filoloogide juures on see eriti taunitav.

Dotsent Kleisiga vestles M. URLA

Ajaloo III ja IV kursusel lõppes üks raskemaid eksameid — Aasia ja Aafrika maade ajalugu. Palusime üldajaloo kateedri juhatajal professor J. Konksul jagada muljeid seltest. III kursuse eksamimaterjal ulatus 17. sajandist kuni 1917/18. aastani, IV kursusel aga Aasia ja Aafrika maade ajalugu 1918. a. kuni kaasajani.

Kuidas olete rahul eksamitulemustega?

Tulemused on head. III kursusel on hea töötahe ja töötatud on üsna kõvasti. Seetõttu siis ka tagajärjed vastavad: 8 «väga head», 16 «head» ja üks «rahuldav».

IV kursuse kohta ei või ka midagi halba ütelda. Seal on olemas hea tugev tuumik. Tulemused: 6 «väga head», 6 «head» ja 2 «rahuldavat».

Kuidas ollakse kursis kaasaja aktuaalsemate sündmustega Aasia ja Aafrika maades?

Mis puutub vastustesse, siis piletit teatakse. Kuid üldiste teadmiste osas on veel palju ära teha. Et meil osakonna vilistlaste jutu järgi tunnevad kooliõpilased väga suurt huvi kaasaja poliitiliste sündmuste vastu ning võivad ka õpetaja kimbatusse ajada, siis on kavas tugevasti laiendada kursuse materjali selles osas, mis puudutab aastaid 1945 kuni tänapäevani.

Teine põhimõte on suurendada nende teemade osatähtsust, mida tuleb käsitleda koolis. Koolis ei ole nende maade ajaloo spetsiaalset kursust, kuid üldise ajaloo käsitlemisel on need probleemid küllaltki aktuaalsed.

Kas on märgata edasiminekut praegustel kursustel võrreldes möödunud aastaga?

Tagurpidi minekut igatahes pole. Võrdlesin möödunud aastaga. Mulle paistab, et inimesed on muutunud täiskasvanumaks, tõsisemaks ja see avaldub ka suhtumises ainesse ning vastustes.

Nende kursuste suhtes on mul head lootused.

Professor J. Konksu küsitles A. KUREPALU

Ametiühingukomitees

Uusaasta esimene ametiühingukomitee koosolek toimus jaanuari alguses. Päevakorras oli:

1. Kaadriosakonna poolt esitatud vallandamistaotluse läbiarutamine.

2. 1967. a. töökaitse- ja ohutustehnika-alase kokkuleppe täitmisest.

3. 1968. a. sõlmitava töökaitse ja ohutustehnika-alase kokkuleppe projekti arutelu.

Järgmine ametiühingukomitee koosolek toimub 22. jaanuaril.

H. PUUSEPP

Ülikooli fotokonkursile laekunud töid

R. TENSON. «SPARTACUS» «RAJACAST»».

Ülikooli fotokonkursile laekunud töid

K. JÄRVISTE «AGA HOBU OLI VÄSIND JA PIIP OLI KUSTUND.»
R. NIGOL «TARE»

J. Käbin TRÜ-s

8.—9. jaanuaril külastas EKP Keskkomitee I sekretär J. Käbin TRÜ-d. Sm. J. Käbin vestles pikemalt ülikooli rektori prof. F. Klementiga ja parteikomitee sekretäri dotsent V. Ruusiga. Jutuajamisest võtsid osa ühiskonnateaduste kateedrijuhatajad ja mitmed aspirandid. Sm. J. Käbin külastas ka ülikooli sotsioloogia kabinetti.

EKP TRÜ Komitees

Aaastavahetusel arutas EKP TRÜ Komitee TRÜ kehakultuuriteaduskonna parteiorganisatsiooni tööd parteitu aktiiviga. Aruande esitas teaduskonna parteiorganisatsiooni sekretär Ivo Okk. Sõnavõttudes anti hinnang tehtud tööle. Ettepanekute osas nõuti Kääriku parteigrupi töö parandamist ja kursusejuhendajate töö parteilise suunamise tõhustamist. Tehti ka muid konkreetseid ettepanekuid kehakultuurialase õppe- ja kasvatustöö parandamiseks ülikoolis.

ELKNÜ TRÜ Komitees

● **12. jaanuaril toimus komsomoli linnakomitee ELKNÜ XIV kongressi Tartu delegatsiooni nõupidamine. Ülikooli delegaadid tegid ettepaneku esitada ELKNÜ Keskkomitee uue koosseisu valimisel TRÜ komsomoliorganisatsiooni poolt Paul Kenkmann, Mikk Titma ja Toomas Sutt.**

● **Enamik TRÜ esindajaid ELKNÜ Tartu Linnakomitees kuulub ideoloogiakomisjoni. Propaganda sektsiooni tööd juhib R. Ruutsoo. Komsomoliaktiivi õpetamise sektsiooni töö on usaldatud tervikuna TRÜ esindajate hoolde — sellega tegelevad H. Eomois, P. Vihalemm ja T. Sutt. Õppe- ja kasvatustöö sektsioonis töötavad TRÜ-st A. Roos, liikmekandidaadid T. Paigaline ja E. Pelfeldt. Teaduslik-metoodilist tööd juhendavad aspirandid Ü. Vooglaid, L. Karu, J. Kaarma ja üliõpilane J. Allik.**

● **Tähelepanu! Komsomoli arvestussektorist on võimalik laenutada tutvumiseks Eesti I üliõpilaskonverentsi kogumikku. Äsja trükist ilmunud kogumiku tiraaž on 200 eksemplari, millest TRÜ komsomoliorganisatsioonile on eraldatud 16.**

● **TRÜ komsomolikomitee sai ühe tuusiku sõiduks Bulgaariasse (10.—21. aprillini k. a.). Sõidu kogumaksumus 245 rubla. Avaldused esitada komiteesse hiljemalt 22. jaanuariks.**

HUVITAVAT ÜLIKOOLI AJALOOST

KARL FRIEDRICH MEYER Ülikooli rektor a. 1806—1808

K. F. Meyer sündis 16. veebruaril 1757. a. Hannoveris, õppis Braunschweigi Karli kolleegiumis ja hiljem Göttingeni ülikoolis, kuid ei omandanud teaduslikku kraadi. 1791. a. tuli ta Venemaale ja alates 1792. a. töötas advokaadina Tartus. 1797. a. oli ta linnavalitsuses raehärra, 1798. a. linnavalitsuse sündikuseks ja 1799. a. linna konsistooriumi assessoriks. 28. veebruaril 1802 määras Tartu ülikooli kuratooriumi kolleegium Meyeri ülikooli sündikuseks ja alates 30. juunist 1802 tsiviil- ja kriminaalõiguse korraliseks professoriks, mis hiljem nimetati ümber rooma ja saksa tsiviil- ja kriminaalõiguse professuuriks. Oma teenistusaja vältel Tartu ülikoolis oli Meyer kolm aastat ülikooli apellatsioonikohtu esimeheks, **valiti 2 korda ülikooli rektoriks (1806—1807 ja 1807—1808 õppeaastaks)** ning 6 korda Õigusteaduskonna dekaaniks (1803, 1808, 1811, 1812, 1813 ja 1815).

Tartu ülikoolis luges K. F. Meyer järgmisi kursusi: rooma õiguse institutsioonid, kaasaegse rooma õiguse süsteem, pandektid, õpetus hagidest ja vastulausetest, tsiviilõigus, juriidiline entsüklopeedia ja metodoloogia. Liivimaa tsiviilõiguse alused; kahel semestril olid tal välja kuulutatud praktilised harjutused. Kriminaalõigust luges ta ainult üks kord, ja nimelt 1802. a. sügissemestril. Kriminaalprotsessi ta ei lugenud kordagi. Kriminaalõigust lugesid tema asemel prof. Müthel ja prof. Köchi.

Õigusteaduskonna ettepanekul omistati talle 11. augustil 1814 õigusteaduste doktori kraad. K. F. Meyer suri Tartus 27. novembril 1817.

Mingeid trükitud teoseid tema sulest teada ei ole, välja arvatud lühikese kõne tekst, mille ta pidas Eylau võidu tähistamise aktusel ülikoolis 17. veebruaril 1807.

K. E. Meyeri viimasel dekaaniks oleku ajal (1815. a.) toimus Õigusteaduskonnas kurikuulus «rätsepa-promotsioon», kus dr. jur. kraad omistati ebaseaduslikult ühele rätsepale ja ühele kaupmehele.

P. P. Pustoroslevi järgi teosest **Биографический словарь профессоров и преподавателей Юрьевского, бывшего Дерптского университета 1802—1803. Т. I, Юрьев, (Tartu) 1902.**

E. KUDU

Üliõpilased!

TRÜ rektoraat ja ÜTÜ nõukogu kuulutavad välja üliõpilaste teaduslike tööde konkursi eesmärgil intensiivistada üliõpilaste iseseisvat teaduslikku tegevust. Konkursi võitjatele on ette nähtud preemiad.

Ühiskonnateaduste alal:

1) üks I preemia — 100 rbl.,
2) kaks II preemiat — à 50 rbl.,
3) neli III preemiat — à 25 rbl.

Põhikonkursil on ette nähtud preemiad parima töö eest:

1) meditsiini, bioloogia ja kehakultuuri erialal — 1 preemia 50 rbl.,
2) füüsika, keemia ja matemaatika erialal — 1 preemia 50 rbl.,
3) humanitaarteaduste erialal — 1 preemia 50 rbl.

Põhikonkursil kuuluvad veel eraldi hindamisele üliõpilastööd (ka referatiivset laadi), mis on tehtud I—III kursuse üliõpilaste poolt (ülaltoodud erialadel) — kokku 3 preemiat à 30 rbl.

Eraldi kuulutatakse välja konkurss parimale populaarteaduslikule loengule, kusjuures antakse välja 5 preemiat à 40 rbl. Loengu teema on vabal valikul. Esitada tuleb loengu tekst koos illustreeriva materjaliga (loengu kestus üks tund).

Võistlustööde ja loengute laekumise viimane tähtaeg on 1. aprill 1968. a.

Üliõpilane! Ootame Sinu aktiivset osavõttu nii teaduslike tööde kui ka populaarteaduslike loengute konkursist.

TRÜ rektoraat TRÜ ÜTÜ nõukogu

INGVAR LUHAÄÄR

MÕHU

«Nüüd paneb ta puusliku kaitseks juurde.» — Mõhu kuulis kadakate vahelt selgesti selle lause. Imelik on kuulda, kui räägitakse, mida sa parajasti teed, räägitakse kõrval. Ja küllap kohe hüppavad nood võõrad kadakatest välja — üks võib-olla siit, teine sealt, ja haaravad mu kinni. Mis teha — puust pruun jumal, kohmakas, poolpüsti käte vahel...

Mõhu oli just jumalal kaltse maha koorinud, rõbalad ripendasid veel puukeha ümber. Mõhu tõmbas käega ühtesoodu kärts ja kärts ja riie rebenes edasi. Siis see aga juhtuski — kadakate vahelt kargasid välja need röövlid ja haarasid ta kinni: «Kus on varandus? Jõkke peitsid? Ahaa, peale juhtusime! Näita kätte!»

«Mis varandust te minu käest tahate,» mõmises Mõhu ja tal oli isevärki hapu tuju. Aga naera sa nende karvaste kämmalde vahelt Mõhu vaatas meest, kes ta mahaprantsatanud puusliku jalaga togis: «See togija teeb vähemalt minu töö ära.»

Mõhu nimelt oli tüdinud oma tööst, eriti viimasel ajal. Hommikul käratsevad kõik onnide ümber, siis see palveteenistus ja ohverdamine jumalate ees, siis jooksevad jahimehed samblarohelisse taigasse... muidugi nad midagi ei saa... Mõhu kõnnib sel ajal hüttide vahel, lobiseb laisalt naistega või savi sõtkuva vanamehega, kes kuusikus oja kaldal potte plõtserdab.

Nii läheb aeg ja siis tulevad jahimehed suure sõimamisega tagasi. Siis algab Mõhu töö: väljakult jumalad maha võtta, jõe äärde sikutada, läbi kolkida, kõik karjuvad neile näkku: «Kas me sulle küll ei ohverdanud! Vanaks oled jäänud või! Ei jõua enam oma kohust täita!» Jumalalt kaltsud ümbert ära ja jõkke mitmeks ööks ja päevaks — ole siis seal põhjamudas ja tunne kas on hea!

Rüüstajad võtsid Mõhu vangiks. Kuld ja hõbe saadi kätte otse külast, nii ei võidud teda enam selle peitmises süüdistada. Ta võeti kaasa kui väärtuslik mees, selline mees, kes jookseb esimese asjana jumalat päästma, jumalat peitma.

Päevade kaupa sammus Mõhu oma valvajate keskel läbi põlenud külade. Suits tahtis lämmatada. Laibad, verised väravad, kõik tardunud ja suitsune, ei midagi elusat — ainult vahel, kui mindi läbi mõne suurema küla, kostis eespool veel võitluskisa, karjatusi, rämedaid hääli, kui aga nemad sinna jõudsid, avanes tuttav tülgastav pilt: suits, veri, tuhk. Suits pani silmad kipitama, iga väiksemgi tuhast tõusev vine tegi juba metsikut valu.

Neljandal päeval mindi täitsa rahulikult ja kuidagi rõõmsalt läbi täiesti terve küla, siis läbi veel ühe... ainult selja taga metsa kohal võis paaris kohas näha veel sinihalli suitsuvinet.

Kolmandas külas pandi Mõhu ühte rõskesse kuuri. Koheldi siiski miingi range aupaklikkusega, kutsuti preestriks.

«Mis preester ma teile olen,» mühatas Mõhu. Jah, kunagi oli ta tahtnud olla preester... see oli lapsepõlves...

Kord lämbelt soojas juuniöises metsas jooksis väike poiss läbi sõnajalgade jõe äärde. Ta ei saanud magama jääda hütis teiste norsete ja raskelt pöörduvate selgade-kõhtude vahel, kui jões on jumal, vee all, sinna pandud, ja tu peab kogu aja hinge kinni hoidma, et mitte uppuda. Poiss ei saanud und, ta p i d i tõusma. Ta pidi jumala päästma. Jumal... lamada pärast ehk kaldal jumala kaisus. Sellest vaevalt söandad mõeldagi. ... Jumala kaisus ... Kasteses jõeäärerohus... Mis siis, et külm!

Kaldakäärus kõrkjais vulises vesi. Sügav? Kus on jumal? Siia nad ta tõukasid pärast jahti, kui metsast midagi ei saadud. Ööhelgid vilklemas kõrkjais... jõgi aurab.

Poiss sukeldus. Ehmatuse, üllatuse ja rõõmuga tundsid ta jalatallad jumalat. Vee alla kummardudes kiskus poiss lahti vaiade vahele mässitud sitked pajuvitsad ja jumal tõusis talle vastu läbi vee, vastu rinda, tõusis üles elavana, kallistavana, vesi vulas kahele poole, jumal tõusis, ta laial rinnal jõge mööda alla sõitis väike poiss.

Jah, nii oli kord... kogu hingest tahtsin saada preestriks, tõeliseks preestriks. Ei saanud, said vanema pojad... Kaua te mind siin kuuris peate! Ma pole kellegi preester! Ma pean minema... mul on neli jumalat jões...

Mõhu viidi vanema ette, ta seisis hooletult, rusked käsivarred rippu, pulstunud juuksed sõrmitsi läbi kammitud.

«Sa oled preester...», alustas vanem.

«Juba jälle,» mühatas Mõhu.

«Sa oled suur mees, kes häduhu tunnil ei tõtta päästma mitte vara, vaid jumalat. Meie jumalad on praegu ula, tark on surnud. Ma tahan, et sina võtaksid hoolt kanda meie jumalate eest.»

Mõhu kummardus vastu tahtmist. Talle toodi kuldne preestrirüü.

«See on hame, mille me saagiks saime kaugelt ristikummardajate maalt. Meie jumalad andsid ta meile, neile meeldib see rüü, kata end sellega.»

«Preester...» sosistas Mõhu korraga januselt, «ma olen preester.»

Jumalakojas oli üks seinaäär püstipandud jumalaid ridamisi täis, kaks naist pesid neid, kastsid lappe savipottidesse ja hõõrusid. Nii olevat tehtud päevast päeva, seda peeti nagu kõige kindlamaks viisiks kuidagi omapeadki jumalate eest hoolt kanda. Mõhu saatis naised minema. Talle viirastus jälle lapsepõlvest öö, öö jumalaga: läbi jõe tõuseb kohinal teda vastu rinnu surudes üles jumal.

Öösel tassis Mõhu jumalad jõe äärde ja sumatas nad vette. Plartsatades kadusid rasked puuslikud, vajusid põhja, mõned ujusid.

Ja siis jooksis ja jooksis ta läbi pimeda metsa teise suure Põhjakaarde voolava jõe poole, mille põhjas samuti lebasid neli jumalat.

SÕIDAVAD SPET

Inimkond mäletab neid, kes progressi nimel midagi endast (ja oma kallite inimeste elust) ohverdasid. Peame meeles. Mida kaugemale ajalukku vaatame, seda harvemaks jõäävad nende nimed. Ometi oli ka tollal progress. Oli ja olid ka eestvõitlejad. Mida kaugemale, seda enam tuleb unustusehõlmast vastu ainult eesnimelisi mehi: Kusta, Mats...

See lugu ongi Matsist, Puiatu mõisa noorest ärksast talupojast.

Peeter I jõudis kõigi muude riigiasjade kõrval tähele panna, et mujal Euroopas ja isegi Balti kubermangudes käib niitmine vikatitega. Sise-Venes aga ikka veel sirbid käibel. Tsaar andis ükaasi: kõigile, kes leitakse sirbiga lõikamas, peksa anda! Valmistada suurel arvul vikateid ja saata need laiali üle maa! Balti kubermangudest ümber asustada kogenud talupoegi, kes vikatite ellujuurutamisel võiksid kohtadel abiks olla. Üldiselt valiti neid Kuramaalt, aga ka Puiatu mõisast Liivimaal.

Õhtul oja kaldal toomingates räägkis Mats Anule uudist, mis mõlemate meeled elevile ajas. Parun ise ratsutanud lõuna ajal põlluserva ja õelnud kündjatele, et osa neist, nooremad ja tugevamad mehed, peagi elumuutuse ette seatakse, et nad vikatitöö oskajatena venelaste sekka elama lähevad. Ja teele asumine tuleb juba kuu lõpus, et heinaajaks mehed kohtadel tööga peale võiksid hakata.

«Siiani ikka pagesid meie omaksed, kes Venesse, kes Soome. Kuidas siis nüüd päris sunnitakse?» kahtles Anu.

«Sunnitakse...» — see sõna käis Matsil suus ringi. «Ega just sunnita. Meie läheme kui hariduse viijad, edendame elu. Mõtle, läheme meie sinuga, ehitame oma maja, niidame kõike vikatiga ja kõik ümberkaudsed imestavad meie jõukuse üle ja võtavad õppust. Kas sul ei ole uhke meel selle üle. Anna mulle suud!»

Anu andis suud, nad kaisutasid teineteist ja olid ühel meelel. Nendeni jõudis tulevatest aegadest ise-

ERSKINE CALDWELL

NEEGER KAEVUS

Jule Robinson norskas oma voodis, kui ta rebasekoerad sattusid mütli kaugusel värskele jäljele ja nende haukumine äratas mehe korrapealt. Ta kargas voodist, tõmbas kingad jalga ning jooksis välja eesõuele. Koiduni oli umbes tund aega.

Hoides kübarat pea kõrval nagu paistetanud kätt, jälgis ta jahihääli maja kohal mäeharjal. Kübara abil, mis suunas hääle ta kõrva, kuulis Jule koeri kahistamas kuivas võserikus niisama hästi kui oma hingamistki. Paari sekundiga tegi ta kindlaks, et koerad ei kaotanud jälgi. Pani siis kübara jälle pähe ja kummardus kingapaelu siduma.

«Isa, palun, ära mine jälle ära — oota kuni päike paistma hakkab,» palus hirmunud hääl.

Jule pöördus ümber ja nägi oma mõlema tütre ähmaseid kontuure. Tüdrukud olid kobaras magamistoa aknal. Isa arvates olid Jesse ja Clara juba küllalt suured, kuid see nähtavasti ei takistanud neid tulemast isa tüütama siis, kui ta kavatses parajasti minna rebasejahile.

«Marss, voodisse tagasi — sina Jesse ja Clara ka,» lausus ta karmilt. «Hagijad on praegu üleval mäeharjal. Kaugele nad mind enne päikesetõusu ei vii.»

«Me kardame, isa,» ütles Clara.

«Mida te siis kardate?» küsis isa kannatamatult. «Pole olemas midagi sääarast, mida kaks nii suurt tüdrukut nagu sina ja Jesse võiksid karta. Ja mida ongi siin ilmas karta?»

Koerad katkestasid momendiks jäljeajamise ja Jule ajas end sirgu ning kuulatas vaikides. Kuid kohe nad jätkasid seda ja Jule kummardus jälle, et lõpetada kingapaelte sidumist.

Kauguses oli kuulda teisigi jälgiajavaid rebasekoeri ning uurides pingsalt horisonti võis näha vilkuvaid laagritulukesi, millede juures peatusid rebasekütide salgad, et end soojendada.

«Sa ikkagi lähed, isa?» päris Clara.

«Ma ikkagi lähen,» vastas Jule. Tüdrukud jooksid tagasi voodisse ja tõmbasid tekid üle pea. Oli mõttetu vaielda Jule Robinsoniga, kui ta oli võtnud pähe järgneda oma hagijatele. See kunagine hullus ärkas taas jälle pühade ajal, sest jaanuari esimese nädala lõpul paistis igaüks Georgias kauplevat rebasekoertega päeval ja karjuvat: «Who-way-oh!» öösel. Videvikust varavalgeni kubisesid metsad, põllud, karjamaad ja sood räbaldunud kerjustest ja kilavatest jahikoertest. Keegi ei proovinudki kihutada koerte järel ratsa, sest okastraataiad olid iga saja jardi tagant.

Kogu öö mürisesid ja kolisesid ebatasastel külavaheteedel autod. Rebasekütid pidid ju kiiresti liikuma, et oma koertekarjaga sammu pidada.

Hädaoht varitses kõiki elusaid neljajalgseid peale päikese loojumist, sest hagijatel oli jahipalavik ja nii need sihvakad, poolnälginud koerad püüdsid kinni vasikaid, sigu ja isegi kollasekarvalisi ameerika ilveseid ning pistsid nad nahka. Nii see oli kestnud juba kaks nädalat ja kanad said juba nii targaks, et kobisid õrrele tund aega enne päikeseloojangut, sest kõhetute, jahinäljaste koerte parved ei läbenud enam pimedustki oodata.

Jule lõpetas kingapaelte sidumise ja läks tagaõuele. Siit algas rada mäeharjale, mis keerles mööda mäekülge üles nagu lehmade rada läbi padriku. Jule möödus kaevust ja seisatas, et katsuda, kas suitsetamiseks ka piisavalt tubakat on.

Seistes seal, kuulis ta enda taga häält, mis meenutas veesulinat suure korvpudeli kaelas. Jule jäi kuulama. Nüüd kuulis ta häält veelgi selgemalt. Kuuldekauguses polnud kusagil ühtegi oja, ligem vesi asus kaevus. Jule astus kaevu äärde ja kuulatas taas. Kaevul polnud ei kooku ega võlli, ainult kahekümne jala sügavune auk maa sees, ja kaetud laudadega, et sead ja kanad sisse ei kukuks.

«Oo, jumal, tule appi!» hüüdis hääl. Jule laskus neljakäpukile ja uuris läbi pimeduse kaevukatet. Ta kompas laudu käsikaudu. Kolm lauda oli kohalt ära lükatud ja nende asemel haigutas must pikergune auk, isegi vasikale küllalt suur.

«Kes seal on?» küsis Jule sirutades kaela ja teritades kõrvu.

«Oo, jumal, tule appi!» lausus hääl jälle, nõrgemini kui enne.

Kostus sama vulisev heli ja Jule taipas, et see tuli kaevust. «Kes see mu vett seal solgib,» küsis Jule.

Hääl ei kordunud enam. Isegi vulin lakkas.

Jule otsis maast kivi ja viskas selle kaevu. Ta loendas sekundeid kuni kuulis kivi sulpsti! vette kukkuvat.

«Olgu sa neetud, kes iganes seal ail on,» hüüdis Jule. «Kes seal on?»

Keegi ei vastanud.

Jule otsis pimedas veeämbrit, kuid ei leidnud. Selle asemel tabasid ta sõrmed suurema kivi, umbes nii rusikasuuruse, mille laskis kaevu kukkuda.

Suur kivi tabas midagi vahepealset, enne kui lõplikult vette kadus.

«Oo, jumal küll, ma ei jõua enam, ja vajun põhja,» kuuldus jälle alt. «Oo, jumal, mingi suur käsi lükkab mind põhja.»

Mäeharjal jälgiajavad hagijad suundusid itta ja sealt jälle tagasi. Rebane, keda nad jälgisid, proovis neid ninapidi vedada, aga Jule'i koerad ei läinud alt. Nad olid muutunud niisama kavalaks kui rebane ise.

Jule tõusis püsti ja kuulatas nende aju.

«Whoo-way-oh!» hüüdis ta koertele.

See pani hagijaid veelgi agaramalt klähvima kui enne.

«Kas teie olete seal üleval, mr. Jule?» päris hääl.

Jule kummardus kaevu kohale, kuid ühe kõrvaga kuulas hagijaid mäeharjal. Ta ei tahtnud neid kõrvust lasta, sest koerad olid just värskel jäljel.

«Mina ise,» vastas Jule. «Kes seal on?»

«See on ainult Bokus Bradley, mr. Jule,» vastas hääl.

«Mis sa minu kaevus teed, Bokus, ja miks sa solgid minu vett?»

«Asjalugu on umbes nii, mr. Jule,» rääkis Bokus. «Ma püüdsin oma koertega sammu pidada ja tulin mäest alla juba tükk aega tagasi ning komistasin teie kaevukatte otsa. Mulle tundub, et kaldusin teerajalt mingil moel kõrvale. Teie kaevukate ei pidanud mind kinni, noh ja esimene asi, mida taipasin, oli see, et ma olen siin. Olen siin oma kukkumisest saadik. Mulle näib, nagu oleksin siin kogu öö. Ma loodan mr. Jule, et te mulle pahane pole. Ma ei saanud sinna midagi parata.»

«Sa solkisid mu kaevu vee,» lausus Jule. «Kas ma pean selle üle rõõmu tundma?»

«Ma saan aru, et see nii on,» ütles Bokus. «Kuid ma ei saanud ju midagi parata.»

«Kus su koerad on, Bokus?» küsis Jule.

«Ma ei tea, mr. Jule. Sellest ajast, kui ma kaevu kukkusin, pole neid kuulnud. Nad liikusid jõe suunas, kui ma nende kannul mäest alla tulin. Kas te praegu kuulete neid, mr. Jule?»

Koertekarju oli kuulda õige mitmeid. Jule'i omad liikusid piki mäeseljandikku itta, mingid koerad suundusid jõge mööda linna poole. Mägede sihis jooksid teisigi koeri, kuid need olid liiga kaugel, et ära tunda, kellele nad kuulusid.

«Mulle näib, nagu kuuleksin sinu koeri jõgepidi soo poole jooksmas,» ütles Jule.

«Whoo-way-oh!» hüüdis Bokus.

Hääl kaevust tabas Jule'i nagu röögatus häälekõvendajast.

«Sinu koerad ei kuule sind sealt alt, Bokus,» lausus ta.

«Ma tean, et nad ei kuule, ja sellepärast tahangi nii väga siit välja saada, mr. Jule. Mu vaesed koerad ei tea ju, milliseid jälgi ajada, kui ma nendega ei saa rääkida. Whoo-way-oh!» hüüdis Bokus.

«Oo, jumal küll, päästa mind!»

Jule'i hagijate häälitsemine andis tunda, et rebane ei ole enam kaugel ning Jule kargas jalule.

«Whoo-way-oh!» huikas viimane, hoides käed ruuporina suu kohal. «Whoo-way-oh!»

«Kas te olete ikka seal, mr. Jule?» päris Bokus. «Mr. Jule, ma palun teid, ärge minge ära ega jätke mind siia külma kaevu. Ma teen kõik, mis iganes soovite, kui te mind siit välja aitate. Peaaegu kogu öö seisan siin kaelast saadik külmas vees.»

Jule viskas mõned lauad kaevu.

«Mis te seal ometi teete, mr. Jule?»

Jule haaras kübara peast ja hoidis selle serva nagu lehvikut oma kõrva juures. Ta kuulis oma koeri hingeldavat, kui nad jooksid.

«Kui palju rebasekoeri sul on, Bokus?» huvitus Jule.

«Kaheksa,» vastas Bokus. «Nad on suurepärased rebaste jälgijad, mr. Jule. Aga ma tahaksin siit kaevust enne välja saada, kui teiega pikemalt kõnelda.»

«Sa saaksid hakkama ka vähemaga kui praegu, eks ole, Bokus?»

«Kui ma peaksin, eks siis muidugi,» nõustus Bokus. «Aga see oleks suur põnts, kui neid oleks vähem kui kaheksa. Minu arvates on õige karja suurus just kaheksa, mr. Jule.»

«Kuidas sa kavatsed siit välja saada?» küsis Jule.

«Ma muidugi arvan, et te aitate, mr. Jule,» vastas Bokus. «Vähemasti on see minu arvates ainus tee kaevust välja saamiseks. Ma proovisin ka ronida, kuid maa rabises alati alla, kui ma oma varbad sinna uuristasin.»

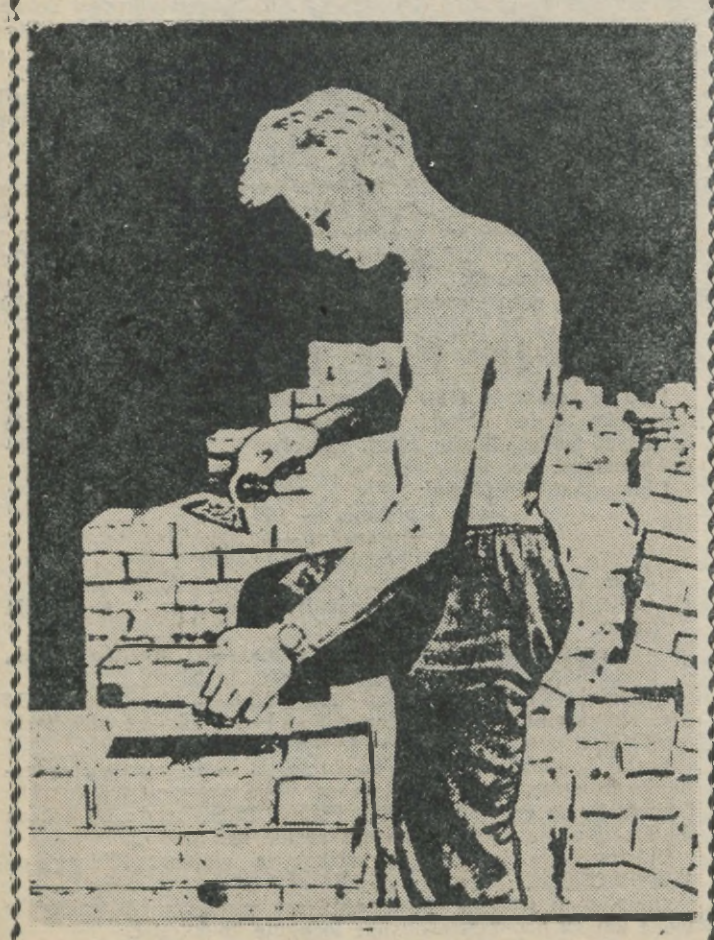
«Sa tegid kaevu nii mudaseks, et siit ei saa nädal aega üldse juua,» sõnas Jule.

«Ma püüan seda puhastada niipalju kui võimalik, kui kunagi jälle üles kindlale maale saan, mr. Jule. Kas te minu hagijaid praegu kuulete, mr. Jule?»

«Nad on ikka veel jõe ääres. Ma arvan, et ma võiksin veeämbri

(Järg lk. 4)

Ülikooli fotokonkursile laekunud töid

R. NIGOL. «MÜÜRID»

märki õnn: mitte ainult kuuluda teineteisele kui mees ja naine, vaid ka koos millegi nimel minna välja, et

SIALISTID

elu läheks paremaks, inimesed saaksid paremateks.

Lõunatunnil leidis Anu Matsi maja tagant, kus see läbi vaevu vaksapikkuseks võrsunud rohu vikatit vuhistas.

«Jõudu,» soovis Anu naerdes.

«Jõudu tarvis. Proovin, harjutan ennast.»

«Sa oskad ju niita küll, eelmisest suvest, kui ...»

«Ei tee paha, kui veel paremini, seal olen ikkagi teistele näitaja... Ainult et, Anu, ma pean sulle väga kurvastades teada andma, et sina ei saa sõita.»

«Mina ei saa?»

«Jah, parun ei lase naisi kaasa.»

«Aga sa ju võtad mu ära.»

«See ei tähenda, sest parun ei lase.»

«Mispärast siis?»

«Ei või teada, ma küll kangeste palusin.» (Parun ei lasknud perekonnaliikmeid kaasa sellepärast, et maksti talle ainult teele asuvate meeste eest).

«Siis jää ometi sinagi! Sunnib ta sind väevõimuga?»

«Ei seda mitte. Aga ma pean, see on minu kohus minna ja laiali laotada vikatitöö oskust. Et inimestel oleks kergem elada, et inimesed saaksid paremaks. Ole tugev, Anu, eile õhtul said sa ju kõigest aru. Ole tugev, me peame lahkuma, see on õige.»

«See oleks õige siis, kui me koos..., ainult siis ...» Anu pea tanges rinnale.

«Ära nuta. Lahkumine on raske, aga me peame seda, inimeste õnnelikku tuleva aja pärast. Ära ole nii nõrk, Anu. Sa mõtle, ma ei saa ju jääda, ma pean sinust lahkuma.

Heinaaeg jõudis kätte. Juba kõikjal sisekubermangudes tolmasid teed põuaselt.

«Tulevad! Tulevad!» Lapsed kihutasid küla vahele laiali. Inimesed kogunesid väravasse. Vankrid lähenesid, üle hobuse üles-alla õõtsuva pea näha vikatikoorem. Teeääre tolmus losutanud kanakari tuiskab laiali. Tagumistes vankrites mehed. Viiskudes jalad üle vankriääre rippu, sõidavad spetsialistid.

ÜLO RAUDVIIR

Cinelli

Mere uinutavalt rauges voogamises võib juba aimata õelate loodusjõudude ärkamist. Väikeste trummide tihe tremolo sööstab esimese vett virvendama paneva rajuhoona läbi laotuse. Ja järsku haarab teda ebakindlus, seesama närviline ebakindlus, millest ta kogu oma tahel pingutades on alati üle püüdnud olla. Aga tõenäoliselt ei tunne teisedki mängijad ennast päris kindlatena, sest esinemine tuli kõigile ootamatult ja keegi ei jõudnud korralikult harjutada. Väike rahutus on täiesti loomulik, sellele ei tasu lihtsalt tähelepanu pöörata. Kergete korrapäraste löökidega, mida tuli lainete vallatu, sädeleva iseloomu rõhutamiseks anda, sai ta laitmatult hakkama. Nüüd senine ladus rütmilisus küll kaob, kuid see ei tähenda veel midagi. See ei tähenda mitte kõige vähematki. Tuleb ainult mitte pabistada ja takte lugeda. Keskenduda, keskenduda ja takte lugeda. Tõsi, muusikaline kuulmine pole tal just eeskujulik, ent igal juhul ka mitte nii vilets, et võiks ütelda, nagu oleks mammut kõrva peale astunud. Liialdamine on inimestele omane. Poleks muidugi paha, kui dirigent taipaks talle vahetevahel märku anda. Kasvõi raskemates kohtadeski, nagu nende endine dirigent seda tegi. Saalis, mida orkestrijuhi frakk osaliselt varjab, pole ühtegi tühja kohta. Teises reas märkab ta oma naist. Ta peab ennast kokku võtma.

Tuul kasvab, kasvab, kasvab. Väike paat kihutab heitunud linnuna sügaviku kohal. Põgenike rahutus muutub hirmuks. Orkester mängib crescendo. Seni pole ta veel karvavõrdki mööda löönud. Ta on vaieldamatult tublisti arenenud. Olid ajad, kus tema üle alatasa frivoolsest nalja heideti. Kahju, et täna ei juhata see maestro, kes tal kunagi kelneriks soovitas hakata, sest et ta taldrikute vastu kiindumust tunneb. Vahel tundus talle endalegi, et kergem on üheaegselt laulda ja pasunat puhuda kui eksimatult oma instrumente valitseda. Aga visadus võib inimesest jumala teha. Ta armastab muusikat. Ta ei saa sinna midagi parata, et tal viletsavõitu kõrv on. Poleks ainult riistad tal nii reeturlikud, nii skandaalsed...

Raju tugevneb tormiks. Paadi ainus allesjäänud purjetükk kistakse ribadeks. Pikne kärgatab otse õnnetute merehädaliste peade kohal. Meeleheide. Vee, tuule ja tule orgia.

Fortissimo!

Nagu äikesejumal seisab ta teiste keskel. Jalad veidi harkis, käed dünaamiliselt üles tõstetud, valgus kiiskamas hõbedastel ketastel. Naine ei suuda oma mehelt silmi pöörata.

Feroce!

Dirigent ei puuduta enam maad. Ta keerleb nagu märatsev deemon hullunud veevälja kohal. Abitu paat on lähenenud rannale ja tormab karide poole, kus vesi keeb nagu nõiakatlas. Seal ootab vältimatu hukatus.

Forte fortissimo!

Paat lendab raksatades karile ja puruneb pilbasteks, põgenikud aga paiskuvad päästvale rannaliivale.

Generaalpaus.

Vaikus. Läbielatu pingest vabisev vaikus. Ja äkki lajatab selles tiines vaikuses taldrikute kurdistav kogupauk. Publik võpatab ootamatusest. Orkester võpatab. Dirigent vajub imelikult kössi nagu oleks teda püstolist kõhtu tulistatud. Ka ta ise on heitunud. Lugemine võis ju sassi minna, aga kuidas ta ometi pausi ei märganud? Kuidas võis ta ometi seda mitte märgata?! Oo, issand!

Dirigent on ennast kogunud. Ebalevalt, siis aga üha kindlamini hakkab kõlama elu ja armastuse motiiv. Tormi raevukas kiljumine vaibub.

«Sa olid võrratu, mu kallis!» sosistab naine koduteel ja liibub õnnelikuna ta vastu. Mees ei vasta midagi.

HULDA SAUKS

Enne kohtumist

Kolm päeva, kaks päeva, üks päev...
Mu armas, mu armas, mu armas!
Miks lahkusin Sinust jälle, süda
tulvil hellust ja õrnu sõnu, aga
pilgus kurbus ja huulil solvangud?
Onn tunda oma õla vastas Sinu oma on
nii suur, et ma ei suuda teda reaalsena
võtta — oh ei, iial ei vaja Sina mind nii —
nagu õde, nagu ema, nagu last, nagu armsamat —
nii, nagu mina Sind vajan. Ma mõistan
seda ja tõmbun alati kõrvale Su käepuute
eest, mida ma ometi ise nii igatsen.
Ja Sina sulgud siis oma kesta ning
kaod mu juurest, nagu poleks Sind olnudki.
Meie lühikese kohtumise hetked mööduvad
täis tühjust ja pinget ühtaegu, täis
argipäevast lobisemist, maailmaprobleemide
lahkamist ja tülitsemist, tülitsemist,
tülitsemist.
Kui üks meist unustab kõik ebaolulise
ümberringi ning avaneb — siis hakkab tal
hirm tulvava tunnetemere pärast eneses
ja ta kiirustab lahkuma teisest.
Ja kui me ka saaksime kord jagu kartusest
iseendi ees, kas me iial suudame jätta kartust
maailma ees?
Mu armas, mu armas, mu armas!
Ma tean, et näen Sind peagi.
Kolm päeva, kaks päeva, üks päev...
Kuid kas jõuame seekordki teineteiseni?
Kolm päeva, kaks päeva, üks päev...

Anum

Seni olen oma eluteed kerjajana
käinud: hoidsin käes anumat,
kuhu palusin inimestel, keda sõpradeks igatsesin,
panna parim, mis neil on — armastus,
tarkus,
ilu.
Nii paludes andsin igaühele neist
elava tüki oma südamest —
nad võtsid selle ükskõikse imestusega
vastu, aga ei täitnud mu soovi.
Ühel päeval olin ahastuses —
mu süda oli jagatud
ja vastu polnud ma midagi saanud.
Siiski heitsin veel pilgu anumasse —
ta oli kuhjaga täis
tagasihoidlikult kirkaid ande
inimestelt, keda ma polnud märganud oma teel,
kellest olin mööda läinud.
Ja praegu seisan oma raske kandamiga
ning mul pole midagi jäänud
selle kinkijate jaoks.

MÕLK KAHEPUUDASEL SANGPOMMIL

ÄRMAN POE

Seiklusromaan üliõpilaste elust autori illustratsioonidega

Esimene anne

Nagu Sa äraarvamata kindlasti päanika ning üks kodanik neelas mäletad, lugupeetud kirjandussõber, olid selle kriminaalse loo ülealla teise kodaniku taskukella, mis eelmise jao tagumisteks ridadeks:

«Head uut aastat! Aivo P.»

Vaadates templit leiti, et...

... kaardike oli posti pistetud Patagoonia kiltmaa ühes sidejaoskonnas. Vaat siit kohast tahamegi meie Sinuga, armas lugeja, edasi komberdada sessinatses segases story's nagu sant ja pime Borodino lahinguväljal.

Oleks ülikooli lehe toimetuses peale kirjutusmasina, riidepuude ja tuhatooside olnud ka radiomeeter, siis oleks see kaardi olemasolu tunnetades ägedasti krõbisema hakanud. Kaart oli nimelt pisut radioaktiivne nagu säravate numbritega käekell. Peale selle oli Tartu linnas ja ümbruskonnas päeval, mil A. P. saladuslikult kadus, täheldatud palju teisigi asjaolusid, mis mitte vähem saladuslikud ei olnud kui ülalmainitud kadumine ja millest ikka sellessamas üleeelmises jaos juttu tehti.

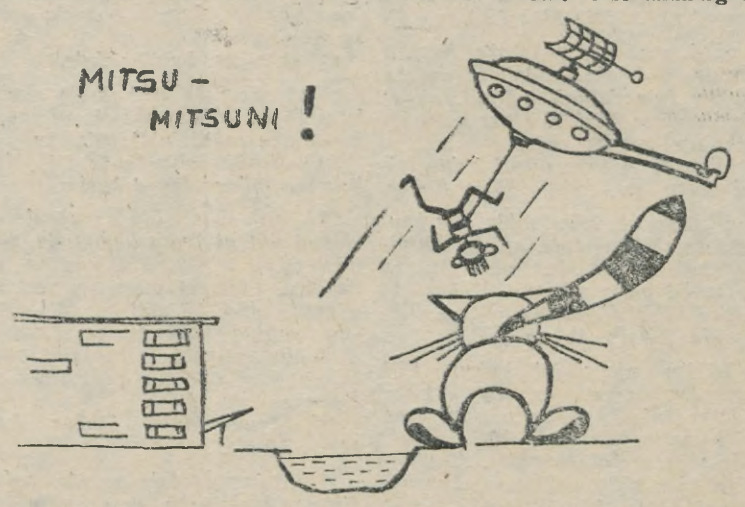
... Ootamatult surid välja autobusside mootorid Leningradi mnt. bussipargis, mis enne seda alati 26 tundi ööpäevas vägevasti jõurasid ja üleaedsetele magusat unelaulu laulsid...

... Väägvere—Tartu liinil kurseeriv 340-kohaline reaktiivreisilennuk «Supersonic» kaldus kursist kõrvale ja hilines 2,8 minutit, kusjuures tundmatu eseme ilmumisel lennuki kohale puhkes salongis

tud kalad, kõht ülespoole, veepinnale kerkisid (Leningradi mnt. inter sõi neid kalu pärast kaks nädalat takka järgi). Midagi vormitut, kuid samal ajal ümmargust ilmus tema pea kohale ja allapoole sirutus läikivast metallist kombits.

«See on UFO,» karjatas kass, «põgenegem!»

Kutt-Kiisupoeg pistis punuma, händ sirge, A. P. takkaperra. Nad tõttasid täie valuga õllesaali eest läbi, UFO kartust kõvendava kõminaga nagu lähenev eksam kannul. Siis sähvatas roheline kiir UFO pardalt, mis tarretama pani ja mis oli kui dekaani pilk eksamipikendust paluva tudengi peal. A. P. jäi liikumatult seisma nagu üks ülikooli kuuest sambast, kass lendas ülepeakaela ja tegi näo, nagu oleks ära koolnud. See aga ei pidanud neid mitte päästma. Kombits laskus alla ja A. P. tundis raudset haaret ümber keha, kassi mahutas kombits ühte väiksemasse kassetti nagu ahv pähkli põsetasku. Ja siis hakkas laev tõusma.

Kõige naljakam oli see, et UFO komandör sarnanes täielikult maapealse inimesega, ainult et ta oli üleni roheline ja kandis üleni karvast mütsi, mida Tartu magasinidest mitte saada ei ole.

«Nii,» ütles komandör, «räägime nüüd nagu inimene inimesega, tunne end vabalt, mitte nagu ülikoolis eksamil.»

Kass nühkis end juba vastu komandöri silikoonist püksisäärt.

«Millest ma räägin?»

«Muidugi võid ka hoopis vaikida, sest ega meile ei ole ju uudiseks see, mida te seal all teete. Kuid sa võid esitada kolm soovi, ja kui nende täitmine on meie võimaluste piirides, siis saavad need ka täidetud.»

«Ma ei julge kõvasti rääkida, kass kuuleb.»

«Ütle siis kõrva sisse.»

Ja A. P. kummardus komandöri kõrva juurde, mis samuti oli roheline nagu kobruleht Vana-Tiigi õuel ning jäi sellesse positsiooni nii umbes kolmeks minutiks.

«Hüva,» ütles komandör ja vajutas puldil olevale nupule, «kuid me peame praegu liikuma ettekirjutuste kohaselt Patagoonia kiltmaa kohale ja oleme sunnitud sind kaasa võtma. Kuid kaks sinu soovidest täidame teel ja kolmanda tagasijõudmisel.»

Sisenes üks «roheline».

«Järgne talle,» ütles komandör. Ja A. P. astus läbi ümmarguse ukse kõrvalruumi, kus ta otsemaid operatsioonilauale pandi.

Samal ajal kihutas UFO läbi maailmaruumi, helisedes nagu Kudivere Kusta kannel.

A. P. tundis, nagu oleks ta kaelapidi pöörlevale kreissaele kukkunud ning siis hakkasid tal silme eest jooksma spektrijadad, mis olid pikad nagu eksamisessioon. Kui narkoos haihtus ja A. P. silmad avas, nägi ta enda kohal UFO operatsiooniruumi polsterdatud lage ja vaikivat «rohelist», keš pikki kindaid käest tõmbas. Heitmata pilkugi patsiendile, ütles ta assistendile:

«Katsetame!»

Assistent krõhvitses pöidlaküünega kuklatagust ja põristas:

«Kui palju on kaks korda kaks »

«Neli!»

«Kuidas kõlab jaapani keeles «salaja»?»

«Mitsumitsuni!»

«Väga hea. Tõuske üles.»

A. P. tõstis jalad põrandale. Assistent võttis laekast kaks tikutoosisuurust karbikest ja kaabli-rulli.

«Sedapsi,» ütles ta. «Me tegime nüüd sellise viguri, et istutasime sulle uue aju, mis on formeeritud põhimõtel: iga fakt ei pea mitte peas olema, fakt jäägu käsiraamatusse ja tudeng osaku sealt seda leida, kas siis märja näpuga või muudmoodi. Kui lähed kirjandusteaduse eksamile, siis ühenda kaabliga pealuus asetsevasse kontakti üks karbike, kui ees on filoscofia ajalugu, siis mõlemad ja «viis pluss» on niisama hästi kui kindel. Kuid ära sina tuubi, muidu põleb aju läbi ning viimane kui närvikiud takkapihta. Sedapsi.»

Pärast seda kui A. P. kaardike ülikooli lehe toimetusele Patagoonia postkasti pisteti, pöördus UFO tagasiteele.

Kui visiiridest paistis jälle Tartu linn oma jõgede ja mägedega, andis komandör käsu laskumiseks.

«Orientiiriks Tiigi tänava tiik ja see, mis selle tiigi rannikul seisab!»

Hiljem pajatas Seitsme Sinise Risti koguduse 63-aastane liige Maarja Magdaleena Männimets sama koguduse 58-aastasele liikmele Kati Killvinklile, kuidas tema ihusilma all Tiigi uulitsast üks mees käte-jalgadega veheldes taeva tõusnud. Mehe kohal õõtsunud ningi hall pilv, kust pidevalt välke välja käinud — vist peaingel Gaabriel ja tema jatagani välgatused.

(Järgneb)

Jaan Muuga

13. jaanuaril lahkus meie hulgast ülikooli kauaaegne töötaja Jaan Muuga.

J. Muuga töötas ülikoolis tervelt 47 aastat, olles algul elektrik, alates 1947. aastast aga vastloodud õppetöökoja juhataja.

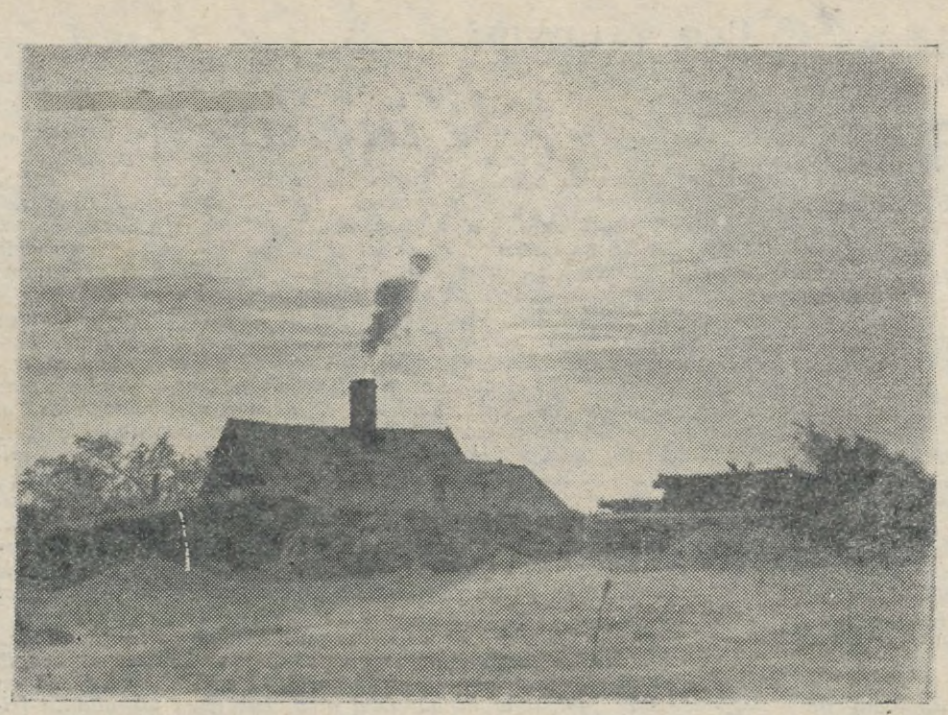
Kadunut tuntakse hästi mitte ainult ülikoolis. J. Muuga nimi on korduvalt olnud kogu Tartule uhkuseks. Meenutagem.

Vähesed teavad, et Tartus oli kord trollibussiliin marsruudil J. Liivi tänav—Vallikraavi tänav. Selle organiseerijal Jaan Muugal olid tehtud vajalikud arvutused, mis näitasid, et trollibussid tulevad ökonoomsemad bensiinikütusega veokeist. Kahjuks jäi katse ainult katseks, sest kodanlikud eraettevõtjad haistsid konkurentsi. Nii jäid paljudki julged mõtted realiseerimata.

Vaatamata kitsastele tingimustele valmistas J. Muuga 10 röntgeniaparaati, mis olid 3 korda odavamad välismaalt ostetutest. Seejuures valmis kogu keerukas aparatuur tavalise treipingi abil. Ametit õppis ta eelnevalt Viinis ja Tesla röntgenivabrikus.

Alates 1947. aastast kuni praeguseni on TRÜ eksperimentaaltöökojas valminud ligi 4000 mitmesugust aparaati. Paljudes neist on J. Muuga julgeid mõtteid ja otsivat vaimu. J. Muuga nõudlikkus ja kohusetunne on eeskujuks kõigile kaastöötajaile. Nõu ja jõuga on ta alati ülikooli hea nime eest väljas olnud.

J. Muuga näol kaotasime tubli töömehe, kes väga palju aitas kaasa tehnilise mõtte edasiarendamisele ja praktikasse rakendamisele.

R. Nigol
«Kodu»

2 nädalat Ungaris

H. TOOMLA

(Algus «TRÜ» nr. 1.)

Lajos Kossuthi nimelise ülikooli KISZ-i Komitees vastasid meie küsimustele ülikooli komsomolijuhid. Kõigepealt saime teada, et Ungaris kannab ülikooli nime iga kõrgem kool, kus on kasvõi üks-kaks teaduskonda. Nii õpetatakse Debreceni ülikoolis ainult loodusteadust ja filoloogiat.

Kuulsime, et 30 meie üliõpilast, kes järgmisel suvel Ungarisse sõidavad, hakkavad seal koos Jugoslaavia ja Kiievi noortega puuvilju või viinamarju korjama. Töötatakse 30 päeva, nädalalõpud veedetakse Balatonil või Budapestis. 10 päeva jooksul pärast tööd tutvutakse Ungariga põhjalikumalt, kui seda võib-olla laagris teha saab.

Debreceni üliõpilased võtavad osa peaaegu kõikide sotsialistlike riikide samalaadsetest laagritest. Lisaks sellele sõidab üks üliõpilane Inglismaale ja kaks Hollandisse, kus paljude riikide esindajatest koosnevad üliõpilasrühmad on koos 3 nädalat. Pool päeva töötatakse, teine pool aga pühendatakse vaidlustele, rahvuslikele õhtutele, antud maaga tutvumisele. Vahemärkusena olgu öeldud, et iga vähegi edukas filoloog käib vähemalt kuuaegsel praktikal maal, mille keelt ta õpib. Et aga filoloogid Ungaris õpivad kahte keelt, siis käiakse kahes riigis.

KISZ-i osast ülikoolis kuulsime järgmist. Komitee esindajad võtavad osa kõikide üliõpilaselu puudutavate küsimuste arutamisest nii rektoraadis, majandusosakonnas kui ka dekanaatides. Üliõpilasametiühingut seal ei tunta, öeldi, et komsomol on küllalt tugev, üliõpilaste huvide kaitsmiseks. Komitee käsutuses on aasta jooksul umbes 400 000 forinti. Vastuvõtukomisjoni kuulub KISZ-i esindaja täieõigusliku liikmena. Ühiselamutesse määramine käib ainult komitee kaudu, sealt väljaheitmiseks esitab komitee dekanaadile vastava avalduse, kes siis asja otsustab.

Peamiseks probleemiks öeldi olevat võitlus passiivsuse vastu. Loodetakse liikmepiletite vahetamise abil üliõpilasi aktiviseerida.

Ülikooli astumisel on kõige suurem konkurss võõrfiloloogidel — kümme inimest kohale. Huvitav on, et filoloogidel tuleb sisseastumisel sooritada eksam ainult keeles. Põhjendatakse seda sellega, et keskkooli lõpetamisel on kõik eksamid tehtud, milleks neid veel korrata.

Parimaks traditsiooniks peetakse 2-nädalasi üliõpilasteatrite festivale, millest võtavad osa ka välismaa ülikoolid. Eelmisel aastal esinesid Debrecenis Soome ja Jugoslaavia tudengid.

PESC, BUDAPEST JA REISI LÕPP

Debrecenist oli kahju ära sõita, sest maha jäid esimesed Ungari sõbrad. Hiljem mõistsime veel sedagi, et Debrecenis oli meil kõige huvitavam programm ja kuulsime kõige rohkem.

Vähem huvitav oli Pescis. Kohtusime Pedagoogilise instituudi IV kursuse vene filoloogidega ja kuulsime veel üht-teist üliõpilaste elust. Meeldejääv oli linnaekskursioon, mille käigus tutvusime kõikvõimalike kirikutega (sealhulgas ka ühe türgi mošeega), Syklosi kindlusega, kus on vändatud «Kapten Denkes» ja portselanitehase toodete näitusega. Mis meile Pescis eriti meeldis, oli sealne arhitektuur. Iga maja, nii vana kui ka uus, näib omamoodi kunstiteosena, mis suurepäraselt mägedega kokku on sobitatud.

Pescis purustasime kõik oma suplusrekordid. 30. novembril sulistasime paar tundi lahtise taeva all... soojas vees. Sealsed kuumaveeallikad on oma ravitoime poolest tuntud kogu Euroopas.

Budapest... Väga ilus suurlinn. Pitsiline parlamendihoone. Euroopa vanim, imetilluke metroo. Kõikjal skulptuurid. Teatrid, kinod ja kabareed. Doonau. Siiski nägime ja kuulsime Budapestis palju vähem kui olime oodanud. Liiga palju jäi vaba aega.

Ungarlased räägivad vaikse häälega, on väga viisakad, rõhutavad nii kodus kui ka avalikes kohtades rahvuslikkust. Tänavatel, väljakutel ja parkides seisavad kõrvuti Lenini, Kossuthi ja teiste suurmeestega legendaarsed kuningad ja pühamehed.

DEBRECEN.

„Rajacas" sõidab Siberisse

Bioloogia-Geograafiateaduskonna estraadiansambel «Rajacas» sai vana aasta lõpul kutse sõita Siberisse külalisetendustele. Kohe alustati ettevalmistustega, neil päevil saabus Krasnojarski kraist kiri, kus tehti teatavaks etenduste ligikaudne plaan. Ilmselt tuleb esineda krai komsomolikonverentsi delegaatide ees, Krasnojarski hüdroelektrijaama ehitajatele, Sušenskojes, kus Lenin veetis oma Siberis asumisel viibimise karme päevi. Peale selle on plaanis veel kontserdid Novosibirskis ja mujal.

Niisiis elab «Rajacas» pingsa ettevalmistumise tähe all. Kaubandusvalitsuselt on tellitud suurem kogus lubjavilte. Juurde on ostetud ka üks lõõtspill ning muretsetud uus häälekõvendamise süsteem.

Nüüd ootavad kõik igatsusega sessiooni lõppu, et otsekohe proovide kallale asuda. Vene keelt õpitakse juba praegu.

Arasõit on ilmselt 29. jaanuaril.

EÜE-lane!

Kui Sa pole veel otsustanud, mida teha talvevaheajal, tule Vellaveresse EÜE suusalaagrisse!

I vahetus 25. I—2. II, II vahetus 2. II—7. II. Võta kaasa suusad ja hea tuju ning tule!

Lähemat informatsiooni saab Tiigi tn. 14, tuba 211. A. Kurepalult. Registreerimine 22. jaanuarini.

Õppejõud ja teenistujad!

23. jaanuaril k. a. kell 19 algavad TRÜ klubis tantsukursused algajatele. Osavõtjate registreerimine toimub kohapeal.

TRÜ ametiühingukomitee

NEEGER KAEVUS

(Algus lk. 2)

kaevu lasta ja siis natuke tõmmata, sina aga võiksid natuke ronida, ja võib-olla saaksidki kaevust välja.»

«See on täiesti õige mõte, mr. Jule,» nõustus Bokus innukalt. *«Mina olen valmis. Kunas te selle ämbri alla lasete?»*

Jule ajas end sirgu ja kuulis, kuidas ta koerad lippasid mööda mäeharja. Viis, kuidas nad häälitsesid, ütles, et tagaaetav rebane on varsti käes.

«Koiduni on ainult tund aega,» sõnas Jule. *«Ma lähen parem üles mäele ja vaatan, kuidas mu koerad hakkama saavad. Ma ei saa siin kaevu juures midagi teha, enne kui valgeks läheb.»*

«Oh, ärge jätke mind nüüd maha,» mangus Bokus. *«Mr. Jule, palun söör, laske see pang alla ja aidake mind välja. Mu koerad lendavad uperkuuti, kui mina neile ei järgne. Whoo-way-oh! Whoo-way-oh!»*

Kari rebasekoeri tuli jõgepidi üles ja võttis suuna maja poole. Jule kahmas kübara peast ja hoidis kõrva juures. Ta kuulis, kuidas koerad ähkisid ja klähvisid.

«Kui ma saaksin kaks hagijat juurde, oleksin ülimalt rahul,» hüüdis Jule küllalt valjult, nii et Bokus võiks kuulda. *«Just kahte läheks mul praegu vaja.»*

«Ega te ei taha ometi kahte minu koera, mr. Jule?» küsis Bokus.

«Praegu on väga sobiv aeg kaupa teha,» sõnas Jule. *«Kohe äärmiselt sobiv, sest sina oled kaevus ja tahad välja saada.»*

«Te ütlesite, kaks?»

«Ma ütlesin, kaks.»

Tükiks ajaks jäi kaevus kõik vaikseks. Ligemale viis minutit kuulas Jule koertekarju naabruses, küll mäeseljandikul, küll all jõe ääres ja eemal mägedes. Hagijate kilkamine oli maailma magusaim muusika ta kõrvadele. Jule võis ohverdada uneaja igal ajal, et tõusta ja kuulata, kuidas hagijad ajavad värskeid jälgi.

«Whoo-way-oh!» hõikas ta.

«Mr. Jule,» hüüdis Bokus kaevupõhjast. Jule astus kaevuveerde ja kummardus, et kuulda, mida neegril oli talle pajatada.

«Kuidas kaubaga jääb, Bokus?» päris Jule.

«Ma muidugi ei saa kahte koera ära anda, mr. Jule, see on ju täitsa võimatu.»

«Miks siis?» huvitus Jule.

«Sest siis jääb mul järele ainult kuus koera ja nendega ei saa enam korralikku rebasejahti pidada.»

Jule tõmbus sirgeks ja lõi jalahoobiga mõned lauad kaevu.

«Et sa selle aja jooksul ei võinud ühtegi koera loovutada, siis jääd edasi kaevupõhja, kus sa juba oled. Päikesetõusuni on veel ligemale tund ja mul ei täi aega siin sinuga lobisemiseks raisata. Võib-olla on sul siis rohkem soovi kaupa teha, kui ma tagasi tulen, Bokus.»

Ülejäänud lauad lükkas Jule kaevu äärele.

«Oo, jumal, tule appi!» palus Bokus. *«Ära taha ainult selle abi eest kahte hagijat.»*

Jule komistas veeämbrile, kui ta pöördus, et minna läbi õue mägirajale. Sinnani oli Jule'ile kuulda, kuidas ta koerad jooksevad ja kui ta võttis kübara ja hoidis seda kõrva ligidal, eraldas Jule selgesti Polly ähkimist, Senaatori turtsumist, Mary Jane'i kiunumist, Sunshine'i kilamist ja teiste haukumist — jaht oli haripunktis. Pani siis kübara pähe, tõmbas selle sügavamalt ja kiirustas mööda rada mäeharjale koeri seirama. Rebasel ei olnud enam pääsemislootust.

«Whoo-way-oh!» huikas ta oma hagijatele.

«Whoo-way-oh!»

Kaja vastas toreda akordina.

Kogust «Modern English and American Short Stories».

Inglise keelest O. IUHAVEER

Prantsuse huumorit

Ühel öösel saab üks väga tuntud arst äreva väljakutse. Haige kohtab arsti sõnadega:

«Oh, doktor, ma olen väga haige. Ma mõtlen, et ma vist suren.»

Doktor, vaadates läbi haiget, küsib: «Kas te testamendi kirjutasite?»

«Ei,» vastab haige kahvatudes. «Järelikult, te arvate...»

«Kuidas kutsutakse teie usaldusmeest? Käskige tal ruttu siia tulla!»

«Härra H... Aga doktor? Doktor, ma palun teid, minu eas...»

«Viivitamatult kutsuge usaldusmees, samuti oma isa ja mõlemad pojad!»

Pärast seda, kui kõikidele kutsutuile järele mindi, küsib haige, värisedes hirmust:

«Doktor, kas ma tõesti suren?»

«Oh, ei. Kuid ma ei taha olla ainus loll, keda täna öösel ilma asjata välja kutsutakse.»

Ja, sulgedes ukse, arst lahkus.

ÕIENDUS

Meie ajalehe 38. numbris peab olema 3. lk. I veeru teises lõigus: Väitekiri «Kodanliku riigiaparaadi purustamine ning sotsialistliku riigiaparaadi loomine Eestis 1940/1941. a.»

MEIE AJALEHE JÄRGMINE NUMBER ILMUB VEEBRUARI ALGUL.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 452. MB 00648

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 3 (688) Reedel 9. veebruaril 1968 XXII aastakäik

*

Põsel, juustepiiril,
Läbi linna, maa
väikest, heleruuget
täppi kannad sa.
Koolis nagu ikka
tüdrukute seas
istusid mu kõrval
kõrvalpingireas.
Mõtlesin, kas võib kord
kõik nii muutuda:
täpikest su palgel
tohin puutuda
endastmõistetavalt ...
Hellapööra hull
alati see mõte
oli tulekul.
Õpetaja kolvis
pulbreid põletas,
mingist pentoksiidist
visalt seletas ...

I. LUHAAAR

UUS TEADUSKOND ALUSTAS

Teist aastat töötab meie ülikoolis mittestatsionaarne psühholoogiaosakond, mis on komplekteeritud kord juba kõrgema õppeasutuse lõpetanutest.

Järgnevalt avaldame kahe üliõpilase vastused toimetuse poolt esitatud küsimustele.

1. Mida õppimine on andnud tööle?

Ta on andnud palju huvitavaid teadmisi, avardanud silmaringi ja mõnel määral kindlasti oskust tunnetada ümbritsevat maailma mitmekülgsemalt ja sügavamalt. On aidanud näha seda, mis tavalises igapäevases elus oleks kahe silma vahele jäänud, on isegi sedavõrd mõjunud, et olen mõnevõrra muutnud oma tegevuse orientatsiooni.

Kui küsimusele konkreetsemalt vastata, siis võib öelda, et oluliselt muutus oma töökaaslaste mõistmine nende tööalaste huvide, motiivide, võimete, nende emotsionaalse olemuse, iseloomu ja vaadete osas. On avanud silmad suurte puuduste nägemiseks töö organiseerimisel ja inimeste tööalastes suhetes, näidanud, kui palju esineb veel meie ühiskonnas väiklust, omakasu, karjerismi ja nürimeelsust.

Kõige olulisem on muidugi tunnetuslik rahuldus. Väga tähtis on minu arvates ka selle mõistmine, kui abstraktselt suhtutakse meil inimestesse, kuidas ignoreeritakse psüühika reaalseid tõdesid formaalsete abstraktsioonide arvel.

2. Milliseid kitsaskohti on õppuste läbiviimisel?

Esialgsel (mitte põhjalikul) vaatlemisel võib need liigitada: 1) materiaalsed — ebanormaalselt kitsad õpperuumid, esteetilisest küljest vananenud ja alla igasugust arvestust; suhteliselt nõrk laboratoorne baas;

2) kateedri mõnede õppejõudude ilmne ülekoormatus;

3) psühholoogia-alase väliskirjanduse peaaegu täielik puudumine, kodumaise kirjanduse puudulikkus;

4) esiisade-aegne informatsioonitehnika ülikoolis, mis ei võimalda anda vajalikul hulgal trükitud abimaterjale.

2. Mida vabariigis tuleks teha?

Kasutada psühholoogia kui teaduse abi tulevase põlvkonna kasvatamisel, mitte lähtuda ainult eeskirjadest ja ideaalsetest abstraktsioonidest. Psühholoogia peab aitama parandada (soovituste kohaselt) töötava inimese töötingimusi, millel on oluline tähtsus ühiskondliku progressi seisukohalt, peab aitama arvestada inimestes peituvaid määratuid ressursse.

Selleks on aga vaja reaalselt suurendada psühholoogia osatähtsust ühiskondlikus ja majanduslikus tegevuses, rajada vastav keskne asutus, luua laboratoorne baas, hoolitseda psühholoogide kaadri ettevalmistamise eest, s. t. anda reaalsed võimalused psühholoogia rakendamiseks ühiskonna progressi teenistusse, et inimene ei muutuks tehnika orjaks, vaid oleks selle isand.

TIIT SAKSAKULM,
psühholoogia kaugõppeosakonna
IV kursuse üliõpilane,
ENSV TA Küberneetika
Instituudi vaneminsener, alates
1. I 1968. a. psühholoogia
kateedri aspirant

1. Mida õppimine on andnud tööle?

Ainult positiivset. On pannud paljude asjade üle järele mõtlema ja avanud silmad nii mõndagi väärseisukohta nägema.

Küsimusi, mille lahendamine ilma psühholoogia abita pole võimalik, on tehnikumi elus palju: mis on madala õppeedukuse põhjuseks; kuidas tõsta õpilaste aktiivsust tunnis; kuidas organiseerida õpilaste küsitlemist, tehniliste vahendite ja programmõppe kasutamist; kuidas anda praktilised tunnid; millised peavad olema praktiliste tööde juhendid; kellest üldse võib saada mehhaanik ja kellest mitte; kuidas kasvatada õpilastes korra-armastust ja distsipliinitunnet jne., jne.

Kõik ülaltoodud probleemid vajaksid uurimist ja katsete tegemist. Seepärast peaks psühholoogi ametikoht tingimata kuuluma põllumajandusliku tehnikumi koosseisu.

2. Milliseid kitsaskohti on õppuste läbiviimisel?

1) Laboratooriumi ruumid on kitsad;

2) erialast kirjandust on vähe;

3) tunniplaan on liiga tihe ja tappev, iseseisvaks tööks (raamatutega tutvumiseks, mida kodus raamatute puudumise tõttu teha ei saa) peaaegu aega ei jää;

4) rohkem peaks olema trükitud konspekte;

5) võõrkeele küsimust tuleks kaaluda (näiteks anda loengutel põhimõisted vene, inglise ja saksa keeles).

Siiski ei kahanda ülaltoodu mingil määral töölusti, sest õppejõudude abivalmidus ja soe suhtumine loovad alati hea töömeeleolu. See aga ongi kõige tähtsam!

3. Mida vabariigis tuleks teha?

Read koondada ja minna üldpealetungile täiel rindel ja kõva häälega.

4. Teie enda perspektiiv?

Segane, kuid lootustandev. Sooviksin pärast lõpetamist asuda tööle TTO insenerina, peatselt moodustatavas Tihemetsa Näidissovhoos-Tehnikumis (vaevalt selleks ajaks tehnikumis psühholoogi koht ette nähakse).

T. KIRSI,
Tihemetsa Põllumajanduse
Mehhaniseerimise Tehnikumi
õppeosakonna juhataja,
psühholoogia kaugõppeosakonna
IV kursuse üliõpilane

Kollektsionäärid!

Möödunud aastal tegutses meil lühikest aega kollektsionääride ring, mis kahjuks pudenes laialt läheneva eksamisessiooni tõttu. Ma usun, et igaüks, kel on veres kogumispisik, tervitaks selle ringi taassündi. Seda ongi otsustatud teha.

Üleliidulise Filatelistide Ühingu Tartu osakonna juhatus otsustas oma koosolekul selle ringi uuesti ellu kutsuda ja kõik ülikooli kollektsionäärid selle liikmeiks kanda.

Järgmisel nädalal toimubki ringi asutamiskoosolek, mille kohta lähemat informatsiooni leiate teadetetahvlitelt peahoones ja Vanemuise t. 46 õppehoones. Kui kellelgi on asja vastu huvi, aga pole võimalik kohale tulla, võib ta pöörduda Jüri Kivimäe (ajaloo III) või Mart Aru (inglise III) poole.

Ärgu saagu ühingu nimest kohutatud numismaatikud, filumenistid jt., kõik on teretulnud.

R. KANGRO FOTOD

Stseen lavastusest «Kassi maja».

Stseen lavastusest «Phaeton, päikese poeg».

Stseen lavastusest «Raudne kodu».

Deviisi all „Teater ja noorus"

1968. a. märtsikuus toimuv vabariiklik teatrikuu kannab tänavu omapärast nimetust «Teater ja noorus». Seoses eelnimetatuga kuulutab RAT «Vanemuine» koos Eesti NSV Teatriühingu ja ELKNÜ TRÜ Komiteega välja teatriretsensioonide ja teatriteemaliste kirjutiste võistluse, millest võivad osa võtta kõik TRÜ üliõpilased (kaasa arvatud mittestatsionaarsed üliõpilased ja aspirandid).

Tööd palutakse varustada märgusõnaga ning juurde lisada autori ees-, perekonna- ja isanime, töö- ja elukohta sisaldav kinnine ümbrik. Viimaseks teatritermaliste kirjutiste ning retsensioonide esitamise tähtajaks on 31. märts 1968. a. Tööd tuleb esitada ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusse, TRÜ peahoone III korrus, tuba nr. 302.

Paremaid kirjutajaid premeeritakse ENSV Teatriühingu poolt tasuta teatrisõiduga Moskvasse, Leningradi või Riiga (autori valikul). Nimetatud sõidu kestel on võimalik jälgida ka välisriikide teatrite etendusi.

Võistlustööde pikkus ei ole piiratud. Ka võib kirjutistes ning retsensioonides analüüsida kõiki Eesti NSV teatrite lavastusi ning mõtteid avaldada igasuguste teatrit puudutavate probleemide kohta.

Parimad tööd avaldatakse ajakirjanduses.

Jääme ootama aktiivset osavõttu ja soovime kõikidele kirjutajatele sule edukat libisemist!

RAT «VANEMUINE»
ENSV TEATRIÜHING
ELKNÜ TRÜ KOMITEE

Ühingu «Teadus» TRÜ algorganisatsiooni konverentsi eel

Tartu Riikliku Ülikooli rektori käskkiri

6. veebruaril 1968 a.

Seoses ühingu «Teadus» Tartu Riikliku Ülikooli algorganisatsiooni IV konverentsiga avaldan kiitust aktiivse loengulise töö eest ülikooli järgmistele lektoritele:

klassikalise filoloogia ja lääne-euroopa kirjanduse kateedri juhatajale Villem Alttoale, psühhiaatria kateedri professorile Jüri Saarmale, NLKP ajaloo kateedri juhatajale Johannes Jakobsonile, Ajaloo-Keeleteaduskonna õppejõududele Hillar Palametsale ja Aino Lungele, Majandusteaduskonna õppejõule Martin Loimile, Õigusteaduskonna õppejõule Advig Kirisele, Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilastele Merike Rajangole ja Kaarel Jaanitsale.

ÜLIÕPILASLEKTORITEST

Midagi rõõmustavat ei paku ka üliõpilaslektorite töö analüüs. Võrreldes 1964. ja 1965. aastaga on loengulisele tööle kaasatõmmatud üliõpilaste ja nende poolt peetud loengute arv jäänud enam-vähem samaks, ühingu kartoteegis vormistatud loengute osas näidanud aga koguni vähikäiku. Väga raske on saada ülevaadet peetud loengute täpse hulga kohta. Nii on teada, et vene filoloogia osakonna üliõpilaste «Väike filoloogiateaduskond» kirjandusehuvilistele Tartu koolinoortele aruandeperioodil tegutses, kuid täpseid andmeid seal peetud loengute kohta pole meil kahe viimase aasta jooksul õnnestunud saada, vaatamata korduvatele järelpärimistele.

Nagu varemgi moodustavad rõhuva enamiku üliõpilaslektoritest Ajaloo-Keeleteaduskonna ja Õigusteaduskonna noored. Just nendest teaduskondadest tulevad kõige aktiivsemad ja populaarsemad üliõpilaslektorid, nagu Toomas Leito (eesti filoloogia IV kursus, pidanud 2 viimase aasta jooksul 98 loengut), Paul Kenkmann (ajaloo IV k. — 81 loengut), Kaarel Jaanits (ajaloo V k. — 65 loengut). 1967. a. lisandusid neile uute jõududena juristid Jaan Sootak, Olav Mikenberg ja Einar Rahumaa, kes kõik pühendusid rahvusvahelise olukorra aktuaalsemate küsimuste selgitamisele. Oma osa Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäeva tähistamisel andsid ka vanemate kursuste ajaloolased, kes Karl Siilivase juhendamisel valmistasid ette ja esitasid rea päevakohaseid loenguid. Ja ongi kõik, mida aktiva poolele kanda. Passiva poolele jääb paraku enamik teaduskondi ja teadusharusid, kus ei õppejõud ega ÜTÜ ringid ei näi pööravat mingit tähelepanu lektorite järelkasvule.

Edu oleme saavutanud lektoriteekskursioonijuhtide ettevalmistamisel. «Inturisti» algatusel toimunud giidide kursustest võttis osa paarkümmend eesti filoloogia üliõpilast, kes leidsid ka rakendamist töös välisturistidega. Väiksem grupp geograafe ja filolooge omandas ekskursioonijuhi kutse Tartu Ekskursioonibüroo liinis. Kokku omistati 1967. aastal ÜTÜ nõukogu poolt ekskursioonijuhi ühiskondlik elukutse 31 üliõpilasele.

Nii et mõningaid edusamme on, kuid puudujäägid töös noorte lektoritega on paraku positiivsetest saavutustest hulga suuremad. Ja nende puudujääkide kõrvaldamiseks on tarvis asi tõsiselt käsile võtta, seda eelkõige sektsioonides, kus õppejõududel on kõige soodsamad võimalused võimekate noorte kaasatõmbamiseks teadmiste levitamisele.

H. PALAMETS

Jrk. nr.	Sektsioon	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1967. a. keskmine	Liikmete arv 1967. a.	Passiivsele 1967. a.
1.	Rahvusvah. suhete	365	318	284	280	373	242	17,3	14	3
2.	Pedagoogika	160	180	234	168	419	287	15,1	19	4
3.	NLKP ajaloo	187	190	132	173	167	120	9,2	13	3
4.	Ajaloo	138	238	141	109	108	127	7,5	17	6
5.	Teadusl. kommunismi					22	20	6,7	3	—
6.	Kehakultuuri	—	35	20	127	122	79	6,6	12	3
7.	Riigi ja õiguse	207	118	154	160	85	98	6,5	15	3
8.	Arstiteaduse	133	241	215	268	183	234	5,5	43	5
9.	Majandusteaduse	111	123	120	123	143	86	3,4	25	10
10.	Füüsika-keemia	255	169	116	185	323	117	2,4	44	36
11.	Matemaatika	46	139	307	346	278	66	2,0	12	10
12.	Keele ja kirjanduse	37	31	118	131	157	27	1,9	34	24
13.	Bioloogia-geograafia	22	16	24	41	5	5	1,4	20	14
14.	Filosoofia	195	101	135	113	—	—	0,7	7	6
	Ateismigrupp				väljaspool sektsioone		395			
	Kokku	1856	1899	2000	2400	2385	1968	6,1	320	127

Nagu tabelist nähtub, on loengute arv võrreldes eelmiste aastate omaga tublisti vähenenud. Osalt on siin süüdi objektiivsed põhjused: kaasaegse informatsiooni ülikülluse tõttu tellitakse loengud vähem; on tugevnenud asutustesisesed lektorigrupid, mis omakorda vähendab tellimusi väljastpoolt; ülikooli 1965. a. väljaantud temaatika on mõneti vananenud ja asutused tellivad loengud ülelinnalise temaatika järgi, mis on aktuaalsem, aga kus ülikooli lektoreid peale mõne üksiku sees ei ole. Tuleb rääkida ka lektorite passiivsusest aruandluse osas, mistõttu paljud loengud on lihtsalt arvele võtmata. Nii näiteks on keele ja kirjanduse sektsioon eelmise konverentsi aegselt 4. kohalt langenud 12. kohale, kuigi mitteametlikult on teada, et loenguid on seal peetud tunduvalt rohkem. Sama lugu on ka mitme teise sektsiooniga. Kuigi iga lektori kohta tuli 1967. a. keskmiselt 6,1 loengut, kuuluvad peaaegu pooled ühingu liikmetest passiivsete hulka ja ligi pooled peetud loengutest on pidanud 20 aktiivsemat lektorit. Filosoofia sektsioon on aasta-aastalt olnud viimaste hulgas. Kui sellest aga veel eraldada teadusliku kommunismi sektsioon, jäi registreeritud loengute arv üpris kasinaks. Füüsika ja keemia sektsioonid ühendati seoses teaduskondade reorganiseerimisega ja eraldati matemaatika sektsioon. Tabelites on kuni 1967. a. nende kõigi andmed kokku võetud. Ateismi grupi likvideerimine oli nähtavasti põhjendamata ja selle taastamine on juba päevakorras. Ka temaatika uuendamine on päevakorras ja jääb uue juhatuse südameasjaks. Lektoritel tuleb rohkem mõelda huvitavate ja aktuaalsete teemade ettevalmistamisele, kusjuures ka sõnastus on tähtis. Nüüd aga kujunes olukord, kus peale juubeliaastaga seotud temaatika telliti loenguid peamiselt käitumisest, kodusest kasvatusest ja muidugi rahvusvahelisest olukorrast. Ka ateistlikel teemadel oli loenguid suhteliselt palju. Miks aga valdav osa meie temaatikast kedagi ei huvitanud ja kuidas seda küsimust lahendada, selle kohta ootame ettepanekuid konverentsil.

Kokkuvõtteks

Ühingu «Teadus» TRÜ algorganisatsiooni vaieldamatute saavutuste hulka kuulub lepingute sisulise taseme tõus ja paljude heade lektorite esilekerkimine ning teemade mitmekesistumine; puudusteks on aga osa lektorite passiivsus, rea õppejõudude eemalejäämine ühingust ja üliõpilaste väike osa teaduse levitamisel.

Meie algorganisatsiooni järjekordne IV konverents toimub kolmapäeval, 14. veebruaril kell 16 auditooriumis 140 (peahoones). Järgnev arutelu peaks selgitama veelgi esinevad puudujäägid ja avastama uusi võimalusi teadmiste levitamiseks nii Tartu linnas kui ka väljaspool.

V. TÜRK,
Ühingu «Teadus» TRÜ algorganisatsiooni juhatuse esimees

TRÜ lektorid 1966.—1968. a.

TRÜ lektoritegrupp alustas oma tööd 208-liikmelisena. Praegu kuulub algorganisatsiooni 278 lektorit. Viimase kahe aasta jooksul pole juurdekasvu olnud. Uute liikmetega täidetakse algorganisatsioonist lahkunute kohad.

1967. a. esitas ühingule materjale peetud loengute kohta 42 ülikooli õppejõudu ja teaduslikku töötajat, kes pole veel ühingu «Teadus» liikmed. Ülikoolis on aga üle 100 sellise õppejõu, kellel pole ühingu ega teaduse levitamisega elanikkonna hulgas mingisugust tegemist. Paljud püüavad loengutega esinemist isegi vältida. Loomulik oleks, et iga õppejõud kuuluks teadmiste levitajate hulka ja et rahvas saaks teada nende töö tulemustest.

Suurem osa ülikooli õppejõududest kuulub siiski meie organisatsiooni. 35 lektoril on doktori- ja 156 kandidaadikraad. Organisatsioonis on 239 õppejõudu ja teaduslikku töötajat, 18 aspiranti ja ainult 21 üliõpilast.

Peale rahvusvaheliste suhete sektsiooni ja ajaloo sektsiooni pole ükski sektsioon märkimisväärselt tegelnud üliõpilaslektorite kasvatamisega, kuigi näiteks pedagoogikasektsioon pidevalt ei suuda katta vajadust loengute järele. Ridade kasvu küsimus vajaks üldse tõsist käsilevõtmist.

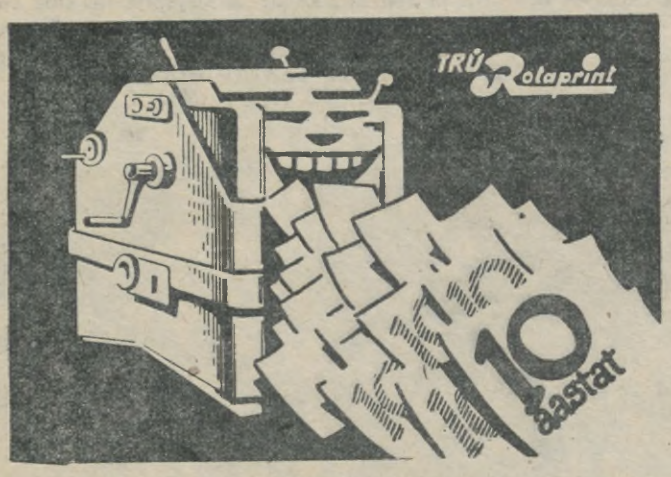
Organisatsioonilisest tööst

Algorganisatsiooni tööd juhtis 9-liikmeline juhatus, kes valis esimeheks V. Türgi, esimehe asetäitjaks A. Uustali ja vastutavaks sekretäriks I. Soobi (alates 1967. a. M. Salupere). H. Palametsa ülesandeks oli juhtida noorte lektorite ettevalmistamist, A. Kivimaa pidi tegelema reaalteadusalaste sektsioonide ja E. Vääri humanitaarteadusalaste sektsioonide tööga, kuna E. Tammepõllu kohuseks jäi arsti-teaduse sektsiooni abistamine. T. Leito pidi sidet pidama TRÜ komsomolikomiteega ja T. Talts ÜTÜ-ga.

Aruandeperioodil toimus 6 juhatuse koosolekut, nendest 4 koos sektsioonide esimeestega.

Aruandeperioodil organiseeriti Vanemuise t. 46 TRÜ lektoorium «Teadus», kus on peetud 18 loengut koos filmide demonstreerimisega. Viimasel aastal on seda tunduvalt vähem külastatud ja selle säilitamise otstarbekus on muutunud küsitavaks.

10 üsna jõudsat sammu

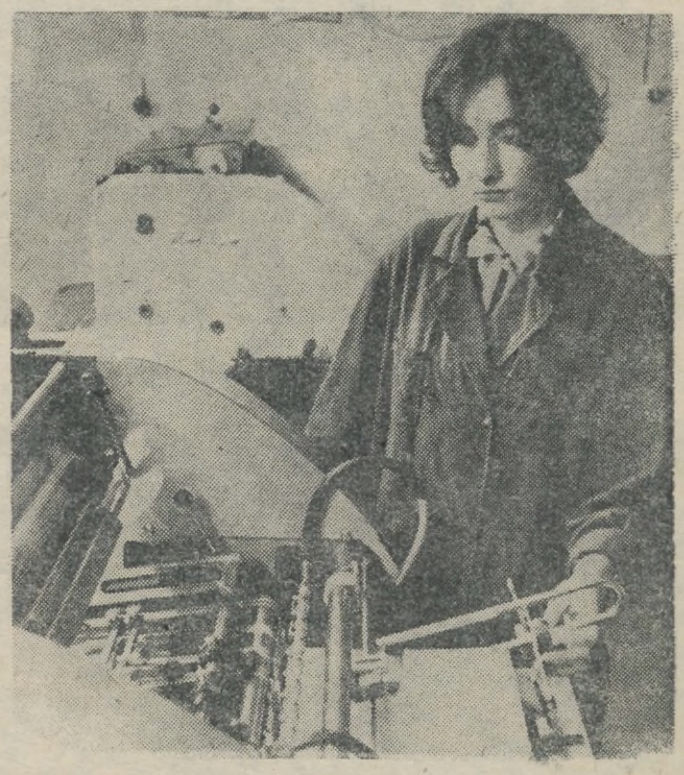
Kümme aastat on ju lühike aeg, kuid asutuse või organisatsiooni elus küllaltki pikk, et teha kokkuvõtteid ning peaasi — näha perspektiivi edasiseks tegevuseks. Sellise tagasihoidliku tähtpäevani on jõudnud TRÜ rotaprint. 1958. a. 3. veebruaril asus ta esimest tellimust täitma.

Kümme aastat rotaprinti on kahtlemata ka tükike meie ülikooli kui terviku sõjajärgsest ajaloost. Olgu siis lubatud põgus ekskurss minevikuradadele.

Ülikooli trükibaasi loomine kasvas välja vajadusest kaugõppijaid õppematerjalidega paremini varustada. Kaugõppeosakonnas rotaatoril paljundatud loengukonspektidest ja metoodilistest juhendidest ei piisanud. Kuigi hinnalt kallid, ei saanud neil olla päris trükise nägu.

1957. a. lõpul õnnestus halduseprorektor V. Simmil teada saada, et liiduvabariikide kõrgematele õppeasutustele on eraldatud kaheksa Tšehhoslovakkia päritoluga rotaprinti. Tänu rektor prof. F. Klementile anti üks neist meie ülikoolile. Rotaprindi käikupanek jäi kaugõppeprorektor J. Adojaani korraldada. Ülesanne oli raske. Kuidas trükiaparaati käsitseda, ei teadnud õieti keegi. Õnneks leidus mees, kes ofsett-trükki põhjalikult tundis. See oli praegune rotaprindi vaneminsener J. Temmo, kellega halduseprorektor sõlmis lepingu rotaprindi ülesseadmise kohta. Läks vaja väga mitmesuguseid lisaseadmeid, materjale, tööjõudu, ruumi. Kõik need küsimused lahendas V. Simm operatiivselt, nii et tööga võis kohe peale hakata. J. Temmo monteeris fotoseadeldise, tema näpunäidetel ja otsesel osavõtul valmistas õppetöökoda tsentrofuugid ja muu vajaliku. Ja kui rotaprindi tööle hakates õpperaamatukogu tagatiivas (end. käärkamber) plaadid peagi lõppesid ja ähvardas seisak, oli J. Temmo see, kes leiutas plaatide taastamise menetluse. Rõõm on märkida, et J. Temmo on endiselt oma ala entusiast, ergas kõigele uuele, ja vaatamata tasuvamate kohtade pakkumistele ülikooli trükiasjandust arendama jäänud. Tema käe all on kasvanud rotaprindi kaader, kellest pikemat aega on suure hoolega töötanud T. Matto, H. Mõttus ja V. Otter. Muide, ülikooli rotaprint oli esimene vabariigis ja vähemasti üks esimesi Nõukogude Liidus. Nii mitmestki vennasvabariigi ülikoolist käidi sm. Temmolt kogemusi hankimas.

Hea üritus ei kängu, vaid laieneb, võtab enam hoogu. Nii on lugu ka meie rotaprindiga. Algul teeninudas ta ainult kaugõpet, nüüd on ta muutunud üleülikooliliseks asutuseks. See protsess põhjustas 1959. aastal isemajandamise põhimõttel töötava kirjastusgrupi asutamise. Kirjastusgrupile ja rotaprindile on aastate jooksul saadud vajadustekohane kaader, kes on võimeline täitma kirjastus- või- polügraafiatöötajaile esitatavaid nõudeid.

Rotaprindi noorim trükkija Oldi Veltri

Rotaprint asub nüüd Pälsoni tn. 14 selleks kohandatud keldriruumides, kus esialgu on eraldi koht igale tööprotsessile. Sisseseade on tunduvalt täienenud. Brošüü-

(Järg lk. 4)

Üksildane jalutuskäik

MATTI PAAVILAINEN

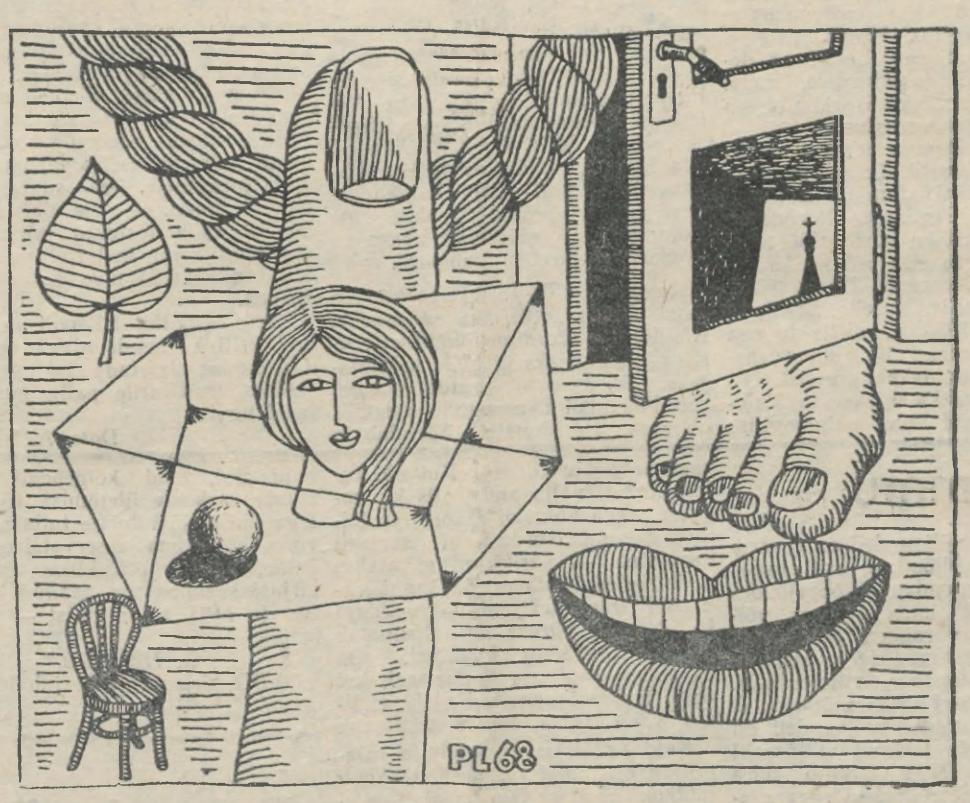
Minagi tahtsin olla früügialane ega oleks võtnud lüürat miski hinna eest. Ja kui ma kord olin juba küsinud kõiksugu kauplustest, mõtlesin, et ega ei teeks paha, kui küsiksin veel zookauplusest. Mis seal ikka, mina astun siis sisse ja küsin, kuidas on ja kas neil ei oleks võimalik müüa früügia flööti, nii see mees kohe näitama aafrika linde, kes ei kannata külma. Kõige parem oleks olnud kohe lahkuda. Peale selle oli veel merisigu ja oravaid ja nii ma küsisin, et kas pole ka härgi ja tuvisid. Mees seal seletama, et tülikas oleks selliste toitmine, kummardus ja õiendas end molluskeid sõõtma. Mina vaatasin natuke kuldkala ja nad olid ühte nägu. Kutsehaigus, mõtlesin, aga miski minus veenis, et ehk ka mitte. Nii painutasin pea kaabusse ja lahkusin niisama targalt.

Väike lõbus vemp, ei muud.

Tänaval hakkasin mõtlema taas ja mõtlesin, et olin teinud lollisti. Sõlmin parajasti saapapaelu panga kivitrepil, kui — kas ei tule see äsjane mees ja ütle, et olin viinud talt merisea. Mina seda imestama, tõstsin käed ja palusin, et kontrollitaks. Kust äkki kõrvalisele tänavale nii palju rahvast saab? Mees otsib ja otsib ega leia, inimesed vaatavad, mitte muidugi vaikselt. Öeldakse, et teine meist peab olema puudulik. Mina vahin vaikides kirikutorni. Mõnda aega kobanud, mees möönab, et ei leia, aga revideerib edasi. Teised ka. Äkki märkab mees mu vasakut ikka veel sõlmimata poolsaabast, elavneb ja nõuab, et ma selle ära võtaksin. Teen nagu kästud, aga mis merisigu seal ikka olla võib. Kui ei ole ka mu villastes sokkides, mees vajub norgu; lahkuvad kõik vähehaaval jään panema poolsaabast jalga.

Antiikaeg on elatud elu troost. Siiski taganeb möödunu täie hooga, mõnikord.

Mina hakkan tasapisi astuma, mitte just eriti kiiresti. Kas on nüüd kõik nii nagu peaks, kõik riided seljas, et soe on, ja kas õige minna trammiga koju? On ju nüüd kevad peaaegu tulekul ega ole ka kiiret midagi, otsustan edasi saada jala. Mis minusse siiski on pugenud; ma ei või lakata juurdlemast, ei aru-

tamast, ega saa millestki aru. Noh, mõtlen, juhtub igasugust ja see ajab kangesti segadusse, ei muud. On siiski nagu ebamugav kogu see olemine. Käin, mõtlen, käin. Nii saab kaks kvartalit mööda ja üks ümber.

Antiikajal oli kombeks mehi kastreerida. Nii karistati näiteks seaduse vastu toime pandud eksimuste eest. Mõnikord ka sõjavangid kastreeriti. Mehi on kastreeritud paljude primitiivsete, aga ka kõrgeltarenenud kultuuride juures. Kui ristiusku Lääne rahvad sõdisid Bütsantsi keisririigi ristiusuliste vastu, andis ju Naapoli hertsog käsu: kõik Bütsantsi vangid pidi otsekohe kastreeritama. Nii sündis ja sest tõusis kisa. Siis ühe vangi naine tuli oma mehele armu paluma. Tal õnnestus hiilida laagrisse ja viskuda Naapoli hertsogi ette. Hertsog vaatas naist imestunult ja küsis, misjaoks ta oli tulnud. «Lõika ära ta käsi või nina», ütles siis naine, «aga ära võta seda, mis kuulub mulle.»

Nii läheb Maarjatänav pärimäge. Siis äkki keegi seisab ees, tuleb peatuda.

«Kas võiksite öelda, kuidas siit saaks Kõiepunuja tänavale, kas tramm number viis käib seda ringi või oleks parem minna jala?»

«Hea härra, mina olen isegi maalt.»

«Vabandage, ja palju tänu.»

Tulen Kruununhakast Päävartiot mööda Katajanokkale. Seisatan sillal, toetun, panen suitsu etle. Vaatlen valvesõdurit, kel on kasukas, ja kanalit, mis on ümbes. Päike paistab lagedal, soojalt ja isegi tuult pole. Kena, mõtlen, nüüd tasub võtta värsket õhku ja varsti tuleb suvi. Siis nihkun ettepoole ja asutan minema lumist pargiteed pidi Uspenski katedraali suunas. Uhke kirik parajal paigal ja kaunis pealekauba. Märkan, et ülaterrass on lumest puhastatud, nii et on kiviastmeidki näha. Lähen ja istun sinna. Kummaline küll, kui pole aimugi hommikul, kuhu võid sattuda ja nüüd oled siin ja vaatad turgu, sadamat, ehitusplatsi, presidendilossi, politseid, kahte laeva, millest väike veab suurt.

Läbi kogu keskaja ja kuni kaheksateistkümnenda sajandini välja Itaalias kastreeriti poisse. Neid kasutati sopranitena kirikukoorides, kuhu ei tahetud naisi. Kastraadi häälel oli tenori jõud ja avarus ja naise soprani kõrgus. Nende hääle kõla oli haruldaselt puhas ja seda peeti mõnikord ebamaiseks. Nii sündis, kuni Vatikan kaheksateistkümnendal sajandil keelas selle sinnamaani au sees püsinud pruugi. Nii see oli, kurat võtaks, nii see oli.

Hakkan mõtlema ärritatult ja seejärel tunnen külma. Tõusen, jalutan ja vaen. Kui olen jõudnud pargist tänavale, tundub otsekui kraapaks. Kogu aja see on pisut liigutanud, aga nüüd lausa kraabib. Kuhu nüüd pääseks varju? Peab vaatama. Seal äkki plahvatab selgeks kogu pea. Lähen lähemasse trepikotta ja võtan merisea teisest poolsaapast. Vaatan teda ja ta paistab tundvat end hästi. Võtan kaelarätiku ja katsun mässida sellesse. Saab liiga

(Järgneb)

MÕLK KAHEPUUDASEL SANGPOMMIL

ÄRMAN POE

Seiklusromaan üliõpilaste elust autori illustratsioonidega

Esimene anne

tasast orilaürinat oleks nagu kõrva kostnud ja vägevat hõiskamist, mis suurest majast tiigi kaldal tõusnud.

Hiljem ei ole sellest mehest midagi kuulda olnud ja paljud ei uskunudki, et ta üldse olemas oli.

A. P. aga kujuskles mööda Tiigi tänavat kesklinna poole, selged sihid silme ees, nagu oleks ta hommikul võimlemist teinud.

Kass kõneles:

«Aga sellegipoolest ei oska ma noodist laulda. Ja üldse, nad ei olegi roosad, vaid hoopis suahiilikeelsed...»

«Ah, mine sina humalaid korjama!» ütles A. P. kassile.

UFO komandöriga sõbralikult hüvasti jätnud ja temaga kauge Patagoonia asukatele palava tervituse saatnud, vantsis Aivo Poomvill oma residentsi poole, kass kannul. Näitas siis kohusetruult luba, võttis kilbilt võtme ja tegi valvuritele selgeks, et dokumendita kõutsi ikka sisse lasta ei saa.

Pikast teekonnast väsinuna otsustas ta kohe puhkama heita. Lauale jättis ta aga oma armsatele toakaaslastele kirja:

«Ma tulin taevast ülevalt ja sellepärast jätke mind rahule. Ma magan maailma sügavaimat und. Ma pean ärkama hommikul kell 7.00 ja kui ma seda ei tee, siis visake mind seinakapi või mõne muu raske esemega. Ainult nii, et ma haiget ei saaks.

Aivo.»

Peatükk sellest, kuidas Aivo Poomvill otsustab jälle tegelda maiste asjadega ja saada korralikuks üliõpilaseks.

Aivo Poomvill vajutas äratuskella nupule. Oh, oleks ta seda pisut varem taibanud teha! Aga nüüd oli lärm sündinud. Mis võis veel aidata? Ülimodernne «UFOA-8M» käsutas: «Tõuse ja võta midagi rasket kättel» Aivo oli nagu õlitatud välk voodist väljas ja vaatas toas otsivalt ringi. Sangpommi polnud ja teiste poiste voodid olid tühjad: ilmselt olid nad sel ööl külakorda käimas.

Koridoris polnud enam kedagi ja ta alustas: üks-kaks, vasak-parem, tõmmates täie rinnaga värskendavat nikotiinirikast õhku lõõtsadesse. Kui ta põlvetõstejooksuni oli jõudnud, ilmus üks lõdisev mehike, kes ütles end olevat sektorivanema ja palus jumalakeeli, et Aivo parema jalaga nii kõvasti ei astuks: nende korruse laekell juba seisvat ja kes teab, mis veel edaspidi juhtuda võib. Et ühiskonna vara on igaühe vara, siis jätkas Aivo põlvetõstejooksu ainult oma vasakul koival, kuni talle üks lampassidega ja tohutu plotskiga hiiglane vastu tuli. See tunnistas Poomvilla tükk aega imestunud pilgul. Siis palus teda veidi oodata ja midagi pomisedes lonkis kiiresti oma toa poole. Aivo kuulis vaid üksikuid sõnu: «kursusetöö... fotod... hommikvõimlemine... haruldane... võib-olla on kasulikki...» Igaks juhuks otsustas ta jalga lasta ning rõdul oma harjutusi jätkata. Kuid seal komistas ta ühe sürja-komi polügloti otsa, kes pärast katlamaja direktorile protestikirja saatmist oma magamiskoti sinna oli lohistanud ja nüüd õndsalikult magas, kaisutades kirglikult sangpommi (536 murd 13, malmist, sile, kaal 32,00 kg). Sisemine Hääl võttis salatilehe nööpaugust ja ajus hakkas üks transistor ärevalt undama. A. P. pidas paremaks alla kohvi jooma minna.

Järjekord oli lühike, kuid — carpe diem — Aivo võttis siiski mapist vene keele sõnade vihiku ja süvenes huviga «дательный падеж»-i nõudvaisse verbidesse. «UFOA-8M» otsustas ta tähtsamate asjade jaoks hoida, sest mine neid transistoreid tea. Kui A. P. oma keskendunud pilgu leheküljelt tõstis, märkas ta teatava üllatusega, et oli sabas viiendalt kohalt üheksandale nihkunud.

A. P. jätkas pürgimist teadliku üliõpilase kõrge nivoo poole, kaasas dualistlik sisemus «UFOA-8M» ja Sisemise Hääle näol. Enne kui ta peahoones auditooriumi sisenes, luges Poomvill läbi kuulutustetahvlid, sest äkki peavad Patagooniast saabunud spetsiaalse kontrolli läbi tegema, ja harjas puhtaks oma sinise habeme. Vaevalt jõudsid tema saabumist illustreerivad ohh-id ja ahh-id vaibuda, kui ta Leopolda enda juurde kutsus ning talle õppedistsipliini lonkamise pärast märkuse tegi: tervelt üks üliõpilane puudus loengult. Ühtlasi otsustas Aivo täielikult loobuda Lolita teeneist (21,5 kop. loengult) ja annetada see raha ühiselamute ehitamist soodustavasse fondi.

Ent jälle segasid objektiivsed asjaolud Aivo Poomvilla muutumist positiivseks kangelaseks. Kuulujutud levivad kiiresti — ka A. Poomvilla saabumist peeti kuulujutuks — ning juba nõudis komsomolikomitee saamata jäänud ettekannet. Ja Aivo läksi, südames tuline kahju kuulamata jäänud loengu pärast, kuid samal ajal ka uhkus ja rahulolu kasule mõeldes, mis tema kogemustest pidi tulema. Ometi valvasid teda halvad aimused. Nii juhtuski: koosolek jäi ära, täpselt niisamuti nagu 21,5 kopika suurune iisa ehitusfondi.

Pea raskeid muremõtteid täis, astus Aivo raamatukogu poole, et päev täielikult raisku ei läheks. Tuubikumi vaikses hämaruses ei olnud ees tudengeid ega ka vabu kohti. Pettunult jättis Poomvill maha raamatute all ägavad lauad.

Tänaval tundis ta, et põues midagi liigutab. Tõesti — seemisnahkne tuhvlike tiris metsikult ühes kindlas suunas. Ja selle suuna lõpus seisis — Kati Laanelepp, ühes käes võrk kahe piimapudeliga, teises moežurnaal. Aivo sirutas juba oma abistava käe, et kleidimoode koju tassida aidata, kuid siis...

Siis juhtus tõesti midagi kohutavat. Aivo tundis korraga hullemat kärtsahaisu kui intri köögis, kus tudengid enne stipipäeva vanast kingatallast passelpraadi teevad. Ta astus mõned sammud tagasi, tõmbus küüru ja pistis käe ettevaatlikult taskusse. Seal krõbises midagi. Ja A. P. tõmbas välja kõrbenud salatilehe, ainsa jäänuse läbipõlenud ja igavestele jahimaadele rännanud Sisemisest Häälest. Aivo vaatas nukralt pruunikat lehekest ja laskis ta siis melanhoolselt sõrmede vahelt lahti. «UFOA-8M» oli nõudnud oma esimese ohvri.

«Sa viid ju mind kinno, minu Superboy?»

Ja Aivo otsustaski Kati Laanelepaga kinno minna. «Tähes» jooksis parajasti üks väga hea turkmeeni komöödiafilm, kuid Kati eelistas hoopis soome uut seksi «Käbi selja all». See variant Aivole ei meeldinud: t a ei saa ju Katiga ometi seda filmi vaadata, ta tahtis tõesti näha toda esimest. Õnneks tuli Aivole just siis meelde, et ta peab 10 minuti pärast olema ühiselamu valves.

Valvelaua ees võttis ta valveseisangu ja raporteeris, et Aivo Poomvill on valmis asuma oma kohuseid täitma. Eelmine mees tõusis püsti ja viitas salaja samba poole, mille taga Seaduse Silm valvet valvas. Kas võis Poomvill siis aimata, et seesama Seaduse Silm, mis kord võtab halduisprorektor Vimma, kord komandant Manni, kord mõne teise kuju, hakkab tulevikus jälgima iga tema sammu.

Aivo tegi valvsa näo ja hakkas valvama. Kui hädasti oleks nüüd Sisemist Häält vaja olnud, sest «UFOA-8M» polnud seadustega ja nende siimadega veel tutvusi sobitada jõudnud.

Paar rebast näitasid küll juba eemalt oma lubasid ja vanemate kursuste mehed otsisid need ka pika nõudmise peale välja, aga siis vuhises üks daamike nii kiiresti mööda, et Aivo veel suudki lahti teha ei jõudnud. Ja Seaduse Silm ei maganud. Ta kortsutas kulmu ning tegi märkuse. Järgmisele naissisenejale hõikas Aivo juba kaugelt, et palun luba. See aga muutus vihast siniseks ja kostis sapiselt:

«Kui mina veel üliõpilane olin, siis küll nii häbematud ei oldud!» Ja keeraski luba näitamata õppejõudude sektorisse.

Aivo piilus kartlikult Seaduse Silma poole, kuid see oli millegipärast ükskõikne. Nii kontrollis Aivo lubasid ja kutsus poisse viiendalt korruselt telefoni juurde ega öelnud ühelegi helistajale, et soovitav on ära linna läinud.

Tülpinult kõmpis A. P. üles ja siis sähvas talle, et pika äraoleku kestel oli ka köögikoristamise järjekord temani jõudnud. Paha aimates läks Aivo kööki, kuid siin tabas teda üllatus. Laudadel ei vedelnud ühtegi konti ja põrandad olid kartulikoortest puhtad nagu kaugõppijate perioodil. Ainult töötavalt pliidilt võttis ta ära vett täis kopsiku ja valas tühjaks — külmetab veel lõhki, kui keegi akna lahti lükkab. Voolu jättis ta välja lülitamata, sest ega niikuinii midagi juhtu.

Lõpuks läks ta oma ukse taha, sest kaugemale ta ei jõudnud. Aivo piilus lukuaugust: võti oli olemas. Toast kostis tasast kiljumist.

«Sõber, ole täitsa, katsu endale üks koht vaadata,» oli kuulda Andrese anuvat häält, «sa saad ju aru.»

Muidugi sai Aivo aru ning nii koputas ta esimesele uksele: «Poisid, vaba kohta on?» Ja ikka edasi: koputus ja küsimus, koputus ja küsimus. Poomvill kordas seda tegevust juba täiesti mehhaaniliselt, kuni ühelt ukselt vaatas talle vastu suur silt

VABU KOHTI EI OLE

Jälle leidis Aivo end oma ukse tagant. Seest kostis nukker viis:

«Ma ei tahtnud ära minna,
kuid mis muud ma teha sain...»

See andis jõudu. Aivo hakkas ootama.

«Oo, mu kallis, oo, mu kallis,
oo, mu kallis Clementine...»

Aivo ootas. Tonditund oli juba ammu läbi. Ja siis avanes uks...

(Järgneb)

Professor Sibul 60-aastane

10. veebruaril sai kuuekümneaastaseks teadlane, kelle elu ja tegevus on olnud tihedalt seotud meie ülikooliga, kelle initsiatiivil on Tartu Riiklikus Ülikoolis organiseeritud ja tööle rakendatud biokeemia ja spordimeditsiini kateeder ning kes on andnud suure panuse füsioloogia, patoloogilise füsioloogia, biokeemia ja spordimeditsiini alal nii õppe- kui ka teadusliku töö arengule.

Ilo Sibul sündis Tartus arsti perekonnas. Kooliaastad möödusid tal Tallinnas, kuid üliõpilaspõlv tõi ta tagasi Tartu. 1932. a. lõpetas ta Tartu Ülikooli arstiteaduskonna cum laude. Juba üliõpilaspõlves ilmnesid temal kalduvused teaduslikule tööle. Uurimistegevust alustab ta histoloogiainstituudis nimeka teadlase prof. H. Kulli juhendusel. Siin valmib tal töö «Näärme rakkude paljunemine», millele omistatakse 1 auhind. 1930. a. asub ta tööle sisekliinikusse prof. V. Vadi juurde vabatahtliku subassistendina. Ka siin teostatud uurimus «Gaasivahetus kopsutuberkuloosi haigeil» pälvib 1 auhinna. Järgmisest aastast peale alustab ta tööd füsioloogia instituudis nooremassistendi kohal. Füsioloogia instituut saab tema töökohaks ka pärast ülikooli lõpetamist.

Tartu Ülikooli füsioloogiainstituuti juhatas sellal andekas teadlane prof. A. Fleisch. I. Sibul lülitub tema poolt organiseeritud uurimuste teostamisele ning ühise töö tulemusena kogunevad neil faktid, mis omavad suurt tähtsust organverevarustuse regulatsiooni mõistmiseks. Nimelt näitasid nende eksperimentide tulemused, mis mitmesugused koe ainevahetuse vahe- ja lõpp-produktid laiendavad lokaalselt veresooni. Seega oli demonstreeritud mehhanism, mille kaudu töötav organ ise kindlustab endale hea verevarustuse.

1936. a. kaitses ta edukalt meditsiinidoktori kraadi. Tema väitekirja teemaks oli «Histamiini suhtumisest kopsu». Teadmiste täiendamiseks ja teadusliku uurimistöö teostamiseks on ta ette võtnud korduvaid reise välismaale. Ta on töötanud Lausanne'is, Baselis, Breslaus, Tübingenis. 1938. a. võttis ta osa Zürichis toimunud 16. rahvusvahelisest füsioloogide kongressist.

1941. a. aprillis viiakse ta füsioloogiakateedrist üle patoloogilise füsioloogia professori kohale. Asudes organiseerima patoloogilise füsioloogia alal õppe- ja teaduslikku tööd, võtab ta vahetult enne sõja puhkemist ette tutvumisreisi Moskva.

Sõjajärgsel perioodil jätkub tema õppe- ja teaduslik tegevus algul füsioloogia kateedris, siis vastloodud biokeemia kateedris ja seejärel patoloogilise füsioloogia kateedri juhatajana. Paralleelselt tööga ülikoolis organiseeris ta vastloodud Eesti Põllumajanduse Akadeemiasse orgaanilise ja bioloogilise keemia kateedri ja oli selle juhatajaks aastatel 1951—1953.

1955. a. asub ta tööle direktori asetäitja kohale Tallinna Epidemioloogia, mikrobioloogia ja hügieeni teadusliku uurimise instituuti. Sellele järgneb töö füsioloogiaprofessorina Eesti Põllumajanduse Akadeemias ja direktori asetäitjana Eesti NSV Teaduste Akadeemia Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituudis. 1957. a. valitakse ta Eesti NSV Teaduste Akadeemia kirjavahetajaks liikmeks. Ajavahemikul 1957—1963 täidab ta Eesti NSV Teaduste Akadeemia bioloogia ja meditsiini osakonna akadeemik-sekretäri kohuseid.

Aastatel 1964—1966 töötab ta taas Tartu Riiklikus Ülikoolis. Nüüd on ta spordimeditsiini kateedri organiseerijaks ja tööle rakendajaks. Tema poolt antud panust spordimeditsiini arengule ülikoolis on raske üle hinnata. Tõendab ju seda kasvõl seegi fakt, et TRÜ spordimeditsiinikateeder tõusis kiiresti üleliiduliselt tunnustatud keskuseks. Praegu töötab juubilar Eesti NSV Teaduste Akadeemia Eksperimentaalbioloogia Instituudis füsioloogia ja biokeemia sektori juhatajana.

Nii nagu õppe- nii on ka teaduslik tegevus juubilaril olnud mitmepalgeline. Kuid iseloomulikuks jooneks on alati osutunud, et tänu oma teadmiste universaalsusele ja suurele eruditsioonile on ta kõikjal suutnud olla teaduse edasiviijaks ning väärtuslike nõuannete andjaks. Arvukas on ka tema juhendamisel töötanud aspirantide pere. Tema käe all on kandidaadikraadini jõudnud enam kui kümme teadlast.

Eriti hinnatud ja armastatud on prof. Ilo Sibul lektorina. Töötades tema juhtimise all, küsis kord käesoleva kirjutuse autor, mida on vaja selleks, et loeng oleks hea. Vastus oli lihtne ja selge: «Selleks on vaja tunda ainet ja ise olla vaimustatud sellest ainest.» See on võib-olla ka kõige täpsem iseloomustus tema enda loengutele. Oma suure põhjalikkuse juures on neis alati oluline eredalt esile tõstetud mitteolulise ees ning kogu materjal on olnud esitatud kaasakiskuva emotsionaalsusega.

Tartu Riikliku Ülikooli pere nimel, eriti ka nende nimel, kes loevad õiguse nimetada end tema õpilasteks, juubilarile palju jõudu ja head tervist.

Dots. A. VIRU

. . . jõudsat sammu

(Algus lk. 2)

ride valmimist kiirendab voltimismasin, peagi võimaldub kaanekirja ja pealdisi teha fotomenetlusel. Riivis on kolm trükiaparaati. Vastavalt on kasvanud toodang. Kui esimese viie aasta jooksul paljundati rotaprindil 452 nimetust mitmesugust õppematerjali ca 1900 trükipoogna ulatuses, siis 1967. a. kogutoodang oli üle 1340 trükipoogna (204 nimetust), kusjuures tiraažide suurenemise tõttu trükipoogen-tõmmiste arv ületas 3,5 miljonit. Tellimuste arv on viie aasta jooksul suurenenud peaaegu kahe ja poole kordseks. Tuleb ju nüüd kohaliku trükikoja ülekoormatuse tõttu valmistada ka autoreferaadid ja ülikoolile vajalikud rakenduslikud tööd. Samal põhjusel ilmuvad tänavu ka mõned toimetiste vihikud rotaprindi teostuses. Käesoleva aasta plaan on juba 1536 trükipoognat ja 225 nimetust.

Rotaprindi väljaanded on suuresti abistanud üliõpilasi, eriti kaugõppijaid, kergendanud õppejõudude koormust loengute osas, võimaldades neil rohkem tähelepanu pöörata praktikumidede ja seminaridele ning teaduse viljelemisele. Tähtpäeva puhul võiks märkida, et paljud rotaprindi väljaanded on head kõlapinda leidnud väljaspool vabariigi ja NSV Liidugi piire (V. Palmi toimetatud «Orgaaniliste ühendite reaktsioonivõimelisus», P. Ariste «Maailma keeled», ÜTÜ kogumikud, eesti keele kateedri «Keel ja struktuur», sotsioloogide kokkutuleku materjalid, arvutuskeskuse tööd, paljud väljaanded võõrkeelte õpetamise alalt, prof. Kudrjavski «Kreeka keele grammatika» ja paljud teised), kuid see on muidugi juba autorite teene.

Liialdamata võib tunnustada rotaprindi töötajate suurt operatiivsust ja kohusetunnet. Kui töö tuleb kiiresti välja anda, siis ka antakse. Seda kipuvad autorid ja toimetajad mõnikord isegi kurjasti kasutama — käsikirjad esitatakse n.-ö. kaheteistkümnenda tunni viimastel minutitel. Juhtub muidugi ka viperusi, kiiruse tõttu kannatab mõneti toodangu kvaliteet. On mõistetav autorite pahameel, kui tööd igakord soovitud ajaks ei ilmu või tiraažid napiks osutuvad.

Kuid ka kirjastusgrupil ja rotaprindil on omad raskused. Ülikooli juhtkond ja õppejõud on alati neisse mõistvalt suhtunud ja neist ülesaada aidanud. Tõhusat abi on osutanud dotsendid R. Kleis ja J. Peegel ning kirjastuse «Perioodika» direktor G. Valgma. Kõrgesti tuleb hinnata ülikooli kunstniku H. Pilteri tööd meie väljaannete kunstilisel kujundamisel.

Käesoleval aastal vastavalt Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusele tuleb rotaprindil üle minna tööle kahes vahetuses. See tähendab ülikooli vajaduste paremat rahuldamist, kuid kõigepealt väga suurte raskuste ületamist. Kui sellega ühisel jõul toime tullakse, siis võiks vist ilma reservatsioonideta öelda, et Tartu Riikliku Ülikooli kirjastusgrupist on saanud kirjastus ja TRÜ rotaprindist — trükikoda.

G. NOPPEL,
TRÜ kirjastusgrupi juhataja

Rotaprindilt:

Ajalooalaseid töid III. ÜTÜ ajalooringi kogumik, 167 lk. Hind 24 kop.

S. Baron, E. Jürimäe, E. Reimers, T. Sõrmus, M. Tõnnov. Matemaatilise analüüsi praktikum I, 249 lk. Hind 35 kop. Kolhoosiõiguslikke akte. Koostanud dotsent V. Kelder, 203 lk. Hind 40 kop.

Kursuse- ja diplomitööde vormistamise juhend. 28 lk. Hind 5 kop.

N. Vihm. Pulpiidi ravimeetodid ja -tehnika. 38 lk. Hind 6 kop.

R. Tasa. Deutsche Schriftssteller II. 114 lk. Hind 15 kop.

Aureelia All. Das Adjektiv. Programmierungsversuch, 95 lk. Hind 15 kop.

H. Remm. Putukate välimääraja II. Mardikad, 205 lk. Hind 45 kop.

Texts for Philologists. Koostanud M. Laar, 428 lk. Hind 50 kop.

I. Sildmäe. Ühiskondliku isetegevuse organisatsioonide põhimäärusi. 185 lk. Hind 25 kop.

Fakt. sõna, pilt III. Artikleid ja uurimusi ajakirjanduse ajaloo, teooria ning praktika alalt, 114 lk. Hind 25 kop.

E. Tamme. Arvutusmeetodid IV. Lineaarsed võrrandsüsteemid, 142 lk. Hind 23 kop.

L. Keres, H. Käärt, M. Luts, I. Muuga, H. Preem, L. Sildver, S. Tamm, H. Tälli. Lastehaiguste praktikum, 251 lk. Hind 40 kop.

E. Tamme. Arvutusmeetodid III. Funktsioonide lähendamine, 111 lk Hind 11 kop.

Harald Peep. Kirjanduslikke võitlusi Eestis aastail 1917—1923, 64 lk. Hind 10 kop.

Ü Kaasik. Arvutid ja programmeerimine II, 155 lk. Hind 18 kop.

R. Tasa. Auswahl deutscher Gedichte, 109 lk. Hind 20 kop.

H. Tõevere, K. Uustalu. Texte für Chemiker, 203 lk. Hind 27 kop.

I Gross, K. Reitav. Ladina keele lugemik, 191 lk. Hind 35 kop.

Реакционная способность органических соединений III. IV, вып. 4 XIX—XX sajandi väliskirjanikke VI. Valik XIX sajandi luulet, 151 lk. Hind 36 kop.

XIX—XX sajandi väliskirjanikke IX. Prantsuse kirjandus 1871—1917, 217 lk. Hind 35 kop.

Loenguid kapitalismi poliitilisest ökonoomiast, 167 lk. Hind 25 kop. Materjale pedagoogiliseks praktikaks, 33 lk. Hind 5 kop.

TEATED

16.—18. veebruaril k. a. toimub Käärikul laager-seminar II, III ja IV (raviosakonnas ka V) kursuste grupporgidele. Väljasõit **reedel, 16. veebruaril kell 18 TRÜ peahoone eest.** NB! Kaasa võtta suusad! Kõikidel eespool nimetatud kursuste grupporgidel osavõtt **kohustuslik.** Osavõtust palume kindlasti eelnevalt teatada ELKNÜ TRÜ Komitee arvestussektorisse hiljemalt 14. veebruariks.

Reedel, **16. veebruaril kell 16 toimub osakondade sekretäride nõupidamine.** Põhiküsimus: valmistumine pleenumiks, kus tulevad arutusele üliõpilaste omavalitsuse küsimused.

ELKNÜ TRÜ Komitee sekretariaat

* * *

Teisipäeviti kell 16—18 toimuvad keemiahoones aud. 320 üleülikooliised fakultatiivloengud **automaatsest programmeerimisest.** Tutvustatakse algoritmilise keele ALGOL üht konkreetset esitust, mida kasutatakse TRÜ Arvutuskeskuses. Lektoriks on TRÜ Arvutuskeskuse teaduslik töötaja K. Ääremaa. Esimene loeng **toimub** 13. veebruaril. Osavõtt on võimaldatud kõigi teaduskondade õppejõududele ja üliõpilastele.

*

Kolmapäeviti kell 16—18 toimuvad keemiahoones aud. 320 **fakultatiivloengud matemaatilise statistika alustest.**

Esimene loeng on 14. **veebruaril.** Loengutes tutvustatakse elementaarse matemaatilise statistika põhimõisteid ning rakendusi vaatlusandmete töötlemisel. Kuulajatel ei eeldata erilist matemaatilist ettevalmistust.

Osavõtt on vaba kõigi teaduskondade õppejõududele ja üliõpilastele.

Arvutusmatemaatika kateeder

Õppejõud ja teenistujad!

Kõigil, kes soovivad suvel Pärnusse puhkama sõita, palume esitada avaldused teaduskondade a/ü. büroodele hiljemalt 15. veebruariks 1968. a.

Avalduses on vaja ära märkida, mitmellikmeline perekond soovib sõita, mis ajal (kuu nimetus) ja kui kauaks (10 päeva, 1 kalendrikuu jne.). Tasu 10 päeva eest ca 3 rbl. inimese kohta.

A/ü. komitee

1912

TARTU AKADEEMILINE MEESKOOR

alustab kevadsemestrit täna kell 19.00 harjutusega TRÜ peahoones aud. 204.

Regulaarsed harjutused on teisipäeviti ja reedeti algusega kell 19.00 aud. 204.

Hääleseadetunnid algavad täna kell 18.00.

Hakkame õppima uut repertuaari, sellepärast ootame juba esimesele harjutusele

kõiki praegusi lauljaid,

kõiki endisi lauljaid, kes vaheajal on koori tööst eemal olnud,

kõiki lauluhuvilisi noormehi TRÜ-st ja EPA-st

Täpsem ülevaade eelseisvatest üritustest antakse koori harjutusel teisipäeval, 13. veebruaril.

JUHATUS

ELKNÜ TRÜ KOMITEES

ELKNÜ TRÜ Komitee õppesektori ja osakondade (raviosakonna kursuste) vastavate sektorite eelmise semestri viimasel ühisel nõupidamisel arutati õppedistsipliiniga seotud küsimusi.

See probleemide ring pole üliõpilaskonna hulgas kaugeltki populaarne. Õppedistsipliin pole meil omaette eesmärk, küll aga on ta kaalukas vahend õppeedukuse parandamiseks.

On ju teada, et vabakuulamisõigus, mida võimaldatakse hästi edasijõudvatele üliõpilastele, kes on seotud ÜTÜ tööga või kellel on palju ühiskondlikke ülesandeid, ei vabasta seminaridest ega praktikumidest, puududa võib vaid loengutelt.

Samal ajal pole sugugi harvad juhtumid, kus puudulikult või vaevalt rahuldavalt edasijõudvad üliõpilased puuduvad semestri vältel põhjuseta praktikumidest, seminaridelt ja muidugi ka loengutelt.

Tagajärg on siin juba ette teada: halvemal juhul jäävad arvestused sooritamata ning ei lubata eksamitele, paremal juhul, kui lubatakse eksamitele, on kõige tõenäosem läbikukkumine.

Et parandada suhtumist õppetöösse ja sellega aidata kaasa õppeedukuse tõstmisele, otsustati:

1) toetada dekanaatide taotlusi võtta stipendium ajutiselt ära üliõpilastelt, kes puuduvad põhjuseta loengutelt, seminaridest ja praktikumidest ning kelle edasijõudmine on selletõttu kas mitterahuldav või vaevalt rahuldav;

2) igal konkreetsel juhul arutab stipendiumita jätmist vastava osakonna (raviosakonna kursuse) komsomolibüroo ja teatab oma põhjendatud otsusest dekanaati;

3) stipendiumi võidakse ära võtta üheks kuni kahe kuuks sõltuvalt igast konkreetsest juhust.

A. ROOS,
õppesektori juhataja

*

● **Teaduslik konverents komsomolitöö probleemidest** toimus 30. ja 31. jaanuaril Tallinnas. Konverentsi organiseeris ELKNÜ Keskkomitee.Konverentsil esinesid sõnavõttudega ka TRÜ endised ja praegused komsomoliaktivistid. P. Järve käsitles oma ettekandes väikeste gruppide teooriat, M. Titma rääkis noorte kutseorientatsiooni uurimisest ja saadud tulemuste kasutamisest komsomolitöös. T. Sutt peatus mõnedel aktiivi õpetamise probleemidel TRÜ-s. Tähelepanu äratas IV k. üliõpilase, TRÜ komsomolikomitee liikme P. Kenkmani sõnavõtt komsomolijuhi prestiiži hindamise kriteeriumidest.

● ELKNÜ TRÜ Komitee hakkab välja andma informatsioonibülletääni, mis ilmub sagedusega 4—5 korda semestri jooksul. Informatsioonibülletään nr. 1 ilmub veebruarikuu keskpaiku.

● **ELKNÜ TRÜ Komitee pleenum** toimus 22. jaanuaril k. a. Päevakorra põhiküsimuse «TRÜ komsomoliorganisatsiooni 1967. a. statistilise aruande analüüs» kohta võeti vastu järgmine otsus:

1. Kinnitada TRÜ komsomoliorganisatsiooni 1967. a. statistiline aruanne.

2. Pidada mitteküllaldaseks noorte kommunistide osa juhtivas komsomolikaadris (büroo, komitee, osakondade sekretärid) ja kohustada sekretariaati olukorda parandama, kasutades selleks TRÜ parteiorganisatsiooni abi.

3. Tõsta bürool üles nende 20 kommunistliku noore küsimus, kes pole end veel arvele võtnud (arutada nende kuuluvust ÜLKNÜ-sse). Informeerida järgmisel pleenumil komiteed tarvituselevõetud abinõude tulemustest.

Seejärel kuulati ära ELKNÜ Keskkomitee liikme M. Titma informatsioon tema vestlusest EKP Keskkomitee I sekretäri sm. J. Käbiniga. Küsimused, mis seoses TRÜ komsomoliorganisatsiooni XV konverents pöördus sm. Käbini poole, on lahendatud positiivselt.

*

Uut teatmekirjandust

С. И. Якубсон и И. Л. Кацнельсон. **Электролитные неводные растворы.** Аннотированная библиография работ с 1941 по 1960 г. Киев 1967. 616 lk.

Справочник химика. 2-е издание. Том 4. Аналитическая химия. Спектральный анализ. Показатели преломления. Ленинград 1967.

В. И. Анурьев. **Справочник конструктора-машиностроителя.** 3-е издание. Москва 1967. VIII, 688 lk.

Научно-техническая терминология. Библиографический указатель (1960—1965). Москва 1967. 130 lk. (1144 nim.).

Техническая эстетика и художественное конструирование. Библиографический указатель. Часть I. Техническая эстетика. Новосибирск 1966. III lk. (1370 nim.).

Технические справочники и словари. (На русском языке). Библиографический указатель. Москва 1967. 210 lk. (1463 nim.)

CCCP. Административно-территориальное деление союзных республик на 1 июля 1967 года. Москва 1967. 655 lk.

G. Klaus und M. Buhr. **Philosophisches Wörterbuch.** Leipzig 1965. 635 lk.

The **Columbia Encyclopedia.** 3rd edition. New York—London 1964. 1273 lk.

T. Landau. **Encyclopaedia of Librarianship.** 3rd edition. New York 1967. 484 lk.

Concise Dictionary of American Biography. New York 1964. 1273 lk.

H. Wiedmer. **Technische Informationen. Messen. Steuern. Regeln.** 5. Auflage. Berlin 1967. 478 lk. 919 lk.

Statistisches Taschenbuch der DDR. Berlin 1967. 208 lk.

Raadioloeng

Reedel, 9. veebruaril

1. Kõigile inglise filoloogidele dots. Oleg Muti loeng «Recent Changes in the English Vocabulary».

2. Ajaloo-Keeleteaduskonna II ja III kursuse ja Bioloogia-Geograafiateaduskonna II kursuse üliõpilastele vanemõpetaja Kalju Toimi loeng «Kuidas õppida».

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 1135. BM 01995.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 4 (689) Reedel, 16. veebruaril 1968 XXII aastakäik

Ametiühingukomitees

12. veebruaril toimus TRÜ ametiühingukomitee järjekordne koosolek. Arutati ideoloogilist kasvatustööd TRÜ klubis. Põhiettekandega esines TRÜ klubi juhataja M. Kikas. Ta iseloomustas klubi tööd kahest aspektist: 1) töö isetegevuskollektiivides, 2) üritused, mis toimuvad kogu ülikooli ulatuses.

Suuremad isetegevuskollektiivid on naiskoor, meeskoor ja rahvakunstiansambel. Koosolekule olid kutsutud ka nende esindajad.

Naiskoori töö on kõrgetasemeline, seda tagab kindel kord ja täpne tegevusprogramm. On käidud paljudel kontserdireisidel väljaspool vabariiki (Armeenias, Riias ja mujal). Tulemusrikka töö eest anti naiskoorile rahvakoori nimetus.

Raskem on lugu meeskooriga. Lauljaid on vähe, siit tegevusvõimaluste piiratus. Põhigrupi arvel tullakse siiski ühe kontserdiga semestris toime. Senini on korraldatud regulaarselt suvelaagreid.

Rahvakunstiansambel on tugev kollektiiv. Osavõtt Moskva ja Uljanovski kultuuripäevadest ja sealne edukas esinemine ei tulnud juhuslikult.

Edasi üleülikoolilistest üritustest. Need on jaotatud temaatika järgi, näiteks pidustused riiklike pühade puhul, kohtumised vanade revolutsionääridega, vestlused ülikooli esimeste kommunistlike noortega. On korraldatud ateistlikke vestlusi. Nendest kõige paremini läks korda vestlus «Kuidas inimene lõi jumala?». Kindla temaatikaga on KVN-i vormis korraldatud õhtud. Kirjanduse valdkonda kuuluvad kohtumisõhtud B. Alveri, K. Irdi, V. Pansoga.

Aktiivsed üliõpilased leiavad ikka eneseavaldamise vorme. Nii on TRÜ klubi juures noorte bioloogide klubi ja noorte keemikute klubi. R. Marvet on loonud kindla kodukorra ja tegevusplaaniga dzässiklubi. Üldtunnustatud on bioloogide agitbrigaad «Rajacas».

Teretulnud vorm aktuaalsete küsimuste arutamiseks on, õigemini oli, diskussiooniklubi (ülikooli lõpetanuist ja aspirantidest). Ruumikitsikuse tõttu kolis nimetatud klubi Kirjanike Majja ja seetõttu lakkas ülikooli jaoks olemast. See on kahetsusväärne.

Kaht probleemi luges sm. M. Kikas ideoloogilises kasvatustöös seni lahendamatuks: 1) kuidas õpetada üliõpilasi väärikalt suhtuma sotsialistlikku omandisse ehk igapäevases keeles, et ometi ei lõhutaks ülikooli ühisvara! (Ajakirjadest pildid välja lõigatud, raamatutest lehed ära rebitud!) Siin ei aita pikad selgitavad loengud — kasevitsu oleks vaja! 2) Kuidas viia läbi ideelis-poliitilist kasvatustööd üliõpilaste hulgas nii, et see jõuaks iga üliõpilaseni. Loengu-vorm ei õigusta end siingi.

Taas tekib vajadus diskussiooniklubi järele.

Ideoloogilise töö komisjoni esimees F. Kinkar esitas kaasaruande. Kahe kuu jooksul jälgiti ideoloogilist kasvatustööd klubis ning see töö loeti põhiliselt kordalä-

NB!

NB-tooriumi uue semestri avaloeng on **neljapäeval, 22. veebruaril kell 18 auditooriumis 139.** Professor **P. VIHALEMM** esineb vestlusega **«Kaks iseseisvust — 50 aastat kodanliku ja nõukogude vabariigi väljakujunemisest Eestis».**

---

nuks. Ideelis-poliitilise kasvatustöö edasiseks tõhustamiseks on vaja: 1) tugevdada kontakti teaduskondade ametiühinguorganisatsioonide ja komsomoliorganisatsioonidega (eriti Ajaloo-Keele- ja Arstiteaduskonnas). 2) toetada igati agitbrigaadi «Rajacas» tegevust ja osutada vajalikku abi ideoloogilisel suunamisel; 3) luua diskussiooniklubi ühiskondlik-poliitiliste probleemide arutamiseks.

TRÜ ametiühingukomitee esimees täiendas ja täpsustas mõningaid küsimusi. Sellega lõppes ametiühingukomitee ametlik osa.

Kohalviibivad üliõpilased — laulukooride liikmed, samuti Rahvakunstiansambli juht H. Mikkel aga tõstatasid neid puudutavaid valusaid küsimusi. Neist tähtsaimaks on finantsküsimus. Kuidas tasuda kutselistele lauljatele, kelle osavõtt koori kontsertidest on vajalik? Mille eest osta lilli külalisesinejatele? Kuidas kompenseerida rahaliselt komandeeringuid, telefonikõnesid? Summad nendeks kulutusteks on liiga väikesed. Ikka ja jälle on tulnud kulude katteks lisa nõutada tudengi stipist. Sellegagi ei tahaks leppida, et ringreiside sõidu korraldamise eest peab ennastsalgavaid võitlusi pidama ja tuhat organisatsioonilist küsimust lahendama, selle asemel et viimistleda repertuaari.

Kas ei peaks siin klubi organiseeriv osa suurem olema?

Ja mis teha, et naiskoori kallid kleidid niiskusest ja tolmust ei rikneks?

Kas sellepärast, et ametiühingukomitee koosoleku päevakord on rangelt piiritletud, et komitee liikmete aega kokku hoida või mingil muul põhjusel, aga asjaosalised ei saanud neid huvitavatele küsimustele rahuldavaid vastuseid.

H. PUUSEPP

500 aastat J. Gutenbergi surmast

Kultuuriajaloo üks tähtsamaid sündmusi — trükikunsti leiutamine — on tihedalt seotud Johann Gutenbergi nimega, kelle 500. surma-aastapäeva me pühitsesime käesoleva aasta 3. veebruaril.

Johann Gensfleisch (hiljem nimetas ta end ema sünnikoha järgi Gutenbergiks) sündis Mainzis aadliperekonnas. Tinglikult on võetud tema sünniajaks 24. juuni 1400.

J. Gutenbergi eluloost teame vähe. Ta ei kirjutanud autobiograafiat ega signeerinud oma teoseid. Olemasolevad andmed pärinevad nende linnade arhiividest, kus ta elas.

Leiutaja noorusaastail teravnes Mainzis vastuolu patriitside ja kodanluse vahel, mis läks isegi kuni relvastatud kokkupõrgeteni. Et võit jäi kodanlusele, olid aadlikud, nende hulgas ka Gutenberg, sunnitud linnast lahkuma.

Alates 1434. aastast elas Gutenberg Strassburgis, kus oli osanikuks peeglitehases ja kullasseppade tsunfti liikmeks. Esimesed teated tema trükialasest tegevusest pärinevad aastast 1436. Sellel ajal varjas ta oma ideed veel kõikide eest peale oma ärikaaslaste.

1448. a. alates tegutses Gutenberg jälle Mainzis, kus ta asutas koos Johann Fustiga oma esimese trükikoja. See äriline ühendus lõppes Gutenbergile ebasoodsalt: võla katteks pidi ta loovutama Fustile suurema osa oma trükikoja sisseseadest. Võideldes suurte rahaliste raskustega püüdis Gutenberg oma trükitegevust jätkata. Olemasolevad andmed Gutenbergi elu selle perioodi kohta on lünklikud ja sageli üksteisele vasturääkivad. On teada, et Adolf Nassau, kes 1462. a. sai Mainzis peapiiskopiks, määras 1465. a. Johann Gutenbergile pensioni.

Trükikunsti leiutaja surmadaatumiks peetakse 3. veebruari 1468.

Gutenberg pühendas kogu oma elu tööle, ta ei loonud perekonda ja suri järglasteta. Geniaalsel leiutajal puudus võimalus oma leiutisest materiaalset tulu saada. Nii võitles ta kogu aeg aineliste raskustega, mis suurel määral takistasid ka tema trükialast tegevust.

Gutenbergi teene on kirjasõna mehhaanilise paljundamise vahendi leiutamine. Ta oli esimene, kes võttis tarvitusele matriitsid, trükipressi ja lõi uued šriftid.

Gutenbergi trükiseid ja ka kõiki teisi 15. sajandi trükiteoseid nimetatakse inkunaabliteks ehk hällitrükisteks. Nende trükkimisel järgiti algul täpselt käsikirjade valmistamise tehnikat. Inkunaablitel puuduvad paginatsioon ja tiitelleht, nende kirjatüübid sarnanevad käsikirjalise raamatu kirjaga. Pealkirjad ja algustähed on käsitsi illustreeritud.

Vanim Gutenbergi trükis «Fragment vom Weltgericht» ilmus Mainzis 1445. a. See on üksikleht suurusega 9×12,5 cm, millel tekst on trükitud mõlemale küljele. Selle lehe ilmumisaega loetakse tinglikult trükikunsti alguseks.

Esimeseks dateeritavaks trükimälestiseks peetakse 1448. aasta astronoomilist kalendrit. Sellest ajast alates hakkas Gutenberg regulaarselt tegelema trükkimisega. Ilmus rida õpetliku sisuga üksiklehti, kalendreid, brošüüre, mida palju loeti ja millest enamik seetõttu hävis. Nendest on leitud ainult fragmente.

Gutenbergi kõige kaunim trükis on 42-realine piibel (1455), mida nimetatakse ka Mazarini piibliks, sest esimene eksemplar leiti sellenimelise kardinali raamatukogust. Teose trükkimiseks valmistas Gutenberg uue suurepärase šrifti.

42-realisest piiblist on siiani leitud 41 eksemplari, nendest 10—12 pärgamendile trükituna. Üldse arvatakse seda piiblit olevat ilmunud 200—300 eksemplari. Selle teose trükkimisel on Gutenberg rohkem kui ühegi teise raamatu puhul pannud erilist rõhku väljaande välimusele, järgides keskaegse käsikirja traditsioone.

(Järg 2. lk.)

PEOLEO

Taivo Linna Lauri Nebel Eino Mäelt
Enn Lüüs Henno Käo

RKI ansambel «Peoleo» puhkas 4.—9. II Käärikul. Kõiki üliõpilasi ja noori arvatavasti huvitab see ansambel ja seepärast esitati neile mõned küsimused. Esimesena vastab Taivo Linna.

Mis tõi teid Käärikule?

«Otsustasime kasutada meeldivat võimalust veeta talvine õppevaheaeg Käärikul. Vabadel minutitel oleme siin hoolitsenud repertuaari kosumise eest.»

Milles seisneb teie põhiline tegevus Käärikul?

«Puhkame väsitavast õppetööst. Puhkus on meil küllalt aktiivne. Alustasime teooriaga. Pärast seda, kui olime suusatamise õpiku kaks korda läbi lugenud, asusime julgelt praktika kallale. Kolmandal päeval olime jõudnud juba kaunis keskpäraste tulemusteni ja nüüd ei kartnud ka meie pesamuna Lauri (ansambli trummilõõja Lauri Nebel) avalikult suuskadega välja tulla. Ilmad on olnud suurepärased. Isu on meil hea. Võtame kaalus tugevasti juurde. Kahjuks ei saanud mõned meie ansambli liikmed Käärikule sõita, kuid see ei sega meie loomingulist tööd.»

Võib-olla räägiksime Teiega nüüd ansamblist. Kuidas kõik algus sai?

Jutujärje võttis oma kätte Ärps (basskitarrist Eino Mäelt, Kunstiinstituudi diplomand:

«Reeglipäraselt oli ka meil alguses väga raske. Pidime alustama isetehtud elektrikitarridega. Nende valmistamisel tulid kasuks «Retakordi» looja H. Kalmo nõuanded, mille eest talle siinkohal suur aitäh. Pikkamööda asjad muidugi arenesid ja paranesid, mida võib märgata kasvõi sellest, et nüüd on meil inventari «piiramata koguses». Alati peame muretsema oma luude-kontide tervishoiu pärast, sest turnimine juhtmerägastikus on üks raske amet. Niipalju asja tehnilisest küljest.

Alguses mängisime põhiliselt tantsuks ja sedagi harva, sest meie mängutase oli madalavõitu. Hiljem siis juba suurenesid nn. kinnised õhtud, kus pidime mängima. Põhiliselt esineme praegu Õpetajate Majas ja Kunstiinstituudi pidudel. On ette tulnud ka mõningaid kontserdireise ja esinemisi televisioonis. Oleme saanud küllaltki palju reisida. Kaugeimaks sihtpunktiks oli Rostock, kus viibisime rahunädalast osavõtjaina. Ka Tartu publikule peaksime juba tuttavad olema.»

Kust muretsete repertuaari?

Sellele küsimusele vastab ansambli asutajaliige Henno Käo, solist ja «Tallinnfilmi» kunstnik:

«Ka meie ei suutnud alguses hoiduda teiste ansamblite matkimisest. Töötasime n.-ö. eelkäijate repertuaari kallal. Ansambli moodustamisele vahetult järgnenud perioodil polnud meil veel selged ansambli kui terviku vokaalsed võimed. Viimaseid arvestades pöördusimegi nn. «folk»-stiili poole, millele oleme praegu pööranud põhilise tähelepanu. Muidugi on meil ka lugusid biitstiilis, sest ainult «folkiga» ei suudaks nootide vähesuse tõttu repertuaari kogu ulatuses täita. Oleme püüdnud ka ise komponiste mängida. Liialdamata võib öelda, et kõik meie ansambli liikmed on võimelised komponeerima. Näiteks «Palgasõduri laulu» on loonud H. Käo ja T. Linna, «Ballaadi» aga E. Mäelt. Praegu on loomingulised vaevad Lauri Nebeli kanda.

Mis tähendab õieti «folk»-stiil?

Käsikäes biitmuusika arenguga tekkis hulgaliselt nn. «folk»-lauljaid, kes vanadele rahvalauludele moodsa tehnika ja uudse arranžeeringuga püüdsid anda uusi varjundeid. Tegelikult paljud folki esindajad nooti ei tunne. «Folk»-stiil põhineb rahvalaulul, nagu juba eespool mainitud, kuid on tekkinud ka nn. protestilaul. Protestilauljad

Eino Mäelt ja Taivo Linna

väljendavad oma lauludes pahameelt sõja vastu Vietnamis, aga ka üldse elu varjukülgede vastu.

Vahest nimetaksite tähtsamaid protestilauljaid?

Heameelega. Nimetaksin neid, kes on populaarsemad kogu maailmas. Näiteks hiljuti autokatastroofi läbi elanud Bob Dylan (USA), soomlane Irwin Godman, kelle repertuaarist oleme ka meie mitu lugu saanud. Ja siis veel Pete Seeger, kelle laul «We shall over come» on saanud Ameerika neegrite hümniks. Peab ütlema, et Eestis viljeldakse «folk»-muusikat vähe. Peale meie ansambli ei teagi kedagi nimetada.

Ja traditsiooniline küsimus: Teie edasised kavatsused?

Räägib Taivo Linna, ansambli juht: «Põhiliselt jääb peajooneks «folk»-stiil, pluss mõningad biitkallakuga palad. Senisest rohkem aga tahaksime tähelepanu pöörata eesti rahvalaulude töötlusele, sest muidu tekib nende täielikku unustusse vajumise oht. Selleks lõime kontakti Fr. R. Kreutzwaldi nimelise kirjandusmuuseumiga, mille fonoteegis on hulgaliselt salvestatud eesti rahvalaule».

Lõpetuseks kasutaksin Lauri Nebeli laulusalmi:

«Aga kus on suitsu, olema peab tuld!» Ansambli seni nimetamata liikmetest niipalju: Tiina Talvik, solist, ansambli asutajaliige ja Kunstiinstituudi arhitektuuri III kursuse üliõpilane ning Enn Lüüs, samuti arhitektuuri eriala üliõpilane IV kursuselt. Peale selle on ansamblis kaastegev Ilmar Maasik, TPI II kursuse üliõpilane, ansambli «tehniline isa».

Intervjueeris N. Pontus

Tähelepanu!

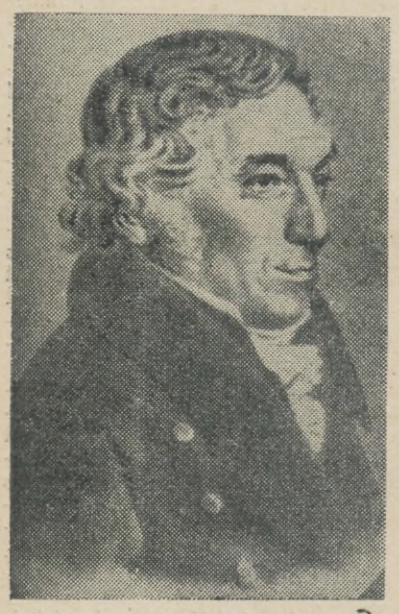
22. veebruaril k. 16 palutakse koguneda **TRÜ komsomolikomiteesse** kõiki, kes jõu või nõuga tahavad kaasa aidata **Tartu Ülikooli komsomoli ajaloo uurimisele.**

ELKNÜ TRÜ Komitee büroo

HUVITAVAT ÜLIKOOLI AJALOOST

Chr. Fr. Deutsch

Ülikooli rektor a. 1808—1810

Christian Friedrich Deutsch sündis 9. X 1768 Frankfurdis Oderi ääres vaimuliku perekonnas. Algul õppis ta Halles ja Göttingenis teoloogiat, seejärel meditsiini, promoveerudes Halles 1792. a. Doktoriväitekirja teemaks oli «Rasedusest kõhukoopas». 1796—1804 oli ta erakorraliseks professoriks Erlangenis, kus avaldas töö (1798), milles põhjendas koolitatud ämmaemandate riigi poolt ametisse määramise vajadust. 1804. a. kutsuti ta sünnitusabi ja veterinaaria professoriks Tartusse.

Tartu ülikooli algaastail ei kujutanud sünnitusabi endast isegi iseseisvat õppeainet, rääkimata kateedrist. Ta oli ühendatud kirurgiaga ning professor M. E. Kautzmann õpetas sünnitusabi ajuti vaid teoreetiliselt. 1804. a. eraldati ülikooli nõukogu taotluse põhjal sünnitusabi kirurgiast, kuid kateedrit siiski ei loodud. Kuidas suhtuti kõrgemal pool sünnitusabisse nähtub haridusministri P. V. Zavadovski kirjast õpperingkonna kuraatorile Fr. M. Klingerile, milles tehti korraldus «lahutada kirurgia ja sünnitusabi kateeder kaheks, nii et üks professor õpetab ainult kirurgiat, aga veterinaariaprofessorile teha ülesandeks ka sünnitusabi õpetamine, mitte määrates selle eest eritasu».

Deutsch läks sünnitusabi, naiste- ja lastehaiguste spekulatiivselt õpetamiselt kohe üle kliinilisele. 1806. a. rajas ta sünnitusabikliiniku. See oli ühes Moskva ülikooli juures 1806. a. avatud samasuguse kliinikuga esimeseks Venemaal. 25. IX 1805 alustas Deutsch kliiniku päeviku pidamist, millest järeldub, et kliiniku organiseerimine algas veel aasta varem. Selleks üüriti Aleksandri (praegu Nõukogude) tänaval asunud eramajas ajutised ruumid. 24. I 1806 võeti vastu esimene sünnitaja. Algul oli kliinikus kõigest 2 voodikohta. 7. VII 1808 viidi kliinik üle Toomemäel valminud kliinilise instituudi hoonesse.

Kohalik elanikkond harjus väga visalt sünnitusabi kasutamisega kliinikus. Seepärast oli kliinik-vajaliku õppematerjali hankimiseks algul sunnitud sünnitajaid ergutama rahalise tasuga. Kui ka see ei andnud tulemusi, pani Deutsch ette rakendada sundabinõusid väljaspool abielu rasestunute ja sünnitanute suhtes. Raskusi oli kliinikul ka esimese ämmaemanda leidmisega. Deutschi otsingud Erlangenis ja Peterburis ei andnud tulemusi. Juhuslikult leidis ta ämmaemanda Tartust, kelleks osutus keegi lesknaine Schenkel. Eksamineerimisel osutus see kõigile nõuetele vastavaks ning Deutsch võttis ta kliinikusse tööle alates 1806. aastast.

Tänu Deutschi jõupingutustele kliiniline sünnitusabi Tartus järk-järgult progresseerus. Voodite arv kliinikus kasvas peatselt 5-le, 1827. a. oli neid 6, 1842. a. — 8 voodit sünnitajatele ja 8 vastsündinutele. Kui 1808. a. sünnitas kliinikus kõigest 13 naist, 1813. a. — 20 naist, siis 30-ndate aastate lõpul aastas keskmiselt 45 naist (sajandi vahetusel võeti aastas vastu 250—300 sünnitust). Kõigile lastele poogiti Deutschi või tema abilise poolt kaitserõuged.

Peale teoreetilise sünnitusabikursuse ja harjutuste fantoomil hakkas Deutsch üliõpilastele alates 1807. a. organiseerima ka kliinilisi harjutusi, teatades seejuures, et ta on valmis nii päeval kui öösel andma õpetust sünnitajate abistamisel. 1808. a. alustas Deutsch sünnitusabikliinikus ka ambulatoorset vastuvõttu naiste- ja lastehaiguste alal, viies ühtlasi sisse vastava praktikumi. Et nn. ambulatoorsesse kliinikusse pöördusid mitte ainult sünnitusabi vajavad naised, vaid ka günekoloogilised haiged, see nähtub Deutschi juhendamisel valminud väitekirjadest. Naistehaigustega haigete organiseeritud ambulatoorne vastuvõtt oli esmakordne Venemaal. Juba 1806. a. esimesel poolel alustas Deutsch ka naiste- ja lastehaiguste kursuse lugemist. Peale selle luges ta veterinaariat ja ajuti toksikoloogiat ning suguhaigusi. 1820. a. asutati lõpuks iseseisev sünnitusabi, naiste- ja lastehaiguste kateeder.

Deutsch omandas varsti silmapaistva akušööri-praktiku ja professori kuulsuse. Ta valiti korduvalt arstiteaduskonna dekaaniks (1806, 1810, 1813, 1816 ja 1820. a.) ja kaks korda järjest rektoriks (1808/09. ja 1809/10. õppeaastaiks). Rektori kohale asumisel pidas Deutsch kõne «Inimmõistuse ja -keha eri arenguperioodide võrdlus». Rektorina tuli tal tegelda üliõpilaste organiseerimise küsimusega. Üliõpilased püüdsid koonduda vastavalt pärinevusele ühest või teisest kubermangust «*landschafti*desse», mis olid keelatud. 1809. a. löödi isegi sisse aken Deutschi majas, kusjuures ülikooli kohtus selgus, et lööja üliõpilane [F. H. Köhler] tegutses just soovist kätte maksta oma kaasmaalaste eest, keda rektor olevat solvanud. Muuseas on huvitav, et samal 1809. a. tollal veel illegaalsed *Curonia* ja *Livonia* korraldasid samale rektorile ovatsiooni. Rektorina astus Deutsch koos Parrotiga, erinevalt C. Fr. Meyerist ja D. G. Balkist, välja teatri vastu, mistõttu nõukogu oma enamuses jäi 1804. a. seadusetähe juurde, mis keelas professoritel ja üliõpilastel teatriga tegelemise.

Pärast Tallinna «sünnitusabiinstituudi» tegevuse lõppemist (tegutses a. 1809—1811, lastes välja 84 esimest koolitatud eesti ämmaemandat) organiseeris Deutsch ämmaemandate kooli sünnitusabikliiniku juurde. Selleks tuli tal ületada rida takistusi. Muuhulgas paljude juures valitsenud eelarvamusi ja vastuseisu naiste ilmumisele ülikooli meessoost koosseisu hulka.

Esimene lend lõpetas 4. IV 1812. a., koosnedes neljast lõpetajast. Nendeks olid Elisabeth Meisner (Riiast), Johanna Brennicke (Pihkvast), Carolina Wieghorst ja Anna Dowenick (Valkast). Nad õppisid sünnitusabi teoreetiliselt ja praktiliselt 7 kuu vältel, asudes järelikult õppima veel 1811. a. lõpul. Huvitav on ainete loetelu, milles eksamineeriti: 1) inimkeha, eriti kõhukoopas asuvate elundite ehitus, naiste vaagna ja suguosade ehitus; 2) raseduse algus, kulg ja lõpp ning nende tunnused; 3) normaalsete sünnituste erinevus ja tunnused; 4) haigused, rasked sünnitused, nende tunnused ja abi sel puhul; 5) vastsündinute varjusurm; 6) nurganaiste ja vastsündinute eest hoolitsemine; 7) praktilised harjutused fantoomil. Eksamineeri-

(järgneb)

MEIE KÜLALISI

Tartut külastas ELKNÜ TRÜ Komitee kutsel Saraatovi N. Tšernõševski nimelise Riikliku Ülikooli 70-liikmeline delegatsioon, mille koosseisu kuulusid järgmised isetegevuskollektiivid: meesansambel «Spekter», miniatuuride teater, vokaalansambel «Svetljatšok», naiskvartett «Lüüra» ja instrumentaalansambel. Külaliskollektiivid andsid kaks «suurt» kontserti — TRÜ klubis ja Puiestee tänava klubis ning ühe «väikese» — TRÜ kohvikus.

ELKNÜ TRÜ Komitee juures asuva Rahvaste Sõpruse Klubi juhtimisel tutvusid külalised Saraatovist põhjalikult meie ülikoolilinnaga ning Tartu Riikliku Ülikooli ja Eesti Põllumajanduse Akadeemiaga. Toimusid vastuvõtud TRÜ ja EPA rektorite juures. 28. jaanuaril aga leidis ülikooli kohvikus aset mini-pressikonverents. Räägiti ühistest probleemidest, vahetati aadresse, kingiti mälestusesemeid jne. Kohtumise lõpul anti ELKNÜ TRÜ Komitee poolt külalisdelegatsioonile üle aukiri, milles märgiti tunnustavalt Saraatovi Riikliku Ülikooli tegevust kõrgemate koolide vaheliste sõprussidemete tugevdamisel.

ELKNÜ TRÜ Komitee külaliseks oli möödunud nädalal ajakirja «Junost» toimetuse liige Nikolai Bulgakov. Ajakirjanik tundis huvi Tartu Riikliku Ülikooli noorte kirjameeste tegevuse vastu ning kavatseb ajakirja lähemas numbris avaldada materjale — olupildi TRÜ üliõpilaste elust. Pikemat aega viibis Moskva ajakirjanik meie spordibaasis Käärikul.

Jaanuarikuu lõpul olid ülikooli komsomolikomitee külalisteks meie kauaaegsed sõbrad Jerevani Meditsiiniinstituudist. Enamik üliõpilasi oli raviosakonna V või VI kursuselt, 15-liikmelist delegatsiooni juhatas Jerevani MI arstliku kontrolli kateedri õppejõud G. A. Arutjunjan. Armeenia meedikud ajasid juttu meie Arstiteaduskonna üliõpilastega ja tundsid huvi põhiliste komsomoliprobleemide vastu TRÜ-s. Muidugi ei jäänud vaatamata Tartu linn ja ülikooli õppehooned. Lepiti kokku, et nüüd on TRÜ üliõpilaste kord sõita Armeenia sõpradele külla. Esialgsete plaanide kohaselt sõidetakse Jerevani kas käesoleva aasta mais või septembris.

500 aastat...

(Algus 1. lk.)

1458. a. ilmus Gutenbergi loodud esimeses šriftis trükitud 36-realine piibel. Suurema osa uurijate arvates ei valminud see mitte Mainzis, vaid Bambergis, kusjuures Gutenbergi osavõtt selle trükkimisest on küsitav.

1460. a. andis Gutenberg välja veel J. Balbuse kogutud teosed pealkirjaga «Catholicon», mis sisaldab ladina keele grammatika ja sõnastiku. See on omapärane keskaegne entsüklopeedia.

Kasutades Gutenbergi trükitüüpe, andsid tema ärikaaslased ning töö jätkajad Johann Fust ja Peter Schöffer 1457. a. välja pärgamendile trükituna kirikulaulude kogu «Mainzer Psalter», millega raamatutrükkimine oma varasemas vormis saavutas kõrgpunkti. Teose illustreeris Schöffer, kes oli selle ala meister.

«Mainzer Psalter» on esimene raamat, milles on märgitud andmed selle kohta, millal ja kelle poolt teos on trükitud. Sellest trükisest on säilinud umbes 20 eksemplari. Kauneim neist asub Viini rahvusraamatukogus.

15. sajandi II poolel levis trükikunst Saksamaalt kiiresti teistele Euroopa maadele. Nii jõudis see aastal 1465 juba Itaaliasse, 1470 — Prantsusmaale, 1472 — Madalmaadele, 1476 — Inglismaale jne.

Gutenbergi püüdlused vastasid oma aja vajadustele. Elades keskaja lõpul, tajus ta tarvidust teadmisi laiemalt levitada, mille seadis ajaloo ette uue ajastu lähenemine.

Gutenbergi geniaalse leiutise vahendusel antakse sajandist sajandisse inimkonna käsutusse eelnevate põlvkondade teadmised ja kogemused. Gutenbergi isik aga jäi kauaks laiematele hulkadele tundmatuks. Alles käesoleva sajandi algul tärkas huvi Gutenbergi ja tema leiutise vastu. Gutenbergi mälestuseks asutati Mainzis 1900. a. muuseum, mis kogub trükikunsti arengut peegeldavaid dokumente. 1901. a. aga loodi rahvusvaheline selts «Gutenberg-Gesellschaft», mille häälekandjana ilmub 1926. aastast alates «Gutenberg-Jahrbuch». See avaldab uurimusi trükikunsti leiutamisest ja selle arengust.

TRÜ õpperaamatukogus on Gutenbergi surma-aastapäeva puhul avatud näitus, mis tutvustab TRÜ Teaduslikus Raamatukogus leiduvaid materjale trükikunsti leiutaja elu ja trükitegevuse kohta, samuti Gutenbergi ainetel loodud ilukirjanduslikke teoseid.

A. HENNO
A. MÄGI

ROTAPRINDILT

on ilmunud

H. Piirimäe. Ajaloodokumentide publitseerimine. Arhiivinduse õppevahend, 71 lk. Hind 10 kop.

Ö. Reintam. Metoodiline juhend füsioloogia praktikumideks Kehakultuuriteaduskonna üliõpilastele I, 40 lk. Hind 6 kop.

J. Konks ja O. Klaasen. Aasia ja Aafrika maade ajalugu. Uusim aeg. I vihik, 158 lk. Hind 25 kop.

Elementaarmatemaatika I. Algpraktikum, 132 lk. Hind 15 kop.

A. Kask. Eesti keele ajalooline grammatika. Häälikulugu, 174 lk. Hind 25 kop.

Programmõpe ja tehniliste vahendite kasutamise metoodika I, 164 lk. Hind 27 kop.

Programmõpe ja tehniliste vahendite kasutamise metoodika II, 42 lk. Hind 10 kop.

... ja on ilmumas:

L. Uustal, H. Valgmaa. Võimlemise harjutuskava vahenditega. Hind 10 kop.

R. Tasa. Saksa kirjandus 1871—1960. Hind 7 kop.

Ajakirjanike kvalifikatsiooni tõstmise kursuste õppeplaan, programmid ja metoodilised juhendid. Hind 10 kop.

S. Ermann, U. Jürgenson. Elektronarvuti «Ural-4». Hind 20 kop.

E. Tiit. Tõenäosusteooria I. Hind 40 kop.

Tuju oli kevadine

Moskvas on kevadiselt soe ilm. Kõnniteedele on tekkinud suured veeloigud ja pooleldi sulanud lahtist lund ei jõuta ära koristada isegi kesklinna tänavailt. Tegelikult ei ole mitte kevad, vaid 26. jaanuar. Kunstikabinet on oma järjekordsel talvisel ekskursioonil.

Ekskursioonid on kujunenud kunstikabineti traditsiooniks, talviti käiakse Leningradi ja Moskva muuseumides ning näitustel, suviti võetakse ette loomingulisi matku ilusatesse looduspaikadesse. Viimastest oli eriti huvitav möödunudaastane retk Lapimaale. Sel aastal plaanis olev süstamatk mööda Eestimaa jõgesid tuleb kindlasti mitte vähem huvitav.

Kõigest, kus me seekord käisime, selles lühikeses artiklis juttu teha ei jõua.

Huvitav oli ringpanoraam «Borodino lahing», mille autoriks on Odessast pärit ja hiljem Saksamaal töötanud Roubaud. Maali juures äratab tähelepanu see üksikasjalisus, millega on püütud edasi anda iga rohuliblet, iga püssi tuld ja tähtsamate meeste portreelist sarnasust selle tohutu lahingu virrvarris. Kui uskuda giidi sõnu, on maalil kujutatud üksikute väeosade paigutused ajalooliselt õiged. Eesmärgiks on nähtavasti jätta vaatajale võimalikult tõepärane mulje lahingust ühel ajamomendil. See on saavutatud.

Külastasime veel Rubljovi-nimelist Vana-Vene Kunsti Muuseumi, Tretjakovi Galeriid ja Puškini-nimelist Kujutava Kunsti Muuseumi. Vana-Vene Kunsti Muuseum ei näi moskvalaste seas eriti populaarne olevat: vähemalt sel momendil olime ainukesed külastajad. Meie aga vaimustusime kõigest, mis me seal nägime. Kesksel kohal muuseumis on Andrei Rubljovi looming. Rubljovi peetakse üheks kõige venepärasemaks kunstnikuks vene kunsti ajaloos üldse. Ikoonide juures võib mõjuda monotoonsena piiratud värvivalik — peamiselt kuld, pruun ja tumeroheline, aga figuuride haruldane ekspressiivsus ja dekoratiivsus võluvad kõiki.

Tretjakovi Galeriis saab põhjaliku ülevaate vene maalikunstist 18. sajandist kuni tänapäevani.

Picasso. 1910

Ambroise Vollard'i portree.

Kui jõudsime Puškini-nimelisse Muuseumi, oli ukse taga pikk järjekord, kuid muuseumi kõige huvitavamas osakonnas, kus on eksponeeritud prantsuse 19. sajandi lõpu ja 20. sajandi alguse kunst, liikus rahvast hõredalt. Ometi on selles osakonnas töid niisugustelt maailmakuulsatelt kunstnikkudelt nagu Gaugin, Matisse, Picasso (kubistlikust ja sellele eelnevast perioodist), skulptoritest Rodin ja Maillol. Imetlesime P. Gauguin'i peent värvimaitset ja P. Bonnard'i tööde poeesiat ja õrnust. Eriti jäi meelde viimase suureformaadiline, mahedates rohelistes värvides teostatud maal «Sügis. Puuviljade korjamine» (1912). Väärtuslik kollektsioon on H. Matisse'i varasemast loominguperioodist (kuni I maailmasõjani). Tutvudes selle kunstniku töödega esimest korda, võib vaatajale tunduda harjumatuna perspektiivi puudumine neis, moonutatud vormid, meelevaldselt valitud värvidega kaetud suured dekoratiivsed pinnad. Kui me aga süveneme tema maalidesse, siis hakkame mõistma neid mõtteid ja tundeid, mida kunstnik on tahtnud väljendada, ja tema tööd saavad meile lähedaseks. Kaasa aitab ka tutvumine ajalooliste tingimustega, milles võrsus Matisse'i kunst.

Muuseumis võisime ise veenduda, et P.-A. Renoir'i maalid «Võitlejanna Samarini portree» (1877) ja «Akt» (1876) väärivad neile osutatud erilist tähelepanu. Muuseumi «kullafondi» kuuluvad kahtlemata ka paljud V. Van Goghi, P. Sezanne'i, Cl. Monet' E. Degas' maalid.

Enamiku õhtuid sisustas iga üks ise, ühiselt käidi aga vaatamas tuntud laulu- ja tantsuansamblit «Berjozka». Võib-olla ei suutnud me küllalt hinnata laval toimuvat, küll aga vaimustusime uhkest Kongresside Paleest, kus etendus toimus.

Koju saime alati hilisõhtul. Siis algas muljete vahetamine, vahel tekkisid tõsised eluprobleemidki, mida oli vaja lõpuni arutada, ja nii jäigi uneaeg napiks.

Kui viis päeva läbi sai, tundsime juba väsimust rahvarohkest ja kärarikkast Moskvast. Oli tekkinud igatsus Tartu vaiksete ja mugavate kohvikute järele.

Nii mõnigi asi jäi nägemata, kuid eks teiseks korraks pea ka midagi jääma.

K. HIIEMETS.
ajaloo III

Üksildane jalutuskäik

(Algus «TRÜ» nr. 3)

MATTI PAAVILAINEN

No on lugu; võtan sõrmkinda, torkan merisea sooja ja nutsaku pistan tasku. See on siis seal kenasti ja minul on õnnis olemine. Kui pole flööti, siis merisiga.

Platon oleks soovinud ideaalriiki ilma sellise kunsti ja luuleta, mida valitsus ei võinud sallida või mida see pidas ebapatriootiliseks. Kõik retoorika ja religioossust segav ümalik näitekunst pidi keelatama. Juba Homeroski, ebamoraalse teoloogia ahvatlev kujutaja, oleks läinud sama teed. Väideti, et dooria muusika tegi mehed vapraiks ja väärikaiks, lüüdia muusika tundlikkudeks ja nõrkadeks, früügia muusika ägedaiks ja põikpäisteks. Platon arvas, et just muusika sünnitab kõige rohkem loidunud luksuslikkust ja rõvedat moraalitust. Ta ütles, et uudse muusika maaletoomisest tuleb hoiduda, sest see on riigile ohtlik. Igasugune muusikasuuna muutus põhjustas tema arvates tõrkeid kõige tähtsamates riiklikes osutustes. Uus suund, mis vähehaaval võitis eluõigust, hiilis vaikselt tavadesse ja harjumustesse. Seda teed ta tungis kallale seadustele ja riigimäärustele, esines jultunult ja tahtis lõpuks kõik pea peale pöörata.

Ajast ja kohast sõltuvalt võib muidugi teatavat tüüpi muusika olla erootiliselt ärritav. Klassikalises muusikas on suguliselt ärritavaid lõike näiteks Don Juani serenaadis, «Fausti» aiastseenis, «Tristanis ja Isoldes» ning «Tannhäuseris», Salome tantsus ja suures osas Berliozi «Fantastilisest sümfooniast». Kreeka pidustustel oli flööt kõige populaarsem instrument tänu oma erootiliselt varjundatud helidele. Lamia, üks antiikaja kuulsamaid kurtisaane, oli peen ja osav flöödimängija. Mina, kui olin flööti otsimas, jätsin enese kätte merisea. Tuleks leida Lamia ja lasta meriseal minna. Me vaataksime, kuidas see alul nuusiks maad ja paneks siis mööda tänavaid lippama. Lõpuks oleksime vaid meie teineteisel ja Lamial flööt.

Hinges on tunne, kui oleks sõlme avanud. Ma käin reipalt ja on tahtmine vilistada. Pargis lapsed — olgu siis lumi või paljas — vuhistavad kelkudega, autod tänaval libisevad. Minagi vääratan korra. Siis tõstan jala piimapoe vaateakna servale ja panen saapapaela sõlme.

See võib-olla tahab piima, mõtlen, võib-olla on tal nälg. Aga kui ma nüüd lähen kasvõi tollesse kohvikusse, jäävad inimesed vaatama, kui ma teda söötma hakkan. Nälg on tal kindlasti, küll ma seda tean, kuid kuidas võiks nüüd joota väikesele kasvõi piima. Ma vaatan kohvikuaknast sisse. Seal ei istu väga palju inimesi: kolm koolitüdrukut joovad piima ja söövad oma võileibu, eemal kaks naist tõmbavad suitsu, müüjatar baarileti juures on ametis arvepidamisega. Kohvik on väike, seal ei ole varjuhsi kõrvallaudu ega sambaid peitupugemiseks. Kui ma nüüd lähen, siis olen seal kõige selle keskel ja need hakkavad seletama ja imestama, et kõike see inimene oma lõbuks ka välja ei mõtle ja või nii ja või, et merisiga. Aga ikka võiks ju sellegipoolest minna sisse ja vaadata, kas nad ongi seal kuigi ohtlikud, mõtlen. Ega pea ju siis kohe hakkama merisiga söötma.

Milles kõiges mina küll amatöör pole. Kui vaid poleks kõiges.

Söandan astuda kohvikusse. Esiteks võetakse ära üleriided, siis tervitatakse müüjatari, tellitakse ja istutakse ilusasti lauda. Kui oma asja sedaviisi ajad, siis kõik läheb hästi. Ja kui mina olen pannud merisea nagisse mürgeldama, mina tervitan müüjatari rõõmsasti ja tellin: väike tass kohvi, võisai ja piim. Mina kannan need siis lauda nagi kõrval. Naised vestlevad.

Antiikkaupluse asutamine tasuks ära. Paremad kraamid võiks endale pidada.

Suhkur sisse, lusikaga hoolikas segamine. Kallan koort ja maitsen: on hea. Murdnud võisaiast tükikese, kuulan naisi.

«On see itaalia?»

«Ei, see on prantsuse, aga kingad küll.»

«Kust sa selle ostsid?»

«Stockmannilt.»

«Kas oli kallis, Stockmann on natuke kallis?»

«See maksis kaheksa marka.»

«Jäi neid üleüldse veel sinna?»

«Küll sinna kindlasti jäi. Neil olid lauad täis sedasama.»

«Mina lähen ostan homme samasuguse.»

Libistan käe palitutaskusse, võtan nutsu ja tunnen, kuidas sel süda lööb. Naised näivad ohututena ja koolitüdrukud on vaevalt mu tulekut märganud. Mina olen ettenägelikult valanud koore alustassile valmis. Tarvitseb vaid tõsta tass lauale ja komps avada. Sealt see roomab veidi laisa olemisega, see on nii poisike alles. Muidu näeb ta päris hea välja ja mina tõstan esikäpad alustassi servale ja kallutan teise käega. Joomine hakkab pikkamööda edenema. Näeb küll kohe, et saia pakkuda on asjatu. Mina söön ise.

Keegi ei märka midagi.

Ei merisigagi noorelt teab kui palju söö. Üsna varsti see saab oma nosimisest küll ja osutub liikuvaks. Mina sean oma käsi laua servadele ja nüüd ta hakkab nuuskima lauda. Kogu aja silma peal hoides otsin välja sigaretipaki ja käsi sätitades saan tule otsa. Kena on olla: muhe merisiga.

Siis müüjatar silmab mu askeldust ja tuleb juttu tegema.

«On see katserott?»

«Merisiga ju.»

«Näeb tore välja, kui ta aga nüüd ei kaki.»

«See on küll igapidi puhas loom.»

Tuleb koolitüdrukuid aknavarjamise jagu. Nad kolivad karjas naaberlauda ja lasevad kuuldavale imestushääli. Mulle on algul vähe vastumeelt, kuid kuidagiviisi saan toime.

«On see alles ilus. Võrukael, ta on kindlasti kasulaps.»

«Kasvab ta ka palju suuremaks?»

«Mina ei tea veel.»

«See on siis teie esimene merisiga?»

«Jah.»

Üks tüdrukutest võtab merisea kätte ja kõik silitavad ja räägivad meriseaga, kes näib pelglik ja tahab ära, kuhu ta nüüd ka iganes pannakse. Kas see kõik lõpeb ka kunagi ja pääseb siit üldse minema?

«Kust te olete saanud selle?»

«Mina ostsin. See on teadusliku loom.»

«Kas müüakse sihukesi väikseidki?»

«Müüakse.»

«Sellel on nii pehme kasukas.»

«Kas tahaksite teda?»

«Täitsa omale?»

«Just.»

«Aga siis teie jääte ilma.»

«Mul on neid kodus rohkem.»

«Saan ma selle siis täitsa omale?»

«Jaa.»

«Oi, oi, kas me Lissuga ei saaks ka sihukesi?»

«Ei juhtu olema kaasas rohkem. Selle küll annan.»

«Oi, aitäh.»

«Pole midagi. See on nüüd teie.»

«Mismoodi seda söödetakse?»

Ongi aeg siit minna.

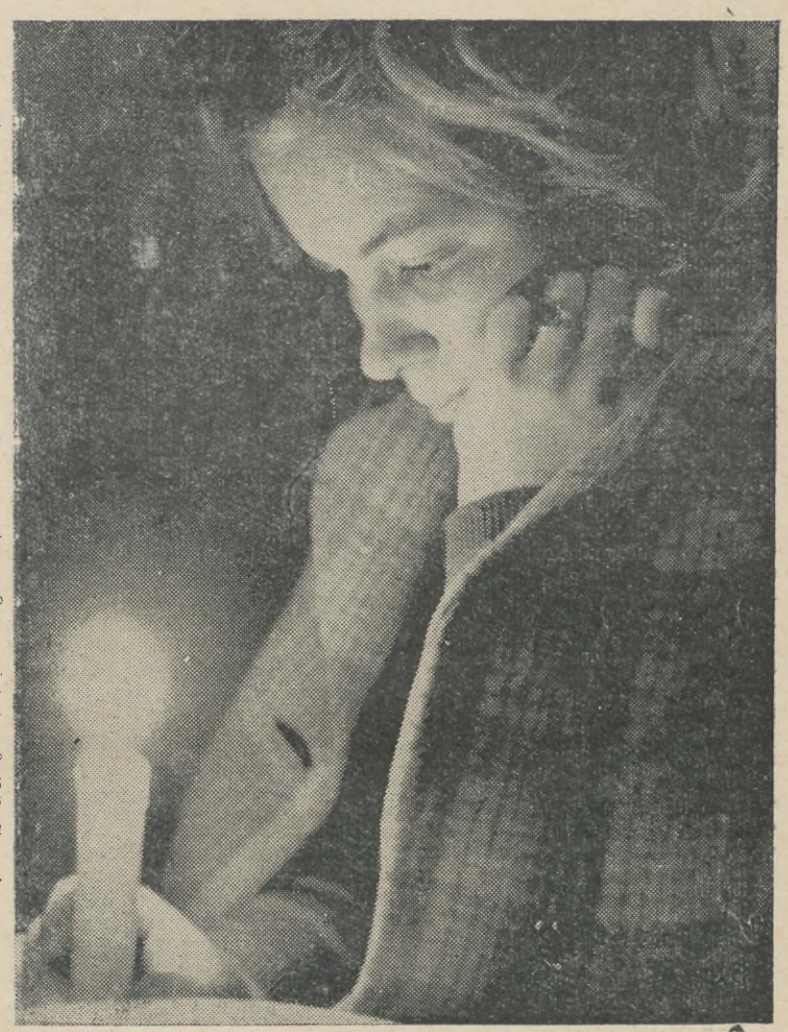
Ma riietusin ruttu ja lahkusin. Tänaval käisin kuni kolmanda nurgani kiiresti. Siis aeglustasin vähehaaval hoogu. Käis see vast kähku mõtlesin, ja ehk oligi nii kõige parem. Mis ma lõppude lõpuks oleksin meriseaga teinud. Iseasi kui sihuke veel kaua elaks. Asjata oleksin kiindunud.

Õhtul ma läksin kunstioksjonile.

Illustreeris PEETER LUKATS

Kogust «Kleptomaani»
Helsinki 1965

Soome keelest tõlkisid:
ASTA HIIR ja EINART KRAUT

IGAL ÕHTUL OMAD ÕNNED...

J. Paju foto.

MUUSIKA VAATAMISEKS

Pariisis kaasaegse kunsti muuseumis avati näitus «Lumiere et mouvement» — «Valgus ja liikumine». Nimetuses pole midagi muusikast, kuid ei maksa muretseda: nimetus pole täielik.

Siin on «Meditatsiooni poolring», kunstnik Hans Mülleri töö, mis on seostatud valguse, vormi, liikumise ja muusika abil. Raske on leida reeglit, aga võib tunda vastavust selle vahel, mida kuuleb kõrv ja selle vahel, mida näeb silm. Üks skulptuuridest loob oma muusikat külgeriputatud metallelementide abil, teine asub tegevusse alles külastaja osavõtul. Tema hääl moduleerib poolringi sees oleva valguse vibreerimisrütmi.

Näituse tuum, umbes 100 eksponeeritud skulptuuri, osutus suurepäraseks tagapõhjaks kaasaegsele muusikale. Eksperimendi korras seati sellele tagapõhjale muusikalised ansamblid ja kuulajad, tõmmates kõiki kaasa ebatavalise etenduse lavastamisele. Kuulajad vahetavad kingad plastmassist susside vastu — see peab neid viima rahu ja puhkuse seisundisse. Võib osa võtta improvisatsioonist viiel instrumendil, jälgida pianiino lõhkumist, imetleda sajale erinevale kiirusele seatud metronoomi võnkumise efektsust, millega kaasneb taktis võnkuv neoontuli. Võib näha, kuulata, vaadata. Võib kaasa lüüa või pealtvaatajaks jääda.

Vanasti olid noodid, instrumendid ja esitajad; võrduse teisel poolel — muusika. Helilooja lõi vaimustatult, nähtamatult, oma ettekujutuse suletud raamides. Kuulaja riietus pühapäevaselt, istus kontserdisaalis tugitooli ja... kuulas. Hiljem hakatakse muusikaga teisiti ümber käima. Helilooja õpib matemaatikat, vahetab instrumendid elektri, esitajad aparaatide vastu.

Tänapäeval, kui paljud meie hulgast teavad, mis on dodekafoonia, konkreetne muusika, kolmas vool või aharovism, otsustas Polühümnia hakata sõbrustama oma õe Klassikaga. Mitmesugused otsingud viisid vaatemängu loomisele, milles segunevad valgus, liikumine, heli ja vorm, täiendades vastastikku teineteist.

Arvatakse, et uus muusika tuleks kontserdisaalist välja viia, otsida talle ümbrus, mis täidaks seoses plastilise ettekandmise ekvivalendi osa. Muusika purustab siiani talle kunstlikult püstitatud tõkked.

(järg lk. 4)

ÄRMAN POE katkestab mõneks ajaks kirjutamise ja sõidab suusarongiga Karpaatidesse.

Toome ära tema lühikese biograafia.

Ärman Poe sündis endises Obinitsa vallas lasterikkas maatöölise perekonnas 1940. aastal. Emalt päris tulevane kirjanik armastuse rahvalaulude ja muinasjuttude vastu, isalt — tööarmastuse. 1958. a. lõpetas Ä. Poe Võru III Keskkooli. Juba kooliõpilasena tunti teda kui agarat kirjasaatjat. 1959. a. astus Ä. Poe Tallinna Riiklikku Konservatooriumi keelpillide konstrueerimise osakonda.

Alates 1960. aastast õpib ta mittestatsionaarselt TRÜ-s.

Rajoonilehe joone all on avaldatud Ä. Poe romaan «Setu liivad» ja novell «Meeletus». Praegu on kirjamehel viimistlemisel näidend Tartu Ülikooli üliõpilasteatrile.

Tulles vastu lugejate arvukatele soovidele nõustus Ärman Poe vastama ülikooli ajalehe veergudel talle esitatud küsimustele.

Küsimused Ärman Poele palutakse tuua hiljemalt 19. veebr. k. a. ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetuse postkasti, peahoone III korrus.

4

Tähelepanu!

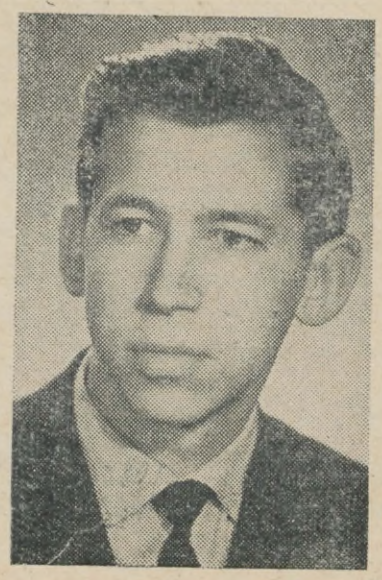
KUNSTIKABINET ALUSTAB TÖÖD JÄRGMISEL NÄDALAL. KÕIGIL SENISTEL JA UUTEL ASJAHUVILISTEL PALUTAKSE KABINETTI TUNNIPLAANIGA TUTVUMA TULLA.

6

3

2

5

MUUSIKA VAATAMISEKS

(Algus lk. 3)

Tekib küsimus, kas võib veel pärast seesuguseid eksperimente kasutada sõnu «muusika», «skulptuur», «maalikunst». Need surutakse — või ongi juba surutud — täielikult välja sõnade «helimaterjal», «visioon», «valguse struktuur» poolt. Samuti jääb lahtiseks, kas sellise ultramoodsa kunsti tarbija peab istuma kontserdisaali uinutavas tugitoolis või esitatavast lõbu tundma mõnes muusika vastuvõtmiseks sobivamas kohas.

Prantsuse kriitik Maurice Fleuret ütleb: «Vajame saale, kus helilooja võiks vabalt opereerida ruumi ja akustikaga, kus vaataja võiks vabalt asetuda, kaugeneda või läheneda».

Miks ei peaks pööre kunstis kaasa tooma pööret tema tarbimises? Uue, valdavalt improviseeritava muusika vastuvõtmisel mängib oma osa ka tarbija emotsionaalne seisund.

Side autori ja tema töö ning kuulaja-vaataja vahel on saavutanud esmajärgulise tähtsuse. Siit tulenevad otsingud, mis viivad publiku kaasatõmbamisele, tema täielikule võlumisele. See ongi põhjuseks, miks muusika otsib abi klassikalt ja vastupidi. Millegagi peab seletama, et on muusikuid, kes kontserdisaalis kuulatuna mõjuvad ärritavalt, isegi eemaletõukavalt, aga moodsa muuseumi saalides viivad vaimustusse plastmasstuhvlites publiku.

Arvestame ka parandusega snobismi arvel. Isegi kui see on suur, jääb pärast arvestust rohkem või vähem põhjusi järelemõtlemiseks. Muusika loobub oma endistest piiridest, maalikunst otsib liikumist, skulptuur valgust. Kaovad teravad vahed eri kunstiliikide vahel. Kaasajal esilekerkivad teosed, mida on raske eristada muusikaks, maalikunstiks või skulptuuriks, otsivad oma kohta. Otsivad seda väljastpoolt muuseumi ja kontserdisaali, väljastpoolt kõike, mida siiani on peetud kunstitempleiks. Nicolas Schöffner püstitab oma nn. «valgus-heli-tornid», pilvelõhkujate vahele, autoteede äärde. Muusika antakse magnetlintide abil, värviliste reflektorite kaasmõjuga juhusliku publiku ees, kes on peitunud majade seinte taha, tänavail mööda sõitvate autode laiade tuuleklaaside taha.

Elżbieta Sikora ajakirjast «itd» poola keelest tõlkinud M. Aru.

Toimetuselt. Ootame lugejate arvamusi selle uudse «kunsti» kohta.

Koopaeleegia

VESTE

Minu nimi on Jüri ja ma armastan Marit. Tema mind ka. Kuid häda on selles, et me mõlemad oleme tudengid ja klassikudki on öelnud, et kõigepealt peavad inimesed sööma-jooma, riides käima ja peavarju leidma — alles siis suudavad nad nagu kord ja kohus tegelda teaduse, kaunite kunstide ja ... armastusega. Me praadisime vanu kartuleid, jõime petipiima 6 kop. liiter ja lasksime talvemantlid ümber pöörata ning need nägid paremad välja kui uued, sest nad olid vanad ja armsad. Aga vaat selle peavarjuga ...

Algul oli meil väga hubane Mari vihmavarju all Toomemäe peal pingil, aga hiljem, kui ilmad juba talve poole tõmbusid, tundsime vajadust toekama peavarju järele. Muidugi avastasime kohe uuesti võimaluse, mida tudengid juba 2000 aastat e. m. a. pruukinud on. Nimelt saatsime oma toanaabrid mõnel laupäeva õhtul kohvi taha lobisema, mis mitte odav lõbu ei olnud ja mis lõppude lõpuks meie niigi nõdra finantsmajanduse krahhi äärele viis nagu naelsterlingi devalvatsioon Suurbritannia oma. Peale selle vaevas meie südameid kohutav seaduseroim, teate küll, et «tütarlaste ühiselamus ei tohi ...» ja vastupidi.

Siis müüsin maha 48 värviga kuulsulepea ja rentisin igal hommikul enne kella seitset Raekoja platsilt takso ning sõitsin leheputka juurde; juhile ütlesin, et ta mootorit maha ei suretaks. Nagu tuli postiauto, krabasin sooja, alles ahjust tulnud lehe ja lõin silmad neljanda külje allossa. Pikapeale sain sohviga jutule ja siitpeale võttis ta mind enne kukelaulu intrist peale ja me olime leheputka juures «valmisolekus nr. I» — käin sees ja «Volga» tagumistel ratastel püsti.

Ja ühel hommikul:

«Üliõpilane saab toa tingimusel, kui ta...»

Edasi ma ei lugenud. Juht laskis tule tõrudesse ja keeras kuskil Oktoobri puiesteel kaldast alla ja nii me sirasime sinise jutiga pontoonsilla alt läbi — hea veel, et jää juhtus rataste all olema.

«See tee nagu sirgem ja vähem liiklust kah talviti,» ütles ta, kui auto Kvissentali juures ikka vupsaku ja vupsaku pervest üles trügis. Siis olime kohal.

«Tere päevast,» ütlesin mina ja tegin elu parima kratsvussi.

Ta pani lumelabida käest ning lükkas kõrviku kuklasse.

«Küll on ikka meid selle lumega õnnistatud. Vaadake, ma tulin ...»

Ta läks maja poole, mina tuules kannul. Jalad kraapisin hoolega puhtaks, võtsin kingadki jalast. Siis me läksime trepist üles ja ma püüdsin mitte astuda lumehangedesse, mida tema vildikud astmetele unustasid.

Ta võttis kapist pudeli selle va hundijalaveega ning topkad täis valanud, laskus raskelt toolile. Mina võtsin valveseisangu:

«Ei, mis te nüüd! Mina ei joo. Ma olen põhimõtteline karsklane.»

Ta vaatas mulle nagu pisut imeks pannes otsa ja keeras klaasikese päratu suumulgu peale kummuli. Seepeale nihutas ta paberossipaki ligemale.

«Ja suitsu pole ma isegi poisikesest peale proovinud. Arstid räägivad, et sellest pidi kopsuvähk tulema.»

Suits läks talle millegipärast kurku, paberossi otsast virras sädemeid nagu Krakatau tulemäest ja ta hakkas pahaendeliselt nohisema.

Nihutasin lipsusõlme otse.

«Ilus aed on teil,» ütlesin. «Küll mulle alles meeldib aiatööd teha. Kui minu vend läinud sügisel Võõpsiku sovhoosis künnivõistlustest osa võttis, siis ta traktorit ei tarvitanudki, pani hoopis minu kaheksahõlmalise adra ette ja võitis.»

Ta kallas endale uue topka.

«Kas see on teie tütar?» osutasin pildile seinal. Vana tõstis küsivalt silmad ja mulle näis, et neis välgatas midagi kurja.

«Ilus inimene! Aga üldiselt ei või ma naisterahvaid silmaotsaski sallida, rääkimata sellest, et ma mõne endale külla kutsuksin.»

Ise aga mõtlesin, kuidas ma nöörredeli siit aknast alla viskasin ja Mari ...

«Mähh?»

«Ja-jah, päris tõsi. Ja ühel koolivennal remontisin korteri ära — kaheksa tuba. Tapeetisin, värvisin, panin uue prill-laua, noh sinna ... Ja kõik omal kulul, kahe päevaga. Koolivend imestas küll, et mis sa nüüd omast rahast, aga mina vastu, et lase nüüd olla Juts, mulle lihtsalt meeldib kortereid remontida.»

«Võeh!»

Ma neelatasin.

«Mootorratast, seda surmariista, mul ka ei ole, nii et üür saab ikka õigeks ajaks ära õiendatud.»

Vana hakkas vilte jalast pusima. Mina kohe vildipäkast kinni ja sikutama:

«Minu ema on mulle alati õpetanud, et hallpäid austa ja kulupäid kummarda,» jätkasin ma viimasest võhmast nagu Leonidase sõdurid Termopüülides.

Siinkohal andis vilt järele ja ma lendasin kuklaga vastu puhvetit. Vanamehel oli rohelise-punasetriibuline sokk jalas ja kui klaaside kurblik helin oli vaibunud, ütles ta:

«Aga haukuda sa ju ei oska? Koer, sindrinahk, kärvas maha,» ja ta tatsas teise tuppa.

Väljas, maja ees vaatasin kuud, mis säras mundrinööbina sinisel sinelil ja haugatasin paar korda kaeblikult. Siis ühinesid minuga ümbruskonna penid ja meie ebainimlik ulumine tõusis ääretu laotuse poole.

TOIVO AARE

Ene Mihkelson

Tahaksid midagi, milleski unustad enda
Aeg tuleb ja läheb, ta vool vaid hetkeks liibub su ümber.
Sammud kõnniteel tummade akende taga. Öö tähine, tume, kuu sinisehelgine.
Mõni hõige tulede kõikumisse, mõni uni, unenägu täis eraldatud maailmade karjuvat hellust.
Aeg tuleb ja läheb, hetkeks liibub mu ümber. Kaasa sammudes möödumistki ei märka, seisma jäädes märkad ta kadumist. Vastutulija noort naeratust pidi ta libiseb alla. Kortsuline ja kühmus, komberdab tänaval eit, juuksed hallisegused, naine, mantel rippumas õlgade riidepuul. Mõni korts väänanud tundmatuks näod. Silmade sära tuhmub kord sügise madalaks taevaks.
Aeg, me sõbrake, liibub me ligi, aeg, me sõbrake, sööb meie higi ja vaeva ja rõõme ja mälestusigi riietab ümber.
Kulume, kulume ajale täiteks, ajale lõhnaks ja elule läiteks.
Tahaksid midagi, milleski unustad enda,
sammud kõnniteel.
Tummade akende taga, kes seal küll käib!

*

Unistus vana naise krobelisis kortsunud sõrmis on kustunud. Avardunud silmaterad lasevad laastada ajal endas, kuluvad, särapunktid, heleneb silmade värv, tuhmineb läige.
Vabandav naeratus elurõõmsama vastu tegemata jäänud tegude, hääbunud unistuste pärast pikal ja tundmatul elul. Midagi tõeliselt head ning inimlikku libises mööda, kuigi ta jaoks oli südames olemas paik, peitis end ära ainulaadne mõte ühest võimalikust eluteostusest ning üha kitsamaks haardus eluring, unistus kärpis kokkuhoidlikult aasta-aastalt tiibade pikkust, igatsus auklikud kohad ometi täitis ja jäi, ebamäärasena, vabandavana, et ta on olemas.
Õnnemõistvad on ühe vana naise silmad pikal ja tundmatul elul. Ta silmades peegeldub tänav ja majad ja mina ise imelikult väiksena imelikul valutõmbel.

100 suusakilomeetrit

Nagu mullu, nii seati ka tänavu meie ülikoolis sisse suusataja kaart. Viimased tulid trükist juba detsembris. Enamik neist on välja jagatud. Kes pole veel suusataja kaarti omandanud, võib saada selle TRÜ Spordiklubist V. Kingissepa tn. 19.

Iga suusahuviline, kes on ametlikel matkadel ja võistlustel läbinud 100 km ning võtnud suusatajakäardile korraldajailt vastavad allkirjad, saab kaardi esitamisel Spordiklubist kauni käiseembleemi. Ühtlasi loositakse märginormi täitmise vahel 1. aprillil välja 23 auhinda.

Esimene olümpiamatk Vorbusel on lõpule jõudmas. Esimeseks matkajaks, kes end vaatetorni all 9. II kirja pani, oli bioloogiaosakonna V kursuse üliõpilane Mall Paju. Rohkelt oli osavõtjaid Ajaloo-Keeleteaduskonna I kursuselt.

Seoses trükikoja koormatusega viibis Vorbuse olümpiamatka embleemide kättesaamine. Alates tänasest on neid tagantjärele võimalik kätte saada TRÜ Spordiklubist. Soovitav on viit värvi olümpiarõngastega embleemid välja võtta kursuste kaupa.

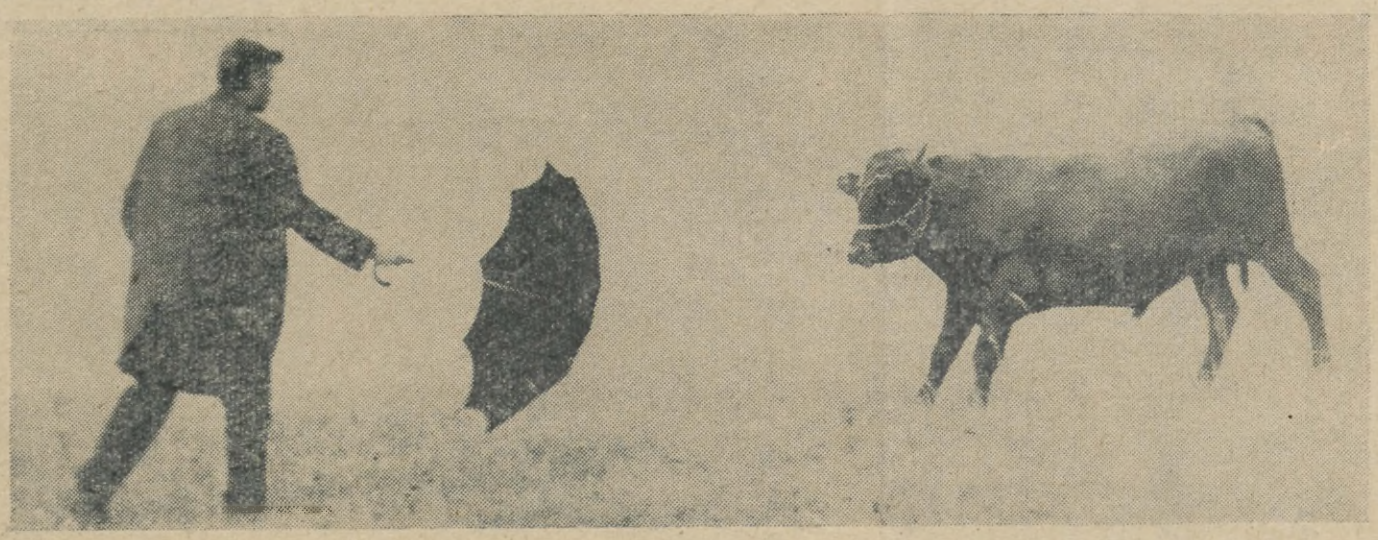
Olümpiamatkad läbi Nõo, Tõravere ja Vellavere Elvasse on kavas pühapäeviti — 18. II ja 3. III. Stardiks kogunetakse kell 10 Tamme staadionile, kus saatemasin viib vahetusriided ja võileivapaki ette Elva sauna juurde. Pakid olgu varustatud nimelipikutega.

Puhkepeatuses Nõos on einelaud, kus sooja tee kõrvale saab ka toidupoolist osta. Tühja kõhuga ei maksa matkale minna — 3 või 4-tunnise sõiduga tikub nälg kallale.

Ülikooli suurmatk Käärikule toimub samaaegselt ülelinnalise matkaga Otepääle. Kääriku matkaks kogunetakse 24. II kell 8 V. Kingissepa tänava võimlasse. Siin ootavad ees pakimasinad. Meeste raja pikkus on 55 km, naistele ca 40. Ülikoolist on seni startijaid olnud 400—500 ümber.

Head libisemist!

A. KIVISTIK

EESTI PASTORAAL

J. Paju foto

Uut teatmekirjandust

Handbuch der Thoraxchirurgie. Bd. 1—3. Berlin-Göttingen-Heidelberg 1957—1959.

Ex Libris Karl Marx und Friedrich Engels. Schicksal und Verzeichnis einer Bibliothek. Berlin 1967. 229 lk.

Bibliographie der psychologischen Literatur der sozialistischen Länder. aus den Jahren 1961 und 1962. IV Bd., Teil 2: Volksrepublik Bulgarien, CSSR, DDR, Rumänische Volksrepublik, Ungarische Volksrepublik. Berlin 1965. 379 lk.

K. Sasse. **Händel Bibliographie.** Leipzig 1967. 433 lk.

Brockhaus ABC. **Biologie.** Leipzig 1967. 920 lk., 32 tab.

Gesamtinhaltsverzeichnis der Wissenschaftlichen Zeitschriften der Universitäten und Hochschulen der Deutschen Demokratischen Republik. 1964. Berlin 1966. 87 lk. (2187 nim.).

Suomen kirjallisuus 1961—1963. I. A. Kalliokoski. Helsinki s. a. 280 lk.

F. J. Duarte. **Bibliografija Euclides, Arquimedes, Newton.** Caracas 1967. 163 lk.

Matkahuvilistele!

ÜET alustab loenguid matkainstruktori ühiskondlikku elukutset omandada soovijatele. Avaloeng toimub kolmapäeval, 21. II kell 18 Vanemuise 46, geograafia auditooriumis 327.

Neile, kes võtsid matkainstruktorite õppustest osa möödunud õppeaastal, toimub nõupidamine samas kell 17.30.

Raadioloeng

Reedel, 16. veebruaril

1. Ajaloo-Keeleteaduskonna I ja II kursuse üliõpilastele dots. Richard Kleisi kümnes loeng ladina keele algkursusest.
2. Kõigile inglise filoloogidele vanemõpetaja Laine Hone'i loeng «Some Typical Mistakes in Our Students' Written Papers XIII».

Kolmapäeval, 21. veebr.

1. Kõigile kirjanduse õppijaile TRÜ Teadusliku Raamatukogu fondide osakonna juhataja Rutt Parmase loeng «Ilukirjanduse ja kirjandusteaduse bibliograafia».
2. Õigusteaduskonna III kursuse üliõpilastele dots. Endel Laasiku loeng «Sotsialistliku vara päästmisest tulenevad kohustused».

Reedel, 23. veebruaril

1. Kõigile poliitilise ökonoomia kapitalismi osa õppijaile dots. Georg Rekkeri loeng «Kapitalismi akumulatsiooni üldine seadus».
2. Kõigile filoloogidele vanemõpetaja Laine Hone'i loeng «Some typical Mistakes in Our Students' Written Papers XIV».

Geograafide kino

Neljapäeval, 22. veebruaril algusega kell 16.00 näidatakse Vanemuise t. 46 suures auditooriumis järgmisi geograafilise sisuga filme

1. «Vakši taltsutamine»
2. «Vencermos, meie võidame»
3. «Kõnelevad Aafrika sajandid» (Dakar)
4. «Ismiri mess»

25. veebruaril

LASTE VASTLAPÄEV

Koguneda kell 10.30 peahoone ette, kaasa võtta kelgud. Kell 13.00 on TRÜ kohvikus vastlaeine. Selleks tasuda 22. veebruariks ametiühingu kassasse 60 kop.

TRÜ klubi lastesektor

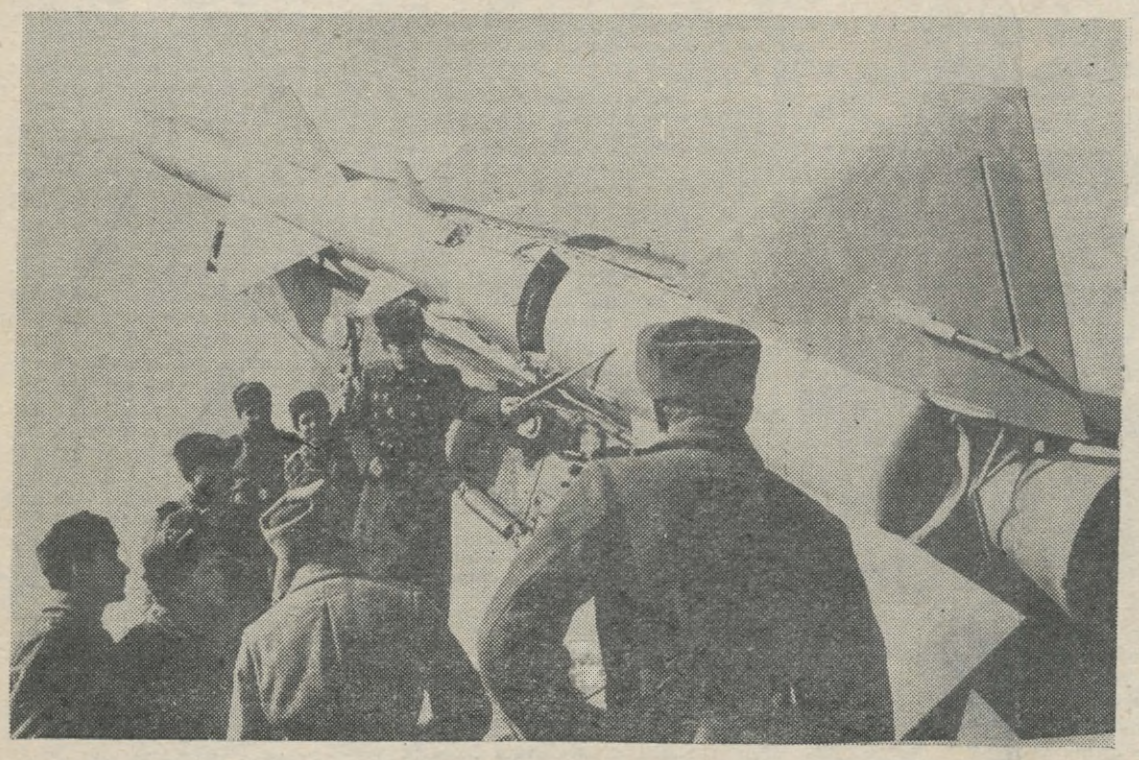
Klubis

Pühapäeval, 18. veebruaril kell 20
Esilinastus
SUURE VAGABUNDI JÄLIL
Kohal: Holmes, Zahhov, Julius, Twiggy jt.
Pääse 30 kop. Tants

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Tartu Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 1261. MB 00683

TÄNA ON NÕUKOGUDE ARMEE 50. SÜNNIPÄEV

PÜHENDUS

Kasarm. Pagunid. Viisnurgad.
Sõdurid lähevad teele.
Rivisamm mürsuna lõhkeb.

Armee saab 50-aastaseks.

meeles... meeles... meeles...

TA EI TAHTNUD TAPPA

«Kusagil Kaluuga ümbruses, kusagil Varssavi maanteel, seal, kus on Zaitsevi mägi, tapsin ma esimest korda. 13. aprillil 1942. Olin 20-aastane. Komandör kiitis, aga mina ei uskunud. Ma ei teadnud, et see nii lihtsalt käib.»

Suur Isamaasõda kestis formaalselt 1418 päeva. Ülikooli õppejõul VASSILI KALUŽSKIL tuleb puhtaid lahingupäevi üle kahe aasta — 738.

«Ma olen tapnud 105 inimest.»

Õigeks või süüdi mõista?

Ent kuhu jäi see poiss — see ainus,
kes õie kingiks saada võis?
Võib-olla sellepärast tüdruk
eal oma poisiga ei käi,
et poiss ei sündinudki — ema
sel poisil Buchenwaldi jäi?

«Olin sõjas luuraja.

Kord 30 km omadest kaks sakslast nägid mind. Ma pidin tapma. Noormees ja neiu, kõige rohkem 22, väga ilus. Keda enne tappa? Naise närvisüsteem on õrnem... Tulistasin. Ei läinud lahti. Naine vaatas mind... Kui olete näinud seda filmi naiste koonduslaagrist, «Reisija», siis teate, kuidas... Sain hiljem teada, et see neiu oli samast laagrist, samasugune ülevaataja. Hitlerjugend.»

Nagu filmis?

NÕRKUSEHETKED

«Mäletan hästi tema nime — Aleksander Ivanovitš Ševtšenko. Olime kahekesi luurel. Maiöö. Ümberringi sakslased. Tema: Sm. kapten, visake kasvõi parteipilet ära! Mina: Vait! Varsti: Sm. kapten, visake ordenidki ära! Me sõdisime ju ordenitega...

Sakslased küsisid parooli. Ma ei peatunud, ütlesin midagi oma vilets saksakeeles. Läbi saime. Veel kord peatati, veel kord pääsesime. Mõtlesin: varem või hiljem... Ronisime üle traataia, seal oli palju traataedu. Keegi ei tulistanud. Aga sealpool oli 2 sakslast. Meie tulistada ei võinud, peitusime heinakuhja. Sealt edasi kalmistule. Aga seal seisab «Studebecker», Ameerika auto. Jõudsimegi omade juurde.»

KANGELASED

«Sakslane oli tanki all, tulistas, märklauaks — meie. Kalinitšenko läks, jäi peale, kaotas käe. Tal oli 4 last ja naine — Šurake. Tuli minul Šurakesele Saša eest kirjutada.

Konev oli armee lemmikuks.

Rokossovskit nägin oma koduküla. Minu vend püüdis kala, uhhaad sõime seltsis kolmekesi.

Kišinjovi operatsioonil olin ma frondi juhataja. Operatsiooni plaani koostas Malinovski.

PURUSTATUD LINNAD

«Olin ühes Poola linnas, kus Hitlergi oli käinud. Kahe nädala pärast sattusin samasse. Maani.

Dresdeni suvi. Sõita oli raske, laipu liiga palju. Meid ei tervitatud kui võitjaid. Kõik tulid süüa saama — кашу, солдатскую, русскую. Võõrast linnast polnud vähem kahju kui omast Kurskist. Käisin seal kunagi koolis, nüüd ei leidnud enam peatänavatki»

Kild seljas, noorelt suri sõdur
ja ... igavesti nooreks jäi.
Jah, vanaks iialgi ei saa ta,
kuid raugaks oleks tahtnud saada.

«Nägin palju surma. Kõikvõimalikes poosides. Ohvitsere, sõdureid, noori... Istub, sööb, miin lendab kõhtu, istub edasi, kauss põlvil, ise juba surnud.»

ON SÕDA MÕTTETU?

«Selles sõjas ei olnud ma veendunud selles. Aga Saksa major ütles, et on. Sileesia. Nende dotis oli 78 inimest, 24 kuulipildujat, 4 kahurit. Meid oli alla 20. Küsisin, miks nad ei tulistanud. Siis ta ütleski.»

VÕIT

«Ise tahtsin õhku tulistada, sõdureid oli võimatu peatada. Olime sel ajal Joachim von Ribbentropi residentsis.

Sõda oli lõppenud ja sõdur oli sõdur. Läheduses nunnaklooster... Aga seal tuli meie juurde sakslanna: «Härrased ohvitserid, tean, et meie armee tegi teie maal palju halba. Ma palun ja loodan...»

Ja nii seisid sõdurid valves kloostri ümber.

Ei tea, kuidas elasid edasi need nunnad — linnaosa haldjaiks said ameeriklased...

Kolme päeva pärast tuli sama sakslanna tänama — ta avaldas, et kloostris varjas end von Ribbentropi isiklik sekretär.»

Nürnbergis andis ta hinnalisimaid tunnistusi.»

Hauast tulevad need, keda sõda on tapnud.

Et kohut pidada Maal!
Nende tramp paneb kõikuma
tähtedelae.

(Rudolf Rimmeli värsid kogust «Sõna romantikast»)

VÕIDUPARAAD

Marssima valiti esinduslikke mehi, kriteeriumiks kasvu ja ordenite superlatiiv.

«Mul oli ainult ordeneid.»

Vassili Kalužski on kahe Punatähe ordeni kavaler, ja veel eile kandis ta 14 ordenilinti. Täna annetab kuulsusrikas «50» veel ühe.

V. KALUŽSKIGA käis vestlemas H. KULO

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 5 (690) Reedel, 23. veebruaril XXII aastakäik

ELKNÜ TRÜ Komitees

● 28. veebruaril algab Tallinnas Eestimaa Leninliku Kommunistliku Noorsooühingu XIV kongress. TRÜ komsomoliorganisatsiooni esindavad kongressil ajaloo III kursuse üliõpilane Jaak Allik, eesti filoloogia V kursuse üliõpilane Sirje Endre, aspirant Jaak Kaarma, aspirant Laur Karu, ajaloo IV kursuse üliõpilane Paul Kenkmann, füüsika V kursuse üliõpilane Dimitri Mihhailov, ravi VI kursuse üliõpilane Einar Savisaar, ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär Toomas Sutt, filosoofiakateedri õppejõud Mikk Titma, eesti filoloogia V kursuse üliõpilane Peeter Vihalemm, aspirant Ülo Vooglaid.

ELKNÜ TRÜ Komitee bürool (15. veebruaril k. a.) arutati põhilise probleemina ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» tööd. Ajalehe toimetaja E. Puusemp esines aruandega toimetuse tegevuse ja tööprintsiipide kohta. Ta mainis, et ühiskondlikel alustel on raske regulaarset väljaannet heatasemelisena hoida. Büroo liige E. Bekker rõhutas, et TRÜ ajalehel puudub «oma nägu». Oleks vaja korraldada rohkem diskussioone ja olla järjepidav oma arutlustes — toimetuse osa nimetatud tegurite saavutamisel on liiga väike.

ELKNÜ TRÜ Komitee büroo, kuulanud ära põhiettekande ja sellele järgnenud sõnavõtud (T. Sutt, S. Endre, A. Saar jt.), otsustas hinnata ajalehe «TRÜ» toimetuse praeguse koosseisu töö rahuldavaks, kuid tunnistada, et lehe sisu ei vasta kõrgema kooli tasemele. Sellest puudusest ülesaamiseks otsustas ELKNÜ TRÜ Komitee büroo:

1) teha ettepanek EKP TRÜ Komiteele, et see arutaks läbi ühe palgalise koha juurdesaamise küsimuse toimetuse koosseisu ning esitaks oma seisukoha kõrgematele instantsidele;

2) pöörduda eesti keele kateedri poole, et ülikooli žurnalistika eriharu üliõpilaste tööd III—IV kursusel hinnataks iga semestri lõpus hindelise arvestusega;

3) teha ettepanek EKP TRÜ Komiteele, et see arutaks läbi küsimuse 1/2 kohaga masinakirjutaja kinnistamiseks ajalehe «TRÜ» toimetuse koosseisu.

● Tähelepanu! Komsomolikomitee arvestussektorist on võimalik osta uue üliõpilasajakirja «Студенческий меридиан» esimest numbrit. Hind 17 kopikat.

Noor inimene sai jälle targemaks

Reedel-laupäeval-pühapäeval olid Käärikul II, III ja IV kursuste grupporgid.

«Komsomoliorganisatsiooni tegevuse eesmärk ja ülesanded» oli TOOMAS SUTI ja aspirant JAAK KAARMA vestluse teema, tagajärjeks — elav diskussioon.

Haldusprorektor VIKTOR SIMM tutvustas seminariste ülikooli majandusliku olukorraga.

Füüsika-Keemiateaduskonna dekaan ANATOLI MITT peatus ateismiprobleemidel.

Aspirant LAUR KARU juhtis tähelepanu sellele, et sõnadel «veenma», «veenmine» ja «veendumus» on ühine tüvi, kõneles vajadusest otstarbekalt kasutada sõna kui kommunikatsioonivahendit.

Üliõpilane JAAK ALLIK refereeris prof. I. Koni refereerijat Leningradi teadlast Guštšinit. Põhiseisukoht: noorus kui etapp intelligendi elus kaasajal on pikenenud seoses ajaliste «kääride» suurenemisega haritlase füsioloogilise ning sotsiaalse küpsuse saabumisei. Uudis: Leningradi ülikoolis avatakse seksoloogia kateeder.

Komsomolikomitee arvestussektori juhataja TRINU TIKAND kõneles siseorganisatsioonilise töö raskustest.

Üliõpilased ANTS RIESEN ja DONALD VISNAPUU andsid informatsiooni EÜE perspektiividest 1968. aastaks.

Komsomoliaktiiv sai talvisel Käärikul vajalikke ja mõneti defitsiitseidki teadmisi, kohaseid aktivistile ja lihtsalt noorele inimesele. Lähem informatsioon grupporgidelt!

RSK valis uue presidendi

Nädala algul kogunesid RSK (Rahvaste Sõpruse Klubi) liikmed arutama uue semestri tegevusplaani, valima klubi uut presidenti ja juhatust.

Nagu sügiseste üliõpilaspäevade ajal, nii jääb ka edaspidi RSK hooleks külaliste vastuvõtmine. Et me oskaksime neile võimalikult hästi tutvustada ülikooli ja Tartut, hakkavad jälle tööle giidide kursused.

Ka RSK liikmetel endil on võimalus tutvuda NSVL teiste kõrgemate koolide eluga. Aprilli keskel oodatakse meie klubi delegatsiooni Jerevani sõprusnädalale. Kindlasti tahame osa võtta suvisest üliõpilaslaulupeost Vilniuses. Märtsi algul sõidetakse Moskvasse, kus tutvutakse Patrice Lumumba nimelise Rahvaste Sõpruse Ülikooliga ja võimaluse korral külastatakse Moskva Raadiot.

Uuel semestril jätkab klubi maailma maadele pühendatud õhtute organiseerimist. Lähemal ajal toimub laiemale kuulajate ringile mõeldud Saksa DV õhtu. Alustatakse autonoomseid vabariike tutvustavate õhtute sarja.

Aja jooksul on kogunenud õige palju klubile külaliste poolt kingitud mälestusesemeid, mis näitusel väljapanduina pakuvad kindlasti kõigile huvi. Selline näitus avatakse.

RSK uueks presidendiks sai Helve Toomla, tema asetäitjaks Tiiu Tammeraid. Klubi uude juhatusse kuulub 9 inimest.

RSK liikmed hakkavad koos käima üle nädala esmaspäeviti. Võivad tulla kõik, kes tahavad rännata, palju kuulda ja palju näha (küll mõttes, küll päriselt).

Kõiki uusi liikmeid ootab RSK esmaspäeval, 4. märtsil.

HILLE OK

EÜE kroonika

16. oktoobri väljak RAT «Estonia» ees, 3. september, 1967. Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva komandör 1967. aastal Toomas Etverk kuulutab lõppenuks maleva aktiivse tööperioodi.

Restoran «Pirita», 23. detsember. Maleva üldkoosolek valib 1968. aasta staabi. Algab staabi aktiivne tööperiood.

13. veebruar 1968 — staabi järjekordne laiendatud koosolek. Kohal on uudismaaveteranid Karl Adamson, Toomas Etverk, Indrek Toome, Gunnar Saaliste, Vello Egor, Rein Banker, Ants Riesen, Villem Viikholm, Peeter Palu Olev Lüüs, TPI komsomoli sekretär Ahto Vellamaa, TRÜ komsomolisekretär Toomas Sutt. Esimesed töökokkuvõtted:

EÜE-68 hakkab ilmet võtma:

● Enamikes regioonides on enamik objekte kindlaks määratud. Juba pikemat aega valmistutakse regioonides ehitussuveks. Eriti hästi on töötanud Lõuna-Eesti regiooni insener Villem Viikholm, TPI lõpetanu, Karja rühma meister 1967. aastal.

● 1968. aastal vahetatakse rühmi Debreceni ja Budapesti ülikooliga, veel on kõne all leping Krakovi ülikooliga.

● Veebruari lõpul luuakse kõrgemate koolide juurde ettevalmistavad staabid, mille osaks langeb suur osa organisatoorsest tööst.

● Ja lõpuks — valimised. Uus ametikoht EÜE-s — majandusjuht — Olev Lüüs, TPI üliõpilane, brigadir Karja rühmas 1967. aastal; peainsener — Peeter Palu, Vormsi rühma komandör 1967. aastal; ja lõpuks — EÜE KOMANDÖR 1968. aastal — AARNE VAHTRA. On ehitanud Eestis ja Kasahstanis rühma lihtliikmena, brigadirina, rühma komandörina, maleva komandöri asetäitjana, eelolev suvi on talle 5. uudismaasuveks. Aarne Vahtra on maleva populaarsemald mehi, õnneliku kokkusattumusena hinnatud nii staabis kui ka rühmades. On lõpetanud Tallinna Pedagoogilise Instituudi, õpetanud Meeri Internaatkoolis jooni(e)stamist.

H. Kulo

TOIMETUSE LIIKMED!

Koguneme täna kell 13 oma tööruumi.

HUVITAVAT ÜLIKOOLI AJALOOST

Chr. Fr. Deutsch

Ülikooli rektor a. 1808—1810

(Algus TRÜ nr. 4)

eksamineerijate (eksamineerisid ka Balk ja Styx) täielikuks rahulduseks näitasid õpilased häid teadmisi, eriti A. Dowenick, kes sai kõigis ainetes hindeks «väga hea». Pärast vande andmist said kõik neli lõpetajat «priviligeeritud ämmaemanda» tunnistuse vaba praktika õigusega. Sellega pani Deutsch alguse ämmaemandate pidevale koolitamisele Eestis — Tartu ämmaemandate koolile, mis pika aja vältel oli ainukeseks kogu Eesti- ja Liivimaal.

1812.—1827. a. lõpetas mainitud kooli 21 ämmaemandat. Peale nende said arstiteaduskonnas kinnituse ja atestaadi eelnevalt Liivi-, Kura- ja Eestimaa meditsiinivalitsuse poolt eksamineeritud, kes väljaõppe olid saanud praktiseerivate ämmaemandate juures, tegutsedes nn. mähkijatena, osa aga ka arstide juures. Mainitud ajavahemikus said sel teel arstiteaduskonnalt atestaadi 78 naist. Erinevalt «priviligeeritud ämmaemandatest» polnud neil õigust asuda linna- või kreisiämmaemanda ametikohale. H. J. Köhleri koostatud 99 ämmaemanda nimestikus on ainult ühel, nimelt Darthe'l sulgudes märkus, et on läti rahvusest. Võib arvata, et ülejäänud olid balti-sakslannad, sest õpetus toimus saksa keeles ning oli seetõttu talunaistele vähe kättesaadav. Õpilased pärinesid käsitööliste, kaupmeeste ja ametnike perekondadest (üksikjuhul ka aadliseisusest) ning nende elukohaks olid peaaegu eranditult linnad. Hiljem õpilaste arv koolis suurenes ning alates sajandi keskpaigast võib kohata ka üksikuid eestlannasid. (Üldse valmistas ämmaemandate kool Tartu ülikooli juures a. 1812—1843 ette 2400 ämmaemandat).

Tartus ei avaldanud Deutsch trükis töid, küll pidas ta mahukaid kliiniku päevikuid ja dekaanina promotsioonide ajal kõnesid mitmesugustel teemadel. 1815. a. alates pidas ta loenguid naistehaigustest oma õpiku järgi, kuid trükis seda ei avaldanud. Deutschi viljakast teaduslik-pedagoogilisest tegevusest annab tunnistust ka suur hulk tema juhendamisel valminud väitekirju. Aastail 1802—1835 arstiteaduskonnas kaitstud 288 väitekirjast umbes 50 käsitlevad mitmesuguseid sünnitusabi, naiste- ja lastehaiguste küsimusi, millest osa valmis küll teiste professorite juhendamisel. Väärib märkimist, et Deutsch rakendas sünnitusabis tollal uusi uurimismeetodeid, mis nähtub näiteks R. Kruhse väitekirjast «Auskultatsioonist sünnitusabis» (1826). Ta tõstatas abordi kahjulikkuse küsimuse nii naise tervise seisukohalt kui ka sotsiaalses suhtes (E. Behrensi väitekiri «Abordi sümptomatoloogiast ja etioloogiast», 1833). Ka jättis Deutsch endast järele tuntud õpilasi: tema järglane Tartus P. Walter omandas suure kuulsuse oma erialal, Fr. Hahn ja H. Blumenthal said professoriteks Harkovis, N. Skandovski — Kaasanis, tema poeg K. Fr. Deutsch — tsaari õukonna akušööriks.

Professorina tegutses Deutsch 1833. aastani. Tartust lahkus ta 1835. a., andudes reisimisele. Sel ajal kirjutas ta rea käsikirjalisi töid Saksamaa raviallikate ja vaimuhaiglate kohta (1835—1839). Lõpuks peatus Deutsch Dresdenis, kus suri 17. IV 1843.

V. KALNIN

Räägime veel uuest osakonnast

Üliõpilaste kirju kommenteerib

UNO SIIMAN,

loogika ja psühholoogia kateedri vanemõpetaja

Psühholoogia kaugõppeosakonna III ja IV kursusel õpib praegu 102 üliõpilast, neist tootmispsühholoogia erialal 61, pedagoogilise ja sotsiaalpsühholoogia erialal 28, kohtupsühholoogia erialal 13. Kõigil neil on juba kõrgem tehniline haridus, nad töötavad asutustes, ettevõtetes ja koolides õpetajatena, osakonnajuhatajatena, inseneridena. Partei liikmeid on nende hulgas 34. Paljud on kõrgema kooli lõpetanud kiitusega.

Arenenud kohuse- ja vastutustunne avaldub nende suhtumises õppetöösse. Paljude juures paistab silma iseseisva töötamise oskus. Ülikooli tuldi teadmisi saama, mitte diplomi pärast. Sellepärast on mõistetav kõrge nõudlikkus õppetöö korraldamise, õppejõudude, õppeplaani ja õppeprogrammide suhtes. Meie üliõpilaste avarast silmaringist ja arenenud mõistusest kõnelevad kahtlemata ka arvukad märkused ja ettepanekud, mis on avaldatud käesoleva ajalehe veergudel.

✤

● Õppetöö psühholoogiaosakonnas on andnud teadmisi, mida saab kasutada igapäevase töö juures (TTO, ettevõtte toodangu nomenklatuuri valikul, töötajate antud töökohale sobivuse kindlaksmääramisel, töötajate töötingimuste parandamisel jne.).

Kõige enam olen seni omandanud teadmisi lapsepsühholoogias, mida saan edukalt kasutada oma laste kasvatamisel. On selgeks saanud, kuivõrd keeruline ja meisterlikkust nõudev on uue põlvkonna kasvatamine.

● Eksamisessioonide ajal Tartus on päevas ette nähtud 10—12 tundi loenguid ja praktikume. Tunniplaanis ei ole jäetud aega eksamite ja arvestuste sooritamiseks. Pärast 10—12 tundi loengute kuulamist ja konspekteerimist (milleks kulub iga päev rohkem kui sulepeatäis tinti) ei ole organism enam suuteline kontsentreeruma eksamiks.

Loengutundide arvu saaks vähendada, kui anda materjal trükitult (võib lasta trükkida ka üliõpilaste kulul). Viimasel juhul oleks materjal süstematiseeritum, ülevaatlikum ja põhjalikum.

JALMAR VERKIS,
Kingissepa RTKL Tööstuskombinaadi ehitusinsener.

● Meeldiv on kuulda, et psühholoogia kaugõppeosakonnas õppimine on õppijatele kasuks tulnud nii igapäevases töös kui ka isiklikus elus. Suur hulk üliõpilasi jagab ülikoolist saadud teadmisi edasi. Nad peavad psühholoogia-alaseid loenguid, juhendavad psühholoogiaseminare ja õpperinge oma ettevõtetes ja autustes. Mitmed töötavad insener-psühholoogide ametikohtadel tootmisettevõtetes ja ministeeriumides. Kõik see soodustab loengutel ja praktikumides omandatud teoreetiliste teadmiste kiiret ja efektiivset rakendamist praktikas. See on muidugi väga hea, ent seab ülikoolile veelgi suuremaid nõudmisi paneb õppejõududele veelgi suurema vastutuse.

✤

Olen oma kursusel kohtupsühholoogia erialal ainuke pedagoogilise ettevalmistusega üliõpilane ja töötan raskestikasvatatavate lastega. Kohtupsühholoogia erialale on jäänud vastuvõetud seitsmeteistkümnest üliõpilasest ainult 2. Millest on tingitud nii suur väljalangevus? Püüan nendest asjaoludest lähtudes vastata toimetuse poolt esitatud küsimustele.

I. Olgugi, et psühholoogiaosakond avati minu arvates mõnevõrra kiirustades (peaaegu ilma materiaalse baasita ja mõnes osas ka iäbimõtlemata programmidega, on selle kahe aasta jooksul väga suur töö ära tehtud. Kui esimesel õppeaastal ei suudetud veel «läbi näha» kõigi õppeainete tarvilikkust ja neid omavahel seostada, siis praegu hakkab ülevaade juba kujunema. Pean ütlema, et minule isiklikult on õppetöö psühholoogiaosakonnas väga palju kasu toonud.

II. Õppetöö korralduse osas on T. Saksakulmu ja T. Kirsi terve rea põhilisi puudusi esile toonud (vt. «Tartu Riiklik Ülikool» nr. 3, 9. veebr. 1968. a.), tahaksin siinkohal veel mõningatele tähelepanu juhtida.

1. Õppesessioonide ajaline jaotus on väga halb (praegu toimuvad sessioonid jaanuarikuu II poolel, märtsikuu II poolel ja maikuu lõpul—juunikuu algul). Kogu koormus on langenud aasta esimesele poolele. Oleks soovitav sessioonid korraldada jaanuarikuu II poolel, maikuu II poolel ja oktoobrikuu II poolel. See tagaks kaugõppeüliõpilastele ühtlasema koormuse kogu aasta vältel.

2. Kohtupsühholoogia-osakonna üliõpilastele tuleks ettevalmistav kursus kõrgema matemaatika osas planeerida pikemale ajale ja suurema tundide arvuga. Suurem osa meie inimestest katkestas õpingud arvatavasti puudulike eelteadmiste tõttu kõrgemas matemaatikas. See võimaldaks ka küberneetika ja informatsiooniteooria kursuse põhjalikumat käsitlemist.

4. Inimese anatoomia ja füsioloogia, kõrgema närvitegevuse ja tööfüsioloogia kursusel oleks tarvilik suurendada praktikumide arvu ja vähendada gruppide suurust. Praktikumide vähese arvu ja liiga suurte gruppide tõttu kujunes töö seal vähepakkuvaks, ei andnud rahuldust õppejõududele ega üliõpilastele.

III. Lõpuks veel mõningatest küsimustest.

1. Kohtupsühholoogia erialalt väljalangevuse üheks põhjuseks oli (ja on) kindlasti asjaolu, et pole veel kuni käesoleva ajani selge, kus meid edaspidi vajatakse. Räägitakse ja kirjutatakse palju psühholoogide vajaliikkusest jne., kuid praktiliselt ei ole kõrgemad organid (ministeeriumid ja keskasutused) veel midagi ette võtnud. Niisugune suhtumine psühholoogia alal edasiõppivatesse üliõpilastesse on märgatav ka paljude asutuste juhtide juures. Omavahelistes arutlustes oleme tihti tulnud järeldusele, et meile vaadatakse kui veidrikele ja «lihasuretajatele».» Tihti on asutuste juhtide suust kuuldud arvamusi, et mis te seal endid piinate, ega see palka juurde ei anna, saab ka muidu läbi jpm. Mõnede asutuste juhatajad annavad võrdlemisi vastumeelselt nõusoleku edasi õppima minekuks.

JÜRI KOKS,
üliõpilane, ENSV Haridusministeeriumi Puiatu kooli direktori asetäitja

● Mittestatsionaarse psühholoogiaosakonna avamine oli muidugi julge eksperiment, sest ülikoolis ei ole statsionaarset psühholoogiaosakonda oma õppeplaani, programmide ja baasiga. Praegu võime eksperimendi osaliselt õnnestunuks lugeda, sest poolteist aastat on töö käinud ja õppijad põhiliselt rahul. Omaette raskuse tõi see, et üliõpilasi võeti vastu tunduvalt rohkem kui esialgu planeeriti (mõjustas õppida soovijate suur arv). Kahjuks ei loodud seoses osakonna avamisega õppetööks vajalikke tingimusi. Psühholoogialaboratooriumi ruumid olid ebanormaalselt kitsad juba enne osakonna avamist, seni ei ole juurde saadud ühtki ruutmeetrit, kuigi laobratooriumi töömaht on mitmekordistunud. Mittestatsionaarse psühholoogiaosakonna töö edukus on otseselt sõltuv psühholoogialaboratooriumi olukorrast ja selles tehtava uurimistöö kvaliteedist. Ootame teaduskonnalt ja rektoraadilt laboratooriumi töötingimuste kiiret parandamist, sest praegu on ruumikitsikus muutunud täiesti talumatuks.

● Õppetöö kvaliteeti peaks aitama tõsta välislektorite kasutamine. Käesoleval aastal on kokkulepe olemas nelja silmapaistva nõukogude psühholoogia loengutsükli pidamiseks TRÜ-s. Maikuu lõpul sõidab Tartusse Moskva RÜ psühholoogiateaduskonna dekaan Lenini preemia laureaat A. M. Leontjev, juunikuus silmapaistev neuropsühholoog A. L. Luria. Sügissemestril ootame loengut pidama Moskva Psühholoogiainstituudi juhtivaid psühholooge Nebõlitsõni ja D. A. Ošaniniit. Esimene on tuntud spetsialist individuaalsete erijoonte, teine tööpsühholoogia erialal.

Geoloogid-geograafid — III k., võõrfiloloogid ja ajaloolased — II k., arstid — III k.!

Et abistada teid kursusetööde ja diplomitööde jaoks vajaliku kirjanduse leidmisel, **toimuvad teile bibliograafiaõppused kevadsemestril.** Tulge juba **semestri algul** TRÜ Teadusliku Raamatukogu bibliograafiaosakonda Vanemuise t. 33 kokku leppima õppuste aja suhtes, et neid saaks korraldada juba veebruaris—märtsis.

Ette on nähtud II või III kursusele 4 õppust, iga õppus 2 tundi (1 tund teoreetiline ja teine tund praktilisi harjutusi), kokku 8 tundi. Üliõpilastele tutvustatakse üldisi ja erialaseid bibliograafiaid, räägitakse viitetehnikast ja isikliku kartoteegi koostamisest. Neljas õppus on kordamine ja ühtlasi arvestus õppuste sooritamise kohta.

L. KILK,
TRÜ Teadusliku Raamatukogu Bibliograafiaosak. juhataja

SÕDURISINELIST JA SINUST

Sa oled siis jälle tudeng. Ilmusid kuidagi märkamatult kursusele, öeldi, et tulid armeest. Küllap Sa mäletad seda ise paremini, oma come back'i. Sellised sündmused ei ununе. Niisamuti mäletad Sa oma äraminekutki — terve kursus oli saatmas (too esimene!), novembri sinakas lumi oli sadanud Tähtvere puude alla...

Mäletad, heal kirjanikul O. Gontšaril on «Inimeste ja relvade» algusleheküIgedel kirjeldus, kuidas tudengid põletavad enne sõttaminekut oma matrikleid ja üliõpilaspileteid. Lugesin kunagi ja jäi meelde.

Mäletan, kuidas me tookord peahoone hämaras koridoris oma dekaani ootasime. Ja kui ta tuli, ulatasime talle vaikides need kaks väikest raamatukest. Ta oli meesterahvas, mõistis meid. Sõnatu käepigistusega saatis ta meid armeesse.

Võib-olla ei sobinuks neid kahte sündmust kokku seada, sest neil oli mäekõrgune vahe nii ajas kui sellises ja ka faktis, selle teravuses. Aga tuli lihtsalt pähe.

Tunnista, et oli Sinulgi pisut räbal tunne nii minna, kuigi Sa lohutasid end teadmisega, et Sinu põlvkond ja Sina ise ammugi mitte pole ainus, keda sõdurisinelisse riietatakse. Samal ajal läksid Sa ikkagi tundega, nagu oleks ees kosmosereis, millelt naastes on elu siinmail võrratult ette rutanud.

Võib-olla ei taha Sa tagantjärele neist armeeaastatest suurt rääkidagi, sest hõlpsat ja kergepärast seal ju midagi polnud ja inimene tavatseb mäletada ikkagi paremat. Ja kuigi see aeg, mil Sulle suurest katlast tatraputru jagati ja mil Sa noid raskeid saapaid kandsid, on mõttemaailma kaugemasse nurka surutud, meenutad Sa teda ikkagi, võib-olla ka täna.

Sa mäletad esmajoones oma poisse, neid, kelle õlga Sa rivis vasakul ning paremal tundsid, kellega noid kulumiseni šabloonseid rivilaule üürgasid või kelle kätepaarid koos Sinu omadega talvist külma rauda tõstsid. Sõdurisõprus — see ei olnud odav käibesõna ja kuigi sellest kunagi omavahel ei räägitud, oli ta olemas.

Tunnista, et oli raskevõitu pooleldi tudeng ja sõdur olla. Esmajoones iseendale valus. Sa teadsid, et teised jäid õppima ja Sul oli mahajääja tunne. Vaevalt, et Sa aga seda valjult tunnistasid. Nii mõnigi kord leidsid end intellekti ja käsu puhtformaalsuse opositsiooni olukorras, milles Sa targu rahuldusid kaotaja osaga.

Küllap tead sedagi, et parim hetk päevast saabus koos postiga ja mäletad, et kirjade võlu seisnes nende avamatuses. Siis, kui tuttava käekirjaga ümbrikute tulek juhtus katkema, istusid Sa vist kaua kasarmu kajavas vaikuses, mõeldes kõiksuguseid asju, targutasid elu dialektika üle, jõudes nii mitmeski selge veendumuseni.

Ei usu, et oled unustanud õppuste higist läbiimbunud «HB» ja karauuliöö nappide uneminutite magususe. Milleks rääkimine, nagunii tead, kui metsikult aeglaselt roomavad minutid vahipostil seistes, nii et jõuad selles öövaikuses mõelda peaaegu kõigest maailmas: rõõmsast tüdrukust täpilises kleidis, koolimaja valgustatud soojadest aknasilmadest, millegipärast Jack Londoni loodud Põhjamaa piltidest, võib-olla seepärast, et on lumine vaikus ja see külm. Ju praegugi, küll keegi teine, aga sinusugune seisab sealsamas, loeb ikka neidsamu minuteid ja mõtleb peaaegu et Sinu mõtteid.

Arvan, et mäletad viimast aastavahetust armees, seda tehtud lõbusust ja neid kodukeelseid kolme sõna «Head uut aastat!» raadiost, mille mõte ainuüksi Sinule kõigi nende inimeste hulgas arusaadav oli ja mis seepärast pisara hiljukesi silmanurka tõid.

Sul oli siiski tahtmist ka. Sa said ikka ja jälle oma «tusameele talvest» jagu, otsisid ajale kasulikku rakendust. Tihti varastasid tunde uneajast, istusid saadetud konspekti või võõrkeele kallal ja korrapidaja kirus Sind, sest temal pidid kõik mehed magama.

Aeg muudkui kadus. Kulus närve ja higi ja juukseid. Aga Sinus säilis kindel teadmine, et tuled alustatu juurde. Ja nii Sa tulidki. Olid saanud tunda ja teada, et elus tuleb ka karmima kliimaga kohaneda, et tuleb iseennast sundida ja ise kõigega toime tulla. Alles nüüd, kõigest sellest läbi, tunned Sa tudengielu täit maiku.

Järsku oleks pidanud tänusel aastapäeval rääkima möödunud poolsajandi väljapaistvatest lehekülgedest, sõjaaja kangelastest, millestki muust. Kasvõi tollest endisest lendurist, keda ma tunnen, tema raskematest aastatest, mis algasid tolle saatusliku juuni varahommikuga ja lõppesid Berliini taevas 8. mail, rääkima sõja halastamatusest tema sõnade kaudu, neist neljasajast lennuväe kursandist, tema kaaslastest, kellest napp tosin võidusaluuti kuulis.

Aga sellest on räägitud ja räägitakse nagunii. Võib-olla tasus just Sinust juttu teha, tudengist ja sõdurist, kes pikka aega sineli halli karedust pidi tundma. Sinust, kel oli üsnagi raske, aga siiski võrratult kergem neist, sest Sa oled teine põlvkond, rahuaja sõdur. Sa tulid oma alma mater'isse, said uuesti matrikli, mapi ja tekliga tudengiks ja ruttad nüüd, et midagi ära teha. Elu ju tormab edasi, sindrinahk!

R. PODER

Noorte energiast ja vanade tarkusest

I PEATÜKK

Niisiis, ta oli teoks saanud — ametlikult esimene selletaoline viimase pooletosina aasta jooksul — Eesti kõrgemate koolide komsomoliaktiivi teoreetiline-praktiline-sportlik laager Narva Jõesuus. Pisut statistikat: Osavõtjaid — 47 (sealhulgas TRÜ-st 9 ja EPA-st 5). Iga päev teoreetilisi loenguid ning arutlusi ≈ 6—8 tundi. Sport — 1—2 tundi +10-minutiline hommikvõimlemine (teoreetiliselt).

Üliõpilaskomsomoliga kohtusid ja vastasid küsimustele ELKNÜ Keskkomitee sekretärid R. Pollimann, K. Reinsoo, K. Adamson ja L. Ananitš; EKP Keskkomitee sekretär A. Vader, Kõrgema ja Keskeriharidu se Komitee esimehe asetäitja sm. Rink, ÜLKNÜ Keskkomitee üliõpilasnoorsoo-osakonna esindaja sm. Spiridonov, kirjanikud H. Runnel ja A. Siig jpt.

Kui mainiksime nüüd, et nimetatud seminar toimus asjalikus töömeeleolus ja andis kõikidele osavõtjatele palju uut, muuhulgas abistas sünteesi tegemisel senistest töökogemustest, siis oleks artikli ametlik osa seega lõppenud ja me võime asuda mitteametliku II peatüki ehk mõtiskluste juurde.

II PEATÜKK.

Probleem nr. 1.

Me rääkisime oma paar tundi komsomoli siseorganisatsioonilisest tööst ja leidsime, et oleks ehk vajalik teha päris tõsine analüüs selle kohta, mitu ajaühikut oma tööpäevast kulutavad komsomoliorganisatsiooni I ja II sekretär liikmemaksude võlglastega (mõeldud on osakonna tasemel) vestlusteks või võlglaste tagaajamiseks ühiselamust, loengutelt või erakorteritest, mitu ajaühikut «surnud hingede» (äraseletatult need kommunistlikud noored, kes on arvelt maha võtmata lahkunud) ülesotsimiseks ja karmideks vestlusteks nendega, mis sageli kõige vähematki mõju ei avalda, mitu ajaühikut on kulutatud osakondade ja ülikooli büroodel nende kommunistlike noorte personaalküsimuste arutamisele, kes on kas kaotanud komsomolipileti, jätnud liikmemaksud lohakile või «unustanud» end arvele võtmata, ehkki õppeaasta finiš on paraku lähemal kui start.

Kommunistlik noorsooühing on siiski poliitiline organisatsioon ja eespool loetletud näited ehk nn. «ballast» organisatsioonile kasu ega au kindlasti ei too. Aga ÜLKNÜ põhikirja arvestades ei saa ega tohi me «ballasti» siiski organisatsioonist lihtsalt välja heita, vaid peame ümber kasvatama. Võiks kasutada ka populaarset terminit «käendusele võtma».

Võin lüürilise kõrvalepõike korras ära täheldada ning individuaalsete tähelepanekute põhjal märkida, et 10-st «surnud hingest» (+ vahetamata komsomolipilet) ütles mööd unud sügisel ≈ 5:

«Ma võin küll pileti ära vahetada ja ka liikmemaksu maksta(!), aga ega ma rohkemat küll tegema ei hakka . . .«

Loeme seega peaaegu tõestatuks, et organisatsioon ei vaja «ballasti» ning vastupidi. R. Rimmel ütleb oma vastilmunud luulekogus «Sõna romantikast» luuletuses «Kommunistlikele noortele»:

«. . . ja põhikiri pole ikoon/ et olla seal põlvili all —/ nii nagu usklik altari ees/ kiriku külma võlvi all.»

Kunsti ja komsomolitööd on raske ühendusesse viia, aga kas me ei peaks pisut mõtisklema probleemi üle, et me oleme kummaliselt helded nende vastu, kes südamelt ja mõttelt on organisatsioonist võõrdunud, kuigi näiliselt ehk meiega kaasa tulevad. Passiivi ei saa aktiiviks muuta, kui esimene selleks isiklikku initsiatiivi ei avalda. Ka pole meie eesmärgiks valimatult kõiki meie paremiku hulka tõmmata.

Vaieldav on loosungi «Igale kommunistlikule noorele ühiskondlik ülesanne» vajalikkus. Igasugusele ühiskondlikule ülesandele annab mõtte ja praktilise tähtsuse mitte näilik energiliselt siia-sinna jooksmine, vaid selle ülesande eesmärk ja selle mõistmine. Küll on aga igas organisatsioonis noori, kes ankeetides märgivad küllaldase hoolikusega oma nime taha 2—3 ühiskondlikku ülesannet, aga pärast seda, kui sulg paberilt üleval, need ülesanded juba unustanud on.

Kõrgemas koolis pole ka kuigi efektiivne sekretäri või komitee liikme vestlus reaaktivistiga à la *sina pead nii tegema või seda mõtlema ning võta eeskuju Juhanist või Marist.* Kõrgem kool on inimese elus tõsisemaid kujunemisperioode ja ta peab ise tundma, kas ja kuivõrd organisatsioon talle üldse vajalik on.

Astun veel kord välja igasuguste väliste veenmismeetodite vastu, mis puudutaksid komsomoli astumist. Komsomoliorganisatsioon tegutseb küllalt laias mastaabis, et ka organisatsioonivälistele isikutele mõju avaldada. Näiteks oli sügisene TRÜ komsomoliorganisatsiooni XV konverents mõjuvaks aktiivsuse ja teotahtelisuse näitajaks. Vahetult pärast konverentsipäevi tuli pooltosinat üliõpilast komsomolikomiteesse ÜLKNÜ-sse astuja ankeeti paluma. Niisugune suhtumine tõotab komsomoliorganisatsioonil tulevikus kujuneda tõeliseks avangardiks. Tulevikule mõeldes peaksime seda rangemalt suhtuma neisse e. «ballasti», kes oma eesmärkides ja tegudes pole organisatsiooniga aktiivsed kaasaskäijad . . . sisulises mõttes.

Praegusest «ballastiprobleemist» lähtub uus ja äärmiselt tõsine muremõte. Senikaua, kuni komsomoliorganisatsioonile ei võimaldata tõsist osavõttu nii üliõpilaselu kui ka meie ühiskonna probleemide lahendamisest, puudub organisatsioonil küllaldane autoriteet, jääb igavesti alles rohkearvuline «ballast», ei kujune komsomol tõeliseks avangardiks ja ei saa ta anda ka maksimumi oma tegevuses.

ÜLKNÜ-s on pool miljonit «surnud hinge». (Informatsioon ELKNÜ Keskkomitee sekretariaadilt). Kas ei sunni see meid tõsiselt järele mõtlema?

Probleem nr. 2.

Kas võiks keegi vastata küsimusele — mis siis õieti on Kommunistliku Noorsooühingu põhilisteks funktsioonideks? — päris konkreetse asjaliku vastusega.

Jah, muidugi. Pleenumite, konverentside ja kongresside otsuste 1. või 2. punktist loeme alati, et see või teine komsomoliorganisatsioon on seadnud oma põhiliseks ülesandeks kasvatada energilist, kõrge teadlikkusega ning ühiskondlikult aktiivset tuleviku ühiskonna inimest. Eesmärk on ilus ja teed selleni võiks kujutada kui pikka rännakut mäetippudeni. See on komsomoli pühapäev, ilus ja rahulik nagu pühapäevad ikka. Komsomoli argipäev on mõnevõrra teistsugusem.

— Kes peab abistama Punase Risti Seltsi doonorite värbamisel?
Komsomol.
— Kes peab tegelema ajakirjanduse levitamisega?
Komsomol.
— Kes peab olema kohal kõikidel rongkäikudel, aktustel, hoogtööpäevakutel ning tagama osavõtu neist?
Komsomol.
— Kes peab täitma neid ülesandeid, mille täitjatena kedagi konkreetselt ei osata ette kujutada?
Komsomol.
— Kes on peasüüdlane, kui Juku tänaval lärmab, ühiselamus joob, auditooriumis suitsetab, loengutelt puudub ja eksamil spikerdab?
Komsomol.

Loetelu võiks pikemgi olla. Võidakse küsida, aga mida see komsomol õieti tahab? Vastus: olla tõeline avangard, kel on otsustav sõnaõigus üliõpilaste ja ühiskonna ellu puutuvate küsimuste lahendamisel. Olla samaväärne kaasotsustaja ning -vastutaja instantsidega, kellest sõltub ühe või teise küsimuse lahendamine. Mitte olla ainult vastutaja või abstraktsete eesmärkide ülesseadja.

Omavalitsus on ohtlikuvõitu sõna, aga sellest hoolimata ohutu ning positiivse sisuga. Aastaid tagasi oli mõeldamatu, et üliõpilased võiksid sõna sekka öelda stipendiumi määramisele. Praegu on see iseenesestmõistetav ja vastupidine tunduks ebaloomulikuna. Sama kehtib ka ühiselamukohtade määramisel, kus komsomolil on kahtlematult sõna sekka öelda. Tulevikus otsustab üliõpilaskomsomol kindlasti küsimusi, mille lahendamist arvatakse täna neile üle jõu käivat. Miks unustame tihti ära, et homsed teadlased ja juhid on tänased üliõpilased? Arvan, et elus tuleb **vanade tarkust ja noorte energiat hinnata samaväärselt.** Seda enam, et kui tänane üliõpilane on homne haigla peaarst või tehase peainsener, kas ei ole tal oma ametikohal raske alustada, kui ta seni on vaid käekõrval kaasa sammunud? Millise näoga hakkab ta tehases või haiglas korraldusi andma ning otsustama, kui ta seni komsomoliaktivistina on istunud koosolekutel ja nõupidamistel sellise näoga, nagu oleneks komsomoli juhtkonnast ühe või teise küsimuse lahendamine, kuigi see sisuliselt nii pole.

(Järgneb)

Hädа väikemehega

Mul on kodus väikemees. Nii väga väike ta polegi, on kuuendas klassis, aga ma kutsun teda väikemeheks inertsi tõttu. Hädа on temaga. Ta ei kogu postmarke, tikutooside etikette ega pudelisilte. Ta loeb ajalehti ja kogub ajalehelõikeid. Tal on ühed kaaned UFO-de, teised reaktiivlennukite, kolmandad Lõuna-Ameerika maade, neljandad, viiendad ja teised muu jaoks. Kaasi on laual virn. Hädа on väikemehega alanud ajalehtede lugemisest ja lõigete mappidest. Väikemees loeb sedagi, mida ise ei loe ja teab seda, mida ise ei tea või ei oska teada. Väikemees on järjekindel. Ta tahab teada kõike, mida ta veel ei tea või ei leia sõnaraamatust ega entsüklopeediast. Väikemees on lehitsenud kunstiajaloolisi teoseid ja ta teab midagi vanade maalide temaatikast. Ühel päeval küsis väikemees: «Kas püha Mary elas keskajal? Kas teda on ka vanadel maalidel?»

«Püha Maryt pole. Inglismaal oli küll mitu Mary-nimelist kuninganat. Üks oli Mary Verine.»

Väikemees ei jää rahule. Ta näpib mappide kallal, leiab ajalehe lõike ja näitab: «Näe! «Edasi» kirjutab pühast Maryst ja pühast Johnist. «Edasi» on hea ajaleht.»

Tõmban väikemehe käest ajalehelõike ja hakkan lugema. «<«Edasi» on tõesti hea ajaleht, aga püha Mary on sama neitsi Maarja, keda nägid Petseri kloostris ikoonil. Püha John on Ristija Johannes. Temast lugesid tolles kirjutises Qumrani käsikirjaleidudest.»

Väikemees ei anna alla: «Aga kui Inglismaal siiski olid niisugused pühakud?»

«Ei olnud. Kirjutis on inglise keelest tõlgitud ja tõlkija arvas, et iga inglise Mary on Mary ja iga John on John.»

Väikemees tuleb laua juurde ja küsib: «Kas uskumatu Fomaa oli reaktsionäär või oli ta skeptik? Ta elas vist tsaariajal Lev Tolstoiga ühel ajal?»

«Ma ei tunne uskumatut Fomaad.»

Väikemees näpib jälle ajalehelõigete kallal ja osutab sõrmega: «Näe! «Edasi» kirjutab.»

«Ei, väikemees, see on Uskumatu Toomas. Kirjutis on vene keelest tõlgitud ja tõlkija arvas ka seekord, et iga Fomaa on Fomaa.»

Väikemees on rahul: «Meil on klassis kolm Toomast. Üht kutsumegi Uskumatuks Toomaks. Ta ei usu kunagi, mis teised räägivad.»

Väikemees teeb «Edasist» lõikeid ja küsib üle õla: «Mis on elogist?»

«Niisugust sõna pole olemas».

«On küll. Loe!»

«See on elohist. Vaata sõnaraamatust. Tõlkijal ei olnud aega vaadata. Või vaata Suurest Nõukogude Entsüklopeediast. Seal on küll elogist e-oborotnoje all.»

Lugesime väikemehega võidu «Edasit». Lugesime ka «Jahedast troopikast». Väikemees loeb ja küsib: «Miks Kolumbus on nüüd portugaallane?»

«Ega ole! Elas ainult Portugalis mõnd aega. Albert Einstein elas mõnd aega Ühendriikides. Ega ta ka ole Ameerika õpetlane.»

Väikemees on õnnelik, kui ta loeb suuri uudiseid, mida ma ei tea. «Edasist» luges väikemees tähelepanelikult, et meeter polegi muutumatu ja et jalg on eesti keelde tulnud inglise keelest. Jalast tekkis probleem.

«Miks meil jalg on inglise keelest? Kas varem öeldi jäse käe ja jala kohta? Kust on siis käsi tulnud?»

«Ära fantaseeri! Sul olid suvel Turust soome poisid külas. Mäletad? Soome keeles oli ka jalka».

«Oli küll, aga loe, «Edasi» kirjutab, et meie jalg on inglise keelest ja toll on hollandi keelest.»

«Kuule, väikemees! Ära loe seda, mis «Edasis» on tõlgitud teistest keeltest. Näe, selle artikli kirjutajal on vene nimi ja vene keeles on jalg нога, tehniline jalg on фут. See фут on küll inglise keelest laenatud, kus, nagu sa tead, igasugune jalg on foot. Meie toll on ikkagi toll, aga vene дюйм on laenatud hollandi keelest. Tõlkija unustas vahet teha vene ja eesti keele vahel, sest mõlemad keeled on keeled.»

Äsja oli väikemees minu laualt võtnud «Keele ja Kirjanduse». «Kas lugesid? Helju Vals materdab Võru lehte. Seal on ka tõlkevigu. Ei tea, miks Helju Vals ei materda ka «Edasi» keelt?»

«Kuule, väikemees! Kes siis ennast ise enese valtside vahele ajab? Kenam on teisi ajada.»

P. ARISTE

Uut teatmekirjandust

Экономическая жизнь СССР. Хроника событий и фактов 1917—1965. В двух книгах. Москва 1967. Кн. 1: 1917—1950. 439 lk. Кн. 2: 1951—1965. 932 lk.

Советский Союз. **Грузия.** Москва 1967. 318 lk.

Орфографический словарь русского языка. 7. издание. Москва 1967. 1041 lk. (ca 104000 sõna).

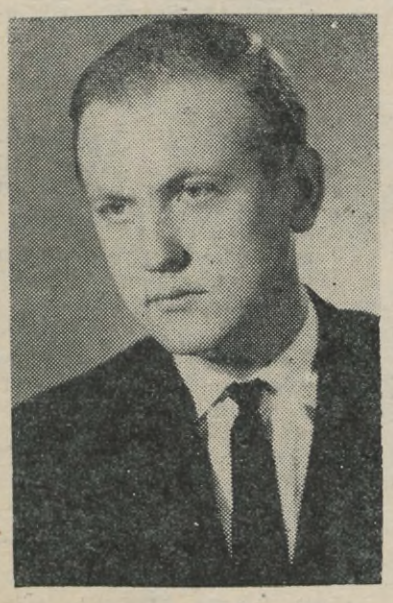
И. И. Старцев. **Вопросы детской литературы и детского чтения.** Библиографический указатель книг и статей по истории, теории и критике. 1962—1965 гг. 176 lk. (2619 nim.)

Библиографический указатель литературы по полярографии. Вып. 2: 1940—1944 гг. Кишинев 1967. 211 lk. (№ 813—1602).

Краткий справочник по космической биологии и медицине. Москва 1967. 368 lk.

Библиография научных работ врачей курганской области, опубликованных в 1948—1964 гг. Курган 1965. 27 lk. (250 nim.)

А. Бертельс и М. Бакоев. **Алфавитный каталог рукописей, обнаруженных в Горно-Бадахшанской автономной области экспедицией 1959—1963 гг.** Москва 1967. 120 lk. (253 nim).

9

7

8

ÄRMAN POE

on katkestanud romaani kirjutamise ja sõitnud suusarongiga Karpaatidesse. Oma viimases kirjas ta teatas, et lumised mäed hakkasid talle meeldima ja ta lükkab kohtumise lugejatega edasi.

Küsimusi Ärmanile võib tuua ülikooli ajalehe toimetusse kuni 26. veebruarini.

TERUO MATSUMOTO

Kas (nais)üliõpilased laostavad Jaapani?

Jaapanis on praegu 100 miljonit elanikku. Pindalal, mis on ainult veidi suurem Poolast (369 700 km², Poola — 311,730 km² — M. A.) elab kolm korda rohkem rahvast. Ühe sajandiku sellest moodustavad üliõpilased. 1962. a. veidi vananenud andmete järgi oli Jaapanis 804 382 üliõpilast, sealhulgas 20% tütarlapsi.

Sellesama statistika järgi on Jaapanis 260 ülikooli, arvestamata poolkõrgema kooli tüüpi õppeasutusi, sealhulgas 72 riiklikku, 34 munitsipaalset ja 154 eraülikooli.

Ei tea, mis juhib meie noorust ründama kõrgemaid õppeasutusi. Võib-olla on see soov saada head ühiskondlikku positsiooni? Võib-olla lootus kõrgetele palkadele? Aga ka (naisüliõpilastel) soov leida meest, kel oleks kindlustatud tulevik? Ärgu teid üllatagu see viimane näide. Meie maal lähevad tõesti paljud tüdrukud õppima ainult sellepärast, et meest kinni püüda. Meil valitseb arvamus, et naine ei pea oma erialal kaua töötama. Parem, kui ta abiellub ja tegeleb koduste asjadega. Jaapani tüdrukud teavad, et nad ise karjääri ei tee, miks siis mitte end kindlustada, abielludes mehega, kes kindlasti teeb karjääri.

Mitte kuigi kaua tagasi puhkes Jaapanis diskussioon. Kas naisüliõpilased laostavad meie maa? Diskussioon oli tõsine ja laialdane. Probleem tekkis siis, kui mõnedes teaduskondades (näit. filoloogias) tüdrukute protsent ületas tublisti poiste oma või olid neist osakondadest poisid täiesti kadunud. Professorid sattusid paanikasse, et pole kellelegi kateedrit üle anda, sest osakonnas on ainult tüdrukud. Teile võib asi tunduda naljakas. Teie maal võib kohata naist õppejõu või teadusliku töötaja ametikohal ning isegi tööstuses ja valitsusasutustes. Teil on see igapäevane asi. Aga mulle, jaapanlasele, on see ebatavaline. Tunnistan, et laseksin end isegi veenda sugupoolte võrdsustamise vajaduses. Siiski nõuavad traditsioonilised eelarvamused aega, et nad kaoksid.

Kas kahetseme või ei, ikkagi on fakt, et tänapäeva Jaapanis eksisteerib ebavõrdsus, mis piirab naise õigusi ja positsiooni. Et mõista selle põhjust, peame tagasi pöörduma feodaalaega, mil jaapani rahvas elas konfutsianismi reeglite järgi. See oli doktriin, mis nõudis naise kuulekust mehe suhtes.

On selline sõna — Roo-Nin. Vanasti tähendas see samuraid, kel pole isandat. Tänapäeval nimetatakse nii üliõpilaskandidaate. Jaapanis on mitukümmend tuhat «roo-nin'i». Neil on isegi oma liit. Nad on püsivad kandidaadid, kes visalt püüavad sisse saada mõnda kuulsasse ülikooli. Konkurents on tohutu ja eksamid väga ranged. Mõned kandideerivad 10 aastat järjest. Ühe-kaheaastane «roo-nin'i» staaž on täiesti normaalne. Süü selles on ebaõigel ühiskondlikul süsteemil.

Ülikooli lõpetanud on saanud väga suureks ühiskondlikuks grupiks ja sellega on vähenenud nende prestiiž. Neil pole enam sellist autoriteeti nagu enne sõda. Mis maksab praegu magistri tiitel! Mitte mingisuguseid soodustusi. Kes liiga tihti oma nime doktoritiitliga kirjutab, see võib ainult naerualuseks saada. Temast räägitakse kui «karjeristist» või «upsakast».

See ei vähenda aga mingil määral haridusevajadust ja konkreetset kasu, mida annab diplomi omamine. Jääb ainult küsimus, millise diplomi? Kui keegi tahab ühiskonnas välja paista, on kõrgema kooli diplom alati esimeseks sammuks tema karjääris. Aga kõik võib ka lõppeda ainult heade soovidega. Noore jaapanlase edu ei määra mitte niivõrd teadmised kui selle ülikooli prestiiž, mille ta lõpetas.

See on rumal ja ebaõige, aga tõsi, et arvesse tuleb ainult mõne kuulsa ja eksklusiivse ülikooli lõpetamine. Selline on kõigepealt Tokio Riiklik Ülikool. Sealt tuleb suurem osa tänapäeva jaapani juhte.

Miks siis nii? Lihtsalt ühiskonnas domineerivad sektantlikud tendentsid. Andekas inimene ei saa Tokios ülikooli õppejõuks, kui ta ei kuulu selle ülikooli lõpetanute hulka. Kui mingis ettevõttes on juhtkonnas «tokiolased», ei lase nad sõnagi öelda võõral, kuigi tema võimed võiksid firmale kasuks tulla.

Poliitilised juhid ja kontsernide direktorid tahavad endid kindlustada, valides järglasi sellesama rühmituse hulgast, kust nad ise tulevad. Sel viisil tekivadki «akadeemilised ringid», kuhu inimestele väljastpoolt on uksed alati suletud.

Pärast Teist maailmasõda tuli meie maale demokraatia. Aga mitte Jaapan ei jõudnud oma arengus demokraatiani, demokraatlik kord oli «kingitus», mille meie maa pidi vastu võtma kaotatud sõja tõttu.

Pöördume tagasi meie professorite kartuste juurde. Need on teatud määral õigustatudki. Meie maa ühiskondlikus, riiklikus ja poliitilises elus ei ole palju ruumi haritud ja oma erialal töötavale naisele. Nad ei võta ise meelega töökohta vastu, sest teavad, missugused on traditsioonilised veendumused. Tihti jätavad nad õpingud pooleli, ja loobudes katsest purustada barjääri, tõmbuvad tagasi kodusesse keskkonda.

Professorid väljendavad kartust, et kui tuleb puudu meesüliõpilastest. siis valitsevate kommete tõttu seisab maa varsti kaadripuuduse ees.

Jaapan on dünaamilise arenguga maa ja naise diskriminatsiooni kadumine ühiskondlikus elus on ainult aja küsimus. Noorte kasvatamine tõelise demokratismi vaimus võib siin palju kaasa aidata.

Usun, et ajaga kaovad ka ühiskondliku ebaõigluse väljendused meie elust. Demokraatia ei saa jääda Ameerika okupatsiooni «kingituseks», nagu ta siiani on olnud, vaid peab saama reegliks, mis oleks kooskõlas Jaapani poliitilise traditsiooniga millekski, mille ühiskond hästi läbi seediks ja omaks võtaks.

Teruo Matsumoto on Meiji Ülikooli Õigusteaduskonna lõpetanu Tokiost. Praegu jätkab ta õpinguid Poolas Varssavi Ülikooli ajakirjanduse kursuse kuulajana.

Artikkel on tõlgitud poola üliõpilasajalehest «Tygodnik Studencki — Politechnik» ja seepärast ka adresseeritud poolakatele.

Poola keelest tõlkinud
M. Aru

Läki matkama!

Kes ütleks sellisest ahvatlevast kutsest ära? Ainult kuhu ja kellega minna? Üksi või kahekesi võib reisida ainult tsiviliseeritud paikades. Alistamata loodusesse selliselt külla minna ei saa. Aga sealt see tõeline matkaromantika alles algabki: nädalase teekonna jooksul ühtki asulat ega üksikut onnigi.

Mäed ja matkajad vastamisi! Kui matkaja pole kaardi ja kompassiga sõbraks saanud, kui arvab, et mägijõest saab jalgsi läbi ja võtab toidumoona kaasa «tunde järgi», siis ei ole looduselt halastust loota. Hästi organiseeritud matk on aga parim puhkus!

Mida peab teadma matkaja ja kuidas organiseerida matka, seda võib õppida meie matkakoolis. Kavas on loengud ja seminarid matka organiseerimisest. Loengutel käsitletakse looduskaitse üldisi põhimõtteid ja looduskaitsealasid, tutvustatakse tähtsamaid matkarajoone ja matkamisega seotud ametkondlikke asutusi. Omandatud teoreetilised teadmised matka organiseerimise kohta kinnistatakse praktiliselt ühe II—III raskuskategooria matka detailse planeerimisega.

Matkatehnika omandamiseks korraldatakse 3-päevane laager, kus õpitakse mitmesuguseid jõgede ületamise viise, liigutakse maastikul kaardi ja kompassi järgi, proovitakse erinevaid ööbimismooduseid.

Suvevaheajal korraldatakse II raskuskategooria matk.

Matkakool annab oskuse kergema raskuskategooria matka ettevalmistamiseks ja juhtimiseks. Omandatud teadmised matkamisest ja matka organiseerimisest annavad võimaluse alati leida grupi, kellega kaasa minna, kui ise matka organiseerida ja juhtida ei taha.

On võimalik omandada matkainstruktori ühiskondlik eriala.

Kes tunneb huvi matkamise vastu, võib astuda matkakooli, mis töötab ÜET juures. Loengud toimuvad kolmapäeviti algusega kell 18 Vanemuise tn. 46 geograafia kateedri ruumes. Registreerida saab samas enne loengu algust. Loengute teemad teatatakse ka kuulutustahvlitel. Jälgige reklaami: «Matkainstruktorite õpperühma seminar toimub . . .»

R. HUBERT

Teaduskonnale oma embleem!

Füüsika-Keemiateaduskonna ametiühingubürood kuulutavad välja võistluse teaduskonna embleemi ideekavandi saamiseks. Embleem peab olema iseloomulik nimetatud teaduskonnale.

Ideekavandid esitada Füüsika-Keemiateaduskonna dekanaati hiljemalt 15. märtsiks s. a.

Paremate kavandite autoreid premeeritakse tuusikutega.

Lugupeetud «intrielanikud»!

Kui teie tuppa tulevad üliõpilased või õppejõud, kes nimetavad end kontrollideks, siis laske neil seda olla ja võtke olukorda tõsiselt.

Ma usun, lugeja ehk taipab, et algamas on võistlus parimate tubade väljaselgitamiseks.

Võistlused toimuvad teaduskonniti vastava ametiühingubüroo eestvedamisel. Võistlustel on sel aastal see omapära, et inimesed, kes seda organiseerivad, püüavad auhinnaks lubatud asjad (peeglid, pildid jne.) võitjatele kindlasti kätte toimetada.

Kokkuvõtted võistluste käigust tehakse 1. maiks k. a.

Seniks head rutulist võistlemist!

Lugupidamisega
Ametiühingukomitee

Vastlakuklid!

Klubi on laupäeval jälle vastlapeo päri. Kes ühest tõelisest vastlapeost osa tahab saada, tulgu aegsasti kohale. Sööme seajalgu ja vastlakukleid, võistleme kiir- ja iluuisutamises, katsume musklite rammu ja keerutame tantsu keskööni. Üksikutel võistlusaladel ja mitmevõistluses võitjaiks tulnutele on auhinnad. Saali pääseb üle liumäe ja sellepärast peaks peoline ka vastlapärases riietuses tulema. Lusti ja rõõmu on palju ning sellest peaks igaüks osa saama.

Raadioloeng

Kolmapäeval, 28. veebruaril

1. Ajaloo-Keeleteaduskonna I ja II kursuse üliõpilastele dots. Richard Kleisi üheteistkümnes loeng ladina keele algkursusest.

2. Eesti ja võõrfiloloogia I kursuse üliõpilastele prof. Paul Ariste esimene üldkeeleteaduse loeng «Indo-euroopa keeled».

Reedel, 1. märtsil

1. Kõikidele pedagoogika õppijaile dots. Inge Undi pedagoogika-alane loeng «Õppemeetodi mõiste ja liigid».

2. Eesti ja võõrfiloloogia I kursuse üliõpilastele prof. Paul Ariste teine üldkeeleteaduse loeng «Indo-euroopa keeled».

TRÜ fotokonkursi tulemustest

Meie ülikoolipere mäletab kindlasti fotokonkursi «Tartu 1967» väljapanekuid TRÜ kohvikus. Žürii (koosseisus: J. Karm ja A. Karolin Tartu Fotoklubist ning H. Eomois, ELKNÜ TRÜ Komitee mittekoosseisuline sekretär) otsustas preemiad välja jagada järgmiselt:

p. 1. Esimene preemia jätta välja andmata seoses vastavasisuliste tööde puudumisega. Anda välja 2 teist ja 2 kolmandat preemiat.

p. 2. II preemia (à 20 rbl.) anda fotodele «Labidamees» ja «Metsa-äärne» (märgusõna «Teet») — autor TRÜ Majandusteaduskonna III kursuse üliõpilane Rein Nigol; III preemia (à 10 rbl.)anda fotodele «Mõttes» ja «Omapead» (märgusõna «Teet») — autor TRÜ Majandusteaduskonna üliõpilane Rein Nigol.

p. 3. Žürii otsustas ära märkida diplomiga järgmised fotod: «Elutõsidus» (märgusõna «317») — autor TRÜ bioloogiaosakonna IV kursuse üliõpilane Kaupo Järviste; «Portree» (märgusõna «Teet»), «Tüdruk» (märgusõna «Teet») — autor TRÜ Majandusteaduskonna üliõpilane Rein Nigol; «Mu hommikurahu läks põrgu» (märgusõna «Supertecta») — autor TRÜ bioloogiaosakonna III kursuse üliõpilane Rein Tenson; «Järjest loe» (märgusõna «Explektella») — autor TRÜ bioloogiaosakonna III kursuse üliõpilane Rein Tenson.

ELKNÜ TRÜ Komitee õnnitleb kõiki võitjaid ja soovib head fotograafisilma edaspidiseks.

TEATED

ÕPPEJÕUD JA TEENISTUJAD!

Kõigil õppejõududel ja teenistujatel, kes avaldasid soovi 8.—10. märtsini k. a. Käärikul viibimiseks, palume tasuda osamaks (5 rubla 65 kopikat) hiljemalt 1. märtsiks 1968. a. ametiühingu komiteesse (soovitav kollektiivselt teaduskondade ametiühingubüroode kaupa).

*

Teisipäeval, 27. veebruaril k. a. on TRÜ klubi järjekordselt õppejõudude ja teenistujate käsutuses. On võimalus tantsida ja kohvitassi juures aega veeta.

Samas toimub algusega kell 20 vestlus «Tartu sõnas ja pildis». Lektor L. Vassiljeva. Ootame aktiivset osavõttu!

AMETIÜHINGUKOMITEE

✻

«SUVI»

TRÜ aianduskooperatiivi «Suvi» (asukoht Ihastes) võetakse vastu uusi liikmeid. Sooviavaldused esitada 5. märtsini ülikooli ametiühingukomiteesse.

✻

GEOGRAAFIDE KINO

Neljapäeval, 29. veebruaril algusega kell 16 näidatakse Vanemuise tn. 46 suures ringauditooriumis järgmisi geograafilise sisuga filme:

1) «Reisialmanahh nr. 18»,
2) «Pamiiri novell»,
3) «Kohtumine Habarovskis».

✻

AUTO-MOTOKABINET

Amatöörautojuhtide III grupp alustab tööd 26. veebruaril kell 16. Soovijatel tulla Kingissepa tn. 19 aud. 307.

ÜTÜ

25. veebruaril 1968. a. tähistab ÜTÜ pedagoogika- ja psühholoogiaring oma 20. aastapäeva.

Konverents algab kell 11 kohviku kaminasaalis.

✻

Sisehaiguste propedeutika ja hospitaalsisehaiguste ringide töökoosolek toimub kolmapäeval, 28. veebruaril kell 18 Maarjamõisa sisekliiniku auditooriumis. Päevakord:

1. Muljeid Soome meditsiinist — med. doktor prof. K. Villako.

2. Haigete demonstratsioon.

✻

Geneetikaringi referaatkoosolek toimub 27. veebr. kell 19 Botaanikaaias auditoorium nr. 5

Kavas:

1) Populatsiooni geneetilisest polümorfismist.

2) Tööplaani koostamine.

✻

Psühhiaatriaringi töökoosolek toimub 29. veebr. k. a. kell 18 psühhoneuroloogiahaigla auditooriumis.

Kavas: 1) Trankvilisaatorite toimest ja näidustustest.

2) Haige demonstratsioon.

Tore ja tasuta

Täna hommikul jõudis Tartusse tore külakost kaugest Siberist — saabus Tomski Riikliku Ülikooli segakoor, kes **laupäeval, 24. veebruaril kell 19.30 esineb ülikooli aulas ulatusliku kontserdiga.** TRÜ komsomolikomitee ja meie üliõpilaskooride vahendusel paluvad siberlased oma kontserdile kõiki Tartu üliõpilasi ja õppejõude ning muidugi ka kõiki teisi muusikasõpru. Juurde on lisatud, et kontserdi kuulamine on endastmõistetavalt tasuta.

Kahjuks ei ole meie oludes see enesestmõistetavus nii ilmne (kuidas sõita maha ca 10 000 km ja anda seejuures tasuta kontsert), külaliste abiga loodame nende saladuste jälile saada. Nimelt ei tähenda «tasuta» mingit hinnaalandust, vaid see on tomskilaste sõpruskontsert väga nõudliku kavaga. Antonio Lotti «Miserere», Orlando di Lasso «Kaja», katkendid kantaadist «Stabat Mater» ja sümfooniline poeem «Stepan Rasini hukkamine», koorid populaarsetest ooperitest ja vahelduseks paar neegri spirituaali, siberi naljalood jne. on vaid põgus läbilõige eelolevast kontserdist. Nauditavat ettekannet lubavad eeldada mõned napid andmed kollektiivi enda kohta — Tomski RÜ tudengid, aspirandid ja õppejõud on koos laulnud küll ainult kaheksa aastat, kuid neile on omistatud juba rahvakoori aunimetus (1963. a.) ja antud mitmeid üleliidulisi laureaadidiplomeid. Koor on esinenud paljudes NSV Liidu linnades ning teinud kontserdimatku ka väljapoole — käidi ära Poolas (1964. a.) ja Bulgaarias (1966. a.). Seekordne reis toob siberlased esmakordselt Baltimaile. Pärast Tartut on ette nähtud kontsert ka Tallinnas — 2. märtsil. Vahepealset aega kasutavad külalised meie elu-oluga tutvumiseks.

Vahemärkusena olgu öeldud, et meie meeskoor võttis vastu ettepaneku vastukülaskäiguks ja kavatseb sõita Siberisse käesoleva aasta novembris. Siis on meil võõrustajaiks tänased külalised.

Muusikasõbrad, ärgem jätkem kasutamata meeldivat võimalust kohtuda kaugete kolleegidega.

ENN TOOM

Tähelepanu!

Ülikoolile on eraldatud 1968. a. tuusikud alljärgnevaile turismimarsruutidele: Rumeenia—Bulgaaria, juulis, kestus 12 päeva, hind 255 rbl., 12 kohta. Laevaga mööda Doonaud, kestus — 19 päeva, hind 500 rbl. — 1 koht.

Avaldused esitada kirjalikult 5. märtsiks 1968. a. TRÜ ametiühingukomiteele.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 1439. MB 02428.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 6 (691) Reedel, 1. märtsil 1968 XXII aastakäik

Millised on talvise eksamisessiooni tulemused?

Vastuse sellele küsimusele andis TRÜ õppeosakonna juhataja V. Haamer:

«Terves ülikoolis pidi eksamitele ilmuma 3606 üliõpilast, tuli aga ainult 3174, s. o. 88%.

Kõikides ainetes tegi eksamid ära 2751 üliõpilast, s. o. 76,3%. Ainult väga headele hinnetele sooritasid eksamid 420, s. o. 11,6%, hindele «väga hea» ja «hea» — 1324 üliõpilast, s. o. 36,7%. Seega veidi alla poolte sooritasid eksamid rahuldavate hinneteta. 1007-l üliõpilasel oli eksamihinnete hulgas ka kolmesid.

Nüüd veidi nendest, kel mingisugusel põhjusel jäi mõni eksam sooritamata. Üldse oli võlgnikke 855, nendest mõjuvatel põhjustel 236, mittemõjuvatel põhjustel 619! Sellest 619-st 175 ei ilmunud üldse eksamitele, 414 said mitterahuldavaid hindeid.

Kui võtta vaatluse alla ülikooli kõik teaduskonnad, siis kõige murettekitavam olukord oli Füüsika-Keemiateaduskonnas, kus 550-st üliõpilasest jäid võlgnikuks 225. Edukamate teaduskondadena võiks ära märkida Kehakultuuriteaduskonda, kus 184-st oli võlgnikke 10 ja Õigusteaduskonda, kus vastavad arvud olid 108 ja 5.

Kuid ülikoolis on ka selliseid kursusi, kus teisele semestrile mindi ilma ühegi võlgnevuseta. Siin võiks märkida Kehakultuuriteaduskonna II kursust, kus õpib 38 inimest, stomatoloogia IV kursust (27 inimest). Tublilt esinesid oma esimesel sessioonil ka farmaatsia I kursus (24 inimest) ja eesti filoloogia I kursus (42 inimest).

Üldiselt võib öelda, et õppetööga on raskusi ülikooli teisel kursusel, kus eksamid sooritasid võlgnevuseta ainult 68,8% üliõpilastest. Eriti raske oli teise kursuse talvine sessioon arstidel, matemaatikutel ja füüsikutel.

Lõpuks peaksid mõningat huvi pakkuma ka niisugused faktid: möödunud aastal astus ülikooli 85 medali ja kiituskirjaga keskkooli lõpetanut. Nendest sooritasid kõik eksamid väga headele hinnetele 20; väga headele ja headele hinnetele 26; rahuldavaid esines 36-l. Kolm üliõpilast, nii imelik kui see ka pole, said eksamitel mitterahuldavaid hindeid. Paistab siiski, et ülikoolis tuleb õppetöösse tõsisemalt suhtuda ka nendel, kes keskkoolis hiilgasid väga heade teadmistega. Praegu, kus võlgnevuste likvideerimine on päevakorras, on 1968. a. sees eksmatrikuleeritud juba 74 üliõpilast! See räägib ise enda eest!»

V. HAAMERIGA vestles
I. HOYER

„Студенческий меридиан“

13. detsembril 1967. a. anti ladumisele NSV Liidu esimese ja ainsa üliõpilasajakirja esimene number. 50 0000-lisest ajaloolisest tiraažist saabus teatav murdosa ka Tartusse ja 17 kopikaga varustatud soovijail on võimalik seda omandada ELKNÜ TRÜ komitee arvestussektorist.

Avaeksemplar veel järjekorranumbrit ei kanna. Peale paljutõotava pealkirja «Üliõpilasmeridiaan» tutvume me terve rea väljapakutavate rubriikidega, nagu «Avades numbrit», «Punane nelk», «Kes on Su kumiir?», «Kvoorum», «Alma mater» jt.

Uue ajakirja esimene number paistab olevat mõeldud rohkem enesereklaamiks. Raske on selle järgi otsustada, millise kuju väljaanne võtab hiljem.

Avaleheküljel lubab toimetus palju head ja paremat, kuid tundub siiski, et esimene number pole just eriti õnnestunud. Innustav on aga loosung: «Üliõpilasmeridiaanil peab olema 4 000 000 reporterit.» Sest on selge, et üliõpilasajakiri kujuneb selliseks, nagu meie ta ise teeme.

Suuremat huvi pakuvad Vene NFSV rahvakunstniku Arkadi Raikini artikkel «Terava sõna hind» ja Gorki PI komsomolijuhtide poolt alustatav diskussioon «Kolme ümber». Kulturismist, kuid mitte päris igapäevases mõttes, kirjutab NSVL teeneline meistersportlane Aleksandr Ivanitski. Meie ehitusmaleva juhtidele tuleb aga kindlasti kasuks lugeda fõljetoni «Tsement ja Fomaa».

On vist enesestmõistetav, et meie ainsa üliõpilasajakirja lugemine ei tohiks liialt kedagi koormata.

J. ALLIK

Ühing „Teadus“, teadus ja lektorid

Oma korralisel konverentsil tegid kaheaastasest tööst kokkuvõtte ühingu «Teadus» ülikooli algorganisatsiooni liikmed. Ülevaate tehtud tööst esitas esimees V. Türk.

Oluliseks kitsaskohaks pidas ettekandja loengute temaatika puudulikkust. Peale rahvusvahelise olukorra analüüsi, pedagoogika küsimuste ja tervishoiuprobleemide ei suuda kehtiv temaatika kuulajatele midagi pakkuda. Seepärast tuleb tihti ära öelda, kui soovitakse loenguid, mis käsitleksid rahvusliku vabadusliikumist, filosoofia mitmeid probleeme jt. Enamikul rahvusvahelist olukorda käsitlevatel loengutel esitavad kuulajad küsimusi ka meie riigi sisepoliitika kohta. Mõistagi räägib see huvist antud teema vastu; midagi olulist selles osas me aga pakkuda ei suuda.

On suurenenud nõudlikkus loengute kvaliteedi suhtes. Lektorilt nõutakse rohkem kaasaegses maailmas toimuva analüüsimist ja üldistamist, seega rohkem teoreetilise kallakuga loenguid. Muidugi ei pea teoreetilist laadi loeng veel olema üliteaduslik.

Huvitavast vaatevinklist käsitles ülikooli lektorite ees seisvaid ülesandeid prorektor J. Tammeorg. Üheks lektorite ülesandeks peaks saama teaduslike avastuste ja võimalikus poleemikas kaitsmist nõudvate seisukohtade eest väljaastumine. Just lektoritest oleneb, kas ülikool suudab võita enda poole avaliku arvamuse. Seda silmas pidades tuleb lugeda küllaltki tähtsaks ka väljaspool Tartut esinemist.

Üliõpilaslektorite probleemi käsitles oma sõnavõtus H. Palamets. Analüüsides küsimust, miks ei ole üliõpilaslektoreid piisavalt, juhtis ta tähelepanu sellele, et paljudel teemadel esinemine pole üliõpilastele jõukohane. Näiteks pole mõeldav üliõpilaste rakendamine pedagoogika-alastel teemadel. Seevastu ühiskondlik-poliitilise sisuga loengutel tuleb seda teha senisest rohkem.

Üliõpilaste kaasatõmbamiseks loengulisele tööle soovitas konverents asetada raskuspunkt kateedritele, kes peaksid valima välja sobivad üliõpilased ning hoolitsema nende vastava kvalifikatsiooni eest. Lektoreid peavad andma ka ÜTÜ ja RSR.

Vastuvõetud otsusest võib välja tuua järgmised põhimomendid:

1. Tuleb pöörata suuremat tähelepanu noorte õppejõudude kaasatõmbamisele ühingu töösse, samuti osutada suuremat tähelepanu õppejõudude esinemisele raadios, televisioonis ja ajakirjanduses.

2. Lahendada üliõpilaslektorite probleem.

3. Täiendada loengute temaatikat kaasaegsete teemadega, pöörates siinjuures erilist tähelepanu loengute kvaliteedile.

Uus juhatus on 9-liikmeline: H. Lindmäe, H. Palamets, E. Tammepõld, E. Tetsov, V. Jürken, E. Vääri, T. Leito, M. Rajango, M. Titma.

Konverents valis delegaadid ka ühingu linnakonverentsile.

J. SOOTAK

Töötingimustest Arstiteaduskonnas

1966/67. õppeaasta kevadsemestril uurisid Arstiteaduskonna ametiühingu büroo õppe-metoodiline ning ohutustehnika ja töökaitse sektor teaduskonna töötajate töötingimusi. Andmed koguti ankeetidena perfokaartidele.

Ankeetide läbitöötamisel saadi andmeid Arstiteaduskonna 253 töötaja töötingimuste kohta. Ilmnes, et teadusliku töö tegemiseks on kateedrite käsutuses olevad ruumid küllaltki kitsad. Kui teoreetiliste distsipliinide kateedrite käsutuses on keskmiselt 6—8 ruumi ja põrandapinda 1 töötaja kohta tuleb üle 10 m², siis kliinilistel kateedritel on tavaliselt kasutada vaid 1—2 ruumi, põrandapinda ühe töötaja kohta tuleb 2—5 m². Vanas anatoomikumis paiknevates kateedrites ei rahulda ruumide jaotus, soovida jätab hügieeniline ja ohutustehniline külg.

Raskuseks teadusliku töö tegemisel on abipersonali vähesus. Õppejõudude ja abipersonali suhe teoreetiliste distsipliinide kateedrites on 7 : 3 (1,3 : 1), kliinilistes kateedrites 7—8 : 0—1, meditsiini kesklaboratooriumis 32 : 22 (1,4 : 1). 20 kateedrijuhatajat peavad vajalikuks koosseisude suurendamist abipersonali arvel.

Raskusi on kateedritel masinakirjatöödega, sest 9 kateedris puuduvad kirjutusmasinad, masinakirjutaja töötab vaid meditsiini kesklaboratooriumis.

Valdav enamik kateedrijuhatajaid peab vajalikuks teaduslikus raamatukogus meditsiinilise kirjanduse bibliograafi töölerakendamist, perioodika kataloogide sisseseadmist ja välismaise meditsiinilise perioodika tellimise laiendamist.

Teadusliku töö tegemisel on raskusi ka vajalike reaktiivide, laboratooriumi klaasvarustuse ja aparatuuri saamisega. 60% ankeedile vastanud õppejõududest leiab, et olukord vajab selles osas parandamist. Raskusi on ka välismaise erialase kirjanduse hankimisel.

Oma ühiskondlikku tööd peab teadusliku töö tegemisel suureks takistuseks 9% vastanuist (11 õppejõudu), kodune olukord on takistuseks 25% vastanuist (35 õppejõudu).

TRÜ Ametiühingukomitee koosolekul kuulati ära aruanne ankeedi tulemuste kohta. Otsustati esitada omapoolsed ettepanekud rektoraadile ja Arstiteaduskonna dekanaadile teadusliku töö tingimuste parandamiseks Arstiteaduskonnas.

H. TALLI

ÜTÜ konverentsidest kõrgemates koolides

● Tbilisi RÜ ÜTÜ XXX konverents toimub 19.—21. IV 1968. a. Töötavad mehhaanika-matemaatika, füüsika, küberneetika, keemia, geograafia-geoloogia, bioloogia, füsioloogia-psühholoogia, gruusia kirjanduse, ajaloo, klassikalise filoloogia, žurnalistika, vene keele ja kirjanduse, keeleteaduse, Lääne-Euroopa keelte, majandusteaduse, õigusteaduse ja Ida teaduste sektsioonid.

Oma ettekande teesid tuua ÜTÜ nõukogusse 1. III 1968. a.

● Gorki RÜ filoloogid korraldavad oma konverentsi aprilli alguses.

Ettekande teesid tuua ÜTÜ nõukogusse 10. III 1968. a.

● Petrozavodski RÜ bioloogid korraldavad oma konverentsi aprillis.

Ettekande teesid tuua ÜTÜ nõukogusse 10. III 1968. a.

● Tallinna Polütehnilise Instituudi ÜTÜ XXII konverents toimub 21.—27. IV 1968. a. Töötavad ühiskonnateaduste, tööstusökonoomia, statistika ja raamatupidamise, teoreetilise mehhaanika, masinaehituse, matemaatika ja füüsika, ehituse, keemia, pooljuhtide, automaatika, elektromehhaanika, soojusenergeetika, elektrisüsteemide, mäeasjanduse, ja laevajõuseadmete sektsioonid.

Teesid tuua ÜTÜ nõukogusse 10. III 1968. a.

● Pihkva Riikliku Pedagoogilise Instituudi XIII ÜTÜ konverents toimub 15.—20. IV 1968. a. Töötavad ühiskonnateaduste, ajaloo, pedagoogika, kirjanduse, keeleteaduse, füüsika ja matemaatika sektsioonid.

Ettekande teesid tuua ÜTÜ Nõukogusse 10. III 68. a.

● Kiievi Riikliku Pedagoogika Instituudi ÜTÜ konverents toimub 14.—16. IV 1968. a. Töötavad pedagoogika ja psühholoogia, sotsioloogia, inglise, saksa, prantsuse ja hispaania keele sektsioonid.

Teesid tuua ÜTÜ Nõukogusse 10. III 1968. a.

● Erevani Riikliku Ülikooli XXXI ÜTÜ konverents toimub 9.—14. IV 1968. a. Töötavad mehhaanika, matemaatika, füüsika, keemia, bioloogia, geoloogia, geograafia, keeleteaduste, poliitökonoomia, majanduse, kaubandusökonoomika, ajaloo, filosoofia, õiguse, Aasia, Aafrika ja Ladina-Ameerika sektsioonid.

Teesid tuua ÜTÜ Nõukogusse 10. III 68. a.

● Kesk-Aasia ja Kasahstani üliõpilaste XI ÜTÜ konverents toimub Dušanbes. Töötavad NLKP ajaloo, teadusliku kommunismi, filosoofia, poliitökonoomia, teadusliku ateismi, pedagoogika ja psühholoogia, füüsika, matemaatika, keemia, bioloogia ja meditsiini, geoloogia ja geograafia, botaanika, zooloogia, ajalooteaduste, rahvamajandusharude ökonoomika, õigusteaduse, vene keele ja kirjanduse, tadžiki ja Kesk-Aasia ja Kasahstani kirjanduse, tadžiki ja türgi keele sektsioonid.

Teeside juures peab olema märgitud töö autor, nimi, eesnimi, kursus, juhendaja nimi ja teaduslik kraad, samuti on nõutavad töö koostaja ja juhendaja allkirjad.

ÜTÜ nõukogu

„Filmimaailm“

Eesti Kinematografistide Liit ja Nõukogude Filmikunsti Propaganda Büroo Eesti Osakond hakkavad välja andma filmikunsti populariseerimise eesmärgil elavat ajakirja «Filmimaailm», mis ilmub ka Tartus Raudteelaste Klubis järgmistel kuupäevadel: 15. märtsil, 1., 12. ja 26. aprillil, 17. ja 31. mail eesti keeles kl. 17 ja vene keeles kell 20.30.

Iga umbes 3-tunnise kestusega ajakirjanumber sisaldab ülevaatlikku informatsiooni filmiuudistest meilt ja raja tagant, rubriigi «Kes on kes?» — tuntud filmimeistrite loomingulisi portreid, NB-rubriigi uute lühifilmide tutvustamiseks ja lõpuks haruldaseks muutunud filmide linastuse filmiarhiivide fondidest (need filmid üldekraanile ei tule). See omapärane filmoteek on planeeritud nii, et see hõlmaks ekraani vahendusel maailma filmikunsti tuntud meistrite, ennekõike režissööride ja näitlejate loomingut. «Filmimaailma» filmoteek kujuneb üsna kirevaks meistrite galeriiks: kavatsusel on demonstreerida filme «Tasu hirmu eest», «Jalgratturi surm», «Rooma kell 11», «Suurlinna tuled», «Babette läheb sõtta» jt. Et elava ajakirja kuulajate-vaatajate alalise auditooriumi moodustavad abonemendi omandanud filmisõbrad, siis ootab toimetus arvamusi ja ettepanekuid «Filmimaailma» plaanide kohta. Alates teisest numbrist avatakse ka rubriik «Küsimused-vastused». Ajakirja toimetab filmikriitik Ivar Kosenkranius.

«Filmimaailma» abonemente (hind 2 rbl.) levitatakse Tartu Raudteelaste Klubis alates 3. märtsist.

Tere tulemast «Filmimaailma» üritustele!

PETROZAVODSKI ÜLIKOOLI PEAHOONE.

HUVITAVAT ÜLIKOOLI AJALOOST

D. H. Grindel

Ülikooli rektor a. 1810—1812

Professor Aleksander Nicolaus Schereri lahkumise järel Peterburi Meditsiinilis-Kirurgilisse Akadeemiasse 1804. a. jäi äsjaavatud Tartu ülikooli keemia ja farmaatsia kateedris professori koht vakantseks. Kuid mitte kauaks. Juba 1804. a. sügisel näeme sel kohal Riiast pärit apteekrit David Hieronymus Grindelit (1776—1836). Küllalt nimeka keemikuna ning farmatseudina ja osava kirjamehena pälvis ta peatselt oma kolleegide lugupidamise. Juba 1810. a. valiti D. H. Grindel ülikooli rektoriks. Sellel kohal oli ta kuni 1812. aastani.

D. H. Grindeli elutee oli vaheldusrikas ja kohati vastuolulinegi. Ta sündis 9. okt. 1776. a. Riia lähedal. Keskhariduse omandamise järel siirdus Jenasse, kus õppis aastail 1795—1798 meditsiini ja loodusteadusi. Jena ülikooli lõpetamisele järgnes apteekritöö Riias. 1802. a. omandas D. H. Grindel meditsiini- ja filosoofiadoktori kraadi. Sel perioodil sai alguse ka kestev sõprus ning koostöö meie ülikooli esimese rektori G. F. Parrotiga, kes kuni 1801. a. maikuuni elas Riias. Grindelit ja Parrotit lähendas huvi tolle aja teaduse suurprobleemi — galvaanilise elektri vastu. Nad olid esimesed eksperimenteerijad Venemaal galvaani elementide valdkonnas. Võib arvata, et Riia perioodil sõlmitud tutvus G. F. Parrotiga etendas olulist osa Grindelile saadetud ettepanekus alustada Tartus akadeemilist karjääri.

Professor Grindel töötas Tartus 10 aastat. Tolleaegse tava kohaselt õpetas ta nii farmaatsiat kui keemiat. 1814. a. tal koormus vähenes ja see põhjustas ka majandusliku olukorra märgatava halvenemise ning ta oli sunnitud rahalise kitsikuse tõttu asuma taas Riiga apteekriks. Kuueaastase töötamise järel leidis D. H. Grindel, et tema meditsiiniline haridus on kesisevõitu ja ta otsustas asuda taas Tartusse, seekord aga mitte professorina, vaid arstiteaduse üliõpilasena. Aastail 1820—1823 õppis D. H. Grindel, meie ülikooli endine rektor, Tartus meditsiini. Viimased eluaastad pühendas Grindel Riias arstipraksisele. 1831. a. tegutses ta väga intensiivselt koolera vastu võitlemise kubermangukomitee liikmena.

Niisama mitmepalgeline nagu biograafia oli ka D. H. Grindeli teaduslik tegevus. Päris algperioodil innustus ta galvanismi probleemidest, kuid loobus sellest uurimisvaldkonnast peatselt. Hiljem pöördus ta galvanismi juurde tagasi vaid ühel korral, püüdes galvaani elektri abil valmistada verd (1811. a.). Keemiaalastest uurimustest tuleks nimetada koos G. F. Parrotiga avaldatud tööd puhta söe omadustest (1801), suurima tunnustuse sai D. H. Grindeli uurimus «Peedisuhkru valmistamisest» (1802). Selle töö eest määras Peterburi majandusühing autorile auhinna. Tugevalt praktilise kallakuga on ka 1816. a. avaldatud ülevaatlik kirjutis veinikäärimise ja veini valmistamise kohta. Mõned uurimused on D. H. Grindel pühendanud põldude ja aedade väetamise probleemidele, taimekasvatusele jne.

Eespool nimetatud töid võib pidada enamasti keemia valdkonda kuuluvaiks. Peale nende on prof. Grindel teostanud hulgaliselt uurimusi farmaatsia, füsioloogia ja isegi botaanika alal.

Viljaka kirjamehena ja toimetajana on D. H. Grindel avaldanud ligi tosina monograafiaid ja õpikuid ning andnud välja mitmeid ajakirju. Juba 1799. a. ilmus temalt «Uusima keemia ülevaade», seejärel mitmed mahukad farmaatsia õpikud, 1803. aastal tuli tema sulest koguni «Botanisches Taschenbuch für Liv-, Kur- und Estland», kus on kirjeldatud 1083 taimeliiki. Üheks kõige ulatuslikumaks väljaandeks kujunes Tartus ilmunud «Teoreetilise keemia käsiraamat akadeemilisteks loenguteks» (1808). Mitmed D. H. Grindeli raamatud on kirjutatud laiema lugejaskonna jaoks keemia- ja farmaatsiateaduse uusimate saavutuste populariseerimise eesmärgil. Seda laadi kirjutistest tuleb kõige õnnestunumaks pidada Tartus kirjutatud kaheköitelist tööd «Briefe über die Chemie zur belehrende Unterhaltung für Dilettanten» (1812, 1814).

Väga suuremahuline oli D. H. Grindeli töö mitmete perioodiliste väljaannete toimetamisel. Ajavahemikus 1803.—1806. a. andis ta välja ulatuslikku «Russisches Jahrbuch der Pharmacie». Üsna palju artikleid selles ülevaates kirjutas D. H. Grindel ise. Et nimetatud väljaandes avaldasid oma tööd ka mitmed teised Baltikumis tegutsenud teadlased, siis kujutab see endast huvitavat ja väärtuslikku allikat teaduse ajaloo uurijatele. 1809. ja 1810. a. ilmus Tartus nimetatud väljaandest veel kaks köidet, kuid mõnevõrra erineva pealkirja all «Russisches Jahrbuch für die Chemie und Pharmacie».

Hiljem Riias ja ka Tartus üliõpilasena suutis Grindel veel toimetada «Rigasche Stadtblätter» (1818—1821) ja «Medicinisch-pharmaceutische Blätter» (1819—1822).

D. H. Grindeli töörohke elutee katkes 20. jaanuaril 1836. a.

U. PALM

R. NIGOLI foto.

(Algus ajalehe «TRÜ» 5. numbris)

Noorte energiast

Probleem nr. 3

Tartu Riikliku Ülikooli komsomoli juhtkonnale on viimasel ajal sageli ette heidetud kaadri järjekestvuse puudumist.

Kahjuks pole komsomoliorganisatsioon veel nii tugev ja isereguleeruv mehhanism, et ta suudaks hästi eksisteerida ja tegutseda ka nõrkade juhtidega. Praegu moodustab veel juhtide tugevus organisatsiooni tugevuse. Kaadri järjekestvuse probleem on küllalt keeruline ning vastuoluline. Kui vabariigi komsomoli juhtivatel instantsidel puudub konkreetne plaan selle kohta, kui palju läheks vabariigis vaja komsomoli juhtivat kaadrit käesoleval aastal, mis siis rääkida veel perspektiivplaanidest 2—3 aastat ette. Pealegi puudub ju TRÜ-s spetsiaalne komsomoliosakond, mis tagaks igakevadise 5—6 kõigeksvalmis-oleva kõrgetasemeliselt ettevalmistatud komsomoliaktivisti olemasolu. Ka puudub praegusel ülikooli komsomoli juhtkonnal abistav raudkapp, kus ühe varna otsas oleks käepärast võtta 2—3 ideaalset aktivisti momendil, kui kellelgi parajasti komsomoli juhtivat kaadrit hädasti tarvis on. Olukord on pigem vastupidine. Ülikooli verivärsked lõpetajad eelistavad 99 juhul 100-st eriala või aspirantuuri komsomolisekretäri toolile. Miks? Sellele küsimusele annab osalise vastuse eelmises ajalehenumbris avaldatud sama artikli esimene osa. Võidakse küsida: «Aga miks te ei kasuta oma tublisid aktiviste? Oleme neid kuulnud mitmetel konverentsidel ja näinud praktilises tegevuses.»

Ei salga, et ülikoolis on olemas toredaid ning töökaid tütarlapsi ning noormehi, keda võiks selles osas arvestada. Ainult et kui rääkida Pauli, Jüri või Tiiuga, siis nad ütlevad lihtsalt ning selge häälega, et nad ei lähe palgalisele komsomolitööle. Miks? Sellele küsimusele oskaksid lehelugejad kindlasti ise vastuse leida, ehkki võiks mainida, et kui inimene on 5—6 aasta vältel end ette valmistanud arstiks, keemikuks või bioloogiks, siis on loogiline, et ta sel alal ka tööle asub. Ta ei hakka abstraktsete eesmärkide najal presiidiumides istuma ega töötama à la «lähme nüüd kõik koos vanapaberit koguma või korraldame kõik koos matka lahingukuulsuse paikadesse». Minu arvates tuleks elus ja eriti komsomolielus võidelda **kampaanialikkuse** vastu. Me oskame hinnata oma isade kangelaslikkust ja püüaks pidada tänapäeva ideaale, aga tehkem seda vaiksemalt ning loomulikult, mitte aga nii, et kõlavad sildid ees ja taga. Hea küll, ütlete, kritiseerida on hea, aga milles siiski näha konkreetset väljapääsu?

Leian, et see väljapääs puudub, vähemalt senikaua, kui ei muutu midagi põhjalikult komsomoli ülesannetes ning põhikohustustes ühiskonna vastu.

Oleks ebaõiglane süüdistada meie noori liigses pessimismis või kõike ära purustada tahtvas anarhismis. Me kõik oleme 20-aastaselt julgemad, energilisemad, unistavamad (muidugi ka rumalamad) kui neljakümneselt. Uus põlvkond võtab — dialektikat silmas pidades — vanalt üle selle iseloomulikumad omadused ja annab juurde uue kvaliteedi. Rääkides uuest kvaliteedist, peab rääkima ka uutest normidest ja metoodikast. Kui selle põhimõtte ees silmad mittearusaavalt kinni pigistada, on see võrdne jaanalinnu hoiakuga, kes peidab pea liiva alla ning arvab, et sellega on mured ning hädaohud ületatud.

Uus suhtumine tähendab uut metoodikat ning vastupidi. Meie lastele on ehk sõna **omavalitsus** juba paljas raamatutermin? Raske on muidugi ette öelda, mis kujuneb aasta kolmekümne pärast komsomoli põhiprobleemiks või juhtmotiiviks. Ja võib-olla on aastal 2000 komsomolikomiteedes ka olemas «raudkapid», mis sisaldavad endas komsomoli juhtiva kaadri kandidaate, kelles oleks piisavalt noorte energiat ning vanade tarkust ja kellel on võimalus otsustada **samaväärselt** vastutamisega. Aastal 1968 on asjad veel teisiti...

Probleem nr. 4

On päris selge, et kui võrrelda praegust komsomolitööd aastatega 7—8 tagasi, on paljugi muutunud. Varem murti pead rohkem selle üle, et kas ei peaks muutma komsomolitöö vorme (*«muutkem igavad lehe ettelugemised huvitavateks kohvilaua taga istumisteks diskussioonide saatel»*), kas pole ühes või teises organisatsioonis töö ebahuvitav sellepärast, et sekretär on igav mees ning ei viitsi tööd teha (*«paneme Juku sekretäriks, küll te siis näete, kuidas komsomolitöö huvitavaks läheb»*) jne.

Praegu murtakse pead selle üle, millel siis õieti baseerub komsomolitöö, milline on noorteorganisatsiooni funktsioon ühiskonnas ja kuivõrd komsomoliorganisatsiooni eksisteerimine ennast õigustab. Aeg toob ja viib väärtusi. Eile ja täna öeldi ning öeldakse, et jälle need noored, millegagi nad rahul ei ole, mida nad õieti nõuavad? Võidakse ehk öelda, et mood, et igaühe suus on (õiges või vääras tähenduses) *võõrandumine, informatsiooni üleküllus, Saint-Exupèry, pessimism, elu mõtte otsimine panema Ameerika kriitiku Stanley märkus «Sirbis ja Vasaras» selle kohta, et meie vabariigi näitleja on harimatum kui Moskvas ja Leningradis.*

Igal õhtul täituvad teatrisaalid publikuga ja tõepoolest on selle hulgas üllatavalt palju noori. See on rõõmustav nähtus, sest teater, millest pöördub ära noorus, on hääbumisele määratud. Kuid see võib juhtuda ainult siis, kui teater ise on noorusest ära pöördunud, kui ta ei pea elutempole vastu, ei jõua ajale järele.

Kuidas meie vabariigis on lood nende probleemidega, sellest loodame täna algava teatrikuu jooksul põhjalikumalt ja asjatundlikumalt kuulda nii teatrirahvalt kui noorsoolt.

J. ALLIK

Täna algab teatrikuu

Kolmeteistkümnenda kuu algatuseks

Oma uues näidendis vastandab Mati Unt noorele Phaethonile noore Epaphose ja noore sõduri. Neil kolmel noorel on erinevad ideaalid, erinev väärtuste süsteem ja seetõttu ka erinevad tegevusmotiivid. Seetõttu tundubki teatrikuu loosung «Teater ja noorus» veidi informatsioonivaesena. Kas mõeldakse teatrit Epaphosele või Epaphosest? Või on probleemiks hoopis «Teater ja Phaethon?» Seni kui see küsimus pole teatrikuu initsiaatoritele selge, tundub vajalikuna ja ka noortele lähedasemana vana probleemi «Teater ja kaasaeg» vaagimine.

Nagu pole olemas põlvkondade ideoloogilist konflikti, ei eksisteeri selles mõttes ka probleemi «Teater ja noorus» ning siit tulenevaid naiiveid järeldusi vajadusest noorsooteatri, noorsoolavastuste jms. järele. Ometi on kindel, et eksisteerib oluline erinevus noore ja vanema põlvkonna nõudmistes kaasaja teatrile.

K. Kase juhtimisel teostatav huvitav sotsioloogiline uurimistöö ENSV TA Ajaloo Instituudis annab sellele probleemile kindlasti kunagi täpsema vastuse, seni võib piirduda vaid hüpoteesidega. Tundub, et erinevus tuleneb eelkõige teatri funktsionaalsest kohast eri põlvkondade ees. Lõbustus- ja meelelahutusasutusi on noortel teisigi. Aega võib viita ja omasugustega kohtuda klubis ja kohvikus, tänaval aega viites või huvialaringi külastades. Seepärast ei minda teatrisse, pimedasse kohta, kus tuleb tundide viisi vaikida, mitte meelelahutust otsima ja ennast näitama. Sinna minnakse probleemide ja nende lahenduse järgi, ideelist ja emotsionaalset pinget saama ning elus tekkivat ideelist ning emotsionaalset pinget ületama. Minnakse kunsti järele. Seetõttu nõuab noor vaataja, tihti nõudlikumalt ja printsipiaalsemaltki, kui seda hea toon lubab, et laval oleks kaasaeg, mis rajab tõtt vale ja vaikimise asemel, mõtteid fraaside asemel, veendumusi positsiooni asemel. Seepärast on noorte seas populaarne just selline teater, kus on sügavalt tunnetatud elu pulsilööki, ajastu kutset ja julgelt vastatud sellele. Siit võib leida ka mitmete Tovstonogovi, Efrose, Ljubimovi, Irdi ja Panso lavastuste suure edu põhjusi.

On tarbetu hakata tõestama, et kaasaegsus kunstis ei väljendu tegelaste ja autori sünniaastatega. Ta väljendub ikkagi selles, mida kunstnik on oma tööga tahtnud öelda, mida tal üldse öelda on. Seetõttu on näiteks ka selge, et jutud «Tallinnfilmi» nõrgast majanduslikust baasist ei saa teha olematuks kurba fakti, et 34-s «Tallinnfilmi» kunstilises filmis pole režissöörid suutnud ega tahtnudki midagi olulist öelda oma kaasaegsetele, pole suutnud võidelda mõne autorit ennast ja ka vaatajat erutava idee eest. Selle poolest on meie teatrid õnnelikumas olukorras. Meenuvad jooksvast repertuaarist kasvõi «Hamlet», «Antigone», «Phaethon», «Traditsiooniline kokkutulek» jpt. Naiivne oleks muidugi tunnistada kaasaegseiks ainult ideedraamasid. Kunsti funktsiooniks on ka pinge lahendamine, kunstisõdemega meelelahutuse pakkumine. Sellistena meenuvad kõigepealt «Minu veetlev leedi», «80 päevaga ümber maailma», «Vedelvorst», «Varaste ball».

Muidugi pole õnnestumiste üleslugemisel mõtet, neid on palju ja peaaegu kõigis teatreis.

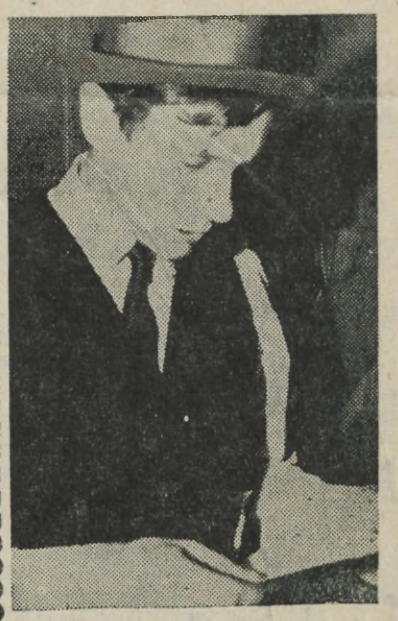
Selle rõõmustava kõrval tuleb aga meeles pidada, et noor vaataja on küll nõudlik, aga ka kergesti mõjutatav. Seepärast on andestamatu, kui teater õhutab lavalt käegalöömist, pessimismi ja ideetust. Niisama kahjulik on pakkuda kõlavaid fraase sisu asemel ja pealiskaudset käsitlemist eelistada olemusse tungimisele. See võib juhtuda siis, kui teatril pole midagi vaatajale öelda, kui ta on ühiskondliku mõtte arengult ja probleemi tunnetuse sügavuselt oma vaatajast, järelikult ka kaasajast, maha jäänud. Ainult sellega on seletatav selliste lavastuste nagu «Kriminaaltango» ja «Sina, minu aeg» lavaletulek. Teater ei tohiks unustada, et kõige tänuväärsemaks missiooniks on oma ajast ees käimine (kuigi just sel puhul võib otsest laitust leida rohkem kui tänu). Kunstiprisma läbi saab väljendada ka seda, mille teoreetilisele tunnetamisele kaasaegsed veel pole jõudnud. Ning kas see polegi üks teatri missioonidest kaasajal? Selle valgusel peaks teatrirahvast mõtlema panema Ameerika kriitiku Stanley märkus «Sirbis ja Vasaras» selle kohta, et meie vabariigi näitleja on harimatum kui Moskvas ja Leningradis.

Igal õhtul täituvad teatrisaalid publikuga ja tõepoolest on selle hulgas üllatavalt palju noori. See on rõõmustav nähtus, sest teater, millest pöördub ära noorus, on hääbumisele määratud. Kuid see võib juhtuda ainult siis, kui teater ise on noorusest ära pöördunud, kui ta ei pea elutempole vastu, ei jõua ajale järele.

Kuidas meie vabariigis on lood nende probleemidega, sellest loodame täna algava teatrikuu jooksul põhjalikumalt ja asjatundlikumalt kuulda nii teatrirahvalt kui noorsoolt.

J. ALLIK

James

Rein Tenson annab füüsise ja psüühise James Bondile.

«Meie põhimõte — mitte mingit sensatsiooni!» Agent nr. 007 pole Eestis pretensioonikas.

«Rajacas» on populaarne, ehkki ta pole kunagi populaarsust eesmärgiks seadnud. Loodigi ta n.-õ. komsomolitöö käigus.

«Toomas Sutt ütles, et on vaja korraldada teaduskonna õhtu. Tuli ära teha. Istusime kolmekesi Priit Pärna ja Ain Kallisega, vaatasime Kvissentali laualehte «Kaks sammu

ja vanade tarkusest

ne, väärtusteteooria, et nüüd siis otsivad veel *funktsiooni* (?!) ...

Arvan, et iga 20. või 30.-tes eluaastates inimese esmasteks ülesanneteks on tegutsemine maksimaalsete võimete piires (elu mõttekamad, energilisemad ning töökamad aastad), otsida mitmekülgset tähendust olemasolule ühiskonnas, luua uusi kvaliteete oma töös. Seda enam on need ülesanded tunnetatavad organisatsiooni juhtmotiividena. Tegevus à la «mäng liivakastis» võõrandab noore varem või hiljem organisatsioonist ja pärast seda on talle juba raske vajalikke ideid selgeks teha. Tõsi, ka vanarauda võib koguda ja seda isegi mitme ekskavaatori tarvis, ka liikmemakse võib (sundkorras) hoolega koguda ning noortele kõva sõnaga selgeks teha rongkäikude, aktuste ning matkade vajalikkust, aga mida enam ainult niisugust komsomolitööd, seda suurem võõrandumine.

Hea küll, ütlevad isad poegadele, anname teile võimu, aga te ei oska seda ju kasutada (*kui annaksime ühiselamud komsomoli valitsemise alla, siis oleksid majad päevapealt pahupidi*)? Aga — vastab komsomol — ega omavalitsus pole ju ainujuhtimine kõiges ja kõikjal. See on pigem täieõiguslik kaasautorlus. Ja kas komsomol pole siis oma poolesajandilise eksisteerimise vältel näidanud oma võimeid, energiat ning vastutusoskust tõsistes asjades?

Lüürilise kõrvalepõike korras võiks siinkohal rääkida sellest komsomolist, kes läks uudismaad üles harima, rajas Siberisse linnu ja töötab täna Üliõpilaste Ehitusmalevas nagu tõeline töömees kunagi. Kuhu me unustame selle komsomoli?

See on pigem usaldamatuse probleem ja kes teab kust tekkinud põhimõte, et komsomoliealised pojad on isadest tükk maad nõrgemad. Teisendaksin pisut esimeses osas öeldud põhimõtet ja lausuksin, et **elus tuleks vanade ettevaatlikkust ning kogemusi hinnata võrdselt noorte julguse ning tormakusega.** Kreeka filosoof Herakleitos ütles, et *palju maad kaevab kullaotsija ning leiab vähe kulda.* Me ei karda tööd, kui oleme tõelised kullaotsijad. Või arvatakse, et komsomol seda ei ole?

Olen kindel, et juba tänane komsomol suudaks osa võtta linnade perspektiivplaanide väljatöötamisest, kõrgema kooli ees seisvate ülesannete lahendamisest, ühiselamute «valitsemisest», tehase kaasjuhtimisest jm. taolistest ülesannetest. Ja kui komsomol täidab tõsiseid ülesandeid, kui tal on ühiskonnas konkreetne funktsioon (mitte ainult eksistentsi funktsioon), kui komsomoli kuuluvad mitte *«peaaegu kõik tsehhi noored»*, vaid meie parimad, siis tulevad liikmemaksud iseenesest kokku ja praegune olukord, kus viimasest tegevusest on korraga saanud kõige määravam kriteerium organisatsiooni tegevuse hindamisel, kaoks. Olen selles veendunud.

Peab silmas pidama ka seda, et praktika on tõe kriteerium. Pikk, mitte lühike praktika. Kui komsomolile antakse täna tõsine ülesanne ja ta sellega silmapilkselt toime ei tule (*kui annaksime Vana-Tiigi komsomoli kätte, ega's siis korda ammugi ei tule*!), siis pole see veel mingi tõde, kui öeldakse kõrgemalt poolt:

«Näete, andsime teile võimu ja mis sellest välja tuli...?!» Andke meile aega ning võimalusi ja me tuleme toime.

Probleem nr. 5

Narva-Jõesuu komsomolilaagris ei pidanud me arutlusi vabariikliku üliõpilasajalehe vajalikkusest või võimalikkusest, ehkki probleem kui niisugune on terav ja vajab varem või hiljem lahendamist. Vastloodud üleliiduline «Студенческий меридиан» on ajakiri. Meile on aga vaja emakeelset iga nädal ilmuvat informatsiooniallikat. Sellest on juttu olnud mitmetel üliõpilaste nõupidamistel, pleenumitel ja konverentsidel. Ka ülikooli ajalehe veergudel on nimetatud probleem käsitlust leidnud koos vabariikliku üliõpilaslehe vajaduse analüüsiga (vt. «Tartu Riiklik Ülikool» nr. 14 1967. a. aprillis). ELKNÜ Keskkomitee pleenumil pole seniajani ajalehe loomise küsimust arutatud.

Vabariiklik üliõpilasajaleht soodustab üliõpilastevaheliste sidemete tugevnemist, kõrgemaid koole puudutava autoriteetse informatsiooni kiiret levikut ja meie üliõpilaskonna põhieesmärkide saavutamist.

Paberipuudus? «Literaturnaja Gazetas»* ilmus möödunud aasta lõpul terve lehekülg, milles süüdistatakse üleliidulisel tasemel mitmeid trükikodade direktoreid ja paberiladude ülemaid paberiga hooletus ümberkäimises (halvad paberi hoidmise tingimused, paberi hoolimatu raiskamine jne.). Ajaleht nimetas tonnidesse ulatuvaid arve seoses paberi mõttetu raiskamise või riknemisega ebanormaalsetes tingimustes. Arvan, et üht-teist saab üle kanda ka meie vabariigile.

Igal juhul on hädavajalik arutada üliõpilasajalehe probleemi vabariigis kõrgeimal tasemel (eelkõige ELKNÜ Keskkomitee pleenumil).

V. I. Lenin nägi ajalehes sädet, mis süütaks rahvahulgad kui tõrviku. Selles on ka vabariikliku üliõpilasajalehe mõte — olla avangardiga, olla ees. Arvan, et peaks hoopis rohkem imestama selle üle, **miks seda ajalehte veel seniajani loodud ei ole,** kui selle üle, miks teda üldse luua tahetakse.

Eesti I üliõpilaskonverentsil avaldas Kõrgema- ja Kesk-eriharidu se Komitee esimees sm. M. Pesti arvamust, et kui rääkida vabariikliku üliõpilasajalehe loomisest, siis peaks arvestama ka, et praeguste kõrgemate koolide ajalehtede võimalused veel hoopiski ammendatud pole.

Seda imelikum on nentida, et kui räägitakse niisugust juttu, siis unustatakse samas ära tingimused, milles praegu antakse välja kõrgemate koolide ajalehti. Toimetuses on **üks**(?!) palgaline töötaja, **puudub** masinakirjutaja ja fotograafi kasvõi ½ kohaga koosseis. Ajalehte tuleb ühiskondlikel alustel välja anda ... regulaarselt kord nädalas. Loomulikult **puudub** ka honorar. Noorte energia võib tõepoolest olla ammendamatu, aga kuivõrd saab rääkida järjest kasvavast lehe «omanäolisusest», töö järjekindlusest ja kõrgest tasemest? Seinalehte võib ühiskondlikel alustel teha, aga mitte paari-kolmetuhandelise tiraažiga ajalehte. Pealegi kui lisada, et praegune ainus palgaline töötaja on ühtlasi toimetaja, vastutav sekretär, masinakirjutaja, transporditööline, postkontori ametnik, tehniline töötaja, siis peab jutu asemel *taset tuleb tõsta* midagi konkreeset olukorra lahendamiseks ette võtma. Väljapääs? Üks ja ainuke — toimetuse palgalise koosseisu laiendamine 2—3 kohale. Ka honorar oleks enesestmõistetav. Muide, siia sobiks veel üks lüüriline kõrvalepõige:

Ühel heal ning ilusal päeval hakkasid toimetuse postkasti tulema fotod, üks parem kui teine. Ühel heal ja ilusal päeval tuli ka fotograaf — parimates aastates mees — ja küsis hariliku lihtinimese häälega: «Vabandage, millal teil honoraripäev on?»

Toimetuses vastati kohmetult: «Vabandage, me mõtlesime, et ... meie honorari üldse ei maksa... inimesed on head ... vabast tahtest...»

«Tänan» öelnud, võõras lahkus. Ja kui ta veel ära pole surnud ning kaugele maale sõitnud, siis elab ta rahulikult oma perekonna keskel siinsamas Tartus edasi. Ainult et ülikooli ajalehe toimetuses pole teda ega tema fotosid enam kunagi nähtud.

Kõige suuremas hädas on toimetus just fotodega. Puudub fotograaf (nagu jutust aru võis saada), laboratooriumist rääkimata.

Ka see on komsomoliprobleem, sest ELKNÜ TRÜ Komitee tiitel ajalehe iga numbri pealkirja all ütleb, et ka komsomolikomitee on üks ülikooli lehe väljaandjatest.

Mitmeid käesolevas artiklis olevaid küsimusi arutati üht või teist serva pidi ka Narva-Jõesuu laagerseminaris käesoleva aasta veebruari algul kõrgemate koolide komsomollaktiivi eestvõtmisel. Tänased mõtted on homne töö. Tuleviku komsomoliprobleeme vaevalt praegu aimata võiks, seda enam, et tänasedki enam-vähem lahendamata on. Vahest jäävadki need lõplikuks lahendamiseks alles uuele üliõpilaskomsomoli põlvkonnale?

S. ENDRE

* «Литературная газета» № 48, 29 ноября 1967 г. стр. 10 — «Будем уважать бумагу!»

Bond pihib ehk räägime veidi „Rajacast"

tagasi, üks samm edasi», kuulasime «Majakat» ja mõtlesime. Nii sai «Majaka» paroodia «Rajacas».»

PRIIT PÄRNA elule ja tegevusele «Rajacas» annab hinnangu James Bond. *«1. Peaaegu kõikide stseenide autor, vähemalt kaasautor. Tabab ära, mis võib laval välja tulla. Sobib eriti pantomiimi. 2. Kogu kunstnikutöö, lavakujundus, kostüümid. 3. Suurim puudus — ei oska laulda. Aga tahab laulda.»*

Laulmisega olevat neil üldse nii, et tihti pürivad laval meloodilise hääle poole need, kes pooletooniseid intervalle ei erista. *Ühendus Priit Pärn+tšaštuškad pettis Siberi pub-*

Priit Pärn Õpetatud Nõukogus

liku ära. Aga —

Kasutades meeldima hakanud kirjandusteaduse terminit küsin: Missuguse retseptsiooni sai «Rajacas» Siberimaal?

«Ütleksin — oldi küllaltki vaimustatud. Oleme harjunud esinema rohkem üliõpilaste ja haritlaste ees. Aga ka Siberi publikuga läks kõik suurepäraselt. Oli meeltülendavaid hetkigi, mil elatanud inimesed tulid läikivi silmi ütlema, et olevat meenunud nende endi üliõpilasaastad.

Teinekord pidime mõndagi selgitama. Siberis esinenud rohked kontserdibrigaadid, sealhulgas Moskva üliõpilased, ei tegele paroodia ega absurdiga. Et seletada mõistet «paroodia», mängisime akrobaatilise triki, siis näitasime, milline võiks olla paroodia sellele trikile.

Siberi külm kliima oli sel aastal suhteliselt soe, (−40°——44°), ent profülaktika mõttes hoidsid lauljad ööd kui päevad salle kaelas, Aarne Vaik ostis 9 rubla eest koguni musta värvi vildid ja kandis neid uhkelt ilma kalossideta.

Samasugused mustad vildid «rekvisiidistasid» ühe väikese saali väikest lava, kus olid veel soemüür ja pliit, millel me vorsti praadisime.

Mõnes paigas pidime Eesti NSV-d esindama eriti väärikalt. Kuulsime ühelt venelannalt, et tema abikaasa — eestlane — olnud 3 ööd ärkvel, teada saanud, et tulevad eesti üliõpilased. Kuulutanud seda kõigile... Kui meil midagi viltu oleks läinud, saanuks kõvasti kannatada tema kui muusikaõpetaja, partorgi ja inimese reputatsioon.

Naaber-«linnad» kiviga visata, kullakaevajad ja siberi külad...» James Bond ütles ajakirjanikule karamellkompveki: *«Kui oled seal, siis tabad natuke Pahmutova romantikast.»*

«Rajacas» rändas Jenisseiski rajoonis, mis on niisama suur kui Eesti, andis päevas 2—3, kokku 17 kontserti, sõitis piki Jenisseid Strelkasse, laulis ja pajatas sealses koolis Eestist ning meie ülikoolist ja lapsed ei lasknud neid ära. James Bondil on meeles kaks kummipuud, mille poisid-väänkaelad looka ronisid, et «Rajaca» poisse lähemalt uudistada. Kooli koduloomuuseumis otsiti suveniiriks ehtne vene ikoon, mõõdud ca 120×80 cm. AARNE VAIK omistas selle sõnatult, nii

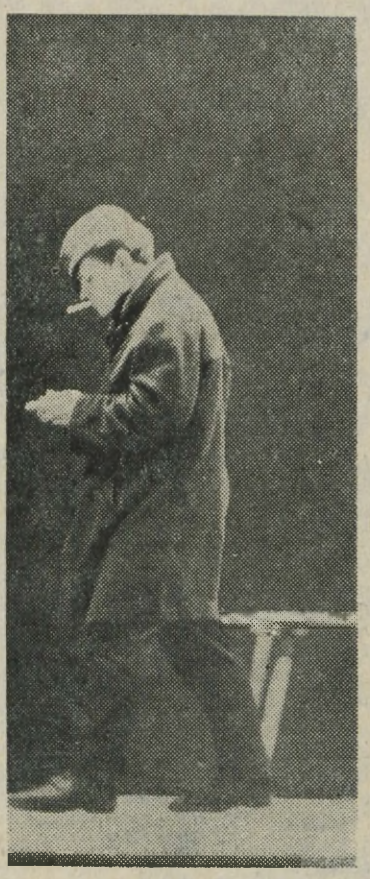

Aarne Vaik.

nagu suure vasksamovarigi, sest — tema kollektsioneerib igasugu vanu asju nagu samovare ja purjelaevalaternaid. Ainult suveniir-balalaika jäi veel James Bondile. Üldse olevat Aarne Vaik

«... koloriitkuju. Teeb allveesporti, tõsi küll, veidi väiksema eduga, kui vend — maailmameister. Peale selle meeldib talle hirmsasti laulda. Ta laulab jämeda häälega. Aarne on ainuke meie lauljatest, kes ka estraadinumbrites kaasa teeb — on olnud noor pioneer, muinasjutuvestja jne., ühe sõnaga: koloriitkuju».

NIKOLAI LAANETU ehk KOLLA

Nikolai Laanetu filmis «Viigileheta mäng».

on mees, keda James Bondil on *«väga huvitav kõrvalt vaadata. Ansambli humoorikamaid, elurõõmsamaid improviseerijaid, ansambli paremaid näitlejaid, esineb peaaegu igas numbris: mängib pioneeri, teeb jõunumbreid, laulab, mängib karmoskat, balalaikat, suupilli ja viiulit».* Tema kohta ütleb kriitiline James Bond: *«Hästi musikaalne.»*

Need poisid, kellest nüüd juttu tuleb, esindavad veelgi kõrgemat musikaalsuse astet. MIHKEL ZILMERI, JÜRI KASE ja ILMAR KOTTA loomingulist tegevust iseloomustab orientatsioon originaalsetele, algupärastele tudengilaululdele.

«Rajaca» repertuaari kuulub praegu 47 esitamisküpset laulu, neist 10 täisautoriks on Mihkel Zilmer. *«Ta on kitarriga nii kokku kasvanud, et kui raadiomajas oli vaja tühjade kätega laulda, tuli talle ikkagi kaardikepp kätte anda.»*

Ülikooli viimase fotokonkursi tulemused on teada, aga James Bond pole pretensioonikas. James teinud pilte juba 7-aastaselt, saunas, valgustas taskulambiga. James pihtis: *«Olen mingi tume kuju nende teiste meeste taustal.»*

James pihtis veel, et tuleks sisse seada arvamuste raamat, Siberis olnud selle järele suur nõudmine. Ja — *«Stiili tuleks täielikult muuta.»* Ilma paroodiata? *«Ei, aga paroodiažanri edasisele täiustamisele mahitaks mõne teise ansambli esilekerkimine ülikoolis. Pressiklubi on ka varjusurmas, pole enam kellegi kulul nalja teha.»*

Stiilimuutus tähendab vist eelkõige «Rajaca» lüürilise palge arenemist. Veel on laulmata, kuigi ammu olemas, mitu lüürilist laulu, mis harmoneeruksid kohvikumiljööga. *«Küünlavalgusõhtu, amor, lüürika...»*

Küünlavalgusõhtu suurele ringile eelneb väike ring. 27. märtsil panevad nad samovari sumisema ja kuulavad orelimuusikat, sest *«poistele meeldib orel»*, meenutavad Siberit ja oma biograafia algusaastaid, mis valmis, kavas, teoksil ja tegemata. Siis küsiksin, miks nad seda kõike teevad.

Miks te seda kõike teete?

Bond: Et ülikoolis oleme ja noored oleme, et üliõpilaspäevad saaksid hästi sisustatud.» Et üliõpilaspäevi oleks rohkem kui 3×5=15.

James Bondi tüütas HELLE KULO

Mati Laane, Mihkel Zilmer, Jüri Kask.

P. S. «Rajaca» lähemad esindusdaatumid:

1. Homme klubis: täielik venekeelne Siberi-programm.

2. Üle pika pausi taas kahe maja vahel, «Vanemuise» ja Vanemuise pargi läheduses; lüürilisem alatoon — n.-ö. serenaaditsükkel; kuupäev — salajane.

Võit oli veenev

Kõrgemate koolide spartakiaadi alustati esimese alaga — suusatamisega. Läinud nädalal olid Mustamäel koos tudengid, et selgitada 1968. a. üliõpilasmeister murdmaasuusatamises, hüpetes, kahevõistluses ja slaalomis. TRÜ esindus oli taas võidukas, kusjuures tänavu kujunes edumaa teiste kõrgemate koolide ees varasematest aastatest suuremaks. Ka spordiklubide arvestuses tuli võit meile. Niisiis — **1. TRÜ Spordiklubi — 841; 2. TPI — 492; 3. EPA — 301 punkti.** Kolmekordseks **üliõpilasmeistriks** tuli Kehakultuuriteaduskonna II kursuse üliõpilane **Rein Kull.** Temale kuulusid esikohad 15,30 4×10 km distantsil. Naisvõistlejatest sai ainukese esikoha Kaie Vainer (B-G I k.) slaalomis, kuid üldiselt oli TRÜ naiskonna esinemine kõige ühtlasem. Kindlasti võib ülikooli kõige paremaks naissuusatajaks nendel võistlustel pidada Ene Märtinit (KK IV). Temale kuulusid «hõbedad» 5,10, 4×5 km sõidus. Lisaks tuli veel 3. koht slaalomis.

Endiselt on meil valusaks kohaks mäehüpped ja kahevõistlus. TPI hoiab siin liidripositsiooni (ehkki meistritiitlid mõlemal alal võitis T. Laev TPedI-st). Ometi suutsid ka meie suusalendurid Sulev Mannine (KKT I) ja Erkki Loigom (Arsti II) end punktitoojate hulka pressida ja nii polnudki TPI edu niivõrd ülekaalukas. Iga ala paremad tõid võistkonnale punkte. 1. koht 25 p., 2. koht 24 p. jne. Teatesõitudel 1. koht 70 p., 2. koht 60 p. jne. Kui nüüd TRÜ võistkonnas ka punktitoomises paremusjärjestust selgitada, siis kujunes see selliseks: 1. E. Märtin 131 p., 2. K. Vainer 123 p.; 3. H. Haponen 122 p.; 4. R. Kull 120 p.; 5. R. Eenmäe 107 punkti.

Teisi, kolmandaid ja üldse igasuguseid häid kohti tuli nii palju, et ühekaupa ei jõua neid kommenteerida. Parem laskem pilk üle käia protokollidest.

Naised

5 km. 1. V. Grünberg (TPedI) 21.51; 2. E. Märtin 22.19; 3. L. Mäger (TPedI) 23.00; 4. H. Haponen (TRÜ KKT IV) 23.05; 7. K. Vainer (TRÜ — B-G I); 9. R. Ploom (TRÜ KKT IV); 12. T. Kõresaar (TRÜ KKT II); 14. L. Pärnik (TRÜ Arsti I); 16. G. Budakvenko (TRÜ Arsti I); 17. M. Paju (TRÜ B-G V). Üldse 32 võistlejat.

R. KULL

10 km. 1. V. Grünberg 44.54; 2. E. Märtin 46.47; 3. L. Rammi (TPedI) 48.44; 7. K. Vainer; 8. H. Haponen; 9. L. Pärnik; 11. R. Ploom.

4×5 km. 1. TPedI 1.30.43; 2. TRÜ (Haponen, Ploom, Vainer, Märtin) 1.33.03; 3. EPA 1.36.39; 4. TRÜ II 1.40.42.

Slaalom. 1. K. Vainer 40,5; M. Truu (ERKI); 3. E. Märtin 50,4; 4. H. Haponen 56,3, R. Ploom 61,8; 7. L. Pärnik 68,6; 8. T. Kõresaar 87,9. Nii et 8 lõpetanust 6 kohta TRÜ-le.

Mehed

15 km. 1. R. Kull 50.42; 2. V. Šokman (TRÜ KKT I) 51.44; 3. M. Kuusk (TPI) 52.20; 4. V. Jefimov (TRÜ Arsti III) 52.45; 6. R. Eenmäe (TRÜ KKT II) 54.21; 8. J. Saksladu (TRÜ KKT IV) 54.44; 9. R. Mürk (TRÜ KKT IV) 55.02; 15. A. Rebane (TRÜ KKT II); 16. T. Aus (A-K I); 20. J. Paris (TRÜ F-K II); 23. M. Reiman (TRÜ KKT II); 33. J. Mannine (TRÜ KKT I); 41. H. Kõks (TRÜ KKT II); 50. E. Loigom (TRÜ Arsti II).

30 km. 1. R. Kull 2.04.01; 2. V. Tennisson (EPA) 2.09.18; 3. R. Pall (EPA) 2.10.02; 5. V. Šokman 2.12.36; 7. R. Eenmäe 2.13.42; 9 A. Rebane 2.15.33.

4×10 km. 1. TRÜ I (Jefimov, Rebane, Šokman, Kull) 2.11.82; 2. EPA 2.11.32; 3. TRÜ II (Saksladu, Paris, Eenmäe, Mürk) 2.11.39; 9. TRÜ III. Võistles 11 võistkonda.

Slaalom. 1. V. Rinne (TPI) 35,5; 2. P. Tippel (TPI) 36,2; 3. H. Kroon (TPI) 40,3; 6. J. Paris 48,7; 7. E. Loigom 49,0; 8. R. Eenmäe 49,5; 9. J. Saksladu 52,6; 14. R. Mürk 79,6.

Hüpped. 1. T. Laev (TPedI) 206,8 p.; 2. S. Mannine; 8. T. Loigom.

Kahevõistlus. 1. T. Laev (TPedI) 499,8 p.; 6. S. Mannine; 8. E. Loigom.

Muidugi oli mõnedel aladel võistlejate arv väga väike. Näiteks oli hüpetes «torniminejaid» ainult 8, kellest vaid 4 on head hüppajad (T. Laev, K. Veski, M. Laidna). Kuid teised lihtsalt lasevad üle trampliini otsa alla. Kas on mõtet sellisel alal üldse võistkondlikku arvestust pidada? Aga TPI treenerid võitlevad rinnaga, sest neil ju 2—4 poissi «tulevad» suurelt Mustamäe trampliinilt alla. Tuleks ära kaotada see punkti pärast torniminek. See ei aita üliõpilasspordile ju kuidagi kaasa.

Kui üldse võrrelda varemate aastate võistluste korraldust tänavusega, siis nüüdsed võistlused kulgesid tunduvalt madalamal tasemel.

E. MÄRTIN

Algul planeeriti võistluste start Mustamäe suusabaasi juurde. Siis tuli välja, et seal võistlevad hoopis koolinoored. Nii tassiti stardikoht jällegi TPI ühiselamute juurde.

TRÜ võistlejad majutati Komsomoli staadionile, söödi kesklinnas ja tunni ajaga pidid jõudma veel Mustamäele starti. Mis oli mullu ja varem Käärikul—Otepääl viga võistelda? Mitte ainult TRÜ-l, vaid ka kõigil teistel oli mugavam ja parem.

R. ILME

TEATED

TÄHELEPANU!

Kahel Arstiteaduskonna üliõpilasel on võimalik sõita meditsiinitöötajate grupi koosseisus POOLASSE (29. juunist—13. juulini). Avaldused esitada ülikooli komsomolikomiteesse hiljemalt 7. märtsiks.

ELKNÜ TRÜ Komitee sekretariaat

✻

TEADUSKONDADE, OSAKONDADE SPORDIORGANISAATORID!

4. märtsil kell 19 toimub TRÜ Spordiklubis (V. Kingissepa t. 19 võimla) koosolek.

Kõikide osavõtt tingimata vajalik!

Palun kaasa võtta nimekirjad oma teaduskonna või osakonna kursuste spordiorganisaatorite kohta.

Liikmemaksude tasumise tähtaeg on 1. märtsil. Kellel on need veel tasumata, kiires korras tasuda. Vastasel juhul spordiklubi teaduskondade üritusi ei finantseeri.

T. TIBAR,
TRÜ Spordiklubi juhataja

✻

ELVA KORDUSMATK ON PÜHAPÄEVAL

Ülikooli suusahuvilistel on pühapäeval, 3. märtsil võimalik veel kord jalge alla võtta Elva matkatee. Kell 10—10.30 ootab suusatajaid Tamme staadioni juures saatemasin. Pakid ja olümpiaembleemid saab kätte Elva sauna juurest kell 12—15.30.

Kell 13—15.30 toimub Elva ümbruses «Rameto» maastikumäng. Osavõtuks läheb vaja suuski ja transistorraadiot.

A. KIVISTIK

«Küberneetika aitab kõiki»

Veste «Sirvides uusi raamatuid» (Corey Ford «Mõtlemise õpetus»)

Peatugem läinud aasta ühel suurel sündmusel: pärast pikka vaheaega ilmus eesti keeles taas koduküberneetikute käsiraamat mr. Fordi variandis, mille meie suureks rõõmuks oli emakeelde ümber seadnud meile kõigile tuntud Leo Võhandu.

Skeptikud eksisid kohe, kui nad arvasid, et uus noova meie teadusliku kirjanduse taevas ainult «Tallinnfilmi» «Supernoova» on. Mõtlemise õpetus» lõi laineid kõigi matemaatikute ja mittematemaatikute hulgas ehk terves ruumis.

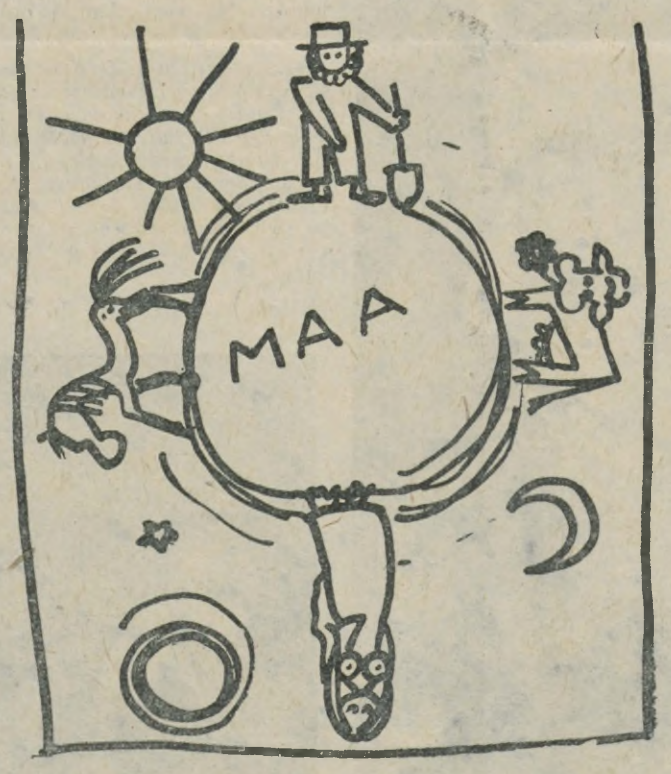
Meil läks aega ja vaeva, et teisendada seda õpetust oma ruumi ehk Tartu Ülikooli, sest mr. Ford ei puudutanud oma uusteoses võimalust kasutada küberneetikat üliõpilaste igapäevases elus.

Kasutades ülikiiret elektronarvutit «The science of felix», saigi valmis meie lugu. Olgu märgitud, et aega läks sellele 23 sekundit ehk 11 sekundit vähem kui mr. Fordil oma käsiraamatuga. Veelgi kiiremini saab selle traktaadi alla neelata ja ülejäänud aja, lugupeetud lugejad, võite kõrvaltoas bridži ja badmingtoni mängida.

Pealehakkamiseks üks tuumakas tsitaat «Mõtlemise õpetusest».

«Meie lugu algab ennemuistsest ajast, kus mehed kandsid pikki bakenbarde ja elasid kõrgerattaliste jalgrataste sadulas. Sel lihtsal ajal oli inimesel iga asja parajasti üks: üks hobune, üks lehm, üks naine jne. — ja matemaatika järele ei olnud mingit vajadust. Siis aga pani mehe ahne loomus ennast maksma ning ta hankis endale rohkem hobuseid, lehmi ja naisi. Ainus viis saada oma varandusest ülevaadet oli koguda see ühte tuppa ja lugeda sõrmedel kokku. See moodus sobis küll hobuste ja lehmade puhul, aga kui mees oma naised kõik ühte tuppa kokku sai, tekkis tal mõningaid sekeldusi. Niisiis jättis ta naised rahule ja joonistas seinale naiste asemele mõned jämedad sümbolid. Ja nõnda, mu väikesed lugejad, tekkiski aritmeetika.» (lk. 17).

Selle järele tuli BRIDGE ja KÜBERNEETIKA ja Shakespeare lõi oma lugulaulu «Kas olla või mitte mitte olla» ning kõige lõpuks kirjutas Ain Kaalep oma teise esiknäidendi «Luuletissimus Kybernetikus ehk Iidamast ja Eevast», mis

teatavasti käsitleb uut haigust homo sapiens või teisiti — ära õpi mittemõtlemist.

Igal juhul, austatud lugejad, ajalugu on selline ja kui ajalugu ära lõppes, siis ostsid kõik Tartu tudengid endale kaasaskantavad ülikiired elektronarvutid «Felix-4» ja kõndisid nendega uhkelt mööda linna tänavaid, lühilaine antenn edevalt väljas ning väljundseade sees.

Millist kasu nägus ja kerge felix *annab, seda Sa kindlasti tead ja kui Sa enam edasi kuulata ei taha, võid ka koridori minna, sest sinna toodi just praegu pingpongilaud ja kotitäis hiina palle. Teistele aga tähelepanu.*

Hommikul vara heliseb felix *mitu korda ja kui Sa siis ei liiguta, teeb ta hirmsat häält, keeràb Su voodi ümber. ning istub ise selle peale.*

Sel ajal, kui Sa kraani all oma ümmargust nägu pesed, seab ta valmis Sinu riided, õhutab tuba, valmistab omletti, neelab alla päevase tegevusprogrammi ja kui aega üle jääb, teeb hommikvõimlemiseks mõned kükid.

Nüüd annad masinale niisugused andmed: õhutemperatuur, õppejõu kodune aadress, mida õppejõud eile õhtul kodus sõi, mitu korda ta varem loengule on hiljaks jäänud ja kas naine temaga õhtul riidles. Jääb üle ainult korra felix'*it vändast keerata ja kohe on selge, et võib veel veidi muusikat kuulata, sest õppejõud ei tule mitte kell 8 ja 10 minutit nagu tavaliselt, vaid seekord täpselt pool üheksa. Muide, kui* felix'*il on ülesanne lahendatud, võib ta hommikvõimlemise lõpetada.*

Loengule jõuad muidugi õigel ajal, kui Sa mitte antenni ei unustanud sisse lükata, see jääb peahoone ukse vahele kinni, tekib ummik, kutsutakse tuletõrje, tellitakse pisargaasi jne., mille peale Sa vihastud, felix'*i sinnapaika jätad ja loengu vaheajal uue ostad.*

Ka loengul on felix *asendamatu. Kõigepealt kasseerib ta sisse kohalolemise maksu à la Arman Poe.*

(järgneb)

TRÜ Teadusliku Raamatukogu evakueerimine jätkub!

Üliõpilaste töögraafik on järgmine:

29. veebr. ja 1. märts	— Õigusteaduskond, II k.	vastutab	A. Rodi
4. märts	— Õigusteaduskond, I k.	„	R. Saarma
Järgnevad	— Arstiteaduskond	„	H. Valdre
	— Majandusteaduskond	„	M. Karlis

Töö algus kell 8 (kogunemine Toomele raamatukogu juurde). Grupi suurus — 12 noormeest. Kursuse komsorg kooskõlastab tööleminejate nimekirja dekaaniga ja toob selle hiljem komsomolikomiteesse.

ELKNÜ TRÜ KOMITEE

74 tulejoonel

Nõukogude armee 50. aastapäeva tähistamiseks korraldas ülikooli ALMAVÜ organisatsioon laskevõistlused. Kavas oli kaks harjutust: 10 lasku väikesekaliibrilisest püssist ja 10 lasku püstolist — distants 50 m.

Osavõtjate arv ei olnud piiratud. Arvesse läks igast teaduskonnast 5 paremat tulemust.

Tasavägise võistluse võitis 416 silmaga **Õigus-Majandusteaduskond.** Vaid ühe silmaga kaotas **Matemaatikateaduskond Bioloogia-Geograafiateaduskonnale.**

Individuaalselt sai parima tulemuse, 97 silma, **Ilmar Pappel** püssist ja **Andres Loo** sama tulemuse püstoliharjutuses.

Tehnilised tulemused:

1. Õigus-Majandusteaduskond: 416 silma
2. Bioloogia-Geograafiateaduskond: 406 silma
3. Matemaatikateaduskond: 405 silma

Meeste individuaalarvestus püssist laskmises:

1. Ilmar Pappel: 97 silma
2. Raimond Aron: 92 silma
3. Jüri Kruusvel: 89 silma

Püstoliharjutuses:

1. Andres Loo: 97 silma
2. Mati Lilleorg: 95 silma
3. Mart Aints: 88 silma

Naised püssist laskmises:

1. Gaida Kasekamp: 95 silma
2. Bellis Kullmann: 89 silma
3. Kai Pobul: 84 silma

Püstolist laskmises:

1. Bellis Kullmann: 81 silma
2. Marje Põld: 78 silma
3. Gaida Kasekamp: 77 silma.

R. ARON

TEATED

GRENOBLE'I MULJETEST

Alaliselt tegutsevas agitpunktis nr. 8, Vanemuise tn. 46 toimub teisipäeval, 5. märtsil kell 18 kohtumine NSV Liidu murdmaa- ja laskesuusatamise koondise treeneri teadusliku konsultandi H. Grossiga, kes räägib Grenoble'i muljetest. Järgneb film «Mööda Hollandit».

AGITPUNKTI JUHATAJA

✻

GEOGRAAFIDE KINO

Neljapäeval, 7. märtsil algusega kell 16 näidatakse Vanemuise tn. 46 suures ringauditooriumis järgmisi geograafilise sisuga filme:

1. **«Sajandite hämarusest».**
2. **«Tere tulemast Budvasse».**
3. **«Sküüdid».**
4. **«Kujur Väino Aaltonen».**

✻

KLUBIS

5. märtsil kell 18 toimub TRÜ klubis eelkooliealiste laste iluuisutamisringi koosolek.

Lastesektor

OIENDUS

Mele ajalehe eelmises numbris on eksitav viga. Artikli «Chr. Fr. Deutsch» II veeru esimeses reas peab olema «. . . a. 1812—1943 . . .».

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 1597. MB 00706.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 7 (692) Neljapäeval, 7. märtsil 1968 XXII aastakäik

Õnnitleme!

Tänavuaastast rahvusvahelist naistepäeva tähistame ajal, millal Nõukogudemaa on jõudnud oma teise poolsajandisse. Viiskümmend aastat on nõukogude naised aktiivselt osa võtnud sotsialismi ehitamisest meie maal. Suur on olnud nende osa ka teaduse ja kultuuri arendamisel, rahu kindlustamisel. Tartu Riikliku Ülikooli naispere on samuti päev-päevalt suure vastutustundega täitnud oma ülesandeid!

Ülikooli rektoraat ja parteikomitee õnnitlevad südamlikult ülikooli naisperet rahvusvahelise naistepäeva puhul, soovides kõigile naistele õnne ja edu nende edaspidises elus ja tegevuses!

Varsti lõpeb nädala neljas päev, kusagil Tšuktšimaa ääremail ärkab aga päike järgmist korda, veel pisut, ja meilgi paotab ukse 8. märts.

See on siis juba tänavune naistepäev, päev, millele alati püütakse anda pidulikkust, välist joont ja mis juba iseenesestki kõlab mažooris, sest praegustesse kevadtalve päevadesse on nagu midagi peidetud: pisut enam päikest, natuke rohkem soojust ja tahaksime meiegi lisada sellesse omaenese soovide-mõtete-sõnade soojuse, mis peaks ühekorraga kuuluma kõigile neile, kel on homme ühine pidupäev. Meie ülikoolis on neid väga palju.

Naistepäev (nagu iga pidulik päev) on eelkõige siiraste soovide päev. Mida siis?

Küllap kontsentreerub see kõige tähtsam sooviks, et te jääksite samasugusteks, nagu olete alati olnud, et jääksite oma püüdlikkuse, oma leebuse ja soojuse, oma ilu ja lihtsuse juurde nagu alati. Et teid jätkuks kõikjale sinna, kus teid hädasti vaja ja kus teieta toime ei tuldaks: haiglate valgesse vaikusse ja klaasretortide riiki, raamatuvirna juurde, loengupulti või auditooriumilaua taha, kodust hubasust looma ja ka päris lihtsate tööde juurde, sest need nõuavad tegemist nagu kõige keerulisemadki. Ja et teil jääks kasvõi pisutki aega hinge tõmmata, et kätele, mis selle kõik ära teevad, puhkust saaks. Kui vähemalt hommegi kodus või intritoa õdusas olemises ja ehtsas pidupäevameelsuses rahulikult istuda võiksite.

Päevakohasus nõuab tavaliselt ikka sõnu, aga võib-olla polekski neid igakord tarvis... Kui hoopis kingiks iga päev kild killu haaval nende asemel mozartliku muusika kirkust, parimate lõuendite värvirõõmu, suure osa maailma heledusest, et te saaksite selle kõik liita loodavasse elu mosaiiki, vaheldumisi tööde ja ruttamistega, mure hoolitsuse ja ebaõnnega, mis kõik on ju alati olemas.

Homme on naistepäev. Kindlasti ei unustata teid, kuigi nüüdses kevadtalves on nii vähe lilli, maa ju alles valmistub päriskevadele vastu astuma... Võib-olla piisab ainsast õiest, postkaardilillestki, hellast pilgust.

TRÜ rektori KÄSKKIRI

Tervitan ja õnnitlen rahvusvahelise naistepäeva puhul ülikooli arvukat naisperet.

Soovin edu ja jõudu edaspidises töös valitud erialal ning ühiskondlikus tegevuses.

Avaldan kiitust parimatele seniste töötulemuste eest.

ÜLEÜLIKOOLILISTEST KATEEDRITEST

vanemõpetaja Meeta Murule, õpetaja Vilma Mullarile, õppekabineti juhataja Inda Rajasalule.

ARSTITEADUSKONNAST

kateedrijuhataja dotsent Leida Keresele, dotsentidele Selma Laanesele ja Valve Saarmale, vanemõpetaja Viiu Sillastule, assistentidele Laine Villakole, Hilja Kurvitsale, Astrid Saavale, Anne-Liis Padarile, Virve Kasele, Õie Mandelile ja Lia Sildverile, van. laborantidele Helge Ulbile, Ingrid Toomsalule, Tiina Vinnile ja Irina Dublevskajale, laborant Linda Pollile, vanempreparaator Inda Villumile, preparaator Ilse Soomele, üliõpilastele Helbe Nutile, Reet Käärikule, Mare Danielile, Svetlana Smirnovale, Gali Škuubelile, Helle Kirdile, Mariann Kikasele, Aino Kivistikule, Inna Sarvele, Imbi Pärnale, Hell-Mare Mitile, Maire Pikale, Svetlana Madismäele, Reet Kahmusele, Heili Roobile, Leili Luugile, Veera Susile, Tiiu Tammeraidile.

AJALOO-KEELETEADUSKONNAST

dotsent Zara Mintsile, vanemõpetajatele Virve Liivile ja Aino Lungile, van. laborantidele Helga Hansenile ja Meeli Reinveldile, van. preparaator Marta Lintsile, üliõpilastele Aino Laagusele, Juta Holstile. Reet Kasikule, Tiiu Raudsalule, Sirje Mendelsonile, Tiina Olepile, Karin Möldrele, Jelena Raidile, Maie Sollile, Silvi Päriveele, Anu Tammeraidile, Hille Okile.

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKONNAST

assistent Maria Kanterile, van. laborantidele Ina Sepale ja Karin Punningule, laborantidele Anna Paasile, Aleksandra Zaitsevale ja Regina Kiivile, van. preparaatoritele Aime Ojasalule ja Armilde Pastikule, üliõpilastele Ene-Mall Vernikule, Liia Juulikule, Ell Aadusoole, Lembi Tohverile, Siiri Noorkõivule, Heli Mäeviirule, Merike Sõõdile, Tiina Täpsile, Annika Mitsile.

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST

van. teaduslik töötaja Hella Mooritsale, vanemlaborantidele Sonja Veimerile ja Koidula Rusele, insener-keemik Maia Porgile, noorem teaduslik töötaja Vaike Avastele, aspirant Tiiu Liblikale, vanemlaborant (lepingul.) Valve Lillele, oskustööline Aino Vaidele, üliõpilastele Kersti Riivile, Maie Kabule, Tiia Männikule, Mall Pajule, Kai Pobulile.

MATEMAATIKATEADUSKONNAST

assistent Evi Mitile, vanemlaborantidele Ludmilla Ptšelovodovale ja Merike Varile, laborant Endla Kaljale, vaneminsener Airi Laumetsale, tehnik Koidu Maalmale, üliõpilastele Ebu Tammele, Natalia Prisjažnajale, Saima Avalole, Tiina Pällile, Tiia Järvanurmele, Helle Lassile, Urve Hiiesalule, Viivi Talvojale, Elts Vagale, Reet Leidmale, Helmi Soodlale.

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST

õpetajatele Pärja Tiidole ja Eugenia Uibole, van. laborant Valentina Pisukesele, dispetšer Helmi Sirgile, tööline Ida Vanamõisale, üliõpilastele Tiiu Kõresaarele, Reet Kuudile, Malle Kutsarile, Õilme Vanamölderile.

ÕIGUS-MAJANDUSTEADUSKONNAST

laborant Silvia Orglale, metoodik Lehte Jakobsoole, vanempreparaator Evi Paulusele, tehnik Ernestine Lanile, üliõpilastele Brigit Ehrenbergile, Malle Mihkelsonile, Hulda Sauksile, Helve Toomlale, Liina Maastele, Aita Suitsmardile, Urve Pajule, Nelly Soeverele, Heli Ainlole, Tiiu Kannile, Kaja Pikkpõllule, Silvia Kuusele.

ADMINISTRATIIV-MAJANDUSOSAKONNAST

koristajatele Lilli Jõelaiule, Hilda Villemile, Liidia Johansonile, Pauline Maimrele, Katarina Villemsonile ja Anna Ionovale, majahoidja Ljubov Martikainenile, veekeetja Hilda Säkile, tehnik Marta Valkile, telefonist Laine Ibrusele, juriskonsult Maret Poskale, laohoidja Maie Kanile, transporditööline Lainele Põdrale, sekretär-masinakirjutaja Liljan Mägile, vanemraamatukoguhoidjatele Linda Lassile ja Lia Urbale, raamatukoguhoidja Urve Tõnnovile, vanemtoimetaja Ida Noppelile, kõitjatele Evi Langile ja Veera Sillasoole, vanemraamatupidaja Õie Savisaarele, vanemkassapidaja Elfriede Saarele, töölistele Milvi Villakovile, Helmi Sinimäele, Aino Mäele, Koidu Landikule, Hilja Kojonenile.

TRÜ rektor F. KLEMENT

EKP TRÜ Komitees

26. veebruaril arutati EKP TRÜ Komitees koos toimetuse liikmetega ajalehe «TRÜ» tööd 1967. aastal. Kõik kohalolijad olid arvamusel, et ajalehe praegune tase ei vasta nõuetele, mida esitatakse kõrgema kooli häälekandjale.

Põhiliste puudustena märgiti, et ajalehes ei kajastu vajalikul määral ülikooli elu, komsomoli- ja parteielu probleemide valgustamine toimub informatiivses vormis, ei leia üldse kajastamist kommunistlike noorte vastutustunde kasvatamise aspekt, puudub kriitika oma ülesannetesse lohakalt suhtuvate üliõpilaste aadressil, ajalehe tähelepanu on pööratud ülikooli ajalukku ning meist eemal toimuvate sündmuste kirjeldamisele. Puudusena märgiti ka seda, et ajalehe toimetusel puudub ülevaade lugejaskonna huvidest, nõudmistest ja meeleoludest.

Arutluse käigus koorusid välja ka põhjused, miks meie ajaleht ei ole kõrgema kooli ajalehe tasemel. Põhiprobleemiks on ajalehe materiaalne baas. Ajalehe toimetuse koosseisus on seni vaid üks koosseisuline töötaja, kelle ülesandeks ei ole kaugeltki sisuline töö ajalehega, vaid kes toimetamise töö kõrvalt on masinakirjutaja, ekspediitor ja kassiir.

Toimetuse koosseisu kuulub ka üliõpilasi. Need on entusiastid, kes töötavad oma vabast ajast ja tahtest. Nad on seotud õppetööga ja muude üritustega ning neilt on võimatu nõuda pidevat tööd.

Kritiseeriti ülikooli õppejõude, kes enamikus on ajalehest täiesti eemaldunud. Tavaliselt tuleb õppejõude korduvalt paluda ja neile meelde tuletada artikli laekumise tähtaegu, siis aga vahetult enne lehe väljaandmist tuleb ikkagi otsida juhuslikku materjali ajalehe täitmiseks, sest vaatamata kõigele jääb soovitud kirjutis saamata. Nii näiteks lubas filosoofia kateedri õppejõud L. Valt lõpetada ajalehes algatatud diskussiooni kokkuvõtva artikliga juba ligi aasta tagasi, kuid toimetusel on see seni saamata.

Kriitika osaliseks said ka organisatsioonid, kelle häälekandjaks ajaleht tegelikult on ja kes lubamatult vähe pööravad oma häälekandjale tähelepanu. Siin piisab kasvõi sellisestki näitest, et teadusliku töö osakonda ajalehe toimetuses juhatab üliõpilane! Põhjendamatult on seni täitmata ka õppetöö osakonna juhataja koht.

EKP TRÜ Komitee võttis vastu otsuse, mis näeb ette ajalehe töö radikaalset parandamist. Otsustati taotleda toimetuse koosseisu laiendamist (juurde saada kirjanduslik kaastöölise ja masinakirjutaja koht), leida võimalus aktiivsemate ajalehe kaastööliste regulaarseks premeerimiseks, milleks rektor on juba oma nõusoleku andnud.

Et parandada ajalehe sisulist külge, otsustati moodustada toimetuse kolleegium, kuhu kuuluksid peale ajalehe ühiskondliku toimetaja (J. Feldbach) ja tema asetäitja (J. Peegel) esindajad kõigist teaduskondadest — õppejõud-kommunistid, kes vastutaksid korrapärase informatsiooni laekumise eest oma teaduskonnast. Komitee liikmetele M. Makarovile, K.-S. Rebasele ja B. Nedzvetskile tehti ülesandeks märtsikuu jooksul komplekteerida toimetuse vakantsed kohad.

Üliõpilaste-žurnalistide vastutustunde suurendamiseks tehti eesti keele kateedrile ettepanek arvestada III—IV kursusel žurnalistide töid toimetuses hindelise arvestusega.

Arutelust osavõtjad ja ajalehe toimetus avaldavad lootust, et kogu ülikoolipere aitab aktiivselt kaasa EKP TRÜ Komitee otsuse kiirele elluviimisele.

V. ANT

Meie ülikooli ÜTÜ konverents on 20.—23. märtsini

Ülikooli palge määravad õige mitmed asjaolud. Olgu selleks spordimeisterlikkus, ühiskondlik aktiivsus või teised asjaolud. Põhiliseks, mis jääb ja määrab kõrgema õppeasutuse autoriteedi, on teaduslik tegevus. Teaduse aluskihid on paljudele tudengitele kättesaadavad. Ehkki algne pusimine kujuneb vaid pinnavirvenduseks, püüab üha enam ja enam üliõpilasi neile maile. Eks ÜTÜ-gi loodi selleks, et igaüks, kes otsib, leiaks midagi. Leidmisrõõmu on aga olnud palju, sest

ÜTÜ ON KAHEKÜMNE AASTANE.

Enam ei saa kõnelda kasvuraskustest. Ei saa silmas pidada ainult kvantiteeti. Ei saa öelda, et tudengite rabelemist ÜTÜ-s ei hinnataks, sest ... me pole mitte ainult juubilarid, mitte ainult teenekad. Oleme võitlejad. See algas kakskümmend aastat tagasi. Ja nii see masin nüüd käib. Igal aastal eri hooga. Igal aastal uute inimestega. Uued inimesed ja uued leiud. Võib-olla avastame jalgratta, palju jalgrattaid. Inimlikult tore on, kui me üldse avastame. Lõpuks jõuad ikkagi avastamata avastuste juurde. Tuletad meelde, kuidas kunagi tuli Sinu juurde vanema kursuse tudeng sõnadega: «Kas sa ei taha minuga kampa lüüa?» Nüüd on ta

VILISTLANE.

Kutsume teda külla ÜTÜ 20. aastapäeva konverentsile. On, mida kuulata, on, kus käia, on, mida näha. Ajaga loodame toime tulla, sest sel aastal eelistasime kvantiteedile kvaliteeti. Traditsiooniliste auhindade asemel on — medalid parimatele. Suured medalid ja lihtsalt medalid. Konverentsi paremaks kordaminekuks sõidab ÜTÜ aktiiv 16.—18. märtsini Järvseljale, kus vahetatakse veel kogemusi teiste kõrgemate koolidega. Selleks palume osakondade nõukogude esimehi

- teatada 11. märtsiks, kes peale Sinu on see üks inimene, kes sõidab Järvseljale. Vastavat informatsiooni sisaldav ümbrik pealdisega ÜTÜ nõukogu anda peahoone valvelauda.
- hoolitseda selle eest, et kõik teesid konverentsi kogumikesse jõuaksid.

KONVERENTSI ESIALGNE PLAAN

20. III	kell 10	konverentsi avaplenaaristung
	kell 13	sektsioonide töö
	kell 19	teatriõhtu «Mees pisuhännaga»
21. III	kell 9	sektsioonide töö
	kell 19	kohvikuõhtu
22. III	kell 9	sektsioonide töö
	kell 19	vilistlaste õhtu, tantsuõhtu
23. III	kell 9	sektsioonide töö
	kell 14	lõpp-plenaaristung
	kell 19	väljasõit vabasse loodusesse

TEATED JA SOOVID

Palun vilistlastel, kes soovivad osa võtta konverentsist, teatada Bioloogia-Geograafiateaduskonna dekanaati Toivo Palmile.

Tudengid! Kasutage iga vaba hetke konverentsitöö lõpetamiseks, sest

20. MÄRTSIL ALGAB ÜTÜ KONVERENTS.

Mida panid kõrva taha? Kas said innustust edaspidiseks tööks?

Muljeid ELKNÜ XIV kongressilt

Ma pean ELKNÜ XIV kongressi väga tähtsaks ja täiesti seaduspäraseks sündmuseks vabariigi komsomoli pidevas võitluses uue, progressiivse demokraatliku ühiskonna eest.

Ei saa jätta avaldamata tunnustust ELKNÜ KK aparaadile suure ja tõsise organiseerimistöö eest kongressi ettevalmistamisel, millest ka meie organisatsioonil on nii mõndagi õppida.

Kõige väärtuslikumaks pean seda, et kongressil näidati ilmekalt ära meie töö kitsaskohad ja tõsised vajakajäämised, just tänu sellele loodangi, et kongress andis uut hoogu ka ülikooli ja kõigi kõrgemate koolide edasisele siseorganisatsioonilisele tööle. On näha, et meie peamiseks ülesandeks jääb kindlustada, et kõrgematest koolidest ei läheks ellu ühtegi printsiibitut ja ideelagedat noorsoojuhti. Tõsiseks puuduseks kongressi töös oli see, et paljud sõnavõtjad ei suutnud käsitleda probleeme laiemalt kui oma koduküla-rajooni tasemelt, mistõttu ideoloogilise kasvatustöö küsimused jäid kongressil peaaegu puutumata. Meeldivat erandit probleemide sügavamal ja vastutustundelisemal nägemisel kujutasid endast Ü. Vooglaiu, M. Titma, M. Reinfeldti ning TPI sekretäri A. Vellamaa sõnavõtud.

Kirjanik V. Gross püüdis pöörata delegaatide tähelepanu huvide erinevatele tasapindadele, mis mõneti valitsevad kongressi delegaatide ja noorsoo laiade kihtide vahel, kuid ta jäi hüüdjaks hääleks kõrbes. Ideoloogilise töö tõsiseid probleeme ei käsitletud ka kongressi ettekandes. Pikemalt peatus neil küsimustel sm. B. Pastuhhov, kelle kõigi seisukohtadega jääb üle vaid nõustuda. Kahju ainult, et vabariigis neid veel ei taheta mõista.

Teatavaks üllatuseks oli mulle ka mõnede autoriteeti mittekandvate inimeste jäämine komsomolitööle.

Pean ütlema, et kongress andis vastuse nii mõnelegi minu jaoks lahtisele küsimusele ja näitas selged sihid meie edaspidiseks komsomolitööks.

J. ALLIK

● Kongress oli üsnagi hästi ette valmistatud ja laabus ladusalt, vabariigi noorsoo parima osa esindajate kõrge poliitilise aktiivsuse õhkkonnas. Mulle kui üliõpilaste esindajale oli huvitav kuulda noorte töövõitudest tööpingi taga, kaevandustes ja ehitustel, üleliidulistest esikohtadest noorte künnimeeste, kelnerite ja kokkade võistlustel, noorte tibukasvatajate saavutustest jne. — mis igati kinnitab komsomoliorganisatsiooni autoriteedi suurt tõusu vabariigi noorte hulgas viimastel aastatel.

● Kongress otsustas edaspidigi korraldada üliõpilaskonverentse, kohustas keskkomiteed vabariigi valitsuse ees tõstatama küsimuse vabariikliku üliõpilasajalehe asutamisest, kohustas kõrgemate koolide baasil ette valmistama inimesi, kes tunneksid sotsiaalpsühholoogiat, juhtimisteooriat ja teisi teadusi ning sobiksid juhtima vabariigi komsomoliorganisatsioone.

Peeter VIHALEMM

● See oli minu esmakordne viibimine kongressil. Tunnistan ausalt, et mulle meeldis vabariigi komsomolikongressi organiseeritus ning väline külg (head elamistingimused, suurepärane toitlustamine jne.). Seda, mis ei meeldinud, oli paraku rohkem.

Ootasin kongressi tasemel probleeme ja tihedaid sõnavõtte, aga enamikus tuli mul kuulata sõnavõtte järgmistel teemadel:

«Meie komsomoliorganisatsioon täitis oma põhilised ülesanded, noorte tööviljakuse tõstmisest ja tugevdamisest, sotsialistliku võistluse hoogustamisest, rajooni rahvastiku koosseis ja klubiõhtud, aastaplaanide täitmine või koguni ületamine, kõrgemad koolid võtku oma südameasjaks siseorganisatsioonilise tööga tegelemine.» Ka sellistel teemadel esinemised võivad olla, KUID mitte n.-ö. tekstilähedase ümberjutustuse laadis. Vaja oleks rohkem kommunistlike noorte osatähtsuse tunnetamist oma ettevõtte või majandi töös, vaja oleks oma tegevuse analüüsi. Kongress vaatas rohkem minevikku kui tulevikku.

Oleksin tahtnud kuulda arukaid ning kaugelenägevaid sõnavõtte. Selles osas panin kõrva taha ÜLKNÜ KK sekretäri Boris Pastuhhovi sõnavõtu, kes puudutas järgmisi seisukohti:

— ei maksa kinnitada, et meie noortele on elus kõik teed lahti, tuleb õpetada, et elu on sliski võitlus;

— komsomolitöötaja peab olema tänapäeval tark inimene, tundma hästi sotsiaalpsühholoogiat, pedagoogikat, oskama näha perspektiivi;

— kedagi pole vaja vägisi komsomoli panna, komsomolipileti vahetus selleks toimuski, et objektiivselt otsustada, kes on komsomolipileti vääriline ja kes mitte. Vahetus polnud sugugi mitte demonstratsioon, et hurraal meie kõik 100%-liselt!

— praegu on aeg, kus noorsugu läheb mitte kõlavate sõnade, vaid huvitavate inimeste ning probleemide järel;

— on vaja organiseerida kommunistlike noorte hulgas kiire ning igakülgne informatsioonilevik, et hoida ära tendentslikke kuulujutte.

Tartu delegatsioonist esinesid TRÜ aspirandid Ü. Vooglaid ja M. Titma ning ELKNÜ Tartu Linnakomitee I sekretär M. Reinfeld, kes esinesid sisukate sõnavõttudega, mida küll ohtralt kritiseeriti. Kahjuks puudus sealkohal see, milleta pole mõeldav tõeline kriitika — s. t. argumentatsioon. Kui eelmise kongressi muljetes oli esikohal aktiivne, vaimustatud meeleolu, vastastikuse arusaamise õhkkond ja võitlusvaim (vt. ajalehti «TRÜ» 19. II 1966. a.), siis seekord oli meeleolu mõnevõrra teine. Mulle näib siiski, et selle üle pole põhjust kurta. Vaimustuda võib ju ka põhjalikult mõtlemata, 2 aasta jooksul settida jõudnud seisukohtade tõsisest kokkupõrkest on edasiseks paljugi õppida.

● Innustust sain pärast kongressi otsuse redigeerimist. Kongress kohustas ELKNÜ Keskkomiteed taotlema valitsuselt vabariikliku üliõpilasajalehe loomist ning korraldama järjepidevalt üliõpilaskonverentse.

S. ENDRE

ARVE JA FAKTE ELKNÜ XIV KONGRESSILT

- Kongressist võttis osa 514 delegaati, kes esindasid vabariigi 104 616 kommunistlikku noort.
- Delegaate oli valitud 14 rahvusest, delegaatidest on 287 NLKP liikmed ja 69 liikmekandidaadid, mis moodustas ühtekokku 65% delegaatide üldarvust.
- Vanuse järgi jagunesid delegaadid järgmiselt:

14—17 a.	— 14	(vabariigis on selleealisi kommunistlike noorte üldarvust 28,3 %);
18—20 a.	— 34	(vabariigis 18—22 a. vanuseid 30,3 %);
21—24 a.	— 120	(vabariigis 23—25 a. vanuseid 20,1 %);
25—27 a.	— 180	(vabariigis 26—28 a. vanuseid 11,6 %);
28 a. ja rohkem	— 193	(vabariigis on selleealisi kommunistlike noorte üldarvust 1,2 %).

- ELKNÜ Keskkomitee esimeseks sekretäriks valiti R. Pollimann, sekretärideks L. Ananitš, A. Purga ja K. Reinsoo.

Oleme temalt palju õppinud

SALME AUL LÄKS PENSIONILE

7. märtsil, just naistepäevaks, saatis zooloogia kateedri pere pensionile oma kauaaegse töökaaslase vanemõpetaja Salme Auli.

Salme Jaani t. Aul (sünd. Kreek) teenis peaaegu kogu oma pika tööstaaži — 29 aastat — välja siinsamas zooloogia kateedris. 1941. aastal, olles 2 aasta eest lõpetanud ülikooli koos didaktilis-metoodilise seminariga, alustas ta meil vanemlaborandina, 1947—1954 oli assistent ja alates 1954. aastast vanemõpetaja. 1962. a. kaitses ta Tartus kandidaadiväitekirja.

Kõigile pärast teda TRÜ lõpetanud bioloogidele on õppejõud S. Aul hästi tuntud. Ta luges kursusi inimese anatoomia, zoogeograafia, histoloogia ja embrüoloogia, histoloogia teooria ja tehnika vallast, juhendas praktikume ligi kümmekonnas ainest, menetluspraktikat, hulk kursuse- ja diplomitöid. Tema õppetöös on ikka hinnatav olnud metoodiline vilumus. S. Aul on üks väheseid, kes tunneb hästi nii bioloogia kui ka keemia ja geograafia õpetamise metoodikat. Seepärast lasus temal hulk viimaseid aastaid teaduskonna pedagoogilise praktika üldjuhendaja kogemusi nõudev ja vastutusrikas ülesanne. Ja tõepoolest, meilt välja läinud pedagoogidest kuuleb rohkem head kui halba. S. Auli tuntakse mitte üksnes kui nõudlikku õpetajat, vaid ka kui niisugust (üliõpilase arvates) «vanamoodsat» õppejõudu, kes nõuab viisakust, mõtlemisvõimet ja tahtmist targaks saada. Juhtus üsna tihti, et üliõpilasi pahandas, kui vanemõpetaja Aul tegi nende arust liiga palju juttu näiteks mõnest «tühisest» rumalusest kursusetöö sõnastuses, praktikumil joonistamisest, tütarlaste suitsetamisest või salajasest veinivõtmisest.

S. Aul jõudis kateedris rajada uue teadusliku töö suuna, mida nooremad kolleegid nüüd jätkavad — **eksperimentaalse histoloogia.** Õppetöö (enamasti ülenormilise koormusega), teadusliku töö ja koduse töö (S. Aul on hästikasvatatud laste ema ja suurepärane perenaine) kõrval leidis ta aega kohusetruult ja hästi täita paljusid ühiskondlikke ülesandeid (ametiühinguaktivistina, kursusejuhendajana, keskkooliõpilaste bioloogiaolümpiaadi orgkomitee juhina jm.). Tema metoodikuvilumusi kasutati paljudel viimastel aastatel ära vabariiklikel ja rajoonidevahelistel keskkooliõpetajate suvekursustel. Aastaid on ta Haridusministeeriumi bioloogia ainekomisjoni liige.

Salme Aul on hea seltsimees ja kolleeg. Ta on leidnud ikka võimalusi kateedrit või teaduskonda koosolekuil ja aktustel esindada, samal ajal kui teised õppejõud end ajapuudusega on vabandanud. Kui kateedris lõuna- või loenguvaheajal satutakse vestlema mis tahes elulisel teemal, siis S. Auli osavõtul on need vestlused ikka olnud elavad, huvitavad ja kasvatavad. Seejuures on meeldiv tema taktitundeliselt väljenduv avameelsus ja kriitika nii enda kui ka teiste suhtes. Meie, nooremad, oleme temalt peale teaduse palju muudki õppinud.

Bioloogia-Geograafiateaduskonna õppejõud ja üliõpilased ning zooloogia kateeder soovivad oma armastatud kolleegile ja õpetajale paljudeks aastateks senist head tervist ja ärateenitud puhkuse meelepärast kasutamist. Tahaksime, et lugupeetud pensionär tuleks edaspidigi osa võtma meie tööst, aruteludest ja muudest toimetustest.

Zooloogia kateedri nimel
J. RISTKOK

Selgusid konkursi „PARIM ÕPPERÜHM" võitjad

Vaatamata sellele, et konkursi juhendid olid jagatud TRÜ kõikide osakondade õppesektoritele ning konkurssi tutvustati ka ajalehe «TRÜ» kaudu, ei saabunud andmeid isegi pooltest osakondadest. Kui mõni tubli kursus jäi konkursist eemale, siis tuleks neil selle eest sarjata eelkõige osakonna õppesektorit või iseennast.

Kokkuvõtete tegemine korraldati 29. veebruaril ELKNÜ TRÜ Komitee õppesektori ja TRÜ Ametiühingukomitee õppesektori ühisel koosolekul. Arvestati kursuste õppeedukust, ühiskondlike organisatsioonide tööst osavõttu, kuulumist ülikooli spordikoondisse, kursuse komsomoligrupi tööplaani taset ja selle täitmist. Kevadsemestril lisandub täiendavalt ÜTÜ konverentsil tehtud ettekannete ja valminud auhinnatööde arvestamine.

Hindamissüsteemi väljatöötamisel tekitas vaidlusi küsimus, kui palju anda punkte KKT kursusele ülikooli spordikoondisse kuulumise eest. Arvestades asjaolu, et KKT-s kattub õppetöö tunduvalt spordiga, jõuti otsusele, et KKT-st ülikooli koondisse kuuluv üliõpilane toob kursusele 3 punkti, teiste teaduskondade üliõpilased 10 punkti.

Sellega võis hindamissüsteemile kriipsu alla tõmmata, punktid kokku arvestada.

Lõplik paremusjärjestus kujunes järgmiseks (toome ära kuus paremat):

1.	**Õigusteaduskonna III kursus**	**235 punkti.**
2.	**Ajaloo-osakonna III kursus**	**187 „**
3.	**KKT IV kursus**	**152 „**
4.	**Keemiaosakonna V kursus**	**131 „**
5.	**Raviosakonna III k. IX rühm**	**130 „**
6.	**Farmaatsiaosakonna IV kursus**	**124 „**

Antud juhul on paremusjärjestus selgitatud absoluutsete näitajate põhjal, arvestamata teaduskondade spetsiifikat. Kas mitte moodustada edaspidi teaduskondade kaupa 3 gruppi ja nendest selgitada välja parim?

Gruppide koosseis võiks olla selline: 1) Arstiteaduskond, 2) Füüsika-Keemia-, Matemaatika- ja Bioloogia-Geograafiateaduskonnad, 3) Ajaloo-Keele-, Õigus-Majandus- ja Kehakultuuriteaduskonnad.

Palume teaduskondade seisukohad antud küsimuses teha teatavaks ELKNÜ TRÜ komitee õppesektorile. Samas saab teateid ka premeerimise kohta (personaalselt P. Malv).

ELKNÜ TRÜ Komitee ja
TRÜ Ametiühingukomitee õppesektorid

Raizmani «Sinu kaasaegne» «Ekraanis»!

Filmi trafaretsel pealkirjal on seekord siiski sisuline mõte. Tõestuseks mõned probleemid, mis sellest meie ühiskonda mitmekihtselt läbivalgustavast linastusest mõtlema sundisid:

— Kas on mõtet ja kohustust kaitsta oma veendumusi ka siis, kui sa tead, et nende väljaütlemine ning teostada püüdmine kutsub esile mõjuvõimsa vastumehhanismi ning võib sind ennast bumerangina tabada?

— Objektiivsed (sotsiaalsed, psühholoogilised) põhjused, mis võivad muuta põlvkondade dialoogi kurtide kõneluseks isegi juhul, kui mõlemad pooled üldiselt üht ja sama pooldavad ja taotlevad.

— Kas tsiviliseeritud inimene = kultuurne inimene? Vist jätkub, kui sa tead, et nende ühiskonda mitmekihtselt läbivalgustavast linastusest mõtlema sundisid:

— Kas on mõtet ja kohustust kaitsta oma veendumusi ka siis, kui sa tead, et nende väljaütlemine ning teostada püüdmine kutsub esile mõjuvõimsa vastumehhanismi ning võib sind ennast bumerangina tabada?

— Objektiivsed (sotsiaalsed, psühholoogilised) põhjused, mis võivad muuta põlvkondade dialoogi kurtide kõneluseks isegi juhul, kui mõlemad pooled üldiselt üht ja sama pooldavad ja taotlevad.

— Kas tsiviliseeritud inimene = kultuurne inimene? Vist jätkub, sest igaüks, kes filmi näinud, mõtleb oma mõtted juurde.

Filmi teostuslik külg võib küll anda põhjust vaidluseks esteetide ja publitsistide vahel, ent samal ajal sunnib möönma, et hea massikunst (s. t. sisu, mitte vormi kilbile tõstev) on siiski üsnagi vajalik ja positiivne nähtus (meenutagem kasvõi Crameri filme, millele Raizmani teos oma esteetilistelt printsiipidelt tundub lähedane olevat).

Lõpetuseks — iga üliõpilane, keda ajastu probleemid vähegi huvitavad, peaks selle filmi ära vaatama, olgu või selleks, et veenduda kodumaise kinokunsti võimes sügavalt ja julgelt mõelda. On ju näiteks «Tallinnfilmi» toodang selles mõnikord kahtlema sundinud.

M. LAURISTIN

ÜTÜ konverentsidest kõrgemates koolides

Meedikud kutsutakse külla

✲ Voroneži Riikliku Meditsiiniinstituudi ÜTÜ XVII konverentsile, mis toimub 1968. a. aprillis.
Teesid tuua ÜTÜ Nõukogusse 13. III 68. a.

✲ Moskva Setšenovi-nimelise Meditsiiniinstituudi ÜTÜ konverentsile, mis toimub 1968. a. märtsi lõpus funktsioonide reprelatsiooni probleemist.
Teesid tuua ÜTÜ Nõukogusse 13. III 68. a.

✲ Krimmi Meditsiiniinstituudi ÜTÜ XXXIX konverentsile, mis toimub 1968. a. aprilli keskel.
Teesid tuua ÜTÜ Nõukogusse 13. III 68. a.

✲ Lvovi Riikliku Meditsiiniinstituudi ÜTÜ konverentsile, mis toimub 1968. a. aprillis.
Teesid tuua ÜTÜ Nõukogusse 13. III 68. a.

✲ Rostovi Meditsiiniinstituudi ÜTÜ XXIII konverentsile, mis toimub 1968. a. märtsis-aprillis.
Teesid tuua ÜTÜ Nõukogusse 13. III 68. a.

Teesid trükkida masinakirjas 2 intervalliga. Teeside juures peab olema ära märgitud töö autori nimi ja eesnimi, kursus, juhendaja nimi ja teaduslik kraad, samuti on nõutavad töö koostaja ja juhendaja allkirjad.

ÜTÜ Nõukogu

Kasulik nädalavahetus

2. märtsi pärastlõuna. Mägiste teivasjaamast pudenes Tartu—Valga rongist tosin loodusesõpra, et veeta nädalalõpp talvises metsas.

Seatigi suusaninad Aakre metskonna poole. Mis sellest, et 10 km pikkune tee tegelikult palju pikemaks kujunes, et Pikasillal ja Lätimaal ära käidi — väsimus ei vähendanud kellegi meeleolu ja pärast väikesi ekslemisi jõuti sihtkohta. Juba samal õhtul sõitsime läbi need metsakvartalid, kus pühapäeva hommikul loomade loendus pidi toimuma. Mööda sihte sõites kustutasime loomade jäljed, et neid mitte öö jooksul tekkinutega segamini ajada.

Õhtul külastas meid veel metskits, kes oleks vist tuppagi tulnud, kui aknaklaasi vahel poleks olnud.

Pühapäeva hommikul algas aju mööda kvartaleid, et kõiki loomi padrikuist välja ajada. Pärast kvartalite läbisõitmist ja jälgede loendamist võttis meid vastu soome saun. Kaminas küpsetatud metsloomade liha oli kõigile vastuvõetav, ei lugenud seegi, et teadlikumad liha ilvese ja metssea omaks pidasid.

Kogu uurimistööd juhendas Jaan Naaber. Nagu pärast kuulsime, oli meie tööst palju kasu. Tänu loendusele saadi teada, kui palju loomi antud piirkonnas paikneb, kuidas mõjutab söödasõimede paigutus loomade levikut jne.

Neid loodusesõpru, kes möödunud nädalavahetusel tulla ei saanud, ootame 24. märtsil! Siis toimub Aakre metsades uus loendus.

TIIU SAARIST,
geograafia II kursuselt

Räägime ühiselamuist

„Meie siht on viina- ja suitsuvaba ühiskond"

Intervjuu komandant A. Sultsiga

KUIDAS SAI UUS TIIK PARIMAKS ÜHISELAMUKS VABARIIGIS?

Selle peale ma tahaksin vastata küsimusega: kuidas teised ei saa? Me oleme juba nii mugavad ja nii laisad, et üksikud korralikud paistavad kohe silma. Pole ju nii suur kunst korda luua. Olen mõelnud näiteks Vana Tiigi peale. Seal on võimalused paremad kui meil. Neil on rohkem kõrvalruume, kuhu saab vana mööblit ümber paigutada: kuurid, keldrid ja suured köögid. Vanasti sai öelda, et mis teil viga, teil duširuumid ja gaasipliidid. Nüüd on need igal pool olemas. Aga miks me ikkagi lubame lohakust?

Ega seda Uue Tiigi esikohta olegi õige nii väga alla kriipsutada. See paneb südamele ränga koorma. Nüüd peab endalt igal hommikul küsima, kas see, mis ma teen, on kõige paremini vabariigis? Kas ma nõuan ja suunan kõige paremini vabariigis? Või kui tuleb mõni külaline ja tahab mõnda tuba näha, kas see tuba on siis parim vabariigis?

Või meie valve. Ei saa öelda, et ta lohakas on, aga ikka tuleb palju õpetada ja rääkida, mis kõik võib juhtuda, kui olla liberaalne.

Aga ega see esikoht ole ka teab kuidas saadud. Hindamiskomisjoni iga liige on meie majas elanud ja nad teavad täpselt, kuidas siin on. Ütlesid mulle, et nad väga imestavad, kui vaikne siin on.

VABARIIGI PARIMALE ÜHISELAMULE MÄÄRATI TEATAVASTI 500-RUBLANE RAHALINE PREEMIA. KAS ON JUBA OTSUSTATUD, KUIDAS SEE ÄRA KASUTATAKSE?

Võistlusjuhendis on öeldud, et 25% summast tuleb kasutada aktiivi premeerimiseks ja 75% spordi-, matka- ja kultuuriinventari hankimiseks. Raske on otsustada, mida oleks kõige parem osta. Ühiselamu nõukogu arvas, et osta telke. Nõukogu otsus on mõõduandev, aga ametiühingukomiteel ja sm. Simmil oli vist teisi ettepanekuid.

MIS ON JUHTUNUD UUE TIIGI TELEVIISORIGA?

Üks televiisor — «Verhoviina» — on praegu remondis. Meie tahtsime tal kineskoopi vahetada. Kineskoop vahetati ära, aga siis ta lõhkes ja löi katki televiisori esiklaasi. Neid klaase pole Eestis saada. Saadeti kiri tehasele, kus «Verhoviinasid» toodeti, — enam neid ei toodeta — sealt vastati, et klaase neil pole, nemad said klaase kuskilt teisest tehasest. Tehti uus järelpärimine, aga kirjavahetus võtab ju aega. Televiisor on ikka veel töökojas, kuigi pidime ta juba 22. septembril kätte saama.

Teine televiisor, mille saime 1967. a. mais preemiaks kui ülikooli parim ühiselamu, on meil veel kätte saamata. Nüüd on kuulda, et varsti saab.

MILLISED ÕIGUSED TEIE ARVATES VÕIKSID OLLA ÜHISELAMU NÕUKOGUL?

Ma arvan, et oleneb sellest, kui palju tal on kohustusi. Kui pole tasakaalu nõudmiste ja õiguste vahel, pole nõudmistel mõtet.

MIDA TEIE ARVATE SÜNNIPÄEVAPEOST ÜHISELAMUTOAS? KUJUTLEME NIISUGUST OLUKORDA, ET EMA ON SAATNUD TÜTRELE KOOKI JA KODUVEINI NING TÜTARLAPS TAHAB ENDALE PAAR KÜLALIST KUTSUDA?

Mina ütlen, et mitte mingil juhul! Viin ja suits on pahed, meie neid ei propageeri. Meie siht on viina- ja suitsuvaba ühiskond. Mida väärtuslikum pea inimesel on, seda enam peame me teda viinast ja suitsust eemale hoidma.

Kui majahoidja joob, ei ütle ma midagi. Tema saab oma töö ka siis ära teha, peaasi, et auto alla ei jää. Aga milleks nüristada viinaga tarka pead? Kui seda tehakse, on see väär. Seda ei maksa rääkida, et kui natuke võetakse, mis siis sellest. Iga võtmine algab pitsist.

Mina ei saa kätt suu ette panna, kui juuakse, aga kui saaksin, küll paneksin. Kurb on näha kõrgema haridusega joobnud inimesi, aga neid on.

KAS KA TEIE LEIATE, ET PRAEGU KEHTIVAID ÜHISELAMU SISEKORRA EESKIRJU ON VAJA MUUTA?

Need eeskirjad tahaksid muutmist küll, aga mitte selles suunas, et elu oleks lõdvem, vaid selles suunas, et ta oleks veel korrektsem.

Näiteks ma ei näe põhjust, miks külaline ei võiks tulla majja kell 8.00 hommikul, aga ma ei saa aru, miks ta peaks tulema peale kella 20.00? Tavaliselt me ju ei lähe kellelegi külla kell 23.00? Ühiselamutuba on ju magamistuba ja miks peaks kõrgema haridusega naise magamistoas kell 23.00 olema võõras mees või naine. Nii et minu arvates oleks õige külastusaeg kella 8.00—20.00.

MILLISENA TE KUJUTLETE IDEAALSET ÜHISELAMUT?

Selle kohta on mul väga selge pilt. Ideaalne ühiselamu on nagu 5-toalise korteri magamistuba. Ülikool on ju nagu suur pere. Tööruumid on meil auditooriumid, laboratooriumid; külaliste jaoks ja lõbutsemiseks on klubi; külaliste kostitamiseks — kohvik, sportimiseks — võimla. Ühiselamu on magamise jaoks. Pärast kella 23 räägime siin poole häälega, arvestame, et teised puhkavad. Siin peab olema puhas nagu magamistoas... Kõik, mis sobib daami magamistuppa, sobib ka ühiselamusse.

KAS TAHAKSITE OLLA MÕNE TEISE ÜHISELAMU, NÄITEKS POISTE ÜHISELAMU KOMANDANT?

Selle peale tahaksin öelda inglise vanasõna, et frakk istub hästi, kui teda on 300 aastat kantud. Mida kauem ühe koha peal töötad, seda kergem.

MIS ÕIETI ON SEE, MIS TEEB ÜHISELAMUST KODU?

Neid tegureid on palju. Tähtsaim on see, et ühiselamu kollektiiv oleks üks pere, et kõik teeksid seda, mis vaja. Igaüks peab aru saama, et ta ei tohi kollektiivi blameerida. Majutamiskomisjon peaks aasta läbi kontrollima, kuidas majas elatakse. Mitte nii, et paneme inimesed nimekirja järgi sisse, pärast tehku, mis tahavad. Inimene tuleb tabada enne, kui ta midagi halba teinud on. Noor inimene muutub kergesti. Ta võib I kursusel olla üks halvemaid, III aga võime ta juba ühiselamu nõukogu liikmeks või kursusevanemaks valida. Mõni muutub ka vastupidi. Tuleb, on korralik. Läheb ära — joob, suitsetab, jätab eksameid võlgu.

MIS TEID TUDENGITE JUURES KÕIGE ROHKEM HÄIRIB JA MIS TEILE NENDE JUURES MEELDIB?

Meeldib, et nad on lõbusad ja noored. Meeldiv on ka see, kui nad on ausad ja elurõõmsad.

Ei meeldi, kui nad joovad ja suitsetavad. Joomine ja suitsetamine on ju eesti rahva hävitamine. Mis lapsi sünnitab see ema, kes 18—19-aastaselt jooma ja suitsetama hakkab? Kas see saab olla tugev kodanik? Ometi on meil siin kõik tulevased emad.

Mina teeksin selle ütlemise «Võta pits ja pea aru» — natuke ümber: «ära võta pitsi, parem pea aru.»

KAS TE TAHAKSITE OMA MAJA RAHVALE MIDAGI NAISTEPÄEVAKS SOOVIDA?

Head üksteise mõistmist. Pole paremat asja kui hea läbisaamine. Rahu kosutab, vaen lahutab.

Mõistku kõik üksteist ja mind, mina ei soovi kellelegi halba.

Küsitles R. TIMAK

Vabariigi parim ehk kas Kuremäel on parem?

Naistepäevaeelsel pühapäeval koputasime pühapäevapäikselistes ja pühapäevavaiksetes vabariigi parima — Uue Tiigi ühiselamu koridorides ustele, et esitada mõned lihtsameelsed *kas-* ja *miks*-küsimused.

Ja ennäe, mida meile pajatati.

6. kursuse arst:

«Ühiselamu eluga olen väga rahul. Vanas Tiigis elades sain õppida ainult raamatukogus, siin elades olen juba kolm aastat ainult kodus õppinud. Kahju ainult, et lõuna ajal puhvetist enam suppi ei saa. Külastamisaeg kella 23-ni on ka piisav, ainult et sünnipäevade ajal tahaks küll vahel, et toakollektiivi vastutusel võiks külalisi kauemaks lubada.»

2. kursuse filoloog:

«Kodu on siin küll, eriti pärast Kvissentali, kuid siiski puudustega. Talvel külm, tihti pole hommikuti vett. Valves oleku aeg — 8 tundi — on liiga pikk, eriti, et seal tihti pahandusi on, näiteks ei küsinud komandandi nähes tuttavalt oma maja tüdrukult luba. Kodus olen harjunud külalistesse kõige paremini suhtuma, siin ei või oma kursuse tüdrukud hommikul enne 12 külla tulla, et üheskoos õppida.» 3. kursuse filoloog aga ütleb: «Hea on siin. Mujal kisatakse ja karjutakse öösel. Siin on vaikne. Õhtul hilja on tihti kuulda ainult komandandi häält.»

Ja 4. kursuselt:

«Kodu? Siin igatahes rohkem kui kuskil mujal.»

Me käime toast tuppa. Lilled, arvutu hulk teravmeelseid improviseeritud riiuleid laudadest, puupulkadest, klaasist, telliskividest. Ütlesime neile, et saite nüüd suure preemia, milleks võiks seda kasutada peale televiisori (kõik rääkisid millegipärast ainult televiisorist), mida juba nii poolteist aastat parandatavat. Ja kuulsime — raamaturiiulite peale. Isegi kardinapuid ja laualampe leiti tarvis minevat ning — peegleid; oma nägu olla juba ära ununenud. 500 rubla on see preemia — ehk sellest esialgu paremailegi tubadele pisut inventari muretseda ... kui televiisorit jälle vaadata saab.

2. aasta aspirant:

«Köögist paistab see «kodutunne». Oma kodus ei viskaks küll keegi prügikastist mööda.»

Me ei vaadanud kööki. Ainult kontrollil, nagu ütleb komandant, olevat luba ükskõik mis ajal igale poole sisse minna ja iga asja kohta rangelt ja kahtlustavalt aru pärida.

4. kursuse arst:

«Köök on tudengite koristada. Milleks on aga majas mitu koristajat? Ukseklaasid on kaua pesemata, põrandadki koridoris vajaksid rohkemat kui ainult lapiga üle käimist. Duširuumid on väga mustad.»

Ütlesime: «Jaa-jaa.» Et eksamite ajal õppetubades kohti pole, et külalistetuba pole — nad ütlesid, et saavad aru, ruumi ei ole.

Ütlesime: «Jaa-jaa.»

Siis aga väitis üks 4. kursuse filoloog:

«Kui inter on vaid söögi- ja magamistuba, kus on siis kodu?»

Me ütlesime: «Oh-hoo!» sest ta väitis edasi:

«Vaid joodikud istuvad igal õhtul kohvikus või restoranis. Noor inimene on aga vaidlev inimene.» Ja ta tuletas meelde, et mõned noored inimesed kogunisti raudtee jaamas luuleõhtuid pidanud.

Kolmest asjast räägiti meile. Kui hea on, et on vaikne, kui hea, kui oleks televiisor, ja kui veider olevat olnud ... näiteks ühe tütarlapse venda südaõist rongi tänavale ootama saata, sest komandant viis tütarlapse eeskirjade juurde ja ütles, et pärast kella 23 intris viibimine on sinna ööbima jäämine. See aga on eeskirjade järgi keelatud.

Ühel ülikooli komsomolikomitee pleenumil ütles Jaak Allik: «... Oleks kurb, kui me eeldaksime, et ühiskonna harituma kihi moodustavad inimesed, keda käsk või keeld võib takistada tegutsemast oma põhimõtete järgi» (vt. «Tartu Riiklik Ülikool» nr. 37, 22. XII 1967).

4. kursuse filoloog:

«Pole peaaegu ühtki õhtust vaivet, millal ei peaks seletuskirja kirjutama.»

3. kursuse tudeng:

«Paljud eelistavad Vana Tiiki, kus pidevalt ei inspekteerita. Kõige parem internaat peaks olema ära teeninud suuremaid eeliseid, mitte suurimat rangust.»

(järg 4. lk.)

Vabariigi parim...

(Algus lk. 3)

Aspirant:

«Tööpäevadel tulevad tuttavad minu juurde koju pärast tööd 9—10 ajal ja lahkuvad pärast südaööd, kui on tarvis midagi arutada. Ka Tartus on omavahelisteks aruteludeks aega tihti alles pärast raamatukogu sulgemist, tihti aga on vaja lahendada mõni probleem võib-olla juba järgmiseks hommikuks. Selliseid probleeme ei arutata restoranis. Arvan, et mul ei tule oma külaliste pärast punastada, ükskõik, kas nad lahkuvad kell 23 või kell 3 öösel. Praegused sisekorra reeglid aga eeldavad, et ühiselamus elavad amoraalsed inimesed, kes külastamise ajal nagunii sigadusi teevad ja kellel seda siis piirata tahetakse. Mul on õnnetus olla abielus. Abikaasa ei ole perekonnaliige — nii väidab komandant. (Ilmselt pole selle kohta sisekorrareeglites spetsiaalklauslit.) Nii peab ta, saabunud hommikuse rongiga, 2 tundi väljas külastusaega ootama. Kord peab olema, et inimestele elamist meeldivamaks teha, mitte et neid solvata.»

Kusagil on vist veel totaalsem kord, meenub meile. Ja külalistega saab rääkida ainult läbi luugi. Ning meeskülalistega mõnel pool eestseisja eriloal. On selliseid paiku XX sajandil.

Üks filoloog arvas:

«Siia tulevad täiskasvanud inimesed väljakujunenud harjumustega. Neid ei saa väänata nagu jaapani ilupuid.»

Lohutagem: ei tabata — pole varas. Legaalne õine küünlavalgusõhtu ei ole küllalt põnev. Vahest lisame siia: eeskirjade rikkumise romantika.

«Praeguse silmakirjaliku korra säilitamisel on väga tõsine ideoloogiline mõju isiksuse kujunemisele ja võtta endale vastutus selle eest on veelgi rängem» — J. Allik (vt. Ühiselamuprobleemi ideoloogiline aspekt. «Tartu Riiklik Ülikool» nr. 37, 22. XII 1967).

R. PÕLD
A. SIITAM

Koos oli aasta esimene suunamiskomisjon

27.—28. veebruarini olid suunamiskomisjoni ees tulevased arstid. 160 lõpetajat said töökohad Kõrgema- ja Kesk-erihariduse Komitee, Kuurortide Valitsuse, Sotsiaalkindlustuse Ministeeriumi, Kaitseministeeriumi, Teedeministeeriumi, Ühiskondliku Korra Kaitse Ministeeriumi ja Tervishoiuministeeriumi süsteemis üle kogu vabariigi.

Pingeridade esimesed olid Helbe Nutt, Ruth Kajak, Tähti Kibe, Evi King, Helvi Tallmeister ja Sirje Rammi.

Soovime lõpetajatele õppejõudude ja nooremate kursuste poolt «kõva põrumist» ülikooli viimastel eksamitel.

O. AAVEL

Oleme tänulikud

TRÜ ametiühingukomitee ja üliõpilased avaldavad rahvusvahelise naistepäeva puhul VÄGA HEA TEENINDAMISE EEST TÄNU ülikooli profülaktooriumi tädidele.

TRÜ ametiühingukomitee aseesimees (üliõpilaste osas)

„Demograafilisest migreenist" ülikoolis

Mendelssohni «Pulmamarss».

«Eesti NSV nimel kuulutan teid seaduslikuks abielupaariks.»

Statistika kõneleb: 1966. a. — 148, 1967. a. — 125, 1968. a. — seisuga 3. I—26, II — 19.

Arvud üliõpilaste-abiellunute kohta. Möödunud aastal sõlmiti Tartu Perekonnaseisuaktide Büroos 23 ja k. a. jaanuarikuu jooksul 3 üliõpilasabielu.

Ilme Toots (perekonnaseisuaktide büroo juhataja):

«Mõnikord ma küsin, kas abielu ei takista õppimist. «Vastupidi,» vastatakse, «aja kokkuhoid kohtamiste arvelt!» Ei poolda ma neid paare, kes esimestel kursustel tulevad siia meie majja. Iseasi, kui nad on enne ülikooli astumist töötanud, kui neil on elukogemused pluss mingisugunegi materiaalne baas.

Viimastel kursustel, jaa, niisugune abielu võib kujuneda terveks ja täita oma ülesanded. Abiellumisel tuleb mõelda, et sellest hetkest ollakse perekond ja vastutav kolmanda eest.»

Edgar Salumaa (jurist):

«Abielu sõlmimine — see on alles algus. Kõik tuleb veel ees. Abielu ülesehitamine on tohutu raske asi. Kas kohusetunne ongi nii teisejärgulne? Uue põlvkonna sünnitamine-kasvatamine — siin seda kohusetunnet vaja lähebki.»

Sünnib inimene. Uue maailmakodaniku ilmumine toob perekonnale kaasa rõõmu ja muretki. **Kui ollakse üliõpilane** — õpingute tõusude ja mõõnadega kaasnevad isa-ema kohused. Naisüliõpilane, tulevane ema, ei katkesta tihtipeale haiglasse minekunigi õpinguid. Endiselt käiakse loengutel, praktikumides. Muidugi, on võimalus kirjutada avaldus. Dekanaat vormistaks dekreetpuhkuse ja stipendiumi saamine ei katkeks.

Professor B. Urlanis (vt. «Edasi» nr. 38 k. a.):

«Prantsusmaal makstakse tänase päevani noorpaaridele esimestel abieluaastatel teatud abiraha, millega otsekui avansi korras hüvitatakse võimalikke kulusid tulevase kodaniku kasvatamiseks.»

Virve Kask (arst):

«Üliõpilane võib sünnitoetusena saada abiraha kas rektorifondist või teaduskonna ametiühingult. Üleülikoolilise ühekordse toetuse ca 10—15 rbl. saamiseks ei ole ka stipendium määrav.»

Linda Ellermaa (ülikooli ametiühingukomiteest):

«Kes vahetult enne ülikooli astumist on töötanud, saavad 30 rbl. sünnitoetust, mis koosneb kahest osast — 22 rbl. imiku varustuse muretsemiseks, viis kuud hiljem veel 8 rbl. lapse toitmiseks.»

Üliõpilasemad saavad oma lastele tasuta toitu Tartu Linna Laste Piimaköögist kuni lapse aastaseks saamiseni. Selleks tuleb polikliinikusse esitada avaldus, mille alusel jaoskonnaarst annab tõendi.

Helju Tälli (pediaater):

«Bioloogiliselt on üliõpilane õpinguaastail kõige parajamas eas abiellumiseks. Arvestades iivet — positiivne, aga õppimise seisukohalt, ma arvan, miinuse poole kalduv.»

Loengud, õppetöö. Kuhu panna vastne ilmakodanik? **Elamispind.** Moskva Ülikoolis on perekondadega üliõpilastele eraldatud omaette toad. Meie vabariigis on EPA ja TPedI samuti üht-teist suutnud ära teha.

Edgar Salumaa:

«Kõige teravam on ülikoolls perekonnaloomise puhul korteriprobleem.»

Üliõpilane Mall:

«Aga kuhu panna laps, kui endil tuleb loengul käia ja kummalgi ei ela vanemad Tartus? Kui saaks sõime või lasteaeda?»

Linda Ellermaa:

«Ülikoolil on oma lasteaed — 50 kohaga. Eelkõige tuleb aga rahuldada õppejõudude avaldused. Raskusi on nende üliõpilastega, kes elavad meil ühiselamutes. Iseasi, kui Tartus korter on. Siis ei ole puhkepäevad lasteasutustes probleemiks. Erilisi soodustusi aga nendesse asutustesse üliõpilaste laste paigutamiseks ei ole. Ikka üldise järjekorra alusel.»

Neil, kes elavad ühiselamuis, on veel üks võimalus. Vastus kutsungile SOS — väikelastekodud Tartus ja Tartu ümbruses.

Tartu II Väikelastekodu Era tänaval (jutuajamine telefoni teel):

«Üliõpilased on raskes olukorras, tõsi. Viimaste kursuste abielurahvale oleme vastu tulnud, kui kohti on. Mahutame oma majja ainult 45 last. Üliõpilased on distsiplineeritud ja väga kenad, miks neid mitte aidata. Meid ju naljapärast kutsutaksegi «üliõpilaste filiaaliks».»

Edgar Salumaa:

«Perekonnaõiguse küsimused on meil sotsioloogia alal lapsekingades. Terves Liiduski suhteliselt vähe uuritud. 1964. a. doktoridissertatsioon filosoof Hartševilt «Брак и семья в СССР» on üks esimesi kaalukaid töid sellelt alalt. Siin laual on mul praegu k. a. 16. veebruaril Moskvas kaitstud töö jurist Jurkevitšilt.

Erinevate teadusalade esindajate koostööd — vaat mida on vaja.

Üliõpilasabielu? Mida antud olukorras teha? Kuskile ei pääse, selle küsimusega tuleb tegelda.

Üliõpilastel ei ole ju õpinguaastail tõelist iseseisvust, ei elukutset, enamasti puudub materiaalne baas. Abiellumist ei saa aga keelata, see on ju lõppeks puhtisiklik asi.»

Bioloogiliselt on üliõpilane õpinguaastail kõige paremas eas abiellumiseks. (H. Tälli).

«Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi nimel kuulutan teid seaduslikuks abielupaariks. Sellest momendist moodustate perekonna, kelle ülesandeks on mitte ainult hoolitseda ja muretseda teineteise eest, vaid ka õigesti kasvatada järeltulevat põlve.»

Monteerinud LEILI PADEVEST

„Küberneetika aitab kõiki"

(Algus «TRÜ» nr. 6)

Siis konspekteerib suure hoolega, hoiab püsti Sinu pead ja lahti Sinu silmi, kui Sa parajasti magad.

Kallis lugejal Loengul läheb Sul kõht jõletumalt tühjaks ja sellepärast käime ära ka sööklas, kus felix korraldab veatult Sinu vahelesaamise pikka järjekorda ja pistab tasuks kinni Sinu magustoidu. See pole aga peamine, sest pärastlõunal on Sul eksam. Oletagem kõik, et me nüüd õppejõud oleme, sest tudeng olla pakub vaid teoreetilist huvi.

Nüsiis on tarvis välja panna hinne. Te võtate paremast põuetaskust felix'i (vasakus on rahakott, sinna masin ei mahu), panete talle külge punase vända, sest nii on eksami puhul pidulikum. Sisse viite seekord andmed nii: kui palju on tudeng loengult puudunud; missugune on tema keskkooli hinne tööstushügieenis; kui palju te olete kohanud tudengit «Verneris» (ja mitu korda temaga restoranis kokku saanud); mitmendas reas ta loengul istus, kui ta üldse istus jne., jne., kuni teil kannatus katkeb.

Masin lahendab tekkinud 115 tundmatuga ja 114 tuntuga võrrandi ära ühe punase vända pöördega. Tuletame siinkohas meelde, et masina hindele tuleb tavaliselt paar-kolm palli juurde liita, sest felix kardab ennast dekaani ees kompromiteerida ja pakub alati pigem vähem aga paremini.

Armas lugeja, muutu nüüd kiiresti üliõpilaseks ja too kõrvaltoast ära bridži-, pokkeri- ja doominomängijad, sest kohe läheb stipi jagamiseks.

Ja kui Sa seda täpselt tahad teada, siis käib see nii.

Terve osakond koguneb suurde ruumi (näit. dekanaati), kus dekaani eestvedamisel kinnitatakse pidulikult felix'i külge loosiratas. Loosiratta sisse pannakse kõikide tudengite nimed ja et asi dekanaadile huvi pakuks, siis ka õppejõudude nimed. Kellel on mõni võlg, kas siis intriüür, puudutud eriõpetuse tund või teha sõbrale pott õlut, selle nimi pannakse sisse kaks korda, sest tal on rohkem raha vaja. Nüüd keerab dekaan felix'i vänta nii mitu korda, kui palju on osakonnas üliõpilasi. Olgu öeldud meeldetuletuseks, et vända teises otsas on päratult suur loosiratas, mis loomulikult ringi käib. Siis peetakse ratas kinni ja eesti rahvariietesse mässitud osakonna populaarseim õppejõud võtab välja iga kümnenda nime. Teaduskonna nõukogu otsustab neile jalamaid maksta veidi kõrgendatud stipendiumi. Edasi võtab keegi välja iga viienda lipaka ja ka neile makstakse stippi. Kelle nime välja ei võeta, võib seda ise teha või siis ametiühingult toetust paluda. Vaatamata kõigele on elektronarvutite abi ikka suur küll, eks ju!

Kui Sa nüüd, rahapakk taskus, mööda tänavat lähed ja armas arvuti äkki Sulle sosistab, et «edi, eda, edoinas», siis võta teadmiseks, et Sinu epsilonümbruses on mõni UFO, ning lase ise kiiresti jalga, sest UFO-d korjavad kohkunud näoga poisse (andmed ajalehest «United States News and World Report»).

Naistepäevaks muretse endale paar arvutit, sest rehkendamist kui palju. Esiteks: mitmele naistudengile õnne soovida, kui üldse soovida; teiseks: kingituspakid jagada nii, et ükski õrnem pool ei saaks sama kingitust, mis Sina temalt uueks aastaks said; kolmandaks: lahendada Sinu ülejäänud mured ja võtta Sinu eest napsi, sest muidu pole Sust õigel ajal asja.

Kui Sa vajad felix'i abi kontrolltöö aja kokkuleppimise asjus, siis lülita arvuti heaga 12. kanalile ja vaata iluuisutamise MM-võistlusi. Kogemused on näidanud, et selles asjas ei aita küberneetikagi.

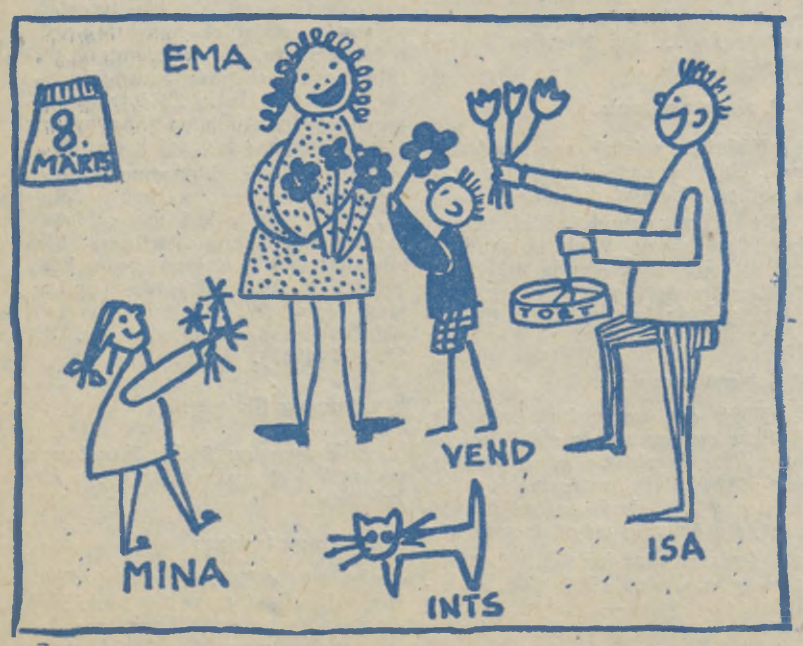
Ja lõpuks. Kevadel, kui Sind hakkavad tülitama mehed suvetööde staabist ja EÜE-st, siis lase felix'il endale veel kord sisendada mõtet, et Sa suvel hoopis Musta mere äärde sõidad. See tehtud, luba neile oma masin asendama kõiki neid staape, sest moodi on läinud TTO. Ära unusta Musta mere äärest tervisi saatmast.

Kallis lugejal

Arvuti on inimese parim sõber, kui ta on õnnelik. Katsu ka Sina oma abiline õnnelikuks teha ja ära kanna teda vasakus taskus. Usu meid, ei ole midagi paremat kui rahulolev arvuti.

H.-J. RIESEN

PÄEVAKAVA

A. OISSARI joonistus

Följeton

Mis maksab üks naistepäev?

Lillejärjekord hüples märtsihommikuses kahus jalalt jalale ning haudus roosilisi mõtteid nartsissidest, mida putkaluugist raske raha eest üksikult ja vihaviisi kätte jagati. Maas põlesid lõkked, surisesid priimused, keedeti teed. Mõned meeskodanikud hiilisid ikka kambakesi lihapaviljoni nurga taha ning tulid tagasi hoopiski optimistlikumatena, palged õhetamas.

Kannatuste raja lõppkolmkõlaks ehk akordiks pidi saama pidulik hetk, mil õied perekonna naisliikmetele annetatakse — hällilastest kuni vanaemadeni välja.

«... olgu sirel see,
roos või orhidee ...»

ümises keegi selja taga. Orhideesid muidugi ei olnud, jäälilli küll. Külm oli ka.

Ja üks ruudulises kaftanis noormees võnkles ikka saba otsas, ikka nii küljetsi vahele. Talle öeldi pahasti. Et ta oli lõpus, jäi ta lilledest ilma. Mina sain.

Kodus võtsin riiulist teadeteagentuuri ONR aastaraamatu, mis UNESCO väljaandel ilmub, ning lõin lahti märgusõna «8. märts» kohalt:

... 4202 külmavõetud varvast,

... 15393 purukspekstud taignarulli,

... 83 442,5 dekaliitrit alkoholi, millise kogusega Võrtsjärve allveelaevastiku pooleks tunniks käima võiks panna.

... 5229 pahupidi pööratud kingitustekauplust ja -osakonda.

... 1440 minutit (ööpäev) töötuse seisakut (iga minut maksab 5 000 000 000 rubla), 1 minutis võiks toota 240012 paari pika varrega saapaid või 4010101 tingpudelit odõõri «Mustad silmad».

Ja nii edasi kümme lehekülge halastamatuid arve. Vaat' mis maksavad naised!

Tihane lendas mu aknale, kaela alt valge, kõht kollane ja siristas:

«Aga naeratused? Aga naeratused?»

Siin ja edaspidi kasutatud andmeid koguteosest ONR in UNESCO, Paris, 1967, lk. 112—128.

TRESOR

ELKNÜ KESKKOMITEELT

ELKNÜ Keskkomitee avaldab tänu TRÜ Rahvakunstiansamblile ja tema kunstilisele juhile H. Mikkelile aktiivse kaasabi eest ELKNÜ XIV kongressi ettevalmistamisel ja läbiviimisel.

TEATED

TÄHELEPANU!

Esimeste kursuste aktiivi seminar toimub 13. märtsil keemia ringauditooriumis kell 18—19.30. I kursuste sekretäride ja asetäitjate osavõtt kohustuslik.

Vestleme komsomoliorganisatsiooni kohast ja ülesannetest ülikoolis; sellest, mida annab komsomolitöö noorele inimesele eneseteostamiseks ja «ilmaparandamiseks»; millised probleemid erutavad kogu vabariigi üliõpilaskonda.

*

NB!

Osakondade (raviosakonna kursuste) sekretäride nõupidamine toimub 12. märtsil kell 16.30 komitee ruumes.

ELKNÜ TRÜ Komitee sekretariaat

*

14. märtsil kell 18 ootame 139. auditooriumisse kõiki, keda huvitab,

KUIDAS ELAB JA TÖÖTAB TUDENG INGLISMAAL?

NB-tooriumis kuulete seekord meie tudengite värskeid reisimuljeid.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 1732. MB 00720.

Kõigi maade proletaarlased, ühinegem!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 8 (693) Reedel, 15. märtsil 1968 XXII aastakäik

Väljavõte ELKNÜ XIV kongressi resolutsioonist

Kõrgemate koolide ja tehnikumide komsomoliorganisatsioonide peamiseks ülesandeks on üliõpilaste, tulevaste spetsialistide kasvatamine Kommunistliku Partei ja nõukogude rahva kangelaslike traditsioonide, marksismi-leninismi teooria sügava mõistmise vaimus. Marksistlik-leninliku teooria omandamiseks, üliõpilastes kommunistlike veendumuste kujundamiseks on kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonid kohustatud oma tegevusega kaasa aitama NLKP Keskkomitee otsuse «Abinõudest ühiskonnateaduste edasiarendamiseks ja nende osa suurendamiseks kommunistlikus ülesehitustöös» elluviimisele, korraldades ühiskonnateadustealaseid teoreetilisi konverentse, organiseerides poliitiliste klubide ja lektooriumide tööd, kohtumisi tuntud teadlaste, partei- ja nõukogude töötajatega.

ELKNÜ Keskkomiteel korraldada koos Eesti NSV Ministrite Nõukogu Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komiteega üliõpilaste ühiskonnateadustealaste tööde võistlusi ja ülevabariigilisi teoreetilisi konverentse. ELKNÜ Keskkomiteel jätkata ülevabariigiliste üliõpilaskonverentside korraldamist.

Komsomoliorganisatsioonid on kohustatud võitlema selle eest, et üliõpilased omandaksid sügavaid ja kindlaid teadmisi, suurendama üliõpilaste vastutust ühiskonna ees oma kohustuste täitmisel, arendama organiseerimistöö vilumust.

Komsomolikomiteed on kutsutud aktiivselt kaasa aitama parteiorganisatsioonidele ja rektoraatidele õppeprotsessi organiseerimisel, tähelepanelikult tundma õppima ja analüüsima üliõpilaste ajabilanssi ja üliõpilaste halva edasijõudmise põhjusi, tegema rektoraatidele konkreetseid ettepanekuid õppeprotsessi täiustamiseks. Erilist tähelepanu on vaja pöörata esimeste kursuste üliõpilastele.

Kohustada kõrgemate koolide komsomolikomiteesid üliõpilasi laialdasemalt kaasa tõmbama teaduslik-tehniliste ühingute, ühiskondlike konstrueerimisbüroode ja uurimislaboratooriumide tööle. ELKNÜ Keskkomiteel korraldada regulaarselt ÜTÜ parimatele tööde ülevaatusi ja konkursse.

Kongress teeb kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonidele ülesandeks senisest suurema vastutustundega arendada ja rakendada üliõpilaselu korraldamisel omavalitsust, rohkem kanda hoolt üliõpilaste eluolustikuliste küsimuste lahendamise eest.

Kiita heaks Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva tegevus vabariigi maaehitusobjektidel ja kohustada kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioone aktiivselt osa võtma EÜE töö organiseerimisest.

Kongress kohustab ELKNÜ Keskkomiteed, ELKNÜ linna- ja rajoonikomiteesid parandama kõrgemate koolide ning tehnikumide komsomoliorganisatsioonide töö sisulist juhtimist, komsomoliaktiivi kasvatamist ja õpetamist.

Kongress teeb ELKNÜ Keskkomiteele ülesandeks taotleda vabariigi üliõpilaskonna hulgas tehtava töö parandamiseks vabariikliku üliõpilasajalehe väljaandmist.

Arutada pleenumitel ja büroodel regulaarselt üliõpilaste kasvatamist, õppida tundma ja juurutada paremaid töökogemusi, osutada praktilist abi komsomoliorganisatsioonidele neile antud õiguste ärakasutamiseks üliõpilaste õppimise ja elu-oluga seotud tähtsate küsimuste lahendamisel. Aktiivsemalt kaasa haarata üliõpilasi elanikkonna hulgas tehtavasse agitatsiooni- ja propagandatöösse, tihendada kõrgemate koolide ja asutuste, ettevõtete ning majandite komsomoliorganisatsioonide vahelist sidet.

Komsomoli linna- ja rajoonikomiteed, komsomoli algorganisatsioonid on kohustatud pidevalt ja konkreetselt tegelema parimate kommunistlike noorte soovitamisega kõrgematesse õppeasutustesse ja tehnikumidesse. Senisest enam on vaja soovitada kommunistlikke noori õppima ettevõtete ja majandite stipendiaatidena.

Ülikooli komsomolikomitees

ELKNÜ TRÜ Komitee büroo arutas 6. märtsil 1968. a. põhilise punktina siseorganisatsioonilise töö küsimusi. Büroo leidis, et liikmemaksude tasumise osas valitseb ülikooli komsomoliorganisatsioonis lubamatu olukord (pidevalt ignoreerivad tasumise tähtaegu ja on liikmemaksude võlglased spordimeditsiiniosakond, ravi-(vene) osakond, füüsika (vene) teoreetiline osakond, vene filoloogia osakond, Kehakultuuriteaduskond jt.). Juba teist kuud on Tartu Riiklikus Ülikoolis liikmemaksude võlglaseks iga neljas kommunistliik noor.

I. Liikmemaksude tasumisel pidevalt tähtaegadest mittekinnipidamise pärast karistati:

Kehakultuuriteaduskonna siseorgsektori liiget Jaak Hünersoni ja teaduskonna sekretäri Tiiu Kõresaart valju noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega;

füüsika-(vene) osakonna siseorgsektori liiget Valentin Timofejevit suulise noomitusega;

vene filoloogia osakonna siseorgsektori liiget Svetlana Gatšenkovat valju noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega ja osakonna sekretäri Albert Baiburinit suulise noomitusega.

Büroo karistas raviosakonna üliõpilast Pjotr Jegorovit suulise noomitusega, sest ta pole end seniajani TRÜ komsomoliorganisatsioonis arvele võtnud. Ühtlasi ilmnes arutamise käigus, et Jakuutia ANSV-st pärit olev P. Jegorov ei tunne vajalikul määral ÜLKNÜ põhikirja.

II. ELKNÜ TRÜ Komitee büroo võeti ÜLKNÜ liikmeks vastu Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilane Jaan Sootak.

Büroo andis raviosakonna IV kursuse üliõpilasele Anti Liivile soovituse sõiduks turismigrupiga Poolasse käesoleva õppeaasta lõpul.

* * *

Käesoleva nädala algul ilmus TRÜ komsomolikomitee «INFORMATSIOONIBÜLLETÄÄN» nr. 2, mis sisaldab materjale TRÜ komsomoliorganisatsiooni tegevuse kohta veebruarikuu vältel.

Komsomolikomitee teatab: esmaspäevale, s. o. 18. märtsile k. a. planeeritud aktiivi nõupidamine, kus pidi esinema ELKNÜ Keskkomitee sekretär («ELKNÜ XIV kongressi töö tulemustest»), jääb meist mitteolenevatel põhjustel ära.

Ühiskonnateadused kõrgemates õppeasutustes

Tartu on kõrgemate õppeasutuste, teaduslike uurimisinstituutide ja koolide linn, kus viljakalt töötavad sajad teadlased, tuhanded pedagoogid. Ja on loomulik, et suurt huvi äratas siin NLKP KK otsus «Abinõudest ühiskonnateaduste edasisel arendamisel ja nende osa tõstmisest kommunistlikus ehitustöös».

Mida siis on teinud Tartu kõrgemate õppeasutuste kommunistid selleks, et täita Keskkomitee määrust?

Professor L. Stolovitš TRÜ ühiskonnateaduste kateedrite parteialorganisatsiooni sekretär:

Ühiskonnateaduste kateedrite õppejõudude ees seisavad suured ülesanded. Tahaksin seoses sellega eriti rõhutada parteiorganisatsioonide osa teadlaste ja õppejõudude loomingulise aktiivsuse toetamisel, printsipiaalsuse ja vastastikuse nõudlikkuse arendamisel. Meie organisatsioonis on 50 kommunisti. Kõik ühiskonnateaduste kateedrite õppejõud on partei liikmed. Peaaegu igal teisel on teaduslik kraad. Filosoofiakateedri kaks õppejõudu kaitsesid edukalt doktoriväitekirja.

Siin töötab kuus teaduste kandidaati. Mitmel ühiskonnateaduste kateedri õppejõul on ilmunud trükist põhjalikke uurimistöid. Näiteks hiljuti ilmus professor M. Bronšteini monograafia «Kolhoositootmise tasakaalustamisest». Sel aastal ilmub Moskva kirjastuse «Ökonoomika» väljaandel sama autori teine teos «Looduslik-majanduslik arenemine ja kolhoositootmise stimuleerimine». «Tunnetuse ühiskondlikust iseloomust» — nii on pealkirjastatud dotsent J. Rebase monograafia. Filosoofiateaduste kandidaadil A. Gorjatšoval ilmus huvitav brošüür «Ühiskondlik psühholoogia». Paljude TRÜ ühiskonnateaduste õppejõudude teaduslikke artikleid on avaldatud keskväljaannetes ja välismaal.

Suur praktiline tähtsus on konkreetsetel sotsioloogilistel uurimistel, mille alusel me teeme üldistusi ja soovitusi. Meie parteiorganisatsioon korraldas koos ülikooli komsomolikomiteega üliõpilaste ankeetküsitluse, et välja selgitada, kuidas üliõpilased omandavad ühiskonnateadusi. Selle küsitluse tulemused võtsime kokku parteikoosolekul.

Et väga paljud kateedrid tunnevad suurt huvi sotsioloogiliste uurimiste vastu, organiseeris meie parteiorganisatsioon üleülikoolilise sotsioloogiliste uurimiste komisjoni.

NLKP ajaloo kateedri dotsent J. Kalits ja teadusliku kommunismi kateedri juhataja A. Blumfeld korraldasid TRÜ üliõpilaste hulgas kü-

(Järg 2. lk.)

TÄHELEPANU!

TÄNA algusega kell 15 (peahoone aud. 139) toimub A. M. GORKI sünniaastapäevale pühendatud

TEADUSLIK KONVERENTS

Päevakorras:

1. N. Andresen — Gorki ja 1930-ndate aastate Eesti
2. V. Bezzubov — Gorki ja 1920-ndate aastate nõukogude kirjanikud
3. Z. Mints — Konfliktist Gorki varasemas loomingus
4. O. Semjonova — Gorki «Muinasjutud Itaaliast»
5. A. Trummal — Gorki ja Flaubert

AKTIIV OLI KOOS

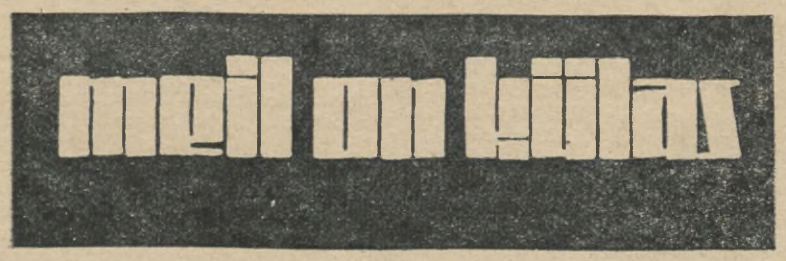
Teisipäeva õhtupoolikul kogunesid osakondade sekretärid ja grupporgid ühiskonnateaduste maja kõige suuremasse auditooriumisse, et saada üksikasjalikku ülevaadet ELKNÜ XIV kongressi tööst. Lähemat informatsiooni ülikooli komsomoliaktiivile andsid kongressi delegaadid Jaak Allik, Mikk Titma, Paul Kenkmann, Sirje Endre ja Toomas Sutt.

Tutvustati kongressi sõnavõtte, räägiti nende tasemest (mis mõne esineja puhul tugevasti soovida oli jätnud) ja põhiprobleemidest. Meie delegaadid leidsid, et kongressil esinemine peaks siiski erinema tavalisest komsomolikoosolekust või mõne kitsa eriala kokkutulekust. Kongressi kokkutulemine eeldab aktuaalsete probleemide ülestõstmist ja nende tõsist ja arukat läbiarutamist.

Aktiivi ees esinejad puudutasid mõningal määral kongressi kodukorda ja töömeeleolu (vastused auditooriumi küsimustele).

Lõpuks loeti ette ELKNÜ XIV kongressi resolutsiooni see osa, mis konkreetselt puudutab kõrgemate koolide kommunistliikke noori.

TEATRIKUU

Kaarel Ird

Kõigepealt tundub mulle, et üsna mitmed mulle esitatud küsimused kuuluvad niisuguste hulka, mille ümber toimuvad vaidlused üle kogu maailma ja mille kohta on käibel palju üksteisele risti vastu käivaid arvamusi, millest ühtegi ei saa pidada igavesti ainuõigeks ja lõplikuks tõeks nendes küsimustes.

Selliste hulka kuulub kindlasti ka teie poolt mulle esitatud esimene küsimus.

1. Te olete mitmes intervjuus öelnud, et vanad teatrid nagu «La Scala», «Comedie Française» ja ka «Vanemuine» peavad säilitama oma näo ja jääma n.-ö. traditsioonilisteks kunstitempliteks, kuhu otsingutelt alati tagasi pöörduda saab. Kas on võimalik, et Tartu ainus teater saab seda positsiooni hoida ja kas see on otstarbekohane. Milline on Teie arvamus selles küsimuses?

Kohe pärast Oktoobrirevolutsiooni kostis hulgaliselt hääli, et sellised vanad teatrid, nagu Moskva Suur Teater, Akadeemiline Väike Teater ja Moskva Kunstiteater tuleksid üldse likvideerida. Et samad inimesed nõudsid ka Tretjakovi galerii, Ermitaaži kunstikogude ning kogu klassikalise muusika ja kirjanduse, seega kogu mineviku kunstipärandi likvideerimist, siis sai seda, mida likvideerida taheti, nii palju, et kunsti polekski enam järele jäänud. Ja kuigi tollal olid parteil päevakorral tähtsamad, nõukogude korra elu ja surma küsimused, jätkus Lunatšarskil ja Leninil Maksim Gorki agaral kaasabil aega ja jõudu sellele kultuurihävitamise kampaaniale õigel ajal piir panna.

Kuid kas ei kuulu ka niisugused teatrid nagu «Vanemuine» oma ajalooliselt väljakujunenud loomingulise palgega kultuuripärandi hulka, mida tuleb säilitada. Kas eesti kultuur muutuks sellest rikkamaks, kui «Vanemuine» loobuks neist Menningu traditsioonidest, mis seni on kujundanud tema oma näo ja võtaks üle Pinna ning Altermanni artistlik-virtuooslikele traditsioonidele tuginenud «Estonia» näo? Kas rikastuks eesti teatrikunst, kui «Vanemuise» muusikalavastused loobuksid oma seni kujunenud mängulis-lavalistest traditsioonidest ja püüaksid matkida «Estoniat»?

Või arvavad küsimuse esitajad, et traditsioone pole üldse vaja? Ma arvan, et me eksime, kui me kujutleme, nagu võinuks Mart Saare, Heino Elleri, Artur Kapi loomingut sündida ei millestki Jaan Räätsa, Eino Tambergi, Veljo Tormise ja Arvo Pärdi looming. Või et eesti luulesse Juhan Liivi, Gustav Suitsu luuleta oleks võinud tulla August Sanga, Kersti Merilaasi, Betti Alveri luule ja ilma nende eespool nimetatuteta Paul-Eerik Rummo luule.

Küsimusele, kas me «Vanemuine» suudab seda positsiooni hoida, pole mõtet vastata sõnadega, sellele vastab ainult aeg.

Küsimusele, kas see on otstarbekas, tahaksin ma vastata küsimusega, miks ta siis ei ole otstarbekas ja kellele ta ei ole otstarbekas?

«Vanemuise» teatrit on keskajakirjandus viimasel ajal pidevalt nimetanud omapäraseks üleliidulise tähtsusega loominguliseks laboratooriumiks. Ja käesoleva aasta esimesel poolel toimub jälle selles «laboratooriumis» kaks üleliidulist seminari; tähendab seda teatrit on sellisena praegu isegi üleliiduliselt vaja. Muide, üks neist seminaridest toimub rahvusteatrite näitejuhtidele, teise teemaks on kaasaegse ooperiteatri režissuuriprobleemid.

Ja kas on siis tõesti halb, et Tartus peale üleliidulise tähtsusega Kääriku spordibaasi, Loomakasvatuse ja Veterinaaria Teadusliku Uurimise Instituudi, Tõravere Observatooriumi ja veel mõningate teiste taoliste asutuste on ka «Vanemuise» näol mõningal määral üle vabariigi piiride ulatuva tähtsusega vaimuharimise asutus? Muide, kui arvatakse, et traditsioonide säilitamine võib teatri viia loomingulisse paigalseisu, siis see on asjata hirm. Kunsti ei vii seisangusse mitte traditsioonidest lugupidamine ja üldse mitte traditsioonid kui niisugused, vaid küsimus seisab selles, kas traditsioone rakendatakse loomingulisel või mehhaaniliselt. Kogu küsimus on selles, kas traditsioone rakendab loov kunstnik või käsitööline-kopeerija.

2. Milline on Teie arvates eesti teatris algupärandite ja tõlketeoste vahekord ja milline see peaks olema?

Minu arvates on loomulik, et meie teatrites peavad keskse kohal olema nõukogude eesti autorite algupärandid. Sest kui me ütleme, et algupärandeid on teatri repertuaaris palju, siis homme võib tulla keegi teine ja ütelda, et ka eesti algupärast muusikat ja kirjandust kirjutatakse liiga palju. Ja arvesse võttes meie maal valitsevat tohutut paberipuudust, leiab see paljude ametnikkude hulgas, kes selle paberipuuduse pärast iga päev pahandada saavad, suure hulga tuliseid toetajaid.

Peale selle, kui me üldse teatrikunsti all mõistame midagi rohkemat kui ainult kõva häälega teksti mahalugemist kostümeeritud näitlejate poolt, siis võime tõdeda, et ükskõik missuguse maa ja rahva teatrikunst on oma loomingu tipuni

(Järg 2. lk.)

HUVITAVAT ÜLIKOOLI AJALOOST

M. E. Styx

Ülikooli rektor a. 1813—1814

Martin Ernst Styx sündis 31. detsembril 1759. a. Riias välismaa kodakondlase pojana. Sealsamas omandas ta lütseumis esialgse hariduse, seejärel õppis arstiteadust Jenas ja Göttingenis (1779—1783). Meditsiini- ja kirurgiadoktori kraadi sai Jena ülikoolis töö eest anatoomia alalt. 1784. a. sooritas ta Peterburis eksami praktika õigusele Venemaal. Seejärel töötas lühemat aega kreisiarstina Oudovas ja Peterburis, 1785—1790. a. juhatas hospidali Orenburgis. Pärast seda asus ta Baltikumi, kus määrati Tallinna sõjaväehospidali peaarstiks, 1791. a. aga viidi üle samale ametikohale Riiga. 1793. aastast tegutses Styx vabalt praktiseeriva arstina Riias, kus avaldas raamatu «Aadrilaskmisega kuritarvitamisest balti kubermangudes» (1793).

26. detsembril 1800. a. kutsus kuratoorium Styxi esimesena Tartu ülikooli Arstiteaduskonna professoriks (anatoomia ja kohtumeditsiini alale). Vahepeal valmis Styxil töö *«De Russorum balneis calidis et frigidis»* (ilmus Tartus 1802. a.), mis on üheks esimeseks katseks välja selgitada vene sauna füsioloogilist ja meditsiinilist tähtsust. 1802. a. viidi Styx üle dieteetika, riikliku ja populaarse meditsiini professoriks. See hügieenilise sisuga distsipliine ühendav kateeder eksisteeris ajutiselt, ainult 1802/1803. õppeaastal. 1803. a. ülikooli põhikiri ei näinud enam ette sellist kateedrit ning Styx kinnitati dieteetika, *materia medica* (farmakoloogia), meditsiiniajaloo ja -kirjanduse professoriks.

Aastatelt vanima professorina valiti Styx Arstiteaduskonna esimeseks dekaaniks. Dekaan oli ta ka edaspidi (1803—1804, 1807, 1811, 1814, 1819—1820, 1825—1826), 1809—1816. a. oli ta ka kliinilise instituudi majandus- ja politseidirektoriks. Seoses sellega on Styxil teeneid Arstiteaduskonna organiseerimisel. 1813. a. esimesel poolel täitis Styx prorektorina rektori kohuseid, seejärel valiti rektoriks 1813/1814. õppeaastaks. Rektori kohale asumisel pidas Styx kõne «Üliõpilaste suhtlemisest haritud seisustega» (1814). Selles, nagu teisteski Styxi töödes, avalduvad tema üldised materialistlikud tõekspidamised.

Styx luges farmakoloogiat ja retseptuuri, tollal veel ainult raviainete ja droogide lihtsa kirjeldusena alfabeetilises järjekorras. Ta on uurinud hiniini asendamise võimalust kohalike ravimtaimedega (1817), samuti avaldanud mõned artiklid läkaköha ravimise ja oksevahendite toime kohta.

Märksa suuremad on Styxi teened hügieeni õpetamisel. Alates 1802. a. luges ta regulaarselt dieetikat (haaras ka isikliku hügieeni küsimusi) ja alates 1805. a. tema kateedri juurde ametlikult mittekuulunud ainet — meditsiinilist politseid (haaras riigivõimu vaateväljas olnud ühiskondlikku laadi hügieeni küsimusi). 1807.—1812. a. seoses Napoleoni sõdadega luges ta neid aineid kõigi teaduskondade üliõpilastele. Styx tõstis üles erikursuste «Kehalisest kasvatusest ja selle mõjust vaimsetele omadustele» ning «Esmaabi äkkhaigestumiste ja õnnetusjuhtumite puhul» lugemise vajaduse. Muuhulgas määrati 1819. a. Styxi ettepanekul Emajõel kindlaks üliõpilaste suplemiskoht. Samuti tegi Styx oma ettepaneku asutada koosseisuline dotsendi koht ja teha sellele ülesandeks dieetika ja meditsiinilise politsei (s. o. hügieenilise sisuga distsipliinide) õpetamine. 1823. aastast hakkaski neid aineid lugema dotsent H. J. Köhler. Nende ainete õpetamise koondamine ühe õppejõu kätte oli esmakordne Venemaal. 1833. a. taotles Arstiteaduskond vastava professuuri loomist. 1842. a. täiendavate koosseisude andmisel ülikoolile loodigi see nimetuse all «riiklik meditsiin». Selle kateedri professori ülesandeks oli ka kohtumeditsiini õpetamine. Samaaegselt Kiievi ülikoolis asutatud taolise kateedriga olid need esimesteks ja tollal ainukesteks Venemaal. Tervishoiu-alaste distsipliinide koondamine ühte kateedrisse etendas hügieeni arengus positiivset osa.

Styx pööras suurt tähelepanu ka tervishoiu-alaste teadmiste populariseerimisele. Teda võis õigusega pidada üheks sanitaarhariduse pioneeriks Venemaal. Styx püüdis välja töötada sanitaarpropaganda teaduslikke aluseid. Veel ülikooli avaaktusel 1802. a. esines ta kõnega *«De medicinae popularis necessitate et utilisate»* («Populaarse meditsiini vajalikkusest ja kasulikkusest»). Selles ta rõhutas: «On vaja tugevdada talurahva tervist, anda temale vahendid, mille abil saaks valitsevaid haigusi mitte niivõrd ravida, kuivõrd nende eest hoiduda.» (minu sõrendus — V. K.). Styx kutsus üles tegema valgustustööd talurahva seas ning astus välja nende vastu, kes väitsid, et populaarmeditsiiniline õpetus pole üldse vajalik või et see on isegi kahjulik. Ta kinnitas, et iga inimene peab tundma oma kehaehitust ja kõige selle mõju, mis võib teda kahjustada. Styx rõhutas, et õigesti korraldatud meditsiiniliste teadmiste populariseerimine aitab säilitada riigile tuhanded inimesed. Ta tõstatas ka populaarse meditsiini loengute pidamise vajalikkuse tulevastele õpetajatele ja pastoritele. Prof. G. Jäsche, kes andis Styxi kõne koos teiste kõnedega välja, lisas märkuses, et Styxi mõtted populaarse meditsiini kohta väärivad avaldamist eri keeltes.

Samal 1802. a. avaldaski Styx saksa keeles «Populaarse meditsiini ideed koos populaarmeditsiiniliste loengute temaatikaga nende kuulajatele». 1803. a. avaldas Styx vaimulikele ja mõisnikele mõeldud «Populaarse meditsiini käsiraamatu». See kujutas endast esimest osa alapealkirjaga «Tervisehoidmise õpetusest». Kavas olnud teine osa (esmaabi ja lihtsamad raviviisid kodustes tingimustes) jäi trükis avaldamata.

Styx omistas suurt tähtsust haiguste profülaktikale ning sai juba siis aru sanitaarhariduse kui haiguste vältimise ühe abinõu tähtsusest. Kuid erinevalt D. G. Balkist, kes arendas ühiskondlikke elemente hügieenis, koondus Styxi arusaamine profülaktikast peaasjalikult isiklikule profülaktikale. Peale vastavate teoste väljaandmise püüdis Styx sanitaarharidust levitada ka sel teel, et luges spetsiaalset populaarse meditsiini kursust kõigi teaduskondade üliõpilastele (1802—1804, 1810, 1815, 1827).

Styx käsitles kliima, atmosfääri, aastaaegade, eluviisi, toitluse, une ja ärkveloleku ning temperamendi mõju tervisele, puudutas vaimset tööd, keha omadusi ja eelarvamusi, analüüsis ka abielu küsimust ja käitumist raseduse ajal. Eri peatüki pühendas ta tervise kaitsmisele epideemiliste haiguste puhul. Styxi hügieenialased soovitused olid enamikul juhtudest täiesti ratsionaalsed. Näiteks nõudis ta igas kohas uurida vee joogikõlblikkust, soovitas puhastada vett sõepulbri abil, toonitas värske puuvilja kasulikkust toidus, eriti hapukapsa skorbuudivastast toimet jne. Muuhulgas ta soovitas põhjalikult uurida mineraalveeallikaid Liivi- ja Eestimaal, sealhulgas võimalust kasutada Pärnut ravikuurordina. Käsitletavaid küsimusi püüdis Styx siduda kohalike tingimustega ja nende mõjuga talupoegade tervisele. Viimaste sagedast haigestumist talvel sidus ta nende viletsate elamutega, haigestumist kevadel seletas aga nende kehva toiduga, sest töö nõudis just siis talupoegadelt suurt jõudu; pingelise töö tõttu sügisel said talupojad vähe magada, mis samuti kahjustas nende organismi.

Styx läks erru teenelise professorina 1826. a., kuid 1827. a. jätkas veel tasuta õppetööd, lugedes meditsiinilist politseid ja populaarset meditsiini. Ta suri Tartus 25. märtsil 1829. a.

V. KALNIN

ÜTÜ konverents algab mõne päeva pärast

ÜTÜ NURISEB, ET

kuidagi ei leia kohta, kus ÜTÜ konverents kenasti lõpetada. Kääriku ei anna oma ruume, väljastpoolt ülikooli ei saa. Aga kuidas sa viid 150—200 üliõpilast ja külalist Valgemetsa ja kostitad neid päeva läbi võileibadega? Ometi on ÜTÜ-l juubeliaasta ja eks juubilar taha ka seetõttu väärikam olla. Ehk leidub veel mõni võimalus? Saavad ju komsomol, ametiühing ja kursuserahvas oma käsutusse pidevalt Kääriku spordibaasi ruume kõiksuguste ürituste pidamiseks. Kui mitmel korral oleks ÜTÜ nõukogulgi vaja olnud Käärikul kokku saada! Siiani leitakse meie taotlused tühised olevat. Aga vaevalt need seda on. Kord ei saa kohvikuruume, kord ei anna jaatavat vastust klubi. Kas tõesti on kõik teised tööd ja tegemised tähtsamad kui Üliõpilaste Teadusliku Ühingu konverents?

Kuidas suhtumist nimetada? Lihtsalt — ignoreerimine.

ÜTÜ TEEB REKLAAMI ...

... vilistlastele pakume peale vaimutoidu huvitavaid õhtupoolikuid. Istume kohvitassi taga, vahetame mõtteid ÜTÜ üle, esinevad M. Kask, A. Rõõmusoks, H. Sarv, täiendame lünki ajaloos, sest paraku oleme me juba ise ÜTÜ ajalugu. Tutvustame «Vanemuist» ja räägime ülikooli aula taastamisloost.

... tulge ilmtingimata Arstiteaduskonna poolt korraldatavale sümpoosiumile, sest te kuulete huvitavaid ettekandeid, nagu

«Sõna kui individuaalse mõjutamise vahend»
«Mõtlemise tüüpide probleem»
«Teadvuse tasemetest»
«Isiksuse arvestamisest arsti igapäevases praktikas»

A. SAAR

RÜL teatab

Alžiir, 11. veebruar (RÜL) — **kaheksa tuhat Alžiiri Ülikooli üliõpilast võtsid osa 24 tundi kestnud streigist, mis organiseeriti protestiks juhtiva partei, Rahvusliku Vabastusrinde katsete vastu võtta üliõpilastelt õigus valida demokraatlikult oma juhte.**

Streik organiseeriti vastuseks RV sekretäri Ahmed Kaidi ringkirjale Alžeeria Üliõpilaste Rahvusliku Liidu tegevuse normaliseerimise kohta. Tsirkulaaris, mis oli adresseeritud üliõpilastele, nõuti, et ülikoolid peavad saatma RV-le jaanuari lõpuks kõigi üliõpilaste nimekirja, mille järgi RV määrab ühe üliõpilase igast teaduskonnast, kes võtavad osa teaduskonna üldkoosolekust ja jälgivad, et RV-i opositsioon ei pääseks üliõpilaste liidrite hulka. Nimetatud üliõpilased on kohustatud üldkoosolekust osa võtma ja need, kes sealt puuduvad või keelduvad hääletamisest osa võtmast, võetakse vastutusele.

Peab märkima, et RV selline teguviis järgnes president Boumedienne'i kõnele, mille too oli pidanud novembris uue akadeemilise aasta alguse puhul ja milles ta oli ametlikult rõhutanud üliõpilaste õigust valida demokraatlikult oma juhte ilma igasuguse vahelesegamiseta mõne partei poolt. Alžeeria Üliõpilaste Rahvuslik Liit tervitas seda, toetades uut positiivset tendentsi valitsuse suhtumises.

Valitsus vastas üliõpilaste keeldumisele Ahmed Kaidi tsikulaari aktsepteerimisest sellega, et saatis üliõpilaskogunemisi ja -demonstratsioone rahustama politsei ja relvastatud sõjaväeosad. Mr. Ahmed Kaid isiklikult juhtis üliõpilaste vastu suunatud operatsioone. Politsei tungis ülikooli territooriumile, arreteeris mitu üliõpilast, kusjuures mõned said isegi haavata.

Alžiiri Ülikool organiseeris streigi ka protestiks valitsuse vahelesegamise vastu ülikooli tegevusse.

RVÜL sekretariaat pöördub kõigi üliõpilaste rahvuslike liitude poole palvega toetada Alžiiri üliõpilasi nende võitluses valitsuse katsete vastu võtta neilt demokraatlikud õigused.

Ühiskonnateadused...

(Algus 1. lk.)

sitluse kommunistliku maailmavaate kujunemise probleemidest. Küsitluse tulemusi analüüsisime üksikasjaliselt parteiorganisatsioonis. See kõik aitab tõsta ühiskonnateaduste õpetamise osa üliõpilaste maailmavaate kujunemisel. Korraldasime parteikoosoleku, kus arutlesime seminaride pidamise metoodikat, sotsioloogilistel uurimustel saadud andmete valgusel.

Meie parteibüroo moodustas ühiskonnateaduste metoodilise komisjoni. See lubab meil koordineerida kateedrite tööd ja vältida dubleerimist. Meile on see väga tähtis. Ühendab ju meie parteiorganisatsioon nelja ühiskonnateaduste kateedri kommuniste. Meie kommunistid arvavad, et ülikoolis on vaja luua ühiskonnateaduste õpetatud nõukogu, sest on selliseid probleeme, mis vajaksid lahendamist just õpetatud nõukogus.

(Ajalehest «Sovetskaja Estonia»)

(Algus 1. lk.)

jõudnud just oma algupärase dramaturgia lavastamisel. Kõige paremini mängivad Shakespeare'i ikkagi inglased ise, Molière'i prantslased, Brechti sakslased, Gorkit, Ostrovskit ikkagi venelased ise. Tormise «Luigelend», Tambergi «Raudne kodu», Ojakääru «Kuningal on külm» pole veel jõudnud ühegi teatri lavale väljaspool Eestit, sellele vaatamata et arvustus, nii vabariiklik kui ka keskajakirjanduses avaldatud, on kõiki neid teoseid tunnustavalt hinnanud, igatahes üksmeelsemalt tunnustavalt kui Ranneti «Kadunud poega», mida on mängitud üle Liidu ja ka rahvademokraatiamaades rohkem kui ühtegi teist Nõukogude Eesti lavateost.

Neile, kes arvavad, et algupärandeid on praeguses repertuaaris liiga palju, võib tröösti öelda, et muusikalavastuste alal pole ligema poolteise-kahe aasta jooksul repertuaari võtta ühtegi algupärandit. Draama osas on lugu küll nii, et juba praegu on teatri portfellis Paul-Eerik Rummo «Tuhkatriinumängud» ja Evald Hermaküla esimene näidend. Samuti on valmimas Enn Vetemaa ja Arvo Valtoni esimesed näidendid. Uut näidendit kirjutab ka Mati Unt. Ja arvesse võttes väga suurt menu, mis oli Juhan Smuuli «Kihnu Jõnnil» ja «Polkovniku lesel» «Vanemuises», vaatamata sellele et neid Tallinnas mängiti, arvame, et ka «Pingviinid» vääriksid «Vanemuise» lavale toomist.

Muidugi, ühel päeval võib tekkida ka draamaloomingu alal uus põuaperiood, nagu neid meie ajaloos on mitmeid olnud, ja eks siis tule repertuaaris ruumi anda jälle rohkem tõlkekirjandusele.

3. Pärast sõda on «Vanemuises» mängitud ainult kaht kaasaegset kapitalistlike maade näidendit. Kuidas hindate seda fakti ja millised on perspektiivid?

Et eelmises küsimuses oli tarvitatud sõna «vahekord», siis lubatagu mul ka vastates korraks tarvitada seda sõna. Nimelt kehtis pikemat aega arvamine, et ideaalne on vahekord kaasaegsete nõukogude autorite ja kogu muu repertuaari vahel siis, kui 70% repertuaarist kuulub kaasaegsetele nõukogude autoritele, ja ülejäänud 30% alla võiks siis mahutada ära kõikide maailma maade ja rahvaste klassika, samuti ka rahvademokraatia- ja kapitalistlike maade kaasaegse dramaturgia — ühe sõnaga kõik Sophoklesest Williamsini välja. Küllap oli see üks põhjus, miks kaasaja kapitalistliku maailma teoseid on sõjajärgsete aastate repertuaari nii vähe mahtunud, kuigi neid on «Vanemuise» repertuaaris veidi rohkem olnud kui kaks.

Kuid kindlasti on selleks ka teisi põhjusi. Et toimetuse poolt esitatud küsimused ei tundu mulle ülekuulamisena, mispuhul ei või esitada omapoolseid vastuküsimusi, vaid diskussioonina, milles igal osavõtjal on õigus mitte ainult vastata, vaid ka omapoolseid küsimusi esitada, siis huvitaks mind väga küsimus, miks Eestis pole kutselistes teatrites kuskil mängitud John Obsborne'i näidendit «Vaata raevus tagasi»? Teatavasti oli see esimene kapitalistlike maade kaasaegne näidend, mis pärast sõda trükist ilmus. Võin kinnitada, et mingit administratiivset takistust selle kirjanduslikult silmapaistva teose lavastamiseks ei ole olnud. Tähendab, põhjused pidid kusagil mujal olema. Ja arvatavasti selles, et meie teatrid ei näinud selles teoses neid probleeme, mis neid loominguliselt oleksid erutanud. Võib-olla ka sellepärast, et kogu see maailm oma probleemidega on meie murede ringist väga kaugel. Igal juhul julgen ma arvata, et minu põlvkonna näitejuhtidele on see küll pigem auks kui häbiks, kui nad niisuguseid teoseid, mis neid loominguliselt ei eruta, ainult ühekordse kõmutegemise huvides lavastama pole hakanud.

Mis puutub otseselt selliste teoste repertuaari võtmisesse «Vanemuises», siis ma arvan, et vastus sellele küsimusele on suurel määral antud juba eespool. Samal ajal meeldiks mulle väga, kui «Vanemuise» repertuaari mahuks näiteks ka kapitalistlike maade tuntud dramaturgi Peter Weissi viimane dokumentaalnäidend Vietnami sõjast ja kasvõi niisugune rahvademokraatiamaade autor nagu poolakas Mrožek.

4. Vsevolod Meierhold on öelnud, et teatri päästavad diletandid. Teame Teie kirglikku seisukohta professionaalsuse küsimuses. On selge, et ainult professionaalsusega ei saa kunsti teha — tulemuseks on käsitöö. Aga kas ei teki teatris ikkagi moment, kus keha- ja kõnetehnika puudujäägid hakkavad tööd takistama? Kas ei jää «Vanemuise» stuudiolastel hea orgaanilisuse kõrval just puudu tehnikast, kusjuures Konservatooriumi lavakunsti kateedri üliõpilastel jääb puudu just orgaanilisusest, aga nad valitsevad hästi oma keha ja keelt?

Professionaalsuse ja mitteprofessionaalsuse küsimused kunstis on olnud oma absoluutsetes järeldustes peaaegu alati väga subjektiivsed. Kui kadunud Johann Köler oleks näinud Triigi, Vabbe, Adamson-Ericu jt. maale, oleks ta öelnud, et need poisid ei oska üldse maalida. Kui kadunud Ruts Baumann kutsuti külalisena mängima «Estonia» ansamblisse, siis tuli sellest välja ainult kurb arusaamatus ja sama Ruts Baumann, kes suurel määral andis niisugusele väga professionaalsele teatrile, nagu Tallinna Töölisteater, oma näo, ei olnud äkki estoonlaste kõrval enam üldse professionaalne. Ma arvan, et lavalist orgaanilisust ja keha- ning kõnetehnikat ei saa vastandada. Kui näitleja ei ole orgaaniline, siis ei ole ta minu arust üldse professionaalne. Kui näitleja valitseb halvasti oma kõnet ja keha, siis on ta lihtsalt mitteküllaldaselt professionaalne. Kuid praktika näitab, et püüd seostada viimasel ajal neid küsimusi mingisuguste põhimõtteliste suundadega on mõttetu. Nii on näiteks õige sagedane esineja Tallinna kirjanduslikel kolmapäevadel vanemuislane Milvi Koidu, kes tänu sellele, et ta kunagi Tallinna trükitööliste klubis tegutses korraga laulukooris,

(Järg 3. lk.)

TEATRIKUU

Oli noorte teatrikülastajate konverents

Kaasaegsusetaju on kõige erksam noortes. Noorte poolehoiu või ärapöördumise kaudu saab kõige paremini jälgida vastavust aja nõuetele. Selle baromeetri järgi kontrollib ennast ka «Vanemuise» teater.

Noorte teatrikülastajate konverentsile oli tulnud täissaal rahvast, keskmine vanus nii 20 aastat. Aruandjate-vastajatena astusid publiku ette peanäitejuht K. Ird, kirjandusala juhataja M. Unt ja direktor A. Kalvo.

Oma sõnavõtu algul tõi Kaarel Ird statistilisi andmeid ja kommenteeris neid. «Vanemuine» nagu iga teinegi kultuuriasutus allub plaanile. See näeb ette 536 etendust aastas, neist 11 uuslavastust. 11 on üsna soliidne arv, kui mõelda, et Lääne-Euroopa teatrid annavad sageli paar-kolm uuslavastust aastas. Ometi ei ava see arv märkimisväärseid valikuvõimalusi repertuaaris. Tuleb arvestada rohkeid külalisetendusi, milleks sobivad ühe dekoratsiooniga tükid. Samuti on vaja mõelda sissetulekuplaanile: see näeb ette 221 500 rubla aastas, s. t. igal etendusel peab saal 75% ulatuses väija müüdud olema ja kuus tuleb anda üle 50 etenduse. Muretsema paneb, et niisugused lavastused nagu ballett «Kevade» «Kontrastid», «Diplomaat» läksid pooltühjale saalile. Omal ajal «Coriolanus» andis vaid kolm täissaali (neist mitte ühtki Tartus), aeg on edasi läinud, kuid sama tendents näib püsivat. Samal ajal on raske saada piletit «Oinaloole» või «Vedelvorstile» (vrd. «Kriminaaltango» Tallinnas). Teatrikülastajate ankeetvastustest nähtub, et külastajatest enamuse moodustavad naised (69%). Kuid need, kes öelda tahavad, missugune teater peaks olema — mehed. Niisiis tuleb kassasundi järgides teatritegemisel arvesse veel üks moment — naiste maitse. Ja läbi aegade on kinnitust saanud üks: naised ei hooli satiirist.

Edasi veeres jutt noorte teatrihuvile üldse, kasvatuse vajadustele. «Inimese kasvatusega tegeldakse meil häbiväärselt vähe,» arvas esindaja. «Põrsakasvatus on palju teaduslikumate alustel». Tänapäeva noor areneb bioloogiliselt kiiremini kui 100 aasta eest — seda ei keelduta enam tunnistamast. Muidugi mõjutab see ka vaimset arengut. Nimetatud probleem on meil halvasti uuritud. Kas ei peaks «alla 16 a. keelatud» asemel olema «12. a. alates lubatud».

Aga saalisistuja pilguga vaadates tekkis küsimus: kas poleks just olukorra selline nägemine publikusse veidi tõsisemat suhtumist eeldanud. Nagu nimetatud saalisistuja keskmine vanus konverentsil oli 20 aastat, kogu pöördumine oli aga mingil säästval, naljatleval toonil. Ka kuulajate küsimustele oleks oodanud veidi põhjalikumaid, tõsisemaid vastuseid.

Huvipakkuvana tundus mõte asutada noorte teatrisõprade klubi n.-ö. platoonilistest teatriarmastajatest. Niisugust asja on plaanitsetud ammu (Tallinnas töötab analoogiline klubi juba mõni aasta), kuid takistajaks olnud ruumikitsikus. Klubi taotluseks on innustada noori rohkem teatris käima, võimaldada neile vestlusi näitlejatega, arutelusid, kutsuda külalislektoreid, kirjutada teatriretsensioone jne. See kõik teenib kultuurse, arenenud maitsega publiku kasvatamise eesmärki.

Koosolijaid huvitas teatri õppestuudio töö. Õppestuudiote loomisega peatati noorte näitiejate koondumine Tallinna: õppimine lõpetatud, taheti samasse tööle jäädа, endise õpetaja lavastajakäe alla jne. Juhtus, et Tartusse tööle suunatud lõpetanu, kellele anti Tartus ka korter, vahetas selle kähku korteri vastu Tallinnas ja asus ka ise sinna tööle. Praegu on stuudiolaste näol järelkasv «Vanemuises» enam-vähem kindlustatud.

Heliloojate üleliidulisel pleenumil otsustati, et iga muusikateatri juurde tuleb luua vokaalstuudio. See kaotaks tõkkepuu keskkooli lõputunnistuse näol konservatooriumi astumisel ja annaks esmatähtsuse üliõpilaskandidaadi andekusele.

La Scalas on ka autojuht ooperilaulja, meie süsteemi järgi polnud see võimalik.

Tulevikuplaanides on mõndagi rõõmustavat. E. Hermaküla on lubanud lavastada P.-E. Rummo uue näidendi ja seejärel ka oma näidendi. Uue maja avamine lubab vanas majas üht-teist eksperimentaalset ette võtta, mis toovad publikut ehk ainult kümneks õhtuks, kuid võivad ühele osale vaatajaist kujuneda suursündmuseks. Seda võimalust arvestades hoitakse silma peal J. Smuuli «Pingviinidel» ja E. Vetemaa näidendil «Haige mees».

A. HIIR

Räägime ühiselamuist

Usaldusest ja eeskirjadest

Repliik

Ühiselamuprobleemist on viimasel ajal hakatud rääkima üpris sageli. Kõige rohkem on millegipärast juttu Uuest Tiigist. Kas sellepärast, et ta on vabariigi parim? Ei tundu, sest häält tõstavad enamasti üliõpilased ise ja sõnavõtud ei ole just väga rahulolevad.

Eeskirjad eeskirjadeks, ei hakka ma praegu ka nende täitmist või mittetäitmist vaagima, tahaks hoopis lähemalt vaadelda aspekti, millest lähtutakse nii eeskirjade koostamisel kui ka kogu üliõpilaste elu jälgimisel.

Tõuke selleks andis eelmises ajalehes avaldatud intervjuu komandant A. Sultsiga.

«Inimene tuleb tabada enne, kui ta midagi halba teinud on» — kas see tähendab seda, et iga inimene on potentsiaalne kurjategija? Kuhu jääb siis üllas põhimõte: inimest tuleb usaldada, mida meile eluaeg on õpetatud? Tõsi, sellel on variant: usalda, aga kontrolli. Aga esimest korda öeldakse üliõpilasele otse näkku: sind ei saa usaldada, sa võid teha midagi kurja. Kui sa ei esita valvelauas luba, võid sa minna ja maja tühjaks varastada. Mul ei ole midagi selle vastu, et iga üliõpilane esitaks sissepääsuloa, see on eeskirjades ette nähtud, aga pidada iga eeskirja mittetäitjat võimalikuks vargaks või kurjategijaks, nagu ma mitu korda valves olles olen pidanud kuulma, on minu arvates mitte ainult liigne usaldamatus, vaid ka väga solvav.

Järgmine asi, mis intervjuust meelde jäi, oli lugu 5-toalise korteri magamistoast. Aga kus on ülejäänud 4 tuba? Ei ole ju mõeldav, et ma kutsun oma sõbra endale külla klubisse (kus niigi tuleb iga ruutmeetri peale 2—3 inimest), vestlen seal temaga selle 1/3 ruutmeetri peal (istet pakkuda pole mul talle võimalik), seejärel palun ta lauda, vabandades, et laud on küll teises linna otsas, kohvikus, aga vahest külaline on nii lahke ega pane pikka vahemaad pahaks. Aga küllalt sageli juhtub, eriti laupäeva ja pühapäeva õhtutel, et kohvikus pole ühtki **vaba lauda... Ja väljas võib olla 20—30° külma.**

Tõsi, Ameerika Ühendriikides, näiteks Chicagos, on tõesti kord, et tütarlaste ühiselamusse ei tohi mitte mingil põhjusel siseneda ükski mees. Aga neil on see-eest hoolitsetud ka selliste kohtade eest, kus saab vabalt vestelda, külalisi vastu võtta, neid kostitada ja siiski ka oma külalise või külalistega teistest eralduda, üksi jääda. On ju meil kõigil ka selliseid jutte, mida klubis või kohvikus raske arutada on.

Komandant soovitab: **ära võta pitsi, parem pea aru.** Aga mida ma ikka üksi arutan? Seda oleks sfiski toredam teha kellegagi koos.

Ja kui minu ema on tõesti nii ebateadlik, et saadab mulle sünnipäevaks pudeli koduveini, mis ma siis sellega tegema pean? Internaadis seda ära juua ei tohi (ma pole ju majahoidja!), kohvikus on kaasatoodud jookide tarvitamine keelatud. Hakka või majahoidjaks!

REET KAASIK

Majas oli jüripäev

Seoses Teadusliku Raamatukogu raamatufondi osalise evakueerimisega pidid Pälsoni 14 tütarlapsed ajutiselt vabastama elamispinna Raudteetehnikumi õpilastele. Kodunt koliti «võõrsile» kolmeks kuuks. Tagasi tuldi alles II semestri algul. Sellest, kuidas edasi-tagasi kolimine läks, rääkis ühiselamu nr. 3 nõukogu esimees Endla Ploom.

Hiljaaegu pakkus Pälsoni 14 majaesine tartlastele kummalist vaatepilti. Autodele laaditi peale ja autodelt laaditi maha voodeid, öökappe, riiuleid. Samas tuli vastu mõni tudeng, ühes käes võrk raamatutega, teises pott või lillevaas. Majas oli jüripäev.

Nüüd kõigest järjekorras.

Kolimine on alati suur sagimine. Meil aga veel eriti — kus tuba tüdrukutest vabaks sai, sinna olid raudteetehnikumi õpilased kohe sisse kolimas. Siia-sinna askeldamist oli hommikust õhtuni.

Tõsiseks probleemiks oli tüdrukute majutamine uutesse kohtadesse. Kõige efektiivsemaks osutus variant, mille järgi I ja II kursused kolisid EPA Nooruse tänava internaati, III kursused Kingissepa tänavale ja IV kursused endisesse Raudteetehnikumi ühiselamusse Vanemuise tänavas. Oma majas tegime kõik toad viiesteks.

Ümberkolimine toimus tubade kaupa, kuid tulime vastu ka individuaalsoovidele. Palju vaeva nägid ühiselamu nõukogu liikmed Anu Jurjev ja Eha Soonike kolimise graafiku koostamisega. Tüdrukud täitsid oma ülesande kohusetundlikult ning kõik jõudsid uude elupaika suuremate viperusteta.

Tublid olid Kingissepa internaadis elanud tüdrukud. Omal algatusel valiti majavanem, majanõukogu, laherdati kõik esilekerkinud küsimused. Võiks öelda, et esmakordselt rakendati omavalitsuse printsiipe ja küllaltki edukalt.

See, et rahvas oli mööda linna laiali, tõi komandant S. Kilgile tosina kohustusi juurde. Pole kerge olla korraga nii Nooruse kui ka Kingissepa tänavas. Tal tuli üsna tihti taluda teenimatuid etteheiteid.

Tüdrukud harjusid uues elupaigas kiiresti. Kingissepa-omad oleksid meeleldi seal edasi elanudki. Ent üsna hea oli tulla tagasi oma endisesse tuppa. «Endine» pole vahest päris õige, sest vahepeal oli tuba teise välimuse saanud. Üliõpilased olid ise kaasa aidanud. Kooli juhtkond pidas kinni oma lubadusest — tubades tehti sanitaarremont.

Tubli, et tüdrukud mõistsid avariiolukorra täit tõsidust ning olid nõus ümberpaigutusega.

Pole palju öelda kiidusõnu ka nendele noormeestele, kes kolimise ajal raskemad pakid enda kanda võtsid.

T. ROOSMAA

Uut teatmekirjandust

Справочник партийного работника. Вып. 7. 1967. Москва 1967. 511 lk.

Справочник пропагандиста международника. Москва 1967. 310 lk.

М. И. Левин и Г. М. Зельдина. **Экономика для инженеров.** Рекомендательный указатель литературы. Москва 1967. 80 lk.

Краткий указатель литературы по истории Московского университета за 50 лет Советской власти. Москва 1967. 40 lk.

П. М. Гапонов. **Воронежский государственный университет.** Справочник. Воронеж 1967. 156 lk.

Указатель иностранных периодических изданий, выписанных организациями Советского Союза на 1967 год. Естественные науки. Техника. Сельское хозяйство. Медицина. Москва 1967. 69, 1080 lk. (12736 nim.).

Taiplik lugeja, Ä. Poe vastab Sinu küsimustele

Mida arvate teistest eesti noortest autoritest?

Arvan palju, kuigi ühtegi ei tunne.

Millal võetakse maha plakat marksismimaja seinalt?

Arvatavasti käesoleva aasta novembris, kui päike on ta lõplikult «ära vaadanud».

Kes on olnud Teie kirjanduslikud eeskujud?

Neid on mitmeid. J. Orrolt olen ammutanud rahvapärasust, Astrid Karlssonilt — aerodünaamikat, Afanasjevilt — filosoofilist sügavust, Rannetilt — oskust keerulisi probleeme lihtsaks tröópida, Edgar Allan Poe'lt — neooptimismi.

Kust on pärit Teie perekonnanimi?

Võtsin ämma nime.

Kas armastust võib uskuda?

Võib uskuda küll. Usutakse ju hullematki.

Teie tulevikuplaanid?

Näidend üliõpilasteatrile «Kas Imbi talitas õigesti?» ja minu üliõpilasainelise romaani põhjal libreto muusikalile, balletile, nukunäidendile, raadioseade, võimalik, et ka filmistsenaarium.

Teie loomingumeetod?

*Kartulimeetod.**

Miks ruloodega toas ei või norsata?

Mul on väga kahju, aga taiplik lugeja pole vist mõistnudki, et minu romaani keskseim probleem on ohutustehnika.

Kes on Teie romaani peakangelase prototüüp?

Tüüpe minu romaanis ei esine, kõik on korralikud inimesed.

Milliseid välisriike olete külastanud?

Olin suvel Hiiumaal.

Kus on kulminatsioon Teie teoses?

Poomvill kaameli seljas jalakäijate silla apogees.

Kumb kukub enne, kas Kivisilla aptcek või Pisa torn?

Võite kaua oodata. Enne kukub mõni mees või naelsterling.

Olete olnud ka Karpaatides. Kuidas iseloomustate sealset elatustaset?

Kõrgem kui meil (1500 m üle merepinna).

Mis on õnn?

Õnn on see, kui sa, olles oma ämma neljanda korruse aknast alla visanud, ise enne teda tänavale jõuad, et küsida: «Proua, kuhu te ruttate?»

* *S. o. toitvam osa jääb varjatuks nagu kartulil, mille mugulad on mulla all.*

(2. lk. järg)

rahvatantsuringis ja näiteringis, on saanud seal korraliku professionaalse ettevalmistuse nii keha- kui ka kõnetehnika osas. Ma olen aga veendunud, et näiteks pidev tegelemine spordiga võib samuti anda näitlejale väga vajaliku kehalise ettevalmistuse. Muide, Järvet, Eskola ning Lauter olid kõik väga head sportlased ja Järvet tantsis Isamaasõja ajal koguni eesti kunstiansamblite professionaalses rahvatantsurühmas. Kahjuks on meil veel kodanliku aja pärandina just «vaimsete huvidega» noorte hulgas põlastavat suhtumist spordisse ja sellepärast on meiegi «Vanemuise» stuudiosse sattunud mõnigi teatrikunstis erudeeritud ja teatrit armastav noor inimene, kes oma füüsilise mina lausa lubamatult hooletusse on jätnud. Mis puutub aga elementaarsesse kõnetehnikasse, siis peaks juba lasteaiast peale lastele õpetatama korralikku kõnelemist, kusjuures lasteaias oleks seda võimalik seostada isegi mitmesuguste mängudega, mis teeksid sellest täiskasvanutele isegi teatrikoolides igavast «kõnetehnikast» lõbusa, lastele meeldiva ja kasuliku naljatamise ja mängimise.

5. **Millest on Teie arvates tingitud näitlejate mängu sisemise täpsuse puudumine eesti teatrites? Sisemine täpsus ei tähenda ju veel teatavasti täpset misanstseeni. Milline on Teie arvates tee sellisele täpsusele, mida näeme näiteks Teie lemmikteatris Berliner Ensemble'is?**

See tuleb sellest, et meie eesti näitlejad ikka veel igatsevad mängida tundeid, mitte aga mõtteid. Meie näitleja tahab ikka veel näidata laval, kui kangesti «hingeline» ta on, kui suured ja sügavad on tema t u n d e d ja kahjuks on ka eesti teatriarvustus näitlejaid just selles suunas ohtralt toetanud. Ma ei mäleta ühtegi arvustust, kus näitlejale oleks ette heidetud, et ta ei m ä n g i «t ä p s e l t», ja et selles kasvõi natuke läheneda Berliner Ensemble' ja teiste sama suunda esindavate teatrite mõtete andmise täpsuse tasemele, tuleb seda täpsust üha rohkem ja rohkem meie näitlejatelt nõuda ja seda peab nõudma ka arvustus.

6. **Kas lavastaja Teie arvates peab autori kontseptsiooni aukartlikult lavale üle kandma või võib ta tükki aktsentueerida oma kunstniku-mina järgi? Ühe sõnaga, olete Te autori- või režissööriteatri pooldaja?**

Selline jaotus on ju väga tinglik, sest puhtakujulisi autori- või režissööriteatreid on erakordselt vähe. Muidugi, Ljubimovile pole dramaturgiat üldse vaja ja kui ta ongi mõnikord oma teatris võtnud lavastada mõne näidendi, siis on ta sellega nii vabalt ümber käinud, et autori dramaturgilisest ülesehitusest pole peaaegu midagi järele jäänud. Mina niimoodi teatrit teha ei oska. Ma püüan eelkõige ikkagi autorit lavastada — niipalju kui meel ja mõistus seda lubab —, mis ei tähenda muidugi seda, et ma autori suhtes passiivne oleksin. Lavastades ühte või teist näidendit on mul alati midagi, mis isiklikult mind selles näidendis huvitab. Nii oli see «Coriolanusega», nii oli see «Kihnu Jõnnigu», «Sveijgiga» — nende kõigi juures ma püüdsin aktsentueerida just seda, mis mind neid teoseid lavastama inspireeris.

7. **Meie ühiskonnas on paljude arvates saabumas stabilisatsioon, materiaalne heaolu ja sellega kaasnev väikekodanlikustumine? Teie seisukoht selles küsimuses? Teatri osa selles küsimuses?**

Materiaalse heaoluga kaasnev väikekodanlikustumine on minu arvates üks kaasaja inimkonna hirmsamaid ohte. Ma näen selles mingit järkjärgulist taasahvistumist, mis võib lõppeda inimkonna puu otsa tagasiviimisega. Ja kui esialgu seal puu otsas ollakse veel kangesti tsiviliseeritult pükstes, siis varsti on ka need läbi ja inimkonna tagumik jälle kõige häbitumalt ahvi kombel paljas. Seepärast arvan ma, et teatri jaoks on vaenlaseks nr. 1 just see materiaalse heaoluga kaasnev väikekodanlikustumise protsess. Seepärast meeldib mulle Brechti looming, mis selle nähtuse vastu eriti teravalt on suunatud. Kuid see nähtus on tohutu suure kohanemisvõimega oma välistes avaldustes ja sõnalistes loosungites, see on nagu Suur Kõver «Peer Gyndis», mida on raske rünnata. Väga kahju, et meie maal paljud intelligentsedki inimesed seda ohtu ikka veel küllaldaselt ei mõista.

8. **Eesti on kuulus oma tarbekunsti poolest. Kas Te näete tarbekunstliku ilu ja magususe sissetungi meie lavadele?**

Ma arvan, et Stanislavski ütles väga ilusasti: on красота ja on красивость. Teisele sõnale ma eesti keeles vastet pole leidnud. Oleks aeg, et meie esteetiline mõtlemine selle vaste leiaks. Kuid õigus on küsimuse esitajatel, et seda красивость'it, mis ongi mingi ilu ja magususe sulam, on viimasel ajal meie teatrilavadel mõnikord roh-

(järg 4. lk.)

Meil on külas Kaarel Ird

(3. lk. järg)

kem kui vaja. Eriti on seda ilutsemist märgata siis, kui lavastatakse kaasaja kapitalistlikku maailma kujutavaid näidendeid. Siis püütakse igasse lavastusse kogu kapitalistliku maailma «uhkus», «ilu» ja «toredus» kokku kuhjata. Kes ise on kapitalistlikus maailmas kordki käinud, see teab, et seal käivad inimesed palju lihtsamalt ja mugavamalt riides kui meil.

Mis puutub näiteks niisugustesse kohtadesse nagu kohvikud ja kõrtsid, siis pole ühtki kapitalistlikku maad, kus neid asutusi nii kapitaalselt hoole ja armastusega iga paari aasta tagant ümber tehtaks kui meil. Inglise teatris pole Shakespeare pooltki selline siidi ja sameti paraad nagu igas meie väikeses teatris. Kui meil mängiti «Filumena Marturanot», siis tuli Filumena lavale nagu rahvusvahelise filmifestivali jaoks paraadmundrisse pandud filmistaar. Eduardo de Filippo teatris oli ta aga majapidamis- ja perekonnamurede tõttu oma välimuse unustusse jätnud tavaline provintslik koduperenaine.

Kahjuks on ka selles küsimuses meie teatriarvustus mõnigi kord oma vaikimisega just halba maitset toetanud.

9. Igal kunstnikul on oma teema. Kas Te oskaksite sõnastada oma teemat? «Vanemuise» teemat?

Isiklikult mul ei ole olnud ühte ja igavest teemat. Kui ma kodanliku Eesti tingimustes tegin Tartus Töölisteatrit, siis oli mul üks teema, praegu aga on mul teine teema, mida võib leida vastusest seitsmendale küsimusele. Kuid kõik mind huvitavad teemad on alati olnud seotud inimesega ja inimkonna saatusega.

10. Suure tööga ja suurte huvidega olete Te autodidaktina omandanud teadmised, mis on Teid teinud suure teatri väärilisek peanäitejuhiks. Kuidas Te sellest hoolimata suhtute kõrgematesse koolidesse? Tartu Riiklikku Ülikooli?

Ega ma pole autodidaktiks hakanud lõbu pärast, sellepärast, et elus oleks rohkem «pinget». Mu vanemad surid väga noorelt ja nii jäi ainukeseks hariduse omandamise teeks autodidakti tee. Tänapäeva noortel seda teed käia ei ole vaja.

Tartu Ülikool on minu jaoks üks inimkonna kultuuri saavutusi, nagu on «Vanemuise» teatergi, ja ma olen tartlasena igal pool meie vana ülikooli ja tema ajaloo üle uhke olnud. Kunagise autodidaktina häirib mind tänapäeva ülikooli juures see, et liig suur vastutus üliõpilase õppeedukuse eest on pandud õppejõududele, ühiskondlikele organisatsioonidele ja teabveel-kellele kõigele. Algkoolis õppimist peab noorele inimesele tõesti kasvõi vägisi peale sundima. Ülikoolis peaks see olema vastupidi ja nii, et vastutus maksimaalselt langeks üliõpilasele ja seda isegi siis, kui selle tõttu paljud üliõpilased välja langeksid. Kõige heledamad pead ja kõige tahtejõulisemad inimesed jäävad alles ja neid ongi meil vaja. Mis aga puutub kunsti õpetamise kõrgematesse koolidesse, siis nende suhtes olen ma (peale muusika, arhitektuuri erialade, mis tuginevad kõikidest kunstidest kõige enam täpsisteaduste saavutustele) üsnagi skeptiline. See, et Gorki-nimelisest Kirjandusinstituudist on ka kirjanikke tulnud, ei tõesta veel, et kirjanikke on samal meetodil võimalik ette valmistada nagu matemaatikaõpetajaid või agronoome. Kirjanduse päästavad nagu teatrigi ikkagi diletandid.

11. Kuidas Te hindate Voldemar Panso «Hamleti» lavastust?

Panso «Hamleti» lavastus on kindlasti huvitav loominguline töö, kuigi minu arvates on seal korraga laval üsnagi erinevate vahenditega mängivaid näitlejaid, mistõttu mõningal määral on etenduses ka päris traditsioonilisi lahendusi. Kõige põhimõttelisemaks ja kaasaegsemaks selles lavastuses on minu arvates Järveti Claudius.

12. Keda Te peate praegu eesti teatri parimateks lavastajateks? Kelles näete tulevikulootust?

Eesti teatrites töötab suur hulk väga professionaalseid lavastajaid ja ma ei tahaks kedagi neist eriti teistest kõrgemale asetada. Viimaseil aastail on teistest enam huvi äratanud Panso, kuid siin on võibolla kaasa mõjunud ka see, et teda lavastajana on veel lihtsalt vähem nähtud kui Satsi, Toonat, Irdi, Tammurit, kes kõik juba ammu oma uudsuse võlu on kaotanud.

Nooremate osas on viimastel aastatel hoogsaks läinud kõrgema haridusega diplomeeritud näitejuhtide pealekasv, nii et võib loota, et meie teatrid erialase ettevalmistuse saanud kunstilise kaadri osas varsti meie kinole järele jõuavad.

13. Mida tuleb Teie arvates teha eesti filmi taseme tõstmiseks?

Just eesti filmikunsti madal tase ongi üheks põhjuseks, mis mu skeptitsismi teatri- ja filmikunstitegemise õpetatavuse suhtes on eriti viimastel aastatel süvendanud. On ju meie viimase aja filmilavastajad kõik ka kangesti diplomeeritud ja kinospetsiifikas ettevalmistatud spetsialistid. Kuid õigus on ka neil, kes ütlevad, et eesti filmikunst jääb kõigist teistest kunstiliikidest just kunstina maha.

Nähtavasti on olukord meie filmikunstis niikaugele jõudnud, et seda võivad päästa veel ainult diletandid, sest eespool tsiteeritud Meierholdi sõnad maksavad täiel määral mitte ainult teatri, vaid ka kinokunsti kohta. Diletantide poole suunatud appihüüded kostavad ka «Sirbi ja Vasara» veergudelt. Kahjuks on aga mõned nendest diletantidest, keda nüüd appi hüütakse kinokunsti päästma, selleks juba liiga vanad. Vähemalt pean ma seda ütlema enese kohta. Nii et need diletandid peavad tulema noorte hulgast.

Meid võeti sõbralikult vastu

TRÜ spordimeditsiini-osakond loodi alles paar aastat tagasi. Koos kõige humaansema teaduse õppimisega täiustavad üliõpilased samal ajal ka oma spordimeisterlikkust. 8. märtsil jõudis meie spordidelegatsioon Leningradi, et sõlmida sõprussidemed Leningradi I Meditsiiniinstituudi üliõpilastega.

Noored armastavad laulu, luulet, teatrit, kino, sporti. See ühendab alati inimesi ja võib-olla need kolm päeva, mis me veetsime sõprade juures külas, jäävad meelde kordumatutena ja lõbusatena. Pikemaajalisel viibimisel Leningradis vististi harjud kõigega ega märkagi sind iga päev ümbritsevat toredust. Aga meid hämmastas ja haaras kõik, alates linna mälestusmärkide ajaloost, tema legendaarsest revolutsioonilisest teest ja lõpetades kordumatute muljetega teatritest, muuseumidest ja Ermitaažist.

Vaadatud teatrietendusi ei unusta me niipea. Eriti meeldis meile näitleja L. Kassatkina mäng ja tänutäheks andsime talle üle lilled ning väikese mälestuseseme TRÜ üliõpilaste poolt. Kolmanda päeva õhtul viibisime ÜLKNÜ 50. aastapäevale pühendatud kontserdil. Sattusime kohe kodusesse õhkkonda. Meid võeti väga sõbralikult vastu ja varsti unustasime täielikult, et oleme külas. Eesti laulud, kuulus letka-jenka, naljad ja naer — see oli iseenesest mõistetav ja sai meie sõpruse alguseks.

Külastasime Pulmonoloogiainstituuti, Leningradi I Meditsiiniinstituudi auditooriume, saime teada palju uut ja huvitavat arstide-teadlaste ja üliõpilaste tööst ning elust.

Kohtumised võrk- ja korvpallis meie üliõpilaste ja leningradlaste vahel lõppesid meile mitte eriti edukalt: korvpallis kaotas naiskond 39:40 ja meeskond 50:51. Kohtumine võrkpallis lõppes aga meie meeskonna 3:1 võiduga. Tulemustega võisime rahul olla, sest nende koondvõistkonna vastu oli meil välja panna ainult meie osakonna koondis.

Kõik, mida me nägime Leningradis, millest rääkisid meile Leningradi I Meditsiiniinstituudi üliõpilased, ei unune kunagi.

Meie auks korraldatud sõprusõhtul õeldi palju sooje ja sõbralikke sõnu ning eesti õllekapp käis kahe linna üliõpilaste vahel ringi sõpruse sümbolina. Meile kingiti sümboolne Lenini linna võti.

Nüüd ootame meie teid külla, kallid sõbrad! NSV Liidu vanima ülikooli uksed, hubased kohvikud ja linnamuuseumid on alati avatud kallitele leningradi sõpradele. Peatse kohtumiseni!

Lõpuks tahaksime avaldada tänu TRÜ Spordiklubile ja ametiühingukomiteele abi eest sõidu korraldamisel.

Spordimeditsiini I kursuse üliõpilased

TRÜ ALMAVÜ-st

Tudeng, kui Sa alljärgneva läbi loed, siis tead Sa seda, millega tegeldakse Armee, Lennuväe, Merelaevastiku Abistamise Vabatahtliku Ühingu TRÜ algorganisatsioonis. Ka seda, et meie organisatsioonile anti teist aastat järjest Tartu linna parteikomitee ja täitevkomitee rändpunalipp. Tartu linn aga on omakorda parim vabariigis.

Palusime kommenteerida kõrge tunnustuse põhjusi Arnold Pildil, kes on organisatsiooni juhiks aastast 1964. ALMAVÜ liinis tegeleb ta vahetult fotograafia, auto-motospordi ja raadioamatörismiga. **Sm. Pilt esitas meile arvud, milles kajastuvad töö tulemused.**

Selgus, et 80% TRÜ tudengiteperest on ALMAVÜ-lased, mis on kõrgeim protsent vabariigi kõrgemates koolides. Täidetud on plaanilised näitajad liikmete vastuvõtu ja maksude laekumise osas.

Meid huvitas kõige enam siiski töö **sisuline** külg ALMAVÜ-s.

Siin nimetas sm. Pilt esmalt auto-moto- ja laskesektsiooni kui kõige massilisemaid üliõpilaste osavõtu poolest. Umbes pooled lõpetajaist võivad istuda autorooli taha, üle saja üliõpilase treenib lasketiirul J. Võrno juhtimisel. Nimetatud tiir Gagarini tänavas on linnas kahjuks ainuke.

Auto-motosektsiooni töös löövad kaasa enamasti naisüliõpilased, sest noormehed omandavad amatöörautojuhi sõiduloa vastavalt eriõpetuse programmile.

Raskustes ollakse aga järgusportlaste ettevalmistamisega. Siin arvas sm. Pilt põhjuseks küllaltki tiheda õppetöö jm. koormused.

Teine ja tõsisem koht, kus king pigistab, on **ruumide kitsikus.** Näitlikku materjali on ja saaks juurdegi muretseda, kuid nende kasutamiseks on vaja spetsiaalseid õppeklasse.

Millega meil ALMAVÜ-s veel tegeldakse?

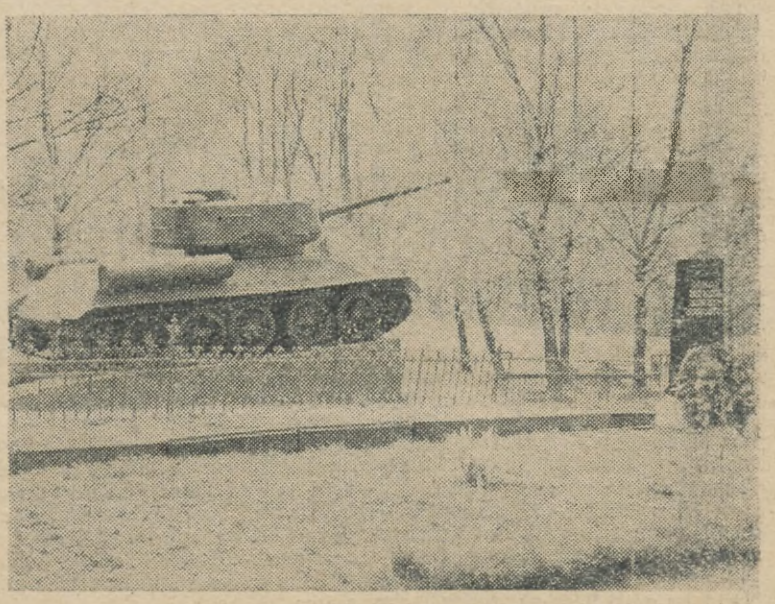
On kujunenud traditsiooniks korraldada igal kevadel ekskursioon Suure Isamaasõjaga seotud lahingupaikadesse. Ekskursioon, mis on hästi organiseeritud, läbi mõeldud, õnnestub alati, väitis sm. Pilt ja jutustas romantilistest maiöödest, hirsipudrust lõkkel ja kastest, mis hommikul mõne telgielaniku turtsumagi võttis. Käidud on Saaremaal, Karjalas, Kuramaal, Narvas, Kaliningradis, Leningradis jm. Kaasa sõidab tihti ka sõjaveterane ja neid inimesi, kes hästi tunnevad kohti, kus peatutakse. Nii on ülevaade toimunust ja ümbrusest selgem ja asi ise huvitavam.

Sel aastal kavatsetakse sõita Kloogale, kuid midagi «susiseb» ka seoses plaaniga Borodino väljal ära käia. «Ka Saaremaad tahaks veel külastada,» ütles A. Pilt ja lisas silma pilgutades, et peale kadaka ja kivi on ootamas ka saare õlu ja traditsiooniline jõukatsumine mõnel spordialal.

Uudsena pakkus sm. Pilt välja auto-mototurismi võimalust. Kui oleks soovijaid-mootorrattureid, oleks mõeldav seegi, et TRÜ ALMAVÜ algorganisatsioon annaks neile auto vajaliku abikraamiga kaasa.

Sm. Pilt lisas, et üldse on veidi üllatav vähene huvi selliste nauditavate alade vastu nagu allveesport, veesuusatamine, purjesport, vee-motosport. Kui oleks soovijaid, võiks neiski sektsioonides töö käima panna. Tõsi, tudeng ei ole ju suvel Tartus, kuid nimetatud on puhtsuvised spordialad (allveesport üksnes väikese treeninguvõimalusega ka talvel). Siiski arvas A. Pilt, et siingi võib lahenduse leida.

R. ARON
M. SOOSALU

Tankistide ühishauale paigutatud tank Kaliningradi lähistel.

XI geogeo-olümpia

Möödunud nädala keskpaiku puistas Tõravere jaama jõudnud rong lumele kõik tulevased geograafid-geoloogid. Suusad alla ja sõit Aru algkooli poole läks lahti! Paar tundi hiljem süüdati olümpiatuli ning toimetati asjakohased toimingud. Avamiselt mindi kohe võistlustulle, aga reisiväsimusest hoolimata olid tulemused teatejooksus suuskadel igati rahuldavad. Ülejäänud energia kulus olümpiaballil tantsimiseks ja muidu lõbusa meele ülalhoidmiseks. Pidu kestis tublisti üle kesköö.

Järgmisel päeval jätkati orienteerumise, teatesõidu ja «gigantslaalomiga». Viimasest kujunes terve olümpia nael. Õige mitmed lõpetasid edukalt alustatud laskumise liiga järsult, nad kukkusid mõni meeter enne lõpujoont, paremal juhul distantsi keskel. Väravatest sõideti nii mööda kui ka läbi. Rohkem siiski mööda.

Närvid? Aga võib-olla valesti määritud suusad? Slaalom sai määravaks ka paremusjärjestuses. Kursustevahelises mitteametlikus punktidearvestuses tulid esikohale diplomandid, aga I kursuse VI (viimane) koht on sellises konkurentsis ka igati hinnatav.

Ja lõpetatigi mängud: autasustati võitjaid ning ergutati eelviimaseid, pidulikult langetati olümpiarõngastega lipp. Pärast seda tuldi ühisel nõul ja jõul Taaralinna tagasi.

T. KAIVO

SOS! Ujujad vette!

Selline signaal tuleb ülikooli ujumissektsioonilt. Kellele siis? Pealkirjast järeldades ujujaile, kes on «kuival». Olukorra katastroofilisus ilmneb eriti selgesti seoses ENSV kõrgemate koolide võistlustega, mis ei anna kella üksnes treenerite, vaid ka võistlejate endi taga. Esimesed panid juba rattad käima: otsiti üles ujujad, siis nende piletid, viisad, tunnistused... Järgnevalt kavatsetakse leida ka südametunnistused. Aga neid ju kohtunike mandaatkomisjon enne võistlusi ei nõua? Tõsi jah! Ainult, et vette sulpsamiseta ja jõudumööda harjutamiseta vaevalt TRÜ koondis seekord oma varem TPI ees saavutatud II kohta säilitab. Ja siis kipuvad õpingukaaslased selle süü ikka ujuja südametunnistusele ajama. Kellele siis veel?

TRÜ kiireimad ujujad vabandavad: «Tallinlastel 50-meetrine ja 8-rajaline käes, meie vanni aga ei saa hüpatagi, vaata, et nina teise seina vastu ära ei löö.» — Aga ettepanek? Kas riputame trikood ja ujumispüksid seniks varna, kui olümpiaujula valmib? Õnneks ei ole sellega kõik ujujad nõus, küll aga vist enamik ja paremikki, nagu nähtub puudutud treeningutundidest. Võib-olla jõuab nimetatud teade kõrgemate koolide võistlustest läbi ajakirjanduse ja spordisõprade tiheda translatsioonivõrgu ning võimenduse ka ujujateni kuival. Muide, oodatakse ka tallinlastest Tartu tudengeid. Kuigi olete harjunud paremates tingimustes treenima ja vana kollektiivi vaimgi on tugev, ärge unustage, et meilgi on kollektiiv, Tartu Riiklik Ülikool, mis annab elukutse ja palju muudki. Ujujad, andke siis ka teie midagi oma kollektiivile. Praegu aga istute te tõesti «kuival».

UJUMISSEKTSIOON

TEATED

VIIMASTE KURSUSTE GRUPPORGIDELE (kellel ei ole veel töölesuunamine toimunud)!

Ootame teid TRÜ komsomolikomitees esmaspäeval, 18. märtsil kell 16.30. Arutame päevaprobleeme, osavõtt vajalik!

*

ARSTITEADUSKONNA ÜLIÕPILASED! Kes soovib sõita turismituusikuga Poolasse k. a. juuni-juulis, palume kiiresti teatada komsomolikomiteesse.

*

PÜHAPÄEVAL KVN. Kohtuvad Õigusteaduskond ja võõrfiloloogid. Pileteid on veel saadaval!

*

LAUPÄEVAL on klubis Kehakultuuriteaduskonna operetitrupi esituses draama 1 vaatuses 3 pildis

«ALFONSO, ROSALIE JA FERNANDO KURB LÕPP»

Asta ja Jaak!

Teil õitsku roosid voodi ees
ja linnud laulgu nende sees
õhkavad üksikud vennad

APRILLIKARNEVAL on tänavu kavas maha pidada 29. märtsil. Nagu tavaliselt, nii tõotab ka seekord välja tulla suurim ja lustilisim pidu. Hakake juba praegu mõtlema kostüümidele, sest ilma nendeta pole kunagi kedagi karnevali peosaali lastud.

Kallis Tiina, tunneme kaasa
EMA
kaotuse puhul.
Bioloogiaosakonna
III kursus

Toimetaja J. FELDBACH

«Tartu Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Tartu Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 1833. MB 00739.

TERVITAME KÕIKI KONVERENTSIST OSAVÕTJAID!

20.—23. märtsini toimub ÜTÜ XXIII konverents

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 9 (694) Reedel, 22. märtsil 1968 XXII aastakäik

Fakt

Kolmapäeval kell 10 hommikul avas ÜTÜ nõukogu esimees T. Suiling ÜTÜ XX aastapäevale pühendatud XXIII konverentsi. Sõna võttis ka rektor F. Klement, kes puudutas mõningaid teadusliku töö ja õppetööga seotud probleeme. Tervitustega esinesid külalised Moskvast, Tbilisist, Kaasanist. ÜTÜ ajaloost rääkis Arstiteaduskonna III k. üliõpilane M. Tiivel.

Kommentaar

Aula oli pooltühi. Enamiku kohalolijaist moodustasid külalised.
Esialgu teadaolevad põhjused.
1. ÜTÜ nõukogu nõrk organiseerimistöö — puudus reklaam.
2. Õppetöö ja konverentsi tööaja kokkulangemine.
KONVERENTSI LÕPP — PLENAARISTUNG TOIMUB AULAS LAUPÄEVAL, 23. III KELL 10.

ÜTÜ ON 20-AASTANE

ETTEKANNE ÜTÜ 20. AASTAPÄEVALE PÜHENDATUD JUUBELIKONVERENTSI AVAPLENAARISTUNGIL

Tänavu möödub 20 aastat Üliõpilaste Teadusliku Ühingu organiseerimisest. Selle ajaga on ÜTÜ laiendanud oma tegevussfääri kõikidele ülikooli teaduskondadele.

Juba enne ÜTÜ loomist tegutses ülikoolis ligi paarkümmend teaduslikku ringi, mis võimaldasid laiendada üliopilaste teadmisi.

Üliõpilastest peab kujunema meie ühiskonna kvalifitseeritud kaader. Selleks on vaja, et üliõpilased tegeleksid teadusliku tööga ka väljaspool otsest õppetööd. Teaduslikes ringides saavad üliõpilased tegelda kõige enam neid huvitava alaga ja süvendada jooksvas õppetöös omandatud teadmisi.

Enne ÜTÜ loomist olid Tartu Riiklikus Ülikoolis tegutsenud ringid saavutanud palju häid tulemusi, kuid loomulikult oli ka puudusi. Kuigi ringide tööd koordineeris akadeemiline komisjon, ei suudetud mitme ringi vahel luua kontakti. Ringid tegutsesid iseseisvalt, tööde temaatika oli juhuslik, majanduslik kindlustatus halb. Teaduslikel ringidel ei olnud ühtset põhikirja.

1947/48. õ.-a. kevadsemestri alguses sai TR Ülikool NSVL Kõrgemate Koolide Ministri poolt kinnitatud ÜTÜ tüüp-põhikirja. Ülikooli Õpetatud Nõukogu kinnitas oma koosolekul 20. veebruaril 1948. a. 11 üliõpilasest koosneva komitee, kes pidi ette valmistama TRÜ Üliõpilaste Teadusliku Ühingu organiseerimist. Kõik seni tegutsenud ringid võeti ÜTÜ-sse ja moodustati rida uusi.

ÜTÜ tegevliikmeks võis olla iga õppetöös edukas üliõpilane, kes tunnistas ühingu põhikirja ja tegi teaduslikku tööd ühes ühingu algorganisatsioonis — teaduslikus ringis.

Põhikirja järgi oli ÜTÜ-l õigus anda oma liikmetele iseloomustusi, trükkida liikmete töid, tõsta küsimusi ülikooli ja teaduskonna Õpetatud Nõukogu ees, esitada tegevliikmete kandidatuure eristipendiumide saamiseks, aspirantuuri jne.

ÜTÜ organiseerimiskomitee ja hiljem esimeseks ÜTÜ esimeheks valiti Heiti Kadastik. Organiseerimiskomitee töö kulges edukalt ja 1948. a. kevadel loodigi ÜTÜ.

TRÜ ÜTÜ esimene teaduslik konverents toimus 3.—9. maini 1948. a. Sellel esinesid teaduslike töödega ainult üliõpilased, osavõtt aga oli võimaldatud kõigile. Konverentsi raames töötas 11 sektsiooni. Igas sektsioonis kanti ette 2—6 tööd. Ettekandmisele tulid ka auhinnatööd, mis traditsiooni-kohaselt avaldati 1. mail ja premeeriti Ülikooli Opetatud Nõukogu poolt. Senised auhinnatööd olid sageli jäänud laiematele üliõpilashulkadele tundmatuks.

I konverentsi avaplenaaristungile oli kogunenud üle 300 üliõpilase ja õppejõu. Külaliste hulgas olid ka ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi tolleaegne aseesimees sm. Andresen, ENSV Teaduste Akadeemia asepresident prof. Kipper jt.

Konverentsi avas TRÜ ÜTÜ esimees H. Kadastik, kes andis ülevaate ÜTÜ tööst ja konverentsi sisust ning eesmärkidest.

ÜTÜ loomisega kasvas ringide arv. Arstiteaduskonnas ei olnud varem ühtegi ringi, 3 kuuga loodi neid 13. Üldse tõusis ringide arv 18-lt 40-ni.

1. oktoobril 1948 kinnitati ÜTÜ põhikiri, kuid Ministrite Nõukogu käskkirjaga 16. nov. 1948. a. tunnistati see kehtetuks ja revisjonikomisjon saadeti laiali.

Üsna pea võeti vastu uus põhikiri. Esimeste konverentsidega pandi alus mitmelegi traditsioonile: nii näiteks korraldasid õppejõud banketi üliõpilastele, kes esinesid konverentsil ettekannetega. Kõik esinejad said mälestuseks raamatu koos vastava pühendusega.

Esimesteks ÜTÜ esimeesteks olid üliõpilased. Hiljem võtsid selle funktsiooni üle õppejõud.

Nüüd ÜTÜ tegevusest teaduskondade kaupa.

ARSTITEADUSKONNA ÜTÜ Nõukogu esimeseks esimeheks oli Kaljula Aru, teaduslikuks juhendajaks dots. Kõrge. 14 aastat on Arstiteaduskonnas ÜTÜ tööd juhendanud dots. Raudam.

20 aasta jooksul on Arstiteaduskond ÜTÜ konverentsidel ette kandnud 1053 teaduslikku tööd. Aktiivsemateks juhendajateks on olnud prof. Vadi, prof. Hiie, prof. Valdes, prof. Käer-Kingissepp, prof. Linkberg, prof. Kõrge, dots. Saarma, dots. Raudam, dots. Rulli jpt.

Laieneb koostöö teiste NSV Liidu kõrgemate õppeasutustega. Meie konverentsidel on viibinud külalisi Dušanbe, Jerevani, Harkovi, Gorki, Moskva, Leningradi, Kaunase, Riia jt. meditsiiniinstituutidest.

1966/67. õ.-a. tööd Arstiteaduskonnas iseloomustab mõningane tagasiminek nii konverentsi- kui ka võistlustööde arvulises osas, kuid edasiminek kvalitatiivses osas. Seda tunnistab kõrge hinnang võistlustöödele, mis olid esitatud vabariiklikule ja üleliidulisele üliõpilastööde konkursile. Tööde temaatika on olnud aktuaalne, vormistamine korrektne, keeleline külg hea. Teaduskonna üliõpilased on viibinud teaduslikel konverentsidel Arhangelskis, Kiievis, Jerevanis, Simferoopolis, Vitebskis, Krimmis ja mujal. Kõikjal tõsteti nende töid esile kui konverentsi parimaid.

Teaduskonnas tegutseb 24 ringi, mille tööst võtab osa ligi 350 üliõpilast. 350 ÜTÜ liiget 1142 üliõpilase kohta on liiga vähe. ÜTÜ on koht, kus üliõpilane saaks oma mõtteid teaduslikus suunas avaldada. ÜTÜ taotleb üliõpilaste erialaste teadmiste süvendamist, aitab neil saada oma eriala heaks spetsialistiks!

AJALOO-KEELETEADUSKONNA vanim ring on eesti keele ja soome-ugri keelte ring. Ring on asutatud 9. detsembril 1945. a. Ringi juhendas akad. Johannes Voidemar Veski. Algul allus ring Emakeele Seltsile, alates ÜTÜ moodustamisest on ring olnud ÜTÜ koosseisus.

Keeleringi rekordilised koosolekud olid 1951. a. Nimelt ilmus 2. dets. 1951 «Edasis» K. Abeni artikkel, kus soovitati võõrnimesid kirjutada hääldusparaselt (Bairon, Šekspiir jne.). Seda küsimust arutati kahel õhtul tulvil täis keemia ringauditooriumis. Just see koosolek aitas eesti keele loomulikul reeglil püsima jääda. Paljud ringi liikmetest on praegu tuntud keeleteadlased: TRÜ juures töötavad dots. Rätsep, dots. Valmet, dots. Peegel, dots. Vääri jt. Peaaegu kõik ENSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudi töötajad on olnud ringi kunagised aktivistid (näit. M. Mäger, kellelt ilmus äsja raamat «Linnunimed eesti keeles», V. Hallap, G. Liiv, A. Laanest jt.).

ÜTÜ konverentsidel on alates 1953. a. olnud alati hõimurahvaste esindajaid (Karjala, Mordva, Mari, Udmurdi ANSV-st). 1966. a. esines konverentsil Helsingi Ülikooli professor Pentti Virtaranta.

Teaduskonna kõige tublimaks ringiks peetakse noorimat — sotsioloogiaringi.

Ka teistest ringidest on välja kasvanud nimekaid teadlasi. Näiteks hiljuti 20. aastapäeva pühitsenud psühholoogia ja pedagoogika ringi aktiivsed liikmed olid akad. Heino Liimets ja dots. Inge Unt. Psühholoogiaringi kasvandik on ka eelmise ÜTÜ Nõukogu esimees Uno Siimann. Ajalooringist on ülikoolile võrsunud dots. Vahtre, dots. Palamets, dots. Piirimäe.

MAJANDUSTEADUSKOND taasasutati ülikoolis 1954. aastal. 1956. a. loodi üliõpilaste initsiatiivil rahanduse ja kaubanduse ring. Initsiaatoritest võiks mainida Villar Aronit ja Gunnar Mendelit.

Praeguses BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAS on vanimateks ja tugevamateks zooloogia, botaanika ja geoloogia ringid, mis on loodud enne ÜTÜ moodustamist, samuti üliõpilaste initsiatiivil.

Nüüd on sellest ajast möödunud üle 20 aasta.

ÜTÜ on oma 20-aastase ajaloo jooksul avaldanud mitmeid töid, mis on leidnud üleliidulise tunnustuse, ja aidanud kaasa meie tänaste teadlaste kujunemisele. ÜTÜ viimased konverentsid on näidanud, et praegused aktivistid jätkavad traditsioone, millele panid aluse ühingu organiseerijad 1948. aastal.

Tundub, et ÜTÜ on selle ajaga läbi teinud sisemise arengu ja on jõudmas oma eksisteerimise uude faasi. On arvatavasti aeg muuta ÜTÜ teaduslikku tööd tegevate gruppide konverentse korraldavaks organiks, vähemalt osades teaduskondades. Selleks on oma objektiivsed põhjused. 20 a. tagasi valmistati niisama suurel põrandapinnal ette tunduvalt vähem üliõpilasi. Nüüd on üliõpilaste arv suurenenud, kuid õpperuume juurde ei ole saadud.

Teisest küljest on muutunud madalamaks barjäär eesti ja vene keele vahel ja tundub, et ringides ei vajata enam niivõrd üldise sisuga ettekandeid kui praktilise teadusliku töö juhendamist.

Seetõttu võiks ÜTÜ-d tulevikus ette kujutada üksikute uurimisgruppidena, mille eesotsas seisaksid õppejõud, kes ise koostaksid omakandidaadi- ja doktoriväitekirju või tegeleksid plaaniliste töödega. Üliõpilased oleksid nende aktiivseteks abimeesteks ja isegi tööde kaasautoriteks. Heaks näiteks võiksiin olla prof. Palmi juhendamisel töötavad õppejõud ja üliõpilased.

Kateedrite juures (nagu näiteks paljud kateedrid Arstiteaduskonnas), kus on hästi arenenud töö ringides, tuleks seda jätkata.

Praeguse ÜTÜ Nõukogu aga võiksime nimetada ÜTÜ statistikavalitsuseks või ÜTÜ konverentse organiseerivaks komiteeks.

MATI TIIVEL

ELKNÜ TRÜ Komitees

● 13. märtsil kogunes keemia ringauditooriumisse esimeste kursuste aktiiv. Ehitusmaleva veteranid E. Savisaar ja A. Riesen tutvustasid EÜE vajadusi ja perspektiive eeloleval suvel. S. Endre rääkis õppetöö sektori ettevõtmistest käesoleval semestril. Komsomolikomitee sekretär T. Sutt andis ülevaate ELKNÜ XIV kongressist.

● 7. märtsil külastas ülikooli komsomolikomiteed ELKNÜ Keskkomitee vastutav töötaja sm. Sverdlov, kes tundis huvi töö vastu, mida komitee teeb välissuhete arendamisel. Sm. Sverdlov rõhutas vajadust pühendada suuremat tähelepanu aktiivsele vastupropagandale meile vaenuliku ideoloogia suhtes. Ligi paaritunnise vestluse käigus vastas sm. Sverdlov ülikooli komsomoliaktivistide arvukaile küsimustele välispoliitika valdkonnas. Sm. Sverdlov lubas astuda samme, et TRÜ-d külastaksid edaspidi lektorid Moskvast, kes esineksid aktuaalsetel sise- ja välispoliitilistel teemadel.

● 15. märtsil viibis ülikooli komsomolikomitees ELKNÜ KK sekretär A. Purga, kellel oli pikem vestlus komitee sekretäridega. Põhiprobleemiks oli aktiivi nõupidamise korraldamine, et arutada ELKNÜ XIV kongressi töö tulemusi. Arutati samuti TRÜ komsomoliorganisatsiooni konverentsi pidamise võimalusi käesoleval kevadel. Ideoloogiasektori ettepanekul pöördus sekretariaat sm. Purga kaudu ELKNÜ Keskkomitee poole palvega saata esinema lektorid, kes valgustaksid ülikooli komsomoliaktiivile sündmusi Poolas ja Tšehhoslovakkias.

● 14. märtsil esinesid NB-tooriumis inglise filoloogia IV kursuse üliõpilane T. Velliste ja raviosakonna VI kursuse üliõpilane E. Savisaar, kes värskete reisimuljete põhjal rääkisid üliõpilaste elust Inglismaal.

11., 12. ja 15. märtsil toimusid komsomolikomitee ühiselamute sektori eestvedamisel kontrollreidid Pälsoni t. 23, Leningradi mnt. 89 ja Tiigi 78 ühiselamutesse. Lähemalt reidide tulemustest on juttu ajalehe järgmises numbris.

EÜE kroonika

18. märtsil istus koos EÜE TRÜ ettevalmistav staap. Koosolekul otsustati EÜE ja suvetööde staabid ühendada, et vältida arusaamatusi asjaajamisel. Loomulikult jääb ehitusmalevast osavõtt siiski tahtlikuks ja suvetööd kohustuslikuks.

EÜE struktuur on käesoleval aastal selline: keskstaap Tallinnas — regioonide staabid Saaremaal, Hiiumaal, Haapsalu ja Pärnu rajoonis ning Lõuna-Eestis (Põlva, Võru ja Tartu raj.), mille koosseisus on 2—3 inimest.

Tööd jätkub umbes 23 inimesele.

Ettevalmistava staabi liikmeteks kinnitas TRÜ komsomolibüroo järgmised üliõpilased: E. Bekker, U. Ehasoo, H. Kulo, A. Kurepalu, K. Morna, J. Noor, L. Padevest, A. Riesen, H. Toomla, K. Zilmer. Nendelt ning keskstaabi liikmetelt E. Savisaarelt ja D. Visnapuult saavad asjahuvilised kõikvõimalikku informatsiooni EÜE kohta.

Avaldusi EÜE-sse astuda soovijatelt hakatakse vastu võtma juba järgmisel nädalal! Kolmapäeval, 27. märtsil kell 16 räägib maleva veteran VI kursuse üliõpilane Juta Noor komsomolikomitees kõikidele asjast huvitatuile malevast nagu ta oli, on ja olema saab. Samal ajal on võimalik täita ankeete.

E. LIIVE

Äsja lõppes pedagoogiline praktika

Intervjuu Inge Undiga

● Teie juhendasite üliõpilasi, kes olid praktikal V keskkoolis. Mida iseloomustavat Te võite öelda tänavuste praktikantide kohta?

V Keskkoolis olid praktikal IV kursuse eesti, vene, inglise ja saksa filoloogid ning Kehakultuuriteaduskonna üliõpilased. See praktika oli nende üliõpilaste esimene kokkupuude pedagoogitööga. Peab ütlema, et kool ja ka õpilased jäid noorte pedagoogide tööga rahule.

● Võib-olla jäid Teile meelde mõned eriti huvitavad tunnid?

Jah. Meeldis väga vene filoloogia üliõpilase I. Paaveli poolt antud klassijuhataja tund 8-c klassis, mille teemaks oli «Marie Curie». I. Paavelile on omane lähenemisoskus õpilastele. See on hea omadus tulevasele pedagoogile. Vaatamata ebatäiuslikule eesti keele oskusele oskas praktikant anda tundi nii, et see jättis õpilastele sügava mulje.

Väga huvitava tunni andis ka eesti filoloog R. Kasik 8-b klassis. See tund tugines huvitavale eksperimendile, nimelt lugemisoskuse kontrollile. Probleem on pedagoogikateaduses üsna uudne.

● Teatavasti tuli praktikantidel tegelda ka pioneeritööga. Mida tehti selles liinis huvitavat?

Üliõpilased korraldasid pioneeridega suusamatku, käisid ekskursioonidel, kehakultuurilased aitasid korraldada suusapäeva jne.

Millise mulje jättis Teie arvates üliõpilastele esimene kokkupuude pedagoogitööga?

Töötades õpilastega kasvas üliõpilaste enesekindlus ja usk oma võimetesse, nii et mõnegi oli koolist ja õpilastest kahju lahkuda.

Küsitles MAI URLA

13. märtsil

said oma tulevased töökohad teada Õigus- ja Majandusteaduskonna IV kursuse üliõpilased. Kaubanduse eriharu 18 lõpetajast olid parimad Mare Raag, kes hakkab tööle koondises «Eesti Põllumajandustehnika» ja Kersti Taluri, kelle töökoht on kaubandusministeeriumi süsteemis. Rahanduse ja krediidi eriharus oli lõpetajaid 17, nendest Eille Peeling suunati rahandusministeeriumi ja Ene Jüris Riigipanga alluvusse. Üldse ootavad Majandusteaduskonna lõpetajaid 8 ministeeriumi ja ametkonda.

Juristidiplomeid antakse tänavu välja 62. Seadusetundjaid vajavad Kalatööstuse Ministeerium, Ühiskondliku Korra Kaitse Ministeerium, Ehitusmaterjalide Tööstuse Ministeerium, prokuratuur, Põllumajandusministeerium, ETKVL, Advokaatide Kollegium, Kohaliku Tööstuse Ministeerium ja Ametiühingute Nõukogu.

Pingereas on esimesed Enn Hansberg ja Sirel Vatman.

Soovime lõpetajatele viimasteks katsumusteks palju jõudu.

O. AAVEL

RÜL teatab

Tšehhoslovakkia. Üle 1000 Nitra Põllumajanduse Akadeemia üliõpilase demonstreeris oma solidaarsust Vietnamiga detsembris toimunud miitingul. Miitingust osavõtjad tervitasid Lõuna-Vietnami Vabastusrinde Praha Komitee esindajat mr. Hartonh-Lavat ja slovakkia ülikoolides õppivaid Vietnami üliõpilasi.

Miitingul otsustas 97 II kursuse üliõpilast vabatahtlikult anda verd Vietnami heaks ja kutsus teisi üliõpilasi järgima oma eeskujule. Võeti vastu resolutsioon, mis mõistab hukka Ühendriikide agressiivse sõja Vietnami vastu.

*

SDV. Leipzigis toimus rahvusvaheline lühi- ja dokumentaalfilmide festival, mille organiseeris DEFA ja SDV TV koostöös Berliini Kõrgema Filmikooliga (Babelsberg).

(Järg 2. lk.)

ARUTELUD POLE VEEL LÕPPENUD

Avaldame meie ajalehes Tartu Riikliku Ülikooli delegaatide Ülo Vooglaidi, Mikk Titma ja Toomas Suti sõnavõtud ELKNÜ XIV kongressil (T. Suti sõnavõtt esitati kirjalikult kongressi sekretariaati, sest kongressi toimumise lühike aeg ei võimaldanud tribüüni kõigile sõnasoovijaile). Nimetatud sõnavõtud äratasid kongressil üldist tähelepanu (vt. «Noorte Hääl», nr. 51, 1. märtsil 1968. a.). Et seisukohtade võtmine nimetatud sõnavõttude aadressil jätkub veel praegugi, on otstarbekas informeerida meie ülikooli 3000-liikmelist komsomoliperet konkreetselt, millest neis kolmes sõnavõtus juttu oli.

Juhime tähelepanu sellele, et lehes avaldatavad tekstid pole täiesti identsed kongressil peetud kõnedega, neid on autorite poolt lühendatud, arvestades trükisõna spetsiifikat.

TOOMAS SUTT
ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär:

Mitmesugustel foorumitel on korduvalt väidetud, et kõrgemad koolid ei anna vabariigi komsomoliorganisatsioonile kaadrit. Et analoogilised süüdistused korduvad aastast aastasse, siis tekib küsimus — kas see on kõrgema kooli probleem, komsomoliprobleem või hoopis üldriikliku ja sotsiaalse probleemi erijuhtum komsomolis. Püüdkem olukorda analüüsida.

Üheks põhjuseks (kuid mitte peamiseks, nagu hiljem näeme) on kõigepealt asjaolu, et Keskkomitee poolt ei olegi TRÜ-le ega teistele kõrgematele koolidele esitatud konkreetseid perspektiivseid nõudmisi kaadri osas. Kõigile on teada, et ülikoolis õppides planeerivad inimesed oma elu aastate peale ette. Seetõttu ei ole mõeldav selline olukord, et me valmistame inimese igaks juhuks ette komsomolitööks ja paneme ta piltlikult öeldes niikauaks seifi, kuni kusagil kellelgi tekib vajadus kaadri järele.

Normaalne asjade käik peaks põhimõtteliselt olema selline. Keskkomitee esitab kõrgemale koolile konkreetse nõudmise, et näiteks kahe-kolme aasta pärast Keskkomitee vajab 10—15 komsomolitöötajat linnakomiteedesse, rajoonikomiteedesse, Keskkomiteesse. Kokkuleppel ülikooli ning Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komiteega valitakse välja kolmanda või neljanda kursuse üliõpilaste hulgast 20—30 kandidaati, üliõpilaskomsomoliaktivisti. Neile selgitatakse põhjalikult tulevase töö iseloomu ja perspektiive, koostatakse stuudiumi lõpuni eriprogramm, mis lisaks õpitavale erialale sisaldaks erikursusi organisatsiooniteooria, psühholoogia, sotsioloogia jne. valdkondadest.

Nii võiks asi kulgeda üldjoontes. Kuid ainult sel juhul, kui me kõige lähemas tulevikus muudame otsustavalt komsomoli kaadripoliitikat, leiame lahenduse tervele reale teravatele probleemidele. Oleks ju täiesti mõeldav, et ka praeguses situatsioonis ülikooli edukalt lõpetanud komsomoliaktivistid asuksid komsomolitööle. Tõepoolest nii ka vahetevahel juhtub. Kuid see on pigem erand kui reegel. Tekib küsimus — miks eelistavad ka need üliõpilased, kes on kõrgemas koolis aastate vältel väga tõsiselt tegelnud komsomolitööga, siiski teadusliku või pedagoogi tegevust komsomolitööle.

Tegemist on meil siin keerulise probleemiga. Alustagem analüüsi kõigepealt sellest, kuidas toimub meie komsomolitöö hindamine, millistele kriteeriumide alusel, millised on materiaalsed ja moraalsed hüvitused. Enamik siinviibijaist teab, kui raske, pingeline ja vastutusrikas on komsomolitöö. Sageli tuleb paljust loobuda, vahel ka iseenda ja oma perekonna heaolu arvel.

Meil puuduvad objektiivsed kriteeriumid komsomolitöö hindamiseks. Kui liikmemaksud on enamvähem korras, ridade juurdekasv olemas, suuremaid pahandusi pole, siis on asjad korras. Tehtud töö kvaliteedi vastu kõrgemalt poolt huvi ei tunta, palka saavad kõik ühe ja sama ameti pidajad võrdselt — töö tulemustest sõltumatult. Seega esimene järeldus — puudub komsomolitöö materiaalne stimuleerimine sõltuvalt töö kvaliteedist. Seetõttu on ka täiesti mõtetu rääkida õppimisest, õppimise propagandast, õppima suunamisest õhtukoolidesse jne., kui komsomolitöö probleemist, kui komsomoliorganisatsiooni enda juhtimises seda ei arvestata. Vähemalt senikaua, kuni pole lahendatud hariduse ja töötasu vastavuse küsimus riiklikul tasemel.

Komsomolitöö hindamise moraalsest aspektist. Niikaua, kuni avalikkusel pole küllaldaselt informatsiooni nendest probleemidest ja sellest tööst, millega komsomol ja tema juhtivad organid tõeliselt tegelevad, niikaua puudub komsomolitöötajail meie avalikkuse tunnustus. Väga raske on teha rasket tööd, kui seda mõistavad paremal juhul ainult su lähemad töökaaslased, avalik arvamus hindab aga komsomolitööd kui midagi teisejargulist või hoopiski kasutut ja mittevajalikku. Seda tuleb kohe täie otsekohesusega välja öelda, nagu kommunistlikule noorele ja kommunistile kohane on, ja endale sellest selget aru anda, mitte aga lohutada end sellega, et ajalehtedes kirjutatakse ja raadios räägitakse komsomolitööst üldse üsna palju. Niisiis järeldus — komsomolitööl puudub vajalik ühiskondlik tunnustus.

Järgmine aspekt — kaadri perspektiivid. On täiesti loomulik, et iga noor inimene — tööline või kooliõpetaja, põllumees või komsomolitöötaja — tahab tööle asudes näha oma arenguperspektiive, tahab püüda elus edasi. Kuidas on lood noore kaadri edutamisega komsomolis? Ka siin puuduvad objektiivsed kriteeriumid. Sageli otsustab selle sinu otsene või kaudne ülemus, mitte sisuliselt, vaid umbes selliselt, nagu ütles sm. Pavlov esimesel üleliidulisel üliõpilaskonverentsil — kõik sõltub sellest «Насколько преданно смотрит на тебя этот новый кадр». On ilmne, et selline olukord, kus puudub selgus arenguperspektiivi suhtes, ei tekita kelleski teotahet ega töövaimustust. Võrdlusena võib näiteks tuua noore, kes on lõpetanud ülikooli. Ta teab väga hästi, et kui ta kõvasti tööd teeb, siis lõpetab ta aspirantuuri, kaitseb väitekirja, saab kunagi dotsendiks, professoriks jne. Perspektiivid on selged, töö hindamise kriteeriumid samuti, rääkimata ühiskondlikust tunnustusest. Komsomolitöös aga praegu midagi sellist ei ole. Siit järeldus — senine komsomolitöö praktika pole loonud komsomolitöötajais kindlat tunnet perspektiivide suhtes.

Siit edasi on vaid samm järgmise olulise aspektini, mis aitab meid võib-olla kõige paremini mõista meie komsomoli kaadripoliitika nõrkust. Asi on selles, et altpoolt tulev kontroll vabastatud komsomolitöötajate valimise suhtes (kaasa arvatud Keskkomitee sekretärid) on väga nõrk või puudub hoopis. Niikaua kui meil puudub avalik sisuline valimine, asjad meil paremuse poole liikuma ei hakka.

Kuidas saavad kommunistlikud noored omaks võtta kaadripoliitikat, mis on vastuolus XIII kongressi otsusega, kus on öeldud: «Kongress kohustab ELKNÜ Keskkomiteed kongresside, pleenumite küsimuste sisuliste arutelude ja sisuliste otsuste vastuvõtmiseks õigeaegselt laiali saatma linna- ja rajoonikomiteedele vajalik informatsiooniline materjal arutatavate küsimuste kohta, sealhulgas ka vastutavatele kohtadele kandideerivate kandidaatide üksikasjalikud tööalased iseloomustused (ELKNÜ XIII kongressi dokumendid lk. 69). Kuidas on Keskkomitee seni reageerinud kriitikale? Selle iseloomustamiseks tsitaat Keskkomitee büroo otsusest 12. jaanuarist 1968. a., milles on öeldud «ELKNÜ KK ei pea kinni ELKNÜ XIII kongressi otsustest kaadri valiku kohta» ja edasi kahesõnaline vastus kriitikale: «võtta teadmiseks». Tundub, et ainuüksi teadmiseks võtmiseks nii tõsiste asjade puhul ei piisa.

Me ei taha sugugi Keskkomitee funktsioone ja õigusi endale, kuid me tahame olla kaasvastutajad vabariigi komsomoliorganisatsiooni poliitika ja selle poliitika tulemuste eest.

Niikaua kui meil komsomolis ei toimu tõelisi demokraatliku tsentralismi printsiibil valimisi juhtivatele kohtadele ei saa ka nendelt kommunistlikelt noortelt, kes valivad, nõuda vastutust ühe või teise valitud töötaja või organi töö eest. See kehtib ka endise KK liikmete kohta, kes ei teadnud täpselt oma õigusi ja kohustusi. Keskkomitee liikmeid ei informeeritud küllaldaselt ei sekretariaadi ega büroo tööst. Inimestelt, kellel pole küllaldaselt informatsiooni, ei saa nõuda vastutust ei oma ega ka teiste tegevuse eest. Tundub, et Keskkomitee kaadripoliitika näitab organisatsiooni ja tema aparaadi vahekorra peapeale pööramist. Komsomoliorganisatsioon just kui eksisteeriks oma aparaadi jaoks, tema eesmärkide tagamiseks ja töö järjekestvuse säilitamiseks, mitte aga ei eksisteeri aparaat (s. t. inimesed, kes pannakse palgalisele komsomolitööle) selleks, et täita organisatsiooni eesmärke.

Kaadriprobleem ja õige kaadripoliitika on meie komsomoliorganisatsiooni tegevusele liiga tähtsad, et neid ignoreerida ja teha nägu, nagu oleks asi vaid halvas kaadris, mitte aga ebaõiges kaadripoliitikas, mille tulemusena komsomolitööst jäävad pidevalt eemale võimekad noored.

ÜLO VOOGLAID
TRÜ aspirant:

Meie maal on loodud suurepäraseid tingimusi noorte võimete mitmekülgseks väljaarendamiseks. Ühiskonnal aga on vaja hoolitseda mitte üksnes noore põlvkonna varustamise eest kaasaja teaduse saavutustega, vaid ka selle eest, et laitmatu erialase ettevalmistuse saanud noored energiliselt inimesed oma teadmisi ja võimeid maksimaalsel määral rakendaksid. Niisama vajalik on, et iga inimene tunneks endas vajadust kaasa mõelda ja aktiivselt kaasa rääkida ühiskondlik-poliitiliste ja majanduslike probleemide lahendamisel.

Asjaolusid, mis pidurdavad meie komsomoliorganisatsioonis loomistahet ja initsiatiivi, on rohkesti: on väliseid, komsomolist endast sõltumata toimivaid tegureid, kuid ka sisemisi, mida saab muuta ja peab muutma, kui meie põlvkond tahab hoida ning edasi viia vanema põlvkonna tööd ning saavutusi.

Suure sõnadetegemisega oleme jõudnud olukorrani, et sõnu ei võeta tõsiselt, ei panda tähele, ei viitsita süveneda nende sisusse. Seepärast kordan: varem veel kuidagi kõlvanud juhtimismeetodid ei ole enam talutavad. Nad levitavad passiivsust ning ükskõiksust, mis on komsomolis juba isegi levinud üle igasuguste piiride. Valdav enamik meie vabariigi komsomolitöötajaist pole saanud mingit erilist ettevalmistust oma väga raskeks tööks. Seetõttu pole imeks panna, et komsomolitööle sattunu ei oska alati näha ega päris selgelt mõista, milliseid sotsiaalseid tagajärgi tema tegevus kaasa toob, milline on tema tööstiili lähem ning kaugem mõju juhitavate töövõimele, nende aktiivsusele, mõtlemis- ning tegevustahtele, aga samuti noorte suhtumisele komsomoliorganisatsioonisse üldse, nende sotsiaalsele vastutustundele jne.

Alustame koosolekust. Kui see nii hästi ette valmistada, et kõik sõnavõtjad on määratud, igaühele, kes peab tegema mingi ettepaneku, vastav paberileht pihku panna, aga ikkagi küsida lihtsameelse näoga, et kes soovib teha ettepanekut..., on üritus korrapealt muudetud mänguks. Mäng pole kunagi tõsine tegevus. Mängu ajal võib mängureeglite piires ükskõik mida teha, aga kui mäng otsa lõpeb, unustatakse kõik ära, kaasa arvatud mängu viimane osa — otsus. Mängu kaudu kasvatatakse ainult eelkooliealisi. Täiskasvanute mäng kindlate reeglite ning rituaalidega ei kasvata mõtlevat ja vastutustundelist inimest, kellel on kindlad poliitilised tõekspidamised, kes suudaks üldse elus midagi tõsiselt võtta: olgu see hiljem töökoha või abikaasa vahetus, mingi vastutava tööülesande täitmine või muu.

Levinenumateks võteteks vastuvõetamatute otsuste puhul on: esiteks, valmistada ette paras hulk võimalikult autoriteetseid sõnavõtjaid, kes kõik nagu ühest suust järgemööda kuidaksid mingit ettepanekut. Inimene, kes koosolekul kuulab ega tea midagi sellest kokkuleppimisest, eelistab seejärel oma arvamusest ning kogemustest hoolimata vait olla ning poolt hääletada. MIKS?

Niisuguse psühholoogilise efekti kujunemise põhjused võiks jagada kolme rühma:

1) inimene ei taha end teistest targemaks pidada;

2) arvab, et tema seisukoht võib ekslik olla, kardab end rumalana näidata ning kaotada autoriteeti;

3) ei viitsi jantida ning sekeldada, ei taha hakata pärast oma seisukohti tõestama ning kellegagi vaidlema.

Teine tee, mis annab sama tulemuse, on lasta kõigil rääkida, mida keegi tahab ja kaua tahab. Ning mida teravamini, seda parem. Seejärel tekib kritiliselt meelestatud koosolijal rahulik tunne, nad arvavad, et on oma töö teinud, oma ülesande enda ja organisatsiooni ees täitnud.

Siis ongi paras aeg asuda otsust vastu võtma. Läbi lähevad ka need ettepanekud, mis on risti vastu kaine mõistusega ja sõnavõtjate äsjaste märkustega. Otsuse projekt olgu siis võimalikult pikk, paks ja üldsõnaline. Sageli oli inimesele ka täiesti ükskõik, mida või kuidas otsustatakse.

Inimene saab mingi küsimuse arutamisest või otsustamisest sisuliselt osa võtta alles siis ja ainult siis, kui ta selle asja kohta küllalt palju teab.

Kõik vahendid ja võtted, mis teenivad eesmärki jätta osa noori neid huvitavast või neile vajalikust informatsioonist ilma, laostavad organisatsiooni, sunnivad noori otsima teisi, mitteametlikke informatsiooniallikaid, uskuma neid. Teine tee on: muutuda antud temaatika suhtes rõhutatult ükskõikseks. Seesama juhtub, kui informeerida noori suure hilinemisega või tendentslikult.

Inimene, kes arutatava asja kohta midagi ei tea, ei saa isegi vastu seista — tal pole selleks alust. Selles seisneb puudulikust informatsioonist tingitud sotsiaalne oht.

Rõhutan: asi ei ole selles, et inimesed oleksid vastutustundetud. Puudulikust informatsioonist tingituna nad muutuvad tahes-tahtmata passiivseks. Keegi ei saa lennata kõrgemal, kui tiivad kannavad. Kui komsomoli keskkomitee sekretärid tahavad, et komitee liikmed oleksid endistviisi passiivsed, loeksid isegi pleenumitel ajaviiteks lehti, on vaja endistviisi järjekindlalt ignoreerida möödunud kongressi otsust selle kohta, et keskkomitee saadaks oma liikmetele eelnevaks tutvumiseks vajalikud materjalid arutamisele tulevate probleemide kohta.

Kui tahetakse, et algorganisatsiooni sekretär satuks algusest peale suurtesse raskustesse, kohtaks ees parandamatut umbusku, on ta vaja valida mitte noorte endi hulgast, vaid tuua kohale kuskilt mujalt ja hästi salaja ning panna väevõimuga ametisse. Ka võimekatel inimestel muutub töötegemine see järel võimatuks, rääkimata nendest, kellel ka võimed on piiratud.

Avalikkuse printsiip komsomolitöös ja ühiskondlikus elus üldse on 100 korda tähtsam, kui seda võib arvata sellele praegu osutatava tähelepanu järgi.

Komsomolitöötaja, kes seab oma eesmärgiks täita ainult kuskilt saadud soovitusi, kes hoolitseb selle eest, et ainult mitte eksida, tahab säilitada iga hinna eest rahu ning vaikuse, valib kõveraid teid.

Inimene, kes tahab, et probleemid läbi arutataks, head ja vead välja sõelutaks ja et ka otsus kujuneks otsustajate endi tegevuse edasiseks stiimuliks, soovitab mõelda igaühel nii poolt- kui ka vastuargumentide üle.

Otsustamine, kus otsustajad ei saa probleemide arutamisest tegelikult osa võtta, on võte ükskõiksuse ning passiivsuse süvendamiseks.

Väga suurt, võib-olla kõige suuremat kahju toob aga lobisemine, vastutustundetu sõnade suust väljaajamine.

Inimene, kes räägib üks päev ühte juttu, teine päev teist juttu kaotab kuulajate usalduse ja lugupidamise. Kellel aga pole usaldust ja autoriteeti, ei saa põhimõtteliselt kedagi kasvatada. Tal ei jää muud üle kui rajada oma tegevus hirmutamisele, demagoogiale, administreerimisele. Töö võib käia, aga selle efektiivsus on näiline, olenemata sellest, on tal 7-klassiline haridus või on ta lõpetanud kiitusega kõrgema parteikooli, on ta algaja või mitmeteistaastase staažiga jne. Juhti jälgitakse väga tähelepanelikult. Kui tal pole kunagi oma isiklikku arvamust, kui ta on oma hingelt bürokraat, kitsarinnaline nokitseja, kellel pole keskmisest eakaaslasest avaramat pilku, halvab ta kogu organisatsiooni tegevust, olgu see siis algorganisatsioon või komsomoli keskkomitee. Ma mõistan, et niisugune asi on halb. Paha on sellest ka rääkida, aga pole minu ega kellegi teise võimuses keelata psühholoogiliste seaduspärasuste toimimist. Kui me ei teaks eespool nimetatud ja paljusid teisi seaduspärasusi individiidi ja inimgruppide psüühikas, oleks nende kahe silma vahele jätmine vähemalt mõistetav. Et me neid aga teame ja ikka ei arvesta, on tegemist kuritegevusega, niiöelda vigadega, millel võivad olla hukutavad tagajärjed kogu meie ühiskonnale.

Niisiis, seesuguste meetodite rakendamine, mis võõrutab noori mõtlemisest, vastutusest, ühiskondlikust aktiivsusest, initsiatiivist, on vastuolus partei XXII ja XXIII kongressi otsustega, pidurdab meie maa arengut ning neil ei tohiks enam olla kohta komsomolitöö praktikas. Siit selgub veel kord, et avaliku arvamuse tundmaõppimine ning arvestamine igapäevases komsomolitöös on möödapääsmatult vajalik, kui meil on eesmärgiks kaasa aidata NLKP XXIII kongressi otsuste täitmisele, seda eriti uue inimese, ideeliselt kindlate partei abiliste, tõeliste leninlaste kasvatamisel.

Arvan, et eespool nimetatud ja mitmed teised demagoogiavõtted on saanud juuri ajada ning püsida tänu meie vähesele järjekindlusele isikukultuse pärandi likvideerimisel, seetõttu, et inimestel, kes seesuguseid meetodeid harrastavad ning soosivad, pole seniajani olnud küllaldast ohtu saada avaliku kriitika osaliseks, rääkimata nende asendamisest võimekamatega.

Komsomoliorganisatsiooni tähtsaimaks ülesandeks tuleb pidada ühiskonna kõigi liikmete võimete ning aktiivsuse arendamist ja kasvatamist — kaasaaitamist ühiskondliku elu edasisele demokratiseerimisele.

RÜL teatab

(Algus lk. 1)

Käesoleval aastal olid festivalil järgmised sektsioonid: võistlusfilmid, kroonikafilmid (50 aastat nõukogude dokumentaalfilmi), õppefilmid, noorte arenevate maade kinematograafiale pühendatud filmifestival.

Dokumentaalsetest võistlusfilmidest olid kõige huvitavamad Vietnami sõda käsitlevad filmid, mis ühtlasi võitsid mitu auhinda. Esimese auhinna sai Le Van Bangi film «Han Kongi inimesed», mis kujutab inimeste tööd ja võitlust Vietnami külas.

Saksa üliõpilaste kõige huvitavam film oli Majakovskist — «Elas kord mees, kes laulis.»

*

Üheksas Ülemaailmne Noorsoofestival toimub 28. juulist 6. augustini Sofias. Rahvusvaheline ettevalmistav komitee, mis koosneb kõigi kontinentide noorte- ja üliõpilasorganisatsioonide esindajaist, on astunud kontakti juba rohkem kui 100 maa noortega. Ligi 70 riigis on organiseeritud rahvuslikud festivalikomiteed, kes valmistavad ette mitmekesist festivaliprogrammi.

Veebruaris oli koos ettevalmistava komitee transpordikomisjon, et arutada 18 000 festivalikülalise transporti Sofiasse ja kohapeal. Ka teised komisjonid tulevad kokku, et teha lõplikke kokkuvõtteid festivali programmi suhtes.

Ülemaailmsete noorsoofestivalide traditsioon sai alguse 1947. a. Prahas, järgnesid noorte kohtumised Budapestis (1949), Berliinis (1951), Bukarestis (1953), Varssavis (1955), Moskvas (1957), Viinis (1959) ja Helsingis (1962).

Rahvusvaheline ettevalmistav komitee kinnitas järgmise festivaliprogrammi:

I. Tähtsamad sündmused, demonstratsioonid ja miitingud

- **festivali pidulik avamine**
- **solidaarsuse päev kangelaslikku Vietnami rahvaga**
- **inimõiguste päev**
- **tütarlaste päev**
- **sõpruse päev Bulgaarja rahvaga**
- **revolutsiooniliste ja patrioottiliste traditsioonide festival ja suur poliitiliste laulude kontsert**
- **demonstratsioonid rahu eest**

(järg 4. lk.)

MAKSIM GORKI — suur vene kirjanik

1868—1968

SÕNAMEISTER ÜTLEB

Küsimusele, miks ma hakkasin kirjutama, vastan: sellepärast, et mind rusus «tüütult vaene elu», ja sellepärast, et mul oli nii palju muljeid, et ma «ei saanud jätta kirjutamata». Esimene põhjus sundis mind tegema katset tuua «vaesesse» ellu selliseid «väljamõeldisi», nagu «Muinasjutt kullist ja nastikust», «Legend põlevast südamest», «Tormilind», teise põhjuse sunnil hakkasin ma kirjutama «realistliku» iseloomuga jutte — «Kakskümmend kuus ja üks», «Orlovide abielupaar», «Vembumees».

*

Juba vanast ajast on kirjandus inimeste truu sõber ja abimees nende raskes elus.

*

Inimene on ikka veel mitmeti loom, ent ühtlasi on ta — kultuuriliselt — ikka veel alaealine, ja teda ilustada, kiita on väga kasulik: see tõstab tema lugupidamist enese vastu, see soodustab temas oma loovatesse jõududesse uskumise arenemist. Pealegi on, mille eest inimest kiita, — kõik, mis on hea, ühiskondlikult väärtuslik, luuakse tema jõuga, tema tahtega.

*

Loodus ei ole andnud inimesele rohkem kui igale teisele loomale. Kõik, mis maa peal on loodud — kogu kultuur — on loodud ja arendatud inimese tööga. Kuid seda ei mõisteta meil küllaldase laiuse ja sügavusega, ei mõisteta selle fakti filosoofilist, poliitilist ja pedagoogilist tähtsust.

*

Meie igapäevases elus on veel palju niisugust, mis tuleb välja kihutada, hävitada. Meil tuleb luua uus, sotsialistlik elu. On vaja, et sõnad «seltsimees» ja «sõber» ei oleks tühjad sõnad, nagu seda on märgata igapäevases elus. Tuleb üksteist kasvatada kui võrdväärtuslikku — kuid mitte võrdselt arenenud — energia kandjaid.

*

Tõde ja tarkus luuakse allpool, massides, elu ülemisel korrusel aga on ainult elu aured, segatult temale võõraste hõngudega ja suuremalt jaolt seavad need «spekulatiivsed» ideoloogilised aured endile eesmärgiks pehmendada, varjutada, moonutada tööinimese elu, tõelist karmi tõde.

*

Eitamata kriitilise realismi laiapiirilist tohutut tööd, hinnates kõrgelt tema vormilisi saavutusi sõnakunsti alal, me peame aru saama, et see realism on meile vajalik ainult minevikuigandite valgustamiseks, nende vastu võitlemiseks, nende väljajuurimiseks.

*

Kunstnik on oma maa, oma klassi tundemeel, tema kõrvad, silmad ja süda; ta on oma ajastu hääl. Ta peab teadma võimalikult rohkem ja mida paremini ta tunneb minevikku, seda arusaadavam on temale olevik, seda tugevamini ja sügavamalt tunneb ta meie aja universaalset revolutsioonilisust ja tema ülesannete avarust.

*

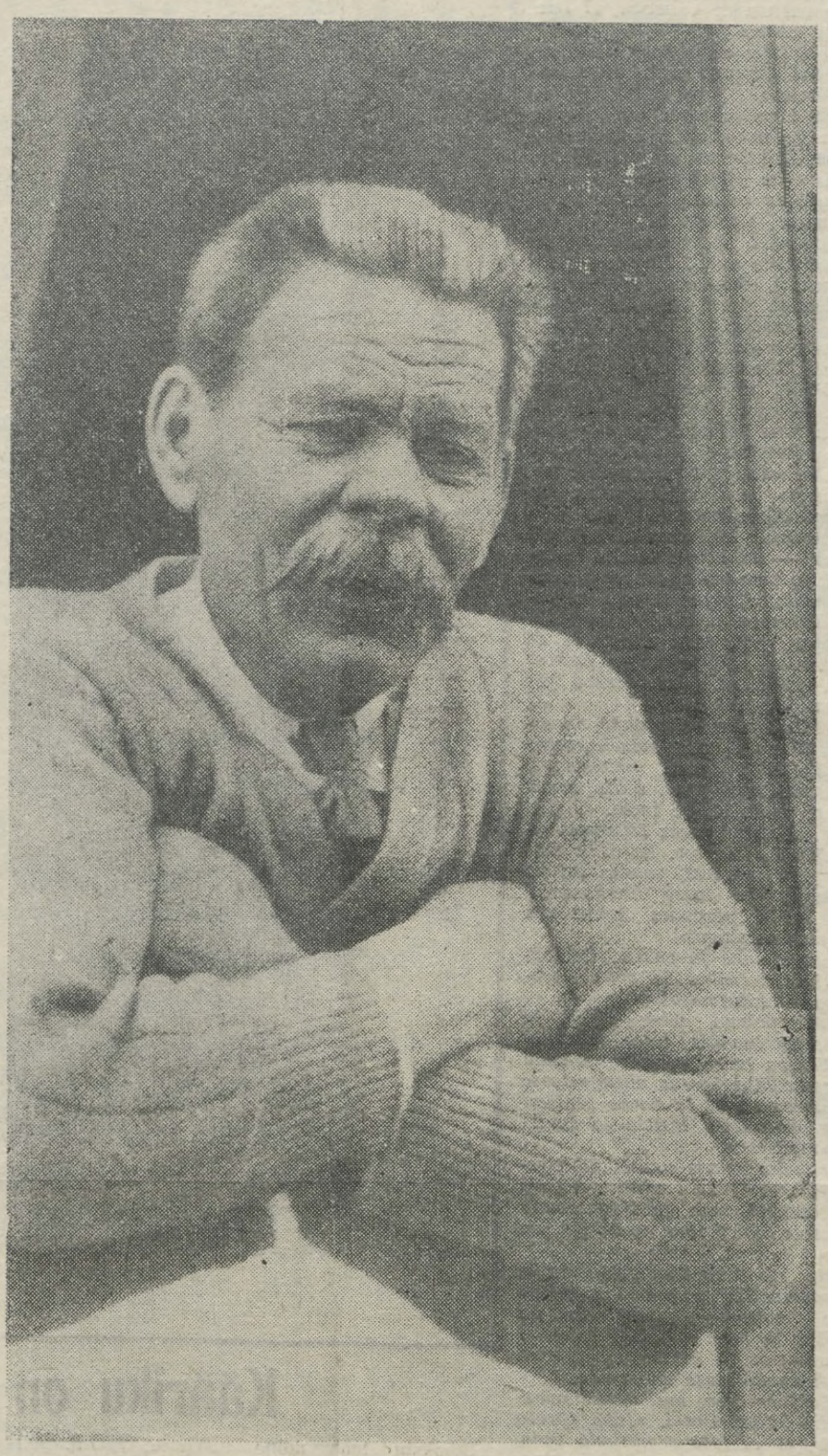
Et täpselt ja selgelt teada, mille vastu sa sõdid, on vaja teada, mida sa tahad. Seda aga, mida me tahame, pole me veel saavutanud, see on meil ees. Tuleb teada, tuleb püüda sammuda edasi olevikust, meie suurepärasest ja kangelaslikust olevikust, veel kaugemale. Kas me sammusime? — Sammusime. Kas võime sammuda? — Võime. Puudub ainult nagu mingi laeng, nagu mingi vaimustus, seda ei ole... Kurat teab, kuhu ta jäi? Või ei ole võib-olla veel tekkinud?

*

Et meie kirjandus saaks aru oma vastutusest oma maa ees ja õpiks väärikalt täitma oma kohustust, selleks on vaja tähelepanelikult ja tõsiselt tundma õppida meie kaasaegse maailma pilti.

*

Kirjanik peab hästi tundma kõike, mis sünnib tema ümber, tundma tõsielu, milles ta elab ja jõudude tegevust, mis teda liikuma panevad.

Meie maal loidab teadmistejanu üha suurema leegiga; eriti võimsalt ja produktiivselt annab see ennast tunda teaduse ja tehnika alal. Meie noored teadlased ja tehnikud hämmastavad oma küpsusega, teadmistearmastuse paatosega, oma saavutuste küllusega ja mõttejulgusega oma kavatsustes.

*

Meie noorsugu on kasvav, tõusev jõud, keda ajaloo loogika on kutsunud looma uusi eluvorme ja -tingimusi.

*

Veel üks asi, mida ma sooviksin noortele: usku, vankumatut usku mõistuse kõikvõimsusesse. Seltsimehed, see on jõud, mis teid riietab, teie jalgu katab, soojendab — usk sellesse jõusse, usk selle võimesse piiramatult edasi areneda. Seda usku on vaja kasvatada eneses, ja seda saab kasvatada ainult selge ettekujutusega sellest, mis mõistus on andnud inimesele, inimkonnale.

15. märtsil toimus Gorkile pühendatud teaduslik konverents

Konverentsi avades märkis S. Issakov, et Tartu Ülikooli suhted Gorkiga ulatuvad kaugesse minevikku, möödunud sajandi lõppu, kui Tartu Üliõpilasselts, kõrgelt hinnates tolleaegset noort kirjanikku, temaga kontakti astus.

Esimesena sai sõna N. Andresen, kes oma ettekandes tõi esile rea huvitavaid fakte Maksim Gorki teoste jõudmisest eesti kirjandussõpradeni käesoleva sajandi kolmekümnendail aastail. Näidendit «Põhjas» lavastati mitmes teatris, «Jegor Bulõtšov ja teised» pealkirja all «Tormi eel» nägi rambivalgust kohe pärast teose valmimist, 1933. a. Kirjastuse «Sõprus» vahendusel sai eesti lugeja Gorki «Ema» 1936. a. «Gorki oli humanistlik südametunnistus», tema «õige sõna õigel ajal» oli teretulnud eesti töörahvale, toonitas ettekandja, huvitava ettekande lõpus.

V. Bezzubov vaatles Maksim Gorki ja Leonid Andrejevi suhteid, mis algasid sõprusega, arenesid aga suureks tüliks, kui Andrejev reaktsiooniaastail eemaldus progressiivseilt humanistlikelt positsioonidelt.

Huvitava teoreetilise analüüsi andis O. Semjonova Gorki «Muinasjuttudele Itaaliast». Erilise huviga kuulati ära Ž. Mintsi lühiettekanne «Konfliktist Gorki varasemas proosas», milles kirjandusteadlane analüüsis konflikti peamiselt kirjaniku romantilistes teostes. Tartu kirjandussõbrad kuulaksid suure tähelepanuga dots. Mintsi arvamust ka Gorki hilisemate teoste konflikti kohta. Konverentsi viimane ettekanne oli A. Trummalilt, kes lühidalt vaatles Gorki suhteid prantsuse kirjanikega, eriti Gustave Flaubert'iga.

Diskussioonis konverentsi lõpul rõhutati vajadust Gorki ja Flaubert'i suhteid üksikasjaliku uurimise alla võtta.

Konverentsi tuleb igati õnnestunuks lugeda: kirjandusteadlased olid teinud ära tõsise töö suure vene kirjaniku loomingu sügavamaks tundmaõppimiseks. Kahjuks polnud konverentsi korraldajad teinud küllaldast tööd kuulajate informeerimiseks konverentsist: auditooriumis polnud näha kirjandushuvilisi väljastpoolt ülikooli ja keskkoolide kirjanduse õpetajaid, kes suurima tänutundega oleksid kuulanud ülikooli teadusliku konverentsi ettekandeid.

J. NURMVEE

Gorki ja Tartu üliõpilased

M. Gorki teoste esimeseks tõlkeks eesti keelde oli jutustus «Kirilka», mis ilmus kogumikus «Lõbu ja Teadus II» 1899. aastal. Kogumikku andis välja grupp progressiivselt meelestatud intelligente (R. Aavakivi, A. Alver, J. Jürgens, J. Sarv jt.), kes tundsid huvi marksismi vastu, propageerisid materialismi ja darvinismi. Enamik neist olid Tartu üliõpilased, nendega pidas sidet ka E. Vilde.

Nagu me teame, olid Tartu üliõpilased eesti revolutsioonilise liikumise avangardiks XIX sajandi lõpul ja XX sajandi algul. Tolleaegsete üliõpilaste kohtumispaigaks olid mitmesugused ühingud, zemljatšestvod. Üks väljapaistvamaid oli Vene Üliõpilaste Ühing, mis asutati 1881. aastal. Kuigi teda nimetati Vene Üliõpilaste Ühinguks, oli see tegelikult internatsionaalse olemusega organisatsioon, mille ümber koondusid üliõpilased mitte ühise rahvuse, vaid maailmavaate alusel. 1880-ndail ja 1890-ndate aastate algul oli ühing narodnik ik, sajandi lõpul — marksistlik. Hiljem saab temast sotsiaaldemokraatlikku organisatsiooni kuuluvate Tartu üliõpilaste legaalne tegevuspaik.

Ühingu liikmete hulgas oli grusiinlasi, armeenlasi, ukrainlasi, sakslasi, juute, lätlasi, leedulasi, eestlasi (sealhulgas meile kõigile tuntud viiulikunstnik — revolutsionäär Eduard Sõrmus) jt. rahvustest üliõpilasi. Ühingu auliikmeiks olid väljapaistvad vene kirjanikud, teadlased, ühiskonnategelased V. G. Korolenko, G. J. Uspenski, N. K. Mihhailovski, J. F. Levinson-Lessing jt.

1900. aastal valiti ühingu auliikmeks M. Gorki.

«Ma ei tea, kas Aleksei Maksimovitšil oli alles hoitud Verein'i teatis tema auliikmeks valimise kohta,» meenutab V. A. Desnitski, üks Vene Üliõpilaste Ühingu aktiivsemaid liikmeid, Tartu Ülikooli kasvandik, tuntud nõukogude kirjandusteadlane ja Gorki hea sõber. «Kui vestlesin temaga sel teemal ja nimetasin talle ühingu teisi auliikmeid, siis Aleksei Maksimovitš nurises ja ütles, et ei saa aru, miks ta on õpetatud meeste kirja pandud. Kuigi protestimaiguline see väljendus siiski ei olnud. Arvan, et Tartu Vene Üliõpilaste Ühing oli esimene ühiskondlik organisatsioon, kes andis M. Gorki revolutsioonilisele kirjanduslikule tegevusele kõrge hinnangu.

Verein'i aastapäevadel tervitas Gorki ühingu liikmeid sõbralikkude kirjadega, mis jutustasid tõest ja võitlusest.»

Kahjuks on need kirjad Tartu üliõpilastele kaduma läinud koos Vene Üliõpilaste Ühingu rikkaliku arhiiviga. 1900. aastal saatis kirjanik V. A. Desnitski kaudu ühingu raamatukogule suure hulga raamatuid (pole kahtlust, et nende hulgas olid kirjaniku teosed autogrammiga). Ka nende raamatute saatus on teadmata.

Muide, Pavel Ivanovitš Kretšetov, Vene Üliõpilaste Ühingu liige, oli esimese Gorkile pühendatud raamatu — «Maksim Gorki ja Leonid Andrejev — autoriks.

Teine huvitav üliõpilasorganisatsioon sajandivahetuse Tartus oli Nižegorodskoje Zemljatšestvo. Selle juhid olid marksistid, liikmed võtsid aktiivselt osa Tartus toimunud üliõpilasrahutustest. 1899. a. detsembris otsustasid selle ühingu liikmed korraldada heategevusliku õhtu. Saadav tulu oli vajalik «puudustkannatavate» üliõpilaste revolutsioonilise liikumise toetamiseks.

Õhtule otsustati kutsuda M. Gorki, kes pidi ette kandma oma teoseid. V. A. Desnitski, üks õhtu organiseerijatest, pöördus vastava palvega kirjaniku poole. Gorki, kes seni pidevalt oli keeldunud esinemast sellistel õhtutel, seekord nõustus.

«Mida ja kuidas luges tookord Aleksei Maksimovitš, ma ei kuulnud,» meenutab Desnitski, «kuid tema lahkumisel aplodeeriti meeletult, peopesade tuimenemiseni, nii nagu oskas aplodeerida ainult 1905. a. eelõhtu üliõpilasnoorus neile, keda ta armastas.»

Tartu üliõpilaste koosolekuil ja miitinguil käesoleva sajandi algul esitati ikka ja jälle Gorki teoseid, eriti tema «Laulu tormilinnust», «Laulu jahikullist,» «Inimest». Nii näiteks oli progressiivse eesti üliõpilaste seltsi «Ühendus» poolt organiseeritud õhtu (see toimus I. novembril 1908. a. «Vanemuise» saalis) kavas kõrvuti G. Suitsu ja J Liivi luuletustega, vene, läti, eesti ja ukraina laulude ja muusikaliste ettekannetega Gorki «Laul Jahikullist». Tolleaegseist ajalehtedest võime lugeda, et samal õhtul pidi ette kantama ka Gorki kuulus monoloog «Inimene». Võimude vahelesegamise tõttu jäi ettekanne ära, mispuhul kuulajaskond avaldas sügavat meelepaha. Tartu üliõpilaste koosolekuil peeti ettekandeid ja arutelusid Gorki elust ja loomingust.

1910. aastal esines ühel sellistest õhtutest ettekandega «Maksim Gorki loomingu psühholoogia» Tartu ülikooli eradotsent O. J. Ostrogradski. Tartu üliõpilaste isetegevuslike draamatruppide repertuaaris oli õige tihti Gorki näidendeid. Nii esietendus näiteks 1909. aastal «Päikese lapsed». On alust arvata, et see oli suure kirjaniku näidendi esimene lavastus kohalike kollektiivide poolt. See äratas huvi ka eesti ühiskondlikes ringkondades. Retsensioon etenduse kohta ilmus kodanlikus ajalehes «Postimees».

Revolutsioonilise liikumise tõusuperioodil käesoleva sajandi algul Tartus levitatavail üliõpilaslendlehtedel ja üleskutsetel võime leida tsitaate Gorki teostest.

S. ISSAKOV

Südame kumiir*

1934. aasta kevadel külastasid Gorkit kolm pedagoogi: esteetik, kirjandusloolane ja matemaatik. Gorki juures viibisid tema sõber kunstnik Rakitski ning kirjanik Ilja Škapa, raamatu «Seitse aastat Gorkiga» autor, kes «protokollis» vestluse.

Sel õhtul kõhis Gorki vähe, suitsetas tavalisest harvemini. Näis, et ta oli tervem kui kunagi varem. Ta ütles: «Midagi uut te minu käest ei kuule.

Kõik on allutatud seadustele: Päikese liikumine ja kotka lend. Ja tütarlaps valib kumiiri oma sudamele mitte palja juhuse tõttu, mitte pimesi ... Pange tähele: va-lib, ta ei visku esimese vastutulija käte vahele: ta v a l i b oma.»

Gorki rääkis, et sajandite vältel on helgemad mõistused püüdnud lugeda «Armastust — kuldset raamatut». Ja pole imekspandav, et tema sisu on keeruline — igaüks armastab ju omamoodi. Selles nägi Gorki erilist võlu.

Rakitskile tundus, et sõber kaldus teemast kõrvale. «Siin pole analüüsi.»

Kirjandusloolane: «Aga kas analüüsist ei hääbu armastus?»

Gorki: «Kui teiega nõustuda, ei või armastusest kõneldagi. Iga arvamuste vahetamine on analüüs.

Paljudele näib, et armastus sünnib ootamatult, aga see pole õige. Armastus tuleb inimestele, kes on tema jaoks küpsed, kui neil on vaja leida «oma». Siin astuvad tegevusse armastuse seadused.»

Gorki kõnelès Leonardo da Vincist, meenutas tema «Kunstniku märkmeid» ja mõtisklust armastuse loomusest. Suur kunstnik oli inimene kirgedega, ent ta mõtles, enne kui ütles: «Me armastame enesesarnaseid.»

Ei saa armastada naist, pidamata teda sõbraks. Araabia vanasõna: armastus algab silmadest. Õigus, silmad on ju hinge peegliks.»

Matemaatiku repliik: «Tähendab — tuli, nägi, võitis?»

Gorki polnud nõus: «Näha — see ei tähenda veel tunda. Normaalne inimene ei või armastada tundmatut. Kujutlust võivad armastada vaid muserdatud hingega inimesed.»

Skeptiline esteetik: «Nii ta ju on, aga elus tuleb keerulisem. Oma tunnetes pole inimene vaba. Kes kuulab armastuse ajal, eriti nooruses, mõistuse häält? Nagu armastus tuleb, nii ta ka läheb — ja aru ei saa. Inimesed aga elavad edasi, vanaduseni, harjumusest. Võiks tuua palju näiteid, kui armastatakse, aga miks, ei teata.»

Gorki jätkas oma liini: «Tahate te uuesti väita, et mõistusel pole südameasjades kohta?»

«Jaa,» oli visa Rakitski. «Mõistus kõneleb üht, süda teist. Ere näide — teie «Jutustus vastamata armastusest» ... Miks muidu nii arukas Pjotr Torsujev jooksis näitlejatar Dobrõnina järel? Kaunitar irvitab tema üle, flirdib teistega tema silme all? On see hullumeelsus? Lõpuks küsib ta alandatuna ja solvatuna: «Kas teil pole tõesti häbi muuta inimest koeraks?» Ja kuuleb vastuseks: «Vaevalt, et teie inimene olete.»

Matemaatik: «Aga kas te ei tunneta seal karjuvat vajadust mõistuse järele?»

Gorki kinnitas tema mõtet: «Ma tahtsin panna jutustuse epigraafiks Larissa Dobrõnina sõnad: «Kõikidest saatuse pilgetest on tapvaim vastuseta armastus.» See on peamine minu jutustuses.»

Ta pöördus matemaatiku poole: «Te mõistsite mind. Tänan. Varem ma arvasin, et ka vastuseta armastus ülendab meest, ehkki valmistab talle kannatusi. Täna tunnistan vastuseta armastuse hädaks ja õnnetuseks. Normaalne inimene ei tohi käituda nii, nagu need kaks Pjotri — minu Torsujev ja Kuprini Želtkov. Ebanormaalsete inimeste armastus ei tohi olla kunsti teemaks. «Jutustus vastamata armastusest» on minu poleemika Kuprini «Granaatkäevõruga».

Enne öeldi: kui mees peksab, tähendab — armastab. Vaated muutuvad, ja muutuvad parema poole.»

Esteetik: «Muutuvad, aga aeglaselt. Naine on perekonnas endiselt kannatav pool. Pole imestada, et ta nüristub, jääb elust ja mehest maha. Võrdõiguslikkus osutub perekonnas fraasiks.»

Gorki nõustus: «On vaja võimalikult kiiremini anda naisele mehega võrdsed õigused ühiskonnas, tööstuses, perekonnas. Mitte ainult de jure, vaid ka de facto. Õiglus nõuab, et naisel oleks tööstuses rida eeliseid mehe ees. Ta võiks töötada pool vahetust, saades tasuks täispalga. Iga lapse üleskasvatamine peaks võrduma kolme või viie staažiaastaga.»

«Riik ei lähe ju sellele. Öeldakse: «jõua vabrikus ja põllul, köögis ja sünnitusmajas!»»

Gorki polnud nõus: «Riigi ja ühiskonna huvides tuleb vähendada töötava naise koormat, asetada ta seaduslikus korras niisugustesse tingimustesse, et ta saaks senisest enam pühenduda lastele ja enesetäiendamisele.»

Kirjandusloolane naasis lähteteema juurde: «Ja siiski, Aleksei Maksimovitš, truu ja kõigutamatu armastus, ehkki ilma vastuseta, on ilus.»

«Ei, ei,» vaidles matemaatik, «armastuse ilu ja harmoonia peitub tema mõlemapoolsuses, kus on võrdsus ja pole ülekohut. Vastuseta armastus — see on disharmoonia, inimväärikuse solvamine.»

«Kahjuks olen ma samal seisukohal,» ütles Gorki. «Juba Cicero väitis, et ei tohi armastada seda, keda kardad või kes sind kardab; veel enam: ei tohi armastada ka seda, keda sa ei tunne ja kes ei hinda sinu armastust.»

---

* ebajumal.

Lühendatult ajalehest «Komsomolskaja Pravda» tõlkinud H. KULO

PÄEVAKAJA

Kolmapäeval kell 16.22 algas kevad

T. Kaivo foto

Kääriku on üle koormatud

Tahaksin teha mõne märkuse vastuseks ÜTÜ nurisemisele («TRÜ» nr. 8, 15. 03. 1968), mille põhjuseks on aga lihtsalt see, et ei teata, millal ja kuidas asju ajada.

Ruumikitsikus on meil üldtuntud asi, olgu siis jutt ühiselamuist, õpperuumidest või puhkekodudest. Seepärast peame oma ettevõtmiste korraldamisel üsna kaugele ette arvestama ja näiteks aula või mõne teise nõutavama paiga kasutamiseks aegagi sobitama. Üheks selliseks maksimaalselt ülekoormatud Mekaks on Kääriku. Selle kasutamise graafik koostatakse kvartalite kaupa ette. Ja selleks, et pääseda Käärikule ajavahemikus jaanuarist aprillini, tuli oma sooviga välja tulla hiljemalt detsembrikuus. Siis valiti paljude soovijate hulgast need õnnelikud, kes sinna pääsevad. Graafik kinnitati koosolekul, millest peale baasi juhataja, Kehakultuuriteaduskonna dekaani ja õppeprorektori võtsid osa partei-, komsomoli- ja ametiühinguorganisatsiooni esindajad. Seepärast on vahest liiga julge arvata, et nad kõik alahindaksid või lausa ignoreeriksid ÜTÜ-d. Asi on hoopiski lihtsam: graafiku koostamise ajaks jättis ÜTÜ oma soovid esitamata. Ma pole muidugi kindel, et ka õigeaegse avalduse korral oleks ÜTÜ nii arvukalt (150—200) saanud Käärikule minna just antud ajavahemikul, sest Kääriku on esmajärjekorras õppe-spordibaas, mis peab koigepealt rahuldama teaduskonna õppetöö vajadusi (sel ajal on aga Käärikul IV kursuse õppetöö), teiseks on ta (kas õnneks või õnnetuseks) üleliidulise tunnustuse võitnud talispordikeskus. Ja just sellel nädalal on Otepääl Nõukogude Liidu esivõistlused suusatamises, millest võtab osa 450 meie maa parimat suusatajat. Arvestades Otepää tingimusi, on loomulik, et osa võistlejaid tuleb Käärikule majutada (tähtsusetu siinjuures pole seegi, et Kääriku on isemajandav baas). Nädalavahetuseks (23.—24. märtsil) on sinna planeeritud meie üli-kooli traditsioonilised ja populaarsed «Kääriku mängud». Kindel olen ma aga selles, et kui asja oleks aetud õigeaegselt ja ÜTÜ konverentsi aega oleks andnud nädala-paari võrra nihutada, oleks ÜTÜ võinud oma juubelikonverentsi seal lõpetada.

Veelgi ebaõiglasem on ÜTÜ nurisemine kohvikuruumide saamise üle. Nende reserveerimist reguleerib ametiühingukomitee ja üldiseks põhimõtteks on neid võimalikult vähem reserveerida, et üliõpilastel oleks, kus puhata. Kui aga tuli avaldus ÜTÜ-lt kogu kohviku kinnipanemiseks 21. märtsiks, anti selleks nõusolek kohe.

Veel tahaksin ÜTÜ-le teatada, et ametiühingukomitee on varunud teile igaks juhuks ka tervistava spordilaagri tuusikuid, kuigi omapoolset soovi pole selleks avaldatud (needki soovid pidi esitama detsembrikuus, sest 8. 01. 1968 kinnitas komitee kogu aasta tuusikute jaotuskava). Määrasime tuusikud teile nii igaks juhuks, arvestades seda, et ÜTÜ-s oli «valitsuse vahetus» ja ega uus valitsus alati kohe kõiki asju tea. Kui aga asju aetaks õigel ajal ja õiget moodi, ei siis seesuguseks umbmääraseks teiste süüdistamiseks põhjust oleks.

H. KABUR,
ametiühingukomitee esimees

RÜL teatab

(2. lk. järg)

ja aatomipommi vastu Hirošima ja Nagasaki aastapäeva tähistamiseks
- rahvusvaheline karneval
- festivali pidulik lõpetamine

II. Diskussioonid

- rahvusvaheline poliitika
- noorte õigused
- regionaalsed probleemid
- tänapäeva teadus

III. Miitingud erialade järgi
- töölisnoored (metallurgid, kaevurid, tekstiilitöötajad, keemikud, ehitajad, energeetikud ja toiduainetetööstuse töötajad)
- transpordi- ja kommunikatsioonitöötajad
- teenistujad
- maanoored
- keskkooliõpilased

IV. Miitingud huvialade järgi

- kino
- isetegevus
- esperanto
- filateelia
- fotograafia
- raadio
- lennundus
- jahindus
- kalasport

V. Üliõpilaste programm

- kollokvium ülikooli ja hariduse kohta (demokratiseerimine ja ülikooli reform, ülikooli osa sotsiaalses elus)
- kultuurialane seminar (üliõpilasteatri ja kino osa kultuuri arengus)
- rahvusvaheline üliõpilasklubi (ISC) (rahvusvaheline koostöö ja üliõpilasliikumise ühtsuse alused)
- ülikoolide ja teiste kõrgemate õppeasutuste külastamine
- kontserdid, tantsuõhtud, spordivõistlused jm.

VI. Laste programm

VII. Kultuuriüritused

- rahvusvahelised kontserdid
- muusikaalased, kunstilise fotograafia, lauljate, kunstnike, laste jooniste võistlused, tantsuvõistlused
- filmifestival

VIII. Spordivõistlused

IX. Varia (delegatsioonide kohtumised, festivalist osavõtjate kohtumised riigi- ja kultuuritegelastega, kunstnike ning teadlastega, väljasõidud vabasse loodusesse ja Bulgaaria teistesse linnadesse).

T E A T E D

Arstiteaduskonna ametiühingu büroo kuulutab välja

KONKURSI ARSTITEADUSKONNA EMBLEEMI KAVANDILE

Kavandis peab olema märgitud «TRÜ Arstiteaduskond» ning tähis, mis sümboliseerib teaduskonda. Embleemi kavand tuleb esitada Arstiteaduskonna dekanaati 10 päeva jooksul alates käesoleva kuulutuse avaldamisest. Parima kavandi autorit PREMEERITAKSE.

TRÜ Arstiteaduskonna
ametiühingu büroo

ÜTÜ psühhiaatriarlngi töökoosolek toimub 28. III 1968 kell 18 psühhoneuroloogiahaigla auditooriumis.
Koosoleku kava:
1. Psühhiaatria osast ühiskonnas (Helle Takis I k.)
2. Haige demonstratsioon.

*

AUTO-MOTOKABINET

Mootorrattakursuslastele toimub järgmine õppus 25. märtsil. Sügissemestril osavõtnutel koguneda Kingissepa t. 19 aud. 301. Samas võetakse vastu uusi soovijaid.

LASTE KOOLIVAHEAJA ÜRITUSED TRÜ KLUBIS

27. märtsil algusega kell 11 viktoriinide hommik,
28. märtsil algusega kell 11 muuseumi ühiskülastus,
29. märtsil algusega kell 11 joonistusvõistlus.
Joonistustarbed enestel kaasa võtta.

Toimetaja J. FELDBACH

«Tartu Riiklik Ülikool» («Tartuski gosudarstvennõi universitet») g. Tartu Eestonskoi SSR. Organ Tartuskogo gosudarstvennogo universiteta. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 1960. MB 02503.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 10 (695) Reedel, 29. märtsil 1968 XXII aastakäik

Millest räägiti ametiühingute XIV kongressil?

Hiljuti toimus NSV Liidu ametiühingute XIV kongress. Rääkisime sel puhul kongressi delegaadi, TRÜ pedagoogika kateedri dotsendi Helga Kurmiga.

● Kremli Kongresside Palees arutatakse nii üleliidulise kui ülemaailmse tähtsusega probleeme. Sellelgi NSV Liidu ametiühingute XIV kongressil viibis palju väliskülalisi. Millised olid probleemid maailma mastaabis?

Kongressist võttis osa 104 ametiühingu delegatsiooni 85 riigist. Kõned tõlgiti vene, soome, inglise, saksa, prantsuse, hispaania keelde. Seega said kõik osa iga maa ametiühingute muredest ja probleemidest. Kapitalistlike maade ametiühingute ees on väga suuri lahendust nõudvaid ülesandeid. Nii näiteks on Ladina-Ameerika maades probleemiks nr. 1 toitlustamine, laste suremuse vähendamine, analfabeetsusest ülesaamine. Paljude maade ametiühingutel tuleb pidada raskeid võitlusi repressioonide ja tagakiusamiste õhkkonnas.

Eranditult kõik välisdelegatsioonid tõstsid esikohale rahu kindlustamise maailmas.

Soojalt ja osavõtlikult suhtuti oma vabaduse eest võitlevasse Vietnami. Ülemaailmse Ametiühingute Föderatsiooni esimees Louis Saillant esitas üleskutse avaldada Vietnamile 1968. a. 1. mail rahvusvahelise tööliisklassi solidaarsust loosungi all: «Vietnam vietnamlastele!»

● Kas suuremate probleemide kõrval arutati ka kõrgemaid koole puudutavaid küsimusi?

Juba plenaaristungil käsitles NSVL TA president akadeemik Keldõš seisukohta — kaasajal on teadus vahetult muutumas tootvaks jõuks.

Erilise tähelepanu all olid kongressil ametiühingute ülesanded seoses majandusreformiga.

Aeg, mil meie tööstuses kasutatakse lasereid, ultraheli, rakendatakse unikaalseid seadmeid, nõuab, et töötajatel oleks vähemalt keskharidus. Ka ametiühingud peavad hoolt kandma, et kõik noored õppima suunataks.

Kõrgemaid koole vahetult puudutavaid küsimusi arutati kultuuri- ja haridusala töötajate sektsioonis.

Omaette probleemiks on I ja II kursuste üliõpilaste madal õppeedukus, mistõttu ei saa stipendiumifondi optimaalselt kasutada.

Palju oli juttu pioneerilaagritest. On tarvis senisest suuremas ulatuses rakendada üliõpilasi suvevaheajal pioneeritööle. Kohustuslikul pioneerilaagri praktikal viibinud kogemustega üliõpilasi võiks rakendada järgnevatelgi aastatel. Arstiteaduskonna V kursuse üliõpilased täiendaksid aga laagri meditsiinilist personali.

Tervishoiuminister Petrovski käsitles oma sõnavõtus arstide osa tervishoiuprobleemide lahendamisel ja pidas vajalikuks nende ettevalmistamise taseme tõstmist.

● Kas vastuvõetud otsustest on ka ülikooli ametiühingul mingit praktilist abi loota?

Kongressil esines oma ettepanekute ja soovitustega 110 sõnavõtjat.

Praegu töötatakse materjale läbi ning järgnevate pleenumite töö käigus hakatakse vastuvõetud otsuseid realiseerima.

Suurematele ametiühingukomiteedele võidakse anda rajoonikomiteede õigused, sel juhul toimuksid valimised iga 2 aasta järel. See võimaldaks TRÜ ametiühingul väljaõpetatud aktiivi otstarbekalt kasutada.

● Kas kongressil oli juttu ka kõrgemate koolide üleminekust viiepäevasele töönädalale?

Ei, sellest ei olnud juttu.

● Kes Eesti NSV-st valiti uude pleenumisse?

Meie vabariigist kuuluvad ÜAÜKN pleenumisse ENSV Ametiühingute Nõukogu esimees P. Neerot, tehase «Eesti Kaabel» insener V. Talumäe ja TRÜ üldpedagoogika kateedri dotsent H. Kurm.

● Mida pakuti peale kongressi ametliku osa?

Kremli Kongresside Palee laval nägime balletti «Don Quijote» Maia Plissetskajaga. Toimus veel kontsert, kus oli esinejaid kõikidest liiduvabariikidest. Eestist oli Tallinna peotantsijate 10 paremat paari. Nende esinemine andis kõigile meeldiva esteetilise elamuse.

Lõppakordiks oli pidulik bankett.

Intervjueeris H. PUUSEPP

Rahvamaleva töö on soikunud

EKP TRÜ Komitee viimasel koosolekul arutati ülikooli rahvamaleva tegevust. Aruandjaks oli TRÜ rahvamaleva komandör P. Eelmaa. Aruandest ja sõnavõttudest selgus, et viimase poolteise aasta jooksul on rahvamaleva tegevus läinud allamäge: teaduskondade ja osakondade malevatest võis rahule jääda ainult keemiaosakonna ja kehakultuuriteaduskonna omadega, teistes teaduskondades oli töö soikunud, komandörid lahkunud või teistele ametitele läinud. Suhteliselt vähesedki ülesanded ja kohustused jäid meie malevlaste poolt pahatihti täitmata. Seepärast liigitatakse linna ulatuses TRÜ rahvamalev viimaste hulka.

Komiteel võeti vastu otsus, mille täitmine peaks rahvamaleva töö jällegi õigetesse rööbastesse suunama. Maleva juhtimiseks kinnitati kolmeliikmeline staap. Viimane informeerib komiteed otsuse täitmise käigu kohta juba mais. Teaduskondade ja osakondade parteibüroodele tehti ülesandeks valida komandörideks võimekad aktivistid, koos komsomolibüroodega vaadata läbi olemasolevad malevlaste nimekirjad ning täiendada rahvamaleva ridu nooremate kursuste üliõpilastega. TRÜ rahvamaleva senise komandöri P. Eelmaa küsimus otsustati anda arutamiseks Matemaatikateaduskonna parteiorganisatsioonile.

V. LENK

Repliik

Kas ütlen „ei", „ja" või...

Reedel, 22. märtsil said ülikooli kohvikus kokku meie ÜTÜ endised ja praegused liikmed. Kõiki huvitas ÜTÜ minevik, olevik ja tulevik. Jõuti järeldusele, et ÜTÜ on kahtlemata vajalik organisatsioon. Kuid — vaevalt lahkus keegi kohvikust veendumusega, et kõik on korras. Ning õieti peaks arutelu saama edasise diskussiooni alguseks. Konverents näitas selgelt, et organisatsioon elab üle kriisi — vana vorm ei võimalda enam edasi minna. Kuid milline on praegu see õige vorm?

Allpool mõned mõtted, teiste tudengite omi ning üht-teist ka endalt.

ÜTÜ

— ÜTÜ on üks kõrgema kooli õppetöö vormidest

— on organisatoorne kool

— peaks olema andekaile paremate uurimistöö tingimuste andjaks

— peaks andma esinemispraktikat

— on koht erialaste filosoofiliste probleemide lahendamiseks

— põhieesmärk — kasvatada keskmist üliõpilast

— on koht, kus kaitstakse kursuse- ja diplomitöid

— on reisibüroo, mis jagab tuusikuid lõunasse

— ülesanne on luua sidemeid välismaaga

— populariseerib teadust

— teeb võistlustöid

— tegeleb sellega, millega tavaliselt üliõpilane ei tegele

— kasvatab lektoreid

— jne.

MIS ON ÜTÜ-l?

— raha

— ei ole raha

— otsustamisõigus

— ei ole seda

— jne.

ÜTÜ-l PEAKS OLEMA ÕIGUS

— teha tõelist teadust

— anda soovitus aspirantuuri astumiseks

— luua pidevaid suhteid teiste ülikoolidega

— ja veel paljugi muud

KOKKUVÕTTE ÜTÜ 23. KONVERENTSIST AVALDAME JÄRGMISES LEHES, SEST KONVERENTS KESTAB VEEL.

A. SAAR

Sotsioloogid jälle Käärikul,

seekord kõige kõrgemal tasemel — osa võtab ka Nõukogude Liidu Sotsioloogiaassotsiatsiooni president professor Gennadi Vassiljevitš Ossipov. Sümpoosiumi teema: **«Strukturaal-funktsionaalsed meetodid sotsioloogias».**

Professor Ossipov: «Sõidan Käärikule kõige paremate ootuste-lootustega, Kääriku patrioot professor Levada on mind selles suhtes soodsalt häälestanud. Kuna linnas sotsiaalne foon sümpoosiumi läbiviimiseks ei ole kõige sobivam, siis seda parem saab olema looduslik foon.»

«TRÜ»: Mida ootate sümpoosiumilt?

Professor Ossipov: «Me oleme selleks sümpoosiumiks väga energiliselt valmistunud. Oleme püüdnud paljusid teoreetilisi momente praktikas kontrollida. Püüame selgitada strukturaal-funktsionaalsete meetodite kasutatavuse piire sotsioloogilistes uurimustes.»

«TRÜ»: Millisena soovite näha TRÜ sotsioloogide osa selle teadusharu teooria ja praktika edasiarendamises Nõukogude Liidus?

Prof. Ossipov: «Nad on juba praegu palju andnud Kääriku eelnevate seminaride ja käesoleva sümpoosiumi korraldamisega. Kõik see näitab elavat huvi sotsioloogia vastu TRÜ-s.»

«TRÜ»: Pika peamurdmise järel ei ole vist midagi paremat kui saun. Kas olete end juba vaimselt ja füüsiliselt ette valmistanud Kääriku baasi soome sauna minekuks?

Prof. Ossipov: «Käisin sellisest saunast läbi juba poolteist kuud tagasi Tallinnas. Hea meelega kordaksin.»

«TRÜ»: Ja sauna järel kulub muidugi ära tubli kapatäis Tartu õlut?

Prof. Ossipov: «Õlu annab alati värskeid mõtteid, muidugi ka sotsioloogias.»

Kui ma seda intervjuud sotsioloogiakabinetis üles tähendasin, ütles Tartu sotsioloog Asser Murutar:

«Kunagi pole veel Nõukogude Liidus kokku tulnud sellist sotsiaalse mõtte kontsentraati ajude näol nagu sel sümpoosiumil Käärikul.»

TRESOR

Üleliiduline seminar

26. veebruarist 3. märtsini toimusid Voronežis ja Moskvas seminarid meie maa kõrgemate meditsiiniliste õppeasutuste komsomolijuhtidele. Esindatud olid 82 meditsiiniinstituuti ja kolm ülikooli. TRÜ Arstiteaduskonna komsomoliorganisatsiooni esindas allakirjutanu.

Rõõm oli tõdeda, et meie tudengite hulgas viimasel ajal kõige rohkem vaidlusi tekitanud probleemid (poliitilise informatsiooni vaegus; komsomoli kui poliitilise organisatsiooni funktsioonide ebamäärasus; nõrgad sidemed välismaa noorsooüliõpilasorganisatsioonidega jt.) on üleliidulise kõlapinnaga. Moskvas kohtusime NSV Liidu tervishoiuministri akadeemik Petrovskiga. Tähtsaimaks uudiseks oli see, et järgmisel õppesemestril lähevad Moskva I ja II, Harkovi ja Kišinjovi meditsiinistuudid üle seitsmeaastasele õppeajale. Juttu oli veel keskkooli õppeainete dubleerimisest kõrgemas koolis ja sotsialistlikust võistlusest hinnetele, mida ei pooldatud.

Seminar lõppes banketiga, millest võtsid osa rahvusvahelise kommunistliku ja üliõpilasliikumise juhtivad tegelased.

Priit MURRUT,
raviosakonna II kursus

TÄHELEPANU!

Neljapäeval, 4. aprillil kell 15 toimub TRÜ klubis komsomoliaktiivi laiendatud pleenum.

Päevakorras:

1. R. Pollimann — Kõrgemate koolide ülesannetest ÜLKNÜ KK III pleenumi ja ÜLKNÜ XIV kongressi otsuste põhjal.

2. T. Sutt — TRÜ komsomoliorganisatsiooni põhilistest töösuundadest järgmisel õppeaastal.

3. Läbirääkimised.

Osavõtt kohustuslik grupporgidele, osakondade ja teaduskondade büroode liikmeile ja ELKNÜ TRÜ Komitee liikmeile.

ELKNÜ TRÜ Komitee büroo

Kaks õhtut ootamatut kontrolli

Teeme mõningaid kokkuvõtteid kontrollreididest Leningradi mnt. 89 ja Pälsoni t. 23 ühiselamutesse. Nendest parem oli tütarlaste oma.

Konkreetsemalt sellest, mis silma hakkas.

Leningradi mnt. 89 ühiselamus jätab kõige rohkem soovida kord üldkasutatavates ruumides (köögid, pesuruumid, WC-d). Neid ruume, eelkõige aga kööki, peavad üliõpilased ikkagi ise korras hoidma. Kõik on kindlasti kuulnud imelauakestest, mis ise kattuvad. Poiste ühiselamusse oleks aga rohkem vaja lauakesi, mis ise ennast korras hoiavad. Kes arvab, et ta sellise leiutisega maha on saanud, palume teatada. Tahaksime soovitada, et vanad ajalehed kogutaks kõik ilusasti kokku ja viidaks kuhugi, näiteks prügikastide juurde, siis on ka pioneeridel vähem vaeva äraviimisega.

Suur puudus on üldkasutatavates ruumides elektripirnidest. Tihti valgustab mõnda ruumi ainult üks hädine lamp. Otsmistes trepikodades võid aga kaela murda, sest silm ei seleta, kas tuleb veel mõni aste või ei. Mis puutub valvesse, siis vähemalt sellel õhtul töötas ta laitmatult. Kohtasime ainult üksikuid sisenejaid, kes pidasid raskeks näidata luba ja valve pidi nad tagasi kutsuma.

Pälsoni t. 23 ühiselamus kontrolliti põhiliselt valve tegevust, sest puhtuse poolest midagi ette heita ei olnud. Valve täitis põhiliselt korralikult oma ülesandeid. Paneme tudengitele veel kord südamele — näidake lubasid, see kergendab valve tööd. Ei ole ju tema kohus igaühele eraldi loa esitamist meelde tuletada.

Reidid jätkuvad.

Komsomolikomitee ühiselamute sektor

Tõeline tudengipõlv

ei ole kujuteldav ilma suviste üliõpilasehitusteta. See ei ole uus tõde, kuid igal suvel avastatakse ta ikka jälle uuesti. Kes juba kord on tundnud tööpäeva lõpu rammestavat väsimust, päikesest põlenud keha hõõgumist, näinud endalaotud müüri, see tuleb tagasi. Ununevad raskused ja tülid (peamiselt ehitusorganisatsioonidega), meelde jääb töörõõm, pikad suvised õhtud, puhkepäevade (neid oli ja on nädalas 2) trall, head sõbrad. Veel sügisel, talvel ja uuel kevadel tullakse kokku ja naerdakse Emmaste rühma imevaimukat isetegevuseeskava, Palade pannkoogiõhtut, Põide rühma kinnimüürimist (öösel sõitsid Kahtla omad telliste ja seguga kohale ja müürisid ukseava tellistega kinni). Kabli ja Tori tudengid meenutavad kaaslasi Ungarist.

Nii oli möödunud suvel. Tänavune tõotab tulla huvitavam. Seekordki võtab malev vastu üliõpilasi teiste liiduvabariikide, Ungari ja Tšehhoslovakkia kõrgematest koolidest. Esialgsete andmete järgi hakkab Eestis tööle 23 rühma (Tori, Vändra, Audru-Sindi, Kõljala, Karja, Põide, Muhu, Randvere, Marienthal, TRÜ, Tõravere, Rõuge, Põlva, XXII Kongressi nimeline kolhoos, Kirbla, Vormsi, Haapsalu, «1. Mai» kolhoos, Palade). Plaanide järgi peaks suurimaks kujunema Tori rühm, kus hakkab töötama 35, teistes rühmades 20—30 üliõpilast ja Haapsalu rajooni «1. Mai» kolhoosis koguni ainult 10 tudengit. Malevlastele tulevad suvel külla valitsuse esindajad, kultuuritegelased, ansamblid «Collage», «Optimistid», «Peoleo». Sügiseks taotletakse jälle kahe 30-inimeselise grupi saatmist turismireisile välismaale.

Esimeste kursuste tudengitele pakub kindlasti huvi see, et vastavalt NSVL haridusministri käskkirjale 15. veebruarist 1967. a. on üliõpilasehitustest osavõtjad vabastatud õppevälisest ühiskondlikust tööst, ka kuuajalisest kolhoositööst. Tänavu saab malevasse tulla 20. juunil, 1. ja 8. juulil. Küsimustele, mis malevasse astujatel tekivad, saab vastust ettevalmistava staabi liikmetelt (vt. «TRÜ» 22. märts). Kui aga kellelgi on tõsisemaid probleeme, näiteks, kas EÜE üldse vajalik on, mida ta võib anda seoses erialaga jne., siis tooge need «TRÜ» toimetusse või komsomolikomiteesse. Lähemal ajal on EÜE staabil plaanis «ümmarguse laua» õhtu, kus nii maleva pooldajad kui ka vastased sõna võivad võtta, et siis kõik tumedad asjad selgeks vaielda.

E. LIIVE

TRÜ medali ideekavandi konkurss

TRÜ rektoraat ja parteikomitee kuulutavad välja konkursi ülikooli medali ideekavandile. Medal on ette nähtud ülikooli töötajate ja külaliste autasustamiseks. Medal peaks kajastama TRÜ kui nõukogude ülikooli omapära.

Ideekavandid esitada joonise või sõnalise kirjeldusena TRÜ parteikomiteesse hiljemalt 22. aprilliks k. a. Esitatav materjal varustada märgusõnaga, millele lisada sama märgusõna kandev kinnine ümbrik andmetega autori kohta. Parimatele ideekavanditele nähakse ette rahalised preemiad: esimene preemia — 40 rubla, teine preemia — 20 rubla.

Konkursist võivad osa võtta kõik ülikooli õppejõud, teenistujad ja üliõpilased.

Komisjon

ARUTELUD POLE VEEL LÕPPENUD

MIKK TITMA TRÜ aspirant:

Igal organisatsioonil on ühiskonnas kindel koht ja funktsioon, mida ta täidab ühiskondlike suhete taastootmisel. Komsomolil on kaks spetsiifilist tunnust: esiteks on ta poliitiline massiorganisatsioon, teiseks noorte organisatsioon. Need määravad ära ka tema funktsiooni ühiskonnas: mobiliseerida noorust tuleviku ühiskonna ülesehitamiseks. Selle funktsiooni täitmisel toetub komsomol parteiorganisatsioonile, kes püstitab komsomoli tegevuse kõige üldisemad eesmärgid. Komsomol ise aga on kohustatud tegutsema selliselt, et kommunistlikest noortest saaksid veendunud kommunistliku ühiskonnna rajajad. See tähendab, et nad peavad olema mitte ainult marksismi-leninismi pooldajad, vaid inimesed, kes lähtuvad oma elus nendest põhimõtetest. Esikohal on inimeses niisuguste eesmärkide, elu mõtte, orientatsioonide, väärtuste jne. kujundamine, mis vastaksid meie ideoloogia põhimõtetele. Selliste inimeste kasvatamine on võimalik ainult vastava praktika abil, mitte aga ainuüksi agitatsiooni ja propaganda kaudu.

Komsomoliorganisatsiooni põhieesmärk on seega vahetult praktilise elu küsimuste lahendamine, konkreetne poliitika. See tagaks organisatsiooni elujõulisuse, samuti kindlustaks meid olukorra vastu, kus organisatsioon eksisteerib kui eesmärk ja kommunistlikud noored on ainult organisatsiooni olemasolu jaoks. Ei tohi unustada olulist tõika, et organisatsioonid peavad olema noorte käes aktiivse poliitilise võitluse vahend uue ühiskonna ülesehitamisel.

Igapäevases komsomolitöös praktiliselt reastuvad ülesanded järgmiselt: eelkõige liikmemaksud, siis uute liikmete vastuvõtt ja möödunud aastal toimunud komsomolidokumentide vahetusprotsessi «tänavuaastane» lõpetamine.

Selles suunas tegutsebki kogu komsomoliaparaat esmajärjekorras: nõudmise, praktilise abi, karistamise jne. abil. Loogika on lihtne — tehke korda elementaarsed asjad, siis räägime muust. Ja tihti kulubki kõigi komsomolitöötajate jõud nende elementaarsete asjade ajamiseks. Selle tegevuse esiplaanile seadmine on aga täiesti mõttetu: komsomoli pole kunagi loodud selle jaoks, et ta ainult liikmemakse koguks ja uusi liikmeid värbaks. Niisugustel küsimustel on kaalu alles siis, kui komsomoli põhifunktsioon on täidetud. Niisiis toob nende küsimuste «lahendamine» algorganisatsioonides, kus komsomol muud ei suuda teha, kui liikmemakse koguda ja pileteid vahetada (ning sedagi halvasti), ainult kahju. Kommunistlik noor võõrdub pikkamööda, aga see-eest põhjalikult organisatsioonist ja hakkab seda negatiivselt hindama. Ei aita ka personaalküsimuste arutamine, vestlusõhtud, huvitavad kohtumised, võistlused kutseala parimatele ega matkad mööda lahingukuulsuse paiku. Need üritused võivad tõepoolest muuta kohati huvitavamaks komsomolitööd gruppides, ka võib tekkida illusioon aktiivsest komsomolielust, tegelikult aga võivad nad vaid kaasa aidata, kuid mitte olla põhilised algorganisatsiooni töös. Miks? Et need üritused ei puuduta põhiprobleeme, millest praegu ja tulevikus sõltub noorte elu, siis ei taga nad ka noorte aktiivset osavõttu algorganisatsiooni tööst. Komsomolitöö grupis saab olla edukas vaid siis, kui grupp **võtab vahetult osa noori puudutavate küsimuste tegelikust ja täielikust lahendamisest.** Võtame näiteks noorte juhtimise antud asutuse või ettevõtte ulatuses. See peab toimuma nende osavõtu näol ettevõtte tööst.

Siin kerkivad üles kolme liiki küsimused. Eelkõige noore kaadri perspektiivi probleemid. Tuleb kindlustada noorte võimete arendamine ning nende edutamine ja pöörata tähelepanu isikliku perspektiivi küsimustele. Teise küsimusteringi moodustavad tööprotsessi sõlmprobleemid ja (eriti uue majandussüsteemi juures) ettevõtte perspektiivi küsimused. Muidugi ei tohi noorte osavõtt sellest toimuda tasemel: korjame vanarauda ja ehitame uue ekskavaatori või teeme pühapäevaku. Praeguses olukorras on niisugune töövorm äärmiselt ebaratsionaalne ega haara noorte elu põhiprobleeme. Kolmas küsimustering: töö tasustamine, laiemalt aga kõigi hüvede jagamine (korterid, tuusikud, abirahad, preemiad jne.). Kõigi nende ülesannete lahendamisel peaks komsomoligrupil olema reaalne võim, mitte aga ainult formaalne kaasarääkimise võimalus. Viimane on tihti tingitud sellest, et sekretär ei tea oma õigusi. Komsomoli osavõtt ettevõtte juhtimisest peaks olema tagatud komsomolisekretäri teatud sõltumatusega asutuse või tehase administratsioonist ja toetusega linna- ja rajoonikomiteelt. Organit või organisatsiooni, kellel ei ole reaalset võimu, ei ole kellelegi vaja. Pole siis midagi imestada, et noored on ükskõiksed komsomoliorganisatsiooni vastu, kui sellel ei ole asutuses või ettevõttes mingit sõnaõigust. Sisuliselt on komsomolitöö niisugustel juhtudel «kultuuritsemise» tasemel. Praegusest olukorrast lähtub ka tees: kõik, mis on komsomolis halvasti, on nii ainult sellepärast, et üks või teine töötaja ei taha teha tööd küllalt hästi, noored on passiivsed ning ei saa aru, et on vaja üksteist harida ning kasvatada.

Rajoonikomitee tasemel kordub kõik seesama, sest küsimus on töö enese eesmärgis. Ainult veelgi teravamalt ilmneb aparaadi koormatus organisatsioonilise tööga ning lisandub nn. esindusfunktsioon (presiidiumid, pidulikud avamised, kohtumised jne.). Organisatsiooniline töö kujuneb siin peamiseks. Samal ajal kannatab põhifunktsioon: noori puudutavate küsimuste lahendamine vajalikul tasemel ja noorte maailmavaate kujundamine vastavalt meie ideoloogiale. Sisuliselt on rajoonikomiteel kaalu ja jõudu vaid alluvate suhtes, oma tasemel riiklikust elust osavõtt jääb minimaalseks. Komsomoli osa linna arendamise, kõikvõimalike plaanide, kaadri paigutuse ja perspektiivide väljatöötamisel on enamikul juhtudel puhtformaalne. Jääb kasutamata võimalus noorsoo-organisatsiooni kaudu esitada noorte probleeme rajooni ja linnorganite tasemel. Kuid kui noored on eemal neist küsimustest ja parimal juhul ainult ajalehe kaudu kontaktis vastava informatsiooniga, siis ei saa nõuda neilt ka mingit vastutust antud küsimustes. Kes saalis olijatest oleks nõus vastutama selle eest, millest tal aimugi ei ole? Pole siis imestada, et pleenumitel tuleb organiseerida sõnavõtte, sest südant puistata või ennast tühjaks rääkida ei ole huvi kellelgi, kui sellest mingit tulu ei ole ega tule.

Sellise olukorra komsomoliorganisatsioonis tingib juba komsomolitöö ülesehitus vabariigi keskkomiteest alates. Sisuliselt on keskkomitee aparaat täielikult hõivatud siseorganisatsioonilisest tööst, esindusfunktsioonist ja ühtede või teiste organite näpunäidete elluviimisest. Seda kajastab ka vaadeldav aruanne. Eriti koormav on esindusfunktsioon. Täiesti ebanormaalne on, et keskkomitee esimene sekretär istub kõikvõimalikes presiidiumides, nõupidamistel, käib kokkutulekutel ja muudel üritustel, kus töö põhiraskust kannab tema figuur. Küsimus ei ole antud juhul isikus, vaid töö ülesehituses. Sisuline töö keskkomitee tasemel aga tähendab eelkõige noortes õige ellusuhtumise kujundamist ja noorte mobiliseerimist vabariigi elu juhtimisest osa võtma. Nii peakski põhiraskus olema vabariigilise tähtsusega küsimuste lahendamisel, mitte aga allaparaadi juhtimisel, taganttorkimisel.

Selleks peaks ELKNÜ Keskkomitee koguma noorte probleemide ja maailmavaadet kujundavate faktorite kohta usaldusväärse informatsiooni. Kahjuks on sellise informatsiooni kogumine juhuslik ja korrapäratu. Mingit reaalset süsteemi rajoonikomiteedelt ja kommunistlikelt noortelt tuleva informatsiooni vastuvõtuks Keskkomitee aparaadis (kui välja arvata kooliosakond) ei ole olemas.

Kõrgemale formaalsest statistilisest informatsioonist see ei tõuse, sest mingit vajadust sisulise töö järele ei ole. Järgnevalt tuleks see informatsioon (kui ta oleks olemas) läbi töötada ja selle alusel oma edasist tööd suunata. Seda funktsiooni täidab Keskkomitee praegu vaid «aukude lappimise» printsiibil. Parimal juhul püütakse üksikküsimused lahendada moraliseerimise plaanis, mitte aga sotsiaalse analüüsi teel. Enamikul juhtudel aga lihtsalt konstateeritakse, et see meist ei olene. Probleemile pannakse n.-ö. kroon pähe. Sellise suhtumise aluseks on väär arusaamine parteiorganite ja komsomolorganite vahelistest suhetest.

Me ei pea ainult ootama parteiorganeilt direktiive, meie esimeseks ülesandeks on asjatundlikult ja õigesti informeerida kõrgemalseisvaid organeid (EKP KK, ÜLKNÜ KK, Ülemnõukogu ja MN) reaalselt olemasolevatest noorsooprobleemidest. Samuti peame tegema omapoolseid ettepanekuid ja võitlema nende rahuldava lahendamise eest. Mingiks vastuseks ei ole siin: «Arvestame, väga õige ettepanek; kaalume, vajab põhjalikku läbitöötamist» jne. või: «Te nõuate küll, aga ei tea praktilist olukorda.» Aga miks? Kas me ei taha teada? Need küsimused jäävadki tihti vastuseta. Õige vastus saab olla kas positiivne, s. t. võetakse vastu konkreetne otsus ja viiakse ellu, või ilmneb, et antud küsimus on ebaõigesti esitatud või pole õigeaegne. Viimasel juhul tuleb üldsust informeerida, et asjade seisust oleks õige pilt ega tekiks arusaamatusi. Kahjuks jääb meie Keskkomiteel puudu just sellest võitluslikkusest ja seetõttu tõstame me ka tänasel kongressil habemega probleeme, nagu töötasu ja haridus, komsomolitöö asendamine organisatsioonilise tööga. See kõik on inimlikult arusaadav, sest pähe saadakse eelkõige siis, kui on liikmemaksu võlgnevus, kahaneb vastuvõtt komsomoli ridadesse või liikmepiletid jäävad vahetamata. Sellest ka suur püüdlikkus just nendes küsimustes. Ainult et antud töö ning näiliku aktiivsuse tagamine kaotab igasuguse mõtte ja lapsstab komsomoli.

Me ei tohi kahe silma vahele jätta seda ideoloogilist mõju, mida noorsoole avaldavad nimetatud puudused meie organisatsiooni töös. Peab olema kaotanud igasuguse poliitilise vastutustunde see, kes arvab, et noored neid puudusi ei märka, omavahel ei aruta ega kujunda iseseisvate järelduste põhjal oma suhtumist komsomoli. Kõike seda tehakse iga päev ja meil pole mingit alust arvata, et meie vigadest meie autoriteet suureneks; eriti kui juba oleme mõnda viga tunnistanud, aga ei suuda midagi teha selle parandamiseks; kui oleme kavandanud õiged töösuunad (näit. töö erinevate noorsoo kategooriatega), aga pole suutnud neid ellu viia. Praeguses olukorras, kus noorte aktiivsus on märgatavalt kasvanud ja nad ei ole enam ükskõiksed poliitiliste küsimuste vastu, tekitab selline komsomolitöö väga tihti skeptitsismi ja irooniat. See on aga heaks pinnaseks välispropagandale ja nõukogude-vastastele elementidele. Sellise olukorra jätkumine, veelgi enam aga üksikute komsomolitöötajate püüd noori, kes ausalt ja südametunnistusega lähenevad neile küsimustele, komsomolielust eemale tõrjuda, lahendada küsimused võimu abil — kõik see suurendab veelgi ohtu.

Täie teravusega ilmnes see viimasel Keskkomitee pleenumil, kus näidati ära, et sisuliselt on organisatsiooni juhtimisel praeguses olukorras pleenumi asendanud aparaat. Tulemuseks on see, et näiteks noore loomingulise intelligentsiga ei ole aparaadil kontakti ja Keskkomitee tööst ei võta nad üldse osa. Sellise olukorra tõttu ei kajastu komsomolitöö ka noorte autorite loomingus või kui, siis negatiivses plaanis.

Seltsimehed! Eelmine vabariigi komsomolikongress kiitis heaks põhimõtteliselt õige suuna organisatsiooni tegevuses — võitluse noorte huvide ja eluliste vajaduste eest. Möödunud kaks aastat on ilmekaks näiteks selle kohta, milliseid raskusi meil esineb selle suuna praktikasse viimisel. Arvan, et me peame praegu täie vastutustundega analüüsima tekkinud olukorda ning leidma kõige efektiivsemad teed selle parandamiseks. On tingimata vajalik, et praktilised sammud, mis aitavad meil valitud suunas edasi liikuda, fikseeritaks võrdlemisi täpselt ka meie kongressi otsuses.

Loodus on inimese tervise ja eluõõmu läte

Mõned ajad tagasi lisandus meie ülikooli struktuuri tilluke allüksus — TRÜ looduskaitse ja kodu-uurimise kabinet. Äsja Leningradis lõppenud üleliidulise konverentsi andmeil, kus arutati looduskaitse õpetamist NSV Liidu kõrgemais koolides, on see esimene omalaadne kogu meie maal. Ja juba rutati Vene FNSV haridusministri asetäitja A. Inozemtsevi ja Sverdlovski ülikooli rektori B. Kolesnikovi suu läbi Tartut soovitama kui looduskaitse spetsialistide ettevalmistamise paika ka väljastpoolt vabariiki tulevate vajaduste puhul. Eelkõige mõeldi stažööride saatmise võimalustele meie vanasse ülikooli, seejärel aga kabineti edasist väljakujundamist.

Muidugi on sellele vara mõelda. Uus vorm vajab prooviaega ja sisu ning näo kujundamist. Meie ülikoolil aga vastava tegevuse ulatusliikumaks arendamiseks **traditsioonipäraseid** eeldusi on. Meenutagem, et teadusliku kodu-uurimise arendamisel on olnud Tartu ülikool Eestis otse hällikohaks. 23. veebruaril 1912 pandi sellele Tartus Eesti Üliõpilaste Seltsi kodumaa tundmaõppimise osakonna näol esimene organisatsiooniline alus. Hiljem loodi Soomest tulnud väljapaistva geograafi professor G. Granö õhutusel ülikooli geograafia kateedri juurde kodu-uurimise kabinet. Mõtte algataja, hiljem aga eriti professor A. Tammekannu ja magister J. Rumma juhendamisel suunati kümneid üliõpilasi stipendiaatidena maale kihelkondi kirjeldama. Sellest tööst sai kõige väärtuslikuma tulemusena kaante vahele kaheksa köidet koguteost «Eesti» (1925—1939), umbes 4500 lehekülge rikkalike kaartidega teksti. Sellele lisandus veel ligi tuhandelehekülgeline «Tartu» (1927). 1922. a. märtsis moodustati aga eraldi Tartu uurimise toimkond.

Nõukogude korra ajal on ülikoolis teadusliku kodu-uurimise metoodikat ja temaatikat kasutatud ajaloo, geograafia ning eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedris. Viimases koostatud mitmed kodu-uurimuslikud bibliograafiad on suure allikväärtusega.

Kodu-uurimise alane organisatsiooniline keskus aga ülikoolis puudus.

Organiseeritud looduskaitsetöö algas ülikoolis 1957. aastast. Tollest ajast sai meie *alma mater* teiseks kõrgemaks kooliks Moskva ülikooli järel, kus hakati lugema looduskaitse aluste kursust. 1958. a. märtsis aga asutati meie ülikoolis koos EPA-ga esimene üliõpilaste looduskaitsering Nõukogudemaal. Selle ringi töökogemusi on silmas peetud ka mitmel pool mujal, kuid ringina, kus bioloog on kõrvuti filoloogiga, tulevane arst keemikuga, on see koondis seni ainukeseks jäänud meie maal. Ringi algaastail juhendas üliõpilastest loodusesõpru ENSV Teaduste Akadeemia Looduskaitse Komisjon, seejärel sai aga ring ÜET süsteemis looduskaitse ühiskondlike instruktorite ettevalmistajaks. Sellel eesmärgil koostati oma (umbes 300 tunni mahuga) programm ning praktiliste tööde juhend, samuti loodi õpinguteõlbustamiseks väike erialane raamatukogu. Nüüd on vastava töö juhendamine saanud looduskaitse- ja kodu-uurimise kabineti otseseks ülesandeks. Ja huvilisi on seni olnud rohkem (kuni 250), kui suudetakse tegevusse rakendada.

Kümne aasta kestel on vabariigis kujunenud üliõpilaste looduskaitseringi kaudu arvukas ja võimekas looduskaitse organisaatorite kaader, kelle olemasolul oli suur tähtsus näiteks Eesti NSV Looduskaitse Seltsi ellukutsumisel (1966). Selle seltsi üht suurimat, Viljandi osakonda juhib endine ringi aseesimees botaanik Tea Muuga, Kuusalus täidab sama ülesannet metsaülem Maido Urbas. Osakondade aseesimehed on bioloogiakandidaat Ann Marvet (Tartu), Eda Muuga (Valga), Mari Reitalu (Saaremaa), Maie Jeeser (Hiiumaa) jt. Tunnustuse on võitnud oma looduskaitsealase tööga kohtadel paljud ringi omaaegsed agarad liikmed.

Kõik see on määravaim hinnang ringi möödunud rõõmsaile ja töörohkeile, vahel ka murelikele päevadele.

Viimase viie aasta kestel väljakujunenud tegevusvormidest tuleb uudseina märkida järgmisi.

1. Suvised välitööd inventeerimisel, haruldaste taimede kasvukohtade detailsel kaardistamisel ja maastiku takseerimisel. Lepingu alusel on ENSV Metsamajanduse ja Looduskaitse Ministeeriumile seni koostatud ligi 400 vabariigi pargi plaani koos lühikeste korrastuskavadega. Nende tööde eest esitas Tartu Riiklik Ülikool ringi 1968. a. Üleliidulisest Rahvamajanduse Saavutuste Näitusest osavõtjaks.

2. Looduskaitsealased ekspeditsioonid, mille käigus kogutakse väärtuslikke andmeid loodusliku keskkonna muutumisest Alutagusel (1965) ja maastikuhoolduse korraldamiseks Saaremaal (1966). Mitmeid tõid nende ekspeditsioonide materjalidest on avaldatud trükis («Eesti Looduses» Ü. Elmsaar, E. Reissar, J. Jaagomägi, M. Mendik, T. Tiits, M. Bender jt.). Ekspeditsioonide materjalide põhjal on koostatud kursuse- ja diplomitöid, eriti ringis uudsena arendatud suunas — maastike rekreatiivsete omaduste uurimisel.

3. Igal aastal on sooritatud pikem kompleksne looduskaitse õppepraktika väljaspool vabariiki. Autobussiekskursioonid (kuni 90 osavõtjat) on neil puhkudel viinud läbi Leedu-Läti (1964), Kurski steppidesse (1965), Uraali (1966) ja Belovežskaja Puštšasse (1967). Nendegi praktikamaterjalide põhjal on valminud kirjutisi (V. Viirsalu, E. Reissar, T. Täär jt.).

Ringi tegevusest võtab pidevalt osa kuni 20 eriala üliõpilasi Tartu Riiklikust Ülikoolist ja Eesti Põllumajanduse Akadeemiast.

Lähemail päevil ilmub trükist teine ülikooli looduskaitse-alaste tööde kogumik (esimene avaldati 1963. a.).

Kõik see on lähtekohaks looduskaitse- ja kodu-uurimise-alase tegevuse arendamisel ülikoolis, mille

probleeme arutab käesoleva aasta mais ka TRÜ Õpetatud Nõukogu. Ja igatahes teha on palju, sest mõlemad uue kabineti juhendada pandud valdkonnad väärivad üldrahvalikku arendamist. Tänapäevaste taotlustega looduskaitse on meie maa juubelipäevil väljendatud L. I. Brežnevi sõnu kasutades «meie südamelähedane kommunistlik üritus». «Loodus ei ole minetanud meie jaoks oma tohutut väärtust niihästi aineliste hüvede esmaallikana kui ka iga inimese tervise, rõõmu, eluarmastuse ja vaimse rikkuse ammendamatu lättena.»

J. EILART

Räägime ühiselamuist

Kellel „jüripäev“, kellel „maituli“!

15. märtsi ülikooli ajalehes oli juba juttu Pälsoni tn. ühiselamu tütarlaste kolimisest seoses Teadusliku Raamatukogu evakueerimisega, nii et see olukord peaks lugejale juba enam-vähem tuttav olema. Nagu lehest lugesime, on nüüd jälle kõik korras ja üle 200 tüdruku, kes vahepeal n.-ö. «avariikorteritesse» elasid, nüüd jälle oma kodus.

Tsiteerin T. Roosmaad, artikli «Majas on jüripäev» autorit: «Tubli, et tüdrukud mõistsid avariiolukorra täit tõsidust ning olid nõus ümberpaigutustega.»

See on tõsi. Aga nüüd tagantjärele tahaksin öelda mõne sõna selle edasi-tagasi kolimisega seotud probleemidest.

Esiteks: kuidas saime olukorrast teada?

Ühel hommikul kõndis meie majas ringi komisjon, kes valis tube, mille aknad päikese poole olid. Nii kuulsime, et meie tubadesse tulevad elama Raudteetehnikumi õpilased. Meie lähemate pärimiste peale öeldi, et olgu me aga rahulikud, mingit otsust meie ühiselamust väljatõstmise kohta pole veel tehtud.

Siinkohal küsimus sellele komisjonile: kuidas oleks, kui teie tuppa tuleks ühel päeval komisjon ja arutaks teie kuuldesnähes, kuidas teie tuba sobib elamiseks kellelegi teisele, ilma teile midagi lähemalt selgitamata?

Teiseks: paari päeva pärast oli poolametlikke kanaleid kaudu selgunud, et välja kolima siiski peame, kuid ei tea, kuhu. Rahustamisest, et ega me tänavale jää, oli siiski vähe. Eriti ühele vanema kursuse üliõpilasele, kes on juba läbi teinud tee: Vana Tiigi kelder — Vana Tiigi 14 inimese tuba — Pälsoni 23 8 inimese tuba — Pälsoni 14 4 inimese tuba. Nii tekkis ametliku komisjoni kõrvale veel mitteametlik komisjon hakkajatest tüdrukutest. Edasi tuli palvekirjade koostamine, allkirjade kogumine, lõputu rida kesköiseid ametlikke ja mitteametlikke koosolekuid (muul ajal pole võimalik kvoorumit kokku saada), arusaamatused ülikooli ametliku võimu esindajatega — ühesõnaga sadade inimeste tohutu asjatult raisatud energia. Pärast paarinädalast segadust lahendas asja ära üks tõsine ja asjalik koosolek, kus veerand tunni jooksul selgitati tegelik olukord Teaduslikus Raamatukogus ja tingimused, mille puhul Raudteetehnikum oli nõus oma ühiselamut vabastama raamatukogu jaoks. **Kas poleks pidanud sellest koosolekust just alustama? Kas pole kõige selle ülearuse sekeldamise taga järjekordselt informeerituse probleem? Pärast mainitud koosolekut polnud ainsatki ühiselamu elanikku, kes oleks kolimisele vastu vaielnud.**

Kolimispäeval oleks aga vaja läinud inimest, kes kogu seda ettevõtmist oleks kindlakäeliselt juhtinud, kõigest teadlik olnud. Olukord oli küllalt keeruline, sest koliti kahest majast vastamisi ühel ajal. Nii juhtuski, et paari Pälsoni 14 toa tüdrukud pidid oma toast välja kolima, kuna nende tuppa tulid elanikud, Raudteetehnikumi ühiselamus polnud aga veel vaba tuba, ja nii pidid nad esialgu kolima III korrusele raamatukogu ruumidesse ning alles nädala pärast, kui neile määratud toad vabanesid, said nad oma toas elama hakata ja asjad lahti pakkida. Samuti oli halvasti organiseeritud transpordiga varustamine. Enamasti vedasid tüdrukud oma voodeid, toole, öökappe, laudu jms. ikka oma seljas, seda enam, et kõigile ei jätkunud ka eelmises artiklis kiidetud noormehi appi.

Ja lõpuks tahaksin rääkida mõne sõna oma tubadesse tagasikolimisest. See puudutab võib-olla ainult meie tuba, aga sellest peaks siiski juttu tegema. Nimelt oli meil ühiselamust ajutiselt ära kolides kokkulepe meie tuppa elama tulnud Raudteetehnikumi tütarlastega ja meie ühiselamu komandandiga, et jätame kõik raamatud ja konspektid, mis meile selle paari kuu jooksul vajalikud pole, oma toa seinakappi.

Kui me pärast vaheaega kodunt tulime ja oma tuba vaatama läksime, olid seinakapid tühjad. Selgus, et eelmisel päeval oli koristajatele käsk antud toad «prahist» puhtaks teha. Nii rändasid meie (oleme IV kursuse inglise filoloogid) raamatud, mille hulgas olid kolme ja poole aasta jooksul muretsetud sõnaraamatud, erialane võõrkeelne kirjandus, välismaalt saadud raamatud (kokku umbes 170 rbl. väärtuses) ja kõik eelmiste aastate loengukonspektid prahi nime all keskkütte katlamajja. Vahemaandumise tegid meie raamatud veel esimese korruse köögis, mis pealtnägijate sõnade järgi «raamatuid maast laeni täis» olevat olnud.

Nagu selgus, puutus raamatutega enne nende põletamist kokku 4—5 inimest. Kas on normaalne, et keegi neist üliõpilaste ühiselamus töötavatest inimestest ei tundnud huvi selle vastu, mis raamatud need on, mida nad põletavad?

TIIU KARUKÄPP,
inglise filoloog IV kursuselt
Pälsoni 14-426

Marie Under

Kevademärgid

Suur nire väiksed joob ja uusi loob,
maa suu on avali, ta kõik nad joob.
Üht jalga päästes porist teine sees,
nii kõndisin ma valguses ja vees.

Kõik põõsad suitsesid. Mu juus täis tuult.
Ja tilku rammusaid, kui laihtund puult
ma puistasin, sain mõne kraesse neist,
siis päikses kuivatasin märga käist.

Uut värvi oli võtnud pohlaleht,
ka sammal oli jälle pesueht.
Vastsündind niisket rohtu aiast tõin.
Toas esimese kärbse surnuks löin.
(1935)

Põgenik

Murede keskel ma magasin,
vahel vaevade.
Kord veel tahaksin tagasi...
Ära lõigat on tee.

Kahlasin kaelani ohakais,
orjavits veristas käed,
paremal ahistas laini pais,
vasemal surusid mäed.

Puhkuseks piskuks vaid
maanteekraav —
varju ei vähimat.
Valutas südames lahtine haav,
leinates lähimat.

Kord veel tagasi tahaksin
leida kodutee,
kodumullas siis magaksin
välja kõik silmavee.

(1954)

27. märtsil oli poetessil sünnipäev

Mis on absurditeater?

Tavaliselt peetakse absurditeatriks seda, kus kõik on võimalikult segane, ühesõnaga — «absurdne». Tegelikult on asi veidi keerulisem.

Absurditeater on üks kaasaegse teatri eriliikidest eksistentsialistliku teatri (Camus, Sartre), paradoksiteatri (Dürrenmatt), dokumentaalse teatri (Hochuth, Weiss, Kipphardt), «julmuse teatri» (Brook, Grotowski, Living Theatre) jt. kõrval. Ükski tänapäeva absurdikirjanikest pole teadlik kindla ühtse esteetilise programmi järgija, neid on ühe nimetaja alla viinud kriitika tahe. Enamik neist ei tunnista end ise absurdistiks.

Absurditeater on harjumuspärase teatri publikule tõesti algul vastuvõtmatu, sest sageli on raske leida tegelaste käitumises mingit kindlat sihtjoont, samuti on tegevused ja karakterid sageli täiesti motiveerimata. Seepärast toimus absurditeatri esimene etendus 1896. aastal (Jarry «Kuningas Ubu») suure skandaali saatel. Praegu on absurditeater üle maailma levinud ja osalt ületatudki, «puhast» absurdi esineb juba vähe: Ionesco kaldub sümbolismi poole, Adamov on hoopis loobunud, Mrožek kehastab juba uut etappi — muide, nagu tšehh Havelgi.

Mis siis on absurditeatri põhimotiivid? Absurditeater pole sündinud mitte mööduvad aastakümnel, mitte ka sel sajandil, vaid ta juured ulatuvad aegade hämarusse.

Absurditeatri traditsiooni algul seisavad järgmised elemendid:

1) nn. «puhas» teater, abstraktsed efektid: akrobaadid, vehklejad, miimid,
2) klounide ja narride stseenid,
3) keeleline nonsenss,
4) fantaasiat ja unenägu käsitlev kirjandus.

Pöördumine «puhta» teatri poole tuleneb absurditeatri **antiliteratuursusest**, *keele juurest teistele aladele pöördumisest. Becketti «Sõnadeta tegevus» ja «Godot' ootel» näitavad just teatri ürgsemate, keelega mitteseotud vormide kasutamist. Viitame miimilisele teatrile,* commedia dell'arte'ile, *pantomiimile, tummfilmile (Keaton, vennad Marxid), lõpuks ka Jacques Tati filmile «Minu onu». Selles kõiges väljendub absurditeatri üks põhilisemaid eesmärke:* **inimese elu konkreetse, üheaegselt jämekoomilise ja sügavalt traagilise metafoori abil ette kujutada.** *Siin meenuvad Jaapani Nô-mängud, Nestroy, Shakespeare ja Büchner, ning nende juurest läheb tee ekspressionismi ja Brechti varasema loominguni.*

Nonsenss *on Freudi poolt põhjendatud kui alateadlik soov loogika ahelaist vabaneda, et ootamatut, lapselikku vabadust nautida.* Nonsenss *algab rahvaluulest, lasteluulest (meenuta K. Tšukovski «Kahest viieni»), aga eriti h. vitav on ta kahe realteadlase-kirjaniku, loogiku Lewis Carolli («Alice imedemaal») ja loodusteadlase Edward Leari loomingus (*limerick'id*). Edasi nimetagem muidugi Christian Morgensterni («Galgenlieder»).*

Müüdi ja unenäo vahel on ikka tugev side olnud. Absurditeater kehastab kaasaegseid müüte. Aga sellegi liini algus on Shakespeare'is, piiblis, Strindbergis ja Kafkas.

Esimesed absurdinäidendid olid eespool nimetatud «Kuningas Ubu», edasi Apollinaire'i «Tiresiase rinnad» (1917) ja «Aja värv» (1918), dadaistide küünilised naljad, Yvan Golli näidendid, Brechti varasem looming, Aragoni esimesed näidendid, poolaka Witkiewiczi looming jne. jne.

Tänapäeva absurdistidest nimetame eelkõige Samuel Beckettit, Arthur Adamovit, Eugene Ionescot, Jean Genet'd, Jean Tardieu'd, Fernando Arrabali, Harold Pinterit, Edward Albee'd, Jack Gelberit, Vaclav Havelit, Slavomir Mrožekit ja teisi.

Mis on ligikaudselt selle ürituse mõte? Teoreetikute järgi väljendab absurd inimese otsinguid fragmentaarses, kaasaegses maailmas. Ühelt poolt parodeerib ta elu groteskse, võõrandumist, akommunikatiivsust, julmust, teisalt aga on ta eesmärk sügavam. Nood kirjanikud püüavad inimesele tema situatsiooni silma alla seada ka kõrgemas, religioossemas sfääris (elu, surm, olemine, üksindus).

Absurditeatri eesmärgiks pole teatud kirjanduslik lugu, vaid konkreetsete piltide keel. Ses mõttes seisab ta lähedal moodsale imaginaarsele luulele tema assotsiatsioonide reaga. Absurdietendus püüab olla üks pilk sügavusse, hetk, mis aga tehnilistel põhjustel teatud ajalisse ruumi lahutatakse-venitatakse.

Absurditeater ei usalda keelt, põhjendades seda faktiga, et keel ei saagi usaldusväärne olla ajal, kus räägitakse üht ja mõeldakse teist, kus erinevad informatsioonikanalid üksteisele vastu räägivad, kus kunstiks on ridade vahelt lugeda. Absurditeater tugineb ka moodsale loodusteadusele, mis annab mõista, et reaalsus seisab tänapäeval suuremalt osalt väljaspool keelt, vormelite ja valemite, loogilise sümboolika vallas. Ka marksism on õpetanud sotsiaalsete suhete näivust ja keele petlikkust klassivahekordades. Ja inimeste spetsialiseerumine teeb suhtlemise sageli väheefektiivseks (terminoloogia, žargoon!).

Absurdistid loodavad sageli teatud psühhoteraapiale, mille aluseks on šokk hullumeelse maailma groteskse pildi nägemisest. Nad saavutavad Brechti poolt ettenähtud verfremdungseffekt'i *(võõrastusefekti) mitte literatuursel teel, vaid selle kaudu, et jätavad tegelaste käitumise motiivid lahtiseks.*

Mida veidram ja ebainimlikum on laval kujutatav figuur, seda raskem on vaatajal end temaga identifitseerida, temaga kaasa elada. Siit siis võõrastus ja V-Effekt. *Absurditeater aktiviseerib vaataja psüühilisi jõude, samal ajal aga sunnib vaatajat nähtut dešifreerima, lahti mõtestama, aktiviseerides nii ka mõttetegevust. Absurditeatri terapeutilist toimet on õigustanud suur prantsuse teatrimees Antonin Artaud (1896—1948), «julmuseteatri» rajaja. Absurdistid väidavad, et vallandatud hirmud kaotavad oma võimu inimese üle — seega täiesti psühhoanalüütiline lähenemine. Illusiooni purustamine on inimesele aga alati vastumeelne ja valuline. Sellest siis vastupanu absurditeatrile.*

Absurditeatrit vaadates pole mõtet küsida: «Mis juhtub edasi?», vaid: «Mis juhtub tegelikult?». See pole iseenesest midagi uut, nii küsime endalt ka «Hamletit» vaadates.

Üks vastuväide kõlab: «Niisugust lollust võiksin **mina** *ka teha.» Kuid ei tohi unustada, et lihtsal ja kunstilisel «mõttetusel» on suur vahe. Lapse ja Paul Klee joonistused on kaks erinevat asja. Ja tsiteeriksime siin veel Jungi: «Moodsa kunstniku juures pole see (skisofreenia) mitte individuaalne haigus, vaid* **aja** *nähtus.»*

Kõige selle juures on parimad absurdinäidendid kogu maailmas väga menukad. Meenutagem kasvõi, et «Godot' ootel» mängiti Théâtre de Babylone'*is üle 400 korra, teda on lavastatud veerandsajal maal, sealhulgas Jaapanis, Iisraelis, Poolas, Tšehhoslovakkias ja Jugoslaavias.*

Ükski vool pole igavene. Absurditeater on oma puhtal kujul praegu juba küllalt harvaesinev. (Meie jõuame temani paarikümneaastase hilinemisega.) Praegu kasutatakse palju absurditeatri kogemusi, ent meetod pole enam nii kramplik, ta on muutunud paindlikumaks. Näiteks ühendab Mrožeki «Tango» ideedraama ja absurdidraama jooni, kuna näiteks sama autori «Karolit» võib pidada puhtaks absurdidraamaks. Tšehh Vaclav Havel ühendab keelelise nonsensi *poliitilise allegooriaga, Paul-Eerik Rummo oma vastvalminud «Tuhkatrünumängus» paradoksi teatri, absurditeatri ja ideedraama.*

Meie vaatajale on televisiooni kaudu tuttav Becketti «Mr. Krappi viimane lint», eri raamatuna on ilmunud Ionesco «Ninasarvik» ja Mrožeki «Tango». «Inostrannaja Literatura»st võib lugeda ka Becketti «Godot' ootel». Tallinnas mängisid isetegevuslased tema «Sõnadeta tegevust».

MATI UNT

ÜTÜ konverentsidest teistes kõrgemates koolides

Moskva RÜ Keemiateaduskonna ÜTÜ konverents toimub aprillis 1968. Töötavad aineehituse, kineetika ja katalüüsi, orgaanilise keemia, anorgaanilise ja analüütilise keemia sektsioonid.

Teesid tuua ÜTÜ nõukogusse 1. aprilliks.

Kiievi RÜ Bioloogiateaduskonna ÜTÜ XXV konverents toimub 8.—15. IV.

Teesid tuua ÜTÜ nõukogusse 1. aprilliks.

Šiauliai Riikliku Pedagoogilise Instituudi ÜTÜ XII konverents toimub 10.—11. V. Töötavad üldise ja koolieelse pedagoogika, üldise ja koolieelse psühholoogia, defektoloogia, füüsika ja selle õpetamise metoodika, matemaatika ja selle õpetamise metoodika, vene keele ja selle õpetamise metoodika, vene kirjanduse ja selle õpetamise metoodika, eriainete algklassides õpetamise metoodika sektsioonid.

Teesid tuua ÜTÜ nõukogusse 5. aprilliks.

VI üleliiduline üliõpilaste-etnograafide teaduslik konverents toimub märtsis-aprillis Taškendis.

Teesid tuua ÜTÜ nõukogusse 1. aprilliks.

EPA ÜTÜ XVI konverents toimub 27. III—26. IV. Majandusteaduse sektsioon töötab 27.—28. III, bioloogia ja mullateaduse sektsioon töötab 27.—29. III.

Leningradi RÜ Majandusteaduskond ootab külalisi oma konverentsile. Täpset aega me ei tea. Soovijail teatada ÜTÜ nõukogusse 5. aprilliks.

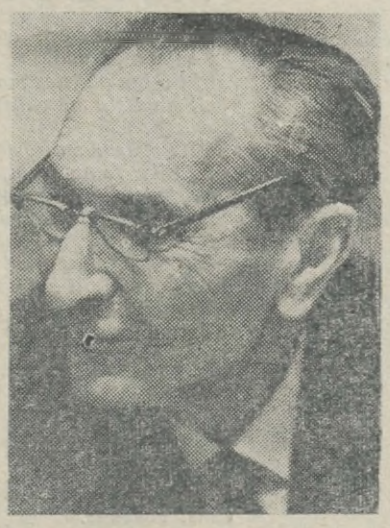
Kiievi Riiklik Võõrkeelte Pedagoogiline Instituut korraldab ÜTÜ konverentsi aprillis.

Teesid tuua ÜTÜ nõukogusse 1. aprilliks.

Donetski RÜ Bioloogiateaduskond kutsub külalisi ÜTÜ konverentsile 17. IV 68.

Teesid tuua ÜTÜ nõukogusse 5. aprilliks.

Prof. M. Kask

26. märts 1968. Ülikooli peahoone on täis vaikselt liikuvaid inimesi. Täna avaldab Tartu Ülikool viimast austust juba aastaid vabariigis tuntud hügienistile — teadlasele ja praktikule, raadiodoktor professor Mihkel Kasele.

Aulas põlevad küünlad. Vaikselt vahetub auvalve. Seisavad noorukesed üliõpilased ja hallipäised professorid, vabariigi uurimisasutuste esindajad ja sõbrad. Kõigil neil oli tihe side ja sõprus selle tööka, humaanse ja suure inimesega, kellena tunti Mihkel Kaske.

Professor Mihkel Kase elukäiku tuletab meelde dotsent J. Tammeorg. Hügieen on teadusharu, mis nõuab teadlaselt kõige tihedamat kontakti kogu rahvaga, suurt inimlikkust ja kustumatut soovi võidelda selle vastu, mis on kahjulik inimesele ja loodusele. Neid iseloomujooni ei suutnud prof. M. Kases nõrgendada ei aeg, suurt jõudu ja pingutust nõudev töötamine Komi ANSV-s ega organiseerimisraskused. Arstiteaduskonna dekaan H. Vahter rääkis sellest suurest pärandist, mida M. Kask on andnud teaduskonnale oma nooruses ja küpse teadlasena teaduskonna juhtimisel.

M. Kase veendumus profülaktilise meditsiini kasuks tekkis juba üliõpilaspõlves, rääkis prof. A. Linkberg. Kas vankriserval sõites või raadiost oma «5 minutit tervisele» lugedes — alati rääkis ta sellest, mis inimesi huvitab — nende tervisest. Ja ta tegi seda nii laialdaste teadmistega ja oskuslikult, et inimesed uskusid. Tema tegevus pani tuhandeid inimesi sügavamalt järele mõtlema oma tervise ja loodusse säilitamise üle. Tema populaarsus oli suur kogu Eesti elanikkonna hulgas.

«Ja me olime veidi imestunud, et te räägite loengul nii vaikse häälega,» rääkis üliõpilane A. Liiv. Vaikse häälega tarku ja meeldejäävaid sõnu.

Elada ja töötada koos inimesega, kes kõneleb tasaseid ja kaalukaid sõnu, kuid elab valjult ning täisvereliselt, kes mitte ainult ei räägi, vaid talitab oma sõnade järgi — see on suur õnn.

Seda valusam on aga sellise inimese kaotus. Kõigile. Oma ootamatult katkenud koostööst ja plaanidest rääkisid M. Uibo hügieeni kateedrist, Teaduste Akadeemia instituutide, TPI, Eesti Raadio jt. asutuste esindajad.

Raske on leida inimest, kelles ausus, printsipiaalsus, töökus ja suur inimlikkus oleks nii suurepäraselt seotud loomupärase andekusega.

Suur mastimänd on murdunud. Metsa uhkus on põrmu langenud. Kuid temast jäi lugematu hulk ideid, mõtteid ja tegusid, millele prof. M. Kask alguse andis ning mida noored käed edasi viivad. Oma eluga näitas ta noortele, kuidas tuleb elada ja võidelda ning mitte väsida.

Ta maeti Vorbuse valgete kaskede alla Emajõe liivasesse kaldasse, et ta ka seal saaks olla oma elutöö uurimisvalla lähedal.

Nüüd on juba elavate ülesandeks hoolitseda selle eest, et M. Kase töö viidaks edasi ja ta võiks rahulikult puhata.

Itaallane töötab taanlasega

Kõrvad kikkis, kulmud kipras, istume ühes Pälsoni tänava ühiselamu toas ja püüame läbi sumina ning ragina tabada fraase ja kutsungeid, mida vahetavad omavahel raadiohuvilised kuskil õige mitme versta taga. «KAM tuli välja...» ütleb Margus ja keerab häälestusnuppu millimeetrikese teisale. Kuulen, kuidas neiuhääl kordab üht ja sama, ikka üht ja sama: «Всем! Всем! Всем! UR2KAM вызывает всех для двухсторонней радиосвязи. UR2KAM на приёме. Приём!» Saatja lülitub välja, tasase vilinaga peatub sellel sagedusel mingi teine. Voronež vastab, läheb jutuks: kuidas kuuldavus, kuidas ilm, kuidas nimi. Margus selgitab: «KAM asub siinsamas, Gagarini tänaval 2. keskkoolis.» Sorib eetris, sõelub kedagi põnevamat: «Kord peale viit kuulsin jänkisid, Kanadat, Lõuna-Ameerikat, Tahitit. Meie vana amplituud-modulatsiooniga saatja lubab kahepoolset sidet peamiselt Euroopaga, lõuna suunas Kesk-Aasiani välja.» Rootsit, Soomet, Norrat võivat kätte saada igal ajal, teised mandrid nõuavad juba soodsamat lainelevi. Omamoodi rekordiks loetavat sidet Indiaga 40 meetril. Aga Tallinnaga pole 20 meetril tänase päevani raadio vahendusel kohtutud! Millest nii?

Margus toob asjasse selgust: «See oleneb põhiliselt surnud tsoonide erinevusest igal bandil.»

Band — ju see diapasooni ehk laieala tähenduses võiks olla. Kui hulganisti loogilist-loogelist mõtlemist nõuab, enne kui hakkad raadioentusiastide omapärases keeles veidigi jagama!

«Algul seisis jaam peahoones kartseris, siis viidi üle Pälsonisse. Kuskilt muretseti saatja BC-610, Chicago oma, 1944. aastast. Veerand võimsusest lasksime tal käiku, muidu oleksime ületanud 2. kategooria piiri — 40 W.»

2. kategooria? Mis see veel on?

«Siin on oma bandid, millel lubatakse saata, oma saateviisid ja jaama võimsus. Meie võime teha sidet 3, 5, 7, 14, 28 megal (s. t. megahertsil) ja ultralühilaineil.»

Kas midagi pöördelist on oodata?

«Vastu suve lubati Gagarini t. 1 suuremad ruumid anda ja moodsam saatja ehitada. Kui nii, siis avaneb võimalus 1. kategooriasse üle minna ja me saaksime õiguse töötada kõigil bandidel ja kõigis tööliikides.»

Ja kuidas on raadioamatööride võistlustega lood?

«Läinud talvel tegime Vello Looritsuga kaasa REF FONE contestil, teenisime parima UR2 diplomi».

Dešifreeri palun!

«Vello Loorits on meil teoreetilise füüsika kateedri õppejõud; REF FONE contest tähendab, et kõik maailma amatöörid püüavad töötada Prantsusmaa, Belgia, Hollandi ja Šveitsiga; UR2 — see on eesti raadiomeeste kutsung. Sel talvel jäi võistlus vahele, sest jaam oli märtsi alguseni käest ära, kapriisitses. Nüüd on remont läbi, pole vigagi.»

Kartoteegis lebavad viimase aja QSL-kaardid: F8IU Prantsusmaalt, UA4KWP Iževskist, DM2BFD Saksa DV-st, OK2BIQ Tšehhoslovakkiast, siis DJ6HF-lt Lääne-Saksamaalt pikem läkitus: «Viel dank, lieber Vello, für das nette QSO. Ich hoffe, daß wir uns bald wiederholt arbeiten werden. 73!»

Sel ajal, kui «Lühilaineamatööri teatmikust» avastan, kuidas 73 lihtinimeste keelde tõlkida, lülitab IV kursuse astrofüüsik Margus Sisask saatja sisse ja kummardub mikrofoni poole: «Estonian station UR2KAG is calling CQ, CQ, CQ. United Radio 2 Kilowatt America Guatemala is calling CQ, CQ, CQ on 20 m band...»

73 tähendab — kõike head!

P. MAIMIK

Prof. filosoofiadoktor L. Rudrauf

Professor filosoofiadoktor Lucien Rudrauf sündis 9. jaanuaril 1890 Elsassi töölisperekonnas. Kõrgema hariduse omandas ta Strasbourgi ja Pariisi ülikoolis.

1922. a. asus ta tööle Tartu Ülikooli, kus pidas loenguid prantsuse kirjanduse ja kunstiajaloo alal, vaimustades kuulajaskonda oma suure eruditsiooni ja särava sõnaga.

Samal ajal juhatas ta väsimatult eesti teadlaste poolt (prof. L. Puusepaga eesotsas) asutatud Tartu Prantsuse Teadusliku Instituudi mitmesuguseid üritusi. Tänu tema energiale loodi siin rikkalik prantsuse raamatukogu ning prantsuse kunsti illustreeriv diapositiivide kogu. Ta organiseeris prantsuse keele kursused, mis võitsid laialt Tartu publiku poolehoiu. Suurt huvi pakkusid iganädalased vestlusõhtud, kus eesotsas L. Rundraufiga esinesid ettekannetega Tartu ja prantsuse teadlased prantsuse elust ja kultuurist. Prantsuse keelt õppivale noorsoole oli Tartu Prantsuse Teaduslik Instituut heaks keelepraktika baasiks. Parimatele üliõpilastele muretses ta edasiõppimise võimalusi Prantsusmaal.

Sõda katkestas ta töö Tartus, oma uurimistööd jätkas ta Prantsusmaal, pühendades end täielikult kunstiajaloole ja olles üheks Rahvusliku Teadusliku Uurimiskeskuse (Centre National de la Recherche Scientifique) direktoriks.

L. Rudraufi sulest on ilmunud hulk artikleid ja teoseid, millest tuleb eriti esile tõsta «Eugene Delacroix ja romantismi probleem kunstis».

Kuigi ta oli Tartust eemal, jäi ta meie linna ja ülikooli patrioodiks, elades kaasa meie rõõmudele ja muredele. Ta suurim soov oli taas näha Tartu linna ja ülikooli, kus ta oli 17 aastat töötanud. Teel meie maale tabas teda ootamatu surm. See juhtus Prahas 2. veebruaril. Sõprade ja endiste üliõpilaste mälestuses jääb ta püsima kui suur teadlane ja asendamatu sõber.

K. KANN

Kevadealbumist

R. Niguli foto

ELKNÜ TRÜ Komitees

20. märtsil toimunud vene osakondade aktiivi koosolekul jutustasid komitee endised sekretärid Jaak Kaarma ja Laur Karu sellest, kuidas on toimunud ülikooli komsomoliorganisatsiooni töösuundade väljakujunemine ja areng viimastel aastatel. Seejärel andsid ELKNÜ XIV kongressi delegaadid P. Kenkmann, J. Allik, D. Mihhailov ja T. Sutt ülevaate kongressi tööst. Arvukatele küsimustele vastamine kestis hilisõhtuni.

19. märtsil toimunud büroo istungil oli põhiküsimuseks Leningradi mnt. 89 ühiselamu nõukogu töö. Aru andis nõukogu esimees Henn Ludri.

AMETIÜHINGUKOMITEELT

Teatame, et 1968. a. suvel organiseerib Ametiühingu Vabariiklik Komitee järgmised pioneerilaagrid:

1. Karepa pioneerilaager
I vahetus 6. juunist—1. juulini (240 õpilast)
II vahetus 4.—29. juulini (240 õpilast)
III vahetus 1.—26. augustini (240 õpilast)

2. Mustvee pioneerilaager
17. juunist—12. juulini (120 õpilast)

3. Häädemeeste pioneerilaager
27. juunist—22. juulini (120 õpilast)

4. Kingissepa (Leisi) pioneerilaager
8. juulist—2. augustini (80 õpilast)

Pioneerilaagrite tuusikute taotlused palume esitada Ametiühingu Vabariiklikule Komiteele hiljemalt 15. aprilliks k. a.

TEATED

TÄHELEPANU!

1. aprillil kell 15 toimub komitees büroo laiendatud istung, millest on vajalik ka teaduskondade ja osakondade sekretäride osavõtt.

ELKNÜ TRÜ Komitee sekretariaat

✲

Reedel, 29. märtsil 1968. a. kell 18 toimub ühiskonnateaduste majas aud. 217 ajaloo ja NLKP ajaloo ringide ühine koosolek. Teema: «V. Kingissepp ja oktoobrisündmused Eestis».

✲

MALESÕBRAD!

Reedel, 5. aprillil kell 18 toimub biokeemia auditooriumis välkmale esivõistluste I ja II ring.

Malesektsiooni juhatus

Informatsiooni ja ankeete saab EÜE-sse astuja komsomolikomiteest kolmapäeviti kell 16—18.

AUTO-MOTOKABINET

Mootorrattakursuslastele toimub järgmine õppus 1. aprillil kell 18. Sügissemestril osavõtnutel koguneda Kingissepa tn. 19 aud. 301. Samas võetakse vastu uusi soovijaid.

✲

APRILLIKARNEVAL

on kavas maha pidada 29. märtsil. Nagu tavaliselt, nii tõotab ka seekord välja tulla suurim ja lustilisim pidu. Karnevalist võtab osa ka Artur Rinne. Mõelge kostüümidele, sest ilma nendeta pole kunagi kedagi karnevali peosaali lastud.

ÕIENDUS

Meie ajalehe eelmises numbris on mõtet eksitav viga. Artiklis «Gorki ja Tartu üliõpilased» lugeda IV veeru esimesest reast «...liikmed korraldada Nižni Novgorodis heategevusliku õhtu.»

Tunneme kaasa Asta Veskile isa surma puhul.

«TRÜ» toimetus

Kallis Raivo! Tunneme Sulle kaasa raske kaotuse puhul.

Eesti filoloogia I kursus

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 2119. MB 02544.

AR

O. NURMIK

MA NAERATAN PÄIKESELE
Täna. Kohe! Nüüd!!
Jäälilled ülasteks naeran.
Lumimemmele rohust teen rüüd.

Ma naeratan päikesele

Ja usun — ka minu lembus
soojemaks muudab ilmad...
Ja taevas on seepärast sinine,
et sinised on mu silmad!

Ma naeratan päikeselel
Täna. Kohe! Nüüd!!

O. TÕELEIU foto.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 11 (696) Reedel, 5. aprillil 1968 XXII aastakäik

Teaduslik Raamatukogu avas lugemissaali

«Kas see raamatukogu siin on tõesti avatud? Ja see ei olegi aprillinali?» pöördusid 1. aprilli pärastlõunal Vanemuise tänavas asuva raamatukogu filiaali töötaja poole hämmastunud üliõpilased.

Tõepoolest, tegemist on nii raamatukogu töötajaid kui ka kogu ülikooli peret rõõmustava faktiga: tänu rektoraadi, ülikooli kapitaalehituse osakonna, ülikooli komsomoliorganisatsiooni ja paljude-paljude üliõpilaste ning õppejõudude jõupingutustele on Teadusliku Raamatukogu avariiohtlikust hoonest evakueeritud suurem osa väljaviimiseks määratud fonde. Need on paigutatud Teadusliku Raamatukogu käsutusse antud hoonesse Vanemuise tn. 33, mille II korrusel, niipea kui seda vähegi võimaldasid remonttööd, avati 1. aprillil ka väike üldfondi lugemissaal. See töötab esmaspäevast reedeni k. 10-17, laupäeval k. 10—14.

Vanemuise tänava uues hoones, millel, tõsi küll, veel puudub omanikku tähistav silt ja kus remont pole kõigis ruumides veel lõpetatud, paikneb nüüd suur hulk vanemat kirjandust, mis huvitab mitmetegi teadusharude ajaloo uurijaid. Lugejaile on kättesaadavaks saanud nii kodumaal kui ka välismaal kuni 1917. aastani ilmunud raamatud järgmistelt teadusaladelt: keeleteadus ja antiikautorite teosed (liigiindeks Teadusliku Raamatukogu fondide klassifikatsioonis II) filosoofia-loogika-psühholoogia (liigiindeks VI), poliitika,poliitökonoomia — statistika (VIII), geograafiaalne kirjandus (XIII[a]) ja vanemad geograafilised atlased ning kaardid (XIII[aa]), lisaks matemaatika-mehaanika-astronoomia (XII), loodusteadused (X) ja arstiteadus (V) ning prof. Vadi memoriaalkogu.

Loetletud teadusaladel ilmunud kirjandus on kasutatav üldistel alustel — vastavalt ilmumisajale, väljaande tüübile ning rariteetsusele kohapeal, kusjuures õppejõududel ja ka üliõpilastel on teaduslikuks tööks võimalik uuemaid väljaandeid laenata kojugi. Vajalikuks eeltingimuseks on seejuures Teaduslikus Raamatukogus registreeritud lugejapilet.

Teadusliku Raamatukogu uue filiaali kasutamist raskendab seni veel asjaolu, mille kõrvaldamiseks raamatukogul endal puuduvad võimalused. Nimelt paiknevad kataloogid, milles loetletud kirjandus leiab peegeldamist, Teaduslikus Raamatukogus, sest neid pole tööjõu vähesuse tõttu lähematel aastatel võimalik dubleerida. Seega peaksid vanema kirjanduse soovijad eelkõige leidma Toome raamatukogust soovitud väljaannete kohaviidad ning alles siis pöörduma raamatute saamiseks kohapeale.

Ülejäänud teadusaladel paikneb kuni 1917. aastani ilmunud kirjandus järgmiselt: Teaduslikus Raamatukogus — teaduse üldkäsitlused (liigiindeks I), ilukirjandus, rahvaluule, kunst (XIV), kirjandusteadus ja kirjanduskriitika (XV) ja mitmesuguse sisuga väljaanded (XVI), Õpperaamatukogu hoidlates — teoloogia (liigiindeks III), õigusteadus (IV), pedagoogika (VII), põllumajandus (IX), tehnika (XI), ajalugu (XIII[b]).

Toomel asuv Teaduslik Raamatukogu on paraku veel suletud, kuid loodetavasti mitte enam kaua: niipea kui Vanemuise tn. asuvas hoones on valminud kõik hoidlad ja Toomelt sinna paigutatud viimane osa väljaviimist ootavat kirjandust, niipea kui vastav komisjon on Teadusliku Raamatukogu tunnistanud jälle kasutamiskõlblikuks, avab ka see oma uksed ja lugejatele on taas kättesaadav ka uuem nõukogude kirjandus. Usume, et see sündmus rõõmustab meid üsna varsti.

R. PARMAS,
Teadusliku Raamatukogu
fondide osak. juhataja

ÜTÜ KONVERENTS LÕPETAS TÖÖ

ÜTÜ XXIII konverents, mis oli pühendatud ÜTÜ 20. aastapäevale TRÜ-s, on nüüd seljataga.

4 päeva jooksul kuulati 35 sektsioonis 273 ettekannet. Konverentsi tööst võttis osa 1550 inimest, nende seas 230 õppejõudu, 52 külalist ja 1183 üliõpilast.

Hindega «5» märgiti 107 tööd, hindega «4» 74 tööd ja hindega «3» — kolm tööd.

Ajaloo-Keeleteaduskonnas kulges töö 9 sektsioonis. Edukamad olid ajaloo, eesti keele ja üldkeeleteaduse ning sotsioloogia sektsioon. Sektsioonide tööst võttis osa 503 inimest. Töö kulges võrdlemisi elavalt, kuulati 60 ettekannet, ettekandjatele esitati 125 küsimust, sõnavõtte oli 67. Parimate tööde autoriteks olid A. Laagus ja R. Kasik üldkeeleteaduse sektsioonist, T. Liiv, T. Ojanurme ja R. Saukas eesti kirjanduse ja rahvaluule sektsioonist. Ajaloo sektsioonis olid parimad M. Selli ja M. Mets, sotsioloogias S. Endre ja K. Haav, psühholoogia sektsioonis A. Reinstein, inglise kirjanduse sektsioonis H. Tankler ja T. Mulla, inglise keele sektsioonis S. Kasesalu, saksa keele sektsioonis P. Lääne.

Väga vähe ettekandeid oli saksa kirjanduse sektsioonis (2).

Ei saa rahul olla inglise keele sektsiooni töö liigse passiivsusega. Selles sektsioonis kuulati 7 ettekannet, nendest 2 külalisettekannet. Ettekandjatele esitati 2 küsimust, nendest 1 küsimus seepärast, et töö läheks kursustööna arvestamisele. Kokkuvõtet sektsiooni tööst teadusliku juhendaja poolt ei tehtud. Nii passiivselt kulgenud töö vaevalt rahuldab ettekandjaid, külalisi ja ka kuulajaid.

Füüsika-Keemiateaduskonnas kulges töö võrdlemisi edukalt. Füüsikasektsioonis esitati 13 ettekannet, kuid ka siin kokkuvõtvaid, hindavaid sõnavõtte õppejõudude poolt ei olnud, keemia sektsioonis oli neid seevastu viis 14 ettekande kohta. Füüsikutest olid parimad I. Sildose ja E. Liba tööd, keemikutest R. Herbstil, T. Täpsil ja L. Neemel.

Bioloogia-Geograafiateaduskonnas kulges töö edukamalt geograafia sektsioonis. Kuulati ära 14 ettekannet, autoritele esitati 36 küsimust, sõnavõtte oli 7. Teistes sektsioonides oleks külastatavus võinud olla märksa suurem.

Parimate tööde autoriteks olid geograafia sektsioonis M. Rõuk, M. Rahu ja M. Kallaste, geoloogia sektsioonis M. Orru, taimefüsioloogia ja taimebiokeemia sektsioonis E. Mürk ja V. Heek, botaanika sektsioonis J. Tänavots, zooloogia sektsioonis M. Simm ja V. Kääp. Hinnang üliõpilaste töödele jäi andmata geneetika sektsioonis, sest teaduslik juhendaja ei ilmunud kohale.

Õigusteaduse sektsioonis kuulati 13 ettekannet. Sektsiooni tööst võttis osa 101 inimest, nendest üle 50% moodustasid I kursuse üliõpilased. Kõik 13 tööd hinnati «väga heaga». Ilmselt oleks võinud üliõpilaste töödele antav hinnang olla märksa rangem.

Küllalt edukalt kulges töö ka rahanduse sektsioonis ja poliitilise ökonoomia ning kaubanduse sektsioonis.

Parimate tööde autoriteks olid R. Saarma õigusteaduse sektsioonist, V. Prangel ja A. Suitsmart rahanduse ja P. Peets ning S. Kallas poliitilise ökonoomia ja kaubanduse sektsioonist.

Väga hästi laabus töö matemaatika sektsioonis, kus 3 päeva jooksul kuulati 15 ettekannet. Töö aktiivsust sektsioonis kinnitab esitatud küsimuste ja sõnavõttude arv (29 ja 5). Matemaatika sektsioonis olid parimateks V. Soomer, H. Jokk ja T. Kollo.

Kõige edukamalt töötati Arstiteaduskonna sektsioonides (osakonnanõukogu esimees L. Mehilane). Arstiteaduskonna üliõpilaste poolt esitati kokku 90 uurimust, mis moodustab kolmandiku kogu konverentsil ettekantud tööde arvust. Arstiteaduskonnas olid parimateks A. Ellamaa, E. Roolaid, L. Mehilane, M. Gnadenteich, V. Kivi, A. Sikker, A. Aul, V. Laikoja, M. Daniel, E. Södor, T. Siirde, H. Aader, H. Küng, A. Arismaa, U. Laanetu, L. Mudso, E. Pihlak, I. Palm, I. Toss, J. Noor, Vl. Ellervee, M. Muddi, H. Tallmeister, E. Gluško.

Kehakultuuriteaduskonnas kuulati 17 ettekannet. Parimad olid R. Kukk, R. Kolts, A. Sepp. Sektsiooni tööst võttis osa 109 üliõpilast ja õppejõudu.

Teised NSV Liidu kõrgemad õppeasutused olid meie konverentsil esindatud 52 üliõpilasega. Koos külalistega viibiti RAT «Vanemuises» «Mees pisuhännaga» etendusel, veedeti õhtu ülikooli kohvikus, tehti ekskursioone mööda Tartut. Konverentsil korraldati ka kaks sümpoosioni — üks sotsioloogide, teine Arstiteaduskonna üliõpilaste poolt.

Konverentsi käigus tuli esile puudusi töö organisatsioonilises küljes — ava- ja lõpp-plenaaristungist võttis osa kokku 115 inimest, konverentsi ajaks ei suudetud välja anda teeside kogumikku. Millega aga seletada seda fakti, et 74-st meie üliõpilasest, kes olid esitatud autasustamiseks, tuli kohale vaid 16!

Konverentsi käigus vahetati koos mõtteid ÜTÜ tegevuse üle. Mainiti, et ÜTÜ on vajalik organisatsioon, mille kaudu toimub üliõpilase — tulevase teadlase kasvuprotsess.

Arvan, et oma sisulise töö poolest konverents täitis oma ülesande igati. Lubatagu ÜTÜ nõukogu poolt tänada kõiki, kes meie konverentsi kordaminekuks kaasa aitasid.

R. KEEVALLIK,
ÜTÜ nõukogu aseesimees

MINU KODU ON MINU KINDLUS ehk kuidas ära ajada radioolat

Ühel ilusal päeval tekkis mul idee varastada radioola. Ja seejuures mitte ükskõik kust, vaid just Leningradi mnt. ühiselamust. Vanasõna ütleb küll, et hunt oma koopa ümbert ei murra, kuid teisest küljest on asi ikkagi lihtsam, kui ise samas majas elad.

Kell oli 17.22.

Avasin ukse ja sisenesin. Siitpeale algavad käsukirjad nagu USA lennuväebaasi territooriumi ümber. Need manitsevad, hoiatavad, õpetavad, käratsevad. Rikkalikust valikust puudub vist küll ainult «... tulistatakse hoiatamata!»

Ja kõigi nende üleskutsete eesmärgiks on hõlbustada minu isiku identifitseerimist loanäitamise läbi.

Sellest pisiasjast ei lasknud ma end häirida. Vapral sammul astusin võtmekilbi juurde ning haarasin võtme nr. 522. Miks just selle? Aga lõppude lõpuks on see ju ükskõik; see number meeldis mulle, sest jagus kolmega.

Edasi läksin mõõdukal sammul trepist üles. Tunnistan ausalt — süda jättis lööke vahele. Pole ju naljaasi — ikkagi esimene käeproov elus.

Võti läks metalse kõlksatusega lukuauku.

Kell oli 17.26.

Kaks pööret paremale ja ma surusin kinnastatud käe lingile. Hetk hiljem olin juba toas ning sikutasin radioola juhet seinast välja. Nüüd veel antenn ja kõik. Kähku välja ja uks lukku.

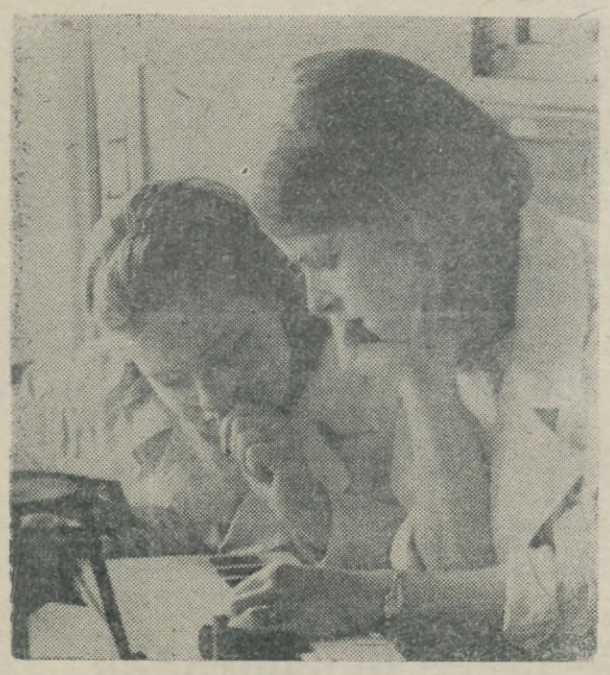
Kell oli 17.29.

Koridoris ei püüdnud keegi mind arreteerida — poiss viib oma raadio parandusse, mis seal's ikka imelikku on. Radioola oli seega käes. Võisin viia selle oma tuppa ja kuulata «Tere hommikust, põllumehed!», «Teist ja teile», õnnesoove ning ilmateateid.

Edasi pean aga valmistama pettumuse lugejaile, kes meie lehe järgmises numbris ootavad fotosid mis oleksid tehtud minust juba kohtulaua ees. Muidugi oli asi tinglik, radioola on juba omanikule tagastatud.

Niisiis, praegune valvesüsteem, vaatamata kõigi kurjade karistuste ähvardusele, ei tööta. Muidugi oleks võimalik tõsta «valvsust», kontrollida viimase kui meheni sisse- ja väljaminejaid, suurendades sealjuures valvemeeskonda kasvõi poole rooduni, kuid ...

(järg 4. lk.)

Praktikum. Majandusteaduskonna II k. üliõpilased M. Rõugumees ja M. Tamm uurivad katse tulemusi.
R. NIGOLI foto

«INIMENE JA MAJANDUSREFORM»

Konverentsi viimaseks päevaks organiseerisid sotsioloogia ja majandusteaduste sektsioon sümpoosiooni teemal «Inimene ja majandusreform». Arutelu aluseks oli ajakirjas «Вопросы философии» nr. 12 1967 ilmunud prof. A. Birmani artikkel «Человек и реформа».

EPA õppejõud A. Murutar esitas andmeid Tartu Ehitusmaterjalide Tehases läbiviidud ankeedist, mis ei kinnita senist kujutlust ühiskondliku progressi käigus kasvavast tööliste passiivsusest. Tööliste enamik on huvitatud muudatustest tootmissüsteemis ja leiab, et nende aluseks peaksid olema kõik head mõtted, mis kasutamist väärivad, ükskõik kellelt nad pärinevad. (Vaid 20% küsitletuist leidis, et muudatused peaksid tulema üksnes ülaltpoolt.)

Nagu ütles dots. V. Türk, on põhjused senise tootmissüsteemi muutmiseks eelkõige selles, et ettevõtete arvu kasvades kasvab nendevaheliste seoste arv mitu korda kiiremini ja majanduslikust tegevusest täpse ülevaate saamine muutub võimatuks.

Samal ajal on sotsiaalseks probleemiks rahva loomuliku juurdekasvu aeglustumine ja seda enam tuleks fookusesse võtta üld- ja eriharidus, sest määravaks saab tööliste üldine vaimne tase, mitte tootmise asjastatud tingimused.

Et ülikeerulise struktuuriga tootmissüsteemis ei ole senine rangelt tsentraliseeritud juhtimine enam sobiv, hakkab tootmine täielikult sõltuma kohaliku kaadri võimekusest. See eeldab senisest täiuslikumat kaadri valikut ja konkurssi juhtivatele kohtadele. Andekate inimeste optimaalne rakendamine on otsustav tegur 2 maailmasüsteemi vahelises võitluses, see aga, et meil juhtkonnas ei saaks püsida ükski mittevõimekas inimene, on tootmis- ja sotsiaalse demokraatia küsimus.

Sümpoosion kujunes kõrgetasemeliseks: sõna võtsid peamiselt õppejõud. Vastandina kohal olnud Leningradi RÜ noormeestele piirdus meie üliõpilaste suhteliselt väikesearvuline osa paari küsimuse esitamisega.

A. SIITAM

PSÜHHOLOOGIA SEKTSIOONIS

23. märtsi hommikupoolikul kuulati psühholoogia sektsioonis 9 ettekannet. Kaks huvitavamat tööd, mis tugineksid rohkem iseseisvale uurimistööle kui läbitöötatud kirjandusele, olid küla lisesinejatelt. Leedu Meditsiiniinstituudi biofüüsiku J. Oševangasi töö vaatles tehasetööliste väsimuse probleeme, Tbilisi RÜ V kursuse üliõpilane V. Sardzabeladze rääkis tähenduse arusaamisest skisofreenilise luulu korral.

Meie esinejatest olid tublimad A. Käämbre ja M. Metsa.

Osavõtjaid oli kokku 35.

Kuulajad, esinejad ja korraldajad said juurde kogemusi ning palju uusi mõtteid.

Ü. PAPP

EÜE kroonika

28. märtsil, neljapäeval, võttis EÜE TRÜ ettevalmistava staabi liige Juta Noor komsomolikomitees vastu esimesed avaldused. Kolm potentsiaalset malevlast valisid suveresidentsiks Emmaste Hiiumaal. (Mullu võitis Emmaste rühm EÜE isetegevusolümpiaadi). Vähem ei meelita Saaremaa ja Ungari. **Avaldusi EÜE välisrühmadesse saab tuua 10. aprillini.** Samal päeval otsustatakse, kelle töökust tasub «premeerida» välismaasõiduga.

29. märtsil käisid Tartus EÜE staabi «tallinlased». Poolteist tundi kulus komsomolikomitees:

● Loosung: «Igale rühmale oma **kokk!**» Kokkulepped kokkadega on olemas, tuleb vaid loota, et kokkulepped suvel kindlasti ka jõustuksid.

● Loosung: «Igale rühmale oma **kunstnik!**» ERKI-st tuleb 15 üliõpilast. Täiendust on oodata Tartu Kunstikoolist.

● **Töönädala** maksimaalseks (malevlaste arvates ka optimaalseks) **pikkuseks** jääb 45 tundi.

● 1967. aastal kandsid malevlased ilusat **vormi.** Muudatused on seekord vaid detailides, näit. ühe nööbi asemele kaks nööpi taskul. Näidised on juba valmis.

● **Märkide** jaoks on metallifond eraldatud.

● Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev on organisatsioon ja iga organisatsioon annab oma liikmetele **liikmepiletid**, järelikult annab EÜE meile liikmepiletid. «Vilistlastele» neid pakkuma ei tulda (oleks lihtsalt tüütut asjaajamist), aga kes on patrioot, tuleb ise nõudma.

Raskused (mis ei tohiks olla ületamatud):

● EÜE või pioneerilaager — kuhu minna suvepraktikale? Võiks olla niisugune valikuvõimalus. Tulevaste pedagoogide pioneerijuhi- või kasvatajapraktika saab ju niikuinii tehtud kevad- ja sügissemestril koolides. Oleks kaunis hea, kui ka õpetaja teaks, mis on tellis, lubi või betoon. Ning kumb kasutegur on suurem — üks kuu pioneerilaagris või kaks kuud ehitamas?

● Spartakiaad, mis mullu toimus Kingissepas. Ajalooline torm saabus just samal ajal, «hiidlased» ei saanud paar päeva kodusaarele tagasi; mandrirühmad jäidki spartakiaadist ilma, sest enne jõudis Virtsu sadamasse torm.

Olnuksid mullu malevas regioonid, siis oleks neid saanud kolm; sel aastal — viis.

Lõuna-Eestist Pärnu sõidab miltu tundi, ja kogu seda väge praamidel saarele vedada?

Kus ikkagi spartakiaadiks kokku tulla? Saaremaa ära ei lange (seal oleks vist kõige toredam), kõne all on veel Viljandi (EÜE seal küll ei ehita, ent Viljandi jääb enamvähem keskele) ning Pärnu. Malevlane, aita!

H. KULO

ELKNÜ TRÜ Komitees

● **27. märtsil arutas ülikooli komsomolibüroo Arstiteaduskonna komsomoliorganisatsiooni tööd käesoleval õppeaastal. Aru andsid sekretär Mait Karlis ja tema asetäitja Jüri Ennet. Põhiprobleemiks olid kogu teaduskonna komsomoliorganisatsiooni ideoloogilise töö kompleksplaani ellurakendamisega seotud küsimused. Töö paremaks korraldamiseks oleks Arstiteaduskonnas vajalik palgalise sekretäri ametikoht. Büroo otsustas pöörduda vastava taotlusega kõrgemalseisvate organite poole.**

Samal bürool olid arutlusel välismaiste turismireisidega seotud küsimused. Otsustati edaspidi pöörata suuremat tähelepanu välismaale sõitvate üliõpilaste informeerimisele.

● **1. aprillil toimunud büroo ja osakondade sekretäride ühisel nõupidamisel arutati ettevalmistamist ülikooli komsomoliaktiivi laiendatud pleenumiks. Laiendatud büroo kinnitas ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri T. Suti ettekande teesid.**

● **Gorki RÜ 50. aastapäeva juubelifestivalile sõitsid TRÜ komsomoliorganisatsiooni esindajatena Virve Siirak (raviosakonna IV k.) ja Juhan Paadam (vene filoloogia II k.).**

UNGARISSE JA TŠEHHOSLOVAKKIASSE!

Ülikool vahetasid 1967. a. 20-liikmelise töörühma. Vaatamata mõningatele raskustele läks vahetus korda ja mõlemad pooled avaldasid soovi sidemeid laiendada.

Nüüd ongi sõlmitud TRÜ ja Debreceni Ülikooli vahel leping 30-liikmeliste töörühmade vahetamise kohta. TPI vahetab 20-liikmelise ehitusrühma Tšehhoslovakkia SV-ga. Et rühmade vastuvõtvaks pooleks on Eestis Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev, siis lasub ka väljasõitvate rühmade komplekteerimise põhiraskus EÜE staabil.

On loomulik, et eelkõige pääsevad rühmadesse EÜE veteranid, kes selle õiguse on ära teeninud varasemate aastate tubli tööga ja kes löövad kõigiti kaasa ka EÜE-68 komplekteerimisel. Lähtudes aga ürituse suurest poliitilisest tähtsusest, on loomulik, et kaasa tuleb tõmmata ka meie komsomoliorganisatsiooni neid liikmeid, kes pole EÜE-s olnud, kuid võivad edukalt esineda loengutega, diskuteerida, täita vahetuse ideoloogilist osa.

Rühmade vahetus toimub valuutavabalt, s. t. väljasõitvad üliõpilased maksavad umbes 20—30 rubla sotsialistlikest riikidest saabuvate üliõpilaste kulutuste katteks siin (samuti umbes 15 rubla EÜE vormi eest). Peale selle on igal grupi liikmel võimalik vahetada kuni 40 rubla välisvaluutaks. Töötatakse 30 päeva, 10 päeva on ette nähtud puhkeprogrammiks. Töötasu nii lähetatud kui ka saabuvad rühmad ei saa, sest ka see läheb nende vastuvõtu kulutuste katteks, küll aga antakse taskuraha 15—20 rubla ulatuses, samuti preemiat tubli töö eest. EÜE Ungari rühm hakkab tööle Budapesti lähedal Debreceni Ülikooli töölaagris.

Avaldusi EÜE Ungari ja Tšehhoslovakkia rühmadesse võetakse vastu iga päev ELKNÜ TRÜ Komitees. Avaldus-perfokaardile tuleb punkt 19. alla märkida kas siis Ungari või Tšehhoslovakkia rühm, kindlasti aga lisada ka tagavaravariant (juhuks, kui avalduse täitjat rühma liikmeks ei kinnitata). Rühmad komplekteeritakse aprillikuu jooksul.

ANTS RIESEN

Praktikant vajab tõsist juhendamist

Öeldakse, et ühtki asja ei saa objektiivselt arutada, kui muljed on liiga värsked. Neljandate kursuste pedagoogilise praktika lõppemisest on möödas varsti kuu, seega peaks nüüd juba kõrvaltvaatajana olema võimalik vaagida praktika mõningaid külgi.

Eesti filoloogid olid eriharude kaupa praktikal mitmes Tartu koolis.

See on muidugi hea, et kursus on praktika ajaks jaotatud väiksematesse rühmadesse, nii et metoodikul on võimalik juhendada individuaalselt iga üliõpilast. Inimene, kes esimest korda elus puutub kooliprobleemiga kokku õpetajapoolsest küljest, vajab tõesti tõsist juhendamist.

Esimesed kaks nädalat koolis on pühendatud tundide kuulamisele ja analüüsile. Siin ei tohiks lubada juhuslikkust. Kuulamiseks tuleks valida ainult häid tunde, praktikant saaks sellest maksimaalselt kasu. Üliõpilane, kes varem pole tunde andnud, võtab alati kuulatud tundidest eeskuju, püüab neid jäljendada.

Mis puutub tunni analüüsi, siis see peaks kujunema lausa norimiseks kõikvõimalike pisiasjade kallal. Ka nende tunni osade puhul, mis üldiselt on õnnestunud, tuleks katsuda leida, kuidas oleks saanud veelgi paremini. Minu arvates oleks isegi soovitavam, et aineõpetaja ise oma tunni analüüsimisest osa ei võta. Seal on niikuinii metoodik ja me pole lõpuks mingid kontrollid, et tunnile ametlikku hinnangut anda või et õpetajal oleks vajadus end kaitsta.

Järgmise kahe nädala jooksul tuleb igal praktikandil anda tunde ühes klassis. Nüüd on tema põhiliseks juhendajaks vastava klassi aineõpetaja. Enne tundi minekut tuleb praktikandil nii aineõpetajaga kui metoodikuga läbi arutada oma tunni konspekt. Siin tekib teatud ebaühtlus juhendamisel. Üks aineõpetaja nõuab väga põhjalikku, sõnasõnalist tunnikonspekti, parandab seal ära ka kõik stiilivead; teine tahab saada ainult üldise ülevaate eelseisvast tunnist või ei pea sedagi oluliseks. Sama probleem kerkib üles ka seoses praktikandi tunni analüüsiga. Üks õpetaja analüüsib tundi väga põhjalikult, toob esile väikseimadki puudused; teine piirdub üldsõnalise märkusega, et tund läks enam-vähem korda. Et tunni analüüsil on selge eesmärk: vältida samu vigu järgmistes tundides, siis oleks vajalik anda ka aineõpetajatele mõningaid juhtnööre praktikantide juhendamiseks. Võib-olla oleks mõeldav korraldada praktikante juhendavatele õpetajatele enne praktika algust paaritunnine seminar või anda välja trükitud juhend nõuete ühtlustamiseks.

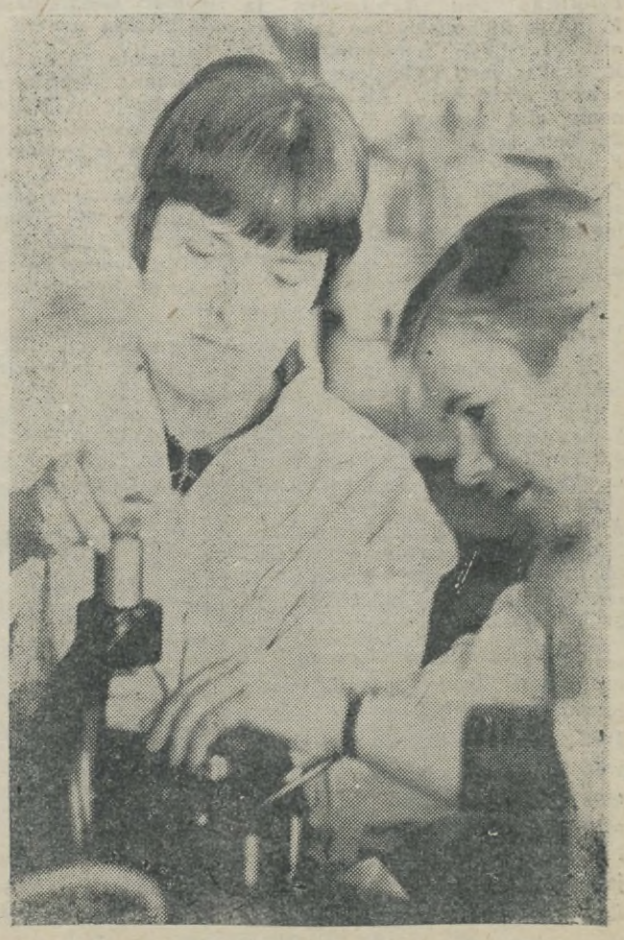
Kõige rohkem tekkis praktikantidel probleeme seoses klassivälise tööga. Siin võis kuulda täiesti vastupidiseid arvamusi: üks leidis, et ilma õppetöövälise ürituseta poleks ta üldse klassiga mingit kontakti saavutanud; teine pidas seda täiesti asjatuks ja kasutuks ajaraiskamiseks. Siin sõltuvad tulemused kindlasti üritusest endast. Võib-olla oleks õigem jätta siin praktikandile vabad käed ja lasta tal ise valida klassi iseloomu, koosseisu ja huvidega sobivaid klassivälise töö vorme, mitte suruda seda kindlalt pioneeritöö raamidesse.

Kõik me oleme II või III kursusel töötanud aasta koolis rühmajuhina, olnud suvel kuu aega pioneerilaagris kasvatajaks. Praegu jääb aga mulje, et kool ootab, kuni tuleb praktikant ja vähemalt osa sellest ebameeldivast kohustusest — pioneeritööst — enda kanda võtab.

Need probleemid kerkisid üles ka osakonna lõppkonverentsil, kus olid koos neljast koolist tulnud praktikandid.

Esimeste kokkupuudete põhjal on raske kogu praktikat põhjalikult analüüsida, pealegi on meil seljataga alles esimene etapp. Järgmisel aastal, kui satume juba mõnevõrra tuttavasse miljöösse, oskame kindlasti enam märgata nii praktika häid kui halbu külgi. Ja muljeid, mida teistega jagada, on arvatavasti rohkem.

R. KASIK

Kaubatundmise praktikumis tuli Majandusteaduskonna II kursuse üliõpilastel määrata riide tugevust. Katset teevad L. Tiirsson ja A. Peiker.
R. NIGOLI foto

Lõppesid olümpiaadid

TRÜ korraldas kevadisel koolivaheajal traditsioonilised aineolümpiaadid keskkooliõpilastele.

Emakeele olümpiaadil kujunesid tulemused järgmisteks:

I Ants Kollo (Orissaare Keskkool XI kl.)
II Riina Võhma (Kohtla-Järve I Keskkool X kl.)
ja Ülle Kiin (Viljandi I keskkool X kl.)

Nagu märkis G. Laugaste olümpiaadi lõpetamisel, pole auhinnalised kohad veel kunagi jagunenud nii ühtlaselt üle kogu vabariigi. Samuti on tulemused paremad kui kunagi varem.

Täppisteaduste olümpiaad toimus tänavu Nõos. Arvesse läksid nii võistkondlikud kui ka individuaalsed saavutused.

Keemias esines edukamalt Tartu rajooni I võistkond, talle järgnesid Tartu V Keskkooli ja Pärnu linna võistkond. Individuaalselt saavutas esikoha Nõo Keskkooli õpilane **Tiit Prank.**

Füüsikas: **1. Nõo Keskkool, 2. Viljandi rajoon, 3. Narva.** Eriklasside arvestuses oli parim **Peep Adamson** (Nõo Keskkool), üldarvestuses **Eero Järvekülg** (Viljandi I Keskkool).

Matemaatikas: **1. Tallinna 15. Keskkool. 2. Nõo Keskkool. 3. Viljandi rajoon.** Tugevamaks siin Tallinna 15. Keskkooli õpilane **Mihhail Ossin.**

Kuulutati välja järjestus ka kolme ala kokkuvõttes. Vabariigi parima noore täppisteadlase nimetuse sai Nõo Keskkooli õpilane **Otto Teller,** nooremates osavõtjatest oli edukam Viljandi I Keskkooli X kl. õpilane **Jaak Kütt.**

19.—24. aprillini toimub üleliiduline täppisteaduste olümpiaad (füüsika — Jerevanis; matemaatika — Leningradis; keemia — Vilniuses). **Vabariigi koondvõistkonna liikmeteks arvati keemias Tiit Prank, Inge Suit, Imbi Nolek, Mart Vaher, Kai Martinson, matemaatikas Arvo Kivikas, Eero Järvekülg, Mihhail Ossin, Sergei Paal, Nikolai Karakin, füüsikas Peep Adamson, Otto Teller, Eero Järvekülg, Oleg Filatov, Nikolai Karakin, Natalja Dorova.**

N. KIIS

Muljeid M. Gorki «Vanamehe» esietenduselt

Teater «Vanemuine» tähistas Maksim Gorki 100. sünnipäeva näidendi «Vanamees» lavaletoomisega.

Võimatu on mitte erutuda, vaadates laval vanemuislaste esituses M. Gorki näidendit. Andis aga siiski tunda, et näidend on äsja lavale toodud. Osatäitmiste tase tundus ebaühtlasena. Kindlasti on raske lavastada Gorkit nõnda, et lavastuses ilmneks selgesti gorkilikkus, venepärasus, tegelaste ühteaegu sotsiaalne üldistatus ja teravdatud individuaalsus.

Tore, et peategelased, kahe vihaselt võitleva jõu, mõru kannatuseteooria ja võitleva optimismi kehastajad, on oma osadega kenasti toime tulnud.

Närvekõditav nauding oli jälgida Finari Koppeli filigraanselt meisterlikku mängu Vanamehena. 12 aastat ebainimlikku elu sunnitööl on Vanamehes hävitanud kõik inimliku ja tuupinud ta täis mürgist kättemaksuiha. See väljendub kõiges: hundilikult hüppevalmis, küürus hoiakus, lakkamatust vihast kähisevas, vahel enesevalitsemise kaotanult karjuvas hääles, õelusest pingul oleva inimese käte värisemises. Minu arvates on Einari Koppel Vanamehe olemuse avanud läbimõeldult, meistri kergusega esitatud detailidega.

Herta Elviste on Vanamehe kaaslase Neitsi osas ilusasti ära tabanud kannatustest tuimestunud, peaaegu varjuks muutunud inimese alandlikkuse. Näidendi alguses nendib Neitsi peaaegu enesestmõistetavusega, et ta on Vanamehele koera eest. Väga usutavalt näitab H. Elviste oma kangelase muutumist lõpus, kui temas ununenud inimlikud emotsioonid Sofja Markovna ja Mastakovi mõjul taas tärkavad, muutub tema olek ning häälgi saab loomulikuks ja vabaks. Kaob Issanda ustava teenri hingetu mask, ja näidendi lõpus on Neitsi see, kes Vanamehe nagu koera lavalt minema peksab.

Leonhard Merzin on Mastakovi osa võrdlemisi selgelt välja mänginud. Aga tema esituses tundub aheldatust. L. Merzini poolt loodud inimene, kes valutab südant vilets uses vaevleva maa ja inimeste pärast, kes ehitab koolimaja, soovides elu pisutki ilusamaks muuta, kes hukkub Vanamehe kõikeneelava kättemaksuiha läbi, läks vahest pisut vähem südamesse kui oleks pidanud.

Lia Laats sobib oma helge temperamendiga Sofia Markovna, vapralt õigluse eest võitleva ja alati otse mineva naise ossa hästi.

Teiste kõrval jääb kahvatumaks Haritonov Benno Mikkali esituses. Ehtsat vene taadikest mängib Voldemar Paavel vana müürsepa osas.

Oma ülesande täidab lavastus täiesti: näidendi lõppedes on kahju asjatult hukkunud õilishingest Mastakovist, imetleme Sofja Markovna headust ja julgust. Vanamehe vastu tunneme jälestust. Oleme suuresti osa saanud Gorki murest inimeste pärast.

Tugeva elamuse eest vanemuislastele suur tänu!

HELLE RAHUOJA

Tartu tudengid Inglise kuningriigis

T. VELLISTE

Juba mõnda aega vahetavad Soti Üliõpilasliit, Inglise Rahvuslik Üliõpilasliit ja meie «Sputnik» üliõpilasdelegatsioone paarinädalasteks turismireisideks.

Selle aasta 15. veebruaril saatis «Sputnik» kolmkümmend neli üliõpilast, komsomolitöötajat, noort õppejõudu, nende hulgas seitse inimest ka Eestist, ringreisile London — Cambridge — Leeds — Nottingham — London. Teist nüpalju sõitis Šotimaale.

15. veebruari hommik. Šeremetjevo lennuvälja palistava aia betoonpostid ja võre olid kühmus tuhmi külma lumelasu all. Oli veel pime. Vormistati pabereid, meie ootasime. Meid oli igast kodumaa otsast: Tambovist, Astrahanist, Dagestanist, Leningradist, Murmanskist, Tallinnast ja Tartust.

Jõuda lendame (TU-104-A) läände. 9000 meetri kõrgusel, 850 km tunnis. Taga puhus külm tuul, — 40° C, nagu teatati. Pakuti korralik hommikusöök.

Järsku hakkas veri mulle pähe, eriti kõrvadesse tungima ja ma aimasin, et langeme kuningriigi pinna poole.

Libisesime üle Londoni. Thames, City of Westminster, London City. Silmitsesin autosid ja busse, mis tänavate vasakuis veertes kihutavad, tuletades meelde, et mitte alati ei tulnud inglastel oma lõunanaabrite ees põlvitada. Surus ju suur korsiklane Euroopa rahvaste turjale meetri, arvu kümme ning ajas kogu liikluse teede paremasse äärde. Peale veel mõne üksiku õnneliku, nagu Rootsi, ei juhtunud nii aga Albionis. Seepärast ma ka ei imestanud, kui nägin hiljem daame, kes kandsid kuldsõrmust vasakus käes.

Lennuk veeres maabumisrajale. Vaimustusin kuulsast murust, mis oli kevadiselt roheline. Lennuväljа ilmselt laiendati, sest tüürisime kruusahunnikute vahel jaamahoone poole. Keegi avaldas arvamust, et Šeremetjevo on ilusam, ja temaga tuli nõustuda.

Varsti olime tänaval, kus meid ootas kollane mugav buss, mida inglased coach'iks nimetavad ja mis on mõeldud pikemateks sõitudeks. Meid tervitasid kaks giidi, kellest üks rääkis üsna sujuvalt vene keelt. Nad kinkisid igaühele meist Londoni kaardi ja andsid kätte kava eelseisvaks viieteistkümneks päevaks.

Läks lahti sõiduks Londoni poole. Liiklus oli kolmerealine, meie buss kihutas äärmises vasakpoolses rivis. Ilm oli normaalne — ei päikest, ei udu ega vihma. Kõikjal müilide kaupa läbi kahe korruse ulatuvad ühe-, kahe- või ka enama perekonna elamud. Nagu nukumaja muinasjutus. Liiklus on kiire, iga mõnesaja meetri tagant viadukt või tunnel.

Londoni südamesse sõitsime mööda paljunäinud Piccadilly't. Enne seda aga põikasime sisse Nõukogude saatkonda Kensington Palace Garden'il, tänaval, mis on väga vaikne ja suvel ka kindlasti väga roheline ning kus ridamisi üksteise kõrval asub mitmesuguste maade saatkondi.

Kunagi elanud seal miljonärid. Praegugi on lähedal, ühel eraänaval, printsessi kosimisega laineid löönud fotograafi uhke residents. Piccadilly'lt pöörame Trafalgari väljakule. Näeme — Nelsoni ausammas on kogu oma kõrguses hõbedaste tellingute, varsti aga ka siniste linade embuses. Meile öeldakse, et tardunud admiralile tehakse «elus» esimest tualetti.

Üsna väljaku ja Strandt'i nurgal asub Lion's Cornes House, kus meid ootab lunch. Inglaste põrandad on kogu ulatuses kaetud pehme vaibaga, mistõttu ruum tundub väga vaikne. Meid teenindab «värviline» nooruk, arvatavasti kusagilt Aasia lõunaosast, saame küiresti hea kontakti. Ta ise ütleb, et on tulnud Inglismaale oma keeleoskust lihvima.

Esmalt serveeritakse vett, siis tuuakse leib, mis meenutab meie valgest jahust ärakuivanud kuklikest. Sakilise teraga noa abil on võimalik see pooleks lõigata. Tuleb ära mistatada laual leiduvate suurte salvrätikute otstarve. Siis tuuakse omapärastes pruunides kausikestes suppi, mis on püdel ja kus midagi sees ei uju. Praad on inglise söömaaja tugisambaks, millest alati ei saanudki lõpuni jagu. Magustoitu — viinamarjadest, apelsini-, sidruni- ja banaanipaladest ning rõõsast koorest koosnevat salatit, aga samuti ka jäätist šokolaadiga või ilma ning paljut muud söärast — süüakse lusikaga ning kahvliga. Kohv ei kõlbu Tallinna omale lähedalegi ning sageli seda lõuna juurde ei pakutagi. Tavaliselt juuakse seda piimaga, täpselt nagu teedki.

Kuulus Downing Street nr. 10.

Esimese kolme päeva kavas on visiit Karl Marxi hauale, mida meie tulekul ehtis suur ja kirju hieroglüüfidega pärg. Laulame «Internatsionaali». Kaamerad surisevad, aparaadid plõksuvad.

Highgate'i kalmistult sõidame Buckinghami palee juurde, et vaadata vahtkonnavahetamise huvitavat tseremooniat. Suur osa kokkutulnud uudishimulikest on samasugused võõramaalased nagu meiegi, peaasjalikult prantslased, kes väga keevaliselt elavad kaasa vahtkonnavanema käskluse väljahüüdmisele ja kõrgetes mustades karvamütsides valvurite välkkiiretele pööretele, mille mõjuvaimaks elemendiks on äärmiselt energiline ja järsk jalatõst terava löögiga vastu maad.

(Järgneb)

ARMAN PÄE tsüklist «EKSOOTILISED JUTUD»

SUURE ELEVANDI SÜNNIPÄEV

Suur Elevant oli loomult korralik ja vaikne. Ta elas muust maailmast isoleeritud väiksel saarel, kus saareelanikud tema eest kõigiti hoolt kandsid.

Oma sünnipäeva puhul kogus ta kõik saare noored elanikud e. saarlased enda juurde, tahtis kuulda teateid nende käekäigu kohta ning kooskõlastada nendega oma järgmise aasta menüü.

Nooremat tõugu saarlased jooksidki robinal Põhipaiga poole, et peost osa saada, oma arvamusi avaldada ja tarka nõu kuulda. Ülejäänud elevantidele anti hädavajalikud käsud kätte ja nad jäeti koju rohtu näkitsema.

Saarlased tulid saarlaste kombel — kes paadiga kes härjaga, kes luuaga (mõni isegi jalgsi). Kõik tulla soovijad olid satsidesse jagunenud piirkonna e. elukoha voodikoha järgi. Igas satsis oli kodukolde elevandi karjaseid, andamikogujaid, karjatamise õpetajaid ja tavalisi saarlasi.

Nii nad siis tulid, karjased ees ja teised taga kuni Suur Elevant paistma hakkas. Enne kui pidu peale hakkas, pandi nad satside kaupa magama — kes suurde kivimajja kes telki, kes lodjale. Et igal pool oli võimalus pikali heita, siis oli kõigil rahulik meel ja hea olla. Õhtul joodi kõhud viina täis ja hoiti muusika saatel üksteise ümbert kinni.

Järgmisel hommikul sõelusid kõik saarlased Elevandi ümber ja uudistasid teda oma süütute silmadega. Suur Elevant lehvitas rahulolevalt kõrvu ja laskis londist rõõmsaid hüüatusi. A. P., kes Elevanti juba hulk aastaid teadis, lükkas oma Sisemise Hääle vestitasku ja läks ka uudistama Saabudes märkas ta ehmatusega, et Suur Elevant lonkas vasakut tagajalga, on kukla poolt veidi kitkutud ja rahuldavale välisilmele vaatamata veidi murelik oma liigselt suure kogu üle. Asja uurimisel selgus mõnigi asi, mida A. P. ka kodukoha elevantidel tähele oli pannud.

Viimasel ajal ei saanud Elevant enam nii hoolega töötada koos saarlastega nende ühisel kapsamaal ja kastivabrikus. Kui töö oli just hoogu võtmas, tulid mingid mehed, kes end hooldajateks e. karjasteks hüüdsid, ning teatasid, et trummid on juba valmis ning on aeg saba rõngasse tõmmata ja jooksma pista. Nii tormaski Elevant trummipõrina saatel mööda külatänavat, hirmutas nõrganärvilisi ja ehmatas põduraid. Talle oli see isegi meeldima hakanud ning ta armastas külapoe taga õllekruusi juures hoobelda oma algharidusega (kuigi tal kõrgem oli) ja teha muud udunalja. Sellele vaatamata, et Elevanti ei suudetud praktilisele tööle rakendada, nõudsid tema karjased järjest hoolikamat andamikogumist naeriste ostmiseks ja sabalokkimiseks. Et Elevant ei teinud asjalikku tööd, siis oli andamikogujatel tihti raske leida saarlasi, kes loovutaksid osa oma sissetulekust. Saarlased kippusid teadmata suunas ära jooksma, jättes maha oma viigilehed (pealegi oli teada, et karjased kipuvad Elevanti lepaklotsidega söötma mis ei anna tugevust ega ole seeditavad, tekitavad ainult kohmakalt suure kogu). Siis saatsid ülemkarjased vihaseid kirju ja andsid kõva käsu leida kõrkja-, vati- ja teistest vabrikutest uusi elevandikohustuslikke saarlasi, kes elavanti toetaksid ja anda uued viigilehed.

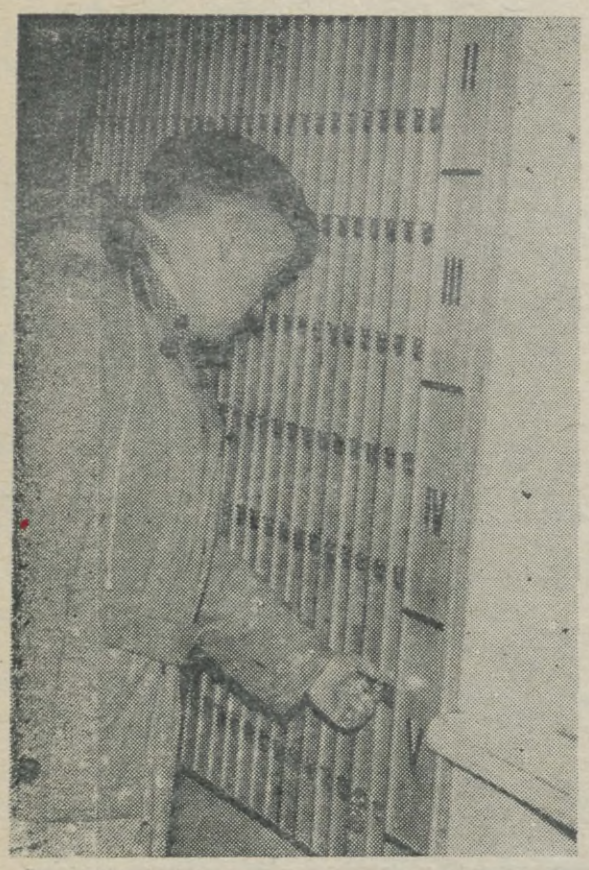
Nüüd päris A. P. oma rõõmuks ja Elevandi auks siia kogunenud saarlastelt Elevandi tervise ja kitkutud olemise kohta. Selgus, et kui kõik trummid olid põristatud ja pasunad puhutud, hakanud karjaseid vaevama iha suurte tegude järele. Juba esimene jõukatsumine lõppes õnnetult. Peale pikemat nõupidamist otsustati jõudu katsuda sääseparvest ettejooksmisega. Kui Elevant omaette sagivatest imestunud sääsepoistest hallo-hüüetega, kõrvad laiali, mööda tormas, jäi ta vasakut tagajalga pidi vihmaussi urgu kinni ja käis koleda mürinaga kõhuli. Sellest jäi ta lonkama. Lisaks sellele olid paar ettevõtlikku karjust muretsenud pikad teibad, mille abil nad kõrgele üles hüppasid ja Elevandi kuklalt oma kübara ehtimiseks karvu kitkusid. (Selle tegevuse pärast kutsusid saarlased neid peakarjusteks). Mõnele sai Elevant londiga anda nii, et nad nagu postmargid selili kukkusid, osa aga hüples edasi ja neid ei saanud Elevant kuidagi kätte. Seda karvakitkumist pidasid karjused Elevandile kasulikuks, sest siis pidid uued karvad paremad kasvama. Seda paraku ei juhtunud (sest ilmselt oli Elevandil maksavärat umbes). Nii või naa — igal juhul märkas ka A. P. Sisemine Hääl, et Elevant on pisut kitkutud.

Osal saarlastel polnud see esimene sünnipäev, sest Elevant polnud ilmas esimest aastat. Seetõttu ootasid kõik huviga järgmist päeva.

Varahommikul söödeti kõigil kõhud metshärja liha ja värskeid kalu täis. Siis hakati hüpeldes liikuma lustitare poole. Terve palmimets oli maha võetud, et saada vajalik hulk kände istumiseks. Tüved olid aetud virna, mille otsa ettevõtlikumad ka pärast ronida söandasid.

Saarlased istusid jõugukaupa koos — kenasti reas nagu pääsukesed. Nii kui nad end tagurpidi maha toetasid, hakkasid nad kohe kõva häält tegema ja väikseid kombitsaid kokku taguma.

(Järgneb)

(Algus lk. 1)

Leningradi mnt. ühiselamu teadetetahvlil ripub kaks huvipakkuvat dokumenti. Esimene neist on ühiselamu nõukogu otsus 22. novembrist 1967, mis kuulutab: «Ühiselamu valve ülesandeks seada võtme väljaandmisel kontrollida tingimata luba ja toa numbrit».

Ja selle kõrval vasakul miilitsaorganite poolt väljapandud nimekiri, mis paarikümnes punktis loetleb esemeid, mis läksid kaduma ühiselamus 23. novembril 1967. a. toimunud varguse tagajärjel.

Muidugi võib kuupäevade selline ligilangemine juhuslik olla, kuid imeliku mulje jätab asi küll.

Positiivne programm?

Habemega jutt juba, et iga toa kollektiiv võiks kas või oma jõududega muretseda ja paigaldada snepperluku, kusjuures igal mehel oleks oma võti, viies aga komandi käes. Seega kaoks vajadus võtmekilbi järele, ühiselamu valve võiks piirduda sissepääsulubade kontrolli ja külaliste registreerimisega. Ning mis peaasi — kaoks vestibüülis istuva valve mitte millegagi õigustatud vastutus tubades asuva vara eest. Puhkenurkade tugitoole aga vaevalt keegi tähelepandamatult välja viia saab.

Aga kui tõesti välja panna silt «... tulistatakse hoiatuseta!»

TRESOR

Üles võttis M. SIIMANN

Akadeemik J. V. Veskit mälestades

95. eluaastal katkestas surm Johannes Voldemar Veski nii töörikka elutee. Oleme mulda sängitanud vabariigi vanima teadlase, professori, akadeemiku — ühe populaarseima ning kahtlemata auväärseima inimese, kes oli tuntud mitte ainult akadeemilises Tartus.

Leinaaktusel ning nekroloogides loetleti tema teeneid eesti kirjakeele arendamisel ning korraldamisel. Vaevalt on mõtet neid siinkohal taas korrata. Pigem tuleks kõnelda sellest, kuidas väärikalt hoida ning hinnata tema mälestust ning pärandit.

Emakeele Seltsi juhatus on juba otsustanud hakata igal kevadel kadunud akadeemiku sünnipäeval korraldama J. V. Veski päeva — keeleteaduslikku konverentsi, millest loomulikult võtaksid osa ka ülikooli eesti keele ning soome-ugri keelte alal töötavad teadlased ning üliõpilased.

J. V. Veski töötas ülikoolis väga pikka aega (1919—1956), tema õpilasteks on olnud kõik praegused eesti keele ja soome-ugri keelte kateedri õppejõud, tema käe alt on läbi käinud mitu põlvkonda emakeele õpetajaid. Matusepäeval tuletas endine viies auditoorium nii südamlikult meelde professorit, kes siin loenguid oli pidanud: puldis põlesid küünlad, tahvli kõrval oli akadeemiku portree. Kas ei oleks võimalik selles ruumi seda mälestust püsivalt jäädvustada? Võib-olla tuleks kõne alla kadunud akadeemiku nimeline stipendium, mis määrataks eesti keele eriharu parimale üliõpilasele.

Neid võimalusi tuleks kaaluda, sest oleme ju ikkagi üsna vähe teinud selleks, et ülikooli suurmeeste elav eeskuju üliõpilaste silme ees seisaks.

Mihhail Sirel

2. IV suri ootamatult patoloogilise anatoomia kateedri vanempreparaator Mihhail Sirel, üks staažikamaid Arstiteaduskonna töötajaid.

M. Sirel sündis 23. XII 1903 aastal Peterburis õppevahendite valmistaja pojana. Pärast tegutsemist mitmel alal asus ta 1929. a. kevadel tööle Tartu Ülikooli Anatoomia Instituuti, nagu sel ajal nimetati praegust anatoomia kateedrit. M. Sirel kujunes kiiresti hinnatud töötajaks. Tema valmistatud on paljud seni kasutusel olevad preparaadid, eriti osteoloogia alal. Tema tehtud kvaliteetsed õppevahendid leidsid tee koguni Soome. Suure populaarsuse omandas M. Sirel üliõpilaste hulgas. Kõik tundsid ja hindasid Mišat. Arvestuste ja eksamite eel oli ta paljudele otsitud abiliseks ja konsultandiks.

Alates 1949. a. sügisest jätkas M. Sirel tööd TRÜ patoloogilise anatoomia kateedris. Ka siin andis ta sõbralikku abi paljudele noortele doktoritele, nagu ta tihti summaarselt nimetas nii üliõpilasi kui ka noori arste. Patoloogilise anatoomia kateedri, teiste kateedrite ja ka meditsiinilise keskkooli õppevahendite kogudesse lisandus arvukalt oskuslikult ning hoolega tehtud preparaate. Et tal olid andekad käed, siis oli ta kateedris möödapääsematult vajalik nii tehniliste pisirikete kõrvaldamisel kui ka uute aparaatide ülesseadmisel.

Mihhail Sireli näol kaotas Arstiteaduskond kohusetundliku ning alati abivalmis töötaja, kes on osa võtnud peaaegu kogu meie vabariigi arstkonna ettevalmistamisest. Mälestus temast jääb kauaks püsima.

KAASTÖÖTAJAD

Raamatukogu teaduslik konverents

toimub Ajaloo-Keeleteaduskonna raamatukogu ruumides 8. aprillil algusega kell 11, 9. ja 10. aprillil algusega kell 10.

Konverentsi esimesel päeval kuulatakse R. Parmase ettekannet Tartu Ülikooli raamatukogu nõukogu tegevusest XIX saj. ja XX saj. algul. L. Urba annab ülevaate A. N. Neustrojevi memoriaalkogust TRÜ Teaduslikus Raamatukogus ja Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilane H. Tankler ingliskeelsetest kirjadest TRÜ Teadusliku Raamatukogu autograafide kogus.

Teisel päeval on võimalik kuulata TPI raamatukogu direktori K. Kikase ettekannet teaduslike ja spetsiaalsete raamatukogude fondide koostisest. K. Noodla räägib TRÜ Teaduslikust Raamatukogust kui ülikooli õppejõudude informatsioonivajaduse rahuldajast. Uuem ajaloo-alane kirjandus ja selle kasutatavus on T. Aava ja sotsialistliku võistluse küsimused raamatukogudes K. Lepiku ettekande teemaks.

Konverentsi kolmas päev kuulub raamatuhügieeni ja restaureerimisküsimustele. Kuulatakse ettekandeid vanadest nahaparkimisviisidest ja nahkköite kaunistustehnikatest (E. Valk-Falk), formaliini kasutamisest hallitusseente hävitamisel (E. Kool), tintide elektroforeetilisest ja paberkromatograafilisest iseloomustamisest (M. Bender), köidete restaureerimisest (V. Nagel), paberi käsitsi konserveerimisest ja restaureerimisest (A. Espenberg) ja paberi restaureerimisest valamise teel (L. Noodla).

Jääme ootama arvukat osavõttu.

K. LEPIK

Loodussõprade ring pühitses oma juubelit

Möödunud nädalavahetusel tähistas Tartu üliõpilaste looduskaitsering oma kümnendat aastapäeva.

Toomas Frey, ringi endine esimees, kes vahepeal on jõudnud kaitsta väitekirja ja saanud doktorikraadi, rääkis oma ettekandes bioloogide rahvusvahelisest programmist. Ettekandeid oli ka ringi praegustelt liikmetelt. **Juhan Lepik** iseloomustas Elva metsade omapära, võimalusi selle piirkonna planeerimiseks puhkerajoonina. Kohalikke maavarasid ja nende kasutamisprobleeme käsitles **Heli Tammus**, ülevaate Eesti parkidest andis **Martin Tõrra**. Et ringil oli ikkagi esimene ümmargune tähtpäev, oli saabunud meie pidupäevale külalisi ka Moskva Riikliku Ülikooli looduses õprade malevast ja Leningradi Pedagoogilisest Instituudist. Moskva üliõpilane **Sergei Ivanov** jutustas oma maleva tööst, nende muredest ja rõõmudest.

Viimasest tegevusaastast andis ülevaate ringi esimees **Tõnis Täär**. Ringi kuulub 191 liiget kahest kõrgemast koolist, kusjuures napp ülekaal on TRÜ-l. Osakondadest on kõige arvukamalt esindatud geograafid.

Möödunud tegevusaasta oli küllaltki vaheldusrikas, lõpule viidi parkide inventariseerimine, ette valmistatud on üle 20 looduskaitse instruktori, augustis korraldati ekskursioon Belovežskaja Puštšale.

Ringi **auliikmeteks** võeti vastu **Toomas Frey, Ann Marvet, Villem Voore, Jaan Remmel, Kalev Pild.**

Pärast konverentsi suunduti üheskoos kalmistule, et mälestada ringi endist esimeest **Leonhard Jaansoni.**

TIIU SAARIST

TEATED

Palume korrastada ja tagastada TRÜ suusabaasidest laenutatud varustus hiljemalt 10. aprilliks 1968. a.

Suusabaas on avatud igal tööpäeval k. 8—15, laupäeval k. 8—14. Suusaspordi kateeder

*

Seoses suvise sõiduga Vilniusse IV Üliõpilaslaulupeole võetakse TRÜ puhkpilliorkestrisse täiendavalt vastu mängijaid (mees- ja naisüliõpilasi, õppejõude ja teenistujaid). Proovid on klubis esmaspäeviti ja neljapäeviti kell 19. Palutakse sisse astuda!

RSK kutsub kõiki 8. aprillil kell 17.30 kohviku kaminasaali SAKSA DV õhtule.

RSK giidide kursuste järgmine õppus toimub 9. aprillil kell 17. Osa võivad võtta kõik, kes tunnevad huvi ülikooli ja Tartu linna ajaloo vastu. Koguneme peahoonesse kella alla.

Leiname varalahkunud
JÜRI ELGAST
Õigusteaduskond

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 2264. MB 02566

AR

KEDA VALIME ÜLIKOOLI UUTEKS KOMSOMOLIJUHTIDEKS?

Seoses sellega, et ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär Toomas Sutt jätkab oma õpinguid TRÜ filosoofiakateedri juures alates 1. maist ja ELKNÜ TRÜ Komitee mittekoosseisuline sekretär Henn Eomois lõpetab ülikooli käesoleval semestril, pidas ELKNÜ TRÜ Komitee büroo otstarbekaks korraldada uue komsomolijuhtkonna valimised pleenumil, mis toimub 17. aprillil. Büroo ja algorganisatsioonide poolt on esitatud sekretäri, sekretäri asetäitja ja mittekoosseisulise sekretäri kohtadele järgmised kandidaadid:

1. S. Endre,
2. I. Golikov,
3. P. Kenkmann,
4. K. Morna,
5. P. Vihalemm.

Ootame täiendavate kandidatuuride esitamist (ELKNÜ TRÜ Komitee liikmete hulgast!) kuni 15. aprillini k. a. TRÜ komsomolikomitees. Samuti ootame kõigi kommunistlike noorte ettepanekuid kirjandus- ja kunstiteoste kohta, mis vääriksid esitamist TRÜ komsomoliorganisatsiooni poolt vabariikliku komsomolipreemia saamiseks.

Palusime kõikidel kandidaatidel vastata järgmisele küsimusele: MISSUGUSEID ÜLIKOOLI KOMSOMOLIORGANISATSIOONI EESMÄRKE JA TÖÖSUUNDI PEAD SA PÕHILISTEKS?

Sirje Ago t. ENDRE on sündinud 1945. aastal. 1963. a. kevadel lõpetas ta Juuru Keskkooli ja astus sama aasta sügisel õppima TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonda. Praegu õpib ta žurnalistika eriharu V kursusel. Alates II kursusest kuulub S. Endre ajalehe «TRÜ» toimetusesse, 2 aastat juhatas ta TRÜ komsomolikomitee juures asuvat pressiklubi. III kursusel valiti S. Endre ELKNÜ TRÜ Komitee koosseisu, 1966. a. aprillist on ta ELKNÜ TRÜ Komitee büroo liige. 1967. a. detsembris valiti S. Endre ELKNÜ Tartu Linnakomitee koosseisu. 15. oktoobrist 1967 töötab ta ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri asetäitjana.

ÜLIKOOLI KOMSOMOLIORGANISATSIOONI ees on rida ülesandeid, mis vajavad lähemas tulevikus kiiret realiseerimist. Mõned neist nimetaksin.

On vaja võidelda komsomoli ühiskondliku osatähtsuse suurendamise eest. Õigusi meile keegi kätte ei too, ja kui me seda ise ei tee, siis seisavad komsomolis veel ilmselt kaua esmaste ülesannetena liikmemaksude, makulatuuri ja «surnud hingede» kogumine, matkad ning ajakirjanduse levitamine. Sellisele «põhitegevusele» kulutatud aega peaks kasutama hoopiski tõsisemateks asjadeks: kaasarääkimine kõrgema kooli perspektiivide kujundamisel, otsustav hääleõigus õppetöö ja ühiselamu probleemide lahendamisel ning üliõpilaste töölesuunamisel jne.

Teiseks. Peame leidma senistest paremaid vahendeid, et ülikooli praeguse komsomoliaktiivi energia, entusiasm, julge kompromissitu suhtumine kriitikat väärivatesse faktidesse oleksid mitte ainult eeskujuks, vaid saaksid iseloomu põhijoonteks enamikule meie organisatsiooni liikmetest. Selle saavutamiseks peab olema esimeseks tingimuseks INFORMATSIOONI kiire liikumine ülevalt alla ja vastupidi.

Kolmandaks. On vajalik teha kõik meist olenev, et tugevneksid sidemed kõrgemate koolide vahel Eestis ja NSV Liidus; tuleb jätkata ka tegevust kollektiivsete sidemete loomisel välismaa üliõpilastega. Siin aitaks meid tublisti vabariikliku üliõpilasajalehe olemasolu.

ISIKLIKUS PROGRAMMIS pean tähtsaimaks ülikoolis õpitud eriala — žurnalistika — maksimaalset ärakasutamist noorsooprobleemide (ja üliõpilaselu) valgustamisel.

*

Jevgeni Aleksei p. GOLIKOV on sündinud 1946. a. Moskvas. Tartu IV Keskkooli lõpetamise järel asus ta õppima TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna vene filoloogia osakonda, mille III kursusel ta praegu ka õpib. 1966/67. õ.-a. oli J. Golikov osakonna komsomolibüroo liige. Kaks aastat on ta olnud ELKNÜ TRÜ Komitee liige. Praegu kuulub J. Golikov ülikooli komsomolikomitee ideoloogiasektorisse. 1967. a. detsembrist on J. Golikov ka ELKNÜ Tartu Linnakomitee liige.

3-aastase üliõpilaselu vältel olen ma jõudnud veendumusele, et üheks peamiseks teguriks, mis tagab ülikooli komsomoliorganisatsiooni töö edukuse, on tihe kontakt I kursustega. Selle puudumisest saavad sageli alguse paljud meie lahendamata probleemid. I kursuse üliõpilasi tuleb õpetada olema üliõpilased, mitte aga loota ainult nende isiklikule initsiatiivile.

Ülikooli komsomolikomitee peaks suurendama jõupingutusi informatsiooni kiiremaks levikuks ülevalt alla ja vastupidi. Tahaksin rõhutada komsomolikomitee viimase pleenumi otsuse seile osa tähtsust, kus märgiti sideme tugevdamise vajalikkust kooli- ja töölisnoortega, mis aitaks igakülgselt tundma õppida elu, mida teatavasti ei saa ainult raamatutest omandada.

Paul Ottomari p. KENKMANN on sündinud 1945. aastal. 1964 a. kevadel lõpetas ta Järva-Jaani Keskkooli ja astus sama aasta sügisel õpp.ma TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna aja oo-osakonda. Praegu õpib ta IV kursusel. Alates II kursusest kuulub P. Kenkmann ELKNÜ TRÜ Komitee ideoloogiasektorisse. 1968. a. veebruarist on ta ELKNÜ Keskkomitee liikmekandidaat. 1967. a. kuulub P. Kenkmann ka TRÜ sotsioloogiliste uurimuste komisjoni.

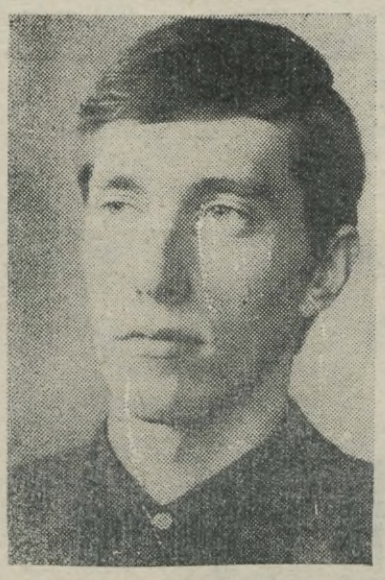
Ülikooli komsomolitöö olulisemad suunad on minu arvates kaunis täpselt kirjas komitee laiendatud pleenumi otsuses.

Ülikoolisiseses tegevuses on tarvis jõuda selleni, et ülikooli komitee oleks vajalikul määral informeeritud olukorrast ja probleemidest kursustel (ilma selleta võib mõnigi töösuund kujuneda vaid niisama tuuletallamiseks) ning iga kursus teaks, mida teeb komsomolikomitee, miks ta seda teeb ja millist tegevust komiteelt üldse nõuda saab. Mulle tundub, et just siin — ülikooli komsomolikomitee aktiivi ning kursuste komsomoligruppide vahekorras — on praegu meie kõige nõrgemad kohad.

«Välises» tegevuses tuleb tugevdada (ja suurel määral alles luua) sidemeid koolinoortega, töölis- ja maanoorte komsomoliorganisatsioonidega. Vaja on teotleda, et Keskkomitee teeks kõik võimaliku nende probleemide lahendamiseks, mis seati tema ette ELKNÜ XIII ja XIV kongressil.

Kui suudame luua kindlalt töötava süsteemi pleenumi otsuses märgitu ärategemiseks, siis oleme minu arvates päris tähtsate asjadega hakkama saanud.

*

Kalle Gustavi p. MORNA on sündinud 1947. aastal. 1966. a. kevadel lõpetas Tapa I Keskkooli ja astus sama aasta sügisel õppima TRÜ Õigusteaduskonda, mille II kursusel ta praegu õpib. 1967. a. tegeles K. Morna TRÜ suviste ehitustööde organiseerimisega. Alates oktoobrist 1967 kuulub K. Morna ELKNÜ TRÜ Komitee ühiselamute sektorisse. Praegu on K. Morna TRÜ komsomolikomitee juures asuva suviste ehitustööde organiseerimise staabi ülem.

Üheks lahendamist vajavaks küsimuseks on omavalitsuse probleem. Sageli räägitakse, et üliõpilastele antakse vähe õigusi, et ei saa ühel või teisel juhul tegutseda nii, nagu oleks vajalik või otstarbekohane. Kui asja lähemalt vaadata, siis aga selgub, et paljud õigused on hoopis kasutamata jäänud ja seda lihtsal põhjusel, et keegi ei tea nende realiseerimisvõimalustest midagi konkreetset.

Koos õigustega käivad ka kohustused, mida mitte alati ei taheta täita. Lähemaks ülesandeks omavalitsuse küsimuse lahendamisel on õiguste ja kohustuste täpne fikseerimine. Nad oleks vaja koondada ja teha teatavaks kõigile ülevalt kuni kursuste aktiivideni välja. Kui meil on selge pilt oma õigustest ja kohustustest, siis jäävad paljud ebameeldivad vahejuhtumid olemata.

Põhiline küsimus, millega mul tuleb tegelda, on suviste ehitustööde organiseerimine. Sellele lisanduvad veel muud tööd õppeaasta kestel.

Peeter Arno p. VIHALEMM on sündinud 1944. aastal. 1963. a. kevadel lõpetas ta Pärnu IV Keskkooli ja astus sama aasta sügisel õppima TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti filoloogia osakonda. Praegu õpib ta žurnalistika eriharu V kursusel. P. Vihalemm on ülikooliaja jooksul olnud ajalehe «TRÜ» toimetuse liige. 1966. a. aprillist on ta ELKNÜ TRÜ Komitee ideoloogiasektori liige, 1967. a. detsembrist ka ELKNÜ Tartu Linnakomitee liige. P. Vihalemm kuulub ka TRÜ sotsioloogiliste uurimuste komisjoni koosseisu. 1967. a. võitis P. Vihalemm esikoha vabariiklikul üliõpilaste ühiskonnateaduste alaste tööde konkursil.

Komsomolikomitee ees seisab ülesanne teha kõik, mis võimalik, kindla ja aktiivse suhtumise kujundamisel ümbritsevasse, eelkõige sotsiaalsetesse ja poliitilistesse probleemidesse, et ülikoolist väljuksid tõesti teotahtelised ja teovõimelised, ideeliselt kindlad ja iseseisvalt mõtlevad noored spetsialistid. Selle saavutamiseks tuleb leida teid ja vahendeid tegevuse aktiviseerimiseks kursustel, samuti sidemete ja koostöö tugevdamiseks kursuste vahel, kursuste ja komitee vahel ning üliõpilaste ja teiste noorsookihtide vahel.

Üliõpilaste teadmiste kontrollimise metoodika

Sellele teemale on pühendatud tänavune ülikooli metoodiline konverents.

Konverents toimub 23. ja 24. aprillil ülikooli aulas.

Esimesel päeval on konverentsi kavas ettekanded jooksva kontrolli osast kõrgema kooli õppetöös (dots. A. Pärl), eksamite metoodikast (prof. J. Aul) ja programmkontrollist (v.-õpet. K. Toim). Grupp õppejõude korraldas uurimuse selle kohta, mida IV kursuse üliõpilased mäletavad I kursusel õpitud ainetest. Selle uurimuse tulemustest annavad informatsiooni dots. H. Petlem ja dots. S. Laanes.

Konverentsi teisel päeval kuulatakse ettekandeid testide kasutamisest üliõpilaste teadmiste kontrollimisel (v.-õpet. Ü. Kauer), kursuse- ja diplomitööde planeerimisest ning juhendamisest (dots k. t. H. Piirimäe), kontrolltöödest kaugõppeosakonnas (dots. E. Laasik) ja mittestatsionaarsete üliõpilaste teadmiste kontrollimise spetsiifikast võõrkeeltes (v. õpet. G. Liiv) ning NLKP ajaloos.

TRÜ Metoodika Nõukogu

Nad said töökohad teada

2. aprillil toimus TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonda lõpetavate noorte spetsialistide töölesuunamise komisjoni istung.

Eesti keele ja kirjanduse osakonna lõpetajaist suunati ENSV Haridusministeeriumi käsutusse 21 inimest. Kõrgema ja Kesk-eriharidu se Komitee käsutusse lähevad Sirje Endre ja Peeter Vihalemm. Žurnalistid suunati Raadio ja Televisiooni Komitee juurde, ajalehe «Noorte Hääl» käsutusse, «Rahva Hääle» toimetusse, «Õhtulehe» juurde; ENSV Teaduste Akadeemiasse taheti 2 inimest, kirjastusse «Eesti Raamat» läheb tööle Kersti-Mai Roger.

Ajaloo-osakonna lõpetajaist läheb Haridusministeeriumi käsutusse 10 noort; peale selle üks ENSV Teaduste Akadeemiasse ja üks ENSV Kultuuriministeeriumisse.

Vene keele ja kirjanduse osakonnast suunati Haridusministeeriumi käsutusse 16 lõpetajat, ENSV Põllumajanduse Ministeeriumi üks.

Võõrkeelte osakonna lõpetajaist läheb enamik Haridusministeeriumi käsutusse. Mõned suunati Eesti Kalatööstuse Tootmisvalitsusse, ENSV Kõrgema ja Kesk-eriharidu se Komiteesse, ENSV Tervishoiu Ministeeriumisse, Teaduste Akadeemiasse ja Põllumajanduse Ministeeriumisse .

Kehakultuuriteaduskonna lõpetajate töölesuunamise komisjoni istung toimus 4. aprillil.

16 lõpetajat suunati Haridusministeeriumi käsutusse, 8 VSÜ «Kalev» Kesknõukogusse, 9 VSÜ «Jõud» Kesknõukogusse ja 3 noort kehakultuuri ja spordiseltsi «Dünamo» juurde. Osa lõpetajaid läheb ENSV Põllumajanduse Ministeeriumi, ENSV Kutseharidu se Peavalitsuse, Kõrgema- ja Kesk-eriharidu se Komitee ja ENSV Tervishoiuministeeriumi teenistusse.

HELLE RAHUOJA

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 12 (697) Reedel, 12. aprillil 1968 XXII aastakäik

Kui poleks ÜTÜ-d, kas siis...

ÜTÜ XXIII juubelikonverents lõppes 23. märtsil plenaaristungiga aulas. ÜTÜ nõukogu ja sektsioonide esimehed, keda asjaajamise jooks ja rutt oli päris ära väsitanud, võisid veidi hinge tõmmata. Sektsioonide aruannete kaust ÜTÜ nõukogus sai täis, kuid nagu iga suursündmuse puhul, andis ka konverents jutuainet kohvikutes ja ühiselamutes veel mitmeks päevaks.

VASTUKAJADEST.

Tundub, et tänavu äratas ÜTÜ konverents palju enam poleemikat kui möödunud aastal.

«Kui mujale ehk ei jõua, siis sotsiolooge tahaks küll kuulata, ega arstide sümpoosiongi teeks paha.»

«Huvitav, kas see ÜTÜ on mingi salaorganisatsioon, et kogu konverentsitöö toimub nurga taga, pole reklaami ega midagi?»

«No teate, mul on kõrini neist seminari- ja kursusetöödest, mida seal ette loetakse, vahest lugupidamisest läheksin veel kuulama, kuid aeg ju jookseb ja pealegi endal üks niisugune pooleli.»

«Nime poolest küll teaduslik konverents, kui palju aga seda teaduslikkust seal on?»

Seda oli kuulda tudengite vestlustest konverentsi ajal ja vahetult pärast seda.

Tõele silma vaadates peab nentima, et nurisemised olid tänavu ülekaalus. Üldiselt võib nad jagada järgmiselt:

1) pretensioonid organisatsioonilisele küljele.

2) rahulolematus konverentsi teadusliku taseme suhtes.

Milles siis asi on? Kas tõesti on soliidse eaga, seni küllalt autoriteetne ÜTÜ lootusetult haige? Püüdkem lahti harutada mõningaid pealtnäha lootusetuid probleeme.

Ei saa väita, et side ringide juhatuste ja ÜTÜ keskse juhtiva organi ÜTÜ nõukogu vahel puuduks. Vahelülina tegutseb veel teaduskonna nõukogu, mis mõnel pool, (näit. Ajaloo-Keeleteaduskonnas) on enamasti fiktiivne instants. Kuid allakirjutanule tundub, et sidemed alt üles on küllaltki sporaadilised, enamasti isikliku tutvuse teel; teaduskonna nõukogul on aga fiktiivse seisundi korral vaid hajutav funktsioon. Sama võib öelda juhtimise kohta ülalt alla. Seetõttu hajub sageli ka informatsioon ja satub kuulujutukanalitesse. Puudub ka ringide töö vähimgi instrueerimine, mis konverentsi eel ja järel on tingimata vajalik. Kirjeldatud situatsioon tekitab lünki organisatsioonilises töös, nii et piltlikult öeldes tekib ringide ja ÜTÜ nõukogu vahele eikellegimaa organiseerimisküsimustes, mille unarusse jätmise puhul on kummalgi poolel lihtne teineteist süüdistada. Tahtmatult tekib küsimus, kas ÜTÜ nõukogu selline eksisteerimine on üldse vajalik.

Ideaalsed on vaid piirjuhtumid, s. t. kui ÜTÜ nõukogu koondab enda kätte range tsentraliseeritud võimu (nagu hulga aastaid tagasi) või kui kogu organiseerimistöö teevad ära ringid ja ÜTÜ nõukogu funktsiooniks jääb vaid tegelda statistikaga, nagu arvas M. Tiivel oma ettekandes konverentsi avaplenaaristungil. Viimase variandi juurde tuleme allpool veel kord tagasi.

TEADUSLIKUST TASEMEST.

Erinevalt eelnenust ei saa väita, et üliõpilaste teadusliku töö teoreetiline tase oleks langenud. Vastupidi, see on isegi tublisti tõusnud. Sageli on ringide töö teaduslikeks juhendajateks just endised ÜTÜ aktivistid, kes mõistavad hästi, missugused teemad, missuguse ulatuse ja sisulise sügavusega tööd on üliõpilastele jõukohased. Samuti on viimasel paaril aastal ülikool saanud tublit täiendust keskkoolide eriklassidest. Võidakse vastu väita, et ülikoolis tapetakse selle heleroheline huvi sageli suure õppetöökoormusega, mille hulka kuuluvad ka kursuse- ja eriseminaritööd ja millest sageli kasvavad välja ettekanded ringides esitamiseks. Täiel määral rahuldust pakub nähtavasti noorele teadurile täiesti iseseisev töö, iseseisvalt valitud teema (juhendaja on siiski vajalik). Siin tekib kohe probleem, kas üliõpilane on suuteline peale kohustusliku õppetöö tegelema veel nn. «erateemaga». On arvatud, et see on anormaalne. Isegi õppejõud väidavad, et paremagi tahtmise juures ei jõua end aasta jooksul «sisse lugeda» enam kui ühesse teemasse. Sellistest teguritest sõltub suurel määral üliõpilastööde teaduslik tase. Sageli juhtub, et küllaltki üldist laadi ja refereeriva kursusetööga on ka üliõpilasel endal ebamugav kuulajaskonna ette minna. Ta on teadlik, et ettekanne erilist huvi ei paku (huviküsimus ei piirdu loomulikult ainult selle lihtsa näitega). Eriti sage on selline nähtus konverentsi puhul, mil sõna tõsises mõttes ponnistatakse ainult konverentsi heaks, nii et ka nõrgakesed tööd silutakse üle ja esitatakse teaduslike ettekannete nime all. Konverentside vahel näeme vaid väikest protsenti konverentsiaegsest teadurite armeest tegelemas tõsisemalt teadusliku tööga. Allakirjutanu ei soovi väita, et see ülejäänud osa ei tohiks konverentsil esineda, kuid on tõsine kahtlus nende tööde teaduslikkuses. ÜTÜ konverents peab olema meil üliõpilaste **teadusliku töö** mõõdupuuks.

(Järg 3. lk.)

TRÜ KOMSOMOLIKOMITEE PLEENUMILT

T. SUTT, ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär:

Käesoleval pleenumil on kaks põhilist eesmärki: 1) ära kuulata ELKNÜ KK seisukohad üliõpilaskomsomoli põhiprobleemidest ja praktilised nõuanded komsomoliorganisatsiooni töö paremustamiseks TRÜ-s (Need on esitatud ELKNÜ KK I sekretäri R. Pollimani kõnes, mis avaldatakse ajalehe «TRÜ» järgmises numbris. Toim. märkus.); 2) keskendada tähelepanu nendele probleemidele TRÜ komsomoliorganisatsiooni tegevuses, kus meil esineb kõige rohkem raskusi ja puudusi.

Et tagada küsimuste arutelu võimalikult laia avalikkuse osavõtul, on käesolevale pleenumile kutsutud lisaks komitee liikmetele ka osakondade ja teaduskondade büroode liikmed ning kursuste sekretärid. Arvestades käsiteldavate probleemide tähtsust ja perspektiivset iseloomu ning juhindudes komsomoli parteilise juhtimise printsiibist, viibivad meie laiendatud pleenumil EKP TRÜ Komitee liikmed ja parteiorganisatsioonide sekretärid.

Üks suuremaid ülesandeid TRÜ komsomoliorganisatsiooni ees on teaduskondade ja osakondade komsomoliorganisatsioonide ideoloogilise töö perspektiivplaanide väljatöötamine. Selliste tööplaanide eesmärgiks on fikseerida antud teaduskonna komsomoliorganisatsiooni põhilised tegevussuunad kogu ülikooli stuudiumi vältel, arvestades seejuures nii teaduskonna (osakonna) spetsiifikat kui ka ülikooli komsomoliorganisatsiooni tegevuses viimastel aastatel väljakujunenud põhimõtteid üldse. On täiesti loomulik, et nii algorganisatsiooni juhtkonnal kui ka reakomnoorel peab olema selge ettekujutus sellest, millega tegeleb komsomol üldse ja millega I kursusel, II kursusel ja nii edasi. Põhiliste töösuundade fikseerimine ja diferentseerimine kursuste lõikes välistab võimaluse, et komsomoliorganisatsiooni juhtkond (mis praktiliselt vahetub meil igal õppeaastal) satub olukorda, kus tal puudub selge ülevaade eelkäijate tegevusest ja saavutustest ning hakkab tegelema jalgratta leiutamisega.

Perspektiivplaanide väljatöötamisel algorganisatsioonides tuleb juhinduda vastava teaduskonna üldisest kasvatustööplaanist. Selles töös loodab komsomol saada tõhusat abi parteiorganisatsioonidelt.

Kõige rohkem on perspektiivplaani koostamisel ja praktilises töös selle rakendamisel seni ära tehtud Arstiteaduskonnas. Arvestades Arstiteaduskonna komsomoliorganisatsiooni kogemusi selles osas ja lähtudes komitee üldistest töösuundadest, kavatseme veel käesoleval semestril koostada n. ö. tüüp-perspektiivplaani, mis esitatakse arutamiseks aruande- ja valimiskoosolekule sügissemestril. Loomulikult fikseerib selline «tüüpplaan» vaid üldised põhimõtted, mida üks või teine teaduskond (osakond) rakendab vastavalt oma eripärale. Tahaksin rõhutada, et erilist tähelepanu perspektiivplaani koostamisel tuleb pühendada I kursusele mõeldud ürituste korraldamisele, et võimalikult vara viia meie järelkasv kurssi ülikooli komsomolieluga, veel enam — tõmmata I kursuse üliõpilased kaasa meie tegevusse.

Algorganisatsioonide perspektiivplaani üheks oluliseks osaks on üliõpilaste õiguste ja kohustuste fikseerimine. Nagu nähtub komitee ideoloogiasektori poolt hiljuti korraldatud ankeedi tulemustest, ei tea paljud I ja II kursuse üliõpilased (aga ka vanemad!), millised otsused meil on olemas ja kuidas neid realiseerida. Selles osas tuleb selgitustöö raskuspunkt asetada I kursusele. Õiguste ja kohustuste täpse fikseerimise muudab hädavajalikuks ka mitmesuguseid üliõpilaselu valdkondi haaravate seaduste, eeskirjade, käskkirjade jne. rohkus. Eespoolnimetatud ankeedist järeldub üht asi, et üliõpilased uusi õigusi juurde ei nõua, mis lükkab ümber vahetevahel avaldatava seisukoha, et üliõpilased muud ei tahagi kui ainult uusi ja suuremaid õigusi. Oma selgitustöös peame eriti rõhutama, et õigustega kaasnevad ühtlasi kohustused, mida tuleb rangelt täita. Omavalitsuse edasise arengu põhisuunaks peab kujunema vastavas olemasolevate õiguste rakendamisel esineva bürokraatia, ebaoperatiivsuse ja printsiibituse vastu.

Meie komsomoliorganisatsiooni tegevus keskkoolis tehtava propaganda osas pole olnud küllalt süstemaatiline ega järjekindel. Et konkurss ülikooli astujate hulgas ilmutab paljudel aladel langustendentsi, peab komsomoliorganisatsioon senisest suuremaid jõupingutusi tegema, et võimalikult rohkem andekaid ja võimekad keskkooli lõpetanuid asuks õppima Tartu Riiklikku Ülikooli. Teaduskondade (osakondade) algorganisatsioonid peavad võtma südameasjaks oma eriala ja selle perspektiivide propageerimise (ülikooli ajalehe kaasabil).

Meie organisatsiooni XV konverents rõhutas vajadust tihendada sidemeid vilistlastega. Siinjuures on oluline märkida, et seni on üliõpilaste suhted vilistlastega välja kujunenud peamiselt ÜTÜ liinis, see on igati tervitatav. Edaspidi peaks nimama asjalikke ja kasulikke sidemeid tugevdama ka vilistlaste-komsomoliveteranidega.

Kasulikud tööalased sidemed on komiteel välja kujunenud kogu vabariigi kõrgemate koolide komsomolikomiteega. Seda kinnitab ka asjaolu, et meie tänasest pleenumist võtavad osa vabariigi kõikide kõrgemate õppeasutuste esindajad.

Meie töö puuduseks tuleb lugeda seda, et oleme omalt poolt suhteliselt väne ära teinud suhete loomisel ja arendamisel üliõpilaste ja Tartu linna noorte vahel. Toetame ELKNÜ Tartu Linnakomitee ettepanekut — korraldada lähemal ajal ühine nõupidamine linnakomitee, TRÜ ja EPA esindajate osavõtul selles küsimuses.

Lühidalt informatsiooniprobleemist. Käesoleval aastal on tunduvalt paranenud organisatsioonisisene informeeritus. Regulaarselt on ülikooli komsomoliorganisatsiooni tegevust valgustatud ajalehes «TRÜ». Hakkas ilmuma komsomolikomitee informatsioonibülletään. Kahjuks on paranemistendents ilmnenud üksnes «ülalt alla», algorganisatsioonid aga valgustavad oma tegevust väga väne ja juhuslikult. Rohkem tuleb komiteel tegeida Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsiooni tegevuse printsiipide, põhisuundade ja saavutuste tutvustamisega meie vabariigi avalikkusele, kasutades selleks rohkem ajakirjandust,, raadiot ja televisiooni.

Küllalt pingeline ja komplitseeritud rahvusvaheline olukord on põhjustanud üliõpilaste huvi suurenemist väispoliitiliste sündmuste vastu. Kahjuks puudub meil põhjalikum ülevaade mitmetest rahvusvahelistest probleemidest, sealhulgas ka viimastest sündmustest ja nende olemusest Poola RV-s ja Tšehhoslovakkia SV-s. Ilma põhjaliku informatsioonita on aga ideoloogiasektori ja RSR-i lektoreil võimatu teha poliitilist selgitustööd üliõpilaste hulgas. Oleme pöördunud nii ELKNÜ KK kui ka ÜLKNÜ KK poole palvega saata esinema kompetentseid lektoreid meie komsomoliaktiivile.

Siseorganisatsioonilises töös on pidevalt probleemiks nr. 1 olnud liikmemaksude õigeaegne laekumine. Viimaste kuude pingutused on siiski vilja kandnud — möödunud kuul oli TRÜ komsomoliorganisatsioonil liikmemaksude võlgasi minimaalseid.

On üles kerkinud veel üks probleem. Seoses sellega, et Kääriku spordibaas on pidevalt üle koormatud, oleks vajalik komsomolikomiteel endal ehitada puhkebaas, kasutades selleks näiteks mõnda mahajäetud talumaja. Oma abi selles osas on lubanud ka EÜE.

Läheneval suveperioodil on komiteel kõige aktuaalsemateks ülesanneteks vestluste korraldamine ülikooli astujatega ja suvistes ehitustöödes organiseerimine TRÜ ja EÜE objektidel.

ELKNÜ TRÜ Komitee laiendatud pleenumi otsus

4. aprillil 1968 kell 15 toimus TRÜ klubis ELKNÜ TRÜ Komitee laiendatud pleenum. Pleenumil viibisid ELKNÜ Keskkomitee sekretärid R. Pollimann ja A. Purga, EKP Tartu Linnakomitee I sekretär V. Meister, ELKNÜ Tartu Linnakomitee I sekretär M. Reinfeld, Tartu Riikliku Ülikooli rektor prof. F. Klement.

Pleenumi päevakord: I. ELKNÜ Keskkomitee I sekretäri Rein Pollimanni ettekanne. II. ELKNÜ TRÜ Komitee I sekretäri Toomas Suti ettekanne. III. Läbirääkimised.

Sõnavõttudega esinesid:

Jaak Allik, ajaloo-osakonna III kursuse üliõpilane;

Jevgeni Golikov, vene filoloogia osakonna III kursuse üliõpilane;

Sirje Endre, ELKNÜ TRÜ Komitee II sekretär;

Peeter Vihalemm, eesti filoloogia osakonna V kursuse üliõpilane;

Einar Savisaar, raviosakonna VI kursuse üliõpilane;

Rein Ruutsoo, ajaloo-osakonna II kursuse üliõpilane;

Kalle Morna, Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilane;

professor Viktor Palm;

Dimitri Mihhailov, füüsikaosakonna V kursuse üliõpilane;

Paul Kenkmann, ajaloo-osakonna IV kursuse üliõpilane.

Informatsiooni pleenumi töö kohta lugege ka meie ajalehe järgmisest numbrist.

H. KULO

Pleenumil viibisid ELKNÜ Keskkomitee sekretärid R. Pollimann ja A. Purga, EKP Tartu Linnakomitee I sekretär V. Meister, ELKNÜ Tartu Linnakomitee I sekretär M. Reinfeld, Tartu Riikliku Ülikooli rektor prof. F. Klement.

Pleenumi päevakord: I. ELKNÜ Keskkomitee I sekretäri Rein Pollimanni ettekanne. II. ELKNÜ TRÜ Komitee I sekretäri Toomas Suti ettekanne. III. Läbirääkimised.

Sõnavõttudega esinesid:

Jaak Allik, ajaloo-osakonna III kursuse üliõpilane;

Jevgeni Golikov, vene filoloogia osakonna III kursuse üliõpilane;

Sirje Endre, ELKNÜ TRÜ Komitee II sekretär;

Peeter Vihalemm, eesti filoloogia osakonna V kursuse üliõpilane;

Einar Savisaar, raviosakonna VI kursuse üliõpilane;

Rein Ruutsoo, ajaloo-osakonna II kursuse üliõpilane;

Kalle Morna, Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilane;

professor Viktor Palm;

Dimitri Mihhailov, füüsikaosakonna V kursuse üliõpilane;

Paul Kenkmann, ajaloo-osakonna IV kursuse üliõpilane.

Informatsiooni pleenumi töö kohta lugege ka meie ajalehe järgmisest numbrist.

H. KULO

ELKNÜ TRÜ Komitee laiendatud pleenumi otsus

ELKNÜ TRÜ Komitee pleenum, ära kuulanud informatsiooni ÜLKNÜ Keskkomitee III pleenumi ja ELKNÜ XIV kongressi töö tulemustest ja järgnenud sõnavõtud ning juhindudes nende ja TRÜ komsomoliorganisatsiooni XV konverentsi otsusest, peab vajalikuks pöörata suuremat tähelepanu järgmistele töölõikudele TRÜ komsomoliorganisatsiooni tegevuses.

1. Teaduskondade ja osakondade komsomolibüroodel koostöös parteiorganisatsioonidega jätkata tööd ideoloogilise töö kompleksse perspektiivplaani väljatöötamisel (esialgsed kokkuvõtted teha TRÜ komsomoliorganisatsiooni XVI konverentsil). Selle väljatöötamisel pöörata erilist tähelepanu komsomoligruppidele, kus pidada eesmärgiks hea spetsialisti — ühiskondlikust elust aktiivselt osavõtva noore ettevalmistamist. Eelkõige leida vahendeid esimeste kursuste kiireks lülitamiseks ülikooli ellu, võttes arvesse ka ÜLKNÜ Keskkomitee III pleenumi materjalides leiduvaid soovitusi.

2. Süstemaatiliselt ja järjekindlalt selgitada üliõpilastele (eriti I ja II kursusel) olemasolevaid õigusi ja neist tulenevaid kohustusi. Omavalitsuse edasise arengu peasuunaks peab olema võitlus komsomoligrupi õiguste efektiivset ellurakendamist takistavate põhjuste kõrvaldamise eest.

3. Vastavalt ELKNÜ XIV kongressi otsusele luua tihedad sidemed vabariigi suuremate keskoolidega ülikoolis õppimise propageerimiseks. Tõhusamalt kasutada selleks ajalehe «TRÜ» võimalusi. Pidada vajalikuks teaduskondades (osakondades) luua brigaadid, kes tutvustaksid keskoolidele ülikoolis õppimise võimalusi. Selle töö lõpplüliks peavad kujunema komsomoliaktiivi vestlused üliõpilaskandidaatidega, millega tuleb abistada vastuvõtukomisjoni esimeste kursuste komplekteerimisel ning selgitada välja perspektiivikaid aktiviste ülikooli komsomolitöö jaoks.

4. Suveperioodi tähtsaimaks ülesandeks lugeda igakülgset kaasaaitamist ja osavõttu EÜE tegevusest ja suvistest ehitustöödest ülikooli objektidel.

5. Komiteel ja teaduskondade (osakondade) büroodel luua tihedamad sidemed vilistlastega vastavalt TRÜ komsomoliorganisatsiooni XV konverentsi seisukohtadele.

6. Järjekindlamalt kajastada ülikooli komsomoliorganisatsiooni tegevust ja kogemusi vabariigi ajakirjanduses, raadios, televisioonis.

7. Arendada edasi väljakujunenud suhteid vabariigi teiste kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonidega (regulaarne vastastikune osavõtt komsomolikonverentsidest, pleenumitest, aktiivi seminaridest, ÜTÜ konverentsidest jne.).

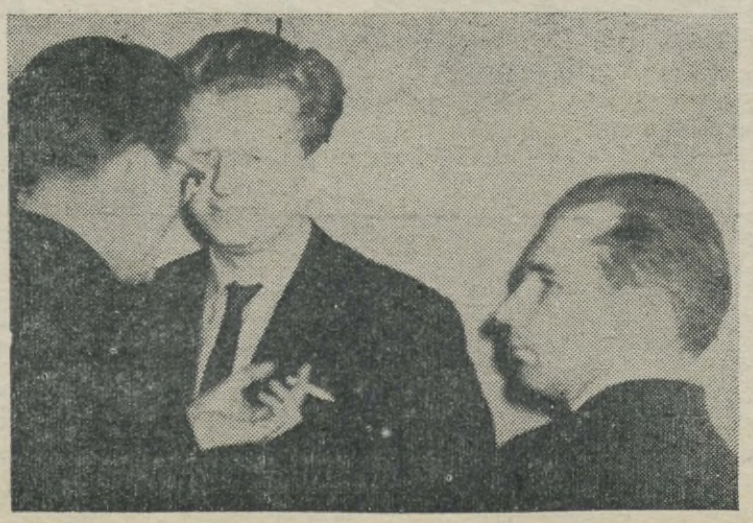
8. Igati nõuda regulaarset vabariiklike üliõpilaskonverentside korraldamist ja osutada omapoolset abi nende läbiviimisel. Pidada vajalikuks ja õigeaegseks vabariikliku üliõpilasajalehe loomist. Teha omapoolseid jõupingutusi Eesti NSV Üliõpilasnõukogu töölerakendamiseks üliõpilasprobleemide lahendamisel.

9. Lugeda tõsiseks puuduseks komsomolikomitee töös seda, et pole loodud kindlat süsteemi ülikooli komsomolitöö kohta käivate kõrgemalseisvate komsomoliorganite ja ELKNÜ TRÜ Komitee ning teiste ülikooli organite materjalide tutvustamiseks organisatsiooni kõigis lülides ning nende organite otsuste täitmise kontrolliks. Asuda vastava süsteemi väljatöötamisele (tulemustest ette kanda ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVI konverentsil).

10. Tunduvalt parandada koostööd eesti ja vene rahvusest üliõpilaste vahel ülikooli komsomoliorganisatsioonis. Haarata vene osakondade aktiivi kaasa komsomoliorganisatsiooni ees seisvate ideoloogiliste ja kõigi teiste küsimuste lahendamisele.

11. Teaduskondade aruandlus- ja valimiskoosolekutel ning ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVI konverentsil põhjalikult analüüsida käesolevas otsuses toodud töösuundade perspektiive ja nende ellurakendamisel üleskerkinud probleeme.

12. Soovitada publitseerida pleenumi materjalid võimalikult täielikult ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» ja paluda selleks EKP TRÜ Komitee abi.

EÕT ootab teilt abi!

Alates 1964. aasta suvest eksisteerib EÜE — Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev. Möödunud aastal lekkis talle noorem vend — EÕT — Eesti Õpilaste Töömalev. 300 õpilast 68 vabariigi keskkoolist tööles põldudel, aasadel ja metsades, pani kokku heina, tegi puhastusraiet jne. Eesti Õpilaste Töömaleva loomisega kattus see valge laik, mis noorte suvevaheaja sisustamisel valitses pioneerilaagrite ja üliõpilaslaagrite vahel.

Malev oli jaotatud seitsmesse laagrisse, mis asusid Pärnu, Rakvere, Viljandi, Põlva ja Kingissepa rajooni majandites. Laagrite tegevust juhtisid õpilasstaabid, mille eesotsas seisid üliõpilastest komandörid. Kõigi, nii õpilaste kui üliõpilaste ühine hinnang oli: «Väga tore suvi!»

Käesoleval aastal on plaanis suurendada õpilasmaleva liikmete arvu 500-ni, laagrite arvu 10-ni. Kuigi rida maleva möödunudaastasi komandöre otsustas ka tänavu kaasa lüüa, on ometi mõned kohad tühjad. Seepärast pöördun Tartu Riikliku Ülikooli meessoost üliõpilaste poole: kui mõni teist tunneb huvi EÕT abistamise vastu ja tal on see võimalik, teatage endast.

Mõned sõnad eelinformatsiooni. Maleva tööaeg kestab orienteeruvalt 25. juunist 10. augustini. Laagrikomandöri kuupalga suurus on 100 rbl. Toiduraha arvestatakse sellest maha 60 kop. päevas. 1969. aastal võimaldatakse neile eelisjärjekorras turismituusluskuid rahvademokraatiamaadesse. Soovitav on, et laagrikomandöriks kandideeriv meesüliõpilane oleks vanemalt kursuselt ja et tal oleks nõningaid kogemusi tööks lastega (on töötanud pioneerilaagris või pedagoogina).

Kõigil, kellel on huvi suve veetmise vastu EÕT-s, palume sellest teatada ELKNÜ TRÜ Komiteele ja koguneda täpsema informatsiooni saamiseks sinna 18. aprillil kell 15. Kõik asjasthuvitatud on teretulnud!

K. JAANSON,
ELKNÜ Keskkomitee
instruktor

ELKNÜ TRÜ Komitees

ELKNÜ TRÜ Komitee pleenum toimub 17. aprillil k. a. algusega kell 16 ülikooli aulas.

Päevakorras:

1. Organisatsioonilised küsimused, 2. Kandidatuuride esitamine ELKNÜ KK kirjandus- ja kunstipreemiale.

Osavõtt kohustuslik ELKNÜ TRÜ Komitee liikmeile ja osakondade ning teaduskondade sekretäridele.

Esimene aastakollokvium

TRÜ orientalistika kabinetil toimub 17. aprillil kell 16 peahoone 40. auditooriumis. Kavas on ülevaade kabineti tegevusest ja retseptsioonist (P. Nurmekund) ning ida ettekandeid, neist enamik poeetikast (M. Salupere, L. Mäll, M. Remmel); lisaks veel ettekanne Salingeri budistlikest mõjustustest (J. Rähesoo), märkmeid jogismist (O. Langsepp), vana-tamili mälesusmärgi *Tolkäppiyam* ühe suutra analüüs (M. Remmel). Kollokviumi materjalid on kogutud vihikusse, mille rotaprint parajasti kollokviumi päevaks ära trükib.

INGE NUUS

TEADMISEKS

12. aprillil 18.30 toimub Vanemuise tn. 46 ringauditooriumis dokumentaalfilmi «Loomariigis» demonstratsioon. Tulge vaatama!

*

NB! LAULUSÕBRAD!

TRÜ Rahvakunstiansambli naisansamblisse «Expromt» vajatakse uusi lauljaid kõikidesse häälerühmadesse. Palutakse tulla kolmapäeviti kell 20.30 või laupäeviti kell 14 TRÜ klubisse.

Kui poleks ÜTÜ-d...

(Algus lk. 1)

KONVERENTSIST.

Üliõpilaste teaduslik konverents ei tohiks oma organisatsiooniliselt laadilt erineda vanema põlvkonna teaduslikest konverentsidest. Tähtis on just üliõpilaste endi töö konverentsi ettevalmistamisel ja korraldamisel,' mis on suurepäraseks kogemuste kooliks.

Asja mööda nud konverents on meil heaks näiteks halvas mõttes. Muuseas — konverentsi läbiviimine traditsioonilisest varemal ajal ei õigustanud end millegagi.

Tihti on avaldatud arvamust, et kõigi sektsioonide töö koondamine ühe konverentsi kitsastesse ajalistesse raamidesse ei õigusta ennast. Huvitavate ettekannete ajad sektsioonides langevad kokku, pealegi on õppetöö ülikoolis neil päevil häiritud. Tänavu olid erandiks küll vene filoloogid, kuid selline praktika meeldiks nähtavasti teistelegi ringidele. Ühelt poolt on konverentsi tööd siis võimalik kohandada vastava osakonna õppetöö iseärasustega ja teiselt poolt on loota suuremat kuulajaskonda, sest üliõpilaste huvi koondub kindlale üritusele, mis omakorda suurendab vastutustunnet nii organisatoorses kui ka teaduslikus mõttes.

Möödunud konverentsi teatmikus oli välja pakutud suhteliselt palju sümpoosiume. Konverentsi raames toimus neid ainult kaks. Tuleks kaaluda selle küllaltki palju pakkuva töövormi kasutamist edaspidi laiemalt. Sümpoosiumid pakuvad nii kuulajaskonnale kui ka organiseerijatele tunduvalt enam huvi, samuti peituvad siin võimalused eri teadusalade esindajate kui ka vennasvabariikide esindajate viljakaks koostööks.

MIDA TEHA?

Ühe artikliga ei jõua haarata kaugeltki kõiki ÜTÜ haigeid kohti. Arvestades aga praegust situatsiooni, tahaksin väita, et ÜTÜ kui organisatsioon on praegu kriisistaadiumis. Kurb on nentida, et mitmel pool ÜTÜ töös on vahend eesmärgi saavutamiseks muutunud omaette eesmärgiks. Tasub vaid mõelda ÜTÜ XXIII juubelikonverentsile ja see ilmneb eriti selgelt. Kui vastata pealkirjana toodud lõpetamata küsimusele, et kui homme poleks ÜTÜ-d, kas siis juhtuks midagi, siis tahab autor ühineda paljude üliõpilaste ja ka mitmete õppejõudude arvamusega — ega ei juhtuks küll, paremad ringid jäävad, nõrgemad kõrbevad põhja, kui just kateedrid tagant ei turguta. Kuid mida siis ette võtta? Juba eespool tsiteerisime M. Tiiveli seisukohta, kes soovitas ÜTÜ nõukogu nimetada ÜTÜ statistikavalitsuseks või ÜTÜ konverentse organiseerivaks komiteeks, ÜTÜ aga kujuneks välja üksikute uurimisgruppidena. Kahtlemata tuleb selline variant kõne alla. Kuid arvan, et nn. «eikellegimaa» likvideerimiseks tuleks ka konverentside organiseerimisel usaldada rohkem ringide juhatusi. Kaaluda tasub ka ühe konverentsi asemel mitme eri ajal toimuva konverentsi organiseerimist, kasvõi teaduskonniti.

Enne kui läbi viia reforme ÜTÜ töös, tuleb hoolikalt kaaluda nende otstarvet ja õppida tundma praegu ringide töös esinevaid tendentse.

Allakirjutanu palub vabandada esitatud mõtete võib-olla liighumanitaarset kallakut ja soovib, et artiklit ei mõistetaks mitte virisemisena ÜTÜ halva käekäigu üle. Üliõpilaste teaduslik töö on väga vajalik tulevase teadusliku kaadri kasvatamisel kui ka homsete pedagoogide iseseisvale tööle harjutamisel.

J. KIVIMÄE

Kas kvantiteet, kvaliteet või mõlemad?

1. aprillil toimus TRÜ ametiühingukomitee järjekordne koosolek põhiküsimusega — kes ei ole veel ametiühingu liikmed.

Teenistujate ja õppejõudude osas andis ülevaate õppejõudude ametiühingu aseesimees M. Tõnnov. Matemaatikateaduskonna 133-st töötajast ei ole ametiühingu liikmed 4, keemiaosakonna 91-st töötajast pole 1 ametiühingu liige. Bioloogia-Geograafiateaduskonnas on 2 mitteliiget, raamatukogu töötajatest ei ole 4 ametiühingu liikmed.

Õigus-, Ajaloo-Keele ja Arstiteaduskonnalt ning füüsikaosakonnalt pole andmeid seni saadud, vaatamata korduvatele meeldetuletustele.

Üliõpilaste osas informeeris komiteed organisatsioonilise töö esimees, üliõpilaste ametiühingu aseesimees A. Liiv.

Üle 90% üliõpilaste üldarvust on ametiühingu liikmed. Millegipärast ignoreerivad ametiühingut kui organisatsiooni paljud vene osakonna üliõpilased. Nii ei kuulu vene filoloogia I kursusel 50% üliõpilastest ametiühingusse. Spordimeditsiini II kursuse üliõpilased teavad ainult siis ametiühingu olemasolust, kui on toetust vaja. Matemaatikateaduskonna II kursuse üliõpilane M. Arst, III kursuse üliõpilane O. Ait, IV kursuse üliõpilane H. Jokk, Arstiteaduskonna III kursuse üliõpilane A. Laanemann ja mõned teised arvavad, et ametiühing ei ole kasulik organisatsioon.

Raskemini lahendatavaks probleemiks, mis ei kajastu protsentides, on üliõpilaste suhtumine oma kohustustesse ametiühinguorganisatsiooni liikmena. Vajadust organisatsiooni järele tuntakse ainult siis, kui on vaja rahalist toetust või tuusikut. Kohustusi ei taheta täita. Liikmemaksud on sageli mitu kuud maksmata, margid kleepimata...

Spordimeditsiini osakonna IV kursusel on võlgnevus möödunud aasta juunikuust alates. (!) Arstiteaduskonna büroo üliõpilaste sektori esimees H. Kirt on nende suhtes resoluutne: «Mitte anda spordimeditsiini osakonnale enam mingisugust toetust. Ainult nõuda oskavad. Kui tahtsid profülaktooriumi tuusikuid, siis toetusid oma õigustele ja läksid nõudmistega Tallinnani välja. Aga kohustused?»

Füüsika IV kursusel on seoses halva õppeedukusega tekkinud üldine minnalaskmise meeleolu, mistõttu ka kogu ametiühingualane töö on tegemata.

Ametiühingukomitee otsustas spodimeditsiini osakonna, füüsika vene osakonna ja vene filoloogide suhtumist arutada koos parteiorganisatsiooniga.

Pole halba heata. Kiita võib Majandusteaduskonda, ravi eesti osakonda, Kehakultuuriteaduskonda.

Ametiühingukomitee avaldas kiitust mitmetele ametiühinguorganisaatoritele: Arstiteaduskonnast M. Saarelale, Matemaatikateaduskonnast T. Leetmale ja Majandusteaduskonnast M. Lainasele.

Et ametiühing on majanduslik organisatsioon, siis võib ta rakendada majanduslikke abinõusid, et tõsta oma mõjuvõimu üliõpilaskonna hulgas. Ametiühingukomiteele esitati rida ettepanekuid.

1. Ühiselamu kohtade jagamisel eelistada ametiühingu liikmeid. Teha see asjaolu teatavaks ajalehe kaudu, et sellest oleksid teadlikud juba üliõpilaskandidaadid. Küsimus on kooskõlastatud komsomolikomitee esindaja K. Mornaga.

2. Tugevdada korda TRÜ spordibaasides spordivarustuse laenutamisel. Mitte lubada laenutada spordivarustust ilma spordiühingu ja ametiühingu korrasoleva liikmepileti esitamiseta. Küsimus on kooskõlastatud TRÜ Spordiklubi esindaja T. Tibariga.

3. Mitte anda nendele kursustele, kellel liikmemaksud tasumata, mingeid rahalisi hüvitusi (ekskursioonid, profülaktooriumi tuusikud, abirahad jms.).

H. PUUSEPP

EÜE kroonika

Hiljuti lõppes üleliiduline üliõpilaste ehitusmalevate komandöride seminar. Arutusel oli, kuidas organiseerida 1968. aasta üliõpilas-ehitustööd? On ju käesoleval aastal tegemist omapärase juubeliga — kümme aastat on tudeng suviti kaasa löönud uudismaal ja ehitustel. Juubeliaastal annab üleliidulise ehitusmalev NSVL rahvamajandusele kapitaalmahutusi tõenäoliselt ca 450 miljoni rubla eest.

Mis tõmbab malevasse? Mis on määravam, kas «pika rubla», romantika, enesekontrolli, «karjainstinkti» või enda jaoks atlase «valgete laikude» avastamisrõõmu motiiv?

Leningradi üliõpilaste sotsioloogiline uurimus andis tulemuseks järgmise pingerea:

1) elada huvitavas kollektiivis, 2) romantika, 3) enesekontroll, 4) raha, 5) vaadata uusi paiku.

Esmaspäeval, 8. aprillil otsustati EÜE TRÜ staabis:

Avaldusi EÜE-sse astujailt võetakse vastu mitte ainult kolmapäeviti kella neljast kuueni, vaid ka reedeti kella kümnest kaheteistkümneni. Samas antakse vastavat informatsiooni.

Avalduste vastuvõtmine lõpetatakse aprillikuu viimasel päeval.

Korraldatakse esimesed vestlusringid «EÜE veteran vastab esimeste kursuste küsimustele».

Neljapäeval, 11. aprillil informeeritakse ravi ja füüsika osakondade esimesi kursusi.

L. ARON

KONTSERDILE!

Laupäeval, 13. aprillil kell 15 on ülikooli aulas

KONTSERT KAMMER- JA DŽÄSSMUUSIKAST!

Esinevad Evi Ross (klaver), Aleksander Rjabov (klarnet), Jaan Reinaste (tšello), Raivo Tammik (klaver), Aleksander Samohvalov (kontrabass), Hillar Voit (löökpillid), Teo Maiste (bass). Kavas on Naissoo, Miljutini, Gershwini jt. loomingut.

Tartu tudengid Inglise kuningriigis

(Algus «TRÜ» nr. 11)

Jäi mulje, et inglise tudeng on usin. Sõelad teel ülikooli on tihedad ja kes korra neist läbi on pääsenud, oskab seda hinnata. Tagant sunnib ka kõikevalitsev konkurents.

Küsimusele, mida inglise üliõpilane Eestist teab, järgnes tihti vastus: asub Balti mere ääres. Palju enam aga ei teatud. P. Kerest muidugi teati, aga kellelgi ei tulnud pähe teda meiega seostada. Tallinna nimi oli ka enamasti tuttav, mitte aga Tartu, hoolimata meie meeldetuletustest, et seal on ju nii vana ülikool. Oli siiski üksikuid, kes märksa rohkem teadsid. Heaks orientiiriks Eesti täpse asukoha selgitamisel oli Helsingi. Soomest teati üldse palju. Kohtasime ka ise paaril-kolmel korral soomlasi, kes end mitmes suhtes täiendama olid tulnud.

Väga omapärase elamuse saab Londonis Madame Tussaud' Vahakujude Muuseumis, kuhu ka meie ühel õhtupoolikul allmaaraudteega sõitsime.

Muuseumi enese ajalugu on pikk ja seikluslik, nagu tema eksponaatide, tardunud kuulsuste elulood on suured ja mitmekesised. Keda küll ei näe seal istumas või seismas, suremas või surnult, peaga või peata!

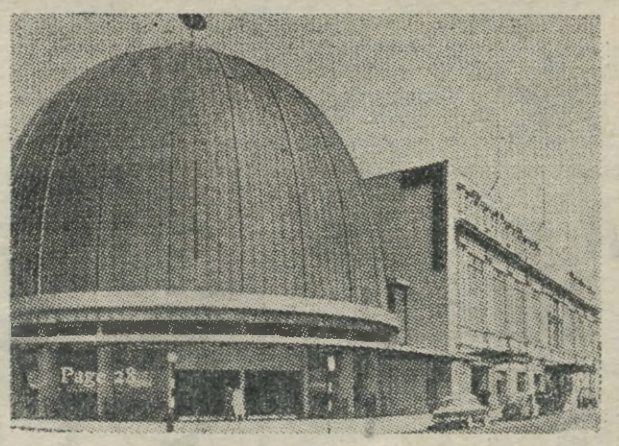
Muuseumi asutas Madame Tussaud' onu Christopher Curtius Bernis 1757. aastal, kust see viis aastat hiljem prints De Conti kutse peale Pariisi viidi. Voltaire, Diderot, Rousseau, Mirabeau, Benjamin Franklin olid andeka kunstniku oodatud külalisteks. Seal alustas oma võib-olla et kaheksakümneaastast loojateed nooruke Marie Gresholtz, õukonna soosik ja tulevane Madame Tussaud, andekas kunstnik.

Tulid revolutsiooni tormilised ajad, mil vahakujusid kanti rahva juubelduse või raevu saatel läbi Pariisi tänavate. Läbi pisarate, käsu kohaselt, vormis Marie mahalöödud kuninglikest peadest vahakoopiaid. Siis muutusid tuuled ja tund pärast kehast eemaldamist oli Marie Gresholtz'i põlvede ees Robespierre'i pea. Sel ajal tegi ta ka koopia vannis tapetud Marat'st noaga rinnas ja tapjast Charlotte Corday'st.

1795. a. abiellus Marie Francois Tussaud'ga. 1802. a., kasutades Amiens'i rahu, kolis aga kogu oma varaga Inglismaale, loobudes Napoleoni patronaažist, mida tal tutvuse ja oma talendi abil kerge võita oleks olnud.

Inglismaal pole muuseumi ajalugu enam nii heroiline, selle eest aga pikk, vaheldusrikas ja töörohke. Muuseum rändas mööda Londonit ja kogu Inglismaad, elas 1925. a. tulekahju üle ning asub praegu Baker Street'i allmaaraudteejaama lähedal planetaariumi kõrval.

Nüüd on seal peeglite kamber ja õuduste kamber, on kirjanike nurk, on sadade kaupa kõikide aegade kuulsaid mehi ja naisi.

Madame Tussaud' Vahakujude Muuseum.

Tuleb olla ettevaatlik, et mitte küsida vahast politseinikult teed ja vapper, et mitte minestada järsku kõndima hakanud «kuju» ees.

Oma elutruuduses seisab seal kaks Kennedyt: veel valimata ja juba mõrvatud president ning Lee Harvey Oswald.

Seal on Bulgaaria kunagine kuningas ja Paul Me Cartny, Moše Dajan ja John Lennon, lord Byron ja Marlene Dietrich ning kõik kosmonaudid.

Kõitvaim ja õnnestunuim mees on seal ehk päevitunud ja parkunud, tuulest ning soolast läbiimbunud hemingveilik sir Francis Chichester.

(Järgneb)

(Algus «TRÜ» nr. 11)

Pärast eeltöid tuli puuvirna otsa suur valge helkiv mees ja teatas selge häälega, et saarlasi on kohal küll ja «Mihkel las käia!» Seda ei lastud teist korda öelda. Sünnipäeva rahuliseks kordaminekuks oli vaja ligi pooled saarlased kutsuda oma julgust näitama ja ronima valge mehe kõrvale kasti otsa (sest juba Kürii ütles, et kriitiline mass peab algul kahes jupis olema). Nii ei saanudki A. P. enam näha seda kena naist, kellega ta koos sünnipäevale jõudis. Kohe peale kolmandat kella ronis too naine ka virna otsa ja istus vagura näoga teiste hulka maha. Nii sai virnapealne täis ja pidu kuulutati pealehakanuks.

Kõigile oli teada, et osa saarlasi on oma vaikülades lubamatult urbaniseerunud — sõidavad ratsa selle asemel, et jala käia ketravad juba vokiga ja teevad muid loodusekaugeid tükke. Seepärast palusid kõik saarlased üksmeelselt, et neid juhatatakse tagasi looduse juurde. Seda nõustus tegema seesama suur valge mees, keda saarlased Suureks Robertiks hüüdsid. Päikese tõusust kuni loojakuni tegi ta imeosavalt järele vee vulinat kivide vahel, kevadist vete minekut mere ääres, takerdumata kordagi teravatele kividele ja kändudele. mis iga vee sees leida on, kui sügavamale minna.

Saarlased ahhetasid, kui hea jalgade töö tal jutu ajal oli!

See vaatemäng vapustas A. P-d. Midagi seesugust polnud ta varem näinud! Kui veevulin oli alles poole peal, hakkas üks harjaspäine saarlane noogutama (mis oli talle plussiks), kuni kukkus maha nagu kõrbes seinalt (see oli talle miinuseks). Selgus, et see oli Elevandi joot a kellele vee vulinat liialt oli saanud.

See tõi A. P.-le meelde tema kodukoha, kus juba hulk aega pole olnud meest, kes niimoodi veevulinat ja metsahääli järele oskaks teha. Selle mõtte lõpul pani A. P. kurvalt oma pea Sisemise Hääle kõrvale tasku ja jäi tukkuma.

Kui jutt sai otsa ja iga saarlane tundis end uuesti osana veest, arvas osa mõistmatuid, et nüüd on Elevandist küllalt kuuldud ja võiks minna tulevett neelama.

Aga Väike Mihkel teatas uhkelt, et kohe algab Elevandi kriitika. A. P. pidas seda küll sünnipäeval kohatuks, aga Mihkel jäi oma nõudmise juurde. Nii hüppasid kobedamad saarlased (kes ees, see mees!) üksteise järel kõrgema kännu otsa ja lasksid oma suu kaudu mitmeid hääli teiste saarlaste peale, millest igaüks omasoodu aru sai.

Äkitselt tuli üks mees ja ütles täiesti sündmatud sõnad: «Vaadake, see Suur Elevant, kes kolmel jalal seisab ja kuklalt kitkutud, on ju veidi haiglane (tükati istunud jõugud tegid kõva häält: «Mis jama see on!?» ja viisid Elevandi neljanda jala alla tabureti). «Mitmed karjused ei mõista üldse Elevandi eest hoolt kanda» rääkis väike mees edasi. «Nad annavad elevandile süüa vatti ning lepaklotse, mille tõttu loomal läks maksavärat umbe. Selle asemel, et korralikku sööki anda, teevad nad talle ainult klistiiri ja jäävad ise ammuli sui juurde vahtima. Teadagi, et pole kasulik.» Ta tegi ettepaneku hoolega kaaluda Elevandi menüüd järgmisteks aastateks.

Sellele vaidles vastu hulk teisi. Näiteks Keerutaja Saarlane märkis, et kolmel jalal seismine on vaid üks tervise tunnuseid ja tema pole leidnud ühtki paberit, mille järgi võiks Elevanti haigeks tunnistada. Ta hüüdis kirglikult, et ei olevat vaja otsida viga söögis, mida Elevant sööb, ja keegi kes arvab, et söögist sõltub seedimine, on söömisest kaugel olnud ega ole ise kunagi söönud.

«Karjused on olnud igati korralikud,» ütles ta ja tõstis kasemahlatäis klaasi Elevandi terviseks.

Energiline Kapten Maatorutamise ja Veelaskmise Ühingust astus nüüd keerutades platsi. Ta rääkis, et tema Elevant sööb ainult raudnaelu ja joob vääveihapet ja on terve kui purikas. Soovitas ka teistele sama dieeti. Ta astus teravalt välja eelmise sünnipäeva lauakõnede vastu, kus räägiti, et Elevant on liiga paks. «Karjus, kes tahtis Elevante hakata tootma tööstuslikult, kuuseokstest ja kapsalehtedest, pole sobiv. Saarlased, selline jutt on selge tapmine ja see ei tohi kordudal»

(Järgneb.)

ARMAN PÕE tsüklist

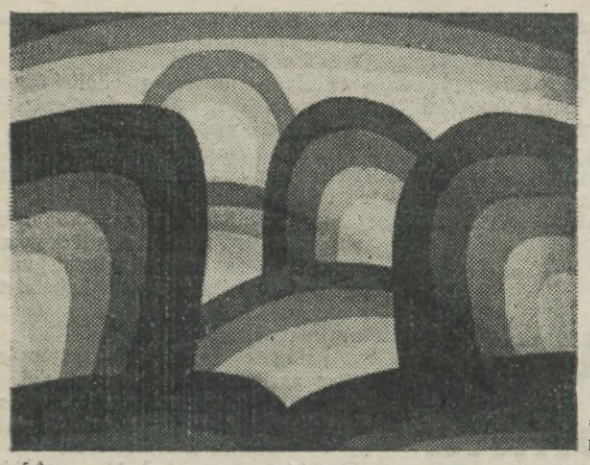
«EKSOOTILISED JUTUD»

SUURE ELEVANDI SÜNNIPÄEV

«VISARID»

Käesolev väljapanek üliõpilaskohvikus on mõneti erandlik — kohtame nimesid, mis on tuttavad kunstikabineti kevadistelt aruandenäitustelt, kuid tööd on valminud juba iseseisvas loomises. Nimetus VISARID ei tähista seekord loomingulist rühmitust, jääb üksnes näituse üldpealkirjaks.

Kui kabineti näitused on jäänud isetegevuse tasemele, siis VISARITE puhul seda öelda ei saa, näeme juba uut kvaliteeti, teatud küpsusastet ja iseseisvat arenguteed.

PEETER LUKATS, «Sügismaastik». 1967. Õli.

Ootamatustele ja kirevusele vaatamata moodustab näitus omamoodi terviku — suurem osa töid on viidud optilisest kunstist tuleneva geomeetrilise suuna alla. Materjal ei ole autoritele probleemiks olnud. Näeme metalli, puud, klaasi, pappi, lõuendit. Ja värve on kuuel mehel heldelt.

Kui kaasajal kohtame näitustel sageli üsna ootamatuid pildiallkirju, siis siin on tuntav nimetuse kindel määratus, kuulumine pildi juurde sisu elemendina. Reastades mõttes kogu näituse, saame midagi luuleraamatu sisukorra taolist; «Ainu», «Pidulik õhtu», «Kalm», «Minu maailm on värviline», «Tuulepuud» jne. Tunda on, et primaarne on idee, mis sõnaga fikseeritult hakkas omandama loominguprotsessis üha suuremat üldistusastet, jõudes vaatajani oma selguse ja värskuse kulminatsioonis, pakkudes osasaamist mõtte viimasest pintslilöökigi varjamata. Vahest ehk usalduslikkus ongi, mis selle näituse noorte näituseks teeb.

Enn Tegovat näib köitvat värvi jõud, selle võime kujutatud objekte pildi ruumis ümber paigutada, kustutada, ergastada, valitseda lasta. Veel on julgustuseotsimisi mustast, kuid juba leidub, mida täiesti omal riisikol välja öelda: värvilised lahus ja üksühest läbimaalitud pinnad kuldroosas hõõguses, kõrval eraldiseisev apelsinikollane plekk nagu väljakutse («Ainu»).

«Kalm» on näituse kõige vaiksem pilt. Ühtlasi ka töö, mille puhul allkirja teadmine süvendab elamust mitmekordselt. Tunnetame tugevat reaalsuse üldistust. Kompositsioon on hellakäeline, kindel ja ütlemata puhas. Kristjan-raualikult ülev ja leinaline muinaskalm. Või ehk kustunud tulease?

Tajutav atmosfäär on ka «Üksildases». Sinisel taustal maalitud jäikunud must on iga hetk haardumas punasesse. Nagu see näitus üldse lisaks nägemisaistinguile annab hulgana müid, nii tekib siin torkeaisting.

Peeter Urbla «Voolav punane», «Fem» ja teised annavad tunnistust tööst plastilise vormi kallal.

«Juugendliku» kuivalt väljamaalitud juugendstiilis ovaaliümbris koos kuldse raamiga annab naljaka ranguse, vigurlikku ümbrusse on samal ajal suletud küllalt selge filosoofiline mõte — kaksipidikasvamine. Puuvõra ovaalist väljatungimine vastandub juurte sissepoole kumerduva suunaga. Õnnelikult aitab siin kaasa värv: helkiv ja vibreeriv punane ülaosas rahuneb all nõustuvaks koondumiseks.

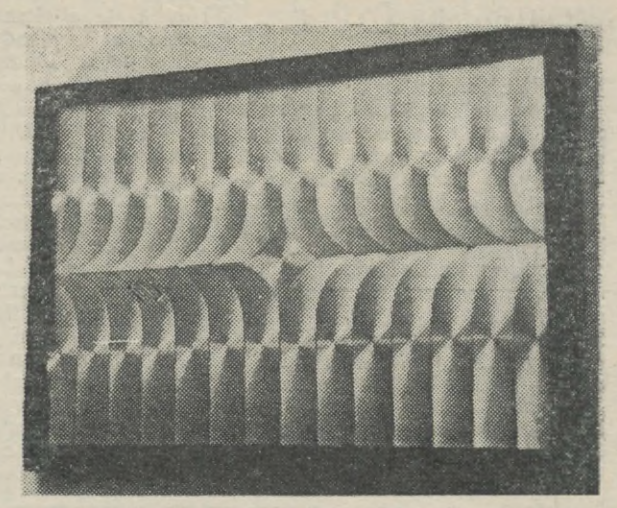
«Tuulepuudes» on sama loodusmotiiv väljendunud autori käe alt nõtke ja õhulisena.

«Täna kirjutati Blaiberg haiglast välja» on ootamatu päevakajaliste tööde laadis. Kui mõelda Prantsusmaal moodiläinud päevakajalisele fotorealismile, mis kipub kattuma reportaažfotoga, tunneme vaadeldava töö suurt üldistusjõudu. Läbilõigatud soontega süda-puu on suletud kollasest vasest aeda. Milleks see aed? Aga kujutlege sama tööd ilma aiatal Ja ometi on naturalistliku täpsusega väljamaalitud soonestik kokkupuutes metallilõigetega võigas.

Jaak Olepi kolaažidest on kõige harmoonilisem vahest ehk «Vannituba IV», teistes samas tehnikas loodud töödes trükitud materjal maalituga nii hästi ühte ei sula. Et autor on nimetatud tehnikat põhjalikumalt uurinud, on ta suutnud vältida juhuslikkust. Akvarellis teostatud «Süsteem B» kinnitavad autori deklaratsiooni: «Minu maailm on värviline.»

Raivo Rahusoolt on ainult üks töö — «Abiturient», mis ei jäta veel autorist terviklikku muljet. Primitivistlikku laadi portree on loodud hea värvimaitsega, tütarlapselik ja brutaalne ühteaegu. Õrnade ühejõuliste toonidega on saavutatud ometi erksus.

Peeter Lukats on tuttav varasemaist Tartu kunstinäitustest. Tema töödes on geomeetrilist elementi kõige rohkem, nii et see pealiskaudsel vaatamisel võibki tunduda määravana. («Natüürmort õuntega»), ometi on kõigis töödes vaieldamatu filosoofiline tagapõhi,

KALJO PÕLLU, «Virvendus». 1968. Alumiinium.

mida allakirjutanu arvab end liiga vähe mõistvat, et midagi enamat öelda. Lukatsi töödes on maailma kunstis tuntud väljendusvõtteid, mis on aga rakendatud uute ideede teenistusse. Perspektiivi andmine kord-korralt helenevate kihtide kõrvutimaalimise läbi on kokku viidud puhaste geomeetriliste vormidega («Kettad laskuvad»). Värvivalikuga ei korda autor ennast üheski töös: raske must-kollane-pruun kombinatsioon («Maastik külaga») loodusmotiivi kujutamisel on kõrvuti kahvatulüüriliste siniste ja roosadega («Pilved, puud, müür»).

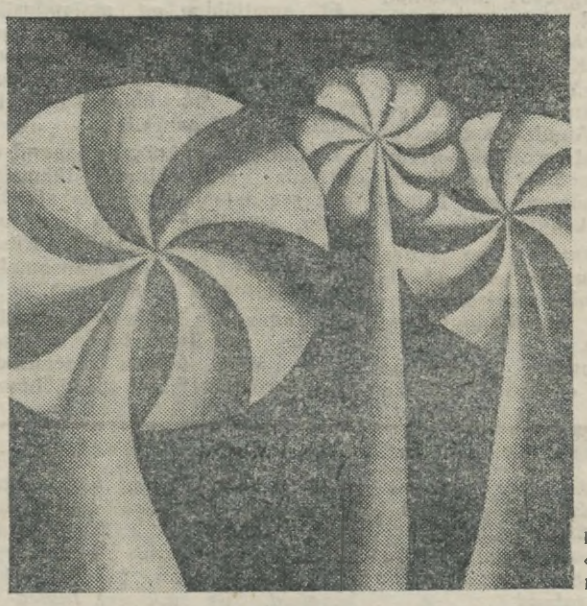
Tavaline maal on kahemõõtmeline, Kaljo Põllu on lisaks kõrgusele ja laiusele saavutanud veel sügavuse. Oleme harjunud, et pilt kiirgab soojust väljapoole, kõnesolevad tööd aga koondavad seda enese sisse. Peegeldavad. Iga vaataja mängib pildile kaasa, on ise looja. Justkui julgustuseks on autor ühe oma töödest nimetanud «Mängutoaks». Vastavalt sellele, kus vaataja seisab, kuidas töö on asetatud valgusallika suhtes, tekib loendmatuid kokkusulavaid, venituvaid ja murdvaid kujundeid. Materjalil (kuuseehted, pasunahuulikud, alumiiniumkastrulite põhjad, lihtsalt värvilised puupulgad) pole siin mingit tähtsust. Veel enam — need ei lase ennast niikuinii vaadata keset liikuvat värvipidu.

Allkirjad viitavad sellele, et autor on eeskätt taotlenud optilist efekti: «Virvendus», «Liikumine», «Ringlemine». Leidlikult on nimetatud «Pidulik õhtu», mis oma naiivsuse ja kumerpindade vaikse säramisega on lõbus ja pidulik.

Käesolevaga on autorid esitanud oma iseseisvat tööd, mitmedki esmakordselt. Nn. kabinetitöö eelneb sellele ja kui antud näitust seoses kabinetiga üldse vaadelda, siis on siin jõutud juba uude arenguetappi. Nimetus «kunstikabinet» eeldab midagi isetegevuslikku, siin seda enam peaaegu ei näe, seepärast võiks rääkida juba kunstistuudiost. On hea, et aastail mitte enam noored autorid esinevad koos noortega. Meenub kunagine Laikmaa erastuudio, kus korraldati pidevalt ühiseid näitusi. Stuudio, mis kasvatas O. Kallise, J. Võerahansu ja paljud teised.

On rõõmustav, et kuus aastat tagasi alguse saanud ülikooli kunstinäitused on muutunud traditsiooniks, mida ei saa enam maha vaikida ülikooli ajaloos.

ASTA HIIR

PEETER URBLA, «Tuulepuud». 1968. Õli.

Ärge minge EÜE-sse!

Võib-olla mõni muigab minu loosungi üle, aga et selgem oleks, miks ma nõnda hüüan, siis minu enda lugu järgneb kohe ...

See oli neli aastat tagasi, kui ma esimest korda tegin EÜE-ga tutvust. Tolle ajani olin ma olnud paljudes Nõukogude Liidu paikades alates Novosibirskist ja lõpetades Krimmi rannikul asuva viinamarjasovhoosiga.

Kuid 1964. aastal jäin ma tõvesse, mille nimi on EÜE. See on samasugune saladusliku tähendusega nimi nagu UFO. Hakkasin selgemalt ümbrust seletama, kui selgus, et ma oma üliõpilasrühma autojuht olen. Vaatasin neid soliidseid poisse, kes peahoone seinte vahel tähtsal näol vastu tulid ja naeratasid ainult äärmiselt naljakate lugude üle. Rühmas selgus aga, et nad on kõik jube naljakad, ümbrus on jube naljakas ja me oleme üks jube õnnelik sugupõlv. Siis tuli mulle meelde, et ainult poisikestena olime me samasugused vabad ja muredeta. Ja ma mõistsin, et EÜE toob tagasi selle, mis aastate alla peitu kaob. Kuid samal ajal tegid need lõbusad poisid kõvasti tööd, täitsid plaani, nii et ehitusorganisatsioonide juhtidel jäi hing kinni.

Ka hirmu tundsin, ning palju suuremat kui kuueaastasena, kui naabrimehe karvane koeranäss mul püksid puruks kiskus. EÜE-s tundsin hirmu nende pärast, kes üleval autokastis istusid, kui auto tegi jonka-jonka ühest teeäärest teise Sest vihma oli sadanud ja maapind oli kenasti läbi ligunenud ning autorooli osa muutus minimaalseks. Kui aga tammist üle jõudsime, pidi masina korraks kinni pidama ja higi pühkima. Millegipärast oli higi külm.

Ja ka teine kord, kui öösel stepis valele teele sõitsime ning stepimulla asemel järsku uhteoru terav kallas kutsuvalt ligemale meelitas. Pidurite hain ja läbi pea käinud mõte: «Nüüd on vist küll okay!» Aga ei olnud — meeter enne kallast jäime pidama.

See kõik annab asjale riski juurde ja muudab halli argipäeva närvikõdi arvel peaaegu et pühapäevaks. Ja huvitav, et see närvikõdi on avatud või peidetud kujul saanud EÜE pärisosaks.

Neli aastat on tõbi mul küljes olnud ja EÜE-sse kiskunud. Selle aga on tuttavaks saanud peale Kasahstani veel Saaremaa, Hiiumaa, Muhumaa ja Ungarimaa. Kaaslasi, kellega mul viimaste aastate jooksul EÜE-s koos on õnnestunud olla, võib kohata vabariigi paljudes rajoonides ja linnades. Kui siis vahel üksteist näeme, ajame soliidselt rahulikult juttu — ei karju, ei laiuta käsi, ei mõtle mõnda karutükki välja, ei laula jne.

Ja siis ma mõtlen, et tudengi teine loomus lööb välja EÜE-s.

Niisiis — kui te ei taha nakatuda tõvesse, mille nimi on EÜE ja mille geograafia aasta-aastalt laieneb — ärge astuge EÜE-sse!

Parimate kavatsustega

M. KALKUN

Nüüd lõpusirgele!

TRÜ massispordi üritused hakkavad lõpule jõudma. Sedapuhku võib kokkuvõtteid teha juba sügisese ja talvise etapi järel.

Talvised matkad tõid suusatama 1008 üliõpilast (siia pole arvatud kursuste suusapäevad). Kui sügiskrossist ning orienteerumisest võttis osa võrdlemisi vähe õppegruppe, siis nüüd on võistlusest eemale jäänud veel 8 kursust.
Kingissepa tänava võimla teadetetahvlilt võib selge pildi saada.

Vorbuse matkal käis kõige rohkem inimesi. Tuli ette juhtumeid (ja õige tihti), kus üks ja sama inimene käis Vorbusel kõigil matkapäevadel. Muidugi pole see halb, tänavune juhend aga arvestas konkursi raames iga inimest ainult ühe korra. Tuleval aastal tuleb juhendi see punkt korrigeerimisele võtta.

Nüüd aga tulemustest. 10 paremat rühma peale viit ala on järgmised: geograafia II (5,39 p.), õigus I (3,05 p.), keemia II (2,98 p.), geoloogia II (2,75 p.), keemia I (2,60 p.), saksa fil. I (2,54 p.), kaub. ökonoomia II (2,44 p.), inglise fil. II (2,16 p.), saksa fil. II (1,99 p.), geoloogia I (1,83 p.).

Kui nüüd võrrelda sügisese etapi 10 paremat ja nüüdset esirivistust, siis muudatusi on õige rohkesti.

Juhivad endiselt II kursuse geograafid. Kui samas vaimus edasi läheb, on peaauhind — nädal aega Kääriku laagrit — õige reaalne.

Teisele kohale tõusis Õigusteaduskonna I kursus. Mäletan, kuidas nad Elva matkast osa võtsid. Aga iga inimene tõi ju seal oma kursusele 2 punkti. Ja nii nad teiseks tõusidki.

Veelgi parema variandi valisid II kursuse keemikud. Kääriku matk andis iga matkaja eest 3 punkti ja üks Kääriku matkast osavõtja tõi oma kursusele niisama palju punkte kui kolm Vorbusele matkajat.

Esimeste hulka tõusid veel geoloogia II ja kaubandusliku õkonoomia II kursus.

Teaduskondadevahelist arvestust on samuti peetud ja siin oleks järjestus järgmine:

1. Bioloogia-Geograafiateaduskond 1,07, Füüsika-Keemiateaduskond 1,04, Õigus-Majandusteaduskond 0,88, Matemaatikateaduskond 0,78, Ajaloo-Keeleteaduskond 0,69, Arstiteaduskond 0,49.

Kui jälle mõned kuud tagasi tehtud arvestust vaadata, siis tubli sammu edasi on teinud Füüsika-Keemia- ja Õigus-Majandusteaduskond. Bioloogia-Geograafiateaduskond küll säilitab juhtpositsiooni, kuid edumaa on õige napp. Arsti- ja Ajaloo-Keeleteaduskond on üliõpilaste arvu poolest kõige suuremad ja ka organiseerimistöö peab siin olema tõhusam.

Massispordikonkursi raames on jäänud veel 2 ala. ÜSK liikmemaksude tasumises (1. märtsiks) selguvad võitjad mõne päeva pärast, kuid see ei tähenda veel, et liikmemaksudega oleks kõik korras. **ELKNÜ TRÜ Komitee spordisektor ja ÜSK kutsuvad kõiki üles tasuma liikmemaksu hiljemalt 1. maiks!** Mais tähistame spordiklubi aastapäeva ja eespoolmainitu võiks olla iga ÜSK-i liikme aukohus selleks tähtpäevaks.

Massispordikonkursi tulemustega võib tutvuda Kehakultuuriteaduskonna majas teadete tahvlil. Teateid kevadise orienteerumise ja jooksukrossi kohta ilmub ka «TRÜ» veergudel.

K. AARE

TEATED

ÜTÜ GENEETIKARINGI ettekandekoosolek toimub 16. aprillil kelll 19 Botaanikaaia auditooriumis nr. 6.

Koosoleku kava:

1) Geneetilise konstitutsiooni mõju vananemisele ja pikaealisusele. R. Uibo.

2) Vererühmade levikust ja pärilikkusest. L. Heapost.

*

Teisipäeval, 16. aprillil algusega kell 17 toimub ühiskonnateaduste maja aud. 214 ÜTÜ NLKP ajaloo ringi koosolek teemal

«KAS VARSTI LUUAKSE JUUDI HERTSOGIRIIK?»

Räägib II kursuse jurist O. Mikenberg.

*

Esmaspäeval, 22. aprillil ühiskonnateaduste majas aud. 212 kell 18 arutame

«MIKS LOOBUS JOHNSON KANDIDEERIMAST PRESIDENDIVALIMISTEL?

*

Looduskaitseringi järjekordne koosolek toimub reedel, 12. aprilli kell 20 Vanemuise tn. 46 geograafia auditooriumis.

Kõneleme argipäevast looduskaitses.

RINGI JUHATUS

*

NB! 16. aprilli õhtupoolikul korraldatakse kõigile asjasthuvitatuile traditsiooniline suur vestlusring «EÜE 1968».

Tänase ajalehenumbri kujundasid žurnalistika eriharu III k. üliõpilased T. Roosmaa, T. Paulson ja H. Puusepp.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 2440. MB 04210.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 13 (698) Reedel, 19. aprillil 1968 XXII aastakäik

EKP TRÜ Komitees

Viimase EKP TRÜ Komitee istungi päevakord oli pikk.

● Täienesid meie kommunistide read. 8. aprillil võeti NLKP liikmeteks vastu Arstiteaduskonnast dots. A. Truupõld ja assistent J. Seeder ning Majandusteaduskonnast assistent J. Pikk. NLKP liikmekandidaadiks võeti vastu Õigusteaduskonna diplomand, ELKNÜ TRÜ Komitee mittekoosseisuline sekretär H. Eomois.

● Seejärel oli koos ülikooli ajalehe rahvas. Kinnitati toimetuse koosseis ja toimetuse kolleegium. Ajalehe vastutavaks toimetajaks kinnitati J. Feldbach, tema asetäitjaks J. Peegel. Valiti partei elu, õppetöö ja teadusliku töö osakondade juhatajad (vastavalt Ü. Matjus, E. Koit, M. Salupere). Teaduskondade esindajatena hakkavad ajalehe juures tööle Ü. Haldna, R. Kolde, V. Veimer, B. Matvei, V. Murel, P. Vihalemm, J. Sikk ja K. Lepik.

● Et on lähenemas maipühad, siis määrati kindlaks üleülikoolilise aktuse aeg ja moodustati komisjon, kelle hooleks jääb kõigi organisatsiooniliste küsimuste lahendamine.

1. MAI AKTUS OTSUSTATI PIDADA 29. APRILLIL KELL 14 AULAS. Organiseerimiskomisjoni esimeheks määrati haldusprorektor V. Simm, asetäitjaks EKP TRÜ Komitee õppetöö sektori juhataja B. Nedzvetski, liikmeteks ametiühingu esimees H. Kabur ja komsomolikomitee I sekretär S. Endre.

Aktuse korraldamise ja läbiviimise eest otsustati nõuda suuremat vastutustunnet parteiorganisatsioonide sekretäridelt, partei- ja komsomolikomitee liikmetelt ning kommunistidelt enestelt.

● Põhiküsimuseks oli filosoofiliste seminaride töö arutelu ajaloo- ja keemiaosakonnas. Kuulati ära seminarijuhendajate L. Rootsi ja A. Aaviksaare aruanded filosoofiliste seminaride töö organiseerimise ja sisu kohta. Koondaruandega esines komitee ideoloogilise töö sektori juhataja M. Makarov. Kuulatud ettekande ja arutelu põhjal võeti vastu otsus.

Otsuses märgiti, et filosoofilised seminarid on ülikoolis õppejõudude ideelis-poliitilise taseme tõstmise üheks tähtsamaks vormiks ning seega kohustuslikud kõigile õppejõududele. Kommunistidele on filosoofilistest seminaridest osavõtt marksismi-leninismi õppimise vormiks ja sellest puudumist peavad parteiorganisatsioonid vaatlema kui jämedat parteidistsipliini rikkumist.

TRÜ filosoofia kateedrit kohustati rohkem abi osutama seminari õppuste ettevalmistamisel ja määrama kindlaks õppejõud-konsultandid, kes vastutavad teatud osakonna õppuste teoreetilise taseme eest. Samuti tehti filosoofia kateedrile ülesandeks viia septembri lõpus läbi filosoofiliste seminaride juhendajate nõupidamine teemal «Marksistliku filosoofia aktuaalseid probleeme».

Otsus kohustas filosoofiliste seminaride juhendajaid informeerima eelseisvatest õppustest TRÜ parteikomiteed ja nende õppuste kohta, mis võiksid huvi pakkuda laiemale kuulajaskonnale, avaldama teateid ka ülikooli ajalehes. Samuti peeti vajalikuks, et õppustele tõmmataks kaasa vanemate kursuste üliõpilasi.

Juhendajaid kohustati 1968/69. õ.-a. filosoofiliste seminaride plaanid esitama k. a. 1. juuniks.

Seminaride regulaarset tööd raskendavaks teguriks peeti õppejõudude ühtse vaba aja leidmist ja ruumipuudust. Sellepärast tehti õppeosakonnale ettepanek tunniplaanide koostamisel eraldada üks päev, mis oleks sobiv filosoofiliste seminaride ja õppuste läbiviimiseks.

Kateedrite teaduslike tööde kogumike toimetustele tehti ettepanek viia sisse rubriik «Osakonna filosoofilis-teoreetiliste seminaride materjale». Selles rubriigis oleks otstarbekas avaldada parimaid ettekandeid ning arvestada neid teaduslike töödena. See tõstaks tunduvalt õppejõudude huvi sisukate ettekannete koostamise vastu ja väldiks olukorra, kus mõnikord tuleb kaua otsida ettekande koostajat või lükata õppus edasi.

V. ANT

1965. a. kevadel korraldas TRÜ Teaduslik Raamatukogu oma **esimese** teadusliku konverentsi. Tänavu 8.—10. aprillini toimus aga juba **kolmas.** Seega võib rääkida ühest ilusast traditsioonist, mis on kujunemas pidupäevaks kogu raamatukogu ligi 100-liikmelisele perele.

Esmakordselt olid konverentsil **külalistena** ka kolleegid väljastpoolt Eestit, nimelt Leningradist, Riiast, Vilniusest ja Irkutskist. Osavõtjate arv — 188 (TRÜ-st 68) — ületab eelmiste konverentside oma. Kokku esitati 13 ettekannet, millest **12 kohta ilmusid eelnevalt ka teesid (rotaprindil).** Esimene päev oli pühendatud Tartu ülikooli **raamatukogu ajaloole.**

Põhjaliku ja palju faktilisi andmeid sisaldava ülevaate raamatukogu noukogu tegevusest 19. sajandil ja 20. sajandi algul andis **Kuth Parmas.** Tartu ülikooli raamatukogu nõukogu tekkis suhteliselt vara, sest raamatukogul puudus vajalik juhtiv kaader. Noukogu töötas üniskondlikel alustel. Intensiivseks kujunes praktiline tegevus. Tegeldi fondide komplekteerimise ja eelarve kasutamise küsimustega, kaadrivalikuga, kataloogide süsteemi kujundamisega, lugejate teenindamisega, ruumide kasutamise ja sisustamisega. Juba siis taotleti aktiivselt raamatukogu **uue hoone ehitamist.** Ettekandele järgnenud sõnavõttudes vilksatas mote, et ka praegusel raamatukogu nõukogul oleks palju võimalusi energiliselmalt kaasa aidata mitmete raamatukogu ees seisvate probleemide lahendamisel.

Raamatukogu fonde tutvustas **Lia Urba** ettekanne «A. N. Neustrojevi memoriaalkogu TRÜ Teaduslikus Raamatukogus». A. N. Neustrojev (1825—1902) oli vene bibliograaf, bibliofiil ja ühiskonnategelane. Ta püüdis koguda täielikku kollektsiooni vene raamatutest, et abistada vene ajaloo uurijaid. Kogus domineeribki ajalugu. Tähtis osa on ka teatmekirjandusel. Kollektsioonis on 3 213 köidet, ilmunud enamuses 19. sajandi teisel poolel, väike osa ka varem, 18. sajandil. Ettekanne peaks innustama teiste meie memoriaalkogude uurimisele. Huvituti, kuidas suhtutakse kaasajal annetatavate isiklike raamatukogude vastuvõtmisesse ja säilitamisesse.

Ülikooli raamatukogus on rikkalik kogu **kirju.** Üle 2900 autograafi leidub Peterburi TA arhivaari ja Ermitaaži konservaatori F. L. Schardiuse (1795—1855) kogus. Seal sisalduvaid inglisekeelseid kirju uuris Ajaloo-Keeleteaduskonna III kursuse üliõpilane **H. Tankler.** Ettekandest selgus, et selles kogus on kirju, kirjade katkendeid ja ainult inglise või ameerika päritoluga allkirju 115 autorilt, kelleks on mitmesugused riigi- ja poliitikategelased, teadlased ja kirjanikud, näiteks Inglise kuningas George IV, USA president Jefferson, füüsik Michael Faraday, kirjanikud Charles Dickens, Walter Scott jt.

Toome raamatukogu konverentsilt

Need materjalid annavad huvitavaid andmeid kultuuri ja teaduse ajaloole, nõudes põhjalikku uurimist ja väga paljude andmete väljaselgitamist.

Teisel konverentsipäeval tekitas kuulajates elavat huvi kõiki suuremaid raamatukogusid puudutavate küsimuste käsitlemine TPI Raamatukogu direktori **K. Kikase** ettekandes «Teaduslike ja spetsiaalsete raamatukogude fondide koostisest» ja **Kaja Noodla** ettekandes «TRÜ Teaduslik Raamatukogu ülikooli õppejõudude informatsioonivajaduste rahuldajana».

K. Kikas peatus järgmistel probleemidel: komplekteerimise koordineerimine, vähekasutatava kirjanduse tsentraliseeritud hoidmine ja printsiibi määramine selleks. Nimetatud küsimuste lahendamisel on rohkesti kogemusi välismaal (Inglismaa, USA, Rootsi, Saksa). On saabunud aeg neid praktiliselt lahendama asuda ka Eesti NSV-s. Et ette näha spetsialiseerumine ja komplekteerimise koordineerimine, on vaja asjast huvitatud raamatukogude vabatahtlikku kokkulepet. **K. Noodla** tegi kokkuvõtte TRÜ õppejõudude seas korraldatud küsitluse tulemustest informatsiooni vajaduse ja selle saamise kohta. Ilmnes rida puudusi raamatukogu töös: olemasolevate vahendite (uudiskirjanduse bülletäänide, koondkataloogide ja mitmete bibliograafiliste väljaannete, RVA jne.) mitteküllaldane ärakasutamine, liiga vähene väliskirjandus, eriti perioodika saamine, ebatäpsusi süstemaatilise kataloogi liigituses jt. Märgiti ka passiivsust ja raamatukogu puudulikku kasutamisoskust osa õppejõudude poolt. Kahjuks olid ettekannet kuulamas ainult üksikud õppejõud, küllap just need, kes nagunii raamatukogu ja ta muredega kursis on.

Nimetatud ettekanded rõõmustasid külalisi Riiast ja Leningradist, kes arvasid, et taoliste ülemaailmsete raamatukogulike probleemide tõstatamine ja arutamine ühe raamatukogu konverentsil näitab õiget suhtumist ja arusaamist raamatukogu ülesannetest lugeja ees praegu ja tulevikus.

«Uuem ajalooalane kirjandus ja selle kasutatavus TRÜ Teaduslikus Raamatukogus» oli **Tiiu Aava** ettekande teema. Rahulolematust põhjustab Teaduslike Raamatukogude Keskkollektorilt saadava sundeksemplari sisuline temaatika. Analüüsi tulemusena, arvestades TRÜ raamatukogu ülesandeid, on meie raamatukogus vajalikke ajalooalaseid väljaandeid 56,4%, ajutise väärtusega 10,4% ja mittevajalikke 33,2%. Otstarbekas oleks komplekteerimisel detailiseerida sundeksemplari temaatilist plaani sisuliselt, lugemisotstarbe ja lugejamäärangu järgi.

Sotsialistliku võistluse küsimusi raamatukogus valgustas põhjalikult **Kalju Lepik.** Võistluse organiseerimisel esineb raskusi, sest puudub raamatukogude omavaheline vahetu kontakt ja igal raamatukogul on erinevad tingimused. Töötulemuste tutvustamine ja propageerimine võrdsetel alustel looks eeldused võistlusolukorra tekkimiseks. Siiani ei ole küllaldaselt arvestatud ka materiaalset stiimulit.

Uudseks raamatukogu koverentsil oli raamatuhügieeni- ja restaureerimisküsimuste käsitlemine. Ülikooli raamatukogus loodi vastav osakond suhteliselt hilja ja seepärast oli kõigil huvitav kuulda, kuidas, milliste teadmiste, katsetuste, kui suure kannatlikkuse ja armastusega teevad seda tööd meie restauraatorid ja hügienistid.

Väga asjatundliku ettekandega vanadest nahaparkimisviisidest ja nahkköite kaunistustehnikatest esines **Endel Valk-Falk.** Mitmesuguste köidete restaureerimisest praktilise töö tulemusena rääkis **Virve Nagel.** Paberi konserveerimisest ja restaureerimisest käsitsi ning valamise teel andsid ülevaate **Aime Espenberg** ja **Liidia Noodla.** Tintidest ja nende elektroforeetilisest ning paberkromaatilisest iseloomustamisest tegi ettekande **Maie Bender.** Raamatukogus toimuvast võitlusest hallitusega oli välja kasvanud **Elli Kooli** ettekanne «Formaliini kasutamisest hallitusseente hävitamisel».

Raamatukogu 3. teaduslikku konverentsi võib pidada hästi korraldatuks. Rõõmustas rohkearvuline kuulajaskond, elav reageerimine ettekannetele ning see, et kõik esinejad, ka need, kes avariiolukorra tõttu raamatute ümberpaigutamisega pidevalt ametis olid, suutsid oma töö hästi teha.

M. KÜMNIK

NB!

Kolmapäeval, 24. aprillil kell 18 NB-toorium (peah. aud. 139).

Üleliidulisest noorte teadlaste nõupidamisest:

— Noorte teadlaste põhiprobleem.

— Kas tulevikus 5% töötajaid ja 95% üleliigseid?

— Kas poliitika on teadlasele vajalik?

Räägib konverentsist osavõtja Laur Karu.

Kommunistid otsustasid

AJALOO-KEELETEADUSKONNA PARTEIKOOSOLEKU OTSUS 16. APRILLIST 1968. A. AJALEHE «TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL» TÖÖST

Ajaloo-Keeleteaduskonna parteikoosolek, läbi arutanud EKP TRÜ Komitee otsuse 26. II 1968. a. ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» tööst ja ära kuulanud S. Endre, J. Peegli ja E. Puusempi ettekanded ning neile järgnenud sõnavõtud, märgib, et teaduskonna kommunistid ei kasuta ülikooli ajalehte veel küllaldaselt kui poliitilise kasvatustöö tõhusat vahendit.

Koosolek kiidab heaks EKP TRÜ Komitee ülalmainitud otsuse ja otsustab selle elluviimiseks:

1) nimetada teaduskonna esindajaks ajalehe juurde ja ajalehe toimetuse kolleegiumi liikmeks kommunist Enn Koit,

2) nõuda parteibüroolt vähemalt üks kord poolaastas teaduskonna parteielu probleemide käsitlemist ülikooli ajalehe veergudel,

3) nõuda, et teaduskonna kommunistid kasutaksid senisest hoopis enam ülikooli ajalehte kommunistliku kasvatustöö vahendina, avaldades seal nii poliitilise, pedagoogilise kui erialase sisuga kirjutusi,

4) juhtida toimetuse tähelepanu vajadusele, et ajalehe veergudel organiseeritaks sagedamini diskussioone üliõpilaselu aktuaalsetel teemadel.

H. PALAMETS

TÄHELEPANU!

17. aprillil 1968. a. toimus ELKNÜ TRÜ Komitee pleenum. Pleenumi päevakorras oli:

1. Organisatsioonilised küsimused. 2. Kandidatuuride esitamine ELKNÜ kirjanduse- ja kunstipreemiatele.

● Pleenum otsustas vabastada T. Suti I sekretäri kohustest ja H. Eomoisa ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri kohustest. Pleenum valis ELKNÜ TRÜ Komitee I sekretäriks Sirje Endre, vabastades ta ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri asetäitja kohustest. Pleenum valis ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri asetäitjaks ja büroo liikmeks Peeter Vihalemma. Pleenum valis Kalle Morna komitee mittekoosseisuliseks sekretäriks ja büroo liikmeks.

● Pleenum esitas TRÜ komsomoliorganisatsiooni poolt ELKNÜ kirjanduse- ja kunstipreemiate kandidaatideks kirjanik A. Valtoni, kunstnik O. Marani, pianist A. Valdma, helilooja V. Ojakääru ning K. Irdi ja M. Ündi.

Lähemalt ajalehe järgmises numbris.

meil on küllap

TOOMAS SUTT

Milles näete komsomoliorganisatsiooni põhifunktsiooni kõrgemas koolis?

Selle üle on palju vaieldud ja nõutud komsomoliorganisatsiooni funktsioonide täpsemat piiritlemist. Minu arvates on kõrgema kooli komsomoliorganisatsioonil praegu selgelt väljakujunenud ja end igati õigustanud kolm põhifunktsiooni:

1) komsomoliorganisatsioon on üliõpilaste **poliitiline organisatsioon,** mis peaks haarama endasse üliõpilaskonna eesrindlikuma ja sotsiaalselt küpsema osa; 2) komsomoliorganisatsioon toimib kõrgemas koolis kui **üliõpilasorganisatsioon** — tema kompetentsi kuulub üliõpilaskonna ees seisvate kõige tähtsamate probleemide lahendamine ja üliõpilaskonna ühiskondliku tegevuse üldine juhtimine (parteiorganisatsiooni juhtimisel); 3) komsomoliorganisatsioon on üliõpilaste huvide ja õiguste kaitsja. Selline jaotus on muidugi suhteline ja tegelikus elus on kõik need kolm külge üksteisega tihedalt läbi põimunud.

Millised on Teie arvates olnud TRÜ komsomoliorganisatsiooni arengu põhisuunad ja saavutused viimastel aastatel?

Olen ülikooli komsomoliorganisatsiooni tegevusest osa võtnud 5 aastat. Kõige tähtsamaks saavutuseks pean **komsomoli autoriteedi suurenemist** ja komsomoliaktiivi poliitilise aktiivsuse kvalitatiivset kasvu. Tähtsaks vahendiks selle saavutamisel on olnud **avalikkuse printsiibi** järjekindel rakendamine — olgu see siis poliitilistes diskussioonides, komsomolifoorumitel, meie ülikooli komsomoliorganite valimisel või nende tegevuse valgustamisel. Märgatavalt on kasvanud üliõpilaste huvi aktuaalsete poliitiliste ja sotsiaalsete probleemide vastu.

Vahetevahel tahetakse ülikooli komsomoliorganisatsiooni tegevuse taga näha ühe või teise isiku subjektiivseid seisukohti. See on ekslik ja poliitiliselt lühinägelik vaade. Oleme juhindunud oma tegevuses **marksistlik-leninlikest põhimõtetest** (millega meil ülikoolis on olnud võimalus päris põhjalikult tutvuda) ja uus põlvkond on need kompromissitult omaks võtnud. Nad on saanud meie **tegevusjuhiseks.**

Oleks naiivne arvata, et saavutatud edu üliõpilaste suhtumises komsomoli ja sotsiaalsetesse probleemidesse on tulnud kerge vaevaga. Seepärast peamegi oma kohuseks võidelda resoluutselt kõige selle vastu, mis õõnestab noorte usaldust komsomoliorganisatsiooni suhtes, nii ülikoolis kui ka väljaspool seda.

Ei möödu peaaegu ühtegi komsomolikoosolekut ega kongressi, kus ei kurdetaks komnoorte passiivsuse üle. Kas Teie arvates jõuab komsomoliorganisatsioon ükskord niikaugele, et kõik komnoored oleksid aktiivsed?

Praegu, kus praktiliselt peaaegu iga vastavaealine noor kuulub komsomoli (ülikoolis näiteks on komnoorte arv 90% üliõpilaste arvust), on mõttetu püstitada loo-

ÜLIKOOLI KOMSOMOLIKOMITEE PLEENUMILT

KÕRGEMATE KOOLIDE KOMSOMOLIORGANISATSIOONIDE ÜLESANNETEST ÜLKNÜ KESKKOMITEE III PLEENUMI JA ELKNÜ XIV KONGRESSI OTSUSTE ELLUVIIMISEL

ELKNÜ Keskkomitee esimese sekretäri R. POLLIMANNI ettekande teesid.

Meie ajal ei saa keegi olla kõrvaltvaataja, vaid peab aktiivselt sekkuma oma organisatsiooni ellu, tagama komsomoliorganisatsiooni autoriteedi ja mõjuvõime kasvu noorsoo hulgas, täitma meie komsomoliorganisatsioonile Kommunistliku Partei poolt antud ülesanded.

Kindel ja konkreetne osa noorsoo kommunistliku kasvatamise protsessis kuulub kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonidele.

NLKP XXIII kongressi, meie partei Keskkomitee ja valitsuse otsused on seadnud kõrgemate koolide ette väga vastutusrikkad ülesanded spetsialistide ettevalmistamisel. On selge, et seoses teaduslik-tehnilise revolutsiooniga suureneb järjest ühiskonna taastootmise protsessis üliõpilaskonna kvantitatiivne kui ka kvalitatiivne osatähtsus, pidevalt kasvab vajadus uue kvalifitseeritud kaadri järgi. Näiteks viisaastaku lõpuks tõuseb iga-aastane vastuvõtt esimestele kursustele 900 tuhandeni, üliõpilaste üldarv aga 5 miljonini. NLKP XXIII kongressil märkis L. I. Brežnev, et «Nõukogudemaa ammutab kaadrit majandusliku, parteilise, riikliku, diplomaatilise ja sõjaväelise töö jaoks, kogu ühiskondliku tegevuse jaoks peamiselt spetsialistide hulgast, kes on lõpetanud kõrgema kooli». Siit tuleneb ka nõue, mida tänapäeval esitatakse kõrgema kooli lõpetanule. Sotsialistlikus ühiskonnas peab tõeline, täisväärtuslik spetsialist olema eelkõige ideeliselt veendunud võitleja marksistlik-leninlike ideaalide eest. Nõukogude spetsialistil peavad olema laiahaardeline teaduslik maailmavaade ja sügav erialane ettevalmistus, ta peab üles näitama kõrget töökultuuri, iseseisvust ja initsiatiivi. Ta peab tundma ühiskonna arengu seaduspärasusi ja oskama neid ära kasutada igas konkreetses situatsioonis, olema töötajate kollektiivi organiseerijaks ja kasvatajaks, kõrgete moraalsete ja kodanikuomaduste kandjaks. Teiselt poolt tuleb aga arvestada, et tänapäeval toimuvad teaduse ja tehnika arengus 5—6 aasta jooksul sellised muudatused, milliste jaoks varem läks vaja paljusid aastakümneid. See kohustab kõrgemaid koole ette valmistama spetsialiste, orienteerudes mitte ainult tänastele, vaid ka homsetele vajadustele. Seega peab üliõpilane 5—6 aasta jooksul omandama mitte ainult tohutu hulga teadmisi, vaid temast peab välja kujunema ka organisaator, ühiskonnategelane, poliitiline võitleja. Sellised on lühidalt need nõuded, mida kõrgemale koolile dikteerib ühiskonna arengu protsess.

Üliõpilaskond moodustab vabariigi komsomoliorganisatsiooni ja noore intelligentsi hulgas olulise osa. Praegu on kõrgemates koolides ligi 9 tuhat kommunistlikku noort. ELKNÜ Keskkomitee poolt võetud suund kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonide ärakasutamisele komsomoli ees seisvate teoreetiliste probleemide uurimiseks ja lahendamiseks on ennast igati õigustanud. Aktiivselt võtsid vabariigi kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonid osa üleliidulisest üliõpilaskonverentsist, teoks sai ka vabariigi üliõpilaskonverents. Tallinna Polütehnilise Instituudi ja Tartu Riikliku Ülikooli komsomolipere kaasabil korraldasime komsomolitöötajatele ka esimese teaduslik-praktilise konverentsi organisatsioonilise töö küsimustes. Kuid vaieldamatult on selge, et kaugeltki mitte kõiki võimalusi pole veel ära kasutatud nii kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonide endi töös kui ka väljaspool kõrgemat kooli.

Kõrgemas koolis toimub üleminek teadlikumale ja sihikindlamale tegevusele, oma peamiste eluplaanide otsesele täideviimisele. Suurem osa noori inimesi külastab kiiresti psühholoogilise barjääri keskkooli ja kõrgema kooli vahel ja leiab endale kõige optimaalsema õppe- ja elurežiimi. Mõnikord aga värske üliõpilane, olles saanud olukorda, mis erineb keskkoolioludest kasvõi selle poolest, et siin pole klassijuhatajat, kes teostaks igapäevast järelevalvet, püüab maksimaalselt vähendada õpingute aega, seneks et nii-öelda mõnu tunda «magusast» üliõpilaselust, uutest meelelahutustest, mis ootd kättesaamatud keskkoolipõlves. Vahel juhtub, et seinse elu kestab mitte ainult esimesel kursusel, vaid ka hiljem. Eksamitest ja arvestustest püüavad mõned üle saada iga hinnaga, ainult mitte sügavate teadmiste omandamise teel. Nii jääb üliõpilaste osa õppeasutuses real juhtudel peamiselt teadmiste formaalseks omandamiseks. Eriti haib on see, et selline olukorraga ollakse õpperuhmades sageli harjunud, sugavalt nägemata vajadust õpitu konkreetseks rakendamiseks tulevikus. Pahatihti kandub selline meeleolu üle kogu õpperühmale ning selle tulemuseks on noudlikkuse vähenemine üksteise suhtes. Seega on kõrgema kooli komsomoliorganisatsioonis keskse kohal üliõpilastes vastutustunde kasvatamine hea õppeedukuse suhtes. See on nõue, mille täitmisele peab lähenema eriti hoolikalt. Eelkõige on komsomolikomiteed kutsutud aktiivselt kaasa aitama parteiorganisatsioonidele ja rektoraatidele õppeprotsessi organiseerimisel, tähelepanuikult õppima tundma ja analüüsima üliõpilaste ajabilanssi ning mitteedasijõudmise põhjusi, tegema konkreetseid ettepanekuid rektoraatidele õppeprotsessi täiustamiseks. Selliseit on antud seisukonad formuleeritud meie komsomolikongressi resolutsioonis.

Kolgepealt tahaksin rõhutada, et kõigi nende ülesannete lahendamine peab eriti hoolika aiguse saama juba esimesel kursusel, sest siin on komsomoliaktiiv veel uus ja teatud mõttes seega nõrgem. Meie maa kõrgemate koolide parimad komsomoliorganisatsioonid on välja töötanud palju mitmekesiseid õpe-kasvatustöö vorme ja meetodeid, eriti mis puudutab tööd esimese kursuse üliõpilastega.

Meie vabariigis langes 1966/67. õppeaastal välja 1586 üliõpilast. Aga meenutame, et ühele üliõpilasele kuiutab riik aastas keskmiselt 1000 rubla.

Meie peame siin otsustavalt muutma oma nõudlikkust iga üliõpilase vastu — iga halva õppeedukuse fakt, arvestuse võlgnevus, eksamil läbikukkumine ja lõpuks väljaheitmine p e a b o l e m a e e l k õ i g e a r u t e l u o b j e k t i k s k o m s o m o l i g r u p i s. Seda kahjuks palju ei tehta. Nii olid 855 üliõpilasel talvise eksamisessioni tulemusena võlgnevused. Miks komsomolikomitee, komsomoligrupid lepivad sellise olukorraga aastast aastasse? Võib tekkida muidugi nii paljudegi suhtes seisukoht, et nad on elukutse valikul vea teinud. Meie rahvamajanduses valitseb küllaltki tõsine töökäte puudus ja siin me ei saa lihtsalt leppida teatud mõttes ajaraiskamisega õppimisei kõrgemas koolis. Aga kui palju on meil veel neid üliõpilasi, kes kuidagi õpivad ainult kolmedele, täna kolm, homme, kui materjal läheb raskemaks, ongi kaks käes! Ja tulemus — kas väljalangemine või ainult küllaltki nõrk spetsialist. Meil komsomolis on küllaltki palju töövorme, et siin kaasa aidata rektoraatidele: regulaarne õppetulemuste arutelu komsomolikoosolekutel ja büroodel, sotsialistlik võistlus parima õpperühma nimele, mitmesugused ankeetküsitlused, nagu seda tehakse Tallinna Polütehnilises Instituudis ja Tartu Riiklikus Ülikoolis, et välja selgitada ühe või teise õppevormi ning aine õpetamise head ja halvad küljed. Et omalt poolt teatud määral ergutada arenevat võistlust kõrge õppeedukuse eest, seadsime singe iga-aastased ELKNÜ stipendiumid parimatele üliõpilastele nii hea õppeedukuse kui aktiivse osavõtu eest ühiskondlikust tööst.

Muidugi oleks väär mitte rääkida reast objektiivsetest põhjustest, mis avaldavad mõju õppeedukusele kõrgemas koolis. Pleenumil märgiti, et suur tarvidus rahvamajanduses spetsialistide järgi ei luba praegu vähendada vastuvõtu kontingenti. Ligi 70% astub kõrgemasse kooli otse keskkoolipingist ja konkurss on küllaltki tagasihoidlik või pole üldsegi! Antud olukorras saab olla vaid üks tee — parema kontingendi ettevalmistamiseks laiendada kõrgema kooli ja keskkooli vahelisi sidemeid mitmesuguste ainekonkursside, olümpiaadide, ettevalmistuskursuste kaudu. Selles osas on meil vabariigis küllaltki kogemusi olemas.

Siinjuures tahaksin rõhutada asjaolu, et teadmiste formeerimisel peab järjest suurem osa kuuluma üliõpilaste teaduslik-tehnilistele ühingutele. Peamine seisab selles, et kaasa tõmmata teaduslikule uurimistööle kogu üliõpilaste põhimass, kujundada igas üliõpilases teaduslike otsingute vilumusi. Osavõttu teaduslikust loomingust ja uurimistööst tuleb vaadelda kui vahendit üliõpilases huvi ja armastuse kasvatamiseks oma eriala teadmiste vastu. Siin ei saa komsomoliorganisatsioon mitte mingil juhul jääda kõrvale: üliõpilaste osavõttu teaduslik-tehnilistе ühingute tööst tuleb vaadelda kui kommunistliku noore poolt ühe vastutusrikka ja konkreetse komsomoliülesande täitmist.

Üliõpilaste praeguse põlvkonna moodustavad peamiselt pärast sõda sündinud noored. Nende sotsiaalne karastumine toimub ajajärgrui, mil tormiliselt areneb nõukogude majandus, tõuseb rahva kultuuritase ja heaolu. Meie üliõpilasi iseloomustab eelkõige vastuvõtlikkus kõige uue suhtes, suur aktiivsus sotsiaalse elu valdkonnas, märgiti pleenumil.

Samal ajal toob teaduse ja ühiskonna areng endaga mõnikord kaasa paratamatult varem saadud teadmiste ümberhindamise. See asjaolu ja minevikus esinenud subjektivismi elemendid ning läbimõtlematud eksperimendid kutsuvad mõnikord üksikutes üliõpilastes esile mõningaid ekslikke hinnanguid ja arvamusi, põhjustavad ühiskondlikku passiivsust ja kalduvust kritikaanlusse. Mõistagi, me peame alati hindama parteilist ja printsipiaalset kriitikat. Juba V. I. Lenin märkis, et parteiline kriitika peab olema seltsimehelik, otsekohene, diplomaatiast ja väiklastest arvetoiendamistest vaba, tema väärtust ei määra väljenduste teravus, vaid tõepärasus, argumenteeritus, tõstatatud küsimuse tähtsus, see kasu, mida ta toob.

Oleks muidugi väär hukka mõista üliõpilaste püüdu mõtelda dialektiliselt, iseseisvalt selgusele jõuda kõige keerukamates teaduse ja ühiskondliku elu probleemides. Kuid jutt on sellest, et komsomolil pole siin õigust asuda neutraalsele positsioonile, neid tunnetus- ja lahtimõtestamisprotsesse kõrvalt jälgida. Komsomoliorganisatsioonide otseseks kohuseks on järjekindlalt aidata igal üliõpilasel kujundada realistlikke vaateid elule, kindlaks määrata oma koht kommunistliku ülesehitustöö ülesannete lahendamisel. Küsimus ei ole mitte ainult iga üliõpilase kohast, vaid kogu üliõpilaskonna vastutusest ühiskonna ees, vastutustundest oma tegude suhtes. Tahaksin siinjuures meenutada NLKP Keskkomitee peasekretäri sm. L. I. Brežnevi kõnet Moskva linna parteiorganisatsiooni konverentsil 29. märtsil s. a. L. I. Brežnev märkis, et «kommunismi laiahaardelise ehitamise tingimustes suurenevad nõukogude, ametiühingute, komsomoli ja teiste töörahva massiorganisatsioonide vastutus ja osa. Kommunistlik Partei kui meie ühiskonna kogu poliitilist süsteemi juhtiv jõud ühendab ja suunab kõigi riiklike ja ühiskondlike organisatsioonide tegevust. Partei peab põhimõtteliselt tähtsaks, et kõik massiorganisatsioonid tegutseksid oma õiguste ja funktsioonide raames julgelt ja kindlalt, et kommunistid, kes töötavad nendes organisatsioonides, suhtuksid asjasse täie vastutustundega, ilmutaksid rohkem initsiatiivi ja loomisvaimu. Partei juhtiva osa suurenemine ning nõukogude, ametiühingute, komsomoli ja kõigi töörahva massiorganisatsioonide osa suurendamine on omavahel seotud ja vastastikku tingitud protsess, mis peegeldab meie sotsialistliku korra sügavalt demokraatlikku iseloomu.

Kommunistliku ülesehitustöö ja noorsoo ideoloogilise kasvatamise suurenevad mastaabid ja keerulisus esitavad komsomolitöö stiilile ja meetoditele järjest suuremaid nõudmisi. Käsitledes komsomolisisese demokraatia arendamise probleeme, tahaksin eelkõige öelda, et seda tuleb teha alati lahutamatus ühtsuses komsomolidistsipliini edasise tugevdamise ja demokraatliku tsentralismi leninlike printsiipide rakendamisega komsomolitöös. Meie komsomoliorganisatsioonide organisatsioonilise ja ideoloogilise töö vormide ja meetodite kogu kompleks ei jää muutumatuks, ta nõuab meie käest loovat mõtlemist, teaduslikku lähenemist noorsooprobleemidele. Kõigi nende otsingute iseloomustavaks jooneks on see, et meie ees ei ole küsimus nii-võrd selle töö mahust, kui-võrd eelkõige sellest, kuidas teha. Komsomolitöös on vajalikud otsingud, julgus uurimine, mõnikord eksperimendid ja mõttejulgus, kuid kõige selle juures on vaja, nagu rõhutas V. I. Lenin «rahulikult mõelda töö üle tervikuna». Mitte sugugi, mitte mingil juhul ei saa aga nõustuda õigustamatu killustamisega järelduste tegemisel, liigne kiirustamine järelduste tegemisel võib kasu asemel vaid kahju tuua, eelkõige just kasvatustöös.

ELKNÜ XIV kongress märkis, et kõrgemate koolide komsomoli peamiseks ülesandeks on üliõpilaste — tulevaste spetsialistide kasvatamine Kommunistliku Partei ja nõukogude rahva kangelaslike traditsioonide, marksismi-leninismi teooria sügava mõistmise vaimus. Marksistlik-leninliku teooria omandamiseks, üliõpilastes kommunistliku veendumuste kujundamiseks on kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonid kohustatud oma tegevusega kaasa aitama NLKP Keskkomitee otsuse «Abinõudest ühiskonnateaduste edasiarendamiseks ja nende osa suurendamiseks kommunistliku ülesehitustöös» elluviimisele. Hiljuti toimunud Eestimaa KP Keskkomitee pleenumil antud otsuse täitmist analüüsides märgiti, et vabariigi kõrgemates oppeasutustes on ühiskonnateaduste õpetamine paranenud nii ideeis-teoreetilise kui pedagoogilise taseme seisukonalt. Kuid kahjuks ei olnud ka vaba puudusteist: ühiskonnateaduste loengutel ei poorata veel kunagist tähelepanu kõige uuematele ja aktuaalsematele nähtustele ümiskondlik-poliitilises elus ja nende nähtuste tõigendamisele marksismi-leninismi seisukonalt. Üliõpilaste huvi kasvuga ühiskonnateaduste vastu peab käima kaasas ka nende ainete õpetamise taseme tous, sest lõppude lõpuks kujuneb ühiskonnateaduste õpetamise tulemusena välja üliõpilase marksistlik-leninlik maailmavaade kui ka tema ühiskondlik ja poliitiline kasv. See on vajalik seda enam, et partei peab oma konuseks tema kõik võimaliku, et meie noorsugu võtaks üha laiaidasemalt ja aktiivsemalt osa meie maa ühiskondlikust ja poliitilisest elust. Lähenedes nendele probleemidele komsomoli seisukohalt, on komsomolikomiteedel koos ühiskonnateaduste kateedritega ronkem vaja noonitseua seine eest, et ühiskonnateaduste tundmaõppimine oleks tihedalt organiliselt seotud üliõpilaste maailmavaate kujundamisega. See on võimalik ainult orgaanilise ühtsuse saavutamise teel marksismi-leninismi teoreetilise tundmaõppimise ja üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise praktika vahel. On kahtlemata selge, et üliõpilaste teadmiste ja energia õige kasutamise korral võivad nad anda suurema panuse komsomoli kogu kasvatustöösse. Nii pleenumi ettekandes kui sonavõttudes märgiti, et tuleb pidada õigeks taotlust luntada ühiskondlik-poliitilise praktika konustusliku elemendina ühiskonnateaduste tundmaõppimisse. Sellе all tuleb mõista üliõpilase loengutest tööd, tegevust propagandistina, kultuur-haridustöös ja seltsitöös. Seneaiaseid kogemusi meil juba on. Uraali Riikliku Ülikooli Majandusteaduskonnas kirjutab naiteks iga üliõpilane õppeaasta jooksul referaadi põhikonoomia mingi aktuaalse probleemi kohta ja esineb sellega laia kuulajaskonna ees. Tjumeni obiasti patjuglis korgemates õppeasutustes on teaduslikku kommunismi õppivatel üliõpilastel konustus pidada vänemalt üks loeng ühiskondlik-poliitilisel teemal. See on arvestuse konustusiik eeltingimus, alles pärast seda lubatakse üliõpilane eksamile. Ühe sõnaga kõne all on üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise aktiivsuse tõstmise vajadus. Siin väärib tähelepanu Tallinna Polütennilises Instituudis üliõpilaste ühiskondliku tegevuse kohta toimunud atesteerimine. Üldse oli pleenumil palju juttu sellest ja avaldati motet, kas mitte diplomi juurde lisada ametlikus korras ühiskondlik atestaat?

Möödunud aastal, nõukogude võimu 50. aastapäeva tähistamiseks viidi läbi esmakordselt üliõpilastööde üleliiduline konkurss ühiskonnateaduste alal. Tundub, et see katse oli edukas. Konkursist võttis osa ligi miljon üliõpilast. Meie üliõpilased esinesid konkursil hästi. Eriti tuleb märkida Eesti Põllumajanduse Akadeemia lõpetanu Pikkar Joandi tööd «Üliõpilase ideaalidest», mis sai esimese preemia. Kuid kas me võime öelda, et meie vabariigi üliõpilaskond eriti aktiivselt võttis osa konkursist? 109 inimest, see on küllaltki tagasinoidlikult, aga Tallinna Konservatoorium ja Riiklik Kunstiinstituut jäid hoopiski kõrvale. Tänavu jätkub analoogiline konkurss ja on pühendatud ÜLKNÜ 50. aastapäevale. Meile teeb tõsist muret ka see, et vähe on veel ühiskonnateaduste kateedrite juures töötavaid ringe, mis muide ei etenda mitte viimast osa üliõpilaste maailmavaate kujundamisel. Kujukaks näiteks heas mõttes võiks siin olla Tartu Riikliku Ülikooli rahvusvaheliste suhete ring ja Tallinna Polütehnilise Instituudi rahvusvaheliste suhete ring ja Tallinna Polütehnilise Instituudi rahvusvaheliste suhete klubi tegevus.

Viimastel aastatel on meie noorsoo kasvatustöö vormid täienenud. Erilisel kohal nende hulgas nüüd, kus Kommunistlik Partei on püstitanud meie ette ülesande valmistada noorsugu ette sotsialistliku kodumaa kaitsmiseks, on kasvatada ennastsalgavaid patrioote, kes suudavad anda otsustava löögi igasuguse vaenlase kallaletungile. Siit tulenevad ka kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonide ees seisvad ülesanded: üliõpilastele sõjalis-tehniliste teadmiste ja kogu sõjalis-patriootiliku kasvatustöö läbiviimist ei saa panna ainult erikateedritele, vaid tuleb ära kasutada meil komsomolile omaseid töövorme. Komsomolikomiteedel on vaja tõsta nõudlikkust iga üliõpilase igakülgse ettevalmistamise suhtes oma kodanikukohuse täitmiseks. Kuid me teame teiega väga hästi, et veel nii mõnigi noor tunnetab ainult oma õigusi, nõuab nende vastuvaieldamatut rahuldamist ühiskonnalt, kuid ise samal ajal ei tunneta seda, et õigustega koos kälvad ühiskonna ees ka kohustused, mida tuleb täita.

ELKNÜ XIV kongress tegi ülesandeks kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonidele senisest suurema vastutustundega arendada ja rakendada elu üliõpilaselu korraldamisel omavalitsust, rohkem kanda hoolt üliõpilaste elu-oluga seotud küsimuste lahendamise eest. Võtame viimase ülesande — elutingimuslikud küsimused. Üle poole meie üliõpilastest elab ü h i s e l a m u t e s. Teatavasti sõltub tulevase spetsialisti ettevalmistus väga suurel määral neist tingimustest, milles ta elab ja puhkab, seda enam, et meil ühiselamutes suure ruumikitlusega hiilata ei saa. Real juhtudel komsomolikomiteed alahindavad tööd ühiselamutes, nähes selles ainult mingit sanitaar-elukondiikku eesmärki. Kuid siin ju jätkub üliõpilase maailmavaate, maitse, harjumuste kujunemise aktiivne protsess. Siin võib kasvatada selliseid iseloomujooni, nagu iseseisvus, printsipiaalsus, vastastikune abistamine, kollektiivsustunne. Teatavasti toimub mõnikord just ühiselamutes hoopis teravam ja otsekohesem mõttevahetus kui mõnel komsomolikoosolekul. Kõrgema kooli komsomoliorganisatsioonile on täiesti jõukohane olla samaväärne kaasotsustaja ja vastutaja koos rektoraatidega ühiselamutes kõigi küsimuste püstitamisel ja lahendamisel. Ja seda enam, et siin on kogemused juba olemas. Seega jõuame me ka ülesande esimese poole juurde — omavalitsuse korraldamine. Praegu on hädavajalik sõltuvalt õppeasutuse eripärast ja komsomoliaktiivi võimekusest, määrata kindlaks, millised funktsioonid tuleb lahendada omavalitsuse elluviimiseks komitee, teaduskonna ja õpperühma tasemel. Kõige selle juures oleks vajalik omavalitsuse elementide juurutamine tegelikkuses järk-järgult. Kui me teeme mõistlikke, läbikaalutud ettepanekuid parteiorganisatsioonidele ja rektoraatidele ning kindlustame nende täitmisel kõrge vastutustunde, siis on kindlasti iga mõistlik ettepanek vastuvõetav. Teiselt poolt tagab omavalitsuse funktsioonide täitmine üliõpilaste poolt teatud organisatsiooniliste kogemuste omandamise, mis on väga vajalikud tulevasele spetsialistile. Selles osas on heaks eeskujuks Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva töö praktika. Ehitusmaleva töö hindamisel ei ole sugugi esmane lähtuda ainult tehtud kapitaalmahutustest, vaid eelkõige tuleb ka arvestada maleva tööd kasvatuslikust aspektist nii üliõpilaste kui maarahva hulgas ning organisatsioonilise töö kogemuste omandamise seisukohast.

Kui aga vaadata sügavalt asja sisusse, siis kõrgemates õppeasutustes tehtav komsomolitöö tähendab omamoodi kaugsihikuga tegutsemist. Tänased üliõpilased — need ei ole mitte ainult tulevased tootmiskomandörid, pedagoogid, arstid, nad on ka meie komsomolikaadri reserviks. Komsomolitööle on iseloomulik, et tihedamini kui kusagil mujal (lihtsalt vanuse pärast) toimub kaadri vahetus, järelikult pidevalt on päevakorras kaadri järjekestvuse probleem. Komsomoli juhtiv kaader — see on väga lai mõiste, mis algab juba algorganisatsioonist ja lõpeb Keskkomitees. Viimasel ajal on üheks tähtsaks komsomolikaadri küpsuse näitajaks kõrgema haridusega inimeste olemasolu nende koosseisus. Praegu on meil vabariigis 16% komsomoli-algorganisatsioonide sekretäridest kõrgema haridusega. Me oleme selle poolt, et see osa veelgi kasvaks.

Me ei saa rahul olla veel ka vabastatud komsomolitöötajate haridusliku tasemega. Siin on muidugi ka omad objektiivsed põhjused, nagu küllaltki suur ja mitmekülgne töökoormus, palgatase, mis jääb tunduvalt maha noore spetsialisti töötasust, ja rida teisi faktoreid. Seetõttu esineb tõsiseid raskusi komsomolitöötajate kaadri komplekteerimisel kõrgema haridusega komsomoliaktiivi hulgast. Kuid eks needki raskused ole aja jooksul ületatavad. Praegu on meil vaja koos kõrgemate koolide komsomolikomiteedega tõsiselt mõelda edaspidise koostöö üle komsomolikaadri ettevalmistamisel, selle ülesande püstitas ka viimane komsomolikongress.

Tuleb öelda, et kõrgema kooli komsomoliorganisatsiooni ette seatud ülesannete lahendamine nõuab esmalt kõige aktiivsemat tööd nende probleemide ümber õpperühma komsomoliorgrupis. Elu nõuab kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonide ideoloogilise ja organisatsioonilise töö taseme tõstmist, nende tegevuse stiili ja meetodite täiustamist.

(Järg 3. lk.)

(Algus lk. 1)

sungit «Iga kommunistlik noor poliitiliselt aktiivseks!» Komsomoli kui poliitilisse organisatsiooni peaksid kuuluma meie noorsoo tõepoolest parimad esindajad. Tegelikus elus nii kujunebki, et **tõeline komsomoliaktiiv** (keda ei saa samastada valitud funktsionääridega) haarab endasse just sellised noored. Ja nende protsent ei ole meil mitte 90, vaid hoopis 10 või natuke rohkem. Kui juba rääkida protsentidest, siis meie eesmärgiks ei pea olema mitte komsomoli kuuluvuse protsendi viimine 100-ni, vaid järjest suurema hulga kõige võimekamate noorte kaasatõmbamine komsomoliorganisatsiooni sisulisse tegevusse.

Mis ajendas Teid töötama TRÜ komsomolikomitee sekretärina, mitte aga õpitud erialal?

Küsimus ise sisaldab küsija varjatud hinnangu ja on kaunis tüüpiline ning vääriks palju põhjalikumat vastamist, kui seda võimaldavad ajalehe piiratud veerud.

Otsuse töötada aasta komsomolisekretärina tegin pärast pikki kõhklusi ja arupidamisi. Tagantjärele vaadates leian, et toimisin õigesti.

Miks? Astusin komsomoli 1954. aastal (nii intensiivset selgitustööd kui tollal tänapäeval vaevalt veel esineb). Ei leidnud endale rakendust kooli komsomoliorganisatsioonis — tol ajal meil polnud veel komsomoliklasse ja neile neljale poisile, kes meist komsomoli kuulusid, vaadati kaunis viltu. Hiljem töötades tuli mul muuhulgas ka sekretäriametit (ühiskondlikel alustel) pidada, kuid see töö ei rahuldanud. Minu suhtumine komsomoli muutus kardinaalselt alles ülikoolis, aga ega siingi saanud asjad kohe selgeks. II kursusel valiti mind komiteesse ja alles puhtpraktilise töö kaudu hakkas minus kujunema veendumus poliitilise tegevuse vajalikkusest ja tähtsusest. Avastasin, et komsomoliorganisatsioon pakub selleks kõrgemas koolis hulganisti võimalusi.

Loomulikult oleks minulgi olnud mugavam ja kasulikum vahetult pärast ülikooli lõpetamist asuda tööle erialal. Ent me peame lähtuma **reaalsusest.** Tegelikus elus on nii, et mõnigi asi meil tugineb entusiasmile. Aga nii on see olnud vist mõnegi sotsiaalse nähtuse arengu algstaadiumis.

Hiljuti ühe oma ülikooli lõpetanud tuttavaga vesteldes mainisin, et pöördun lähemal ajal jälle studeerimise juurde tagasi. Järgnes küsimus (täiesti siiras): kes see loll siis on, keda sa endale asemele otsid? Rahustasin teda, et see on umbes samasugune nagu mina ja et selliseid lolle tuleb järjest rohkem juurde, mistõttu targad kaovad varsti hoopis ära. Nali naljaks, aga minu haritud tuttava suhtumine komsomoli ja poliitikasse pole kaugeltki erand, pigem tendents. Selle põhjusi me üldjoontes teame, kuid nende kõrvaldamine on kahtlemata pikaajaline protsess. Hea, et oleme sellega juba alustanud.

Tundub siiski, et viimasel ajal on ka noorte teadlaste hulgas märgata huvi elavnemist poliitika ja sotsiaalsete probleemide vastu. Minu arvates on komsomolil siin üks väga raske, aga seda tänuväärsem tööpõld.

Mis üllatas Teid komsomolitööl kõige enam?

Ei oleks osanud arvata, et nii lühikese aja jooksul võib nii suurel määral muutuda ettekujutus sellest, kuidas ühiskondlikud protsessid toimuvad, kuidas neid juhitakse jne. Et mõista sügavalt meie ühiskonnas toimuvat, peab tõepoolest, nagu öeldakse, nelja jalaga selle sees olema. Kui näiteks keegi tahab saada ühiskonnateadlaseks, siis peab ta igal juhul sellise «praktilise poliitkooli» läbi tegema.

Mida saite komsomolitöös olles isiklikult endale oma isiksuse arendamiseks?

Eelkõige oskusi tööks ja suhtlemiseks inimestega. Seda tarkust, mida omandad töös inimestega, ei ole võimalik saada ühestki paksust raamatust. Eriti hindan tublit annust elutarkust, mida selline töö päris ohtrasti annab. Kui ma pärast keskkooli lõpetamist arvasin, et minust ei saa iialgi pedagoogi,

▶

(Algus lk. 2)

Kõrgemates koolides ei saa ega tohigi üliõpilaselu ühtki tähtsamat probleemi lahendada komsomoli osavõtuta. Kõik võimalused selleks on praegu kõrgemas koolis olemas ja seega sõitub siin esmajoones olukord komsomolikomiteede aktiivsusest ja autoriteedist, mis aga tuleb ise endale luua.

Kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonid lahendavad kõige erinevamaid küsimusi loovalt ja julgelt. Kuid elu nõuab veel rohkem! Seepärast on vaja seniseid kogemusi kriitiliselt analüüsida ja üldistada, otsida ja leida veel mõjuvamaid töövorme, kainelt hinnata oma tegevuse tulemusi, osata pidevalt perspektiivi näha. Kõik see eeldab organisatsioonilise töö taseme tõusu igas kommunistlikus noores vastutustunde suurenemist oma kohustuse täitmise ühiskonnas: «Aidata parteil kasvatada noorsugu kommunismi vaimus, kaasa tõmmata teda uue ühiskonna praktilisele ehitamisele, ette valmistada igakülgselt arenenud inimeste põlvkonda, kes hakkab elama, töötama ja juhtima ühiskonna asju kommunismi ajal.» Partei poolt antud ülesanded on ja jäävad alati meil juhtmotiiviks, sest oleme Kommunistliku Partei aktiivsed abilised, reserv ja töötame otseselt parteiorganite juhtimisel. Peab ütlema, et vabariigi parteiorganisatsioon pidevalt tunneb sügavat huvi komsomolitöö ja -tegevuse vastu. Seda tõendas veel kord meie komsomoliorganisatsiooni XIV kongress. Kongressi tööst võtsid osa delegaatidena kõik EKP KK büroo liikmed, kõik partei linna- ja rajoonikomiteede esimesed sekretärid, see on suure tähelepanu tunnistuseks kogu vabariigi komsomoliorganisatsioonile. Tuleb märkida, et kaks kolmandikku kongressi delegaatidest kuulus kuulsusrikka Kommunistliku Partei ridadesse, mis veel kord näitas, et vabariigi komsomoliorganisatsioonis viiakse pidevalt ja kõrvalekaldumatult ellu NLKP XXIII kongressi otsust parteilise tuumiku tugevdamise kohta komsomolis. Parteiorganite aktiivsel toetusel valiti 1967. a. komsomoli-algorganisatsioonide sekretärideks 477 noort kommunisti (1967. a. 18,5%, 1966. a. 12,5%). Ja see on ka täiesti loomulik tendents.

Ettekande ajaline piiritlus ei lubanud peatuda kõigil meie kõrgemate koolide komsomolielu probleemidel, ma loodan, et sõnavõtjad juba ise toovad neid esile ning avaldavad konkreetseid mõtteid selle kohta, kuidas ellu viia nii ÜLKNÜ KK III pleenumi kui ka ELKNÜ XIV kongressi otsuseid.

Tehes kokkuvõtteid kongressi tööst, peame ütlema, et see oli meie komsomoliorganisatsiooni kaheaastase töö sügav ja põhjalik analüüs, seda enam, et kongressil olid esindatud kõigi meie noorsookategooriate esindajad ronkemaarvuliselt kui eelnenud XIII kongressil, enam oli töölisi, insener-tehnilisi töötajaid, üliõpilasi. Kongressil esitatud Keskkomitee aruanne ja sõnavõttude põhjal võib öelda, et komsomoliorganisatsioonide tegevusvormid ja meetodid on muutunud märgatavalt mitmekülgsemaks, paranenud on komsomolitöö teoreetiline tase. Ja seda just eelkõige sellepärast, et aruandeperioodil olid jõupingutused suunatud komsomoli mõju suurendamisele noorsoohulkades, komsomoli autoriteedi tõstmiseks ja komsomoli algorganisatsioonide töö aktiviseerimiseks. Kongress demonstreeris asjalikku ja läbimõeldud lähenemist inimese kommunistliku kasvatamise põhiprobleemidele, andis tunnistust meie noorte võitlusvõimest, ideoloogilisest ja poliitilisest küpsusest. See tähendab, et meie noorsootöning on sügavalt aru saanud nendest ülesannetest, mille lahendamisele meid kutsus NLKP XXIII kongress. Kongressil jäi püsima põhimõte: veel järjekindlamalt ja plaanipärasemalt viia läbi kasvatustööd diferentseeritult noorsoo kõigi kihtide, gruppide ja kategooriate suhtes. See jääb ka edaspidi Keskkomitee töö põhisuunaks.

Lõpuks tahaksin rõhutada veel ühte väga õiget mõtet kongressilt: komsomoliorganisatsiooni tähelepanu keskpunktis peab olema noor, nimelt inimene oma töörõmude ja muredega. Organisatsioon aga peab olema talle esimeseks abiliseks ja nõuandjaks, nimelt komsomoliorganisatsioon eelkõige eksisteerib noortele, mitte aga vastupidi. Seega on äärmiselt vajalik asetada praegu töö põhikoormus komsomoli-algorganisatsioonide reaalse kaalu suurendamisele noorte elu põhiküsimuste lahendamisel, mis on organisatsiooni elujõulisuse tagamise peamiseks vahendiks.

Noorsooteater ja Gorki

Hiljutine M. Gorki juubel leidis kajastamist kõigis vabariigi juhtivates teatrites. Kas sellepärast, et Gorkile keskkooliprogrammides nii suur osa on antud, või siis mõnel muul põhjusel — Noorsooteater leidis võimaluse tuua juubeliks lavale koguni kaks suure sõnameistri teost: «Ema» V. Panso dramatiseeringus ja lavastuses ning «Põhjas», mis oli TR Konservatooriumi lavakunsti kateedri III lennu diplomilavastuseks (lavastaja Grigori Kromanov). Võib julgesti öelda, et niisama erinevad kui on need kaks kirjandusteost, on ka nende interpretatsioon teatrilaval. See ei tohiks siiski keelata mõningaid võrdlusmõtteid, mis nagu ikka sellistel puhkudel pähe kipuvad.

«Emas» oli mõndagi head, eelkõige võib-olla see romantika hingus, mis jutustuse käsitlemisel koolitundides taotseb sageli kaduma minna. Teiselt poolt on tükis palju niisugust, mis tekitab rahulolematust. Juba algul häirib illustratiivsus, ümberjutustamine sõnadega ja tegevusega: lava taga loeb ilmetu hääl katkendit jutustusest, kirjeldades töölisaguli elu, laval illustreerib ansambel seda vastavate žestide ja tegevusega. Tundub nagu kangesti selle mooramaameeste-mängu moodi, kus üks pool teise tegevust ära püüab mõistatada. Ainult et vaatajal pole siin mõistatada midagi, kõik öeldakse ette.

Millekski muuks kui tarbetuks illustratiivsuseks ei saa nimetada ka neid valguspilte, mis lava kõrvale ekraanidele on projitseeritud. Pealegi langeb kujutis ebapuhtalt: sageli on osa pildist hoopis ekraanilt väljas, uurigu vaataja siis tumeda seina pealt, kui tahab! Pildid ei ole vastavuses, isegi mitte meeleolulises ega assotsiatiivses mõttes, laval toimuvaga, jäävad ebaorgaaniliseks ballastiks ja seega ainult segavad keskendumist. Ei tahaks uskuda, et see oleks kunstikavatsuslik.

Sellega seoses tekivad mõtted üldse eksperimendi osast teatrikunstis. Kunstide tohutu kiire areng kaasajal on pea peale pööranud paljud senised ettekujutused isegi niisugustes põhjapanevates küsimustes nagu kunsti funktsioonid, rääkimata sellest, mis puutub väljendusvahenditesse. On muutunud kunstniku ja vaataja vahekord, kunstiteose ja vaataja vahekord. Kunstnik jääb sageli vaid fikseerijaks, vaataja saab kaasautoriks, kunstiteos nende mõlema ühisloominguks. Olustikukunst toob kunsti igapäevasesse miljöösse, popkunst tahab seda miljööd omakorda kunsti kanda. Toimub omapärane kunsti ja elu segunemine, läbipõimumine.

Teoreetiliselt (ja miks mitte ka praktiliselt?) võiks ju väga hästi ette kujutada mingisugust omamoodi pop-teatrit, kus lava ja saali osad segunevad, kus tegevus kandub saali, kus publik hakkab improvisatsiooni korras kaasa mängima. Võib kujutleda tugevat emotsionaalset rahuldust sellisest kaasamängimisest, kus tegelikkuse poolt allasurutud emotsioonid vaatajas leiavad väljapääsu. Võib-olla on selline teater juba kusagil loodud. Igatahes pani «Ema» kohtustseen mõtted selles suunas liikuma, sest kui seal tavakohaselt hüütakse: «Püsti, kohus tuleb!», tekib vägisi tahtmine tõepoolest püsti tõusta. Et see kiusatus ainuüksi mind ei tabanud, nägin kõhklevast nihelusest, mis mu kõrval- ja eesistujaid samuti haaras. Ja olen kindel, et kui sel hetkel oleks publiku saanud kuidagi vabastada sissejuurdunud eelarvamuse ja harjumuse kütkest, mis käsib teatris vaatuse ajal vaikselt paigal istuda, oleks terve saal nagu üks mees käsule kuuletunud — see öeldi ju saali! Saal pandi kaasamängija ossa, ta pidi kujutama endast kohtusaali publikut. Kui ta ei allunud mängureeglitele, siis ainult seetõttu, et ta roll mängus polnud teise signaalsüsteemiga fikseeritud (mis on kahtlemata häbematu altvedamine mängujuhtide poolt!)

Aga muidugi, mängujuhid ei võtnudki oma partnerit publiku näol eriti tõsiselt. Publik oli nagu väikevenna osas, kellel lubatakse vanemate õdede-vendade mängust osa võtta — pealtvaatajana. Näib, nagu oleks kogu eelnev jutt siis ülearune: kõik oli ju nii nagu teatris ikka on olnud!

Siiski, siiski! Teater-mängujuht mängib ikkagi ebaausat kahe otsaga mängu. Publik lepiks osaga meelsasti. Aga just siis tuleb mängujuht ise teda rollis segama. Tegelased astuvad lavalt saali, teevad repliike vahetades jalutuskäigu ümber saali, suitsetavad, vestlevad, riivavad võibolla möödudes koguni äärmistel toolidel istujaid — nii et pealtvaatajail on võimalus tajuda nende lähedalolu kõigi meeltega (peale maitsmismeele!) — ja teevad seda imekspandava enesestmõistetavusega. Näitlejate mängu see ei sega, kuid pealtvaatajate «mängu» kindlasti. Nende sisseelamist oma rolli ei häiri selline saalis jalutamine mitte vähem, kui vastupidine, mõne pealtvaataja sekkumine laval toimuvasse, segab näitlejaid. Ei ole just mugav end toolil tagurpidi väänata, et näha, mis su seljataga toimub, meeldivam pole ka endistviisi istuma jääda, nägemaks eesistujate ponnistusi sama gümnastikaharjutuse sooritamisel.

Kui teatris kehtib vahe lava ja saali kui ühtse protsessi kahe liikme vahel, siis on seda ilmselt põhjendanud kogu senine teatri arengukäik. Lava ja saali ühtsus, kokkukuuluvus saab võimalikuks tänu nende erinevusele. Kui see vahe kaob, kaob ka saal ja lava, kaob teater meie senises mõistes, struktuuri lõhkumine viib amorfsusele, kui seda ei asendada uus struktuur, Ma ei eita mingi täiesti uut laadi teatri võimalikkust, kus lava ja saal on võib-olla täiesti sisutud mõisted. Kuid siis peaksid uuendused olema juba palju radikaalsemad ja järjekindlamalt läbi viidud. V. Panso ei ole seda ilmselt taotlenudki.

Nii jääb «Emast» vägisi mulje kui amorfsest lavastusest, kus eksperimendid jäävad kunstilise põhjenduseta ja mõjuvad stiililist ühtsust lõhkuvalt.

Kunstilise loogika seisukohalt jäävad põhjendamata mitmed stseenid, seda eriti massi juures. Meenub lendlehtede käest kätte andmine, kus peaprobleemiks näis kujunevat see, kas lehed satuvad prožektori vihku, nagu ette nähtud.

Kui näidend kõigele vaatamata siiski üsna tugevaid elamusi pakkus, siis eelkõige tänu kolmikule ema-Pavel-Andrei (vastavalt Lisl Lindau, Mikk Mikiver ja Heino Mandri). Võiks ju rääkida igaühest pikemalt, kuid vaevalt see midagi annab. Nende stseenide lihtne romantiline ilu ei kesta kirjeldamist. Lavastuse üldisel foonil tõusis see kolmnurk uhke püramiidina esile.

NEI KARRATU

Viie sõnavõtu teri

TRÜ komsomolikomitee 1968. aasta 4. aprilli laiendatud pleenumi III päevakorrapunkt LÄBIRÄÄKIMISED hõlmas 10 sõnavõttu poleemika taustal.

ELKNÜ TRÜ Komitee II sekretär SIRJE ENDRE andis laiendatud pleenumile ülevaate komitee õppesektori ja viimaste kursuste sektori tegevusest. Komsomolikomitee õppesektor on keemiaosakonna IV kursuse üliõpilase Anu Roosi juhtimisel erilist rõhku pannud tööle esimeste kursustega, kelle jaoks on toimunud seminarid Käärikul ja Tartus. Töös esimeste kursustega pöörati suurt tähelepanu sellele, et noored tudengid saaksid kiiresti kurssi ülikooli mitmepalgelise eluga, omandaksid õppetöö metoodilisi kogemusi, tutvuksid psühholoogiliste faktoritega inimestevahelistes suhetes.

S. Endre käsitles ka õppesektori praktilisi kogemusi nii töös osakondade õppesektoritega kui ka üleülikoolilises mastaabis.

Viimaste kursuste sektor (juhataja Külliki Mäetamm) alustas tööd hilja, kuid see-eest täie energiaga. Tõlgiti emakeelde töölesuunamise määrus ning jaotati see viimastele kursustele, jagati metoodilisi näpunäiteid pingeridade koostamiseks, grupporgidele tutvustati üksikasjalikult suunamismäärustikku. Suunamiskomisjonidest osavõtuks taotleti luba nii ELKNÜ TRÜ Komitee esindajaile kui ka kursuste grupporgidele.

S. Endre rõhutas oma sõnavõtus ka seda, et kahjuks ei saadud ELKNÜ Keskkomitee I sekretäri R. Pollimanni ettekandest ühtki praktilist näpunäidet töö korraldamise edasiseks parandamiseks.

RSR-i president, ajaloo-osakonna II kursuse üliõpilane REIN RUUTSOO kõneles Tartu komsomolile juba tuttavast informatsiooniprobleemist — sellest, et probleemi senine lahendamatus on tekitanud tõsist muret nii TRÜ komsomolikomitee ideoloogiasektorile kui ka RSR-ile. «Sellisele olukorrale aga ongi ju rakendatud nende valismaiste raadiojaamade tegevus, mille poole on taktilise informatsiooni saamiseks sunnitud pöörduma näiteks üliõpilane. Mitte see pole negatiivne, et üliõpilane saab sealt teda huvitavad andmed, negatiivne on see, et koos faktidega saadakse ka nende faktide teatud sihipärane interpretatsioon. Kõik see loob aga negatiivse hoiaku kogu meie informatsiooni suhtes!» R. Ruutsoo tõi näiteks hiljutised sündmused Tšehhoslovakkias ning tuli välja retoorilise küsimusega: miks ignoreeriti informatsiooniküsimuse arutamist ELKNÜ XIV kongressil?

Professor VIKTOR PALM küsis: «Kas väljalangevus kõrgemas koolis on negatiivne nähtus?» ning vastas: «Ei, see on positiivne!» Laisa üliõpilase kõrvaldamisega ülikoolist me õpetame inimest ja hoiame ühiskonda. Andetu üliõpilase kõrvaldamisega ülikoolist me hoiame ühiskonda. Üliõpilase koolitamine läheb küll ühiskonnale maksma ca 1000 rubla aastas, ent hiljem võib ülikoolist kolmedega läbiveetud «teadur» tuua ühiskonnale kahju 1000 rubla sekundis. Ainult et niisugune «teadur» kardab koha pärast, seepärast läheb ta vähem vastutusrikkale, näit. administratiivsele tööle. Et hoida ühiskonda poolharitlastest karjeristide eest, tuleks kõrgema kooli filtrit tihendada.

Raviosakonna VI kursuse üliõpilane, Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva komissar EINAR SAVISAAR rääkis teemadel: EÜE ning EÜE-68. Ehitusmalev on komsomolikaadri kooliks, oleks kasulik nii malevale kui ülikoolile, et maleva praktilises töös osaleksid senisest rohkem komsomoliaktivistid ning aspirandid. Kaader, kes tuleb malevasse, otsustab nii maleva prestiiži kui ka sotsiaalse aktiivsuse taseme kõrgemas koolis.

Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilane KALLE MORNA, TRÜ suvetööde staabi ülem kõneles et 1968. aastal kasutatakse suvetööde käigus laialdasemalt premeerimissüsteemi kui mullu. K. Morna jätkas: «Tänavusest aastast veel: ülikooli hoonete ehitamine käib täie hooga edasi. Jääb vaid loota, et meie üliõpilased, kes ei lähe EÜE-sse, on tõelised ülikooli patrioodid ja panevad käed külge, et suvetööd kõrgetasemeliselt läheksid. Katsume teha staabi poolt kõik, et ka organisatsioonilised midagi laita poleks.»

Lähemalt probleemidest, mis läbisid PAUL KENKMANNI, JAAK ALLIKU, JEVGENI GOLIKOVI, PEETER VIHALEMMA ning DIMITRI MIHHAILOVI sõnavõtte ja ELKNÜ Keskkomitee sekretäridele R. POLLIMANILE ning A. PURGALE esitatud küsimusi lugege meie ajalehe järgmisest numbrist.

H. KULO

ELKNÜ TRÜ Komitees

● **ELKNÜ TRÜ Komitee büroo 15. aprilli istungil kinnitati ja arutati läbi TRÜ Komitee 17. aprilli pleenumi päevakord.**

● **Büroo andis soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumisel Matemaatikateaduskonna IV kursuse üliõpilastele Svetlana Litvinenkole ja Mihhail Lanlnile ning Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilasele Aarne Orule.**

● **20.—25. aprillini toimub Kišinjovis liiduvabariikide kõrgemate koolide sõprusnädal, mille kavas on sellised üritused, nagu teoreetiline konverents (pühendatud ÜLKNÜ 50. aastapäevale), kohtumised MNSV riikliku preemia laureaatidega, kinostuudio «Moldova-film» loominguliste kollektiividega, ekskursioon mööda vabariiki, pidulik festival jne.**

24. aprill on nimetatud «solidaarsuse päevaks» võitleva Vjetnami rahvaga. Sõprusnädalal on see päev eriti sisukas. Sõprusnädalale sõidab TRÜ-st 4-liikmeline delegatsioon: ELKNÜ TRÜ Komitee liikmed S. Endre, E. Bekker, R. Käärik ja K. Orvik.

● **Büroo pidas vajalikuks alates 1968. aasta sügisest avada uue rubriigi ajalehes «TRÜ», kus käsitletakse üliõpilaste õigusi ja kohustusi juriidilisest aspektist.**

◀

siis praegu ma enam selles kindel ei ole.

Nii mõnigi on komsomolitööd tehes selles hiljem pettunud. Mis võiks olla selle põhjuseks?

Põhjusi on siin palju. Kõige lihtsam seisneb nähtavasti selles, et nii mõnigi noor (või ka vanem) seltsimees kujutas tööd poliitilises organisatsioonis ette kui ühte suurt karusselli, mis tõstab sind iga päev isesugusele konverentsile, kongressile, komandeeringule jms., kus polegi muud teha kui kõnesid pidada ja aukirja üle anda või vastu võtta. N.-ö. «musta», igapäevase töö raskus on esimene takistus, mis tuleb ületada.

Sageli ei tungi inimesed tegevuse eesmärkide ja sisu sügavusse, ja mitte sugugi alati pole see nende endi süü.

Tahaksin rõhutada veel ühte aspekti. Poliitika on üks selliseid inimestevaheliste suhete sfääre, kus eriti tihti esineb mitmesuguseid konflikte, põhjendamatut kriitikat ja solvamisi (ka solvumisi), ebaausust jne. jne. Igast miniafäärist ei või solvuda ja pettuda — neist tuleb lihtsalt üle saada ja üle olla (ei maksa aga arvata, et see niisama lihtne on). Ma olen kindel, et inimene, kellel on **väljakujunenud seisukohad ja veendumused**, jääb iseendaks ka kõige raskemate katsumuste puhul.

Milliseid iseloomujooni peate eriti tähtsaiks komsomolitöötajaile?

Taktitunnet ja huumorimeelt. Vaevalt, et kellelgi meist on tahtmist rääkida asjalikku (või usalduslikku) juttu inimesega, kes on vingus näoga või bürokraatlikkroonuliku olemisega. Ma ei taha sellega öelda, et komsomolijuhid peavad igas olukorras lähtuma loosungist «keep smiling», kuid **suhtumine inimestesse** on asi, millest sageli tehakse järeldused mitte üksnes juhi, vaid kogu organisatsiooni kohta.

Huumor on hea «abiventiil» raskes olukorras. (Hoidku jumal meid ülemuste eest, kellel puudub huumorimeel ja kes nalja võtavad tõena või vastupidi).

Milliseid sotsiaalseid pahesid peate kõige ohtlikumateks?

Võimatu on siin mingit «pingerida» koostada. Üheks kõige hullemaks pean **konformismi**, millest algavad paljud muud hädad. Mis-see-minu-asi-on-vaimust ja ega-meie-niikuinii-midagi-ei-otsustamentaliteedist on vaid üks samm olukorrani, kus murtakse pead selle üle, kuidas küll sai võimalikuks isikukultus. Noortele tuleb selgeks teha, mida toob endaga kaasa ühiskondliku aktiivsuse ja sotsiaalse vastutustunde puudumine. Parimaks õpetajaks on muidugi elu ise, kuid ta võib ohvriks nõuda terve põlvkonna.

Mida peate meie kõrgema hariduse puudusteks?

Lugesin kunagi «Noorte Häälest», et USA-s astuvat 70% üliõpilastest ülikooli vaid selleks, et «huvitavat elu» elada. Ma ei tea, kui suur on meil selline protsent, kuid tundub, et mitte väike ja näitab kasvutendentsi. (Mul oleks väga hea meel kui ma eksiksin.) Pean seda «magusa elu» (mida kroonib diplom) tendentsi kõige kahjulikumaks meie kõrgemale haridusele.

Oleks muidugi ülekohtune ja lühinägelik selles ainult tudengeid süüdistada. Näib, et kõrgemas hariduses toimub midagi inflatsiooni taolist. Oleme uhked oma kõrgema hariduse kvantitatiivsete näitajate üle, kuid kipume unarusse jätma kvalitatiivseid. Tulemuseks on see, et liiga palju juhuslikke inimesi satub ülikooli ja mis kõige hullem — nad lahkuvad sealt diplomiga.

Kas Teil on elus olnud suuri eeskujusid?

Loomulikult on. Neid ei tule otsida mitte üksnes ajaloost ja raamatutest, vaid ka **meie endi keskelt.** Olen sageli mõelnud sellele, kuidas suutis kadunud professor Mihkel Kask leida endas jõudu, et pärast aastatepikkust ülekohut ja katsumusi kommunistiks saada. Nii saab toimida vaid **ideede õigsuses veendunud inimene**, sest üksnes parteipileti taskus kandmine ei tee veel kellestki kommunisti.

Mida arvate meie akadeemilistest traditsioonidest?

▶

Mis puutub traditsioonidesse üldse, siis minu arvates me pole suutnud noortes kasvatada küllalt austavat suhtumist nendesse. Kas saab pidada loomulikuks olukorda, et pidulikule aktusele ei suvatse tulla isegi õppejõud, rääkimata üliõpilastest? Kas ei pane mõtlema asjaolu, et ainult siis, kui me kedagi suurmeeste hulgast viimasele teekonnale saadame, **tunneme vajadust** ühtekuuluvuse, üksteisemõistmise, inimlikkuse järele, selle järele, mida meis peaksid süvendama meie rahva parimad traditsioonid.

Ülikoolis peaksid kindlasti olema sellised asjad, nagu ülikooli aastapäev, mida igal aastal pidulikult tähistataks; professori kutse omistamisel peetav avalik loeng, mis oleks suursündmus kogu ülikoolile; tekli pidulik kätteandmine aulas (ja alles selle järel humoorikas õhtu kohvikus või klubis) jne. jne. Muide, üheks karistuseks võiks olla ka tekli kandmise õiguse ajutine äravõtmine.

Milline oli peamine puudus ülikooli komsomolielus Teie ametisse astumisel ja milline ta on Teie ametist lahkumisel?

Raske öelda, kuid ma arvan, kui rääkida peamisest puudusest, siis on mõlemal juhul tegemist ühe ja sama nähtusega.

Mis oli kõige raskem nende 16 kuu jooksul?

Esimesel kuul — harjuda mõttega, et seda tööd tuleb teha. Viimasel kuul — et teda varsti enam teha ei tule.

Kuidas olete rahul järglasega?

Väga rahul.

Mida peate oma suurimaks saavutuseks ülikooli komsomolielu juhtides?

Loodan siiralt, et sellele küsimusele annavad objektiivse vastuse ülikooli komsomoliorganisatsiooni **ajaloo** uurijad.

Kui palju jõudsite tegelda oma erialaga nende 16 kuu jooksul?

Provokatsiooniline küsimus. Kahe jumala võrdsest teenimisest ei tule kunagi midagi head välja. Tahan nüüd täie pingega pühenduda õpingutele. Mis puutub ühiskondlik-poliitilisse tegevusse, siis ei kujuta oma elu ette ilma selleta.

Milline peaks Teie arvates olema ideaalne TRÜ komsomolikomitee sekretär?

Ideaalse sekretäriga poleks kellelgi midagi peale hakata — talle ei saa «pähe anda».

Kas puutusite kokku ka probleemidega, millele hammas peale ei hakanud?

Neid oli rohkesti. Ei suutnud hakkama saada näiteks selliste asjadega, nagu ühiselamutes tsivilisatsiooni nõuetele vastava korra loomine, doonorite plaani täitmine, ajakirjanduse tellimine, rahvamaleva töölerakendamine jms.

Kuivõrd abistati Teid Teie töös ELKNÜ Keskkomitee juhtide poolt?

Ainus keskkomitee sekretär, kellelt sain küllaldaselt praktilist abi oma töös ja kellelt olen õppinud, kuidas võidelda oma tõekspidamiste eest, oli Karl Adamson.

Kui palju Te tegelesite üliõpilaste suvetöödega? Miks komsomoliorganisatsioon üldse peab selle küsimusega tegelema?

Suvetööde organiseerimisega tegeles vastav staap ja minu arvates edukalt. Mina täitsin antud juhul ametiühingu rolli ja aitasin saavutada normaalseid palgatingimusi. Niikaua kui meie ülikooli majanduslik olukord seda nõuab, on iga Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilase kui patrioodi kohuseks igati kaasa aidata alma materi olukorra parandamisele ja endastmõistetavalt annab oma panuse ka komsomoliorganisatsioon.

Kas Teid võeti maha?

Küsimuse esitajal on ilmselt puudulik ettekujutus sellest, kuidas Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsioonis toimub juhtkonna valimine. Soovitan selles osas tähelepanelikumalt jälgida üliõpilaslehte. Keda sekretäriks valida või keda vabastada, otsustab konverentsil valitud komitee. Mind vabastas pleenum minu enda soovil. Minu kavatsus kevadel õpinguid jätkata oli komiteele teada juba sügisel. Olen veendunud, et vastu pleenumi seisukohta ei ole meie organisatsioonis võimalik kellelgi kedagi maha võtta ega üles panna.

Mida tahaksite meie üliõpilastele eriti südamele panna?

Meie ajastu surub peale üha kiiremat elutempot. Et kurvist mitte välja lennata, selleks on vaja sügavaid teadmisi ja selget ettekujutust oma kohast ja osast ühiskonnas. Kaasajale iseloomulik tormiline areng ja niisama tormilised **vastuolud** asetavad meie noore põlvkonna südametunnistusele **suurema vastutuse** kui kunagi varem.

ARMAN PÄE tsüklist «EKSOOTILISED JUTUD»

SUURE ELEVANDI SÜNNIPÄEV

(Järg. Vaata «TRÜ» nr. 11, 12.)

Seejärel esines saarlane Krabi, kes ehmatas äkki kõiki teatega, et tema on nõus sellega, et Elevant pole päris terve ja paljud karjused on laisad, aga s e e p ä r a s t, et üks eelkõnelejaist ütles seda s e e s u g u s e häälega ja hoidis selle ütlemise ajal ühte kätt kännu serva peal, ei saa ma teda uskuda. Ja Elevant on vist ikkagi terve... Nüüd hüppas kännu otsa uus mees. Osa väikesi saarlasi vilistas innukalt nagu aurikud. Ta pöördus kokkutulnute poole sõnadega, et kõiki elevante aina söödetakse, et saada juurdekasvu. Asjaliku töötegemise asemel on Elevant paksuks söödetud: ta ei mahu enam oma ruumis ringi pöörama ja uut ruumi ei suuda Saare Maakivi Selts talle ka ehitada.

«Karjused pole aga üldsegi hoolt kandnud selle eest, et Elevant armastaks saarlast ja saarlane Elevanti. Kogu jäme ots on antud Elevandi kätte, kellele laisad karjused söödavad naereid ja vatti vaheldumisi lepaklotsidega. Kui Elevandi maksavärat on umbes, siis on tal teadagi tuju paha ja saarlased saavad kannatada.»

Hääl kolmandalt kännult: «Miks Elevant i s e ei söö, et teda peavad laisad karjused söötma?» (A. P. sisemine hääl ütles, et see on sünnipäeva korra rikkumine. «Las olla,» ütles A. P.) Kõneleja vastas nobedasti: «Osa karjuseid on Elevandile sisendanud, et ilma nendeta ta hukkuks, maas on söök mürgitatud, saarlased tahavad teda maha lüüa. Sellepärast ei lase Elevant end ei edasi lükata ega tagasi tõmmata. Ise ka ei oska kuhugi minna.»

No see on juba liig! Seda tundsid ka kastil istujad ja lugesid sünnipäeva esimese päeva lõppenuks, et ei hakataks elukaugelt otsima Elevandi haiguse põhjusi.

Tusatuju leevendamiseks peeti õhtul prasdnikuid ja tuletati Elevandi ning enda noorusaega meelde. Oli ju kokku tuldud Elevandi sünnipäevale, mitte omavahel maid jagama. Hoidku jumal, kui keegi niimoodi asjast aru saab!

Järgmisel päeval oli kogu seltskond jällegi innukate nägudega platsis. Sedapuhku olid kõik sõnapruukijad hoopis kõrgemast klassist. Iga jutuvestja esinemine oli vähemalt kahe käiguga nagu moodne vokk. Esimene käik tutvustas väikeste elevantide tublidust ja Suure Elevandi head tervist. Nad paljastasid saarlaste ees kõik arvamised (isegi ütlemata jäänud!?) Elevandi haiglasest olemisest ja katsed kitkuda tema karjaste Elevandi udusulgedest mütse väiksemaks.

Teine käik läks sisse raginal. Suupruukijate vali hääl ajas õhu nii kuumaks, et naabermetsas hakkas puudelt vaiku tilkuma ja sellest tõusid õhku uhked pigipilved, linnud hakkasid kõrgemalt sellest kohast üle lendama, nõrgema närviga saarlased langesid põrmu.

«Meid süüdistatakse selles, et me ei mõtle. No kuulge, kui me ütleme, siis me muidugi ei mõtle, ja kui me mõtleme, siis me vähemalt ei ütle seda!»

See oli purustav argument ja keegi kõhis kännustikus oma purustatud aju veelgi põrutades. Kuid mehed olid juba luftipritsi päästikule vajutanud ja kuna piduriklotside e. tagavaraosadega on lood kehvad, siis lasksid nad samas purustavas vaimus edasi.

«Tuletame teile meelde Suure Elevandi isa ammuse sünnipäeva lauakõnesid.» A. P. Sisemine Hääl julges sõnavõtja käest pärast küsida: «Aga mida seal siis räägiti?» ja sai vastuse, et ega mina ei tea. Selle halinaga tuli Sisemine Hääl A. P. manu tagasi ja see lubas asja uurida. Soovitas aga rääkida sõnavõtjate Sisemiste Häältega. Seda nõutust, mis nüüd Sisemise Hääle näos peegeldusi Ta ei osanud paremat teha, kui otsis suure suitsutunni ajal kasemahla kioskist üles paki teisi kortsunud Sisemisi Hääli, kes seal, paberossiga suunurgas, ükskõikselt nektarit jõid. A. P. Sisemise Hääle jutu peale kostsid nad ainult, et neist seekord palju ei hoolitud. Mehi olid valitsenud välised hääled ja sellepärast nad ongi siin.

Nüüd oli ka A. P. Sisemise Hääle tarkus otsas. Ta tuli vaikselt tagasi ja istus kurvalt vestitgskusse. Pool kännustikutäit Sisemisi Hääli istus millegipärast nukralt. Ainult see sats, kelle rautatud Elevant endale noori kuuski rabistas, oli millegi üle rõõmus, mille üle — seda ei osanud õieti keegi öelda.

Kord tekkis Sisemisel Häälel veel lootus (A. P.-l seda enam polnud). Kui keegi naissaarlane, kes ka kodus usinasti oma kehva söögiga Elevanti karjatas, püüdis teistele karjastele ja saarlastele selgitada, et tõesti Elevantide ja saarlaste suhted on vussi läinud, sest osa karjuseid lobiseb liiga palju ja kõlbmatuid asju (tema enda Elevant söövat vähe, aga ikkagi armastavat kõlbmatuid asju); et mehed, kes sellest rääkisid, on täie tervise ja vastutusvõime juures (kostis võimas esikombitsate kokkupeksmise madin).

II satsi lõpp.

KÕIKIDELE!

Laupäeval, 27. aprillil 1968. a. algusega kell 10 demonstreeritakse kinos «Komsomol» TRÜ ja EPA üliõpilastele ja õppejõududele «Mosfilmi» eksperimentaalstuudio laiaekraanilist kunstilist filmi

«M U S T K U N S T N I K»

Stsenarist: A. Volodin, režissöör: P. Todorovski, osades: A. Larionova, O. Gobzeva, J. Leonov, L. Djatškov, V. Bassov.

Filmi demonstreerimisel viibivad esialgse informatsiooni kohaselt stuudiote «Tallinfilm» ja «Mosfilm» esindajad. Pärast seanssi järgneb arutelu.

Kutsume kõiki sel ajal õppetööst vabu õppejõude ning üliõpilasi vaatama «Mosfilmi» uut filmi «Mustkunstnik»!

ELKNÜ TRÜ KOMITEE

AUTASUSTAMISEST SEOSES TARTU ÜLIÕPILASTE LOODUSKAITSERINGI AASTAPÄEVAGA

13. märtsil 1968. aastal möödus 10 aastat Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi asutamisest. Selle aja jooksul on ringi looduskaitsealase ettevalmistuse saanud üle 500 TRÜ ja EPA üliõpilase, kes nüüd töötavad spetsialistidena üle kogu vabariigi.

Võttes arvesse üliõpilaste looduskaitseringi poolt tehtud tublit tööd ning seoses ringi 10. aastapäevaga **autasustas Eesti NSV metsamajanduse ja looduskaitse minister H. Teder Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi Eesti NSV Metsamajanduse ja Looduskaitse Ministeeriumi aukirjaga. Ta premeeris ringi telgiga koos ühe komplekti turismivarustusega, avaldas tänu ringi teaduslikule juhendajale Jaan Eilartile.**

Peale selle **autasustas minister Eesti NSV väikese looduskaitse märgiga** järgmisi eriti silmapaistnud ringi liikmeid ja vilistlasi: **Anne-Mari Herr** — TRÜ Arstiteaduskonna V k. üliõpilane, Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi juhatuse liige, **Aari Koff** — TRÜ Zooloogiamuuseumi teaduslik töötaja.

PING-PONG

7.—8. aprillil selgusid vabariigi kõrgemate koolide võistluste sarjas parimad lauatennises. Ettearvatult võitis tugevakoosseisuline TPI võistkond: meistersportlased J. Härms, J. Pählapuu, meistrikandidaat K. Klaassen, naistest meistersportlane K. Kelder ja E. Aronštamm (I spordijärk).

Juba esimesel võistluspäeval otsustati ka 2. ja 3. koha saatus. TPedI tudengid revanšeerisid eelmise aasta kaotuse 9:8 ja lülitasid TRÜ võistkonna selleks korraks edasisest konkursist välja. Meie koondise treener E. Lestal seletas ebaedu eelkõige meeste osas valitseva möönaga. Ülikooli esireket Juhan Tamme on meistrikandidaat ja see on ka kõik, kuna Zoltan Katrinil ja Ants Hoiteril on vaid II spordijärk. Naiste osas on küll juba aastaid pilt rõõmustavam. TPedI vastu mängides olid edukad. nii meistrikandidaat Sirje Rammi kui ka Liivi Lubja. Siiski see ei lohuta. Ettevalmistus võistlusteks on tallinlastel sisukam ja — tõsi küll — ka võimalused selleks avaramad. Kui pealinlased harjutavad 3 (põhikoondis rohkemgi) korda nädalas ja seda normaalmõõdetega sporidruumides, siis tartlased on surutud Magasini t. 1 asuva hoone kahte tuppa, kuhu 3 lauda on sisse topitud ning harjutavad sealgi vaid kaks korda nädalas. Niisiis järjekordne grupp sportlasi, kes karjuva ruumipuuduse all kannatavad, ootab kevadisi jäänihkeid ehitustegevuse alal.

Individuaalturniiri tulemusi: naised — 1. K. Kelder — TPI, 2. S. Rammi — TRÜ, 3. E. Aronštamm — TPI; mehed — 1. J. Härms — TPI, 2. L. Aunapuu — TPedI, J. Pählapuu — TPI. Naiste paarismängus olid parimad K. Kelder—E. Aronštamm, meestest J. Härms—J. Pählapuu, segapaaris K. Kelder—J. Härms.

M. SOOSALU

TEADMISEKS

TRÜ adm.-maj. osakonna parteiorganisatsioon palub esitada ettepanekuid ja pretensioone ülikooli asjaajamise, aruandluse ja tööjaotuse ratsionaliseerimiseks *(ratio-mõistus)*, aja- ning närvikulu vähendamiseks.

Arvamused esitada suuliselt või kirjalikult hiljemalt 29. apr. k. a. ühele järgmistest seltsimeestest: M. Poska (tel. 329), A. Liivak (tel. 309), E. Sakk (tel. 332), K. Kiho (tel. 313), E. Kaitsa tel. 356), M. Salupere (tel. 382).

Tänase ajalehenumbri kujundasid III k. žurnalistika eriharu üliõpilased A. Saar ja L. Padevest.

TÄHELEPANU!

Ateismi sektsioon alustab 25. aprillil k. a. kell 17. Kogunemine poliitökonoomia kateedrisse.

KLUBIS

Laupäeval, 20. aprillil algusega kell 20

TANTSU JA LAULUGA LÄBI EUROOPA

Sissepääs à 30 kop.

✻

Pühapäeval, 21. aprillil algusega kell 20

TANTSUÕHTU

Sissepääs à 30 kop.

✻

Pühapäeval, 21. aprillil kell 14 TRÜ klubis

LASTE SÕPRUSPIDU

Esinevad Tartu Kammivabriku ja TRÜ lasteringid.

Sissepääs tasuta

✻

TEADMISEKS KAOTAJATELE!

Palutakse võimalikult kiiresti kaotatud esemete järele tulla peahoone valvuri juurde.

✻

Üliõpilane, kes on kaotanud sööklasse oma rahakoti, saab selle kätte söökla kassapidaja käest.

Kallis Asta! Tunneme kaasa

EMA

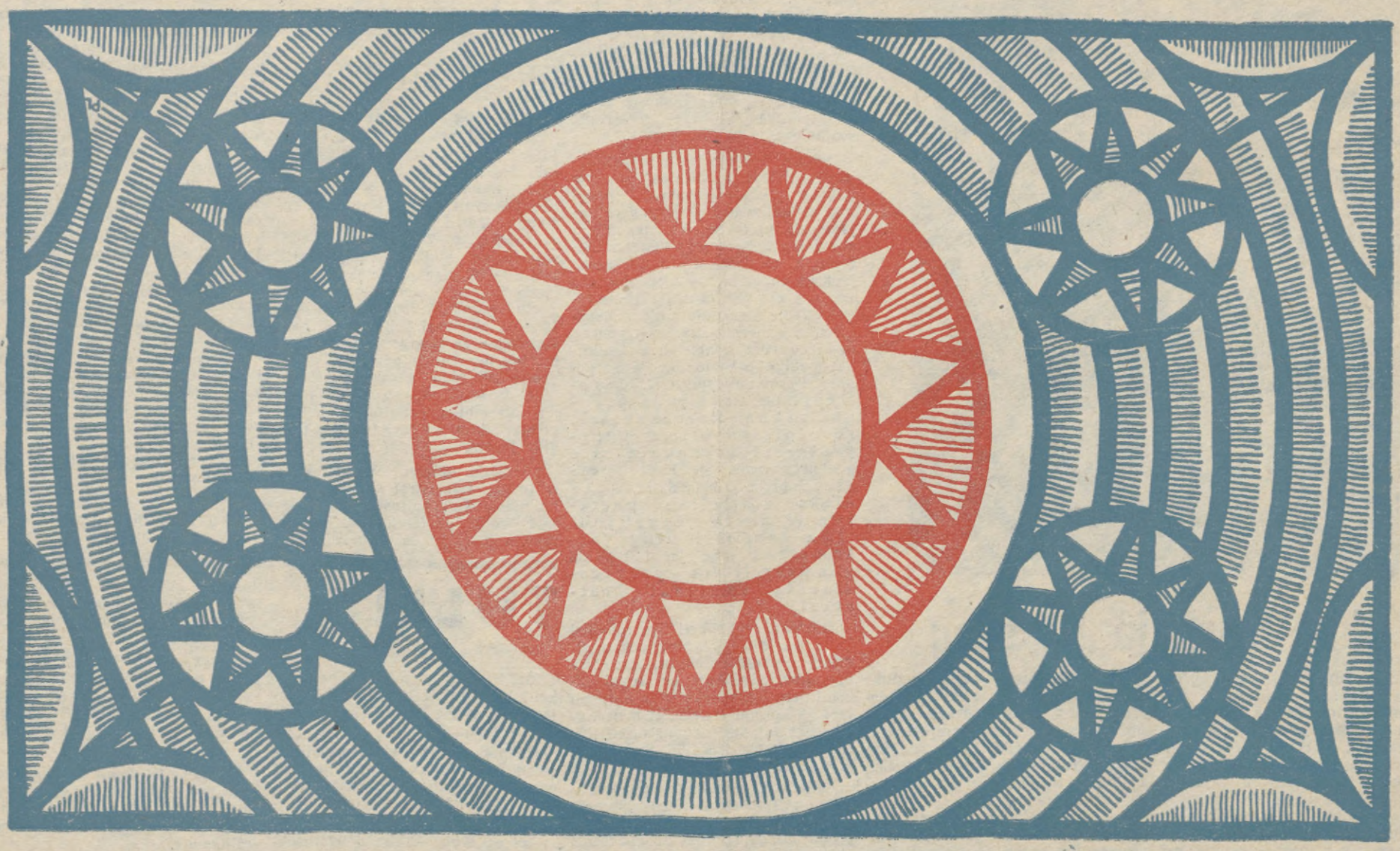
kaotuse puhul.

matemaatika pedagoogide III kursus

Vast. toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 2606. MB 04416.

TERVITAME 1. MAID!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 14 (699) Reedel, 26. aprillil 1968 XXII aastakäik

SOLIDAARSUSPÄEVAKS

Maipäev on rahvusvaheline solidaarsuspäev. Elu näitab, et solidaarsus on üks inimkonna suuri väärtusi.

Tal on võimu. Üha rohkem tundub, et üks solidaarsusavaldusi — streigivõitlus Lääne-Euroopas, Ameerikas, Jaapanis jm. — annab tulemusi soodsamalt kui varem. Too võitlus aga eeldab mingi kollektiivi, sageli isegi heterogeense kollektiivi solidaarsust. Ärgu streigivõitluse edukus meid uimastagu — me pole ometi mingid sotsiaalreformistid. Solidaarsuse kõrgemad astmed ei avaldu veel streigis või protestidemonstratsioonis. Vaid poliitilises võitluses, selles põhivõitluses, ennastsalgavas abis ja kaasaminemises tõelise vajaduse puhul.

Maidemonstratsioonil me harilikult ei mõtle sellele, mida me demonstreerime. Ega's mitte ainult uusi tööstuskaupu või oma lõbusat tuju. Näitame oma ühtekuuluvust, inimkonna solidaarsust.

Meie mairongkäik on potentsiaalne solidaarsusdemonstratsioon. Meie ise, meie sõbrad piiri taga, ka sotsialismileeris, vajavad peale selle veel teistsugust, tegude solidaarsust. Sotsialistlikus ühiskonnas omandab solidaarsus uue kvaliteedi (näiteks ütleb kompartei programm: «Üks kõigi eest, kõik ühe eest!»). Peale materiaalse tootmise avaldub ta ka ideoloogias, teaduses ja kultuuris. Ja meil, kes me kuulume ühte ülikooliga, on põhjust seda viimast eriti meeles pidada.

Seda peavad meeles meie üliõpilased.

Seda peavad meeles meie õppejõud.

Töörahva rahvusvahelise solidaarsuspäeva puhul õnnitleb ja soovib parimaid kordaminekuid kõigile ülikooli õppejõududele, üliõpilastele ja teenistujatele TRÜ PARTEIKOMITEE.

1. MAI PIDULIK AKTUS TOIMUB 29. APRILLIL KELL 14 TRÜ AULAS

DEMONSTRATSIOONIKS KOGUNEME 1. MAIL KELLA 11.45 AKADEEMIA TÄNAVALE.

Näe, uduvihma kannul — häbematu
ning aval päikel Küll on läbematul
(M. Rõlski)

Naeratusi päikeselel Ta tõuseb
sel varahommikul kell 5.21, et saata oma pillav säravus inimestele.
Neile tuhandeile, miljoneile, miljardeile, kes tulevad 1. mail tänavatele vanikute, loosungite, lippude, plakatite ja maililledega. Kuidagi teistmoodi kostab sel päeval jalaast. Kuidagi teine, õnnelikum paistab maailm ses maipäikese läbematuses.

Loen naeratusi möödujate suult
ja hulluseni armastan maailma.
(L. Hainsalu)

Kusagil aga taarub oma vanal
sissesõidetud rajal sõjavanker. Neljakümne üheksas riigis on dislotseeritud ligi kolmandik USA elavjõust — umbes miljon sõjaväemundris meest. Aasta tagasi nõudis Pentagon Ameerika kongresmenidelt täiendavalt veel 2,6 miljardi dollari assigneerimist «sõjalise ehitustegevuse» tarbeks.

Vesinikupommi all elan mina
nagu kõik teisedki,
uus Damoklese mõõk ripub kõigi
peade kohal,
võib-olla ei jõua ma kirjutada
lõpuni sedagi luuletust,
enne kui sõnad sõestuvad.
(A. Lundkvist)

Las loidab Prometheuse tuli!

Veel juurde üha uusi ja uusi lennu- ja mereväebaase, raketodroome, aatomiallveelaevade tugialasid, sadamaid, radarijaamu, termo- ja tuumarelvi, mandritevahelisi ja globaalseid rakette... Veel ja veel, ikka veel on vähel Praktiliselt ei ole praegu ühegi riigi territooriumil niisugust kohta, mis oleks väljaspool kaasaegsete rakettide tegevusraadiust. Viimase sõja ajal heideti Dresdenile enam kui 2000 pommi. Ühe kaasaegse termotuuma laengu plahvatuse võimsuse aga ületab nende pommide summaarne võimsus enam kui tuhandekordselt.

Rahuideaal? Täna ei saa seda ainult sooviks või lootuseks pidada. Järjest enam tunnetab inimene sõja mõttetust, nõmedust. Neetud olgu see, kes tahab hauast taas välja hõigata sõja jäika lõusta. Neetud olgu see, kes ähvardab sõjakoledusega inimlapse esimest naeratust päikesele.

Naeratusi? Võib-olla just seepärast paistab maailm täna ses maipäikese läbematuses kuidagi teisena, helgemana, rõõmsamana, kirkamana.

Mai — kui päikeseannid sirutab toomingas oma õied inimeste poole. Mai — kui sild lootuste ja soovide täidemineku aega. Mai — kui kõrvulukustav «beet» ärevusele ja teadatahtmisele. Mai —

Suurveena oled rahutu ja vilgas,
kui vormimütse tormab
päikesesse...
(L. Hainsalu)

Naerata, inimene, sest mai on ju tulekul. Ta väärib Sinu naeratust, inimene. Naerata ja saada maailma rahuarmastavale poolusele oma toomingalõhnaline tervitus.

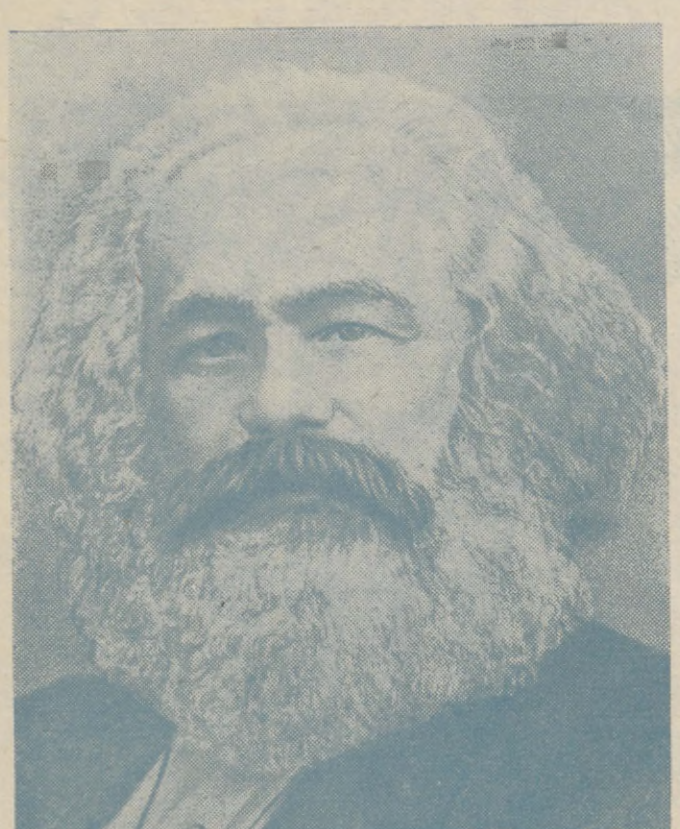
Ning uhkelt kõlab loova aja hääl sel
maipühal, helgel, noorel,
sajahäälsell
(M. Rõlski)

Botaanikaaias algas kevad

10. aprillil vabanes botaanikaaia tiik jääkattest. Luiged lasti välja 16. aprillil. Nad pääsesid jälle tiigile, kus algas tõsine suplus ja pesemine. See kordub igal kevadel pärast pikka (5 kuud kestnud) talvitumist primitiivsetes tingimustes, ilma veeta nagu meie teisedki kodulinnud. Möödunud kevadel oli luikede rõõmupäev 10. aprill, mõni päev varem kui tänavu. Veel rohkem on kevadekuulutajaks botaanikaaias taimed. Neist esimene on harilik sinililia (Scilla sibirica), mida rahvas nimetab tavaliselt tsillaks. Tema õienupud ilmuvad kiiresti pärast lume sulamist. Nelja viimase aasta vaatlusandmeil olid botaanikaaias tsilla õiepungad 1965. a. esmakordselt nähtavad 5. aprillil, 1966. aastal 4. aprillil, 1967. aastal 22. märtsil ja 1968. aastal 31. märtsil. Kahtlemata on varakevade kauneim vaade botaanikaaias tsilla õitsemine. Mäenõlv (vana keskaegse linnamüüri vall) muutub üleni sinisevärviliseks. See on viimase 10 aasta jooksul kõige varem juhtunud 1961. aastal (10. aprillil), kõige hiljem 1966. aastal (29. aprillil). Tsilla õitselepuhkemisega ühel ajal pakatavad ka puude ja põõsaste pungad ning varsti on kasel, toomingal, sõstral ja karusmarjal lehed hiirekõrvul. Botaanikaaia hall, luitunud üldpilt muutub nõrgalt roheliseks. Noorte lehtede tekkimist toomingal oleme viimase 10 aasta jooksul märkinud maikuu I dekaadil, harva II dekaadil. Kui aga toomingal esimesed õied puhkevad, on kevad juba täies hoos. See tähendab, et peatselt saabub taimestiku õitsengu kõrgpunkt. Viimase 10 aasta andmetel on toomingal botaanikaaias avanenud esimesed õied kõige varem 1961. aastal (8. mail), kõige hiljem 1958. aastal 26. mail). Maikuu lõpupäevadel ja mõnel aastal juunikuu alguses on botaanikaaias nii palju taimi õitsemas, et tekib raskusi õitseaegade alguse jälgimisega ning ülesmärkimisega. Nii ongi vaatlusvihikus märkus 1967. aasta 27., 28. ja 29. mai kohta — kõik õitseb, ilm on soe ja päikeseline.

Jah, nii see kordub igal kevadel; kuid mitte üksnes taimede õitseng, vaid ka palju kiiret tööd, et jõuda õigeaegselt lõpetada aia korrastamine ning külvamine ja istutamine. Kui õitseb tsilla, pole enam võimalik riisuda kuivanud lehti, sest sel ajal hakkavad pargis õitsema mitmed taimed: ülased, sinililled, kannikesed, kanakoole ning harilik ja noobel lõokannus. Ka kevadised külvid tuleb lõpetada toominga õitsemise ajal. Siit tuleneb vajadus abistada botaanikaaeda sel kiirel tööperioodil. Kõige agaramad on olnud Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilased ja kateedrite töötajad.

E. LELLEP

Karl Marx ja kaasaeg

5. mail tähistab kogu progressiivne inimkond silmapaistva teadusemehe, proletariaadi juhi Karl Marxi 150. sünnipäeva. Tema rajatud õpetuse, marksismi realiseerumist demonstreerib sotsialismi eest võitlemise ja sotsialismi rajamise praktika. Kuid oleks vist ennatlik väita, et sotsialismi ülesehitamisel on suudetud juba realiseerida põhiline osa Karl Marxi teaduslikust pärandist. Viimaste aastate kogemused teadusepõllul ja tegelikkuses kinnitavad, et unustusehõlma on jäänud nii mõnedki tema printsipiaalsed seisukohad, et ühekülgselt on mõistetud peamist marksismis. marksistlikku dialektikat. Võtame näiteks teaduse.

Oma töödes näitas Marx, et just kapitali tendentsiks oli tootmisele teadusliku iseloomu andmine, et just teadus hoogustas tootlike jõudude revolutsioonilist arengut ning ajapikku kujuneb teadus ise ühiskonna progressi lahutamatuks koostisosaks. Kuid alles käesolevaks ajaks on kujunemas situatsioon, kus ühiskonna arengu esirinnas sammuvaks tunnistatakse teadus, temale järgnevaks tehnika, kusjuures tehnika edestab omakorda tööstuse arengut.

Karl Marx oli ka see mees, kes näitas, et peamiseks ja kõige võimsamaks tootlikuks jõuks on töötajad, nende areng, sest töötajad realiseerivad teaduse ja tehnika saavutused tootmises. Töötajaskonna harimises ja kvalifikatsiooni tõstmises pole aga veel siiani revolutsioonilist pööret saavutatud.

Karl Marxile ei tähendanud sotsialistlik revolutsioon ainuüksi tootmissuhetes teostatavat pööret — marksismist tuleneb, et sotsialistlik revolutsioon peab teostama kardinaalse pöörde ka tootlike jõudude süsteemis. Kui tööstusrevolutsioon, olles kapitalismi arengu baasiks, lülitas industrialiseerimise protsessi miljonid töötajad, siis teaduse ja tehnika progressile põhinev automatiseerimine, olles kommunistliku ühiskonna geneesi baasiks, peab vabastama miljonid töötajad lihtsast tööst. Järelikult on sotsialistliku pöörde oluliseks ülesandeks muuta printsipiaalselt samuti tööd tegevate inimeste asendit tootlike jõudude süsteemis, sealhulgas kogu ühiskonnas.

Öeldust tuleneb rida põhimõtteliselt tahtsaid teeviitasid, ka meie ülikooli jaoks. Teaduslikud prognoosid näitavad, et järgmisel sajandivahetusel tegeleb teadusega enam kui 20% kogu maailma töötajatest, et lähema 30—35 aasta jooksul muutub tootmise üldiseks vormiks ettevõte, kus töötab isereguleerivate masinate automaatsüsteem, et rahvamajanduses tõusevad domineerivale kohale hea kvalifikatsiooniga oskustööline ja kõrgema haridusega spetsialist. Järelikult on vaja juba praegu asuda kardinaalselt revolutsioneerima õppeprotsessi ja hakata ette valmistama sellist spetsialistide kaadrit, kes oleks võimeline paarikümne aasta pärast juhtima tootmist ning jätkama teaduse ja tehnika geomeetrilises progressioonis toimuvat protsessi.

Tuleviku spetsialisti üks tüüpilisi jooni on eluaeg kestev eneseharimine, enesekasvatamine, iseseisev õppimine. Järelikult on kogu ülikooli pere ülesandeks leida parimad teed ja vormid selleks, et meis formeeruks vajadus loominguliselt töötada, vajadus iseendid igakülgselt arendada.

Lähemate aastakümnete spetsialist on tunduvalt universaalsema ettevalmistuse ja dünaamilisema eriharidusega, tunduvalt elastsema vaimse kultuuri ja heatasemelise informatsiooniga töötaja. Spetsialistiks saamine aga eeldab oskuste ja teadmiste omandamist, eeldab teadusse tungimist, tõe otsimist. Viimatinimetatu kohta aga kirjutas Karl Marx: «Teaduse juurde ei ole laia maanteed (*route royale*), ja ainult need võivad jõuda ta säravate tippudeni, kes väsimust kartmata ronivad ta järske radasid mööda!»

K. KOGER

Toome raamatukogu on avatud

Alates neljapäevast, 25-NDAST APRILLIST ON TOOME RAAMATUKOGU KÕIGILE LUGEJATELE JÄLLE TÄIELIKULT AVATUD. Raamatukogu kõik osakonnad jätkavad normaalset tööd endistel aegadel. Lugemissaalid on avatud kell 8—22, laupäeval 8—20, sessioonide ajal ka pühapäeviti kell 10—16. Raamatute kojulaenutamiseks on abonementosakond avatud esmaspäevast reedeni kell 14—19, laupäeval kell 10—14. Raamatukogu bibliograafia- ja informatsiooniosakonda pääseb nüüd lugemissaali rõdu vasakpoolsest uksest, osakond on avatud kella 17-ni, valvebibliograaf töötab abonemendi lahtioleku aegadel kataloogide juures.

Loodame alates raamatukogu lahtioleku esimestest päevadest näha võimalikult paljusid oma lugejaid, igaüks on teretulnud. Raamatukogu töötajad on valmis maksimaalselt rahuldama kõikide soove. Toomel on kättesaadav kogu fond, s. o. nii perioodika ja eestikeelne kirjandus kui ka uuemad vene- ja võõrkeelsed raamatud. Sellest, mis on üle viidud Vanemuise tn. 33 asuvasse majja ja varem õpperaamatukogusse; oli juttu 5. aprillil s. a. ilmunud ülikooli ajalehes. Igal juhul on otstarbekas kõigi oma soovidega (välja arvatud erifond) eelkõige Toomele pöörduda.

Lugejate, raamatute ja raamatukogutöötajate ohutus Teaduslikus Raamatukogus Toomel on kontrollitud ja tagatud. Reedel, 19. aprillil vaatas meie vana ning paljunäinud hoone üle spetsialistide komisjon. Vahetult enne seda oli jõutud lõpule koormuse nõuetekohase vähendamise ning vajalike toestuste paigaldamisega. Raamatute ratsionaalsema ja ühtlasema paigutuse huvides on veel tööd-tegemist, millega loodame lõpule jõuda suvel. Pärast hoone ülevaatamist leiti, et kõik avarii vältimiseks esitatud nõuded on täidetud ja hädavajalikud ettevaatusabinõud kasutusele võetud.

Palume meid külastada! Head jällenägemist!

L. PEEP,
TRÜ Teadusliku Raamatukogu
direktor

TULE!

MIKS? Et ülikooli hoonestik kuulub päritolult 19. ja isegi 18. sajandisse, siis nõuavad hooned pidevalt remonti.

Ülikooli enda ehitusorganisatsioonid on tööjõu poolest kasinad nagu ülelinnalinegi. Seepärast vajataksegi üliõpilaste kaasabi.

Abi on vaja ka uutel ehitusobjektidel (sest kellele me ikka, kui mitte endale!), näiteks ülikooli arvutuskeskuses, füüsikakorpuse juurdeehitustel, Maarjamõisa haigla kui Arstiteaduskonna kliinilise baasi juures jm.

MILLAL? Suvetööd ehitustel on korraldatud 2 vahetuses: 10. juuli — 2. august ja 3. august — 26. august. Vastuvõtukomisjonis ja raamatukogudes töötatakse 2 nädalat.

KUIDAS? Muidugi ei saa piirduda ainult oma objektide abistamisega, üliõpilaste töökäsi vajatakse ka Kohtla-Järvel, saartel, vahetuse korras Ungarisse jm.

Objekti valikul tuleks siiski arvestada eelkõige ülikooli enda vajadusi ja väljapoole suunata neid, kes on juba ülikooli ehitustel teatavaid praktilisi kogemusi saanud.

Ülikooli juhtkond on mõelnud nendele üliõpilastele, kes jäävad suvevaheajal ehitustöödele (preemiate tarvis on rektoraat summad eraldanud).

Oleks vaja, et kõik üliõpilased, kes saavad jääda suvetöödele ülikooli juurde, teataksid komsomoli algorganisatsioonide sekretäride kaudu endast võimalikult varakult suvetööde staabi ülemale Kalle Mornale. Üliõpilasi on vaja palju ja paljudesse kohtadesse.

Mis töösse endasse puutub, siis töö on töö ja nõuab alati ja igal pool hoolt ja vaeva.

Ülikooli parteikomitee sekretäri
V. RUUSIGA vestles S. KIIN

Ülikooli Nõukogu tänasel koosolekul tuleb kinnitamisele TRÜ tähtsamate teaduslike tööde plaan. Aasta-aastalt suureneb meie maa kõrgemate õppeasutuste panus teadusele. Nii meil TRÜ-s kui ka teistes kõrgemates õppeasutustes suureneb pidevalt publitseeritud teaduslike tööde arv, kasvab autoritunnistuste ja registreeritud leiutiste patentide arv, täienevad kraadiga õppejõudude read. Paljudel aladel on meie õppejõududel juba sellisel hulgal saavutusi, et kõrgemalseisvad organid on pidanud otstarbekohaseks osa teadusele määratud summadest suunata täiendavate assigneeringutena TRÜ käsutusse probleem- ja erilaboratooriumide loomiseks ning ülalpidamiseks. Praegu töötab ülikooli tiiva all üks erilaboratoorium ja 11 probleemlaboratooriumi. Neid laboratooriume varustatakse abi- ja tehnilise personaliga paremini, seetõttu on nad kateedritele tõhusaks abiks teadusliku töö veelgi viljakamaks muutmisel. On täiesti loomulik, et just nende laboratooriumide baasil tehtav teaduslik töö kuulub tähtsamate tööde plaani ja see moodustabki kinnitamisele tulevas plaanis lõviosa. 11 probleemlaboratooriumi esitavad kinnitamiseks 14 probleemi 26 teema ja 74 tööga.

Mida siis kavatsetakse uurida 1969. aastal? Kõik laboratooriumid jätkavad oma juba kindlaks kujunenud uurimissuundi. Keemilise kineetika ja katalüüsi laboratoorium jätkab heterotsükliliste reaktsioonide kvantitatiivset uurimist. Kaheksast tööst kaks käsitlevad fermentide keemiat. Arvutuskeskus jätkab matemaatiliste meetodite täiustamist ja juurutamist tehasesiseseks planeerimiseks ja juhtimiseks. Loodetakse saada uus arvutusmasin «Minsk» ning välja töötada standardprogrammid selle jaoks (väga vajalik ka teiste kateedrite töös). Jätkuvad tööd majanduse dünaamiliste mudelite ja tööstusharudevaheliste bilansside arvutamiseks. Elektroluminestsensi ja pooljuhtide laboratoorium jätkab pooljuhttehnikas kasutatavate õhukesekihiliste katete saamise ja nende omaduste uurimist ning selleks uurimistööks vajaliku aparatuuri väljatöötamist. Elektrokeemia laboratoorium uurib adsorptsiooninähtusi tahketel elektroodidel, samuti võimalusi vees lahustunud hapniku elektrokeemiliseks määramiseks. Biofüüsika ja elektrofüsioloogia laboratoorium paneb ette jätkata pidevalt registreerivate aparaatide väljatöötamist füsioloogiliste mõõtmiste jaoks, selle kõrval ka vereringesüsteemi matemaatilist modelleerimist ning väljatöötatud informatsioonisüsteemi katsetamist pideva füüsilise koormuse tingimustes.

Meditsiini Kesklaboratoorium on esindatud 4 probleemiga. Allergia (prof. K. Kõrge) valdkonnas uuritakse organismi reaktiivsuse immunoloogilisi mehhanisme ja antoallergia tähtsust müokardi kahjustuste tekkimises. Inimese mikrofloora valdkonnas (dots. A. Lenzner) jätkuvad uurimised laktobatsilli ja Coli-bakteri liigilise koostise ning bioloogiliste omaduste kohta. Neuroloogia valdkonnas (dots. E. Raudam) uuritakse närvisüsteemi tegevuse põhilisi mehhanisme, eriti mineraal- ja gaasiainevahetust ning elektroentsefalograafilisi muutusi. Neljanda probleemiga on esindatud morfoloogide grupp eesotsas dots. K. Põldverega. Peamiseks ülesandeks siin on väljaspool organismi kultiveeritud närvikoe bioloogia uurimine. Aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratoorium jätkab uuringuid ohtlike staatiliste laengute kõrvaldamiseks ning aeroioonide ja aerosoolide uurimiseks kasutatava aparatuuri ning meetodite väljatöötamist. Lihastalitluse laboratoorium on võtnud ülesandeks selgitada kehakultuuri tervistavat toimet vereringe funktsionaalsele seisundile. Vaatluse all on ka ainevahetuse hormonaalsete ja neurohumoraalsete tegurite ning lihaste tegevuse vahekord.

Kriminoloogia laboratoorium kavatseb selgitada, milline on kriminaalprotsessi efektiivsus võitluses kuritegevusega.

Mida kavatsevad uurida ülikooli teadlased tuleval aastal?

Seedeprotsesside biokeemia laboratoorium uurib fermentide tegevust ning seedefermentide tegevust ning kõhunäärme fermentide biosünteesi.

Noorim probleemlaboratooriumidest — psühhofarmakoloogia — pöörab oma peamise tähelepanu inhibiitorite toime uurimisele.

Kaubandusökonoomika erilaboratoorium uurib kaubandusettevõtete materiaaltehnilise baasi arengut ning põhifondide paremat kasutamist, ühtlasi ka rentaabluse tõstmise võimalusi.

Lisaks nendele on praegu käigus 3 probleemlaboratooriumi ja ühe erilaboratooriumi (tööstuspsühholoogia) avamine. Ka neis planeeritavad tööd kuuluvad tähtsamate tööde plaani. Semiootika probleemlaboratoorium näeb ette 3 teemat: sekundaarsete mudelsüsteemide uurimist, eesti keele struktuuri semiootilist uurimist ja informatsiooni otsimise ning õppimise matemaatiliste meetodite uurimist. Füüsikalis-keemilise mehhaanika probleemlaboratoorium uurib tahke keha keemilisi ja füüsikalisi nähtusi, mis tekivad suure võimsusega mehhaanilise aktiveerimise tagajärjel. Käiku läheb ka taotlus veresoonte kirurgia laboratooriumi avamiseks. Siin on 1969. aastal plaanis uurida koronaararterite kahjustuste diagnostikat ja kirurgilist ravi, veresoonte plastilisi operatsioone ning tegelda elulise tähtsusega organite siirdistutamisega.

Piimatööstuse ministeeriumi soovil läheb käiku ka ülikooli teine erilaboratoorium — tööstuspsühholoogia laboratoorium. Siin hakatakse uurima psühholoogia osa töö teaduslikul organiseerimisel ja juhtimisel, töötajate tegevuse psühholoogilist analüüsi ning väikeste gruppide osatähtsuse selgitamist kollektiivis.

Peale nende on tähtsamate tööde plaanis veel sünnitusabi ja günekoloogia kateedri teema, mis käsitleb hormoonide tegevuse uurimist. Tema tähtsust näitab juba see asjaolu, et ENSV Tervishoiuministeerium pidas vajalikuks eraldada kateedrile abiks mõned teaduslikud töötajad.

Veel on väljaspool laboratooriume esitatud probleem luminestsentsinähtuste uurimise kohta füüsika kateedrite ja analüütilise keemia kateedri koostööna. Et töö toimub tihedas koostöös TA Füüsika ja Astronoomia Instituudiga, kelle kaudu probleem niikuinii võetakse tähtsamate tööde plaani, on ettepanek õigustatud.

Kokkuvõttes võiksime iseloomustada esitatavat plaani järgmiste arvudega: 21 probleemi, 42 teemat, 121 tööd. Probleemide arvult moodustab see ülikooli teaduslikust tööst 1/5, tööde arvult umbes 1/7. Saavutus iseenesest ei ole halb, kuid võiks olla veelgi parem. Kuigi tähtsamate töödega seoses on rohkem aruandlust ja bürokraatiat, on tööde arv ikkagi õppeasutusele iseloomustavaks näitajaks. Selle näitaja osatähtsus esialgsete andmete kohaselt tõuseb tulevikus veelgi.

J. TAMMEORG,
TRÜ teadusala prorektor

ELKNÜ TRÜ Komitees

● Büroo istungil 23. aprillil arutati suviste ehitustöödega seotud küsimusi. Büroo otsustas, et kõik üliõpilased, kellel on ette nähtud 2 kuud suvepuhkust ja kes ei ole avaldanud soovi asuda tööle EÜE-sse, suunatakse ülikooli komsomolikomitee juhtimisel ülikooli ehitusobjektidele.

● Büroo otsustas ühiskondlikus tegevuses silmapaistnud üliõpilaste rektorifondist premeerimise ettepanekud lõplikult läbi vaadata sügisel ja preemiad välja kuulutada ÜLKNÜ 50. aastapäeval.

● Büroo asus seisukohale, et edaspidi tuleks teaduskondade (osakondade) ettepanekud üliõpilastele kiituse avaldamiseks rektori käskkirjaga või foto kandmiseks ülikooli autahvlile kooskõlastada esmalt teaduskonna (osakonna) komsomolibürooga ja seejärel ülikooli komiteega.

● Büroo karistas valju noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega saksa filoloogia I kursuse üliõpilast T. Põldmaad seoses tema ebaväärika käitumisega.

MEIE KANDIDATUURID

ELKNÜ TRÜ Komitee pleenum 17. aprillil esitas TRÜ komsomoliorganisatsiooni poolt kandidaadid ELKNÜ kirjanduse- ja kunstipreemiatele.

Tutvustame pleenumi poolt kinnitatud annotatsioone esitatud kunstnike loomingule.

Endale tuulepesa
päike punumas kasel.
Kõik täis on tabamatust
ja pilku lahti ei lase.

Pungad kergemeelselt
end tahavad kõigile avada.
Lootjad loodavad, ootajad
ootavad —
keegi ei kavalda.

EÜE kroonika

✻ **EÜE TRÜ ettevalmistava staabi koosolekul 22. aprillil ütles maleva komandör A. Vahtra, et keskstaap on oma peamiste ülesannetega — objektide valikuga, rühmade suuruse ja asukoha kinnitamisega, vormide, märkide ja liikmepiletite tellimisega edukalt hakkama saanud. Muret teeb veel komandöride ametisse panek, kuid mai alguseks saab iga rühm ka oma juhi teada.**

✻ **Et EÜE sai tänavu tööpakkumisi palju rohkem kui ta teha suudaks, siis oli keskstaabil hea võimalus valida pakutute hulgast kõige paremad objektid. Tudengi taskule võib see aga ainult kasuks tulla. Lihtsaimgi arvutus näitab, et inimene, kes paar kuud teeb ehitustööd, kulutamata peaaegu kopikatki igasugustele tsivilisatsioonihüvedele (mõtlen nende all kauplusi, kohvikuid. ronge, busse jne.) on sügisel palju rikkam kui see, kes oma suve kõrgepalgalisel kohal mööda saatis. Ja maleviane on rikas mitte ainult raha, vaid ka muljete poolest. Niisiis: veel võetakse vastu avaldusi EÜE-sse astujailt! Kiirustage kõik, kes tänaseni mõtelnud on, sest sellest sõltub suurel määral rühmade normaalne komplekteeriminel**

✻ **Esmakordselt tahavad maleva töödest osa võtta ERK lavakunsti kateedri tudengid.**

✻ **Eelmisel nädalal valiti paljude soovijate hulgast välja need, kes EÜE-d esindavad Ungaris ja Tšehhoslovakkias. Õnnelike sõitjate nimekiri on komsomolikomitees.**

✻ **Meile saabuvad välismaa tudengid hakkavad tööle neljas rühmas: Harku Järve sovhoosis, Toris, Lõuna-Eesti regioonis ja Ardu sovhoosis.**

✻ **Keskstaap sai teate selle kohta, et Kasahstanis ka sel aastal eesti tudengite abi teretulnud on. Ehitama hakatakse koolimaja ja haiglat.**

E. LIIVE

625 aastat Jüriöö ülestõusust

MART RAUD

JÜRIÖÖ TULED

KATKEND KANTAADIST EESTLASTE JÜRIÖÖ ÜLESTÕUSU 600. AASTAPÄEVAKS

III

Vaata, ju leegitseb Jüriöö —
aeg seda tuld ärgu matkul
Terita tapper ja löö
sakslaste raudset katkul

Kahest on valida: võit või haud.
Ära nüüd nõrke ja nõtkul
Virutal Tapa see taud —
juurini surnuks sõtkul

Vabaks me röövitud maad ja veed!
Eestlased — võita või surra!
Need meie ainsamad teed.
Põletal Tapal Murra!

IV

Kalmudeks Harjus kõik hanged.
Tuhaks on põlenud kojad.
Langenud tuhanded kanged,
rahva paremad pojad.

Kustunud Jüriöö tuled.
Ohvrid on rasked ja rohked.
Uut meile kannatust tuleb —
viha, pisarad, ohked...

Jüriöö kumade hõõgust
tuleb meil südames hoida,
kuni me tapreist ja mõõgust
võit ja vabadus koidab.

1943 Kogust «Sõjasõna»

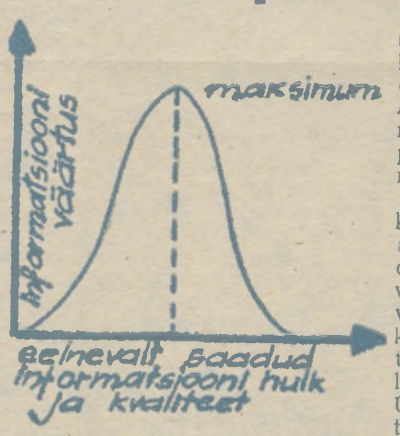
Ülikooli komsomolikomitee pleenumilt

(Algus «TRÜ» nr. 12, 13, 1968.)

Teeme juttu probleemidest, mis läbisid P. VIHALEMMA, J. ALLIKU, J. GOLIKOVI, P. KENKMANNI ja D. MIHHAILOVI sõnavõtte ning ELKNÜ Keskkomitee sekretäridele R. POLLIMANNILE ja A. PURGALE esitatud küsimusi ELKNÜ TRÜ Komitee 4. aprilli 1968 laiendatud pleenumil.

«Oma ülikooliaja jooksul olen ma kohanud väga mitmesugust suhtumist komsomoli: ühtede üleolevat ja väljanaervat hoiakut; teiste ükskõiksust seetõttu, et nad tahavad tegelda millegi nende jaoks tõsisema ja tähtsamaga, tavaliselt teadusliku tööga; kolmandate inertset ükskõiksust, mis põhineb tavaliselt grupi, mitte nende endi arvamusel; neljandate aktivisti-aktiivsust, osavõttu õhtutest, koosolekutest, seminaridest, laagritest, mitmesugusest organiseerimistööst — arusaamist, et selline rabelemine ongi komsomol, tegevus komsomolis; **viiendate suhtumist komsomoli kui organisatsiooni, mis noorte liitmise, ühendamise, nende ühise tegevuse kaudu (sealhulgas ühise arutamise, vaidluse, ühise teoretiseerimise kaudu) kujundab maailmavaadet, iseseisvat, kindlat ja aktiivset suhtumist ümbritsevasse, eelkõige sotsiaalsetesse ja poliitilistesse probleemidesse.** Seda suhtumistüüpide loetelu võiks jätkata, võiks pikendada ja täpsustada, aga ma tahaksin rõhutada, et **viimasena nimetatud suhtumistüüp on ülikooli kommunistlike noorte hulgas hakanud levima,** olgugi veel küllalt visalt ja aeglaselt». Nji alustas PEETER VIHALEMM oma sõnavõttu.

Professor VIKTOR PALM, esimene ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasnoorsoo-osakonna juhataja, joonistas žesti ja sõnaga järgmise graafiku.

Kui graafikut rakendada kõrgema algebra loengu kohta, võrduks maksimumieelne «null»-nivoo informatsiooni väärtusega algharidusega inimese juures, maksimum võrduks informatsiooni väärtusega ülikooliõpilase juures, maksimumi järgne «null»-nivoo võrduks informatsiooni väärtusega akadeemiku juures.

Graafik on rakendatav ka suhtumisele sotsiaalsetesse ja poliitilistesse probleemidesse. Siin vastab maksimum informatsiooni väärtusele P. Vihalemma liigituse viienda suhtumistüübi juures. Pleenumil võtsid sõna just niisuguse suhtumisega kommunistlikud noored, seetõttu ei pühendutud elementaartõdede vaagimisele. V. Palm käsitles mõistete **«demokraatia»** ja **«distsipliin»** vahekorda. Need mõisted täiendavad teineteist. Ei saa küsida abstraktselt, kumb neist on tähtsam, nagu ei saa ütelda, et mõlemad on ühtviisi tähtsad. Et asi ei jääks elust irdunud teoretiseerimiseks, tuleb lähtuda konkreetsest olukorrast: tähtsam on see, millises osas vigu ja puudusi on rohkem.

Mitmed puudused TRÜ komsomoliorganisatsiooni töös naitas kaite ELKNÜ XIV kongress. Meie delegaadid ÜLO VOOGLAID ja MIKK TITMA kõnelesid oma kongressisõnavõttudes noorsoo ideelis-poliitilisest kasvatustööst, komsomolielu olulistest probleemidest (vt. «TRÜ» nr. 9, 10 — 1968). Oli ka niisuguseid sõnavõtte, kus anti aru mitte saavutustest ja probleemidest maailmavaate kujundamisel, vaid tööalastest edusammudest ja võitudest — ja nendest järeldati komsomoli autoriteedi märgatavat tõusu viimaste aastate jooksul. Selliste sõnavõttude taustal said Ü. Vooglaiu ja M. Titma sõnavõtud ootamatult osade delegaatide poolt ründava vastuvõtu osaliseks, avaldati arvamust, et kõrgemaid koole iseloomustab kõrgendatud kriitikameel ja teoretiseerimine.

ELKNÜ Keskkomitee I sekretär R. POLLIMANN, vastates TRÜ komsomolikomitee laiendatud pleenumil talle esitatud küsimustele, kõneles, et Ü. Vooglaiu ja M. Titma sõnavõttudes tõstatati «... **küllaltki palju õigeid ja vajalikke probleeme.**» R. Pollimanni arvates jättis soovida probleemide esitamise vorm nendes sõnavõttudes. R. Pollimann lisas, et kriitika on alati olnud edasiviivaks jõuks.

Prof. VIKTOR PALM analüüsis pleenumil M. Titma ja Ü. Vooglaiu kongressisõnavõtte ning leidis, et kongressile võis ehk jääda mulje teoretiseerimisest. Vabariigi komsomol ei ole ju küllaldaselt informeeritud TRÜ komsomoliorganisatsiooni ja ELKNÜ Keskkomitee te-

(järg 4. lk.)

«Põhjas» on diplomilavastus, läbi ja läbi noorte töö. Et näed laval oma eakaaslasi, siis ei tihkagi, ei oskagi nagu midagi ette heita, kaasaelamine on niivõrd vahetu. Aga vaevalt see ainult näitlejate nooruse «süü» on — selles lavastuses näeme osatäitmisi, mis ei teeks häbi staažikalegi näitlejale. Ago Salleri Bubnov, Jaan Toominga Satin, Enn Klooreni Näitleja, Väino Uibo Aljoška, Helle-Reet Helenurme Nastja, Mari Urbsoo Vassilissa, Kalju Komissarovi Luka — õieti pole sel säravamate rollide loetelul mingit mõtet, sest lavastuse tugevus oli tegelikult ansambli tugevuses. Lavastaja Grigori Kromanov on loonud orgaanilise, sisemiste vasturääkivusteta lavastuse, kunstiteose, mis oma suunitluselt ja rõhkudelt ei tarvitse just ühtida Gorki teosega, kuid ehitab oma sisemiste seaduspärasustega, oma sisemise loogikaga terviku, uue tegelikkuse, mis elab publiku silmade all.

Lavastuses on kõik ülimal määral tinglik: Lembit Roosa lavakujundus (kottidest kokkulapitud vaheriie, lihtsad lavatsid), näitlejate tavaline, üksnes üksikute detailidega (müts, sall, vöö, viisud) markeeritud riietus ilma grimmi ja parukata (mis sest, et Tatarlane on heledapäine!) — ja au noortele näitlejatele, kes suutsid sellele vaatamata luua illusiooni 40- kuni 60-aastastest tegelastest. See tinglikkus on omal kohal. Vaevalt et kitsa olustikurealismi laadis mängituna näidend meile enam midagi uut ütleks. Lugedes saame kõigest juba isegi hea kujutlusphldi, teater oleks ülearune. Siin aga sünnib uus kunst, kunst, mis raputab lahti tardunud ettekujutustest, võimaldab nähtumuslikult pinnale süüvida olemusse, sisusse. Väärib veel kord rõhutamist see stilliline ühtsus ja artistlik peenemaitselisus, millega kogu tükk algusest lõpuni on välja peetud.

Gorki põhiteema — inimese probleem — tõuseb lavastuses esiplaanile. Kulminatsiooni saavutab see Satini (Jaan Toomingas) monoloogis, mis lõpeb tuntud ja paljukordsest tsiteerimisest juba sisu kaotama hakanud sõnadega «Inimene — see kõlab uhkelt!»

Noorsooteater ja Gorki

Kuivõrd uuel ja tähendusrikkamal kujul tajud aga seda mõtet nüüd, kus see karjutakse sulle kõrvusse seguna mõnitusest ja ülistusest, nüüd, kus sa ei saa arugi, mis see siis õieti on: hümn inimesele või irvitus inimese üle! Esietendusel katkestas monoloogi maruline (võib-olla ehk pakun üle?) aplaus — kas aga ütleb see midagi neile, kes tükki veel näinud ei ole...

Kohatu oleks siinkohal veel hakata rääkima näitlejatöö «peeglitagusest»: tempo-rütmist, liikumisest, diktsioonist, misanstseenidest. Siin ei oska parema tahtmise juures midagi ette heita, lavastus arenes ühtlases tõusvas joones, ilma märgatavate tehniliste komistusteta.

Ja ma ei liialda, kui nimetan oma viimaste aastate elamusrikkaimaks teatrihetkeks stseeni, kus kogu seltskond koguneb viimase vaatuse lõpu eel lavale, alistunult ja leplnult: vähemalt juuagi ja laulda, kui midagi muud enam jäänud ei ole. Nad on hullemini põhjas kui kunagi varem, laval on alasti inetus. Kuid Suur Kunst, mis inetuse iluks moondab. «Päike tõuseb ja läeb looja, vangikongis pime mul...» laulavad nad. Ja siis tuleb keegi teatega: Näitleja on end õuel üles poonud! — Ah, raisk, ära rikkusid ilusa laulu!

Tõepoolest, ära rikkusid! Ilus lugu oli!

NEI KARRATU

Et kuulata mahlade ärkamist —
puu tüvele toetan pea.
Ja ootan, kuid mida,
kuid keda ma ootan — ei tea...

Lumi halades lahkub
lubades tagasi tulla.
Lumi lahkub ja vabastab
puhta musta mulla.

O. Nurmik. OOTAJA.

O. Tõeleiu fotod.

KONTSERDITEGEVUSE MEISTERLIKKUSE EEST

Arbo Valdma — klassikalise muusika pideva tutvustamise ja propageerimise eest kontsertesinemistel viimasel kahel hooajal ja Eesti Televisioonis.

Arbo Valdma on tunnustatuim noor interpreet meie vabariigi muusikute hulgas. Eriti tuleb rõhutada tema teeneid klassikute propageerimisel, vanale muusikale kaasaegse tõlgenduse andmisel. Õppides Tallinna Riiklikus Konservatooriumis, oli A. Valdma üks väljapaistvamaid ÜTÜ liikmeid, koos oma õpingukaaslastega organiseeris ta triode konkursi Tõravere Observatooriumis. Konkurss hõlmas peale Balti liiduvabariikide ka Leningradi ja Valgevene. Konkursil demonstreeriti klassika esitamisvõimalusi kaasaegsete väljendusvahenditega. A. Valdma algatas ja viis läbi palju tähelepanu äratanud televisioonisaadete sarja, milles käsitleti üldesteetilisi probleeme.

Silmas pidades A. Valdma kui väga noore interpreedi kõrget kunstimeisterlikkust ja teeneid muusika propageerimisel, esitame ta ELKNÜ preemia saamiseks.

PARIMATE TÖÖDE EEST ILUKIRJANDUSE JA PUBLITSISTIKA VALLAST

Kirjanik Arvo Valton novellikogude «Kaheksa jaapanlannat» ja «Luikede soo. Karusell» eest.

Arvo Valton on muutunud üheks vabariigi tunnustatumaks ja enam tõlgitavaks novellistiks. Peab märkima, et oma olemuselt satiirilistes novellides iseloomustab Valtonit lihtsa nn. väikese inimese sisemaailma mõistmine ja võitlus tema inimlikustamise eest. Valton peab oma loomingus pidevat võitlust võõrandunud maailmaga: inimliku inimese eest nende sõnade kõige sügavamas marksistlikus mõttes. Selles võitluses ja oma ühiskonnakriitikas ei asu Valton kunagi kõrvalvaataja või parastaja positsioonile, vaid analüüsib suure südamevaluga nähtuste põhjusi ja võitleb oma loominguga aktiivselt uue, humanistliku, progressiivse ühiskonna eest. Selles on ka Valtoni loomingu suure populaarsuse põhjus noore lugejaskonna seas.

ELKNÜ TRÜ Komitee pleenum leidis, et Arvo Valtoni novellid vastavad nõuetele, mida ELKNÜ Keskkomitee büroo on esitanud kandidaatidele.

✻

Teiste ELKNÜ TRÜ Komitee pleenumi poolt esitatud kandidaatidega tutvuge ajalehe järgmises numbris.

12. mail on looduskaitse päev

Harva saab Tallinnas päikest näha, sedagi läbi tahma-, heitegaasi- ja tolmusombu. Pole siin õiget vettki juua, seda veemaiguist pärisvett. Kuid selle viimasegi pärast on mul tulnud viimastel päevadel palju kurvastada: Piritasse laskis Kose remonditehas 3 tonni naftat, Harku järvel on bussipargi ja tsentraalkatlamaja heiteveest õlikord, Kuusalu ja Tamsalu ümbruses on kaevuvesi kohati 20 km raadiuses söögikõlbmatu. Ainult mõne päeva jooksul kõiki neid pahandusi kuuldes võib muretugi inimene tõredaks minna. Kirud igat seltsi ametimehi, kes meie igapäevase kõhuja seljamure (ikka nende üha kasvavate) nimel kõike seda inetust korda saadavad, kuid ega sest kergemaks lähe. Tantatakse, nagu pühakirjas lausutud, üks käsi ei pea teadma, mida teine teeb. Kuniks me aga oma varadega niimoodi priiselda võime, vahel tuleb hirm, et oleme vist juba iseennastki tulevikule pantinud.

Kui oled tükk aega mõne seltsimajja küüla tulnud vanamehega neid muremõtteid veeretanud, siis leiad, et tondimaalijast Havukka-Aho metsafilosoof on su sse jätnud ometigi tubli portsjoni optimismi. Sa hakkad austama neid, vahel ka elust räsitud inimesi, kes oma maa looduse parema käekäigu pärast nii palju vaeva näevad. Või tuleb seltsimaja uksest sisse põllumees, kes õhinal räägib oma kollektiivmajandi pargi korrastamise vajadusest; tuleb sovhoosidirektor ja ütleb: «Aidake mul uus park planeerida, palju see maksma läheb, pole tähtis.» Hakkad tundma, et nüüd on hakatud treitud küünlajalgade ja koonlalaudade, kommunaalkorteri veekraaniga õlleankrute ja roostes rebasekarva «Simo» saunade kõrval nägema midagi tõsikultuurilisemat — puudeaustust ja iluarmastust. Hakkad aru saama, et materiaalsele kultuurile on lisanduma hakanud ka tunnetuslikku kultuuri, seda, mida rublaga ei mõõda ja suuga ei söö. Hakkad äkki taipama, mida mõtles omal ajal Mulgimaa talupere-

mees, kui ta ühe hektari oma kaheteistkümne-hektarilisest põllumaast pargi alla pani. Siis saad lopuks aru, et see ongi see õige peremehetunne, mida meist vahel küll on püütud välja juurida. Kuid hea seegi, et nüüd sellest jälle tunnustavalt on rääkima hakatud.

On saabunud aeg, kus looduse vaintsejad on hakanud asenduma looduse õigete peremeestega. See teebki meele rõõmsaks, paneb uskuma tulevikku.

Igale rahvusele on midagi püha. Meil on see maa. Ei saa ju kuidagi olematuks teha, et me oleme maaranvas, vähemalt kolgi meie esivanemad olid maainimesed ning meie juured on muinas. Tundsin seda, kui neil päevil ajasin juttu autojuhist ukrainlasega, kes oli esimesi tunde Eestis. Ta vaatas meie paekivikibust valendavat põldu ja kusis muit kaastundlikult: «Mida te siin ka kasvatate?» — «Siin kasvab kõik — rukis ja nisu ja kartul ja . . .» selgitasin ning lisasin: «Ja saame 30 tsentnerit hektarilt.» — «Mida?» küsis tema peale pausi, «kartuleid või?» — «Ei, ikka teravilja!» Ta ei uskunud. Aga mis siis, kui ma talle oleksin tõttu öelnud, et nendelt põludelt on 40 tsentnerit ja rohkemgi teravilja hektarilt saadud! Aga hea, et ei öelnud, sellest vist midagi sees kihvataski, uhkusest — maainene vastu.

Laps hakkab maailma mõistma oma koduõuest. Mõistma ja armastama. Meie kultuuri üks aampaike Fr. Tuglas meenutab korduvalt oma lapsepõlvekodu ümbrust Ahjal keskmise järve ääres, nimetades seda kohta sümboolselt «kõigi oma seikluste algpunktiks». Siit «. . . jäi järele vaid üks kogemus. Ja see on jätkunud läbi mu elu: väga suur looduse ilu teeb ühel hoobil õnnelikuks ning kurvaks. Kuid esmakordselt õpetasid seda mulle värisevad haavad kahe järve vahel.» Neid haabasid enam ei ole. Kasvavad aga haavad, mida istutasid Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi liikmed 5 aastat tagasi. Istutajatele on aga praegused haavad lähtekohaks, kust

ma administratsiooni! Kust ülikool teab, mis raudteekooli koristajad teevad! Kui palju üliõpilased ise igal kevadel veavad raamatuid prügikastidesse! Igatahes ma leian, et on alusetu ja väga häbematu niiviisi administratsiooni süüdistada.

MIDA ARVATE SNEPPERLUKKUDE SISSESEADMISEST ÜHISELAMUTES?

(«TRÜ» nr. 11, 1968 «Minu kodu on . . .»)

Meie üliõpilaste lohakus on ju teada! Ega snepperlukud ei aita, kui uksed lihtsalt jäetakse lahti. Aga imestatakse, kui midagi kadunud on!

Põhimõtteliselt snepperlukud muidugi on kindlamad, kui meie praegused lukud. Kahjuks ei võimalda meie eelarve neid kõigile tubadele muretseda. Kui aga üliõpilased ise leiavad võimaluse osta oma toa jaoks snepperlukk, ei ole keegi selle vastu.

KAS KORD ÜHISELAMUS PEAB OLEMA SELLEKS, ET INIMESTEL OLEKS MEELDIV ELADA VÕI VASTUPIDI? (KODUS ON MEIL JU KORD SELLEKS, ET OLEKS HÄSTI HUBANE)

Kõik sõltub kollektiivist, kes seal elab. Kui kollektiiv pole suutnud endast häbiplekke välja määndada, peab ta ise nende all kannatama. Kui kollektiiv on aus ja terve, võime talle rohkem lubada. Vaja oleks, et komsomoliaktiiv näitaks üles rohkem printsipiaalsust väärnähtuste ja kaaslaste käitumise suhtes. Kui ühiste jõupingutustega on saadud kord majja, eks muutu siis ka elu ühiselamutes paremaks, kindlamaks ja hubasemaks.

*

EKP TRÜ komitee sekretäri ja rektori seisukohad leiate järgmises numbris.

«Maa õpetab meid ennast tundma . . .»

Kauaaegse töö järel pensionile

30. aprilli keskpäeval oli ülikooli raamatukogu töötajaid, Ajaloo-Keeleteaduskonna õppejõude ja üliõpilasi ning muudki rahvast arvukalt kogunenud oma lugupidamist avaldama ja tänusõnu lausuma Ajaloo-Keeleteaduskonna raamatukogu kauaaegsele juhatajale Elfriede Laasile ta pensionile mineku puhul. 32 pikka aastat on E. Laas suure hoole ja andumusega vahetpidamata oma küllaltki askeldusrohket ametit pidanud. Ta kuulub nende vanema põlve seltsimeeste hulka, kes kord ametikohale asunud, sellele truuks jäävad ja oma

kutsetööga nagu kokku kasvavad, ilma et neil pähegi tuleks «parema» koha järele ringi vaadata. Raamatukogu kasutajate — õppejõudude, üliõpilaste, aspirantide jt. — teenindamine tähendas E. Laasile tema käsituse järgi mitte üksnes raamatute laenutamist ja tagastatava kirjanduse riiulitele asetamist, vaid sellele lisandusid vajaduse korral asjalikud nõuanded, soovide ärakuulamine ning rahuldamine ja — last, not least — lahke, heatujuline suhtumine raamatukogu külastajaisse. Silmapaistva agaruse ja asjatundlikkusega hoolitses E. Laas ka raamatukogu korrashoiu ja uue kirjandusega pideva täiendamise eest. Seega on meil kõigil põhjust soovida E. Laasile ärateenitud mõnusat vanaduspuhkust.

R. KLEIS

«Noored ja ajakirjandus»

RÄÄGITI

— ajakirjanduse funktsioonidest
— informatsioonist «Noorte Hääles»,
— seaduspärasustest informatsiooni vastuvõtmisel,
— kunsti propageerimisest ajakirjanduses,
— žanridest ja nende käsitlusest,
— «Noorte Hääle» lugejaskonnast ja materjalide loetavusest.

RÄÄKISID

— Ülo Vooglaid TRÜ-st
— Siim Loogma TPI-st
— Peeter Vihalemm TRÜ-st
— Irina Šiškin Tallinna 7. KK-st
— Ralf Parve juunior, TRÜ kauglõppija

KOHAL OLID

sel J. Tombi nim. Kultuuripalee noorteklubi «Astra» pressisektsiooni korraldatud konverentsil
— kümmekond algajat žurnalisti ülikoolist,
— mõned TPI ja EPA lehetegijad,
— «Astra» pressisektsiooni liikmed jt.

KOHAL EI OLNUD

— ühtegi inimest «Noorte Häälest»,
— ühtegi ELKNÜ KK, ELKNÜ Tallinna Linnakomitee ja teiste juhtivate komsomoliorganite esindajat,

kuigi

1) kutsed olid välja saadetud,
2) jutt käis just noorte elu ja häälekandjate ümber.

Nokk kinni, saba lahti,
saba lahti, nokk kinni.

P. MAIMIK

Üliõpilasfestival Kišinjovis

(Algus lk. 2)

mus on muidugi empiirilist laadi, seda enam, et mõned liiduvabariigid — Läti NSV, Leedu NSV jt. polnud teadmata põhjustel festivalil üldse esindatud).

Hämmastas, millise südamlikkusega võttis Moldaavia külalisi vastu. Väga läbimõeldud oli programm just festivali organiseerijate koguvabaringi tutvustamise osas — alates kohtumisest «Moldova-filmi» režissööride ja näitlejatega, lõpetades demonstreerimisega ning lõpetades kasvõi ekskursioonidega mööda Kišinjovi ning vabariiki ja Moldaavia NSV teenelise rahvakunstiansambli «Fluqraš» kontserdiga.

Liited igal sammul.
Südamlikud tervitused.
Naeratused.
Kingitused.
Improviseeritud ja ametlikud kontserdid.
Kino, raadio või televisioon.

Üliõpilasfestivali välise organiseerituse ja hiilguse varju jäi noopiski teoreetiline külg. See nädal omas rohkem rahvuste tutvustamise iseloomu ja andis ülevaate keskuskil-midagi-teeb. Diskussioone, väidlusi, eesmärkide seadmisi üliõpilaskonda kui tervikut silmas pidades oli vähe. Arvestades ürituse uudsust ning esmakordset toimumist, arvestades, et festivalil oli rohkem lokaalne kui üleliiduline iseloom, võib selle organiseerijatele muidugi andeks anda.

Osavõtjate ühiseks arvamuseks oli nimetada käesolev Nõukogude Liidu I üliõpilasfestivaliks. ÜLKNÜ Keskkomiteele saadeti läkitus, milles tehti ettepanek hakata regulaarselt korraldama järjepanu koikides vabariikides taolisi üliõpilasfestivale. Läkituses kriipsutati alla niisuguste ürituste suurt poliitilist tähtsust eri vabariikide ning kogu NSV Liidu üliõpilaste vahenisse sidemete tugevdamisel ning asjalikumaks muutumisel, rääkimata sellest, et üliõpilaskomsomolil on nõnda võimalik vahetult konkretiseerida ühiseid eesmärke, analüüsida-kritiseerida-õppust võtta erinevate kõrgemate koolide üliõpilasorganisatsioonide kogemustest ja muidugi tutvuda ka vennasvabariikide kultuuriga.

Isiklikult arvan, et kui tulevikus tõepoolest hakatakse korraldama üliopilasfestivale vabariikide kaupa, siis on vajalik kindlasti, et organiseerimistöö osa raskust votaks enda kanda ÜLKNÜ Keskkomitee. See annaks festivalile laiema haarde ning tugevama aluspõhja, ka teoreetilisest aspektist.

VARIA, ehk lühidalt kõigest, millest artiklis juttu ei olnud.

*** Tundsime siirast huvi ürituse finantsilise külje kohta — kogemuste vahetamise korras. Sekretär A. Buzorjanu ja RSK president M. Goldšmidt seletasid vaikselt-lahkelt, et suurema osa materiaalsest raskusest võttis enda kanda Moldaavia LKNÜ Keskkomitee. Toetasid ka KRÜ rektoraat ja a/ü.-komitee.**

*** Kišinjovi RÜ-s on lisaks ülikooli komsomolisekretärile ja selle asetäitjale veel koosseisuline liikmeõpilaste ühiselamute komsomolisekretäri ametkont. Nimetatud teaduskonna sekretär on eriti ajakirjanik ning spetsialiseerunud raamatuzurnalistikale.**

*** TRÜ komsomolis on valusaks küsimuseks nr. 1 liikmemaksude kogumine. Igas kuus kipub olema üle 300—400 võrgiase-kommunistliku noore.**

«Meil pole liikmemaksud küll mingisuguseks probleemiks,» öeldi lõunamaal, «kes ei maksa või rikub komsomolidistsipliini, see stipendiumist ära, ja kui ikka õpetusi ei võta — eksmatrikuleerimine . . .»

Vaat on kord!

*** Kišinjovi Riiklikus Ülikoolis omandab kõrgemat haridust praegu ligi 100 vietnamlast.**

*** Kišinjovi RÜ rektor sm. Medvedjev ei varjanud oma sümpaatiat Eesti delegatsiooni vastu, ütles TRÜ-st ja Tartust palju teadvat ning tuli lõpubanketil kõige esmalt meie tervitustoosti ütlema.**

*** Eesti delegatsioonile kingiti Romanešlõ sovhoosis kimp viinamarjaistikuid. Et Enn Bekker ka kohanike spetsialistide käest viinamarjade kasvatamise iseärasuste ning veinivalmistamise tehnoloogia kohta aru päris, siis . . .**

. . . 24. aprillil toimus üliõpilasfestivali pidulik (ja kõikidele osavõtjatele minoorse alatooniga) lõpetamine. 25. aprillil viis hobedatiivuline lennuk meid ära südamliku Moldaaviamaa pinnalt.

Võtaksin toimunud ja tulevikus aset leidvate üliõpilasfestivalide tähtsuse kokku rahvatarkusega:

«В мире жить — с миром быть.»

SIRJE ENDRE

EÜE kroonika

TALLINNAS

ilmus «Noorte Hääle» eriväljaandena juba MALEVA AJALEHE 13., II aastakäigu ESIMENE NUMBER.

MOSKVAS

toimus 22.—24. aprillini üliõpilasehitusmalevate üleliiduline seminar, kus EÜE-d esindasid Ahto Vellamaa ja Ants Riesen. Kõneldi VÄLISVAHETUSEST, ideoloogilisest tööst välisgruppidega, seetõttu ka südmustest Poolas ja Tšehhoslovakkias, poliitilisest olukorrast Ungaris.

Mulluse 2000 asemel sõidab tänavu välismaale ehitama 2500 üliõpilast. Suurim on vahetus Tšehhoslovakkiaga: 1028 üliõpilast 51 rühmas (sealhulgas vahetavad TPI ja Praha Kõrgem Majanduskool 20 üliõpilast). Vahetus teiste sotsialismimaadega:

Bulgaaria — 150 üliõpilast (11 rühmas);

Ungari — 425 (20), sealhulgas TRÜ—Debreceni ülikool 30 üliõpilast ja TPI—Budapesti Kõrgem Tehnikakool 20 üliõpilast;

Saksa DV — 457 (24);

Mongoolia — 65 (2);

Poola — 270 (15);

Jugoslaavia — 25 (1).

JURMALAS

olid 26.—28. aprillini koos LÄTI ÜLIÕPILASTE EHITUSMALEVA komandörid ja komissarid. EÜE-d esindasid Helmi Kukrus, Leili Padevest, Heile Kulo, Taivo Põrk ja Arvi Tops.

ALEKSANDR SERDJUK, üleliidulise staabi komandöri asetäitja, esitas järgmised arvud: 120 000 (1967) ja 270 000 (1968). Samatempolist edasist kvantiteedi kasvu oodata ei maksa, maleva «laeks» jääbki ilmselt ca 300 000 üliõpilastehitajat. Pealegi pole maleva loosungiks mitte TÖÖ KVANTITEET, vaid üliõpilase KASVATAMINE TÖÖ KAUDU. Ehitusmalevas saab üliõpilane tohutu informatsioonihulga. Leningradi sotsioloogide andmete järgi annab 3 suve ehitusmalevas niisama palju informatsiooni kui mittemalevlasele kogu ülikooliaeg. A. Serdjuk meenutas A. Makarenko ütlemist: kasvatuse seisukohalt on töö ise neutraalne protsess. Veel enam — töö ise teeb inimesest ahvi. Vaid ORGANISEERITUD TÖÖ annab kasvatamise efekti. Just siin leiab rakendust üliõpilaste omavalitsus, s. o. initsiatiiv alt ülespoole.

LÄTI ÜLIÕPILASTE EHITUSMALEVALE on aasta 1968 praktiliselt esimene tema biograafias. Varem ei omatud autonoomiat, oldi vaid siin-seal abitöölisteks. Sellele vaatamata on planeeritud, et LÜE-sse tuleb juba tänavu 1 100 üliõpilast. EÜE esindajad arvasid, et maleva komplekteerimisega tuleb lätlastel raskusi, eriti sel juhul, kui ka nemad soovivad töötada VABATAHTLIKKUSE (nagu EÜE), mitte KOLLEKTIIVSE VABATAHTLIKKUSE (nagu seda Moskvas osaliselt tehakse) printsiibil. Kasvuraskuseks tuleb lugeda seda, et LÜE iga rühm komplekteeritakse (esialgsete plaanide kohaselt) rangelt ainult ühe kõrgema kooli baasil. Jätame kõrvale ühtse läti üliõpilaskonna kujundamise probleemid, ütleme vaid, et Läti RÜ-s on noormehi 20%, mõnes teises *vuz*'is 80%.

TARTUS

oli 29. aprillil järjekordselt koos EÜE TRÜ ettevalmistav staap.

TÄHELEPANU!

& Peatselt annab EÜE õmblusvabrikule vormiriietuse tellimuse. Seetõttu ja ka esialgsete kokkuvõtete tegemise tarvis palub staap kõiki üliõpilasi, kel on veel käes AVALDUSED-PERFOKAARDID, TUUA need viivitamatult TÄIDETUNA komsomolikomiteesse.

& Üliõpilasi, kes tahavad PEDAGOOGILISE PIONEERILAAGRIPRAKTIKA VAHETADA EÜE VASTU, palub staap REGISTREERUDA KOMSOMOLIKOMITEES.

& Avaldusi EÜE-sse astumiseks võetakse vastu 25. maini.

NB!

Kõikidele osakondade (teaduskondade) komsomolisekretäridele.

Esmaspäeval, 13. mail k. a. algusega kell 16 toimub TRÜ komsomolikomitees selle õppeaasta viimane (kokkuvõttev ja suundaandev) NÕUPIDAMINE. Et arutuse alla tulevad mitmed tähtsad probleemid, nagu EÜE, suvetööd, uute üliõpilaste vastuvõtt TRÜ-sse, ülikooli tutvustavate vestluste korraldamine keskkoolides ja 18. mail korraldatav laupäevak (võitleva Vietnami materiaalseks abistamiseks), siis on kõikide sekretäride või nende asetäitjate osavõtt mitte soovitav vaid KOHUSTUSLIK.

* * *

SUVETÖÖD!

Informatsiooni suvetööde kohta saab komsomolikomiteest järgnevalt:

esmaspäeval, teisipäeval ja kolmapäeval kella 14—15, neljapäeval ja reedel kella 16—17.

Vast. toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. - III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 2938. MB 04469.

AR
Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 15 (700) Kolmapäeval, 8. mail 1968 XII aastakäik

Tartu Riikliku Ülikooli rektori KÄSKKIRI

Tervitan ja õnnitlen rahvusvahelise töölispühа 1. mai puhul ülikooli kollektiivi.

Soovin jõudu ja edu uuteks saavutusteks teaduslikus ja pedagoogilises töös, mis oleks meiepoolseks panuseks rahvusvahelise rahu tagamises.

Seniste töötulemuste ja ühiskondliku tegevuse eest tõstan esile järgmisi kollektiivi liikmeid.

I. ASETADA FOTO AUTAHVLILE

AJALOO-KEELETEADUSKONNAST

kateedrijuhataja dotsent Karl Siilivask, dotsendi kt. Juhan Tuldava, vanemõpetaja Jelena Gurjeva, üliõpilane Jüri Kivimäe.

ARSTITEADUSKONNAST

kateedrijuhataja professor Elmar Siirde, prodekaan dotsent Heinard Sillastu. dotsent Albert Kliiman, dotsendi kt. Salme Sibul, assistendid Virve Liivrand, Vello Salupere, Artemi Vapra, Kaljo Põder, Selma Teesalu ja Asta Soom, noorem teaduslik töötaja Ants Veldi, üliõpilased Juta Noor, Jüri Liivamägi, Palmi Aer, Ludmilla Fischer, Heli-Mare Mitt, Ülle Känd, Maire Pikk, Olga Sentšugova.

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST

üliõpilased Riho Mootse, Aarend-Mihkel Rõuk.

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST

dotsent Silvia Oja.

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKONNAST

kateedrijuhataja professori kt. Viktor Palm, üliõpilane Ilmo Sildos.

MATEMAATIKATEADUSKONNAST

vanemõpetaja Ants Tauts, üliõpilane Mati Heinloo.

ÕIGUS-MAJANDUSTEADUSKONNAST

professor Abner Uustal, dotsent Vilma Kelder, vanemõpetajad Ain Ruuvet ja Olo Kauer, vanemlaborant Juta Bakler, üliõpilased Aita Suitsmart ja Urve Paju.

TEADUSLIKUST RAAMATUKOGUST

osakonnajuhataja Ruth Parmas.

II. AVALDAN KIITUST

AJALOO-KEELETEADUSKONNAST

dotsendi kt. Hillar Palametsale, vanemõpetaja Helme Tõeverele, õpetaja Jaan Soontakile, vanemlaborant Jaak Peebole, laborantidele Lildia Kaljuveele ja Maria Ozerovale, üliõpilastele Lembit Atspoolile, Helle Plaksole, Aino Ehalale, Sirje Kasesalule, Evi Männile, Boris Tuchile, Lia Sääsele, Hans Dsissile, Anniki Kurrisele, Rein Arule, Helgi Väärtile, Mare Kaarele, Paul Läänele, Paul Hagule, Vaike Laanistele, Helgi Rivisele, Märt Kubole, Ira Petrovale, Asta Mõldrele, Sirje Endrele.

ARSTITEADUSKONNAST

kateedrijuhataja kt. vanemõpetaja Viktor Kalninile, assistentidele Dagmar Kuldevale, Laine Villakole ja Maido Lutsule, vanemlaborantidele Sirje Lahkile, Reet Laigule, Sirje Roossonile ja Maret Laasperele, preparaator Mare Rattile, meister Vilma Puisile, üliõpilastele Ene-Mall Brigaderile, Helle Laikojale, Aina Aulile, Vladimir Ellerveele, Anne Rummale, Elvi Glutškole, Ivi Palmile, Imbi Tossile, Reet Kaljustele, Helle Kirtile, Mare Muddile, Lilli Gulordavale, Sven Evingule, Anne Lumistele, Anatoli Filonenkole, Regina Lenznerile, Tatjana Krasnovale.

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST

vanemõpetajatele Agu Kongole ja Aadu Loogile, vanemlaborantidele Ella Tammemägile ja Lo Järveküljele, laborant Luule Ohale, oskustööline Ellen Tellile, üliõpilastele Vivian Heegile, Mati Rahule, Tiiu Nikitinale.

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKONNAST

dotsent Leon Tuvikesele, vanemõpetajatele Lembit Pungale ja Herman Mürgile, assistentidele Asta Kõrgessaarele ja Märt Liigantile, vanemlaborantidele Küllike Realole ja Toomas Tennole, laborant Ersti Suitsile, preparaator Tiina Taburile, aspirantidele Lembit Visnapuule ja Ando Otsale, üliõpilastele Sergei Reimanile, Vladimir Plehhanovile, Katrin Paltsile, Mihkel Pärnojale, Matti Fischerile, Igor Kovalenkole, Helgi Pallole, Koit Timpmannile, Andres Kuusele, Eha Soonikesele, Valdek Sletile, Toomas Jüriadole, Tõnu Karule, Mihkel Aulile, Ants Saabasele, Jaak Kikasele, Mart Kuurmele, Enn Libale.

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST

vanemõpetajatele Helve Ungerile, Helga Sildmäele ja Ivo Okkilo, noorem teaduslik töötaja Ehta Virule, õpetaja Ado Pindile, van. preparaator Leonhard Toomele, preparaator Armilde Urmile, üliõpilasele Ants Vahemetsale.

(Järg 2. lk.)

5. MAIL TÄHISTATI AJAKIRJANDUSE PÄEVA.

EKP TRÜ Komitees

Ülikooli parteikomitee viimasel koosolekul oli arutusel Kehakultuuriteaduskonna materiaalse baasi väljaarendamise perspektiivplaan. Kuulati ära teaduskonna dekaani A. Vaiksaare sellekohane informatsioon ning võeti vastu otsus, kus peatähelepanu oli baasidel. Otsuses nähti ette mõningad abinõud spordibaaside kitsikuse leevendamiseks veel käesoleval ja järgmisel aastal.

Alustatakse Kehakultuuriteaduskonna õppe- ja spordikorpuse projekteerimist, ehitama on plaanis hakata pärast füüsikakorpuse ja raamatukogu hoonete valmimist.

Samal komitee koosolekul täienesid TRÜ parteialgorganisatsiooni read noorte kommunistidega. Liikmekandidaatideks võeti vastu ajaloo-osakonna üliõpilased H. Dsiss, M. Kubo, H. Allikmaa, Matemaatikateaduskonnast M. Lanin ja S Litvinenko, Õigusteaduskonnast A. Oru. Liikmekandidaadiks võeti vastu ka Õigusteaduskonna professor A. Uustal ja liikmeks H. Lindmäe.

Komsomolikomitee sekretär K. Morna informeeris komiteed suvetöödeks ettevalmistumisest, tööobjektidest Tartus ja väljaspool seda. Pikemalt arutati TRÜ vajadusi.

Bioloogia-Geograafiateaduskonna parteiorganisatsiooni sekretär A. Rõõmusoks rääkis tööst parteitu aktiiviga Bioloogia-Geograafiateaduskonnas, selle töö põhisuundadest, teaduskonna edusammudest ja raskustest.

ELKNÜ TRÜ Komitee järgmisel koosolekul arutatakse TRÜ lõpetanud pediaatrite tööd ja defektoloogia-osakonna väljaarendamise plaane.

V. ANT

TRÜ Nõukogus

Viimasel TRÜ nõukogu istungil kinnitati üliõpilaste 1968. a. võistlustööde hindamise komisjonide otsused. 76 laekunud tööst otsustati 56 I auhinna väärilisteks tunnistatud uurimust suunata edasi vabariiklikule konkursile. II preemia omistati 19 ja III preemia ühele tööle. Kõige rohkem töid (20) esitati Füüsika-Keemiateaduskonnast, 18 tööd Arstiteaduskonnast, 11 tööd Ajaloo-Keeleteaduskonnast, 6 Majandusteaduskonnast, 5 Bioloogia-Geograafia- ja niisama palju Kehakultuuriteaduskonnast, 2 tööd Matemaatikateaduskonnast.

Ühiskonnateaduste-alasele üliõpilastööde konkursile esitati 6 võistlustööd (kõik tehtud NLKP ajaloo kateedri juures), mis samuti otsustati suunata vabariiklikule konkursile.

M. Salupere

Ülikooli lauljad Ungaris

Millal naasite?

Ungarist lahkusime 1. mai hommikul — maipühad veetsime rongis. Moskvasse jõudsime 2. mai õhtul, Tartu tõi meid Moskva rong 4. mai hommikuks.

Kus laulsite?

Budapestis 5 kontserdil, sealhulgas ka ringhäälingus, kus salvestati mitu eesti laulu: «Pühajärve pildid», «Luigelend» jt.

Vastuvõtt milline?

24. aprillil kohtas meid Budapesti vaksalis elektritarvete tehase «Tungsram» meeskoor suurte punaste ja roosade nelkidega.

Esinemisi tervitati väga soojalt, eriti siis, kui laulsime ungari laule.

Šefid tõepoolest hoolitsesid meie koori eest. Organiseeriti väljasõit Budapesti lähedastesse (40 km) mägedesse, meid viidi ooperisse, kus tutvusime Verdi «Nabuccoga».

Ootame vastuvisiiti?

Septembris.

Naiskoori esimesele aldile, ülikooli teaduslikule sekretärile IRENE MAAROOSILE telefoneeris H. KULO

RÄHUTÕRVIK · A. DUMPE

AD NOTAM

Võidupühaks

Kui kaua see kestis?
kümme sekundit?
rohkem? vähem?
või ei kestnud üldse, oli aeg, mis lakanud olemast
või kaotanud oma kindla kestuse,
vahest mustjas kera kokkupressitud aega, täis välkkiireid otsuseid —
ning siis oli maailm jälle olemas, liikumatu, hääletu,
teadvus ühines jälle kehaga, leidsin end jälle elavana
(või oli see ainult ettekujutus surmasilmapilgul?),
ja nagu tihti unes, otsisin lülitit, suutmata lõhkuda pimedust,
uskusin hüüdvat pimedusse ja saavat vastuse, mis
tunnistas, et elasime veel,
kobasin läbi koli ja risu rõduukseni,
vänt, raudvõre!
ning me olime väljas, rõdul,
maailm oli alles,
seisime seal paljajalu kildude keskel,
surmavaikuses, pimeduses,
hõredate tähtede all.

Artur Lundkvist «Agadir»

Kas tõesti sulle pole selge veel, et kõigest sellest, mida oled teinud,
on jäänud järele vaid pisarad ja järv, täis musta verd? . . .

Nii kõnelen ma oma haavatud ja veritseva häälega, mis praegugi
veel otsustavaks rünnakuks on valmis . . .

Neist põletatud raamatuist ning mustendavaist varemeist ja kalmudest
on päikse poole tõusmas õrnad valged roosid . . .
Nad püssirohusuitsu järele ei lõhna . . .
Neist õhkub rõõmurikkust, õhkub õnne . . .
Ja lapsemaimul roosi poole sirutuvad käed . . .

Te, emad, tõstke väeti lapse peake päikesele vastu ning ärge tundke
hirmu jääda ilma päikeseta.

Kas aasadel ei peaks õide puhkema nüüd rohkem lilli? . . .
Ning kas ei peaks sõna «rahu» juba asendama «sõja»? . . .

Eduardas Mieželaitis «Inimene»

Paremad on teada

Arstiteaduskonna ametiühingukomitees toimus maipühade eel «Võistlus parimale rühmale» kokkuvõtete tegemine.

Eelnevalt töötati välja punktide süsteem, mille alusel hinnata. Arvesse tuli: 1. Õppeedukus. 2. Osavõtt ÜTÜ ringidest ja töö nendes. 3. Ühiskondlik töö.

Et kõik üliõpilased saaksid võistluste tingimustega tutvuda, trükiti bülletäänid, mis jagati kursuste vahel.

Dokumendiks, milles kajastub kogu rühmade töö möödunud sügissemestril, on ametiühingu rühmaorganisaatori päevik. Nüüd, parima väljaselgitamisel, oli vaja koguda rühmapäevikud ja kontrollida võistlustingimuste täitmist.

Tulemuste hindamisel seisls ametiühingukomitee aga lõhkise küna ees. Rühmapäevikuid laekus vähe.

Lõpuks ei olnud kõigil rühmadel päevikud korras. «Ja mis neid siis üldse viia,» arvati. Siiski, optimism ja pealehakkamine on pool võitu. Kui mõned rühmad lisasid sellele ka töö, oligi täis võit käes.

ESIMESEKS tuli ravi V kursuse 3. rühm (ametiühingu grupiorganisaator Elli Männik). Neid premeeritakse 8 tuusikuga Musta mere äärde.

TEISE koha saavutas farmaatsiaosakonna IV kursus. Preemiaks võimaldatakse 50 rbl. ulatuses ekskursioon omal valikul.

KOLMANDALE kohale tulnud ravi-osakonna IV kursuse 10. rühm saab ekskursiooniks 30 rbl.

H. PUUSEPP

Tartu Riikliku Ülikooli rektori KÄSKKIRI

(Algus lk. 1)

MATEMAATIKATEADUSKONNAST

dotsendi kt. Lembit Kivistikule, vaneminsener Jaan Kõivule, inseneridele Liivi Urmile ja Evi Eelmale, tehnik Mare Sirgele, laborantidele Helgi Arbile ja Meeta Kullile, aspirantidele Rein Koidele ja Heino Türnpule, üliõpilastele Kalle Kaarile, Tõnu Kollole, Aleksander Fljaišerile, Saima Avaiole, Aili Varjasele, Marju Siitamile, Heiki Jokkile.

ÕIGUS-MAJANDUSTEADUSKONNAST

vanemõpetajatele Jaan Vainule ja Ülo Mallenele, dotsendi kt. Albert Paltserile ja Endel Ploomile, üliõpilastele Jaak Adamsoole, Sinaida Kalninile, Aino Tammele, Arvo Mutlile, Aadu Kaarele, Eleonora Bogdanovale, Karmen Kaurile.

ADMINISTRATIIV-MAJANDUSOSAKONNAST

inspektor Dabita Laumetsale, vanemtöödejuhataja jaoskonna juhataja Ahto Liikile, vaneminsener Eduard Kiiranenile, puusepp Ülo Mõldrele, elektrikutele Kalju Puusepale ja Hans Kuusikule, müürsepp Eduard Vassilale, maaler Leopold Johansonile, betoneerija Paul Kikaskile, krohvija Vladimir Pomjutihhinile, varustusagent Helve Temmole, haldusprorektori abi Osvald Mägile, keskküttekütjatele Raimo Saagile ja Arnold Toverile, koristaja Rudolf Luigele, kaugõppeosakonna sekretärile Jelena Milgile.

TEADUSLIKUST RAAMATUKOGUST

restauraator Liidia Noodlale, sektori juhataja Endel Valk-Falkile, raamatukoguhoidja Hardi Varikule, riideholdja Hilda Väärsile.

III. PREMEERIN TULEMUSTERIKKA TEADUSLIKU TÖÖ NING SELLELE KAASAAITAMISE EEST

LEPINGULISTE TÖÖDE SUMMADEST

noorem teaduslik töötaja Kuldev Ääremaad, vaneminsenere Inno Liivi ja Uudu Pragi, insener Mare Kalbergi, tehnik Anna Varbheina, laborante Endla Kaljat, Vaike Simsot, Hilda Peeglit ja Liidia Sauli, vanemlaborante Liljan Vainolat, Eha-Mai Laanest ja Mai Väljaotsa, preparaator Emilie Oolot, koristaja Alma Karu, keskküttekütja Inge Saagi, abitööline Helmi Sinimäed.

PROBLEEMLABORATOORIUMIDE SUMMADEST

teadusliku uurimistöö sektori juhatajat Eugen Kaitsat, vanemaid teadureid töötajaid Agu Talvikut, Lembit Allikmetsa ja Ülo Haldnat, nooremaid teaduslikke töötajaid Koidula Piiri ja Paul Alapuud, vaneminsenere Ants Aruksaart ja Johannes Temmot, insenere Tõnis Pikkatit ja Endel Käära, tehnik Linda Jaama, mehaanik Tõnu Petersoni, brošeerijaid Taimo Mattot, Leili Grünthali ja Helve Mõttust, kopeerijaid Voldemar Otterit ja Magda Kooki, fotograaf Õilme Hõlpust, ladujaid Eha Ala ja Lea Gillbergi, trükkija Evi Uini, toimetaja Marta Raismat, vanemtoimetaja Juhan Sarve, laojuhataja Milvi Laasmad, agent-ekspediitor Helgi Riistani, arvestaja Agnes Ojaveeri, arveametnik Hele-Mai Kutsarit, vanemlaborante Alli Norbergi, Endla Oja, Anne Uprust ja Kiira Loiti, laborant Valentina Olštšenkot, vanempreparaatoreid Selma Kääri ja Amanda Dsilant, vanemkorrektor Virve Toodet, pearaamatupidaja asetäitjat Elsa Odratsit, vanemraamatupidajaid Reet Kangrot, Osvald Klausi ja Erna Säinast, vanemkassapidaja Elfriede Saart.

TRÜ rektor F. KLEMENT

Ligi 1oo maitervitust

tõi post ülikooliperele. Isiklikult õnnitlesid Eesti NSV välisminister A. Green, sideminister O. Rupski, põllumajanduse minister H. Männik, kollektiivselt Eesti NSV Rahandusministeerium, EKP Tartu Linnakomitee, ELKNÜ Tartu Linnakomitee, ENE toimetus, kõrgemad koolid meie vabariigist ja mujalt, põllumajandus- ja tööstusettevõtted ja meie teaduslikud asutused.

Üliõpilasfestival Kišinjovis

Moldaavia NSV. Elanike arvuga 3 milj. 360 tuhat, liiduvabariikide hulgas kaheksas, pindalaga 33,7 tuhat ruutkilomeetrit liiduvabariikidest väikseim.

«... Hämmastavalt omapärane ja lõunamaiselt kuum Nõukogude Moldaaviamaa näib mulle alati koduna, kus on väga mugav, ilus, päikesepaisteline ja lõbus. See on maa täis päikest, doinasid ja suurt inimlikku hinge.»

(P. Darienko)

Praegu meenuvad Moldaavia üliõpilasfestivali muljed nagu kirev mosaiik moldaavia särtsakatest rahvaviisidest, lauludest, asjalikest (ja ametlikest) jutuajamistest, vaidlustest ... veinist.

19.—24. aprillini toimus Kišinjovis Moldaavia LKNÜ Keskkomitee ja Kišinjovi Riikliku Ülikooli organiseerimisel üleliiduline üliõpilasfestival, kuhu Tartust sõitis neljaliikmeline delegatsioon: TRÜ komsomolikomitee liikmed Reet Käärik, Kaie Orvik, Enn Bekker ja mina. Festivalil olid esindatud peaaegu kõik liiduvabariigid.

Kišinjovi lennuväljal ootasid meid, ebatavaliselt suured lillekimbud käes, neiud ja noormehed. See polnud veel kõik. Igaüks sai lõunamaiselt tulise (põse)suudluse ja meil, traditsioonikohaselt tugasihoidlikel põhjamaalastel, ei jäänud muud üle kui kohmetult nacratada. Aga ümberringi oli kõik roheline, kirsipuud ja sirelid õitsesid ja kraadiklaas kippus kangesti üle 20° C.

Üliõpilasfestivali kõige ebatõsisem üritus oli ekskursioon Moldaavia miljonärsovhoosi Romaneštõsse. Kui lisada juurde veel, et kõige pikem peatus tehti kohalikus veinivabrikus, siis pole ilmselt täiendavaid kommentaare vaja.

Tõsiseim üritus oli teoreetiline konverents, kus võtsid sõna kõikide delegatsioonide esindajad. Jutt käis järgmiste teemade ümber:

- komsomoliorganisatsiooni põhilised ülesanded ja tegutsemise eesmärgid
- internatsionaalne sõprus
- üliõpilaste õiguste ja kohustuste elemendid
- lühike ülevaade senisest tegevusest eri kõrgemate koolide läbilõikes

Festivali nn. teoreetilisel päeval toimunud arutelud võiksid lühidalt kirjapanduna olla järgmised.

SOLIDAARSUS

Sõnavõtjad mainisid suuremal või vähemal määral tarviliku olevat senisest enam tugevdada sidemeid eri vabariikide üliõpilaste vahel, samuti tuleks sõlmida ning arendada seniseid kontakte välismaa üliõpilastega. Heaks kogemuseks nimetati üliõpilaste vahetust ehitusmalevate vahel.

Analüüsiti ka kõrgemate koolide rahvaste sõpruse klubide tööd.

INFORMATSIOON

Tekkis miniarutelu selle ümber, kas pcleks vajalik ning õigeaegne üleliidulise üliõpilasajalehe loomine, mis aitaks parandada informatsiooni levikut NSV Liidu kõrgemate koolide vahel.

Ajasin ligi paar tundi mitteametlikku juttu Kišinjovi RÜ žurnalistikaüliõpilastega. Jutuajamine õppeplaanidest, perspektiividest, isiklikest *hobby*'dest, lemmikžanridest jms. viis lõpuks välja selleni, et moldaavia noored žurnalistid teatasid (varjatud uhkusega), et neil käib juba mõnda aega kuluaarides arutamine vabariikliku üliõpilasajalehe vajalikkusest. Ainukeseks oluliseltakistavaks teguriks oli praegu nende arvates noore žurnalistikakaadri puudus (KRÜ-s töötab žurnalistika eriharu alles kolmandat aastat).

OMAVALITSUS

(on eesti keeles kuidagi halvatähenduslik sõna. Selle lausumisega võib kergesti kaasneda mõte, et keegi tahab kuskil midagi maha lammutada ning ihkab ise valitsema hakata. Tegelikult pole asi hoopiski nii hull.)

Tundub, et kõige enam läheneb üliõpilaskomsomol üliõpilas- ning komsomolielule teoreetilisest aspektist ning võtab aktiivselt osa praktiliste küsimuste lahendamisest Moskvas ning Valgevenes. (Arva-

(järg 4. lk.)

Kommunistid otsustasid

TRÜ FÜÜSIKAOSAKONNA LAHTISE PARTEIKOOSOLEKU OTSUS 26. APRILLIST 1968. a. «LEPINGULISTE TÖÖDE TEADUSLIKUST EFEKTIIVSUSEST»

Kuulanud A. Tammiku ettekande ja järgnenud sõnavõtud, leiab koosolek, et meie ülikooli tingimustes on füüsika-alane eksperimentaalne teaduslik töö väheefektiivne, kui finantseerimine on ainult eelarveline. Materiaalsete vahendite vähesuse tõttu muutuks töö nokitsemiseks põhiliselt juba olemasoleva aparatuuri baasil, kusjuures uusi ideid ei oleks peaaegu üldse võimalik eksperimentaalselt realiseerida. Sellises olukorras on lepinguliste tööde teostamine ainuõige, hoolimata sellest, et lepingute täitmiseks tuleb kulutada täiendavalt aega ja jõudu. Lepingulise töö summadest muretsetud uue aparatuuri ja töövahendite abil saab muuta plaanilist eksperimentaalset teaduslikku tööd efektiivseks. Lepingulised tööd on võimaldanud luua ka üliõpilastele paremaid tingimusi eksperimentaalseks uurimistööks.

Olukorra parandamiseks lepinguliste tööde alal otsustab koosolek:

1. Tunnistada õigeks senine suund ja laiendada edaspidi lepinguliste tööde mahtu.

2. Paluda TRÜ rektoraadil leida võimalus kasutusele võtta abinõud selleks, et uue projekteeritava õppehoone ehitamine algaks tingimata 1969. aastal. See on vajalik normaalse tööpinna saamiseks, sest praegused ruumitingimused on üliõpilaskontingendi kasvu tõttu veel kitsamad kui enne peahoone tuleõnnetust.

3. Paluda TRÜ rektoraati tunnistada samaväärseks samast lepingust materiaalse baasi taastootmine lepingut teostavas kateedris või laboratooriumis või mujal ülikoolis. Ka samale kateedrile või laboratooriumile seadmete ja materjalide ost on ülikooli amortiseerunud baasi uuendamine ja parandamine.

4. Paluda TRÜ rektoraati tagada, et lepingute sõlmimine ja lepinguliste tööde teostamine teeninda vates allasutustes toimuks ainult kateedrite või probleemlaboratooriumide juhendamisel.

J. LEMBRA,
TRÜ füüsikaosakonna parteibüroo sekretär

ELKNÜ TRÜ Komitees

2.—4. oktoobrini 1968. a. toimub Moldaavia NSV-s Beltsõ Riiklikus Pedagoogilises Instituudis Nõukogude Liidu kõrgemate koolide sümpoosium teemal «Üliõpilasnoorsoo kommunistliku kasvatuse ülesannetest kaasajal». ELKNÜ TRÜ Komitee ideoloogiasektor on asunud sümpoosiumist osavõtu ettevalmistamisele. TRÜ-st sõidavad osa võtma ning ettekannetega esinema J. Allik, P. Vihalemm, P. Kenkmann, M. Lauristin, Ü. Vooglaid, T. Sutt, A. Siitam, R. Timak, K. Haav, S. Krikk ja dots. A. Blumfeldt.

Asja ilmus TRÜ komsomolikomitee informatsioonibülletään nr. 3 (IB III), mis käsitleb ülikooli komsomolielu materjale märtsi- ja aprillikuus. NB! IB-d võib endale (päriseks kasutamiseks) saada ELKNÜ TRÜ Komiteest. Praegu veel saadaval ka mõned numbrid IB-d nr. 2 (käsitles ülikooli komsomolielu veebruarikuu ning märtsi I veerandi jooksul).

ELKNÜ TRÜ Komiteele saabus kutse Tallinna Pedagoogilise Instituudi üliõpilasklubilt. Maikuu 17. päeval toimub TPedI-s traditsiooniline kuue värvi (pro: Eesti NSV kuue kõrgema õppeasutuse) KOHTUMISPIDU. Nagu kutses märgitud, võisteldakse isetegevuses (huumor üle kõige!), loteriil ja muul alal. Arutatakse ka asjalikke teemasid. NB! Kõikidel kohtumisest osa võtta soovijail palutakse täpsema informatsiooni saamiseks pöörduda TRÜ komsomolikomitee poole.

27. aprillil vaatasid TRÜ ja EPA üliõpilased ja õppejõud «Mosfilmi» eksperimentaalstuudio poolt loodud kunstilist filmi «Mustkunstnik». Pärast filmi läbivaatamist otsustati ELKNÜ TRÜ Komitee poolt saata «Mosfilmi» eksperimentaalstuudio loomingulisele kollektiivile telegramm:

Чухраю. Тодоровскому. Просмотрели «Фокусника». Поздравляем успехом. Восприняли фильм как глубоко человечный. Спасибо. Комитет комсомола Тартуского госуниверситета.

Maipühade puhul lähetas ELKNÜ TRÜ Komitee teele rea õnnitluskaarte, muuhulgas ka Krakovi, Praha, Debreceni, Greifswaldi, Oulu ja Helsingi üliõpilaskoolidele.

ELKNÜ TRÜ Komitee sekretariaat

5. mai on ajakirjanduse päev

4 PÄEVA

ESMASPÄEV. TEISIPÄEV. KOLMAPÄEV

Mida arvate, kui õige heidaksime ajakirjanduse päeva puhul pilgu oma ajalehe valmimisele? Kui raagiksime teemal — *kuidas, kus, millal* ja *kes* seda teeb?

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» värske number jõuab lugejani reedel. Sellele eelneb aga neli päeva ja õhtut pingelist ja närvilist tööd ajalehe toimetuses. Neli päeva nelja lehekülje kokkupanemiseks, «väljalõikamiseks», «traageldamiseks» ja «valmisõmblemiseks».

Reedese numbri kokkusättimine algab ESMASPÄEVA hommikul kella kümne paiku. Kõigepealt vana lao ülevaatus. Lauale kraamitud trükipoognate ja käsikirjade virnast leitakse paslikum osa tuleva numbri tarvis. Järgnevad jutud tudengist Inglise kuningriigis ja Poomvilla järjekordsetest seiklustest, lood, mis ruumipuudusel eelmisest numbrist välja jäid — kokku teeb see ca pool lehekülge. Ülejäänud leheruum ootab aga uut ja värsket materjali.

Kell kaks kogunevad toimetuse liikmed. Üksipuigi võetakse läbi hädavajalikum, millest tuleks kirjutada veel selles ja järgmistes numbrites. Jutuots on vastutava sekretäri käes:

«Hüva, Helle, sa teed ära pleenumi. Katsu homseks. Nõndaks, kuidas on EÜE kroonikaga?»

«Staabi koosolek on täna õhtul. Lugu tuleb homseks.»

«Kunstikabinetis käis keegi? Mainumbrisse on kunstnik Lukatsilt plakat tellitud.»

«Asta tõi hommikul ära. Soovitati sinist ja punast värvi kasutada.»

«Juhtkirja pole kahjuks veel kohale jõudnud.»

Jne. jne...

TEISIPÄEVA hommikupoolikul valitakse ja mõõdetakse fotosid. Hiljemalt kella üheteistkümneks tuleb fotod ja joonised trükikotta klišeerimisele viia. Fotomeestest ja headest fotodest on toimetuses ikka puudust tuntud. Kui kirjameeste näod toimetuse koosseisus enamvähem stabiilsed on, siis piltnike pool vaheldub õige kaootiliselt. Põhimõtteliselt on nii mõnigi fotoentusiast nõustunud lehetegemisele kaasa lööma, kui aga jõutakse tellimusteni, siis nii kergelt kokkuleppele ei saa. On juhtunud sedagi, et teisipäeval polegi klišeerimisele midagi viia. Lubadus pole veel sõnapidamine.

Lehetegemise graafik nõuab, et nädala teisel päeval oleks reedese lehe kaastööd toimetuse laual. See on lausa hädavajalik, sest laekunud materjal nõuab veel täpsustamist, faktide ja tiitlite ülekontrollimist (kas autorid on nimed, numbrid ja tsitaadid kirjutanud täpselt ja kahjuks pole iga autori käekiri loetav), redigeerimist, ümbertrükkimist ja ladumiseks vormistamist.

Bilanss tegelikkuses näeb välja hoopis... Selgituseks paar varianti, mis kaugeltki kõiki situatsioone ei haara. Variant A — *«ideaalne»*: autori lugu on jõudnud toimetusse. Ene Puusemp on sellega tuttavaks saanud. Ellen Uuspõld või Reet Kasik on selle korrektoripilguga läbi puurinud. Maarika Klaas aga loo masinakirjatähestikku «ragistanud». Variant B — *«Toon kindlasti homme hommikul!»*: kokkulepe autoriga, et lugu on toimetuses hiljemalt kolmapäeva hommikul. Variant...? Eks juhtu nõndagi. Päev kipub õhtule. Kirjamees tükkis looga pole aga välja ilmunud. Vastutav sekretär on kaotanud lootuse seda ülepea üldse saada. Terve päev saatis ta kullereid ülikooli peale autorit ja ta artiklit välja kodeerima: «Otsige üles ja saatke toimetussel» Aga tagaotsitavat ei ilmunud. Oodata kauem ei saa. Masinakirjas materjalid rändavad trükikotta ladumisele. Kell kuus algab toimetuses reedese numbri maketeerimine. Ja siis ilmub tagaotsitav! Autor ilma loota! Temal näe, läinud nädalapäevad sassi, polnud ettegi tulnud, et see nädal on just see nädal ja mitte järgmine. Pääsu pole, lugu tuleb valmis kirjutada. Järgneb «ametlik seaduserikkumine». Õhtusel hilisel tunnil vastu neljapäeva helistab «keegi» visalt ja kannatlikult Heidemanni trükikoja uksekella: «Laske, head inimesed, sisse, siin on veel üks hilinenud lugu ladujatele üle anda».

Nüüd andkem aga jutuots üle kolleegidele, sest nädalast on möödunud ju alles 3 päeva.

LEILI PADEVEST

Teha ajalehe maketti pole teps mitte nii lihtne kui ehitada näiteks Volgogradi hüdroelektrijaama maketti. Elektrijaam on ikka suur küll, aga ajaleht, isegi ülikooli oma, on kaugelt globaalsem nähtus, ehkki tema formaat on väike — nagu kaks kokkupandud salvrätti. Pole siis midagi imestada, et me ei avalda maailma suurimate teadeteagentuuride materjale, mida nad meile regulaarselt suure innuga pakuvad. Kuid ülikooligi elus juhtub iga päev nii palju tähtsaid ja igapidi huvitavaid sündmusi, et annab neidki neljale küljele ära mahutada.

Kui siis kõik käsikirjad ja päevapildid toimetusse kokku jooksnud on, kirjutatakse nende pealkirjad, keegel ja muud tunnused väikestele paberilehekestele ning hakatakse neist pasjanssi laduma. Vahel tuleb välja, vahel ei tule — ruumi ei jätku. Siis kasutame surveabinõusid, pressime näiteks ptiikirja nonpareilliks ja osa vett loost välja. Kahju see ei too, lugu muutub sellest tavaliselt aina paremaks.

Kõige raskem on aga lehekülje «tasakaalustamine». Targa teooria kohaselt peavad lehekülje alumine ja ülemine, vasak ja parem pool omavahel kenasti balansis olema. Kaalu siis ja tõsta pilte ümber, vahel tuleb vägisi tahtmine mõne serva külge telliskivi riputada, et asi enam-vähem püsivasse tasakaalu jääks. Sest silmal peab olema, mida vaadata, ning silmal peab olema, kus puhata. Ise oled puhkusest kaugel — vahel kirjutab hilinenud reporter kõrvaltoas oma loo esimesi ridu, sina aga planeeri see juba kenasti sisse, teadmata, millega ta lõpetab, kas ta üldse lõpetab või mis ta loost saab.

Mõttehaaval

Reedeti ostame siitsamast peahoone laualt uue lehe ja loeme ta mõnikord kohe kohapeal läbi, värske ning trükivärvilõhnase. Loeme ning tunneme head meelt toredä ja aktuaalse üle või muheleme naljaka peale, aga tihti siuname ka. Ja see nurisemine on nagu krooniline nohu, mis ära ei kao, sest tal on pisut ka alust. Lugeja seisukoht, see on ajalehele kõige objektiivsem kriteerium, seda peaks arvestama.

On juba räägitud toimetamise tingimustest, töökäte puudusest, on tehtud otsuseidki sellega seoses. Otsused otsusteks, need jäävad mõnikord kasutult riiulitele. Lehte teevad inimesed, ja mitte toimetuse omad üksi. Tõepoolest, ühiskondlikus korras töötavale toimetusele ainuüksi ketserlikke etteheiteid teha pole alust, temalt justkui ei saaksk nõuda, et ta mingi universaalsus oleks või selleks saaks, kel sada silma ülikooli elu jälgimas ja kõmureportereid ringi jooksmas. Aga kelle aeda siis kivi ikka visata?

Kas pole aga nii, et kui lunastame ajalehe uue numbri ja mündikõlksatus teatab, et oleme tasunud, kas me siiski ei jää ta ees veel pisut-pisut, nagu öeldakse, moraalselt võlgu? Kõik, kes me südant ei valuta tema pärast, ainult loeme ja kritiseerime, sest kriitikameel on meil kõigil hästi arenenud.

Mõnikord räägitakse, et las filoloogid rassivad, see on ju nende leib ja ülikooli ajaleht rohkem nende kirjutamisoskuse katsepolügoon. Nõus! Kirjutamine on neile tõesti leib, aga see jutt à la «las rassib» tundub küll virilavõitu essentsina siia juurde.

Võib kõikvõimsana orienteeruda kümnelehekäljelistes integraalirägastikes, tunda «ladinakeelset» inimest pealaest jalatallani, aga kas ei jää midagi vajaka, kui ei osata kõige selle juures oma erialast jutustada, seda kirjasõnasse ümber vormida. (ma mõtlen kirjutamist selle kõige laiemas mõttes). Kas ei peitu selles mingi individuaalse kitsuse motiiv — olla tark iseendas? Kirjutamisoskus kaunistab iga inimest: nii filoloogi ennast kui ka tulevast arsti, noort juristi ja bioloogi, iga homset teadlast. «Ma oleksin teadlasena null, kui ma

JA 4 ÕHTUT

Kell 20.30. Kõige toredam on lõpuks maketeeritud küljed ümber pöörata ja tagaküljele kirjutada: I. II, III, IV.

. Sest meie lehel on ju neli külge, ei rohkem ega vähem.

T. AARE

*

Kell 10.00 **NELJAPÄEVAL.** Suur saal on operatsiooniks valmis. Plekiga ülelöödud laual on sirges reas tinaveerud, maketirull, naaskel, liif...

Operatsioon ehk trükitööliste keeles murdmine võib iga hetk alata. Aga... Klišeed pole veel tsinkograafiast kohale jõudnud.

«Pole viga, paneme veerud paika. Klišeed topime pärast vahele, praegu jätame tühjad kohad.»

«Mis kirjas ma selle pealkirja võtan?»

«Võta *universum kitsas* 28 punkti. Peaks ära mahtuma.»

Sedapidi niimitu *cicerot* ja teistpidi niimitu *kvadraati*, üks artikkel on konal. Kohe ka teine.

«Arman Poe jutu eraldame kuuepunktise joonega.»

«Mis kirjas «Prometheus» läheb? Kas *Loro* või *pars Liiar*»

«*Grotesk* on vahest soliidsem.»

«Oi, ei saa *groteski*, suur R on «Akadeemias» sees!»

«Võta siis hoopis *Mozart*, see on pruunku varjanageemisega. Nüüd panun «Tervitame 1. maid» *helion*, 28 punkti, suured tähed. Ja see pealkiri pane kolme ritta ja eest kinni. Juhtkiri tuleks läbi luua, siis saab ruum täis.»

See on dialoog, mida mõistavad üksnes kaks inimest — küljendaja ja ajalehe vastutav sekretär. Minu, noore «assistendi» uudishimu on suur küll, aga pärimiseks pole aega, mul on oma ülesanne.

Maketis ettenäidatud kona järgi pannakse artikkel artikli järel paika. Küljendaja võtab vasakult veerud, santiitest vastavad kirjad.

10.30. Kõik läheks ladusalt, kuid klišeesid pole ikka veel.

10.35. Lõpuks ometi tulid!

«Veidi palju ruumi sai sellele pildile arvestatud. On vaja materjali täiteks.»

Materjal paigas ja jälle läheb töö edasi.

«Aga mis siia V veeru lõppu saab?» Küljendaja näitab näpuga tühjaks jäänud kohale.

«Midagi ikka leiame.»

Nii monteeritakse kokku ajalehe küljed. Nüüd on olemas ka lehekülgede tõmmised.

Nüüd istuvad J. Feldbach ja A. Veski laua taha ja võtavad käsile trükivärvised tõmmised. Eelviimane sisuline ja keeleline ülevaatus.

Kell on 17.00. Vastutav sekretär saab parandatud tõmmised. Veel viimane lugemine.

Kella 21 paiku võetakse küljed trükki.

*

«Kui hea on elada neil, kes on pea saanud pealekauba.»

A. ALLIKSAAR

Siiani on kõik üpris ladusalt läinud. Jääb veel ajalehed trükikojast ära tuua ja tudeng võib osta värske numbri ajalehte «TRÜ».

Lehe tiraaž on 2500, seda käe otsas ära ei too. Garaažist antakse auto.

Reedel kella 11 paiku ootame autot, et lehed kohale tuua. Ootame. Ootame. Raekoja kell lööb kaks korda. Juba pool kaksteist.

«Oleks ometi autokraanagi kohal, saaks ära tuua,» ohkab vastutav sekretär. «Tolle juht on abivalmis mees, aitab raskeid ajalehepakke autosse kanda või teeb vähemalt autouksegi lahti, kui endal ajalehed käe otsas on — haruldane, eks?» Naeran vastu: «Aga autojuht on ikkagi juhtiv töötaja. Hoiab rooli. Pakki tõsta tähendab musta transporttööd teha. Nii et tõsta ise».

Garaaži saabub helehall «Volga». Mul juba sära silmis — saab pühadenumbrile uhke autoga järele sõita. Üürike on mu rõõm. Autol uksed seestpoolt määrdunud, vaja pesta. Kuidas sa mustade ustega sõidad. Tuleb jälle oodata.

*

«Õigus on isegi sellel, kes süüdistab küürakaid kõigis maailma hädades.»

SAINT-EXUPERY

Kes praeguses loos on hoolega kellaaegu jälginud, teab, et aeg on hiline. Tudengid käivad ümber lehelaua ja vaatavad nördinult tühja lauda. Tellijad küsivad valvetädilt, kus on tänane ajaleht. Kõik kiruvad toimetust, «kes ei saa jälle õigeks ajaks oma kraami kohale».

Ärge alati väikese süü puhul surmaotsust langetage! Põhjusi võib ühel «kuriteol» palju olla.

Kell 11.45 antakse meile minibuss «Latvija». Sõidame.

Lehed on trükikojast ära toodud ja auto peatub peahoone ees. Kummagi käe otsas ajalehepakid — aga ega uksest sisse ei pääse. Kõrgemat haridust ihkav noorus on elutempo kõrgele kruvinud ja tormab helikiirusel uksest välja. Ei, sinust ja su pakkidest üle. Oleks veel transistorraadio või väike laps käe peal, need teeksid vähemalt häält. Aga praegu vaadatakse su pakke ja mõeldakse, et on vist sissesõitnu.

Lõpuks ometi on ajalehed laual ja juba esimene pilkki peale visatud. Kas meeldib?

Head lugemist!

T. ROOSMAA

meie ajalehest

oma teooriat ei oskaks esimesele vastutulijale ära seletada.» Selles kellegi teadusekorüfee ütluses peitub käegakatsutav tõetera, mille üle võiks mõelda ja mida siinkohal visalt püütakse sisendada.

Võidakse öelda, et kirjutada peab oskama, see on raske amet. Või et selleks ei jää aega. Aga kas oskusega pole nii, et teda saab omandada, järk-järgult ehtsamaks lihvida. Ülikoolis seda just tulekski teha. Aega aga, kui vaja, jätkub kõige jaoks. Oma vaatenurgast kogu elu uudistada ja sellega ühtlasi eneseväljendust otsida, kas seda peaks igaüks enamal või vähemal määral suutma?

Omast käest tean, milliseid tormakaid vaidlusi internaadi õhtuselt soojas köögis, selles omapärases klubis, poiste vahel maha peetakse. Pool universumit on öösel kella kaheks pea peale pööratud, kui laiali minnakse. Just oma huvidega, oma erialaprobleemidega, oma vaatekohtadega igas vaidlusaluses küsimuses tuleks meie lehte ilmestada.

Tõsifakt seegi, et kes tunneb end juba sõnu ladusamalt seadvat, seda meelitab akadeemilisemate publikatsioonide honorarihõng, kuigi üks õige kirjamees ainuüksi viimasest aspektist kunagi ei lähtu. Ja ka kraadiga rahvas võtab meie lehe jaoks harva sule kätte.

Ei oleks vaja rääkida kõlavaid sõnu pressist kui sellisest ja naasugusest ja vajalikust — nagunii kõigile selge. Lausudes aga sõnu meie ülikool (teatud uhkusevarjundiga), meie tudengid, võiks mõelda ka pisut meie ajalehele, mis üks kord nädalas ilmub.

Loodan, et ehk tuleb (ja vist ongi juba tunda) uut puhangut, et trükikirja monotoonsust ilmestab ka enam fotosid, joonistusi. Siis võiks juba päriselt «hea» öelda.

Rohkem ei tahakski nii iseteadvalt koputada lugeja südametunnistusele ja muidu norida. Aga mida siis vaja oleks, võidaks nüüd lõpuks küsida. On vist vaja pisut mõttevaikust, sulepead ja leht head valget paberit. Küll siis mõtete rahutud varblased, nagu üks vaikne kirjamees lausus, ise robinal tulevad.

Nii, et ikka me isel

R. PODER

Räägime ühiselamuist

KÜSIMUSTELE VASTAB P. VIHALEMM, KOMSOMOLIKOMITEE SEKRETÄR:

MIDA TAOTLES JA MIDA LOOTIS SAAVUTADA ÜLIKOOLI KOMSOMOLIKOMITEE IDEOLOOGIASEKTOR, TÕSTES ÜLES PROBLEEMI ÜHISELAMU SISEKORRA EESKIRJADE VASTAVUSSE VIIMISEST ELUGA?

Ideoloogiasektor taotles peale eeskirjade muutmise (et see kiiresti ja lihtsalt toimub, on naiivne loota) ka aktiivsuse suurenemist ümbritsevat elu puudutavate küsimuste arutamisel ja lahendamisel.

«Peremehetunde puudumises, mitte probleemide lahendamatuses või meie küündimatuses näeme me mitmesuguste puuduste olemasolu peamist põhjust» (J. Allik, Ühiselamuprobleemi ideoloogiline aspekt, «TRÜ» nr. 37, 22. XII 1967).

Paljude suurte ja väikeste probleemide lahendamine sõltub suurel määral sellest, kuivõrd laia inimeste ringi jaoks on antud probleem tõesti probleemiks, selle lahendamine vajaduseks, kuivõrd ühtne, kindel ja aktiivne on avalikkuse suhtumine.

Praegused ülikooli-ealised noored on oma kujunemisaja jooksul aruteludel ja koosolekutel kogenud, et mitmed muret tekitavad, arutamist väärivad probleemid jäävad puudutamata, neist minnakse mingil vaikival kokkuleppel mööda. Nendest räägitakse kitsamas ringis (mille iseloomustavaks jooneks on tihti vähene informeeritus) ja jutuajamine lõpeb tavaliselt sõnadega: «Nojah, seda küll, aga ega see meie rääkimine ikka midagi ei muuda.»

Teiselt poolt räägitakse, et noored on passiivsed, ei tunne millegi tõsise vastu huvi, ei austa midagi jne.

Probleemid on väga tõsised, uue inimese kasvatamine vastavalt partei programmile ja XX, XXII ja XXIII kongressi otsustele ei ole teostatav ilma passiivsuse, inertsuse, apoliitilisuse ja asotsiaalsuse ületamiseta noorte hulgas.

KUIDAS HINDATE KOGU ÕPPEAASTA JOOKSUL TOIMUNUD ARUTELU SELLES KÜSIMUSES (NII AJALEHES, KOMSOMOLIKOOSOLEKUIL KUI INTRITUBADES)?

Ühiselamute arutelu ülikooli ajaleht on minu arvates üks meie ajalehe õnnestunumaid üritusi viimaste aastate jooksul. Seda nii sisu ja mõjukuse kui ka selle tähtsa asjaolu tõttu, et see oli üks vähestest aruteludest, kus avaldati erinevaid seisukohti. Teadasaamine, mida arvavad probleemi kohta erinevad inimesed ja instantsid, teeb võimalikuks juba tõsisema arutamise ja toob lähemale küsimuse lahendamise. Arutelud koosolekutel ja intritubades näitavad, et komsomolikomitee peab ka edaspidi üles tõstma probleeme, mis eluliselt puudutavad kogu üliõpilaskonda. (See ei tähenda, et oleks vähe neid, kes arvavad, et las keegi teine nende eest otsustab nende elu puudutavaid küsimusi, või on nõus igasuguse omavalitsusega, kui see ainult n e i l e mingeid kohustusi ei paneks.)

MIDA ARVATE ÜHE KOMANDANDI VÄITEST: «IGA LEND ON NENDE EESKIRJADE KALLALE LÄINUD, AGA KASU EI MIDAGI»?

Selline väide näitab, et mõned iga päev üliõpilastega tegelevad inimesed ei saa aru, et selline «kallaleminek» muudab inimesi, et inimesed ei ole pärast seda enam samasugused. Sel määral, kuivõrd nad on hiljem skeptilisemad ja kibestunumad, sel määral on see «kallaleminek» toonud kahju. Põhjuseks ei ole siin niivõrd see, et eeskirjad jäid endiseks, vaid eelkõige just selle komandandi taolised inimesed, kes ei oska ära kasutada soovi olukorda muuta, teha teisiti ja paremini, ning kes ei saa aru oma suhtumise ja tegevuse tagajärgedest, tagasimõjust tudengite suhtumisele ja tegevusele.

MILLINE PEAKS OLEMA KURSUSTE, OSAKONDADE JA KÕIGI KOMMUNISTLIKE NOORTE TEGEVUSE PÕHISUUND ÜHISELAMUKÜSIMUSES, VÕTTES ARVESSE, ET VANAD EESKIRJAD JÄÄVAD KEHTIMA?

Esiteks. Mitte arvama hakata, et probleem jääb lahendamata, kui seda kohe ja korrapealt ei tehta.

Teiseks. Omada kindlat seisukohta ja osata seda kaitsta.

Kolmandaks. Tõsta distsiplineeritust.

H. KABUR, AMETIÜHINGUKOMITEE ESIMEES:

KUIDAS TE HINDATE MEIE ÜHISELAMUTE PRAEGUST ELUKORRALDUST?

Viimasel ajal on palju juttu olnud sellest, et sisekorra eeskirjad ei vasta tegelikkusele. Olen täiesti nõus komsomolikomitee seisukohaga, et eeskirjad tuleb viia vastavusse eluga. Seejuures tuleb silmas pidada, et oleks võimaldatud normaalne elu. Kui me lubaksime kõike, mida tehakse, siis see veel normaalset elu ei kindlusta.

Tähtis on, et meie ühiselamutes oleksid tugevad kollektiivid. Hea kollektiiv kutsub ise korrarikkujad korrale.

Praegu aga kollektiivsuse vaimu ühiselamutes pole. Kui ka eeskirju praegu muuta, ei pea ma veel võimalikuks, et elu muutuks täiesti normaalseks. Kõige tähtsam on just kollektiivi loomine.

KAS ÜHISELAMU PEAKS OLEMA ÜLIÕPILASELE KODU?

Koduga ma ühendan perekonna. Kui üksik inimene elab üksikus toas, ei saa veel öelda, et tal on kodu. Ühiselamu selles mõttes kodu ei ole. Seal elatakse koos ju ikkagi võõraste inimestega.

Kujutame ette, et ühetoalises korteris elab koos terve perekond. Nad peavad kõik üksteist väga arvestama. Kui kodus keegi teeb midagi niisugust, mis teisi häirib, kutsutakse ta kohe korrale. Ühiselamus aga tihtipeale mitte. Kui näiteks kellelgi on toas hiline külaline ja seetõttu ei saa teised õigel ajal magama heita, kannatatakse ega öelda eksijale midagi. Ei ole printsipiaalsust!

Tuleb ette, et toas on küll kord ja puhtus, aga praht pühitakse üle ukse koridori.

Mulle näib, et kodus on inimene oma käitumises üsna piiratud. Just ühiselamus tahetakse endale rohkem lubada.

Viimasel ajal on juttu tehtud nn. Sultsi ühiselamust. Aga siiski väidavad seal elavad tudengid, et nad saavad ühiselamus vaikselt töötada ja et see on neile rohkem kodu kui mõni teine ühiselamu. Komandant nõuab eeskirjade täpset täitmist. Me ei saa talle midagi ette heita. Aga et need eeskirjad nii kaua kehtivad, on meie endi süü.

Noortel on õigus, kui nad ütlevad, et ei ole mõtet eeskirjadel, mida niikuinii ei täideta.

Oleksin nõus lubama ka sünnipäeva kerge veinigi. Muidugi nii, et see teisi ei segaks. Eeskirjad peaksid seda garanteerima.

Meil on ikka umbes 90% neid, kes elavad korralikult ja 10% neid, kes teevad halba.

Ütleksin veel kord, et just üliõpilased peavad olema printsipiaalsed.

ÜLIKOOLI AJALEHELE ANTUD INTERVJUUS ÜTLES A. SULTS, ET ÜHISELAMU ON EESKÄTT MAGAMISTUBA. KAS TE JAGATE SEDA ARVAMUST?

Päris nii seda asja võtta ei saa. Võtaksin kõrvutamiseks jälle perekonna, kes elab ühes toas. Nad peavad seal ju nii külalisi vastu võtma kui ka töötama. Meil on õppejõude, kes niiviisi doktoritööni on elanud. Muidugi, kui peres tahetakse lapsi hästi kasvatada, tuleb külalised ära saata vähemalt kell kümme. Ühiselamus elavad koos suhteliselt võõrad inimesed. Seda enam peab arvestama üksteist.

Oluline on, et ühes toas elaks üks kollektiiv võimalikult pidevalt. Siis harjuksid inimesed üksteisega, oleksid ka omavahel nõudlikumad.

TEIE ARVAMUS KOMSOMOLIKOMITEE ETTEPANEKUTE KOHTA ÜHISELAMU KÜSIMUSTES?

J. Alliku poolt antud ideoloogilisele alusele kirjutaksin kahe käega alla. Kasvatame ju inimestes igas asjas ausust, formaalsete eeskirjade säilitamine on aga enda petmine. Oodata on uusi tüüpeeskirju. On selge, et kardinaalset muutust meie eeskirjad vajavad.

Sooviksin, et meie tudengkonna juhtiv osa sellega tõsiselt tegeleks.

V. SIMM, HALDUSPROREKTOR:

KUIDAS TE ARVATE, KAS ÜLIÕPILASKOND ON VÕIMELINE ISE JUHTIMA OMA ELU JA ISE VASTUTAMA KORRA EEST ÜHISELAMUS?

Me oleme seda proovinud. Kingissepa t. 68 ühiselamus oli evakuatsiooni perioodil ajutiselt omavalitsus. Midagi head sellest küll ei tulnud! Kuigi osa üliõpilasi on vahest täiesti võimelised oma eiu ise korraldama, ei tea me iial, kes on kes.

Üliõpilased ei ela ühiselamutes mitte kogu aasta vältel, arvestuste ja eksamite perioodidel ei ole neil võimalik tegelda administratiivtööga. Seda tööd tuleb aga pidevalt teha.

Praegused ühiselamunõukogud näitavad üles väga vähe initsiatiivi, see tähendab, et administratsioon on sunnitud tegelema ühiselamutega rohkem. Kui nõukogud oleksid aktiivsemad, oleks meil julgem minna üle üliõpilaste omavalitsusele. Seda saab teha ainult järk-järgult, mitte üleöö.

MIDA ARVATE ÜLIKOOLI KOMSOMOLIKOMITEE POOLT KOOSTATUD UUTE ÜHISELAMU SISEKORRA EESKIRJADE PROJEKTIST? KAS KOMITEE SELLEL TÖÖL VÕIKS OLLA KA REAALSEID TAGAJÄRGI?

Olen nendega tutvunud. Pean ütlema, et liiga palju keelavaid punkte on ära jäetud. Lubatud on palju rohkem kui keelatud. Korrapidamise võimalus on nagu kadunud.

KUIDAS HINDAKSITE JAAK ALLIKU SÕNAVÕTTU «ÜHISELAMUPROBLEEMI IDEOLOOGILINE ASPEKT». («TRÜ» nr. 37, 1967)?

Viibisin tänavu ühe delegatsiooni liikmena Läti ja Leedu kõrgemates koolides. Seal komsomol ühiselamutega ei tegele. Kasvatustööd ühiselamutes juhivad õppeosakonna metoodik ja ametiühing. Komandandid ajavad ainult majandusasju. Riia Polütehnilise Instituudi ühiselamus on näiteks metoodikuna tööl üks erukindral. Ehk on veel kangem mees kui meie Sults?

Praegu on tulemas uus tüüpmäärus kõrgemate koolide ühiselamute sisekorra kohta. Seal on ette nähtud seada igasse ühiselamusse sisse kasvataja ametikoht. Määrused ei järgi sugugi Jaak Alliku poolt rõhutatud ideoloogiat. Meie peame muidugi arvestama nii määrusi kui ka neid probleeme, mis on nimetatud artiklis püstitatud.

MILLISENA TE KUJUTATE ENDALE IDEAALSET ÜLIÕPILASTE ÜHISELAMUT?

Mina kujutlen ideaalset ühiselamut nii: administratsioon ja üliõpilased veavad nii-öelda ühte vankrit ühele poole; arusaamine korrast on üks; arusaamine ühisvara hoidmisest on üks; üliõpilased tunnevad, et ühiselamu on nende kodu; elavad nagu kodus, suhtuvad kaaselanikesse nagu vendadesse või õdedesse, suhtuvad kaaselanike käitumisse nagu venna või õe käitumisse, mitte nii, et kui oma nahk parajasti turul pole, siis silm kinni.

KAS ÜHISELAMU KOMANDANT PEAKS OLEMA EELKÕIGE SÜMPAATNE INIMENE VÕI HEA ADMINISTRAATOR?

Ideaalne on, kui ta on mõlemat: sümpaatne inimene ja seejuures ikkagi nõudlik. On halb, kui komandant käsib kurjalt, aga kord läheb siis ikkagi vähem käest ära. Niisiis olgu ta ennemini ainult hea administraator kui ainult hea inimene.

Kasutan siinkohal juhust, et rääkida ühest loost, mis puudutab just üliõpilaste ja administratsiooni suhteid. Ülikooli lehes ilmus hiljuti väga printsipiaalne artikkel sellest, kuidas Pälsoni 14 ühiselamus põletati ära üliõpilaste raamatud. (Vt. «TRÜ» nr. 10, 1968 Tiia Karukäpp «Kellele «jüripäev», kellele «maituli»» — toim.)

Milles oli asi? Kõigile üliõpilastele anti korraldus evakueerida oma varandus. See üliõpilane aga ei tahtnud oma raamatuid ära viia, leppis komandandiga kokku, et jätab raamatud omal vastutusel tuppa. Kolimise ajal tegi raudteekooli juhtkond oma koristajatele korralduse toad puhtaks teha. Ja need tegidki puhta töö. See üliõpilane, kes oma laiskuse tõttu jättis raamatud tuppa, tuleb nüüd süüdista-

12. mail on looduskaitse päev

Harva saab Tallinnas päikest näha, sedagi läbi tahma-, heitegaasi- ja tolmusombu. Pole siin õiget vertikaali juua, seda veemaiguist pärisvett. Kuid selle viimasegi pärast on mul tulnud viimastel päevadel palju kurvastada: Piritasse laskis Kose remonditehas 3 tonni naftat, Harku järvel on bussipargi ja tsentraalkatlamaja heiteveest õlikord, Kuusalu ja Tamsalu ümbruses on kaevuvesi kohati 20 km raadiuses söögikõlbmatu. Ainult mõne päeva jooksul kõiki neid pahandusi kuuldes võib muretugi inimene tõredaks minna. Kirud igat seltsi ametimehi, kes meie igapäevase kõhuja seljamure (ikka nende üha kasvavate) nimel kõike seda inetust korda saadavad, kuid ega sest kergemaks lähe. Taaltaatakse, nagu pühakirjas lausutud, üks käsi ei pea teadma, mida teine teeb. Kuniks me aga oma varadega niimoodi priiselda võime, vahel tuleb hirm, et oleme vist juba iseennastki tulevikule pantinud.

Kui oled tükk aega mõne seltsimajja külla tulnud vanamehega neid muremõtteid veeretanud, siis leiad, et tondimaalijast Havukka-Aho metsafilosoof on su sse jätnud ometigi tubli portsjoni optimismi. Sa hakkad austama neid, vahel ka elust räsitud inimesi, kes oma maa looduse parema käekäigu pärast nii palju vaeva näevad. Või tuleb seltsimaja uksest sisse põllumees, kes õhinal räägib oma kollektiivmajandi pargi korrastamise vajadusest; tuleb sovhoosidirektor ja ütleb: «Aidake mul uus park planeerida, palju see maksma läheb, pole tähtis.» Hakkad tundma, et nüüd on hakatud teritud küünlajalgade ja koonlalaudade, kommunaalkorteri veekraaniga õlleankrute ja roostes rebasekarva «Simo» saunade kõrval nägema midagi tõsikultuurilisemat — puudeaustust ja iluarmastust. Hakkad aru saama, et materiaalsele kultuurile on lisanduma hakanud ka tunnetuslikku kultuuri, seda, mida rublaga ei mõõda ja suuga ei söö. Hakkad äkki taipama, mida mõtles omal ajal Mulgimaa talupere-mees, kui ta ühe hektari oma kaheteistkümne-hektarilisest põllumaast pargi alla pani. Siis saad lopuks aru, et see ongi see õige peremehetunne, mida meist vahel küll on puutud välja juurida. Kuid hea seegi, et nüüd sellest jälle tunnustavalt on rääkima hakatud.

On saabunud aeg, kus looduse vaenlased on hakanud asenduma looduse õigete peremeestega. See teebki meele rõõmsaks, paneb uskuma tulevikku.

Igale rahvusele on midagi püha. Meil on see maa. Ei saa ju kuidagi olematuks teha, et me oleme maaranvas, vähemalt kolgi meie esivanemad olid maainimesed ning meie juured on muinas. Tundsin seda, kui neil päevil ajasin juttu autojuhist ukrainlasega, kes oli esimest tunde Eestis. Ta vaatas meie paekivikibust valendavat põldu ja kusis muit kaastundlikult: «Mida te siin ka kasvatate?» — «Siin kasvab kõik — rukis ja nisu ja kartul ja . . .» selgitasin ning lisasin: «Ja saame 30 tsentnerit hektarilt.» — «Mida?» küsis tema peale pausi, «kartuleid või?» — «Ei, ikka teravilja!» Ta ei uskunud. Aga mis siis, kui ma talle oleksin tõttu öelnud, et nendelt põludelt on 40 tsentnerit ja rohkemgi teravilja hektarilt saadud! Aga hea, et ei öelnud, sellest vist midagi sees kihvataski, uhkusest — maainene vastu.

Laps hakkab maailma mõistma oma koduouest. Mõistma ja armastama. Meie kultuuri üks aampalke Fr. Tuglas meenutab korduvalt oma lapsepõlvekodu ümbrust Ahjal keskmise järve ääres, nimetades seda kohta sümboolselt «kõigi oma seikluste algpunktiks». Siit «. . . jäi järele vaid üks kogemus. Ja see on jätkunud läbi mu elu: väga suur looduse ilu teeb ühel hoobil õnnelikuks ning kurvaks. Kuid esmakordselt õpetasid seda mulle värisevad haavad kahe järve vahel.» Neid haabasid enam ei ole. Kasvavad aga haavad, mida istutasid Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi liikmed 5 aastat tagasi. Istutajatele on aga praegused haavad lähtekohaks, kust algas nende kodutunnetus, teadlik elu — nad on meistrist eneselt oppetunni saanud.

Kodutunnetus on loodusehoiu eeltingimus ja võti, see on kodumaatundmise aimkas ja kodumaa-armastuse saladus, ranvuse äratundmise ja ajaloolu alus.

Sellest poleks vaja ehk olnud nii pikalt pajatada, kui meie maal poleks kuiasid, kus kümnest perest viel või kuuel on tareaknad laudadega kinni löödud ja kaevukett roostes. Olgem muidugi kainemeelsed ja ärgem sellel puhul veel sinnapoolsarat poetagem — maale pole enam nii palju inimesi tarvis. Õige, kuid ikkagi tunduvalt ronkem, kui on praegu. Palju on aga neid maalastest tudengeid, kes tahavad minna tagasi tööle oma kodukonta. Teadagi — vane. Maa pole end oma viletsa väljanägemise ja kauaaegse peost suhu eramisega armastama suutnud panna. Maal tööd tehes ei ole enam armastust tulnud nagu tuli Vargamäe Andreset. On siiski tulnud, kui maa peale naelapeait niimoodi ilus ja otsitarbekas välja näeb kui Tartu Näidissovhoosis ilmatsalus ja Vorbusel.

Kõik see ei ole tulnud iseenesest. Inimesi on nõudnud uute tuulte tekkimine, inimesi valmuiöömaga südames. Keegi Virumaa mees jaotas inimesi elust osavõtukkuse järgi: lahaatikud, entusiastid, aktivistid, kaasaiööjad, järeletegijad, eemalejääad. Tean sealt kandist teisigi mehi, kes esimesse kanguseklassi kuuluvad, mehi, kes koimekümnekraadilise pakasega ööpäeva ööpoolel toimuvale Looduskaitse Seltsi asutamise koosolekule tulid mitmekümne kilomeetri tagant Aiutaguse metsadest. Need on meie eeskujud ja eestvedajad. Kas me oleme endale vahel tunnistanud, et me pole enam väärilised järglased oma vanematele — kelbakesteks hakkame jääma nii ihult kui hingelt, eriti viimase poolest. Olen mõnikord kuulnud eelmisel päeval enne matkaleminekut paar aastat suurkoolis käinud tudengeid arutlevat: kui ilm ikka ilus oleks. Imelik on neid sõnu maalapse suust kuulda, linnalastest ma ei räägigi. Otse paganama kahju hakkab, et enam praegusel ajal karjalapsepõlve ei ole, kus kella nelja ajal karjelajatega palja jalu raudkülmas kastes karjamaale saadeti. Lõõskas siis päev otsa päikest või tuli lausvihma, egas karja enne õiget aega võinud koju ajada. Pole kuulnud, et mõnest sellisest karjalapsest hiljem ehlakas oleks saanud. Ilm on nagu meie väärtuse heaks möödupuuks.

Kahtlen kangesti, kas praegused pioneerlaagrid ja ehitusmalevad sellevääriliist kooli suudavad pakkuda. Kas meist nii mitte Virumaa mehe klassifikatsiooni järgi 5. või 6. sordi inimesi ei kasva? . . . Oleme sageli eemaiseisjad, selle asemel et eest vedades teisigi sütitada, vahest ka ennast säästmata, eneseunustuseni toimida. On vaja eneseunustust, et leida jälle ennast iseendas. See paradoks saab selgemaks, kui mõtleme Saint-Exupéry peale: «Maa õpetab meid paremini ennast tundma kui kõik raamatud. Sellepärast et ta osutab meile vastupanu. Inimene avastab end, kui ta võitleb takistusega.»

On hea, et selle mõtte mõistjaid on kasvatanud Tartu Üliõpilaste Looduskaitsering. Eesti Looduskaitse Seltsi ellukutsumine ja tegevus on suurel määral võimalik ainult ringi vilistlaste olemasolul. Peaaegu kõigis seltsi osakondades on juhtivatel kohtadel ringi kasvandikud. Nad pole sinna mitte administratiivkorras määratud, vaid rahva poolt valitud. Maainimene ei anna oma usaldust mitte igaühele. Oleme uhked, et asjaosalised pole endis pettuda lasknud, et nad on leidnud ühise keele vähem kooliharidust saanud vanemate inimestega, kes oma elukogemustega ja õige loodusetajuga on meist siiski igas tükis targemad. Kuulakem, mida kirjutab Jõgeva rajooni «Kungla» kolhoosi pensionär A. Ojaste oma artiklis «Jäetagu lapike liilede ja toomingate jaoks»: «Ega maade kuivendamist muidugi või seisma panna. See on kasulik. Kuid kas ei võiks jätta mõne jõekäärukese endisesse olukorda ja sinna lapikese looduslikku lilledega aasaheinamaad. Maapuudust ei paista meil veel olevat ja igal pool ei külvata uudismaadki niipea täis. Rajoonis peaks kohe üks asjatundja ametimees olema, kes kavandab kolhoosidq üldist maastikku. Nii ei kannataks tootmine ja olu ega maa ilu. Isegi kiire kasvuga lepikute jaoks peaks meil esialgu maaääri jätetama. Kolhoosnikule läheb ju lepapuid ja hagu ka tarvis. Salguke toomingaid seal sees on ehteks igale maakohale. Kuhu mujale siis öökikud pesa tegema ja laulu laksutama tulevad.

Sellest kandist tahaksin ma ikka näha maainimese rõõmuallikat.»

Kas ainult maainimese rõõmuallikat? Kust see linnainimenegi seda hingekosutust mujalt saab kui mitte sealtsamast. Ja selles katkendis on veel rida muidgi tõdesid, mille uuestiavastamiseks on tehtud nüüd hulga kandidaaditöid ja uurimusi, et tõdeda seda, mida maainimene niigi teab.

Nemad teavad ja nemad ka usuvad eestuleva sisse. Ärgem meiegi pessimismi langegem, aga vihased olgem küll nende vastu, kes selle on ära teeninud, ka enda vastu, kui oleme selle oma lolli tegemisega või tegemata jätmisega ära teeninud.

Ausalt.

U. ALAKIVI,
TRÜ vilistlane

«Maa õpetab meid ennast tundma . . .»

◀

ma administratsiooni! Kust ülikool teab, mis raudteekooli koristajad teevad! Kui palju üliõpilased ise igal kevadel veavad raamatuid prügikastidesse! Igatahes ma leian, et on alusetu ja väga häbematu niiviisi administratsiooni süüdistada.

MIDA ARVATE SNEPPERLUKKUDE SISSESEADMISEST ÜHISELAMUTES?

(«TRÜ» nr. 11, 1968 «Minu kodu on . . .»)

Meie üliõpilaste lohakus on ju teada! Ega snepperlukud ei aita, kui uksed lihtsalt jäetakse lahti. Aga imestatakse, kui midagi kadunud on!

Põhimõtteliselt snepperlukud muidugi on kindlamad, kui meie praegused lukud. Kahjuks ei võimalda meie eelarve neid kõigile tubadele muretseda. Kui aga üliõpilased ise leiavad võimaluse osta oma toa jaoks snepperlukk, ei ole keegi selle vastu.

KAS KORD ÜHISELAMUS PEAB OLEMA SELLEKS, ET INIMESTEL OLEKS MEELDIV ELADA VÕI VASTUPIDI? (KODUS ON MEIL JU KORD SELLEKS, ET OLEKS HÄSTI HUBANE)

Kõik sõltub kollektiivist, kes seal elab. Kui kollektiiv pole suutnud endast häbiplekke välja määndada, peab ta ise nende all kannatama. Kui kollektiiv on aus ja terve, võime talle rohkem lubada. Vaja oleks, et komsomoliaktiiv näitaks üles rohkem printsipiaalsust väärnähtuste ja kaaslaste käitumise suhtes. Kui ühiste jõupingutustega on saadud kord majja, eks muutu siis ka elu ühiselamutes paremaks, kindlamaks ja hubasemaks.

*

EKP TRÜ komitee sekretäri ja rektori seisukohad leiate järgmises numbris.

Kauaaegse töö järel pensionile

30. aprilli keskpäeval oli ülikooli raamatukogu töötajaid, Ajaloo-Keeleteaduskonna õppejõude ja üliõpilasi ning muudki rahvast arvukalt kogunenud oma lugupidamist avaldama ja tänusõnu lausuma Ajaloo-Keeleteaduskonna raamatukogu kauaaegsele juhatajale Elfriede Laasile ta pensionile mineku puhul. 32 pikka aastat on E. Laas suure hoole ja andumusega vahetpidamata oma küllaltki askeldusrohket ametit pidanud. Ta kuulub nende vanema põlve seltsimeeste hulka, kes kord ametikohale asunud, sellele truuks jäävad ja oma kutsetööga nagu kokku kasvavad, ilma et neil pähegi tuleks «parema» koha järele ringi vaadata. Raamatukogu kasutajate — õppejõudude, üliõpilaste, aspirantide jt. — teenindamine tähendas E. Laasile tema käsituse järgi mitte üksnes raamatute laenutamist ja tagastatava kirjanduse riiulelle asetamist, vaid sellele lisandusid vajaduse korral asjalikud nõuanded, soovide ärakuulamine ning rahuldamine ja — last, not least — lahke, heatujuline suhtumine raamatukogu külastajaisse. Silmapaistva agaruse ja asjatundlikkusega hoolitses E. Laas ka raamatukogu korrashoiu ja uue kirjandusega pideva täiendamise eest. Seega on meil kõigil põhjust soovida E. Laasile ärateenitud mõnusat vanaduspuhkust.

R. KLEIS

«Noored ja ajakirjandus»

RÄÄGITI

— ajakirjanduse funktsioonidest
— informatsioonist «Noorte Hääles»,
— seaduspärasustest informatsiooni vastuvõtmisel,
— kunsti propageerimisest ajakirjanduses,
— žanridest ja nende käsitlusest,
— «Noorte Hääle» lugejaskonnast ja materjalide loetavusest.

RÄÄKISID

— Ülo Vooglaid TRÜ-st
— Siim Loogma TPI-st
— Peeter Vihalemm TRÜ-st
— Irina Siškin Tallinna 7. KK-st
— Ralf Parve juunior, TRÜ kauglõppija

KOHAL OLID

sel J. Tombi nim. Kultuuripalee noorteklubi «Astra» pressisektsiooni korraldatud konverentsil
— kümmekond algajat žurnalisti ülikoolist,
— mõned TPI ja EPA lehetegijad,
— «Astra» pressisektsiooni liikmed jt.

KOHAL EI OLNUD

— ühtegi inimest «Noorte Hääleist»,
— ühtegi ELKNÜ KK, ELKNÜ Tallinna Linnakomitee ja teiste juhtivate komsomoliorganite esindajat,

kuigi

1) kutsed olid välja saadetud,
2) jutt käis just noorte elu ja häälekandjate ümber.

Nokk kinni, saba lahti,
saba lahti, nokk kinni.

P. MAIMIK

Üliõpilasfestival Kišinjovis

(Algus lk. 2)

mus on muidugi empiirilist laadi, seda enam, et mõned liiduvabariigid — Läti NSV, Leedu NSV jt. polnud teadmata põhjustel festivalil üldse esindatud).

Hämmastas, millise südamlikkusega võttis Moldaavia külalisi vastu. Väga läbimõeldud oli programm just festivali organiseerijate koguvabariigi tutvustamise osas — alates kohtumisest «Moldova-filmi» režissööride ja näitlejatega, lõpetades kasvõi ekskursioonidega mööda Kišinjovi ning vabariiki ja Moldaavia NSV teeneline rahvakunstiansambli «Fluqraš» kontserdiga.

Liited igal sammul.
Südamlikud tervitused.
Naeratused.
Kingitused.
Improviseeritud ja ametlikud kontserdid.
Kino, raadio või televisioon.

Üliõpilasfestivali välise organiseerituse ja hiilguse varju jäi noopiski teoreetiline külg. See nädal omas rohkem rahvuste tutvustamise iseloomu ja andis ülevaate keskuskil-midagi-teeb. Diskussioone, vaidlusi, eesmärkide seadmisi üliõpilaskonda kui tervikut silmas pidades oli vähe. Arvestades ürituse uudsust ning esmakordset toimumist, arvestades, et festivalil oli rohkem lokaalne kui üleliiduline iseloom, võib selle organiseerijatele muidugi andeks anda.

Osavõtjate ühiseks arvamuseks oli nimetada käesolev Nõukogude Liidu I üliõpilasfestivaliks. ÜLKNÜ Keskkomiteele saadeti läkitus, milles tehti ettepanek hakata regulaarselt korraldama järjepanu koikides vabariikides taolisi üliõpilasfestivale. Läkituses kriipsutati alla niisuguste ürituste suurt poliitilist tähtsust eri vabariikide ning kogu NSV Liidu üliõpilaste vaheiste sidemete tugevdamisel ning asjalikumaks muutumisel, rääkimata sellest, et üliõpilaskomsomolil on nõnda võimalik vahetult konkretiseerida ühiseid eesmärke, analüüsida-kritiseerida-õppust võtta erinevate kõrgemate koolide üliõpilasorganisatsioonide kogemustest ja muidugi tutvuda ka vennasvabariikide kultuuriga.

Isiklikult arvan, et kui tulevikus tõepoolest hakatakse korraldama üliopilasfestivale vabariikide kaupa, siis on vajalik kindlasti, et organiseerimistöö osa raskust votaks enda kanda ÜLKNÜ Keskkomitee. See annaks festivalile laiema haarde ning tugevama aluspõhja, ka teoreetilisest aspektist.

VARIA, ehk lühidalt kõigest, millest artiklis juttu ei olnud.

✻ Tundsime siirast huvi ürituse finantsilise külje kohta — kogemuste vahetamise korras. Sekretär A. Bužorjanu ja RSK president M. Goldšmidt seletasid vaikselt-lahkelt, et suurema osa materiaalsest raskusest võttis enda kanda Moldaavia LKNÜ Keskkomitee. Toetasid ka KRÜ rektoraat ja a/ü.-komitee.

✻ Kišinjovi RÜ-s on lisaks üliskooli komsomolisekretärile ja selle asetäitjale veel koosseisuline riiklooglateaduskonna sekretäri ametkont. Nimetatud teaduskonna sekretär on eriaiaait ajakirjanik ning spetsialiseerunud raadiozurnalistikale.

✻ TKÜ komsomolis on valusaks küsimuseks nr. 1 liikmemaksude kogumine. Igas kuus kipub olema üle 300—400 võrgiase-kommunistiku noore.

«Meil pole liikmemaksud küll mingisuguseks probleemiks,» öeldi lõunamaal, «kes ei maksa või rikub komsomoliidistsipliini, see stipendiumiit ära, ja kui ikka õpetusi ei võta — eksmatrikuleerimine . . .»

Vaat on kord!

✻ Kišinjovi Riiklikus Ülikoolis omandab kõrgemat haridust praegu ligi 100 vietnamiast.

✻ Kišinjovi RÜ rektor sm. Medvedjev ei varjanud oma sümpaatiat Eesti delegatsiooni vastu, ütles TRÜ-st ja Tartust palju teadvat ning tuli lõpubanketil kõige esmait meile tervitustoosti ütlema.

✻ Eesti delegatsioonile kingiti Romaneštõ sovhoosis kimp viinamarjaistikuid. Et Enn Bekker ka kohanike spetsialistide käest viinamarjade kasvatamise iseärasuste ning veinivalmistamise tehnoloogia kohta aru päris, siis . . .

. . . 24. aprillil toimus üliõpilasfestivali pidulik (ja kõikidele osavõtjatele minoorse alatooniga) lõpetamine. 25. aprillil viis hobedatiivuline lennuk meid ära südamliku Moldaaviamaa pinnalt.

Võtaksin toimunud ja tulevikus aset leidvate üliõpilasfestivalide tähtsuse kokku rahvatarkusega:

«В мире жить — с миром быть.»

SIRJE ENDRE

EÜE kroonika

TALLINNAS

ilmus «Noorte Hääle» eriväljaandena juba MALEVA AJALEHE 13., II aastakäigu ESIMENE NUMBER.

MOSKVAS

toimus 22.—24. aprillini üliõpilasehitusmalevate üleliiduline seminar, kus EÜE-d esindasid Ahto Vellamaa ja Ants Riesen. Kõneldi VÄLISVAHETUSEST, ideoloogilisest tööst välisgruppidega, seetõttu ka südmustest Poolas ja Tšehhoslovakkias, poliitilisest olukorrast Ungaris.

Mulluse 2000 asemel sõidab tänavu välismaale ehitama 2500 üliõpilast. Suurim on vahetus Tšehhoslovakkiaga: 1028 üliõpilast 51 rühmas (sealhulgas vahetavad TPI ja Praha Kõrgem Majanduskool 20 üliõpilast). Vahetus teiste sotsialismimaadega:

Bulgaaria — 150 üliõpilast (11 rühmas);

Ungari — 425 (20), sealhulgas TRÜ—Debreceni ülikool 30 üliõpilast ja TPI—Budapesti Kõrgem Tehnikakool 20 üliõpilast;
Saksa DV — 457 (24);
Mongoolia — 65 (2);
Poola — 270 (15);
Jugoslaavia — 25 (1).

JURMALAS

olid 26.—28. aprillini koos LÄTI ÜLIÕPILASTE EHITUSMALEVA komandörid ja komissarid. EÜE-d esindasid Helmi Kukrus, Leili Padevest, Heile Kulo, Taivo Põrk ja Arvi Tops.

ALEKSANDR SERDJUK, üleliidulise staabi komandöri asetäitja, esitas järgmised arvud: 120 000 (1967) ja 270 000 (1968). Samatempolist edasist kvantiteedi kasvu oodata ei maksa, maleva «laeks» jääbki ilmselt ca 300 000 üliõpilastehitajat. Pealegi pole maleva loosungiks mitte TÖÖ KVANTITEET, vaid üliõpilase KASVATAMINE TÖÖ KAUDU. Ehitusmalevas saab üliõpilane tohutu informatsioonihulga. Leningradi sotsioloogide andmete järgi annab 3 suve ehitusmalevas niisama palju informatsiooni kui mittemalevlasele kogu ülikooliaeg. A. Serdjuk meenutas A. Makarenko ütlemist: kasvatuse seisukohalt on töö ise neutraalne protsess. Veel enam — töö ise teeb inimesest ahvi. Vaid ORGANISEERITUD TÖÖ annab kasvatamise efekti. Just siin leiab rakendust üliõpilaste omavalitsus, s. o. initsiatiiv alt ülespoole.

LÄTI ÜLIÕPILASTE EHITUSMALEVALE on aasta 1968 praktiliselt esimene tema biograafias. Varem ei omatud autonoomiat, oldi vaid siin-seal abitöölisteks. Sellele vaatamata on planeeritud, et LÜE-sse tuleb juba tänavu 1 100 üliõpilast. EÜE esindajad arvasid, et maleva komplekteerimisega tuleb lätlastel raskusi, eriti sel juhul, kui ka nemad soovivad töötada VABATAHTLIKKUSE (nagu EÜE), mitte KOLLEKTIIVSE VABATAHTLIKKUSE (nagu seda Moskvas osaliselt tehakse) printsiibil. Kasvuraskuseks tuleb lugeda seda, et LÜE iga rühm komplekteeritakse (esialgsete plaanide kohaselt) rangelt ainult ühe kõrgema kooli baasil. Jätame kõrvale ühtse läti üliõpilaskonna kujundamise probleemid, ütleme vaid, et Läti RÜ-s on noormehi 20%, mõnes teises *vuz*'is 80%.

TARTUS

oli 29. aprillil järjekordselt koos EÜE TRÜ ettevalmistav staap.

TÄHELEPANU!

& Peatselt annab EÜE õmblusvabrikule vormiriietuse tellimuse. Seetõttu ja ka esialgsete kokkuvõtete tegemise tarvis palub staap kõiki üliõpilasi, kel on veel käes AVALDUSED-PERFOKAARDID, TUUA need viivitamatult TÄIDETUNA komsomolikomiteesse.

& Üliõpilasi, kes tahavad PEDAGOOGILISE PIONEERILAAGRIPRAKTIKA VAHETADA EÜE VASTU, palub staap REGISTREERUDA KOMSOMOLIKOMITEES.

& Avaldusi EÜE-sse astumiseks võetakse vastu 25. maini.

NB!

Kõikidele osakondade (teaduskondade) komsomolisekretäridele.

Esmaspäeval, 13. mail k. a. algusega kell 16 toimub TRÜ komsomolikomitees selle õppeaasta viimane (kokkuvõttev ja suundaandev) NÕUPIDAMINE. Et arutuse alla tulevad mitmed tähtsad probleemid, nagu EÜE, suvetööd, uute üliõpilaste vastuvõtt TRÜ-sse, ülikooli tutvustavate vestluste korraldamine keskkoolides ja 18. mail korraldatav laupäevak (võitleva Vietnami materiaalseks abistamiseks), siis on kõikide sekretäride või nende asetäitjate osavõtt mitte soovitav vaid KOHUSTUSLIK.

*** * ***

SUVETÖÖD!

Informatsiooni suvetööde kohta saab komsomolikomiteest järgnevalt:
esmaspäeval, teisipäeval ja kolmapäeval kella 14—15, neljapäeval ja reedel kella 16—17.

Vast. toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 2938. MB 04460.

AR

Kaks päeva võru ja setu keelealal

Põline haanjalane-keelejuht Liisu Kangsepp ja diplomand Taima Talv vestlemas.

10. ja 11. mail toimus eesti keele kateedri esimene murdeekspeditsioon sellel aastal. Meie gruppi, mida juhtis dots. A. Valmet, kuulus osavõtjaid esimesest kuni viienda kursuseni.

Marsruut hõlmas Eesti kagusopi. Kõige idapoolsemaks punktiks oli Petseri.

Esimene lähem kontakt võru murdega oli Haanjas, otse Munamäe külje all. Põline kohalik Kusta Lokk puhus tükk aega mõnusat juttu, mida lõuna-eesti murde tundjad ka üles püüdsid märkida, ainult põhja-eesti keelt valdajale jäi aga esialgu mõnigi jutujätk arusaamatuks. Ta es tii *tuleb näiteks tõlkida kirjakeelde* ta ei teinud. *Põhja-eestlase kõrvale on harjumatud kõrihäälikud mitmuse nimetava vormide lõpul nagu* lamba², pini², latsõ² *ja mujal. Sõnavarasse on aga kohati tunginud juba ka kirjakeelseid ütlusi. Võru murdest veelgi arhailisem on setu keelepruuk. Selle kujunemises on oma osa etendanud ka vene keele naabrus. Eriti laulude mõistmine oli siin kohati üsna raske.*

Veidi lähemalt setu lauludest. Esitajaid võib olla üks, kuid tavaliselt on neid mitu. Erinevate sündmuste tähistamiseks on erinevad laulud. Palju lauldakse setu pidudel, nn. kirmastel. Õnnestus kuulata töö-, mängu- ja pulmalaule, sumuti itkusid. Setu laulude meloodia on võrdlemisi ühetooniline ning veniv, pause peaaegu ei ole. Kuid siiski on nad väga huvitavad ja hinnatud, sest peale terava omapära viisis ja esituslaadis on nad ühed vanemad Eestis säilinud rahvalauludest. Torkas silma leelotajate sügav sisseelamine esitatavasse.

Kuulsime ka mõningaid libahundijutte, ussisõnu ja kodukäijalugusid. Kõike seda jutustati meile väga veendunud ja endastmõistetaval toonil.

Rahvarõivaist ja nende juurde kuuluvast olid muidugi huvitavaimad ehted. Setudel leidub neid õige rohkesti: mõrsja pidurüüsse seadmine võtab kuni paar tundi aega.

Kommetega tutvusime küll ainult jutustuste põhjal, kuid mingisuguse ettekujutuse siiski saime.

Huvitav on setu talude hoonestus. Kui elumajad valdavas enamuses on ehitatud viimase 30—40 aasta jooksul, siis kõrvalhooned on tunduvalt vanemad. Iseloomulik on siseõu, mis tavaliselt on piiratud hoonetega: aidad, küünid ja laudad on kõik kompaktselt nelinurkse õue ümber.

Aja, mis keelejuhtidega vestlemisest üle jäi, kulutasime kohalike vaatamisväärsuste tundmaõppimiseks. Käisime Fr. R. Kreutzwaldi memoriaalmuuseumis, Munamäel ja Vastseliina lossivaremeis. Huvitav oli Petseri klooster oma hinnaliste kunstimälestusmärkidega. Käisime ka katakombides.

Oli neid, kes said omapärasest Kagu-Eestist esimesi teadmisi, oli neid, kes varasemaid täiendasid. Eriti meile, esimese kursuse üliõpilastele, oli aga ekspeditsioon huvitavaks täienduseks rahvaluulekursusele ja heaks sissejuhatuseks peatselt algavatele keele ja murde ajaloo loengutele.

JÜRI VALGE

ELKNÜ TRÜ Komitees

18. mail toimub VABARIIKLIK LAUPÄEVAK võitleva Vietnami toetuseks. ELKNÜ TRÜ KOMITEE kutsub üles KÕIKI ÜLIÕPILASI SELLEST OSA VÕTMA. Koguneme väljasõiduks kolhoosidesse-sovhoosidesse laupäeval, 18. mail täpselt kell 7.15 ülikooli peahoone ees.

*

ELKNÜ TRÜ Komitee büroo vaatas oma istungil 8. mail läbi EÜE raames rahvademokraatiamaadesse tööle sõitvate rühmade nimekirjad TRÜ üliõpilaste osas ja kinnitas need, ehkki välismaa rühmade komplekteerimise seniste variantide juures võetakse ette veel mõningaid muudatusi.

*** ELKNÜ ENSV Riikliku Kunstiinstituudi Komitee saatis ELKNÜ TRÜ Komitcele väljavõtte oma koosoleku protokollist. Väljavõttes on öeldud, et ELKNÜ ERKI Komitee tutvus põhalikult ELKNÜ TRÜ Komitee pleenumi otsusega kandidaatide esitamise osas ELKNÜ kirjanduse- ja kunstipreemiale ning peab põhjendatuks Arvo Valtoni, Olav Marani, Mati Undi, Kaarel Irdi, Arbo Valdma ja Valter Ojakääru kandidatuuride esitamist eespool mainitud preemia saamiseks, sest need inimesed tõepoolest esindavad loomingulise noorsoo paremikku ja on oma silmapaistva tegevusega saavutanud populaarsuse noorsoo hulgas.**

*** 13. mail toimunud osakondade (teaduskondade) sekretäride nõupidamisel otsustati:**

a) panna kõikidele üliõpilastele südamele, et igaüks tutvustaks keskkoolis, mille ta on lõpetanud, õppimise võimalusi Tartu Riiklikus Ülikoolis;

b) igal osakonnal tuleb koguda tutvustav materjal oma osakonna kohta vastuvõtutingimuste, õppimisvõimaluste, tõõ korralduse, ühiselamu jms. küsimuste ülevaates. Kindlasti peaks ülevaade kajastama ka ülikooli aktuaalseid komsomoliprobleeme.

Andmete kogumisel materjalide koostamiseks tuleks osakondade esindajail pöörduda TRÜ õppeosakonna ning teaduskondade dekaanide poole.

Ülevaated paljundatakse ning saadetakse vabariigi keskkoolidele, huvitavamad materjalid võiksid avaldamist leida kas «TRÜ-s», «Edasis» või vabariiklikes ajalehtedes;

c) iga osakonna komsomolibürool on vajalik välja selgitada 1—2 üliõpilast, kes suvel võiksid korraldada vestlusi üliõpilaskandidaatidega.

*** ELKNÜ TRÜ Komitee laiendatud bürool 14. mail arutati perspektiivset tööplaani I kursuste osas 1968. a. sügissemestriks. Leiti, et esimesel kursusel tehtav ideoloogiline töö omab väga suurt tähtsust üliõpilase kujunemisele ning tema tegevusele ülikooli aja vältel.**

Büroo oli arvamusel, et esimeste kursuste kohene kolhoosi saatmine sügisel mõjub negatiivselt kursusekollektiivi kujunemisele (tihti saadetakse kursus erinevaisse paikadesse, liidrite kujunemine toimub teisel baasil, kui see toimuks õppetöö käigus ülikoolis jne.) ELKNÜ TRÜ Komiteel on plaanis Käärikul 4.—10. septembrini 1968. a. seminar esimeste kursuste tulevasele komsomoliaktiivile, mis aitaks kaasa esimeste kursuste kiirele lülitumisele ülikooli ellu.

(Järg 2. lk.)

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 16 (701) Reedel, 17. mail 1968 XII aastakäik

Karepale, Kukulinna, Elvasse...

Kätte hakkab jõudma suviste praktikate aeg. Osa üliõpilastest sooritab selle vabariigi pioneerilaagrites. **Kes sõidavad pioneerilaagritesse praktikale?** Sellele ja teistelegi küsimustele vastab pedagoogika kateedri vanemõpetaja **B. NEDZVETSKI.**

Laagripraktika on ette nähtud kõigil pedagooge ettevalmistavate osakondade kolmandate kursuste ja ajaloo-osakonna II kursuse üliõpilastel. Kokku läheb rühmajuhtideks ja kasvatajateks ligi 200 üliõpilast. Lisaks veel need, kes avaldasid soovi teist korda veeta oma suvepuhkus pioneeridega töötades.

Millistesse laagritesse minnakse?

Meid ootavad traditsioonilised baaslaagrid Karepal, Kukulinnas, Valgemetsas, Vääna-Jõesuus, Elvas, Võrtsjärvel. Nendesse läheb valdav enamus üliõpilastest. Kuid ka Kohala, Vääna-Jõesuu, Kose, Kingissepa ja Holdre laagrites on võimalik praktikal olla.

Milliste põhimõtete järgi toimus määramine?

Põhiliselt arvestasime üliõpilaste endi soove. Aga ka laagrite nõudmisi. Nii näiteks suunasime Kukulinna ja Valgemetsa arvukamalt saksa filoloogе, sest seal veedavad oma suvist puhkust Saksa DV pioneerid. (kummaski üks rühm).

Vahepeal oli juttu, et meie rahval on võimalus ka Artekis töötada.

Tõsi, oli plaanis suunata üliõpilasi ka Artekki. See aga osutus võimatuks, sest seal ei taheta kaadrit tihti vahetada.

On plaan teha vahetust Simferoopoli Pedagoogilise Instituudiga — meilt lähevad mõned üliõpilased tööle Krimmi laagritesse, neilt tulevad siia.

Missugused on laagris töötamise ajad?

Erinevad, kuid üldiselt algab laagrite II vahetus 1. juulil. Selleks ajaks peavad üliõpilastel olema eksamid sooritatud. Dekanaatidega on kokkulepe, et neil, kellel on laagripraktika, algaks eksamisessioon varem.

Kas praktika on tasustatud?

Valdav enamus üliõpilastest saab palgalised kohad. See toob aga kaasa suurema vastutuse. Ka juriidilise vastutuse laste eest.

Missuguse ettevalmistuse saavad üliõpilastest rühmajuhid ja kasvatajad?

Ülikoolis on põhiliseks ettevalmistusvormiks nädalane instruktiivlaager Käärikul. Sel aastal sõidetakse sinna 24. mail. Kääriku laager on organiseeritud pioneerilaagri põhimõttel. Kogu tööd juhib laagri nõukogu. Seekord on vanempioneerijuhiks Vabariikliku Pioneerinõukogu instruktor Reet Borissova. Õpitakse igasuguseid pioneeritarkusi.

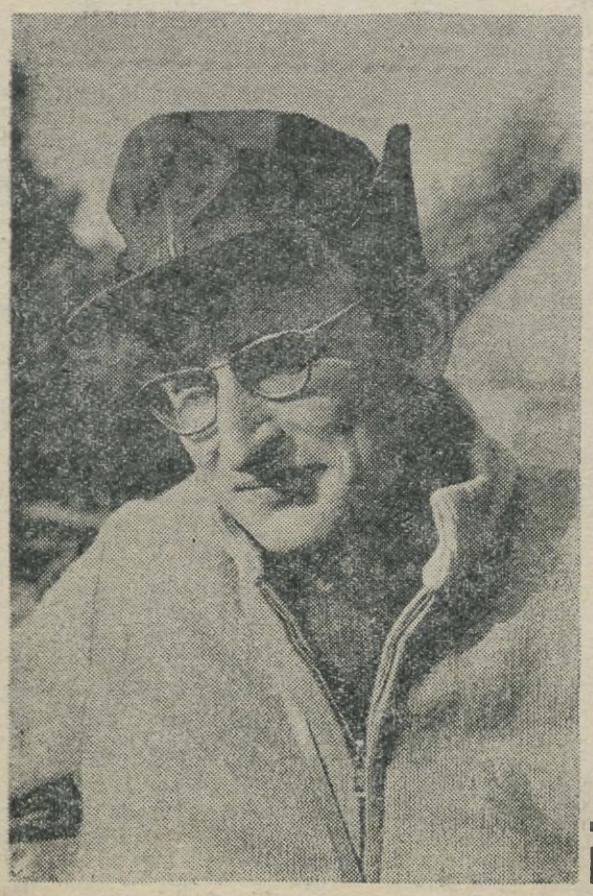
Kuidas on seni üliõpilastega rahule jäädud?

Üldiselt hästi. Pioneerilaagri praktika peaks olema nagu kontrolliks — kas inimene sobib lastega töötama või ei. Tõsi, koolis on olukord natukene teine, kuid üldpildi ikkagi saab.

Pahandusi on aga olnud sellepärast, et üliõpilased ei arvesta praktikat kui õppetöö üht vormi. Püütakse edasi lükata, tegemata jätta jne. Teha tuleb see aga ikka ja hiljem juhtub teiste praktikavormidega ajalisi kokkulangemisi.

Intervjueeris T. PAULSON

meil on hiilgav

Jaan Eilart

Püüan vastata esitatud vanapagana-tosinale küsimusele juhuslikus järjekorras.

1. Kas peate (meie ajal) õigemaks olla võimalikult mitmekülgselt informeeritud inimene või ühte kitsasse erialasse süvenenud fanaatik? Miks?

Need kaks poolust ei tarvitse olla vastandlikud. Mõrasid murravad vanasse enamasti oma ala fanaatikud. Ent on väga kurb või teinekord otse kultuuri kahjustav, kui, tulenevalt napist informeeritusest ning asjatundmatusest kõrvalalaadel, hakatakse neid alahindama. On ju küllalt täppisteadlasigi, kes ei näe väärtusi ega sellega seoses ka edasiarendamise vajadust näiteks humanitaarteadustes. Kõigest peab teadma pisut, kuid ühest alast (inimese tegevuse põhialast) võimalikult põhjani. Viktor Palmi poolt korduvalt viidatud meie poolharitlaste nuhtlus tuleneb «põhjani mineku» ärajäämisest. Ent austagem ka vanadusaastate Darwini pihtimust: «Minu usinus faktide kogumisel ja vaatlemisel, näib, et peleks võinud olla suurem. Kuid mis kõige tähtsam, mind on loodusteaduse juurde tõmmanud kirglik ja mitte kunagi muutunud armastus.» Ja ometi teisal ka teine pihtimus: «Kui minul oleks antud teistkordselt elada oma elu, ma kohustaksin end kasvõi kordki nädalas luuletusi lugema ning muusikat kuulama, sel viisil säilitaksid kõik minu aju rakud eluvõime.»

Kõik oleneb õige proportsiooni seadmisest. Ja igaühel olgu oma *hobby*. *Hobby* on ka see, kui Kalju Põllu tutvustab «priitahtlikult» aga süstemaatiliselt meil soome kultuuri (eriti kunsti) või kui suur inimestering mitmetelt aladelt harrastab Juhan Liivi või kui Mihhail Makarov peab igasuviseks kohuseks käia kordki paadimatkal. Sellele on vastunäidustatud üksnes spetsialiseerumise kitsus.

2. Kuidas käib jahipidamine kokku loodusearmastusega? On jaht tänapäeval samm tagasi looduse poole või lihtsalt mingi inimeses peituva kire rahuldamine («Edasi» 12, 13. IV 1968)?

Tänapäeva jahilkäimine on kõigepealt urbaniseerunud või urbanisatsiooniohus inimese looduses mineku põhjus. Meie inimesed ei pea ju õigeks ilmse eesmärgita n.-ö. jalutamas käimist Oleme põhiliselt töörahvas. Tuleb meelde, kuidas auväärne professor J. Piiper kurtis, et ta ei saanud heinaajal Lääne-Eesti randadel käia kogumas talle vajalikku kalade osteoloogilist materjali. Inimesed oleksid pidanud teda häbituks tööpõlguriks. Ja Kersti Merilaas julgeb Peedul, latern käes, jalutada ainult öösel. Majade lähedal kustutab ta ka laterna. Tean aga ka jahimehi, kes peavad küttimist inimese ürgõiguseks, looduse tundmise mingiks ürgvaistu rahuldamiseks ja võivad selle pinnal vääratuda jahipidamise seadusandluse vastu. Need on enamasti mehed, kelle kodu on sügavate metsade keskel. Tean ka kirglikke laskjaid, kellele on oluline, et tema osavusest jääks keegi maha. Nõnda arvan, et jahimehed jäävad senikauaks, kuni jäävad jahiulukid, kuid esimestena mainitute ridu tuleb hoolikamalt puhastada. Ise (ei tea kas õnneks või õnnetuseks) jahimees ei ole. Võib-olla tuleb see ka lihtsalt viletsast silmanägemisest ja soodumuse puudumisest loomaelu jälgimiseks.

3. Kui tihti Teie ise tunnete vajadust minna loodusesse? Üksi?

Rohkem tunnen kurvastust, et ma minna ei saa. Ei oska tööd seada nii kindlaisse raamidesse. Ja töö on primaarne, isegi see sageli paberlik, ebameeldivgi töö, loodusesse minek aga alatine rõõmuläte, millest ei saa juua pidevalt. Minna eelistaksin üksi või vähekesi, näeb ja kuuleb paremini, kuid ka seda taotlust ei saa enamasti täita, vastuvõtmise asemel tuleb olla rohkem väljaandja. See aga on juba pedagoogitöö loodusesse mineku asemel.

4. Misugust loodusetaju Te peate eestipäraseks: praktilist, müstifitseerivat, esteetilist?

Eestlane on lugenud end loodusesse kuuluvaks ja loodust oma sõbraks, nagu indiaanlased loevad kopraid oma vendadeks. Folkloristid (O. Loorits) käsitlevad eestlaste muinaskultuuri metsa hindamisele ja austamisele rajaneva kultuurina. Kultuur tähendas looduse säästmist endi ümber, mitte selle eemaletõrjumist. Kask pidi olema õues ja teised puud tare taga. Seega pole olnud see taju ülemäära ratsionalistlik, et kõike hinnata üksnes vankrikodarana või lehmakarjatamise lapina. See oli vist müstifitseerivate elementidega — peale leivakõrvase nähti ka looduse muid väärtusi. Kas pole iseloomulik, et veel hiljutise televisiooniküsitlusega tuli eestlaste armastatuima lillena esikohale — rukkilill, ilus ja väheohtlik umbrohi, igapäevase leiva saatja. Tugeva loodusetaju lõtvumine on meil toimunud viimasel ajal rohkem inimese füüsilise kaugenemisena loodusest.

5. Mida Te arvate meie linnadest? Kuidas nad sobivad elamiseks tänapäeva ja tulevikuinimesele?

See on ülemaailmne probleem. Linnastumine saadab inimkonna kasvu ja see protsess pole seni veel juhitav, nagu pole juhitav inimkonna kasvgi. Loomulikult peab nendes tingimustes üha rohkem taotlema, et linnad vastaksid paremini normaalse, potentsiaalse, urbaniidipahedeta inimese elule. Ja seda me saame taotleda teadlikult. Inimene on ikkagi bioloogiline olend, kes vajab teatavat, temale pika arengu jooksul omaseks saanud keskkonda. Kohanemine muutustega võib toimuda üksnes mingis mitte väga suures ulatuses.

(Järg 2. lk.)

Знакомьтесь, это — целина!

Целина. Студенческая стройка. Что же это? В самом деле, если спросить любого ветерана, работавшего в студенческом отряде, каждый ответит по-своему.

Для одних — это песня у костра, когда ноет спина и ломит руки после десятичасового рабочего дня, а спать всё равно не хочется.

Для других — это возможность побывать далеко-далеко, сфотографироваться у пограничного столба «Европа—Азия», взобраться на знаменитую гору Синюху, искупаться в голубых озерах Борового и Котуркуля.

Для третьих — просто реальная возможность заработать.

И все же большинство из «старичков», вспоминая и целинные вечера, и авралы на стройке, и многое-многое: веселое, трудное, интересное — ответят вам, что главное в целине — это то, какой след в душе, в твоем характере она оставила.

Целина — это пробный камень для тебя, возможность спросить самого себя: «А смог бы я жить в одной землянке с ребятами тридцатых годов, не отстал бы от них в труде или в песне?»

Трудно на целине. Почему же каждое лето туда едут десятки тысяч студентов? Потому, что там есть возможность стать сильнее телом и душой, научиться не бояться трудностей, переносить неудачи, почувствовать руку друга, если тебе нужна помощь.

Человеку, вступающему в жизнь после ВУЗа, надо почувствовать все это. Куда ехать, на какую стройку — дело каждого. Может быть на Сааремаа, может быть под Пярну, может быть в Казахстан. Ваши рабочие руки, энтузиазм и веселые сердца нужны повсюду.

В Эстонии и на островах в одних отрядах вместе с вами будут работать ребята из Венгрии, студенты Москвы, Минска, Киева — друзья из 36 ВУЗов страны.

Два отряда из числа ветеранов едут работать в Венгрию.

По хорошей традиции к друзьям из казахстанского поселка Котуркуль вот уже в 4-й раз едут и в этом году наши ребята.

Студенческая стройка ждет вас!

МИХАИЛ КУЧЕР, студент IV курса медицинского факта (отделение спорт. медицины) комиссар отряда 1965 года, командир отряда «Эстония» 1967 г., командир отряда «Эстония» 1968 г.

ЭССД-68

ПЕЕТЕР ПАЛУ,
ГЛАВНЫЙ ИНЖЕНЕР ЭССД

Подготовительная работа по организации ЭССД-68 подходит к концу.

Во всех регионах заключены договоры, сегодня мы можем объявить точный список отрядов с перечислением объектов.

Инженерный персонал строительного отряда начнет на местах работу уже 1 июня, чтобы подготовить объекты, достаточный фронт работы и благоприятные жилищные условия.

В данный момент проблемой № 1 является комплектование дружины. Чем раньше можно начать составление списков отрядов, тем больше возможностей выполнить пожелания желающих поместить их в тот или иной отряд. В первую очередь мы можем удовлетворить требования тех, кто уже подал заявление или подаст в ближайшие дни.

При комплектовании, учитывая пожелания подавших заявление, нужно иметь в виду нивелировку состава отрядов, т. е. чтобы во всех отрядах было более-менее одинаковое количество студентов, имеющих уже строительную квалификацию, а также количество девушек и юношей. Учитывая это, некоторые перестановки в пределах регионов придется делать, но по договоренности с руководством отрядов. Просьба подавать заявления как можно быстрее.

Идя навстречу пожеланиям многих студентов, которые из-за учебных практик не могут принять участие в строительной дружине только в определенный период времени, мы даем возможность около 50—60 студентам работать и один месяц в ЭССД, где до августа будут студенты стран народной демократии.

Центральному штабу часто задают такого рода вопросы, как, например: где красивее места, больше заработок и т. д. Предложения строительной дружине были на 3,5 млн. рублей за строительно-монтажные работы. За четыре месяца выбрали из этого числа объекты, где можно строить этим летом приблизительно за 0,7 млн. рублей, т. е. только 20% предложений.

Во всех отрядах есть благоприятные возможности для отдыха, (также и в тех, которые находятся в Северной Эстонии, в Пярнуском и Хаапсалуском районах).

Некоторые утверждают, что в Вяндра нет возможности искупаться. Неправда. Отряд находится на Вяндраской опытной станции, там же Пярнуская МСК строит себе на берегу реки дом отдыха. Аналогичные примеры можно привести и в отношении многих других отрядов: (Тори — река Пярну, Таллин — озеро Харку, Кирбла — река Кассари, Хаансалу — местонахождение в Пуллапеа на берегу моря, Пыльва — на берегу озера, Тарту — Эмайыги и т. д.). На вопросы о зарплате можно ответить коротко: какова работа — таков и заработок.

Все зависит от самих членов отряда. Возможности более-менее одинаковы, если нам удастся рано на основании полученных заявлений равномерно комплектовать отряды.

Заявления желающих принимаются в комитет комсомола до 25 мая. Надеюсь, что перечисление объектов, которые даны ниже, помогут вам выбрать единственно верное решение в выборе отряда.

	РЕГИОН СЕВЕРНОЙ ЭСТОНИИ	
ТАРТУ	30 чел.	свинарник, мастерская, зернохранилище-сушилка.
ПЫЛЬВА	65 чел.	тир, 8 тонтированных одноквартирных дома, склад для минеральных удобрений.
РЫУГЕ	20 чел.	гараж-мастерская, скотный двор для молодняка.
РЯПИНА	35 чел.	клуб на 400 мест, скотный двор для молодняка.
ЛИТСМЕТСА	25 чел.	административное здание, коровник на 200 мест.
	ХААПСАЛУСКИЙ РЕГИОН	
ВОРМСИ	20 чел.	зернохранилище-сушилка, баня, коровник.
ХААПСАЛУ	25 чел.	крупноблочный дом и вспомогательные здания.
КИРБЛА	25 чел.	12-квартирный дом, свинарник, гараж-мастерская, кормовая кухня, помещение для комбайнов.
	ПЯРНУСКИЙ РЕГИОН	
АУДРУ-ЛИНДИ	30 чел.	теплица, 8-квартирный дом.
АУДРУ	25 чел.	комплекс зданий для разведения пушных зверей.
ТОРИ+	40 чел.	гараж-мастерская, два коровника на 110 мест.
ВЯНДРА	20 чел.	склад для минеральных удобрений, помещение для сельскохозяйственного инвентаря.
	РЕГИОН ХИЙУМАА	
КЯЙНА I	30 чел.	вычислительный центр, лаборатория электролюминесценции.
КЯЙНА II	25 чел.	12-квартирный дом, склад.
ЭММАСТЕ	20 чел.	8-квартирный дом, магазин на 2 места.
ПАЛАДЕ	30 чел.	4-квартирный дом, мастерская, коровник на 100 мест.
Колхоз «ЗА МИР»	25 чел.	комплекс зданий фермы для разведения лисиц.
	РЕГИОН САРЕМАА	
МУХУ	35 чел.	8-квартирный дом, магазин, телятник.
ПЕЙДЕ	30 чел.	зернохранилище, свинарник, бетонный полигон.
РАНДВЕРЕ	25 чел.	телятник, гараж-мастерская.
КАРЬЯ	35 чел.	8-квартирный дом, свинарник, телятник, помещение для сельскохозяйственных машин.
КЫЛЬЯЛА	35 чел.	жилые дома, детский сад, телятник, гараж-мастерская.
	РЕГИОН ЮЖНОЙ ЭСТОНИИ	
ТАЛЛИН+	30 чел.	лаборатория ТПИ, теплицы совхоза Харку.
АРДУ+	50 чел.	комплекс зданий системы водомастерская, два одноквартирных дома.
ВИЙТНА	25 чел.	здания кэмпинга.
НАРВА-ЙЫЕСУУ	25 чел.	комплекс базы отдыха.

Кроме того:
Казахстан 45 чел., школа на 640 мест, больница на 240 мест, + — в этих отрядах будут работать студенты из стран народной демократии.

ELKNÜ TRÜ Komitees

(Algus lk. 1)

Büroo otsustas pöörduda TRÜ rektoraadi poole palvega, et võimaluse korral ei suunataks 1968. a. sügisel esimesi kursusi kolhoositöödele enne 10.—15. septembrit. Kuni selle ajani võiks kolhoosis olla mõni teine kursus (teaduskondade äranägemise järgi II, III või IV).

Büroo arutas TRÜ komsomolikomitee poolt ELKNÜ Keskkomiteele esitatavat projekti Eesti Üliõpilasnõukogu ja üliõpilasosakonna perspektiivsete tööülesannete ja suundade kohta. (Projekt avaldatakse TRÜ ajalehe järgmises numbris.)

*** Tallinna Pedagoogilise Instituudi poolt korraldatav kuue-värvi-kohtumine ENSV kõrgemate koolide vahel (mis pidi toimuma 17. mail k. a.) on pingeliste eksamisessioonide tõttu edasi lükkunud 1968. a. sügissemestrile. Täpsem informatsioon 1968. a. septembrikuu lõpul!**

5.—8. aprillini toimus Gorkis N. I. Lobatševski nimelise Gorki Riikliku Ülikooli 50. aastapäevale pühendatud festival, millest ülikooli esindajatena võtsid osa vene filoloogia osakonna II kursuse üliõpilane Juhan Paadam ja allakirjutanu.

Külalisi oli saabunud paljudest koolidest, mõned kõrgemad koolid olid esindatud väga arvukalt.

5. aprillil toimus linna kultuuripalees ülikooli 50. aastapäevale pühendatud pidulik aktus.

Gorki ülikool on esimene ülikool Venemaal, mis asutati pärast Oktoobrirevolutsiooni. Praegu on ülikoolis 8 teaduskonda: Radiofüüsika-, Füüsika-, Mehaanika-, Matemaatika-, Keemia-, Bioloogia-, Ajaloo-Keele-, Majandus-, Ökonoomika- ja Küberneetikateaduskond. Kõige juhtivam ja esinduslikum osa ülikoolist kuulub Radiofüüsikateaduskonnale.

6. aprilli õhtul oli bankett, millest rohkearvuliselt võttis osa ka vilistlasi.

Neli päeva Gorkis

7. aprillil toimus Kremli väga kaasaegse ja huvitava sisekujundusega teatris külaliste kontsert, milles suurema osa kavast täitis Moskva Riikliku Ülikooli lavakunstistuudio «Phoenix». Stuudio esines kõrgel tasemel. Tehti pantomiimi ja tantsiti, kõike tehti kaasaegsetes variatsioonides, räägiti ja püüti edasi anda mitmesuguseid probleeme. Huvitav on mainida seda, et nimetatud lavakunstistuudiosse kuuluvad põhiliselt matemaatikud ja füüsikud.

Rohkearvuliselt olid teiste linnade ülikoolid saatnud Gorkisse isetegevusansambleid. Neid oli nauditav jälgida. Kahju, et meie ülikool ei leidnud võimaliku olevat oma isetegevuslasi esinema saata.

Füüsika-Matemaatikateaduskonna hoones oli avatud noorte kunstnike näitus, kus oli väga huvitavaid töid. Enamik neist olid seotud luuletustega, mis koos andsid omapärase elamuse. Teemad — alates kosmosest kuni elumõtte otsinguni.

Paistis, et seal komsomol ei püstita teravaid probleeme. Komsomolitööst eraldi juttu ka ei tehtud. Ent oma kontserdi vahepalades kritiseeriti julgelt ja vaimukalt ülikooli komsomolikomitee töö puudusi (formaalsus jne.). Kurikuulsat ühiselamuprobleemi seal ei esine.

Gorki linn jättis hea üldmulje, kuigi teda peaks veel väga palju korrastama ja restaureerima, et sellest linnast saaks linn-muuseum. Vana Nižni-Novgorod oli ju kaupmeeste linn ning iga kaupmees püüdis oma maja ehitada võimalikult originaalselt. Seetõttu on linnas väga palju huvitavaid ehitisi, rääkimata Kremlist.

Nagu igas linnas, on seal ka palju uusehitusi. Tohutu suure maa-ala hõlmab autotehase rajoon, mis on nagu omaette linn. Kahjuks jäi meil autotehases käimata.

Loomulikult käisime ka M. Gorki lapsepõlvekodus — Kaširinite majas. Juunikuus tahetakse Gorkis korraldada M. Gorki 100. sünniaastapäevale pühendatud teaduslik konverents, kuhu oodatakse Gorki uurijaid nii Nõukogude Liidust kui välismaalt.

Lahkusime Gorkist meeldivate elamustega. Meelde jääb Gorki üliõpilaste südamlikkus, meelde jääb ilus kõrge kaldapealne, vaade Volga ja Okaa ühinemiskohale, mis on omapärane seetõttu, et peale «ametlikku» ühtesuubumist ei ühine nende veed nii kiiresti, tükk maad annab sellest tunnistust kaks erinevat värvitooni Volga pinnal, mis lõikuvad jõe keskel. Meelde jääb suur mitmesaja-astmeline trepp otse Volga vette. Meenutame ikka veel gorkilaste külalislahkust.

VIRVE SIIRAK,
ravi IV k. üliõpilane

◀

Me ei saa loobuda lihtsaimast lihtsaist — veest, puhtast õhust, toiduainete loomulikust koostisest. Me hullume (või hakkame pidama veel rohkem koosolekuid) märatsemapaneva mürafooni tõttu meie ümber. Seega peab säästma linnas inimesele vajalikke looduslikke eeldusi, linnahädasid mitte maale kandma (näiteks Vinni viiekorruseliste majadena), kuid ka linna sotsiaalseid tingimusi peab muutma inimesele vastuvõetavamaiks. On päris arusaamatu, miks meil sageli veel teenindatavad s. o. suur mass) peavad teenindama teenindajaid. See tuleb meelde, kui pead seisma kartulijärjekorras, ostma vorstivaru mitu päeva enne nädalalõppu või kui sulle mingit piletit müüakse nagu «armutegu» teenindaja poolt. Miks peab pisiasjade pärast nõnda palju närve raiskama Ka kaasaja kasarmuid on meil Eestis ikka veel liiga palju. Leedu on siin kaugelt paremate tulemustega. Mõistan, miks nende Vilniuse Žirmunu rajooni autorid esitati Lenini preemia saamiseks. See on väga avar ja looduslähedane rajoon.

6. Kaasaegne linn tõmbab paljusid maanoori enda poole. Kuidas oleks võimalik noori maaelu ja looduse poole suunata? Ja üldse — kuidas lahkaksite probleemi inimese ja looduse vahekorrast tänapäeval?

Looduse ja inimese vahekorra probleem muutub üha aktuaalsemaks, sest aina rohkem ilmneb inimese töö võõrandumist loodusvarade kasutamisel. Suured elutuks muutuvad jõed, vees ja tuules ärakanduv äsjase uudismaa muld ja teadlaste väide, et Siberi metsade üldist raiekogust ei tohi rohkem suurendada, pole enam abstraktsed võimalused, vaid eluline tegelikkus. Selle tegelikkuse vähegi teadlikul suunamisel peab tegema kõik, et püsiksid looduse ökosüsteemile omased seosed, tema isereguleeruvus; et loodusliku mitmekesisuse säilitamine looks eeldused loodusliku produktsiooni kestvaks kasutamiseks inimese poolt. Niisuguste probleemide koordineeritud uurimisega tegeldakse praegu ülemaailmse bioloogilise programmi raames. Selle probleemi taipamise traagika on selles, et me ei suuda tõesti ette kujutada, kui paljukordselt on kasvanud siin peituv oht ainsa inimpõlve jooksul. Me elame veel üldiselt hobuadra- ja metsamehekirveaegsete arusaamadega.

Küsimuse esimene pool maanoortest on samuti aktuaalne. Maa kipub tühjenema, noored on peamiselt ainult mehhanisaatorid ja nüüd ka üks jagu juhid. Et sellele vaatamata linnas on ikkagi töökäte puudus, on majandusmeeste mõtlematuse vili.

Maa muutmisel noortele paeluvamaks peaks jõudma olukorrani, et maa pakuks kõiki kultuurivõimalusi ja kaasaegsel tasemel tööd, kuid säilitaks samal ajal oma eelised linna ees looduselähedase miljööga. Küllap oleks siin oluline tootmiskeskuste kõrge töökultuuriline ja heakorrastuslik tase. Midagi sellist, nagu näeme Tartu näidissovhoosi Vorbuse ja Ilmatsalu asulais. Ja selle sovhoosi direktori Arnold Rüütli taotlus korralike ning moodsate töörõivaste loomiseks tähendab samuti maaelu kaasajastamist.

Ent sellel küsimusel on ilmselt ka muid aspekte. Me rahvas on üldiselt väga liikvele läinud. Liikuvale kivile ei kasva sammal. (Ilmselt on mõedud selles rahvaütluses tegelikult samblikke, kuid see ei muuda asja.) Kujuneb palju juuretuid inimesi, kellele midagi pole kallis. Aga inimesele peab ometi midagi kallis olema. Oma kodu — see võib olla suuremaid juurtekasvatajaid. Tuleb mõelda, et maal saaksid rohkem kujuneda sellised meelepärased kodud. Ühiselamute (laias mõttes) mentaliteet pole seda just soodustanud.

Maa ja looduse tänapäevane uuestileidmine on hakanud õnnelikul kombel iseloomustama meie küllalt esindusliku osa noorema põlvkonna kirjameeste, heliloojate, kunstnike, näitlejate jt. loomingut. Jaan Kaplinski luulet ning publitsistikat kannab tervikuna maa ja eiulätete juurde tagasipöördumine. Samast aspektist on ootusrikas Ellen Niidu ilmumisel kogu «Linnuvoolija». Aleksander Suumann maalib ka poeesias metsi. Veljo Tormis on jõudnud ääretult lähedale maale ja rahva hingele. Tema «Kalendrilaulud» on kaheldamatult Mart Saare ja Cyrillus Kreegi tee vägevamaid jätkamisi. Kujutavas kunstis mõtestavad loodust I. Malin, H. Eelma, O. Maran, P. Ulas ja mitmed teised. Mikk Mikiver otsib loodusest filosoofilisi tõdesid.

Pean seda kõike väga oluliseks maa tunnistamisel taas elamisväärilisemaks.

7. «Kirjandus ei ole eesmärk, vaid vahend ja tema liigne esiletõstmine teiste hulgas kallutab

(Järg 3. lk.) ▶

Räägime ühiselamuist

Ühiselamud ideoloogilisest aspektist

Ühiselamu peab olema kogu stuudiumi jooksul üliõpilasele tõeliseks koduks. Selleks on vaja, et ühiselamud paistaksid silma eeskujuliku korra ja puhtuse ning ka esteetilise kujunduse poolest. On vaja, et üliõpilased peaksid kinni hügieeni nõuetest, ei elaks mustalt ega ebaesteetiliselt. Ühiselamus ei tohi üliõpilane käitumises administratiiv-majanduspersonaliga kunagi unustada seda, et ta on üliõpilane ja et talt nõutakse kõrgema kooli õpilase väärilist käitumist, ükskõik millises situatsioonis ta ka viibiks ja ükskõik kellel vaidlusaluses küsimuses on õigus. Ühiselamutes tuleb luua ühiskondlik arvamus igasuguste korrarikkujate ja huligaanide vastu, seda aga mitte selle sõna «preisilikus» tähenduses, s. t. et mõistetakse hukka igasugune, sealjuures ka andekas ja korrektne üliõpilasnali. Tuleb tõsta üliõpilaste valvsust võitluses sotsialistlikku omandisse ebaperemeheliku suhtumise vastu, kuid samuti ka isikute suhtes, kes pääsevad formaalse kontrolli tõttu takistamatult ühiselamutesse ja võtavad üliõpilaste isiklikke asju. Kõigel sellel on suur kasvatuslik tähtsus tulevasele juhtivale spetsialistile, kes peab tulevikus oma majapidamise korraldama nende teadmiste ja harjumuste baasil, mida ta omandas kõrgemas õppeasutuses, sealhulgas ka ühiselamus elades.

Teiselt poolt tuleb igati toetada neid kollektiive, kes on võimelised juurutama omavalitsuslikke elemente ühiselamute juhtimise praktikas ja selles mõttes toetada uute ühiselamu sisekorra eeskirjade kiiremat väljatöötamist. Samal ajal tuleb meeles pidada, et antavad vabadused, omavalitsuslikud elemendid on võrdelises sõltuvuses vastutusega. Tuleb toetada ka ühiselamutes elamise korraldamist teaduskonniti, mis aitab süveneda teaduskonna probleemidesse kui ka ühe ja sama toakollektiivi säilitamist pikemaks ajaks, sest just toakollektiiv on ühiselamus üliõpilaste enesekasvatuse algrakuks. Endastmõistetavalt avaldub kõigis neis küsimustes üliõpilaste eluolustikuline, ideelis-poliitiline ja käitumiskultuur, mistõttu ühiselamute küsimusel, nagu õigesti on märkinud ELKNÜ TRÜ Komitee liige Jaak Allik oma esinemistes, on ka tähtis ideoloogiline aspekt.

V. RUUS,
EKP TRÜ Komitee sekretär

SELLELE LISAKS TOIMETUSELT V. RUUSILE VEEL MÕNED KÜSIMUSED:

MILLEGA ON PÕHJENDATUD DEKANAATIDE, ÜHISELAMU KOMANDANTIDE — ÜLDSE ADMINISTRATSIOONI VASTUTAMINE TÄISKASVANUD INIMESTE KÄITUMISE EEST?

Meie suund peaks loomulikult olema omavalitsusele, aga mitte kõik inimesed ei suuda ise enda eest vastutada. Just neil juhtudel on administratiivne vahelesegamine vajalik.

Vastutus peab alati olema võrdeline vabadusega. Omavalitsusele üleminek peab meil toimuma ainult järk-järgult, mitte üleöö. Üliõpilaskollektiiv saab komandandi funktsioonid üle võtta ainult siis, kui ta on võimeline ise ennast juhtima. Siin võiks tuua paralleeli ühiskonnateadustest: riigiaparaat sureb välja siis, kui ta on ise ennast välistanud, kui rahvas on võimeline tema funktsioone täitma. Seni peab teda aga tugevdama, et ta oleks suuteline kasvatama masse oma funktsioonide ülevõtmiseks.

Seal, kus üliõpilaskollektiivi ja komandandi suhted on õigetel, tervetel alustel, kus üliõpilastel on võimalik osa võtta oma ühiselamu majandamisest jms., tuleb üleminek omavalitsusele varem päevakorda kui mujal. Lähtuma peab alati konkreetsest olukorrast.

MIDA ARVATE KOMSOMOLIKOMITEE ETTEPANEKUTEST SISEKORRA EESKIRJADE MUUTMISE KOHTA?

Komsomolikomitee on lähtunud omavalitsuse tugevdamise vajadusest, seda tuleb kindlasti arvestada. Iseküsimus on, kuivõrd administratsioon saab neid arvestada, lähtudes ühes või teises ühiselamus valitsevast olukorrast (suhted komandandiga, kollektiivi iseloom, distsipliin jne.).

KUULDAVASTI ON TULEMAS UUS ÜHISELAMU SISEKORRAEESKIRJADE TÜÜPMÄÄRUS KÕRGEMATE KOOLIDE JAOKS. KAS EI VÕI SEE MUUTA MÕTETUKS KÕIK MEIE ÜLIKOOLIS OLNUD ARUTELUD ÜHISELAMUPROBLEEMI ÜMBER?

Tüüpmääruses on kindlasti ette nähtud klauslid, mis lubavad teda kohandada kohalikele oludele. Kui selleks on tõsine vajadus, saab muudatusi alati teha. Meil tuleb taotleda ühelt poolt kõigi vabariigi kõrgemate koolide ühiselamute elukorra ühtlustamist, teiselt poolt aga iga ühiselamu konkreetse olukorra arvestamist.

Vastab rektor F. Klement:

1. MILLEGA TRÜ ÜHISELAMUTE ELUS JA KORRAS OLETE TE KÕIGE VÄHEM RAHUL?

Sellega, et paljudele üliõpilastele ei ole ühiselamu veel saanud omaks koduks; et nad ei hoolitse ise selle eest, et ühiselamus valitseks kord, rahu, puhtus; et nad ei võitle korrarikkujate vastu; ei hoia üliõpilastele ülikooli poolt kasutamiseks antud ruume ja varasid; et mõnedes ühiselamutes (eriti meeste ühiselamus) töötab nõrgalt üliõpilaste nõukogu, kes peaks olema ühiselamu täielik peremees.

2. KAS PEATE PÕHJENDATUKS ARTIKLIS «ÜHISELAMUPROBLEEMI IDEOLOOGILINE ASPEKT» («TRÜ» nr. 37, 1967) VÄLJENDATUD MÕTET, ET SEADUSTE JA EESKIRJADE MITTETÄITMISE JA MITTETÄIDETAVUSE EES SILMADE KINNIPIGISTAMINE KASVATAB NOORTES SILMAKIRJALIKKUST, SEADUSE MITTEAUSTAMIST JA VASTUTUSTUNDETUST?

Jaak Alliku huvitavas artiklis on rida õigeid mõtteid. Peamine nendest on just see, et ta pöörab tähelepanu ühiselamuprobleemi ideoloogilisele aspektile ja väga veenvalt näitab, et praegune olukord viib seaduste mitteaustamisele ja vastutustundetusele.

Kuid selles artiklis, minu arvates, on kaks põhilist viga. J. Allik räägib õigesti sellest, et ühiselamu peab olema üliõpilasele koduks, kus ta võib õppida, puhata, võtta vastu külalisi.

Kuid J. Allik ei arvesta seda, et igal üliõpilasel ei ole omaette tuba, kus ta võib teha, mis ta tahab. Üliõpilasel tekkis tahtmine laulda, aga toakaaslane tahab sel ajal puhata vaikuses. Ta tahab pummeldada külalistega, aga teine soovib sel ajal õppida. Ta tahab suitsetada, aga teine ei salli suitsu lõhna ja ei pea võimalikuks elada 5 aastat toas, kus kõik on läbi immutatud tubakasuitsuga.

Siin tekibki vajadus reguleerida selliseid «konfliktseid situatsioone» sisekorra reeglitega. Ja nende reeglite üldine, kogu maailmas kehtiv printsiip on see, et tuleb loobuda sellest, mis häirib teisi, aga mitte vastupidi («kui sulle ei meeldi müra ja suits, siis mine ise välja oma kodust»).

Siin ei aita ka see, et ma küsin oma toakaaslaselt luba suitsetamiseks, laulmiseks või külaliste vastuvõtmiseks ükskõik mis ajal.

On ju teada, et ainult väga tahtejõuline ja printsipiaalne inimene suudab niisugusel juhul öelda «ei», enamik aga ohverdab oma huvid ja annab järele sellisele «moraalsele agressioonile».

Teine J. Alliku viga on seotud probleemiga, kas seadus peab olema vankri ees või vankri taga. J. Allik arvab, et üliõpilased — meie noorsoo kõige haritum kiht — suudavad ja peavadki elama kooskõlas oma vajadustega ja printsiipidega. See tähendab, et ühiselamu reeglid peavad vaid tagantjärele fikseerima ja lubama seda, mis on välja kujunenud reaalses elus (seadus peab olema vankri taga).

Kallis sm. J. Allik! Kas Te siis tõesti arvate, et räpasus ja lärmamine, joomingud ja vargused, mis leiavad aset meie meesteühiselamus, tulebki legaliseerida, sest kõik see on olemas ja (Teie kontseptsiooni järgi) sellega juba vastabki kõige harituma noorsoo kihi vajadustele? Kas Te tõepoolest olete arvamusel, et on päris loomulik, kui see kõige haritum noorsoo kiht nalja pärast purustab tualettruumide sisustust, aknast pudeleid alla loopides lööb puruks möödaminevate inimeste pead või tahab veeta tütarlaste ühiselamus ööd? Kas tõesti tuleb siis heaks kiita huligaanide varjamine ja kaitsmine ja varguste soodustamine sellega, et ei taheta luua niisugust sissepääsurežiimi, et vargad ei pääsekski nii kergelt sisse?

Seadust, mis keelab ainult seda, mida keegi ka ise kunagi ei tee, või seadust, mis kohustab tegema seda, mida kõik ka ise alati teevad, üldse ei olegi vaja. Seadus peab olema alati vankri ees. Nii ka ühiselamute sisekorra eeskirjad.

Võib arutada ainult seda, millised seadused on mõistlikud ja millised mitte. Kuid seadusi austama pannakse mitte sellega, et need luuakse niisugustena, mis lubavad kõik, vaid sellega, et ühiskond kasutab kindlaid võtteid seaduste rikkujate vastu, kasvatades nii ka oma liikmeid.

Kehtivates sisekorra eeskirjades tuleks mõndagi muuta, kuid ainult selleks, et ühiselamu tõepoolest saaks üliõpilastele koduks, kus nad võivad puhata ja õppida, aga mitte selleks, et üksikud liiga temperamentsed isikud võiksid häirida teisi ja rikkuda üldist korda.

3. MIDA TE ARVATE ELKNÜ TRÜ KOMITEE POOLT KOOSTATUD ÜHISELAMUTE SISEKORRAEESKIRJADE PROJEKTIST?

Muidugi on väga hea, et meie komsomolikomitee nii aktiivselt arutas ühiselamute reegleid. Kuid ELKNÜ TRÜ Komitee poolt väljatöötatud projekti me ei saanud veel ametlikult arutada ja asuda selle suhtes lõplikule seisukohale, sest Liidu Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi poolt avaldati 1968. a. märtsis ühiselamute uued tüüpsisekorrareeglid, mille alusel vabariiklik Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komitee peab välja töötama ühiselamute reeglid, mis oleksid kohustuslikud meie vabariigi kõikidele kõrgematele õppeasutustele.

Alles pärast seda me saame mõningal määral kohandada need kõikidele kohustuslikud reeglid meie tingimustele.

Nii kaua kui ei ole lõplikult kinnitatud uued eeskirjad, kehtivad olemasolevad, kuid mitte ELKNÜ TRÜ Komitee projekt.

4. KUIDAS HINDATE ÜLDSE FAKTI, ET KOMSOMOLIKOMITEE HAKKAS ÜHISELAMUPROBLEEMIGA NII TÕSISELT TEGELEMA JUST SELLEST KÜLJEST, S. T. PÜÜDES MUUTA KIRJATÄHTE, MITTE TEGELIKKU ELU?

Jäi mulje, et komsomolikomitee projekt ei püüagi kaitsta ühiselamu elanikke nende isikute «agressiooni» eest, kes ei taha arvestada teiste elanike huve ja taotlevad vabadust teha kõike seda, mis neile meeldib.

Seaduste ja tegelikus elus esinevate väärnähtuste vastuolu tahetakse likvideerida mitte võitluses väärnähtustega, s. t. parandades käitumist, vaid legaliseerides väärnähtused, s. t. muutes seadusi.

See oleks ju väga kerge: ümber nimetada pahe heaks, vale tõeks, must valgeks ja seega ilma pingutuseta ja võitluseta olekski juba kogu maailmas paradiis käes!

Kuid rida projekti sätteid on siiski päris õnnestunud ja me arvestame neid lõpliku variandi väljatöötamisel.

5. KUIDAS TE HINDATE A. SULTSI SEISUKOHTA «INIMENE TULEB TABADA ENNE, KUI TA MIDAGI HALBA TEINUD ON» («TRÜ» nr. 7, 1968)?

Intervjuus, mille andis Uue Tiigi komandant A. Sults, on palju õigeid mõtteid, kuid just see lause, mida Teie küsite, on muidugi ebaõnnestunud. See lause eeldab, et iga inimene on potentsiaalne kurjategija või vähemalt korrarikkuja. Sellega ei saa nõustuda. Terve rida kaitsevõtteid ja piiramisi (kasvõi korterite lukustamine, pääsmete režiimi sisseviimine, raudteel piletite kontrollimine) on põhjendatud mitte umbusaldusega kogu rahva vastu, vaid sellega, et tuhandete ausate seas on üksikuid ebaausaid ja just nende eest me peame kaitsma inimeste ja ühiskonna rahu ja vara.

Seda rangem peaks olema võitlus nende üksikute vastu, kelle pärast me oleme sunnitud korraldama kasvõi valveteenistust ja kitsendama kogu rahva õigusi.

6. KUIVÕRD VASTUTUS- JA OTSUSTUSVÕIMELISEKS TE PEATE MEIE ÜLIÕPILASKOLLEKTIIVI?

Meil on rida fakte, mis näitavad, et üliõpilased ja nende organisatsioonid tulevad üsna hästi toime ka raskemate ülesannetega, mida nad suudavad päris iseseisvalt lahendada (ehitusmaleva tegevus, töökohtade jagamine omavahel lõpetajate tööle suunamisel, Rahvaste Sõpruse Klubi tegevus jne.).

Ka mõnede ühiselamute nõukogud töötavad päris hästi (Ühiselamu nr. 3). Seda rohkem paneb imestama, et mõnedes teistes ühiselamutes üliõpilaskond ei suuda kindlustada elementaarset korda.

Selgusid võitjad

Teise semestri algusest kuni maipühadeni toimus Arstiteaduskonnas ühiselamutevaheline võistlus parimale toale. Kontrollis ametiühingubüroo ühiselamusektor koos dekanaadi esindajaga.

Kontrollimise tulemused kujunesid järgmisteks:

Tiigi tn. 14	**I koht tuba nr. 415**
	II koht tuba nr. 420
Tiigi tn. 78	**I koht tuba nr. 306**
	II koht tuba nr. 313
Pälsoni tn. 14	**I koht tuba nr. 217**
	II koht tuba nr. 226
Leningradi mnt. 89	**I koht tuba nr. 420**
	II koht tuba nr. 408

Ühiselamu sektor

EÜE KROONIKA

13. mail teatas EÜE komissar E. Savisaar, et ülikoolist planeeritud malevlaste arv on täis. Et huvi EÜE vastu ikka veel väga suur on, siis võetakse ankeete vastu kuni 25. maini. Nii et see, kes tahab malevasse saada, kuid pole veel siiani jõudnud avaldust ära anda, ärgu kaotagu lootust, vaid kiirustagu komsomolikomiteesse ankeete täitma.

Teine uudis: komplekteerimisel on 45-liikmeline Kasahstani rühm. Ka sellesse pääsemiseks on tarvis esitada avaldus enne 25. maid.

E. LIIVE

◀

meid kõrvale eesmärgi nägemisest ja taotlemisest. Eesmärk on olla elusamad, luua end, olla loovad, seega ka vabamad vajadusest luuletuste, kujude, piltide järele. Eesmärk on elu ise...» (J. Kaplinski «Kirjanduse tähendusest», «Looming» nr. 3, 1968, lk. 440). Mida peate Teie kirjanduse ja üldse kunsti funktsiooniks?

Nõustun üldiselt J. Kaplinskiga. Ehkki ta toob oma väite esile liialt täisrindel (mööndusteta) rünnakuga. Loomingu kasutamine Albert Schweitzeri moodi «aukartuse elu eest» propageerimiseks on omane ka J. Kaplinskile. See on aga uus ja veel mitte üldiselt mõistetav looduse hindamise rada. Ja igatahes ühendab see kogu inimkonna ees seisvaid probleeme: rahutaotlust, kolonialismivastasust, rahvaste saatust, looduse külluse hoidmist jne. Kas selle kõige mõistetavaks tegemist ei peaks siis teenima kunst? Jah, kunst on vahend, vägev vahend, ilma milleta n.-ö. iseseisvate individuaalsete otsingute tulemusel jääkski paljudel elu mõtte juurde jõudmata.

8. Kas loomuliku valiku toimimine inimühiskonnas oleks antihumanistlik?

Mõistan loomuliku valiku all looduslikku valikut, mis inimühiskonnas sellisena ei toimi. Siin taandub kogu küsimus ikkagi sellele, kes võtavad endale selle nn. valiku tegemise õiguse ja kes jäävad valituiks. See on aga juba kunstlik valik. Selle humanistlikkusest või antihumanistlikkusest pole aga mõtet sellisena rääkida. Ainuüksi kasvõi penitsilliini kasutuselevõtt ravimise otstarbel, mis toimus teatavasti alles 12. veebruaril 1941 (kuigi esimene ravialune suri) muutis haigusstiihiatele allumise pilti maailmas ääretult. Kas võime öelda, et ühtesid kaitsevad karmi valiku eest meie avastatud vahendid, teisi mitte?

9. Mida arvate Ingmar Bergmani «Maasikavälus» tõstatatud probleemist: mõttetu on sünnitada lapsi tänapäeva talumatusse maailma?

Kohati peaks see vastama teatavais ühiskonnakihtides valitsevaile meeleoludele, ent see pole mingi kaasajale iseloomulik üldine arusaamine. Eesootava katastroofi tunne mõjutab iivet rohkem vist küll ebateadlikult. Ja üldiselt ei arvestata maailmas kummitavaid ohte veel ülemääraselt. Tõdeme ju, et näiteks India, Hiina ja muudki piirkonnad teevad jõupingutusi ülikiire rahvastiku juurdekasvu tõkestamiseks, ent need abinõud pole leidnud ometi populaarset vastuvõttu. Suurem teadlikkus ei anna veel seletust Ingmar Bergmani väga heas

filmis seatud küsimusele.

10. Kogu meie maa areng on praegu eeskätt majanduse areng. Kunagi saabub aeg, kus on piisavalt kõike eluks vajalikku. Kas külluses elamine ei mõju aga vaesestavalt isiksusele? Sellest lähtudes Teie arvamus Ristikivi «Imede saare» ja vendade Strugatskite «Ajastu ahistavate asjade» kohta?

Nende kirjanike utopistlikul foonil antud kujutelmadel on tõesti mõeldav reaalsuseside. Jah, selles on oht, ent kaldun arvama, et esialgu küllalt teoreetiline. Esiteks, külluseaja tulek polegi nii iseenesest mõistetav. See, mis kuidagi rahuldab täna, ei vasta homsetele vajadustele. Teiseks. Isiksusi, suuri isiksusi, maailma mõjutanud isiksusi on andnud nii leivarahata vaesed kui ka raha mitte üle lugevad rikkad. Lev Tolstoil olid mõisad, aga ta suri raudteemehe kambris. Modiglianil olid maailmakuulsad lõuendid, aga tast ei jäänud maha puusärgi rahagi. Peamine on maast-madalast tööharjumuse kasvatamine, oma kreedo leidmine ja selle eest seismise visadus, peamine on elada täisväärset elu. Aga selle stiimul ei seisne üksnes materiaalsetes võimalustes. Ja

(Järg 4. lk.) ▶

ometi olen ka arvamusel, et raha väärtuse mittemõistmine siis, kui ise esimesi kompvekke ostetakse, külluseuimas tegevusetud noorusepäevad võivad surmata eos isiksuse. Isiksuse asemel tuleb kohatäitja, elurentnik.

Karl Ristikivi lahendab oma mainitud allegoorilises raamatus muide ka looduse ja inimese vahekorra probleemi. Tema Allotria vanemad viivad ideaalsele eluseadele vaatamata oma lapsi asustamata mägedesse, «et neid õpetada loodust tundma». Ega K. Ristikivi meie ülikoolist läinud geograafi ning geograafia «õppetooli» töötajana muudmoodi loekski seda küsimust ammendatuks.

11. Mida arvate Tammsaare «matsi ja vurle» probleemist?

Arvan, et koos urbanisatsiooni süvenemisega muutub see probleem meile aina mõistetavamaks. Reaalsus annab üldistusmaterjali. Otsustage ise Tammsaare sõnu üle lugedes: «Vurle on matsi otsekohene vastand. Mats on traditsiooniline, püsiv, visa, alalhoidev. Mis tal on, sellest peab ta kinni, sest selle on ta omandanud mitte uisapäisa, vaid tasa ja targu, oma loomu ja tarvete kohaselt. Tema armastab isegi seda, mille käes ta kannatab ja millega peab verist võitlust ... Vurle ei ripu kõige hingega millegi küljes ja tema tunneb vaevalt võitlust elu ja surma peale. Parem paneb ta hõlmad võõ vahele ja läheb Brasiiliasse või Austraaliasse. Vurle seab end iga tuule järgi, puhugu see idast või läänest. Üleöö saab temast venelane, sakslane, prantslane või inglane. Aga seda ainult keele, riiete, mööbli või näovaaba poolest. Oma sisemises olemuses pole ta ei see, teine ega kolmas, sest tema on ainult vurle — loomutuse ja vormituse kehand.»

Tammsaare ütleb edasi, et «kogu kultuurivõitlus on matsi ja vurle heitlus».

Osakem siis vahel seda näha ja matsi õigust nõuda!

12. Keda on meie kultuurilugu Teie arvates põhjendamatult unustanud?

Võib-olla pole selles valdkonnas mitte niivõrd tegemist ühtede unustamisega, kuivõrd teiste tähtsuse üleforsseerimisega. Liiga ühetaoliseks ja kooliõpikulikult korralikult üksteise külge lükituks on tehtud mõnikord kultuuriloo ajastuvedurid neile järgnenud vagunitega. On juhtunud sedagi, et vagun veab vedurit. Kui mitmes keeles ja rohkete väljaannetega tutvustavad leedulased oma Mikalojus Ciurlionist. Aga meie?

Võib-olla alahindasime me veel äsja ka meie kultuuriloo hiljutisi perioode, millede vastuolusid paljastades vajus pisut varju näiteks kodanliku perioodi oluline osa rahvusliku kultuuri formeerimisel. See kõik tuli jälle värskelt silme ette äsja imunud Nigol Andreseni head monograafiat «Friedebert Tuglas» lugedes.

Meie ülikooli asend rahvusvahelises kultuuriloos vajab asjalikku teaduseajaloolist analüüsi. On hea, et neil teemadel sõidab peatselt esinema Pariisi meie rektor prof. F. Klement. Lubamatult halvasti tunneme teaduse ajaloo tehnika arengut puudutavat lõiku. Ja oleme siis ülimalt üllatunud, kui raketitehnika pioneeride hulgast astub (väljastpoolt uurijate töö tulemusel) esile eestlane Th. Kalep, Riia «Motori» juhte. Kehvasti tunneme asjaarmastajate rolli meie teaduses. Ja muidugi võiks loetleda ka küllalt mitmeid kultuuritegelasi, kelle osatähtsust me pole veel piisavalt hinnanud. Arvan, et selliste hulgas on näiteks kunstnik, raamatukogutegelane ja kultuuriloolane M. Pukits, Läti NSV teeneline kunstitegelane; polaaruurija arst A. Bunge (jun.) jt.

Ja lõpuks, meie kultuurilugu peaks saama üldse tervikliku, sünteesiva käsitluse.

13. Millest võiks tuleneda tunne: Ma pole oma eluga rahul, aga ma ei tea, mida ma tahan?

Kuuldub, et sellist väidet tuleb ette küllalt sageli. Selles on rahutus, kuid paraku mitte ainult prof. Aleksandrovi poolt omal ajal värvikalt argumenteeritud mõttes. Ilmselt pole selle ütlemisega väljatulijail õiget elusihti seatud või on see silme eest kadunud läbitud sündmusteahelas. Mõnikord kurdavad nii pehmeloomulised, kuulekad inimesed, kes alati on läinud teiste inimeste soovituste järgi. Aga paljude soovituste ühe mütsi alla viimine on niisama võimatu, nagu see selliseks osutus Albikära Antsulgi. Isa-ema rõõmuks käiakse kõrged koolidki läbi. Teinekord väljendub selles rõõmutus teates vastuolu diplomi, töökoha ja tegelike võimiste vahel. Aga peamiseks jääb ikkagi nende inimeste elus juhuslikkus, siia-tänna tõugatus. Juhuslikud on töökohad, tutvused, sõbradki, keda napilt sigineb.

Me peame teadma, mida me tahame ära teha. Ja jäägugi eesmärgiks-seatust elavate kirjast minnes mõndagi täitmata, väsib vähem see, kes selgavõetud koormat vähem virisedes maha paneb, et seda siis pingutamisi taas üles upitada.

19. mail kell 12 TRÜ staadionil

Maikuu eksamiaskelduste ja arvestuste rutus on igal aastal alati üks päev olnud, mil tuubikum ja Gogoli raamatukogu tühjaks jäävad ning rahvas hoopis TRÜ staadionile voolama hakkab. TRÜ spordipäev on selleks toredaks kevadiseks traditsiooniks, mis endale tähelepanu koondab. Ja tänavu jälle. Organiseerimistööd on lõppjärgus. Neljapäeval jõudis trükivärskena spordiklubisse juba selle spordiürituse kava. Mustandit aga nägin nädala hakul suusaspordi kateedri õppejõu Heino Tidriksaare käes, kelle eestvedamisel tänavune spordipidu teoks saab.

Mis siis näha ja kuulda võib? Ei tahaks küll enne midagi ära rääkida, aga igaks juhuks mõni sõna kava sirvides. Mine tea, kas viimane niipea tudengiteni jõuab.

PÜHAPÄEVAL kella kümne paiku kogunetakse Kingissepa tänava võimla ette. Kolonn asub teele niisuguse arvestusega, et kaheteistkümneks staadioni väravas ollakse.

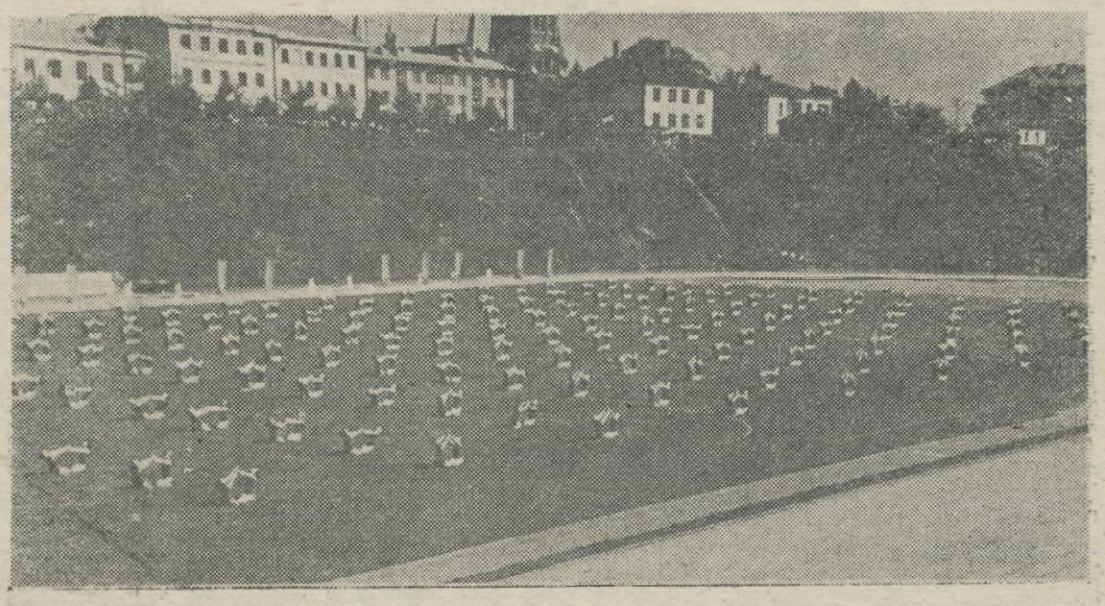
Paraad, avamine ja autasustamine.

Selguvad massispordi ürituste konkursi võitjad ja «100 suusakilomeetri» loosimise tulemused.

Spordipäeva avab TRÜ rahvakunstiansambel ning kohe järgnevad ettekanded TRÜ lasteaia kasvandikelt. TRÜ—EPA—«Kalevi» kergejõustikukohtumise aladest võib vaadata 100 ja 1500 m jookse. Võimlemine eri kõrgusega rööbaspuudel ja vabaharjutused võimlemise osakonnalt pakuvad kindlasti suurt naudingut.

Ka terve rida spordialasid tutvustab oma tööd ja tegevust: orienteerujad, vehklejad, suusatajad, jalgratturid ja ratsutajad.

Milline näeb välja sambo, teavad vist paljud. Naiste enesekaitse demonstratsioon on aga küll päris uudne, mida TRÜ staadiongi näeb esmakordselt. Teatevõistlusi on kavas kaks — 10×100 m teatejooks ja kombineeritud teatevõistlus.

Kavalehel puudub üks asi, mida aga staadionil kindlasti näha ja kuulda saab. Selleks on kirevad värvid, iga ala esindusvormid, lehvivad lipud ja reipad puhkpillimarsid. Ja loodame ka päikest.

Tudeng, õppejõud, teenistuja ja kogu linnarahvas! Tulge uudistama, mida pakuvad meie ülikooli sportlased. Juba kell 10 ülikooli võimla juurde, sest suur spordipidu saab alguse just sealt.

K. ZILMER

Meie kandidaadid

PARIMATE TÖÖDE EEST TEATRIKUNSTI ALAL

Autor — Mati Unt
Lavastaja — ENSV rahvakunstnik Kaarel Ird
Lavastus — «Phaethon — päikese poeg» RAT «Vanemuises»

M. Undil on õnnestunud oma näidendis kujutada suure kunstilise üldistuse jõuga tänapäeva mitmeid sotsiaalseid probleeme. Näidendi põhildee Phaethonist, kes püüab päikesevankri võita inimestele ja tõestada, et ka inimene on võimeline seda juhtima, on sügavalt demokraatlik ja sotsialistlik. Legend Phaethonist Mati Undi tõlgenduses sarnaneb legendiga Prometheusest ja Orfeusest, kes on muutunud rahvaste vabadusvõitluse sümboliteks. Samal ajal näitab Unt selgelt ja sügava analüüsiga ka neid jõudusid, kes takistavad progressi võitu maailmas. Ta pole läinud triaaretile, isade-poegade või inimestejumalate konfliktile, vaid näitab selgelt, et rindejoon kulgeb teisiti. Kulgeb konformismi ja mittekonformismi vahel, uue julge, edasiviiva, rahva loomingulisi jõude avava ja vana, konservatiivse, rahvast mitteusaldava mõttelaadi vahel. Eriti hinnatav on, et Unt on suutnud oma sotsiaal-filosoofilised ideed kunstiliselt üldistada ja loonud kunstilist elamust pakkuva lavateose, mille mõttepinget 2 tunni vältel jälgib hiirvaikne publik teatrisaalis.

«Phaethon» on näidend, mis annab lavastajale suhteliselt vabad käed ideeliseks tõlgenduseks. Tundub, et «Vanemuises» lavastuse edu on suures osas seletatav autori ja lavastaja kontseptsioonide kokkulangemisega. Lavastus on tehtud teravalt kaasaegse käekirjaga, julgelt ja novaatorlikult ja kuigi noortele näitlejatele võiks nii mõndagi ette heita, on võimatu vähendada K. Irdi osa lavastuse sünnil.

On selge, et kunsti kaasaegsusele ei saa läheneda kronoloogilise mõõdupuuga, vaid tuleb hinnata ideelist sisu, mis peitub igas kunstiteoses. Meile tundub, et «Phaethon» kutsub noort vaatajat üles teenima oma rahvast, teenima humanistlikke ideid, mille maksmajäävuse eest inimühiskonnas võitlesid Marx ja Lenin. Ta näitab raskusi, mis seisavad sellel õilsal teel.

Me leiame seetõttu, et kõnesolev teos vastab paremini kui ükski teine praegu Eesti teatri repertuaaris olevatest lavastustest nõuetele, mida rõhutab ELKNÜ KK büroo oma otsuses.

PARIMATE TÖÖDE EEST MUUSIKAS

Valter Ojakäär — Džässmuusika pideva tutvustamise ja propageerimise eest vabariigi noorsoo hulgas rea aastate vältel, muusika eest ooperile «Kuningal on külm», viimaste aastate estraadiloomingu eest.

Valter Ojakäär on aastate vältel vaatamata kõigile subjektiivsetele ja objektiivsetele takistustele tutvustanud ja propageerinud vabariigi noorsoo seas džässi kui iseseisvat muusikažanri, mainetamata seejuures kriitilist hoiakut lahutstväärivate nähtuste suhtes meie ja välismaa džässmuusikas.

Tema töö kokkuvõtteks on raamat «Džässmuusika», mille osa meie noorsoo esteetilisel kasvatusel ja muusikalisel harimisel on valeldamatu. Ei saa mööda minna ka Ojakääru suurest tööst Tallinna džässifestivalide organiseerimisel.

Õnnestunuks tuleb pidada ka V. Ojakääru muusikat ooperile «Kuningal on külm», mis on väljapaistvaks saavutuseks kogu Eesti ooperikunstis.

Muusikas ooperile väljendub ilmekalt autori isikupärane muusikaline käekiri ja õnnestunud loomingulised otsingud.

Ojakääru estraadimuusika ja laululooming on võitnud suure populaarsuse vabariigi noorsoo hulgas ja muutunud koguni massilauludeks.

Seetõttu leiame, et V. Ojakääru töö vabariigi noorsoo muusikalisel kasvatamisel ja tema helilooming väärib hindamist ELKNÜ preemiaga.

PARIMATE TÖÖDE EEST KUJUTAVA KUNSTI VALDKONNAS

Olav Maran — tööde eest kunstinäitustel viimase paari aasta jooksul.

Olav Marani viimaste aastate looming, eriti teosed, mis olid välja pandud kolmiknäitusel Tartus 1967. a. kevadel (sama näitus on praegu avatud Bakuus), annavad tunnistust kunstniku kõrgest professionaalsest tasemest. O. Maran kerkib meie kunstnike hulgast esile selgelt väljakujunenud isikupärase loomingustiiliga, mille aluseks on sügav humanism ja aktiivne kaasaegne elutunnetus. Portreedes avab ta vaatajatele lihtsa nõukogude inimese vaimseid väärtusi. Tema maastikes avaldub üldistatud plastilise tõlgitsuse kaudu kaasaegne, eriti noortele omane aktiivne ja loominguline suhtumine loodusesse. Nendes avaldub uudses vormis armastus kodumaa looduse vastu. Marani loomingule on üldiselt iseloomulik, et kunstnik oskab just lihtsaid ja igapäevaseid asju näha teisiti kui tavaliselt. Sellega aitab ta purustada meelelise maailma tajumise šabloone, rikastada inimese kujutlusvõimet ja nii kaasa aidata loominguvõime tõusule kõigil elualadel.

Lõpuks väärib veel kõrget hindamist O. Marani osa kujutava kunsti väljendusvahendite rikastamisel kaasaegses Nõukogude Eesti kunstis. Marani esinemine näitustel on leidnud kõrget positiivset hindamist — eriti meie noorsoo hulgas.

ELKNÜ TRÜ Komitee pleenum leidis, et Olav Marani tööd väärivad autasustamist ELKNÜ preemiaga.

Start anti Tükil

Tartu kandi orienteerujatel (ka endistel) on iga aasta 9. mai alati kinni, sest sel päeval on TRÜ lahtised meistrivõistlused. Ka tänavu anti heale traditsioonile hoogu juurde, Tükil, kus Otepää kõrgustiku parajad kuplid end õige tihedasti ritta on seadnud ja metsagi laiub siin parasjagu.

Sedapuhku oli kokku tulnud 88 tudengit, õppejõudu, vilistlast, külalist ja kahes grupis suunduti A. Kivistiku valmistatud rajale.

Toome ära seekordsed võitjad.

Naised (madalam järk): 1. V. Kukrus (F-K.) 1.12.05, 2. M. Krinal (Mat.) 1.26.00, 3. H. Lippmaa (F-K) 1.51.55.
Mehed (madalam järk): 1. J. Vedru (F-K) 2.12.10, 2. K. Vanaveski (M.) 2.18.12, 3. T. Tromp (Õ) 2.22.00.
Naised (I ja kõrgem järk): 1. A. Palge (M) 1.00.09, 2. E. Märtin (KKT) 1.09.42, 3. K. Vainer (B-G) 1.10.30, 4. L. Pärnik (A) 1.11.35.

TRÜ spordiklubi meistriks tuli A. Karu — 54.30. Parima aja sai I. Lepp (FAI) — 50.30.

Mehed (I ja kõrgem järk): 1. J. Salumäe (M) 1.10.30, 2. R. Mürk (KKT) 1.10.33, 3. U. Mikelsaar (B-G) 1.11.00, 4. E. Saar (F-K) 1.11.47, 5. H. Mardiste (B-G) 1.20.20, 6. J. Tammela (F-K) 1.22.20.

Teaduskonnad rivistusid:
1. F-K. 5.00.22
2. KKT 5.37.63
3. M 5.39.19
4. B-G 5.44.20

Füüsika-Keemiateaduskonna võidukasse nelikusse kuulusid ENN SAAR, JÜRI TAMMELA, VILMA KUKRUS, HELLE MÜRK.

Meie paremad orienteerujad treenisid pühade ajal veel Käärikul ja valmistuvad hoolega kõrgemate koolide võistlusteks. Orienteerumishooaeg on varsti täies hoos.

VAJALIK TEATMIK

Ilmus trükist «Tartu Riikliku Ülikooli struktuur ja isikuline koosseis». Andmed on toodud seisuga 15. veebruar 1968. Teatmiku käsitsemist hõlbustab nimede register. 104 lk. Hind 20 kop.

Mainitud väljaande soetamisega soovitatakse rutata, sest tema vastu tuntakse suurt huvi ka väljaspool ülikooli ja tiraaž on lõpukorral. Osta saab teatmikku kirjastusgrupi müügipunktist administratiivhoones või tellida lunasaadetisena aadressil Tartu, V. Kingissepa tn. 18, TRÜ kirjastusgrupp.

TEADMISEKS

Külastage 17.—22. maini üliõpilaste käsitööde näitust koduunduse kabinetis (Ülikooli tn. 18-a II korrus).

✲

TRÜ KLUBIS

Pühapäeval, 19. mail kell 20 on TRÜ klubis rahvakunstiansambli korraldusel

KIIGEPIDU,

kus on kõik olemas, kuid kus paraku tuleb ka kosjajuttu puhuda ning jalga keerutada.

Ootame kõiki, kes on kevadiselt meelestatud!

26. mail kell 14
LASTE KEVADPÄEVADE PIDU
Lastesektor

✲

LOODUSKAITSERINGI LIIKMED!

Pühapäeval, 19. mail tutvume Võhandu jõe ürgoruga. Rong Ruusale väljub 10.10 ja Tartu tagasi jõuame 21.49.

Juhatus

TÄHELEPANU!

Kõikide osakondade (teaduskondade) ja raviosakonna kursuste orgsektoritele ning kursuste liikmemaksude kogujaile!

Aprillikuu tegi meie ülikooli komsomoliorganisatsioonile järjekordse halva üllatuse: nimelt tõusis ELKNÜ TRÜ organisatsioon jälle esikohale vabariigis liikmemaksude võlgnevuse pärast (iga 4 kommunistlik noor pole tasunud).

Arvestades alanud (või algavat) arvestuste ja eksamite sessiooni ning lähtudes praegustest andmetest (tähtajaga 15. mai 1968. a.) liikmemaksude tasumisel, tõotab maikuu kaasa tuua veelgi suuremat võlglaste arvu.

Kohustame kõiki orgsektoreid võimalikult kiiresti koguma kommunistlikelt noortelt liikmemaksu nii maikuu kui ka suvekuude eest (juuni, juuli, august) ning tuua sellekohased dokumendid TRÜ komsomolikomitee arvestussektorisse hiljemalt 25. maiks k. a. Vastasel juhul on ELKNÜ TRÜ Komitee sunnitud tarvitusele võtma senisest karmimad abinõud süüdlaste karistamiseks.

ELKNÜ TRÜ Komitee
sekretariaat

TÄNU

Ajalehe toimetus sai Tartu Linna 4. Keskkoolist alljärgneva sisuga kirja:

IV Keskkoolis õpivad ja käitуvad eeskujulikult Gennadi Olenev (6-a klass), Jevgeni Kokin (7-b klass), hinnetele «4» ja «5» eeskujuliku käitumise juures õpib Ludmilla Smirnova (8-b klass).

Palun avaldada tänu laste eeskujuliku kasvatuse eest ülikooli töötajaile S. A. Olenevale, L. R. Kokinale, S. V. Smirnovile ja J. I. Gurjevale.

Z. ŽARINOVA,
kooli direktor

✲

The English Study Circle invites you to attend a
SOCIAL EVENING
in the Students' Club on May 20 at 8 p. m.
The first-year students of the English department will entertain you with a play and some English songs.
A quiz and prizes for everybody!
Welcome to the Club!

Siiras kaastunne Sulle, Malle,

ISA

ootamatu surma puhul.

Õigusteaduskonna II kursus

Vast. toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 3132. MB 04500

Raamatupalat

Kõrged külalised TRÜ-s

Nädalavahetusel külastasid meie ülikooli Ungari RV haridus- ja kultuuriminister Pal Ilku, tema asetäitja kõrgema hariduse alal Karoly Polinszky ning NSV Liidu kõrgema ja kesk-erihariduse minister V. Jeljutin. Külalisi saatsid ENSV välisminister A. Green, NSVL kesk- ja kõrgema hariduse ministri asetäitja välissuhete alal sm. Kisseljov, ENSV MN Riikliku Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komitee esimehe asetäitja K. Rink, ENSV MN Riikliku Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komitee õppe- ja metoodikavalitsuse juhataja L. Gordejev jt. ametiisikud.

Külalisi võtsid vastu TRÜ rektor prof. F. Klement, EKP TRÜ Komitee sekretär dotsent V. Ruus, TRÜ prorektorid dotsent K. Püss, dotsent J. Tammeorg ja V. Simm; EKP TRÜ Komitee sekretäri asetäitja dotsent M. Makarov ja TRÜ parteikomitee liige professori kt. V. Palm.

Ülikooli struktuuri, õppe-, kasvatus- ja teaduslikku tööd tutvustas külalistele pikemalt rektor prof F. Klement.

Käidi soome-ugri keelte kateedris, elektrofüsioloogia laboratooriumis ja TRÜ Teaduslikus Raamatukogus, tutvuti Kääriku spordibaasiga.

Üksikasjalisemalt meie ajalehe järgmises numbris.

Kohtuti Tšehhoslovakkia ajakirjanikuga

22. mail viibis Tartus Tšehhoslovakkia ajakirjanik Zdenka Meisnerova, kes tutvus ka meie ülikooliga. Külalisel oli pikem jutuajamine prorektor J. Tammeoruga, ta astus sisse ka TRÜ biofüüsika laboratooriumi.

Tšehhi ajakirjanik ütles, et sõidu peaeesmärgiks oli tutvuda Eesti NSV-ga ning anda nähtust lühike ülevaade oma maa ajakirjanduses.

Zdenka Meisnerova märkis, et tšehhi noorsugu huvitub väga nõukogude noorte elust. Tšehhoslovakkia üliõpilased tahavad osa võtta oma riigi sotsiaalsete probleemide lahendamisest.

Ajakirjanik Tšehhoslovakkiast informeeris meid ka sealsete ajakirjanike ettevalmistamisest.

22. mai õhtul sõitis külaline tagasi Tallinna.

ELKNÜ TRÜ Komitees

ELKNÜ TRÜ Komitee laiendatud bürool 14. mail k. a. arutati läbi ja kinnitati TRÜ-poolsed ettepanekud Eesti Üliõpilasnõukogu ja üliõpilasosakonna perspektiivsete tööülesannete ja -suundade kohta. Avaldame alljärgnevalt perspektiivplaani projekti, mis saadeti ELKNÜ Keskkomiteele.

I. Vabariigisisesed ülesanded.

1. Igati kaasa aidata sidemete tugevnemisele vabariigi kõrgemate koolide vahel. Selleks:

a) leida vahendid regulaarsete kohtumiste korraldamiseks kõrgemate koolide komsomoli- ja üliõpilasaktiivi vahel. Sealhulgas eriti kohtumised Tallinna Riikliku Konservatooriumi ja Eesti Riikliku Kunstiinstituudi üliõpilastega, lähtudes ELKNÜ XIV kongressi otsusest sidemete tugevdamise kohta vabariigi loomingulise noorsooga;

b) aidata kaasa II vabariikliku üliõpilaskonverentsi organiseerimiseks 1969. a. kevadsemestri jooksul;

c) aidata kaasa vabariikliku üliõpilasajalehe asutamisele ja üliõpilasmaja ehitamisele (küsimuste positiivse lahendamise korral EKP Keskkomitees ja vabariigi valitsuses);

d) aidata kaasa Tartu IV üliõpilaspäevade ja Tallinna üliõpilaspäevade korraldamisele:

1) materiaalse abi, 2) külaliste vastuvõtu osas.

Märkus: Ettepanek korraldada II vabariiklik üliõpilaskonverents ideoloogilise töö küsimustest kõrgemates koolides.

2. Sidemete tugevdamiseks üliõpilaste ja teiste noorsoo kategooriate vahel (vastavalt ELKNÜ XIV kongressi otsusele):

a) aidata nii materiaalselt kui organisatoorselt kaasa, et kõrgematel koolidel kujuneks tihe kontaktide võrk vabariigi keskkoolidega;

b) organiseerida üliõpilaskonna elu tutvustavate materjalide avaldamist vabariigi ajakirjanduses. Sealhulgas kaasa aidata kõrgema hariduse omandamise, samuti noorte spetsialistide maailmavaate kujunemise aktuaalseid probleeme puudutavate diskussioonide ja raadio-telekonverentside korraldamisele;

c) kaasa aidata kõrgemate koolide elu ja probleeme käsitlevate materjalide (kogumike) ettevalmistamisele kirjastamiseks.

3. Oma tegevuses kõrgemate koolide ja tootmisettevõtete, haridus- ning kultuuriasutuste vaheliste sidemete aktiviseerimisel tõmmata kaasa vilistlasi.

4. Üliõpilaste ideelis-poliitilise kasvatustöö tõhustamiseks, eelkõige nende informeerituse suurendamiseks:

a) korraldada üliõpilaskonna kohtumisi partei- ja valitsusjuhtidega, vastavalt kõrgematest koolidest laekunud ettepanekutele;

b) kutsuda ÜLKNÜ Keskkomiteest ja NSVL Välisministeeriumist esinema lektoreid aktuaalsetel sise- ja välispoliitilistel teemadel.

5. Uurida vajadusi ja võimalusi üliõpilastele pikaajalise laenu andmise fondi loomiseks. Põhimõtteliselt positiivse lahenduse korral taotleda selle loomist.

II. Ülesanded NSV Liidu mastaabis.

1. Kindlustada Eesti üliõpilaskonna osavõtt üleliidulistest üliõpilassümpoosiumidest, sõprusnädalatest, festivalidest, teoreetilistest konverentsidest jne.

2. Anda järjekindlalt materjale elu ja probleemide kohta teiste liiduvabariikide kõrgemates õppeasutustes (neid materjale võiks regulaarselt avaldada kõrgemate koolide ajalehtedes).

III. Ülesanded välismaa mastaabis.

Esindada Eesti NSV üliõpilaskonda suhetes välismaa üliõpilastega. Selleks:

a) välismaale saadetavate üliõpilasgruppide (delegatsioonide) komplekteerimine (sealhulgas ka grupid valuutavaba vahetuse korras) toimub EÜN kaudu;

b) pidevalt jälgida, milline on olukord komplekteeritavate delegatsioonide dokumentide vormistamisel ja informeerida sellest kõrgemaid koole;

c) pidada sidet välismaa vastavate kõrgemate õppeasutuste ja noorsoo-organisatsioonidega;

d) pidada sidet NSV Liidu Üliõpilasnõukoguga informatsiooni saamiseks asetleidvatest rahvusvahelistest üliõpilaskohtumistest;

e) taotleda ENSV üliõpilaste lülitamist rahvusvahelistest kohtumistest osavõtvate NSVL üliõpilasdelegatsioonide koosseisu;

f) taotleda võimalusi ENSV üliõpilasdelegatsiooni osavõttudeks rahvusvahelistest kohtumistest;

g) anda järjekindlalt materjale rahvusvahelisest üliõpilasliikumisest, rahvusvaheliste üliõpilasorganisatsioonide ja välismaa kõrgemate õppeasutuste tegevuse kohta (neid materjale võiks regulaarselt avaldada kõrgemate koolide ajalehtedes);

h) anda järjekindlalt informatsioonilist materjali ENSV kõrgemate koolide välissidemete-alasest olukorrast;

(Järg lk. 2)

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 17 (702) Reedel, 24. mail 1968 XII aastakäik

Pediaatrite ettevalmistamisest

Viimasel TRÜ parteikomitee koosolekul arutati olukorda pediaatrite ettevalmistamise alal Arstiteaduskonnas. Aruannetega esinesid pediaatriakateedri juhataja dots. L. Keres, assistent L. Sildver ja dekaan prof. H. Vahter. Küsimus on seda aktuaalsem, et käesolevast õppeaastast alates alustas tööd Arstiteaduskonna juures vastav osakond lastearstide ettevalmistamiseks. Vajalik oli selgitada kitsaskohad senises töös ja anda suunad edaspidiseks.

Vabariigis töötab momendil 450 pediaatrit, nendest 315 on lõpetanud TRÜ sõjajärgsetel aastatel. Töökohti on aga 600 ja neid planeeritakse veelgi juurde. Seega nõudmine kvalifitseeritud lastearstide järele on suur. Meie lõpetanute heast erialasest ettevalmistusest räägib asjaolu, et alla aastaste laste suremus on kogu vabariigi ulatuses langenud keskmiselt 1,9%-ni, Tartus isegi 1,4%-ni. Need tulemused on paremad üleliidulisest keskmisest, samuti paremad kui Skandinaaviamaades, kus laste suremus on maailmas üks madalamaid. Väärib esiletõstmist, et pediaatriakateedril on rea aastate vältel oma lõpetanutega kujunenud tihe side ja koostöö. See on võimaldanud õppeprotsessi pidevalt täiustada vastavalt tegeliku elu nõuetele. Kateedri õppejõud on osanud üliõpilastes kasvatada huvi oma eriala vastu. Nagu näitavad kogutud andmed, töötavad kõik pediaatrid oma valitud erialal, pälvides eranditult asutuste juhatajatelt positiivse hinnangu.

TRÜ parteikomitee leidis olukorda analüüsides, et kõige positiivse kõrval on pediaatriakateedril vajalik rohkem tegelda üliõpilaste ideelis-poliitilise kasvatustööga. On vaja kasvatada ühiskondlikult võitlevaid spetsialiste, kes ei vaata passiivselt kõrvalseisjatena oma ümbruses toimuvale. TRÜ parteikomitee nägi oma otsuses ette rea abinõusid ka pediaatrite erialase ettevalmistuse parandamiseks.

J. RIIV

SUVETÖÖD!

Vastab suvetööde staabi ülem K. MORNA.

Et suvetöödest osavõtjate nimekirjade koostamise ja esitamise tähtaeg on juba möödas, siis milline on seis?

Tegelikult on nimekirjadest pisut üle poolte koos, kampaania alles käib. Muret tekitavad kursused, kes, vaatamata nõudmistele, pole veel nimekirju esitanud.

Ja need on?

Keemia I k.,
pediaatria I k.,
rahanduse I k.,
matemaatika ped. I ja IV k.,
arvutusmatemaatika III ja IV k. ning I ja IV vene õppekeelega kursus,
füüsika ped. I nii vene kui ka eesti õppekeelega kursus.

Suvetööde staap loodab, et ei pea igale kursusele eraldi järele jooksma ja nimekirja nõudma. Need palun tuua viivitamatult komsomolikomiteesse!

Kus saab teada konkreetsemalt ülikooli juures tehtavatest töödest?

Informatsiooni antakse ainult selleks ettenähtud kellaaegadel komsomolikomitees:

esmaspäeval, teisipäeval ja kolmapäeval kell 14—15, neljapäeval ja reedel kella 16—17.

Neist aegadest paluksime ka kinni pidada, muidu jääb nii mõnigi küsimus lahendamata.

Kas tööobjektide suhtes on uuendusi või muudatusi?

Veel sellel nädalal saabuvad meile materjalid Kohtla-Järve lämmastikväetiste tehase ehituse kohta. Ka sinna on võimalus tööle minna.

Mida on staabil veel edasi öelda?

Tahaksin kõigile suvetöödest osavõtjaile veel kord panna südamele, et kui kellelgi tekib tungiv vajadus saada suvetööst vabastus, siis tuleb eelkõige asi lahendada kursusel ja alles siis tulla komsomolikomiteesse.

S. KIIN

Üliõpilaste abi leevendaks tööjõu puudust

Aasta-aastalt kasvab Tartu Riiklikus Ülikoolis ehitustegevus.

Ehitatakse uusi ühiselamuid, õppehooneid, laiendatakse Kääriku õppe-spordibaasi. Kuid ka olemasolevad hooned — neid on üle 70 — vajavad pidevat remonti ja rekonstrueerimist. Nii on käesoleva aasta kapitaalremondi plaan ligi 2,5 korda suurem kui 1963. aastal. Ka kapitaalehituse ja jooksva remondi mahud kasvavad iga aastaga.

Ehitus-remonditöödega (välja arvatud suured kapitaalehitusobjektid) tegeleb TRÜ vanemtöödejuhataja jaoskond, mis moodustati kaks aastat tagasi. Suurt abi annavad üliõpilased, kes suvekuudel löövad kaasa ehitustöölistena. Viimastel aastatel on jaoskonnale appi tulnud õppevaheaegadel iga kuu 60—70 üliõpilast, kes on töötanud võrdsetel alustel teiste ehitajatega.

See tore mõte — vabal ajal ehitusel kaasa lüüa — on tunduvalt vähendanud tööjõupuudust.

Ka käesoleval aastal ootab TRÜ vanemtöödejuhataja jaoskond üliõpilastelt abi. Töö eest tasutakse tükitöö hinnete alusel. Senine praktika näitab, et üliõpilaste kuuteenistus on 60—130 rbl. piires, olenevalt kvalifikatsioonist ja töökusest. Tööd jätkub ka neile, kes varem pole ehitustööd teinud. Kõik varustatakse tööriietega.

Suurematest töödest on käesoleval aastal ette nähtud arvutuskeskuse uue hoone ehitamine, peahoone ümberehitustööd, Vanemuise t. 46 katusekatte vahetamine, Vana Anatoomikumi ventilatsioonisüsteemide väljaehitamine, õpperaamatukogu rekonstrueerimine, kohviksöökla ülevilmine keskküttele. Töökäsi vajatakse veel botaanikaaias, Riia mnt. 23, Emajõe õppebaasis ja mujal.

Üliõpilased, lööge kaasa ülikooli hoonete ehitus- ja remonditöödel, et sügisel võiks alustada õppetööd paremates tingimustes!

E. KIIRANEN,
jsk. van. insener

Võistlustööd

Teeme teatavaks üliõpilaste võistlustööde konkursi tulemused.

AJALOO-KEELETEADUSKOND

I koha said:

JUTA HOLST (ajaloo-osak. V k.) töö eest «1908. a. Tallinna kohtumine»,

URVE TEISTRE (ajaloo-osak. V k.) töö eest «Soome autonoomia probleem Vene-Soome suhetes 1907—1910. a.»,

MARKS MELTSER (ajaloo-osak. kaugõppe VI k.) töö eest «Petrograd sõja-revolutsioonikomitee moodustamine ja tegevus»,

TIINA HORM (inglise filoloogia VI k.) töö eest «Problems of Translating Stylistic Devices from English into Estonian»,

PAUL LÄÄNE (saksa filoloogia III k.) töö eest «Statistische Analyse einer Mikrosprache»,

MAIMU MEHO (eesti filoloogia V k.) töö eest «Rõuge kihelkonna idaosa murraku konsonantism»,

AIME KÄHRIK (eesti filoloogia V k.) töö eest «Mordva ANSV Ardatovi rajooni Ketšenbije, Orospije ja Ersan Ordanbije küla mikrotoponüümika»,

TIIU OJANURME (eesti filoloogia kaugõppe III k.) ja **REIN SAUKAS** (eesti filoloogia III k.) töö eest «Jakob Hurda folkloristlik tegevus».

II koha said:

EDGAR PRUKS (ajaloo-osak. kaugõppe VI k.) töö eest «Väimela Näidissovhoostehnikumi ajalugu»,

IVETTA IVANOVA (vene filoloogia V k.) töö eest «A. Belõi ja Gogol»,

MIHHAIL BILINKIS (vene filoloogia IV k.) töö eest «M. M. Heraskovi jutustused».

MAJANDUSTEADUSKOND

I koha said:

ILME LAURITS (V k.) töö eest «Probleeme seoses ülemineku uuele planeerimise ja majandusliku stimuleerimise süsteemile Tartu Autobussi- ja Taksoautopargis»,

ENDEL TALBAK (kaugõppe V k.) töö eest «Probleeme seoses planeerimise ja materiaalse stimuleerimise uue korra rakendamisega tarbekeemia tootmiskoondises «Flora»,

LIIA KUBJA (IV k.) töö eest «Kasumi kujunemine ja kasutamine Tartu Lihakombinaadis»,

LEMBIT KAEVATS (kaugõppe V k.) töö eest «Mööbli eksperimentaalvabriku «Standart» majanduslik tegevus 1967. a. ja selle parandamise võimalusi»,

ELMAR TILK (V k.) töö eest «Kasumi suurendamise võimalusi puidutöötlemiskombinaadis «Viisnurk».

II koha sai:

VALLI PRANGEL (kaugõppe V k.) töö eest «Riiklike varumishindade mõju Tartu rajooni kolhooside rahaliste sissetulekute kujunemisele».

MATEMAATIKATEADUSKOND

I koha said:

HELLE AUA (V k.) töö eest «Ühest parimast kaaluga kubatuurvalemist»,

VIRVE PEIL (V k.) töö eest «Ortogonaalridade absoluutne summeeruvus Voronoi-Nõrlundi menetlusega».

(Järgneb)

„Rubla ja kõrgem kool“

«Literaturnaja Gazeta» (nr. 15, 10. aprill) diskussiooniklubis avaldati majandusteaduste professori A. Birmani artikkel «Rubla ja kõrgem kool». «LG» toimetus palub kõrgemate koolide ja teaduslike asutuste töötajaid avaldada seisukohti artiklis esitatu kohta. Allpool toome sellest ära mõningad olulisemad seisukohad.

Kõrgem kool seisab reformi lävel, seda tõendab raugematu ja viljakas diskussioon. Nõukogude kõrgem kool kujunes välja 30-ndate aastate alguseks ja tema osa sotsialismi ülesehitamises on vaieldamatu. Praegune vajadus reformi järele on tingitud uutest nõudmistest, mida elu esitab kõrgemale koolile. Prof. Birmani arvates tulenevad paljud kõrgema kooli hädad tema majanduslikest tingimustest.

Kõrgemate koolide finantseerimine toimub eelarvest. Sõltumata sellest, kas ta laseb välja häid või halbu spetsialiste, kas tema töö toimub 30-ndate või 60-ndate aastate tasemel, saab iga kõrgem õppeasutus võrdsetel alustel käibevahendeid arvestusega ühe üliõpilase, «ühe m²» jne. kohta. Need vahendid on jagatud rangelt lahtrite, paragrahvide ja punktide alla ning proovige ainult remondi arvelt kokkuhoitud rahadega saata ekspeditsioonile ringi liikmeid.

Kõrgemate koolide ökonoomika (kui võib nii väljenduda) ei sunni neid olema elu keskel. Ühe või teise kateedri aktiivsuse määravad praegustes tingimustes selle juhtide ja töötajate isiklikud omadused. Kõrgema kooli sidemed rahvamajandusega on isetegevusliku iseloomuga ega moodusta kõrgema õppeasutuse tegevuse orgaanilist lõiku.

Aga kui kõrgema hariduse teenistusse rakendada rubla?

Kõrgemad koolid võiksid olla suurte ettevõtete, uurimis- ja projekteerimisorganisatsioonide, haiglate, kohalike nõukogude jne. pidevateks **konsultantideks.** Nad võtaksid lepingute alusel osa teaduslike ning tehniliste uuenduste väljatöötamisest ning juurutamisest, saades selle eest põhjendatud tasu ning peale selle rea aastate jooksul teatud osa nende osavõtu tulemusena saadavast kasumist.

Kõrgemad koolid võiksid olla ka **ekspertideks**, anda autoriteetseid hinnanguid plaanidele, projektidele, tehnoloogilistele arvestustele, uutele preparaatidele. Ja lõpuks, kõrgemad koolid peaksid saama kaadri kvalifikatsiooni tõstmise ja täiendamise **kursuste organiseerimise kesksteks.** Ka praegu võtavad nad sellest tööst osa, aga see on korraldatud algeliselt. Ülikoolidel on see lisakoormuseks ja nad püüavad sellest võimalikult kõrvale põigelda.

Kui aga kõrgemate koolide juures organiseerida «tööalased koolid», oleks pilt teine. Pealegi stimuleeriks nendes töötamine ka õppejõudude enesetäiendamist — õpetada praktikuid polegi nii lihtne!

Mida aga annab rubla vahetult kõrgemale koolile?

Kõrgemad õppeasutused saavad võimsa majandusliku baasi ehituste ja sisseseadete finantseerimiseks, teaduslikeks ekspeditsioonideks, elukondlike tingimuste parandamiseks.

«Kuid kahemees on rahulik,» nii kõlas ühe kooliprobleeme käsitleva artikli pealkiri «LG»-s. Kõik askeldavad, närveerivad, aga kahemees on rahulik: 8-klassilise koolikohustuse seadus teda välja ei anna.

See probleem eksisteerib ka kõrgemas koolis.

Üliõpilane närveerib kaks korda: sisseastumiseksamitel ja töölesuunamisel. Nende sündmuste vahel möödub ta elu üldiselt rahulikult. Eksmatrikuleerimiseks on vaja saada sessioonil üle kahe «puuduliku» ja osata neid mitte ära parandada, mida juhtub küllaltki harva.

Halvasti õppiv üliõpilane jääb ilma stipendiumist, kuid õpib edasi, sest et stipendiumi makstakse paljudes instituutides ka «kolmedega» ja paljud üliõpilased saavad läbi ka ilma stipendiumita. Ja nõnda valmibki «kolmedega» spetsialist.

Professor Birman soovitab suunata spetsialiste ettevõtetesse tööle pooleaastase katseajaga. Kui ta ettevalmistus tunnistatakse küllaldaseks, kannab ettevõte ülikoolile üle summa spetsialisti koolitamise eest (ca 6000 rbl), kui mitte, saadetakse ta «üle õppima». Autori arvates soodustaks niisugune süsteem kõrgema haridusega spetsialistide ratsionaalsemat kasutamist ettevõtetes ja ettevalmistuse kvaliteedi tõstmist kõrgemates õppeasutustes. Prof. Birman hoiatab, et kõrgema hariduse ökonoomika muutmist ei tule pidada võluvahendiks ega vastandada seda kõrgema hariduse täiustamise muudele abinõudele.

Kuid mõtteid vahetada selle üle võiks (ka meie ajalehe veergudel).

Sõpradering laieneb

Meie teaduskonna õppejõududel on juba pikemat aega tihedad sidemed Läti Riikliku Ülikooli Majandusteaduskonna õppejõududega. Kas ei võiks sellised sidemed olla ka üliõpilaste vahel, avaldati mõtet möödunud sügisel teaduskonna komsomoli-algorganisatsiooni aruandekoosolekul.

Mõttest sai kinni haaratud ja juba novembris viis rong 20 tulevast eesti majandusteadlast Riiga. Külakostiks viisid meie isetegevuslased killukesi eesti laulu- ja tantsutagavarast. Vastuvõtt oli soe, läti tudengid väga sõbralikud ja lahked. Meid tutvustati ülikooliga ja Riia vaatamisväärsustega. Riiast lahkusime sõnadega: «Nägemiseni Tartus!»

Selle kohtumisega pandi alus kahe majandusteaduskonna vahelisele sõprusele.

Veebruaris võtsime vastu LRÜ Majandusteaduskonna sportlaste delegatsiooni. Toimusid kohtumised lauatennises, korv- ja võrkpallis. Meie tudengitel tuli vastu võtta suur kaotus. Siin ei aidanud koduseinad ega publik, üle oli vastaste pidev treening ja visa töö, millest meie tudengitel vajaka jäi. Sellest tuleb õpetust võtta ja järgmisel korral vähemalt viik välja mängida.

Kolmas kohtumine Riia tudengitega leidis aset märtsi lõpus. Meie komsomolibüroole sõitis külla LRÜ Majandusteaduskonna komsomolibüroo. Kahe päeva jooksul tutvustasime külalisi Tartu ja meie vana ülikooliga. Külastasime ülikooli kohvikut ja viibisime klubis aprillikarnevalil. Viimane meeldis külalistele väga, Riias selliseid karnevale ei olevat. Samuti vestlesime komsomolielu probleemide üle, vahetasime töökogemusi.

27. aprillil kutsuti meie noored Riiga noorsoo rahvusvahelise solidaarsuse päevale pühendatud pidustustele. Meie ÜTÜ konverentsi tööst võtsid osa ka üliõpilased Läti Riikliku Ülikooli Majandusteaduskonnast.

Lisaks Riia sõpradele on meil veel sõbrad Vilniuse Riikliku Ülikooli Majandusteaduskonnas. Nendega sõlmisime tutvuse alles hiljuti ja kohtunud veel pole. Kuid 9. mail toimus Vilniuses majandusteadlaste päev, millest kutsuti osa võtma nii meid kui ka Riia tudengid. See kohtumine on aluseks kolme ülikooli majandusteaduskondade vahelisele sõprusele.

E. VALDRE,
Majandusteaduskonna komsomoli algorganisatsiooni sekretär.

LRÜ VRÜ TRÜ

Sõprusnädal Vilniuses

Kevad on juba kord selline aeg, mil mingisugused «üleloomulikud» jõud ei lase tudengitel kõikidest kursusetöödest, kollokviumidest, arvestustest ja isegi eksamite tulekust hoolimata rahus õppida. Tuleb suur rännukihk, jalgsi astuks kasvõi läbi terve maailma.

«Aga kui ise rändama minna ei saa, siis kutsume endile külalisi,» arvas Vilniuse Riikliku Ülikooli Rahvaste Sõpruse Klubi rahvas. Igasuguseid takistusi tuli ette. Pealegi juhtus VRÜ-s ööl vastu 1. aprilli suur õnnetus: iidses ülikoolihoones puhkes tulekahju, mille läbi hävisid ülikooli observatoorium, professorite raamatukogu jm. Siiski saadeti kutsed välja ja 29. aprillil võeti vastu ligi 70 külalist P. Lumumba nimelisest Rahvaste Sõpruse Ülikoolist, Rahvusvaheliste Suhete Instituudist ja mitmetest teistest Nõukogude Liidu ülikoolidest. TRÜ-d esindasid neli RSK liiget.

Laulsime, tantsisime, vaatasime, imetlesime. Imetlesime Leedumaa rohelust (meil oli siis veel üsna raagus) ja Leedu tudengite tarmukust. Nägime linna, maju, mis ehitati veel sel ajal, kui katoliku kirik oli maa ainsaks kultuurikoldeks. Kuulasime kuningate pooleldi muinasjutulisi vägitegusid. Tundsime, kuidas veidi ametliku kõlaga «rahvaste sõprus» muutus lähedaseks, kuidas kaugelt tulnutest said samasugused head kaaslased nagu need, kellega päev päeva kõrval loengutel käid ning kellega sul ühised mured ja rõõmud on.

Tervelt viie päeva jooksul kõlasid Vilniuse ja Trakai tänavatel Kolumbia kvarteti rütmikad laulud. Maidemonstratsioonil uudistasid leedulased Brasiilia, Tseiloni, India, Araabia, Kongo, Angoola, Ungari, Bulgaaria, Poola jpt. maade noori, kes otse tänaval oma tantse näitasid.

Ametlikku juttu me peaaegu ei rääkinudki. Ainult viimasel õhtul toostide ütlemisel (mis sealse RSK presidendi sõnade järgi olevat eestlaste komme ja millega siis meie pidime alustama), kui lahkumiskurbus juba tasahilju maad võttis, meenutati kodumaad, vanemaid, kauneid linnu ... ja riigipiire.

K. HEINA

Külalised Moskvast

8.—9. mail viibisid Tartus Moskva I Meditsiiniinstituudi üliõpilased, riigi juhtiva meditsiinilise instituudi ametiühingubüroo liikmed. Arstiteaduskonna ametiühingubüroo on juba kahel korral olnud külas oma kolleegidel ning seekord olid moskvalased vastuvisiidiga Tartus.

Jaama rongi vastu läksid meie ametiühingubüroo liikmed H. Kirt, H. Mitt ja T. Muršak. Pärast sissesättimist Pälsoni tn. 14 ühiselamus ja põgusat tutvumist linnaga oli ette nähtud vestlus prodekaani dotsent Sillastuga. See kujunes väga huvitavaks ning kestis 15 minuti asemel 1 tund 15 minutit. Külalised käisid ka rektori kabinetis, Õpetatud Nõukogu istungite saalis ja aulas.

Kiiresti lõunatati TRÜ kohvikus ja mindi kliinikutesse. Tänu dr. E. Tünderile, H. Tihasele, R. Talvikule ja T. Sullingule sai moskvalastele Toome kliinikutes osaks väga hea ja sisukas vastuvõtt.

Õhtul toimus bankett ning seal kavandati nii mõndagi edaspidi koos teha. Järgmisel hommikul toimus ekskursioon linnas ja Toomemäel. Pärast lõunat sõideti Käärikule.

Õhtuks olid piletid balletile «Kontrastid». Külaliste arvamus: väga originaalne, Vilimaa on suurepärane. Eriti meeldisid II ja III vaatus. Neid mõtteid jagati kohvikus «Sigma» kohvitassi juures. Lahkumisel öeldi: «Meie ei uskunud, et Tartu nii armsaks saab. Siin on kõik nii puhas, rahulik. Inimesed korrektsed ja tähelepanelikud. Me leidsime siit tõelisi sõpru — «железных друзей». Ootame teid Moskvasse.»

Kirjanduslike sidemete uurijate kohtumine Riias

18. ja 19. mail toimus Riias kohtumine Läti Riikliku Ülikooli üliõpilaste ja õppejõududega, meie kolleegidega kirjanduslike sidemete uurimise alal.

Oleme tänulikud TRÜ õppeprorektorile K. Püssile sellele üritusele kaasaaitamise eest.

«Programmi naelaks» oli konverents, kus Tartu ja Riia seminaride juhendajad tegid kokkuvõtteid tehtust ja rääkisid seminaride tulevikuplaanidest, üliõpilased esinesid kuue ettekandega. Teisel päeval tutvuti Riia vaatamisväärsustega.

Filoloogiateaduste kandidaadi **S. Issakovi** seminar saab varsti 15-aastaseks. Riia seminar (juhendaja **E. Stanke**) asutati alles kaks aastat tagasi. Mõlemad on saanud keskusteks kirjanduslike suhete uurimise alal, esimene eesti-vene, teine läti-vene kirjanduslike sidemete valdkonnas.

S. Issakov ütles oma ettekandes, et nende aastate jooksul on seminarist välja kasvanud terve rida huvipakkuvaid töid, mida on avaldatud «Tartu Riikliku Ülikooli Toimetistes», üliõpilastööde kogumike ja ajakirja «Keel ja Kirjandus» veergudel. Uurimuste temaatika on uus, vähetuntud. Selle kohta on vähe kirjandust. See on stiimuliks üliõpilaste tõsise ja loomingulise suhtumise loomisel.

Eesti-vene kirjanduslikes sidemetes eristatakse vene ja eesti aspekte. Esimese juurde kuuluvad järgmised põhiprobleemid: eesti teema vene kirjanduses; vene kirjandus eestlastest; vene kirjanikud Eestis (biograafilised sidemed); vene väljaanded Baltimaades; eesti kirjanike teoste tõlked vene keeles.

Eesti aspekt hõlmab selliseid probleeme nagu 1920.—1930. aastate eesti materjalide bibliograafia vene kirjandusest ja kultuurist (kuni 1917. aastani on juba olemas üliõpilaste poolt koostatud bibliograafia); tõlkeprintsiipide üldine evolutsioon Eestis; retseptsiooni probleemid (s. t. võõrkeelse kirjanduse vastuvõtt); üksikute vene kirjanike mõju eesti kirjanikele; vene näidendite lavastused eesti teatrilaval.

Läti Riikliku Ülikooli vene kirjanduse kateedri juhataja **E. Stanke** rääkis, et paljud eesti-vene kirjanduslike sidemete probleemid on lähedased ka neile. Möödunud õppeaasta jooksul on meie läti kolleegidel õnnestunud koostada bibliograafia L. Tolstoile, A. Tšehhovile, A. Puškinile, M. Lermontovile, A. Ostrovskile, L. Andrejevile, V. Brjussovile ja S. Jesseninile pühendatud materjalidest läti kirjanduse veergudel. Dostojevski kohta on alustatud materjalide kogumist.

Läti perioodilistest väljaannetest on kõige rohkem uuritud ajalehti «Latviešu Avīzes» («Läti Ajaleht», 1822—1915), «Dienas Lapa» («Päevaleht») ja üldse möödunud sajandi 80-te aastate perioodikat.

Peale selle hakkasid meie läti kolleegid, erinevalt meist, koguma materjale vene kirjanduse läti keelde tõlkijate kohta. Nad kohtuvad kirjanike ja tõlkijatega, kirjutavad üles vestlusi nendega ja korraldavad omapärase ankeetküsitluse.

Peale selle on tehtud algust ka kaasaja kirjanduslike maitsete sotsioloogiliste uurimustega. Mingi kirjaniku loomingu retseptsiooni elanikkonna erinevates kihtides ei uurita peaaegu mitte kuskil. Läti kolleegidele tundub vajalikuna välja selgitada meie kaasaegsete suhtumine ühe või teise vene kirjaniku loomingusse.

TRÜ V kursuse üliõpilase **H. Plakso** ettekanne «Turgenevi loomingu retseptsioon Eestis XIX sajandi lõpus» ja **K. Pallase** ettekanne «Tšehhovi loomingu retseptsioon Eestis XIX sajandi lõpul — XX sajandi algul» on katkendid diplomitööst. Ettekannetes analüüsitakse mainitud kirjanike loomingu vastuvõttu eesti lugeja poolt. Peale nende olid huvipakkuvateks **T. Siska** (V k.) ettekanne ««Noor-Eesti» ja vene kirjandus» ning **M. Purje** (III k.) ettekanne «Vene näidendid «Vanemuise» laval revolutsioonieelsel perioodil». Tartu üliõpilaste ettekannetes kasutati kõrvutamiseks ka läti materjale. Läti üliõpilaste esituses (üle kõigi ootuste, sest nende seminar on väga noor) kuulsime **J.** ja **A. Putane** sisukaid ettekandeid V. Brjussovile ja S. Jesseninile pühendatud läti materjalide bibliograafiast. Ankeetküsitluse tulemustega, mis näitasid kaasaegse lugeja vähest huvi vene klassikalise kirjanduse vastu ja viimase vähest loetavust, tutvustas meid **M. Plotka.**

Konverentsist osavõtjad avaldasid soovi kohtuda ka edaspidi, sest selliste kontaktide viljakus on silmaga nähtav.

D. SPRIVUL,
II k. vene filoloog

ELKNÜ TRÜ Komitees

(Algus 1. lk.)

i) tutvustada Eestisse saabuvatele välismaa üliõpilastele ENSV ja NSV Liidu saavutusi; sealhulgas informeerida kõrgemaid koole kõikide Eestisse sõitvate välisüliõpilasdelegatsioonide saabumise kohta.

TÖÖ KORRALDAMINE.

On ettepanek, et EÜN hakkaks koos käima kord kuus (õppetöö ajal) — nii Tallinnas kui ka Tartus. Võimaluse korral korraldada esimene kokkutulek k. a. maikuus, järgmine septembris. Normaalse töö tagamiseks leiame, et EÜN-i esimeheks (pro: presidendiks) peaks olema noor teadlane või aspirant, kellel on autoriteeti vabariigi üliõpilaskonna hulgas.

* * *

Esmaspäeval, 27. mail algusega kell 18 ühiskonnateaduste majas (audit. 212) KOMSOMOLIAKTIIVI informeerimiskoosolek

Päevakorras:

Ülevaade vabariiklikust komsomoliaktiivi nõupidamisest ja muudest aktuaalsetest probleemidest (S. Endre, P. Vihalemm, R. Ruutsoo, P. Kenkmann jt.).

Ootame kommunistlike noorte osavõttu!

ELKNÜ TRÜ Komitee

On «pojad» hukka läinud?

Teisipäeval vesteldi ELKNÜ Tartu Linnakomitees teemal ««Isad» ja «pojad»». Esindatud olid ajalehed «Noorte Hääl» ja «Tartu Riiklik Ülikool», Tartu insenerid, töölised, keskkooliõpilased, TRÜ õppejõud ja üliõpilased.

Ühine arvamus: vale oleks lähtuda teesist: pojad on hukka läinud. Probleemiks on isade **kogemuste-vilumuste-ideaalide-veendumuste** edasiandmine poegadele. Kogemused-vilumused-ideaalid-veendumused kujunevad teatud miljöös, teatud situatsioonis, teatud sotsiaalses keskkonnas, praktikas. Isade kogemuste-vilumuste-ideaalide-veendumuste formeerumise sotsiaalne keskkond erineb poegade omast. Poegade ideaalides-veendumustes on rohkesti isadelt omandatut, aga tihti erinevad poegade ideaalide-veendumuste avaldumisvormid isade omadest ja seetõttu esineb sageli vormi järgi sisu üle otsustamist.

Et vältida dogmatismi poegade veendumustes, on arukas poegi usaldada, poegadele tegevusvabadust anda.

Poegade enamus on terve ja ta sooviks isadelt kuulda, et enamik poegi pole hukka läinud. Mida suurem protsent isasid otsustab terviku üle vähemuse kaudu, arvates, et pojad on hukka läinud, seda teravam on isade ja poegade konflikt, seda kõrgem neid eraldav barjäär.

Niisugune oleks «lühikonspekt» vestlusringist, kus püüti põhjendada teesi: pojad pole hukka läinud.

H. KULO

Aprillikuu lõpus külastas meie ülikooli Leningradi Meditsiiniinstituudi delegatsioon. Hiljuti sai spordimeditsiini osakond sõpradelt kirja, mida peame vajalikuks meie ajalehes avaldada.

Дорогие друзья!

Мы, недавние гости вашего чудесного, гостеприимного Тарту, вернулись домой в свой Ленинград с незабываемыми впечатлениями, великолепным настроением, ни с чем несравнимой радостью, которую рождает новая искренняя дружба.

С волнением готовились мы в путь туда, где нас ждали гостеприимные молодые коллеги, с которыми мы уже успели подружиться, старинный университет, мудрый, с установившимися традициями, строгий и величавый, и весёлый, незнакомый город Тарту.

Мы ехали к вам, часто высовываясь из вагонных окошек, сгорая от нетерпения и любопытства. Город встретил нас тёплым, солнечным утром, радостными улыбками встречающих, цветами, покорившими наших девушек, эстонскими значками, которые мы по сей день носим с гордостью. Эта милая встреча сразу создала атмосферу удивительного праздника, стало радостно и спокойно. Вот мы идём по строгим улицам солнечного, очень весеннего Тарту, любуемся зданиями университета, возвышающимися над городом. Нам хочется улыбнуться мудрому, строгому университету, ведь он тоже становится нашим товарищем. А три дня, которые впереди, кажутся ещё целой вечностью.

Начались встречи. Замдекана и декан покоряют нас своей молодостью, улыбками ... акцентом. Когда мы знакомились с лабораториями факультета, то уже не удивлялись молодости его администрации — факультет тоже молод. Но самое интересное, что проблемы, которые поднимаются в этих скромных лабораториях, неожиданны и новы, а методики глубоки и необычны. Мы благодарим вас за знакомство с научной библиотекой (не для нас ли она была открыта в этот день?). И вот сюрприз. Великолепный автобус везёт ленинградцев далеко-далеко по холмистой Эстонии и останавливается в вашей изумительной (нам такая и не снилась!) спортивной Кяярику, где мы сразу становимся её зачарованными пленниками. Здесь впервые мы увидели нарядную, цветущую весну, ещё полнее ощутили тепло эстонского воздуха и тепло эстонского гостеприимства. Но разве могли наши футболисты, подкупленные таким приёмом природы и людей, ещё и выигрывать? Само собой разумеется, мы от души проиграли со счётом 4 : 1.

Проигрыш не помешал нам дружно расправиться с отличным обедом и бочкой великолепного, тёмного пенистого пива из Тарту. А на следующее утро первое прощание — грустное прощание с Кяярику. Но радостным было возвращение в Тарту. Мы остались очень довольны встречей, в комитете ВЛКСМ нас ждали целых три секретаря: Сирье Эндре, Пэтер Вихалемм и Калле Морна.

И, помните, беседа, начавшаяся, как и положено «солидной» беседе: вопрос-ответ, вопрос-ответ очень скоро сошла с рельсов чинных переговоров и превратилась в оживлённейший разговор: а у вас ..., а у нас так ...

А в актовом зале университета нас ждал большой знаток истории Тартуской медицины тов. Калнин. Через два часа мы узнали и надолго запомнили историю вашего университета, зданий, историю Ангельского и Чёртова мостов. Ваше доброе расположение не проникло в спортивный зал, немало волнений доставили нашим спортсменам и болельщикам воля и умение ваших игроков. Мы увидели, что доктора-спортсмены — грозные соперники. Счёт баскетболистов 59 : 59. Как мы, зрители, страдали, когда мяч попадал в руки Саши Ледыгушева; его стремительные прорывы и кручёные броски были удивительно красивые и ... опасны для нашей команды. Мы прощаем вам наше огорчены за своих девушек, но нельзя было не любоваться на собранную, стремительную игру ваших баскетболисток, на хрупкую, лёгкую, но такую агрессивнию в игре капитана Керсти Роолайд. Нашим волейболистам в тот день тоже не повезло. Итог встречи 3 : 1. Мы могли оценить силу ударов левой руки Лёни Заводчикова. А как принято мы «поболели» за ТГУ в их КВНе с ТПИ, тем более, что нас ещё в Ленинграде успел покорить капитан вашей команды Игорь Пчелин. Признаться, иногда мы вместе с вашими ребятами готовы были разогнать несправедливое жюри. И вы, наверное, ещё не забыли, как после КВН мы все вместе собрались в верхней комнате вашего молодёжного клуба и плясали до изнеможения летку-енку. Мы обрадовались, когда узнали, что у вас в почёте наша «Катюша» и вы здорово её поёте! Но самой большой неожиданностью был великолепный акробатический этюд (полнейшая импровизация) в исполнении Карчевского, Пчелина и Шёткина.

Вечер после КВН был последним вечером в Тарту и таким же приятным, как и все эти три дня. Долго не хотелось нам расставаться, и мы с песнями прошли по всему городу.

Утром мы встретились с Каарелом Ирдом. Он никого не оставил равнодушным, увлекательный и волнующий разговор с ним мы запомним надолго. Мы конечно успели почувствовать ту огромную симпатию, с которой этот удивительный человек относится к своей 8-тысячной студенческой аудитории. Нас в этот последний день ждала последняя прогулка по Тарту и прощальный ужин в «Сигме». Нам было весело, но мы и грустили, потому что расставались.

Дорогие наши друзья! От всей души, мы 34 молодых ленинградца, благодарим вас за незабываемую встречу! И пусть дружба, возникшая между нашими вузами, не ослабевает ни на минуту! Мы ждём вас! Ждём вас у нас в Ленинграде вновь.

Приезжайте к нам, не затягивайте сборы!

До свидания! До встречи в нашем Ленинграде!

Ленинградцы из ЛМИ.

Sirelite ja kastanite aegu Ungaris

SÕIDUST.

Meid oli 82 naist (koos grupijuhi Helve Kaburi ja dirigentide Linda Taali ning Vaike Uibopuuga) ja üks mees — meie tõlk Sandor Stern. Sõitma hakkasime 22. aprilli õhtul, järgmisel hommikul jõudsime Moskvasse ja lõuna paiku jätkus sõit juba Moskva—Csopi rongis.

24. aprilli õhtul võttis elektritarvete tehase «Tungsram» meeskoor meid suure lillekimbuga vastu ja sõidutas bussidega läbi hilisõhtuse Budapesti linna serval asuvasse campingusse.

BUDAPESTIST.

Oli, mida vaadata: läbi linna vcolav Doonau uhkete sildadega, Gellerti mäelt avanev vaade rohelusse uppuvale linnale, Kalurite bastion, parlament, mille kohta budapestlased ise ütlevad, et see on maailma kõige ilusam hoone, Kangelaste väljak, kus on kõikide Ungari kuningate kujud ja Margiti saar, budapestlaste puhkepaik. Nüüd kevadel, kui sirelid ja kastanid õitsevad, on Budapest eriti ilus. Kauneid linnu on maailmas teisigi, kuid vaevalt leidub kusagil linna, mis oleks nii kodune ja armas kui Budapest.

Enne kontserti pakuti ergutuseks klaas kanget ungari veini.

INIMESTEST.

Esimene ungarlane, kellega kokku puutusime, elab Eestis ja nimetab ennast ise eestlaseks. See oli meie tõlk Sandor. 11 päeva jooksul jõudsime kõik teda armastama hakata ja lahkumisel laulsime talle: «Sa oled mu südame suvi ja põue palavaim püüd ...»

Meie šefid, «Tungsrami» meeskoori mehed, hoolitsesid lausa liigutavalt. Iga päev olid meiega kõikjal kaasas mõned vabriku ja meeskoori esindajad. Üks vanem mees oli eriti tore. Ta ei osanud ühtki keelt peale ungari keele, aga juttu ajada oli temaga huvitav: tal oli nii väljendusrikas miimika ja elavad žestid, et arusaamine oli peaaegu täielik. Üldse käis kogu jutuajamine meie ja ungarlaste vahel rohkem käte ja pliiatsi abil, sest nemad oskasid võõrkeeli veel vähem kui meie.

Ungari noortega meil kohtuda ei õnnestunudki (meeskooris laulsid vanemad mehed), kuid tänavatel, parkides ja Doonau kaldapealsel nägime neid. Noored käituvad tõesti vabalt, kuid seejuures sugugi mitte ebaviisakalt.

KONTSERTIDEST.

Esinemisi oli meil kokku viis, neist üks raadios. Plaadile jäädvustati V. Tormise «Kevadekillud» ja koor ooperist «Luigelend», O. Sau «Pühajärve pildid» ning eesti klassikast Vedro «Midrilinnu mäng».

Budapesti arvukad basseinid meelitasid suplema.

Igal pool võeti meie laulud hästi vastu, erilist elevust tekitas muidugi ungarikeelne Bardosi «Ruutapuu».

UNGARI KÖÖGIST.

Kui söögist rääkida, peab küll igale epiteedile «väga» ette panema. Toit oli tõesti väga maitsev, väga rikkalik ja väga isuäratavalt serveeritud. Iga lõunasöögi juurde kuulus mahl ja kook ning õhtusöögi juurde jällegi kook ja nelja inimese kohta liitrine pudel kuiva veini.

Pühapäeval pakuti meile ungari rahvustoite. Esimene lusikatäis kalasuppi sundis kiiresti midagi leevendavat peale võtma.

Pärast Sandor ütles, et see supp olevat olnud päris õigest ungari supist kolm korda lahjem.

ELAMUSTEST.

Kõige meeldejäävamad olid kindlasti pühapäeva ja esmaspäeva õhtud. Pühapäeval käisime Budapesti ooperiteatris Verdi «Nabuccot» kuulamas. Mitte alati ja kõigile ei avane sellist võimalust. Oleks ka meie ooperilavadel selliseid hääli ja selliseid näitlejaid!

Ungarlased austavad oma lemmikuid. Palju-palju kordi katkestas aplaus muusika ja «orjade koor» tuli isegi kordamisele. Iga vaatuse lõpul käisid näitlejad korduvalt eesriide ees. Eriti meeldis meile see, et budapestlased hindavad dirigenti ja lavastajat. Neile sai alati osaks kõige suurem aplaus.

Esmaspäeva õhtul viis meeskoor meid vana parlamendi veinikeldrisse, mis on ehitatud restoraniks. Meie päralt oli keldrisaal, jahe võlvitud kivikelder, seinaorvades ja laudadel küünlad, nurgas veinivaadid ja mis kõige tähtsam, ehtne mustlasmuusika.

Kurb oli ära sõita. Tundus, nagu oleks midagi väga kallist maha jäänud. Küllap see oli Budapesti kodusus ja ungarlaste külalislahkus, soojus, millega nad meid vastu võtsid.

Ü. VIKS,
TRÜ naiskoori liige

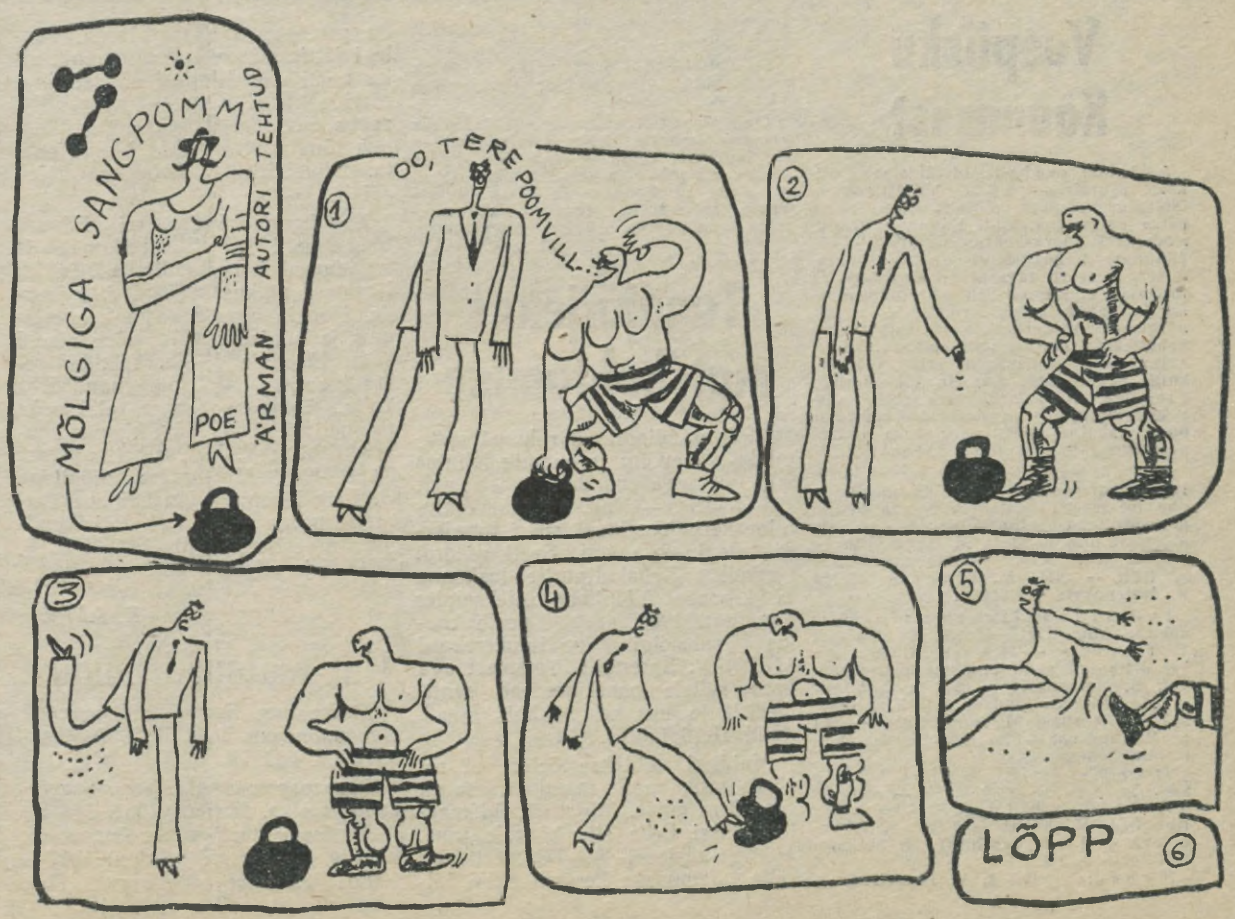
Matkamängule!

NOORTERAADIO VII MATKAMÄNG TALLINN-TARTU-TALLINN

Üliõpilasrahvas on olnud aktiivne ja võidukas eelmistel Eesti noorteraadio poolt korraldatud matkamängudel. Järgmisel pühapäeval, 26. mail kell 13 oodatakse kõiki tudengeid transistorraadiotega jällegi starti, osavõtuks noorteraadio VII matkamängust piirivalvurite päeva tähistamiseks.

Kontrollpunktid asuvad linnas, viimane neist lõpetab töö kell 15.30. Kaasa võtta pliiats ja võidutahe. Auhindu etapi- ja üldvõitjaile on hulgaliselt (piirivalve, Tallinna ja Tartu trükikodade poolt.)

MÕLK KAHEPUUDASEL
SANGPOMMIL
ÄRMAN POE

Kogu TRÜ sportlaspere oli väljas

Kingissepa tänava võimla ees võib tihti rahvast kogunemas näha. Siit sõidetakse alati võistlema ja minnakse kehalise kasvatuse tundidesse, kuid pühapäeva hommikune sagimine jättis hoopis teise mulje. Kuidagi pidulikum, kiirem ja kui puhkpillimehed kohale jõudsid, võis kindlalt mingi peo märke tunda.

Ja rahvastki kogunes. Erinevates spordiriietustes, võistlusvormis vehklejad, tuttmütsidega suusatajad, soojendusdressis pallimängijad. Sõudjatel oli isegi paat kaasas, aerudest rääkimata. Tähtvere mäelt tulid ratsutajad ja nii saigi kolonn oma täieliku pikkuse kätte. Ette veel neli rida tugevaid lippureid ja orkester hakkas mürtsuma.

Linnarahvas uudistab ja arutleb omavahel. Tõesti, ülikooli sportlaspere ja ka EPA omad ongi ju Tartu paremik. Tartu paremik omakorda Eesti, see osaliselt NSV Liidu paremik ja isegi maailmaklassi on tartlased jõudnud. Ja mitte ainult nendega ei või uhkustada, vaid ka massispordi rindel võib tuhandete inimestega arvestada. Las tulla jälle rahvamatkad, sest saalitunde pole lihtne saada, Vorbusele võib aga kogu Tartu, terve ülikool minna. Niisugused on linnarahva mõtted sirgeid kolonne vaadates. Sportlased aga jõuavad õige pea staadionile.

TRÜ spordipäeva kava esimene punkt oli: massispordiürituste võitjate ja «100 suusakilomeetri» parimate autasustamine.

Tehaksegi teatavaks esikohaomanikud. Teaduskondadest võidab **Ajaloo-Keeleteaduskond,** õpperühmadest **geograafia II** (sportorg P. Keskküla), individuaalselt aga tegid kõigil massispordi üritustel kaasa **Lembit Atspool** (A-K V) ja **Hilja Kõgel** (geogr. II). Õpperühmadest sai teise koha **saksa I** (T. Uutmaa) ja kolmanda **saksa II** (T. Mägi) kursus. «100 suusakilomeetri» kolm parimat olid naistest **Tiina Uutmaa** (saksa I), **Eva Issakova** (Arstiteaduskond), **Hilja Namm** (raamatupidamine) ja meestest **Lembit Atspool, Ilja Kala** (geograafia), **Ülo Lepp** (Arstiteaduskond).

Järjekord on esinemiste käes.

Rahvatantsijad esindavad TRÜ rahvakunstiansamblit. Nende tants on nagu ikka nauditav. Kohe jooksevad väljakule väikesed võimlejad. Lihtne tore kava. Muusikaga hästi kooskõlas, ainult igaühele ei paista kohta jätkuvat. Kui aga sellises eas juba kõigist esinemisraskustest jagu saadakse, saab ka see pisiasi hiljem lahendatud.

Vahepeal jooksevad Tartu paremad sprinterid 100 meetrit. Võidab **P. Kivine** — 11,4.

Eri kõrgusega rööbaspuudel teevad harjutusi spordiklubi naisvõimlejad. Head harjutused ja isegi mõni päris raske element tuli libedate rööbastega hästi välja.

Kohe on järg kunstilise võimlemise esindajate käes. Erepunases trikoos kümmekond tüdrukut esinevad veatult, lihvitult. Aga nemad on ju meie ülikooli parimad!

Sulgpallurid seavad üles võrku, kuigi paistab, et tänase tuulega on üsna raske seda sulgkerget palli tabada. Kuid tutvustamine toimub siiski, vaatamata tuulele. Ka vehklejatel pole esinemispaik kuigi sobiv. Libe pinnas on «musketäride» vaenlane. Demonstratsioon ja isegi väike võitlus aga tulevad hästi välja.

Kõige rohkearvulisem on võimlemisosakonna massvõimlemine. Sedapuhku on hästi õpitud ja tüdrukud ise tunnevad rõõmu oma esinemisest. Kõik klapib suurepäraselt ja hea on vaadata niisugust rütmikat ja heatasemelist esitust.

Kui aga spordipeol sportlikeks heitlusteks läheb, on vaja häid jalgu. 10×100 m pendelteatejooksu juhib kogu aeg KKT. Siis aga teatevõistluse tavaline ebaõnn — teatepulga kaotus, ja esimesena finišeerub Arstiteaduskonna ankrumees **B. Tolmatšov.** Kombineeritud teatejooksu võidab **Õigus-Majandusteaduskonna** esindus.

Alpinistid üllatavad laskumisega tribüüni katuselt. Seejärel aga algab tõus samasse kahe nööri abil. Ka suusatajad on üllatuse serveerinud. Laskutakse staadioni nõlvakult. Sellele lisaks tuleb aga ka lausikut sõita. Saksa DV-st saadud rajal tekib kõigil päris talvine tunne. Isegi kõige väiksemal, 4-aastasel Assar Kütil tuleb suusasamm õige mehiselt välja.

Jalgratturite viimase mehe sõit on eelkõige vahefinišitega sõit. Viimasele ringile lähevad kaks sõitjat ja selle ringi finišijoonel ongi parem selgunud. Ratsutajatel on aga teine süsteem. Takistuse mahaajanud võistleja jääb välja. Kord-korralt tõstetakse takistusi ja jääbki sõelale kõige kindlam sõitja. Hea hobune ja hea kannustaja.

Spordipidu tõmbab otsi kokku.

Poolteise tunni jooksul ei pandud tibutavat taevast ega külmi tuuleiile tähele. Kõik jälgisid oma kursusekaaslasi, toanaabreid, kogu TRÜ sportlasperet.

K. ZILMER

Veepiisku Kaunasest

5.—8. mai, need päevad tähistavad ülikooli ujujatele päikest, külalislahkust, õitsvaid pirnipuid, õhtuid särgiväel ja kõike varasuvist. Oldi Kaunases traditsioonilisel sõpruskohtumisel (TRÜ—KKI) (Kaunase Kehakultuuri Instituut) ujumises. Seekord tavasid siiski rikuti. Et tartlased ei saanud täit võistkonda kokku ja kaunaslasedki võistlesid teises, nõrgemas koosseisus, otsustati võistkondlikku arvestust mitte pidada. Nii ei kujunenudki tulemused eriti kõrgeks, kuigi suurepärane bassein (25 meetrit, 4-rajaline, hüppetornidega igati kaasaegne siseujula) ja muudki leedulaste poolt pakutud mugavused meie tudengeid lausa ära hellitada ähvardasid.

Võisteldi «väikese programmi» järgi. Iga võistleja ujus kolm 50 meetri ja ühe 100 meetri distantsi. Nende põhjal arvestati ka mitmevõistluse võitjad. Meestest olid nendeks M. Janavičius — 1880 p. ja T. Siigur — 1663 p., naistest A. Hütt — 1944, M. Kõbas — 1767 ja B. Matenokyte — 1614 p.

Individuaaltulemusi: 50 m vabalt: Anu Hütt — 31,7 ja meestest V. Pivoriunas — 28,6 sek. Niisama pikal distantsil selili olid paremad vastavalt B. Matenokyte — 36,2 ja T. Siigur — 33,1. Rinnuliujumises tuli K. Luukasei — 37,4 siiski M. Janavičiuse — 35,1 ja N. Kulešiuse — 37,3 järel leppida kolmanda kohaga.

Teisel päeval ujuti «sajalisi otsi».

Naised: vabalt 1. A. Hütt — 1.09,7; rinnuli 1. M. Kõbas — 1.28,0, 2. T. Fedotova — 1.28,8; delfiini 1. N. Makarevičiute — 1.23,8.

Mehed: rinnuli 1. V. Janavičius — 1.12,1, 2. K. Luukas — 1.20,1; selili 1. T. Siigur — 1.14,3.

Teateujumised (10×50 m ja 4×100 m vabalt ning 4×100 kombineeritult) võitis KKI ujumiskoondis.

Traditsioonilisel banketil kohvikus «Tartu» märkis KKI vanemõppejõud G. Sankovič, et ta ei teagi Nõukogude Liidus nii pikka ja toredat sõprussidet, kui seda on Kaunase ja Tartu ujujate vahel. Lahkuti hea tuju ja jällekohtumise kinnitustega sügisel Toomelinnas.

M. SOOSALU

Tagajärjekas matškohtumine

TRÜ staadionil oli rahvast sedapuhku vähevõitu ja enamik lohutas end, et ega nendelt võistlustelt (TRÜ—EPA—«Kalev» matškohtumine kergejõustikus) suuri tagajärgi tulegi. Aga tuli. Eesti rekord. Omanik Kehakultuuriteaduskonna II kursuse üliõpilane Aleksander Tammert. 1960. aastast peale kuulus vabariigi kuulitõukerekord (17.90) R. Sprengile. Tammert aga lisas sellele paarkümmend sentimeetrit ja uus rekorditähis seisab nüüd 18.10 juures.

Muidugi võidakse öelda, et rekord küll, aga maailmatasemest oma 3 m maas. Milleks nüüd maailmaklassi kohe siia kõrvale tuua, aga 21-aastasel A. Tammertil on selle tulemusega kergem NSV Liidu paremiku hulka pääseda. Pealegi jättis värske rekordiomanik alles mõni nädal tagasi hüvasti juunioride klassiga ja — perspektiivi peaks olema. Rekordimees ise loodab tänavu 18,5 m kanti kuuli saata. Ülikooliperegi ootab ja hoiab põialt.

Ka kaugushüppes oli Edvard Brossmanni (Arstiteaduskonna II k.) hüpped üsna nauditavad. Isiklik tippmark nihkus seekord 7.43 juurde. Hooaja alguse kohta hea tulemus ja sügiseks võib vahest isegi 8 m lähedale jõuda. Isikliku rekordi sai ka KKT diplomand Eva Talts. Tema odakaare pikkuseks mõõdeti 50.20. H. Mägi hüppas kaugust 5.76 ja K. Metsur heitis ketast 53.28. KKT II kursuse üliõpilane O. Laiv lõpetas 5 km käimise Tartu rekordiga — 21.22,4. Võistkondlikus arvestuses võitis TRÜ I EPA, TRÜ II ja «Kalevi» ees.

K. AARE

Uut teatmekirjandust

Ежегодник Большой Советской Энциклопедии. Вып. 11 1967. Москва 1967. 623 lk.

Фразеологический словарь русского языка. Москва 1967. 544 lk.

Листовки первых лет Советской власти (25 окт. (7 ноября) 1917—1925). Каталог коллекции Гос. публ. б-ки им. Салтыкова-Щедрина. В 2-х т. Т. I Москва 1967. 372 lk. (2395 nim.).

Научная организация труда и промышленности. Библиография 1925—1964. Новосибирск 1965. 405 lk. (2650 nim.).

Экономика, организация и планирование промышленного предприятия. (с 1964 по 1 квартал 1967). Москва 1967. 148 lk. (1114 nim.).

Водные ресурсы, их изучение, использование и охрана. Библиографический указатель литературы за 1966 г. Москва 1967. 450 lk. (3036 nim.).

В. В. Правоторов, В. Я. Добрусин, Е. Б. Калачева.. **Вопросы борьбы и профилактики туберкулеза.** Библиографический указатель печатных работ, изданных и выполненных в Киргизии (1925—1965 гг.). Фрунзе 1967. 106 lk. (921 nim.).

A Bibliography of Princeton Publications. 1964—1965. Princeton 1966. 92 lk.

A Bibliography of Princeton Publications. 1965—1966. Princeton 1967. 98 lk.

Bibliographie der deutschen Hochschulschriften zur Chemie. 1960, 1. und 2. Halbjahr; 1961, 1. und 2. Halbjahr. Leipzig 1961—1963.

Союз Советских Социалистических Республик. 1917—1967. Энциклопедический справочник. Москва 1967. 647 lk.

Н. И. Кондаков. **Введение в логику.** (Энциклопедический справочник). Москва 1967. 466 lk.

Просвещение в странах мира. (Словарь — справочник). Москва 1967. 320 lk.

Т. Н. Ливанова. **Музыкальная библиография русской периодической печати XIX века.** Вып. 4. 1851—1860. Москва 1967. 211 lk.

Советская литература о музыке. 1960—1962. Москва 1967. 512 lk. (4706 nim.).

Klubis

LASTE KEVADPÄEVAD 26. mail kell 13 kooliminejatele lastele TRÜ kohvikus.

Kell 14 palume kõiki lapsi osa võtma laste kevadpäevade peost TRÜ klubis (õpilaste esituses O. Lutsu «Nukitsamees»).

Lastesektor

Vast. toimetaja J. FELDBACH

«Tartu Rajklik Julikool» («Tartuski gosudarstvennõi universitet») g. Tartu Estonskoi SSR. Organ Tartuskogo gosudarstvennogo universiteta. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 3254. MB 04315.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

AR
Eesti NSV Riiklik Raamatukogu

Venia legendi kehtestamisest TRÜ-s

Aastasadade vältel on ülikoolides tekkinud mitmeid omapäraseid traditsioone, millest mõningad vääriksid taastamist ka meie päevil. Üks niisuguseid on kahtlemata *venia legendi*.

Oma esialgsel kujul seisnes *venia legendi* õppejõukandidaadi avaliku loengu pidamises, mille eesmärgiks oli kontrollida kõne all oleva isiku sobivust lektorina. Loengut hinnati vastavates instantsides (näit. teaduskonna nõukogus) ning eduka loengu puhul omistati lektorile loengupidamise õigus ehk *venia legendi*. Tänapäeval kasutame loengute kvaliteedi kontrollimiseks teisi teid (kateedrijuhataja või dekaani kontroll, lahtised loengud jne.) ning seetõttu on *venia legendi* puhul kontrollimise funktsioon jäänud mõnevõrra tagaplaanile. Sellele vaatamata ei saa aga eitada selle korra mitmeid teisi positiivseid momente. Kui tavaliselt lektori võimeid tuntakse vaid kateedri piirides, siis *venia legendi* võimaldab kogu teaduskonna kollektiivil ning loengust osavõtvatel külalistel tutvuda loengupidajaga. *Venia legendi* taaskehtestamine pakuks teaduskonna kollektiivile huvitavaid ning hästi ettevalmistatud loenguid. Et nende loengute tekstid avaldatakse trükis, siis vastavat materjali võivad kasutada teaduskonna õppejõud ja üliõpilased ka pikema perioodi vältel.

Lähtudes neist kaalutlustest, tõstis ülikooli teaduslik-metoodilise nõukogu loengutesektsioon üles küsimuse *venia legendi* kehtestamisest meie ülikoolis. Avaldati prof. K. Kõrge artikkel ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» (3. märts 1967). Et selgitada välja ülikooli kollektiivi suhtumist *venia legendi* sissetoomisse, koostati vastav küsimustik, mis õppeprorektori kaudu saadeti laiali kõikidele kateedritele; saabunud 51 vastusest olid 46 pooldavad.

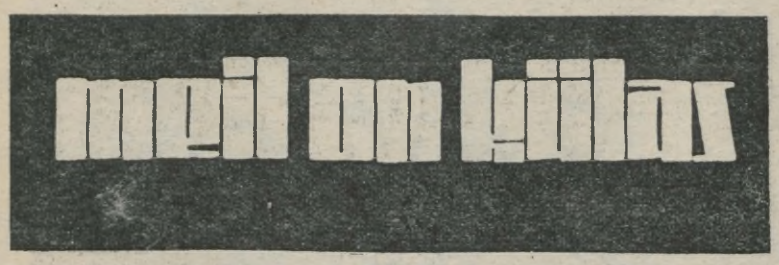
Venia legendi kodukorra väljatöötamisel asuti seisukohale, et loeng ei tohi olla liiga kitsalt erialane, vaid peab olema huvipakkuv ning arusaadav kogu teaduskonna kollektiivile. Peeti kõige otstarbekamaks seostada loengu pidamine dotsendi kutse omistamisega (väljasaadetud küsimustikule vastates asusid mitmed kateedrid seisukohale, et *venia legendi* omistamine peaks toimuma enne õppejõu esimest loengut ülikoolis; see on aga raskesti teostatav, sest loenguid peavad meil sageli ka aspirandid ja assistendid, kelle kvalifikatsioon ei võimalda alati anda kogu teaduskonda huvitavaid kõrgetasemelisi loenguid). Loengutesektsioonis väljatöötatud *venia legendi* kodukorra projekt oli arutusel TRÜ nõukogus 24. novembril 1967. a. ja kiideti seal heaks mõningate väiksemate muudatustega.

Prof. Ü. LEPIK

Venia legendi KODUKORD

1. Kõrgemas koolis loengupidamise õiguse ehk *venia legendi* omistamise eesmärgiks on kontrollida vastava isiku sobivust lektoriks ja tõsta dotsendi kutse andmise osatähtsust.
2. *Venia legendi* omistatakse selle taotlejale sellekohase avaliku loengu pidamise põhjal.
3. *Venia legendi* loengu toimumise aja määrab dekaan pärast seda, kui on tehtud kateedrijuhataja poolt ettepanek vastavale isikule dotsendi kutse omistamiseks ning on ilmunud rektori käskkiri kutse omistamise komisjoni moodustamise kohta. Loeng tuleb pidada enne komisjoni kokkutulekut.
4. Ilma eelneva *venia legendi* loenguta ei võta teaduskondade nõukogud arutusele dotsendi kutse omistamist.
5. Loengu teema valib *venia legendi* taotleja oma erialalt. Teema võib olla üldteaduslik, kõrgema kooli metoodika alalt või käsitleda eriala filosoofilisi probleeme.
6. Avaliku loengu kuulutab välja teaduskonna dekaan, tehes loengu teema, aja ja koha teatavaks ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» ja teaduskonna teadetetahvlil.
7. *Venia legendi* taotlemise loengut hindab kutse omistamise komisjon, lülitades oma hinnangu arvamusse kutsetaotleja tegevuse kohta.
8. *Venia legendi* loengud avaldatakse trükis või rotaprindi väljaannetena. Trükivalmis käsikirja esitab kutse taotleja teaduskonna redaktsioonikolleegiumile mitte hiljem kui kahe nädala jooksul pärast loengu toimumist.
9. *Venia legendi* kehtestatakse Tartu Riiklikus Ülikoolis alates 1. sept. 1968. a.

Rektor F. KLEMENT

ÜLO LUMISTE

Kõigi maade proletaarlased, ühinegem!

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 18 (703) Reedel, 31. mail 1938 XXII aastakäik

Monoliitsuse nimel

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus ja ELKNÜ TRÜ Komitee pöördusid ELKNÜ Tartu Linnakomitee I sekretäri M. Reinfeldi poole palvega, et ta jutustaks, kuidas Linnakomitee on rahul TRÜ üliõpilastega Tartu linna komsomoliorganisatsiooni töös. Alljärgnevalt avaldame M. Reinfeldi vastuse.

Tartu linna komsomoliorganisatsioon on vabariigi üks omapärasemaid, sest meie peres on väga suur kaal üliõpilastel ja kooliõpilastel nii arvulise (üle 40% on meil üliõpilasi) kui ka komsomoliorganisatsiooni sisulise töö mõttes.

Mõned linna- ja rajooniorganisatsioonid kadestavad meid, mõned vaatavad kaastundliku pilguga, et küll teil vaesekestel on raske — üliõpilased on «üliprintsipiaalsed» ja nõudlikud kõigis küsimustes! Meie oma peres valitseb aga küllaltki suur üksmeel. Juba pikemat aega on linnaorganisatsiooni üheks ülesandeks olnud **muuta linna komsomoliorganisatsioon monoliitsemaks, et igal sotsiaalsel grupil oleks sellest koostööst võimalikult rohkem kasu.** (Kasu all ei ole muidugi mõeldud materiaalset!) Üks suund selle eesmärgi elluviimisel on üliõpilaste osavõtt Linnakomitee tööst ideoloogiakomisjoni koosseisus. Nähtavasti on õige ülikooli rahvale ka tutvustada, milliseid ülesandeid täidavad ELKNÜ Tartu Linnakomitee liikmed — TRÜ üliõpilased: **propaganda sektsiooni** tööle lööb kaasa Rein Ruutsoo, **komsomolikaadrite väljaõppe sektsioon** on antud Toomas Suti, Peeter Vihalemma ja Henn Eomoisi juhtimise alla; **teaduslik-metoodilise töö sektsiooni kuuluvad** Ülo Vooglaid, Jaak Kaarma, Laur Karu ja Jaak Allik; **õppe-kavatustööga** tegeleb Anu Roos; **kultuur-massilise töö** sektsiooni kuuluvad Eva Pelfeldt ja Tiiu Paigaline.

Ideoloogiakomisjoni kaudu toimub kogu linna komsomoliorganisatsiooni ideelis-poliitiline kasvatustöö ning kommunistlike noorte poliitilise aktiivsuse kasvatamine. ELKNÜ Tartu Linnakomitee büroo töö teaduslikuks konsultandiks ja noorte teadlaste šefiks on TRÜ aspirant ja meie Linnakomitee IV ehk **mittekoosseisuline sekretär** Laur Karu.

Teine suund meie koostöös on puhtpraktilist laadi. Nähtavasti on üldiselt teada, et ülikooli suure RSR-il on noorem vend — Tartu Koolinoorte Rahvusvaheliste Suhete Vaatlejate Ring. Selle tööd juhendab juba teist aastat Pau. Kenkmann. Ja mitte ainult RSV kaudu ei juhenda Paul linna kesk koolinoorsoo poliitilise aktiivsuse kasvatamist, vaid temaga on harjutud nõu pidama enamikus kooli de komsomolitöö küsimustes.

Kammivabriku kommunistlikud noored jagavad ohtralt kiitus Õigusteaduskonna üliõpilastele-propagandistidele, kes juhendavad nende poliitringi tegevust. Kahjuks see praktilise koostöö loetelu linna noorte ja üliõpilaste vahel sellega piirdub. Täiesti õigesti tõsteti ülikooli laiendatud komsomolipleenumil (4. aprillil k. a.) üles küsimus töölisnoorte ja koolidega paremate kontaktidega organiseerimisest. Sügisel on plaanis selles küsimuses korraldada ühine istung TRÜ, EPA ja Linnakomitee komsomolibüroodega ning siis juba teha konkreetsed järeldused edaspidiste töövormide osas. Muidugi ei tule seni käed rüpes istuda.

Kuuldavasti on «Rajaca» järgmine eeskava Tartu linna XI suvepäevade laagris kauni Jõksi järve kaldal. Tartu koolide kommunistlike noorte VIII kokkutuleku iga kooli koondrühmal on meeldiv kohustus komissariks valida kas üliõpilane, šeffettevõtte komsomoliaktivist või komsomoliveteran. Üliõpilaspäevadel loodetakse olla jälle üliõpilaste külalisteks, noorte tööeesrindlaste kokkutulekul aga tahavad töölisnoored oma oskusi demonstreerida üliõpilaste ja koolinoorte ees.

(Järg 3. lk.)

Võistlustööd

(Algus «TRÜ» nr. 17)

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKOND

I koha said:

ANTS-LEMBIT TARA (keemia VI k.) töö eest «Autoklaavse silikaatbetooni tekkeprotsessi kineetika uurimine elektrijuhtivuse meetodil»,

LEMBIT HELL (keemia VI k.) töö eest «Raua ja alumiiniumi määramismeetodite võrdlev uurimine silikaatsetes materjalides»,

KARIN OJA (keemia VI k.) töö eesti «Räni määramisest silikaatides»,

LAURI PLOOM (keemia VI k.) töö eest «Leellshalogeniidkristallide analüüs ning kristallide sünteesi tingimuste valik Ca^{++} ja OH^{-}-ioonide sisalduse vähendamiseks»,

ILME KALJA (keemia VI k.) töö eest «Joameetod Grignard'i reaktsiooni uurimiseks»,

SIRJE HIIDMAA (keemia VI k.) töö eest «Aldehüüdide jodeerimisreaktsiooni kineetika uurimine.

II koha said:

HELLE MÜRK (keemia VI k.) töö eest «CaS sünteesi lähteainete puhastamine ekstraktsioonimeetodil»,

TIIA TUISK (keemia VI k.) töö eest «Dietüüldiseleenokarbaminaatide kasutamise võimalustest vase mikrohulkade määramiseks mõnedes kõrge puhtusastmega ainetes».

ÕIGUSTEADUSKOND

I preemia said:

KRISTA PÕDER (VI k.) töö eest «Noorte hariduslik taseme ja elukondlik-kultuurilise teenindamise olukord Haapsalu rajooni kolhoosides»,

TÕNU LIIVIK (IV k.) töö eest «Nõukogude liiduvabariik kui täieõiguslik rahvusvahelise õiguse subjekt»,

KALJU KUKK (VI k.) töö eest «Ruumide läbiotsimise taktika»,

(Järg 3. lk.)

12. mail kaitses Kaasani ülikoolis edukalt oma doktoriväitekirja diferentsiaalgeomeetria alal TRÜ algebra ja geomeetria kateedri juhataja dots. Ülo Lumiste.

Seega on Ü. Lumiste Matemaatikateaduskonna sõjajärgsete aastate kolmas doktor. Teatavasti kaitses prof. Gunnar Kangro oma dissertatsiooni ridade teooriast 1947. a. ja prof. Ülo Lepik plastilisuse teooria alal 1958. a.

Matemaatika-alaseid õpinguid alustas värske doktor 1947. aastal Tartu Riiklikus Ülikoolis. Selle lõpetamise järel on Ü. Lumiste pidevalt töötanud algebra ja geomeetria kateedris. 1962. a. sai ta selle juhatajaks. Tema õpilaste hulgas on juba kolm teaduste kandidaati.

Palusime Ü. Lumistel vastata mõnedele meie küsimustele.

Millest sai alguse Teie väitekiri? Millal alustasite probleemi uurimist? Kas olete seotud mõne suurema koolkonnaga?

Probleem täies ulatuses kerkis aegamööda uurimistöö käigus. Kahel korral (1953.—1954. õ.-a. täienduskursustel ja 1956. a. aspirantuuri ajal) töötasin Moskva ülikoolis diferentsiaalgeomeetria kateedri juures. Need olid kaks pingelist ja töörohket aastat. Omandasin kaasaja diferentsiaalgeomeetria üsna komplitseeritud aparaadi. Kandidaaditöös, mille kaitsesin Moskvas 1958. a., tegin esimesed katsed rakendada seda ka uute probleemide uurimisel. Seejärel köitsid mu tähelepanu Bourbaki rühmaga seotud matemaatikute tööd seostuste teooria alal. Märkasin võimalust siduda prantslaste töid Moskva koolkonnas väljatöötatud väga võimsa meetodiga ja sel puhul avanevaid uusi perspektiive kandidaaditöös käsitletud ainevallas. Nii tekkis idee, mille realiseerimine nõudis kaheksa aastat uurimistööd. Tublisti aitas see, et kahel õppeaastal olin vabastatud õppetööst ja võisin uuendada teaduslikke kontakte Moskvas, töötada sealsetes rikkalikes raamatukogudes, esineda seminarides ettekandjana ning arutlustest osavõtjana. Järgnesid ulatuslikumad publikatsioonid keskssetes väljaannetes, esinemised konverentsidel, sealhulgas ka Moskvas 1966. a. suvel toimunud rahvusvahelisel matemaatikute kongressil. Möödunud aasta alguseks jõudis töö kaante vahele.

Miks toimus kaitsmine just Kaasani ülikoolis?

Kaasani ülikool ja selle koosseisu kuuluv Matemaatika Instituut on geomeetria alal juhtivamaid keskusi NSV Liidus. Traditsioonid ulatuvad juba N. I. Lobatševski aegadesse. Enne sõda oli Kaasani ülikoolil õigus omistada Lobatševski-nimelisi medaleid parimate tööde eest, mis arendasid edasi mitteeukleidilise geomeetria ideid. Konkurss oli ülemaailmne ja võit väga hinnatud. Medali omanikuks said mitmed selle aja juhtivad geomeetrid, nagu E. Cartan Prantsusmaalt, Fr. Schur Saksamaalt, V. Vagner NSVL-st jt. Ka praegu on minu erialal Kaasani ülikoolis kõige rohkem doktorikraadiga matemaatikuid üle Nõukogude Liidu. Seetõttu kaitstaksegi diferentsiaalgeomeetria-alased doktoriväitekirjad enamasti seal. Moskva ülikool, mille diferentsiaalgeomeetria kateedri juures töö sisuliselt valmis, andis seekord välisretsensiooni.

Kas diferentsiaalgeomeetriat on Tartus ka varem viljeldud?

On küll. Möödunud sajandi keskel kujunes siin isegi väike keskus — esimene Venemaal. Huvitav on märkida, et aluse Tartu keskuse kujunemisele pani Kaasanist 1821. a. siia üle tulnud M. Bartels, saksa päritoluga matemaatik, kes Kaasanis oli muide Lobatševski õpetajaks. Bartelsi õpilaseks Tartus oli eesti kunsti ajaloost tuntud K. A. Senffi poeg K. E. Senff, hilisem matemaatikaprofessor. Tema ja F. Mindingu õpilaseks oli omakorda Riia käsitöölise poeg K. Peterson, kes pärast lõpetamist Moskvasse siirdus ja seal diferentsiaalgeomeetria koolkonnale aluse pani. Kõigil neil on teeneid diferentsiaalgeomeetria ülemaailmses arengus. Väitekirja kaitsmisel Kaasanis märkis sealse suuna juht prof. A. P. Norden teatava huumoriga, et Moskva hakkab nüüd tasapisi tasuma oma võlga Tartu ees.

Mis on teadlaseks, näiteks matemaatikuks saamise peamisteks eeldusteks?

Peab olema huvi, tahet teha rohkem, kui parajasti nõutakse, ja eelkõige muidugi soov näha end tulevikus teadlasena. Sellest siiski alati ei piisa. Tuleb ennast proovile panna, kontrollida, kas seatud eesmärgi saavutamiseks omatakse küllaldaselt eeldusi ja võimeid. Mitmete suurte matemaatikute biograafiatest võib lugeda, et nad pühendusid teadlaseks saamisele alles pärast mõne nende jaoks küllalt keerulisena tunduva ülesande lahendamist. K. F. Gauss hakkas end matemaatikuks pidama alles siis, kui tal 20-aastase üliõpilasena õn-

(Järg 2. lk.)

MÕNDA SUURKOOLI TULEVIKUST

● Ungari RV haridus- ja kultuuriministri ning tema asetäitja visiidist
● Professor V. Jeljutini ettekandest kõrgemate koolide aktiivi nõupidamisel

Ungari RV kultuuri- ja haridusminister prof. Pal Ilku (fotol keskel) rektor prof. F. Klementi kabinetis.

Meie ajalehe eelmises numbris («TRÜ» nr. 17, k. a.) teatasime Ungari RV haridus- ja kultuuriministri, Ungari Sotsialistliku Töölispartei Poliitbüroo liikme Pal Ilku, tema asetäitja kõrgema hariduse alal Karoly Polinszky ning NSV Liidu kõrgema ja kesk-erihariduse ministri prof. V. Jeljutini külaskäigust TRÜ-sse. Eesmärgiks oli NSVL ning Ungari RV vaheliste sidemete edasine tugevdamine ning kogemuste vahetamine hariduse alal.

Külalised tutvusid TRÜ Teadusliku Raamatukogu, soome-ugri keelte kateedri, biofüüsika ja elektrofüsioloogia laboratooriumi ning Kääriku õppebaasi tööga.

● MILLEST OLDI ERITI HUVITATUD?

● MILLISEKS KUJUNEVAD TULEVIKUSUHTED TRÜ NING UNGARI RV KÕRGEMATE KOOLIDE VAHEL?

TRÜ rektor, prof. F. KLEMENT:

Prof. Jeljutin lubas igati kaasa aidata uute kontaktide loomisele ning olemasolevate tihendamisele niihästi õppejõudude kui üliõpilaste osas. Ministrid jõudsid samuti kokkuleppele TRÜ soome-ugri keelte eriharu üliõpilaste aastaks Ungarisse keelepraktikale saatmises.

Külalistele meeldis Kääriku õppe-spordibaas kui ainus omalaadne Nõukogude Liidu ülikoolides.

Muuseas tundis prof. Jeljutin huvi TRÜ orientalistika kabineti töö, eriti jaapani keele valdajate vastu. Nimelt seisab ees rahvusvaheline näitus Tokios, kus on esindatud ka Nõukogude Liit. Sinna vajatakse giide.

TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna soome-ugri keelte kateedri õppejõud dots. P. PALMEOS:

Kateedri pere on väga rõõmus lubatud ungari keele õppimisvõimaluste pärast.

Biofüüsika ja elektrofüsioloogia laboratooriumi juhendaja M. EPLER ning juhataja H. EPLER:

Külalised huvitusid laboratooriumi töö eesmärkidest, katsemeetoditest ning saadud eksperimentaalmaterjalide läbitöötamisest analoogarvutite abil.

Prof. Jeljutin tundis huvi originaalse aparatuuri töösse juurutamise ning sellega seotud finantsküsimuste vastu. Ta soovitas sõlmida mitte ainult väikese mahuga lepinguid üksikute aparaatide peale, vaid laiendada koostööd otseselt tootmist suunavate ministeeriumidega. Samuti lubas ta isiklikult juhtida NSVL Meditsiinitööstuse Ministeeriumi tähelepanu meie laboratooriumile.

TRÜ Teadusliku Raamatukogu fondide osakonna juhataja R. PARMAS:

Külalised Ungarist viibisid raamatukogus väga lühikest aega, tutvudes põhiliselt käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonnaga ning autograafide koguga. Eriti rõõmustas neid F. Liszti, S. Petõfi jt. kuulsate ungarlaste autograafide olemasolu.

Nn. Morgensterni hoidlas vaadeldi raamatukogus leiduvaid eesti vanimaid trükiseid.

Üllatuseks oli, et TRÜ Teaduslik Raamatukogu juba 1876. aastast alates vahetab publikatsioone Ungari ülikoolidega. Praegu käib vahetus 14 asutusega, nende hulgas on Ungari RV Teaduste Akadeemia, ülikoolid Budapestis, Szegedis, Debrecenis jm.

Märgiti ära raamatukogu kollektiivi noorus.

NSVL kõrgema ja kesk-erihariduse minister V. Jeljutin tutvus raamatukogu filiaaliga Vanemuise tänaval, tundis huvi uue hoone projekteerimise ning ehitustööde alguse tähtaja vastu.

Juttu oli vanemate raamatute fondist, mis sisaldab palju haruldusi ning on aktiivselt kasutatav nii kodumaa kui välismaa teadlaste poolt. Raamatukogu algaastatest peale on komplekteerimise printsiibid nii hästi läbi mõeldud, et vanemate raamatute fond annab ülevaate teaduste ajaloost.

Prof. Jeljutin lausus tunnustavaid sõnu raamatukogu töö kohta, mille maht olemasoleva tööjõu jaoks on küll liiga suur.

TRÜ rektor prof. F. KLEMENT ja EKP TRÜ Komitee sekretär dots. V. RUUS võtsid osa Tallinnas toimunud vabariigi kõrgemate koolide aktiivi nõupidamisest. Palusime neid refereerida prof. Jeljutini sealesitatud ettekannet kõrgema kooli ülesannetest.

● Milliseid küsimusi ettekandes käsitleti?

Suhteliselt lühike (selles mõttes traditsioonidevastane) ettekanne hõlmas õige mitmeid teadusliku töö, õppe- ning kasvatustöö küsimusi.

Teadusliku töö valdkonnas rõhutas minister erilist vajadust parandada teadlaste ettevalmistamist doktorantuuri kaudu. Jäi kõlama mõte, et iga teaduste kandidaat peaks katsuma jõudu doktoritööga.

Ülikoolides ei kasutata kaugeltki ära doktorantuuri astumiseks ettenähtud võimalusi. Need, kes on teaduslikus uurimistöös jõudnud vajalikule tasemele, peavad igal juhul saama võimaluse oma uurimistöö lõpetamiseks doktorantuuri kaudu.

Minister peatus ka aspirantide kaadri parema valiku ja aspirantide tööaja intensiivistamise vajadusel. Ei ole õige, kui ettenähtud aspirantuuriaja jooksul ei suudeta kandidaadiväitekirja lõpetada. Prof. Jeljutin tõi näiteid mitmete NSV Liidu instituutide kohta, kus kaitstakse ettenähtud ajal 60—70% dissertatsioonidest, mis seejuures on kõrgetasemelised.

Tuleb luua vajalikud töötingimused aspirantidele, nõuda neilt algusest peale tõsist tööd ning tõsta oluliselt juhendaja osa ja vastutust aspirandi valikul. Prof. Jeljutin tõi näite oma külaskäigult Kalifornia osariiki. Sealsetes kõrgemates õppeasutustes töötavad aspirandid 14 tundi päevas. USA teadlaste arvates on see täiesti normaalne koormus. Kes ei suuda elimineerida vähem tähtsat olulisema kasuks, kes ei suuda ega taha end jäägitult pühendada valitud eriala probleemidele, sellest ei saa teadlast.

Mis puutub teadusliku töö rentaablusse ning produktsiooni, siis ministri arvates on kõrgemas koolis tehtav uurimistöö majanduslikult efektiivsem kui uurimisinstituutides.

● Millistest probleemidest oli juttu seoses õppetööga?

Ettekandest jäi kõlama seisukoht, et ülikool ja kateedrid peaksid palju rohkem tegelema õppeprogrammide kohandamisega. Seda arvestades on NSVL Kesk- ja Kõrgema Hariduse Ministeerium jätnud ca 10% ettenähtud õppekursusest reservi, mida õppeasutused võivad oma äranägemisel kasutada mitmesuguste fakultatiivkursuste jaoks, et erialaseid teadmisi süvendada. Palju rohkem tuleb kateedritel teha metoodilist tööd õppeprogrammides olemasoleva dubleerimise vältimiseks ja selles osas teha ettepanekuid ka ministeeriumile.

Lubamatu on praktika, et loenguid loevad assistendid ning nooremad õppejõud. Kõrgemas õppeasutuses peaksid lugema vanemad õppejõud, eriti professorid. Viimased tegelevad pahatihti ainult teadusliku tööga, aspirantide juhendamisega ega võta osa praktilisest õpetööst. Samuti pakuvad mõned õppejõud üliõpilastele huvitavat ja sügavat ainult oma kitsama uurimisobjekti raames, vältides programmides ettenähtud ja üliõpilasi huvitavaid teadusala põhiprobleeme või siis puudutades neid pealiskaudselt.

Kaugõpet tuleb organiseerida neil aladel, kus see osutub kasulikuks. Kaugõppe ärakaotamisest ei saa juttugi olla, küll aga tema otstarbekamaks muutmisest ja teatavast piiramisest erialadel, kus ta annab ainuüksi formaalseid tulemusi.

Ülikooli vastuvõtul tuleb arvestada olemasolevat ühiskonna sotsiaal-poliitilist struktuuri ja laiendada vastuvõttu muude võrdsete võistlustingimuste alusel eriti maalt pärit olevate üliõpilaste arvel. Nende osatähtsus praeguses üliõpilaskontingendis on väike.

Õpeptöö metoodika osas märkis prof. Jeljutin selle täiustamise vajadust kõrgemas koolis ning eriti just esimeste kursuste osas. Ei ole tarvis karta keskkoolis kasutatavate meetodite rakendamist esimesel kursusel selleks, et üle minna kõrgema kooli metoodikale ja vastupidi, mõningate kõrgema kooli töövõtete rakendamist keskkoolis. Sel otstarbel võiks näiteks abituuriumile pidada ka loenguid ja korraldada seminare nagu ülikoolis.

Õppeplaanid tuleb koostada arvestusega, et iga viie aasta järel on teadus n.-ö. amortiseerunud. Võimalik, et on otstarbekam senist aparatuuri koormata maksimaalselt eriti üliõpilaskonna parema ettevalmistamise huvides ja alles järgmise stuudiumi jaoks töötada välja kardinaalselt muudetud plaanid.

Pearõhk tuleb asetada kõrge intellektiga inimeste ettevalmistamisele, sest kõrgemas koolis pole võimalik ette valmistada spetsialisti selle sõna ammendavas tähenduses. Järelikult peab kõrgema kooli lõpetama spetsialist, kes edaspidi oleks iseseisvalt võimeline omandama teaduse ja tehnika progressi saavutusi. Selles osas valitseb õppejõudude seas veel nn. utilitariseerimise tendents. Pahatihti nähakse ainult oma kitsast eriala ning ei arvestata erialade diferentseerumise kõrval ka nende lähenemist. Ei ole mõeldav saavutada silmapaistvaid tulemusi, kui ei osata eriala probleeme siduda teiste nn. kaaserialadega, rääkimata teaduslik-tehnilise progressi kiirusest.

Meil on vaja kõrgemas koolis ette valmistada mitte meistreid ja brigadire, vaid kõrge intellektuaalse tasemega inimesi. Sama kehtib ka ideelis-poliitilise kasvatustöö

(Järg 3. lk.)

Fotol: ENSV välisminister A. Green, NSVL kõrgema ja kesk-erihariduse minister prof. V. Jeljutin ja EKP TRÜ Komitee sekretär dots. V. Ruus.

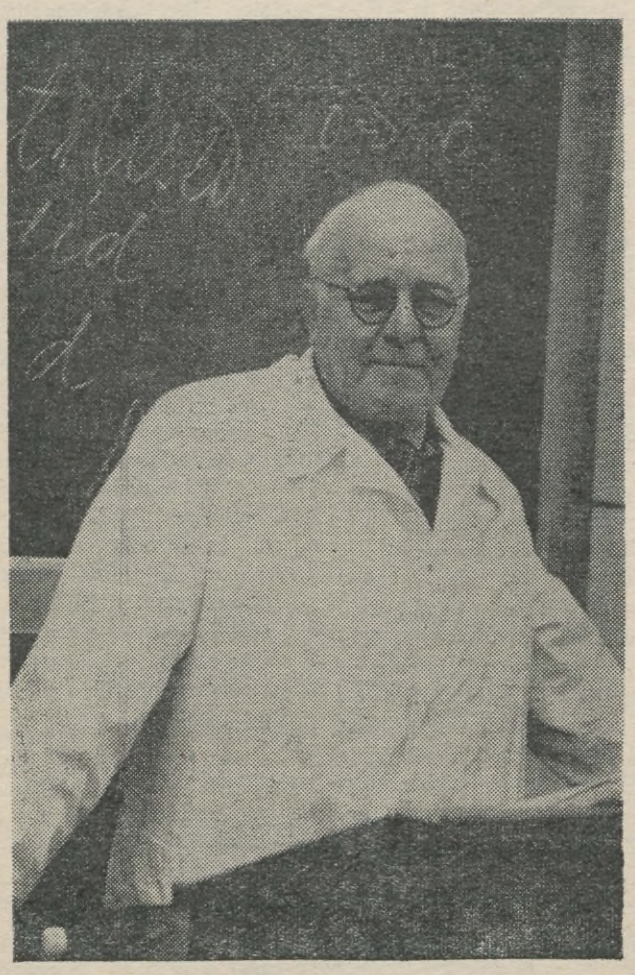
Prof. G. Kangro õnnitleb Ü. Lumistet

nõustus lahendada antiikajast püsinud probleem: missuguseid korrapäraseid hulknurki saab täpselt konstrueerida sirkli ja joonlauaga. Tol ajal oli tavaline, et filosoofiateaduskonna üliõpilane langetas oma otsuse ühe või teise eriala kasuks alles stuudiumi keskel, mitte nii nagu praegu, mil koolipingist tulnud noor peab oma valiku tegema juba ülikooli astumisel. Paraku sünnib Gaussi-taolisi võib-olla ainult üks sajandis, nii et meile peaks olema lubatav piirduda ka lihtsamate proovitöödega. Ka mul tuli eriala valida juba ülikooli astumisel, kuid teadurist teadlaseks saamisest hakkasin unistama alles siis, kui pärast kandidaaditöö kaitsmist selgus, et «püssirohtu» veel jätkub ja jutt «teaduse tippudest» on müüt. Tipp on seal, kust pole enam kuhugi minna, teaduses aga lahendamata probleemide ring üha kasvab. Küsimuse juurde tagasi tulles tahaksin rõhutada, et peamine on siiski tahe pamp nurisemata selga võtta ja astuda, aina astuda. Kui tahtmist pole, ei saa ka muust juttu tulla.

Mis on nn. matemaatiline mõtlemine? Kuidas seda koolis õpetada?

Vaevalt et on olemas spetsiaalset matemaatilist mõtlemist (kas on näiteks olemas nn. filoloogilist mõtlemist?) Asi on vahest probleemidele lähenemise viisis ning mõtleva isiku suuremas soodumuses läheneda just niiviisi ja mitte teisiti. Matemaatiku lähenemisviisi iseloomustab üldiste loogiliste seoste otsimine, analoogide avastamine eri nähtustes ja nende ühendamine uueks, kõrgema tasemega abstraktseks mõisteks, küllalt üldise ja paindliku keele (sümbolite ja valemite keele) kujundamine mitmete «analoogidega» ainevaldade ühtseks haaramiseks. On selge, et mõte ei saa areneda, kui teda mingil moel järjest ei fikseerita, kasvõi näiteks mällu talletuvate sõnade ja kujunditena. Matemaatiku lähenemist ainele iseloomustab püüe valada küllalt üldisi mõtteid kõige ökonoomsemasse vormi. Sageli kujundavad matemaatikud ise oma töös endale individuaalse keele, kasutades mõttekujundeid ja «kriipseldusi», millest nad esialgu ainult ise aru saavad, ja alles pärast probleemi lahendamist hakkavad arutlema, kuidas tulemusi kõigile või vähemalt erialakaaslastele arusaadavalt kirja panna. Kooliharidus saab kõige selle jaoks anda edasi varasemate põlvkondade töö kogemusi, juba avastatud tõsiasju, tugipunktideks mõttekonstruktsioonidele ja üldises kasutuses olevat «sõnavara» mõtete fikseerimiseks, samuti eeskujusid mõtete arendamiseks analoogilistel juhtudel. Filoloogile näib piisavat ainult «sõnavarast» ja sobivatest eeskujudest, tulevane matemaatik peab omandama selle kõik. Siit nähtub, mis peaks olema peamine üldhariduslikus koolis — mitte faktide ülikülluse, vaid just nn. matemaatilise keele õpetamine ja matemaatilise mõtlemise arendamine. See toimugu üha uute jõukohaste ülesannete püstitamise ja lahendusteni jõudmise teel võimalikult iseseisva tööga. On kord juba nii kujunenud, et seni on peetud kõige sobivamaks võtta ülesandeid aritmeetikast, algebrast, geomeetriast ja analüüsi

Professor G. Kingisepp 70-aastane

Tartu Riikliku Ülikooli farmakoloogia kateedri juhataja professor meditsiinidoktor Georg Jaani p. Kingisepp sündis 30. mail 1898. a. Kabala vallas Viljandimaal. Arsti kutse omandas ta Heidelbergi ülikooli lõpetamise järel 1927. a. Tartu Ülikoolis sooritas ta lõpueksamid 1930. a. ja doktorandi eksamid 1931. a. 1936. a. kaitses G. Kingisepp doktoriväitekirja ja 1938. a. omistati talle professori kutse. Alates sellest aastast on professor G. Kingisepp kuni tänapäevani olnud farmakoloogia kateedri juhataja.

Oma teaduslikku tegevust alustas G. Kingisepp 45 aastat tagasi üliõpilaspõlves. Esimese doktoridissertatsiooni kaitses G. Kingisepp juba 1927. a., lõpetades Heidelbergi ülikooli **doctor medicinae** kraadiga. Tartu Ülikoolis kaitses G. Kingisepp teist doktoriväitekirja.

Professor G. Kingisepp on vanim ja parim farmakoloogiaala spetsialist Eesti NSV-s. Oma farmakoloogilise ettevalmistuse on ta saanud mitmelt koolkonnalt, õppides ja töötades mitmete nimekate teadlaste juures. Üliõpilasena kuulas ta professorite H. Wielandi ja B. Behrensi loenguid farmakoloogia alal, 1934—35. a. viibis ta stipendiaadina kuulsa inglise farmakoloogi A. J. Clark'i juures Edinburghis ja 1937. a. professor L. Lendle juures Münsteris. Tema teaduslikku ettevalmistust süvendas ka aastaid kestnud viljakas koostöö Tartu Ülikooli farmakoloogia instituudi juhataja professor G. Barkaniga, kes on prof. G. Kingisepa eeskäija farmakoloogia kateedri juhataja kohal. Selline mitmekülgne ettevalmistus on kujundanud professor G. Kingisepast teadlase, kes läbinägeva kriitilise pilguga suhtub uurimistöösse, olles teaduslikult kaaluv ja tagasihoidlik järelduste tegemisel ning töö resultaatide hindamisel. Professor G. Kingisepalt on ilmunud üle 50 teadusliku töö.

Tema juhendamisel on valminud 4 teaduste kandidaadi dissertatsiooni ja üle 80 teadusliku töö tema õpilastelt ja kaastöölistelt. Prof. G. Kingisepa pedagoogiline töö on kestnud üle 38 aasta. Tänapäeval on rõhuv enamus Tartu Riikliku Ülikooli lõpetanud arstidest, stomatoloogidest ja farmatseutidest prof. Kingisepa õpilased. Tema loengud on elavad, huvitavad, kaasaegse teaduse tasemel ning peegeldavad suurt eruditsiooni ja armastust eksperimentaalse farmakoloogia vastu. G. Kingisepp on 2 eestikeelse farmakoloogiaõpiku autor.

Hinnatavat tööd on prof. G. Kingisepp teinud teaduse populariseerimise alal, olles palju aastaid ühingu «Teadus» tegevliige ja tervishoiu rahvaülikoolide lektor. Ta on kirjutanud hulgaliselt populaarteaduslikke artikleid ja tema sulest on ilmunud populaarteaduslikke brošüüre, peatükke «Tervishoiu käsiraamatule», artikleid Eesti Nõukogude Entsüklopeediale jne.

Prof. G. Kingisepp on aktiivne ka ühiskondlikul alal. Ta on Eesti Füsioloogia Seltsi asutajaliige. Käesoleval ajal ta on valitud Üleliidulise Farmakoloogide Seltsi juhatusse, ka on ta üleliidulise ajakirja «Фармакология и токсикология» redaktsiooninõukogu liige.

Prof. G. Kingiseppa iseloomustab sõbralik abivalmis suhtumine kolleegidesse ja täpsus ning kohusetundlikkus töös, mida ta on sisendanud ka oma õpilastesse ning töökaaslastesse.

Soovime juubilarile veel palju aastaid, tervist, õnne ja edu tema tegevuses.

Farmakoloogia kateedri
kollektiivi nimel
O. RAJAVEE

ELKNÜ TRÜ Komitees

● **27. mail korraldas ülikooli komsomolikomitee informatsioonikoosoleku, kus S. Endre, P. Vihalemm ja P. Kenkmann andsid ülevaate 22. mail Tallinnas toimunud vabariikliku komsomoliaktiivi nõupidamisest. Rahvusvahelist olukorda kommenteeris T. Alatalu. Lõpuks leidsid käsitlemist mõned ülikooli komsomoli- ja üliõpilaselu aktuaalsed probleemid.**

Niisugused informatsioonikoosolekud laiale aktiivile muudab ELKNÜ TRÜ Komitee regulaarseks.

● **ELKNÜ TRÜ Komitee juurde loodi mini-orgkomitee, kes hakkab ette valmistama Tartu IV üliõpilaspäevi, mis esialgse arvestuse kohaselt toimuvad k. a. oktoobrikuus. Orgkomitee esimeheks on noor, energiline ning julgete mõtetega mees «Rajacast» (ja bioloogiaosakonna komsomolisekretär) — Rein Tenson.**

NB! Kõikide ettepanekute ning soovitustega Tartu IV üliõpilaspäevade osas palutakse pöörduda kas suuliselt või kirjalikult ELKNÜ TRÜ Komitee poole. Väga teretulnud oleks ka mõttevahetus meie ajalehe kaudu.

● **Tähelepanuks osakondade sekretäridele! Tähtajaga 3. juuni k. a. peavad olema komsomolikomitees ankeedid algorganisatsiooni töö kohta.**

Tähelepanuks osakonnabüroode õppesektoreile!

Tähtajaga 5. juuni k. a. ootab ELKNÜ TRÜ Komitee õppesektor ankeete õppetöö analüüsi kohta (mis korraldati II, III ja IV (ravi V k.) ulatuses).

* * *

Arstiteaduskonna üliõpilane!

4.—8. juulil 1968. a. toimub Peipsi ääres (14 km Mustveest) vabariiklik keskkoolide kommunistlike noorte VI kokkutulek, kuhu vajatakse laagriarsti. Kui on soovi veeta 5 päeva kauni Peipsi rannal, palume endast märku anda ELKNÜ TRÜ Komiteesse.

Võistlustööd

(Algus lk. 1)

HENN EOMOIS (IV k.) töö eest «Elamute omandamine ja võõrandamine ostu-müügi lepingu järgi»,

REIN SAARMA (I k.) töö eest «Eesti kodanluse relvastatud organisatsioon «Kaitseliit»»,

URMAS EHASOO (I k.) ja TOOMAS KILLAK (I k.) töö eest «Kodanliku riigi majanduslik funktsioon»,

ANTS NOORMÄGI (I k.) töö eest «Kodanliku Eesti relvastatud jõud 1934.—40. aastatel».

II preemia said:

REIN SILLAR (I k.) töö eest «Relvastatud organisatsioon «Kaitseliit» Eesti kodanluse diktatuuri süsteemis».

III preemia said:

REIN BALDER (I k.) töö eest «Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogude Täitevkomitee 1940./41. a.».

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIA-TEADUSKOND

I preemia said:

ANU MILIUS (lõpetas 1967. a. dets. bioloogia-osak.) töö eest «Väetis- ja niiskusrežiimi mõju oksüdeerltud C_6C_1-aldehüüdide sisaldusele õunapuuvõrsetes seoses nende puitumisega»,

MALLE KRUUSMANN (lõpetas 1967. a. dets. bioloogia-osak.) töö eest «Ultravlolett-kiirte mõjust pagaripärmi biomassi produktsioonile ja β-fruktofuranosidaasi aktiivsusele»,

ANNE PULLISAAR (lõpetas 1967. a. dets. bioloogia-osak.) töö eest «Halljänese (Lepus europaeus pall.) ratsionaalse kasutamise alused Eesti NSV-s»,

ENE POPS (lõpetas 1967. a. juunis bioloogia-osakonna) töö eest «Tedre ökoloogiast ja arvukuse dünaamikast Eestis».

MATI RAHU (geograafia-osakonna V kursus) töö eest «Andmeid vähktõve levikust Eesti NSV-s».

TEOREETILISE FÜÜSIKA KATEEDER

I koha said:

HILJA IHER (Füüsika-Keemiat. VI kursus) töö eest «Kolmevalentsete haruldaste muldmetallide tsentrite arvutusi CaF_2 kristallides»,

KADRIN KERES (Füüsika-Keemiat. VI kursus) töö eest «μ-haarde tõenäosusest t-klasteriga tuumades»,

REIN LOIDE (Füüsika-Keemiat. VI kursus) töö eest «Relativistlikult invariantsed võrrandid kõrgemate spinide jaoks».

(Järgneb)

MÕNDA . . .

◀ (2. lk. järg)

kohta. On vaja inimesi, kes on ise võimelised poliitikat tegema ja oma eriala küsimusi lahendama nii kitsalt erialaselt kui ka teaduse organiseerimise mõttes. Utilitaristid näitavad kaasaegse teaduslik-tehnilise protsessi ning ühiskondlik-poliitilise tellimuse mittetundmist.

Üliõpilaste iseseisvuse tõstmiseks tuleb arukalt süvendada omavalitsuse elemente sedavõrd, kuivõrd üliõpilaste ühiskondlik aktiivsus võimaldab kaasa aidata õppe- ja kasvatustöö erialaste küsimuste paremale lahendamisele. Omavalitsuse käigus ei tule asendada eriala spetsialiste ega lahendada küsimusi, mis kuuluvad rektoraadi, parteiorganisatsiooni, valitsuse jne. kompetentsi ning käivad üliõpilaskonnale üle jõu.

● **Kas oli juttu ka materiaalse baasi parandamisest?**

Minister peatus põhiliselt õppeprotsessi tehnifitseerimisel. On vajalik, et igas ülikoolis vähemalt üks auditoorium oleks tehniliselt täiuslikult sisustatud. Siis on võimalik nende eeskujul õppeprotsessis rohkem tehnikat kasutada. Vajalik on tähtsamate loengute lindistamine, nii et üliõpilased saaksid neid pärast kuulata. Samuti tuleks võimaldada loengu käigus näidatud illustratiivsete materjalide hilisemat kasutamist. Eriti oluline on see kaugõppijate töö kergendamiseks.

Kirja pani LINDA KRUUSTEE

Monoliitsuse nimel

(Algus lk. 1)

Mõned aastad tagasi nurises kõrgemate koolide komsomoliaktiiv keskkoolidest kõrgematesse koolidesse tuleva «väga hea» iseloomustusega komsomoliaktivistide tegeliku nõrkuse üle. Viimastel aastatel on selles osas muutus toimunud. Näiteks anti möödunud aastal Tartu koolide autoriteetsemad komsomoliaktivistid kõrgematele koolidele üle «saatekirjaga» perfokaardi näol: Jaak Viller on praegu vene filoloogia I kurusel, Mare Talurist saab jurist, Silja Sahva (RSV ekspresident) õpib arstiteadust, Marrti Preem matemaatikat, Peili Villmann bioloogiat. Ka viljandlane Sirje Kiin, tallinlane Toomas Tromp jt. on end saanud juba kõrgema kooli ühiskondlikus töös näidata.

Väheseks on jäänud üliõpilaste kasutamine linna komsomoliaktiivi õpetamisel, ometi on paljude üliõpilaste teaduslikud tööd ÜTÜ koosolekutel huvipakkuvad ning rahvusvaheliste suhete lektorid ja mitmed tulevased noored spetsialistid-entusiastid komsomolitöö küsimustes on alati oodatud külalisteks nii koolide kui ka tööstuse komsomoliaktiivi hulgas.

Siin on meie enda initsiatiiv olnud lihtsalt väike. Pedagoogilise praktika ajal klassijuhatajatundides peaks tunda olema, et klassis on noor, kindlate huvide ja komsomolitöö praktikaga üliõpilane. Kaadriprobleemi osas me ei korda üldist fraasi — kõrgemad koolid peavad andma meile valmis komso-

(järg 4. lk.)

◀

sissejuhatavatest peatükkidest, kuid matemaatilise mõtlemisviisi üha uute vallutustega võib kaasneda hoopis uute ainevaldade tulek koolimatemaatikasse — sinnapoole igatahes asi liigub.

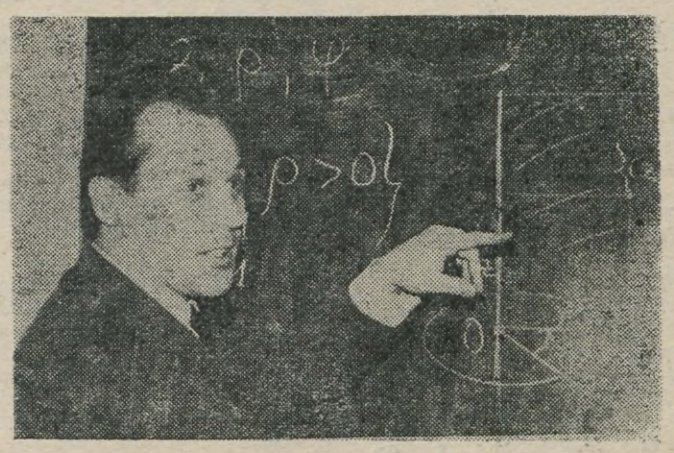
Lubage esitada ka mõned isiklikku laadi küsimused. Kas Teil on eriharrastusi?

Neid on olnud, kuid armutu ajapuudus on mitmed neist maha raputanud. Tudengina ja hiljemgi tegelesin sportliku võimlemisega, meestelauluga praeguses Tartu Akadeemilises Meeskooris (jõudsin teenelise liikme nimetuseni ja pean koori astumist esimesel kursusel üheks targaks teoks), purjetamisega(tuli läbi teha ka õine suplus paadi kiilul Peipsi põhjarannikul), rääkimata muidugi üldinimlikest raamatute lugemisest, muusika kuulamisest jms. Mõne huviala küüsist pole aga pääsenud tänaseni. Füüsilise puhkuse vormiks olen nüüd valinud rühmvõimlemise U. Sahva kuulsas «trupis», talvise suusatamise Mustametsal ja suvise ujumise siinseal. Vaimseks puhkuseks on tegelemine teaduse ajalooga. See harrastus on küll aeg-ajalt omandanud isegi uurimusliku iseloomu ja andnud tööde nimestikku rea publikatsioone, viimasena näiteks ülevaate matemaatika ajaloost Tartu ülikoolis koguteose «История отечественной математики» I köitesse. Siin leiab osaliselt rahuldamist ka kollektsioneerimiskirg — talletan fakte teaduse, eeskätt eriala ajaloost.

Kas Teil on oma elus midagi kahetseda?

Kahetseda saab nähtavasti seda, mille seadmine-muutmine oleks olnud enda võimuses. Midagi mainimisväärset praegu küll meelde ei tule. Küll olen end mõnikord tabanud mõttelt, et kooli- ja noorukiaeg oleks võinud mööduda lahedamates tingimustes. Olid ju siis fašistlik okupatsioon ja sõjajärgne raske aeg isata jäänud peres. Oli tahtmine klaverit õppida — ei saanud, tuli isu tegelda riistvõimlemisega — polnud jäänud õigeid vahendeid kooli ega mujalegi (olin tollal Vändra koolipoiss). Kuid ega enesearendamine seepärast ära jäänud: tuli sedavõrd rohkem lugeda, piirduda pillipuhumisega kultuurimaja orkestris, pallilöömisega kooli võrkpallimeeskonnas. Põnev aeg oli. 1946. a. suvel spordiinstruktorite laagris Võrus juubeldasime, kui kesisele toiduportsjonile lisandus munapulbrist keedetud kuhjake väikesel taldrikul. Kui 1947. a. sügisel Tartusse tulin, olin Tiigi «intri» esimesi asukaid, koristasime remondiprahti ja oktoobri algul olime üliõnnelikud oma külmas «saalis». Esimene aastavahetus suurkoolis oli jälle sündmuseks: kaotati tšekisüsteem ja nii sai ka vaene tudeng ülikooli abimajandi «porgandilobilt» liharoale.

Nende tagasimõtetega on kaasnenud mõte — ei tea, milleks see kõik hea oli. Igatahes on elu näidanud, et selle põlvkonna noortel on valdavas enamuses jätkunud töökust ja sihikindlust edasisammumiseks valitud alal. Näiteks on minu kursusekaaslastest peaaegu kõik juba ammu jõudnud kandidaadikraadini ja on praegu oma erialal juhtpositsioonidel meie vabariigi teaduse organisatsioonis.

Kas hindate pedagoogitööd kõrgemas koolis või peate seda kurvaks paratamatuseks?

Vastuseks sean oma senise elukäigu. Kas praeguse matemaatikute põua ajal poleks olnud võimalusi soovi korral asuda tööle kohal, kus pedagoogilist tööd ei oleks. Soovin ainult, et pedagoogitöö rõõmude pool alati kaaluks üles murede poole. Enamasti on see tudengite teha.

Kui oleks Teie teha, kas Te muudaksite siis midagi ülikooli korralduses?

Kui lubate, siis sellele küsimusele jätan vastamata, kuigi pikemalt järele mõeldes üht-teist öelda muidugi leiaks. Vaevalt, et ühe juhusliku inimese juhuslikult öeldud mõtted asjale suureks kasuks oleksid. Elame ju TTO ajajärgul.

Külalised LEEDUST

Möödunud nädalal olid meie majandusteadlastel külas Vilniuse Riikliku Ülikooli Majandusteaduskonna õppejõud eesotsas majandusteaduse doktori prof. A. Žilenasega. Koos Tartu kolleegidega külastati meie kodulinna vaatamisväärsusi, oldi vastuvõtul rektori prof. F. Klementi juures, käidi Käärikul. Suurem osa ajast kulutati aga omavahelisteks vestlusteks. Arutelu objektiks oli õppe-metoodiline töö, diplomitööde temaatika ja nende kaitsmine, üliõpilaste iseseisev töö.

Vilniuse Riikliku Ülikooli Majandusteaduskond on seal suurim. Teaduskonna päevases, õhtuses ja kaugõppeosakonnas õpib ligi 4000 üliõpilast. Õppejõude töötab teaduskonnas üle 100. Et ka neil valitseb suur ruumikitsikus, siis alustatakse ülikooli väljaehitamist Majandusteaduskonna hoone püstitamisega. Konkreetsed eeltööd selles osas juba käivad.

Positiivselt märkisid Leedu kolleegid meie praktikat diplomitööde osas. Et neil on palju lõpetajaid ning raskusi diplomitööde juhendamisega, siis sooritab suurem osa lõpetajaist riigieksamid. Diplomitöid teevad põhiliselt kaugõppe üliõpilased. Praegust olukorda ei pea aga Vilniuse ülikooli õppejõud normaalseks ning nemadki püüdlevad selle poole, et võimalikult kõik lõpetajad teeksid diplomitöö. Külalised kiitsid heaks ka meie diplomitööde temaatika ja praktika, et üks eksemplar diplomitööst saadetakse ettevõttesse või asutusse, mille kohta töö on kirjutatud.

Erinevalt meist on Vilniuse Riiklikus Ülikoolis ühiskonnateaduste kateedrid allutatud mingile teaduskonnale. Nii on Majandusteaduskonna koosseisus poliitilise ökonoomia ja teadusliku kommunismi aluste kateedrid. Eelolevast sügisest alates jaotatakse esimene neist kaheks: üks hakkab teenindama Majandusteaduskonda, teine ülejäänud teaduskondade üliõpilasi. Kuid ka telne, vastavalt praegusele plaanile, jääb ikkagi Majandusteaduskonna koosseisu. Leedu kolleegide arvates seob nende süsteem ühiskonnateadlasi paremini üliõpilastega ja üldse kogu ülikooli eluga.

Leedu ülikoolis eksisteerib juba aastaid üliõpilaskandidaatide staatuut. Praktika on ennast õigustanud ja praegu nad jätavad neile kohtadele isegi kümneid inimesi. See avaldab positiivset mõju kogu õppetöö organiseerimisele I kursusel.

Palju juttu oli õppejõudude töö organiseerimisest ja planeerimisest. Ka Leedu kolleegid leidsid, et seaduses ettenähtud tööajaga ei tule välja. Nagu rääkis nende ametiühingu büroo esimees, on neil praegu teravalt päevakorras õppejõu tööaja reguleerimine (töötatakse välja norme, palju aega kulub loengu või praktikumi ettevalmistamiseks, kuidas arvestada aega praktika juhendamisel). Ametiühing pöörab palju tähelepanu ka õppejõudude puhkuseaja paremale organiseerimisele, kuid selles osas oli neil ka meie kogemustest mõndagi kõrva taha panna (pühapäevased sõidud talvel Käärikule).

Elavalt kulgesid vestlused erialade õppejõudude vahel. Järjekordne kogemuste vahetamine oli kasulik mõlemale poolele.

V. KRINAL,
TRÜ raamatupidamise kateedri juhataja

Üleaedsete pool

TRÜ ALMAVÜ EKSKURSIOONIST LEETU

Käesoleval kevadel sündus juba traditsiooniliseks saanud TRÜ ALMAVÜ ekskursioon kahe bussiga Lätisse ja Leetu. Osavõtjateks olid seekord geograafid, geoloogid ja tulevased arstid. Sõit läks Haanja ja Aluksne kaudu Kesk-Lätisse. Ja mida kaugemale Tartust jõuti, seda suuremaid erinevusi hakkas silma kevadises looduses. Kui Põhja-Lätis võisime näha vaid toomingaid õitsemas, siis Kesk-Lätis õitsesid 9. mail juba kirsid. **Cesvaines** imetleti Lätimaa üht omapärasemat ja ilusamat maakivist ehitatud lossi. Praegu töötab selles segastiilis ehitatud hoones internaatkeskkool.

Madona-Rezekne vahemikus läbiti Lubani järve ümbritsev **Ida-Läti madalik.** Tänu tihedale kuivenduskraavide võrgule on endisest soostunud ja liigvee all kannatanud tasandikust juba suurem osa üles haritud. Edasine marsruut **Rezeknest** lõuna poole Kraslava suunas viis meid kuulsale **Latgale järvedemaale.** Siinset järvederohkust imetleti üldtuntud **Päikesemäelt** (Sauleskaln 211 m merepinnast). Kui meil oli mäe otsast võimalik loendada vaid 12—13 järve helki, siis hea nähtavuse korral pidi see arv olema poole suurem. Alla mäe jalamile jäi kaunitar **Dridza** — sügavaim Baltimaade järvedest (sügavus 66 m). Järvele lisab vaheldust veel 8 saart. Päikesemäe järvepoolsel nõlval käis ehitustöö — rajati tulevase turismikomplekti esimest korpust. Isegi asfalttee oli siin juba osaliselt valminud.

Ida-Läti suurimas tööstuslinnas **Daugavpilsis** peatuti 9. mai õhtul. Läbisõidul tutvuti põgusalt linna endiste kindlustustega, millest osa leidis hiljem kasutamist vanglana. Selles istus 4 aastat (1827—1831) ka Avinurmest pärit dekabrist **Wilhelm Küchelbecker.** August Kitzbergi kaudu tuttavaks saanud Kalkūni linnaosa kannab tänapäeval **Griva** nime. Kodanliku Läti päevil elas Grivas suhteliselt palju poolakaid.

Esimesed kilomeetrid Leedumaa pinda mõõdeti **Zarasaist** läbisõidul. Imetleti õhtuvidevikku mattunud Zarasai järve maalilisust ning kujutleti mõttes kohaliku Tasuja — Marite Melnikaite aegseid õiseid julgeid retki fašistide vastu 1944. a. suvel.

Järgmise hommikupoole oodatumaks sündmuseks oli **Vilnius** ja **Rohelised järved** selle lähistel. Tingituna ajanappusest tuli Roheliste järvede vaatamisel piirduda vaid järvedegrupi suurima — Ristirüütli järvega. Teised jäävad asfaldilindist kaugemale ning seetõttu ka enamikule meist (s. o. tavalistest ekskursantidest, kelledel on alati kiirus taga) nägemata.

Vilniusega tutvuti nii maapeal kui üleval (Gediminase tornis). Linn oli täies õiteehtes — lisaks kirssidele õitsesid siin ka õunapuud ja kastanid. Õitsele olid puhkemas sirelid. Oli suviselt soe.

Vilniusest jätkus teekond **Trakai** suunas. Haruldane vaade siinsele saarterohkele **Galve** järvele avanes ülevalt lossitornist (vt. foto). See Leedu suurvürst Vytautase poolt 15. sajandi algul järve saarele ehitatud linnus on põhilises osas restaureeritud ning leiab turistide poolt väga elavat külastamist (ületab selles osas tõenäoliselt meie Suure Munamäe). **Vana-Trakais** äratas tähelepanu omapärase välimusega kohalik kirik (kiriku ühes otsas kerkib 4 peenikest torni ühes reas).

Ekskursiooni kõige lõunapoolsemaks punktiks oli **Pirciupis** oma leinavat ema kujutava skulptuuriga. Selle üksiku **Dzukva metsaküla** põletasid 1944. a. suvel maha saksa fašistid. Kokku hukkus Pirciupise tragöödias 117 inimest. Kõigi hukkunute nimed on raiutud kuju lähedale paeplaatidest laotud seinale. Siinne sein sarnaneb Tartu tankitõrjekraavi omale, kuid on sellest varem püstitatud.

Tagasiteel läbiti Lõuna-Leedu perspektiivikaim tööstuslinn **Alytus** ning nauditi ilusaid vaateid Neemeni orule. Bussijuhi omavoliline roolipööre määras ekskursioonirahva saatuse **Birštonas** kuurordi lähistel, viies tervisevee-janused Neemeni vastaskaldale tulevase turismibaasi juurde. Et üle jõe viiva rippsilla tegemisega ei oldud veel alustatud, siis kujunes välja olukord, et loodetud mineraalvee asemel oli võimalus nuusutada vaid selle lõhna üle 100 meetri laiuse Neemeni (Birštonase kohal annab tunda juba Kaunase veehoidla paisutus).

Vaade Trakai lossitornist maalilisele Galve järvele.

Viimase ekskursioonipäeva hommikupoolel tutvuti (naispere poolt põhjalikult) Kaunase «majandusgeograafiaga». Linnast lahkumisel käidi **IX fordis.** Tingituna pikemast peatusest Kaunases jäi tagasisõidul nägemata tuulik-restoran Seduvas ning Salaspilsi koonduslaagri ohvrite mälestuseks püstitatud monumentide ansambel. Reisimuljetest küllastatuina jõuti Tartu tagasi.

J. KALA

Tartu tudengid Inglise kuningriigis

(Algus TRÜ nr. 11, 12)

Mis tantsu puutub, siis seda teeb iga inglane vastavalt oma temperamendile, vähemalt noor inglane. Tantsitakse kõiki mõeldavaid «distantstantse», kõige erinevamas vaimus ja tempos. Foksi, valssi jt. meil populaarseid «lähitantse» seal näha ei õnnestunudki — öeldi, et neid tantsitakse kinnistes tantsuklubides.

Odavaks lõbustuspaigaks on phonograph discotheque, lihtne ööklubi, kus luidlõikav muusika tungib välja laest, grammofoni külge ühendatud võimendusmehhanismist. Lagi aga on madal — katsu või käegal Ainsaks kosutuseks on õlu, mida pakub paljasjalgne minikleidis nooruke ettekandja. Ruumis on hämar. Oma funktsioonilt meenutab selline meelahutuspaik meie lahtisi peoõhtuid.

Hoopis teisest ooperist on aga nende kinnised peod. Suur saal. Ühes otsas mängib eeskujulik kitarristide orkester. Ansambel on hambuni tehnifitseeritud, meenutab hiiglasliku tehase juhtimispulti, millel korraga töötab mitu operaatorit. Kogu saali valgustus sõltub löökriistadel mängijast — tema lülitab rütmiliselt punaseid, siniseid, kollaseid, rohelisi laternaid, mis üle saali laiali on jaotatud ja mis ainult seniks süttivad kuni ta oma sõrme vastaval klahvil hoiab. Kui ta koos oma kaaslastega lõpetab, valitseb ümberringi pilkane pimedus — ja vaikus.

Siis aga plahvatab saali teises otsas mängima teine «brigaad». Kõik nad on üleni karva kasvanud. Kui hetkeks süttib mõni lambike orkestri läheduses, välgatavad karvade vahelt kitarristide silmad. Jalas on neil viimase piirini ärakantud teksased, seljas kulunud kirjud särgid, millele langevad juuksed ja habe. Võimendus on hiiglaslik, valgustus — katkendlik...

Käisime ka parlamendihooneis. Alamkojas on saadikuile 330 istekohta, liikmeid on kojas aga kaks korda enam. Sellega loodavad inglased parlamendi klubilist õhkkonda säilitada mis, nagu seal öeldi, Winston Churchilli järgi pidavat poliitikategemisele soodsalt mõjuma. Tublisti vigasaanud parlamendihooneid rekonstrueeriti pärast viimast sõda, saadikute istekohti aga ei lisatud.

Soovi korral oleks võinud alamkojas puutuda ka peaministri istekohta, istuda aga turist seal ei või, eriti mitte lordide kojas, kus sihvakas politseinik «pühapäevaliste» järele valvab.

Meie giid oli muheda olemisega mees, jättis millegipärast monarhisti mulje. Ta rääkis pidevalt ühest ruumist teise liikudes, millise hea elamuse talle oli valmistanud reis Nõukogude Liitu ning tuletas aeg-ajalt uhkusega oma nappi venekeelset sõnavara meelde.

Valitsusest räägivad inglise tudengid tihti üleolevalt-hooletul toonil — umbes nii, nagu meil vahel majavalitsusest kõneldakse. Selles mõttes on neil oma eeskujuandev osa kodanluse pahe lahkamisel.

Üllatavalt lihtne oli oma suuruses Westminster Abbey — inglaste pühamu ja suurmeeste viimne puhkepaik.

Kui eelnenud neljateistkümnel veebruaripäeval püsis meie ümber päikseline kevadilm või oli lihtsalt pilves, siis viimasel, ärasõidupäeval langes Londonile uduvine. See tundus juba viisakuse tipuna. Ees oli aga mõnetunnine lend koduste hangede poole.

T. VELLISTE

Monoliitsuse nimel

(3. lk. järg)

molitöötajaid. Kui saaksime igal aastal **ühe** palgalise komsomolitöötaja, oleks üsna kindel, et sellele inimesele suudame tööd pakkuda linnakomitees. On ju selge, et spetsialist ei saagi 5—10 aastaks jääda linnakomiteesse, aga paar aastat juhtivat komsomolitööd annaks kahtlemata hea ettevalmistuse edaspidiseks edukaks tööks ükskõik millisel alal.

Üliõpilaste osa linna komsomoliorganisatsioonis, kolme noorsookategooria koostöö ja vastastikused sidemed vajavad veel läbimõtlemist. Võib-olla isegi sõnavõtmist «Tartu Riikliku Ülikooli» veergudel! Üks on ainult selge kõigile — **koostöö on vajalik, on kasulik, on hea meie edaspidise töö ja tuleviku huvides, sest KÕRGEMATE KOOLIDE komsomoliorganisatsioonid peavad kujunema komsomolitöö teoreetilise ja poliitilise töö kooliks, et kõrgema kooli lõpetanu oleks oma tulevasel töökohal nii komsomolitöö teoreetiliste kui ka praktiliste kogemustega spetsialist.**

(ELKNÜ Tartu Linnaorganisatsiooni XVI konverentsi otsusest)

M. REINFELT,
ELKNÜ Tartu Linnakomitee
I sekretär

Uut teatmekirjandust

Библиография изданий Академии наук СССР. Ежегодник. Том X. Издания, вышедшие из печати в 1965 г. Ленинград 1967. (1066 lk.)

Университет дружбы народов имени Патриса Лумумбы. Справочник. Москва 1967. (250 lk.)

Г. А. Шпажников. **Религии стран Африки.** Справочник с картами. Москва 1967. (210 lk.)

Экономические отношения СССР с зарубежными странами 1917—1967. Москва 1967. (302 lk.)

Герхард О. У. Кремп. **Палинологическая энциклопедия.** Пер. с англ. Москва 1967. (411 lk.)

О. М. Полетико и А. П. Мишенкова. **Декоративные травянистые растения открытого грунта.** Справочник по номенклатуре родов и видов. Ленинград 1967. (207 lk.)

* * *

Tänase ajalehenumbri kujundas žurnalistika eriharu III k. üliõpilane P. Malmik.

ÕIENDUS

Meie ajalehe eelmise numbri sõnumis «Kõrged külalised TRÜ-s» lugeda I veeru 9. reast «...kõrgema hariduse ministeeriumi välissuhete osakonna juhataja...»

Vast. toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 3387. MB 04540.

AR
Fr. R. Kreutzwaldi nim.
Eesti NSV Riikl.
Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinegem!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 19 (704) Reedel, 7. juunil 1968 XXII aastakäik

EKSAMITE AEG ON JÄLLE KÄES

Ametlikult algab sessioon alles täna, kuid paljudel on juba päris mitu eksamit seljataga. Eriti raske aeg on Arstiteaduskonna VI kursuse rahval, kelle sessioon algas juba mais. Noorema kursuse tudengi paneb üksnes mõte viiest riigieksamist, mis peatsetel arstidel sooritada tuleb, hirmunult ja ühtlasi aukartlikult pead raputama. Ometi on arstid oma eksamitega päris hästi hakkama saanud, seda eriti erialaainete osas. Filosoofia on seni veidi halvemini läinud — 15 «viit», 19 «nelja» ja 8 «kolme». Juba kolm «viit» on Helle-Mai Lainojal, Tiiu Tuhal, Andrus Ellamaal jt.

Eksameid teevad ette paljud ehitusmalevasse sõitjad. 4. juunil sattusime sellises vaikses ja aukartustäratavas kohas, nagu seda on rektoraat, imelikku saginasse. Õpetatud Nõukogu saalis kontrollis õppeprorektor K. Püss II kursuse juristide teadmisi haldusõigusest. Pidavat halvasti minema. Küllap on siin põhjuseks see, et sellise raske eksami ees oli liiga vähe aega, ja ka see, et aasta jooksul ei olnud selles aines ei arvestust ega ühtegi kontrolltööd. Tudengite arvates peaks haldusest koguni kaks eksamit olema — üks üld- ja teine eriosa kohta.

Sellega meie esimene eksamite ülevaade piirdubki.

Soovime tudengitele «kõva kukkumist» ja õppejõududele kannatlikkust ning visadust.

K. LUKS
O. AAVEL

SUVIKEVADINE

Aega on sellepärast nii vähe, et kõik koledasti kiirustavad.

Mõnikord oled nii tõsine, et ma ei julgegi läheneda. Sa süvened loetavasse või mõtled, Sa otsid eesmärgile lähenemist ja Su eesmärgiks on Looming. Kõik, mis Sa teed, peab saama lõpuni tehtud ja kasu olgu sest ka. Kui mitte Sulle, siis tulevikule. Seepärast Sa ruttad ja seepärast oled mulle kallis, sest selline rutt ei lase ka minul paigale pidama jääda.

* * *

**Vaatan Su silmadesse
nii vargsi, et Sa alles hiljem märkad,
kui tore mõnu see oli.**

Su käed mu pihkudes, ma tean, on tugevad, kui seda vajatakse. Ometi hoian neid nagu värisevaid linde. Ja kui Sa nüüd veel natuke naeratad, siis haaraksin Su sülle ja kannaksin kasvõi Munamäe torni, et Sinule maad ja Sind maale näidata. Kaunid olete mõlemad.

* * *

**Niikuinii ei saa me kunagi teada,
milline me eluhetkedest on kõige suurem.**

Milline peab olema ideaalne inimene? Ühte omadust tean kindlasti. Mõtlema peab ta! Mõtlema enese ueeks ja elu edasi. Tardumine on nagu aeglane surm. «Hullu maailma hull tolmupühkija,» ütles Phaethon. Aga kui tolmu ei pühita, võib sellest lämbuda.

* * *

**Mõnd ilu, hämmastavalt peent ja kurba
hing leiab, ilma et ta üldse otsiks.**

Inimesed ei oska puhata, vähemalt enamik neist mitte. Igal meist peaks olema Väike Prints oma heliseva naeruga. Kui naerad, annad end tervikuna naerule, kui kuulad muusikat, oled ise muusika. Kui kõnnid metsas, olgu see Sulle jäägitu ühtesulamine looduse hingega. Ja see, mis Sinus on loomulik, on tavaliselt Sinu parim omadus.

**Kohustuse nimel kannatada,
vajaduse nimel vabaneda,
elu kõikvõimsuse nimel,
armastuse nimel, mis ei talu tardumust,
anun Sind
ära tee lapsele oma hinges haiget.**

K. L.

Neljas üleliiduline

skandinavistide konverents peeti eelmisel nädalal Petrozavodskis. Ülikool oli seal esindatud 13 inimesega.

Töötati viies sektsioonis — ajaloo, arheoloogia ja etnograafia, XX sajandi ajaloo, kaasaja majanduslike ja poliitiliste probleemide, keele ning kirjandusteaduste sektsioonis. Ettekandeid oli kokku 120.

Plenaaristungil esines meie ülikooli inimestest «Skandinaavia kogumiku» toimetaja, NSV Liidu ajaloo kateedri professor Hilda Moosberg ülevaatega kogumiku toimetuskolleegiumi tööst. Üldajaloo kateedri dotsent Helmut Piirimäe rääkis erinevate Lääne-Euroopa maade osatähtsusest Baltimaade linnade kaubanduses XVII sajandil. Viimast peeti teenitult üheks kõrgetasemelisemaks ettekandeks kogu konverentsil. Keelesektsioonis paistis silma, et uurijate erilise soosingu on pälvinud islandi ja taani keel, vähem norra ja veel vähem rootsi keel. Meelde jäi leningradlase A. Libermani esitatud «Islandi prosoodilise süsteemi ajaloost» ja, mõistagi, oli huvitav kuulata Nõukogude Liidu üht väljapaistvamat skandinaavia keelte spetsialisti prof. M. Steblin-Kamenskit.

Vabal päeval viidi konverentsi külalised Kiži saar-muuseumile.

Mõnel meist õnnestus näha kohalikus soome teatris «Vanemuise» lavastaja E. Kaidu töövilja — J. Smuuli «Kihnu Jõnni», mille kandis üle televisioon.

Et järgmine konverents otsustati juba tuleval aastal ära pidada, siis ongi meie skandinavistidel paras aeg hakata selleks valmistuma.

J. SOONTAK

Aruande- ja valimiskoosolekud parteiorganisatsioonides

Seati sihte uueks õppeaastaks

21. mail kogunesid Ajaloo-Keeleteaduskonna kommunistid TRÜ Nõukogu saali, et teha kokkuvõte oma parteiorganisatsiooni aastasest tööst ja kavandada uusi sihte edasiseks. Nii parteibüroo aruandes kui sellele järgnenud sõnavõttudes tõusis tulipunkti ideoloogiline kasvatustöö. See on ka arusaadav, sest mitte kunagi varem pole ideoloogiline võitlus rahvusvahelisel areenil olnud teravam kui tänapäeval.

Ideelis-poliitilise enesetäiendamise alal on teaduskonna parteiorganisatsioonil mitmeid saavutusi, aga kahjuks ka puudujääke. Seitse filosoofilist seminari töötasid mõnevõrra regulaarsemalt ja sisukamalt kui eelmisel aastal. Väärikalt tähistasid Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäeva ajalooosakonna kommunistid, eesotsas K. Siilivase, H. Moosbergi, L. Eringsoni, J. Raidi ja teistega, kes esinesid korduvalt nii trükisõnas kui otse töötajate ees. Aktiivselt võtsid loengulisest tööst osa ka pedagoogika ja psühholoogia kateedrite kommunistid. Filoloogide-kommunistide loengulise tööga aga ei saa jääda rahule.

Mõni aasta tagasi kadusid teaduskonna parteiorganisatsiooni tööpraktikast üliõpilastele määratud poliitinformatsioonid. Neid kritiseeriti tol ajal täie õigusega just iganenud vormi pärast, sest vanade ajalehematerjalide pealiskaudset referreeringut üliõpilased tõesti ei vajanud. Kahjuks hüljati koos aegunud vormiga ka vajalik sisu. Meie noored peavad olema hästi informeeritud kaasaegse elu sõlmprobleemidest, peavad oskama anda sündmustele õigeid hinnanguid ja vastavalt sellele kujundama oma suhtumist. Selle eesmärgi saavutamiseks otsustati astuda samme üliõpilaste poliitilise informeerituse edasiseks parandamiseks ning otsida vorme, mis võimaldaksid vajaliku informatsiooni kiiret ja kõrgetasemelist edasiandmist kõigis üliõpilaskollektiivides.

Parteikoosolek rõhutas, et teaduskonna üliõpilaste rõhuva enamiku poliitiline hoiak on õige, NLKP poliitikat mõistev ja toetav. Kuid praegune keeruline rahvusvaheline olukord seab ideoloogilisele tööle kõrgendatud nõudeid ja seda peab uus parteibüroo hoolikalt silmas pidama. Parteiorganisatsiooni tihedatest sidemetest üliõpilaskonnaga annab tunnistust tõsiasi, et aastast aastasse on suurenenud üliõpilaste-partei liikmekandidaatide hulk. Tunnustuseks teaduskonna parteiorganisatsioonile on ka see, et TRÜ komsomoliorganisatsiooni etteotsa valiti noored kommunistid S. Endre ja P. Vihalemm.

Parteibüroo juures tegutsenud teadusliku töö komisjon (esimees prof. J. Konks) jälgis tähelepanelikult aspirantide tööd, püüdes jõuda selgusele nendes asjaoludes, mis takistavad õigeaegset väitekirjade lõpetamist ja kaitsmist. Komisjon jõudis järeldusele, et aspirantuuri töö sisuliseks parandamiseks on vaja:

1) luua selline olukord, et aspirantuuri ajal jääks sooritada üksnes põhiaine eksam, nii et kogu ülejäänud aeg võiks kuuluda dissertatsioonile;

2) teha senisest tugevamat selektsiooni aspirantuuri astujate hulgas, et kindlustada kõige võimekamate noorte pääs teaduse juurde;

3) parandada aspirantide juhendamist, nii et oleks tegemist tõepoolest sisulise juhendamisega, mitte aga ainult vormi täitmisega.

Aruandeperioodil töötas teaduskonnas esmakordselt 6 parteigruppi. Elu kinnitas selle muudatuse otstarbekust, sest parteitöö osakondades ja kateedrites muutus operatiivsemaks ja asjaajamine lihtsamaks. Soovida jättis aga mõnede kommunistide parteiline distsipliin, seda just parteikoosolekutest osavõtu ja liikmemaksude tasumise osas. Torkab silma, et teaduskonna kollektiiv on nii üliõpilaste kui õppejõudude osas igasuguste koosolekutega ja koosistumistega üle küllastatud, nii et iga järjekordse kokkutulemise korraldamine nõuab tõsist organisatoorset eeltööd. Ilmselt on see tingitud küllaltki pingelistest õpperplaanidest, mis ei jäta inimestele piisavalt aega tegelda ühiskondlike üritustega. Sellele vaatamata õnnestus teaduskonna parteiorganisatsioonil suures osas realiseerida eelmise aasta aruande- ja valimiskoosoleku otsus, mis nõudis senisest enama tähelepanu osutamist kõrgema kooli pedagoogikale. Endiselt on teaduskonna üliõpilaskond tubli massilistest kehakultuuriüritustest osavõtu alal. Kommunist L. Atspooli juhtimisel võideti juba mitmendat aastat järjest esikoht TRÜ teaduskondade vahelises võistluses.

Vastuvõetud otsuses rõhutatakse, et parteiorganisatsiooni peaülesandeks jääb eeloleval õppeaastal ideoloogilise töö edasine tõhustamine. Teadusliku töö komisjonil tuleb astuda samme selleks, et õppejõudude teadusliku uurimistöö grupid asuksid senisest intensiivsemalt tööle. Samuti peeti vajalikuks teha ettepanekuid TRÜ kirjastusplaani mõningaks korrigeerimiseks, et meie vana ülikooli teadlased saaksid väärikalt osa võtta 1970. a. Tallinnas toimuvast fennougristide ülemaailmsest konverentsist. Parteigruppidelt nõutakse suurema tähelepanu pööramist võimekate kandidatuuride leidmiseks aspirantuuri tarvis.

Uude parteibüroosse valiti seltsimehed J. Konks, L. Loone, A. Lunge, S. Maasik, J. Orn, Ü. Parbus ja E. Rahi. Parteibüroo valis uueks sekretäriks professori kt. ajaloodoktor Leida Loone.

H. PALAMETS

Võistlustööd

ARSTITEADUSKOND

I koha said:

LEMBIT MEHILANE (Arstit. VI k.) töö eest «О влиянии амитриптилина, амизила и аминазина на поведенческие реакции, вызванные электрическим раздражением мозга»,

ANDRES ELLAMAA (Arstit. VI k.) ja ENNA ROOLAID (Arstit. V k.) töö eest «Etimisooli toime inimesele»,

VLADIMIR ELLERVEE, JUTA NOOR, IMBI TOSS (Arstit. VI k.), IVI PALM (Arstit. V k.), MARE MUDDI (IV k.) töö eest «Kõhuaordi plastikast kombineeritud homo-allo-proteesidega»,

ARKADI MICHELSON (IV k.) töö eest «Течение ассоциативных процессов у здоровых лиц и больных хронической широфренией»,

LUULE KALDMA, KADRI REBANE, AINO TALUR (VI k.) töö eest «Välise hingamise muutustest latentse kardiovaskulaarse puudulikkusega haigetel»,

LEIDA TAMM (V k.) ja ANN MURD (IV k.) töö eest «Skisofreenia remissiooni stabiilsusest»,

EHA LODU, HELBE NUTT (VI k.) ja HELVI RAMMUL (III k.) töö eest «Negatiivsete ja positiivsete elektroaerosoolide toime vere elektrolüütidele ja vereplasma valkudega seotud katehholamiinidele»,

ENE JENTS ja RUTT KAJAK (VI k.) töö eest «Elektroaerosoolide ühekordse manustamise efekt vereplasma sümpaatiliste katehholamiinide sisaldusele hingamiselundite patoloogiaga haigetel»,

JÜRI LIIVAMÄGI (V k.) töö eest «Depressiivsete haigete kõrgema närvitegevuse ja vegetatiivse regulatsiooni seisundist ja selle prognostilisest tähendusest»,

VIKTOR BRIN, ANTS JAANSON ja HANS KUKLANE (IV k.) töö eest «Lülisamba lumbaalosa morfoloogiast»,

MARE REIMETS (III k.) töö eest «Jämesoolevähi ja pärasoolevähi lahangujuhtude kliinilis-anatoomiline analüüs (Tartu haiglate ja Tartu Prosektuuri andmetel 1941—1965. a.),

EVE PÕLLU (IV k.) ja HELJU ROOTSI (III k.) töö eest «Tizertsiini ühekordse annuse toimest kõrgemale närvitegevusele ja vegetatiivsetele funktsioonidele tervetel»,

ELLI MÄNNIK, ANNE LÕOKENE (V k.), KAJA KALDA ja AHE MERE (IV k.) töö eest «Pankrease funktsiooni hindamisest kroonilise pankreatiidi haigetel»,

REET KALJUSTE, AGNES LEESMÄE, SIRJE MEIEL, KRISTA TROSSI (V k.) töö eest «Alla 2 aasta vanuste pneumooniat põdenud laste katamneesi andmed».

II koha said:

MAARJA GNATENTEICH (V k.) töö eest «Skisofreeniahaigete retsidiivide analüüs»,

SIIRI MAIDO ja ILME TASSO (VI k.) töö eest «Vereseerumi antistreptolüsiini tiitri muutustest haigeil koronaarpatoloogiaga»,

REET KAHMUS, MARE SIKKAR ja HIIVE TARME (stom. V k.) töö eest «Hambakaariese levikust ja hambumusanomaaliate esinemise sagedusest koolieelikutel»,

TOIVO KURVET (stom. V k.) töö eest «Novokaiini ja noradrenaliini toimest arteriovenoossetele anastomoosidele».

Aruande- ja valimiskoosolekud parteiorganisatsioonides

Teaduslikus Raamatukogus

Teadusliku Raamatukogu parteiorganisatsiooni mureks on juurdekasvu puudumine. Leiti, et aruandeaastal on parteiorganisatsioon selle küsimusega liiga vähe tegelnud. Tähelepanu keskpunktis olid raamatukogu avariiolukorraga seotud raskused ja nende kõrvaldamine.

Uueks sekretäriks valiti komplekteerimisosakonna juhataja Viktor Samoilov ja sekretäri asetäitjaks vanemraamatukoguhoidja Ilme Mesipuu.

Koosolek toimus 24. mail 1968. a.

V. HALDRE,
TRÜ Teadusliku Raamatukogu sekretär

Majandusteaduskonnas

4. juunil k. a. toimus TRÜ Majandusteaduskonna parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek. Aruandja, parteiorganisatsiooni sekretär Ü. Mallene andis sisuka ülevaate aruandeaastal toimunust. Arutades märgiti ära kommunistide aktiivset osavõttu teaduskonna õppeteaduslikust ja organisatsioonilisest tööst. Majandusalaste küsimuste ja teaduskonna populariseerimiseks on eriti tublilt töötanud kommunistid R. Hagelberg, V. Krinal, H. Müür jt. Tugevnenud on koostöö ametiühingu, komsomoli ja teiste ühiskondlike organisatsioonidega. Samuti on loodud tihedad sidemed Vilniuse ja Riia ülikoolide majandusteaduskondadega.

Rahule ei saa jääda aga parteiorganisatsiooni ridade juurdekasvuga ning samuti ei rahuldanud filosoofiliste seminaride läbiviimine aruandeaastal.

Pärast aruannet võtsid sõna R. Hagelberg, F. Sauks, V. Krinal, H. Müür ja TRÜ parteiorganisatsiooni sekretär V. Ruus.

Parteiorganisatsiooni büroo töö aruandeaastal tunnistati rahuldavaks.

Hinnates büroo tööd aruandeaastal, tehti ettepanek sama büroo (Ü. Mallene, V. Luigaleht ja R. Hagelberg) ka järgmiseks aastaks tagasi valida.

J. PIKK,
TRÜ Majandusteaduskonna õppeprodekaan

PARTEIORGANISATSIOONIDE SEKRETÄRID ja FILOSOOFILISTE SEMINARIDE JUHENDAJAD!

5., 6., 7. juulil korraldab EKP Tartu Linnakomitee seminari Võrtsjärve telklaagris. Osa võtta soovijatel palun registreeruda EKP TRÜ Komitees hiljemalt 14. juuniks.

EKP TRÜ Komitee

50 aastat Voroneži ülikooli

25.—27. mail tähistas Voroneži Riiklik Ülikool oma 50 aasta juubelit. Pidustustest võttis osa arvukalt külalisi paljudest teistest kõrgematest õppeasutustest, tööstusettevõtetest, linnalähedastest rajoonidest ning Saksa Demokraatlikust Vabariigist ja Jugoslaaviast. Meie ülikooli kollektiivi nimel tervitas juubilari ja andis üle auaadressi rektor prof. F. Klement.

Tartu ja Voroneži ülikoolide vahel on tihe side ja ajalooline järgnevus, mis tekkis 1918. a.

Voroneži ülikooli ametlikuks asutamise päevaks peetakse 18. maid 1918. a., mil Nõukogude Venemaa suur riiklik komisjon hariduse alal võttis vastu otsuse «pidada vajalikuks ülikooli asutamine Voronežis, milleks kasutada evakueeritud ülikoolide varandust ja vaba personali. Teha Rahvakomissaride Nõukogule ettepanek osutada abi Jurjevi professorite, üliõpilaste ja ülikooli arhiivi ületoomiseks Voroneži. Hoonete kohaldamiseks assigneerida 500 000 rbl.»

See oli aeg, mil Tartu okupeerisid imperialistliku Saksamaa väed. Okupatsioonivõimud kuulutasid Tartu ülikooli saksa ülikooliks, keelasid loengute pidamise vene keeles ning nõudsid vene rahvusest õppejõudude ja üliõpilaste lahkumist Liivimaalt ja siirdumist Venemaale.

Professoritel V. Regelil ja P. Jakovenkol õnnestus pääseda Petrogradi ning Moskvasse, astuda kontakti Rahvahariduse Komissariaadiga ja Nõukogude valitsusega ning anda edasi soov ülikooli tegevuse jätkamiseks mõnes Nõukogude Venemaa linnas, rõhutades eriti Voroneži. Juba 1917. a. aprillis pöördus Tartu ülikooli nõukogu Voroneži poole ettepanekuga lubada ajutist varjupaika, kui tekib evakueerimise vajadus, millele Voronež vastas jaatavalt. Kohe pärast sotsialistliku revolutsiooni võitu ja nõukogude võimu kehtestamist astusid Voroneži kohalikud võimud samme kõrgema kooli asutamiseks. Ja kui Tartu professorid palusid abi Nõukogude valitsuselt, siis otsustatigi küsimus Voroneži kasuks, kuhu tuli koondada ka Tartu ülikooli varad, mis olid juba aastail 1915 ja 1916 sõja keerises ajutiselt evakueeritud Nižni Novgorodi ja Permi.

8. juunil 1918. a. oli Tartu ülikooli üleviimise küsimus arutusel Rahvakomissaride Nõukogus, kus otsustati: «Teha ettepanek Rahvahariduse Komissariaadile pöörduda Välisasjade Komissariaadi poole palvega loa taotlemiseks nende professorite lahkumiseks Jurjevi linnast, kes personaalselt vastavad nõudmistele, mis esitatakse teadlastele uutes sotsiaalsetes tingimustes.» See otsus kinnitati veel kord 11. juunil 1918. a. Mõlemale otsusele on alla kirjutanud V. I. Lenin.

Juulis-augustis 1918. a. lahkuski Tartust Voroneži üle 900 inimese (39 professorit, 45 nooremat õppejõudu ja ca 800 üliõpilast).

Tartu professoritest moodustati Voroneži ülikooli asutamise komitee, kuhu kuulusid professorid V. Regel (esimees), D. Lavrov, A. Ljutkevitš, L. Salland, A. Bogojavlenski ning kohalikud partei- ja nõukogude organite esindajad.

12. novembril 1918. a. algas õppetöö Voroneži ülikooli ajaloo-keele-, arsti-, füüsika-matemaatika- ja õigusteaduskonnas. Ülikooli esimeseks rektoriks oli Tartu ülikooli professor, tuntud Bütsantsi ajaloo uurija V. Regel. Umbes 30 Tartu professorit ja õppejõudu asusid ennastsalgavalt tööle, et rasketes tingimustes aidata kaasa nõukogude teaduse ja kõrgema hariduse rajamisele ja edasiarendamisele. Suure soojuse ja lugupidamisega meenutatakse Voroneži ülikoolis K. Saint-Hilaire'i, N. Burdenko, M. Tsveti, V. Sahharovi, V. Afanasjevi, H. Sambikini ja paljude teiste tartlaste nimesid, kelle õpilastest on saanud nõukogude tuntud teadlased.

Voroneži ülikool on 50 aasta jooksul teinud läbi hämmastavalt kiire arengutee, on kujunenud üheks suuremaks ja juhtivaks teaduse ning kõrgema hariduse keskuseks meie maal (4. kohal pärast Moskva, Leningradi ja Kiievi ülikooli). Praegu on ülikoolis 12 teaduskonda, kus õpib statsionaarselt 6000 üliõpilast, õhtuses ja kaugõppeosakonnas — ca 7000 üliõpilast. Ülikoolis töötab 800 õppejõudu, neist 49 professorit ja teaduste doktorit, 290 dotsenti ja kandidaati. 50 aasta jooksul on ette valmistatud 24 tuhat noort spetsialisti enam kui 40 erialal. Laialdase tunnustuse on saavutanud Voroneži ülikooli teadlased — bioloogid (prof. N. Kamõšev, S. Maškin, I. Barabaš), geoloogid (prof. N. Plaksenko, V. Semjonov), matemaatikud (prof. M. Krasnoselski, S. Krein, V. Sobolev), keemikud (prof. L. Zalukajev, J. Ugai) ja paljud-paljud teised. Ülikooli juures töötab kuus teaduslikku uurimisinstituuti ja rida teaduslikke laboratooriume.

L. ERINGSON

ÜLIÕPILASED-EHITAJAD!

Vältige õnnetusi ja vigastusi suvistel ehitustöödel!

Sellel suvel läheb ehitustöödele rohkem üliõpilasi kui varematel aastatel. Kõikidest ENSV kõrgematest koolidest töötab ehitustöödel kokku 750 üliõpilast. Ehitustöödel kasutatakse palju mitmesuguseid masinaid ja mehhanisme. Osalt teenindavad ja juhivad neid ka üliõpilased.

Töö ohutus ja arstiabi ehitustöödel töötavatele üliõpilastele on organisatoorselt kindlustatud Nõukogude Liidu tervishoiuministri käskkirjas nr. 257 3. aprillist 1968. aastast määratud abinõudega.

Selle käskkirja alusel on loodud üliõpilaste meditsiiniline teenistus, mis töötab tervishoiuorganite ja raviasutustega tihedas kontaktis, olles nende üldise juhendamise all.

Üliõpilaste meditsiinilise teenistuse ülesandeks on organiseerida ehitusobjektidel profülaktilist tööd (üliõpilaste instrueerimist, tööpaikade ja mehhanismide järelevaatust ohutustehnika seisukohalt, üliõpilaste vaktsineerimist jne.), samuti esmaabi andmist ja vajaduse korral edasisuunamist kvalifitseeritud ravi saamiseks. Sellele tööle rakendatakse Arstiteaduskonna vanemate kursuste üliõpilasi, noori arste, kliinilisi ordinaatoreid ja kliinilise profiiliga I aasta aspirante. Arstiteaduskonna vanemate kursuste üliõpilastele arvestatakse meditsiinitöötajatena töötamist ehitusbrigaadides menetluspraktikana. Selleks on vaja koostada lühike tehtud töö aruanne, mille kinnitab kohapealse keskhaigla peaarst. Ehitustöödele sõitmiseks võimaldatakse neil üliõpilastel sooritada arvestusi ja eksameid enne tähtaega.

Kuid need organisatoorsed abinõud on ainult asja üks külg. Kõige parem organisatsioon ei asenda ehitustöödel töötavate üliõpilaste eneste hoolt ja tähelepanu vigastuste vältimisel. Hulljulgus ja hoolimatus võivad põhjustada raskeid õnnetusi.

H. PETLEM,
hospit. kirurgia kateedri juhataja

EÜE KROONIKA

TRÜ staabi 3. juuni koosolekul oli kõne all maleva komplekteerimine. Otsustati, et täpsed rühmade nimekirjad pannakse komsomolikomitees välja 10. juunil. Sellega seoses palutakse kõikidest pretensioonidest teatada EÜE staabile hiljemalt 15. juuniks. Ümberpaigutused on selle ajani veel võimalikud.

Teadmiseks neile, kes ankeedile kirjutasid malevassetuleku ajaks 20. juuni! Staap loodab, et kõik oma sõna ka peavad. Kui aga keegi märgitud ajal objektiivsetel põhjustel ei saa sõita, siis palub staap sellest teatada aadressil Tallinn, Võidu väljak 7, ELKNÜ EÜE staap.

Endast palutakse märku anda ka neil, kes ankeedile panid küll 1. või 8. juuli, kuid saavad sõita varem. 20. juunil ja 1. juulil tulijaile garanteeritakse soovitud rühma või vähemalt regiooni saamine. Eriti peaks see mõtlema panema Saaremaale tahtjaid, sest sinna on pretendente kõige rohkem.

Lähemat informatsiooni väljasõidu kohta lugege meie järgmisest ajalehest. Veel niipalju, et vormid saab kätte väljasõidu päeval, märgid ja piletid aga rühmas.

Välisrühmade liikmetel palutakse raha hiljemalt 15. juuniks komandantide kätte anda.

EÜE TRÜ staabi järgmine koosolek on 10. juunil kell 18 komsomolikomitees. Vajalik kõigi liikmete osavõtt!

E. LIIVE

Mägedes õitseb lolá

Reisitakse üldiselt mitmeti.

Tudengid sõidavad ka mitmeti. Kes rattaga, kes autostopiga, kes sõidab kaugele lõunamaale koos mullikatega. Meie sõitsime «Informiiniga». Esikoht andis võimaluse vabalt valida liiduvabariigi ja ÜTÜ konverentsi. Valisime Tadžiki NSV ja Abu Ali ibn Sina nimelise Meditsiiniinstituudi. Otsemat teed Tallinnast läbi on sinna lennukiga umbes 4500 km. Jupp maad. Igatahes Hiina piir on sealt peaaegu kiviga visata.

Leninabad oli esimene koht Aasias, kuhu jala maha saime.

Kui maandusime Dušanbes, oli õhtu. Jäime ajast kolm tundi maha. Tegime selle käekellal kohe tasa ja läksime öömaja otsima.

KILLUKESI LINNAST JA INIMESTEST

Dušanbe on üldiselt noor linn, ehitatud põhiliselt viimase 30 aasta jooksul. Palju rohelust — kõikjal õitsevad kirsid, õunapuud, mandlid. Tundub, et linn on suurte kontrastide areen — tanner, kus segunevad Euroopa ja Aasia.

Trollis pikantselt lühikese seelikuga ja valgetes pikkades sukkades blondiin rooli keeramas ja trolli eest läbi astumas mitme ülestikku laotud triibulise halati ja turbaniga vanamees — kõige peal vateeritud paks halatt ja turjal hiigelsuur villakott.

Tänaval noor tadžikitar, seljas kiriu kleit, selle all poole sääreni püksid, edasi nailonsukad lakkkingadega ning seljas nailonmantel.

Kihutavad «Volgad» ja nende vahel häirimatult edasimarssiv eesel, seljas paar armast päikeses tõmmuks põlenud poissi.

Elegantses mustas õhtuülikonnas ja valges nailonsärgis noormees külitab teemajas — tšaihanaas — poodiumil, millel üheaegselt istutakse ja juuakse teed. Jaa — tšaihanaa: omapärane vabaõhupaviljon, kus tundide kaupa istutakse kange tee kannude juures (muide — ülimalt hea jook!), igaühel liitrijagu ees. Sealsamas valmistab tõmmu noormees (neil on teenindussfääris väga palju noormehi) sütel šašlõki või maitsva plovi (viimase kõrval on meie «Tempo» oma saepuru!)

Käisime ka muuseumis, oli avatud relvastatud jõudude 50. aastapäevale pühendatud näitus. Paistab, et neil hakkab kujunema 30-ndail aastail sündinud kunstnikest omapalgeline (siiski — Euroopa!) ja huvitav põlvkond. Kahjuks peab möönma, et ootasime rohkem kohalikku omapära ja vähem Euroopa mõju.

ABU ALI IBN SINA NIMELINE MEDITSIINIINSTITUUT

Asutatud 1939. a. Praegu õpib seal 2614 üliõpilast. Kaks osakonda (ravi ja pediaatria, viimases 723 üliõpilast), 44 kateedrit 32 professori ja 128 teaduste kandidaadiga. On olemas ka ettevalmistuskursused, kus makstakse stipendiumi 17 rbl. kuus.

Õppetöö toimub vene keeles ja n.-ö. koolisüsteemis — iga päev küsitakse ja saadakse hindeid. Kes aasta läbi on usinalt õppinud, võib saada mõnes ainest hea hinde ilma eksamit sooritamata. Kuid et õppetöö toimub vene keeles, on esimestelt kursustelt keelebarjääri tõttu väljalangevus küllalt suur.

Instituut on paljurahvuseline: venelasi, Kesk-Aasia ja Taga-Kaukaasia rahvaid ning üks IV kursuse üliõpilane Keeniast. Muide, see sümpaatne ja intelligentne noormees oli äärmiselt üllatunud, kuuldes, et Tartus õpitakse suaheeli keelt, ja kavatseb suvel pärast väikest puhkust Inglismaal möödaminnes külastada ka Eestit.

Kommunistlikke noori on 2368 (ka ettevalmistuskursustel on oma komsomoligrupp). Organisatsioon näib olevat küllalt mõjukas: näiteks kuu aega enne talvist eksamisessiooni heitis ta tunnihinnete põhjal halva õppeedukuse pärast instituudist välja 5 üliõpilast. Rektor kinnitas otsuse. Juhul kui üliõpilane keeldub ühiskondlikust tööst, võidakse tal stipendium ka semestri keskel ära võtta. Stipendiumi määramisel on otsustavateks faktoriteks:

1) majanduslik olukord (sissetuleku ülemmäär 33 rbl. inimese kohta),
2) ühiskondlik töö,
3) õppeedukus.

Ka kõrgendatud stipendiumi määratakse samade reeglite järgi, s. o. mitte kõik viiemehed ei saa stipendiumi.

Ühiselamu (1300 kohta) kohad jaotab komsomol ja a/ü (mille liikmed on kõik üliõpilased). 3—4 aastat tagasi ehitatud ühiselamu meenutas

Iluluiged, illusioonid ja teatritõde

Sajad inimesed pöörduvad igal õhtul kõrvale eluteatrist, siirdudes kunstteatri tehismaailma. Me näeme laval võõrast elu, võõraste kannatusi, õnne ja õnnetust. Me elame need läbi oma kannatuste, õnne ja õnnetusena, võõrad laval muutuvad meile lähedasteks, me läheme nende juurde, et põgeneda võõraste eest elus, kellest lahutab meid mõistmatuse kuristik. Kas ei peitu siin kolme seinaga toa köitvuse saladus? Neljas sein on ära ka inimhingelt, mis võimaldab meil temaga inimlikult suhelda, võimaldab just seda, millest eluteatris päev-päevalt üha rohkem puudu jääb.

Pidades inimsuhete petlikku inimlikustamist üheks teatri põhifunktsiooniks minu ja paljude mu kaasaegsete jaoks, tõuseb küsimus, mida ja kuidas teatrites mängitakse, üha teravamalt. Lõppeval hooajal on nii Tallinnas kui Tartus palju uusi inimesi astunud rambivalgusse. Koos nendega on tulnud ka uued teemad ja probleemid. Esmakordselt tõuseb täiel häälel meie lavalt e l u e l a m i s v ä ä r s u s e p r o b l e e m. See, inimlikum kõigist inimlikest küsimustest, kandus elust eksistentsialismifilosoofiasse ja selle kaudu sügavamalt tunnetatuna on ta nüüd läbi kunstiteoste jälle ellu tagasi kandumas. «Inimene, see kõlab uhkelt!» mõnitab lavalt Satin ja niisama lõikavalt resoneerub temaga «Hanjo» lõpprepliik: «Elu on imetore!» («Mängime, et on talv»). Kogu keerleva masinavärgi absurdsust ja tõe tunnetamise võimatust õhkub mõnestki algupärandist. Absurdiprobleem on meie põlvkonnale, kes elab keset informatsiooniuputust ja lõhestub kümnete formaalsete rollide vahel, võib-olla eriti traagiline ja tema kunstis ja kunsti kaudu tunnetamine seepärast eriti vapustav.

Samade inimeste poolt on esitatud aga ka elu ja võitlust jaatavad «Ime sünd», «Phaethon» ja «Tallatud petuuniad». Tegutsege ja te leiate mõtte tegevuses endas, võidelge ja te võidate, purustage teid ängistavad sidemed — selline on absurdi (petlik?) alternatiiv. Kas näilikkus suudab anda eneseõigustust tegelikkusele, kumb vaekauss alla laskub, see on juba puhtindividuaalne. Võib-olla on lahendus aga «Ime sünni» peategelase Helen Kelleri elus. Sellele, möödunud pühapäeval 87 aasta vanuses surnud naiskirjanikule, annab praegu au kogu tsiviliseeritud maailm. Pimeda ja kurttummana suutis ta leida nii mõtte oma elule kui ka ühiskondliku tunnustuse. Teise põhiteemana tõuseb diplomilavastustest inimeste traagika, keda ümbritsev reaalsus takistab teineteist mõistmast ja leidmast. Hanka ja Filipi loo puhul on tegemist kõige tüüpilisema ja seepärast kõige kergemini võidetava otsese administratiiv-moraalse survega. «Hanjos» kaotab pidevale ootamisele ja lootmisele sunnitud tütarlaps lõpuks leidmisvõime ja ka ainus tema jaoks olemasolev inimnägu tundub Hanakole võõrana. «Ime sünni» kangelased teevad üleinimlikke jõupingutusi, et mõista teineteise märkide tähendust. Kostõljovi öömaja elanikelt on ühiskondlikud suhted röövinud võime kaasa tunda ja aidata üksteist inimlikes kannatustes, see tähendab, on röövinud potentsiaalsegi võimaluse teineteist leida. Vahest kõige traagilisem ja ähvardavam on situatsioon, kus süsteem ja tegevus selles on muutunud omaette väärtuseks, kus elu sisuks tundubki olevat «tegutsemine» — ühetaoliselt asjalik ja tavaline, päevast päeva korduv, nagu näeme «Tallatud petuuniais». Selline masinlikkus, mis röövib elult igasuguse inimlikkuse ja sügavama elamismõtte, on ohuks igale inimolendile bürokratiseeruvas ja automatiseeruvas ühiskonnas ja mingid viited «ülimale printsiibile» või kõrgetele ideedele ei päästa isiksust sisemisest desintegratsioonist, mis sellise elu tagajärjel paratamatult süveneb. Et ka niisugusest olukorrast on olemas väljapääs, seda püüab T. Williams oma näidendiga tõestada, kuid midagi peale pea ees tundmatusse viskumise ei oska temagi pakkuda.

Probleemid jäävad, jäävad neile vastuse otsimise püüdlused nii elus kui laval, seda näitab ka see, et uued tuuled, mida diplomi- ja muidu noorte lavastused meie teatrielu on toonud, on nii Tartus kui Tallinnas võrdlemisi sarnased. TRK lavakunstikateedri III lennu ja «Vanemuise» II stuudio üheaegne diplomini jõudmine ja võib-olla üldse kogu hooaeg Noorsooteatris ja «Vanemuises» on andnud põhjust mitmeteks vaidlusteks. Mõnigi kord on neist kujunenud filosoofide poolt ammendatud «muna-kana» probleemi uuendatud variant. Tundub, et vähemalt noorte õpetamisel on püütud nii siin kui seal anda võimaluste piires maksimum, ja kui teinekord ilmnevadki mõningad erinevused tulemustes, siis tuleks neis kõigepealt näha teatud objektiivset paratamatust. Pole ju «Vanemuises» võimalik anda kahe aasta jooksul muu töö kõrvalt teatritegemist õppimas käivatele noortele näitlejameisterlikkuse põhjalikku stuudiumi, ei anta neile ka näitlejadiplomit. Samal ajal on aga Tartus ülikool, mis on kujunenud teatrile sobivaks baasiks nii noorte talentide leidmisel (kel meisterlikkus juba töö käigus kujuneb) kui nõudliku publiku ja võib-olla üldse kogu vaimse keskkonna näol.

Elu inimlikustamise funktsiooni võib teater täita vaid juhul, kui ta suudab pakkuda vaatajale kunstilist elamust. Kunstimeisterlikkusest räägides on võimatu lahutada lavalist meisterlikkust ideelisest selgusest. Meisterlikult esitatud laused, millede mõttest (või õigemini tähendustest, mis neil on erinevaile saalisistujaile) näitleja aru ei saa, teevad temast meisterliku marioneti. Sama kurb on, kui väljendusvahendid ei kõlbi sügavalt mõtestatud teksti saali viima.

Tundub, et lavakunstikateedri III lennu diplomietendustes on neid karisid suudetud vältida. Esmaspäeval etendus televisioonis viimase diplomilavastusena A. Liivese «Augustikuu mured» (V. Panso režii). Raske on loobuda kiusatusest seda lavastust arvustada, sest harv on olukord, kus «kriitik» arvab ennast ainet ja olustikku autorist ja lavastajast paremini tundvat. (Et telelavastus algas aga ülikooli peahoone kuue sambaga ja enamus tegevusest toimus Leningradi mnt. 89, siis julgen seda seekord (muidugi mitte lõsiselt) tõepoolest väita). Kahjuks ei küündinud dramaturgiline materjal ei probleeminägemise ega elu tundmise ja karakterianalüüsi poolest kuigi sügavale. (Vastandina sellele meenub eelmise lennu «Hanesulg»). Autor paistab ilmselt jagavat ülikooli haldusadministratsiooni arvamust, et noored inimesed tulevad ülikooli põhiliselt oma armuasju korda ajama (mis kurjast on), et selleks aga just sisseastumiseksamite jooksul ülim aeg kätte jõuab, on juba täiesti A. Liivese avastus. Kogu näidendi tegelaskond tundus küll sümpaatselt tuttav, kahjuks aga mitte alma materi *seinte vahelt, vaid meie noorsookirjanduse ja -dramaturgia lehekülgedelt. Nn. normaalsest keskmisest kaugelt targemad ja filosofeerima kippuvad noormehed-elluastujad on alates sellest, kui M. Unt nad aastad tagasi moodi viis, «veidi» tüütavaiks muutunud ja nende filosoofia juba klassikaliseks kulunud. Lavastuses on aga ka selle koha pealt tükike novaatorlust (ja siin mitte ilma lavastaja abita), nimelt «normaalsest keskmisest» tunduvalt rumalamad ja lapsikumad tütarlapsed-elluastujad. Selle lavastuse edaspidisest arvustamisest otsustasin siiski loobuda, sest kuigi olustikuline täpsus ähvardab üsna paljutõotavaks retsenseerimisalaks kujuneda, käib see esialgu kahjuks küll ainult klassika kohta. Väga rõõmustas etenduses H.-R. Helenurme ja eriti Raivo Trassi suurepärane näitlejatöö. Kui neile lisada M. Lille — M. Urbsoo — H.-R. Helenurme ansambel «Ime sünnist», T. Kukli ja A. Ots «Humalakorjajatest» ning K. Komissarov, J. Tooming ja jälle R. Trass «Põhjast», siis jääb üle vaid liita oma hääl kahtlaselt tugevale kiidukoorile, mis tänavusi lõpetajaid saatnud on. Tundub, et nad seda ka väärivad. Kui objektiivne see arvamus on, näitab muidugi riikliku komisjoni hinnang, kelle ette lõpetajad käesoleval nädalal astuvad.*

«Teele, teele kurekesed» — nii pealkirjastas III lend ise huvitava telesaate, mis mai algul eetrisse läks. Esialgu ei viinud sõit küll Egiptimaale, vaid purjetati seisval Kadrioru tiigil iluluikede vahel. Et seisvast veest välja saada, tuleb vist mõnikord mitte kohkuda iluluikesid tapmast ja purskkaevude asemel koske imetlemast. Julgust purustada ilu-, rahu-, õnne- ja muud illusioonid, et püüda aidata teatritõe kaudu oma vaatajaid, kes otsivad elutõde, seda tahakski soovida noortele näitlejatele. Oma senistes töödes on nad seda minu arvates suutnud ja seepärast satusidki paberile ülaltoodud katkendlikud mõtted.

J. ALLIK

...lola

millegipärast meie Vana-Tiiki. Kuigi kunagi olid Idamaades naised meestest (võõrastest!) rangelt eraldatud, elatakse nüüd ühes ühiselamus (eri korrustel), vastastikuste külaskäikude aega ei piirata.

Igal sügisel sõidetakse 1,5—2 kuuks puuvilla koguma. Kõik kursused peale kuuenda.

Päevanormiks on 50 kg, üksikud tulevad toime ka 120-ga. Kes normi ületab, saab preemiat.

Tööde ajal organiseeritakse kõikvõimalikke kampaaniaid. Näiteks ajalehe tellimine — et iga üliõpilane telliks vähemalt 3 rbl. eest ajalehti, töötamine Vietnami heaks jne. Tehakse ka kultuuritööd ja käiakse regulaarselt iga 10 päeva tagant ujumas.

Õppimisest vaba aega praktiliselt ei jäävat, nii et ilukirjandust just eriti aega lugeda ei ole.

Meil õnnestus viibida ka nn. konkursiõhtul, kus I kursus (500 inimest) tegi isetegevust. Vaheldumisi esinesid vene rahvusest üliõpilased ja kohalikud rahvused. Uudsed olid kohalikud tantsud-laulud. Mind algul hämmastasid vahelehüüded ja sagedane vilekontsert. Hiljem öeldi, et nii tervitati oma lemmikuid. Pärast kontserti oli tants. Kiviparketiga fuajees mängis moodsas stiilis tantsuorkester. Põhiliselt tantsisid omavahel poisid, sest tüdrukuid on üldse vähe. (Poisid kurtsid, et kuigi perekonnas on tavaliselt 8—18 last, on neist vaid 3—4 tüdrukud. Meenutasin tänutundega ses suhtes lahedaid Tartu olusid!) Aga siiski tõmbasid meid kõige rohkem mäed — nii kõrgeid nägime esmakordselt. Sõitsime liiniautobussiga umbes 40 km linnast välja, nautides teel eht-idamaist nagu 1001 öö veergudelt välja ilmunud seltskonda. Et päike ähvardas õhtutaevasse jõuda, kiirustasime ronimisega. Ülal nõlvadel veretasid punased mägitulbid — LOLA'd — uhked oma üksinduses ja kirglikud oma punas.

Tee läks järjest kivisemaks ja all kuristikus mühises kevadine lõssist kollane mägijõgi, kandes mängleva kergusega endas suuri kivimürakaid. Peakohal kerkis kivisein ja eemal vajus kuristiku kurku päike. Laagripaika jõudsime pilkases lõunamaises pimeduses. Vapralt varusime lõkkeks oksi jääraku põõsaspuudelt. Alles hommikul tekkis ebameeldiv tunne, nähes, kui reaalne oli öösel võimalus lasta end röstida all ootavate teravate kivide otsas. Tõime alt mägijõest vett. Igor, Dušanbe Ülikooli geoloogia diplomand, tegi seda küllalt originaalsel viisil — küünlavalgel. Millegipärast oli see väga vapustav. Võib-olla seepärast, et tavaliselt kohtume küünlavalgusega nääripuul või kolmapäeval kohvikus.

Olime ülal terve öö ja kuulasime jutustust mägedest, Igori lemmikuist. Ta ütles, et lumeinimene olevat vaid väljamõeldis, tegemist olevat tavalise mägilase päikese käes laiali sulanud palja jala jäljega. Ja veel palju-palju muud.

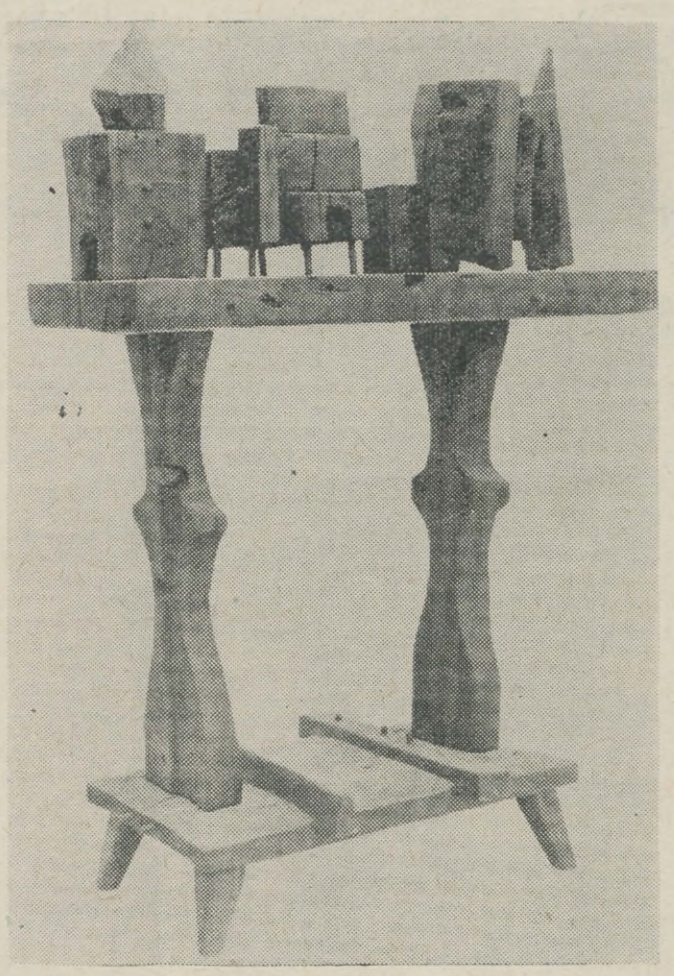
Ümberringi oli paks pimedus ja kusagil allpool tormles mägioja. Meie aga jõime lõkke ümber teed ja aina kuulasime.

Kell oli 5.50. Kottpime. Kell 6.10 oli täiesti valge. Öö mägedes oli läbi, algas päev.

Läksime uitama mägedesse. Ülal pilvitus taevas kõrvetas halastamatult päike ja kurk kuivas. Istusime

(Järg 4. lk.)

Soome nüüdiskunsti näitus Tallinnas

Soome ja Eesti kultuurinädala ürituste raames on kuni laupäevani, 8. juunini Tallinnas veel avatud soome nüüdiskunsti, arhitektuuri- ja raamatunäitus. Meie põhjanaabrid tutvustavad agaralt oma kunsti ja kultuuri ka mujal maailmas.

Tänavusuvisele Veneetsia biennaalile on välja valitud kolme soome kunstniku, maalija Ahti Lavoneni ja Kimmo Kaivanto ning kujur Mauno Hartmani tööd. Esinemispaigaks saab seekord Põhjamaade Ühispaviljoni osa, mis sobib eriliselt maalide eksponeerimiseks.

Möödunud aasta septembri lõpus avatud Sao Paulo biennaalil esindas Soome nüüdiskunsti 114 teost. Biennaalil äratas imestust prantsuse kunstnik Baldacini Cesar, kes keeldus auhinnast põhjendusega, et see peaks antama noortele, mitte aga juba 20 aastat kuulsust nautinud kunstnikule. Soome osakonna tööd olid hiljem eksponeeritud veel Rio de Janeiros.

K. PÕLLU

Abielluda või mitte abielluda

Üliõpilaspaaride probleeme on uurinud kaks Kanada üliõpilasajakirja: «Le Quartier Latin» ja «Le Carabin». Loomulikult on nende järeldustel osaline, kohalik iseloom. Arvesse tuleb võtta ka seda, et ülikooli pääsevad vaid jõukamate vanemate võsukesed.

Ajakirja «Le Quartier Latin» andmete järgi on enamik Ameerika kontinendil abielluvaid naisi 18-aastased, kuna nende abikaasade vanuseks on 21 või 22 aastat. Selline fenomenaalne noorenemine algas Teise maailmasõja ajal. Aastail 1940—1950 kasvas abielus olevate üliõpilaste arv Ameerika ülikoolides kahekordseks. Peale selle on sotsioloogid kindlaks teinud, et abiellumise protsent on eriti suur haritumas keskkonnas. Praegu üliõpilasabielude hulk jällegi suureneb, seejuures abikaasade vanused pidevalt langevad. See on ka loomulik, sest tehnika arengu tõttu kestavad õpingud üha kauem. Tänapäeval on 25% ülikooli lõpetajatest abielus.

Abielluda soovivate üliõpilaste ees seisab hulk probleeme. Kas abielu on perekonnale vastuvõetav? Kas abielupaar leiab alguseks vajalikud ressursid? Ja kuidas mõjutab abielu üliõpilaste majanduslikku ja ühiskondlikku tegevust?

Enamiku abiellunute hulgast jätkab õpinguid ainult mees, kuna naine töötab, lootes hiljem edasi õppida. Loengutest vabal ajal töötab ka mees, kuid ajutine töö on tavaliselt väga halvasti tasuv. Halvemal juhul peab üliõpilane õpingud katkestama ja ilmuma ainult eksamitele. Teine lahendus (kuid veelgi meeleheitlikum) seisneb sõjaväkke astumises. Armee tasub õppemaksud, maksab toetust 350 dollarit kuus, kuid nõuab, et üliõpilane töötaks pärast lõpetamist 3 aastat sõjaväe heaks.

Tudengipaaride aastane sissetulek kõigub 3000—6000 kanada dollari piires. Uurijaid huvitas, kas majanduslikud raskused ei ole nurjunud abielude põhjuseks ja kas vaestel on vähem eeldusi õnnelikuks abieluks. Vastused olid erinevad. Mõnede abielupaaride arvates on rahal perekonnas väga tähtis koht, nad tegid isegi ettepaneku, et Kanada haridusminister võtaks tarvitusele abinõud majanduslikult kindlustamata üliõpilaste abiellumise takistamiseks. Mõnede psühhiaatrite arvates aga majanduslikest raskustest ülesaamine ainult tugevdab perekonda.

Kas abielu takistab õpinguid? «Le Quartier Latini» uurimuste põhjal näib, et abielu on õpingutele soodus. Peamiseks põhjuseks, nii naljakas kui see ka on, paistab olevat see, et meestele ei meeldi pesta toidunõusid. Nad vabandavad end õppeülesannetega, mis muidugi neile siis kasuks tuleb.

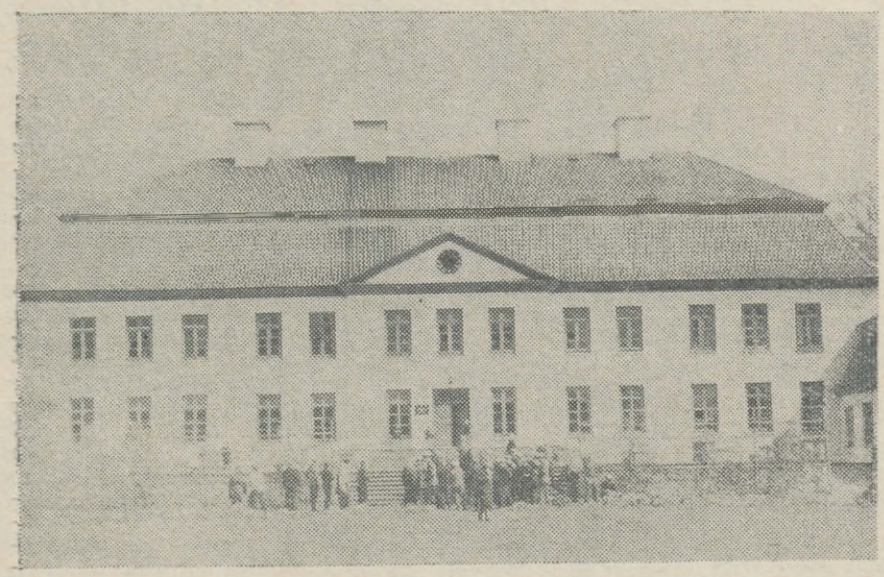
Olukorras, kus naised töötavad selleks, et mehed saaksid õppida, püüavad mehed anda oma parima. See aga omakorda muudab nad naiste silmis imetlusväärselt tarkadeks. Hea õppeedukusega püütakse näidata ka vanematele, et nende vastuseis abiellumisele oli põhjendamatu. Naised aitavad loenguid, dissertatsioone, konspekte ümber kirjutada, vahetavad oma meestega mõtteid paljude probleemide üle, mõistes neid, olenemata väiksemast haridusest, küllaltki hästi. Abielus üliõpilased hoiavad kokku aega, mis varem kulus armsamaga kohtumisteks.

Abielu negatiivsed küljed avalduvad juba esimeste kuude jooksul. Mehed peavad endile või oma naistele tööd otsima, muretsema korteri. Kõik see nõuab aega. Ometi on selge, et kui ka abielus üliõpilane pole edukas, on tal siiski enam eeldusi selle saavutamiseks.

Kuigi «La Qartier Latin» ja «Le Carabin» panid antud probleemi uurimisele ainult aluse, mis pole kaugeltki piisav, lükkasid nad ümber vana kujutluse, mille järgi üliõpilane tegeleb ainult oma õpingutega. Samuti kummutati väide, et abielus üliõpilane on ühiskonnale vähem kasulik kui vallaline.

«Le Carabini» ankeedile vastati järgmiselt. Küsimusele «Kas abielu on õpingutele kasulik?» oli jaatavaid vastuseid 100-st 82, eitavaid 10; küsimusele «Kas te pühendate õpingutele rohkem aega kui enne abiellumist?» vastavalt 68 ja 20, ja küsimusele «Olete õpinguis edukam?» — 76 ja 10.

Lühendatult ajakirjast «World Student News» Tõlkinud K. HEINA

TARTU MEHED UUEMÕISA LOSSIS HIIUMAAL (UNGRU KRAHVI ELUASE).

TARTU MEHED HAAPSALUS JA PÄRNUS. A. NILSONI fotod.

MIS MEID SEOB — SÕPRUS JA LAUL!

«Rõõmsamalt palun, nagu metsas... Nüüd nagu orus... nagu tasandikul, nagu õhtul... magades... madalalt piaanos. Võtame vaikselt, paisutanata... nüüd -plahvatades... Proovime «Meil iäääärne tänavas» kaanonina, bass kvindi võrra madalamalt.»

Kümmekond minutit väälte lahtilaskmist, siis viimistleme IV üliõpilaslaulupeo kava, uurime sügisest programmi.

* * *

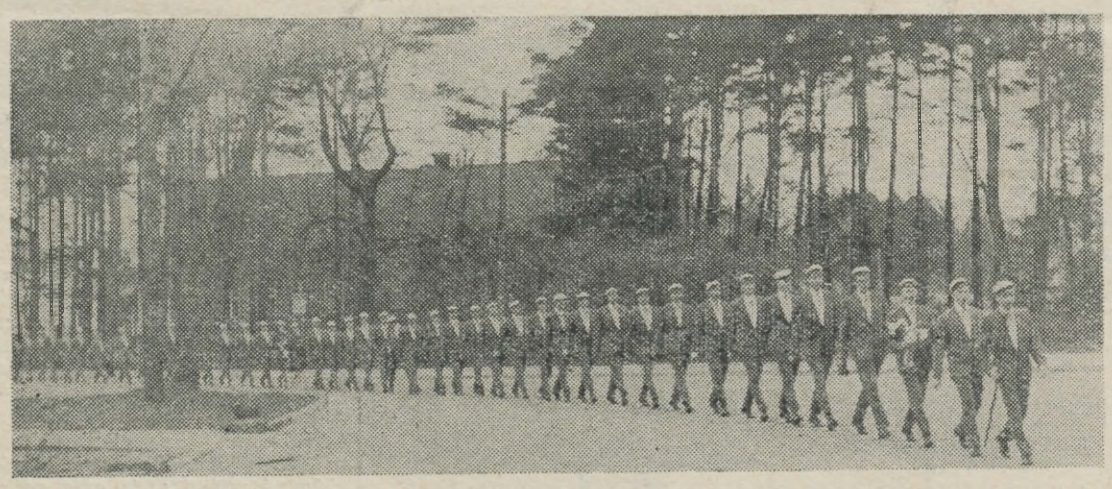
«Meie oleme aga mehed
kui metsapullid,
Aru Jaani hallid sõnnid,
läheme muudkui metsa
möirates
ja tammikusse tallates.
Mm-õh!»

«Kuulge, teie akadeemiline koor polegi ju eriti akadeemiline, puha noored koos,» leiti Pärnus — Kingissepas — Sõmeral — Orissaares — Haapsalus — Kärdlas, kui Tartu Akadeemiline Meeskoor maikuus kontsertmatkal käis.

Ka doktor Ü. Lumiste, meie vilistlane, arvas pärast Tartu kontserti: «On tore, et koor esineb jälle nagu varem, et on lisandunud värskust ja tudengilikku lusti ning et alatised suured plaanid pikkadest reisidest ja paljudest esinemistest on ometi kord teoks saanud.»

Ja teoks saamas — võiks lisada, sest juunis ootavad laululaager Pangodi järve ääres ja Haaslava meestelaulupäev, 3.—8. juulini Vilniuse üliõpilaslaulupidu ning pärast suvepuhkust — Omsk, Tomsk, Novosibirsk...

PEETER MAIMIK

Mis on ÜVAK?

Mingisugust sensatsiooni selle saladusliku lühendi taga ei peitu, asjal on rahamaik man.

Ümber pandult tähendab see Üliõpilaste Vastastikuse Abistamise Kassat.

Nüüd lähemalt. Nagu nimi ütleb, on siin tegemist raha laenamise võimalusega mitmesuguste hädavajaduste korral.

Krediteerimistingimused:

● vajalik liikmestaaž (ainult 2 kuud!).

(Sellepärast ongi kõigil kasulik liikmeks astuda just praegu — s. o. juunikuu stipendiumi arvelt, et septembris laenu saada.)

● Sisseastumismaks — 20 kop., liikmemaks 20 kop. kuus.

● Ülikoolist lahkumisel makstakse liikmemaksud tagasi.

● Laenata saab kuni 50 rbl., tasumistähtajaga 5 kuud, mida soovi korral võib pikendada.

Lähemat informatsiooni saate Üliõpilaste Vastastikuse Abistamise Kassast: söökla maja III korrus, igal neljapäeval kl. 18—20.

Lõpuks meeldetuletus meie võlglastele: kiirustage maksmisega või pikendage tasumise tähtaega!

Kursuste praegustele volinikele!

Rutake nimekirjade ja liikmemaksude toomisega.

ÜVAK juhatus

Uut teatmekirjandust

Debreceni Egyetemi Bibliográfia. Debrecen 1967 (135 lk.)

Index Aureliensis. Catalogus librorum sedecimo saeculo impressorum. Geneva 1967. (473 lk.)

Directory of British Associations 1965. (218 lk.)

The National Union Catalog of Manuscript Collections 1965. Washington 1966. (701 lk.)

О. Киви. **Эстонская художественная литература, фольклор и критика** на русском и других языках народов СССР 1956—1965. Библиография. Таллин 1968. (519 lk.)

Художественная литература. Литературоведение. Искусство. 1966 г. Рекомендательный указатель литературы. Москва 1968. (240 lk.)

Великая Октябрьская социалистическая революция в произведениях советских писателей. Библиографический указатель. 1917—1966. Москва 1967. (3667 nim.)

Труды ученых в изданиях Томского университета за 70 лет (1889—1958). Систематический указатель. Томск 1962. (4271 nim.).

Сводный указатель библиографических списков и картотек, составленных библиотеками Советского Союза в 1962 году. Здравохранение. Медицинские науки. Москва 1964. (128 lk.)

Леонард Эйлер. Переписка. Аннотированный указатель. Ленинград 1967. (391 lk.)

E. Brüning. Amerikanische Literatur. Meyers Taschenlexikon. Leipzig 1967. (231 lk.)

Lexikon deutschprachiger Schriftsteller von den Anfängen bis zur Gegenwart. A-K. Leipzig 1967.

Schiller-Bibliographie 1959—1963. Berlin—Weimar 1967. (1907 nim.)

Heinrich-Mann-Bibliographie. Werke. Berlin—Weimar 1967. (989 nim.)

Max Ulmann. Die Stärke. Bibliographie der Weltliteratur. Berlin 1967. (113 lk.)

Biographisches Lexikon zur Deutsche Geschichte. Von den Anfängen bis 1917. Berlin 1967. 520 lk.

A catalogue of sixteenth century printed books in the National Library of Medicine. Bethesda, Maryland 1967. 698 lk. (4808 nim.).

А. Ю. Бремпеле. **Латышская художественная литература и переводы художественной литературы на латынский язык.** Библиографии. Рига 1967. 202 lk. (455 nim.).

Meesüliõpilased!

Kui soovite puhkuse ajal veidi töötada, siis on selleks hea võimalus Tartu Lihakombinaadis (Teguri tn. 43).

Seoses suvise töömahu suurenemisega vajame laadijaid külmhoonesse.

Töötada võib kas hommikuses või õhtuses vahetuses, kas päevade viisi või pikemate ajavahemike kaupa.

Keskmine päevane töötasu 5—8 rbl.
Kombinaadi poolt on tööriietus.
Toitlustamise eest hoolitseb kinnine söökla.

Lähemat informatsiooni saab kombinaadi kaadriosakonnast või telefonil 40-54/12.

Ootame tööle!

Mägedes õitseb lola

(3. lk. järg)

Igoriga järsule kaljuservale kuristikuveerel, nautisime taamal olevaid lumiseid mägesid ning pidasime maha minu seni kõige huvitavama filosoofiaseminari.

Pärast harjutasime-nautisime sõitmist kivilaviinidel (Pamiiris olevat elukutselised laviinide allalaskjad, kes töötavat, tükitöö alusel). See oli tore — tormata koos kivimassidega allapoole, ise kiiresti jalgadega sibades, et mitte sattuda kivide alla. Tolmupilv käib üle pea. Maru!

Ent igal asial on lõpp. Ka meie külaskäigul. Ning kui ühes mitmetest ärasaatmisseltskondadest küsiti: «Noh, kas korjasid endale ka hea sületäie meie imekauneid LOLA'sid?», vastasin: «Ei!»

«?!?»

Seletasin: «Jätsin nad mägedesse, et tulla varsti tagasi, vaatama, kuidas õitsevad minu mägitulbid!»

Sellega olid kõik nõus.

ANTI LIIV,
ravi IV kursuselt

Tule tutvu!

TRÜ kunstikabinetis (Ülikooli tn. 16) on avatud üliõpilastööde näitus. Üle saja graafilise töö, akvarelli, keraamilise eseme jm. kõrval saab tänavu näha ka õlimaale, kollaaže ja metallehteid.

Näitus jääb avatuks pühapäevani, 16. juunini.

Traditsiooniline lõpulõke Järvseljal toimub 8. juunil. Autobuss Järvseljale väljub kell 12.40. Tagasi Tartusse jõuame varahommikul.

Kaasa võtta hea tuju ja võileivad.

Juhatus

KLUBIS

11. juunil kell 12 alustab tööd laste suveklubi.

Matkad, ekskursioonid, mängude päevad, pioneeritarkuste õppimine. Suveklubisse registreerimine ja lähema informatsiooni saamine Tähe tn. 3.

Ootame kooliõpilasi!

* * *

Tänase ajalehe numbri kujundas žurnalistika eriharu III k. üliõpilane H. KULO.

Vast. toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 3533. MB 04351.

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 20 (705) Reedel, 14. juunil 1968 XXII aastakäik

Mees, kelle juurde sageli tullakse

Tihti kuuleme oma toast möödujate samme. Vähem on peatumisi ja meie juurde tulemisi. Kuid on uksi, kuhu suunduvad paljude sammud, uksi, mille taha tekib sisse astuda soovijate järjekord. Nende uste taga töötavad ja elavad inimesed, kes on meile kõigile väga vajalikud, kelle juurde minnakse nõu küsima ja mõnikord ka ainult oma murest rääkima. Üks sellistest inimestest on ka meie ülikooli rektor Fjodor Klement, kes neil päevil sai 65-aastaseks.

Kui oleks võimalik, keeraks ajamasina tagasi ja hakkaks uurima, mismoodi meie Fjodor Klement akumuleeris selle suure energiatagavara, kogemustepagasi ja töövõime, mis teda seni lubab edukalt vedada ülikooli juhtimise rasket koormat ja selle kõrval tegelda veel paljude teiste küsimustega. Kui oleks võimalik... Aga kas me näiteks suudamegi enesele ette kujutada praegust auväärset, korrektset akadeemikut energilise poisikesena Esi-

mese maailmasõja päevilt? Võib arvata, et just sisemine vajadus lahendada praktilisi ülesandeid, taotleda konkreetseid tegusid, tundmine, et on vaja isiklikult osa võtta uue loomisest, olid sm. Klementi aktiivse töö põhjuseks komsomoliorganisatsioonis ja noore kommunistina partei ridades 20-ndatel aastatel.

Silmas pidades nõukogude rahva vajadust luua oma teadlaste kaader ja tundes ise raugematut soovi õppida ja nõukogude rahva loomingulise ülesehitustööks teadmisi omandada, asus Fjodor Klement 1929. aastal õppima Leningradi ülikooli. Pärast ülikooli lõpetamist töötas ta Leningradi ülikoolis, kus akadeemik Terenini juhtimisel valmis kandidaadiväitekiri. Selles käsitleti uut nähtust — klaasile või kvartsile aurustatud soolade kihtidel luminestsentsomaduste tekkimist. Seda luminofooride valmistamise meetodit kasutatakse praegu sadades laboratooriumides ja paljude tähtsate elektrovaakuumseadmete valmistamiseks kogu maailmas. Väitekirja kaitsmisel hindas teaduslik nõukogu õigesti töö tähtsust ja töö autorile tehti ettepanek sama töö kaitsta tingimustes, kus talle oleks saadud omistada doktori kraad. Autori tagasihoidlikkuse ja pakiliste sõjaaja probleemide (1943. aasta) tõttu jäi tookord Fjodor Klementile doktorikraad omistamata. Teaduste doktori kraadi omistas sm. Klementile Leningradi ülikooli taotlusel NSV Liidu kõrgem atestatsioonikomisjon alles 1962. aastal ilma kaitsmiseta, ilmunud teaduslike tööde põhjal. Selleks ajaks oli akadeemik Klement saanud juba juhtivaks teadlaseks luminestsentsi alal, tema autoriteeti tunnistatakse kõikjal, kus tegeldakse leelishalogeensete kristallide luminestsentsi uurimisega. Oli loodud luminestsentsiuurimise koolkond Leningradis ja Tartus. Tema paljudest endistest diplomandidest ja aspirantidest on välja kasvanud teaduste kandidaadid, uurimisgruppide, laboratooriumide juhatajad.

Akadeemik Klementi tööind aga ei vähene. Tekivad uued mõtted, uued ideed. Hiljuti hakati ülikoolis tema juhendamisel tegelema füüsikalis-keemilise mehhaanika uurimisega. Nähtus seisneb tahke keha füüsika, keemia ja mehhaanika piirialadel. Akadeemik ise ütles, et need probleemid hakkasid teda huvitama juba mitukümmend aastat tagasi.

Kuid kõigeks ei jätku aega. Esiaigu oli vaja ju luminestsentsi alal kord majja luua. Ärgu arvatagu, et siin läks kõik nagu lepase reega. Teaduse hoone on suur labürint ja selles orienteerumiseks on vaja oskust seniavastamata seintest läbi näha. Ja peale selle on vaja kogu aeg pidada võitlust nende vastu, kes arvavad olevat leidnud õige tee, kuid tegelikult ekslevad selles labürindis.

Seltsimees Klement on imepärase elukooli andekas õpilane ja õpetaja. Juhtides meie ülikooli kauem kui ükski teine rektor enne teda (juba 1950. a. alates), on ta õppinud olema noor, vaatamata hallidele juustele ja soliidsele töömeheeale. Töötades aastaid rahvasaadikuna NSV Liidu Ülemnõukogus ja mitmetel valitavatel kohtadel parteiorganisatsioonis, on ta õppinud tundma rahva taotlusi, rõõme ja muresid.

Räägime ka muredest. 1965. a. sünge detsembrihommik. Rektor peab abitult vaatama, kuidas kuritahtlikud leegid neelavad aulat, ülikooli peahoonet. Põles rahva süda ja rektori ahastus oli tumm — kaotus oli raskeim raskemaist. Seltsimees Klementit hästi tundvad inimesed kartsid kõige halvemat. Kuid nähtavasti me ei tundnud teda veel küllalt hästi. Tema elujõud oli tugev ka sellest löögist ülesaamiseks.

Ja nüüd pakub praegune ülikool oma pulbitseva eluga juba teist laadi muresid, neid muresid, mida tekitavad kasvuraskused, mida tekitab teinekord edasipürgiv, kuid pahatihti ka järelemõtlematu noorus. Juhtida suurt kollektiivi, suhelda tuhandete inimestega ei ole võimalik ilma, et tekiks teiste inimestega lahkarvamusi. Mõnikord tuleb öelda inimestele seda, mis neile ei meeldi ja need inimesed panevad seda pahaks. Aga mõnikord viivad inimesed ise sind sellise olukorrani, kus paratamatult ütled liigse sõna. See on inimlik omadus ja õnneks ka meie rektoril olemas. Arusaajad inimesed mõistavad ja võtavad seda nagu soola, mis muidu liiga siledat ja maitsetut elu veidi vürtsitab.

Viimase paari aastakümne jooksul on meie ülikool läinud kiiresti edasi. On tõusnud õppetöö tase; teadusliku töö maht suurenenud ja omandanud uue kvaliteedi. Tartu Riiklik Ülikool on astunud parimate NSV Liidu kõrgemate koolide ritta ja jätkab edasiminekut hoogsalt, rühikalt ja nooruslikult oma lugupeetava rektori, akadeemik F. Klementi juhtimisel. Edasimineku nägemine ja tundmine on sügavat rahuldust pakkuv rõõm.

Ülikooli pere soovib, et selline rõõm jääks meie juubilarile pikaks ajaks ja oleks tema saatjaks igal pool, ükskõik kuskohas ka tema ukse taga sammud peatuvad ja sisseastuja temaga oma muresid ja saavutusi jagada soovib.

Ei ole meil viimase paarikümne aasta jooksul olnud vist ühtegi üliõpilasprobleemi, mille vahetust lahendamisest Teie osa ei oleks võtnud. Teie juurde tuleme me alati nõu ja jõu saamiseks ning on südamest hea meel, et olete meie, üliõpilaste jaoks olnud mitte ainult Tartu Riikliku Ülikooli rektor ja lugupeetud professor, vaid ka meie vanem seltsimees ning hea sõber. Inimeste elus on nii rõõmu- kui ka murepäevi. Mäletame end (kummalisel kombel) sageli Teie juurde tulemas siis, kui mured ähvardavad üle pea kasvada... Ja mäletame veel Teie käest alati saanud olevat vajalikku sõna ning abi.

Teie 65. sünnipäeval tunneme uhkust ja rõõmu Teie töösaavutuste üle ning imetleme Teie visadust, entusiasmi ja nooruslikkust. Soovides Teile jätkuvat võitlusvaimu, lubame olla Teile ustavateks abilisteks ülikooli tulevikuülesannete realiseerimisel.

Austusega ülikooli komsomolipere nimel

ELKNÜ TRÜ Komitee

Majanduslikud mõjutusvahendid kõrgemas koolis

Rahvamajanduse arengut suunatakse mitmesuguste administratiivsete, majanduslike ja moraalsete mõjutusvahendite abil. Samasugused mõjutusvahendid toimivad ka kõrgemas koolis. Suurem kaal on nendest olnud seniajani administratiivsetel ja moraalsetel, kuna majanduslikud on jäänud suhteliselt tagaplaanile. Sellepärast tuleb kõigiti toetada prof. A. Birmani algatust ajalehes «Literaturnaja Gazeta» (nr. 15, 10. aprill) avaldatud artiklis «Rubla ja kõrgem kool», mida refereeriti ka meil ajalehes (nr. 17, 24. mai).

Avaldatud mõtted väärivad valdavas enamikus heakskiitu või vähemalt katsetamist eksperimendi korras. Kahelda tuleb aga mõnevõrra selles, kas finantseerimise allikate muutmine ja mahu suurendamine võimaldab otsustavat murrangut kõrgema kooli materiaalses baasis. Praegustes tingimustes sõltub materiaalse baasi väljaarendamine paljudes kõrgemates õppeasutustes uute hoonete ehitamisest, mille takistuseks pole kaugeltki mitte raha, vaid peamiselt ehitusorganisatsioonide piiratud võimsused.

Majanduslike mõjutusvahenditega saaks meie arvates siiski päris palju ära teha kõrgema kooli nendes lõikudes, kus administratiivsed ja moraalsed vahendid praegu jäävad napiks.

Üliõpilaste kujundamist noorteks spetsialistideks on vaja rohkem mõjutada stipendiumi senisest ulatuslikuma diferentseerimisega õppeedukusest, -distsipliinist, teaduslikust tööst, võib-olla ka ühiskondlikust tööst sõltuvate tegurite alusel. Eriti vajalik on see siis, kui praegusele palkade ja pensionide korrastamisele järgneb stipendiumimäärade tõstmine.

Prof. A. Birmani ettepanek, et ettevõtted tasuksid saadud spetsialistide eest, võib olla tõhusaks abinõuks spetsialistide kasutamise parandamisel ja lõpu tegemisel niisuguste erialade ettevalmistamisele, miile järele pole tungivat vajadust. Ettevalmistuse kvaliteedi tõstmisele aitaks ta rohkem kaasa siis, kui lõpetajate suunamine seostada nn. konkurssidega, nagu seda on kavas teha Ungari Rahvavabariigis. Kui lõpetaja võimed ja teadmised ei vasta konkursil nõuetele, siis võidakse temast loobuda või suunata madalamale ametikohale. Süsteemi edukas funktsioneerimine eeldab aga kõrgema haridusega spetsialistide palkade korrastamist, milles praegu esineb küllalt palju lünki.

Päevselge on ka see, et õpetamise kvaliteeti kõrgemas koolis ei saa otsustavalt tõsta ilma majanduslike mõjutusvahendeid tõhustamata õppejõudude suhtes. Eriti käib see teadusliku kraadita õppejõudude palgataseme kohta, kes enamasti saavad väiksemat tasu kui paljud nende õpilased varsti (teinekord ka kohe) pärast lõpetamist. Kuid ka teadusliku kraadiga õppejõudude palgasüsteem ei ole vaba puudustest. Tuleks mõelda palga tugevamale seostamisele (diferentseerimisele) teadusliku tööga, teaduslike kutsetega ja ametikohtadega. Praegu on aktiivset teaduslikku tööd tegevate ja mitmesuguseid ametikohti täitvate õppejõudude töö sisuliselt madalamini tasutav kui nendel, kes tegutsevad vähemaktiivselt. Pole ka kahtlust selles, et trükis avaldatavate plaaniliste teaduslike tööde mittehonoreerimine on üks põhjusi, mille tõttu sageli lülitatakse plaanidesse teisejärgulisi probleeme. Tõsine kahtlus printsiibi «võrdse töö eest võrdne tasu» kehtivuse kohta tekib ka seal, kus üks isik tegeleb paralleelselt plaanilise teadusliku tööga, lepingulise tööga ja võib-olla veel mõne kolmanda teemaga.

Majanduslikke mõjutusvahendeid on väga mitmesuguseid. Ühes kirjutises pole neid kaugeltki võimalik loetleda. Kõigiti ilmne on aga see, et nende kasutamise tõhustamise eelduseks on kõrgemate koolide õiguste suurendamine eelarveliste vahendite paindlikumaks kasutamiseks, finantseerimise täiendamiseks mitut laadi lepingute (uurimused, konsultatsioonid, ekspertiisid jne.) arvel kui ka premeerimissüsteemide väljatöötamisel ja rakendamisel. On tarvis, et rahvamajanduses läbiviidav majandusreform jõuaks ka kõrgemasse kooli.

R. HAGELBERG,
majandusteaduste doktor

Eksamineeris prof. P. ARISTE

11.—12. juunil k. a. toimus Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti keele ja kirjanduse osakonna I kursusel eksam sissejuhatusest keeleteadusse.

Millised on eksami tulemused?

Umbes pooleks on head ja väga head. Rahuldavaid on kolm, läbikukkunuid kaks.

Kuidas Te hindate kursuse üldist taset ja eksami käiku?

Prof. P. Ariste:

Tase on hea, aga silmatorkavaid üliõpilasi ei olegi palju. Mainida võiks Jüri Valget ja Sirje Kiini. Imestan, et paar üliõpilast tulid eksamile ilma igasuguse ettevalmistuseta, isegi lihtsamaid asju ei ole selgeks teinud. Umbes oli ette arvata, kuidas keegi võis vastata aasta jooksul ülesnäidatud võimete ja tarmu põhjal.

Õppejõuga vestles A. RAND

Suvetööde staabis

... on tulipunktis vahetuste kompleksteerimine Kohtla-Järve ehitustöödele. Asja saabus sealt uut informatsiooni.

Millised on staabipoolsed tulemused?

I vahetus (50 in.) on koos, II vahetuse nimekirjad pole veel täielikud. Siin lubas tõhusat kaasabi osutada TRÜ parteikomitee.

Ja tingimused tööpaigas?

Kahtlemata suurepärased. Elatakse telkides lahe kaldal, 6 km ehitustööde paigast. Täsuvad maalri- ja maantee-ehitustööd. Toitlustamine organiseeritakse hommikuti-õhtuti kohvikus, lõuna ajal sööklas. Töökohale viiakse autobussidega. Seega kõik tingimused ehtmalevaliku meeleolu kujunemiseks.

Kas võimalus ennast kirja panna on veel reaalne?

Muidugi. II vahetus alustab tööd 3. augustil. Kellel veel valik tegemata, lööge kampa!

Vastas: Suvetööde staabi esimehe asetäitja U. EHASOO
Küsis: A. ANTUK

EÜE-lane!

● Ehitusmaleva komplekteerimine vabariigi kõrgemates koolides on lõpule jõudmas. Kõige edukamalt kulges see töö meie ülikoolis, kust on laekunud 251 avaldust, TPI-st 189, TPedI-st 80, ERKI-st 15, Konservatooriumist 3.

● Teadmiseks
1) kõik, kes malevasse lähevad, saavad kutsed. Neile, kes 20. juunil sõidavad, on kutsed juba ära saadetud.

2) 20. juunil on malevlaste registreerimine ja vormide väljaandmine kell 10—12 Tallinnas, Mündi tn. 3 (punanurgas).

3) väljasõit 20. juunil kell 14.

● Igasuguseid teateid seoses väljasõidu ja muude küsimustega saab Tallinnast telefonil 475-85.

● Rühmade nimekirjad on ülikooli komsomolikomitees. Malevlane, astu sealt läbi ja kontrolli oma nime.

● Seoses suure tungiga saartele ja Pärnu regiooni on esinenud mõningaid ümberpaigutusi.

● Registreeri oma pretensioonid hiljemalt 18. juuniks komsomolikomitees. Hilisemaid soove ei rahuldata!

SORBONNE'I KOMMUUN

3.—10. maini vapustas Prantsusmaa pealinna üliõpilasrahutuste laine. «Sorbonne'i kommuun», nagu prantslased seda uhkusega nimetavad, tõi endaga kaasa sündmused, mida sel järjekordsel «verisel mainädalal» ei osanud veel keegi ennustada.

Meie ajakirjanduses on vähe juttu tehtud Pariisi sündmuste üksikasjust. Mis peitub nende sõnade taga: rahutused, repressioonid? Kirjanduslik nädalaleht «Les Lettres françaises» pühendas üliõpilastele erinumbri, millest siinkohal kokkuvõtte teeme.

* * *

Kõrgema hariduse süsteemi kriisi põhjused Prantsusmaal on keerukad. Jälgime sündmusi ükshaaval. Aktiivseks üliõpilasrahutuste koldeks ei olnud esialgu mitte Sorbonne, vaid Nanterre'i ülikool, mis asub Pariisi läänepoolses eeslinnas. Ülikool asutati alles 1965. a., õppejõud on seal suhteliselt noored; üliõpilastel on suuremad poliitilised vabadused kui teistes kõrgemates koolides, samuti ka õigus kaasa rääkida õppetöö metoodilise ja sisulise külje osas. Õppejõudude ja üliõpilaste vahel oli tihe side. Solidaarsetena võideldi ülikooli paremate materiaalsete tingimuste ja õppetöö parema organiseerimise eest. Ent siis lagunes koostöö, õppejõud läksid ootamatult haridusministeeriumi süüdistamiselt üle enesesüüdistamisele. Kadus vastastikune usaldus, osa üliõpilasi kaldus distsipliinirikkumisele. Boikoteeriti eksameid. Üliõpilaste streikide ja rahutuste tõttu oli Nanterre'i ülikool sel kevadel mitu korda suletud. Ka Prantsuse Rahvuslik Üliõpilasliit (U.N.E.F.) ei suutnud tekkinud olukorda konkreetsete ettepanekutega lahendada. Miks tekkis kriis just Nanterre'is, kus üliõpilastel on suuremad vabadused kui mujal? «Nanterre'i juhtum õpetab meile,» kirjutab üks selle ülikooli õppejõude, «kuivõrd ebapiisavad on need abinõud — haarata üliõpilased kaasa pedagoogilise töö ümberkorraldamisele ja anda neile poliitiline sõnavabadus — praeguses situatsioonis tervikuna. Rahutuste põhjus on hoopis sügavamal, see puudutab väljaspool ülikooli seisvaid faktoreid.»

Märtsis areteeriti poliitilistel põhjustel viis üliõpilast. See fakt kutsus Nanterre'is esile rea meeleavaldusi, kus nõuti areteeritute vabastamist. Üliõpilased arendasid koostööd tööliste ametiühingutega, liikumine jätkus imperialismivastase võitluse ja demokraatlike nõudmiste loosungite all. Väikesemal määral olid liikumisse kaasa haaratud ka Sorbonne'i üliõpilased. Demonstratsioonide ajal tekkis üliõpilastel kokkupõrkeid fašistliku noorteorganisatsiooniga «Lääs». 2. mail tegid fašistid katset hõivata Nanterre'i ülikooli hoone. 3. mail kogunesid kantsikutega relvastatud fašistliku «Lääne» jõugud Sorbonne'i ette. Üliõpilased olid valmis organiseerima enesekaitset. Samas jõudsid kohale autotäied politseinikke, kes okupeerisid kokkupõrke vältimise ettekäändel ülikooli õue, kõigil üliõpilastel kästi lahkuda hoonest ja ülikooli territooriumilt.

Pealaest jalatallani relvastatud politsei toores käitumine sai ajendiks spontaansele vastuhakule. «Pöörasemad» üliõpilased hakkasid tänavakive lahti kangutama ja lennutasid neid vihatud politsei suunas. Viimased lasksid otsekohe käiku kumminuiad ja pisargaasi. Algasid areteerimised. Paljaste kätega üliõpilaste vastas seisis tuhandeid «võmme» täiuslikus tänavavõitluserelvastuses: kumminuiad, võretatud kiivrid, metallkilbid kaitseks kivide vastu, ultramoodsad pisargaasigranaadid, autopritsid. Politsei kohtles üliõpilasi kui ühiskonnale ohtlikke huligaane ja kurjategijaid. Pealtnägijate ja ohvrite endi tunnistuste järgi peksis ja mõnitas politsei neid hullemini kui sõjavange. Areteeritute hulka sattus ka Sorbonne'is õppivaid välismaa üliõpilasi, turiste ja elatanud inimesi. Esmajoones topiti politseiautodesse «karvaseid» ja boheemliku välimusega noori.

Samal tunnil kerkisid Ladina kvartalis esimesed barrikaadid. Vastuhaku hümniks oli «Internatsionaal». «Dialoog» üliõpilaste kivide ja politsei pisargaasigranaatide vahel jätkus terve nädala. Barrikaadidel oli üliõpilaste kõrval ka noori töölisi ja töötuid.

Üliõpilased nõudsid valitsuselt kolme nõudmise täitmist: amnestia kõigile rahutuste ajal arreteerituile, politseivägede tagasitõmbamine ja Sorbonne'i avamine õppetööks. Barrikaadide kaitsjate ja demonstrantide hulgas oli palju haavatuid. Pisargaas põletas silmi, kumminuiahoobid jätsid haavu ja muhke. Politsei täitis oma «ülesannet» kohusetundlikult, mõnuga. Ometi olid lahingud oma kvartali ja oma ülikooli pärast üliõpilastele tõeliseks pidupäevaks.

Nagu teada, astusid politseivägivalla vastu massiliselt välja töölised. Demonstratsioonid ja streigid paisusid 13. mail kogu maad halvavaks üldstreigiks. Üliõpilaste nõudmisi toetasid aktiivselt õppejõud, lütseumide õpetajad ja õpilased.

Ajalehes «Les Lettres françaises» avaldatud artiklid väljendavad üliõpilaste erinevat suhtumist toimunusse. Paljudele oli see anarhistlik mäss võimu ja ühiskonna vastu üldse, kogu vanema generatsiooni — «papade» — vastu, alates Aragonist ja lõpetades reaktsioonilise haridusministriga. Ent suurem osa noori teadis hästi, millega neil on tegemist. Repressioonidega üliõpilaste vastu näitas de Gaulle'i valitsus veel kord oma tõelist nägu.

Üliõpilasrahutusi on tembeldatud kodanlikus ajakirjanduses küll huligaansuseks, küll ässitajate poolt provotseeritud mässuks. Demokraatlik üldsus on aga küllalt läbinägelik, et mõista praegust ülikooli kriisi kui riigi haridupoliitika ja poliitseivägivalla loogilist tulemust.

Tänavavõitluste tõttu on üliõpilaste poliitiline aktiivsus tunduvalt kasvanud. Barrikaadidele ja miitingutele tulid ka need, kes seni poliitilisest elust kõrvale hoidusid. Üliõpilaste suureks võiduks on kogu üliõpilaskonna ühtsus, teaduskondade ja ülikoolide eraldatus asendus koostööga. Varises ka müüt üliõpilaste ja õppejõudude kui sotsiaalsete «klasside» vastandlikkusest.

Kõrgema hariduse kriisi sügavad põhjused peituvad kahtlemata ühiskondlikus korras. Prantsusmaa seisab probleemi ees, kas ohverdada ka tulevikus rahva heaolu suurettevõtjate huvidele; mis saab iidsest prantsuse kultuurist, mida püütakse suunata amerikaniseerumise rööbastele? Ülikoolide probleem on ka Prantsusmaa tuleviku probleem.

Kõrgema kooli kriisil on kõigepealt konkreetsed materiaalsed põhjused. Pole küllaldaselt auditooriume, raamatukogusid, õpikuid, ühiselamuid ega stipendiume. Paljud õpperuumid on varustatud möödunud sajandist pärit sisseseadega. Praktiliste tööde grupid kannatavad ülekoormatuse all, mistõttu õppetöö kasutegur on väike. Raha teenimiseks peavad paljud üliõpilased suurema osa aastast töötama, nad õpivad vaid mõni kuu enne eksameid.

Ka õppetöö sisu ja ülikooli administratiivne juhtimine vajavad ümberkorraldamist. Programmid on entsüklopeedilise ulatusega, teoreetilised, ei anna küllaldast spetsialiseeritust. Kritiseeritakse ka eksamite traditsioonilist vormi kui mitteefektiivset ja tervistkahjustavat. Pärast ülikooli lõpetamist kummitab suurte raskuste kiuste noort spetsialisti sageli tööpuudus, sest elu nõudmised ja õppeprogrammid ei ole kooskõlas. Töö võõrandumise probleem kapitalistlikus ühiskonnas puudutab oluliselt ka haritlaskonda, seda tajuvad üliõpilased teravalt.

Ühiskonna ja kõrgema hariduse reorganiseerimise teede suhtes ei olda kaugeltki üksmeelsed. Paljud usuvad ühiskonna ümberkorraldamise võimalusse demokraatliku ülikooli kaudu. Poliitiliste kogemustega üliõpilased ja õppejõud peavad seda mitterahuldavaks: vaja on muuta ühiskonna aluseid. Marksism, kuigi seda tõlgendatakse sajal eri viisil, on kõikide vaidluste keskpunktis.

Käesoleva keeruka ja mitmetahulise liikumise põhieesmärgiks on saavutada demokraatlik, humaanne ja riigi vajadustele vastav ülikool. Valitsuselt nõutakse põhjalikke struktuurseid reforme, mis annaksid üliõpilastele õiguse võtta osa kõrgema hariduse probleemide lahendamisest ja avaksid ülikoolide uksed kõigist sotsiaalsetest kihtidest noortele.

MERIKE ROOP

RÜL teatab

HARIDUSE DEMOKRATISEERIMISE EEST

Iirimaa Üliõpilaste Ühing korraldas Rahvusvahelise Üliõpilasliidu toetusel kontinendi seminari hariduse demokratiseerimise küsimuses. Seminar avaldas protesti Iiri valitsuse vastu, kes hoolimata lubadusest välja anda viisad kõigile osavõtjaile, keeldus viimasel minutil lubamast sisse sõita SDV noorte delegatsiooni.

Protestiavaldus, millele seminarist osavõtjad alla kirjutasid, ütleb noorte arvamuse Iiri külalislahkuse kohta.

Me oleme seisukohal, et see alusetu keeldumine viisasid välja andmast rajaneb naeruväärselt vananenud poliitilisel põhimõttel.

Üliõpilasliikumine Saksa Demokraatlikus Vabariigis on lahutamatu osa Euroopa üliõpilasliikumisest ja sellisena on täielikult õigustatud olema esindatud kõigil Euroopa üliõpilasüritustel, öeldakse avalduses.

Seminarist võtsid osa 23 Euroopa riigi üliõpilaste delegatsioonid ning vaatlejad Quebec'i ning Kanada ülikoolidest. Seminaril arutati üksikasjaliselt hariduse demokratiseerimise eeltingimusi ja Euroopa rahvuslike üliõpilasliitude programmi. Arutelu jagunes sektsioonidesse, mis tegelesid demokratiseerimisprotsessi põhimõtteliste küsimustega, sotsiaalsete muutuste vajaduse kui demokratiseerimise ühe eeltingimusega, kõrgema hariduse osatähtsuse küsimusega majanduslikus ja sotsiaalses arenemises, hariduse planeerimise vajaduse probleemiga ning hariduse olemuse muutmise arutamisega.

Seminaril esitati ettekandeid, mis käsitlesid detailselt mitmete rahvuslike üliõpilasliitude kogemusi ja vajadust kaasa tõmmata kõiki üliõpilasi ja ühinguid.

«Me ei peaks piirduma ülikoolisisese tegevusega,» ütles üks delegaat, kes sellega avaldas enamuse seminarist osavõtjate arvamuse. «Meie tegevus peaks olema seotud ühiskonna tegevusega.»

Seminar tegi veel kaks avaldust, millest üks käsitles IX noorsoo ja üliõpilaste festivali, teine aga Palestiina Üliõpilaste Liidu viitsepresidendi Taysiv Quba arreteerimise probleemi.

Esimeses avalduses märgitakse, et festival aitab tugevdada usaldust üliõpilaste vahel, olenemata nende ideoloogilistest ja usulistest veendumustest. Osavõtjad kutsuvad Euroopa üliõpilasi üles toetama festivali ja kasutama ära võimalusi, mis festivalil avanevad, siiraks ja südamlikuks diskussiooniks.

Teine avaldus, mis puudutab mr. Quba küsimust, rõhutab osavõtjate protesti tema arreteerimise vastu ning nõuab Palestiina üliõpilasliidri viivitamatut vabastamist vanglast.

Vabariikliku üliõpilaste fotokonkursi läbiviibimisest ▶

ELKNÜ Keskkomitee sekretariaat, kiitnud heaks ELKNÜ TRÜ Komitee ettepaneku vabariikliku üliõpilaste fotokonkursi läbiviimiseks, otsustab:

1. Viia 1968. a. läbi vabariiklik üliõpilaste fotokonkurss, mille eesmärgiks on tõsta üliõpilaste seas huvi fotograafia kui kunsti vastu ning näidata tema ühiskondlik-poliitilist tähtsust.

Fotod, mis esitatakse konkursile, peavad kajastama meie üliõpilasnoorsoo tänast päeva, leninliku komsomoli tööd ja tegevust juubeliaastal ning olema kõrge kunstilise väärtusega.

2. Kõrgemate koolide ELKNÜ Komiteedel organiseerida fotokunsti propageerimiseks parimate tööde näitusi ja arutelusid.

3. Ajalehtede «Noorte Hääl» ja «Molodjož Estonii» toimetustel avaldada konkursile laekunud töid ajakirjanduses.

KONKURSI TINGIMUSED

1. Konkursist võivad osa võtta kõik vabariigi kõrgemate koolide üliõpilased.

2. Fotode temaatika: noorsoo- ja üliõpilaselu kajastamine juubeliaastal (õppetöö, vaba aja veetmine, sport, isetegevus, EÜE jt. probleemid).

3. Esitatavate fotode pikem serv peab olema vähemalt 30 sm.

4. Tööd vabariiklikule žüriile esitamiseks valivad välja kõrgemate koolide komsomolikomiteede poolt moodustatud komisjonid. Tööd esitatakse ELKNÜ Keskkomiteesse hiljemalt 15. novembriks 1968. a.

5. Fotodega kaasnevasse kinnisesse ümbrikku lisada foto nimetus, autori perekonnanimi ja eesnimi, õppeasutus, teaduskond, kursus ning elukoht.

6. Premeerimine.

ELKNÜ Keskkomitee premeerib parimaid töid:

üks 1. koht 40 rbl.

kaks 2. kohta à 20 rbl.

kolm 3. kohta à 10 rbl.

R. NIGOLI foto

TEATER TAGANKAL

Moskvas on 33 teatrit (koos tsirkusega). Üks neist asub endises käsitööliste (nüüd suurtööstuslikus) rajoonis ja on laenanud sellelt oma nime — Taganka — Teater Tagankal.

See on väike, mugav teater. Fuajees ripuvad musta puuplaati lõigatud nelja teatrikorüfee — Stanislavski, Vahtangovi, Meierholdi ja Brechti portreed.

Laval mängitakse draamateoste kõrval poliitilisi tsükleid «Antimaailmad», «Kuulake!» (Majakovski luule 5 eripalgelise Majakovski suu läbi), «Langenud ja elavad» (Suures Isamaasõjas hukkunud poeetide luulet), Jessenini poeemi «Pugatšov».

Valmimas on Shakespeare'i kroonika, Dostojevski «Kuritöö ja karistus».

Huvitav visiitkaart epiteetidega «stiilne», «omapärane», «efektid», «lavastatud luule», «mood» jne.

Lühidalt inimestest, kes põhjustavad selliseid arvamusi. Moskvas, Vahtangovi-nimelise teatri trupis esines mees nimega Juri Ljubimov (Viktor «Irkutski loos»). 1963. a. — Štšukini-nimelise lavakunstistuudio lõpetajad mängivad selle mehe juhtimisel maha Bertold Brechti «Hea inimene Sezuanist». Vaimustatud üldsus nõuab trupile oma teatrit.

23. aprill 1964. a. — üldsuse nõudmine rahuldatakse.

Sellest ajast, mil Kain tappis Abeli, pole inimkond millestki nii palju ja kõvasti rääkinud kui sõjast. Et sõda t e a t r i s inimeste silme alla tuua t ä n a s e l päeval, peab leidma vahendi, mis suudaks neid veel vapustada. Selleks vahendiks sai d o k u m e n t.

Maailma lavadel mineva dokumentaalnäidendi vene erikuju — nii võiks nimetada Tagankal mängitavat poeetilist etendust «L a n g e n u d j a e l a v a d» — kahetunniline vaheajata teatritegelaste endi poolt kokkupandud õhtu, sisaldab ka kõige erinevamaid võtteid maksimaalse väljendusjõu saavutamiseks: pantomiimi, laule, «stseene rindepäevikuist e. novelle» (kavalehelt), groteske à la Majakovski, klounaadi (selle tegevuse artistlikus mõttes), dokumentaalset kroonikat jne.

Teemaks — poeet sõjas.

Lähenemisviis kuulajale — näitleja kehastab poeeti. Ta ei loe poeedi luulet, ta on i s e poeet, karjub või sosistab sulle näkku õrnu või julmi sõnu elu ja sõja kohta. Tuleb sinuni lava lõpust inimene, pealaest jalatallani täitunud soovist öelda midagi tähtsat, hüüda oma luulet, vehkida kätega või vaikida, kuni kõikide poeetide saatust ühendav jutustaja, nende kaasaegne, teatab surmasõnumi — fakti, lihtsa ja kuiva. Poeet pöördub ümber ja läheb tuldud teed tagasi —aeglaselt, väga aeglaselt. Tundub, nagu suruks vaikimisekoorem ta maadligi. Liisk on langenud. Tühi lava, foonil vahetatakse vaid värve või kustutatakse kõik tuled. Leegitseb etenduse algul süüdatud igavene tuli (Traditsiooniline võte. Siin väärtuslik meeleolu loomiseks).

А в вечном огне
виден вспыхнувший танк,
горящие русские хаты,
горящий Смоленск,
и горящий Рейхстаг,
горящее сердце солдат.

See ei ole vana sõdurilaul aastapäeva-montaažist. See on nukrus, sõnad, vaikne meloodia kitarril ja nimed (Bulat) Okudžava ja (Vassili) Võssotski.

Nende meeste laule laulab pool maailma.

Bulat Okudžava — paljuvaieldud, viimaks tunnustust leidnud mees.

Vassili Võssotski — näitleja Taganka Teatris — Moskva lauldavaim poeet.

На первый, второй — расчитайсь!
Первый, второй!
Первый — шаг вперед
и в рай...

Ikka ja jälle ilmuvad lavale kaks hambuni relvastatud sõdurit ning tuubivad sulle pähe, löövad otse meelekohta tõe:

А каждый второй
тоже герой,
в рай попадёт
вслед за тобой.
Первый, второй!
Первый, второй!

Pole pääsu. Sõdur on kohustus ja selle täitmine, olgu ta rahu ajal poeet või korstnapühkija, venelane või prantslane:

нас не надо жалеть,
и мы никого не жалели.

Nüüd ulatab jutustaja mehele frakis (Võssotski) kepi, silindri ja vuntsid — Chaplin. Ta keerutab jalutuskeppi ja ütleb ameeriklastele: Seltsimehed! Surra on kohutav. On vajalik teine rinne.

Kepp käest, silinder peast, selga hall mantel, juuksed ette. Hitler rõõgib: Ma purustan kogu maailma!

Ja kahtlevalt: Võib-olla ehitan ka üles...

Veel Olga Bergholzi, Vjatšeslav Ivanovi, Boriss Pasternaki luulet, siis finaal — elavad langenute ees. Kogu saal langenute ees, kogu maa langenute ees.

Erutav etendus. Ühtlane, hoogne, oma tööst vaimustatud, hea kooliga trupp, kadestama panevalt puhtad lavalis-tehnilised võtted, eriline atmosfäär, kus näitlejad nõuavad kuulaja kogu tähelepanu ja mõtlemisvõimet. Nad ei mängi oma lõbuks:

Здесь нет ни одной
персональной судьбы —
все судьбы в единую слиты.

H. RIVIS

Laulud Suurest Loodusest

Viivi Luik «Lauludemüüja» Kirjastus «Eesti Raamat». Tallinn, 1968.

1965. a. ilmus «Pilvede püha», 1966. a. «Taevaste tuul», nüüd on jõudnud lugejani Viivi Luige kolmas luuleraamat «Lauludemüüja».

Uus luulekogu tundub esimesel silmapilgul tuttavlik ja ka uudne. Tuttavlikkus on kindlasti tingitud ka sellest, et avaluuletuse «Ristipäev» esimene osa on loetud juba «Taevaste tuulest». Autor on pidanud tarvilikuks teha vaid muutusi vormi osas. Üldse tundub, et «Lauludemüüjas» on Luik vormile rohkem tähelepanu pööranud kui kunagi varem. Rõõmustab, et luigelike haikude kõrval esineb ka nõudlik sonett. On ju meil loodusluuletajad (M. Under, B. Kangro, J. Kärner) kõige sagedamini harrastanud sonetti.

Autorit inspireerib endiselt eelkõige loodus. Jälle kirjutab ta sinililledest, aga ometi pole see «Pilvede püha» sinilill ega ka «Taevaste tuulte» õitsev «Õlangas», vaid kui esmakordselt nähtud «lillaka pilguga lill — madal ja sinine puu» («Sinilill»). Luigele on omane oskus kõigile tuntus ja ammunähtus jälle midagi enda ja teiste jaoks uut leida. «Lauludemüüjas» hämmastab lillede nägemise oskus («Muinasjutt lilleäri vitriinis», «Dianthus barbatus», «Punane tulp»). Neid on siin paarikümne ümber, «kõrgesti sündinud roosist» ja «Valgete Kallade Katedraalist» tagasihoidlike käokeelteni. Ja kõigis neis on nähtud ja tunnetatud isiksusi ning samal ajal ka Suurt Loodust.

Uues kogus ilmneb tugevamini kui varem inimese vahetu kokkukuulumine loodusega, enda tunnetamine looduse igavesti muutuva osana. (NISUVÄLJAD KASVAVAD MEIE SÜDAMEIST / TUMEDAIST SILMADEST OAÕITE VALGUS. / «Muutumine».)

Kõik inimlik kui kehastuks looduses ja vahel isegi muutub liblikas või lind tähtsamaks kui inimene («Anna mulle andeks. / Ma ei mõelnud sulle eile. / Sadas lund. / Kiivitajaid suri.» — «Anna mulle andeks».). Ja isegi nii lähedale võib loodusele minna, et «UNUSTAD ARMASTUSE, / KOHATES HALJASTE KÄTEGA PUID. («Muutumine»).

Inimühiskonna arenguski autor nagu tunnetaks samalaadset looduse ringkäiguga. Tugevalt mõjuvad «Kollaste õhtute poole» ja «Mõistatus». Lapsed võivad hävitada vanemate loomingu, nagu talve tulekuga hävivad õied. Looduses järgneb talvele kevad. Ka ühiskonnas pääseb tõde võidule, aga ikkagi jääb mõistatuseks, kas siis «Ükskord liblikad mõistavad kohut / põlenud templites. / KAS PÜHIB SÜDAMED PUHTAKS / TUUL MINSANI MÄGEDEST? («Mõistatus»).

Ja see ongi omapära: näha elutus elusat ja taunida elusas elutut.

«Lauludemüüja» ülesehitus on samalaadne «Pilvede pühaga» ja rajaneb aastaaegade vahetusele: kevadest läbi suve sügisesse. «Lauludemüüjas» lisanduvad aga veel talvelaulud. Aga koos talvega tuleb ka pessimism, paratamatuse, suletud ringi tunnetamine. («Päev raudses raamis.») Talve seostab Luik inimelus, nagu looduseski, igavese tardumise ja surmaga. («Sa süüta küünal, kui märkad lund...», «Melanhoolne veebruar».)

Terve luulekogu järgib looduse arengut ja muutumist, on kui üks osa sellest. Ja neile, kes ei mõista loodust, läheb nii mõnigi meeleolu kaotsi. Neid aga, kes suutnud endas midagi hoida «taeva ja liblika tarvis», viib «Lauludemüüja» lähemale nii iseendi kui ka Suure Looduse tunnetamisele. Siin on laule, mis suudavad «LÕIKUDA TUULISTESSE TALVETAEVASTESSE / LÄBI VÄRVIDE, LÄBI VALGUSE JÄÄTERAVA, / LÕIKUDA AKENDESSE, RAAMIDE RISTIPUUSSE, / VÄSINUD VÕRADENA, LINDUDE VARVASTESSE / VIIRPUU OKKANA, PINGUL TRAADINA, TEEMANTTERANA, / LÕIKUDA ARMASTUSSE! / («Ei jäta jälgi see...»).

A. HOLLO

INGVAR LUHAÄÄR

Tõeline unistaja

Nad viidi kõrbesse ja lasti lahti seal
ja jäeti veeta. Taamal sinkjas põuavine.
Ja tulikuuma päikese paistel luite peal
algas võistlus-unistamine.
Noh see on lihtne.
Nüüd kuid pandi kruus
poolkaldu liiva sisse, ahvatlevalt sedasi...
Ja kohe robinal üles kargasid kuus,
aga üks jäi istuma edasi.
«Mis sina siis ootad?» kohtunik nõudis.
«Või sulle eraldi kruusi toon?»
«Ära sega» — kui õndsa palve jõudis
mehe huultelt sosin: «Ma joon...»

Põld

Püsib rõske, täis sügisehalla
õlgkatus üle põleva talu,
et matta siis enese alla
toa söestunudpunane valu.
Need süütajad, rüüstajad kõlvatud
nüüd sõtkuvad põllu peal.
Aga rukis on maha juba külvatud
ja midagi ei või nad seal!
metsa tagagi raginal suitsusammas höördub
ja on kaugemal uttu neid hajumas
siin põllulapil abitult ratsasalk pöördub
kabjad nätskesse mulda vajumas
Tuli rahvas jälle järgmise suve aeg —
varemed, suitsunud varemed üha...
Aga väikesel põllul metsani
tihe roheline rukis mühab!

Püsahelmeid sulab järvepeeglisse
olen ühteaegu kaldal, olen vees
aegamisi üle põhjakivide
hõljun nagu tardund, jalad ees
üle vetikate, kalaparve, vähikivide
ainult püsanooli lendab järvekilbisse
läbipaistev rohelisel veel
kaitsetuna laman nende ees
läbi oimude ja läbi rinna
püsanooled saavad järvepinnaks
ning ei põgene ma nende eest
takerdusin helerohelises vees
ning nad, ilma et ma ise soostuks
seovad selle järvega mind soostuks
püsahelmeid sulab järvepeeglisse
olen ühtaegu kaldal, olen vees

REIN SANDER,
I k. bioloog

100 aastat praegustes ruumides

Aastal 1868 toimusid Tartu Ülikooli kunstimuuseumi ajaloos tähelepanuväärsed sündmused. Nimetatud aasta maikuu lõpul kolis muuseum aula kõrval asuvatest ruumidest ülikooli vasaku tiibehitise alumisele korrusele. Selleks valmistuti eriliselt: maalermeister F. Redlinile tehti ülesandeks muuseumi seinad maalida Pompeij seinamaalide eeskujul. Selle töö tegi ta hoolikalt. Tolleaegne muuseumi direktor L. Schwabe taotles ülikooli kuraatori krahv Keyserlingi kaudu autasu R. Redlinile, sest too oli oma töö teinud «oskuslikult, hoolsasti, kiidetava täpsusega, ülesandest arusaamisega ning austava omakasupüüdmatusega». Riiklikku tunnustust F. Redlinile süiski ei määratud, küll aga sai ta 300 hõberubla töötasu seinamaalide eest. Ja nagu meistrid muistegi, kirjutas maaler töö lõpetamise kuupäeva ja signatuuri seinale «d(en) 3 Aug(ust) 1868. F. Redlin» (vt. foto). Vaevalt, et ükski seda praeguses klassikalise Muinasteaduse Muuseumis silmanud on, sest kirjad asuvad II ruumi nurgaahju kohal.

NIINA RAID

T. KALLEJÄRVE foto

Regina

Mu fotode seas on see üks, mis tekitab igakord valusat teadmatust. Objektiiv on tabanud mingi sündmuse murdosa, mida ma õieti ei mäletagi. Ma vaatan. Mõtted tulevad tungeldes, iseennast ületades.

Näen seda tüdrukut fotol, meenutan kedagi, mulle tuleb siis lapsepõlv meelde, nii et argipäevade hall jääb märkamatuks ja ma võin jälle käia terve pika aja õnnelike mõtete faarvaatris. Aga ühteaegu tunnen ma siis häbi, et igapäevasus võib ka midagi võltsi minusse jätta.

Tütarlaps nagu eralduks tumedast foonist. Tean, et ta naeratab läbi teda valdava mure, läbi selle pimeda kurbuse ja tal on raske ebaõnne trotsida. Kasvõi hetkekski.

Objektiiv ei näe vastassuunas. Sinna vaatavad tütarlapse silmad. Vist seepärast mõtled, et tema ees seisavad inimesed. Need, kellelt lilled ta käes. Sõbrad, mõnel nutt kurgus. Seisavad midagi kõigest hingest soovides, tahtes kogu maailma heledat optimismi ja kõike head talle kaasa panna.

Ta lahkub, viib kaasa ühe maailma, iseendasse suletu. Hetke pärast võib sulguda vaguniuks või hakata lennuk stardirajale roolima.

Midagi rõõmsamat endast jätta! Nii helgib väike raasuke temast selle valusa naeratuse näol vastu neile, kes hetke pärast käe viipeks tõstavad.

Kurbus ja rõõm püsivad tihti kõrvuti, näivad siiagi kokku hoovavat.

Mõtted sulavad uuesti fotoga kokku ja näib, et parimad nendest nagu keelduvad sõnadesse seostumast. See on nagu pisut kurvameelse filmi jaatav lõpukaader. Minu jaoks on ta alati veel hetk ILUSAT, mida ma hoian.

R. PÕDER

Leningradi teadlased TRÜ-s

Maikuu oli füüsikutel huvitav mitmete külalislektorite poolest. Kohe pärast pikki pühi esines meie üliõpilaste, õppejõudude ja selleks puhuks kohale sõitnud asjahuviliste ees Pulkovo Observatooriumi ülemaailmselt tuntud astrofüüsik N. A. Kozõrev. Oma seitsmel loengul rääkis N. A. Kozõrev tähtede ehitusest ja aja olemusest. Olgugi, et aja uurimiseks korraldatud eksperimendid ja püstitatud hüpoteesid põhjustasid vastuväiteid, olid loengud huvitavad originaalse esitusviisi ning mõtterikkuse poolest.

Meie teine külalislektor kuu lõpul oli professor L. A. Sena. Ta rääkis gaaside elektroonika perspektiividest ja ioniseeritud gaasides toimuvatest elementaarprotsessidest. Lisaks neljale loengule võttis külaline Leningradist osa ka kahe gaaslahendusseminari tööst.

Mõlemad tuntud Leningradi teadlased avaldasid nõusolekut analoogilisteks kohtumisteks ka edaspidi.

K. KUDU

Looduskaitsering Järvseljal

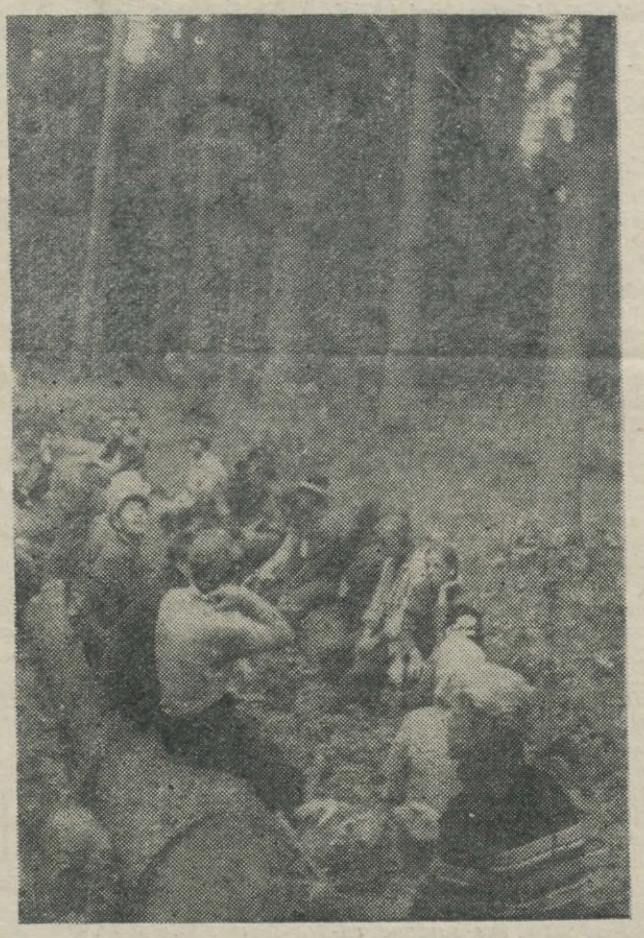
Järvselja... See on metsameeste taimelava, matkajate-looduesõprade peatuspaik. Järvselja nimi seob endaga palju omapärast.

Igal kevadel võtab Järvselja vastu ka grupi tudengeid — Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi liikmeid, kes siin õppeaasta viimase üritusena lõpulõket teevad. Ka möödunud laupäeval suundus sinna 34 looduesõpra Taaralinnast, et teha kokkuvõtteid ringi kevadisest tööst, saata traditsioonikohaselt ära need, kes lõpetavad kevadel TRÜ või EPA.

Käisime IV kursuse metsameeste juhendamisel läbi taimeaiad, vaatlesime haruldasi puid ja põõsaid, kuulasime linnulaulu. Ei puudunud ka tore paadisõit. Mis sellest, et tihtipeale paat kohalt ei liikunud või sõudja kurja vaeva nägi, et karussellina pöörlevat paati õigele teele juhtida!

Pärast «merereisi» alustasime koos ringi juhendaja J. Eilartiga teekonda Leego järve äärde. Peatusime looduskaitse all oleva «Kuninga männi» juures, mis oma mõõtmetega (kõrgus 32 m, ümberm. 3,25 m, vanus 320 a.) paljusid üllatas. Siin kuulsime J. Eilartilt Peravalla metsadest ja Järvselja õppekatsemajandi saamisloost.

Teekond jätkus looduskaitse kvartali suunas. Kvartali läbimine nõudis omajagu oskust ja osavust. Ärevusega südames astub igaüks meist sammaldunud ürgmetsa, kus kunagi pole inimkäsi tema elukulgu muuta püüdnud. See oleks nagu Eestimaa taiga. Võimsad puutüved lamavad kõikvõimalikes asendeis. Paljud on juba kattunud paksu samblavaibaga, mitmed hiiglased lebavad otse maapinnal, maast üles kistud suurte mullakamakatega. Siingi tegi sügisene torm oma töö. Istume ühele mahalangenud puuhiiglasele, kuulame J. Eilartit ja astume jälle edasi. Ületame sihi. Oleme Baltimaade kõrgemate (40 m) kuuskede all. Sügisene torm on siingi oma võimu näidanud. Ka Baltimaade kõrgeim kuusk (kõrgus 48 m, vanus üle 300 a.) ei suutnud tormile vastu pidada ja langes. Käisime Ahunapalus, kus kunagi oli koolmeistriks M. Visnapuu. Tore oli minna mööda kitsast teerada üle rabasaarte, kuulata sookurgede häälitsusi ja ritsiklinnu siristamist. Peatusime ka Apnasaare vahtkonnas «Kotkapesamänni» juures.

Oli juba üle kesköö, kui Leego järve äärde jõudsime. Mõnus oli istuda vaigust lõhnavail männipakkudel ja juua vaarikateed. Tõnis luges ette kirja, mis saabus meie ringile Taani noortelt looduesõpradelt. Nende sooviks on astuda kirjavahetusse Eesti noortega, rohkem teada saada Eestimaa loodusest.

Looduskaitseringist lahkujaile andsime üle väikesed mälestusesemed — puurõngad põletatud tähtedega «Järvselja 1968.» Hommikupoole ööd alustasime taas matka Ahunapalusse, kust liinibuss meid tagasi Tartusse tõi.

TIIU SAARIST,
LK sekretär

Võistlustööd

NLKP AJALOO KATEEDER

I koha sai:

OLAV MIKENBERG (Õigust. II k.) töö eest «Antisemitismi, bundi natsionalismi ja sionismi reaktsiooniline olemus».

II koha sai:

TÕNU KARU (Füüsika-Keemiat. II k.) töö eest «Leninlik kompromisside taktika ja kaasaeg».

III koha said:

ENN BRAUN (Füüsika-Keemiat. II k.) töö eest «EK(b)P hariduspoliitika aastail 1940/41»,

JAAN SOOTAK (Õigust. II k.) töö eest «Ginea, Mali ja Paremkalda Kongo mittekapitalistliku arengutee käesoleval etapil».

Ära märgiti:

ANNE TALP (Õigust. II k.) töö eest «Leninlikest sotsialistliku demokraatia printsiipidest ja nende ellurakendamise kajastumisest NLKP programmides»,

HELI VETEVOOG (Õigust. II k.) töö eest «Õpetaja ja õigusrikkumine».

KEHAKULTUURITEADUSKOND

I koha sai:

EVI MÖLDER (IV k.) töö eest «Sportlike võimlejate tüpoloogilistest iseärasustest ja mõningate psühhiliste näitajate dünaamikast treeningute mõjul».

II koha said:

MALLE KUTSAR (IV k.) töö eest «Individualiseeritud töö algklasside õpilastega treeningutunnis»,

AILI SEPP (IV k.) töö eest «Väravpallurite emotsionaalsetest seisunditest spordivõistlustel»,

AINO LAAR (IV k.) töö eest «Erinevate emotsionaalsete seisundite mõjust liigutuste koordinatsioonile»,

JÜRI SAKSLADU (IV k.) töö eest «Murdmaasuusataja treeninguvahendite võrdlev analüüs ettevalmistaval perioodil O_2 tarbimise väärtuse põhjal».

Mõelgem puhkusele!

TRÜ ametiühingukomiteest on õppejõududel ja teenistujatel võimalik saada puhkekodu tuusikuid.

Puhkekodu	Ajavahemik	Tuusikute arv
Lielupe	7.08—18.08	2
	1.09—12.09	2
Dubulti	25.07— 5.08	1
Zirulisi	14.08—25.08	2
Laulasmaa	6.07—17.07	2
	31.07—11.08	3
	11.08—22.08	1
	16.08—27.08	2
Pühajärve	9.07—20.07	2
	2.08—13.08	3
	4.08—15.08	6
	16.08—27.08	2
Võsu	1.07—12.07	2
	13.07—24.07	2
	16.07—27.07	6
	29.07— 9.08	7
	11.08—22.08	8
Võsu (telklaager)	13.07—24.07	3
	26.07— 6.08	4
	8.08—16.08	2
Asari (ema ja laps)	16.07—29.07	1
Võsu (ema ja laps)	8.08—19.08	2

Avaldused tuusikute saamiseks palume esitada hiljemalt 18. juuniks k. a. ametiühingukomiteele.

TRÜ ametiühingukomitee

Tänase ajalehe kujundas žurnalistika eriharu III k. üliõpilane L. Padevest.

* * *

«TRÜ» järgmine number ilmub reedel, 28. juunil.

Uut teatmekirjandust

С. И. Якубсон. **Электролитые неводные растворы.** Аннотированная библиография работ с 1941 по 1960 г. Т. 2. Киев 1967. (616 lk.).

Словарь ударений для работников радио и телевидения. Москва 1967. (688 lk.).

Библиография Ирана. Литература на русском языке (1917—1965 гг.) Москва 1967. (7959 nim.).

И. И. Старцев. **Вопросы детской литературы и детского чтения 1962—1965 гг.** Библиографический указатель книг и статей по истории, теории и критике. Москва 1967. (2619 nim.).

Ленинградский ордена Ленина государственный университет им. А. А. Жданова за годы Советской власти. (Краткий библиографический указатель). ЛГУ 1967. (537 nim.).

TRÜ KOMSOMOLIKOMITEES toimub arvelt maha võtmine kl. 10—13 (v. a. laupäev).

ÕIENDUS

Meie ajalehe eelmise numbri 3. lk. fotol, mis kuulus sõnumi «Soome nüüdiskunsti näitus Tallinnas» juurde, on trükikoja süü tõttu jäänud ära allkiri. Pildi juurde käib tekst: «Mauno Hartman, «Kingsepp», puu 1966».

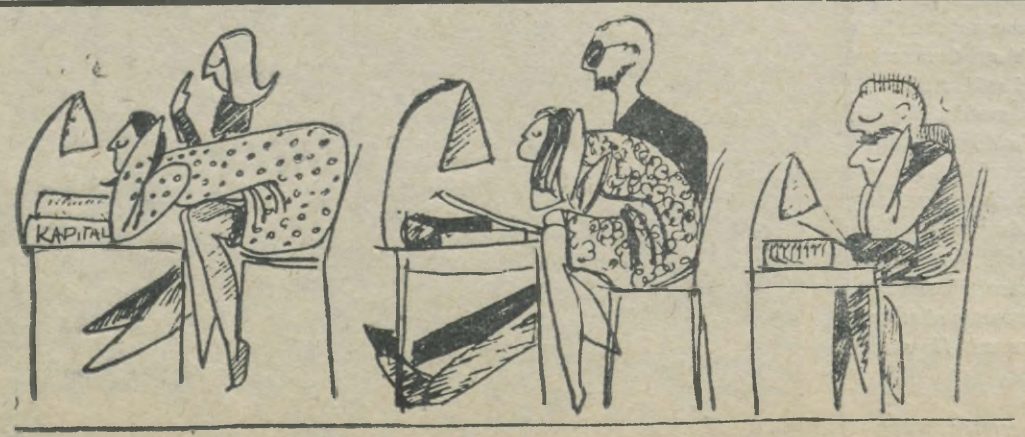
Siiras kaastunne Sulle, Mai,

VANAISA

surma puhul.

Vene filoloogia II kursus

PÄEVAKAJA

A. Oissari joonistus.

Vast. toimetaja J. FELDBACH

«Tartu Rijklik Ülikool» («Tartuski gosudarstvennõi universitet») g. Tartu Eestonskoi SSR. Organ Tartuskogo gosudarstvennogo universiteta. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 3656. MB 04571.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

AR
Eesti NSV Riikl. Raamatukogu

Miquel Posos Pineira Hispaaniast ja Klaus-Dieter Heiser Lääne-Berliinist TRÜ-s

2 kapitalismimaade ajakirjanike turismigruppi viibib praegu Nõukogude Liidus. Kumbki grupp külastab ka üht Balti ja üht Taga-Kaukaasia liiduvabariiki. Itaalia, Küprose ja Soome ajakirjaniku marsruut läbib Läti NSV-d ja Armeenia NSV-d, Hispaania ning Lääne-Berliini ajakirjanik tutvuvad Gruusia NSV-ga ja Eesti NSV-ga.

Teisipäeval jõudsid Klaus-Dieter Heiser ja Miquel Posos Pineira Tartusse.

«Edasi» toimetuses vesteldi Nõukogude ning Lääne-Euroopa ajakirjanduse praktikast.

TRÜ komsomolikomitees kohtasid külalisi TRÜ aspirant Ülo Vooglaid, TRÜ komsomolikomitee sekretär Sirje Endre, sekretäri asetäitja Peeter Vihalemm, ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetaja Ene Puusemp ning ajakirjanduse eriharu üliõpilased.

Lääne-Berliini haridussüsteemis valmistavad ajakirjanikke ette Berliini Ülikool ning Kõrgema Poliitikakooli filosoofiaosakond. K.-D. Heiser märkis, et see baas ei taga kvalifitseeritud ajakirjaniku sündi. Kõrgema kooli juhtkonna kompetentsi ei kuulu lõpetajatele töökoha muretsemine. Tavaliselt minnakse provintsilehte. Kes tahab karjääri teha, see alustab sageli spordi- või kommertsteemaga. Kes läbib edukalt ajakirjanikutee selle etapi, mida iseloomustab rõhk töö praktilisele ja tehnilisele küljele, see töötab hiljem edukalt suurte väljaannete juures.

Hispaanias loodi mõni aeg tagasi kool ajakirjanike ettevalmistamiseks, ent, nagu märkis M. P. Pineira, ei vasta see kool kõrgema õppeasutuse tasemele.

Klaus-Dieter Heiser kuulub Noorte Sõprusühingu häälekandja, ajakirja «Signaal» toimetusse. Ajakiri saab informatsiooni ka APN-ilt, tal on kontakt «Komsomolskaja Pravda'ga», ent vastava informatsiooni edasiandmine on seotud tõsiste raskustega — on ju teada, et Springeri kontsern kontrollib 70% Lääne-Berliini ajakirjandusest, kontsern levitab päevas mitmete väljaannete vahendusel antikommunismi miljonilises tiraažis. Ajakiri «Signaal» huvitub põhiliselt üliõpilaste ning töölisnoorte elust ja poliitiliste jõudude vahekorrast linnas. Ajakiri funktsioneerib nii informaatori, agitaatori kui organisaatorina — üheaegselt informeerimisega mobiliseerib ta elanikkonda protestidemonstratsioonidele imperialistliku sõja vastu Vietnamis. Miquel Posos Pineira töötab illegaalse ajalehe «Horisont» toimetuses. «Horisont» on Noorte Kommunistide Liidu häälekandja (legaalset noorsooväljaannet Hispaanias pole). Et ajaleht ilmub kord kuus, pole pearõhk informatsioonil, vaid lugejaskonna suhtumise suunamisel rahvusvahelistes ning maa siseelu poliitilistes probleemides. Lähtutakse momendi poliitilistest nõudmistest. Praegu ühineb ajaleht protestiga Hispaania—USA tuumarelvabaaside lepingu vastu. Hiljuti toimus Madriidis demonstratsioon noorsoo õiguste laiendamise eest, osavõtjaid 2700, allkirju 10 000.

«Hispaania noorsooliikumine on äratanud noori ajakirjanikke, kes on sunnitud esinema pseudonüümide all... Hispaanias on illegaalselt tegutsevaid ajakirjanikke, kelle varjunimed ületavad populaarsuse poolest kaugelt legaalselt tegutsevate žurnalistide nimesid.

Meie legaalne press valgustab NSV Liidu rahvusvabariikide elu minimaalselt. Enamik Hispaania elanikkonnast teab, et need vabariigid olevat pärast NSVL-iga ühinemist kaotanud rahvusliku omapära, enamik Hispaania kodanikest ei tea, et Nõukogude Liidus ilmub ajalehti ka teistes keeltes peale vene keele. Maad on haaranud täielik desinformatsioon, mida iseloomustab suhtumine NSV Liitu kui kindlusse «raudse eesriide» taga, see on groteskne desinformatsioon.

Mind hämmastab, kui suurel määral avaldub teie vabariigis eesti rahvuslik kultuur, ma ei oodanud, et Eesti Raadios ja TV-s kõneldakse eesti keelt, ma imetlen teie ajalehtede tiraaže.

Ma kirjutan käesolevast reisist, pidades silmas, et «Horisondi» ülesandeks on valitseva, s. o. frankistliku pressi poolt sisendatava ideoloogia kahjustamine. Ma loodan, et see, mis ma kirjutan reisist Nõukogude Liitu, avaldab mõju.»

Klaus-Dieter Heiser: «Poliitilise teadlikkuse tase kasvab Lääne-Berliini elanikkonna hulgas aastaastalt. Ka mina kirjutan oma reisimuljetest ja olen veendunud, et suudan nõrgendada valeinformatsiooni mõju — eelarvamust —, kõneldes NSV Liidust tõde.»

HELLE KULO

Pidulikud tunnid aulas

Diplomi saab Majandusteaduskonna lõpetaja V. Aru.

Ülikooli aula on pidulike lõpuaktuste päralt. Nädal tagasi läksid diplomite järele Majandusteaduskonna üliõpilased (74), teisipäeval mängiti tušši 63-le Õigusteaduskonna lõpetajale. Eile said tunnistuse kõrgema hariduse kohta 42 kehakultuurlast ja 57 Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilast. Tänane päev on pidulik füüsikutele ja keemikutele.

R. NIGOLI foto

Vastuvõtukomisjon töötab

Alles askeldavad ja pingutavad üliõpilased kevadsemestri eksamisessiooni lõpetades, aga juba mõtleb ülikool uuele õppeaastale. Alates 20. juunist alustas tööd TRÜ vastuvõtukomisjon.

Et küpsuseksamid keskkoolides äsja lõppesid, on ülikooli vastuvõtukomisjoni jõudnud oma dokumendid tuua alles vähesed. Kokku on avaldused ja dokumendid lõplikult vormistanud kümmekond noort. Paljudel on vormistamine pooleli: käiakse sellekohast informatsiooni saamas.

Eriti tuntakse huvi sissesaamistingimuste kohta Ajaloo-Keele- ja Õigusteaduskonda.

TRÜ-l on sel aastal plaanis vastu võtta 930 üliõpilast statsionaarsetesse osakondadesse, kaugõppesse 460.

Ajaloo-Keeleteaduskonda võetakse vastavalt 185 ja 200; Õigusteaduskonda 50 ja 75; Arstiteaduskonda 250; Majandusteaduskonda 125 ja 135; Bioloogia-Geograafiateaduskonda 95 ja 25; Kehakultuuriteaduskonda 50 ja 25; Füüsika-Keemiateaduskonda 150; Matemaatikateaduskonda 185.

H. RAHUOJA

Lisa teadlaste perele

● **7. juunil k. a. kaitses TRÜ Arstiteaduskonna nõukogu avalikul koosolekul meditsiinikandidaadi väitekirja** (Vereplasma ja skeletilihase vee-soolade ainevahetuse näitajatest kaasasündinud ja omandatud südameriketega kunstliku vereringe tingimustes opereeritud haigetel) **ülikooli üldkirurgia kateedri assistent ANTON KIVIK.**

● **21. juunil k. a. kaitses meditsiinidoktori väitekirja** (Hemodünaamika paikse tuimestusega opereeritavatel haigetel) **ülikooli üldkirurgia kateedri juhataja ANTS RULLI.**

Samal päeval kaitses üldkirurgia kateedri mittestatsionaarne aspirant JÜRI MÄNNISTE meditsiinikandidaadi väitekirja (Röntgen-kontrastse aniograafia kasutamine alajäseme kroonilise veenipuudulikkuse sündroomi diagnoosimisel).

● **22. juunil kaitses väitekirja** (Üliõpilaste kehalise arengu ja rühi muutuste dünaamika TRÜ spordiosakondades.) **ülikooli võimlemise kateedri vanemõpetaja UNO SAHVA. Talle omistati pedagoogikakandidaadi kraad.**

● **25. juunil kaitses TRÜ Bioloogia-Geograafiateaduskonna nõukogu avalikul koosolekul bioloogiakandidaadi väitekirja** (Produktiivsete klorellatiivide esmane valik) **taimesüstemaatika ja geofüüsika kateedri vanemlaborant MAIE MÄNNIK.**

● **Moskvas Kuritegevuse Põhjuste ja Ärahoidmise Abinõude Uurimise Üleliidulise Instituudi nõukogu ees kaitses oma doktoriväitekirja TRÜ kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri dotsent ILMAR REBANE. Väitekirja teemaks oli «Veenmine ja sundimine võitluses rünnetega nõukogude õiguskorra vastu».**

Geograafid Poolas

Geograafia kateedri dotsent Ants Raik ja aspirant Ille Palm jõudsid tagasi Poolast, kus nad võtsid osa VII biometeoroloogia konverentsist. Nõupidamine toimus Läänemereäärses kuurortlinnas Kolobrzegis. Arutlusel oli ilmastiku mõju inimesele. Sõna võtsid peale koraldajate ka mitmed välisriikide teadlased. Meie klimatoloogide ettekande teema oli «Inimese soojustunde karakteristikute režiim Eestis».

Reisil oli veel teine eesmärk — tutvuda Varssavis asuva Urbanistika ja Arhitektuuri Instituudi tööga, mis on oma suunitluselt lähedane Eesti NSV-s hoogu võtvale territoriaalplaneerimisele, millest võtab oluliselt osa ka geograafia kateeder.

E. MARDISTE

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 21 (706) Reedel, 28. juunil 1968 XXII aastakäik

EKP TRÜ Komitees

24. juunil toimus käesoleva õppeaasta EKP TRÜ Komitee viimane koosolek. Arutusel olid väga mitmesugused küsimused. Ülikooli kommunistide pere sai täienduse kahe liikmekandidaadi, keemiaosakonna õppejõu Henn Laanpere ja Õigusteaduskonna üliõpilase Eduard Raska näol. Komitee otsustas vastu võtta NLKP liikmeteks keemiaosakonnast V. Maremäe, Ajaloo-Keeleteaduskonnast Olaf Klaasseni, KKT-st Avo Virvese ja Leida Jaansoni ning Arstiteaduskonnast Matt Mäe ja Jüri Enneti.

Et mais—juunis olid toimunud kõigis parteiorganisatsioonides aruande-valimiskoosolekud, siis kinnitas komitee uued parteiorganisatsioonide sekretärid.

Loodetust pikemaks ja elavamaks kujunes H. Kaburi aruande «TRÜ ametiühingukomitee tööst töötajate vaba aja ja puhkuste organiseerimisel» arutelu. Sm. Kabur peatus pikemalt nende üritustel, mida ametiühingukomitee on püüdnud läbi viia, et kaasa tõmmata hulgaliselt ülikooli töötajaid. Kahjuks aga terve rida häid üritusi on nurjunud, sest organiseerijad ja eestvedajad põrkuvad inertsusele ja passiivsusele. Selline suhtumine muidugi ei innusta kedagi. Näiteks tehakse enne mõnd tähtpäeva teaduskondade büroodele ülesandeks selgitada, kas soovitakse ühist koosviibimist. Kõikjalt tulevad eitavad vastused. Kui aga pühad möödas, algavad protestid, et miks midagi ei korraldatud. Kurioosne on see, et protesteerijateks on tavaliselt need, kes ise ühestki üritusest kunagi osa ei võta. Tundub, et tõelise populaarsuse võitsid talvel suusabussid Käärikule. Kalameeste klubi, maleklubi jne. loomine on aga ainult sooviks jäänud. Osa häid üritusi nurjus ka ametiühingukomitee spordisektori halva töö tõttu.

Õnnestunud üritusteks võib pidada paari vastlaõhtut, hästi töötab õppejõudude võimlemisrühm, elujõuliseks on kujunenud õppejõudude-teenistujate peotantsuring.

Et läheneb puhkuste aeg, siis oli juttu ka neist võimalustest, mis ülikooli töötajatel on puhkuse veetmiseks. Terava kriitika osaliseks sai Vellavere puhkebaas, mis seda nime tegelikult ei vääri, sest kapitaalehituse osakonna süü tõttu on seal rida olulisi töid tegemata, baas on valveta ja korrastamata. Muidugi saaks siin palju ära teha ühiskondlikus korras, kui leitaks eestvedajaid. Oli juttu ka tuusikutest, nende jaotamise korrast ja arusaamatustest nende jaotamisel.

Oluline on see, et ametiühingukomitee pika asjaajamise tulemusena sai nõusoleku Pärnu Keskkoolilt selle internaadi ja kabinettide kasutamiseks öömajana. Tänu sellele kasvab tunduvalt Pärnus puhkajate arv.

Pretensioone oli korra suhtes, mis teeb väga keerukaks ehituskruntide saamise aianduskooperatiivide rajamiseks. H. Kabur andis ülevaate ka rajatavatest aianduskooperatiividest.

Kokkuvõttes võib öelda, et ametiühingukomitee kaasabi puhkuse veetmiseks kasutab umbes 1/3 ülikooli töötajaist. See arv võiks muidugi olla suurem, kui asjaajamine ja tuusikute saamine oleks lihtsam ning üksikute töötajate pretensioonid väiksemad.

Seejärel vaadati läbi TRÜ medali ja märgi kavand ning juhend. Medali kavand kujutab ülikooli ajalooliselt kujunenud sümboleid (sammastikku, teaduskondade märke). Kui medal saab lõpliku kinnituse ka TRÜ Nõukogus, siis hakatakse teda välja andma teenekaile ülikooli töötajaile ja aukülalistele.

Lõpuks esines EKP TRÜ Komitee sekretär dots. V. Ruus, kes rääkis järgneva õppeaasta peamistest ülesannetest. Komiteel tuleb kindlasti arutusele loenguline töö TRÜ-s, ALMAVÜ organisatsiooni töö, tsiviilkaitse olukord TRÜ-s, koos TRÜ rahvakontrolli komiteega arutab parteikomitee remonttööde olukorda TRÜ-s ja aktiivil tuleb arutusele ülikooli juhtimisstiil.

Üksikasjaline tööplaan kinnitatakse septembris. Nüüd läks EKP TRÜ Komitee suvepuhkusele. (NB! Suvekuudel muutuvad ka parteikomitees vastuvõtu ajad.)

V. ANT

ELKNÜ TRÜ Komitees

● **ELKNÜ TRÜ Komitee büroo (10. juunil 1968. a.) andis soovituse NLKP liikmeks astumiseks Kehakultuuriteaduskonna III kursuse üliõpilasele Avo Virvesele.**

● **Bürool arutati endise raviosakonna III kursuse üliõpilase Vjatšeslav Viktorovi personaalküsimust. Jämedate korrarikkumiste ning nõukogude üliõpilasele ebaväärika käitumise pärast otsustas ELKNÜ TRÜ Komitee büroo V. Viktorovi ÜLKNÜ ridadest välja heita.**

● **Ebaväärika käitumise pärast avaldas ELKNÜ TRÜ Komitee büroo geograafiaosakonna III kursuse üliõpilasele Vello Lugnale noomituse koos arvestuskaardile kandmisega.**

● **ELKNÜ TRÜ Komitee büroo andis omapoolse soovituse sõiduks kunstialase turismigrupi koosseisus Poola RV-sse Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilastele Merike Roobile ja Kaur Alttoale, arvestades nende aktiivset tegevust TRÜ kunstikabineti juures.**

● **Möödunud nädalal viibis ülikooli komsomolikomitees ELKNÜ Keskkomitee sekretär A. Purga, kes vahetas komitee sekretäride ja Eesti Üliõpilasnõukogu liikmetega mõtteid EÜN edasise töö suhtes. Jõuti põhimõttelisele seisukohale, et EÜN töö tuleb reorganiseerida vastavalt ENSV I üliõpilaskonverentsi põhimõtete ja ELKNÜ Keskkomitee komisjonide põhimääruse alusel.**

Jõuti seisukohale, et edaspidi võivad EÜN tööst vajaduse korral osa võtta ka need üliõpilased, kes on ELKNÜ KK liikmed.

● **Ülikooli lõpetamise puhul autasustas ELKNÜ TRÜ Komitee aukirjadega järgmisi üliõpilasi: Elille Peeling, Ilme-Tiiu Laurits ja Helgi Hurma (Majandusteaduskond), Henn Eomois ja Aarne Oru (Õigusteaduskond).**

● **ELKNÜ TRÜ Komitee juures valmistutakse vestlusteks üliõpilaskandidaatidega. Tööd koordineerib Ajaloo-Keeleteaduskonna IV kursuse üliõpilane Renita Timak.**

EÜE-lane!

● **Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva liikmete organiseeritud väljasõit toimub 1. juulil 1968. a. kell 9 Tallinnas, 21. Keskkooli juurest (Gogoli tn. 6). Üliõpilastele, kellel ei ole võimalik 1. juulil malevasse sõita, toimub organiseeritud väljasõit 8. juulil 1968. a. kell 9. Kogunemine on 8. juulil «Eesti Energia» saalis (Estonia pst. 1).**

Debreceni rühma liikmed kogunevad väljasõiduks Tallinnasse komsomoli keskkomiteesse kella 11-ks 2. juulil. Maleva vormi on võimalik kätte saada 1. juulil Mustamäel, Akadeemia tee 7, tuba 115 kella 18—20.

Aruande- ja valimiskoosolekud parteiorganisatsioonides

Arstiteaduskonnas

18. juunil toimus Arstiteaduskonna parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek. Lühikeses artiklis pole võimalik anda ammendavat ülevaadet ülikooli suurima teaduskonna kogu tööst. Piirduksime vaid ülevaatega parteibüroo aruandest, sõnavõttudest ja otsusest.

ARUANDEST. (Parteibüroo sekretär **E. Türi**). Lõpetanute senise töö ja üliõpilaste ankeetküsitluse põhjal võib öelda, et valdav enamik üliõpilasi on terve ellusuhtumisega ja rahul valitud erialaga.

Ideoloogiline töö jääb loodetud efektita, kui seda ei tehta kindla plaani alusel. Seepärast töötati komsomoliaktiivi ja kommunistide poolt välja programm, mis hõlmab kõiki kursusi ja peaks jääma ühiskondlike organisatsioonide töö aluseks lähemate aastate vältel. Programmis on pearõhk asetatud üldhariduslikku laadi küsimustele, nagu kutse-eetika, kultuurne käitumine, inimestevahelised suhted, kunst, erialaste küsimuste filosoofiline hindamine jms. Osaliselt suudeti seda plaani rakendada juba käesoleval aruandeperioodil.

Õppejõudude poliitilise enesetäiendamise vormina on tunnustust leidnud filosoofilised seminarid (üldjuhendaja prof. K. Villako). Küsitava väärtusega on praegune kursuse- ja rühmajuhendajate süsteem. Endiselt on ebarahuldav elamiskultuur ühiselamutes.

Teatud nihked toimusid ka õppetöö korralduses. Vastutus õppetöö kvaliteedi ja õppedistsipliini eest pandi eelkõige vastava eriala kateedrile, redutseerides dekanaadi ja ühiskondlike organisatsioonide osa. Selle tulemusena paranes õppeedukus ja -distsipliin, vähenes väljalangevus.

Aruandeperioodil jätkus teaduskonnas intensiivne teaduslik töö: 1967. a. publitseeriti rekordiline arv töid, kaitsti kolm doktori- (E. Raudam, E. Tünder, L. Päi) ja 15 kandidaadiväitekirja. Ometi püsib teaduslikku kraadi omavate õppejõudude arv teaduskonnas juba aastaid samal tasemel (2/3 õppejõududest). Suuremateks takistusteks töös on abipersonali nappus, ruumikitsikus, kaasaja nõuetele mittevastav teadusliku informatsiooni tase. Lubamatult aeglaselt edenevad Tartu Linna Kliinilise Haigla uue korpuse ehitustööd. Venib TRÜ Arstiteaduskonna õppebaaside väljaarendamise perspektiivplaani kinnitamine.

Paranes koostöö ENSV Tervishoiuministeeriumi ning Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komiteega. Tänu sellele laienes tervishoiuvõrgus töötavate arstide täienduskursuste ja seminaride ulatus. Teaduskonnale eraldati 5 õppejõu kohta vastava töö läbiviimiseks.

Võeti vastu kliinilise haigla põhimäärus. Alustavad tööd kaks uut probleemlaboratooriumi (sekretoorsete protsesside biokeemia ja psühhofarmakoloogia). Tulevikus on kavas veel viie probleemlaboratooriumi avamine.

SÕNAVÕTTUDEST. Tõsiseim teadusliku töö tegemist takistav moment teaduskonnas on elamispinna puudus. 1/3 teaduskonna õppejõududest ja teenistujatest puudub normaalne elamispind, 24% õppejõududest ja teaduslikest töötajatest puudub isegi elamispinna miinimum. Elamispinna jaotamise senine praktika on Arstiteaduskonna suhtes olnud ebaõiglane (**prof. H. Vahter**). Tuleb taotleda rektoraadi ja TRÜ ühiskondlike organisatsioonide, vajaduse korral ka kõrgemalseisvate instantside ees, aastaid kestnud ebanormaalse olukorra likvideerimist Arstiteaduskonna varustamisel elamispinnaga.

Arstide parema ettevalmistamise huvides tuleks parteibürool, dekanaadil ja teaduskonna nõukogul kaaluda raviosakonnas 7. õppeaasta (praktilise aasta e. internatuuri) sisseviimist ja positiivsel juhul astuda samme selle realiseerimiseks (**prof. J. Saarma**).

Enam peaks teaduskond kasutama välismaiseid komandeeringuid kaadri kvalifikatsiooni tõstmiseks. Rohkem tähelepanu peaks teaduskonna õppejõud pöörama teaduse populariseerimisele (**dots. J. Tammeorg**).

Parteibürool tuleks süstemaatiliselt kontrollida teaduskonna parteikoosolekute ja kõrgemate organite otsuste täitmist ja tehtud ettepanekute realiseerimist (**dots. L. Päi**).

OTSUSEST

● Lugeda teaduskonna parteiorganisatsiooni peamiseks ülesandeks ideoloogilise kasvatustöö tõhustamine üliõpilaste ja õppejõudude hulgas. Selleks kohustada parteibürood, parteigruppe ja dekanaati senisest rohkem pöörama tähelepanu kasvatustöö stabiilse plaani elluviimisele.

Kindlustada partei ridade kasv nii õppejõudude kui üliõpilaste hulgas. Õppejõududel ja õppemetoodilisel komisjonil pöörata erilist tähelepanu meditsiiniliste distsipliinide õpetamise metoodikale ja eriainete seostamisele filosoofiliste probleemidega. Kohustada kliiniliste kateedrite kommuniste tihendama koostööd kliiniliste baaside parteiorganisatsioonidega ja aktiivselt osa võtma poliitilisest tööst baaside kollektiivides.

● Dekanaadil ja parteibürool luua kõik tingimused teaduslik u töö intensiivistamiseks õppejõududele, kellel on reaalne võimalus lähemal ajal lõpetada doktoridissertatsiooni koostamine. Pidevalt jälgida, et aspirantide ja doktorantide töö kulgeks vastavalt plaanile. Koostöös kõrgemalseisvate instantsidega taotleda arstide täiendamise ja spetsialiseerimise fakulteedi ametlikku avamist Arstiteaduskonna juures 1969. a.

● Materiaalse baasi osas kindlustada uue hoone ehituse algus Meditsiini Kesklaboratooriumi ja eksperimentaalsete kateedrite tarvis 1972. a.

Parteibürool ja dekanaadil astuda samme, et edaspidi arvestataks elamispinna jaotamisel rohkem Arstiteaduskonna õppejõudude ja teenistujate hädavajadusi. Dekanaadi ja parteibüroo tähelepanu keskpunktis peab olema kliinilise baasi väljaarendamise perspektiivplaani koostamine ja ettevalmistused selle realiseerimiseks vastavalt EKP Tartu linna konverentsi otsustele.

Koosolek valis uue 12-liikmelise parteibüroo.

A. TAMM

Kehakultuuriteaduskonnas

Kehakultuuriteaduskonna parteiorganisatsiooni üldkoosolekul märgiti, et parteiorganisatsiooni tegevus on muutunud sihikindlamaks, teaduskonna õppejõudude kollektiiv monoliitsemaks. Parteiorganisatsiooni ja dekanaadi koostööna lahendati mitmed perspektiivsed küsimused, nagu teaduskonna perspektiivplaani koostamine aastateks 1967—1980, alustati ka stabiilse õppe-kasvatustööplaani kokku seadmist jne. Peeti aga vajalikuks jätkata tööd õppe-kasvatustöö süsteemi edasisel täiustamisel ja tõsta selles eriti spordikateedrite osatähtsust.

Märgiti teadusliku töö elavnemist. Aruandeperioodil kaitsti 6 kandidaadiväitekirja, rohkesti anti välja õppemetoodilist kirjandust. Paranes üliõpilaste teadusliku töö tase.

Koosolek pidas vajalikuks teaduskonna materiaalse baasi senisest ulatuslikumat korrastamist ja laiendamist.

Uus büroo valiti järgmises koosseisus: A. Pisuke (**sekretär**), A. Vaiksaar, T. Karu, H. Valgmaa, J. Kaljosto.

I. ÖKK

Keemia-osakonnas

5. juunil toimus EKP TRÜ keemiaosakonna organisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek. Organisatsiooni büroo aruande esitas L. Suit. Nii büroo aruandes kui ka sellele järgnenud arvukates sõnavõttudes olid põhiprobleemideks õppe- ja kasvatustöö taseme tõstmine ning ülikooli keemiaosakonna edasise arengu perspektiivid. Koosolekul võeti vastu otsus, milles fikseeriti osakonna parteiorganisatsiooni ning tema büroo tegevuse põhisuunad eelolevaks õppeaastaks. Ühtlasi valis koosolek parteiorganisatsiooni büroo uue koosseisu (M. L. Allsalu, Ü. Haldna, M. Kanter ja R. Pullerits). Büroo koosolekul valiti sekretäriks **Ü. Haldna.**

Hakkame peale!

10. juulil kell 9 koguneda kõigil I vahetuse suvetöötajail vastavalt rühmadele:

kapitaalehituse osakonda (võimla õues),
Maarjamõisa haigla objektile,
Teadusliku Raamatukokku minejad — peahoonesse,
«Aurora» kolhoosi rühm — peahoone ette,
Kääriku rühm — võimla juurde,
Kohtla-Järve rühm — peahoone ette,
Nõo Keskkooli rühm — R. Pälsoni tn. 4 (hoovipealne maja).

NB! Nõo rühma objektid asuvad Tartus.

Ümberpaigutusi saab teha veel 3. juulini. Endiselt on vabu kohti Kohtla-Järvele II vahetusse. Kasutage võimalust soodsateks teenimis- ja elamistingimusteks!

Suvetööde staap

T. KAIVO foto

Keskkomitee II pleenumilt

24. juunil toimus ELKNÜ Keskkomitee II pleenum. Et mitte lihtsalt korrata vabariigi keskajakirjanduses avaldatavat, anname alljärgnevalt ülevaate peaasjalikult pleenumi töö ja otsuste neist aspektidest, millel on tähtsust TRÜ komsomoliorganisatsiooni edasise töö jaoks.

Esimeses päevakorrapunktis kuulasime Keskkomitee II sekretäri L. Ananitši informatsiooni komsomolidokumentide vahetamise tulemustest vabariigis. Ettekandja ja sõnavõtjad rõhutasid selle aktsiooni suurt tähtsust nii komsomoli organisatsioonilise tugevdamise kui ka ideoloogilise töö seisukohalt. Piletite vahetamise käigus leiti uusi individuaalse töö vorme. Kommunistlike noortega toimunud vestlustel selgitati paremini välja noori huvitavad probleemid, kuid märgiti ära, et uued piletid ise veel tööle ei hakka, edaspidise töö edukus sõltub komsomolidokumentatsiooni vahetamisel avastatud puuduste kõrvaldamisest ning eriti ideoloogilise töö edasisest tõhustamisest.

Seejärel hakkas Keskkomitee arutama oma liikmetest töökomisjoni moodustamist. Ei saa märkimata jätta, et selleks ja järgmiseks küsimuseks said pleenumi liikmed põhjalikult ette valmistuda, sest materjalid ja otsuste projektid olid varakult laiali saadetud. Tuleb loota, et selline praktika, mis kujutab endast tähtsat sammu meie komsomoli kahe viimase kongressi vastavate otsuste elluviimisel, muutub nüüd Keskkomitee töö traditsiooniks.

Töökomisjonide kohta käiva otsuse projektile tegid rea täpsustus- ja täiendusettepanekuid ka TRÜ esindajad. Oli tarvis täpselt fikseerida komisjonide õigused (ilma milleta ei saa ju nõuda ka kohustusi ja vastutust) ning koht Keskkomitee organite süsteemis. Erilist tähelepanu vajas töökomisjonide ja Keskkomitee aparaadi vahekord, komisjonide töökord ja nende esimeeste õigused-kohustused. Mikk Titma esines neis asjus põhjaliku juriidilise argumentatsiooniga. Enamik tehtud täiendustest lülitatigi vastuvõetud juhendisse.

Lisaks, Keskkomitee büroo poolt kavandatuile moodustas pleenum veel kaadri väljaõppe ja kasvatamisega tegeleva komisjoni, mille vajalikkust näitas oma esinemises EPA komsomolisekretär, Keskkomitee liige Toomas Kork. TRÜ esindajaist kuulub Mikk Titma kaadrikomisjoni ja Paul Kenkmann poliitilise kasvatuse komisjoni. Töökomisjoni õigused sai juba varem loodud Eesti NSV Üliõpilasnõukogu.

Kolmandaks oli päevakorras Keskkomitee perspektiivse tööplaani kinnitamine aastaiks 1968—1969. Keskkomitee esimene sekretär Rein Pollimann märkis muuhulgas, et rida asjalikke ettepanekuid üliõpilaskomsomoli töö alalt saabus ELKNÜ TRÜ Komiteelt. Kuivõrd mitmed ettepanekud eeldavad aga teatud materiaalset abi (näiteks seoses üliõpilaspäevadega), võib siin tekkida raskusi Keskkomitee eelarveliste vahendite piiratuse tõttu ja vajaminevate summade hankimisele tuleb juba nüüd mõtlema hakata.

Arvestades meiegi ülikoolis aasta-aastalt ettetulevaid raskusi ja arusaamatusi lõpetajate töölesuunamisel, tegi allakirjutanu ettepaneku spetsiaalselt uurida ja Keskkomitees arutada kõrgema kooli lõpetajate töölesuunamist ja kasutamist rahvamajanduses, samuti noore kaadri töö stimuleerimist. See küsimus koos paljude teiste pleenumi liikmete poolt tehtud täienduste ja parandustega võeti ka plaani sisse.

Pleenumi otsus perspektiivplaani kohta näeb olulise momendina komsomoliorganisatsioonide töö planeerimisel ette lähtumist NLKP Keskkomitee otsustest Krasnojarski krai komsomoli parteilise juhtimise kohta (vt. ajakiri «Партийная Жизнь» 1967, nr. 10 ja 11).

Viimane päevakorrapunkt nägi ette Keskkomitee osakondade juhatajate kinnitamise. Üliõpilasosakonna juhatajaks kinnitas pleenum paljudele Tartu üliõpilastele hästi tuntud TPI diplomandi Indrek Toome.

Lõpuks andis sm. Pollimann pleenumi liikmete soovil lühikese ülevaate ÜLKNÜ Keskkomitee 12. juuni pleenumist. Nagu teada, valiti seal seoses Sergei Pavlovi siirdumisega juhtivale sporditööle uus Üleliidulise Keskkomitee I sekretär — suurte komsomoli- ja parteitöö kogemustega ajalookandidaat sm. Tjaželnikov.

Rea teiste ÜLKNÜ Keskkomitee büroo liikmete seas vabastati juhtivalt komsomolitöölt ka seni Keskkomitee sekretärina üliõpilasküsimustega tegelnud Marina Žuravljova, kes on nüüd NSV Liidu haridusministri asetäitja.

PAUL KENKMANN

Uut teatmekirjandust

Tartu Riiklik Ülikool, 1965. a. ilmunud tööde bibliograafia. Tartu 1968. (1874 nim.)

Toomemägi. Koost. A. Suur. Tallinn 1968. (122 lk.)

Dvacet let ČSSR. Výběrový seznam původních českých a slovenských knih a ruských knih a článků o ČSSR. Praha 1965. (375 lk.).

Der Grosse Duden. Wörterbuch und Leitfaden der Deutschen Rechtschreibung. Leipzig 1967. (735 lk.).

E. Padelt und H. Lapelt. **Einheiten und Grössenarten der Naturwisseschaften.** Leipzig 1967. (382 lk.).

Weltgeschichte. Kleine Enzyklopädie. Leipzig 1967. (944 lk.).

H. Wehrle und H. Eggers. **Deutscher Wortschatz.** Ein Wegweiser zum treffendem Ausdruck. Stuttgart 1967. (821 lk.).

Диссертации, защищенные в Латвийском государственном университете им. Петра Стучки 1945—1963. Библиографический указатель. Рига 1966. (330 nim.)

Дореволюционные издания по истории СССР в иностранном фонде Государственной публичной библиотеки имени М. Е. Салтыкова-Щедрина. Систематический указатель. Образование Российской империи (1682—1725). Ленинград 1966. (900 nim.).

Капиталистическое «планирование». Теория и практика. (Указатель книжной и журнальной литературы на русском и иностранных языках за 1946—1964 гг.). Москва 1967. (1855. nim.).

В. В. Воробъев и Н. И. Вершинская. **Публикации сибирских и дальневосточных организаций Географического общества СССР. 1945—1963 гг.** (Систематический и авторский указатели). Иркутск 1966. (1495 nim.)

Иностранные сельскохозяйственные журналы. Аннотированный указатель. (1960—1965 гг.). Москва 1968. (1586 nim.).

В. Е. Флинт, Р. Л. Бёме, Ю. В. Костин, А. А. Кузнецов. **Птицы СССР.** Москва 1968. (637 lk.).

Литература по проблемам астробиологии. Ленинград 1967. (255 nim.).

Библиография трудов сотрудников Института кибернетики АН УССР, опубликованных в 1966 г. (Систематический указатель книг и статей). Киев 1967. (611 nim.).

Raamat... raamat...

300 grammi musta leiba
20 tonni raamatuid
ja 20 minutit asjaajamist!
Need on need 24 tundi
need 24 tundi, vend!
(Nazim Hikmet)

Professor üliõpilasele väliskirjanduse eksamil:

Siin Tartus käib ringi palju inimesi, kes ei tea midagi Oscar Wilde'ist ja Dorian Gray'st. Teil ei tarvitseks nende hulgas olla.

Eksam on üliõpilase ja õppejõu vaheline intellektuaalne duell — sõna- ja mõtterelvaga. Erinevalt ajalukku läinud duellidest võidavad ja kaotavad selle aga alati mõlemad pooled korraga.

Eesti filoloogia III kursus võttis mõne päeva eest vastu oma kolmanda ja ühtlasi ka viimase väljakutse väliskirjanduse eksamiks.

Himanguid?

Asjaosaline (eksamiruumist väljuv üliõpilane): *Veni, vidi, vicil* (ja lai naeratus levib üle ta näo).

Professor: *Pretensioone pole* (ja siis vestlesime me eksamist, üliõpilasest, kirjandusest).

Heade tulemusteni jõudmiseks on vaja teada ja osata — teada ainet ja osata seda edasi anda. Professor V. Alttoa ütles konsultatsioonil, et eksamile eelnev konsultatsioon on loogilisem kui eksam: küsib see, kes ei tea, vastab see, kes teab. Eksamil nõutakse üliõpilaselt, muidu õppejõult. Eks tähenda see mõlemale poolele austavat tingimuste võrdsustamist. Aga selles nõudes «hinnaalandust» taotleda või anda?

Professor: *Lugeda eksamiks paar-kolm raamatut — see ei tähenda veel kirjanduse tundmist. Orienteerumisvõime — see olgu eelkõige. Selleks aga tuleb luua faktoloogiline baas.*

Piibel on kirjutatud sümbolite keeles, inimene kipub seda veerima täht-tähelt. (A. France)

Pole vaja koormata oma ajusid faktide puruga. Me ei valmista end ette mitte põhjanabale reisuks, et peame end varustama aparaatide, riiete ja toidutagavaraga. Elame tsivilisatsioonis. Piisab valuutast. Väliskirjandus Homerosest Saul Bellow' ja John Updike'ini on tohutu vaimne varandus, ütleksin — rahvusvaheline valuuta, millega saab osta kõike vajalikku. Kas teil ei teki raamatuid lugedes tunne, et neisse koondatud inimmõtted on varamu, mis teevad teist miljonäri?

Kukeaabitsaid on üks, entsüklopeediaid on kümneid, sadu, enamgi. Nad sisaldavad inimteadmiste kontsentraati.

Ja ometi on meile igapäevases elus aabits entsüklopeediaist vajalikum, sest temata oleksime abitud raamatukogude sajandeid, suurmehi, kirjandusvoole ja inimmõtteid täis laotud riiulite ees. Faktide eest ei ole vaja põgeneda, vaid tuleb osata ja tahta nende juurde rikastunult tagasi pöörduda.

Professor: *Ülikool jaguneks nagu kaheks tsehhiks — ühel pool seisab diplomivalvur, teisel — teadusevalvur. Ja kummaski tsehhis ei pääse ühest — pead omandama, õppima palju sedagi, mis tundub tarbetu, ülearune ja koormav. Kõike selleks, et jõuda l õ p u k s selle, vahel isegi märkamatuks jääva tera äratundmiseni. Kangesti armsad on need üliõpilased, kes tahavad siit midagi saada, omandada ja peale selle kaasa viia kaanetatud raamatu. Mida rohkem seda laadi rahvast selle katuse all on, seda armsam. Saan aru, et elu on praktiline, aga...*

Mu hea õpetaja, heitnud pea kuklasse, imes endasse pilgu ning hingega kõiki neid raamatuid, ja rõõmust jooksis tal suu vett. «Apolloni nimel!» hüüdis ta, «see on suurepärane raamatukogu! Minu jaoks ei ole olemas meeldivamat asukohta, isegi mitte Vergiliuse poolt kirjeldatud Elysiumi väljadel.
(A. France, ««Kuningatar Hanejala» praeköök»)

Professor: *Et mõista eesti kirjandust, orienteeruda selles, hinnata seda, on vaja tunda Euroopa juhtivate maade kirjandust. Meie kirjandus on liiga kitsas, et omada juhtivat positsiooni, seepärast on paratamatu, et toimub kohanemine, joondumine juhtivamate maade järgi. Kindlasti on väliskirjanduse õppimine vajalik selleks, et oma kirjandusse sisse elada. Ülikoolis on väliskirjandus kõrvalaineks. Õppeplaane koostatakse juhtivate ainete, mitte kõrvalainete järgi. Kui varem õpiti väliskirjandust neli aastat, siis nüüd lõpeb kursus pärast kolmandat. Materjalihulk on aga tohutu suur ja tunnid on äärmiselt ebaproportsionaalselt jaotatud. Lektüüri põhjalikku teadmist ei saa eksamil üliõpilastelt praktiliselt nõudagi. Põhiline lugemine toimub ju suviti. Varem jäi lugemiseks aega kolm suve, nüüd vaid kaks. Liiga vara lõpeb kursus ära.*

Õnnistatud olgu mu silmad, millede kaudu minusse tungivad raamatuisse suletud imelised nägemused! Minu silmad, mis ellu kutsuvad ammukadunud sõjavägesid, hävinud linnu, Rooma suuri kõnemehi ja karme võitlejaid, vaba tuult lagendikul, päikesepaistelist merd, Hommikumaa päikest ja mineviku lund... Mis mind siis liigutab, ja mis mind seob nende külge nagu omaste külge? See, et nad ongi mu omaksed, nad on mina — nad on Inimesed.
(R. Rolland, «Colas Breugnon»)

On aeg jätta hüvasti professor V. Alttoaga, anda edasi meie kõigi lugupidamine ja tänada...

Tänada selle eest, et me ei taha mitte «hüvasti» öelda, vaid hoopis «tere» lausuda. Meie ees paotati uks. Uks hiiglaslike raamatuist koormatud riiulite juurde.

(Aga igal aastal trükitakse maailmas juurde üle 5 milj. raamatu. Inimene suudab oma elu jooksul läbi lugeda vaid 24000 300-leheküljelist raamatut, seda ka vaid siis, kui ta loeb 50 aastat järjest 12 tundi päevas kiirusega 3 sõna sekundis.)

L. PADEVEST

ÖÖ MAAILM

O. TÕELEIU foto.

JAANIÖÖ metsade sosin on kutse, kutse astuda kahekesi käsikäes Looduse embusse, hüljata sissetallatud teerada ja käia märgunud rohus...

Seal kusagil ootab TEMA — tabamatu sõnajalaõis. Võib-olla, et oleme juba ta lähedusse jõudnud, veel paar sammu ja... Heidutatud linnu tiivaplagin paneb Sind võpatama. Hoian Su sõrmi veel tugevamini — ära pelga! Läheme edasi...

Ja äkki... Allapainutatud oksapuhma kõrvalt silmame saladusliku öötulukese mängu. Sõnatult, vaid pilguga suudame küsida: «On see kõik ilmsi või näeme vahest und?»

Foto: MADIS TAMMERT
Tekst: MATTI RAHU

KITŠ

Gabriel Laub

Mul on kahtlus, kas on maailmas üldse olemas vaieldamatuid väiteid. Kui jah, siis kuulub järgnev kindlasti nende hulka: «Mida halvem kitš, seda suurem publiku huvi.» Üks ütleb seda kurvalt, sest ta on kunsti poolt ja kitši vastu. Teine konstateerib seda kahjurõõmsalt, sest kunst meeldib talle küll, kuid juba ammust ajast on ta veendunud, et ainult tema sellest midagi mõistab (ja võib-olla paar tema sõpra), kolmas jällegi ütleb seda rahuloluga, sest ta teab surmkindlalt (ja mitte keegi ei lükka seda ümber), et ei leidu mingit kunsti, et see on ainult idiootlike intelligentide väljamõeldis. Kuid esitatud väidet kordavad kõik.

Ma mainisin seda ainult kui faktide konstateeringut. Kitši vastu on elav huvi, sest kitšil on selleks parimad eeldused. Ta annab inimesele tundmuse, et ta on täitnud oma kohustust — meelt lahutada, ilma et ta seejuures mõtlema peaks. Inimesed ei taha mõelda, kui nad kavatsevad lõbutseda. Mõtlemine väsitab neid. Ühtesid seepärast, et nad pole harjunud mõtlema, teisi seepärast, et nad on harjunud kogu aeg mõtlema ja tahavad veidi välja lülituda.

Mina isiklikult olen kitši vastu. Ta ei lõbusta mind ja, mis veel hullem, ta ei vabasta mind juurdlemisest. Kui ma istun kinos, kus jookseb selline film, olen ma sunnitud üha sellele mõtlema, et produtsendid mind küll päris lihtsameelseks peavad, kui nad mind sellisel naiivsel viisil lolliks teha tahavad. Seetõttu pooldan ma, et võimalikult palju kitši imporditaks ja talle nii võimsat reklaami tehtaks kui võimalik. Muidu ei likvideeri me nende vusserdiste populaarsust sugugi.

On kaks võimalust millelegi reklaami teha. Üht neist võimalustest kasutatakse Läänes: seal tehakse kitšile bombastset, luksuslikku, tehniliselt täiuslikku ja teaduslikult põhjendatud reklaami. See talitusviis polegi aga nii täiuslik, kui see näib. Ta mõjub küll kõikidele, aga mõtlevatele inimestele negatiivses mõttes. Inimesed on nagu väikesed lapsed — nad ei salli, et neile midagi peale surutakse, olgu see kas või šokolaad. Seetõttu ei külasta Läänes inteligendid ja need snoobid, kes tahavad näida intelligentidena, kitšfilme. Meil on kitši propageerimise viis mõjuvam: me oleme tema vastu suure ägedusega võidelnud. Seetõttu on kitšil meie vaatajate hulgas laiem massibaas. Mitte ainult lõngused ja sõdurid oma tüdrukutega ei vaata kitšfilme (või arusaamist mitteleidvad abielunaised taskurättidega, et enda! pisaraid kuivatada), vaid ka intelligendid. Ja muidugi ka snoobid, kes tahavad, et neid intelligentideks peetaks.

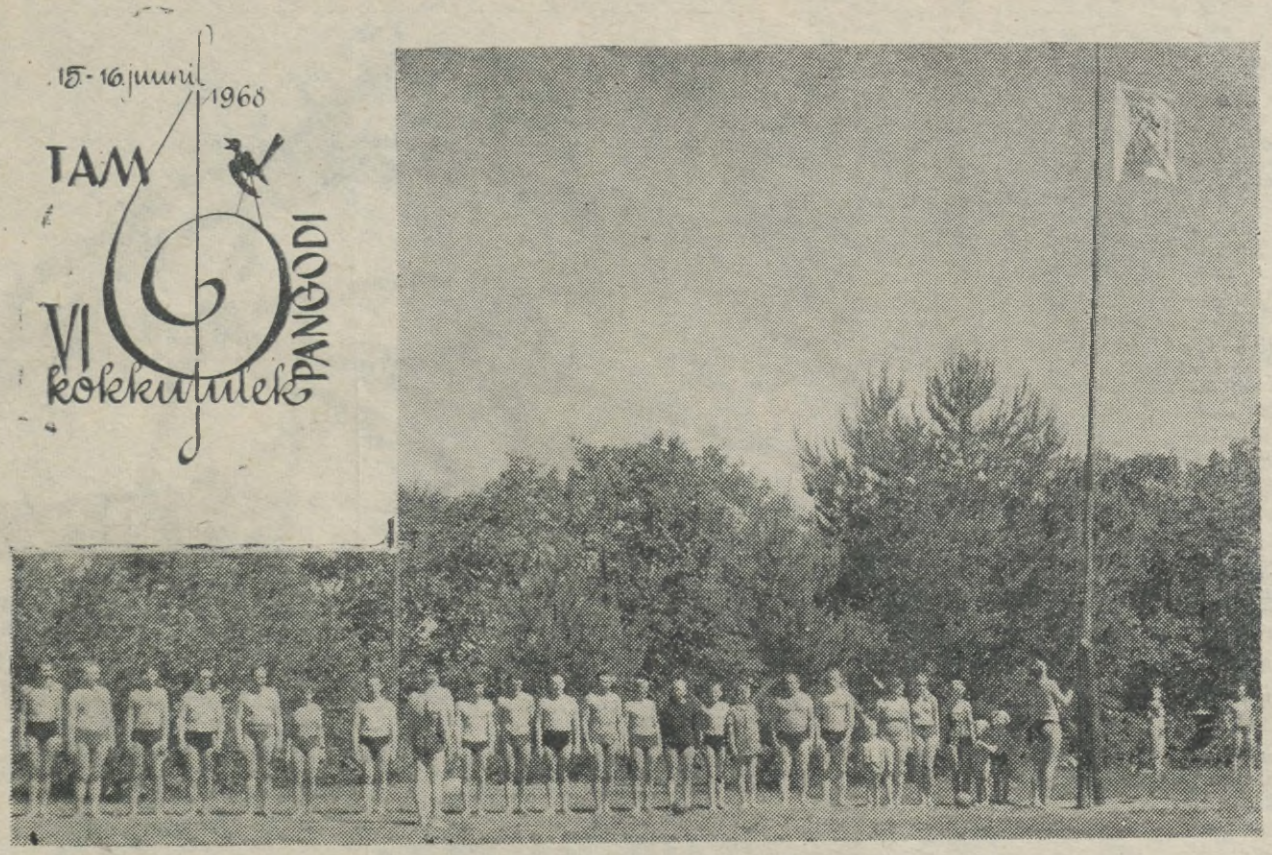
Ühe sõnaga — me oleme vähe immuunsed kitšfilmide vastu, sest kogu keskmisel ja nooremal generatsioonil pole olnud võimalust seda «lastehaigust» läbi teha. Kujutavas kunstis on kitši olukord teine, siin oli teda alati piisavas koguses ja paljudel inimestel on olnud võimalust resistentsust selle vastu omandada: neil arenes maitse.

Lugu filmikitšiga meenutab juhtumit ühe suhkrupagariga, kellest mõne aja eest press teatas. Nimelt said mõned inimesed aru, et tema kookidega midagi korrast ära oli ja hügieeniline kontroll tegi siis kindlaks, et selles oli süüdi liiga piinlik puhtus tema kondiitriäris, misläbi olid hävinud ka kasulikud mikroobid. On õige, et ka kõige rangematel aegadel oleme me veidi kitši importinud või tootnud, kuid esiteks polnud seda küllaldaselt ja teiseks andsime me teda välja kunsti nime all, mis nii kunsti austajaid kui ka mitteaustajaid ühel viisil eemale tõukas. Peale selle ei olnud meie kitšil isegi mitte nõutavat kvaliteeti. (Sellepärast olen ma ka selle poolt, et me teda välismaalt ostaksime ja mitte ise ei toodaks, nii saadakse kitšist vähemalt kasu.)

Kitš pole mitte ebaõnnestunud kunstiteos, samuti nagu grafomaan, kes kirjanduslikult prostitueerib, pole ebaõnnestunud kirjanik. Need on erinevad kutsehärrud. Kitšil on palju vajalikke omadusi, mida sageli kunstilt nõutakse. See on arusaadav, sest seal pole absoluutselt midagi, mida ei suudetaks mõista: kitš ei sisalda mingeid uusi tõdesid ega mingeid uusi valesid. Oleks ebaõiglane väita, et kitš alati valetab. Ta ulatab meile aga tõde nii kahjutult tillukestes doosides, et see valeks muutub. Kitš ei valeta kunagi pahatahtlikkusest. Kitš tunnistab alati ametlikku moraali. Ka seal, kus ta selle reegleid rõvedusega rikub, sest ta teeb seda moto all: «Niisiis, minu härrad, oleme kõik nüüd natuke ebamoraalsed.» Kitšil on alati positiivne kangelane, sest tal on muinasjutuskeem. Esimesed kitšid, millega me elus kohtume, on muide (pärast kitšilisi lastelobisemisi) muinasjutud töötluses laste jaoks, millelt on rõõvitud tuumakas rahvalik keel, tabavatest ja sageli satiiriliste eluvaatluste rikkus. Nende konfliktid on sirgeks kammitud ja nende moraal eetikaks muudetud. Kitš on muinasjutt, mis on lastele adapteeritud inimeste poolt, kes lapsi idiootideks peavad. Ta harrastab optimismi muretu lihtsameelsuse kujul, odavalt, vähenõudlikult ja nürilt nagu andetu konferansjee naljad. Ta pole kunagi revolutsiooniline ega mässav: tema pisarmärg traagika kutsub üles kaastundeks, mitte vastupanuks. Kitš ei salli fantaasiat. Seetõttu paistavad tema valed realistlikena. Nende heaolu ideaal on väljendatud luksusdekoratsioonidega, hambapasta-iludustega ja muskliliste noormeestega, kusjuures on ükskõik, kas viimased ilmuvad kauboideks või lukkseppadeks maskeerituna. Tunded on kitšis lihtsustatud, moraal tunneb ainult ja, ja — ei, ei; kõik on hoolikalt ja selgelt kirjeldatud, et seda ka lühinägelik vasikas ära tunda võiks.

Kõigil neil põhjustel on kitš tähelpanuväärse kasvatava väärtusega. Pole juhus, et nii sageli toodetakse patriootilisi, natsionalistlikke, religioosseid, antiimperia-

(Järg 4. lk.)

Traditsioone on mitmesuguseid. Mõnda juuritakse, mõnda juurutatakse. Mõnel halval harjumusel ei saa kuidagi jalgu alt, vahel aga ei taha mõnigi hea mõte kuidagi elurütmi sisse võtta. Aga traditsioonid peavad olema, ja positiivne pool algab halbade traditsioonide vastu võitlemise traditsiooniga.

Parim moodus selleks on juba olemasolevate tavade austamine ja uute kommete järkjärguline sissetoomine. Kui see on sobivalt tehtud, siis pole midagi imestada, kui kõrvuti aastakümneid kestnud toredate traditsioonidega kasutatakse seda pidulik-tõsist sõna juba mõne üksiku kordaläinud ürituse kohta. On ju soov midagi korrata toimunule suureks tunnustuseks ja traditsioonilisus omaltpoolt järjekestvuse ning kvaliteedi tõhusaks tagatiseks.

On üsna loomulik, et läbi aegade ühiskonna ärksamaks kihiks olnud üliõpilaskonnal on omad iseloomulikud traditsioonid. Näiteks kollektiivne üliõpilaslaul on meie Akadeemilise Meeskoori näol juba viiekümne seitsmendat aastat tudengkonna lahutamatuks kaaslaseks. Samas on aga sellel soliidsel kollektiivil ka üsna paljasjalgsed ja põlvpükstes kombekesed: täie tõsidusega pretendeerivad traditsioonilisusele igasuvised kokkutulekud lõkke ja lauluga. Nagu piltidelt näha, ei puudu ka naised-lapsed ning muu juurdekuuluv. Veel pole pidamata jäänud ägedad rahvastepallilahingud ning ka jalgpalli populaarsus on meie hulgas tublisti suurem vabariigi keskmisest. Rääkimata suvemõnudest — Pühajärv, Võrtsjärv, Kauksi rand, Kaiu, Pülme ja seekord Pangodi — need ei kordu! Ja seegi on omaette traditsioon vähemalt senikaua, kuni Eestimaal järvi jätkub.

Tänavune kokkutulek oli mitmes mõttes üks suuremaid. Nimelt oli varem tegemist peamiselt nn. vana kaardiväe suvepäevadega. Siis said kokku ka need laulumehed, keda elu on Tartust eemale viinud, kuid laulutuli põleb rinnus seda valusamalt. Ja kes kord on tulnud, see ka jääb, ning iga vahelejäänud järv väärib kibedat kahetsust. Tasub vaid kuulata, kuidas öise lõkke ääres meenutatakse vanu kooorilaule, ja kui keegi enam kindlalt ei mäleta, kust peale hakata, siis kõlab traditsiooniline «võtkem efjust!»» ning ükski laul ei ole veel enne lõppu seisma jäänud, kuigi vahel peab pärisdirigent ise «kahvli» välja võtma ja kasvõi paadis püsti seistes ujula sillal sääski tõrjuvaid mehi juhatama, et «Kuu» täiel hiilgusel särada võiks.

Nagu fotomehed on ära märkinud, leidis tänavu aset pretsedenditu juhtum — vabasse loodusse toodi kaasa sületäis trükitud noodiraamatuid ning mehed tegid hulgakesi väga võõraid hääli. Lauldi läbi terve IV üliõpilaslaulupeo üldrepertuaar. Ega see nali pole — siis oli aega veel kõigest kolm nädalat, tänasest lugeda on aga jäänud tervelt seitse päeva!

Üliõpilaslaulupeod on samuti üks traditsioone, mille teke on kindlalt seotud Tartu Akadeemilise Meeskooriga. Pärast möödunud suve võib siin traditsioonist rääkida juba ilma igasuguse tinglikkuseta, olgugi et järjekorranumber tuleb alles neli. Mäletatavasti kuulutati ju enne III üliõpilaslaulupeo lõppu pidulikult ja avalikult, et neljas toimub Vilniuses järgmisel suvel ja kõik tänased lauljad, tantsijad ning pillimehed on kutsutud sellest osa võtma.

Seega oli asi otsustatud. Kõrvalseisjaile võis ainult arusaamatuks jääda kaks asja — miks neid toredaid pidusid vahepeal nii kaua ei olnud ja kas siis nüüd hakkavad igal aastal toimuma. (Tuletame meelde: I — Tartu — 1956, II — Riia — 1958, III — Tartu — 1967, IV — Vilnius — 1968.)

Juba 1956. aastal Tartus leiti, et üliõpilaslaulupeo korraldamine õigustas end igati, et selle ürituse emotsionaalne, kasvatuslik ja internatsionaalne tähtsus on kaugelt suurem kui tavalisel rahvapeol. Samas otsustati, et üliõpilaslaulupidudest peab saama nõukogude üliõpilaskonna uus traditsioon, mis veenvalt demonstreeriks meie noorte solidaarsust ja rahvaste sõprust ning oleks ühtlasi tujuküllaseks ning kõrgetasemeliseks üliõpilasisetegevuslaste pidustuseks. Pidude korraldamist peeti soovitavaks umbes kaheaastaste vaheaegadega, ning 1958. aastal kõmas juba Riia hoogsatest tudengilauludest.

Edasi oli kord leedulaste käes. Aga 1960. aasta osutus kõikidele peamistele osavõtjatele äärmiselt ebasobivaks ajaks — olid ju Balti vabariikides isegi suured juubelilaulupeod. Loomulikult lükati siis tudengite pidu veidi edasi. Edasilükkamistel on aga paha omadus traditsioonilisteks saada. Laulupeoveteranide ja entusiastide visadus viis siiski nii kaugele, et 1963. aasta sügisel oldi Vilniuses valmis vastu võtma üliõpilaskollektiivide esindajaid esimeseks üldnõupidamiseks ja ka kollektiivid ise olid löögivalmis, nii et 1964. aasta kevad oleks võinud saada järjekordse peo tunnistajaks.

Inerts ja konservatiivsus on aga võimsad tegurid ning palja entusiasmiga on nende vastu raske võidelda. Pealegi polnud kahe ammuse ürituse näol veel kindlat traditsiooni toeks ja nii jäi seegi aasta kuivale. 1965. aastal olid jällegi kohalikud juubelid ning siis oli aeg juba sealmaal, et käesoleva sajandi üks suuremaid juubeleid oli ukse ees. Mille muuga siis tudengitel-isetegevuslastel seda veel tähistada kui mitte ühe toreda laulupeoga, mis veenvalt demonstreeriks kõikidele skeptikutele, et üliõpilased on suur jõud, ja seejuures distsiplineeritud ning hästiorganiseeritud jõud, mis oskuslikul juhendamisel võib korda saata suuri tegusid.

Ja mis tuli välja — pettusid need, kes kartsid ja kõhklesid. Tuletagem meelde kollektiivide unustamatut rongkäiku Tartu akadeemilistel tänavatel, tuletagem meelde elavat tulejõge, mis lainetava merena kattis terve Nõukogude väljaku ja pärast sütitavat miitingut suundus tagasi laululavale. Hirmuäratavate suurte punaste tuletõrjemasinate tegelik ülesanne osutus seekord üsna omapäraseks — teha teed tulele läbi uudishimuliku inimmassi, mis tihedalt ümbritses raekojahoonet.

Kui ei takistaks mõned olulised näitajad, sünniks siitki tore traditsioon — rekordilise osavõtjate arvuga rahvapidu peeti ilma obligatoorse tuliveeta ning selle läbi üritus kahtlemata ainult võitis.

Tuletagem meelde sedagi, et visalt ja vigisedes ta üldse liikuma hakkas, aga kui pidu ligemale jõuais, siis läksid ka korraldajad hoogu ning lõpuks oli kõigile selge, et eelolev üritus pole sugugi Tartu tudengite sisemine asi, vaid tõsine üleliiduline üritus. Selle heaks kordaminekuks andis oma osa terve Tartu. Vaevalt oleks ta selliselt korda läinud, kui rektorid ja direktorid, täitevkomitee esimehed ja linnakomitee sekretärid ning kõikmõeldavad juhatajad ise poleks täie nõu ja jõuga heatahtlikult kaasa löönud. Väike meelekibedus selle pärast, mis kõik veel oleks võinud teha, kuid tegemata jäi, jääb väheste asjaosaliste kanda ning küllap ununeb peagi uute elamuste säras. Pealegi said leedulased ka meie vigadest õppida ja võib loota, et vabariik, kes on meist praeguseks niisama palju ette läinud, kui esimese laulupeo ajal meie neist ees olime, saab oma austava ülesandega suurepäraselt hakkama.

Kaugematest perspektiividest võiks küllalt suure tõenäosusega öelda, et V üliõpilaslaulupidu toimub alles 1972. aastal, igatahes mitte varem kui 1971. On ju vahepeal mitmeid vabariiklikke ja üleliidulisigi suuritusi.

Niisiis, mõne päeva pärast, 3. juuli hommikul läbib Tartut traditsiooniline laulupeorong — «Tšaika» võtab peale meie üliõpilaslauljad, et viia nad Vilniusse, nüüd juba traditsioonilisele, arvult neljandale üliõpilaslaulupeole.

E. TOOM

A. NILSONI fotod.

KITŠ

(Algus lk. 3)

listlikke ja antikommunistlikke kitše, reklaami- ja ässituskitše. Kitši lihtne esteetika ja eetika teevad ta esteetika ja eetika lasteaiaks üldse. Ta annetab meile õpetust, kuigi väikestes piiskades, aga selle eest ohtralt siirupiga magustatuna. Ma ei taha väita, et inimkond oleks võimeline looma aja jooksul mõne teise eelastme oma esteetilises enesekasvatuses. Ma väidan ainult, et meie praegune staadium pole mitte ainult ohutu, vaid kasulik, muidugi juhul, kui kitši reklaamiga või tema vastu võitlemisega kõige soovitavamaks kunstiks ei tõsteta. Kõik me lugesime oma lapsepõlves steriilseks töödeldud muinasjutte — enamik meist neelas kord odavaid western'eid, kriminaalromaane, indiaanlaste lugusid ja koomikseid — kuid ometi ei jäänud me peatuma primitiivse maailmavaate juurde, mida selline lektüür meis kujundas. Kui keegi oma arengus lasteaia tasemele püsima jääb, pole selles tavaliselt süüdi selline lektüür.

Ka kitši ideoloogia pole ohtlik, sest kitšil kui sellisel polegi mingit oma ideoloogiat. Kuivõrd meie tema programmipärast põlglikku suhtumist vaatajate ja lugejate intelligentsisse ideoloogiana ei vaatle. Kitš teenib muide «lõbuga» iga ideoloogiat, kusjuures ta muidugi alati natuke seda moonutab. Ohtlik on ainult tema võime sellist laadi ideoloogiat üle kanda.

Ka meie kinodes peaks olema rikkalik valik õilsatest, värvidelt hiilgavaist kitšfilmidest vaprate, vankumatute ja mittetaganevate kangelastega, kes on kõik nagu elavad. Nii ei taha neid keegi vähemalt meie kunstilistesse filmidesse sisse tungimas näha.

Austria ajakirjast «Jugend»

RÜL teatab

Praha, 24. 05. (RÜL) — miss Aliki Papadomichelaki, 23-aastane Kreekast pärit Praha Majandusinstituudi üliõpilane alustas 20. mail Kreeka saatkonna hoone ees (elab väikeses telgis) näljastreiki. A. P. streigib protestiks Patakose sõjaväehunta ebademokraatlike meetodite ja poliitiliste vangide olemasolu vastu oma kodumaal. Tema streik äratas suurt tähelepanu Tšehhoslovakkia ja teiste maade üliõpilaste seas. 21. mail ühines sellega veel kaks üliõpilast — tšehh Ivo Sedlak ning Brasiilia Üliõpilasliidu president Jorge Massera. 23. mail liitus nendega veel üks üliõpilane.

Kreeka üliõpilasele saabus palju telegramme, teda on külastanud mitmed delegatsioonid, nende hulgas RÜL-i sekretariaat. Nad kõik on väljendanud poolehoidu Kreeka demokraatlikele jõududele.

Arst, kes 22. mail Aliki läbi vaatas, leidis, et tütarlapsel on tonsilliit ning nõudis tema viivitamatut hospitaliseerimist. Aliki keeldus.

Aliki P. ema, Dionissiya P., kes on Kreeka Demokraatliku Naiste Assotsiatsiooni esinaine, arreteeriti 10 kuud tagasi ja paigutati Yarose saare vanglasse. Aliki isa arreteeriti 1945. a. poliitilise tegevuse pärast ja mõisteti 16 aastaks vangi. Mees jäi vanglatingimustes kurdiks.

VÕIB-OLLA OLETE MIDAGI KAOTANUD?

Sel õppeaastal ülikooli õppehoonetes kaotatud esemeid on veel võimalik kätte saada kuni 1. juulini k. a. peahoone valvelauast. Pöörduge valvuri poole!

Leitud esemete hulgas on põhiliselt sallid, kindad, peakatted, vihmavarjud, sulepead, raamatud, peenrahakotid koos rahaga, kuldlaulatussõrmus ja veel palju muud.

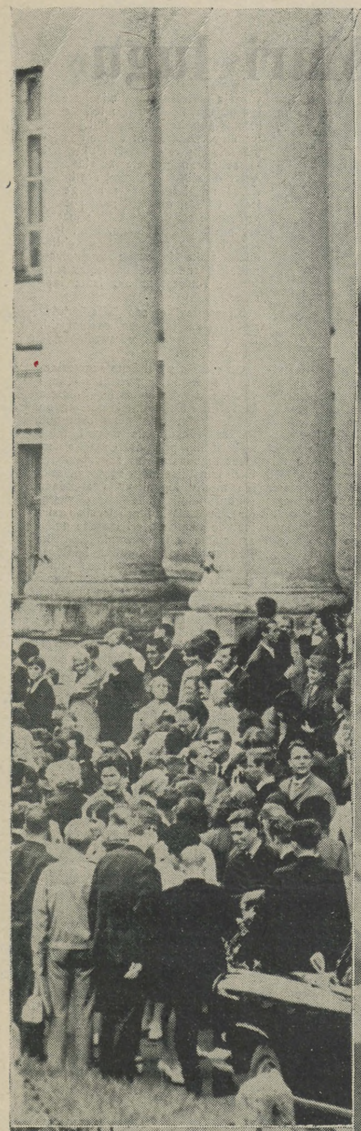
I. TIKK,
TRÜ valveülem

Käesoleva õppeaasta viimane ajalehenumber ilmub reedel, 5. juulil.

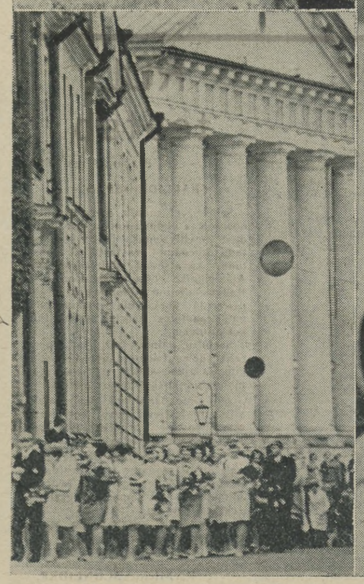
Vast. toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликбол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 3888. MB 04384.

AR Ti. E. Nõukogude Eesti NSV Riikliku Raamatukogu

R. NIGOLI fotod

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 22 (707) Reedel, 5. juulil 1968 XXII aastakäik

Vast. toimetaja J. FELDBACH. «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 4024. MB 06613.

VAIKUS on võtnud siin maad. Meil sinuga aga tuli tahtmine võtta jalad paljaks ja minna mööda Toome alleed ühest varjust teiseni, mõnest üle hüpates, mõnel peatudes.

Eksamid jäid selja taha, selle poikvel värava varju. Auditooriumid ja laboratooriumid said tühjaks. Aula avas uksed lillesülemeile ja lõpetajaile. Toome pingid tühjenesid sinust ja minust. Peahoone kell veab osuteid läbi suve sügise poole.

Jätame nüüd arvestused, eksamid ja lähme, jookseme! Jookseme palja jalu üle nende puude varjude sellel alleel, jookseme nõnda läbi Toome. Peatume iga pingi ees ja istume neil järjest. Nad on sind ja sadu teisi tudengeid näinud siin enne järgmist eksamit. Aga nüüd on vaikus, on vabanemine, on saabunud suvi ja on plaanid kaheks kuuks. On kõik see, et jälle sügisel avada peahoone uks ja kaduda vanade «asukate» ja uustulnukate kirevusse.

Tule, ütleme Toomele, Baerile ja Tartule — NÄGEMISENI!

L. P.

ÕNN KAASA!

Tartu Ülikooli lõpetab järjekordne lend noori spetsialiste. Mida võiks soovida äsjastele üliõpilastele, kes täna astuvad iseseisvasse ellu ja asuvad tööle? Kõigepealt — armastust oma elukutse vastu. See soov tundub esialgu triviaalne, kuid peab silmas pidama, et kõneldes armastusest eriala vastu, tasub kõigepealt mõelda sõna «armastus» üle. Armastus võib olla väga mitmesugune. Näiteks platooniline. Mul on tulnud tutvuda inimestega, kelle armastus oma elukutse vastu oli nimelt niisugune — platooniline.

Armastus võib olla ka vastamata. Olen kohanud selliseid inimesi, kes armastavad oma elukutset, kuid kelle elukutse neid ei armasta. Vastamata armastus on alati valus. Meie lõpetajatele soovin ma hoopis teistsugust, õnnelikku armastust. Kuid pidage meeles, et kui armastus on õnnelik, siis pole ta kerge. Sest armastada oma tööd mitte sõnades, vaid eelkõige tegudes pole sugugi kerge. Inimene, kes asub pikaajalise ja tõsise töö kallale, ei lähe kerget teed. Aga võib olla polegi see nii halb.

Veel üht tahaksin öelda. Ühes raamatus on öeldud: see, kes väidab: «Armastan jumalat, kuid oma venda vihkan» — ei räägi tõtt. Tahaksin seda mõtet kommenteerida. Pole võimalik armastada oma elukutset, näiteks pedagoogi kutset, ja mitte armastada lapsi. Sest armastama peab k õ i k i lapsi, mitte ainult neid, kes hästi õpivad ja ei valmista õpetajale muret. Üldse — armastusest rääkida on kerge, armastada on raske, kuid veel raskem on saavutada oma tulevaste õpilaste armastus. Seda ma soovingi teile, kallid lõpetajad.

J. LOTMAN,
professor

Sõna on lõpetajatel

It has passed into a proverb that time of youth is time for studies. Since we want to remain young we are naturally unwilling to peet an end to our student years. Besides, if there are any privileged social groups in our country they are students. Among official privileges we can mention student days not only one like for other professions or our student cap that is a suitable headwear for every season of the year. We have our own club and our own café with waitresses who have become our friends. There are a lot of unofficial privileges too like the possibility to have more than two days of rest a week not mentioning the others. Students are known for their own stock of songs and for their own jokes.

There are several people and things that are firmly connected with our studies at the University. We shall often recall our favourite lectures. It is impossible to forget the atmosphere of our hostel, spring examination sessions, our holidays in Kääriku, student days...

Five years ago we entered the vulnerable doors of alma mater. Today we shall close them behind us. But we shall not quite close them. We are going to reopen them time and again and let us hope that some of us will do it in the near future.

M. HENSEN,
inglise keele eriharu lõpetaja

Lõpp! Finiš! Tipp! Ei, tipp öelda ei saa. Aga ehk siiski võib? Koolide osas küll — algkool, keskkool, ülikool. Õppimise suhtes pole nii.

Kui tagasi vaadata, nii üle õla, ja siis õige-õige pingsalt meenutada, mälestustes sorida, võib paljugi huvitavat, toredat, kurba ja mõnusat meelde tuletada.

Vana anatoomikum. Suvine Kääriku. Talvine Kääriku. TRÜ staadion. Kasahstani-suvi. «Dia-mati» eksam. Praktika. Esimene riigieksam. Viimane riigieksam. 27. juuni lõpuaktus.

Kas olete näinud 1500 m või 3000 m takistusjooksu? Hästi, las kehakultuurlastel olla 4 õppeaasta tinglikuks kujutajaks 1500 m takistusjooks, arstidel, kel õppeaeg pikem, 3000 m sama spordiala. Vahemaa takistuste vahel on üsna suur, siis järgneb takistus. Ja nii terve staadioniring.

On selles jooksus «katsumus» — ühe takistuse taga on veega täidetud auk. Jooksjad peavad seda üheks raskemaks. Kindlasti on ka tudengitel igal ringil (igal aastal) üks niisugune raske takistus.

Võistlusi hindavad kohtunikud. Nad on valmistanud ette staadioni, rajad, et jooksja saaks hästi võistelda. Nad soovivad head, kuid on üksjagu ranged — kehtivad ju võistlusmäärused. Nende järgi ei tohi sa jätta ühtki takistust ületamata, kui katkestad, jätkavad teised, sina aga langed välja.

Viimane ring, viimane veeauguga takistus, ja ongi lõpusirge! Üks tühine osa suurest võistlusmaast. Ees valendab pingul finišilint...

Aplaus, lilled, muusika ja diplom selle kohta, et sa oled selle ränga tee läbinud. Rõõmustad ise, rõõmustavad «kohtunikud». Sul on hea, ülev, kerge tunne, ent samas istub hinge nukrus — on ju teisigi võistlusi veel ees... Aga seekord ma ikkagi suutsin ja võitsin!

K. ZILMER,
KKT lõpetaja

Ühiskonnateaduste konkursi vabariikliku etapi tulemused

ENSV Ministrite Nõukogu Riikliku Kõrgema- ja Kesk-erihariduse Komitee esimehe käskkirja kohaselt auhinnati ja märgiti ära 6 TRÜ esitatud ühiskonnateaduste-alast uurimust, s. o. kõik tööd, mis ülikoolisiseselt konkursilt edasi saadeti. II preemiaga (50 rbl.) ja ELKNÜ aukirjaga autasustati O. Mikenbergi (Õigusteaduskonna II k.) töö, mis otsustati edasi saata ka üleliidulisele konkursile. III preemiaga (30 rbl.) ja ELKNÜ Keskkomitee aukirjaga autasustati E. Brauni (Füüsika-Keemiateaduskonna II k.). Ära märgiti T. Karu (Füüsika-Keemiateaduskonna II k.), A. Taip (Õigusteaduskonna II k.), H. Vetevoog (Õigusteaduskonna II k.) ja J. Sootak (Õigusteaduskonna II k.). Tööde teemad on avaldatud TRÜ ajalehes nr. 20, 14. juunil 1968. a.

Kõik tööd valmisid NLKP ajaloo kateedri juhendamisel. Juhendasid dotsendid J. Jakobson, V. Ruus, J. Kalits, van.-õp. E. Kivimaa ja õpetaja S. Lepik. Aktiivse tegevuse eest üliõpilaste teadusliku töö organiseerimisel avaldati samas käskkirjas tänu kateedri juhataja dots. J. Jakobsonile ning NLKP ajaloo ringi juhendajale õpetaja S. Lepikule.

Vastuvõtukomisjonis

Kolmapäeva keskpäevaks oli vastuvõtukomisjoni laekunud üle poolesaja avalduse. Senini on kõige rohkem soovijaid Ajaloo-Keeleteaduskonda (29), üsna mitmed noored on toonud oma dokumendid Arsti- ja Füüsika-Keemiateaduskonda. Teistesse teaduskondadesse on senini tahtjaid tagasihoidlikumalt.

TRÜ vastuvõtukomisjon teatab, et ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» nr. 21, 28. juunil 1968. a. on artiklis «Vastuvõtukomisjon töötab» ebatäpsusi. Peab olema: Arstiteaduskonda 225, Bioloogia-Geograafiateaduskonda 70, Füüsika-Keemiateaduskonda 100, Matemaatikateaduskonda 125.

Uut teatmekirjandust

В. Г. Карабаев и В. А. Чистова. **Медицинская радиология.** (Радиобиология, лучевая болезнь, применение радиоактивных изотопов в медицине). Библиографический указатель литературы (1957—1961 гг.). Минск 1967. (5797 nim.).

Ю. П. Адлер и Ю. В. Грановский. **Обзор прикладных работ по планированию эксперимента.** Москва 1967. (96 lk.)

Труд и заработная плата. Библиографический указатель литературы, изданной в СССР на русском языке в 1966 г. Москва 1968. (5216 nim.).

Сегнетоэлектрики. Библиографический указатель 1943—1965. Москва 1967. (211 lk.).

Cecilie Bonafede. **Non-Scandinavian Newspapers in Libraries of Denmark, Finland, Norway and Sweden 1750—1963.** Oslo 1966.

Das Buch Bibliographie zur Geschichte des Buchdrucks, des Buchhandels und der Bibliotheken. Weimar 1967. (383 lk.)

Famous Americans for Young Americans. A Bibliography for Grade 4. Albany 1966. (55 lk.)

The Encyclopedia of Philosophy. Vol. 1—8. New York—London.

ÕIEND

Meie ajalehe eelmise numbri I lk. sõnumi «Lisa teadlaste perele» neljandas lõigus lugeda «klorellatüvede» ning «taimesüstemaatika ja geobotaanika».

Kuuba Rahvusliku Kunstikooli üliõpilaste menu Pariisis

Käesoleva aasta auhind, mis määrati Kuuba noortele kunstnikele iga-aastasel ametlikul kunstinäitusel Pariisis on oluline samm Kuuba kunsti arengus. Kuuba kunstisalongi esindasid Kuuba Rahvusliku Kunstikooli üliõpilased, Hermanos Saiz'i grupp ning Tomás Oliva tööd. Noored kunstnikud Carlos Franqui, Alberto Carol, Juan G. Milo ja Roberto Pandolfi kommenteerivad oma menu Pariisis järgmiselt.

Et Pariisi näitus on üks tähelepanuväärivamaid kunstisündmusi maailmas, omab tema auhind erilist tähtsust Kuuba kunsti noorele generatsioonile. Auhind on oluline ka selle poolest, et see on esimene kord, mil Kuuba kunstisalong esile tõstetakse.

Auhinna sai kollektiivselt grupp noori kunstnikke, kes, kasutades kõige kaasaegsemaid tehnilisi vahendeid, väljendavad Kuuba revolutsiooni ideid ja võitlust Vietnamis.

Auhinna võitmine Pariisi näitusel tõstab Kuuba prestiiži rahvusvahelisel areenil. Edaspidi tõmbab Kuuba kunst kindlasti endale maailma kunstiringkondade tähelepanu, mis kohustab noori kunstnikke saavutama veel enamat.

Väärib märkimist, et kunstnikud, kes tõid kodumaale nii väärtusliku auhinna, on saanud väljaõppe revolutsioonilises Kuubas. Sellel on nii ideoloogiline kui ka revolutsiooniline tähtsus.

Üliõpilased protesteerivad

USA

New York, 31. mai. — Kolm isikut, nende hulgas kaks politseiagenti, said haavata MISSOURI ülikoolis asetleidnud kokkupõrkel üliõpilaste ja võimu esindajate vahel. Kokkupõrge sai alguse sellest, et politsei püüdis tulirelvade käikulaskmisega laiali ajada üliõpilaste demonstratsiooni, mis oli organiseeritud sõjaväkke värbamise ja Vietnami sõja vastu. 19-aastane üliõpilane Eugene Randall Mark sai kuulihaava. Üliõpilased võitlesid politsei vastu keppide ja kividega ning tekitasid neile mitmeid vigastusi.

BRASIILIA

Sao Paulo, 31. mai. — Protestiks kolme professori vallandamise vastu võttis umbes 660 üliõpilast üle SAN BERNARDO del Campo Ülikooli Tehnikaosakonna. Üliõpilased hoiavad seda õppeasutust oma valduses, kuni professoritele taastatakse koht ülikoolis.

URUGUAI

Montevideo, 31. mai. — President JORGE PACHECO ARECO astub isiklikult vahele, et lämmatada sõjakaid demonstratsioone, mida organiseerivad üliõpilased protestiks bussipiletite hindade tõusu vastu linnaliinidel. Üliõpilased pildusid busse kividega, järgnes kokkupõrge politseiga. Linnapea tegi avalduse, milles ta märkis, et seniseid hindasid pole majanduslikel põhjustel võimalik taastada.

SENEGAL

Dakar, 31. mai. — Senegali pealinnas jätkub streik. Leopold Senghori valitsus kehtestas kella 8-st õhtul liikluskeelu. Kuni kella 8-ni hommikul on liiklus ja kodanike tänavail viibimine keelatud. Nädal tagasi sai üks üliõpilane surma ja mitu haavata, kui politsei püüdis tungida rajooni, kus üliõpilased streigivad. Üliõpilased keelduvad õppetööle tulemast enne, kui nende nõudmised akadeemilistele reformidele rahuldatakse valitsuse poolt.

Kuuba KP KK häälekandjast «Ganma»

AULAS...

R. NIGOLI foto.

Ene Mihkelson

✻

Hajuv nõgus pilt koonusekujuliselt tõuseb üle taeva, teravik on teisel pool, siin ülal lahustume paljudega. On kas see, mis üle kingu tuulde sulgub, vikerkaarevärvides ka vihmapiiskadesse särab. Keset märgi lehti, keset rohtu kaob või tõuseb tas see teravik ning keegi teine oma päevi algab, keegi teine lahustub ses piirituses ja iga pilk on elu, iseennast nägemuseksloov, mis siinsamas teadmatuna aegadesse kustub.

✻

Lillade puutüvede vahele pandi maha mu maja, tuul ligines õhtu poolt, pilvi tõukas taeva, ning tulid nad pikas reas. Puud said aina lillamaks, mustadeks said lõpuks puud ning et seinu polnud mu majal ja lagesidki õhtu poolt tulev ookean mu endaga ära viis.
Nagu veekasv õhumeres triivisin keset puid, aina õhtu poolt puhus tuul ja ööks lõpuks ümbrus sai. Pimeduses vist otsisin tuttavaid käsi ja silmi, unes või ilmsi oma jumalat palusin ning väikest kaitstud koda maailma tuulte eest, kuid midagi sellest ei kostnud vastu, kõik mööduv oli, kõik õhk minust eemale kandis.
Puude õhetus, kollased tüved mustas öös, kollased metsad kiirgasid valgust ning helendas sellest taevaalune.
Mõttekujutus mingi. Ma istusin ühel tüvel ning keegi laulis kaua ja sõnadeta, kordasid seda mets ja iga leht, kurdiks sain kuulates sinna keskele korraga ning kui see kõik hävis ja samale kohale jõudsin taas, selgemalt kuulma sain seda maad ning sindki nägin seal mingi ajatu viivu. Heledate puutüvede keskel öövärvi sind ma nägin, sa naeratasid ja üks sinine sädelev täht kaua su ripsmetel püsis, ta heledus minusse tungis ja sinna jäi, kui jõudnuks ta lõpuks päriskoju, kulmudel kuu mängis varjumänge, naeratavana üha sa liikusid edasi, ümbritsev sinus ja sinu kannul, öö tuli minu poolt sulle järele, öö taas tuli su asemele, veekasvuna triivisin, lillade tüvede keskel ei ole sind ega maja, põhjatus igast küljest mind ringib.
Iga leht, mis langeb pimedailt puudelt, on lõputu sosin ja sonimine sellest kollasest maast ja laulvast taevast ja sinust aina lahkuva minuga.

✻

Sa tead: kõik ikka nii on olnud, nii ka jääb.
Sõnad, unistused — kastekarge võrk täis illusioonipäikest. Täna on see siin, kuid homme kõlekaugeis ilmus kustub sellest viimne vastuhelk. Kõik, mis öelda võid, on öeldud. Siin ei ole tähtis varju värv ja toon.

Taaskohtumiselt M. Underiga

(Õhtune mõtisklus)

Kaks aastat tagasi, Friedebert Tuglase 80. sünnipäeval, oli paljude õnnitluste seas üks telegramm, mis kandis allkirja: viimased siurulased lahe tagant. Marie Under ja Artur Adson tervitasid kolleegi ja lähikondlast ta tähtpäeval.

Küllap tänavu 27. märtsil oli Tuglase kord tervitusi saata — Stokholmis elav Marie Under sai 85-aastaseks.

Underi tähtpäev oli kuidagi eriline tähendusega, mida kindlasti süvendas poetessi isikliku elu traagikast tulenev nukker alatoon. On ju kurb tõdeda, et meie vanim ja kahtlemata silmapaistvaim luuletaja elab paguluses, eraldatuna oma maast ja rahvast.

Underi pagulaselus on palju sarnasust Koidula saatusega, ja on Underi pagulasluules niisama palju kojuigatsust nagu Koidula Kroonlinna-aegses luules. Ning kahtlemata on Underi loomingu tähtsus käesoleva sajandi eesti luules niisama suur nagu Koidulal eelmise sajandi omas.

Oleks tahtnud osa saada Underi tunnetest ja mõtetest, kui ta Tuglaselt õnnesoovi sai. On ju Under Siuru-koolkonna poetess ja Siuru-periood temalegi kirjanduslike mesinädalate aeg. Underi luuletajatee algus oli üsna hiline — esikkogu ilmudes oli autor 34-aastane. Seda üllatavam oli ta luule tütarlapselik värskus ja enneolematu tundeintensiivsus.

Siitpeale algab Underi luule võidukäik: järgneb kümme silmapaistvat luulekogu veerandsaja aasta jooksul. Sonettide sensuaalsus areneb läbi ajalaulude raskemeelsuse realistlikuks elutunnetuseks. Luulekogu «Hääl varjust» (1927) tähistab poetessi loomingu kõrgaja algust. Koos 1928. a. ilmunud koguga «Rõõm ühest ilusast päevast» on see eesti luule silmapaistvamaid saavutusi. 1936. a. ilmub valikkogu 10 luulevihust «Ja liha sai sõnaks», mis on küll kauneim ja kõrgetasemelisim kogu eesti luules.

Teise maailmasõja vastuolulistel aegadel valis Under emigranditee. Kaks uut luulekogu («Sädemed tuhas» 1954 ja «Ääremail» 1963) on ilmekaks tõendiks, et auväärses eas poetessi loominguline talent pole kaugeltki mitte raugenud.

Kodanliku Eesti kirjandusteadus ja avalikkus on paigutanud M. Underi silmapaistvale kohale eesti luules.

Nõukogude Eesti kirjandusteadus oli isikukultuse perioodil Underi vastu ülekohtune. Poetessi luulekogud hävitati avalikest raamatukogudest, ta nimi kustutati tõlketeostest ning ta looming kuulutati väärtusetuks ilutsemiseks.

Loomulikult oli see vaid ametlik seisukoht. Luulearmastajate austus ja sümpaatia on alati Underit saatnud. Tõsiasi on aga see, et põlvkond, kes viiekümnendate aastate paiku koolipinki nühkis, Underist suurt midagi ei tea. Ja mitte ainult Underist, vaid ka Suitsust ja Visnapuust — eesti luule eliitkolmikust! Nüüd on väärhinnangute aeg möödas, aga siiski ei saa veel öelda, et Underile oleks tagasi antud tema tõeline koht meie luules. Siiski rõõmustas valikkogu «Uneretk» ilmumine «Loomingu» raamatukogu väljaandena poetessi juubeli puhul.

See on kurbusest kristalliseerunud värsside kogu. Koduigatsus, isamaatus, resignatsioon, kahetsus valesti valitud saatuse pärast — kõik need teemad endises underlikult kõrges värsikultuuris.

Emigranditee valikule on pühendatud nimiluuletus «Uneretk». Autor võrdleb oma pagulaseteed kummalise uneretkega, mille mõtetus ärgates selgub, aga kust pole tagasiteed:

... Siis tundsin ma äkki, et
nüüd tuleb minna,
kuid paat oli läind.
Ei kuulu ma siia, ei kuulu
ma sinna —
ja üht, seda Üht ma pole
veel näind.

Ja miski mind tõmbas ja
miski mind kiskus:
mu koht pole siin.
Ses silmarõõmus, ses
õnnepiskus
mis haava ja vaeva ma kaasa
viin!

Ja kohtlaselt unelma
õndumist utmas:
mis saatanlik saatus, mis
kuratlik käsk!
Ent leidsin pea tolmusel
teekivil nutmas.
Ma nutsin kui orb. Ma nutsin
kui lesk.

(«Uneretk»)

Kuid elu on ju elatud, tee on käidud. Autor tunnetab seda ja alistub sageli surmameeleoludele:

... Mul hauaõilmed oimudel,
taob surmakell, taob
surmakell ...

(«Võõrsil»)

Auväärses eas poetessi süda on kodumaaga. Kord väljendub see karmi tõe tajumises:

... Kusagil ootab üks maja —
mäleta, mäleta!
Kannata, kannataja,
kusagil ootab üks maa ...

Kusagil ootab üks maja,
kusagil ootab üks maa —
kannata, kannataja,
südant neist lahti ei saa.

(«Kusagil»)

Kord unelustes ja kujutelmades, nagu näiteks luuletuses «Nägemus»:

Taastulnud olen. Tuntud paplireast
lööb vastu jällenägemisetund.
Ju paistab valge maja mände
seast ...
Ons tõelisus või näen ma kurba
und?

— — — — — — — — — — — — — —

Ja värisedes panen valvsa käe
ma lingile. Mis vaikne, hämar
ruum ...
Pilk alul nagu midagi ei näe,
vaid tunnen, kuis see raskub
pisarkuum.

— — — — — — — — — — — — — —

Ma olen kodus. Enam miskist
muust
ei mõtle unne vajuv harras meel.
Ma uinun nagu varjat jõulupuust,
mis särab unelmaisse veel ja veel.

(«Nägemus»)

Elatanud poetessi koduigatsus areneb kohati otseseks sooviks: koju! Eriti ilmekalt väljendub see tuntud luuletuses «Põgenik»:

Kord veel tagasi tahaksin,
leida kodutee,
kodumullas siis magaksin
välja kõik silmavee.

(«Põgenik»)

Mõnikord väljendab autor oma tundeid loodust kirjeldavais värsses; siis on ta luules kunagist erilist kõla, väljendusoskust ja ilu:

Ju päikese kiired on längu
ja kuldavad kooljaputki.
Oh mere rohelist mängu!
See kõlab kui naer ja nuttki.

Päev oli nii ingelvalge,
ses tilises noori lehti.
Nüüd tõsidus jäätab mu palge,
kui taevas lööb hõiskama tähti.

Päev säras nii vägevasti
mu kohkunud silmadelle.
Leek kustus: liig ägedasti
vist hingasin korraks jälle ...

(«Leek kustus»)

Suur kurbloolisus on Marie Underi saatuses. Kas siis Underitki tabab Suitsu ja Visnapuu saatus, kas kordub Koidula traagika?

Aga miks siis Under ei tule tagasi kodumaale? Igale eestlasele oleks suursündmuseks, kui Under saaks mitte nägemusi, vaid tegeliku elu sündmusi kujutades kirjutada: taas olen tulnud.

Rõõmustav on seegi, et Under siiski on meile lähemale tulnud.

M. PAIDE

«Lauluema Mari lugu»

Mitmedki autorid on eesti kirjanduses pöördunud rahvaluule vormirikkuste poole. Rahvalaulu vormielemente on kasutatud juba alates Kr. J. Petersonist kuni tänapäevani välja. Tarvitatakse üksikuid elemente (alliteratsioon, stereotüüpsed väljendid), kuid ega neidki kirjamehi vähe ole, kel on tervenisti regivärsivormilisi töid: Fr. R. Kreutzwaldil «Kalevipoeg», M. J. Eisenil poeem «Kuldja», G. Suitsul «Lapu sünd» ning V. Ridalal «Toomas ja Mai». Nüüd lisandus nende hulka A. Annist poeemiga «Lauluema Mari lugu».

Kõik need tööd sisaldavad ehtsat rahvalaulu ja muidugi pole ükski autor saanud läbi ilma omapoolsete muutmisteta ja lisandusteta. Rahvalaulude kasutamisel kirjandusteose algmaterjalina on vahel peatuma jäädud sobivate laulude kohandamisele üksteisega ning nende ühendamisele ühtse süžee ümber. Sellise käsitlusviisiga on näiteks Ridala poeem «Toomas ja Mai». Palju kõrgema kunstilise väärtuse võib anda rahvalaulu loov töötlus. Tuglaselt pärineb mõte: «Leidub nimelt ainult kaks võimalust rahvaluule väärtmetalli uuesti helisema panna: sulatatagu rahvaluule oma hinges põhjalikult ümber või sulatagu oma hingega põhjalikult rahvaluulesse.» Poeemi «Lauluema Mari lugu» puhul on muidugi tegemist sulamisega, kuid kummaga nimelt, jäägu lugeja enda otsustada.

«Lauluema Mari loo» algmaterjaliks on põhiliselt lüüriline rahvalaul, millest eepilise luuleteose loomine nõuab põhjalikku ümbertöötlust. Sellest lüürilise ja lüroeepilise aine vastuolust ülesaamiseks pole autor materjali koondanud pikkadeks osadeks, vaid koostanud oma poeemi võrdlemisi lühikestest pealkirjastatud lauludest. Sel kombel sarnaneb teos kildudest kokku seatud mosaiikpildile ja laulud on nauditavad ka omaette tervikutena.

Esmakordselt eesti kirjanduses on trükis kasutatud värsi paigutamist nn. pikkvärsina. Selline värsi asetus tingib omalt poolt muudatusi vormis. Kui rahvalauludes on üsna sagedane paarituarvuline parallelismirühm, siis pikkvärsist tingituna esinevad poeemis enamasti paarisarv-värsilised rühmad. Pikkvärsi täielikkus on saavutatud enamasti mõne paralleelvärsi ärajätmisega, mis muidugi kiirendab jutustuse kulgu ja lähendab lüürilist rahvalaulu lüroeepilisele kujutusviisile. Teiselt poolt on kahju, et koos sellega kaob teatav osa rahvalaulu loomupärasest voolavusest, sest ühele detailile teise lisamine, sarnaste kujundite reastamine — see on meie regilaulule omane kujutamisviis, kus veidi raskepäraselt, just nagu kobamisi, ent mitte ilma teatava võluta kerkivad kunstipärased sõnamaalingud.

Poeemis püsib vana arhailine keel mitte ainult regivärsikatketes, vaid ka autoripoolsetes lisandustes. Arhaiseerimine pole siiski eesmärgiks omaette ja kõrvuti vanade vormidega esineb ka tänapäeva keelepruugile omaseid keelendeid. Nii võib sageli samas parallelismirühmas kohata nii vanu kui ka kaasaegseid vorme:

Memm läheb metsa marju tooma,
lapselegi lilli tooma,
memm toob metsast mustikaida,
maasikaid kodumäelta,
sinikaida soo pealta, murakaida
muilta mailta,

mis näitab, et autor on sõna vanema või nüüdisaegse kuju kasutamise allutanud rütmi nõuetele. Poeemis on raske leida eksimisi regivärsi kvantiteedireeglite vastu, mille tõttu see on täielikult skandeeritav.

Tööinimene on teose peakangelaseks — see on seda tähelepandavam, et alapealkirjana esineb: «Kangelaslugu vanast orjaajast». Eepostega võrreldes — millise neist ka võtaksime —, kus me leiame peakangelastena lihtsurelikke töötava rahva hulgast? «Iliases ja Odüsseias» saavad peamise tähelepanu osalisteks jumalad, kangelased-pooljumalad ja ülikud, «Kalevalas» samuti pooljumalad, meie Kalevipoegki on kuningas ja vägilane. Annisti poeem kaotab ülikute priviileegid ja muudab nendega ühevääriseks inimese kõige vaesemate hulgast, kõigele lisaks veel naise. Kangelasena jääb Mari lihast ja verest inimeseks. Ta kaksikõdesid on täis kogu meie rahva minevik, sarnased on nende elukäigudki. Tuletame meelde kasvõi tuntud lauluema Anne Vabarnat: juba seitsmeaastaselt jäi ta orvuks ja kerge polnud ei tema lapsepõlv ega hilisem elu.

Mari-sarnase kangelaskuju loomine oli ehk omast küljest paratamatugi. Põhiloomult on eesti rahvalaul naiselik luule ja naiste luule. Siin kajastub karjalapse, vaimutüdruku ja teonaise elu hommikust õhtuni ja hällist hauani kõigis võimalikes vahekordades. Lauludes, kus jäljenduvad ta tunded ja mõtted, teod ja kannatused, lõi rahvas juba ise oma kuju. Ent siiski ei tulnud ta toime mälestussamba püstitamisega endale, selle osad on puistatud vaid laiali ta loomingusse. Nende ühendamiseks oli vaja inimest, kes suurepäraselt rahva elu ja loomingut tundis.

Rahvalaul oma traditsiooniliseks kujunenud väljendusvahenditega ei individualiseeri kõrvaltegelasi ning kasutab kujutamiseks mustvalgetehnikat. Sedasama võib öelda Annisti poeemi kohta. Reljeefselt joonistub välja tegelaste jagunemine positiivseiks ja negatiivseiks. Mari on nende hulgas ideaalkuju, kelle karakteris olulisi taunitavaid iseloomujooni ei leidu. Vaatamata sellele ei mõju Mari siiski ühekülgsena, sest kogu rahvatraditsioonile on omane kangelaste idealiseerimine.

Poeem annab haaravalt ning kujukate detailidega Mari sirgumise neiuks. Andrese sünd ja Mari noore emana. Edasi tabame teda juba lauluemana elutee lõpul. Vahepealsest ajast on üle libisetud, kuid küllap oleks olnud lugejale huvitav osa saada ka lauluema sellest eluperioodist.

Teiseks keskseks kujuks kerkib Andres. Põhiliselt leiab Andrese teema väljenduse siiski Mari tegevuse ja mõtete kaudu, mis on seotud pojaga, hoolitsusega tema eest, hirmus poja kadumise puhul ja paljus muus. Andres on otseselt kujutuse aluseks vaid paaris laulus, kui ta seltsib mängivate külalastega. Autor on siin õnnestunult ära kasutanud mõistatusi, laste mänge ja laule. Ühtlasi on need read poeemi helgemate seast. Ent selline meeleolu püsib lühikest aega, isegi lapsed ei pääse omavahelises suhtlemises rikka ja vaese vastuolust, millele lisandub veel halvustav suhtumine Andresesse kui isata lapsesse.

Ka regilaul ei saa jätta kujutamata rikka ja vaese vastuolusid. Eredalt ilmnevad need vaeslapse ja orjuslauludes.

On olemas siiski üsna suur erinevus rahvalaulu ja poeemi käsitluse vahel. Kui rahvaluules on probleem harva esile tõstetud, siis poeemis on sellele eraldi tähelepanu osutatud. Ka on rahvalaulus mõneti teine olukord kui poeemis. Omaette tervikut moodustavates rahvalauludes tuleb kunstilise mõju saavutamiseks iga motiiv lõpuni välja arendada (antud juhul rikka—vaese vastuolu). Poeemis kujuneb tervik üksiklaulude summast, eri laulude puhul arvestame nii eelnevaid kui ka järgnevaid ning motiivi laialdase väljaarendamise järele igas laulus ei kerki vajadust. Tänapäeva lugeja on küllalt taiplik mõistma vihjestki, sagedase kordamisega kujutatu ainult kaotab oma kunstilisest kõlajõust. Liialduse põhjus on iseenesest lihtne: poeem on käsikirjas seisnud 5—6 aastat, selle aja jooksul on vaated sellele probleemile muutunud.

Kuidas mõjub poeemile regivärsivormi kasutamine? Kas pole tagajärg viimati selline, nagu muuseumist selga pandud raudrüül tänapäeva tänavapildis: hetkelist tähelepanu tekitav rabav seik ja kõik. Ei, seda siiski mitte. Lisaks sellele, et teisiti on vaevalt mõeldav rahvalaulu rikkuste ärakasutamine kaasaja luules, häälestab juba muistne vorm ise vastuvõtuks samale lainele minevikuga, teeb lugeja peaaegu sündmustest osavõtjaks.

Rahvalaulu hinnatavamaiks väärtuseks võib pidada lihtsust, selgust ja siirust. Seesama voorus on poeemilgi. Praeguses üsnagi intellektuaalse kallakuga luulepildis tasakaalustab poeem oma muljete värskuse ja siirusega vähem arendatud emotsionaalset poolt.

Lõpuks veel võrdlus «Kalevipojaga». Eepos hakkas ilmuma 110 aastat varem kui poeem «Lauluema Mari lugu». Kuigi autoril on juba valminud poeemi kaks järgnevat osa, ei tohiks me traditsioone austades neid enne 1972. aastat trükituna näha. Eeskuju on meil olemas, niisiis, kui suur on traditsioonide tugevus?

P. HAGU

RÜL teatab

Praha, 28. mai 1968

KALLID SÕBRAD!

Selleks, et muuta demokraatliku noorsoo ja üliõpilaskonna ajakirjandust efektiivsemaks ja et kindlustada tihedamat vastastikust koostööd, kavatsevad Rahvusvaheline Ajakirjanike Organisatsioon ja Rahvusvaheline Üliõpilasliit organiseerida üheksanda noorsoofestivali raamides noorte žurnalistide kokkutuleku.

Seetõttu palume teil lisada oma rahvusdelegatsioonile ühe või kaks üliõpilasajakirjanikku, et osa võtta nimetatud kokkutulekust Sofias.

Oleksime tänulikud, kui teataksite enne festivali algust, kes nimelt teie noortest žurnalistidest meie kokkutulekut külastavad.

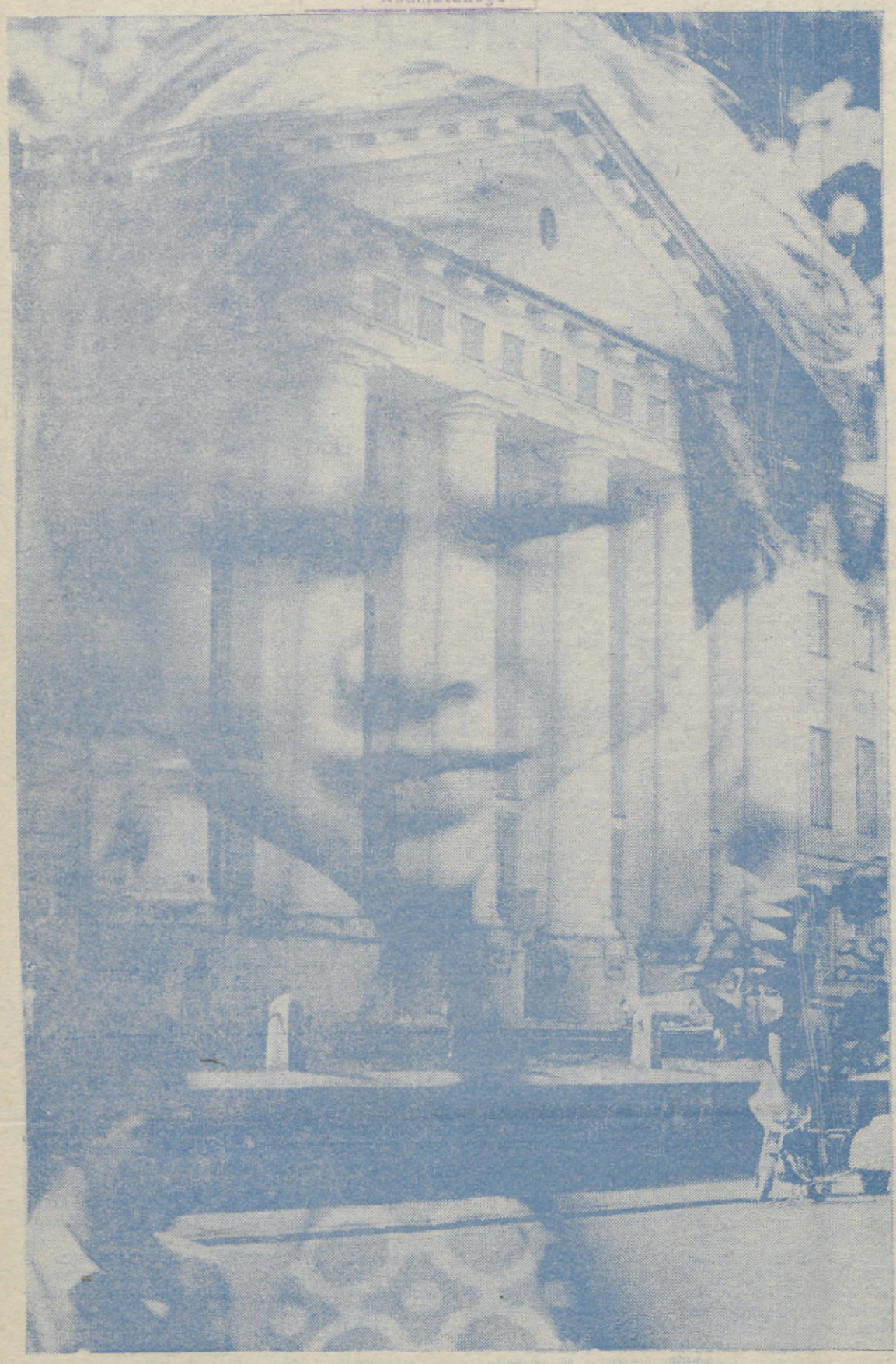
Et aidata teil propageerida festivali ideid, saadame teile avaldamiseks materjale, näiteks festivali üliõpilaste sektsiooni programmi, reklaamlehti jm.

Lootes teie kaastööle ja kiirele vastusele

sõbralike tervitustega

Karl-Heinz SCHNEIDER,
Rahvusvahelise Üliõpilasliidu Ajakirjanduse ja Informatsiooni osakonna juhataja

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti NSV Riikl. Raamatukogu

Veel on sinised sadamad silmapiiri tagana. *O. TÕELEIU foto.*

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 23 (708) esmaspäeval, 2. septembril 1968 XXII aastakäik

Rektor prof. Klement uue õppeaasta alguse puhul:

Aja pideva kulgemise tõttu oleme jõudnud jälle ühe uue õppeaasta künnisele. Möödus eelmine aasta, nagu juba paljud ja paljud aastad meie ülikooli elus senini möödunud on.

Kaks kuud tagasi pidutsesime lõpuaktustel, kus said oma diplomid ja lähetuse ellu 720 lõpetanut, nüüd aga seisame jälle piduliku avaaktuse ees: esimest ülikooliaastat alustab 930 statsionaarset ja üle 400 mittestatsionaarse üliõpilase.

On suurenenud ka õppejõudude kollektiiv, on juurde tulnud rohkem kui kunagi varem uusi teaduste doktoreid ja teaduste kandidaate. Alustab tegevust kaks päris uut osakonda: psühholoogia ja detektoloogia, luuakse uus uurimiskeskus — psühholoogia erilaboratoorium.

Uuel õppeaastal tuleb palju ära teha kogu õppeprotsessi täiustamisel, kõrgema kooli pedagoogika probleemide uurimisel, õppetöö teadusliku organiseerimise põhimõtete rakendamisel. Jäävad päevakorda niisugused ülesanded, nagu üliõpilaste iseseisva töö süvendamine, nende osavõtu laiendamine teaduslikust tööst, üliõpilaste omavalitsuse arendamine real ülikooli sisemise elu aladel.

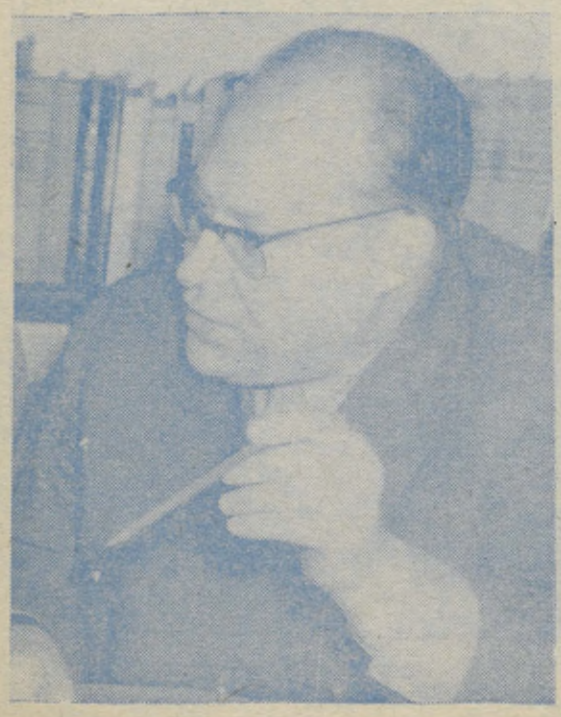
Palju on veel teha üliõpilaste enesekasvatuse valdkonnas, et kindlustada eeskujuliku käitumise ja moraali normide täitmist, et kõik ülikooli üliõpilased saaksid aktiivseteks nõukogude kodanikkudeks, kes suudaksid tulevikus meie sotsialistliku ühiskonna arengut edasi viia.

Väga tähtsaks ülesandeks jääb ülikooli materiaalse baasi laiendamine. Veel sel õppeaastal kavatseme lõpetada uue laboratooriumihoone ehitamise füüsikutele Leningradi maanteel. Tuleb ükskord lõpule jõuda ka arvutuskeskuse hoone ehitamisega, lõpetada suure füüsikakorpuse projekteerimine, et tuleval aastal saaks alustada selle ehitamist. Jätkub edukalt Teadusliku Raamatukogu uue hoone projekteerimine: 1970. a. tuleb ka seda ehitama hakata. Projekteerimise lõppfaasis on veel üks uus üliõpilaste ühiselamu, mille ehitamist alustatakse juba järgneval aastal. Alustatakse ka tulevase keemiahoone esimese osa projekteerimisega.

Ei ole kahtlust, et eelseisval aastal meie auväärse ülikooli kollektiiv teeb veel ühe sammu ettepoole oma pidevas arengus ja täidab veelgi paremini oma suured kohustused meie rahva ja kodumaa ees.

Selleks kõigile jõudu ja indu!

meil on hiilas

Füüsika-Keemiateaduskonna dekaan dotsent ANATOLI MITT

1. Millisena mäletate oma esimest ülikoolisügist?

1926. a. september. Ma pole enam lihtne õpilane, vaid koguni üliõpilane. Valge põhjaga, tumesinise randiga «tekkel» peas — tunnus, et ma pole enam koolipoiss, vaid midagi nagu kõrgemat! Üliõpilasorganisatsioonidesse ma ei astunud — taskupõhjad olid selleks liiga tühjad.

Valge tekli all, s. t. peas keerlesid igale noorukile omased uljad mõtted, lootused ja ootused, pealegi kindel veene, et kunagi saadan korda midagi s u u r t! Kuid selle s u u r e kordasaatmine elus tuli jätta siiski nooremate ning kangemate põlvkondade hooleks.

2. Mis iseloomustas tolleaegset ülikooli, õppejõude, üliõpilasi?

Ülikooli elu tempo oli rahulik. Õpi või ära õpi — sinu asi, kuid üsna soolast õppemaksu õienda tähtaegselt. Vastasel korral halastamatu e k s m a t! Stipimuresid ka ei olnud, sest stippi peaaegu ei antud (ca 5% kõigist üliõpilastest võisid pretendeerida stipendiumile praeguse 73% asemel). Õppejõudude kohustuseks oli õpetada üliõpilasi ja sisendada neisse väikekodanliku härrasmehe mentaliteeti. Esimese ülesandega tulid õppejõud hästi toime, kuid härrasmehelikust vaimust enamik matemaatikuist ja füüsikuist õppejõude eriti just lugu ei pidanud (teiste erialade õppejõude ma ei tundnud).

Ka matemaatika ja füüsika üliõpilased ei paistnud eriti silma oma «suursugususe» poolest. On ju need erialad rasked ja «härrasmehed» ei viitsinud end õpingutega palju vaevata ega tulnud neid erialasid omandama. Matemaatikuid ja füüsikuid vaadeldi mingisuguste fanaatikutena, kes olid valmis ränka vaeva nägema, et hiljem tagasihoidlikel kohtadel väikest palka saada.

Füüsikainstituudi (meie mõistes: osakonna) materiaalne baas oli lootusetult nõrk ning ajast maha jäänud.

Üliõpilased olid sel ajal praegustest keskmiselt 2—3 aastat vanemad, seega väljakujunenumad kui meie praegused üliõpilased. Seda vahet võib jälgida ka praegu, kõrvutades I ja III kursuse üliõpilasi. Viimased teavad juba, mis nad teevad, esimesed kaugeltki mitte.

3. Kui Te oleksite 1968. a. abiturient, millise kõrgema kooli vastuvõtukomisjonile Te oma dokumendid oleksite ulatanud?

Kindlasti TRÜ füüsikaosakonda.

4. Kas nad on väga erinevad, näiteks 1958. a. ja 1968. a. füüsikadiplomand?

1968. a. füüsikadiplomand on nii teoreetiliselt kui praktiliselt paremini ette valmistatud. Füüsikaosakonna materiaalne baas on praegu võrratult parem kui 10 aastat tagasi. 1958. a. diplomand ei tunne ära oma endisi laboratooriume. Tunduvalt on tõusnud ka õppejõudude kvalifikatsioon. Kuid 1958. a. diplomand oli visam oma eesmärkide taotlemisel ega olnud nii pretensioonikas nagu praegune.

5. Milleks on vaja inimkonnale teadust, kas selleks, et muuta elu veel mugavamaks, kõrgetasemelisemaks?

Elutaseme parandamine teaduslike saavutuste najal on teaduse üks mõistlikest rakendamise viisidest, mitte aga teaduse ülesanne.

6. Kas Teie arvates on mõeldav, et kunagi võib masin inimese maakeralt välja süüa?

Oleneb sellest, mida mõista masina all. Vesinikupomm on ka masin ja niisuguste «masinate» varu Maa peal on juba praegu küllaldane mitte ainult selleks, et inimene maakeralt välja süüa, vaid sootuks maakeral ära süüa!

Kui masinate all mõistetakse küberneetilisi seadmeid, siis need masinad jäävad alatiseks inimese kontrolli alla.

7. Mida arvate mittemaiste tsivilisatsioonide olemasolust?

Pean täiesti reaalseks.

8. Mis pakub Teile lõdvestust rutakas ja pingelises argipäevas?

Kalakeste elu ja nende tegevuse jälgimine akvaariumis.

(Järg 3. lk.)

IGAL LINNAL on oma nägu. Igal linnal on oma traditsioonid, ülikoolilinnal eriti. Nii ongi meil juba iidsetest aegadest peale välja kujunenud tava, et üliõpilased, kes lõpetavad ülikooli, jätavad hüvasti Baeriga ning see tähendab ühtlasi ka hüvastijättu Tartuga. Sügiseti aga, kui uued üliõpilased teevad tutvumisringi Tartus, käivad nad ära ka Toomemäel ja ütlevad Baerile «tere». Nõnda on see ikka olnud ja jääb. Mõtlikult vaatab Baer täna uut vahetust, kaalub, vaeb, võrdleb igaüht, meenutab mulluseid sügiseid.

*Sisseastumiseksamid on juba paari nädala aja kaugusel. Inimestel on võime kiiresti unustada ebameeldiv ja meelde jätta hea. Ega ei julge vanale Baerilegi tunnistada, et võtsid enne eksameid palderjani, panid ööseks raamatu padja alla, tõusid õige jalaga voodist ja keerasid kohe tagasi, kui hommikul uksest välja tulles naisterahvast nägid vastu tulemas. Ehk vaatasid ka kadeda pilguga naabrit-konkurenti (võib-olla tulevast sõpra), kui see eksamil palli võrra kõrgema hinde sai. See on ju alati nii olnud. Nüüd on kõik seljataga. Algab **üliõpilaselu**. Värskele tudengile tundub ehk esimene ülikoolipäev unistuste täitumise päevana. See võib näida nii. Tegelikult on kõik alles ees. Loengud. Seminarid. Kontrolltööd. Raamatukogud. Ühiselamumiljöö. Kordaminekud. Ebaõnnestumised. Vaidlused sõpradega. Palju eksameid. Tartu IV, V, VI ... üliõpilaspäevad.*

Ja mõtleb vana Baer, et sul on avastada oma tõed, oma reeglid, oma kutsumus, oma töö. Kui sa lähed ja küsid vanemalt kolleegilt asjalikku tudengiõu, siis räägib ta sulle kõik tarkused ära, alates sellest, kellega koos Toomele Musumäele minna ning lõpetades õpetusega tekli kandmise õige nurga kohta. Ta räägib sulle kõigest, mida ta arvab sind mitte teadvat. Ta ei räägi sulle aga sellest, et tõeline üliõpilane on aus, töökas, ustav sõber, sihikindel oma otsustes, oskab teha head tudenginalja ja kuigi eriti ei armasta eksamisessioone, teeb need siiski hindele «4» või «5». Vanem kolleeg ei räägi sulle kõigest sellest, sest ta aimab nägevat sinus neid omadusi, ta arvab, et oled mõistlik inimene, kui tulid siia TARKUST JUURDE VÕTMA.

E. S.

Gaudeamus IV

IV üliõpilaslaulupeost Vilniuses lugege meie järgmisest ajalehenumbrist.

«Kuhu nüüd tuleb minna?»
«Dekaani juurde.»
«Seal poliitikat ei küsita?»
(Kogemata pealt kuuldud)

SELGITUSEKS

Et ülikooli komsomolikomitee sel suvel sisseastujatega vestlusi korraldas, on üldiselt juba teadaolev fakt. Kommentaare selle fakti juurde on mitmesuguseid alates «milleks niisugust asja üldse tarvis on» ja lõpetades «see on väga tähtis töö».

Milleks siis niisugust asja ikkagi tarvis oli?

H. Kulo artiklist «TRÜ, august» («Noorte Hääl» 13. aug. k. a.) loeme: «Žurnalistika eriharu 5. kursuse üliõpilane Renita Timak... ütleb, et töö põhieesmärgiks on üliõpilaskandidaatide hulgast potentsiaalsete aktivistide väljaselgitamine.» Et jutt on just sellestsamast vestlusest ja refereeritakse nende ridade kirjutajat, tunneb viimane endal õiguse olevat öelda, et refeering vajaks täiendamist. Eesmärke oli sel tööl õigupoolest mitu ja missugune neist põhiline on — seda on võib-olla raske öelda.

Esimesed kursused, nende lülitumine üliõpilasellu — see on komsomolikomiteele ikka muret teinud. Tulevad keskkoolidest toredad noored inimesed ülikooli. Iseloomustustest loeme: teadmishimuline, oma arvamusega, seltsiv, aktiivne kommunistlik noor. Tulevad, saavad sisse ja kaovad ära. Kuhu? Üksikud, tõsi küll, suudavad kohe alguses silma paista ka ülikoolis, kuid siia tuleb ju (eeldatavasti) igal aastal vabariigi abiturientide **paremik**. Seega kõik aktivistid, kui «aktivisti» all mõelda mitte üksi funktsionääri komsomolis või mõnes teises organisatsioonis, vaid üldse tegutsevat, mõtlevat, arenevat inimest.

Ülikooliaastad saavad läbi otse uskumatu kiirusega ja just seepärast on vaja, et nad algusest peale täie eest läheksid. Igaüks, kes on ülikooli tulnud, peab kohe alguses teada saama, mis siin on ja mida pole, mida talle siin niikuinii pakutakse ja mida peab ise võtma, ühesõnaga — ülikooliellu **sisseelamine** ei tohiks võtta liiga palju aega.

ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär Sirje Endre räägib, et eelmisel sügisel võeti esimesed kursused tõsiselt käsile. Käärikul oli laager, korraldati õhtuid, kohtumisi jne. Raskus seisnes aga lihtsas tõsiasjas — ei tuntud esimesi kursusi. Massiüritustel saab küll üsna suurele hulgale inimestele korraga midagi ära rääkida, neid endid tundma õppida on aga raskevõitu. Kuid see on aga hädavajalik. Arvatavasti on abituurium igal aastal pisut teistsugune kui eelmisel aastal ja hoopis teistsugusem kui 4—5 aasta eest. Järelikult peab muutuma ka kõik see, mis neile pakutakse. Pole ju mõtet rääkida inimestele asju, mida nad niikuinii teavad, ja tasemel, millest nad juba ammu üle vaatavad. Seepärast tekkiski vajadus teada saada, kuivõrd meie sisseastujad on tuttavad ülikooliga, oma tulevase erialaga, kuidas nad orienteeruvad tänapäeva kultuurielus, kuidas hindavad mitmesuguseid ühiskondlikke nähtusi. Siit ka mõte korraldada vestlus sisseastujatega küsimustiku abil, mis eeldaks just «loomingulisi» vastuseid. Siis — mitte **kontrollida** kas üht või teist fakti teatakse, vaid **teada saada**, mida **üldse** teatakse, mõeldakse, arvatakse.

Üsna mitmed sisseastujad, eriti nende seast, kes tulid oma dokumente tooma juuli lõpupoole, kui kõmu meie vestlusest oli juba laialt läinud, valmistusid selleks peaaegu nagu eksamiks. Mõnel juhul oli tunda, et vastused on juba valmis mõeldud. Täiesti loomulik, et inimene ei taha endast mingil juhul halba muljet jätta. Antud juhul ei omanud see ettevalmistus küll olulist tähtsust ega tekitanud erilist pettumust ka vestluse läbiviijatele. Polnud ju sugugi oluline, **kas** igale küsimusele vastati ja **kus** vastus oli valmis mõeldud, vaid ikkagi **vastus ise** — tema argumenteeritus, loogilisus.

Huvipakkuvaid seiku tuli ette küll. Näiteks väitsid 8 ühte teaduskonda astujat järjest (!), et ülikooli inimestest on nemad kuulnud esinemas Peeter Vihalemma. Tuli ette, et mõnel päeval teati äkki soravalt ja veatult koos kõikide ametinimetustega loetleda rohkesti komsomolijuhte jne. Siit järeldused: «vastastikuse abistamise süsteem» töötas, aga mitte eriti elegantselt; edaspidi tuleb üldse ära jätta küsimused, mis võimaldavad spikerdamist.

Meie küsimustele on vastanud väga väheste eranditega kõik tänavused esimeste kursuste üliõpilased. Seega on ülikooli komsomolikomiteel praegu kujunemas pilt neist, kes on tänavu ülikooli tulnud. Kahtlemata on see pilt terviklikum, kui ta saaks olla ainult dokumentidega tutvumise järel. Küsitluse tulemustest kui sellistest veel rääkida ei saa — andmed on alles läbitöötamisel.

Mis aga puutub sellesse, kuivõrd ühtelangevad on meie arvamused sisseastumiseksamitel saadud hinnetega (vt. juba tsiteeritud artikkel «Noorte Hääles»), võib öelda, et enamasti kattuvad nad tõesti. Erandeid muidugi on. Aga eks ole meie kõik näinud, kuidas muidu väga sümpaatsel ja ka võimekal inimesel mõni eksam ebaõnnestub.

Kõigi oma teaduskonda sisseastujatega vestlesid ka dekaanid. See andis võimaluse kahe vestluse põhjal tekkinud muljeid kõrvutada. Nii et on põhjust arvata: tänavu tulid ülikooli mitmekülgsed ja võimekad inimesed.

Selgeks said meile ka meie vestluse mõned organisatsioonilised ja sisulised puudujäägid. Need on tulevikus välditavad. Kõik see jutt ei tähenda nüüd kaugeltki mitte seda, et nn. esimeste kursuste probleem oleks lahendatud. On lihtsalt olemas mõningad eeldused selleks, et teadlikumalt suunata värskete üliõpilaste kohanemisaega ja selle kaudu nende edaspidist tegevust ülikoolis. Seda on aga kindlasti väga vaja.

R. TIMAK

Esimeste kursuste kommunistlikele noortele

Ülikooli komsomolipere ootab pikisilmi ridade täienemist uute liikmetega, seepärast siis mõned sõnad komsomolidokumentide korrastamisest ja arvele võtmisest ELKNÜ TRÜ Komitees.

ÜLKNÜ põhikiri kohustab iga kommunistlikku noort, kes lahkub mingist rajooni- või linnaorganisatsioonist, ennast sealt arvelt maha võtma ning hiljemalt 15 päeva jooksul end arvele võtma selles linna- või rajooniorganisatsioonis, kuhu ta suundus tööle või õppima. Niisiis peaksite te tänaseks olema endise kooli või viimase töökoha komsomoliorganisatsiooni arvelt maha võetud.

Käesoleval aastal korraldab ELKNÜ TRÜ Komitee arvelevõtmise graafiku alusel teaduskondade kaupa alates **10. septembrist.** Arvestussektor töötab **esmaspäevast reedeni kella 9—16, lõuna kella 12—13.** Teaduskonnale määratud kuupäeval on kõik esimeste kursuste kommunistlikud noored kohustatud tulema ELKNÜ TRÜ Komiteesse. Kursusele sobiva kellaaja (arvestada ½—1 tund) suhtes lepite eelnevalt omavahel kokku ja kursusevanem teatab sellest ELKNÜ Komitee sekretärile. Kursusevanemate mureks on seda teha vähemalt 3—4 päeva enne määratud kuupäeva. Ka juhul, kui keegi mingil põhjusel ei ole saanud ennast arvelt maha võtta eelmisest organisatsioonist, tuleb tulla koos teistega ELKNÜ TRÜ Komiteesse.

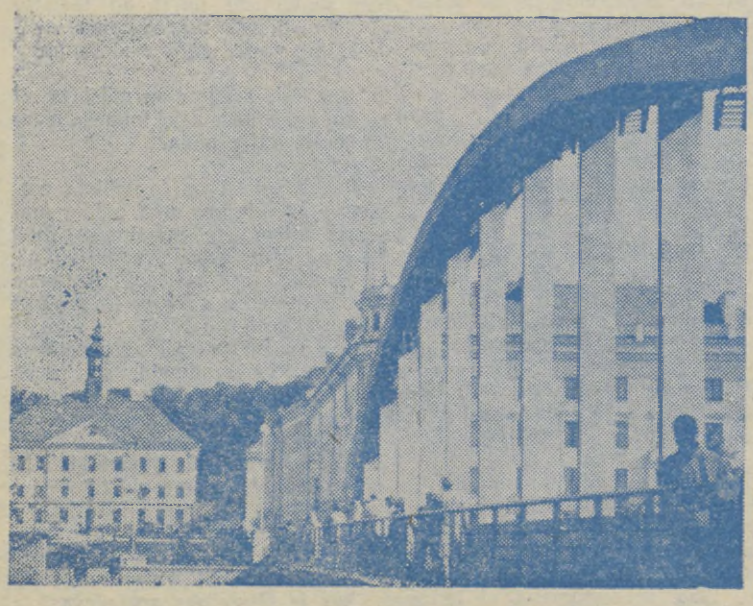
10. ja 11. sept. ootame Ajaloo-Keeleteaduskonna, 12. sept. Õigusteaduskonna, 23., 24. ja 25. sept. Arstiteaduskonna, 26. sept. Matemaatikateaduskonna, 26. ja 27. sept. Füüsika-Keemiateaduskonna, 30. sept. Kehakultuuriteaduskonna, 1. ja 2. okt. Majandusteaduskonna, 3. okt. Bioloogia-Geograafiateaduskonna esimeste kursuste kõiki kommunistlikke noori.

Kaasa võtta komsomolipilet ja isiklik arvestuskaart!

Kohtumiseni ELKNÜ TRÜ Komitees!

T. TIKAND,
ELKNÜ TRÜ Komitee arvestussektori juhataja

Kas nii või naa, aga seda teed peame me kõik käima.

Jalakäijate sild ⟶ Kuradisild ⟶ Musumägi ⟶

Teadmiseks endistele ja tulevastele raamatukogu kasutajatele

1. septembril alustavad raamatukogud tööd jälle täie pingega. Soovime näha kõiki lugejaid ja ootame lisa üliõpilaspere värskelt täienduselt. Lugejateks registreerimine toimub Teaduslikus Raamatukogus abonemendi lahtioleku ajal kl. 14—19, laup. kl. 10—14. Kaasa palutakse võtta üliõpilaspilet ja foto 3×4 cm. Ümber registreeritakse kas Teaduslikus või Õpperaamatukogus sel juhul, kui eelmisel õppeaastal laenatud kirjandus on tagastatud; kui seda tehtud pole, siis seal, kuhu on raamatud tagastamata. Kirjanduse hankimine raamatukogudest ei lähe alati libedalt, sest küllalt sageli on soovitud kirjandus juba välja laenatud. Eitavaid vastuseid tuleks palju vähem anda, kui kirjandus tagastataks õigeaegselt. Näiteks nimetame need üliõpilased, kes pidid kirjanduse tagastama Teaduslikku Raamatukokku 1966/67. õ.-a.(I) lõpul: Toivo AARE, Aino ARJAKSE, Mare AUN, Aleksander BAHMANN, Galina BELJAKOVA, Rein EENMÄE, Viktor GERMANOV, Jevgeni GOLIKOV, Anna GUBERGITS, Lev HAZAN, Ingrid HOYER, Veera JERMOLAJEVA, Jüri JURTSENKO, Liia JUULIK, Toomas JÜRIADO, Ilmar KALLE, Aarne KIVIMÄE, Eva KASEKAMP, Gaida KASEKAMP, Virve KÄÄP, Tiina LAISK, Eeva LEPP, Nora MATHIESEN, Arkadi MICHELSON, Sirje MÄND, Natalia OBRAZTSOVA, Juhan PAJU, Irina PAVEL, Viktor PAVLOV, Mare PEETS, Eda PEIKER, Helga PETERSON, Eha PIRRO, Rein PÕDER, Tiiu PÕDER, Kersti PÄRN, Grigori RABKIN, Ants REISEN, Anne ROOSMA, Rein RUUTSOO, Henn SEPP, Nelly SOEVERE, Viktor SMOLJAR, Irina STEINBERG, Jüri TAMMEMÄGI, Sergei TARASSOV, Agnessa TŠERNOVA, Anti VELTSON, Gennadi VOLKOV.

Selles nimekirjas ei ole nimetatud mittestatsionaarseid üliõpilasi, eksmatrikuleerituid, teenistujaid ja õppejõude. Raamatuid tagasi saada teenistujailt ja õppejõududelt on raske selle tõttu, et nendelt ei nõuta ülikoolist lahkumise korral lahkumislehe täitmist. Sellepärast tuleb raamatukogul teha suuri pingutusi, et raamatuid kätte saada.

Kõigile uutele üliõpilastele teadmiseks, et õppekirjanduse laenamiseks tuleb kõigepealt pöörduda Õpperaamatukokku (V. Kingissepa tn. 15a, abonement on avatud kl. 13—18, laup. kl. 10—14), sest Teaduslikus Raamatukogus on õpikuid 1—2 eksemplaris ja enamasti needki juba laenatud. Õpperaamatukogus jäetakse igast õpikust vähemalt üks kohapeal kasutamiseks (lugemissaal on avatud kl. 8—22, laupäeval kl. 8—17, pühapäeval kl. 12—18). Teadusliku Raamatukogu lugemissaalid on avatud kl. 8—22, laupäeval kl. 8—20.

Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilastele on avatud teaduskonna raamatukogu (peahoones) kl. 8—22, laupäeval kl. 8—20.

Enne 1917. a. ilmunud kirjandus paikneb Teaduslikus, Õpperaamatukogus ja Vanemuise tn. 33 (kus kirjandust saab laenata ja kohal kasutada tööpäevadel kl. 10—17). Kataloogid nimetatud kirjanduse kohta asuvad Teaduslikus Raamatukogus (abonemendi lähedal laual on teadaanne enne 1917. a. ilmunud kirjanduse sisulise paiknevuse kohta nimetatud raamatukogudes).

Põhjalikumalt õpetatakse I kursuse üliõpilasi raamatukogu kasutama vastavatel õppustel, mis toimuvad I semestril.

Soovime kõigile ülikooli kollektiivi liikmetele indu raamatukogu kasutamisel ja ka aktiivsust kirjanduse õigeaegsel tagastamisel.

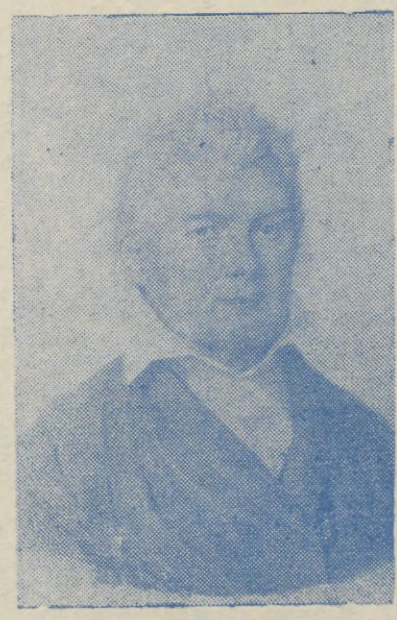
K. LEPIK,
Teadusliku Raamatukogu teenindamisosakonna juhataja

J. W. Krause
Mees, kes ehitas ülikooli peahoone

Käesoleva aasta 21. augustil möödus 140 aastat J. W. Krause surmast. Krause kuulub nende silmapaistvate isikute hulka (nagu olid seda ka Parrot ja Morgenstern), kel on erakordsed teened Tartu ülikooli väljaarendamisel.

Krause elukäik on olnud küllaltki rahutu, vaheldus- ja seiklusrikas. Sündinud 19. VI 1757 Swidnicas (Schweidnitzis) Sileesias, õppis ta alguses Brzegi (Briegl), siis Zittau gümnaasiumis. Ülalpidamist oli ta sunnitud teenima tundide andmisega. Zittaus tutvus ta linna arhitektiga ja töötas mõni aeg selle abilisena. Siin omandas ta need arhitektuurialased teadmised, mis talle hiljem nii tähtsaks osutusid. Järgnevalt siirdus ta aga hoopis uuele alale — ta hakkas õppima usuteadust Leipzigi ülikoolis. Rahapuudusel pidi ta aga koime aasta pärast õpingud katkestama. Ta astus sõdurina Anhalt-Zerbsti hertsogi suurtükiväkke, kus ta omandas leitnandi aukraadi. Sõjaväeteenistus viis teda Põhja-Ameerikasse, Saksamaale ja Madalmaadesse. Amsterdamis tutvus ta aga juhuslikult ühe balti-sakslasega — pastor Waldmanniga, kes tal soovitas astuda Vene sõjaväkke. Krause siirduski a. 1787. Venemaale. Sõjaväkke astumisest ei tulnud siiski midagi välja ja Krause võtab vastu kodukoolioõpetaja koha Liivimaal Zeltini mõisas. Liivimaal tegeles ta ka põllumajanduslike probleemidega, koostas põllumajanduslike hoonete projekte ja teostas neid, abistas ka Alulinnas elavat teadlast W. Chr. Friebet selle uurimistöös. 1796. a. sõitis ta aastaks Saksamaale ja Sveitsi, tagasi tulles ostis Kipsali mõisa Krimulda lähistel.

1803. a. kutsuti Krause kui tubli põllumajanduse ja põllumajandusliku arhitektuuri tundja Tartu ülikooli põllumajanduse, tehnoloogia ja tsiviilarhitektuuri professoriks. Ülikooliteenistuse esimestel aastatel Krause loenguid ei pidanud (aastani 1806), talle tehti ülesandeks ülikooli hoonete püstitamine. Neist on tähtsaim **ülikooli peahoone** (1803—1809). Krause tegutses ajal, mil antiikeeskuju jäljendav klassitsism oli oma arengu kulminatsiooni jõudnud. «Suursugune lihtsus ja rahulik suurus» («edle Einfalt und Stille Grösse») — nii oli selle kunstisuuna põhialuse formuleerinud klassitsismi teoreetik J. J. Winckelmann. Sellest juhindub ka Krause. Monumentaalne sammastik, lihtsad pinnad, vähesed ja suurelt nähtud detailid võluvad vaatajat oma lakoonilise vormikõnega; kogu mõju on rajatud peamiselt proportsioonide ilule. Ülikooli aula, mis pärast tulekahju 1967. a. endisel kujul taastati, on suurejoonelisem klassitsistliku ajastu siseruum Eestis. Krause oli nii mõndagi õppinud tolle aja saksa arhitektuurist, kuid võttis eeskujuks ka kuulsate Peterburi arhitektide (Quarenghi, Starovi jt.) loomingut.

Teistest Krause poolt ehitatud ülikoolihoonetest on huvitavamaid ümartemplikujuline kuppelhoone — a. 1803—1805 püstitatud **Vana-anatoomikum** Toomel. 1825.—1827. a. ehitati sellele Krause poolt veel tiibhooned, mida omakorda täiendati 1860. a. Eestlaste muistse linnuse, hilisema piiskopilossi asukohale ehitati a. 1807—1810 **observatoorium** (selle praegune torn pärineb a. 1825). Krause ehitatud on ka **kasvuhoone** Botaanika-aias (1805—1808), mitmed väiksemad hooned ja üks sild (a. 1814—1816). Viimane lammutati a. 1836 ja selle asemele ehitati a. 1836—1838 M. H. Jacobi projekti järgi praegune «Inglisild».

Peahoone püstitati endise Maarja kiriku kohale. Tööde käigus tulid nähtavale kiriku põranda alla maetud inimeste jäänused, need viidi Toomeorgu ja sellele kohale püstitas Krause 1811. a. **monumendi,** mille külgedel on selgitav tekst neljas keeles. Krause teostas ka keskaegse **toomkiriku varemete** kooriosa **ümberehitamise** ülikooli raamatukoguks.

Ülikooli hoonete ehitamise kõrval tegeles Krause ka **elamute ehitamisega.** Tema projekti järgi on püstitatud hoone Nõukogude väljakul nr. 16 (hiljem küll mõnevõrra muudetud).

Krause võttis aktiivselt osa ülikooli parkide ja haljasalade rajamisest.

Õppejõuna luges Krause agronoomia, põllumajandusliku arvepidamise, põllumajanduse tehnoloogia, metsanduse, põllumajanduse ehituskunsti, hüdrotehnika ja kameraalarhitektuuri kursusi ja õpetas joonestamist. Õppetöö huvides koostas ta albumeid oma näidisjoonistega. Ta rajas ülikooli juurde ka tehnoloogiliste ja arhitektuurimudelite kogu.

Krause teened leidsid tunnustamist. Ta sai Vladimiri ordu märgi ja nimetati a. 1812 audoktoriks.

V. VAGA

meil on külas...

(Algus lk. 1)

9. Mida ütlete piibli kohta? Mida on sealt võtta 20. saj. inimesel?

Vastus sellele küsimusele kujuneks terveks iseseisvaks artikliks, mistõttu oleks otstarbekam seda küsimust kunagi edaspidi eraldi püstitada.

10. Kuidas kommenteeriksite akadeemik Gustav Naani seisukohta: «...inimkonna tulevik ja inimkonna saatus on matemaatikaõpetajate käes»?

Iga teaduseharu on seda kindlamal alusel, mida ulatuslikumalt ta toetub matemaatilistele meetoditele. Seega akadeemik G. Naani seisukoht on ilmselt õigustatud.

11. Milline peaks olema õppejõu ja üliõpilase vahekord?

Vahekord suurte kogemustega ja teadmistega õppejõu ja esialgu veel väikeste teadmiste ja kogemustega, kuid otsingutest ning uutest ideedest haaratud noore entusiasti vahel. Teisiti öeldes — vahekord vanema ja noorema kolleegi vahel.

Üliõpilasklubi Rahatornis

Weimari südalinnas seisab kivist torn, mille juba Goethe kaasaegsed märkimisväärselt vana leidsid olevat. Et tornil kuulmatult paksud müürid on, usaldati XVIII sajandil tema hoolde riigikassa väärtused. Siitpeale nimetataksegi torni rahvasuus Rahatorniks, kuigi ta hiljem mitmeidki teisi eesmärke teenis ja lõpuks köögiviljalaoks muudeti.

8 aastat tagasi tuli üks Weimari Arhitektuuriinstituudi kursus mõttele kujundada kivist «vanahärra» võlvlagedega ruumid ümber üliõpilasklubiks. Idee algatajad suutsid instituudi juhatuse ja linnanõukogu oma nõusse saada ning ümberehitustöödel agaralt kaasa lüües rohkem kui pool eelarves ettenähtud kuludest säästa.

Müüride vahel muutus väga mugavaks ja alates üliõpilasklubi avamisest 1962. a. detsembris ei ole siin külastajatest puudu olnud.

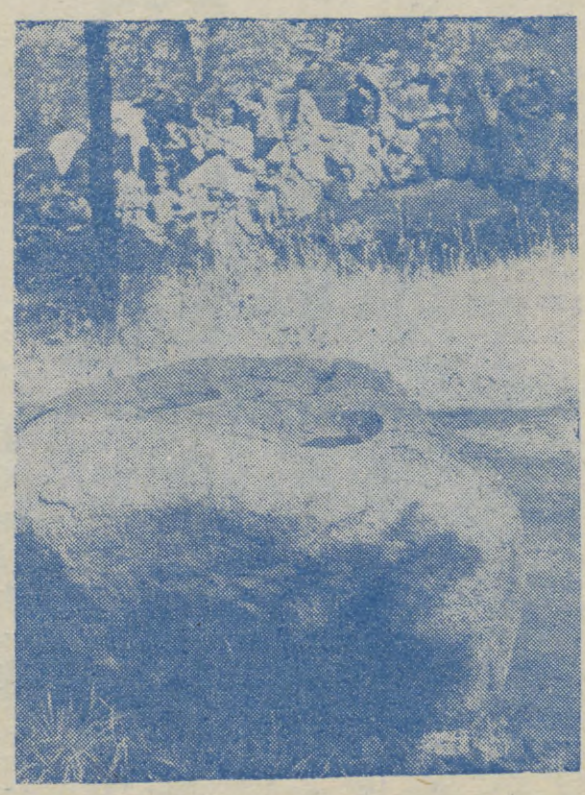
Keskaegses õllekeldris, teetoas, veinibaaris, tantsusaalis või loenguteruumides — kõikjal valitseb igaõhtune elevus, sest siin on alati lõbus, sageli džässikontserdid, ettekanded väljapaistvatelt kunstiinimestelt, eksperimentaalmuusika õhtud, aktuaalsete poliitiliste probleemide, filosoofia- ja esteetikaküsimuste arutelud, diskussioonid uudiskirjanduse või uute lavatükkide ja kunstinäituste üle, kõikvõimalikud üliõpilasprobleemid.

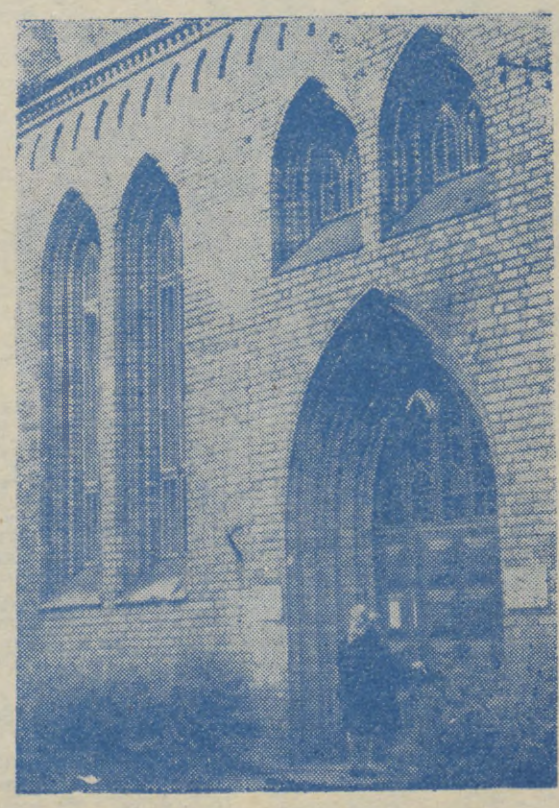
Goethe kodulinna üliõpilaste eeskuju on olnud nakatav — selliseid üliõpilasklubisid on tekkinud juba mitmeid ja Weimari üliõpilased tulevad neile oma kogemustega lahkelt appi.

Ajakirjast «DDR»

„Elagu looduse taibukas tasakaal — interregnum!"
(U. Laht)

Inglisild ➝ Ohvrikivi ➝ Teaduslik Raamatukogu

Dotsent Juhan Lang 80-aastane

31. augustil tähistasime me ühe suure koolimehe ja haridustegelase dots. Juhan Langu 80-ndat sünnipäeva.

Juhan Lang sündis 31. aug. 1888. a. Äksi (end. Sootaga) vallas Tartumaal.

Lõpetanud kohaliku vallakooli ja Tartu linnakooli 1905. aastal, tekkis paus õpihimulise nooruki haridustees. Ei vanemad teda enam abistada ei saanud, tuli Juhanil asuda iseseisvalt tööle.

Töö kõrval sooritas Juhan Lang 1909. a. Riias küpsuseksami ja seejärel astus Tartu (tolleaegsesse Jurjevi) ülikooli Füüsika-Matemaatikateaduskonda, mille lõpetas 1913. a. füüsika-matemaatikateaduste kandidaadi kraadiga.

Pedagoogilise ettevalmistuse sai pedagoogilistel kursustel Valga linnakooli juures (1905/06. a.) ja üheaastastel keskkooliõpetajate ettevalmistamise kursustel Tartu Ülikooli juures (1913/14. a.).

Aastatel 1919 kuni 1928 oli ta Tartu reaalgümnaasiumi direktor ja 1928.—1939. a. koolide inspektor Tartus.

Hiljem, 1939. kuni 1940. a. oli Juhan Lang Haridusministeeriumi koolide peainspektor Tallinnas ja 1. jaanuarist 1941. a. kuni 1. märtsini 1941. a. oli ta Pedagoogilise Instituudi kaugõppeosakonna juhataja Tartus.

Alates 12. veebr. 1941. a. sama aasta augustini oli ta Tartu Riikliku Ülikooli füüsika kateedri assistent, 14. juulist kuni 31. juulini 1941. a. oli ta arreteeritud saksa okupantide poolt. Kogu okupatsiooniaja kestel oli ta kõrvaldatud ülikoolist ja koolist.

Alates 1944. a. augustist oli Juhan Lang jälle Tartu Riikliku Ülikooli füüsika kateedri kollektiivi liige, olles algul vanemõpetaja ja hiljem dotsent.

Alates 1. dets. 1944. a. kuni 1. sept. 1945. a. oli ta kohakaasluse alusel Tartu Linna Haridusosakonna juhataja.

Teenete eest pedagoogilisel alal on autasustatud ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi poolt 1952. a. aukirjaga. Talle on omistatud teenelise õpetaja aunimetus (1945. a.), samuti on antud talle medal «Vapra töö eest Suures Isamaasõjas» (1946).

J. Lang on olnud eeskujulik pedagoog, on juhendanud metoodilist tööd üldfüüsika kateedri dotsendina. Ta on tuntud füüsika õpikute autorina.

Ta on korduvalt olnud TRÜ auhtavlil ja talle on avaldatud kiitust TRÜ rektori käskkirjades. Pensionile siirdus dots. J. Lang 1957. a. 1. septembril. Ka pensionil olles on dots. J. Lang viinud vajaduse korral läbi õppetööd (astronoomia õpetamise metoodika alal).

Oma hoolsa ja kohusetruu tööga on J. Lang andnud parimat eeskuju oma kasvandikele ja õpilastele.

Kõikjal, kus ta on töötanud, on ta pälvinud oma innuka tööga suurt lugupidamist ja austust niihästi oma õpilaste kui ka kaastöötajate keskel.

Tema poolt juhitud ja suunatud noortest on kasvanud paljud meie põlvkonna juhtivad töötajad.

Soovime Sulle veel palju aastaid, et tunneksid rõõmu oma elutööst! Jätkugu Sul reipust ja head tervist!

JAAN REINET

Herman Mürk 60-aastane

21. augustil möödus oma elutee 60. verstapostist Eesti NSV tuntud pedagoog ning loodusteadlane — Tartu Riikliku Ülikooli üldfüüsika kateedri vanemõpetaja füüsika-matemaatikakandidaat Herman Mürk.

Haridus tuli tal omandada visas võitluses majanduslikkude raskustega. Alles 1934. a. on võimalik alustada õpinguid Tartu Ülikooli Matemaatika-Loodusteaduskonna matemaatikaosakonnas. Paralleelselt õpingutega annab ta eratunde ning täidab vaatleja ülesandeid Meteoroloogia Observatooriumis (1937—1939). Ülikooli lõpetab H. Mürk 1939. a. matemaatika alal *cum laude*.

Juubilari pedagoogiline tegevus kulgeb Tartu gümnaasiumides aastail 1938—1945 füüsika ja matemaatika õpetajana.

1941. a. on ta ENSV Hüdrometeoroloogia Valitsuse Geofüüsika Observatooriumi hüdroloogiaosakonna juhatajaks.

Pärast sõda on H. Mürk ülikoolis geofüüsika kateedri juhataja kohusetäitja (kuni selle kateedri ühendamiseni astronoomia kateedriga) ja meteoroloogiliste distsipliinide ning üldise füüsika õppejõud. 1956. a. omistatakse talle assistendi teaduslik kutse. Alates 1965. a. õpetab samu aineid üldfüüsika kateedri koosseisus.

Töötanud TRÜ õppejõuna pidevalt 24 aastat (üldine pedagoogilise töö staaž üle 29 aasta), on juubilar olnud pärast II maailmasõda Eesti geofüüsikute ja klimatoloogide peamisi väljaõpetajaid ning kasvatajaid. Füüsikat on õppinud tema käe all suur hulk Arsti-, Bioloogia-Geograafia kui ka Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilasi. Seejuures on ta õpetanud peale meteoroloogia ja füüsika üldkursuste geofüüsika erikursusi ning juhatanud vastavaid praktikume.

Väga pingerikka õppetöö kõrval on H. Mürk suutnud anda väärilise panuse ka õppekirjanduse ning teaduslike uurimuste varasalve. Ta on «Füüsika üldkursuse» (I ja II osa) ning «Üld- ja agrometeoroloogia» kaasautor. Teaduslikkude artiklite koguarv ulatub üle veerandsaja. Seejuures on peamiseks huvialaks aktinomeetria probleemid. Nende lahendamine on äratanud tähelepanu ning leidnud tunnustust nii Nõukogude Liidus kui ka välismaal. Mainime siin originaalse aktinomeetrilise lükati konstrueerimist, aktinomeetriliste nomogrammide valmistamist, Päikese otsekiirguse intensiivsuse uue valemi ja atmosfääri läbipaistvuse uute karakteristikute tuletamist.

Pikema-ajalise teadusliku töö põhilisi tulemusi on juubilar kokku võtnud dissertatsioonis «Atmosfääri integraalse läbipaistvuse karakteristikutest», mida ta 1966. a. TRÜ-s edukalt kaitses.

Intensiivset ning hinnatavat tööd teeb juubilar ka teaduse populariseerimisel.

Juubilari hinnatakse kui südamlikku ning vastutulelikku inimest, kelle huumorimeel on sageli heaks rohuks kollektiivi ette kerkivate raskuste ületamisel.

Tunnustades H. Mürgi entusiasmi, on teda autasustatud medali ja aukirjaga.

Kolleegid, endised ja praegused tänulikud õpilased õnnitlevad juubilari ning soovivad veel kauaks tugevat tervist ning raugematut tööindu alma materi ning rahva hüvanguks.

Komsomolikomitee teatab

Teadmiseks kõikidele osakondade (raviosakonna kursuste) sekretäridele!

ELKNÜ TRÜ Komite soovib teile edukat tööaasta algust ja palub tulla esimestele läbirääkimistele uue õppeaasta I semestri plaanide suhtes neljapäeval, 5. septembril kell 16. Ühtlasi palume kaasa võtta vastused komsomoli-algorganisatsiooni büroo küsimustikule (välja arvatud farmaatsiaosakond, Majandusteaduskond, keemiaosakond, ajaloo-osakond ja raviosakonna IV kursus).

Nemad paistsid silma

2. juulist — 10. aug. viibis Ungari RV-s EÜE Debreceni rühm (30 inimest), mille koosseisus oli ka 15 üliõpilast TRÜ-st. Grupp töötas Budapesti lähistel viinamarjaväljadel.

Tänan omalt poolt tublimaid ja hakkajamaid nende seast: Ene Tammanit, Urve Kaljot, Aadalbert Tšikki, Aita Kukke ja Anne Siitanit.

J. ENNET,
EÜE Debreceni rühma komandör

OLEV HAAS

Ülikooli võõrkeelte kateedreid ja vabariigi võõrkeelte õpetajaskonda on tabanud suur kaotus. 7. augustil lahkus ootamatult meie hulgast Olev Haas.

Lõpetanud 1961. a. Tartu Riikliku Ülikooli inglise filoloogina, töötas O. Haas seejärel TRÜ võõrkeelte osakonnas. Olles suure töövõimega ja silmapaistev organisaator, suutis ta suhteliselt lühikese ajaga palju korda saata. Eeskätt tänu tema entusiasmile ja leidlikkusele moodustati ülikooli juures esimene keeltelaboratoorium (keeleõpetamise kabinet), mis tegi viimastel aastatel ulatuslikku ning tänuväärt tööd võõrkeeleõpetajate kaadri ettevalmistamisel ja koolide abistamisel kogu Eesti NSV-s. Omades suurepäraseid eeldusi pedagoogiliseks tööks, õpetas O. Haas inglise keelt TRÜ-s ja ka väljaspool ülikooli. Ta esines igal aastal kümnete ettekannetega koolides, ainesektsiooni koosolekutel ja mitmesugustel muudel õpetajate kokkutulekutel nii meie vabariigis kui ka väljaspool selle piire. Korduvalt paluti teda esinema Moskvasse, Riiga jm.

O. Haas avaldas ligemale paarkümmend erialast kirjutist ja õppevahendit üliõpilastele ja teistele keelehuvilistele. Eriti märkimisväärsed on tema «Praktikum keeltelaboratooriumis» (inglise keeles, TRÜ rotaprint, Tartu 1964) ja «Vestlusi inglise ja eesti keeles» (kirjastus «Valgus», Tallinn 1968). Suveti oli ta tunnustatud ja alati teretulnud lektor õpetajate täienduskursustel.

Igaüks, kes puutus kokku O. Haasiga, veendus peatselt, kuivõrd lahke, töökas ja mitmekülgne inimene ta oli. O. Haasi abi meie keeleõpetajatele on olnud tõhus. Vabariigi parima spetsialistina keeleõpetamise näitlikustamise alal aitas ta tunduvalt kaasa selleks, et keelte õpetamine Eesti NSV koolides on muutunud elavamaks ning sisukamaks. Olev Haasi töökaaslased ja rohkearvulised õpilased peavad alati kalliks mälestust andekast ning väsimatust oma ala entusiastist.

☐ Tartu Akadeemilise Meeskoori praegune koosseis tuli kokku juba möödunud reedel. Seoses sügisese kontsertmatkaga Novosibirski, Tomski ja teistesse Siberi linnadesse hakkavad koori harjutused toimuma tihendatult — **igal teisipäeval, neljapäeval ja reedel kell 19—21 TRÜ peahoones aud. 204** (ruumis, kus asus vastuvõtukomisjon).

Samadel aegadel **võtame uusi lauljaid kõikidesse häälerühmadesse.** Julget pealehakkamist ootame eriti teilt, vastsed esimeste kursuste tudengid.

TAM-i juhatus.

H. UIBO 50-aastane

Juubilar TRÜ üldfüüsika kateedri laborant Hillar Uibo on sündinud 11. augustil 1918 Tartus trükitöölise pojana.

Alates 6. septembrist 1950. a. sidus Hillar Uibo oma elu Tartu Riikliku ülikooliga, töötades algul preparaatorina, pärast aga üldfüüsika kateedri laborandina.

Talle on korduvalt avaldatud kiitust. Teda tuntakse iseloomult tagasihoidliku, kuid kohusetruu töömehena.

Üldfüüsika kateedri kollektiiv õnnitleb tublit töömeest Hillar Uibot ja soovib tema elu 50. verstapostil jõudu ja head tervist veel paljudeks aastateks.

Tulge laulma!

TRÜ naiskoor võtab vastu täiendust kõikidesse häälerühmadesse. Teid ootavad 90 tulevast sõpra.

Meie senine elu on olnud rikas huvitavate esinemiste ja kohtumiste poolest. Oleme laulnud laulupidudel, sealhulgas kõikidel üliõpilaslaulupidudel. Igal aastal oleme andnud kaks semestrikontserti ja hulk muid kontserte. Nii suvel kui talvel oleme viibinud laululaagrites. Oma lauluga oleme rännanud nii koduvabariigis kui ka väljaspool. Pikimatest kontsertreisidest võiks nimetada Tartu—Jerevani ja Tartu—Budapesti.

Koori harjutused toimuvad igal esmaspäeval ja neljapäeval kl. 18—20 TRÜ peahoone aud. 204. Uusi lauljaid võetakse vastu 2., 3. ja 5. septembril kl. 18 samas.

JUHATUS

Kunstihuvilistele!

TRÜ kunstikabinet (Ülikooli tn. 16) võtab vastu kõikidest teaduskondadest uusi kunstihuvilisi üliõpilasi. Juba kaheteistkümnendat aastat tegutsev kabinet jätkab 1803. a. Tartu Ülikoolis asutatud joonistuskooli traditsioone. Nimetatud kool oli 19. sajandi esimesel poolel ainukeseks kunstiõppeasutuseks Baltimail. Õppejõududeks olid 90 tegevusaasta jooksul Karl August Senff, August Hagen ja eestlane Woldemar Friedrich Krüger. Seal õppisid ka esimesed eesti päritoluga kunstnikud.

TRÜ kunstikabinetis õpetatakse joonistamist, maalimist, graafikatehnikaid, keraamikat, plakatkirja ja kunstiajalugu. Uuteks aladeks saavad aga metallehistöö ja praegu veel katsetamisjärgus litograafia. Seni on korraldatud ekskursioone Eesti- ja Lapimaa kaunisse loodusesse, Moskva ja Leningradi kunstigaleriidesse. Poolehoidu leiavad väiksemad näitused üliõpilaskohvikus. Aasta jooksul valminud töödest toimub igal kevadel avalik näitus. Eduka esinemise eest isetegevuslike kunstnike näitustel Tallinnas ja Moskvas saadi möödunud aastal 17 medalit koos diplomitega.

Tartu Riiklikus Ülikoolis jätkub see vana traditsioon, mille järgi ülikool on mitte ainult kõikvõimalike teaduste, vaid kogu inimliku kultuuri viljelemise keskuseks. Suuremates ja vanemates välismaa ülikoolides võib õppida ka arhitektuuri, muusikat ja kunsti. Vanad head traditsioonid — need teevadki meie alma materi oluliselt omanäolisemaks tänapäeva üha standardiseeruvas ja urbaniseeruvas maailmas.

A. TALU

Üliõpilased!

Auto-motokabineti korraldusel algab 5. sept. 1968. a. kell 16 amatöörautojuhtide kursus, kell 18 mootorratturite kursus.

Soovijatel tulla V. Kingissepa tn. 19, aud. 301 (III korrus).

Vast. toimet. asetäitja J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 4950. MB 06702.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti NSV Riiklik Raamatukogu

AIGAS!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 24 (709) Reedel, 6. septembril 1968 XXII aastakäik

Immatrikuleeritute poole pöördub EKP TRÜ Komitee sekretär V. Ruus

Iga algus on raske, ülikooliaastate algus veel kõige raskem. et aga 930 noort inimest üsna energiat ja Vargamäe Andrese sitkust täis on, seda tõendab fakt, et möödunud esmaspäeval said 930-st üliõpilaskandidaadist üliõpilased. Küllap katsub nii mõnigi neist nüüd vargsi üliõpilaspiletit ega oska suure õnne pärast lõplikult veel arugi saada, et see kõik tõepoolest on ilmsi.

Esmaspäeval olid ülikooli aulas pidulikud kleidid ja mustvalge kombinatsioonid, säravad silmad ja erutusest õhetavad põsed.

OLEME NÜÜDSEST TÕELISED TUDENGID!

Ja arglikumad ning arukamad mõtlevad: «Nojah, ega's need eksamidki enam mägede taga ole...!» Nii ta on — see ülikooliaastate võlu, see ülikooliaastate keeruline ning pingerikas elu.

Värskele täiendusele ütlesid julgustavaid, edu soovivaid, hoiatavaid ja õnnitlevaid sõnu TRÜ rektor prof. F. Klement, prof. J. Saarma, EKP TRÜ Komitee sekretär V. Ruus ja ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär S. Endre. Noore põlvkonna nimel ütles aitäh ja lubas anda maksimaalse maksimaalsest Peeter Traat füüsikaosakonnast.

Hästi tore ning südamlik oli see, kui meeskoor võttis hääled üles ja otsekui laulis värske täienduse selleks päris üliõpilaseks.

Nüüd aga kõlvad auditooriumides loengud.

Juba viiendat päeva. Muudkui kuulad ja kirjutad ning hiljem lugemissaali vaikuses süvened ja mõtled pakutud tõeterade üle. Otsid raamaturiiulitelt teadmistelisa. Erk vaim ja rahutus on tudengile alati ehteks olnud.

Eks pilku ja tähelepanu pea jätkuma veel mitmeks asjaks. Tudengipõli ei ole ju ainult endast targematelt ja vanematelt võtmine. Loovuta Sina ka endast osakenegi ülikooliellu. Ole väljas tema margi eest. Tunne rõõmu sellest, et seisid äsja suure alguse ees, rõõmusta, et kuulud sellesse siniseteklilisse perre.

*

50

Mõtisklused aja vaimu üle

Noorsugu töös on sama, mis kevad looduses. See, mida te loote tõõga, see teenib teie elu, teenib noorust, ja mis noorust teenib, teenib lõpuks ka tulevikku.
(O. Grotewohl Iäkitusest «noortele eluteele»)

Täna avame me rubriigi, milles hakkame avaldama materjali paljudest probleemidest, mis on seotud Kommunistliku Noorsooühingu arenguga. Me seisame oma noorsooühingu sünnipäevale üsna lähedal. Selle sünnipäeva puhul tahame me mõlgutada mõtteid mitte ainult oma saavutuste üle, vaid eelkõige sellest, mis meid erutas eile, mis meid erutab täna ja homme. Selles rubriigis me kirjutame inimestest, kes on andnud oma osa meie noorsooühingu arengusse. Me räägime oma eakaaslasest sellisena, nagu ta on oma vigade ning heade omadustega. Me räägime ajastust ja selle vaimust, räägime ka päris igapäevastest asjadest. See kõik pole ehk sünnipäevajutt, aga ... millal me siis veel räägiksime kommunistlikust noorest ning tema mõtetest kui mitte nüüd, käesoleval sügisel. See on sügis, mil me tõstame pea oma töö kohalt ja mõtleme iseendas rohkem kui kunagi varem.

Ja veel. Kutsume Sind avameelselt meie rubriigi kaasautoriks! Sa räägid kindlasti sellest, mis muidu jääks ehk kahe silma vahele. Aga ... mõelgem ning arutagem koos!

50 aastat tagasi, 29. oktoobril sündis tuhas ning tules Venemaa Kommunistlik Noorsooühing. 29. oktoobril 1918. a. sõitsid Moskvasse noorsoo-organisatsioonide delegaadid: 176 otsustava häälega ning 19 nõuandva häälega delegaati. Nad kõik esindasid 22 100-liikmelist noorsooühingut. Noorsooühingute I kongressil loodud Venemaa Kommunistlik Noorsooühing ühendas endas tolleaegse noore põlvkonna kõige eesrindlikumad jõud. See oli põlvkond, kes seisis Oktoobrirevolutsiooni hälli juures ja kes hakkas üles ehitama sotsialistlikku ühiskonda. Kontrast tookordse ning praeguse põlvkonna tähtsaimate ülesannete vahel näib olevat nõnda suur, et me mõnikord upume ülepea kangelasliku mineviku mälestustesse. Näib, nagu oleks praeguse põlvkonna eest juba liiga palju ära tehtud, kõik see, mis lubaks noorsool rakendada maksimaalselt oma energiat ning rahutust. Näib nii. Seda veendumust kasvatavad noored pikkamööda, aga visalt harjumuseks, mis lõpuks iseenesest sunnib istuma, käed rüpes. Ometi on kõik hoopis teisiti ja meil seisavad ees tõsisemad ülesanded kui seda üldse aimata võiks.

V. I. Lenin nägi noorsoos ajaloo edasiviijat — sotsialistliku revolutsiooni saatuse määrajat ja uue ühiskonna ülesehitajat. Just sellepärast suhtus ta noortesse äärmiselt suure tähelepanuga ning hindas neid kui tõsist ning arvestatavat jõudu.

Öeldakse, et noorsugu on muutunud, tal puuduvad ideaalid, ta ironiseerib oma vanemate tõekspidamiste üle, ta naerab komsomoli ja kõige muu üle ning ... tal on igav. Sellest küljest avab kaasaja noorsoo näo film «Viktor Tšernõšovi kolm päeva». See oli film noormehest, kes tegi oma töö tehases korralikult ära ja ülejäänud aja logeles tänavanurgal või vaatas televiisorit, huvitumata sealjuures kummastki tegevusest. Filmi hoiak oli kõikide vahendite abil rõhutatult suunatud mitte paljudest ühe noormehe näitamisele, vaid Tšernõšovi oli kujutatud kui nn. standardtüüpi, kui elus sageli ette tulevat inimest. Filmis oli ilmekalt kujutatud ka üht tänapäeva põhiprobleemi: vastuolu nn. «massi» ja «tippude» vahel. Esimene on passiivne edasimineja, mõistmata pahatihti «tippude» taotlusi (või tahtmata mõista), ent ometi avaldades omal viisil protesti (pessimism, tühiseismised näit. 21. Juuni tänava nurgal, liigne iroonia kõigi ja kõige vastu jne.) «Tipud» seisavad progressi eesotsas ning jagunevad alaliikidesse: üks osa mõistab väga hästi, et kuulub n.-ö. elu edasiviijate hulka ja oskab oma mõtteid ning taotlusi teistele selgeks teha (või vähemalt tahab seda), teine osa peaaegu et vihkab «massi» ja arvab tänavanurgal seisjaid lollideks, kellele peab õpetuseks

(Järg 2. lk.)

Tudeng sõitis kolhoositööle!

Kui uustulnukad 3. sept. varahommikul oma esimesi loengupidajaid uudistasid ja diplomandid viimaste loengutsüklite kuulamist alustasid, siis enamik nn. keskmisi kursusi hõivas peahoone esise oma teki ja reisipambuga.

Kes siis sel aastal meie ülikoolist põllumeestele abiks sõitsid?

Ajaloo-Keeleteaduskond
III kursused 2 nädalaks
II kursused 4 nädalaks
Arstiteaduskond
farmaatsia III kursus 2 nädalaks
teised III kursused 4 nädalaks
Bioloogia-Geograafiateaduskond
II kursus 4 nädalaks
Füüsika-Keemiateaduskond
III kursus 4 nädalaks
Matemaatikateaduskond
II kursus 4 nädalaks
Kehakultuuriteaduskond
II kursus 2 nädalaks
Majandusteaduskond
II kursus 2 nädalaks
Õigusteaduskond
II kursus 2 nädalaks
III kursus 4 nädalaks

Üldse sõitis viie rajooni kolhoosidesse ja sovhoosidesse (Tartu, Põlva, Valga, Viljandi ja Jõgeva rajooni) 800 üliõpilast. Neist 500 jääb tööle neljaks nädalaks, 300 kaheks nädalaks.

Olgu neil ilusaid ilmu, palju suuri õunu ja kartuleid! Jõudu tööle!

Tähelepanuks komandeeritutele!

Moskva Sokolniki pargi 8 paviljonis toimub 5.—18. sept. suur Itaalia tööstusnäitus, millest võtab osa üle 500 assotsiatsiooni ja firma. Esindatud on peaaegu kõik Itaalia tööstuse harud kerge- ja toiduainetetööstusest rasketööstuseni. Erilist tähelepanu on pühendatud teaduslikule aparatuurile. Näitus on avatud iga päev kella 11—20. Näituse programmiga võib tutvuda teaduslikus sektoris.

Vene NFSV kõrgemate koolide juurde

sõitsid Ajaloo-Keeleteaduskonna vene filoloogia osakonna esimese kursuse eesti rühma 13 üliõpilast keeleomandamise eesmärgil õppima. Nad viibivad seal ühe õppeaasta, sooritavad kaks eksamisessiooni. II kursusel jätkavad nad õpinguid TRÜ-s.

Neist kolmeteistkümnest 3 sõidavad Voroneži Riiklikku Ülikooli (Laine Kreegimets, Laine Koppel, Tiina Daver), 5 Saraatovi Riiklikku Ülikooli (Maire Multer, Katri Kall, Urve Kattai, Lia Pedai) ning 5 Leningradi Riikliku Ülikooli (Marika Tamm, Inna Viires, Galina Tihhomirova, Silja Lindre, Leida Holz).

Selline aastane viibimine Vene NFSV kõrgemates koolides on end praktikas õigustanud, sest vastasel korral jääks alus, millele edasine õppimine rajada, just eesti rühmal soovitust nõrgemaks.

Komsomolikomitee ja RSR

ELKNÜ TRÜ Komitee jätkab möödunudkevadist traditsiooni ja korraldab esmaspäeval, 9. septembril kell 18 keemiah. ringauditooriumis informatsioonikoosoleku. Seekordne koosolek on mõeldud peamiselt vanemate kursuste üliõpilastele ja juttu tuleb aktuaalsetest probleemidest ülikoolis ja mujal maailmas (ühiselamusse paigutamine, komitee töökavad, sündmused Tšehhoslovakkias jms.).

Esinevad S. Endre, P. Vihalemm, K. Morna ja RSR (peaaegu kogu senatiga).

Esimeste kursuste informeerimine toimub septembri keskel.

ELKNÜ TRÜ Komitees

● TRÜ Komitee büroo esimene istung uuel õppeaastal. Esimese suure üritusena algaval tegevushooajal on plaanis korraldada seminarlaager esimeste kursuste esindajatele Käärikul 13.—19. septembril. Kahe päeva jooksul (laager toimub vahetuste kaupa) on kavas arutelud mitmesugustel teemadel: üliõpilaste ja intelligentsi osast kaasaja ühiskonnas, ülikooli komsomoli ajaloost ja töö põhisuundadest uuel õppeaastal. tutvustatakse teaduskondi ja nende probleeme, räägitakse kunsti ja kirjanduse mõjust ja funktsioonidest ühiskonnas.

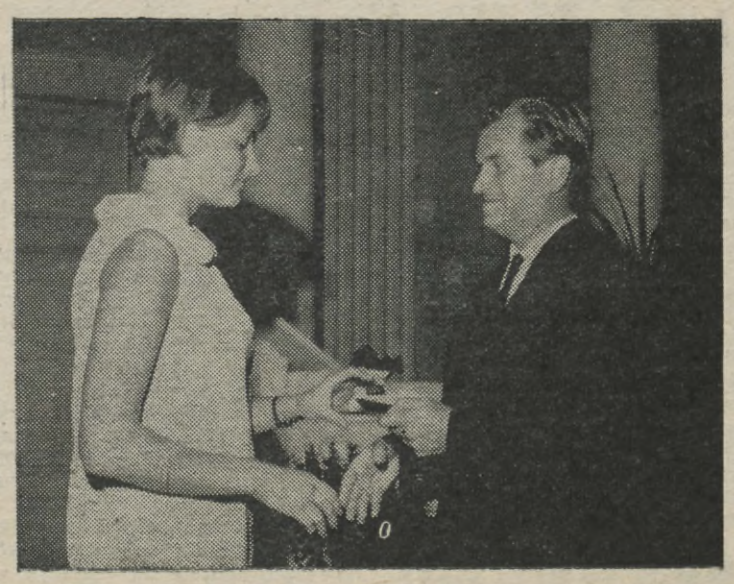
ELKNÜ Tartu Komitee kinnitas laagri plaani.

● Teiseks esitas komitee mittekoosseisuline sekretär K. Morna ülevaate suvetööde käigust ja praegusest olukorrast üliõpilaste ühiselamutesse majutamisel. Suvetöödel oli üldse 380 inimest. Eriti jäädi rahule raamatukogudes töötanud üliõpilastega.

Otsustati kontrollida ca 20—25 inimese TRÜ suvetöödele mitteilmumise põhjust, ja kulvõrd on tegemist ülikoolile tähtsa töölõigu ignoreerimisega, siis — süüdlasi karistada.

● Olukord ühiselamutes on keeruline: 180 inimesel puudub elamismispind. Kõige rohkem on peavarjuta Füüsika-Keemia- ja Arstiteaduskonna üliõpilasi. ELKNÜ TRÜ Komitee ühiselamute sektorile tehti ülesandeks olukorda veel kord kontrollida ja leida omapoolseid abinõusid üliõpilaste maksimaalseks kindlustamiseks ühiselamuga.

● Büroo jõudis üksmeelsele otsusele esitada seoses ÜLKNÜ 50. aastapäevaga autasustamiseks 17 ülikooli aktivisti, kes oma senise tegevusega TRÜ komsomoliorganisatsioonis väärivad igati esiletõstmist. Neid kõiki esitati autasustamiseks vastavalt kas rinnamärgiga «Aktiivse töö eest komsomolis», ÜLKNÜ Keskkomitee aukirjaga või siis ELKNÜ Keskkomitee aukirjaga.

R. Velskri fotod

Majandusteaduskonna dekaan V. Krinal annab kätte üliõpilaspileti.

Mõtisklused...

(Algus lk. 1)

vastu lõugu andma, kuigi ütleb sealjuures, et see neid põrmugi ei paranda.

Aja vaimu kujundavad ühtviisi mõlemad, seda demonstreeris filmi üliilmekalt. Üldse on kaasaegse etapi üheks põhijooneks suurenev lõhe «massi» ja «tippude» vahel. Esimene ei mõista, mida teine tahab, ning teine peab end vahest liiga arukaks, et esimestele üldse midagi selgeks tegema hakata.

Ent tänapäeva noorsugu oma põhiolemuselt on kahtlematult arukam ning iseseisvam 1920—1930. aastate noortest, kuigi kaasaja noortele on juurde tulnud isevärki nüansid. Hans Luik ütleb (vt. «Sirp ja Vasar» nr. 35, «Neli pinevat päeva»), et osale praegusest noorsoost on omane joon — häbenetakse olla hea, olla loomulik, jäljendatakse moodsaid eeskujusid, püütakse võimalikult vähe sarnaneda iseendale.

1930. aastate neiud ja noormehed — kommunistlikud noored — ei küsinud tõepoolest raskustest, vaid läksid kõiki raskusi trotsides Uraali taha ning Kaug-Idasse linnu looma, elektrijaamu rajama, raudteid ehitama. Tänapäeva kommunistlik noor ei lähe aga Kohtla-Järve komsomoli löökehitusele enne, kui ta on teada saanud tööpäeva pikkuse, töötingimused, elamiskoha jne. Oleks sealjuures ebaõige heita noortele ette, et nad pole võimelised eneseohverduseks või et neis pole küllaldaselt entusiasmi (teema — noorsugu on hukas!). Lihtsalt praegune noorte põlvkond on tõsisem, kainem, kõike rangelt silmas pidav (see pole halb!), analüüsiv ja ... ainuke viga näib olevat see, et armastab mõnikord liigselt targutada. Muide, aprillikuu «Nooruses» mainib V. Villandi komsomoli juubeliaasta rubriigis alapealkirja all «Keskealise mõtted» järgmise seisukoha:

Mulle paistab — on vananemise kindel tunnus, kui hakatakse arvama, et noorus on kui just mitte hukas, siis vähemalt harjunud kergelt läbi saama. Iga generatsiooni tuleb mõista tema ajas ja oludes, mitte püüda teda transponeerida talle võõrasse tegelikkusse. Ka revolutsiooni- või jälle Suure Isamaasõja aegsete noortega on sama lugu. Neil oli oma aeg ja selle olusuhted, välised ning sisemised tingimused, mis määrasid teatavais piirides kindlaks nende tee.

V. I. Lenin ütles oma arktiklis «Noorsoo-Internatsionaal», et sageli ei oska vana põlvkonna esindajad noorsoole tarvilikul viisil läheneda, et nad ei oska probleeme vaadata noorsoo tasemelt.

Ja tõepoolest, ehk peaksime praegu pisut imelikuks seda noort, kes, kuuldes komsomolilöökehitusest Siberimaal lööks kohe kohvri kinni ja tormaks, pea laiali otsas, minema. Ei. Ta mõtleb ja kaalub. Võib-olla ka ei lähegi, ehkki on äärmiselt kohusetundlik ning progressiivselt meelestatud kommunistlik noor. Minu arvates on see täiesti loomulik, et tänapäeva noorsugu mõtleb ja analüüsib rohkem kui seda tehti aastat paar-kolmkümmend tagasi. See-eest on ta vahest oma väljendustes ja suhtumises ümbritsevasse revolutsioonilisem kui kunagi varem. Noor põlvkond oma põhiolemuselt on kriitilisem kui kunagi varem. Ta reageerib julgelt ning elavalt sellele, mida peab halvaks, mis takistab progressi. Ta vihkab bürokraatiat, pugemist, asjade kultust; ta huvitub e r a k o r d s e l t p o l i i t i k a s t. Aga tervikliku maailmavaate kujunemine ning poliitikaga tegelemine on teineteisega lahutamatult seotud. Tänapäeval pole noorsoo poliitilisele kasvatusele võimalik läheneda puhtempiiriliselt või harida teda klassikute loosungite tsiteerimisega. Kas tahame või mitte, seda tuleb meil oma kasvatustöös silmas pidada.

Aastat 10—15 tagasi sai ülipopulaarseks loosung «Noortele on kõik uksed lahti». See loosung oli (ja on) pigem püünis kui tee vabadusele või oma õige koha leidmisele elus. See loosung kasvatas inimeses liigseid illusioone, otsekui sobiks ta kõikjale ning otsekui oleksid temas ammu varjul aarded, mille najal võiks saada kõigeks alates arstist ja lõpetades viiulimeistriga. Selle lööklause võlu kasvatas tegelikult meis idealiseeritud ettekujutust endast kui imeinimesest või lapsest, kes sündinud õnnesärgis. Tänu sellele loosunglööklausele on meil nüüd olemas suur hulk kõrgema haridusega spetsialiste andetutest ajakirjanikest kuni halbade insenerideni välja, ja neid, kes tavatsevad öelda, et nad pole oma eluga rahul või et neil lihtsalt ei vedanud. Muide, virisemine oma ebaõnnestunud elu üle, eriti 30.—40. aastates, on nüüd saanud uueks moehaiguseks, mis on eelmise probleemiga nähtavas seoses. Peame tõdema, et seegi on aja vaim. Siiski ei või vist kõike seda vaadata nõnda pessimistlikult-lootusetult nagu seda teeb M. Traat:

igihaljas roostetanud lõks ootab see püüab kõiki
ta uks on lahti jääb ikka lahti kui polaaröö algus
heaolu pekiraas ahvatleb inimest nagu tihast
ei aita loengud vandumine strep-tease ega konjak
te jääte lõksu ja vaikite kõigist millest nooruses väreles süda
«Leinapoeem»

Et kogu noorsoost 80% on kommunistlikud noored, siis ei saa ega tohi väita, nagu oleksid viimastel põhilised peavaluprobleemid teistsugused kui kõikidel. V. I. Lenin nägi komsomolis avangardi, kes teab, mida ta teeb ning kellele võib tulevikus anda riigi valitsemine. Kommunistlikus Noorsooühingus endas on tekkinud «tippude» ja «massi» probleem ja see on liialt tõsine nähtus, et me võiksime jaanalinnu kombel pea liiva alla peita. Kampaanialikkus komsomoli astumisel (mis paraku veel eksisteerib) asetab tõsisesse ohtu mitte ainult organisatsiooni autoriteedi, vaid ka tema olemasolu õige funktsiooni üldse: olla eesrindlik väesalk, innustada ja mobiliseerida oma eeskujuga noori, kasvatada oma liikmetes teaduslikku maailmavaadet ja sisendada oma tegevuse põhjal veendumusi järelsammuvasse noorsoosse. Tundub aga, et me oleme mõnikord kinni mitte ainult mõttevaid ka tegudestampides.

Sel teemal võiks aga mõtiskleda lõpmatult.

S. ENDRE

ELKNÜ Keskkomitee laagerseminar

25.—27. augustil, suve viimastel päevadel, toimus ELKNÜ Keskkomitee Narva-Jõesuu õppelaagris «Noorus» vabariigi rajooni- ja linnakomitee esimeste sekretäride laagerseminar. Tegelikult pidi see kestma 29. augustini, aga et esimesi sekretäre ootasid pakilised tööülesanded, lõpetati töö paar päeva varem. Kõrgemate koolide komsomolisekretäridest viibisid seminaril ELKNÜ TPI Komitee I sekretär Ahto Vellamaa, ELKNÜ EPA Komitee I sekretär Toomas Kork ning allakirjutanu.

Kõige asjalikumaks kujunes V. I. Lenini kõne «Noorsooühingute ülesannetest» arutelu. V. I. Lenini programmkõne Venemaa Kommunistliku Noorsooühingu III ülevenemaalisel kongressil 2. oktoobril 1920. a. on äärmiselt aktuaalne ka kaasajal. Narva-Jõesuu laagerseminarist osavõtjad püüdsid anda oma hinnangu sellele, kuidas tänapäeval mõista V. I. Lenini põhiteesi — «noor kasvav sugupõlv peab õppima kommunismi».

Huvipakkuv oli ka kohtumine noorsooajalehtede ja -ajakirjade toimetajatega. G. Viilas («Noorte Hääl»), P. Puškin («Molodjož Estoni»), V. Rajasaar («Nooruse» peatoimetaja) ja R. Vaidlo (Eesti Televisioon) mõtestasid lahti, kuidas nende poolt toimetatavad ELKNÜ KK häälekandjad püüavad tulevikus (ja olevikus) kajastada objektiivselt vabariigi noorsoo tegevust, taotlusi ning mõtteid. Ajakirja «Noorus» tõsteti seminarist osavõtjate poolt esile kui arukat ning hingelt noort ajakirja, mis kajastab «ajavaimulikult» noorte tööd ning elu.

Ettekannetega esinesid seminaril ELKNÜ KK I sekretär Rein Pollimann ja sekretärid Kusta Reinsoo, Leonid Ananitš ja Aare Purga, komsomoliorganisatsioonide osakonna juhataja L. Puksa ja propaganda- ning agitatsiooniosakonna juhataja H. Mardi.

27. augusti seminaripäev kulus arutluseks selle üle, kuidas efektiivsemalt tähistada leninliku komsomoli 50. aastapäeva.

Muuhulgas pandi kõikidele sekretäridele südamele, et nad tugevdaksid oma organisatsiooni sisedistsipliini, mis enamikus vabariigi rajoonide ja linnade komsomoliorganisatsioonides tugevasti lonkab. Eriti rõhutati ELKNÜ Keskkomitee poolt vajadust silmas pidada kahte äärmiselt vajalikku ülesannet: suurendada komsomoli ridade kasvu ja tasuda õigeaegselt liikmemaksu.

Suvetööd 1968

Augusti viimastel päevadel lõpetas ülikooli suvetööde viimane vahetus töö. Kahe kuu jooksul töötas ehitusel, raamatukogus ning vastuvõtukomisjonis 380 tudengit.

Neist kõige suurem osa — kahes vahetuses kokku 120 inimest — oli kapitaalehituse osakonna juures. Teine suurem objekt oli Maarjamõisa uus kirurgiahaigla, kus lõid käed külge 50 üliõpilast, enamuses tulevased arstid.

Peale selle töötati linna ehitusorganisatsioonides, ehitati Kääriku spordibaasi, oldi abiks uute tootmishoonete rajamisel šeflusaluses Põlva rajooni kolhoosis «Aurora».

Kõige rohkem sekeldusi ja pahandusi tõi kaasa ehitusrühma saatmine Kohtla-Järve Lämmastikuväetiste Tehase ehitusele. Mõlemal kuul — nii juulis kui augustis — pidi seal töötama 50 tudengit. Kui juuliks suutis suvetööde staap komplekteerida 34-liikmelise rühma, siis augustis saime sinna saata vaid 6 (kuus!) inimest. Kindlasti oli sellises ebapopulaarsuses põhiliselt süüdi liialt hiline ning väga üldsõnaline tingimuste tutvustamine ELKNÜ Keskkomitee poolt (nii ehitusmalev kui ka TRÜ suvetööde rühmad olid komplekteeritud, kui saime küllaldase aluse lämmastikuväetiste tehase rühma komplekteerimisele).

Väga jäädi rahule raamatukogus ja vastuvõtukomisjonis töötanud üliõpilastega.

Rektori fondist premeeritakse hästi töötanud tudengeid.

Suvetööde staap loodab üliõpilaste aktiivsemat osavõttu suvetöödest tuleval suvel, soodustades seda omalt poolt senisest parema töökorraldusega.

U. EHASOO
J. VILLER

Teine turkoloogia-alane konverents

11.—14. juunini 1968. a. toimus NSVL TA Aasia Rahvaste Instituudi Leningradi osakonnas 2. turkoloogia-alane konverents, mis 1. turkoloogia-alase konverentsi otsuse kohaselt oli käesoleval aastal pühendatud akadeemik V. V. Radlovi (1837—1918) mälestusele.

Konverentsist võttis osa enam kui 70 teadlast Moskvast, Leningradist, Kaasanist, Tbilisist, Bakuust, Taškendist, Alma-Atast, Frunzest, Kõzõlist, Tartust, aga ka Budapestist ja Skopljest.

Konverentsi kahel plenaaristungil kuulati kaheksat ettekannet, mis olid pühendatud akadeemik V. V. Radlovi teadusliku tegevuse erinevatele aspektidele. Ettekannetes näidati V. V. Radlovi väljapaistvat osa kodumaise turkoloogia rajamisel. Reas selle teaduse osades on tema tööd tänaseni paljude uurimuste fundamentaalseks aluseks, millega seoses konverents palus NSVL TA Aasia Rahvaste Instituudi direktsiooni uurida V. V. Radlovi «Valitud teoste» väljaandmise võimalikkust.

Sümposiumi raamides teemal «Sõna foneetiline ja morfoloogiline struktuur türgi keeltes» keskendusid lingvistide-turkoloogide mitmekesised teaduslikud huvid türgi keeleteaduse ühe kardinaalsema probleemi ümber: väljendati uusi seisukohti türgi foneetika ja grammatika sõlmpunktide suhtes, esitati uusi tähelepanekuid ja teoreetilisi järeldusi teema kohta.

Sümposiumil «Uiguurid ja nende osa Kesk-Aasia ning Lõuna-Siberi rahvaste kultuuri- ja etnilises ajaloos» toimus informatsiooni vahetus arheoloogide, etnograafide, ajaloolaste, filoloogide (turkoloogide, mongolistide, sinoloogide) uusimate uurimuste tulemustest sellel alal. Erilist tähelepanu osutati uurimistöö intensiivistamise vajadusele uiguuri probleemi ürikuteaduse ja muinasuiguuri materjalide avaldamise alal, mida säilitatakse Aasia Rahvaste Instituudi Leningradi osakonna käsikirjade kogus.

Väljaspool konverentsi põhikava kuulati ja arutleti A. S. Tveritinova ettekannet, mis oli pühendatud türgi feodalismi mõningatele seni lahendamata probleemidele. Kuulati ära N. A. Baskakovi ja V. I. Tsintsiuse informatsioon alatise rahvusvahelise altaistika-alase konverentsi järjekordsest istungjärgust, mis toimus juuni algul Kopenhaagenis.

Konverentsi kogemus ja igapäevase uurimistöö praktika kinnitasid taas ühiste jõupingutuste erakordset tähtsust turkoloogia-alaste kardinaalsete teaduslikkude probleemide läbitöötamisel, samuti teadlaste perioodiliste kohtumiste vajalikkust nende arutlemiseks. Eriti viljakaks pidas konverents sümposiumimoodust spetsiaalsete probleemide alal. Konverents pidas vajalikuks korraldada tuleval aastal Leningradis 3. turkoloogia-alane konverents, mis oleks pühendatud P. M. Melioranski sajandale sünnipäevale. Konverents kinnitas uuesti arvamust turkoloogia-alase kongressi korraldamise vajadusest.

PENT NURMEKUND,
TRÜ orientalistikakabineti esindaja konverentsil

RÜL teatab

Tšehhoslovakkia

RAHVUSVAHELINE ÜLIÕPILASFILMIDE FESTIVAL

26 kino- ja televisioonikooli üliõpilased 21 maalt võtsid osa II rahvusvahelisest üliõpilasfilmide festivalist, mis toimus mõni aeg tagasi Lääne-Böömimaal. Festivalil demonstreeriti Austria, Belgia, Suurbritannia, Tšehhoslovakkia, Soome, Prantsusmaa, SFV, Kreeka, Hollandi, Ungari, India, Jaapani, Poola, Rumeenia, NSVL, Rootsi, ÜAV, USA, Lääne-Berliini ja Jugoslaavia filmimeistrite töid. Diskussioone mitmesugustel teemadel peeti iga päev.

Veel J. W. Krausest

Isiksusena pakub J. W. Kause palju huvitavat. Teaduslikus Raamatukogus säilivad tema elu lõpupäevadel kirjapandud mälestused. Need on huvitavalt inimeselt, kes on avatud silmadega palju maailmas ringi käinud ja näinud. Tema sulg on terav, täis halastamatut irooniat ja kriitikat mahajäänud ja ennast täis mõisnike ning piiratud silmaringiga Tartu bürgerite aadressil, samuti täis kibedat nördimust sajandi algul üksikute valgustusideede kandjate poolt alustatud ürituste nurjumise üle.

* * *

Võimaluste piires astus Krause küllaltki teravalt oma tööliste kaitseks välja. Nii näiteks on säilinud Riiklikus Ajaloo Keskarhiivis ülikooli Õpetatud Nõukogu protokoll, kus Krauset rünnatakse seepärast, et töölised töötavat liiga aeglaselt, pidavat sageli puhkepause jne., üks professoreist võivat oma hommikukohvi juures iga päev jälgida, kuidas töölised tellinguil magavad jne. Vastuseks sellele ütleb Krause, et töölised ei saa parata, kui nende hommikune puhketund ühte langeb professori kohvijoomisega — nad olevat selleks ajaks juba mitu tundi töötanud. Ta näitab konkreetse arvutusega, missuguseid raskusi ja kui kaugelt on töölised (enamikus naised) selle aja jooksul juba kõrgele tellingutele kandnud ja sellega lühikese puhketunnikese ära teeninud. Edasi jätkab ta üsna teravalt: «Meie ei tohi imestada, kui need vaesed sellid (arme Schlucker), kelle palgast vaevalt piisab mõne naela aganaleiva ostmiseks, kõnelemata lihast, ei suuda arendada niisama elavat žestikulatsiooni kui meie, kes me rammusa supi peale oleme hoolega hane- või seapraadi konjugeerinud ja deklineerinud ja seda maitsva veiniga kastnud ning selle järele ka tunnikese puhanud. Jah, kui me siis oma töö juurde asume, on meie liigutused muidugi reipad ja elavad ...»

* * *

Oma õppetegevusest agronoomia ja tehnoloogia professorina kirjutab Krause oma mälestustes kolmandas isikus: «Tema loengutel polnud kunagi palju kuulajaid sest ajast, kui teada saadi, et ta ei suutnud põllumajanduses mingeid töö ja vaevata imevahendeid kuulutada; et ta nõudis eelteadmisi mehhaanikas ja abiteaduste, eriti arvutamise õppimist ... ja nii ei tundnud ta iialgi rõõmsat ja tänulikku erutust, et on kasvatanud antud tingimustes tublisid põllumehi.

Siiski sai talle hiljem niipalju tunnustust osaks, et mõnedki tema endistest kuulajatest pärastiste tublide ja edasipüüdlike põllumeestena tunnistasid, et tema poolt esitatud põhimõtted neile väga kasulikuks olevat osutunud.»

* * *

J. W. Krausel oli palju sõpru, nende hulgas kälimees G. Parrot, ja K. Morgenstern, nii mõnigi vaenlane ja suur perekond. Ta abikaasa tõi oma esimesest abielust kaasa 4 last, abielust Krausega sündis lisaks veel 10 last. Tartusse asudes ostis J. W. Krause maja Vana (praegu Ülikooli) ja Kitsa tänava nurgale. Krunt oli väga suur, hõlmates ka praeguse «Suveaia» maa-ala. Pärast J. W. Krause surma omandas krundi ja maja tema pärijailt K. Morgenstern.

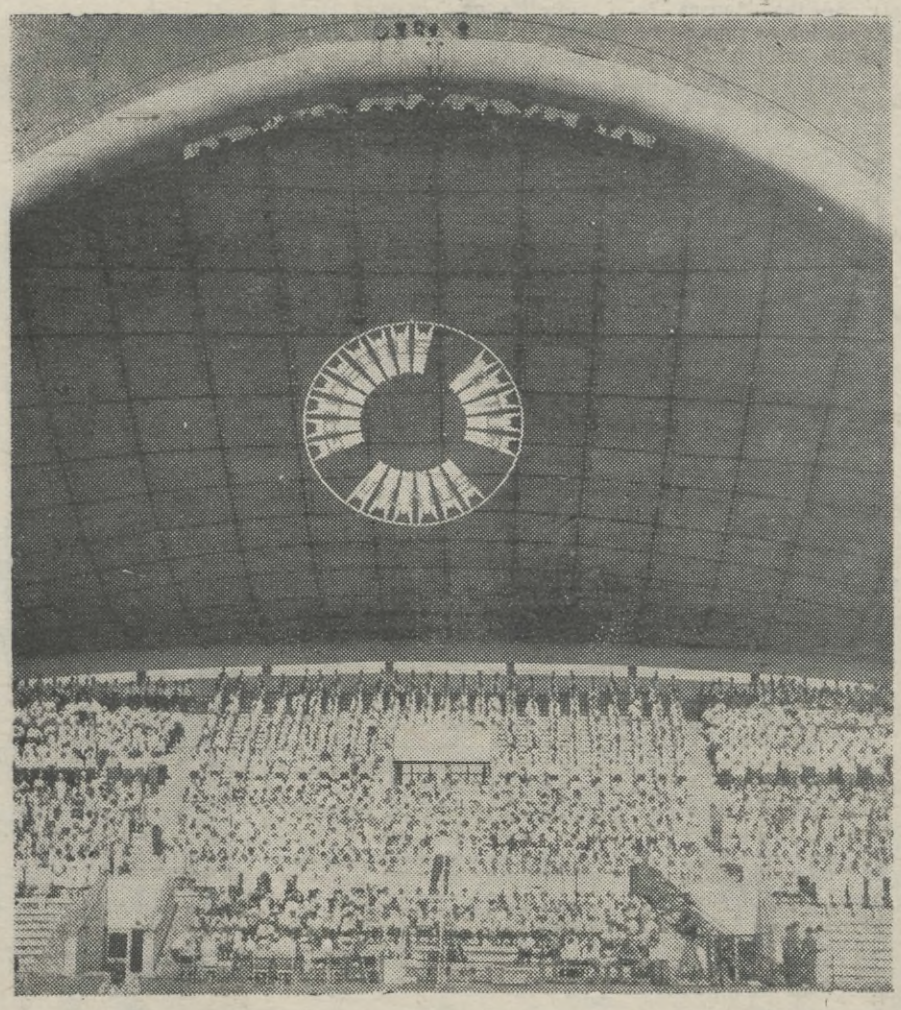
* * *

J. W. Krause on maetud Tartu Raadi surnuaiale. Haud on kergesti leitav — Telleri kabeli juurest peateega paralleelselt kulgeva tee ääres, Lesta perekonna suure mälestuskivi kõrval. Haual on rist tema naise Julie Krause, sünd. Hausenberg, nimega. Teadusliku Raamatukogu töötajad hoiavad hauda enam-vähem korras.

J. W. Krause teened ülikooli hoonete püstitamisel väärivad küll seda, et ülikooli juhtkond ja ühiskondlikud organisatsioonid vahendeid leiaksid tema hauale väärikama mälestusmärgi püstitamiseks.

E. KUDU

2 Tartu Riiklik ülikool

GAUDEAMUS IV

Viis aastakäiku abituriente on ülikoolidesse astunud, peale isetegevuse, spordi ja muu meelelahutuse ka hoolega studeerinud ning lõpuks alma materi sammaste vahelt juba kõrgemal tasemel väljunud, ilma et nende kokkupuuted üliõpilaslaulupidudega oleksid ulatunud kaugemale põgusatest meenutustest ajalehtede veergudel. Ja kui minevik ongi veel lähedane asjaosalistele, siis kiiresti pealekasvavale tudengkonnale oli sõna «üliõpilaslaulupidu» kindlasti ajalooline mõiste. (Esimene pidu peeti Tartus 12 aastat tagasi, kaks aastat hiljem käidi Riias ning siis järgnes pikk vaikuseperiood. Vaatamata mitmetele vahepealsetele hoovõttudele sai kolmas kord teoks alles möödunud suvel.)

Kaasaegses informatsioonitulvas jäävad kergesti kahe silma vahele ka paljud tähtsamad sündmused. Mõni ime siis, et nagu tähelegi ei pandud või kuigi tõsiselt ei võetud juhuslikult vilksatavaid teateid selle kohta, et Tartus on uuesti üles võetud üliõpilaslaulupidude korraldamise mõte ning vastav komisjongi ametisse asunud. Mõnda aega kirjutati aastaarvuna veel 1966.

III üliõpilaslaulupidu Tartus oli kahtlemata üheks ilusamaks õieks meie kodumaa juubelikevadel. Selle puhkemise ootamatus, hoog ja ulatus üllatas ka paljunäinud veterane, rääkimata neist, kellele niisugune elamus oli esmakordne. Võib-olla oli esmakordne ka see, et nii toredast ja tähelepanuväärsest suurüritusest eelnevalt nii vähe kuulda oli. Kuid tänu Eesti Raadio täielikele otseülekannetele said pidustustele endile kaasa elada ka need, kel polnud võimalik tulla Tartu uuele lauluväljakule.

Tagantjärele on tarku palju. Nii sai ka lähemalt valgustatud üliõpilaslaulupidude ajalugu, selle traditsiooni olemust ja Tartu akadeemilise laulurahva osa selle kujundamisel. Et tres facient traditio, *seda kinnitas pidustuste finaal Tartu lauluväljakul: Leedu delegatsiooni üldjuht tegi pidulikult teatavaks Leedumaa partei ja valitsuse ühise otsuse, millega kõiki tookordseid peolisi kutsuti osa võtma neljandast üliõpilaslaulupeost Vilniuses juba järgmisel, 1968. aasta suvel. Nimetatud asjaolu andis leedulastele tartlastega võrreldes suure eelise — täpselt aasta aega varem on teada, mis, kus ja millal ning et see kõik ikka kindlasti tuleb. Pealegi oli nende meestel kordumatu võimalus kõike tähele panna ja meie kordaminekutest ning vigadest õppust võtta.*

Kuidas siis naabritel läks? Kuidas see kõik ikka päriselt oli? Neile küsimustele on tulnud korduvalt vastata nii allakirjutanul kui ka paljudel teistel asjaosalistel. Sageli tuleb selgust luua kõige erinevamates hinnangutes ja kuuldustes.

Ei saa just öelda, et ettevalmistustöös oleks valitsenud «aega küll»-meeleolu, kuid pidevat ja asjalikku eelreklaami nii suurejoonelisele üritusele oleks oodanud küll tunduvalt rohkem (vähemalt meie vabariigis). Eelmise aasta kogemused oleksid pidanud hajutama igasuguse võimaliku ülepakkumise kartuse.

Tagantjärele ja meile kõige kättesaadavamalt on IV üliõpilaslaulupidu valgustanud ning kommenteerinud August Luur mitmes juulikuu «Edasis. Arvustuse laadi artiklid on ilmunud ka «Noorte Hääles» ning «Sirbis ja Vasaras». Neist võib lugeja saada toimunust üsna tõetruu pildi ja ega osavõtjatelgi ole suurt midagi sellele vastu öelda.

Oli ju nii, et terve pidustuste periood sattus väga ilusasse (ja liigagi palavasse) aega päris halbade ilmade vahel, ning oleks tore, kui seegi saaks üheks traditsiooniks, millest ilmataat tulevikus rangelt kinni peaks.

Ettenägelikult oli repertuaarikomisjon jätnud põhiliselt samaks kõikidele kollektiividele määratud ühisosa. Seetõttu oli Tartu laulupidu nagu peaprooviks ja heaks ettevalmistuseks ühendkooride esinemisele ning rahvaste sõpruse ja internatsionalismiidee sai seekord muusikas palju kindlama kõla.

Iga vabariigi programmi selgeksõppimine oli juba osavõtjate endi südametunnistuse asi, sest keelelisi raskusi selles ju polnud. Kahtlemata aitasid kaasa ka mitmed «kontrolletendused» kodusaalides. Kui III laulupeo kohta võidi öelda, et eestlased tegid vägeva peo, kus loorbereid lõikasid läti tantsijad ja leedu lauljad, siis nüüd oli tase palju ühtlasem ja samaaegselt kindlasti ka tunduvalt kõrgem. Eelmise aasta puudujäägid tegi meie vabariigi delegatsioon kuhjaga tasa. Kas oli selles süüdi vabanemine korraldajamuredest või lõi väja eestlaste sajandivanune laulupidude traditsioon, kuid siin-seal räägiti isegi «Eesti laulupeost Vilniuses». Nali naljaks, aga terve delegatsioon näitas üles head organiseeritust ja põhjamaa valgete öödega harjunud eestlastele tundus tõepoolest võõrastav kohe pärast ametliku osa lõppu magama minna. Eks siit tulnud ka hoogsad ööpeod intritevahelisel õuel jms.

Üliõpilaslaulupidude juurde kuuluvad kindlasti paremate kollektiivide soolokontserdid, mis toimusid üldproovide vaheajal filharmoonia ja konservatooriumi saalides. Huvipakkuvad olid Balti vabariikide kunstiinstituutide üliõpilastööde näitus ja laululava all avatud ekspositsioon «Akadeemiline noorus», mis tutvustas leedu tudengite elu 1918. aastast tänapäevani. Elamuslik oli ka rahvusvaheline tantsuvõistlus Bratislava, Kaunase, Leningradi ja Riia vahel, kus võitjaks tuli leedulaste paar.

Loomulikult ei jäänud kuhugi pidulik avarongkäik ja tagasimarss tõrvikutega, ei jäänud kuhugi ka kohtumised vanade tuttavatega ning uute leidmine ühises sõprusringis. Gediminase väljakul, tõrvikute ja prožektorite valguses peeti maha ÜLKNÜ 50. aastapäevale pühendatud miiting, kus kõik peolised võtsid vastu solidaarsusläkituse IX ülemaailmsele noorsoo- ja üliõpilasfestivalile Sofias ning tervitusläkituse NLKP Keskkomiteele.

Kas oli ikka kõik nii tore ja võimas, kas ei olnud siis üldse puudujääke ja pettumusi? Muidugi oli. Suure asja juures on ikka nii head kui ka halba, on hindajaid nii- ja naasuguste soovidega, on objektiivseid ja subjektiivseid tegureid. Neid ei ole unustatud ega kahe silma vahele jäetud. Neist räägitakse igakülgselt ja põhjalikult kindlal ajal ning kindlas kohas — Riias 1971. aastal peetava V üliõpilaslaulupeo peakomisjonis ja toimkondades. Sest õpitakse nii võitudest kui ka vigadest, ja võib-olla ongi kõige hinnatavam just see, et meil on millest ja mille jaoks õppida.

Kui teha veel mõningaid võrdlusi, siis tuleb nõustuda, et Tartu pidustused olid emotsionaalsemad ja intiimsemad, kontakt publikuga nagu tihedam. Aga Vilnius on ka linnana suurem ning nelja tuhande asemel oli osavõtjaid juba üle 6000.

Kui III üliõpilaslaulupidu Tartus sai teoks peamiselt tänu entusiastide ennastsalgavatele pingutustele ja peaaegu lõpuni oli organisatsioonilisest küljest n.-ö. linna tasemega ürituseks, siis Vilniuses juhatas peakomisjoni Leedu NSV Ministrite Nõukogu esimehe esimene asetäitja L. Diržinskaite, kelle asetäitjateks olid kõrgema hariduse minister H. Žabulis, kultuuriminister L. Šepetys jt. Loomulik, et sellisel tasemel organisatsioon on ühelt poolt väga võimas ning saab kergesti üle igasugustest raskustest, kuid teiselt poolt võib tekkida ka «üleorganiseerimise» oht. Õnneks enamikul juhtudel asi selleni siiski ei läinud ja üritused laabusid täpselt programmi järgi. Väga operatiivselt jõudis kogu aparaat reageerida ka mõningatele ootamatutele muudatustele varem kindlaksmääratud kavas.

Väga oluline ja eriti tuleviku suhtes raskesti ülehinnatav on see, et ÜLKNÜ juubelile pühendatud üleliidulise üritusega suudeti äratada tähelepanu ja teenida heakskiitu kõige kõrgemates instantsides. Pidustustest võtsid osa NSVL Ülemnõukogu Rahvuste Nõukogu esimees J. Paleckis, NSVL kõrgema hariduse ministri esimene asetäitja N. Krasnov, kultuuriministri asetäitja V. Semjonov jt. ametlikud isikud. Kohal viibis ka arvukalt külalisi Soo-mest, Tšehhoslovakkiast ning isegi Ameerika Ühendriikidest.

«Niisugused peod väärиksid spetsiaalset uurimist,» ütles lõpubanketil sm. N. Krasnov. «Neil on kahtlemata tohutu kasvatuslik ja ka üldhariduslik tähtsus.» Kõneleja oli kindel, et need üliõpilased, kes võtavad osa nii massilisest isetegevusest, töötavad paremini ka oma erialal.

Jääb loota, et ülaltoodud ametlikud hinnangud mõjuvad kõige soodsamalt üliõpilaslaulupidude edasisele saatusele ja aitavad kätte võita sellistele pidustustele kuuluva väärilise koha üliõpilasliikumises tervikuna. Ehk väheneb siis ka kino- ja televisioonimeeste umbusk iseenesest sülle kukkuva lavastuse ees, õigemini vaatemängu ees, mida päriselt lavastada ei saagi, mis sünnib kohapeal nooruse ülekeevast elurõõmust ja on alati kordumatu. Möödunud pidudel on tudengkond kuhjaga õigustanud partei ja valitsuse usaldust ning kujukalt demonstreerinud oma kunstilisi ning organisatsioonilisi võimeid. See väärib kindlasti juppi filmilinti ja tükki paberit, et jäädvustada mõned noorusaastate toredaimad üritused.

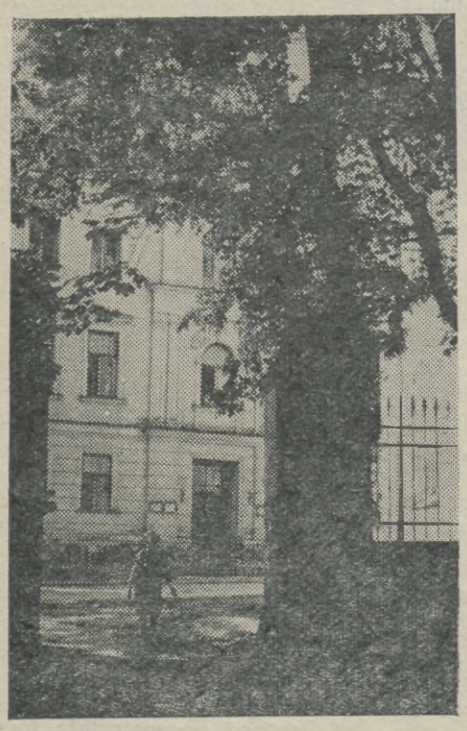
Tartu ja Vilniuse pidude suveniirmedalite ning vahetute muljete näol «GAUDEAMUS IV»-st on üliõpilaslaulupeod jõudnud ka üle ookeani Ameerika Ühendriikidesse. Lõpetaksingi USA progressiivse kirjandustegelase, IV üliõpilaslaulupeo külalise Ieva Mizariene sõnadega: «Kui jääte alati niisugusteks, pöörate alati nii palju tähelepanu laulule ja tantsule, siis ei hakka teid kunagi vaevama need probleemid, mis meid.»

E. TOOM

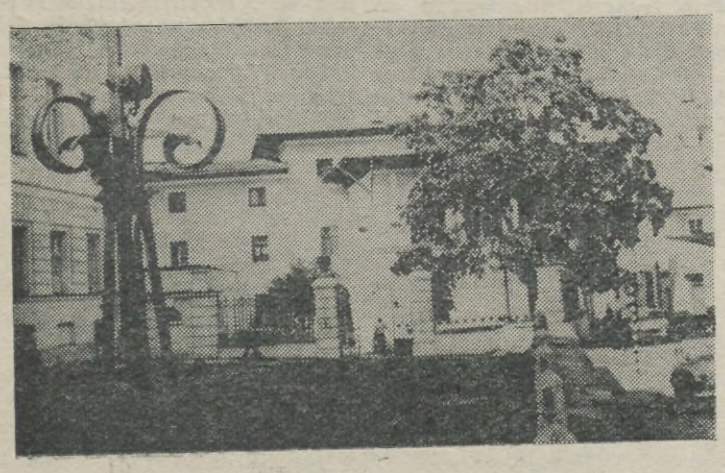
A. Nilsoni fotod

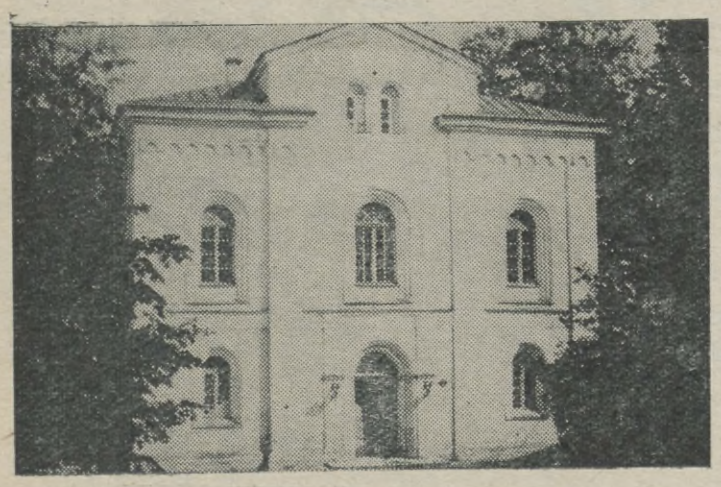

Kas nii või naa, aga seda teed käime meie kõik.

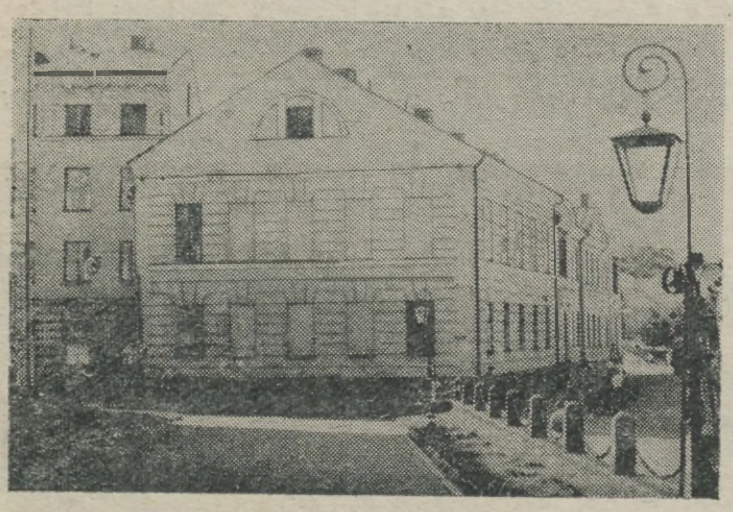
Kui stipp siit kätte saadud,

siis kohvikusse, —

et las tuubikum veel ootab,

seminar marksumajas on ju alles (üle)homme!

O. Tõeleiu fotod

Käesolev novell «The Story of the Young Man and the Mouse» kuulub armeenia päritoluga ameerika novellikirjanikule William Saroyanile, kes 31. aug. 1968 astus üle oma 60. eluaasta läve.

Jutustus noorest mehest ja hiirest

Kui noormees oli nädal aega joonud, hakkasid tema toas kummitama hiired, õigemini hiir — üksainus, kõikide hiirte hiir, üle linna hiir, enneolematu hiir, hiirte geenius, «Northern'i» hotelli suur hiir.

Noormees või hiir saabus ühel ööl hõljudes nagu õnnistegija. Hiir astus kartmatult noormehe juurde ja laskis rahatähed kukkuda tema jalgade ette. Seal oli 4 kümnedollarilist, mis hiirel olid hammaste vahel olnud. Ta oli hoidnud rahatähti nii ettevaatlikult või õigemini väärikalt, nii peenetundeliselt, nii õrnalt, et ka kõige pisem hambajälg ei rikkunud rahatähtede puhtust. Noormees tõstis raha ettevaatlikult üles, uuris seda natukene ja silmitses siis hiirt, kes seisis tema ees täielikus harmoonias situatsiooniga. Noormees tegi paar sammu ja jäi samuti seisma täielikus harmoonias situatsiooniga.

«Jaa,» ütles ta. «Suurepärane.»

Ta vaatles hiirt mõtlikult.

«Varastasid, eks?» küsis ta siis.

Hiir noogutas vastuseks nagu maamees, kes tunnistab üles oma väikese, kuid meeldiva kuriteo.

«Tubli,» sõnas noormees. «Ma elan ise ja lasen ka teistel elada. Sina tood mulle ka edaspidi raha, et ma saaksin ära elada, ja mina ei hakka sind patust pöörama. Kui sulle meeldib varastada, lase aga käia.»

Säärane kokkulepe näis ka hiirele meeltmööda olevat, sest ta jätkas hotelli ruumides ringikolamist, eriti aga seal, kuhu sissesõitnud, eruohvitserid või duši alla läinud külalised armastasid peita oma raha. Peaaegu iga päev külastas hiir noormeest, et anda talle erinevaid summasid — mõnikord kümnelisi, mõnikord viielisi, teinekord jälle ühe viielise ja tosin ühelist ja ühel päeval ainult neli ühelist, mis oli juba languse tunnuseks. See valmistas noormehele kibeda pettumuse, sest ta jõi vahetpidamata.

«Ela ja lase ka teistel elada,» lausus ta hiirele. «Kuid sa peaksid paremini töötama. Ma selgitan kohe. See number on 10. See on hea number. Muretse selliseid, kui sa saad. See on 5. See on pooleldi nii hea. Kui sa ei saa muretseda kümnelisi, too siis viielisi. See on 2. Kehva. Võta nad muidugi ühes, kuid nendest pole kasu. See on 1. Kohutav. Püüa ikkagi kümnelisi.»

Hiir sai sellest lihtsast instruktsioonist aru ja tal õnnestus hiilida ruumidesse, kuhu külalised olid jätnud oma rahapakid, sel ajal kui nad ise olid duši all. Nii elas noormees paar päeva nagu vürst. Ta ostis endale uued riided ja muud nipet-näpet. Sõi hästi ja jõi tohutult.

Hiir aga elas väga viletsalt — vana rasva peal.

«Kuule,» ütles noormees ühel päeval hiirele, «asi võib minna suure kella külge. Inimesed muutuvad umbusklikuks. Seaduses ei ole küll paragrahvi hiire jaoks, kes varastab raha, ning seaduse ees jääd sa igal juhul süütuks. Ükski vandekohus ei saa sind süüdi mõista. Küll aga võib mõni tohman teha sügava lõike ja lõksu üles panna. Need on ohtlikud riistad, kuigi väliselt üsnagi armsad. Neisse pannakse juustu. Kuid ainult ühe paberilipaka eest, mida sa siia oled tassinud võiks minu arvates osta oma kakskümmend naela kõige hõrgutavamat juustu, mida üldse võib endale ette kujutada. Aga minu arvates see juust sulle ei meeldi. Nad püüavad sind meelitada odava juustuga. Kümme senti nael või midagi taolist.

Ma pole enam kuid midagi sellist söönud. Ära ole loll! Ära mine lõksu! Ära lase ennast lõdvaks ja ära roni lõksu, kuigi juustu lõhn on nii ahvatlev! Ma loodan sinu peale, sest ma tahan hästi elada.» Hiirel polnud sellest kõigest aimugi.

Juust?

Lõksud?

Ta polnud midagi kuulnud. See kõik tundus nii põnevana. Rahast oli ta mitmesugustel põhjustel juba kuulnud. Need ei lõhnanud hästi. Pealegi olid nad maitsetud ja tuimad.

Noormees oleks ise võinud hiirele natukene juustu anda, kuid ta kartis, et selle tulemusena hakkab hiir huvi tundma üksnes toidu vastu. See talle aga ei meeldinud. Oli parem, kui hiir ise oma kõhumurede eest hoolitseb.

«Kuid pea meeles,» ütles ta rõhuga, «et sa hoiaksid eemale igast juustutükist, mis on ilusasti asetatud ükskõik millise liikumatu ja süütu kaadervärgi sisse. Oled korra ettevaatamatu ja oledki omadega läbi. See aga võib tähendada surma.

Surm?

Hiir polnud säärast sõna kuulnud.

Joomine aga jätkus omasoodu. Palju kordi läks hiir teele ja tuli tagasi rahaga, kuid ühel päeval jäi ta tulemata. Varsti sai noormehel raha otsa. Ta muutus juba rahutuks. Algul vaevas teda mõte, kuidas ta ilma rahata oma välimuse eest hoolitseda saab, kuid järk-järgult hakkas ta muretsema just hiire saatuse pärast.

Kas instinktiivselt või alkoholi toimel, aga ta suutis jälgida hiire teed oma ruumist sinnani, kus hiir oli kaks päeva tagasi lõksu langenud.

See oli tuba nr. 517 esimesel korrusel, teine uks vasakult. Selles toas elas keegi vanaeit, keda ta lapsed vahete-vahel nädalalõpuks Larchmonti viisid.

Kuigi oli suhteliselt raske akna kaudu tuppa ronida, sai noormees sellega kuidagimoodi hakkama, ja tõepoolest — toanurgas oli tema hiir. Vanaeit oli parajasti Larchmontis.

Noormees puhkes nutma.

«Mis ma sulle rääkisin?» nuuksus ta. «Nägid nüüd, millega see kõik lõppes? Vaata ainult ennast. Oota, ma lasen sind sellest neetud kaadervärgist välja.»

Noormees võttis hiire lõksust välja ja hoidis teda ettevaatlikult oma peopesal. Siis läks ta nuuksudes lifti ja sõitis oma korrusele. Ka liftipoiss hakkas koos temaga nutma ja soovitas hoida hiirt soojas ja jätta ta rahule.

Hiirele anti nii rahu kui ka sooja ja viie sendi eest juustu, kuid hiir ei puudutanud seda.

See tegi noormehe rahutuks.

«Jumalakartmatud inimesed,» kordas ta kogu aeg.

Hiir ainult vaatas noormeest vaikides viis ööd ja viis päeva järjest ja suri siis.

Noormees rullis surnukeha hotelli kirjapaberisse, mis oli lumivalge ja viis selle Central Parki, kuhu kaevas oma kinganinaga haua ja mattis hiire maha. Siis pöördus ta tagasi hotelli ja kaevates kibedalt oma kaasinimeste õeluse üle, võttis lõpparve.

Inglise keelest O. LUHAVEER

K o g u s t: Modern English and American Short Stories. Moscow 1961.

Kas «ja» või «ei»?

O. Tõeleiu foto

Miks ka mitte?

Päevavalguselambid põlesid juba ammu.

Ta tõsteti sõiduteelt ära ja toetati seljaga posti vastu, mille tipus seisis valgusti.

«Pühi tal veri näolt ära,» ütles üks mees.

«Mul ei ole puhast taskurätti kaasas», ütles teine.

Eemalt tuli keegi naine, turukott kaenlas.

«Pühi aga sellesamaga, niisugusena, nagu ta praegu on, vastik vaadata.»

«Hea küll,» ütles teine mees ja püüdis ettevaatlikult verd istuja näolt ära pühkida.

«Näed, silm on vist väljas!»

«Kuradi jube lugu,» kinnitas teine.

Naine läks mööda, ega tundnud mingit huvi juhtunu vastu.

«Ma võin takso peatada,» ütlesin mina.

«Kas tunnete teda?» küsisid nad.

«Ei, aga ma usun, et mul õnnestub taksot saada?» ütlesin.

«See oleks hea küll,» ütlesid mehed.

Ma kõndisin umbes viiskümmend sammu tagasi teeristile ja nägin rohelist tuld lähenemas.

Istusin juhi kõrvale.

«Sinna, palun,» ütlesin juhile.

Kui kohale jõudsime, astusin välja.

Taksojuht vaatas mehe verega määrdunud riideid, kuid ei öelnud midagi, aitas teda isegi autosse tõsta.

«Ei tea, kas tal raha kaasas on. Me peaksime omavahel sõiduraha kokku panema,» ütlesin mina.

«See on hea mõte, ütles teine meestest, kuid samas avastas, et on rahakoti tööle unustanud. Ma andsin siis rubla ja esimene mees veel viiskümmend kopikat.

«Sellest peaks jätkuma,» ütlesin mina ja andsin raha taksojuhile.

«Kuhu ta siis viia? küsis see.

Keegi meist ei teadnud aadressi.

TRESOR

TOIMETUSE LIIKMED!

Tuleme kokku täna kell 16!

ÜLIÕPILASED!

TRÜ klubi vajab laupäeviti ja pühapäeviti t a s u l i s i a b i t ö ö j õ u d e.

Teateid saab klubi kantseleist (Tähe tn. 3) või telefonil 04-579.

TEATED

I kursuse komsomolisekretäridele! Palun astu esmaspäeval, teisipäeval või kolmapäeval (9.—11. septembril k. a.) kl. 10—16 läbi TRÜ komsomolikomiteest. On tarvis ära rääkida mitu asjalikku juttu.

TEATED

NB! KÕIGILE! KÕIGILE!

Kui sa tahad võita «Volgat» või vähemalt abimootoriga jalgratast, siis tule ELKNÜ TRÜ Komitee arvestussektorisse (alates 10. sept. iga päev kella 9—16), kus võid tühise hinna eest (ainult 50 kop.) omandada maksimaalset 5 festivaliloteril piletit. Aga kiirusta, sest soovijaid on palju.

TEATED

KODUNDUSE KABINETIS

toimub 9. ja 10. sept. töö järgmiselt:

kella 15—16 uute üliõpilaste registreerimine,

„ 16 edasijõudnute rühmadesse määramine

Vast. toimet. asetäitja J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 5084. MB 06495.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti NSV Riikl. Raamatukogu

KROONIKA

● Rektori käskkirjaga nr. 516 6. septembrist 1968. a. tehti teatavaks, et vastavalt Kõrgema ja Kesk-eriharidu se Ministeeriumi käskkirjale on ülikoolis moodustatud järgmised uued kateedrid: Majandusteaduskonnas rahvamajandusharude ökonoomika kateeder, Bioloogia-Geograafiateaduskonnas endise geograafia kateedri baasil füüsilise geograafia kateeder ja majandusgeograafia kateeder.

● 1. juunist 1968. a. on TRÜ-s loodud ENSV Riikliku Kõrgema ja Kesk-eriharidu se Komitee esimehe, liha- ja piimatööstuse ministri ning toiduainetetööstuse ministri ühise käskkirjaga (nr. 260 — 163 — 123 21/25/27. juunist) uus erilaboratoorium. Selle, tööstuspsühholoogia erilaboratooriumi finantseerimine toimub käskkirja väljaandnud ministeeriumide summadest.

ELKNÜ TRÜ Komitees

Möödunud kevadel alustas ELKNÜ TRÜ Komitee sellise töövormi kasutamist nagu informatsioonikoosolek. Sel viisil saab anda võimalikult täpset ja operatiivset informatsiooni küllalt suurele hulgale inimestele. Selline töövorm õigustab end ka sellepärast, et arutamist nõudvate olukordade ja probleemide puhul on võimalik kiiresti kokku kutsuda niisugune koosolek.

9. septembril toimunud informatsioonikoosolek oli mõeldud eeskätt vanemate kursuste üliõpilastele.

S. Endre andis ülevaate komsomolikomitee töökavadest sel semestril. Kesksek sündmuseks kujuneb komsomolikonverents (18. okt.) ja eelnev aruandlus- ja valimiskoosolekute periood osakondades ja kursustel.

S. Endre rääkis ka eelmisel nädalavahetusel Käärikul toimunud ELKNÜ KK üliõpilasosakonna seminarist kõrgemate koolide sekretäridele. Üliõpilasosakonna töö põhieesmärgiks on süvendada sidemeid meie kõrgemate õppeasutuste vahel ning panna tööle üliõpilasnõukogu. Käsil on ka II üliõpilaskonverentsi ettevalmistamine. Läbi mõeldud ja kirja pandud (esitamiseks vabariigi valitsusele) on vabariikliku üliõpilasajalehe asutamise vajadus ideoloogilisest aspektist, koostatud on ka põhjalik finantsplaan. Projekt saadetakse tutvumiseks ja paranduste-täienduste tegemiseks kõrgemate koolide rektoritele, komsomolikomiteedele ja kõrgemate koolide ajalehtede toimetustele, samuti ka vabariigi noorsooajalehtede ja -ajakirjade toimetustele ning Kõrgema ja Kesk-eriharidu se Ministeeriumile.

S. Endre kommenteeris ka vahejuhtumeid EÜE rühmades käesoleva aasta suvel.

K. Morna andis ülevaate komsomolikomitee tegevusest majutamise alal (vt. lk. 2).

Tartu IV üliõpilaspäevade orgkomitee esimees Rein Tenson rääkis selle suurürituse kavadest. Üliõpilaspäevad on sel aastal pühendatud ÜLKNÜ 50. aastapäevale ja leiavad aset 19.—20. oktoobril, seega vahetult pärast ülikooli komsomolikonverentsi. Rein Tenson esitas palve kõigile, kes tahaksid kaasa aidata üliõpilaspäevade õnnestumisele, võtta ühendus orgkomiteega, mis asub ELKNÜ TRÜ Komitee juures.

Seekordsest informatsioonikoosolekust võttis osa ka RSR-i senat, kes tutvustas mõningaid materjale sündmuste kohta Tšehhoslovakkias. Sellises ulatuses informatsiooni andmine RSR-i poolt toimus ELKNÜ TRÜ Komitee soovitusi arvestades. Komitee soovitab kõigile kursustele kasutada põhjalikuma poliitinformatsiooni saamiseks RSR-i lektoreid.

I kursuste üliõpilasi,

kes tunnevad huvi kõneoskuse omandamise vastu, et edaspidi esineda oma erialal lektoritena, kommentaatoritena, populariseerijatena ajakirjanduses, raadios ja televisioonis.

PALUTAKSE TULLA TEISIPÄEVAL, 17. sept. kell 18 peahoone aud. 228. Lepime kokku Ühiskondlike Elukutsete Teaduskonna lektor-propagandistide eriala töö korraldamises 1968/1969. õppeaastal.

H. PALAMETS

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 25 (710) Reedel, 13. septembril 1968 XXII aastakäik

Ülikooli partei-algorganisatsioonis

● Alanud õppeaasta esimeseks ürituseks EKP TRÜ Komitees oli 4. septembril teaduskondade parteiorganisatsioonide sekretäride nõupidamine. Arutlusel olid peamiselt tehnilist laadi küsimused, nagu parteiharidusvõrgu töölerakendamine ülikoolis, marksismi-leninismi õhtuülikooli komplekteerimine, parteilise dokumentatsiooni täitmine ja korrashoid. Viimase küsimuse kohta esines EKP Tartu Linnakomitee organisatsioonilise töö osakonna instruktor sm. Atonen. Märgiti ära ka möödunud aasta töö puudused. Siiani on teaduskondadel esitamata rahvamalevlaste nimekirjad ja mõnedes teaduskondades, vaatamata parteikomitee vastuvõetud otsustele, rahvamalev ikka veel komplekteerimata.

Tavalisest pikemaks kujunes jutt tööplaanidest. Seni on igaks semestriks koostatud üleülikooliline poliitkasvatustöö plaan. Lisaks sellele esitavad teaduskondade parteiorganisatsioonid ka jooksvad tööplaanid. Juba möödunud õppeaasta kevadel töötas komitee ideoloogilise töö sektor välja uue üleülikoolilise kasvatustöö plaani kavandi. Nüüd on nimetatud plaan viimistlemisjärgus. Plaanis on välja töötatud kogu stuudiumi perioodiks üliõpilastega tehtava kasvatustöö üldprintsiibid, arvestades rangelt teaduskondade spetsiifikat ja sotsioloogiliste uurimuste põhjal saadud esimesi andmeid erinevate teaduskondade üliõpilaste huvidest ja vaadetest. Nii näeb plaan ette anda esimesel õppeaastal õige suund üliõpilase kogu nelja- kuni kuueaastasele stuudiumile ülikooli kollektiivis.

Selleks

— tutvustada vastsetele üliõpilastele teaduskonna õppeplaani, õppetöö korraldust, teaduskonna ja ülikooli struktuuri;
— selgitada distsipliini ja nõudlikkust õppeprotsessis, selle erinevust keskkoolist. Teha selgeks ühiskonna poolt esitatavad nõuded ja üliõpilasele pandavad kohustused;
— tutvustada kõrgema kooli töö metoodikat;
— tutvustada ülikooli ajalugu ja traditsioone, õpetada kalliks pidama oma õppeasutuse nime ja käituma nõukogude üliõpilase väärilselt;
— anda põhiteadmisi käitumiskultuurist.

Teisel õppeaastal olgu põhiülesandeks üliõpilastes huvi äratamine teadusliku uurimistöö vastu. Selleks on vaja:

— tutvustada teadusliku uurimistöö aluseid, propageerida ÜTÜ-d, tõmmata üliõpilasi teaduslikesse ringidesse;
— õpetada tundma teadusliku kirjanduse bibliograafiat, selle bibliografeerimise ning läbitöötamise võtteid jne.

Kolmandal õppeaastal pöörata tähelepanu üliõpilase kommunistlikule kasvatusele peamiselt kunsti, esteetika ja eetika probleemide tundmaõppimise teel.

Neljandal õppeaastal on vajalik üliõpilaste kommunistliku teadvuse kindlustamine eriala filosoofiliste probleemide süvendatud uurimise ja läbiarutamise põhjal.

Viienda õppeaasta põhiülesanne on kutseorientatsiooni tugevdamine ja vahetu ettevalmistus üleminekuks kutsetööle. Kuidas üks või teine teaduskond need ülesanded lahendab, millise vormi ta valib nende eesmärkide saavutamiseks, jääb teaduskonna otsustada.

Kasvatustöö stabiilne plaan paljundatakse TRÜ rotaprindil.

● Teise üritusena toimus 5. septembril TRÜ ja EPA ühiskonnateaduste kateedrite õppejõudude, teaduskondade parteiorganisatsioonide sekretäride koosolek, kus kuulati ära informatsioon ühiskonnateaduste õpetamise olukorrast kõrgemates koolides ja rahvusvahelisest olukorrast.

● EKP TRÜ Komitee esimene töökoosolek toimus 9. septembril. Kommunistide ridadesse võeti TRÜ arvutuskeskuse juhataja Veljo Tinn ja Arstiteaduskonna üliõpilane Pavel Sokolov. Seejärel kinnitati V. I. Lenini 100. sünniaastapäeva tähistamise komisjoni koosseisu EKP TRÜ Komitee esindajaks dots. M. Makarov.

Määrati kindlaks esialgne TRÜ parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosoleku tähtaeg — 22. oktoober.

Põhjalikult arutati informatsiooni küsimusi ja selle parema korraldamise võimalusi TRÜ sisemiste jõudude abil.

Arutlusest võtsid osa TRÜ ühiskonnateaduste kateedrite juhatajad, Õigusteaduskonna parteiorganisatsiooni sekretär ja ELKNÜ TRÜ Komitee I sekretär.

Lõpuks vaadati läbi ja kinnitati EKP TRÜ Komitee tööplaan k. a. I semestriks.

V. ANT

ELKNÜ KESKKOMITEES

3. septembril k. a. toimus Tallinnas ELKNÜ Keskkomitee kaadrikomisjoni istung, kus määrati kindlaks komisjoni töö põhisuunad.

● Vastavalt ELKNÜ Keskkomitee tööplaanile teha ENSV kõrgemate koolide lõpetajate seast komsomolikaadri valik ja kindlustada ettevalmistus.

● Uurida vabariigi komsomolikaadri formeerumist.

● Analüüsida komsomolikaadri perspektiivi ja stimuleerimist.

● Välja töötada rajooni- ja linnakomitee kaadrile esitatavad nõuded.

Tööplaani esimesest punktist tulenevad otseselt ELKNÜ TRÜ Komiteele järgmised ülesanded.

Septembrikuu jooksul välja selgitada lõpetajate seast sobivad kandidaadid komsomoli rajooni- ja linnakomiteesse suunamiseks ning esitada nende nimekirjad ELKNÜ Keskkomitee büroole ja ELKNÜ Keskkomitee kaadrikomisjonile. Kindlustada nende inimeste edasine ettevalmistus vastavalt eriplaanile.

M. TITMA

Teisipäeval istus esimest korda koos ELKNÜ Keskkomitee poliitilise kasvatuse komisjon. Et töö üldse käima läheks, tuli eelkõige valida esimees — selleks sai Tallinna Kalinini rajooni komitee I sekretär Enno Keerberg.

Kuulasime Keskkomitee propagandaosakonna juhataja asetäitja E. Mardi ettekannet noorsoo poliitilise mõjutamise vahendite aktiivsusest, milles oli juttu peamiselt poliitõppuse (õpperingid, poliitklubid, massilised propagandavahendid) korraldamisest.

ELKNÜ Tartu rajoonikomitee sekretär Rein Kajak rääkis, kuidas Tartu rajoonis tähistatakse komsomoli 50. aastapäeva.

Seoses ajakirjanduse kasutamisega komsomoli propagandavahendina avaldas huvitavaid mõtteid Paide komsomolikomitee sekretär Eha Põder. Ta rääkis tunnustavalt ka «Edasist», pidades viimase heaks küljeks eriti seda, et lugejal tekib usk: loetud artiklis märgitud puudusi hakatakse kõrvaldama, neist informeeritakse ka kõrgemalseisvaid organeid. «Noorte Hääle» nõrkuseks pidas E. Põder seda, et seal pole «Edasi» vestlusringide taolisi materjale, milles räägitakse asjalikult mitmete inimeste arvamuste esitamise ja vastandamise kaudu tegelikest päevaprobleemidest.

Keskkomitee sekretär Kusta Reinsoo tutvustas lühidalt Keskkomitee liikmete õigusi-kohustusi, märkides, et kõrgelma komsomoliorgani liikme igapäevane töö käibki komisjonide kaudu. Ta pööras tähelepanu ka demokraatliku tsentraalismi printsiibi praktilisele rakendamisele Keskkomitee liikmete tegevuses otsuste vastuvõtmisel, selgitamisel, elluviimisel ja täitmise kontrollil. Seejärel tutvustas sm. Reinsoo plaane ÜLKNÜ 50. aastapäeva tähistamiseks. Kulminatsiooniks kujuneb siin hulk üritusi Keskkomitee piduliku pleenumi ümber.

Poliitilise kasvatuse komisjoni töö suundade ja plaanide kohta koostab iga liige oma ettepanekud, mida arutame komisjoni järgmisel istungil.

PAUL KENKMANN

Tallinn, 7. september

Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva aktiivse tööperioodi pidulik lõpetamine. Raske on endale ette kujutada midagi pidulikumat, südamlikumat ja korrektsemat, kui seda oli EÜE lõpuparaad möödunud laupäeval Tallinnas «Estonia» ees. Paraad algas täpselt 17.15 (nagu plaanis ette nähtud) ja paraadi üldjuhi Donald Visnapuu käsklusi täideti peaaegu et sõjaväelaslikult. See on EÜE üks külg. Teine külg on töö, tõsine töömehe töö.

Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev on juba rea aastate jooksul demonstreerinud end kui üht võimekamaid üliõpilasorganisatsioone, ta näitab veel kord üliõpilaskonna solidaarsust ja ühtekuuluvust, oskust mõelda ja riiklikult tegutseda.

... Paraadi üldjuht D. Visnapuu raport EÜE komandörile A. Vahtrale. Komandöri raport EKP Keskkomitee I sekretärile J. Käbinile. Sm. Käbini südamlik ning tunnustav tervituskõne malevale. Head sõnad TPI komsomolisekretärilt Ahto Vellmaalt, TRÜ komsomolisekretärilt S. Endrelt ja ELKNÜ KK sekretärilt A. Purgalt. Kõrgemate koolide rektoritest oli tööperioodi eduka lõpetamise puhul tervitamas ENSV Riikliku Kunstiinstituudi rektor J. Vares.

... Orkester mürtsatas marssi, nüüd läks malev nädalaks koju. Siis aga — jälle tööle, seekord raamatute taha. Vabal hetkel aga mõtleb ehitusmalevlane praegu alles horisondi taga olevast uuest suvest. Hästi tore on see, et iga suvi on möödunutest arvuderohkem ja kuumem.

NOORED. R. NIGOL

Üliõpilaste vabariiklik fotokonkurss

ELKNÜ Keskkomitee korraldusel toimub 1968. a. üliõpilaste vabariiklik fotokonkurss, et tõsta üliõpilaste fotokunstialast taset ja kajastada kaasaegse elu probleeme. Konkursist võivad osa võtta kõik vabariigi kõrgemate koolide üliõpilased. Konkursi tingimustes on esitatud teemana noorsoo- ja üliõpilaselu kajastamist, kuid antud tingimus ei välista vaba teemat. Esitatavate fotode pikem serv peab olema vähemalt 30 cm. Tööd vabariiklikule žüriile esitamiseks valib välja TRÜ komsomolikomitee poolt moodustatud vastav komisjon. KOMSOMOLIKOMITEES OODATAKSE FOTOSID KUNI 10. NOVEMBRINI, millal žürii langetab oma otsuse. Fotodele lisatud ümbrikusse lisada fotode nimetused, autori perekonna- ja eesnimi, õppeasutus, teaduskond, kursus ja elukoht. TRÜ komsomolikomitee esitab fotod ELKNÜ Keskkomiteele 15. novembriks.

Rikas suvi

Ehitusmalev — see on paik, kuhu igaüks, kes on seal olnud, ikka tagasi tahab minna.

Ehitusmalev on «riik riigis», seal tekivad uued kriteeriumid inimeste hindamisel, uued tõekspidamised. Malev tähendab rikast suve, suve, kus tudeng saab kõike maksimaalselt — päikest, vihma, elukogemusi ja palju uusi tutvusi, rakke pihku ja tubli annuse energiat.

Kui mulle kevadel soovitati malevasse minna, ei saanud ma aru sellest õhinast, millega mind agiteerisid veteranid. Nüüd saan. Seda ei oskagi sõnadega edasi anda. Ilmselt on see mingi eriline «vaim». «Sissisõjad» rühmade vahel, öised «rõõvimised», töö, mis algul paistab üle jõu käiv, kuid hiljem tundub täiesti jõukohane.

Malevas ei tule keegi aitama ega näpuga näitama. Seal oleneb kõik sinust endast, seal on tarvis ise endaga hakkama saada.

Mida teeb tudeng malevas? Ta raiub kirkaga ja tõstab kangiga Saaremaa kivilahmakaid (muide, ka tüdrukud), ta laob müüri, ta tunneb, mida tähendab rõõmustada oma töö üle.

Mitte viriseda! Mitte paigal istuda! Need on maleva deviisid. Seal ei ole sugugi kerge, töö on raske, mõnikord väga raske, aga need, kes on ehitanud ühe suve, lähevad järgmisel suvel tagasi.

Malevas tuleb kõige teravamalt välja see, kes on millekski võimeline, kes suudab ja kes mitte. Avastusi on palju, palju avastad uut ka iseendas. Võib-olla on need suured sõnad, mis ma ütlen, kuid malev on tubli elukool.

Minu arvates malev ei vaja erilist agitatsiooni, ütleksin ainult, et minge, vaadake ja otsustage ise.

M. KLAAS

Nad ootavad pidulikku tseremooniat

Esimestel kursustel on nüüd juba n.-ö. ring loengutele peale tehtud, õppejõud ära nähtud ja muljed suurkoolist olemas.

KRISTA RAMJALG Ajaloo-Keeleteaduskonna defektoloogiaosakonnast: «Väga ootamatu oli tunniplaanis joonistamine ja ka käsitöö. Esimestel tundidel joonistasime püramiide ja varjutasime, käsitöötunnis voltisime. Antakse koduseidki ülesandeid. Seda kõike läheb muidugi edaspidi vaja. Väga rahule jäime joonistamisõpetaja kunstikabineti juhataja K. Põlluga.

Tänapäeva eesti keeles toimus juba sissejuhatavalt väike kontrolltöö. Selle ainega näib üldse kõigil maadlemist tulevat.»

JÜRI OLL eesti filoloogia osakonnast:

«Praegu on õppetöös nagu pisut venitamist tunda. Soome keelt aga juba õpime. Loengute taset võib ka võrrelda — oleme ju mitmeid õppejõude kuulnud. Konspekteerimisega küll raskusi ei ole.

Kolhoosi oleksime küll tahtnud minna. Mitte et praegusest olukorrast nördinud oleksime, vaid parem oleks olnud üksteist tundma õppida, nimedki oleksid rutem selgeks saanud.»

INDREK KOOLMEISTER Õigusteaduskonnast:

«Kui ülikooli dokumente tõime, kostsid ikka siit ja sealt halvustavad sõnad «keskkooli mentaliteedi» kohta. Nüüd on aga endal tunne, et midagi pole eriti muutunud. Vähemalt esimesel nädalal tundus siin majas näiliselt põlatud keskkooli mentaliteeti küllalt olevat.»

KERSTI POST psühholoogiaosakonnast:

«Juba tuleb kõrgemas matemaatikas arvestuslik töö — ajab natuke hirmu nahka, oleme ju ikkagi rohkem humanitaarlased, kuigi — tõsi, jah — osa meist ootas juba sisseastumiseksamiks matemaatikat.»

Ja kõik teised ütlesid:

«Ootame väga, millal meid päris «rebasteks» lüüakse.»

Püüame leida väljapääsu

Et üliõpilaste majutamisega on meil praegu raskusi, siis otsustas ELKNÜ TRÜ Komitee büroo, et sellega peaks aktiivsemalt tegelema ka komitee. Viimastel andmetel on ilma ühiselamu kohata ja ajutiselt majutatud 147 üliõpilast. Hakkasime otsima väljapääsu. Administratsioonilt kuulsime, et tulevikus on võimalik saada kasutamiseks kuulmishäiretega laste internaatkooli ühiselamu.

Praegu võime soovitada selliseid variante.

Kui keegi on raskustes linna sisseregistreerimisega, siis pöördugu komsomolikomitee poole.

Need, kellel pole kuhugi elama asuda, pöördugu Elva TSN TK poole. Viimane juhatab majavaldajate juurde, kes võtaksid korterisse.

On käidud maad kuulamas ka Luunja ja Valgemetsa pioneerilaagris. Veel on kavas pöörduda Eesti NSV Ametiühingu Vabariikliku Nõukogu ja Tartu linna rahvasaadiku sm. A. Greeni poole.

Tulemustest edaspidi.

K. MORNA

6.—8. septembrini Käärikul

olid koos vabariigi kõrgemate koolide komsomolijuhid. Üritus toimus ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakonna otsesel initsiatiivil. Pole huvituseta märkida, et alates käesoleva aasta kalendrisuve algusest on üliõpilaskonna juhatajaks äsja TPI lõpetanud noor energiline ning komsomolitöö-alaseid kogemusi omav mees — INDREK TOOME.

Kääriku laagri kasutegur oli kõrge. Lõpuks ometi said kõrgemate koolide sekretärid omavahel tuttavaks mitte niivõrd ametlikult, kui just inimestena. Juttu aeti mitmetest asjadest: alustades ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakonna perspektiivplaanidest ning lõpetades spetsiifiliste ning üksikasjaliste kõrgema kooli alaste komsomoliprobleemidega. Ees seisab rohkesti tõsiseid ülesandeid: Tallinna ja Tartu üliõpilaspäevad, komsomolikonverentsid, Eesti II üliõpilaskonverents (mis esialgsete arvestuste kohaselt toimub 1969. aasta teise dekaadi alguses) ja paljud muudki.

Väga aktuaalseks on muutunud vabariikliku üliõpilasajalehe asutamise mõte (mis muuhulgas leidis fikseerimist ka ELKNÜ XIV kongressi otsuses kui lähemal ajal realiseerimist vajav ülesanne). Ka Käärikul toimunud laager-seminaril aeti sel teemal analüüsivat juttu. Ajaleht on tõepoolest vajalik, nii üliõpilaskonna tugevamaks koondamiseks komsomoli juhtivate organite ümber kui ka sellepärast, et kolmel Eesti kõrgemal koolil puudub praegu publitseeriv regulaarselt ilmuv vahend.

Nädalalõpp läks täie eest, seda enam, et Käärikul on värsket õhku, kuuma saunaleili ja karastavat järvevett kuhjaga võtta. Kõige meeldivam on aga ehk see, et kõrgemate koolide vahel paistavad välja kujunevat asjalikud (pro: inimlikud) tööalased kontaktid.

RÜL teatab

Rahvusvahelise Olümpiakomitee teatud fraktsioon võttis vastu otsuse lubada Lõuna-Aafrika Vabariigil osa võtta olümpiamängudest Mehhikos.

Silmas pidades rassilise diskriminatsiooni esinemist LAV-s ning asjaolu, et nimetatud otsus rikub olümpiaprintsiipe, rahu ja sõpruse printsiipe, mis ei luba teha rassilist, usulist ega varanduslikku vahet inimeste vahel, otsustas RÜL pöörduda avalikkuse poole üleskutsega see otsus hukka mõista, toetades Aafrika maade ja sotsialismileeri riikide deklaratsiooni loobuda XIX olümpiamängudest osa võtmast kui olümpiakomitee fraktsiooni otsust tagasi ei lükata.

UNGARI

EGERI Pedagoogilise Instituudi üliõpilasorganisatsioon korraldas üliõpilaste rahvatantsu ja -muusika festivali, millest võttis osa üle 500 esineja.

Szegedis Joseph Attila nimelises Ülikoolis kutsusid Ungari haridusminister ja Ungari Üliõpilasorganisatsiooni Rahvuslik Komitee kokku I konverentsi rahvahariduse alal, kus arutati haridustöö ülesandeid ja meetodeid kõrgemates koolides. Konverentsi avaettekande tegi dr. Marta Ferena, Joseph Attila nimelise Ülikooli rektor. Konverentsil viibisid peale ülikooli ja instituutide üliõpilaskomiteede ka rektorid ja prorektorid.

Ungari Üliõpilasorganisatsiooni Rahvuslik Komitee korraldas Budapesti Polütehnilises Instituudis konverentsi, kus arutati Euroopa üliõpilasliikumise probleeme, Ungari üliõpilaste ülesandeid Euroopa üliõpilaste kohtumiseks valmistumisel ning kõrgemate koolide sisepoliitika küsimusi.

ÜLIÕPILASKOORIDE FESTIVAL

Hiljuti toimus Bardubices Ida-Böömimaal rahvusvaheline ülikoolide üliõpilaskooride festival. See lõppes auhindade väljaandmisega. Esimese koha võitis Brno ülikooli kool (Tšehhoslovakkia), kaks teist kohta läksid Soome Turu linna üliõpilaskoorile ning Moskva Riikliku Ülikooli akadeemilisele koorile.

LUKSEMBURG

Üle 3000 üliõpilase ja keskkooliõpilase võtsid osa tänavademonstratsioonist Luksemburgis, kus nõuti reforme ülikoolis.

Demonstrantide põhiline protest oli suunatud seaduse vastu, mille järgi Luksemburgi noored, kes on õppinud välismaa ülikoolides, peavad sooritama kodumaale tagasipöördumisel spetsiaalse eksami, enne kui nad saavad loa oma kutsealal töötamiseks.

*

Luuletajaid on sadasid. Suuri luuletajaandeid on minu meelest palju vähem. Luuletusi kirjutatakse kilomeetrite viisi. Neist luuletustest on pooltel, kui mitte rohkem, sotsiaalne väärtus väga tühine. Kuid see väärtus oleks kahtlemata tõhusam ja suurem ning etendaks tähtsamat osa kasvatuses, kui mõned luuletajad läheksid seda teed, mida läks Beranger, mida lähevad prantsuse šansonjeed. Nad reageerivad igale põhilisele sündmusele.

*

Meie noorsugu on kasvav, tõusev jõud, keda ajaloo loogika on kutsunud looma uusi eluvorme ja — tingimusi.

Sententse suurelt sõnameistrilt

*

Iialgi veel pole elu olnud nii sügavalt õpetlik ning inimene nii huvitav kui meie päevil, ja iialgi pole «eesrindlik» inimene olnud niisuguse määrani sisemiselt vastuoluline... «Vastuolulisus» on loomulik, sest inimesed elavad kahe maailma piiril.

*

Inimese nõuete suurenemisel ei ole piire. Mida kaugemale inimene ajaliselt elab, seda rohkem ta tahab. Inimene ei ole kunagi rahul, mitte iialgi, ja see on tema parim omadus. Kõige nõudlikum olend maa peal on inimene.

Ainult tänu sellele ongi olemas lakkamatu kultuuriprotsess. Ainult tänu sellele koguneb teatavatesse sõlmedesse energia, plahvatab ootamatult välja ja loob neid efekte, mida me näeme.

*

Me käime eneseharimise karmis koolis, me õpime mõtlema oma tööprotsesside varal.

VÕTA OSA ÜLIÕPILASTE FOTOKONKURSIST!

T. KALLEJÄRVE foto ▲

▶ R. NIGOLI foto

Federico Fellini: Iidse Rooma «magus elu»

«Ma tahan järgida arheoloogide eeskuju: kokku liimida killud, neist ei saa küll enam päris ehtsat amforat, aga midagi niisugust, mis aitab sul ette kujutada, mis asi on amfora. Ma ei kavatse sugugi teha dokumentaal-ajaloolist filmi,» räägib Fellini oma uuest filmist, mille kallal ta praegu töötab. M i s f i l m s e e s i i s o n?

Seekord pöördus tuntud filmirežissöör ajaloolise süžee poole. Esmakordselt on Fellini filmi aluseks kirjandusteos, Petronius Arbiteri «Satiricon», mis on kirjutatud poolenisti värssides, poolenisti proosas meie ajaarvamise esimesel sajandil ja säilinud meieni ainult osaliselt, — õel satiir tolle aja ühiskonna pihta.

MIKS VALIS TA SEEKORD KIRJANDUSTEOSE?

Fellini kõneleb, et oleks ta mõttetark-sotsioloog, oleks tal vastus juba valmis. Ta võiks öelda, et impeeriumi languse epohhi Rooma tundub režissöörile väga sarnane kaasaegse maailmaga — seesama kirg elunautimise vastu, seesama kõlbeliste printsiipide ja ideeliste veendumuste puudumine, seesama meeleheide ja kergemeelsus. «Ma võiksin öelda,» jätkab Fellini, «et minu kangelased sarnanevad väga «hippidele»: nii need kui teised alluvad vaid oma keha käskudele, otsivad uusi aistinguid narkootikumides, väldivad probleeme, millised need ka oleksid.»

«Filmi kangelased — need on kaks seikluste armastajat, kaks hulljulget teravmeelset naljahammast,» täiendab Fellini juttu üks stsenaariumi autoritest Bernardino Zapponi.

Esimesed kaadrid: tohutu suur tsirkus, mis sarnaneb olümpiastaadioniga. Sellel staadionil heitlevad gladiaatorid, «võitlushaiged» tribüünidel karjuvad: «Tapa ta!» Enamik hüüdeid on arusaamatud, sest publik räägib ladina keeles. Tiitrid dešifreerivad selle teksti. Pärast gladiaatorite võitlust lähevad mõlemad kangelased hulkuma mööda linna, mis väga meenutab tänast Roomat.

«Žanrilt tuleb see film vist pigem teaduslik-fantastiline,» jätkab Fellini. «Rooma impeerium on meie jaoks täielik mõistatus. Iidse Rooma elanikud söövad meile tundmatuid toite, žestikuleerivad kummaliselt. Isegi nende koerad on mingit meile tundmatut tõugu. Ka nende miimika on teistsugune: võõramaalane võib vastuseks naeratusele saada noa selga. Paganate psühholoogia on meile mõistmatu. Kuidas siis mõista neid nii mõistatuslikke, meist nõnda erinevaid inimesi? Nad ei kartnud lahkuda elust ja teadsid, et elu tuleb nautida. Oma jumalustesse suhtusid nad väljakutsuvalt ja uskusid vist rohkem maagiasse kui jumalatesse. Meelelahutuseks tapsid nad 3 päeva jooksul 5400 inimest. Et lahutada roomlaste meelt, pidi laval Mucius Scaevola osa mängiv ori hoidma kätt tulel ja suretama hirmsate põletushaavade kätte. Järgmisel etendusel mängis seda osa juba teine ori.

«Kui meie,» jätkab Fellini, «hindame roomlasi, lähtudes oma ettekujutustes heast ja halvast, oma instinktide ohjeldamise hädavajalikkusest, oma vastutus- ja õiglustundest, siis näivad nemad meile muidugi koletislikena. Mina aga tahan kõigele sellele vaadata eelarvamusteta. Ma tahan uuesti leida minetatud mõõdupuud, nagu rekonstrueerida kahe aastatuhande alla mattunud psühholoogiat.»

Kuidas kavatseb Fellini taastada epohhi miljööd, atmosfääri? Ei, ta ei loo raamatukirjeldustele vastavat täpset ajaloolist pilti: «Ma pole raamatukoi. Ma ei kavatse üldse vändata dokumentaal-ajaloolist filmi. Õigemini saab temast muinasjutt, barbaarne ja julm muinasjutt. Kolossaalne muinasjutt.»

See film kestab umbes kolm tundi.

«Rooma fauna koosnes mõlema soo diivadest». Näitlejaist kavatseb ta kutsuda Elisabeth Taylori, Brigitte Bardot, Richard Burtoni, biitlid, Marlon Brando, Alberto Sordi ja kõik, kõik kinolinnakese statistid.

Oma intervjuus rõhutas Fellini, et ta tunneb end praegu suurepäraselt, et tema loomingulised jõud pole kustunud, nagu talle vahepeal näis. Ja et filmi «Satiricon» teeb ta kiiresti valmis. «Mul pole jäänud enam eriti palju aega. Kuni tervis lubab, tuleb kiirustada. Ma ei või lubada endale luksust kaotada isegi ühte tundi,» räägib režissöör.

Lühendatult «Литературная газета»-st.

H. RAHUOJA

Seda pilti vaadates

IKKA ju olid nisupõllud täiesti rohelised, meelitades õõtsuva jaheda leebusega päevarütmist tukslevaid meelekohti ja õhetavaid silmi enda vastu suruma. Aga üsna äkki on kõik lage, uduselt pruun kare kõrreväli. Kuiv lõhnav põhukuhi näib olevat enesega täiesti rahul.

Muld ei ole enam paljutõotavalt must, ta on kõik teistele ära andnud, on hall. Aga lõhnab küll: lõpuks ei tohi ju keegi teda ära unustada.

Taeva sinine värv pole enam pealetükkivalt intensiivne, vaid läbipaistvam ja märksa tavalisem. Valged pilved on edevuse ja uudishimu kaotanud, nad seisavad üsna rahulikult paigal. Üksainus pääsuke manööverdab heledate kõhnunud pilvede vahel ja mõtleb, mida nüüd siis õieti teha. Kui üldse on enam mõtet midagi olulist ette võtta.

Päike peegeldub ikka õhtuti aknaklaasidel, enne lõikas see peegelduv valgus silmadesse, nüüd on enesessetõmbunult telliskivivärvi.

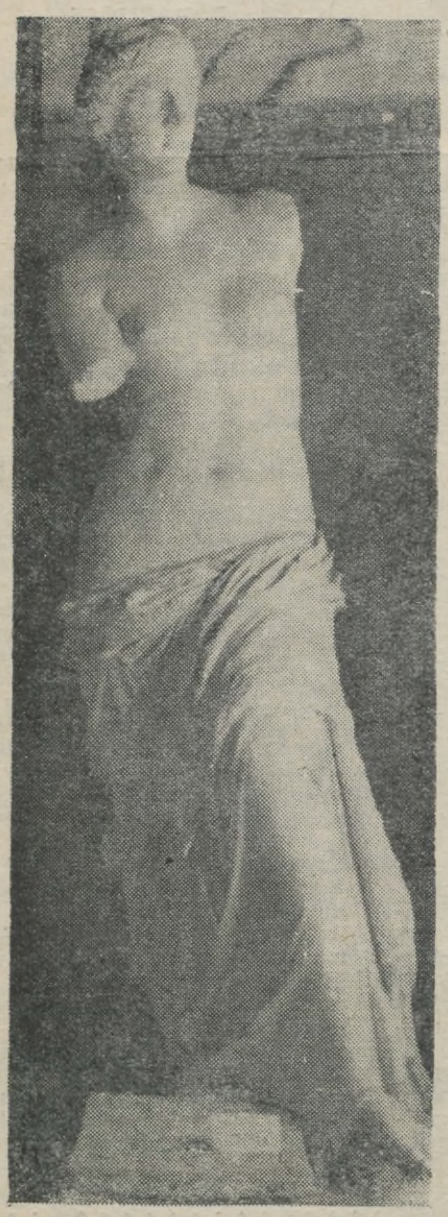
Kõik värvid ja lõhnad on taltunud. Sa tunned end pisut vabamana ja seetõttu vahest ka pisut üksikumana. Ega see ole paha. nüüd sa võid, kui mõnikord aega on, minna selle rohelise nõiutud lätte — lapsepõlve juurde ja kontrollida oma silmade puhtust.

Õhtul tõmbub vaikus pingule ja kogub enesesse elektrit.

Kuivad haprad rohukõrred võbisevad, nagu kardaksid külma.

R. H.

ANTIIKKUNST EI VANANE

Meelose Afrodite

Käesoleval aastal pühitses Klassikalise Muinasteaduse Muuseum oma 165. aastapäeva. See on vanim muuseum vabariigis, asutamisaastaga 1803. Silmapaistev osa muuseumi kujunemisel oli tema esimesel direktoril prof. C. Morgensternil.

Praegustesse ruumidesse kolis muuseum 1868. a. suvel. Peahoone vasakpoolse tiibehituse alumine korrus kohandati muuseumi tarbeks. Antiikskulptuuridele taustaks maaliti seinad Pompeji seinamaalide motiividel.

Praegu kuulub muuseumi põhifondi 27268 eset. Neist arvukatest varadest on alalises ekspositsioonis ainult umbes 450 eset. Peale põhifondi kuuluvad muuseumile veel mitmesugused abikogud. Neist suurim väärtus on 6000-köitelisel erialasel raamatukogul, mis pakub rikkalikku materjali antiikkultuuri ja -kirjanduse, vanaaja-ajaloo ning kunstiajaloo alalt

1873. avati muuseum ka mitteakadeemilisele publikule. Kui suur oli külastajate arv, selle kohta puuduvad andmed. Teame, et progressiivne noorsugu ja linna haritlaskond võttis selle ülikooli nõukogu otsuse vastu suure vaimustusega.

Linnaelanike hulgas esines muuseumi kohta ka teistsuguseid arvamusi. «... Üsna koomiline oli üks kõrgesti austatud daam, kes elas Tähtvere mäel. Alla linna tulles pidi ta mööduma ülikooli peahoonest, kus asus muuseum. Daam oli sellest asutusest šokeeritud ja kaebas, et iga kord, kui ta jõuab muuseumi akendeni, peab ta panema taskurätiku näo ette, et mitte näha aknast paistvaid siivutuid alasti kujusid. Talle näis, et isegi aknalaudadel on torsosid, kuigi akendel olid ainult süütud büstid. Asi oli selles, et ta ei teadnudki täpselt, mis muuseumis oli, kuna ta hoidus muuseumi akende poole pilku tõstmast, rääkimata muuseumi külastamisest ...» *(K. Krüger «Aus der Heimatstadt. Erinnerungen meines Onkels.» Dorpater Zeitung.)*

* * *

Antikkunsti ilu on imetletud aastasadu, kuid ta on ikka jäänud nooreks. Samavõrra kui ta vaimustas eelnevaid põlvkondi, köidab ta ka meie meeli. Meie päevade inimene tuleb kunsti juurde mitte ainult osa saama, vaid ka hoolitseva peremehena. Rahvas armastab ilu ja oskab seda ka hoida.

Killukesi muuseumi külalisteraamatust.

Ja ometi antiikkunst ei vanane! Ta hämmastab meid ka praegu oma ilu, harmoonia ja jõuga.

Dr. med. P. L. Moskva

Muuseum jättis sügava mulje. Antiikskulptuurid on suurepärases sobivuses seintega, mis on samuti teostatud antiikstiilis.

Tomski Riikliku Ülikooli turismigrupp

Ärgem nähkem mitte ainult koopiate muuseumi, vaid möödunud sajandi algusele tüüpilist muuseumi. Aga praegu on XX sajandi II pool ... Kui pole muid võimalusi, siis tuleks anda muuseumile mõni kirikki ja ka ekspositsiooni täiendada uute koopiatega. Kuld on ainult veidi tuhmunud, tarvis on teda puhastada.

Kunstiteadlane L. B. Moskvast

Oma elatud elu jooksul sain kogu eluks suurima elamuse, külastades ülikooli muuseumi.

M. P., juuksur

Väga meeldiv oli nautida antiikskulptuuri rikkalikku kogu, kuid pole päris mõistetav nende kokkusurutus paari saali. See segab vaatlemist ja on ebamugav ekskursioonidele. Tartu ülikool peaks suuremat tähelepanu pühendama vana kunsti mälestistele.

Dr. S. ja dr. K. Moskva

Muuseum on imekaunis. Olgu tänatud Morgenstern! Kaunistagu ilu alati meie elu!

Turistid Riiast

Kokku pannud Õ. UTTER

Caracalla büst

II ruumi üldvaade

PODRAKOBAR

12 SOOVIMIST

LUGUPEETUD

I kursuse üliõpilane,

SINA,

kes varsti paned pähe tudengitekli,
kelle ülendatud enesevääri kus kahaneb päevadega võrdeliselt,
keda mõne nädala pärast üliõpilaseks lüüakse,
kellesse mõjub tervistavalt loenguõhkkond,
kelles on veel soov teha midagi võimast,
kellest viie aasta pärast saab uus kvaliteet,
kellele määrati viiestiimul — stipendium,
kellel tuleb dekanaadiga häid aastaid Andrest-Pearut mängida,
kellelt eksamil nõutakse ebainimlikult palju,
kelleks tegid sind värske õhk, jonn ja sisseastumiseksamid,
kelleni jõuavad kõik jutud professorite «viguritest»,
kellena uhkustad kodus väikevennagi ees,
kelleta jäävad tühjaks kohvik ja klubi,
kellega koos elame nüüd päevast päeva,
luba, et ma ütlen Sulle esimesel õpikuul mõned tarblikud sõnad.

Niisiis:

SINA PEAD:

kaasa lööma kõigil loengutel ja praktikumides;
ööst lisa võttes valmistuma igaks seminariks;
meeles pidama või paberile panema lombardi aadressi;
määrama trehvamise paigaks suure kella aluse;
end ülikooli kolme raamatukokku (+ linna) sisse möllima;
veetma oma vaba aega aktiivselt ülikooli kohvikus;
nädalavahetusel klubis tantsimas käima ja Mehvistuga tutvust tegema;
oma pead jahutama kinos ja teatris loengute vaheajal;
austama õppejõude ja esimesena tervitama pleekinud tekleid;
mõnusas intritoas puhkama ja kella hommikuks helisema panema;
õppima kartuleid praadima, sest see on tudengi peatoidus;
sügisese ja kevadise jooksukrossi eel iga päev pärast äratuskella juurutama hommikvõimlemise läbiviimise teostamise realiseerimist.

SINA EI PEA MITTE

unustama, et loengutelt ei või puududa;
omavoliliselt sisse magama;
peahoones ega kusagil mujal ploomikive maha loopima ja nendel tallama;
unustama, et peahoone lähedal on aken tahvlikesega — mehed, astuge sisse;
kodunt lahkudes teisi magama jätma, sest ka nemad tahavad loengule jõuda;
talletama (jäädvustama) auditooriumi laua peale oma geniaalset kunstnikutalenti;
võitlusvaimu kaotama, kui stipendiumist ilma jääd;
jätma järele vaatamata, kui suur nikotiiniannus tapab ühe hobuse;
intrikoridoris traavivõistlusi korraldama, vaid tasa-targu kõndima;
pärast kella 23 oma külalist voodi alla peitma, vaid ta koju saatma;
silmi kinni pigistama Emajõe Ateena valgete ööde ja vaatamisväärsete paikade ees;
unustama, et võlg on võõra oma, ja mis omas taskus, on ihule ligemal.

P. S. Loodan, et sinatamine ei solvanud Sind. Tea, et kõik tudengid on omavahel SINA-sõbrad!

HEAD OLEMIST!

TIIU

Küll sinust maaõhk bioloogi teeb

I kursuse bioloogide suvepraktika möödus mitmel pool Eestis: Paunkülas, Taevaskojas ja Missos. Kesserid, liblikavõrgud ja muud «sõjariistad» üle õla, taskutes-kottides «surmapurgid» ning piiritusepudelid — nii pidasime jahti mitmesugustele selgrootutele. Kõige ihaldatumaks saagiks oli kuninglik pääsusaba — kellel see kogus puudus, oli «kidur». Iga rühm tegi 100 putukast kollektsiooni ning oma biotoobi põhjal rühmatöö.

Huvitavaim oli liblikate ööpüük kvartslambiga. Ümberringi pime öö ja pahaaimamatult lähenesid helendavale «loreleile» uhked punasurud tõmbi punavöödilise kehaga, armsad «jänesed» — karuslased, kribumustrilised vaksikud, romantilise nimega liblikas — kuututlane ...

Põnev töö oli ka planktoni kvantitatiivne määramine. Algul tundus küll ei-iial-õpitavana, ikka tuntakse ju aukartust kas ülisuure või liialt väikese ees. Ajapikku tulid kogemused orienteerumiseks mikroskoopiliste bosneade maailmas.

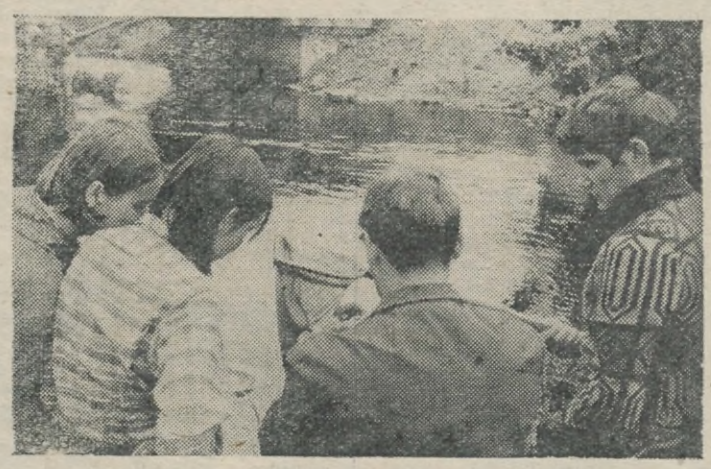
Meeldejäävad olid matkad rabajärvedele, kus «eluga riskides» tuli ületada soiseid kraave, väänlevat Pirita jõge, umbekasvanud metsi ...

Rein, meie parim kokk, leiutas uue toidulisa hankimise viisi — rästikujahi. Kõigile, kes proovida söandasid, praad meeldis — täitsa kanaliha! (Tulevikus rästikut siiski arvestada ei saa: nende vähesuse tõttu on kaalumisel looduskaitse alla võtmine.)

Teine rühm maiustas konnapraadi, sest see polevat üldse mingi bioloog, kes konnagi pole söönud!

Botaanika praktikal said 100 haljendavat taime — alates üksluistest tarnadest ja lõpetades majesteetlike käppadega — herbaariumilehtedel triigitud ja pleekinud ilme. Seentega oli lõbusam tegelda — polnud ei kuivatamist ega kleepimist, ainult välinäitus üles panna.

On juba nii, et see, mida saadab sõna «peab», pole kütkestav.

Rohkem rahuldust pakub tegutseda omal käel. Nii on praktikast lahutamatud võrkpalli- ja vutilahingud, ühised seeneprae- või uhaasöömise ja lauluõhtud.

Tagantjärele mõeldes võib küll tunnistada: nii palju kui sel suvel, pole seni varem rännanud, naernud ega laulnud.

Kui sa oled jäänud hätta,
tule ära Taevaskotta.
Siit sa hangid elurõõmu,
Emalättest võttes sõõmu.

Eriti hästi kõlas see laul siis, kui lõke pragises ja lauljaks oli Hans Trass.

E. PARIJÕGI,
II k. bioloog

Esimestele kursustele!

Kõikidele I kursuste üliõpilastele, kes sõidavad Käärikule!

ELKNÜ TRÜ Komitee (pidades meeles vana sententsi «parem karta kui kahetseda») tuletab meelde, et 13.—19. septembril toimub Käärikul **I kursuste üliõpilaste kokkusaamine.**

13. septembril kell 17 sõidavad peahoone eest Käärikule Aja-loo-Keeleteaduskonna, Bioloogia-Geograafiateaduskonna ja keemiakonna I kursuste üliõpilaste esindajad ja osakondade komsomolisekretärid.

15. septembril kell 17 on sama sõit ees Arstiteaduskonnal, Kehakultuuriteaduskonnal ja kõigil vene osakondadel, 17. sept. kell 17 Õigusteaduskonnal, Majandusteaduskonnal ning füüsika- ja matemaatikaosakondadel.

Mis puutub sellesse, mida Käärikule kaasa võtta, siis kui sportlikus rõivastuses tulla, seepi ja hambaharja, head tuju ning juurdlevat mõistust mitte maha unustada, peaks varustusest piisama.

Hõimurahvas peab puhtust ja korda

28. augustist kuni 2. septembrini viibis TRÜ klubi juhataja L. Kikas turismimatkal Soomes marsruudiga Helsingi—Porvoo—Kotka—Helsingi.

Tema tähelepanu köitis eelkõige üliõpilaste vaba aja veetmine.

Mis paistis silma?

Nähtu pani võrdlema sellega, mis meil on, ja sageli kaldus vaekauss soomlaste kasuks. Esiteks. Kõikjal paistis silma puhtus ja kord. Auditooriumide seinad ja sisustus — kõik oli laitmatult puhas nagu meil ainult vahetult pärast remonti. See panebki südame valutama, et meil ei hinnata teiste tööd.

Teiseks. Oli näha, et kõik ettevalmistustööd olid 1. septembriks lõpetatud. Hooned remonditud, sisustus kohal. Tahtmatult meenus, kuidas meil klubi juurest ikka ja jälle remondimehi ära kutsuti ning «tähtsamatele objektidele» saadeti.

Erines peoõhtu meie klubiõhtust suuresti?

Meile võõra, aga väga tervitatava nähtusena tantsivad noored koos keskealistega — ja nii ühed kui teised tunnevad end võrdselt hästi.

Meeldis see, et orkester teatab ette kolm järgnevat tantsu. Külastaja teab siis, kas ta neid tantsib või eelistab hoopis kohvi juua.

Meie silmale harjumatu oli näha tütarlapsi omavahel tantsimas. Rahvusliku tantsu — soome polkat— tantsis kogu saal kaasa.

Ei näinud seal õhtul seda rõhutatud lohakust riietuses, millega meil mõnigi kord püütakse silma paista, vaid oldi pidulikult riietatud.

Kõige eredam mulje?

Nägime Otaniemi Polütehnilise Instituudi Klubi. Maja on muinasjutuline: betoonist, klaasist, kivist gigant. Selles on kongresside saalid, eriala klubid, restoran. Meile näidati arhitektide klubi, mis on mõeldud 1500 arhitektile (muuseas igaühel on oma võti ja keegi ei valva nende järele ega korista nende järelt!). Ehituse ühe seina moodustab graniitkalju, mille sees on kapp jookidega. Kapi uks kaalub kaks tonni, liigub aga kergelt ja sujuvalt.

Siin on veel instituudi muuseum, kus hoitakse kingitusi, suveniire ja mitmesuguseid instituudi eluga seotud asjakesi, näiteks kogu pärast balli leitud esemetest. Tore!

Ruume ja avarust on rohkesti ning kõikjal puhtus ning korda.

Vestles H. PUUSEPP

Uut teatmekirjandust

Библиография советской библиографии по химии и химической технологии. 1917—1965. Ленинград 1968. (4151 nim.).

Взаимосвязи и взаимодействие литература мира. Библиография (1961—1965). Часть 1—2. Москва 1967. (4260 nim.).

М. Я. Зайдман, Л. В. Гусева, Л. Б. Левина. Стимуляторы роста растений. Библиографический указатель отечественной литературы. 1962—1965. Саратов 1967. (1013 nim.).

Творческая история произведений русских и советских писателей Библиографический указатель. Москва 1968. (1921 nim.).

Труды научных работников Саратовского университета (1957—1966). Библиографический указатель. Саратов 1968. (5238 nim.).

Украинская Советская Социалистическая Республика. Киев 1967. (591 lk.).

Norwegian scholarly books 1825—1967. Complete alphabetical list from universitetsforlaget. Oslo 1968. (339 lk.).

Aita ja Einar!

Meie õnnitleme teid!

Eesti filoloogid V kursuselt

Vast. toimet. asetäitja J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 5185. MB 06718.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti NSV Riiklik Raamatukogu

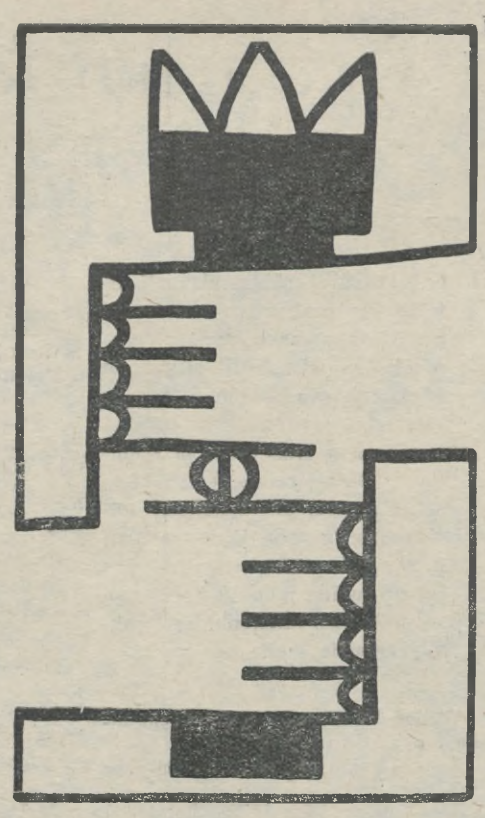
Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 26 (711) Reedel, 20. septembril 1968 XXII aastakäik

NB! ÜLIÕPILASPÄEVAD 1968!

Tänavused üliõpilaspäevad toimuvad 19.—20. oktoobrini samaaegselt Tartus ja Tallinnas. TRÜ komsomolikomitee juurde on moodustatud üliõpilaspäevade orgkomitee, mille eesotsas on Rein Tenso.

Tudeng, kõigi arvamustega eelmiste päevade kohta ning nendest lähtuvate uute ettepanekutega pöördu kindlasti komsomolikomiteese. Ka sinust oleneb suure ürituse kordaminek!

Edaspidi leiate igast meie ajalehenumbrist teateid üliõpilaspäevade ettevalmistuse käigu kohta. Jälgige reklaami!

MIDA NÄGITE?

Hiljuti saabusid Moskvast tagasi TRÜ psühholoogialaboratooriumi insenerid K. Kallemaa, T. Kallemaa ja S. Kaart. Nad külastasid Itaalia tööstusnäitust Sokolniki pargis ja Jaapani tekstiilinäitust Dzeržinski väljakul polütehnilises muuseumis.

Reisiväsimus on veel välja puhkamata ja muljed alles kristalliseerumata, mistõttu lubab K. Kallemaa tagasihoidlikult ainult üht-teist visandlikku.

ITAALIA TÖÖSTUSNÄITUSEL

Näitust demonstreeriti 7 paviljonis. Mitte kõik tööstusharud polnud esindatud, kuid siiski saime ettekujutuse Itaaliast kui tööstusmaast.

Peatähelepanu köitsid muidugi Itaalia autod, neid esindasid kaks firmat: «Alfa-Romeo» (tuntud just võidusõiduautode tootjana) ja «Fiat».

Välja oli pandud ka Fiat-124 mudel, mille järgi hakatakse meil autosid tootma.

Väga palju oli tekstiilitööstuse masinaid, metallitöötlemise masinaid, mis kõik töötavad programmjuhtimisel.

Põllutöömasinate osakonnas olid esindatud nii suured masinad kui ka väikesed aiatraktorid ja murumasinad, mis kõik olid automatiseeritud.

Raadioelektroonika osakonna väljapanekud olid kahjuks äärmiselt tagasihoidlikud. Esindatud oli ainult «Ducatti» firma.

JAAPANI TEKSTIILINÄITUSEL

Näitus oli organiseeritud deviisi all: «Rõivad täna ja homme».

Esindatud oli ainult üks firma, aga välja oli pandud 7500 eksponaati.

Silma paistis materjalide kõrge kvaliteet, ka töötlus ja mudelid olid esmaklassilised.

Eksponaadid algasid supeltrikoost ja lõppesid ballitualettidega.

Siinkohal võivad daamid lasta oma kujutlusvõimel tegutseda ja saavad ikkagi reaalsuse. Meessoo esindajad ei ole võimelised seda kirjeldama.

Kuivõrd näitus oli organiseeritud kõige kõrgemal tasemel, loodame, et näeme neid tooteid edaspidi ka meie maa müügilettidel.

KUIDAS VEETSITE VABA AJA?

Rahvamajandusesaavutuste näitusel, Lenini mausoleumis, Kongresside Palees, Rimski-Korsakovi ooperi «Muinasjutt tsaar Saltaanist» etendusel.

Külastasime veel ka Moskva Psühholoogiainstituuti. See oli meile huvitav ja kasulik. Psühholoogiakeskuse arvukad ruumid olid sisustatud hinnalise ja rikkaliku aparatuuriga. Ilmselt on siin aru saadud psühholoogia uurimise tähtsusest ja seetõttu loodud soodsad tingimused selle teadusharu edasiarendamiseks.

Seda pidime nentima teatava professionaalse kadedusega, sest meil pole asi veel niikaugel.

Vestles H. PUUSEPP.

Rahvusvahelisest üliõpilasliikumisest

69-liikmelise Tuneesia üliõpilaste grupi vastu sepitsetud süüdistus vandenõus riigi vastu äratas Inglise ja Prantsuse haritlaste ringkondades meelepaha. Rohkem kui 150 juhtivat haritlast pöördusid Tuneesia presidendi poole nõudmisega vabastada kinnipeetavad üliõpilased, taastada nende inimõigused ning võimaldada neile isiklikku kaitset. Üliõpilased arreteeriti Tuneesia ülikoolis aset leidnud 3-päevasest streigist osavõtu pärast, mis korraldati protestiks üliõpilasliidri Ben Jennet'i 20-ks aastaks vangimõistmise vastu.

B. Jennet'd süüdistati 1967. a. demonstratsiooni organiseerimises protestiks Ühendriikide agressiooni vastu Vietnamis ajal, mil Humphrey külastas Tuneesiat.

* * *

Lauldes hümni «We shall overcome» sisenes hiljuti üle 300 üliõpilase Kaplinna ülikooli administratiivkorpusesse, et alustada Lõuna-Aafrika Vabariigi esimest üliõpilasstreiki. Streik pidi kestma niikaua, kuni ülikooli nõukogu hakkab avaldama protesti sotsioloog mr. Archie Mateje loengutepidamise keelu vastu. Üliõpilased andsid oma nõudmised prorektorile.

«MORNING STAR»-ist

TÄHELEPANU!

Esmaspäeval, 23. septembril kell 17 esineb ühiskonnateaduste majas loenguga «EKSISTENTSIALISM JA MATERIALISM» Leningradi RÜ dotsent M. A. KISSEL.

Osavõtt on kohustuslik kõigile filosoofiliste seminaride juhatajatele. Hiljem toimub nõupidamine.

Kolmapäeval

algas meie aulas üleliiduline majandusteadlaste konverents. 4 päeva kestel arutatakse isemajandamise täiustamise ja majandusliku stimuleerimise küsimusi. Külaliste kasutada on mahukas (ligi 500 lk.) konverentsi teeside kogumik.

Miks toimub konverents just Eestis, TRÜ-s? Eesti valiti sellepärast, et ta on esimene vabariik, kus kõik sovhoosid on üle läinud täielikule isemajandamisele. Ja ülikooli teadlased on tunnustatud isemajandamise probleemide uurijad. Praegune isemajandamise süsteem vajab täiustamist, Eesti teadusemeestel ja praktikutel on ettepanekud selleks läbi mõeldud. Konverentsi mõte ongi arvestada esinejate seisukohti täielike isemajandamise aluste väljatöötamiseks riiklike põllumajandusettevõtete jaoks.

100-aastane kateeder

Möödunud nädalal tähistasid Tartu Silmakliinik ja TRÜ Arsti teaduskonna oftalmoloogia kateeder oma 100 a. juubelit 2-päevase teadusliku konverentsiga. Senini pole nii ulatuslikku, kaugelt meie vabariigi oftalmoloogia-alaseid piire ületava osavõtuga konverentsi olnud. Kokku oli tulnud üle 100 teadlase meilt ja mujalt: NSV Liidu Meditsiiniliste Teaduste Akadeemia korrespondeeriv liige prof. Arhangelski, prof. Kalfa Odessast, prof. Vodevozov Volgogradist, Moskva Heimholzi-nim. Silmahaiguste Instituudi ja Odessa Filatovi-nimelise Silmahaiguste Instituudi esindajad jt.

Konverentsi ettekandeid oli nii vabariigi teadlastelt kui ka külalistelt ning need käsitlesid silmakliiniku ja oftalmoloogia kateedri ajalugu, laste silmahaiguste, silmakirurgia jm. probleeme.

Konverentsi ajal oli avatud TRÜ klubis ka vastav näitus. Ajaloolises osas oli eksponeeritud materjale Tartu silmaarstide tööst eelmisel sajandil ja II maailmasõja järgsel perioodil. Väga huvipakkuv oli TRÜ prof. Schotteri poolt konstrueeritud kirurgiline instrumentaarium. Võis tutvuda ka kirurgiliste operatsioonide modifikatsioonidega.

N. KIIS

Balti psühholoogide konverents

10.—12. septembrini peeti Käärikul järjekordne Balti psühholoogide konverents. Selliseid konverentse peetakse iga 2 aasta järel järgemööda igas Balti vabariigis. V konverentsi organiseerijaks olid TRÜ loogika-psühholoogia ja pedagoogika kateeder ning Eesti Psühholoogide Selts.

Seekordset kokkutulekut võib osavõtjate arvult pidada suurimaks. Eestist oli osavõtjaid ümmarguselt 70, Leedust 25, Lätist 10, mõned olid ka Leningradist ja Tbilisist. Konverentsil kuulati ligi 50 ettekannet üld-, pedagoogilise, sotsiaal-, neuro- ja tööpsühholoogia alalt. Et konverentsi materjalid olid osavõtjatele kättesaadavad trükitud kujul, siis suuliselt esitati enamasti ainult arutlemist vajavaid ja vaidlusi tekitavaid probleeme. Elavamateks kujunesid inseneri- ja sotsiaalpsühholoogia sümpoosionid. Suuremat huvi tekitanud ettekannetest võiks märkida TRÜ õppejõu K. Indre ettekannet kooliküpsuse diagnoosimise metoodika ja küpsusastme mõju kohta käitumisele ja õppeedukusele. Elavust tekitas ka A. Jacikeviciuse (Leedu) ettekanne mitmekeelsuse mõjust vaimsele arengule.

V konverentsist, nii nagu eelmistestki, võtsid osa meedikud, rohkesti psühhiaatreid, kellega eesti psühholoogidel on tihe koostöö. Uudseks nähtuseks oli aga tööstuspsühholoogide arvukas kaasalöömine. Nende hulgas võis näha noori, hiljuti ülikooli lõpetanuid, kui ka neid, kes praegu taotlevad teist kõrgemat haridust mittestatsionaarses psühholoogiaosakonnas. Konverentsi «ealine ulatus» oli lai: kõige noorema osavõtja vanuseks 19, kõige vanema (prof. K. Ramul) — 89 aastat.

E. KOEMETS

50

Mõtisklused ideaalist

«Tervikuna on meie noorus hea. Kõige tähtsam on, et tal pole sisemist hirmu. Aga üldiselt armastan ma inimesi, kes oma elus juhinduvad üllusest, innustuvad loomingulisest tööst ja armastavad kõigeni jõuda ise . . .»

(N. Amossov)

Oma 50-aastase arengu jooksul on leninlik komsomol läbi teinud mitmeid tuleproove, muutunud oma koosseisult, suhtumiselt ellu, haridustasemelt, ideaalidelt. See on loomulik. Progressi seadus on, et iga uus põlvkond peab tegema rohkem kui eelnevad. Iga ühiskonna elujõulisus väljendub eelkõige võimes ette valmistada endale väärilist vahetust. Praegusel ja homsel põlvkonnal seisavad ees ülesanded, mis nõuavad palju teadmisi, suurt loomingulist initsiatiivi, vastuvõetud otsuste operatiivset täitmist, intellektuaalsust, mõtete- (ja sõna-) julgust.

V. I. Lenini kõne Venemaa Kommunistliku Noorsooühingu III ülevenemaalisel kongressil on kõikidel komsomoli eksisteerimise aastatel olnud programmdokumendiks. Leninlik loosung «Õppida kommunismi» on omandanud erakordselt suure tähenduse kaasajal.

«Te peate kasvatama endast kommuniste. Noorsooühingu ülesanne on korraldada oma praktiline tegevus nõnda, et õppides, organiseerides, liitudes ja võideldes see noorsugu kasvataks ennast ja kõiki neid, kes näevad temas juhti. On tarvis, et kogu tänapäeva noorsoo kasvatamine, haridus ja õpetamine oleks temas kommunistliku moraali kasvatamine».

Rääkides kommunistlikust moraalist, peaksime kõigepealt lahti mõtestama näidise, eeskuju ehk IDEAALI mõiste.

Milline ta on, see näidiskuju? On ta üldse olemas? Ja kui ta olemas on, kas me usume sellesse ideaali küllalt põhjalikult? See kõike väljanaerev, kõigesse skeptiliselt suhtuv, see irooniline ja enesekindel noorsugu, on's talle üldse midagi püha?

Mulle tundub — konkreetset ideaali pole kaasajal olemas. Ta on kadunud, ära lahustunud, illusioonides pettunud, standardiseerunud. Tõsi, meile serveeritakse päev-päevalt, et ideaalne on noor, kes (meie ajakirjanduse andmetel) «täidab päevanormi 105%-liselt, käib õhtuti koolis, mängib võrkpalli, tantsib rahvatantsu ja kelle aknas põleb tuluke hommikuni.» Mida ta sealjuures mõtleb, on raske öelda, sest ajalehed sellest tavaliselt ei kirjuta.

Igal etapil on olemas oma näidiskuju: **20—30-ndatel aastatel** kutsusid edusammud kultuuri, spordi ja majanduse valdkonnas (eriti viimases!) noorel Nõukogudemaal esile miljonite inimeste suure entusiasmi ning vaimustuse. Statistikas võrreldi tihti üht või teist saavutust revolutsioonieelse Venemaa tulemustega. Sellisel võrdlusmeetodil oli tähtis koht ka poliitilises kasvatuses, sest sotsialistliku süsteemi eelised kapitalistliku ees olid kolossaalsed. Tol perioodil levis loosung: «Me teeme kõike paremini, sest me oleme nõukogude inimesed.» Noorsugu läks entusiasmiga rajama raudteid, suurehitusi, koole, linnu. Mehisuse ning inimliku suuruse ideaalkujuks sai **Pavel Kortšagin.** Ja tõepoolest, kortšaagineid oli tol ajal palju.

40. aastad olid noorele nõukogude riigile rängad. Kerge oli ainult ühes — ülesannete selgepiirilisuses, sest — vasakul oli oma kodumaa, paremal aga vaenlane. Noorsugu järgnes oma eeskujudele **Zoja Kosmodemjanskajale, Oleg Koševoile, Aleksander Meresjevile, Jakob Kunderile.**

Kaasaeg. Väärtused on muutunud. Ometi sisendatakse keskkoolides endiselt, et meie lemmikkangelasteks ja eeskujudeks olgu Kortšagin ning Koševoi. Kuid need ideaalkujud on meie jaoks juba ajaliselt kauged, nende kaudu on küll võimalik tunnetada minevikku kogu tema suuruses ning unustamatuses, mitte aga elada olevikus. Iga õpilane võib öelda (ja ütlebki) «Hea küll, ma usun Kortšaginisse. Ainult näidake mulle, missugune on tänapäeva kangelane, selline, kes elab ja töötab minu ajal.» Ja mida vastab õpetaja? Võib-olla vaikib.

Aga tuletagem meelde V. I. Lenini teesi samast programmkõnest: **«Me ei usuks õpingutesse, kasvatusse ja haridusse, kui see oleks surutud ainult kooli seinte vahele ja lahti kistud elust.»** Ma mõistan selle lause sisu nõnda, et ajajärgud erinevad üksteisest mitte ainult ajaloolise tausta ja üldise arengutaseme poolest, vaid et igal etapil on ka UUS INIMENE.

Niisiis, missugune on see KAASAJA INIMENE? Kui mitte sajad, siis vähemalt mitukümmend filmi ja raamatut püüavad anda vastuse sellele küsimusele. Ka noorsooajakirjandus. Ent kuidas? Meie noorsooajakirjandus pühendab palju tähelepanu kaasaegsetele, kirjutab neist portreid, räägib nende tööst, aga seda ikka viisil (millest oli juttu ka juba artikli algul) «kogu tsehhi noortel on nüüd üksainus mure — iga hinna eest selleks või teiseks tähtpäevaks plaani ületada». Me oleme sellega harjunud. Me ei võta seda tõsiselt. Need on veretud standardtüübid. Üllataval kombel sarnased, vähenõudlikud ning erakordselt suured töö (+ ühiskondlku töö) rabajad, ning tingimata vigadeta. Põhiliselt läheb neil alati hästi ning libedalt, nad ei kahtle, neil on kindlad otsused olemas. Aga mõtted, sisemaailm?

Olen küsinud paljude üliõpilaste käest, et nad nimetaksid mulle ohtlikumaid väärnähtusi sotsialistlikus ühiskonnas. Vastused olid põhiliselt ühtelangevad — karjerism, bürokraatia, jõudeelu, asjade kultus, ideaalitus.

«Aga kuidas näeb teie arvates välja tänapäeva noorsoo ideaal?» — Õlakehitused.

— «. . . tõesti ei tea, on ta üldse olemas?»

Põhiliselt keskkoolis omandatu illusoorne ettekujutus maailmast kui lillepeost või avatud ustega eesmärkide täitumise paleest puruneb varem või hiljem ükskõiksuse, sellesama bürokraatia ning tardumuse vastu, mis eksisteerib sellest hoolimata, kas me seda tunnistame või mitte. Elus on müüri raskem purustada, kui filmis või ajalehe artiklis.

(Järg lk. 2)

Mõtisklused . . .

(Algus lk. 1)

Kui aga ideaal kujuneb välja lehtedes-ajakirjades avaldatud kaasaegsete portreede põhjal, mis enamasti kujutavad inimest lakeerituna, siis millega kummutame me hiljem selle noore pessimismi või hirmukarjatuse: «Uskuge mind, ma arvasin, et elus on teisiti!»? Siis ei saa me teda aidata ka sellega, et meenutame talle Kortšaginit. Viimane elas omal ajal, meie praegu.

NLKP KK otsuses **«Ettevalmistustest V. I. Lenini 100. sünniaastapäevaks» on öeldud — kasvatada noortes inimestes tahet, mehisust ja oskust elada ja töötada leninlikult — see on komsomoli õilis ülesanne.** Tegelikult ühtib artikli motoks toodud mõte Lenini preemia laureaadi kirurg N. Amossovilt eespool nimetatud teesiga.

Ideaal on unistus, milleni tahetakse jõuda või kelle sarnaseks tahetakse saada. Ideaal on kujutlus täiuslikkusest. Nagu näete, on mõistet kerge defineerida, ent ideaali raske, kui mitte võimatu leida.

Lapsepõlv on unistuste ja suurte eesmärkide seadmise aeg. Keskkooliõpilastele tundub, nagu oleks ta võimeline ronima kõikide treppide kõrgematele astmetele ning parandama kõik eelmiste põlvkondade vead. Ülikooliõpetaja on skeptilisem. Eriti skeptiliseks muutub ta siis, kui hakkab saama kuus mõnikümmend rubla palka ja veedab öid töökoha diivanil, nägemata perspektiive, sest elus jätkub nõmedust rohkem ja kauemaks kui raamatutes või filmides. Paratamatult te siis «vaikite kõigest, millest nooruses väreles süda» (M. Traat).

Minu arvates on kaasaja noorsugu keerulisemas olukorras kui enamus eelmistest põlvkondadest, eelkõige sotsiaalsete tingimuste poolest. Veel kunagi pole ideoloogiline võitlus olnud kogu maailmas nii terav kui praegu. Peale selle kannatab tänapäeva noorus võltshäbi all. Kardetakse olla siiras, avameelne, kardetakse end näidata iseendana (jumal hoidku selle eest!). Oma sümpaatiatki teise inimese vastu demonstreeritakse meetodil «külg ettevaatlikult ees, igaks juhuks irooniline naeratus käepärast.»

Ei usu, et teen sellega maailmatu suure avastuse, kui järeldan, et kaasaja noorusel puudub konkreetne ideaalkuju. Õigem oleks küll ehk öelda, et seda ideaali on olemas natuke ühes, natuke teises. Üks suurmees on öelnud järgmise mõtte: «Õnnelik on see noor sugupõlv, kellel on olemas ideaalid.» Võime end siinkohal ehk lohutada sellega, et kuigi meil puudub k o l l e k t i i v n e ideaalkuju, on meil olemas abstraktne ettekujutus täiuslikkusest, tulevikust. Enamusel meist on olemas i n d i v i d u a a l n e ideaalkuju. Ülikooli mitmed komsomolijuhid (kaasa arvatud allakirjutanu) peavad oma töös ideaalkujuks Karl Adamsoni, ülikooli komsomolisekretäri aastatel 1962—1963. See oli mees, kes võitis autoriteedi erakordse töötahte ning eesmärkide selgepiirilisusega. Kõige rohkem austan Karl Adamsonis tema ausust, julgust elada kompromissitult ning tahet kõigeni jõuda ise.

Võib-olla ka, et see on tänapäeva omapära — **kollektiivse ideaali puudumine.** Minu arvates lööb rohkem kui kunagi varem välja tendents, et igaüks mõtleb omamoodi, milliste meetodite ning eesmärkidega elus õnne leida. Igal juhul tuleb olla väga nõus N. Amossovi mõttega: **«On olemas vähemalt kaks tunnet, mida inimene peab rahuldama: püüd edule ja võimutahe. Sisuliselt on nad antiühiskondlikud. Kuid samal ajal, kui nad ei välju teatud raamidest, on nad loomingu võimsad hoovad.»**

Ja veel. Vaatamata kahtlustele ja kõhklustele iseenda või kaasaegsete suhtes, vaatamata skeptitsismile (või mõnikord ka liigsele optimismile) tuleb noorel põlvkonnal meeles pidada üht — kunagi asub ta elu juhtpositsioonide juurde. Noored ühendavad isade põlvkonda tulevikuga. Kas elame ideaalidega või ideaalideta — kohustus olevikust tulevikku minna säilib igal juhul.

S. ENDRE

Rahvusvaheliselt tunnustatud uurijad

Viimastel aastatel on Tartu orientalistika võitmas üha suuremat kõlapinda nii üleliidulises kui ka rahvusvahelises ulatuses. Ammuks see oli, kui ilmusid kogumikud «Terminologia Indica» ja «Töid orientalistika alalt», aga juba praegu on selgumas nende panus teadusesse, mis on kõike muud kui väike. Sellest annavad tunnistust peaaegu momentaalselt läbimüüdud tiraažid (mis on teaduslike tööde puhul enam kui haruldane), arvukad tunnustussõnad Nõukogude Liidu ja välismaa juhtivatelt teadlastelt ning vähemalt ühe (praegustel andmetel) Tartu idauurija töö tõlke ilmumine Pariisi autoriteetses ajakirjas «Tel Quel».

27. sept. algab Dušanbes UNESCO poolt korraldatav Kesk-Aasia probleemidele pühendatud teaduslik konverents, ning on justkui endastmõistetav, et seal on ka Tartu esindatud mitme ettekandega. Pole ju meie maal viimastel aastatel toimunud ühtegi suuremat orientalistika-alast üritust, kuhu ei kutsutaks Tartu teadlasi. Ka välismaalt pole kutsed jäänud tulemata.

Hiljuti saabus orientalistikakabinetti kiri Ameerika Orientalistikaühingust (American Oriental Society), milles teatatakse, et a s p i r a n t L i n n a r t M ä l l o n v a l i t u d s e l l e ü h i n g u t e g e v l i i k m e k s.

Ka tänavu sügisel avab orientalistikakabinet oma uksed idahuvilistele. Õppimisele tulevate keelte arv on, nagu ikka, aukartust äratav. Ainult et kabineti juhataja Pent Nurmekundi pikaajalise komandeeringu ja ülalnimetatud konverentsi tõttu algab õppetöö veidi hiljem kui tavaliselt, oktoobri keskel. Huvilistel palutakse jälgida informatsiooni teadetetahvlitel ja orientalistikakabineti (keemiahoone, II korrus, 224. tuba) uksel. Teade ilmub sinna umbes 10. oktoobril. Kutsutud on kõik, valiku tehku igaüks ise!

P. SALU

Ega laulu lepa alt ei leita

Igal suvel sõidavad eesti filoloogia osakonna üliõpilased praktika korras rahvaluule ekspeditsioonidele. Kui sügis on käes, naasevad rühmad, kaasas vihikud huvitava materjaliga meie rahva elust-olust ja laulu ning mängutraditsioonist. Kas sellel sügisel oli niisamuti? Pärisime seda rahvaluule kateedri laborandilt A. RÕÕMULT, kes ise on muide juba 19 korda osa võtnud ekspeditsioonidest rahvapärimuste maile.

Millised kursused ekspeditsioonidest osa võtavad?

Ekspeditsiooni korras II kursuse ja rahvaluule eriharu III kursuse üliõpilased, välipraktika korras I kursuse ja eriharu IV kursuse üliõpilased.

Kuidas siis kogumine praktiliselt toimub?

Küsitletakse, vastused kirjutatakse üles. Raskusi valmistab sisseelamine just I kursuse üliõpilastele. Takistab ka see, et osa neist ei kavatsegi ju hiljem sellele erialale pühenduda ning selle tõttu võetakse vanainimeste mäluaukudega juttu üleolevalt.

Hiljem küll harjutakse ja ekspeditsiooni lõpuks võivad juba kõik iseseisvalt ringi käia ja materjali koguda.

Kuidas suhtub kohalik rahvas pärijatesse?

Enamik on muidugi vastutulelik. Kui kontakt juba saavutatud, on sageli 2—3 korda ühe objekti juures käidud, igaks päevaks on siis midagi värskelt meelde tulnud või tuletatud.

Sageli juhatatakse lahkelt teiste juurde, kes seda või teist laulu mäletama peaksid.

On ka eemaletõrjujaid ja ükskõikseid — et uus aeg, uued kombed, mis seda vanainimese juttu ikka üles kirjutada.

Segab tavaliselt noorem rahvas — miniad, tütred, väimehed jms.

Mida siis tänapäeval rahva seas veel leida ja üles märkida on?

Põhiliselt kombestikku-uskumusi ja uuemaid rahva- ning külalaule. Regivärsist saab ainult fragmente, välja arvatud Setumaa, sealt saab isegi mitukümmend või -sada värssi (nii ka sellel aastal).

Ja kus siis sel aastal käidi?

Tänavu suvel oli väljas 4 ekspeditsiooni. 5 inimest (juhatas Udo Kolk) oli Setumaal, 3 inimest Nissis ja Ristil (Harju ja Haapsalu rajoon), rühmajuht oli Rein Saukas, IV kursuse vastava eriharu üliõpilane. 3 inimest olid Tartu rajoonis Rannu külanõukogu ümbruses (juhatas V kursuse eriharu üliõpilane Juta Tammleht) ja 4 inimest olid Muhu saarel — juhatas A. Rõõm. Rahvaluule-alase praktika ja ekspeditsioonide üldjuhendaja oli dotsent E. Laugaste.

Et kogutud materjalidest võib ülevaate saada alles oktoobris, siis on toimetusel plaanis rahvaluule-ekspeditsioonide kohta anda hiljem välja ka erilehekülg, sest põnevat ja humoorikat on igal rühmal välja pakkuda.

Vestles S. KIIN

Tööaasta algas ka EÜN-s

Eesti Üliõpilasnõukogu on (teoreetiliselt) olemas 1967. a. kevadest, Eesti I üliõpilaskonverentsist peale. Praktiliselt ta ei töötanud. Segase loo lõpetas tänavune sügis (koos ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasnõukogu lõpliku komplekteerimisega TPI möödunud kevadise lõpetaja I. Toome näol), mil Eesti üliõpilasnõukogu tuli uuesti kokku, see oli ülemöödunud kolmapäeval.

EÜN k o o s s e i s u kuuluvad eelkõige kõikide vabariigi kõrgemate koolide komsomolisekretärid, samuti esindajad ENSV Kõrgema- ja Kesk-eriharidus Ministeeriumist ja Ametiühingute Kesknõukogust, EÜE komandör A. Vahtra, ELKNÜ KK üliõpilasosakonna juhataja I. Toome ning paar esindajat lisaks mainitutele veel TRÜ-st ja TPI-st.

Formuleeriti ka EÜN-i tegevuse põhisuunad:

1) a k t u a a l s e t e ü l i õ p i l a s p r o b l e e m i d e u u r i m i n e ja uurimistulemuste põhjal vastavate propagandistlike-metoodiliste materjalide koostamine, konkreetsete ettepanekute tegemine ühe või teise probleemi lahendamiseks;

2) i n f o r m a t i i v n e - p r o p a g a n d i s t l i k t e g e v u s (üliõpilasnõukogus moodustatakse spetsiaalne üliõpilasinformatsiooni grupp, kes oleks vahetutes sidemetes vabariigi noorsooajalehtede ja -ajakirjade toimetustega, ELKNÜ KK propaganda- ja agitatsiooniosakonnaga jne.);

3) k o n k r e e t s e t e ü l e s a n n e t e e t t e v a l m i s t a m i n e j a k o r r a l d a m i n e (üliõpilaslaulupeod, -päevad, -konkursid jne.)

Esimesel istungil kerkis vaidluse tulipunkti, kui suures ulatuses peaks Eesti Üliõpilasnõukogu esindama vabariigi üliõpilaskonda välismaa üliõpilaste ees. Esialgselt lepiti kokku, et EÜN esindab üliõpilasnoorsugu mitte ainult vabariigi komsomoli keskkomitee, vaid ka NSV Liidu Üliõpilasnõukogu ees ning omab viimase kaudu esindusõigust välismaa kõrgemate koolide ees.

Valiti ka Eesti Üliõpilasnõukogu juhtkond: esimeheks sai ELKNÜ TPI Komitee I sekretär AHTO VELLAMAA, aseesimeesteks valiti üksmeelselt ELKNÜ TRÜ Komitee büroo liige TOOMAS SUTT ning ELKNÜ KK üliõpilasosakonna juhataja INDREK TOOME, sekretäri vastutusrikas ametipost usaldati Tallinna Riikliku Konservatooriumi komsomolikomitee sekretärile VICTORIA MEIGASELE.

Niisiis, t a o n o l e m a s. Nüüd on kõige tähtsamaks ülesandeks alustada tööd. Oktoobrikuu alguseks töötab EÜN välja oma struktuuri ning seab kokku perspektiivse tööplaani. Ees seisab vastutusrikas tööaasta: komsomolikonverentside ja üliõpilaspäevade aasta, vabariigi II üliõpilaskonverentsi aasta.

Lõpetuseks niipalju, et Eesti Üliõpilasnõukogu arutas oma esimesel istungil läbi ka vabariikliku üliõpilasajalehe asutamise vajaduse ideoloogilised aspektid ning kinnitas omapoolselt ajalehe finantsplaani projekti. Lõpuks tuleb ju realiseerida ELKNÜ XIV kongressi otsuse punkt — taotleda vabariikliku üliõpilasajalehe väljaandmist.

Möödunud sajand ja tänapäev

Ühel juulikuu pühapäeval pandi EÜE Tšehhoslovakkia rühmas välja Eesti NSV-d tutvustav stend. Mikk Mikiveri kirjutises räägiti meie koduvabariigist, mille aastapäeva me seekord kodust nii kaugel tähistasime. Seal puudutati ka rühma siseelu aktuaalsemaid probleeme. Stendi kõrval rippus väike langevarjuke Tallinna suveniirmärgikestega, mida iga stendiga tutvuja võis endale mälestuseks võtta.

Pärast viis buss meid Kynžvarti lossi, mis kunagi kuulus Austria—Ungari riigikantslerile Metternichile. Giid selgitas lossi paljude tubade otstarvet, ühe ja teise maali (kas siis originaali või tähelepanuväärse koopia) sattumist Zamek Kynžvarti. Saime teada, et oma kõrgeima autasu sai kantsler abielu sõlmimise eest Franz Joseph I ja Elisabethi (tolleaegse Euroopa kauneima daami) vahel. Metternich sai hästi läbi ka Vene tsaari Nikolai I-ga. Pea igas toas ilutses mõni Vene tsaarilt saadud kingitus. Imposantse mulje jättis kantsler Metternichi poja Richardi 3000-köiteline raamatukogu, mis sisaldas suure ajaloolise väärtusega korralikult köidetud teoseid. Viimane Metternichide järeltulija oli II maailmasõja ajal SS-major ning elab praegu v i i m a s e s Metternichidele kuuluvas lossis Lääne-Saksamaal. See teade tõigi meid jälle tänapäeva.

Edasi sõidutas kiirekäiguline tšehhi autobuss meid mööda käärulist teed Mariànske Làznĕsse. Seal kohtasime hippe. Esimest korda nägime neid Prahas raekoja platsil, kus imelikult riietatud noormehed haarasid kätele oma tütarlapsi ja keerutasid neid kitarrimuusika saatel otse kõnniteel. Mariànske Làznĕ hipid erinesid oma Praha vendadest eelkõige ekstravagantsuse poolest. Tundus, et punkti i-le pani tütarlaps, kes kandis pitsilistest aknakardinatest pikki alt laienevaid pükse, mida kaunistasid kõlisevad metallist rõngad. Pluusi osa täitis tütarlapsel vabalt langev mustast õitega kaetud atlasssiidist mahukas talaaritaoline riietusese. Kahjuks ei saanud me lähemalt silmitseda tema meespartneri nägu, sest peale õlgadeni langevate lokkis juuste kandis noormees ka lopsakaid tukke, mis ta näo peaaegu täielikult katsid. Kulunud teksaspükste otsas kandis meie naiselik džentelmen kummisäärikuid, mis isegi sealses restoranbaarlikus kohas tundusid ülepakkumisena. Tantsu ajal, mille rütmi dikteeris biit-ansambel, tantsisid hipid tavaliselt, sigaretid suus. Ja kui laulja hääl ning kiirenev rütm neid ekstaasini viis, unustasid nad oma konid hoopiski ning alles valus põletus huultel sundis neid reaalsusesse tagasi pöörduma.

Tantsubaaris müüdi ohtralt maitsvat tšehhi õlut, mida meiegi proovimata ei jätnud. Muuseas, siin räägitakse sageli, et hippide ebaharilike soengute all peitub teinekord andekus, terav mõistus ning intellekt.

Ühel õhtul külastas meid laagris Praha Kõrgema Majanduskooli üliõpilane Jiři Mystrik, kes oma koolis tegeleb Nõukogude Liidu gruppidega. Kahekümne kahe aastane noormees võttis endale küllalt raske ülesande: tutvustada meile «2000 sõna» deklaratsiooni ning vahetada koos meiega selle dokumendi üle arvamusi. Vestluses selgus, et osa Tšehhoslovakkia üliõpilasi alahindab sotsialismi- ja nõukogudevaenulike jõudude võimalusi praeguses Tšehhoslovakkia küllaltki keerukas olukorras. Diskussioon tõi välja ka teise külje: leidis kinnitust tõsiasi, et meie üliõpilastel jääb puudu kogemustest vaidlusteks niisugustes küsimustes.

ANTS RIESEN,
EÜE Tšehhoslovakkia rühma liige

Saagem tuttavaks — RSK

Veidi kõlav nimi on tal — Rahvaste Sõpruse Klubi. Ja sageli toob sekeldusi, sest ülikoolis tegutseb ju veel autoriteetsem RSR — rahvusvaheliste suhete ring, mis on endale terves vabariigis hea nime suutnud teha. Meie klubi loomist praegused tudengid pole näinud. Teame vaid, et kunagi need kõige agaramad teha- ja nähatahtjad kokku tulid ning teiste liiduvabariikide ja välismaaga seotud probleemid endale arutada võtsid. Pole teada, kui palju RSK siis ära suutis teha, aga populaarne olevat ta tudengite hulgas küll olnud. Kuni lõpuks seletamatutel põhjustel varjusurma langes ja kust praegused liikmed teda möödunud aastal tasapisi «äratama» hakkasid.

Eelmisel aastal jõudsime giidideks õppida ja paljudele ülikooli külalistele linna näidata. Kõik teiste linnade (ka Debreceni) tudengid olid ikka meie hoole all, seda nii komsomolikonverentsi, ÜTÜ konvrentsi kui ka üliõpilaspäevade ajal. Et mitte külaliste ees piinlikku olukorda jääda, pidasime temaatilisi õhtuid, kus enamnäinud inimesed meile Ungarist, Saksa DV-st ja Armeeniast rääkisid. Maailmasündmusi käisid ära seletamas RSR-i lektorid. Meeldivaimad kõigest olid aga reisid sõprade juurde Riiga, Vilniusse, Leningradi, Jerevani, Moskvasse, Gorkisse jm. Suvel töötasid meie kutsel EÜE ridades 16 Vilniuse Riikliku Ülikooli RSK liiget.

Alanud õppeaastal tahaksime jätkata kõike, mis end seni ära tasus. Et praegu on peaaegu kõige võimsamaks internatsionaalseks üliõpilasorganisatsiooniks saanud EÜE ja enamik meist on ka EÜE liikmed, siis peaksime järgmisel aastal osa võtma külalisehitajate kutsumisest, nende vaba aja organiseerimisest, rühmade komplekteerimisest. Lähemaks ülesandeks on aga kaasa aidata üliõpilaspäevade kordaminekule.

Konkreetne tööplaan on koostamata, sellepärast aidaku nüüd kõik uued ja vanad liikmed mõelda, mida me veel teha võiksime. Mõtlemisaega on kuni 3. oktoobrini. Siis tuleme kella 18-ks peahoone kella alla. Ootame ka kõiki neid, kes seni meie tegevusest osa pole võtnud, kuid nüüd kaasa lüüa tahavad!

M. AGI

HIIUMAA EMMASTE RÜHM EHITAB VALGU KAUPLUST. V. MAASKI foto

Käsiraamat amatöörsõõjatele ehk spikker tudengile puhuks, kui stipipäevani on jäänud...

AUTORILT

Äsja trükiküpseks saanud käsiraamatu mõte lasus nagu raske käsikivi minu südamel. Ei iial mitte keegi pole suutnud kokaraamatute ning amatöörautojuhi õpikute väljalaskmise hoos mõelda tudengile, tema äraarvamata fenomenaalset oskust nõudvale äraelamisele. Et kuidagiviisi kompenseerida seda eksitust, selleks uuris käesoleva käsikirja autor pikemat aega (põhiliselt kogu elu) tudengkonna köögi- ja rahakoti saladusi, nende omavahelisi seoseid ja vastastikuseid suhteid. Selle elutöö tulemusena sai tehtud rida üldistusi, avastatud tõsiasjalikke seaduspärasusi, mis avalikkuse ette toomisel aitasid suurepäraselt igal keskmisel tudengil oma hinge sees hoida, ilma et selleks oleks tarvis teha igal kuul perioodilisi vaimseid (ja ka füüsilisi — alatoitlustuse näol) ponnistusi.

Autor rõhutab veel kord — igal *keskmisel tudengil*, sest üldistused on väga laiamõõtmelised ning suurejoonelised (nii et selliseid äärmusi pole arvestatud, nagu kaks esimest kuud akuraatsed «rebased» ning teiselt poolt fenomendid, kes 35 rubla (miinus maksud) eest suudavad silmapilk 40-rublased kingad või kampsuni soetada või... igal juhul edasi on nii, et hopsassaa... millega?...).

Käesolevaga käepäraseks saanud käsikiri on humaanse autori ettepanekul trükitud taskuformaadis ja pealegi nii, et iga tudeng suudab ta lasteaias õpitut (või viimast eksamit) meelde tuletades kokku voltida, kartongile kleepida ning alati kaasas kanda.

NB! Tudeng, kui sa teed kõik nii, nagu selles raamatus öeldud, siis oled sa objektiivse reaalsuse peegeldus. Ja see juba on midagi!

Kõik arvamused ja ettepanekud saata kirjalikult paberitüki peal toimetusse, kellel on auväärt uurija-autoriga kord nädalas kohvikus kontakt. Ausõna, ahju taga.

Sinu sõber superamatöör SIRKIN

I peatükk

...KAKS NÄDALAT

Häda pole midagi. Täna avasid oma rahakoti esmakordselt sellel eesmärgil, et lugeda, palju seal sees on. Küllä — ütleks soomlane — tervelt 7 rubla ja bussiraha veel pealekauba (kuigi üldiselt pole üldse ilus bussiga sõita).

Üldiselt on tark jätta lehed ostmata (v. a. tudengileht), lugeda saab neid ka raamatukogus või all intri valvelauas. Teatrisse mine ainult «Vanemuise» stuudiolase hõlma all või soeta tuline tutvus teatrimaja tuletõrjujaga. Kinno viib sind mõni Leningradi maantee elanik (aga kui sa ise sealt oled, siis eelistad muidugi varahommikust kella 10-st seanssi, värskendavat kui olematu hommikvõimlemine). Seda üldisi printsiipe meelde tuletades.

Nüüd aga asja tuuma juurde. Selle nädala jooksul ole veel rahuga sööklakülastaja.

Ikka nii et

1. *PIIMASAALIS:*
   kohv (7 kop.)
   kohupiimaleib (6 kop.)
   ja võisai (7 kop.)
   hommikuks;
   «EDUS:
   pool suppi (≈10 kop.)
   ja kotlett + makaronid (≈30 kop.)
   lõunaks
   ja seeria kohve (≈28 kop.)
   õhtupoole jooksul.

Kokku ümmarguselt 90 kopikat.

Või hoopis nii, et

2. *PONTŠIKUBAAR:*
   kohv (7 kop.)
   2—3 pontšikut (12 kop.)
   ja kiluleib (10 kop.)
   hommikuks;
   lõunat pole aega süüa,
   õhtupoole tavaline taks kohve (28 kop.)

Keskelt läbi 60 kopikat.

Saab ka nii:

3. *Tudengikohviku hommikufiliaal «TEMPO»:*
   kohv (7 kop.)
   vorstivõileib (10 kop.)
   ja moskva sai (7 kop.)
   hommikuks, tavaline taks lõunaks (≈50 kop.)

Kokku 74 kopikat.

Erijuhtum,

kui sa jood päev läbi keefiri (6 kop. klaas ×4=24 kop.) ja sööd ära 3×10 kop. kiluleiba.

Kokku 64 kopikat.

Üleüldse seega umbes 7 päeva×70 kopikat on 4 rubla ja 90 kopikat ehk võib ka pisut üle 5 rubla.

II peatükk

... ÜKS NÄDAL

Soomlane ei ütleks selle peale midagi, soomlane oleks vait. Sina loed oma nigela kaks rubla kopikatest kokku ja nuuskad nina (külmad ilmad, sellepärast).

Loengud hakkavad ka nagu varavõitu, hommikukohvi niikuinii ei jõua jooma minna.

Kui kunagi intrisse naased, on sul

1) *esimesel päeval mapis pudel piima (28 kop.) ja pakk makarone (28 kop). Sellest on lihtsalt lust keeta üks kena supp ja see «kinni keerata», sealjuures siiralt imestades, kuidas küll varem pole nii geniaalse lahenduse peale tulnud.*

Kokku 56 kopikat.

2) *teisel päeval on arvestus ja söögile on mahti mõelda alles hilja õhtul. Ei jää muud teed üle kui jaama kiosk — klapite toaga ja toote pätsi leiba (12 kopikat) ning räime tomatis (66 kop.). Sinu osamaks oleneb näljaste arvust (võtame keskmiseks 4) — seega ainult ≈20 kop.*

Üleüldse kah 20 kop.

3) *kolmandal päeval ostad 200 gr taimerasva (8 kopikat odavam, kui searasv), — seega annad välja 30 kop., praed heldinult ära oma supist ülejäänud makaronid pluss kohvikurööv (2×7=14 kop.).*

Menüü üldmaksumus seega 44 kop.

III ehk

ERIPEATÜKK,

sest selles sisaldub olulisim. Viimase nädala jooksul on tingimata üks päev (kas 7. või 9. või 13. kuupäev — kuidas kellegi natuurile parajasti paslik on), kus juhtub järgmist:

ESITEKS — parim võimalus — sinu voodinaabrile saabub «ahv». Pidu sinus eneses!

TEISEKS — keskmine võimalus — oled kutsutud mitteametlikule praekartulidineele teise intrisse (leidub meil veel selliseid...).

KOLMANDAKS — saad ise «ahvi», mis on halvim võimalus (sest nagu teaduslikud katsed näidanud, on antiõnn leevendada teiste a-õnne, kuna nemad ju ei saanud midagi).

Üldmaksuvus — ei midagi.

IV peatükk

... KOLM PÄEVA

Loed neljandat korda üle (igaks juhuks), aga ikka on seal 80 kopikat. Ent leidub veel purke ja pudeleid ja sul on ka rasva järel. Taarat müües saad vastu piima (13 kop).

Keldris või kellegi «ahvis» oli kartuleid; mõni probleem — prae või terve pannitäis!

Sa oled ikkagi veel rahamees, nii et ostad 200 gr lahjat kohupiima 2×3,8 kop.=7,6 ehk 8 kopikat, segad soola ning oledki söönud. Ja veel kui priskelt!

Et loenguid vähe, jood ilmatu pikalt veel kohvikus firmajooki (≈28 kopikat). Statistika näitab, et stipipäevani jäänud päevade arv ning kohvikus veedetud tundide arv on rangelt pöördvõrdelised suurused, sest iial ei või teada, mis seal kohvikus sünnib või kuidas seal just täna on, ning teadmishimuline noorus tõdeb seal väljategijaid otsekui loosivõitu.

Kokku 49≈50 kop.

(kui ei vedanud, aga keskmine näitab just nii, et tõesti ei vedanud).

Järel on veel 30 kopikat!

V peatükk

...KAKS PÄEVA

Meenuvad lapsepõlve aabitsa pildid uudseviljast riigile. Sul on 30 kopikat ja leib on täna tõesti värske, löö või tee peal hambad sisse (12 kop.).

Võiks ju ka praadida, kui kellelgi rasva leiduks, vahel juhtub ju sedagi. Saab krõbe ja toitev!

Aga üldiselt on muidugi nutikam niisama süüa — jõuad sa seda praadimist ja vaaritamist ära oodata!

Statistika keskmine näeb selle päeva menüüvariandina ette ka kuiviksüsteemi. Muide, avalikkusele on teada faktid, et kõik kuulsad baleriinid ning superiluuisutajad samal süsteemil elavadki. Barankad kaaluvad ka vähe, võib koguni 200 gr osta (16 kop.).

Kokku 28 kopikat.

VI peatükk

... ÜKS PÄEV

See on suurpäev. Nii palju optimismikaloreid kui täna, polnud üheski eelnevas. Juba paljas mõte, et — homme... — on nagu rasvane pirukas, värske ja pehme, ning isegi mitte lihtsalt ahjusoe, vaid ... alles ahjus, kindlasti tuline ja ... mis nüüd sellest, igaühel ta isegi päratuis mõõtmeis täpselt silme ees.

Päeva üldmaksumus 2 kop. *(helistad stipivolinikule asja kindluse mõttes).*

VII peatükk

... EI ÜHTKI PÄEVA

ehk stipipäev

Siis ... ei loe seda peatükki enam keegi, jäägu ta kirjutamata.

Kohtumiseni kahe nädala pärast (keera siis jälle esimene spikripool ette ning alusta otsast!)

JÄRELSÕNA

Käesoleva uurimuse rahvalik taskuformaat ei suudagi sisaldada eneses neid sadu kõrvalprobleeme, mis siit hargnevad ja mis käsitletud ainevallaga on tihedas seoses, lausa puntras, võiks öelda.

Puudutamata jäi lisasissetulekute süsteemitu süsteem, laenamise seaduspärasused, lombardi ja kinnisideede vahelised suhted jne., jne.

Need kõik nõuavad uusi uurijaid, uusi katsetajaid, uusi autoreid.

Elagu tudeng, sest viimase sajandi jooksul pole registreeritud veel ühtki nähtu, kus värvimütsi omanik oleks lihtlabaselt nälga surnud.

Tudeng vincit omnia!

Ülikooli vanimaid ja erudeeritumaid ajaloolasi

Hiljuti sai 70-aastaseks TRÜ üldajaloo kateedri dotsent Julius Madisson.

Auväärne juubilar on sündinud 23. augustil 1898. a., lõpetanud Tartu ülikooli 1925. aastal mag. phil. kraadiga (hiljem arvestati ümber kandidaadikraadiks ajaloo alal). Ta töötab Tartu Riiklikus Ülikoolis alates 1944. aastast, 1945.—1951. a. oli üldajaloo kateedri juhataja, hiljem kateedri dotsent. Olles pühendunud keskaja ajaloole, on ta sel alal pikkade aastate jooksul täitnud kõik vajalikud ülesanded, pidanud loenguid, juhendanud eriseminare, kursuse- ja diplomitöid. Tema õppetöö on seisnud kõrgel teaduslikul ja ideelis-teoreetilisel tasemel.

J. Madissoni pedagoogiline staaž kõrgemas koolis ulatub 25 aastani, üldine pedagoogiline staaž aga on üle 40 aasta.

J. Madissoni teadusliku uurimistöö põhisuunaks viimasel ajal on olnud historiograafia ajalugu, mis alalt on plaanis olnud juba aastaid monograafia Tartu ülikooli tähtsuse kohta Vene ajalooteaduse arengus. Esimene osa (Noor Kutorga) on trükis ilmunud, teine osa (Lunin ja Ivanov) on käsikirjas ja kolmas osa (G. Ewers) koostamisel.

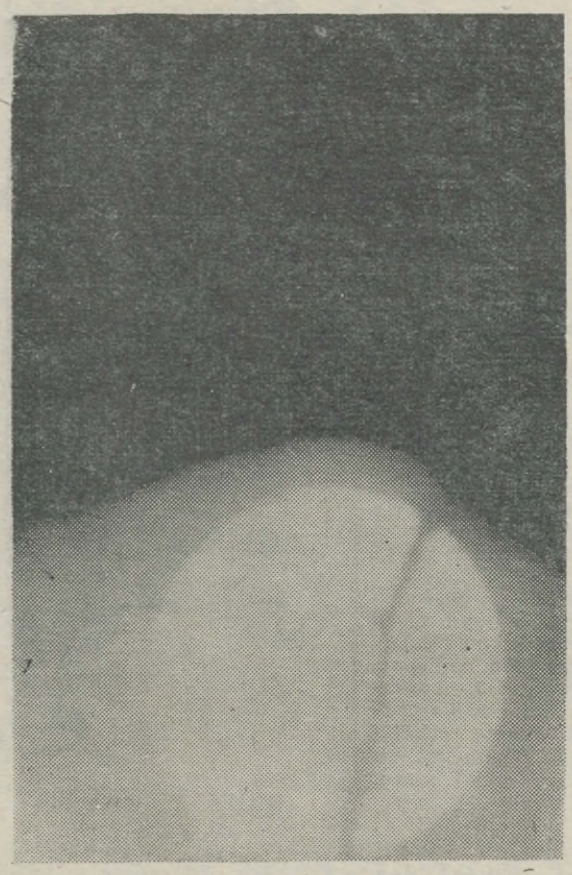
Selle kõrval on ta olnud allikpublikatsioonide koostajaks ja toimetajaks. Neist on ilmunud töö J. Hoffmanni missiooni kohta. Praegu on trükis publikatsioon «Vabad rootsi talupojad Eestimaal XVIII ja XIX saj.» On käsil ka ülevaate koostamine üldajaloo historiograafia kohta Eestis ja lisaks sellele on ta täieliku ajalooalase oskussõnastiku käsikirja koostamisel brigaadi juhiks.

Korduvalt on J. Madisson esinenud ettekannetega teaduslikel konverentsidel ja õpetajate suvistel täienduskursustel. Ta on juhendanud edukalt ka aspirantide tööd (K. Siilivask ja H. Piirimäe). Pidevalt on ta osa võtnud õppe-metoodilisest tööst, eriti eriseminaride metoodika väljatöötamisel. J. Madissoni teaduslike tööde üldarv ulatub 24-ni.

Ühiskondliku töö alal on J. Madisson «Skandinaavia kogumiku» toimetuse, TRÜ metoodilise nõukogu eriseminaride sektsiooni ja TRÜ rahvakontrolli kaastöögrupi liige. Ta kuulub Ajaloo-Keeleteaduskonna dissertatsioonide kaitsmise nõukogusse. J. Madisson tegutseb ka väljaspool ülikooli, ta võtab osa Tartu Linnamuuseumi ja Elva Koduloomuuseumi teaduslike nõukogude tööst.

Täna kell 15 toimub peahoone auditooriumis 139 dots. J. Madissoni juubeliaktus.

VALGUS JA VARI

PÄIKE JA PIMEDUS. O. TÕELEIU foto

Valgus ja vari.
Päike ja pimedus.
Päike ja vari.
Valgus ja pimedus.
Mõisted? Sümbolid?

Kõrvu kostab tam-tammide tümin, algul aimatav nagu metsmesilase umin suvelembuses, siis üha tugevam-tugevam, kuni ta sind üleni haarab, kuni sa uskuma hakkad, et see metsik haarav tants väljub sinust endast, evid ise tam-tammide uima... Hirm, uskumatult jõuline tunne, ürgne sõna — HIRM...

Valgus kaob, kustub, ei ole ... pole olnudki. Kõrb. Kõik on üks mõõtmatu liivatera — olematus.

Kild. Siis kriips, juba triip — teda tulvab ja tulvab ja tulvab ..

VALGUS ja vari.

PÄIKE ja pimedus.

Üheainsa hingetõmbega vallandub RÖÖM, et kanduda koos tuultega sajandite otsatuile väljadele.

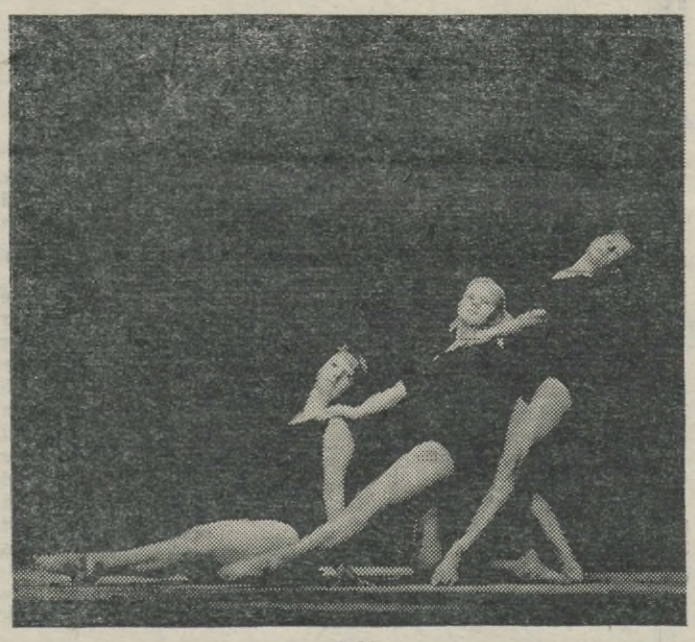
«Pühapäeval, 22. septembril kell 12.37 algab PÄIKESEVARJUTUS, mis jõuab kell 13.44 haripunkti ja lõpeb kell 14.52,»

kirjutavad XX sajandi 68. aasta kalendrid.

Armas noor sõber!

8. septembril toimus TRÜ klubis lastehommik «Me lõkkele tulime lauluga».

Et möödunud suvi oli lastele vaheldusrikas mitmesuguste laagrite poolest, siis oli kokkutulnutel paljugi meenutada ja sõpradele jutustada.

Väike Tea Veldi käib koolis alles esimest aastat. Ta oli suvel viibinud Luunja pioneerilaagris ja esines meile tragilt oma laagri lauluga. Me teame ka nüüd, milline laagripäev Teale kõige rohkem meeldis.

Klubi juhataja L. Kikas ja tütarlaste kunstilise võimlemise ringi juhataja sm. Raiend külastasid suvel Soomemaad. Nende reisijutustusi kuulates tekkis tunne, nagu oleks ise seal käinud. Võimlemisrühm esitas harjutusi pallidega, mis oli just selleks esinemiseks õpitud ja mille selgeks saamiseks tuli lisatreeningutundegi teha.

Vaheldumisi ettekannetega tantsisime ja mängisime lõkke ääres. See polnud küll päris lõke, aga siidist riidetükk lehvis just nagu päris ehtne tuleleek. Nii möödus kaks tundi peaaegu märkamatult. Kahju, et Sind ei olnud. Meie järgmisele üritusele tule kindlasti. See peaks toimuma 6. oktoobril ja on mõeldud I ja II klassi õpilastele ja nendele, kes veel koolis ei käi.

Palun vali endale üks luuletus Leninist, sest varsti tuleb võistlus Leninile pühendatud luuletuste esitamises. Võid veel auhinnagi saada.

Nägemiseni järgmisel lastehommikul!

Tütarlaste kunstilise võimlemise ringi ootame 5.—8. kl. tütarlapsi. Treeningud toimuvad klubis esmaspäeviti ja neljapäeviti kell 16.

Sinu sõber TRÜ klubi lastesektorist.

Kasutage soodsaid võimalusi!

NB! Ametiühingukomitees on saadaval tuusikuid sanatooriumidesse ning puhkekodudesse käesoleva aasta IV kvartaliks. Kõigil soovijail pöörduda avaldusega ametiühingu komitee poole.

Olemasolevad võimalused on järgnevad:

PUHKEKODUDESSE:

1 tuusik: Sanhot (Kaukaasia) 18. nov. — 11. dets. Kaks vahetust järjest — kokku 14.40 rbl.
1 tuusik: Tširulisi (Kaukaasia) 14. dets. — 25. dets. Hind 7.20 rbl.
3 tuusikut: Pühajärve 13. okt. — 24. okt. (üks tuusik) 1. dets. — 12. dets. (kaks tuusikut). Hind à 7.20 rbl.

SANATOORIUMIDESSE:

2 tuusikut: «Laine» (Pärnus) 28. nov. — 23. dets. ja 6. nov. — 1. dets. (seedeelundite haiguste ravi) à 33 rbl.
2 tuusikut: «Sputnik» (Pärnus) 19. dets. — 13. jaan. 1969 (üld,-närvi-, liigeste-, südamevereringehaiguste ravi) à 30 rbl.
3 tuusikut: «Sõprus» (Pärnus) 19. okt. — 13. nov. 29. nov. — 24. dets. 27. dets. — 21. jaan. 1969 (südamevereringe haiguste ravi) à 33 rbl.
4 tuusikut: «Rahu» (Pärnus) 7. dets. — 1. jaan. 1969 3. nov. — 28. nov. 29. dets. — 23. jaan. 1969 28. nov. — 23. dets. (liigeste- ja närvihaiguste ravi) à 33 rbl.
1 tuusik: «Estonia» (Pärnu) 27. dets. — 21. jaan. 1969 (liigeste- ja närvihaiguste ravi) 33 rbl.

TEATED • TEATED

7.—19. okt. toimub Tallinnas SDV täpsete aparaatide NÄITUS. Väljapanekute hulgas on laboratooriumide seadmeid, meditsiinitehnikat, mõõteaparaate. Kataloogidega võib tutvuda teadusliku uurimistöö sektoris.

LUGUPEETUD VIIMASTE KURSUSTE KOMSOMOLISEKRETÄRID!

ELKNÜ TRÜ Komitee soovib teile edukat diplomandiaastat ja palub teid tulla ümmarguse laua nõupidamisele esmaspäeval, 23. septembril kell 16 (TRÜ komsomolikoimteesse). On hädavajalik natukene nõu pidada.

17. sept. alustas tegevust mudilaste laulu- ja tantsuring. Tunnid toimuvad TRÜ klubis, Tähe tn. 3 teisipäeviti ja neljapäeviti algusega kell 17.

Näiteringi ja uisutamise ringi tundidest teatame hiljem.

Vast. toimet. asetäitja J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 5373. MB 06541.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti NSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 27 (712) Reedel, 27. septembril 1968 XXII aastakäik

Ääremärkusi EÜE-68 tööle

A. VAHTRA,
EÜE komandör

Ehitusmaleva töösuvi alles lõppes. Kõik on veel üleliia lähedane selleks, et juba lõppsõna öelda. Kokkuvõtete tegemine alles toimub. Usun, et ei eksi oluliselt, kui ütlen — Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev on muutunud suurejooneliseks ning rahvamajanduslikultki küllalt arvestatavaks liikumiseks. Püüan «TRÜ» lugejate ette tuua mõned arvud eeltoodu tõestuseks.

Malevas oli kõrgperioodil 1060 liiget, neist Lõuna-Eesti regioonis 196, Saaremaa regioonis 193, Põhja-Eesti regioonis 157, Hiiumaa regioonis 150, Pärnu regioonis 139, Haapsalu regioonis 91, Keskstaabis 5 ja väljaspool vabariiki 129.

Maleva liikmeskonnas oli TPI üliõpilasi 294, TRÜ üliõpilasi 264, TPedI üliõpilasi 99, ERKI üliõpilasi 16, Konservatooriumi üliõpilasi 3, EPA üliõpilasi 2, noori spetsialiste, tehnikumide, keskkoolide õpilasi 151, vennasvabariikide üliõpilasi 166, sotsialistlike maade üliõpilasi 65.

Neid arvusid võib kommenteerida üsna mitmeti. Ja üsna mitmeti on need arvud mõtlemapanevad. Igatahes seda, et maleva komplekteerimisel kõrgematest koolidest ilma valikuta maksimum oleks võetud, siit küll kuidagi välja ei loe. Tõsist muret teeb EPA üliõpilaste suhtumine EÜE-sse. Siin keegi eksib. Minu arvates EPA. Noorte spetsialistide, loomingulise intelligentsi rohket osavõttu EÜE tööst pean vajalikuks ja huvitavaks. Keskkoolide õpilaste kasutamine sellistel rasketel töödel ilmselt ei ole soovitav. Seda küsimust peaks EÜE-69 juhtkond lahendama väga diferentseeritult. (Sama käib ka tehnikumide õpilaste kohta.)

Maleva töö juhtimise struktuuris tehtud muutust, s. t. regioonide ja nende staapide moodustamist pean EÜE käesoleval arenguetapil õigeks ja vajalikuks. Muidugi, siingi tuleb teha mõned korrektiivid, eriti regiooni staapide koosseisudes. Ilmselt on vajalik komissari juurdetoomine regiooni staapi. Liiga palju ülesandeid jäi praegu komandöri ja inseneri lahendada.

Edasi. Malevas oli 39 rühma. Vabariigis töötas neist 27, objekte oli ca 70. Malev tegi ehitustöid 1,2 miljoni rubla eest. Sellest EÜE Kasahstani rühm «Estonia» — 137 tuhande rubla eest. Ei saa arvesse võtta Ungaris ja Tšehhoslovakkias töötanud rühmade töötulemusi — lihtsalt puuduvad andmed. Sama käib ka ca 50 malevlase kohta, kes pidevalt töötasid põllumajanduslikel töödel (Ardu, Liivi, Tallinna ja Piistooja rühmades). Paljud tudengid võtsid maleva tööst osa vaid ühe kuu jooksul. Praegu on mul kasutada vaid juulikuu andmed. Siis töötas vahetult ehitustel 690 malevlast, ilmselt on augustikuu arv umbes niisama suur. Siit siis esialgu arvates:

$$1\,000\,000 : 690 \approx 1450,$$

s. t. et tudeng, kes töötas terve maleva aktiivse tööperioodi ehitusel, tegi tööd 1450 rubla eest. See arv ei vaja kommentaare. Rahul võib olla ka ehitustööde kvaliteediga. Esile tõsta võib Viitna motelli ehitust, Tallinna rühma Harku-Järve sovhoosi objekti, Kõrkküla rühma objekte jm.

Käesoleval aastal toimus mingi nihe ka EÜE objektide ja tööde valikul. Rääkisin eespool põllumajanduslikest töödest. Peale selle oli kaks objekti, kus tehti põhiliselt puutööd — Viitna ning Narva-Jõesuu rühmad, Liivi rühm ehitas EÜE esimese villa (Jüri Raag, Arvo Reiman, Jüri Hammer jt. Liivi ordust on mehed, kelle jaoks on raske kõiki vajalikke kiidusõnu leida), — Hiiumaal töötas kunstnike brigaad — tegeldi sovhooside-kolhooside tellimuste täitmisega. Viimati nimetatud brigaad peaks tulevikuski tööd jätkama, võimalik, et ka mõned ärksamad TRÜ kunstikabineti liikmed seal tööd võiksid leida.

Rahule ei saa jääda töötulemustega Tallinna ja Tartu rühmades, seda just mõlema kõrgema kooli objektidel. Põhjusi on palju, peamine — objektid on väga halvasti varustatud mehhanismide ja materjalidega. Ilmselt peab malev järgmisel aastal väga ettevaatlikult suhtuma kõrgemate koolide objektide ehitamisse.

Mida öelda 264 TRÜ üliõpilase osavõtu kohta EÜE tööst? Kindlasti kiidusõnu. Väga tublid komandörid olid Donald Visnapuu, Enn Bekker, Valdur Saar, Jüri Saksladu jt. Toredasti lõid ehitusmalevas kaasa Arstiteaduskonna üliõpilased. Meditsiinipersonali töö rühmade ja regioonide staapides oli väga tubli. Kaja Treumuth, Lehte Pärn, Villu Kõiv, Anne Murd jt. tegid ära väga palju selleks, et meie 1060 inimest elu-tervisega koju jõudsid.

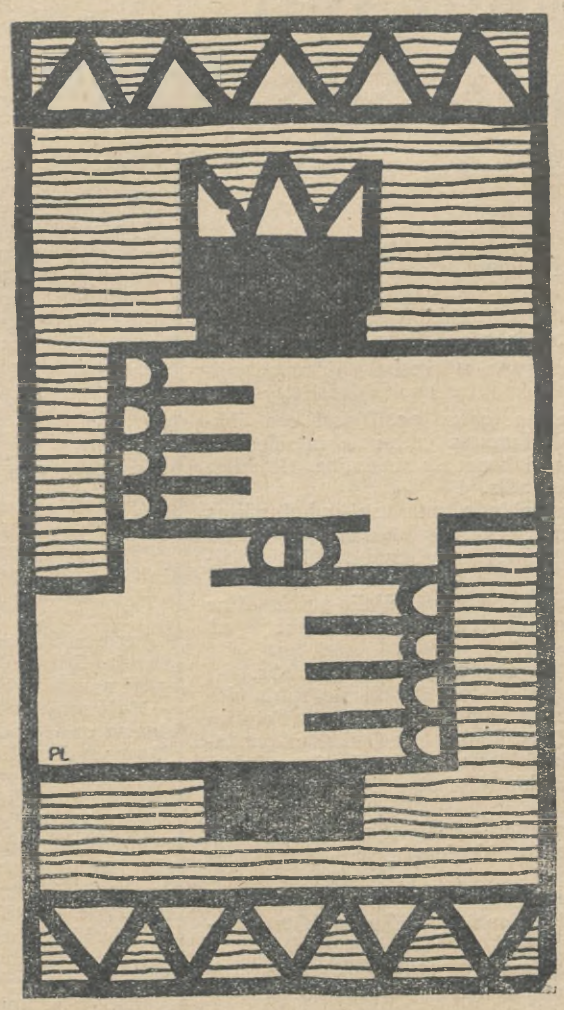
Maleva töö tuleviku seisukohalt üks valusamaid küsimusi on rühmakomandöride asetäitjate kaader. Kahjuks jäi sel aastal nende töö õige kahvatuks. Sellest on väga kahju. EÜE-68 juhtkond, samuti kõrgemate koolide komsomolikomiteed peavad seda küsimust tõsiselt kaaluma. Usun, et lahendatamatu see ei ole.

Malevat külastasid suve jooksul paljud lektorid TRÜ-st. Suur tänu neile! Meeldiv oleks, kui 1969. aastal leiaksid kõrgemad koolid võimaluse ka õppejõudude, assistentide ja aspirantide suunamiseks malevasse.

Lõpetuseks veel mõni sõna välisvahetusest. Suvel külastas malevat Üleliidulise Üliõpilaste Ehitusrühmade Keskstaabi esindaja, kes kontrollis välisrühmade elu-olu EÜE-s. Tema jäi meie tööga rahule ja soovitas vahetust veelgi laiendada. Isiklikult ei pea seda otstarbekaks, sest kolmest vahetusrühmast kahes ei peetud lepingust korralikult kinni ning rühmade komplekteerimisega oli meil suvel palju raskusi. Nähtavasti 1969. aastal vahetust laiendada ei tule.

Sellised oleksid esimesed märkused EÜE-68 töö kohta. Nad ei pretendeeri põhjalikkusele. Lõppkokkuvõtted avaldame oktoobri alguses.

ÜLIÕPILASPÄEVAD 1968!

Plaanidest pajatab üliõpilaspäevade orgkomitee esimees REIN TENSON:

Tänavu ALUSTAME nagu ikka suure rongkäiguga, mille marsruut on veel väljatöötamisel. Lõpetamise pidulikul umbes pooletunnisel tseremoonial kõnelevad rektorid ning seejärel on kavas lavakunsti kateedri rahva ning «Rajaca» programm.

Üliõpilaspäevad jätkuvad viies Tartu klubis. Et teaduskondade õhtud end ei õigustanud, siis selles osas ongi tänavu muutus. Õhtuid sisustavad vabariigi parimad üliõpilasansamblid. Põhimõtteline nõusolek on saadud kaasalöömiseks Tallinna J. Tombi nim. Kultuuripalee tütarlaste ansamblilt «Elektra», ansamblilt «Collage», Tallinna Riikliku Konservatooriumi lavakunsti kateedrilt ja muidugi «Rajacalt».

Ansambleid vahetatakse klubides, nii et iga ansambel esineb vähemalt kahes kohas.

TEISELE päevale on, võrreldes eelmiste aastatega, hulga rohkem üritusi planeeritud.

Hommikupoolikul toimub üliõpilaspäevade külalistele ja osavõtjatele seminar, kus tutvustatakse ülikooli ajalugu, traditsioone ning aktuaalseid komsomoliprobleeme.

Õhtupoolikul on (arvatavasti vanas «Vanemuises», kui see remonti ei lähe) suur koondkontsert kõigi külalisansamblite osavõtul.

Õhtut aga sisustab suur üliõpilaskarneval + veel ballid kahes klubis.

Orgkomitee on kava koostamisel püüdnud rõhku panna võimalikult laiade masside kaasahaaramisele, samuti kogu ürituse sisukusele, eriti teisel päeval.

Kõik ettepanekud on veel teretulnud. Praegu on oma parima idee lagedaletoomiseks viimane aeg!

KROONIKA

Alates 19. sept. 1968. a. asus TRÜ haldusprorektori kohale Aleksei UIBOKAND (rektori käskkiri nr. 541-k, 20. sept. 1968. a.). A. Uibokand tuli Tartusse Võrust. Selles linnas on ta töötanud Kohaliku Tööstuse Tehnikumi direktori ja Võru Kolhooside Ehituskontori juhatuse esimehe asetäitja kohal.

ELKNÜ TRÜ Komitees

13.—19. septembrini toimus Käärikul kolmevahetuseline esimeste kursuste esindajate laagerseminar. Kahe päeva jooksul võisteldi orienteerumises Kääriku kaunil maastikul ja vaimukuses tutvumisõhtul, põletati kaminat ja söödi šašlõkki. Ülikooli komsomolijuhid tutvustasid uutele üliõpilastele meie organisatsiooni tegevusprintsiipe, eesmärke ja viimaste aastate ajalugu. Arutuse all oli ka intelligentsi ja üliõpilaskonna osa tänapäeva ühiskonnas, rahvuskultuuri probleemid ning noore põlvkonna sotsiaalse vastutuse küsimus, RSR andis ülevaate rahvusvahelisest olukorrast.

Komsomolikomiteele olid seekord appi tulnud õppejõud prof. J. Lotman, J. Reimand ja A. Murutar, ENSV rahvakunstnik K. Ird, kirjanikud A. Kaalep, H. Runnel ja M. Unt, psühhiaater V. Vahing, bioloog R. Saluri, aspirandid L. Mäll, Ü. Vooglaid, L. Karu, T. Sutt, M. Lauristin, teaduslik töötaja N. Gorbunov jt.

Kõigile kolmele vahetusele esines suure menuga estraadiansambel «Rajacas».

Oma sisult oli selline üritus ülikooli komsomoli ajaloos esmakordne ja aitas loodetavasti kaasa noorte tudengite liitumisele ülikooli ellu.

Praegu võiksid esimesed kursused korraldada komsomolikoosolekuid, kus seminaril viibinud tutvustaksid kuuldud mõtteid ka oma kursusekaaslastele.

Komsomolikomitee teatab

NB! osakondade sekretärid!

ELKNÜ TRÜ Komitee ootab teid väga ümmarguse laua nõupidamisele. Räägime aruandlus- ja valimisperioodist, üliõpilaspäevadest jmt. aktuaalsetest probleemidest. Tuleme kokku teisipäeval, 1. oktoobril kell 16.30. ülikooli komsomolikomitees.

Viimaste kursuste grupporgid!

ELKNÜ TRÜ Komitee ootab, et te tuleksite läbirääkimistele nii töölesuunamise kui ka muude aktuaalsete probleemide üle. Ootame iga päev kella 11—16-ni.

ELKNÜ TRÜ Komitee
sekretariaat

Ungari kolleegide juures

Ungari Haridusministeerium kutsus TRÜ eesti keele kateedri dotsendi H. Rätsepa osa võtma sümpoosionist, kus arutati keeleteüpoloogia teoreetilisi probleeme, eriti seoses Põhja-Euraasia keeltega (sealhulgas ka soome-ugri keeltega).

Kui kaua te Ungaris olite?

Sümpoosion, kuhu mind kutsuti, toimus Szegedis sealse ülikooli organiseerimisel. Kohapeal selgus aga, et nädal hiljem toimub Balatonszabadis rahvusvaheline teaduslik konverents matemaatilise lingvistika alal. Mind paluti ka sellest osa võtma ning seetõttu kutset pikendati. Nii tuligi Ungaris olla kokku 16 päeva.

Siis on ju võimalus sümpoosioni ja konverentsi võrrelda?

Jah, muidugi. Esimene oli oma ulatuselt väiksem (umbes 40 osavõtjat), teine aga 60—70 osavõtjaga. Mõlemad olid rahvusvahelised, delegaatide hulka kuulus nimekaid strukturaallingviste paljudest maadest. Ettekanded olid huvitavad, sai loodud ka isiklikke kontakte oluliste keskustega.

Mõlemad üritused olid organisatsioonilisest küljest kõrgel tasemel. Tõstaksin esile eriti kaht aspekti. Esiteks, Balatonszabadi konverentsi ettekanded olid juba enne paljundatud, mitte koha peal, vaid juba igal ettekande tegijal oli kaasas 60—70 teksti. Seetõttu oli konverentsi põhitööks arutlemine, arvamuste vahetamine, aeg ei kulunud mitte teksti ettelugemisele (mida meil nii laialt praktiseeritakse ning mis pole just eriti efektiivne töövorm). Sealjuures on plussiks ka see, et kodus on mul kõikide tekstid olemas, ei pidanud kuuldut lihtsalt mälu järgi edasi andma, vaid sai tutvustada kõiki kojujäänud asjahuvilisi vahetult ettekande endaga. Teiseks, mõlemal konverentsil oli osavõtumaks, millega korvati organiseerimiskulud. (Meie rahas tuli see ca 25 rbl.). Et see just väike raha pole, siis oli tagatud asjast tõeliselt huvitatute osavõtt konverentsist. Polnud niisama istujaid ja kuulajaid.

Milliste probleemidega esindasite teie meie strukturaallingviste?

Minu ettekanne käsitles probleemi, kuidas kasutada generatiivse grammatika andmeid keelte tüpologiseerimisel.

Hilisematest arutlustest ja diskussioonidest selgus, et meie generativistid tegelevad samade probleemidega mis mujalgi. See nähtus muidugi ka juba ettekannetest, mille problemaatika oli väga lähedane meie ülikooli vastavate uurimisrühmade problemaatikale. Nii et vääral teel me pole.

Kas keeleoskus ei seganud asjadest arusaamist?

Diskussioonid ja ettekanded toimusid 4 keeles (inglise, saksa, vene, prantsuse), kuid arusaamatuks küll midagi ei jäänud. Igaüks osavõtjaist valdas neist 2—3 keelt kindlasti. Mulle enesele oli kogu reis väga heaks keelepraktikaks — oskasin enne ungari keelt ja sain selle oskuse nüüd kinnistada praktiliselt.

Kas konverentsil oli ka üliõpilasi?

Jah, kuid ilma osavõtumaksuta. Nende kontingent oli kindlaks määratud. Iga õppejõud oli juba hoolitsenud selle eest, et need, kellele osavõtt vajalik oli, said osa võtta. Üldse on seal sidemed Teaduste Akadeemia ja ülikooli vahel tihedad (õppejõud on sageli TA-st), põhjuseks on muidugi ka ühes linnas asumine.

Silma torkas Ungari üliõpilaste vaba praktiline võõrkeelte oskus. Mitmel korral küsisid nad, miks TRÜ üliõpilasi ei tule juba neile keelepraktikale. Vastamiseks puudusid mul andmed.

Kas jäi ka vaba aega?

Päevaplaan oli küllalt tihe, Budapesti ja teiste paikadega muidugi tutvusime nii ekskursioonide korras kui ka omal käel. Oli ka mitmeid küllakutseid, nii et lihtsalt vaba aega kui sellist polnud.

Konverentside vaheajal tutvusin Ungari TA strukturaalse lingvistika sektori tööga, samuti sealse arvutuskeskusega.

Küsitles S. KIIN

ELKNÜ TRÜ KOMITEE TEESID ELKNÜ TRÜ ORGANISATSIOONI XVI KONVERENTSILE

18. okt. alustab tööd TRÜ komsomoliorganisatsiooni XVI konverents. ELKNÜ TRÜ Komitee on välja töötanud teesid, milles ta iseloomustab aruandeperioodil tehtud tööd ja mis on aluseks edaspidisele tegevusele. Komitee soovitab võtta teesid aluseks osakondade aruande- ja valimiskoosolekutel, need seal läbi arutada ja esineda konverentsil osakondade poolt väljatöötatud seisukohtadega.

1. Oma tegevuses juhindus komitee ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XV konverentsi ning ELKNÜ TRÜ Komitee 4. aprilli 1968. a. pleenumi otsustest, samuti NLKP KK 1968. a. aprillipleenumi ja ELKNÜ XIV kongressi otsustest.

2. Komitee eesmärgiks oli üliõpilaskonna sotsiaalse aktiivsuse tõstmine ja järjekindel võitlus kõige selle vastu, mis takistab meie maa progressi.

3. ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XV konverentsi otsustest on täidetud järgmised punktid.

— On välja töötatud ideoloogilise töö kompleksne perspektiivplaan (avaldatud ajalehes «TRÜ» 13. sept. 1968).

— Käesoleval aastal korraldati vestlused üliõpilaskandidaatidega senisest kõrgemal tasemel, vestlustulemusi arvestati vastuvõtukomisjoni poolt ning võetakse arvesse ELKNÜ TRÜ Komitee töös I kursustega.

— Komitee on järjekindlalt taotlenud üliõpilaste ettepanekute ja järelepärimiste arutamist ning neile vastamist kõigis instantsides, kaasa arvatud kõrgemad komsomoli-, partei- ja riigiorganid.

— Eesti Üliõpilasnõukogu alustas tööd 11. sept. 1968. a. Komitee märgib, et TRÜ esindajad pole EÜN töölerakendamisel täielikult juhindunud ELKNÜ TRÜ laiendatud büroo poolt kinnitatud ettepanekuist (vt. «TRÜ» nr. 17 24. mail 1968).

— TRÜ üliõpilased on käinud «Sputniku» ja EÜE kaudu Tšehhoslovakkias, Poolas, Ungaris, Inglismaal.

— Organiseeriti ülikooli hoonete täiendav valve möödunud aasta oktoobrist detsembrini.

— Toimus ELKNÜ TRÜ Komitee pleenum ühiselamu sisekorraeeskirjade projekti arutamiseks. Projekt esitati rektoraadile. Ajalehes «TRÜ» toimus 1967/68 õppeaasta vältel ühiselamuprobleemi arutamine.

— Aidati kaasa ülikooli Teadusliku Raamatukogu ülekoormusest tingitud olukorra normaliseerimisele.

— On rahuldatud komitee taotlus teise palgalise koha sisseseadmiseks ajalehe «TRÜ» toimetuses (alates 1. sept. 1968. a.).

— Komitees moodustati välissuhete sektor.

— RSK on aktiviseerinud oma tööd, käidi Moskvas ja Leedu NSV-s.

Konverentsi otsustest jäid täitmata järgmised punktid.

— Pole välja töötatud omavalitsuse arendamise perspektiivplaani. Komsomoliaktiivi hulgas läbiviidud küsitlus näitas, et eelkõige on vaja jätkata tööd seniste õiguste täielikuma kasutamise suunas.

— Osutus, et otsuse kolmas punkt — jätkata komsomoligruppide õiguste laiendamist kui tähtsat printsiipi ideoloogilise töö süvendamisel gruppides; kindlustada komitee-poolne range nõudlikkus gruppide õiguste ja kohustuste praktilisel teostamisel; samuti tõsta nõudlikkust valitud aktiivi suhtes kõigis lülides — on liialt abstraktne, et kontrollida selle praktilist täitmist.

— Piisavalt pole laiendatud sidemeid vilistlastega.

— Jätkub «surnud hingede» kummitamine ülikooli komsomoliorganisatsioonis, pole õnnestunud saavutada liikmemaksude süstemaatilist laekumist. Nähtavasti on siin probleem sügavam ja pole lahendatav vaid administratiivsete abinõudega.

Lisaks ülaltoodule on vastavalt ELKNÜ TRÜ Komitee 4. aprilli 1968 pleenumi otsustele tehtud järgmist.

— Korraldatud esimeste kursuste esindajate laagerseminar Käärikul 13.—19. sept.

— Esitati TRÜ Õpetatud Nõukogule arutamiseks komitee seisukohad omavalitsuse suhtes.

— Tehakse tööd sidemete tugevdamiseks vabariigi keskkoolidega. Ettevalmistamisel on keskkoolidele määratud rubriigi avamine ülikooli ajalehes.

— Ülikooli suvetööde objektidel töötas 380 inimest, komsomoli löökehitusel Kohtla-Järvel 40 inimest. EÜE-s käis lektoritena esinemas 11 inimest.

— Ülikooli komsomolitöö on senisest paremini kajastunud vabariigi ajalehtedes.

— Komitee initsiatiivil korraldas ELKNÜ KK Üliõpilasosakond seminarlaagri Käärikul 6.—8. sept. 1968, mis märkimisväärselt tugevdas vabariigi üliõpilasliikumise ühtsust.

— Regulaarne on ka vastastikune osavõtt konverentsidest, pleenumitest, seminaridest jne.

— ELKNÜ TRÜ Komitee pideva initsiatiivi tulemusena on välja töötatud vabariikliku üliõpilasajalehe projekt, mis esitatakse ELKNÜ KK üliõpilasosakonna poolt läbiarutamiseks vabariigi valitsusele.

— On loodud süsteem laia üliõpilasavalikkuse informeerimiseks komsomolitöö aktuaalsetest probleemidest ja komitee ning kõrgemalseisvate organite tegevustest (informatsioonikoosolekud, informatsioonibülletään, vastavad rubriigid ajalehes).

— Astutakse samme koostöö arendamiseks eesti ja vene rahvusest üliõpilaste vahel.

ELKNÜ TRÜ Komitee aprillipleenumi otsus on seega täidetud tervikuna.

Aruande-perioodil toimunust märgime järgmist.

1. ELKNÜ XIV kongressist võttis osa 11 TRÜ delegaati, kes esindasid seal väärikalt ülikooli kolme ja poole tuhandelist komsomoliperet.

2. Võeti arvesse meie XV konverentsi seisukoht ELKNÜ KK Üliõpilasosakonna juhataja U. Ojamaa suhtes ja asendati ta I. Toomega.

3. 1968. a. kevadel ilmnes üliõpilaskonna sotsiaalse aktiivsuse stiihiline tõus, mis osutas vajadusele seda komitee poolt õigesti suunata.

4. Ühiselamuprobleemide arutelu omas teatud positiivset osa õhkkonna kujunemisel, milles toimub ühiselamutes juhtuvate intsidentide arutamine ja ühiselamuprobleemidele lahenduste otsimine. Komitee konkreetsed ettepanekud seisavad rektoraadis.

Käesoleval sügisel suure ühiselamukohtade puuduse puhul näitas komitee büroo oma praktilise tegevusega, et ta suudab näha väljapääsu sellistest olukordadest, olles faktiliselt ainsaks uut majutuspinda otsivaks organiks.

5. Teataval määral on tõhustunud üliõpilaste sõjalis-patriootiline kasvatustöö. (Seda on muuhulgas ära märgitud ka mitme aukirjaga.)

Eelseisva tegevusperioodi kohta.

1. Komitee tegevuse eesmärgid ja põhisuunad jäävad endisteks.

2. Senisest enam tuleb leida võimalusi ja teid üliõpilaste suhtumise avaldamiseks sotsiaalpoliitiliste nähtuste kohta meie maal. Komitee peab tegema kõik, et informeerida TRÜ üliõpilaste seisukohast vastavaid instantse, samuti tuleb saavutada üliõpilaste kiire ja täpne informeerimine sise- ja välispoliitilistest sündmustest ning ka kõrgemalseisvate komsomoliorganite tegevusest.

3. Tuleb aktiviseerida võitlust ja suhtuda äärmiselt resoluutselt bürokraatia, dogmatismi ja meile vaenuliku ideoloogia ilmingute vastu nii ülikoolis kui ka väljaspool ülikooli.

4. Komitee tegevuse üheks põhisuunaks on üliõpilaste seisukohtade ja huvide kaitsmine ülikooli administratsiooni ja ülikooliväliste organite ees.

5. Komsomoliorganisatsioon juhindub oma tegevuses ülikooli parteikomitee otsustest, soovitustest ja nõuannetest. Side parteiorganisatsiooniga peab tugevnema ka edaspidi.

6. Soovitada komsomoligruppidel pärast loengutsükli lõppemist ja eksamite sooritamist analüüsida kuulatud kursusi ja esitada vastavatele kateedritele oma arvamused ja ettepanekud. Komiteel jälgida nende arvestamist edaspidises õppetöös.

7. Püüda saavutada, et enamik TRÜ lõpetajatest jätkaks oma edaspidises ühiskondlikus tegevuses juhindumist neist printsiipidest, mis on väljendatud TRÜ komsomoliorganisatsiooni viimaste aastate otsustes. Uurida lõpetanute elu- ja töötingimusi, anda koos teiste kõrgemate koolidega vastavad materjalid üle ELKNÜ KK-le, nõudes seal probleemi arutamist ning lõpetanute vajadustest ettekandmist kõrgematele partei- ja valitsusorganitele.

8. Sidemete tugevdamiseks ülikooli vilistlastega kaaluda osakondades võimalusi teaduskondade ja osakondade lõpetanute regulaarsete kokkutulekute-kohtumiste korraldamiseks viimaste kursuste üliõpilastega.

9. Seoses terava ühiselamukohtade puudusega taotleda TRÜ uue ühiselamu ehituse kuulutamist komsomoli löökehituseks. Pöörduda vabariigi valitsuse poole palvega arvestada vastuvõtukontingendi planeerimisel vajadust suurendada vastavalt ka kohtade arvu ühiselamuis.

10. Soovitada osakondades läbi arutada majutuskomisjonide töö käesoleval sügisel. Anda sellele hinnang ja välja töötada abinõud üliõpilasorganisatsioonide seisukoha arvestamise kindlustamiseks. Taotleda endiselt sisekorraeeskirjade kooskõlla viimist reaalse elu nõuetega.

11. Tugevdada sidemeid teiste kõrgemate koolidega ja suurendada vabariigi üliõpilaskonna ideelis-poliitilist ühtsust. Laiendada osavõttu Nõukogude Liidu üliõpilasliikumisest, jätkata katseid lülitumiseks rahvusvahelisse üliõpilasliikumisse. Vastavat initsiatiivi nõuda meie esindajailt EÜN-is.

12. Luua kindlad sidemed vabariigi suuremate keskkoolide komsomoliorganisatsioonidega, et aidata neid nende igapäevases komsomolitöös ja tutvustada ülikooli elu.

13. Leida efektiivsemaid vahendeid «surnud hingede» ja liikmemaksu võlglaste arvu vähendamiseks osakondades.

ELKNÜ TRÜ Komitee büroo soovitab kõigil osakondadel läbi arutada võimalikud kandidaadid uude komsomolikomiteesse. Soovitame analüüsida senise sekretariaadi tööd ja asuda seisukohale S. Endre, P. Vihalemma ja K. Morna kandidatuuride suhtes uue komitee sekretäridena. Ettepanekud teha ajalehe «TRÜ» kaudu. Komitee palub ka kõigil teistel üliõpilastel-organisatsioonidel esitada oma arvamusi koostöö kohta komsomoliga.

ELKNÜ TRÜ Komitee tänab kõiki professoreid, õppejõude, aspirante ning teisi ülikooli töötajaid, samuti kõiki teisi, kes on aruandeperioodil kaasa aidanud ülikooli komsomoliorganisatsiooni eesmärkide realiseerimisele, ning loodab jätkuvale koostööle.

ELKNÜ TRÜ Komitee

Ülikoolis õppija, s. o. universiteedi tudengi suhtes tuleb pidada endastmõistetavaks võimalikult varast ja aktiivset lülitumist teaduslikku töhe. Lugu on selles, et universiteediharidusega inimene peab olema teadur sellest sõltumata, kus just on ta konkreetne töökoht — teda peab iseloomustama teaduslik mõtlemine ja probleemide teaduslik asetus ka oma igapäevases töös. Sellist mõtlemist ja teadusliku tegevuse vilumusi ilma asjakohase tegevuseta juba kuidagi ei omanda, sellest ka vajadus üliõpilaste teaduslikuks uurimistööks. On kergesti arusaadav, et stuudiumi kestel jõuab kaugemale see üliõpilane, kes alustab varem. Võib ütelda, et ses asjas pole kunagi liiga vara — peab ainult teadma, mida ja kuidas. Allakirjutanu tahab käesolevas kirjutises jagada noore teadusetegijaga, eeskätt I—II kursuse tudengiga, mõningaid mõtteid, mis neid, algajale tähtsaimaid küsimusi puudutavad nende üldkujul (rõhuga küll eksperimentaalteaduste suunas).

Vähemalt loodusteadustes läbib igasugune teaduslik uurimistöö järgmised põhietapid: 1) küsimuse püstitamine ja tööhüpoteesi kujundamine, 2) küsimuse lahendamiseks sobiva metoodika valik või väljatöötlus, 3) eksperimentide korraldamine või muul teel andmete kogumine, 4) saadud andmete läbitöötlus ja tõlgendus, 5) järelduste tegemine, tööhüpoteesi hindamine (selle ümberlükkamine, kinnitamine või teooriaks arendamine).

Kui asja päris diferentseeritult hinnata, on teadusliku mõtlemisega tegemist eeskätt kirjeldatud tegevuse alg- ja lõppfaasides. Andmete kogumise faas on sageli üsna käsitöölik. Muidugi on see vägagi kvalifitseeritud, kuid ikkagi raske, mõnikord üksluine ja tüütav teaduse «must töö». Kuid paratamatult tuleb ka see ära teha. Vähe sellest — sellesegi faasisse tuleb suhtuda sügava respekti ja pingsa tähelepanuga, olla kannatlik ja visa. Vastasel korral haihtub tulutult kogu eelnenud mõttetöö, järeldusi ja põhjendatud teooriat aga ei tulegi. Algaja pidagu meeles, et «iga

Geograafia ja matemaatika

Septembri algul toimus Lvovi Riikliku Ülikooli korraldusel III üleliiduline suvekool «Matemaatika geograafias». (Esimene suvekool oli Kaasanis, teine möödunud suvel Otepääl.) Suvekooli läbiviimise kohaks oli sedapuhku valitud Mukatševo lähistel Laboritsa jõe kaldal asuv spordilaager «Karpatõ». Kokku oli tulnud ligikaudu 40 geograafi üle kogu maa, nende hulgas üks teaduste doktor ja 8 teaduste kandidaati. Kümne päeva jooksul esineti väga sisukate ettekannetega matemaatiliste meetodite ja mudelite rakendamisest nii majandusgeograafias kui ka füüsilises geograafias.

Põhiettekande, õigemini küll sarja loenguid, pidas Moskva Okeanoloogia Instituudi õppejõud, teaduste doktor A. S. Devdarjani, kes käsitles hulgateooria ja graafide teooria rakendamist geograafias.

Geograafia teooria valdkonnas oli huvitav B. B. Radomani (Moskva) ettekanne, kes käsitles loogikalisi meetodeid rajoneerimise teoorias. A. D. Armand Murmanskist vaagis oma ettekandes geograafiliste komplekside modelleerimist. Siinkohal peab aga märkima, et geograafiliste komplekside modelleerimine on väga raske ülesanne, kuid siiski mitte lahendamatu. Näitena esitati blogeotsönoosi mudel, milleks oli valitud tükike taigametsa. Mudeli abil, milles oli üle 100 elemendi (mulla, reljeefi, fauna, põhjavete jt. karakteristikud), prognoositi taigametsa arengut. Mudeli keerukusest kõneleb ka fakt, et selle lahendamiseks kasutati arvutusmasinat ЭВМ «Minsk-22».

Kui ettekanded füüsilise geograafia alal jäid napiks konkreetsete näidete poolest, siis majandusgeograafide ettekanded põhinesid just

(Järg 3. lk.)

Eksperimentaalfüüsika kateeder sai 10-aastaseks

Möödunud kümne aasta jooksul

...kateedri juures õppivate üliõpilaste-füüsikute arv kasvas 120-lt kuni 240-ni.

...kateedri koormus kasvas 5000 tunnilt 12 000 tunnini.

...õpetati ENSV ja NSVL teaduslike asutuste ja tööstuse jaoks välja ca 200 kvalifitseeritud füüsikut.

...kateedri õppejõudude arv kasvas 7-lt 13-ni.

...teaduslikku kraadi omavate õppejõudude protsent suurenes 14%-lt 76%-ni.

...kateedri juures on valminud 13 kandidaadidissertatsiooni.

...kateedri liikmete poolt tehtud ja vormistatud mitmesuguste teaduslike, metoodiliste ja populaarteaduslike tööde arv kasvas ca 20-lt ca 80-ni aastas.

...kateedri lepinguliste tööde maht kasvas 0 rublast ca 50 tuhande rublani aastas.

...kateedri liikmete poolt on avaldatud 15 rotaprindil paljundatud õppevahendit (ca 150 trükipoognat). Paljud õppevahendid on veel trükis ja mitmed on selleks ette valmistatud.

...enamikust kateedri õppejõududest on saanud entsüklopedistid. Kateedri õppejõudude poolt on ENE-le kirjutatud kümneid artikleid.

...kateedri juures tehtud üliõpilastöödest määrati ühele kuldmedal üleliidulisel konkursil, igal aastal on saadud 2—3 preemiat vabariiklikul konkursil ja 5—6 diplomit ülikooli konkursilt.

...kateedri inventar kasvas summaliselt ca kümnekordseks.

...kateedri juurde organiseeriti elektroluminestsentsi ja pooljuhtide probleemlaboratoorium, mille koosseisus on praegu 8 töötajat.

...töötab kateedri juures lepinguliste tööde summadest finantseeritav elektrokeemia laboratoorium.

...võttis kateedri õppetööst osa rida ENSV preemia laureaate, kaks ENSV TA akadeemikut, üks akadeemia kirjavahetajaliige, palju ENSV TA Füüsika ja Asfronoomia Instituudi teaduste kandidaate ja teisi oma ala spetsialiste.

Oma eksisteerimise 10 aasta jooksul elas kateeder üle suure tulekahju 1965. a. detsembris, mitu keskmist uputust raamatukogus ja peahoone keldrites asuvates ruumides, ühe suurenenud radioaktiivse kiirguse perioodi (ajal, kui ülikooli radioaktiivsete ainete ladu asus veel kateedri vahetus läheduses) ja ühe lokaalse külmaperioodi 1967/68. a. talvel, mil Leningradi mnt. ruumide temperatuur ei ületanud maksimaalselt 7—8 kraadi C järgi.

ÜET

ÜET I KURSUSE LEKTOR-PROPAGANDISTID!

Teile esineb dotsent Anatoli Mitt loenguga

«PÜHITSETUD OLGU SINU NIMI...»

teisipäeval, 1. oktoobril kell 18 füüsika I auditooriumis (peahoone alumisel korrusel)

ÜTÜ

Neljapäeval, 3. oktoobril kell 19 toimub ühiskonnateaduste majas aud. 215 ÜTÜ sotsioloogiaringi selle sektsiooni koosolek, kes uurib noorte eluorientatsiooni ja väärtusi. Räägime tehtud tööst ning alanud õppeaasta perspektiividest. Koosolekule tulgu kõik need üliõpilased (ka I kursuselt), keda probleem huvitab ning kes sooviksid tõsise uurimusega tegelema hakata.

ALGAJALE TEADUSETEGIJALE

teadmise juur on kibe», tasuks on aga kord avastaja rõõm (isegi õnneelamus). Kergete võitude ootaja aga astugu parem kohe kõrvale teaduse teelt, kus ta lihtsalt jääb teistele jalgu.

Öeldut tuli rõhutada seetõttu, et reeglina saab algaja loodusuurija oma esmast teadlasepäeva alustada nimelt lülitumisega sellesse «musta tööd» nõudvasse faasi. Raske on uskuda, et esimese kursuse tudeng saaks välja tulla oma töövõimaliku hüpoteesiga, oma küsimustega alal, mida ta veel ei tunne. Küll on tal aga võimalik sisse elada juhendava õppejõu poolt pakutavatesse küsimustesse, mis antakse kas jõukohased või siis kuni 10% võimeid ületavad (see stimuleerib ja on hästi rakendatav andekate inimeste juures). Ka metoodika valikul tuleb algul loota oma vanema kolleegi peale. Järgnev on aga juba noore teaduri tahte, tunnetustarbe ja vaimsete huvide arengutaseme küsimus. Koos tööga kasvab uurija ning paari aasta pärast on oma jõu teadusele pühendanud nooruk võimeline juba ise oma andmeid hindama ja neist esialgseid järeldusi tegema. Ehk veel tähtsamgi on see, et tekivad uued mõtteseosed ja uus mõttelaad — tekivad esimesed iseseisvad küsimused ja tehakse esimesi katseid iseseisvalt nende lahendusteid visandada. See aga on juba teadus.

Kuid võib-olla oodata, kuni on raamatutarkust ja õppetöös hangitavaid teadmisi kogunenud sel määral, et kohe võiks pretendeerida enamale kui osavõtule andmete kogumise faasist? Sellist arvamust on allakirjutanu kohanud mõnigi kord. Kahjuks tuletab see meelde soss-sepa lugu eesti rahvajuttudest. Nagu teada, näitas see, et sepatöödki ei saa ainult pealtvaatamisega, ainult «teoreetiliselt» ära õppida. Võtku iga eksperimentaalteadustesse suunduv algaja teadmiseks: teaduslik mõte areneb ja kujuneb ainult siis, kui teoreetiline töö on vajalikul viisil ühendatud eksperimenteerimisega. Viimane küll ei loo teadusliku mõtlemise baasi, lihvib ja täpsustab seda aga küll. Ainult tegelikus eksperimenteerimises kasvanud inimene oskab püstitada eksperimendiga lahendatavaid küsimusi, sest ta oskab hinnata eksperimendi põhimõttelisi võimalusi.

Teaduseni aga ei jõua see nooruk, kes eksperimentides ainult täidab antud eeskirju, tehku ta seda siis nii täpselt kui tahes. Andmete kogumisega koos peab käima tehtava mõtestamine. Seda omakorda saab teha ainult siis, kui püütakse orienteeruda oma ala ideestikus üldse, kui teatakse, kus midagi lahti on, mis laias maailmas antud teadusealal tehakse. Ja muidugi — kui metoodikasse ei suhtuta kui kokaraamatu eeskirja, mida täidetakse pimesi, küsimata põhjendusi.

Kõigest öeldust võib teha ainult ühe põhijärelduse: **iga noor tudeng, kes on veendumusele jõudnud oma kitsamas huvialas, teeb targasti, kui ta võimalikult peatselt pöördub vastava kateedri poole ja hakkab vastava õppejõu juhendamisel süvenema teadusliku uurimistöö mõnda lõiku. Väga sobiv on seejuures liituda vanemate kursuste üliõpilaste tööga, see võib aga esialgu toimuda ka näiteks kateedri aspirantide või vanemlaborantide abistamisena teatavas uurimistegevuse osas, millest algajale peatselt eraldatakse oma lõik.**

Teadmised on teadusliku mõtlemise materjal. Neid tuleb koguda. Millele aga pühendada peatähelepanu? Nagu märkisime, on teadurile ülimalt oluline orienteerumine oma teaduse ideestikus üldse. Kuidas seda saavutada? Kogemus näitab, et pärast õppejõu soovitatud hea ülevaateteose või õpikuga tutvumist on olulisim perioodika järjekindel jälgimine oma erialal. Ei ole oluline, et iga ajakirja iga number jäägitult läbi loetaks (seda ei jõuagi) või koguni konspekteeritaks. Oluline on aga kogu kättesaadav perioodika läbi lehitseda ja vaadata, millega antud teaduses üldse tegeldakse. Mõni artikkel pakub huvi ainult sellele, kes tegeleb sama eriküsimusega. Kui see meie orbiidist on väljas, siis sellise artikli võtame ainult teadmiseks. Selle kõrval esineb aga üldist huvi pakkuvaid kirjutisi, milles esineb põhimõttelisi uudiseid metoodilise lähenemise või huvitavate üldistuste osas. Nende juures peatume juba pikemalt, tutvume töö kokkuvõttega ja teeme mõned märkmedki. Üksikasjaliselt analüüsime läbi aga materjalid «oma» ainealalt (viimast mitte liiga kitsalt ega laialt mõistes). Siin on juba obligatoorne vormikohase «jälje» jätmine. Kõige otstarbekohasem on seda teha perfokaardil (nende kasutamise osas annavad nõu kateedrid).

Perioodika kõrval tuleb pidevalt jälgida ka referatiivseid väljaandeid, mis üldise orientatsiooni täiendamisel on äärmiselt olulised abivahendid.

Faktid ja konkreetsed teadmised kui mõtlemise materjal on teatavast astmest alates kahe teraga mõõk. Nendeta ei saa olla orienteerumist ega mõtlemist — liigsel kogunemisel võivad nad aga, kui imelik see ka ei paista, mõtlemise lämmatada. Pidev ja mõõdupidamiseta faktiliste teadmiste kuhjamine kord paratamatult tapab teaduse, matab faktikuhja alla ideed. Tekib olukord, kus puud varjavad metsa. See hoiatagu algajat veel kord selles, et eeskätt tuleb püüda tabada ideid, mitte aga taotleda kramplikult mällu suruda kõiki kohatavaid fakte ja faktikesi. Inimene, kes tunneb ehk vähem fakte, on aga sügavamalt kodus nendega seotud ideede vallas, valitseb lõppkokkuvõttes suuremat faktide hulka kui teine, kes kujutab endast n.-ö. elavat entsüklopeediat, edukat «naapurivisa» võistlejat või ristsõnade lahendajat. Puuduva fakti saab kergemini leida kui puuduva idee, mis jätab lünga teaduslikku mõtlemisse, uurimistöö kavandamisse. Ärgem unustagem ka seda, et inimlik energiaallikas on lõppude lõpuks üks ja ainus ning paratamatult piiratud võimsusega. Kasutagem siis meile antud energiavaru säästlikult ning suurima otstarbekohasusega. Teaduses ja õppetöös (viimane on ikkagi esimese teenistuses, mitte vastupidi) leidkem alati peamine ja andkem sellele maksimum-energia.

Teine võimalus tööka ja tugeva inimese jaoks on, ütleksin, liig-erudiidi seisund. Tegelikult on siin tegu peamise silmist laskmisega, energia raiskamisega. Hääbuvaid viiemehi, kes ilusasti kõike teavad, loominguliselt aga steriilseks muutuvad, oleme kahjuks liigagi sageli kohanud.

On inimlik ja absoluutselt arusaadav, et igasuguses, eriti aga teaduslikus töös ihaldame edu. Peale mitmesuguste objektiivsete aluste on edu eelduseks ka teatavad subjektiivsed suhtumised ja omadused, mis kujutavad endast n. ö. vajalikku tingimust. Sõnastaksime olulisimad neist imperatiivivormis.

1. Ära pea midagi iseendastmõistetavaks!

Nõua väidete põhjendamist, uuri esitatavate faktidegi usaldusväärsust. Teatavad seisukohad tuleb omaks võtta mitte seepärast, et neid väljendas professor või dotsent või et need leiduvad autoriteetses raamatus, vaid seepärast, et nad on hästi tõestatud, mõistusega või katsega kontrollitavad. Ära möödu juurdlemiseta ka harjumuslikest tõdedest, tavakohastest seisukohtadest ja «silmaga nähtavaist» faktidest — terve kahtlemine on sageli aluse andnud uutele avastustele. Samal ajal väldi võimalikku äärmust — tüütut norimist ja rumalat skepsist.

2. Kultiveeri ja samal ajal distsiplineeri endas uudishimu! Tahe teada, tunnetustarve on ju teaduse aluseks. Tunne huvi teaduse küsimuste vastu (kui see huvi kuidagi ei teki, oled vea teinud ülikooli tulekuga). Samal ajal väldi laialivalguvust, tegelemist tühja-tähjaga ja energiakadusid.

3. Rutta aeglaselt! Eriti on seda vaja silmas pidada laboratoorses töös. Kiirustamine viib töö ümbertegemise vajadusele ja ajakadudele. Raja uurimistegevus põhjendatud ja järjekindlatele sammudele. Ära rutta ka üldistuste tegemisel ja oma tulemuste avaldamisel. Seedi need enne kõigekülgselt läbi, kaalu ja hinda. Väldi pealiskaudsust ja ebaküpsete tööde ning mõtete avaldamist — pärast on endal piinlik iseennast ümber lükata (iseenda kummutamise vajalik protsess toimugu iseendas).

Eksperimentaalsete tööde kavandamisel ei lähtu tõsised teadlased kunagi üksnes tarbest tõestada seda või teist seisukohta, hüpoteesi. Sellest on vähe. Katsed peavad olema planeeritud ka nii, et nad kõigekülgselt püüaksid uurija arvamusi ümber lükata, s. o. leida neis nõrku kohti. Alles siis, kui see ei õnnestu ja kui on samal ajal olemas positiivne tõestusmaterjal, võib hüpoteesi lugeda kinnitatuks. See kehtib ka teadusliku mõtlemise kohta üldse.

Seoses vajadusega oma energiat säästa, tuleb kultiveerida ka n.-ö. tervet laiskust. See tähendab, et ühtki tööd ei tule põlata selle iseloomu pärast, ei tule aga teha ka midagi, mis antud eesmärgist johtuvas süsteemis on liigne. Mida teha, seda teha lihtsaimal ja usaldusväärseimal viisil kõigist võimalikest tegevusvariantidest. Eesmärgile tuleb jõuda kõige põhjendatumat, tavaliselt ka lühimat teed mööda. Ei tule unustada, et selliselt mõistetud laiskus on inimliku progressi alus. Tööd hindame tulemuste, mitte mahu ja rabelemismäära järgi.

Üle kõige pidagu aga noor teadur alati meeles, et püsivat edu saavutab ainult see, kes armastab teadust, mitte ennast teaduses, see, kes armastab ja ihaldab teaduslikku tõde, mitte aupaistet.

Dots. V. TOHVER,
taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedri juhataja

Kääriku-l

Kõikvõimalike suve-, sügis-, talve- ja kevadkoolide, seminaride, laagrite ja laagerseminaride Mekka (loe: Kääriku) annaalidesse kirjutati möödunud nädalavahetusel (14.—15. sept.) järjekordne peatükk. Seekord olid autoriteks kaks tosinat bioloogi kuuest erinevast teaduslikust ja õppeasutusest. Peale ühiste huvide oli asjaosalistele ühine seegi, et nad olid Tartu Ülikooli praegused või endised tudengid. Bioloogiaosakonna komsomolibüroo organiseerimisel sai teoks evolutsioonialane seminar.

Tsentraalseteks vaidlusobjektideks kujunesid esiteks bioloogilise organisatsiooni ja (bioloogilise) evolutsiooni seose probleem; teiseks — sisemiste tegurite osatähtsus evolutsioonis.

Esimesele probleemile oli pühendatud bioloogiadoktor K. Paaveri ettekanne. On välja kujunenud kaks äärmuslikku seisukohta: 1) bioloogilise organisatsiooni erinevatel tasemetel toimib üks üldine evolutsiooni seaduspärasus; 2) erinevatel tasemetel toimivad põhimõtteliselt erinevad seaduspärasused. Elavas mõttevahetuses leidis toetust kolmas vaatepunkt, mille järgi bioloogilise organisatsiooni kõrgemal tasemel toimivad evolutsiooni seaduspärasused sisaldavad endas komponentidena madalamate tasemete spetsiifilised seaduspärasused, kuid ei ole taandatavad komponentide n.-ö. «puhtale» summale.

Eriti huvipakkuvaks kujunes dots. V. Masingu ettekanne «Biotsönoosside evolutsioonist». Teatavasti on evolutsiooniteooria tähelepanu keskpunktis olnud populatsioonides toimuvad protsessid. Elusorganismide erinevate liikide koosluste e. tsönoosside evolutsiooni uurimisel tehakse alles esimesi samme. Sellesuunalised uurimused on aga määrava tähtsusega, sest eriti viimase aja kogemused näitavad, et mõistusega inimese (*homo sapiens*) tegevus biotsönoosides valitsevate seaduspärasuste mittearvestamise valguses on küll kõike muud kui mõistlik.

Viimastel aastatel on teoreetikud hakanud üha enam tähelepanu pöörama evolutsiooniprotsessi nn. sisemistele faktoritele ning ontogeneesi (indiviidi arenguloo) ja fülogeneesi (liigi arenguloo) vahekorrale. Nimetatud probleeme käsitlesid dotsent H. Kallak, M. Remmel ja T. Sutt. Elavat vaidlust põhjustas L. Whyte'i nn. eelvaliku kontseptsioon. Selle järgi võib looduslikku valiku protsessis eristada vähemalt kahte etappi (kuigi nende piiritlemine on teatud raskustega seotud) — eelvalikut ja looduslikku valikut klassikalises, darvinlikus mõttes.

Eelvalik toimub molekuli, kromosoomi ja raku tasemel ning määravaks on juhuslike muutuste vastavus organismi struktuurilis-funktsionaalsetele tingimustele. Darvinlik valik toimub aga organismide populatsiooni tasemel ja tal on statistiline iseloom. Darvinlikule valikule alluvad organismid on juba läbinud eelvaliku «sõela». Mõlemaid valikuprotsesse käsitab L. Whyte teineteist täiendavana, mitte mingil juhul aga vastandatuna.

Eelmainitutele lisandusid veel M. Viikmaa ettekanne morfogeneesi teguritest ja T. Mölsi poleemikat põhjustanud ettekanne juhuslikkuse ja paratamatuse vahekorrast evolutsioonis informatsiooniteooria valguses.

Osavõtjate üksmeelne arvamus oli, et seminar õnnestus. Terve rida probleeme, mis seekord jäid lõpuni vaidlemata, tulevad päevakorda järgmisel seminaril. Nagu selle loo pealkirjastki nähtub, oli meil tegemist ikkagi esimese selletaolise üritusega (vähemalt Kääriku ajaloos).

T. SUTT

„Astra" tegutseb

Tallinnas, J. Tombi nim. Kultuuripalee juures tegutseb komsomoliklubi «ASTRA», mille liikmeteks on Tallinna linna Kalinini rajooni komsomoliaktivistid. Möödunud pühapäeval korraldas «ASTRA» komsomolitöö probleemkonverentsi, millest oli palutud osa võtma inimesi ka väljastpoolt Tallinna. Peeti kolm ettekannet.

Jaak Kaarma ja Priit Järve (mõlemad TRÜ-st) ettekandes «Ideoloogilise töö meetoditest ja stiilist komsomolis» oli juttu komsomolis tehtava ideoloogilise töö viiest peamisest spetsiifilisest joonest. Analüüsiti ka seda, kuidas igal konkreetsel juhul organisatsioonile, tema all-lülidele ja liikmetele lähenemise aluseks valitud subjekt-objekt-orientatsioonide vahekord määrab kasutamiskõlblikud meetodid, viimased omakorda aga stiili.

TPI komsomolisekretär Ahto Vellamaa rääkis isiksuse arenemise võimalustest komsomoliorganisatsioonis, kasutades rohkesti näiteid komsomolitöö praktikast.

«ASTRA» esindajana avaldas Ivo Ploom mõtteid komsomolitöö organiseerimisest, peatudes eriti algorganisatsiooni tegevuse omapäral.

Ettekandele järgnenud arutelul esines ka ELKNÜ KK sekretär A. Purga, kes oli palutud osa võtma konverentsi tööst.

P. KOLMAN

Miks ka mitte?

«... valdavas osas päikesepaisteline. Õhutemperatuur öösel pluss seitse kuni pluss üheksa kraadi. Päeval on üksteist kuni kolmteist kraadi sooja, Tallinnas üheksa kuni üksteist kraadi. Kuulsite ilmateadet.

Kell on kümme ja kolmkümmend kaks minutit. Hommikumuusikat.»

Ilma suhtes oli neil õigus, vaatasin aknast välja, päike paistis. Sõin veel kaks viilu praetud saia ja lõpetasin piima. Peale võtsin paar lusikatäit maasikakompotti ning jäin oma hommikueinega võrdlemisi rahule.

Pisut hiljem riietusin ja laskusin tänavale. Kavatsesin jalutada pargini ja tagasi ning kioskist lehed osta. Hiljem võin ma need läbi lugeda.

«Kas te võite öelda, palju kell on?»

«Väga kahju, aga mul ei ole kella kaasas,» ütlesin vanamehele.

«Räbal lugu,» ütles tema.

«Kas kiirustate kuhugi?» küsisin.

«Ei, aga *ma* tahaksin teada.»

«Natukese aja eest öeldi raadios, et kell on pool üksteist.»

«Ei tea, palju sest nüüd aega mööda on läinud?»

«Tõesti ei tea öelda, aga ma olen jalutanud umbes sada meetrit.»

«Ehk on nüüd kolmveerand?»

«Väga võimalik.»

«Suur tänu».

«Võtke heaks.»

Ta läks mööda tänavat alla.

Ma jalutasin pargini, avasin mantli ülemise nööbi ja tundsin heameelt kenast päevast. Mõtlesin, kas mitte võtta kübar peast, aga ma ei teinud seda. Paar tuttavat tuli vastu ja ma tervitasin neid. Vissak oli endale uue mantli teha lasknud, vasak hõlm oli pisut pikem ja õlad küllalt nurgelised.

Ma pidin ühe asja kiiresti ära otsustama ja nüüd mõtlesin ma sellele, kaaludes poolt- ja vastuvõimalusi. Igal juhul pidin esmaspäeval kirjelduse ära andma, kuid praegu ma veel ei teadnud, kuidas seda teha.

«Vabandust,» ütles vanamees.

«Jah?»

«Kas te saaksite mulle... noh... kaksteist kopikat anda?»

Iseenesest oli see rumal küsimus, sest ma olin juba otsustanud talle need kopikad anda.

«Milleks?»

«Puudu jääb.»

«Ahah... nojah, palun!»

«Tänan.»

«Olge lahked»

Ja ta läks jällegi minema.

Mulle tundus imelik, et ma selle hommiku jooksul juba teist korda selle vanamehega kokku puutusin, ja ma ei teadnud, mis sellest arvata.

TRESOR

Tartu Riiklik Ülikool 3

Ühiskonnateadustealane konkurss

NSVL Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi kolleegiumi, NSVL TA Presiidiumi ja ÜLKNÜ KK Sekretariaadi ühise määruse alusel 16. juulist 1968. a. korraldatakse 1968.—1969. a. V. I. Lenini 100. sünniaastapäeva tähistamiseks üleliiduline ühiskonnateaduste ala noorte teadlaste ülevaatus-konkurss.

Ülevaatus-konkursist võivad osa võtta kuni 35-aastased autorid, kellelt on 1967.—1969. a. ilmunud raamatuid, brošüüre, artikleid, olukirjeldusi, õppe-metoodilist kirjandust või valminud käsikirju marksistlik-leninliku filosoofia, teadusliku kommunismi, poliitökonoomia, NLKP ajaloo, ÜLKNÜ ajaloo, rahvusvahelise noorsooliikumise või noorsooprobleemide alalt.

Konkursi esimene voor toimub kuni 1. juulini 1969. a. vabariigis ning teine voor 1970. a. jaanuaris Moskvas. Konkursi põhimäärus asub teadusala prorektori juures.

TRÜ rektoraat ja komsomolikomitee loodavad, et TRÜ arvukas noorte ühiskonnateadlaste pere nimetatud üritusest kõrvale ei jää ning juba praegu asub vaagima oma võimalusi sellest osavõtmiseks.

Informatsioonikoosolek!

TÄHELEPANU!

E s m a s p ä e v a l, 30. septembril 1968. a. algusega kell 18 toimub ühiskonnateaduste maja aud. 212 ELKNÜ TRÜ Komitee järjekordne

I N F O R M A T S I O O N I K O O S O L E K

Nagu alati, anname ülevaate päeva aktuaalsetest sündmustest TRÜ ja vabariigi üliõpilaselus; samuti informatsiooni välispoliitilistel teemadel (Esinevad S. Endre, P. Vihalemm, J. Allik, M. Titma jt.).

Külastame A. H. Tammsaare sünnikodu

TRÜ kunstikabinet organiseerib pühapäeval, 6. okt. oma liikmeile õppesõidu kirjanik Anton Hansen-Tammsaare sünnimaile. Seetõttu palume kõiki eelmise aasta kunstientusiaste ja uustulnukaid tulla kunstikabinetti. Sõidul tehtud visanditest valmivad hiljem graafilised tööd.

Neile I ja II kursuse üliõpilastele, kes kahtlevad veel oma kunstivõimetes, ütleme «Tere tulemast meie hulka!», sest algajate II rühmas on veel vabu kohti.

A. PÄRNIK

Muusikahuvilised!

Välja puhanud suvisest Vilniuse üliõpilaslaulupeost, alustab oma järjekordset tegevusaastat TRÜ puhkpilliorkester.

Eelolev aasta kulgeb juubelilaulupeo tähe all ja kujuneb seetõttu huvitavaks ning mitmekesiseks. Orkestrile hangitakse vormirõivastus. Pille on piisavalt, vajaduse korral ostetakse neid juurde. Maestrosid on koguni kaks: tuntud dirigendid S u l e v K a l d ja T o i v o L u h a t s. Erinevalt eelmistest aastatest võetakse ametisse pilliseadjad — Tartu parimad muusikapedagoogid, kes annavad individuaaltunde ning vajaduse korral korrastavad instrumendid. Kindel kava on luua orkestri juurde d i x i e l a n d-ansambel, pasunapoiste ansambel jne.

Proovide päevad on endiselt esmaspäev ja neljapäev, algus kell 20, koht TRÜ klubi. E s i m e n e k o k k u t u l e m i s e p ä e v on 3. o k t o o b e r. Tulge vaatama — kindlasti leiate endale sobiva pilli!

Juhatus

EÜE-68 albumist

LIIVI RÜHM. SILLAEHITAJATEL ON PROBLEEM LAHENDADA.

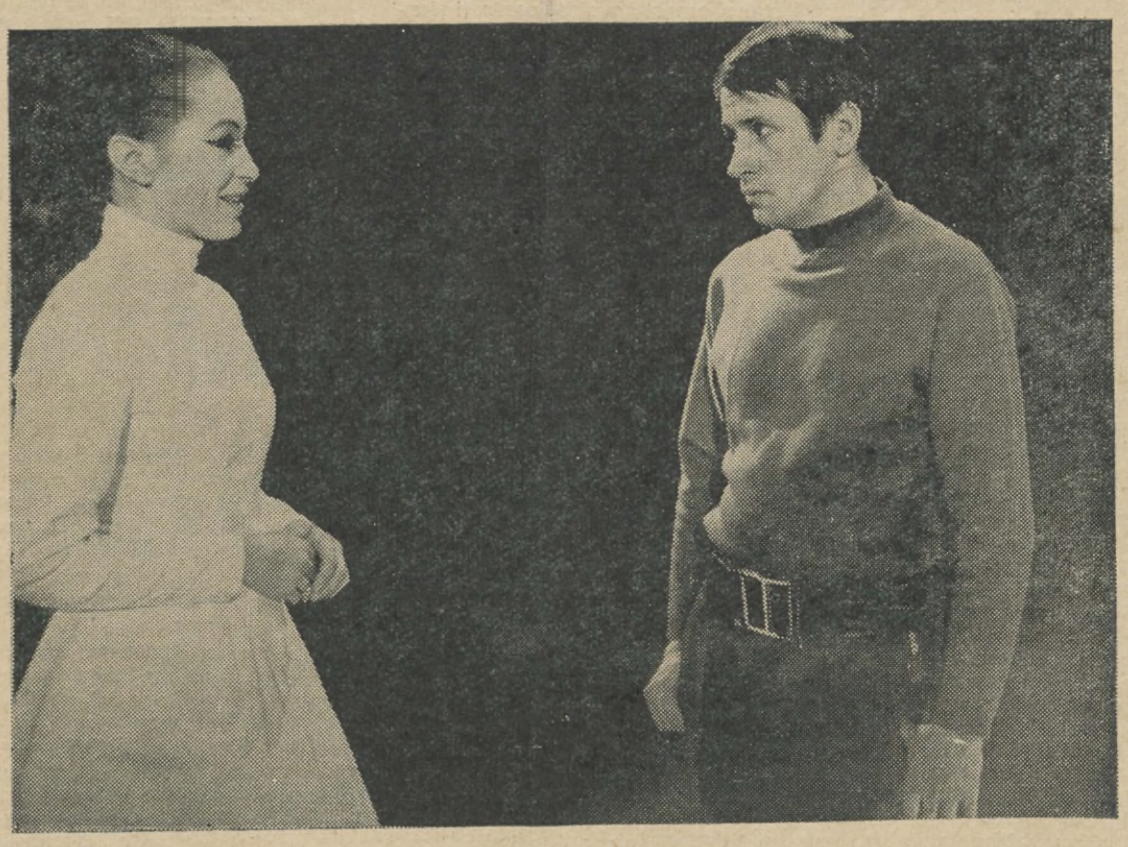

PUTKASTE SOVHOOSI SIGALA EHITUSEL.

V. MAASKI fotod.

M. Unt

Eos — Raine Loo, Phaethon — Raivo Adlas.

6. OKT. KELL 12 ETENDUB «VANEMUISE» UUES MAJAS M. UNDI NÄIDEND (LAVASTAJA — ENSV RAHVAKUNSTNIK KAAREL IRD) «PHAETHON — PÄIKESE POEG». «PHAETHON» ON ESITATUD TRÜ KOMSOMOLIORGANISATSIOONI POOLT ELKNÜ KIRJANDUSE- JA KUNSTIPREEMIA SAAMISEKS PARIMA TÖÖ EEST TEATRIKUNSTI ALAL.

LASTESEKTORIS

6. okt. algusega kell 15 TRÜ klubis lastele

TULE, TANTSI MINUGA

Tantsud, mängud, muinasjutud. Einelaud. Vaatame, kellel loosiõnne.

Ootame külla hästi palju mudilasi ja nooremate klasside õpilasi.

Palume jälgida kuulutusi.

Teisipäeval, 1. okt. kell 18 toimub ühiskonnateaduste maja aud. 108 p s ü h h o l o o g i a r i n g i koosolek.

Päevakorras:

1. Ülevaade III üleliidulisest psühholoogide kongressist Kiievis.
2. Uute liikmete vastuvõtmine.
3. Juhatuse valimine.

Vast. toimet. asetäitja J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 5493. MB 06760.

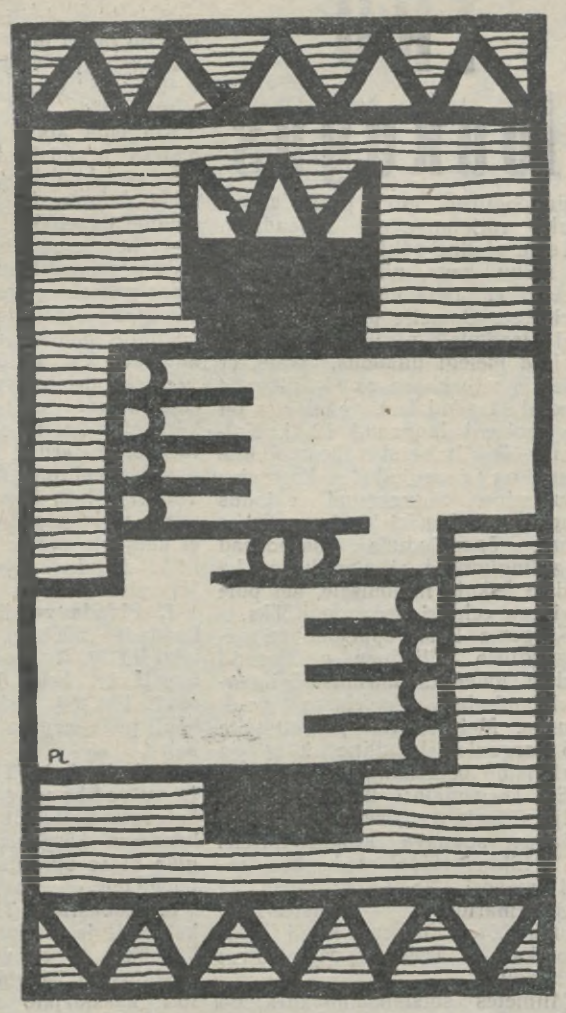
AR Ft. K. Kreutzwaldi nim. Eesti NSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinegem!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 28 (713) Reedel, 4. oktoobril 1968 XXII aastakäik

Üliõpilaspäevade orgkomitee eesotsas Rein Tensoniga teeb teatavaks

ÜLIÕPILASPÄEVADE PROGRAMMI

19. OKTOOBER

kell 18.30 Tartu IV üliõpilaspäevade pidulik avamine TRÜ peahoone ees;

kell 19 tõrvikutega rongkäik marsruudil TRÜ peahoone — Ülikooli tänav — Lätte tänav — Vallikraavi tänav — Pälsoni tänav — Vanemuise tänav — Akadeemia tänav — Riia maantee — 21. Juuni tänav — Nõukogude väljak, kus toimub lõpptseremoonia ansambli «Rajacas» ja lavakunstikateedri üliõpilaste poolt koostatud kavaga;

kell 20 kontserdid Tartu viies klubis: EPA aulas, TRÜ klubis, Tarbijate Kooperatiivide Liidu saalis («Tarvase» peal), 5. Keskkooli saalis, rajooni kultuurimajas. Esinevad ansamblid «Peoleo», «Rajacas», «Collage», «Elektra» ja lavakunstikateedri rahvas.

20. OKTOOBER

kell 13 vanas «Vanemuises» kõigi külalisansamblite ühine kontsertprogramm;

kell 19 TRÜ kohvikus pressikonverents külalistele, külalisansamblitele ja ülikooli esindajatele;

kell 20 EPA aulas üliõpilaspäevade suur karneval.

Ajalehe järgmises numbris avaldatakse täpne rivistusplaan teaduskondade kaupa.

Juba praegu tuleb kõigil teaduskondadel mõelda oma kolonnide kujundamisele, samuti teha ettevalmistusi oma teaduskonna vilistlaste kutsumiseks üliõpilaspäevadest osa võtma.

Täna Washingtonis

Täna algab Washingtonis X rahvusvaheline kopsuhaiguste-alane kongress. Nõukogude Liidu delegatsiooni kuulub ka Tartu Ftisiaatrite Seltsi esimees dotsent HEINART SILLASTU. Enne ärasõitu andis Arstiteaduskonna prodekaan «miniintervjuu».

Missugused on kongressil Teie funktsioonid?

Kongressil käsitletakse ka kopsuhaiguste õpetamise küsimusi kõrgemas koolis. Esimest korda tehti seda IX kongressil 1966. aastal. Et krooniliste respiratoorsete haiguste osatähtsus tänapäeval pidevalt suureneb, pühendutakse X kongressil veelgi enam ka kopsuhaiguste õpetamise metoodikale. Mina juhatangi üht niisugust sektsiooni. Territoriaalselt kuuluvad sellesse sektsiooni Nõukogude Liit ja Ida-Euroopa.

Samuti olen valmis vastavaks ettekandeks suurele assambleele.

Medical education — **nii nimesite Te kõne all olevat probleemistikku. Mida peate sellel alal aktuaalseks?**

Üldiselt öeldes — kopsuhaiguste õpetamise kvaliteedi tõstmist.

Konkreetsemalt: esiteks — kopsude funktsionaalse diagnostika osatähtsuse tõusu;

teiseks — tuberkuloosi ja teiste kopsuhaiguste komplekssuse probleemi;

kolmandaks (mis on meile eriti tähtis) — pulmonoloogia väljaarendamist, spetsialiseerumist pulmonoloogiale, s. o. et kopsuhaigustega ei tegeleks mitte laia profiiliga terapeut, vaid kitsa spetsiaalsusega pulmonoloog. See on üldine tendents.

Kuidas kulgeb marsruut pärast Washingtoni?

Kongress Washingtonis kestab 8. oktoobrini. Sealt sõidan Buffalosse, kus toimub 10.—12. oktoobrini rahvusvaheline kopsuemfüseemia-alane rahvusvaheline konverents.

Kindlasti pakub Ühendriikidereis muudki meelepärast Teie erialastele huvidele ja hobbydele?

Tahan külastada mitmeid USA raviasutusi. Eriti kutsub maailmakuulus Mayo' kliinik, mida iseloomustab kõrge teadusliku töö tase ja tugev kliiniline baas.

Tahaksin tutvuda ka Ameerika arhitektuurimälestistega.

Millal naasete kodulinna?

Oktoobri lõpus.

H. KULO

ELKNÜ TRÜ Komitees

● ELKNÜ TRÜ Komitee büroo 20. septembri istungil arutati poliitilise kasvatustöö küsimusi Eesti Üliõpilaste Ehitusmalevas. Büroo kohustas komitee ideoloogiasektorit läbi arutama ning leidma omapoolseid võimalusi poliitilise kasvatustöö parandamiseks malevas.

Samal istungil kinnitati ELKNÜ TRÜ Komitee poolt kavandatud ürituste plaan ÜLKNÜ 50. aastapäeva tähistamiseks. Otsustati eriti vajalikuks pidada järjekindla temaatikaga rubriigis «50» (mis ilmub ülikooli ajalehes septembrikuu algusest peale) publitseerida materjale, mis kajastaksid julgelt ning analüüsivalt noorsoo aktuaalseid probleeme.

Teistest plaanidest niipalju:

1. 19. ja 20. oktoobril toimuvad Tartu IV üliõpilaspäevad, mis on pühendatud Kommunistliku Noorsooühingu juubelile.

2. 26. oktoobril on plaanis anda kontsert Puiestee tänava klubis.

3. 27. oktoobril on kohtumine revolutsioonilise võitluse veteranidega (ülikooli klubis), millele järgneb kontsert.

4. 28. oktoobril toimub ELKNÜ TRÜ Komitee teoreetiline konverents.

5. 29. oktoobril korraldatakse TRÜ komsomolikomitee pidulik pleenum, mille kavas on peale autasustamiste ka komsomoli ajaloo alane ettekanne.

Ja muidugi võtavad ülikooli kommunistlikud noored jõukohaselt osa ka vabariiklikest komsomoli juubelile pühendatud üritustest (näit. vabariiklik üliõpilaste fotokonkurss jne.)

● ELKNÜ TRÜ Komitee büroo 27. septembri istungil oli põhiprobleemiks Tartu IV üliõpilaspäevade korraldamine. Büroo kinnitas üliõpilaspäevade esialgse kava. Et tänavu, nagu ka kõikidel varasematel aastatel, kujuneb kõige murettekitavamaks üliõpilaspäevade korraldamise finantsiline külg, otsustas büroo pöörduda abi saamiseks kõrgemate instantside poole. Üliõpilaspäevadele otsustati kutsuda peale külaliste koduvabariigist ka Balti liiduvabariikide, Leningradi, Gorki, Kišinjovi jt. ülikoolide esindajaid.

● Büroo andis soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks keemiaosakonna V kursuse üliõpilasele Peeter Sikule.

Seoses nõukogude üliõpilasele kohatu käitumisega karistas büroo Arstiteaduskonna V kursuse üliõpilast Gennadi Šestjorkinit valju noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega.

● Toimus komitee järjekordne INFORMATSIOONIKOOSOLEK, mis näib töövormina TRÜ üliõpilaspere hulgas järjest suuremat eluõigust saavutavat. Komitee sekretärid Sirje Endre, Peeter Vihalemm ja Kalle Morna andsid põhjaliku ülevaate komsomolikomitee lähemast tegevuskavast oktoobris. Juttu tuli veel Eesti Üliõpilasnõukogust ja Üliõpilaste Ehitusmalevast. Informatsioonikoosoleku teises osas esines RSR-i president Rein Ruutsoo välispoliitilisel teemal.

● 18.—22. oktoobrini toimub Moskvas Nõukogude Liidu parimate õppijate kokkutulek. TRÜ komsomoli sõidab esindama raviosakonna üliõpilane MARE DANIEL. Ta on üks kolmest üliõpilasest TRÜ-s, kes saavad V. I. Lenini nimelist stipendiumi.

RSR lektorid jälle tegutsemas

Ülikooli rahvusvaheliste suhete ring on taas valmis taitma ühte oma põhiülesannetest — informeerima kursusi välispoliitika aktuaalsetest probleemidest. RSR-i lektorid on põhimõtteliselt igal ajal teie käsutuses. Tarvitseb vaid registreerida vastav soov komsomolikomitees selleks otstarbeks sisseseatud vihikus ning me garanteerime teile ülevaate tähtsamatest rahvusvahelise elu sündmustest. Nõutavad on järgmised lähteandmed: osakond, kursus, kuupäev ja kellaaeg, auditooriumi asukoht ning kui on erisoov ka teema osas, siis seegi. Palun arvestada, et RSK kommenteerib ainult välispoliitilisi sündmusi. Oleks soovitav endast märku anda nädal aega ette, sest RSR-i senatisse kuulumine ei too kaasa loengute vabakuulamise õigust ning seetõttu lektori leidmine nõuab veidi aega.

Alates käesoleva teate ilmumisest rahuldame ainult need palved, mis on esitatud ülalmainitud korras; sõbramehelikkus ja «vennaarm» selles osas kuulutatakse väljaspool seadust olevaks ning RSR muus liinis loengut ei garanteeri.

Head kuulamist!

JAAN SOOTAK,
presidendi eriabi

Ideaalist, julgusest ja dispuudist

Ideaalist

Alustame üldsegi mitte range kõrvalepõikega meie sajandi algusesse, mil L. Houllevigue oma raamatus «Teaduse evolutsioon» lausus, et materia kaob. Loomulikult häiris selline jutt iga tõelist materialisti ja peagi vastasid need, et kadunud pole hoopiski mitte materia, vaid oskus seletada materia nähtusi. Aga et see oli ajutine seik, siis suurt segadust ei tekkinud.

Mis ütleks aga tõeline idealist Fichte, kui me talle sõnaksime, et i d e a a l i ei eksisteeri. Fichte oleks meie peale väga solvunud, sest tema õpetuses on ideaal keskse kohal. Schopenhaueri järgi on õnn võimatu ning sündimata olla parem kui elada. Ja ometi kirjutas ta veel «Elutarkuse»! Ilmselt on siin põhjuseks see, et Schopenhaueri järgi võis kujutluses maailm alati olla parem kui tegelikult.

Paistab, et viimasel ajal on meil i d e a a l i g a midagi lahti. Kuidagi ebakindlalt ja pessimistlikult kirjutab S. Endre: «Võime end siinkohal ehk lohutada sellega, et kuigi meil puudub k o l l e k t i i v n e ideaalkuju, on meil olemas abstraktne ettekujutus täiuslikkusest, tulevikust. Enamusel meist on olemas i n d i v i d u a a l n e ideaalkuju.» («TRÜ» nr. 26, 1968.)

Teeme kõigepealt eelduse, et me ei vaatle ühiskondlikke protsesse nende objektiivse kulu järgi, vaid subjektiivsel tasemel. Ideaali vaatleme kui üht sotsiaalsete protsesside regulaatorit, kusjuures tekivad erinevate ideaalide suhted.

Mida võiks nimetada kollektiivseks ideaaliks (ideaalk u j u, mida oma artiklis S. Endre kasutab, ei haara sugugi ideaali mõistet tervikuna ja seetõttu võib arutelu jääda ühekülgseks, samuti kasutame edaspidi rohkem mõistet «r ü h m i t u s e ideaal»)? Mehhaaniliselt oleks rühmituse ideaal midagi niisugust, mille on omaks võtnud kõik rühmituse liikmed. Kui rühmituse liikmete ideaale võrrelda ühesuguste kindla suurusega žetoonidega, siis rühmituse kui terviku ideaal oleks sama žetoon, vähest ainult rohkem või vähem kulunud. Tulles tagasi ideaalk u j u juurde, oleks näiteks P. Kortšagin antud juhul nii iga inimese kui ka terve rühmituse ideaaliks.

Mõistele rühmituse ideaal võib läheneda ka teisiti. Marksistlik ideaali definitsioon on: IDEAAL = näidis, norm, ideaalne kuju, mis määrab inimese või ühiskondliku klassi käitumise viisi ja iseloomu. R. Kleis ütleb oma 1937. a. ilmunud «Väikeses entsüklopeedias»: «IDEAAL = ihaldamisväärne, kuid lõplikult mittesaavutatav eesmärk».

Märkame, et ideaale võib esineda kõikides ühiskondliku elu sfäärides: sotsiaalses, poliitilises, kõlbelises, esteetilises jne., saame kinnitust sellele, et ideaal on midagi laiemat abstraktsest inimkujust, mille poole me ilmtingimata peame püüdlema. Ja veel paneme tähele seda, et ideaal on juba nii defineeritud, et ta tekitab l i i k u m i s e. Lihtsalt, kui mulle mõni inimene, olukord vms. meeldib, toob see kaasa minu liikumise tema poole. Mingi rühmituse juures on kõik tema elemendid liikumas oma individuaalse ideaali poole. Kõik need individuaalsed liikumised tekitavad aga r ü h m i t u s e liikumise. Keegi vaatleja-subjekt võib alati individuaalse liikumise suunda hinnata progressiivseks või regressiivseks. Kui me oskame märgata rühmituse liikumist, siis rühmituse ideaal ongi see, mille poole rühmitus kui tervik liigub. Seega

— individuaalne ideaal põhjustab individuaalset liikumist,

— individuaalsete liikumiste resultaat määrab rühmituse liikumise,

— rühmituse liikumine toimub tavaliselt alati rühmituse ideaali poole ja me võime seda rühmituse ideaali n i m e t a d a mingil ajahetkel mingit moodi. (Ja mida me veel tavaliselt teeme: võtame mingi rühmituse ideaali x ja püüame kommunikatsiooni abil mõjutada individuaalset liikumist. Hiljem võib aga osutuda, et x polegi rühmituse ideaal).

Individuaalne ideaal on igal inimesel, sest ideaali esinemine eristabki inimest loomast. («Ainukene meile teadaolev nähtus, mis tegutseb sisemise otstarbekuse järgi,» ütles I. Kant, «on inimene liikumas oma eesmärgi poole. Loomadel ja taimedel toimib sisemine otstarbekus ilma teadvuse ja tahteta, ainult instinktiivselt.») Arvestades nüüd meie antud rühmituse ideaali konstruktsiooni, e k s i s t e e r i b r ü h m i t u s e (k o l l e k t i i v n e) i d e a a l a l a t i. Käesoleva autor ei taha kuidagi nõustuda S. Endre vastupidise väitega. Vaid ainult ühiskondlikust liikumisest ja progressist loobumise hinnaga võiks taganeda ühiskondliku-rühmituse-kollektiivse ideaali olemasolust. Võib-olla teeb S. Endre vea seal, kus ta ütleb, et «progressi seadus on, et iga uus põlvkond peab tegema rohkem kui eelnevad», sest ega rumalusi rohkem tehes veel progressi ei tagata.

Eksisteeriva klassiühiskonna tõttu on inimkonnale tervikuna vist üks peamine ideaal elu säilitamine ja sellega seotud nõudmised. Teised ideaalid on enamasti juba klassiiseloomuga. Kui rääkida niisuguste ideaalide propageerimisest, siis on nende subjektiivne peegeldus väga erinev. Näiteks maailma töörahva objektiivset ideaali — KOMMUNISMI — tõlgendatakse lugematul viisil. Prof. V. A. Jadov on oma ühes artiklis ühiskondlikust teadvusest loetlenud väga palju põhjusi, mis erinevaid tõlgendusi esile kutsuvad. Võiks öelda, et praegu toimub SUURE IDEAALI — KOMMUNISMI lahtimõtestamine mitmel erineval tasemel. Ja kui me jõuame isiksuseni, siis peab kommunism olema väga k o n k r e e t n e. Konkreetse isiksuse kommunismi ei saa laiendada TRÜ üliõpilastele, Tartu noortele jne. Selles mõttes on eriti rikas ja konkreetne ideaal igale isiksusele e n e s e t e o s t u s (näiteks eriala kaudu). Ühe isiksuse eneseteostus, esitatud ideaalina kõigile, muutub liiga abstraktseks ja tühjaks, tal puudub tüüpilisus.

Olenevalt rühmituse sotsiaalsest positsioonist tekivad s p e t s i i f i l i s e d ideaalid (näit. tahe omada võimu). Üliõpilastel on peale kommunismi ehitamise ideaaliks võimalikult parem positsioon eneseteostuseks. Palju keegi sellest jõuab ellu viia, on muidugi iseasi. Tavaliselt saab üliõpilane vaimselt küpseks juba stuudiumi vältel, tekib tahe tegutseda loodud ideaalide järgi. Teiselt poolt hoitakse teda aga ikka veel kasvuhoones ja ei anta võimalusi ennast avaldada. See ongi minu arvates üks ülemaailmsete üliõpilasrahutuste tekkepõhjusi.

Dialektiline ideaal on alati m u u t u v ja marksist p e a b mõistma seda, et ühiskonna arenedes muutuvad ideaalid tundmatuseni. Seda

(Järg 2. lk.)

Ideaalist

(Algus 1. lk.)

põhjustavad nii muutuvad ühiskondlik-poliitilised suhted kui ka tehniline progress. Kuigi rahvas unistas kunagi lendavast vaibast, sai see paljudele ideaaliks alles hiljuti. Varem polnud aeg lihtsalt küps.

Et laps kasvades ja nooruk sirgudes muinasjutu tütarlapse kui oma ideaalkuju unustavad, on loomulik, sest iga vanus nõuab oma kujutlust täiuslikkusest. Tavaliseks saanud eeskujude loetelu: Kortšagin — Kosmodemjanskaja — Koševoi — Meresjev — Kunder on meie põlvkonnale kauge ja aegunud. Keegi antiikfilosoof olla isegi öelnud, et see ühiskond pole päris terve, kes oma noort põlvkonda kangelaste abil kasvatab. Ajaloolist progressi iseloomustabki see, et mida edasi, seda enam erinevad individuaalsed ideaalid, seda raskem on neile nimetust anda, rääkimata veel ühise nimetusega kollektiivsest ideaalist. Sobib hoopis: heal lapsel mitu nime. Meie ideaalis on armastusväärsust meie sõbrast, meelekindlust Richard Sorgest, rütmilist hüsteeriat Elvis Presley'st, teadmistejanu ning võitlejahinge Marxist ja Leninist, hellust Bachi muusikast, ehk isegi müstikat ... Jeesus Kristusest. Äkki meie ideaal kannatab isegi võltshäbi all ... «Peale selle kannatab tänapäeva noorus võltshäbi all. Kardetakse olla siiras, avameelne, kardetakse end näidata iseendana (jumal hoidku selle eest!)» (S. Endre, «TRÜ» nr. 26).

Ideaalil kui filosoofilisel võimalikkusel on kolm astet: formaalne, abstraktne ja reaalne ideaal. Formaalne ideaal peab olema kooskõlas tegelikkuse universaalsete seadustega ja me peame ettekujutuseni temast jõudma ilma loogika seadusi rikkumata. Abstraktse ideaali puhul lisanduvad veel spetsiifilised seadused. Juhan Liiv kirjutab oma «Õnnelikus juhtumis» Jaanist, kes ootas «õnnelikku juhtumit». Näiteks kujutles Jaan, et ta tuleb «just sellel silmapilgul miljonärina Ameerikast kodumaale, kui ta isa talu oksjoniviisil välja pakutakse». Kahjuks polnud siin tegemist reaalse ideaaliga, sest viimane on rangete piiridega ja üldjuhul saavutatav. Inimese tee oma ideaalini kulgeb arvatavasti nii, et kõigepealt loob ta endale formaalse ideaali, hiljem kujuneb sellest abstraktne ideaal ning siis toob karm, reaalne elu unistaja maa peale tagasi, kus ta hakkab pürgima juba reaalse ideaali poole. Et tänavanurgal seisvad «pikajuukselised» just ideaalitud on, ei maksaks uskuda. Pigem nad kobavad mitmesugustel sotsiaalsetel, kõlbelistel, psühholoogilistel põhjustel erinevate ideaalitasandite vahel ega leia kohta, kuhu ennast paika panna. Kas hipism pole mitte sotsiaalne nähtus ja hipide ideaalid abstraktsel tasemel?

Loomulikult on küsimus ideaalist meie maailmavaate üks nurgakivisid, sest üldistatud vaadete süsteem maailmale tervikuna, üksikute nähtuste ja iseenda paigutus seal peab seisma kindlal alusel ka ideaali mõttes. Elades ajastul, kus kommunistlik ühiskond on käega katsutav, kus kogu maailma tööliisklassi ideaaliks ühel või teisel viisil on kommunistlik ühiskond, peame siiski tunnistama, et praegusel põlvkonnal õnnestub kommunismis elada vahest õige üürikest aega (põhjus lihtne: futuroloogide arvates lahendatakse surematuse probleem XXI sajandi keskpaiku). Võib karta, et me ei suudagi oma maailmapilti lõpetada, sest ikka tahame teada, kuidas tekkis universum, kui suur ta on, mis on aeg ja ruum, kuidas elatakse kauges tulevikus jne. jne. Meid vaevavad küsimused ühiskonnast ja inimesest, kuulsusest, õnnest ja armastusest. Kas uskuda Freudi ja arvata õigeks: elu mõte seisneb elu mõttetuse tunnetamises (kui uhkelt-naljakalt see kõlab — tunnetamises). Me ei oska nendele küsimustele täpselt vastata, kuid meil on suurepärane omadus: me lõpetame oma maailmapildi mõttelise eksperimendi korras.

ME KUJUTLEME IDEAALSET ÜHISKONDA, IDEAALSEID SUHTEID JA — IDEAALSEID INIMESI, KUSJUURES ME ISE OLEME NENDE KESKEL — SARNANEME OMA IDEAALIGA.

Andku lugejad mulle andeks, et ma täna meie ühiskonna ideaalkujude mõtetest ei rääkinud, millise ettepaneku S. Endre oma artiklis tegi. Ilmselt on see nii raske, et tema ka seda ei teinud. Võibolla aitavad aga kaasa mitte-ideaalinimese mõtted ideaalist.

Rääkigem ideaalidest! Jäägem moodsaiks!

ANTS RIESEN

TRÜ Nõukogus

Pedagoogilise töö parandamine aitaks väljalangevust vähendada.

Teine oluline põhjus on teadmiste mahu kasv, nii et vajalikuks peetav ei taha mahtuda õppeaja piiridesse. Omaette probleemiks on veel teadmiste püsivus, mida on uuritud meiegi ülikoolis. Näib, et lõpetaja viib kaasa ca 1/3 ülikoolis saadud teadmistest, vahel aga on see protsent langenud 12-ni. Kolmas, võib-olla veidi vähem oluline tegur on õppejõudude koosseisu muutumine. Suurenenud vajadus õppejõudude kaadri järele, osalt ka noorte õppejõudude ebasoodsad palgatingimused aitavad kaasa ka selliste isikute ilmumisele, kel pole huvi ega eeldusi pedagoogitööks.

Kõrgema kooli õppejõudude pedagoogilise väljaõppe probleemid andsid tõuke ka uurimistöö intensiivistamiseks kõnealuses valdkonnas. Meid huvitab praegu selle töö organisatsiooniline külg ja uurimistöö põhisuunad.

Et kõrgemates koolides tekib palju ühiseid probleeme, on ilmne vajadus suunava keskuse järele. NSV Liidus täidab seda osa teatud määral NSVL Kõrgema ja Kesk-eriharidusе Ministeeriumi juures töötav Kõrgema Kooli Pedagoogika Teaduslik-Metoodiline Nõukogu.

Mitmetes sotsialismimaades on pedagoogika instituutide (kateedrite) juurde loodud kõrgema kooli pedagoogika osakondi.

Meie maal on püütud luua probleemlaboratooriume kõrgema kooli pedagoogika alal, eriti programmõppe osas. Selline oli ka TPI juures ja reorganiseeriti hiljuti kõrgema kooli pedagoogika probleemlaboratooriumiks.

Laialt on levinud komisjonide või koguni nõukogude moodustamine kõrgema kooli pedagoogika alase töö koordineerimiseks ja suunamiseks. Paraku on sellistel puhkudel töö harva tõusnud uurimistöö tasemele, vaid piirdub tavaliselt metoodilise tööga, nagu see on toimunud ka meie ülikoolis, kus alles viimasel ajal on töösse tulnud uurimuslikke elemente.

Eri teaduskondades oleks tarvis luua ühtse metoodika põhjal töötavad uurimisgrupid, mis oleksid varustatud ka tehnilise tööjõuga. Oluline on laiem informatsioon saadud tulemuste ja väljatöötatud soovituste osas, et mitte korrata juba tehtud tööd.

Kõrgema kooli pedagoogika senisteks peamisteks uurimissuundadeks on olnud lõpetanute töö jälgimine, I kursuste üliõpilaste kohanemine õppetööga ülikoolis, üliõpilaste koormuse küsimused.

Meie ülikoolil on, tänu selle mitmepalgelisele struktuurile, head eeldused uurimistöö läbiviimiseks, võimalus haarata nii psühholoogia, hügieeni kui sotsioloogia aspekte.

Ettekandele järgnenud elavates sõnavõttudes oldi nõus sellega, et kõrgema kooli pedagoogika vajab tõepoolest erilist tähelepanu, kuid avaldati kahtlust (prof. Palm, dots. Tohver), kas õppejõudude suunamine pedagoogilisele uurimistööle ei kahjusta nende teaduslikku kvalifikatsiooni. Otsus formuleeriti järgmiselt.

1. Pidada vajalikuks, et teaduskondade nõukogud ja dekaanid leiaksid igast teaduskonnast grupi õppejõude, kelle lähemate aastate teaduslik töö keskenduks kõrgema kooli pedagoogika probleemide ümber.

2. Kohustada TRÜ pedagoogika ja metoodika ning loogika ja psühholoogia kateedrit abistama ja juhendama kõrgema kooli pedagoogika alase uurimistööga tegelevaid õppejõude.

3. Kohustada TRÜ pedagoogika kateedrit ja teaduskondades noorte õppejõudude ettevalmistamise eest vastutavaid isikuid (vastavalt rektori käskkirjale nr. 777, 2. okt. 1967. a.) töötama välja uue korra noorte õppejõudude seminari läbiviimiseks, nii et oleks kindlustatud kõigi nõutavate isikute osavõtt.

4. Kohustada TRÜ õppeosakonda koos TRÜ Teaduslik-Metoodilise Nõukoguga saatma teaduskondadele informatsiooniks ja rakendamiseks metoodilise dokumentatsiooni ja mõnedel juhtudel ka küsimuse arutamise kokkuvõtte, mis on välja töötatud Teaduslik-Metoodilise Nõukogu sektsioonides ja erinevates teaduskondades.

5. Soovitada rektoraadil kõrgema kooli pedagoogika alase uurimistöö tõhustamiseks kaaluda vastava kabineti loomist TRÜ-s.

Samas nõukogus kinnitati vabariiklikule üliõpilastööde konkursile suunatavad võistlustööd ning ülikooli teadusliku informatsiooni teenistuse põhimäärus.

Teaduskondade sekretärid!

Astuge esimesel vabal silmapilgul läbi komsomolikomiteest, kus töötab üliõpilaspäevade orgkomitee, kellel on igale teaduskonnale seoses organisatsiooniliste küsimustega konkreetsed kohustused.

Üliõpilaspäevade embleemid ja kutsed on trükkimisel. Ohtuste peokutsete jaotuse kohta võib öelda ette nii palju, et selle omanikuks saab iga teine üliõpilane, kusjuures eelisjärjekorras on diplomandid.

UTU

E. Vilde nimelises Tallinna Pedagoogilises Instituudis toimub 20.—23. novembrini k. a. ÜTÜ teaduslik konverents.

Konverentsi töö toimub järgmistes sektsioonides:

Eesti keel ja kirjandus, pedagoogika, psühholoogia, eesti kooli ajalugu, võõrkeeled, kehaline kasvatus, spordi füsioloogia, matemaatika ja füüsika, bibliograafia, muusikaline kasvatus, ühiskonnateadused, kunstiline kasvatus, loodusõpetus.

Osa võtta soovijail teatada oma nimi, kursus, ettekande teema koos teesidega eesti ja vene keeles, juhendaja nimi ning sektsiooni nimetus hiljemalt 10. oktoobriks k. a. Pedagoogilisse Instituuti.

✠

Kolmapäeval, 9. okt. algusega kell 18 on Tartu Vabariiklikus Psühhoneuroloogia Haigla auditooriumis ÜTÜ psühhiaatriaringi koosolek.

Päevakord:

1. Ettekanne «Psüühiline staatus».

2. Haige demonstratsioon.

Ringi juhatus.

Katšin võl knaš kërabi kaš

KATRIN KRASSON LIIVI RAHVARÕIVAIS.

Eesti keele ja soome-ugri keelte eriharude üliõpilastel avaneb vahel tore võimalus külastada mõnd oma sugulasrahvastest. Hiljuti käisime liivlaste juures.

Liivlased ja Liivimaa — rahvas ja maa, mis on minevikuks saamas. Veel loendatakse praeguse Läti NSV rannaküladest kokku umbes 200 liivlast. Lisaks neile mõned Ventspilsis, Talsis, Dundagas, Riias.

On vaja kogenud teejuhti — liivlaste tundjat, et liivi keele kõnelejaid leida. Need on vanad inimesed, nende koduseks keeleks on läti keel ja pojad-tütred peavad end juba lätlasteks. Teatakse ainult üht 24-aastast noormeest, kes vanaisa mõjutusel kodustega liivi keelt kõneles ja nüüd seda vabalt valdab.

Meiega aga räägitakse meeleldi liivi keelt, lisatakse seletusi eesti keeleski, kui vaja — paljud liivlased on Eestis sõjapaos olnud.

Katšin võl knaš
kërabi kaš.
Sie kilksõ täm magiz
ja iridi akiz.
Salandiz ammõ
nei lešti ku kammõ.
Ama emin
ildžemdi.

Katšil oli ilus
kirju kass.
See kõrval tal magas
ja hiiri püüdis.
Varastas kõike,
nii lesti kui kammeljaid.
Kõige enam
värsket koort.

Niisugust toredat laulukest laulab KATRIN KRASSON KOSTRÕGI külast oma kirjule kassile. Katrinil on teisigi ilusaid liivi laule, enamasti nukrasisulisi. Ja vanu juttegi teab. Meie tuleku puhul riietus ta rahvarõivaisse. Lööks või tantsugi — aga need vanad jalad ...

JĀN ZĒBERG VAIDE külast on hea jutuvestja. Ta teab mitmeid põnevaid lugusid, mis kord olnud juhtunud. Või kes seda nüüd teab, kuidas asi õieti oli, aga räägitakse küll — naeratab kavalalt.

30-ndate aastate paiku oli liivlaste keskuseks IRE (MAZIRBE) küla. Hõimurahvaste — soomlaste, ungarlaste, eestlaste ja liivlaste — ühistööna ehitati sinna rahvamaja. Lätlased omalt poolt ehitasid koolimaja, kus lastele õpetati vabatahtlikkuse alusel 2 tundi nädalas ka liivi keelt.

Pärast sõda sai keskuseks KOLKA. Selles külas elas ka elavaloomuline hea keelejuht EMMA HAUSMANN. Praegu elab ta DUNDAGA pansionis. Emma saab käesoleva aasta detsembris 80-aastaseks, on aga ikka alles nooruslikult käbe ja lõbusajutuline, vestab ise jutte ja päris meilt, palub meil laulda ja lahkumisel ütleb igaühele eraldi oma head soovid kaasa. Lahkume tema poolt sooja südamega.

Ja siis — kalmistu. Kolm peotäit mulda lahkunule, palju lilli, üks eestikeelne laul lätikeelsete sekka ja jumalagajätusõnad dots. E. Väärilt lahkunu emakeeles — liivi keeles. Kurb hilinemine LIINA ANDERSENI juurde. Tahtmatult mõtled: veel 20—30 aastat — ja siia randa liivlast otsima tulla on juba lõplikult hilja.

Talsis külastame liivlasest muusikaõpetajat HILDA CERBACH-GRIVAT. Muusikalise hariduse omandas ta Soomes. Praegu aga on juba pensionil. Tema toredas kodus oli meil reisi lõpul tõeline väike laulupidu liivi, eesti ja mordva lauludest (meiega oli kaasas 3 TRÜ-s õppivat mordva noormeest).

Oleme väga tänulikud eesti keele ja soome-ugri keelte kateedrile, eriti dotsent A. Valmetile selle reisi organiseerimise eest. Oleks tore ja vajalik, et selliseid küllasõite sugulasrahvaste juurde korraldataks sagedamini.

PIIBE UIP

Тезисы Комитета ЛКСМЭ ТГУ к XVI конференции организации ЛКСМЭ ТГУ

18 октября начинает работу XVI конференция комсомольской организации ТГУ. Комитетом ЛКСМЭ ТГУ выработаны тезисы, в которых дана характеристика работе отчетного периода и которые являются руководством для дальнейшей деятельности. Комитет рекомендует проводить отчетно-перевыборные собрания на отделениях, руководствуясь этими тезисами, обсудить тезисы и выступить на конференции с установками, выработанными на отделениях.

1. Комитет руководствовался в своей деятельности решениями XV конференции организации ЛКСМЭ ТГУ и пленума от 4 апреля 1968 г. комитета ЛКСМЭ ТГУ, также решениями апрельского пленума 1968 г. ЦК КПСС и XIV съезда ЛКСМЭ.

2. Целью комитета являлось повышение социальной активности студенчества и последовательная борьба против всего того, что препятствует прогрессу нашей страны.

Из решений XV конференции организации ЛКСМЭ ТГУ выполнено следующее:

— Выработан комплексный перспективный план идеологическо-воспитательной работы (опубликован в газете «ТАРТУ РИЙКЛИК ЮЛИКООЛЬ» от 13 сентября 1968 г.).

— Беседы с кандидатами в студенты в текущем году проводились на более высоком уровне, результаты беседы были учтены приемной комиссией и будут учтены в работе комитета ЛКСМЭ ТГУ с первыми курсами.

— Комитет постоянно добивался обсуждения предложений и запросов студентов и ответов на них во всех инстанциях, включая вышестоящие комсомольские, партийные и государственные органы.

— Совет студентов Эстонии начал свою работу 11 сентября 1968 г. Комитет отмечает, что представители ТГУ при организации работы ССЭ не руководствовались полностью предложениями, утвержденными расширенным бюро ЛКСМЭ ТГУ (см. «ТАРТУ РИЙКЛИК ЮЛИКООЛЬ» от 24 мая 1968 г.).

— Студенты ТГУ при помощи «Спутника» и Эстонской Студенческой Строительной Дружины были в Чехословакии, Польше, Венгрии, Англии.

— Организовали дополнительное дежурство в зданиях университета с октября до декабря прошлого года.

— Состоялся пленум комитета ЛКСМЭ ТГУ для обсуждения проекта устава внутреннего распорядка общежитий. Проект был представлен ректорату. В газете «ТАРТУ РИЙКЛИК ЮЛИКООЛЬ» в течение 1967/68 уч. г. проводилось обсуждение вопросов общежитий.

— Содействовали нормализации обстановки, возникшей в связи с перегрузкой научной библиотеки университета.

— Удовлетворено ходатайство комитета в утверждении второго штатного места в редакции газеты «ТАРТУ РИЙКЛИК ЮЛИКООЛЬ» (с 1 сентября 1968 г.).

— В комитете создан сектор внешних связей.

— Клуб дружбы народов активизировал свою работу, студенты ездили в Москву и в Литовскую ССР.

Из решений конференции осталось невыполненным следующее:

— Не был выработан перспективный план развития самоуправления. Опрос, проведенный среди комсомольского актива, показал, что в первую очередь надо продолжать работу в плане более полного использования существующих прав.

— Оказалось, что третий пункт решения — продолжить расширение прав комсомольских групп важный принцип углубления идеологическо-воспитательной работы в группах, обеспечить строгую требовательность со стороны комитета в практическом осуществлении прав и обязательств групп, повысить требовательность в отношении актива во всех звеньев — слишком абстрактен, чтобы проверить практическое выполнение его.

— Недостаточно расширены связи с окончившими университет.

— Продолжает тревожить большое число «мертвых душ» в комсомольской организации университета, не удалось добиться систематического поступления членских взносов. Видимо, здесь проблема глубже и не решается административными мерами.

В дополнение к вышеуказанному в соответствии с решениями пленума комитета ЛКСМЭ ТГУ от 4 апреля 1968 г. сделано следующее:

— Проведен лагерь-семинар представителей первых курсов в Кяэрику с 13 по 19 сентября.

— Ученому Совету ТГУ представлено точка зрения комитета в отношении самоуправления.

— Продолжается работа по закреплению связей со средними школами республики. В газете университета готовится рубрика для средних школ.

— На объектах летних работ университета работало 380 человек, на комсомольской ударной стройке работало 40 человек. В ЭССО выступали с лекциями 11 человек. Комсомольская работа университета лучше отражалась в прессе республики.

— По инициативе комитета студенческий отдел ЦК ЛКСМЭ провел 6—8 сетнября 1968 г. в Кяэрику лагерь-семинар, который значительно помог укрепить единство республиканского студенческого движения.

— Регулярным является и взаимное участие в конференциях, пленумах, семинарах и т. д.

— Результатом постоянной инициативы комитета ЛКСМЭ ТГУ является выработка проекта республиканской студенческой газеты, который будет представлен студенческим отделом ЦК ЛКСМЭ на обсуждение правительству республики.

— Создана система информирования широкой студенческой общественности об актуальных проблемах комсомольской работы и деятельности комитета и вышестоящих органов (информационные собрания, информационный бюллетень, соответствующие рубрики в газете).

— Принимаются меры для дальнейшего развития совместной работы студентов эстонской и русской национальностей.

Решения апрельского пленума комитета ЛКСМЭ ТГУ выполнены полностью. Из совершенного за отчетный период укажем следующее:

1. В работе XIV съезда ЛКСМЭ приняло 11 делегатов ТГУ, которые достойно представляли трехсполовийнойтысячную комсомолию университета.

2. Учтена точка зрения XV конференции в отношении заведующего студенческим отделом ЦК ЛКСМЭ: У. Оямаа заменен И. Тооме.

3. Весной 1968 г. выявился стихийный подъем социальной активности студенчества, который указал на необходимость правильно направить его комитетом.

4. Обсуждение вопросов обжещитий имело некоторую положительную роль в образовании атмосферы, в которой протекает обсуждение инциндентов, имеющих место в общежитии, и помогает найти правильное решение проблем общежития. Конкретное предложение комитета направлено в ректорат.

Этой осенью при большой нехватке мест в общежитиях бюро комитета своей практической деятельностью показало, что оно сможет найти выход из трудного положения, являясь практически единственным органом, который ищет новые возможности для расселения студентов.

5. В некоторой степени стало действенней военно-патриотическая воспитательная работа. (Это, между прочим, отмечено несколькими грамотами).

О ПРЕДСТОЯЩЕЙ РАБОТЕ

1. Цели и главные направления деятельности комитета остаются прежними.

2. Более, чем в предшествующий период, надо искать возможности и пути для выражения отношений студентов к социально-политическим явлениям в нашей стране. Комитет должен сделать все для того, чтобы информировать соответствующие инстанции о точках зрения студентов ТГУ, чтобы достичь быстрого и точного информирования студентов о внутри- и внешнеполитических событиях, а также о деятельности вышестоящих комсомольских органов.

3. Надо активизировать борьбу с бюрократизмом, догматизмом и враждебной идеологией в университете и вне университета.

4. Одной из главных задач деятельности комитета является защита точек зрения и интересов студентов перед администрацией и внеуниверситетскими органами.

5. Комсомольская организация руководствуется в своей деятельности решениями, советами и рекомендациями партийного комитета университета. Связь с партийной организацией должна укрепляться и в дальнейшем.

6. Рекомендовать комсомольским группам после окончания цикла лекций и сдачи экзаменов анализировать прослушанные курсы и представлять соответствующим кафедрам свои мнения и предложения. Комитет обязан контролировать их учет в дальнейшей учебной работе.

7. Следует достичь, чтобы большинство оканчивающих ТГУ продолжали бы в дальнейшей общественной работе руководствоваться принципами, выраженными в решениях комсомольской организации ТГУ за последние годы. Исследовать условия жизни и труда, представить вместе с другими вузами соответствующие материалы в ЦК ЛКСМЭ, требуя обсуждения проблем и нужд выпускников высших учебных заведений и представления этих материалов в высшие партийные и государственные органы.

8. Для укрепления связей с окончившими университет создать возможности для проведения регулярных встреч-сборов с ними студентов последних курсов.

9. В связи с острой нехваткой мест в общежитиях добиваться объявления комсомольско-ударной стройку нового общежития ТГУ. Обратиться к правительству республики с просьбой при планировании контингента поступающих учитывать необходимость увеличения мест в общежитиях пропорционально числу принимаемых.

10. На отделениях рекомендовать обсуждать работу комиссий по распределению студентов в общежития. Добиваться введения устава внутреннего распорядка в соответствии с реальными требованиями быта.

11. Укреплять связь с другими вузами и усиливать идейно-политическое единство республиканского студенчества. Расширять участие в студенческом движении Советского Союза. Продолжать попытки включиться в международное студенческое движение. Требовать соответствующей инициативы от представителей ЭССО.

12. Установить более тесные связи с комсомольскими организациями крупных средних школ республики, с целью помочь им в ежедневной комсомольской работе и ознакомить их с жизнью университета.

13. Найти эффективные меры для уменьшения числа «мертвых душ» и должников по членским взносам на отделениях.

Бюро комитета ЛКСМЭ ТГУ рекомендует всем отделениям обсудить возможные кандидатуры в состав нового комитета. Предлагаем анализировать работы нынешнего секретариата и представить мнения в отношении кандидатур С. Эндре, П. Вихалемма и К. Морна на должности секретарей нового комитета. Предложения представлять через газету «ТАРТУ РИЙКЛИК ЮЛИКООЛЬ». Комитет просит всех студентов университетской организации представлять свои мнения по улучшению работы комитета комсомола с рядовыми членами ЛКСМЭ.

Комитет ЛКСМЭ ТГУ благодарит всех профессоров, преподавателей, аспирантов и других служащих университета, а также всех тех, кто в отчетный период помогал в реализации задач комсомольской организации; и надеется на дальнейшее сотрудничество.

Комитет ЛКСМЭ ТГУ

ÜHEST ÕHTUST

ARVI SIIG.

Mulle
armastuslaulud
ei istu.
Jäägu täitmata
hinge ankeet!
Oiged mehed
ei räägi palju,
miks peaks rääkima palju
poeet?!

ÜLO TUULIK.

Ma ütleksin endale, et kui su novell on kogu elu, siis ära teda kirjuta, sest üks tõde pole kirjandus. Kirjandus on kõik tõed kokku ning seepärast suurem ja ilusam ja õigem.

Esmaspäeval kell 19.20 hõivati Gogoli-nimelise raamatukogu laenutamisosakonnas kõikvõimalikud iste- ja seisukohad. Põhjus — lugejatega kohtusid noored autorid Arvi Siig ja Ülo Tuulik. Hästi palju oli ka ülikooli rahvast.

Pudemeid õhtust (mitte küll sõna-sõnalt)...

Kas Te armastate luuletada või kirjutate lihtsalt niisama?

A. Siig: Sellele võib vastata umbes nii: «Kas armastate naist armastusest naise vastu?», kuid siiski, oma elu üheks tõsiseks väärtuseks pean ma luulet.

Keda peate eesti kaasaja parimaks luuletajaks?

Ü. Tuulik. Usun, et nendeks on J. Kaplinski ja D. Vaarandi.

Kas tulevikus on oodata Teilt midagi kapitaalsemat?

Arvan, et küpset proosat saab luua inimene, kui ta on üle 30 aasta vana. Lihtsalt peab olema palju elukogemusi. Ootan oma 30 ära, siis vaatan edasi.

Kas Teid inspireerib muusika?

Muusika mulle meeldib. Väga heas kirjanduses on alati midagi muusikast.

Arvi Siig luges veel ilmumata värsse. «Mets», «Ausus», «Saapad», «Nock down», «Kodutu sügis». Neil päevil peaks ilmuma Siia uus värsikogu. Luulekogu, mis on eelmise raamatu — «Reporter värsikaameraga» — teemade põhjalikum ja sügavam arendus.

Kas hipid on normaalsed?

Ülo Tuulik. Nägin jaanipäeval Helsingis 4000 hipit. Nad jõid omatehtud jooki, milles oli kõlni vett, hambapastat ja veel arstimeid. Nelja tunni pärast tuli ränk pohmelus. Pilt oli ausalt öelda jube. USA hipid väidavad, et nad on ühiskonnast eraldunud. See arvamus on muidugi väär. Kuid siiski on hipid mingi maailma südametunnistus. Nähtust ei saa põhjendada ainult klassivastuoludega.

Kas Teie luule ajapikku võõrandub Teist?

Iga luule võõrandub loojast.

Mida peate kõige ülevamaks?

Ülo Tuulik. Inimlikust aspektist hindan kõige enam ausust, tagasihoidlikkust ja huumoritunnet.

Ta esitas oma novelli «Inimeste vahel on midagi väga ilusat». «Väga magus pealkiri, eks ole!» lisas Tuulik. Tavaline lugu tavalistest inimestest («Kirjanikke on nii palju ja nad on odavamaks muutunud») ja sündmustest. Eks igaüks väärtusta seda ise.

Mis on Teie hobby?

Arvi Siig. 100 konjakit ja üks must kohv.

Mida arvate literatuursest terrorismist?

Ausalt öelda termin ise on jube.

A. Siig luges veel «Suremisest» ja EÜE-le pühendatud «Betooni» ning «Aastad».

Autorid soovisid kohtumise algul kõnelda sotsiaalsetest probleemidest, sest kirjandus ja maailmasündmused on vahetult seotud. Paraku läks kõik teisiti. Oli nagu pilamistki. Eks seegi näita publiku taset, kui jutt läheb miniseelikutele, seksuaalsele inflatsioonile ja pikajuukselistele. Või: «Kuidas momendil on Teie isiklik tunne? Kas tänane õhtu inspireerib uuteks tegudeks?»

Vello Saage palve küsimuste esitajatele: «Õppige kirjutama ja lugema eesti keeles!»

Kahjuks polnud tudengidki *alma materi* tasemel.

ANDRUS SAAR

Õppige kasutama TRÜ Teaduslikku Raamatukogu

Igal sügisel organiseerib TRÜ Teaduslik Raamatukogu I ja II (Arsti- ja Bioloogia-Geograafia-teaduskonnas III) kursuse üliõpilastele raamatukogunduse ja bibliograafia õppused.

Esimesel kursusel tutvutakse kahe õppuse jooksul raamatute laenutamise korraga, raamatukogu kataloogidega, lugemissaalis leiduvate sõnastike, entsüklopeediate, biograafiliste leksikonide jt. teatmeteostega. II kursuse üliõpilased õpivad kasutama «Raamatukroonikat», «Artiklite ja retsensioonide kroonikat» ja tervet rida erialabibliograafiaid, märkima viiteid ja koostama isiklikku kartoteeki.

Üldisesse loengute plaani õppusi ei märgita, sest tegemist on ainult 4—8 tunniga. Seepärast ootab TRÜ Teadusliku Raamatukogu bibliograafiaosakond I ja II kursuste rühmavanemaid raamatukogusse, et kokku leppida õppuste aja suhtes.

Palume sellega mitte viivitada, et õppusi saaks läbi viia oktoobri- või hiljemalt novembrikuu jooksul.

L. KILK

Lugege kõik, kes tunnevad end süüdlastena!

Juba septembri keskel hakati ELKNÜ TRÜ Komitees kommunistlikke noori arvele võtma. 732-st on tänaseks arvel küll enamik, kuid umbes sada kommunistlikku noort on otsustanud ülikooli heast nimest mitte hoolida. Aega on piisavalt olnud, süüdi on südametunnistus! On viimane aeg tehtud viga parandada. Tundub, et ei ole veel selge, kuidas ennast arvele võtta. Küsimusi ei teki, kui ollakse end eelmisest linnast või rajoonist arvelt maha võtnud, kui aga seda tehtud ei ole, laiutatakse käsi — ma ei ole saanud veel arvestuskaarti kätte. Hoopis lihtsam on pöörduda koheselt ülikooli komsomolikomiteesse ja nädala pärast on teie dokumendid korras.

Süüdi on suuremal-vähemal määral **enamik meie liikmemaksude kogujaid**, kes jätsid ülikooli komsomoliorganisatsiooni suureks võlglaseks. ELKNÜ TRÜ Komitee arvab, et hooletus käib ees, õnnetus taga ja seda teab vist iga liikmemaksude koguja.

ARVESTUSSEKTOR

V. Kiis 50-aastane

Pool sajandit tagasi sündis Tartus ehitustöölise Kiisi perekonnas poeg, kellele pandi nimeks Voldemar. Juba enne algkooli lõpetamist suri õpihimulisel noorukil isa ja leivateenimise mured tuli edasiõppimise huvidega võrreldes seada esikohale. Noorukis tärganud sügava huvi tõttu elektrotehnika ja raadiotehnika vastu jätkusid varsti pärast algkooli lõpetamist õpingud õhtusel ajal elektrotehnika täienduskoolis. Ning järgnevatel aastatel töötas V. Kiis pidevalt oma erialal.

Tartu vabastamise aastal töötas V. Kiis tuletõrjes autojuhina. Ka temale oleme tänu võlgu, et Tartu sõjamöllus mitte täielikult maha ei põlenud. Edaspidi on juubilar ennast jäägitult pühendanud raadiole ja elektroonikale

Juubilari pedagoogilised võimed avaldusid üsna varakult. Võib öelda, et aastatel 1947—50, aga muidugi ka hiljem, sai tookordne põlvkond noori raadiohuvilisi palju kasulikke näpunäiteid ja innustust oma ettevõtmistele. See koostöö noorema põlvkonna ja V. Kiisi vahel on jätkunud tänaseni.

1951. aastal asus sm. Kiis tööle meie ülikooli. Esimestest tööpäevadest peale lülitus juubilar ülikooli teaduslikku töösse. Tookordse noore aspirandi Karl Rebase luminestsentsialasteks uurimisteks valmis spetsiaalne aparatuur. Ka hiljem ei ole luminestsentsiuurimised jätnud sm. Kiisi ükskõikseks. Ta jõudis osa võtta ka õhuelektri uurimistest, aidates välja töötada vastavaid seadmeid. V. Kiisi teaduslik-tehniliste huvide ring ei piirdu füüsikaga. Tema töödega on antud panus nii keeleteaduslikesse (spetsiaalne seade häälikute struktuuri uurimiseks) kui ka kehakultuuri- ja spordialastesse eksperimentaalsetesse uurimustesse, meditsiinilistest töödest rääkimata.

Sm. Kiisi oskusi on meil mujalgi tarvis tulnud. Ülikooli esimene telefonikeskjaam ja helistuudio on täielikult tema projekteeritud ja ehitatud, sama lugu on ka keelte õppeklassi ja selle spetsiaalse magnetofoniga, aula tõlkeülekande seadme väljatöötamise ja ehitamisega. Need viimased tööd kuuluvad nn. õppemetoodilise töö rubriiki. Alates 1963. aastast on juubilar ülikooli õppetöö tehnifitseerimise grupi juhataja. Viimasel ajal on kuulda olnud, et käsil on õppeotstarbelise televisioonisüsteemi loomine.

Sm. Kiisi sihipärasusest on meil kõigil midagi kasulikku õppida. Veel suuremaks õppetunniks on aga võimalus koos temaga mõne probleemi juures töötada.

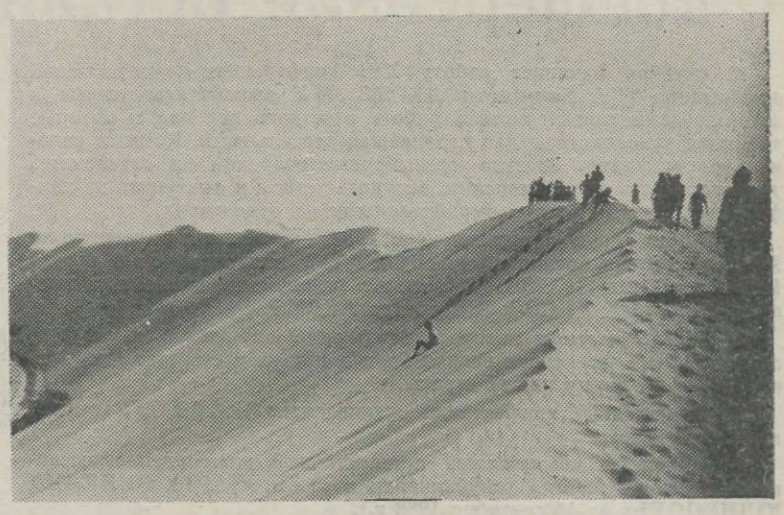
Lugupeetud V. Kiis! Ülikooli kollektiiv hindab Teie tööd ja soovib Teile tervist ning vastupidavust edaspidisteks ettevõtmisteks.

Väike luuderohulehte kujutav roheline rinnamärk hõbedaste tähtedega on tuttav igale vanema kursuse tudengile. See on Tartu Ülikõpilaste Looduskaitseringi liikmete tunnusmärk. Ta meenutab omanikule huvitavaid vestlusi ja kohtumisi, toredaid matku ja ekskursioone. Kes siis kuuluvad sellesse ringi? Sadakond tudengit TRÜ-st ja EPA-st, kes armastavad loodust, keda tõmbavad looduse saladused. Erinevad erialad, erinevad tulevikuplaanid, erinevad iseloomud ja ühine armastus kodumaise looduse vastu, see on meie ringile kõige iseloomulikum. Siin võime kohata tulevasi arste, keemikuid, filolooge, metsamehi, agronoome jne. Nende kõigi ühiseks sooviks on saada teadlikeks looduskaitse printsiipide ellurakendajateks. Enamik ringi liikmetest omandab ÜTÜ liinis lisaspetsiaalsusena looduskaitse instruktori kutse.

Töö ringis on elav ja mitmekesine. Regulaarselt toimuvatel töökoosolekutel kuulatakse ettekandeid looduskaitse päevaprobleemidest, meenutatakse üheskoos praktikapäevi või suviseid matkaradu.

Veel sellel sügisel käime ekskursioonil Edela-Eestis, külastame Juhan Liivi kodupaika, kuulame vestlusi looduskaitsja argipäevast, räägime suvistest matkadest-ekspeditsioonidest. Ringil on aastate jooksul välja kujunenud omad traditsioonid, nagu sügisene avamatk Taevaskotta, vana-aasta äraSaatmine, väikese Illimari pargi korrastamine, kevadel aga lõpuõhtu Järvseljal. Igal aastal veedavad mitmed meie ringi liikmed oma suvevaheaja ekspeditsioonidel, augustikuus aga sõidetakse üheskoos nädalaks-kaheks väljapoole liiduvabariigi piire. Nii on viibitud Uraalides, Baltimaades, Valgevenes.

LK

Niida luidetel.

Möödunud suvel rändas 60 ringi liiget koos TRÜ kunstikabineti rahvaga mööda Läti- ja Leedumaad. Oldi külas vanadel liivlastel, viibiti Euroopa ainulaadsetel liivaluidetel Neringas, külastati Slitere looduskaitseala jne. Tore reis ringi teadusliku juhendaja J. Eilarti ja ülikooli soome-ugri keelte kateedri õppejõu dots. E. Vääri juhendamisel jääb kauaks meelde.

Augustikuu lõpus viibisid kolm ringi tublimat liiget Moskvas I üleliidulises noorte looduskaitsjate laagerseminaris, kus kuulati loenguid kaasaegsetest looduskaitse probleemidest, külastati Moskva ümbruse kauneid paiku. Samal ajal viibis aga üks grupp Saaremaal ja Hiiumaal, kus toimus haruldaste taimede kaardistamine.

Sina, I kursuse tudeng, kellel seisab ees valik ühe ÜTÜ ringi kasuks, mõtle hoolega järele! Kui sa looduses suurt sõpra näed, astu aga julgesti meie seltsi, igal juhul pole sa oma teaduskonnast ainuke.

Ja kui Sa oled otsustanud koos meiega hakata looduses rändama, siis sea aga matkakott reisivalmis ja tule 13. oktoobri hommikul kella 10-ks raudteejaama —, sõidame üheskoos Taevaskotta sügismatkale.

T. SAARIST

Esteetika ja kaasaegne ajaloofilosoofia

TRÜ filosoofia kateeder kuulutab 1968/69. õppeaastaks välja järgmised fakultatiivsed kursused:

1. *ESTEETIKA* (prof. L. Stolovitš), kestusega 2 semestrit, alates 1. okt. teisipäeviti 18—20 marksismihoones aud. 212. Kursust loetakse vene keeles.

2. *KAASAEGNE AJALOOFILOSOOFIA* (E. Loone), kestusega 1 semester, alates 3. okt. neljapäeviti 17—20 marksismihoones aud. 212.

Kursused on mõeldud nendele, kes (sõltumata oma teaduskonnast ja põhierialast) soovivad midagi teada saada mõningate tänapäeva filosoofia kõige vaieldavamate probleemide kohta. Loomulikult esitab kumbki lektor ka oma originaallahendused peamistele vaidlusalustele küsimustele.

I kursuste üliõpilased!

Nagu eelmisel aastal, korraldab ELKNÜ TRÜ Komitee õppesektor ka tänavu I kursuste õhtu. Teiega tulevad vestlema õppeosakonna juhataja V. Haamer, E. Koemets pedagoogika kateedrist, U. Noodla Teaduslikust Raamatukogust jt.

Kuulete iseseisva töö spetsiifikast ülikoolis, arvestuste ja eksamite sooritamise korrast, stipendiumide määramisest, ühiskondlike erialade teaduskonnast (ÜET) ja muust vajalikust.

I kursuste õhtu toimub esmaspäeval, 14. oktoobril kell 18 keemia ringauditooriumis.

Kes ei tule, see kahetseb pärast (nagu möödunud aastal juhtus)!

A. ROOS,
ELKNÜ TRÜ Komitee õppesektori juhataja

LOTERII

Kindlasti on paljud üliõpilased (ja õppejõud) märganud plakateid peahoones ja kohvikumajas, mis kutsuvad ostma loterii «IX ülemaailmne noorsoo- ja üliõpilasfestival» pileteid.

Üldse tuleb loosimisele 8 700 000 esemelist ja rahalist võitu. Võib öelda, et käesoleva loteriiga loositakse välja enam võite kui eelmistel kordadel. Päris suured võimalused on võita kas sõiduauto «Volga», «Moskvitš», Zaporožets», mootorratta «M-63», motorolleri «Tuula-Turist», kinokaamera «Aurora» jne. Nii loositakse välja 2100 sõiduautot, 1400 mootorratast, 500 motorollerit, 3200 mopeedi «Riga-3», 14 000 jalgratast, 2000 kahekohalist telki (tudengile eriti hädavajalikud!), 200 kinokaamerat, 2000 külmutuskappi, 1100 magnetofoni «Kometa-201», 800 radioolat «VEF-Rapsodia», 4000 käekella jne.

Kena oleks pääseda ka rahvusvahelistesse noorsoolaagritesse Krimmi, Kaukaasiasse ja Gruusiasse (loterii annab selleks 3000 võimalust), rahvusvahelistesse noorsoolaagritesse «Pääsuke», «Verhoviina», «Metsajärv» jt. (ühtekokku 3000 võitu).

Ka on võimalus 10 000 korral tõmmata võidupilet ekskursiooniks mööda NSV Liitu.

Loetelu võiks jätkuda veelgi.

Loosimine toimub Moskvas 15. jaanuaril 1969. a. Pileti hind on 50 kop.

NB! Pileteid võib saada AINULT ELKNÜ TRÜ Komitee arvestussektorist ning osakondade komsomolisekretäride käest (ajalehekioskist küsimine on lootusetu vaev, sest piletid n.-ö. vabamüügile ei lähe).

Kiirustage festivaliloterii piletite ostmisega, sest — MIS KÄES, SEE KÄES!

ELKNÜ TRÜ KOMITEE

Massispordiüritustele!

Teaduskondade-, osakondade- ja kursustevaheliste kehakultuuriürituste konkursi raames toimuvad sel sügisel orienteerumisvõistlused (Tähtvere metsa serval) teisipäeval, 8. okt. ja neljapäeval, 10. okt. algusega kell 17.

JOOKSUKROSSI kavas on meestele 1500 m ja 1000 m jooks, naistele 500 m jooks. Startida on võimalik Tähtvere pargis reedel, 11. okt., esmaspäeval, 14. okt. ja kolmapäeval 16. okt. kella 16.30—18.30.

TRÜ spordiklubi

Helsingist saabus kodulinna tagasi ülikooli kergejõustikuvõistkond, kes viibis seal Soome üliõpilaskonna kutsel.

Traditsioonile pandi alus 1957. a. TRÜ staadioni avavõistlustega. Siis saavutatud võidule on tulnud hiljem lisa. Ainult üks kord on tunnistatud soomlaste ühepunktilist paremust. Tänavune, arvult kaheksas kohtumine tõi jällegi võidu.

Kuidas Soomes läks, sellest veidi pikemalt treener Hans Torimiga.

Mis Soomest kõige rohkem meelde jäi?

Kõige meeldejäävamaks kujunes tutvumine Pikkola spordikeskusega. See on moodne ja suur spordibaas, kus on bassein, väliujula, neli soome sauna, neli harjutusväljakut ja staadion, väljakud pallimängudeks, talveks aga 15 km pikkune valgustatud suusarada. See kõik on üldiseks kasutamiseks — 2,5 marka tund, üliõpilastele aga mark ja 20 penni. Tulevikus kavatsetakse linna eri osadesse rajada kümme niisugust spordikeskust.

Kuidas võistlejad vaba aega kasutasid?

Tutvusime ülikooli ja linnaga. Arstiteaduskonna üliõpilased käisid moodsas Meilahti haiglas. Meie Helsingis viibimise ajal toimus seal rahvusvaheline mess, kus 14 riiki demonstreerisid oma maade toodangut. Viimasel päeval olime meiegi messi külalisteks. Samal ajal oli Helsingis ka rahvusvaheline üliõpilasnädal, mille raames arutati peamiselt küsimusi, mis puudutasid üliõpilaste kohta ühiskonnas ja suhet ühiskonnaga. Helsingi üliõpilaskond organiseeris

Kergejõustikuvõit Helsingis

tantsuõhtuid, õhtuti oli võimalus külastada kino.

Paar sõna võistluste lõpetamisest.

Pärast võistluste lõppu toimus pidulik koosviibimine Helsingi vanas üliõpilasmajas, mis tänavu pühitseb oma 100. sünnipäeva. Lisaks võidetud rändkarikale anti meie delegatsioonile humoristlik nukk Sumppi, igale võistkonnaliikmele aga väike Sumppi.

Nüüd võistlustest.

Esimese võistluspäeva järel juhtisime 78:61. Teisel päeval suurenes vahe veelgi. Kogusime 172 punkti Helsingi Ülikooli 124 vastu. Vaatamata jahedale ilmale ja pehmevõitu radadele saavutati märkimisväärseid tulemusi. Aleksander Tammert tõukas kuuli 18.11, Edvard Brosman jooksis 100 m 10,8 sekundiga ja hüppas kaugust 7.26, Tõnis Matsin läbis 800 m 1.51,4-ga. Soomlastest sai Seppo Kortelahti teivashüppes jagu 4.20-st, Esa Rinne hüppas kolmikut 15.08 ja Sirpa Niiranen kaugust 5.74, edestades meie Helgi Mäge 19 cm.

Teisi paremaid.

Naised:
100 m — 1. H. Mägi — 12,8,
2. M. Torim — 12,9;
200 m — 1. M. Torim — 26,9,
2. L. Henson — 27,0;
400 m — 1. L. Henson — 59,3,
80 m tj. — H. Mägi — 11,4,
2. M. Torim — 11,7;
Kõrgus — 1. M. Vorontõntseva — 1,58,
2. H. Mölder — 1.58;
kuul — 1. C. Huttunen (H) — 12,65,
3. H. Mölder — 10.34;
ketas — 1. A.-L. Laittorinne (H) — 40.43,
3. H. Mölder — 33.32;
4×100 — 1. Tartu — 49,6,
2. Helsingi — 50,8.

Mehed:
100 m — 2. V. Kirilenko — 11,1,
200 m — 1. K. Kikamägi — 22,4,
2. V. Kirilenko — 22.7;
400 m — 1. K. Kikamägi — 49,0,
2. T. Matsin — 49.4;
800 m — 3. M. Kurs — 1.57,3,
1500 m — 1. H. Rautamo (H) — 4.01,4,
2. V. Voštšinski — 4.06,1;
5000 m — 1. P. Hyvönen (H) — 15.08,8,
2. V. Voštšinski — 15.19,8;
110 m tj. — 1. A. Eller — 15,9,
4. J. Tiitsaar — 16.1;
400 m tj. — 1. E. Laasner — 55,5,
kaugus — 3. R. Tõru — 6.90,
teivas — 2. J. Ljalin — 4.00,
kolmik — 2. J. Ljalin — 14.71,
3. R. Tõru — 14.64;
kõrgus — 1. R. Seppänen (H) — 1.90,
3. J. Savi — 1.85;
ketas — 1. K. Metsur — 52.30,
2. A. Tammert 52.08;
oda — 1. T. Savi — 69.34,
2. J. Rumma — 67.72;
vasar — 1. O. Raudsepp — 53.20,
2. R. Hiob — 51.64;
4×100 — 1. Tartu — 42,8,
2. Helsingi — 44,2;
4×400 — 1. Tartu — 3.23,7,
2. Helsingi — 3.24,2.

U. ESLON

TEATED • TEATED • TEATED

Klubis

LAUPÄEVAL kell 20 «Noorte tudengite õhtu». Kohal on Õpetatud Nõukogu, puhkpilliorkester, loterii, kitarristid, põngerjad, einelaud.

Õpetatud Nõukogu võtab noori ette teaduskondade kaupa. Ja häda neile, kes tulemata jäävad.

PÜHAPÄEVAL «Seal Siberis Baikali taga». Esinevad Tõnu Tamm, Peeter Einasto jt.

TEISIPÄEVAL, 8. okt. kell 19 näiteringi kokkutulek TRÜ klubis. Vanadel liikmetel kindlasti kohal olla! Toimub «Armastab, ei armasta» proov. Võetakse vastu uusi liikmeid.

*

TRÜ klubis Tähe tn. 3 alustab tegevust LASTE NÄITERING.

Vastu võetakse koolieelisi lapsi igas vanuses. Registreerimine toimub klubis pühapäeval, 6. oktoobril kell 12. Samas määratakse ka tundide ajad.

Pühapäeval, 6. oktoobril kell 14 mudilastele ja nooremale koolieale «Tule tantsi minuga».

Mängud, tantsud, muinasjutud. Kellel loosiõnne? Einelaud.

ÜET

Ühiskondlike Elukutsete Teaduskond võtab vastu uusi liikmeid näiteringi ja peotantsu instruktori erialale kuni 15. oktoobrini 1968.

Registreerimine TRÜ klubis.

ÜET DEKANAAT

ÜTÜ

Täna kell 18 toimub ühiskonnateaduste maja aud. 108 sotsioloogiaringi avakoosolek.

Päevakorras: 1. Ülevaade möödunud aasta tööst. 2. Probleeme konkreetsotsioloogilisest uurimusest Tartu Ehitusmaterjalide Tehases.

Kohtumine

nende I ja II kursuse üliõpilastega, kes on huvitatud kaasaegsest elamu sisustamisest, rõivaõmblemisest, dekoratiiv- ja silmuskudumisest, toitlustamisest, toimub esmaspäeval, 7. okt. kl. 17 kodunduse kabinetis, Ülikooli tn. 18a II korrus.

Samas vestlus lauakommetest.

Vastutav toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 5644. MB 06543.

AR
R. E. Kreutzwaldi nim. Eesti NSV Riiklik Raamatukogu

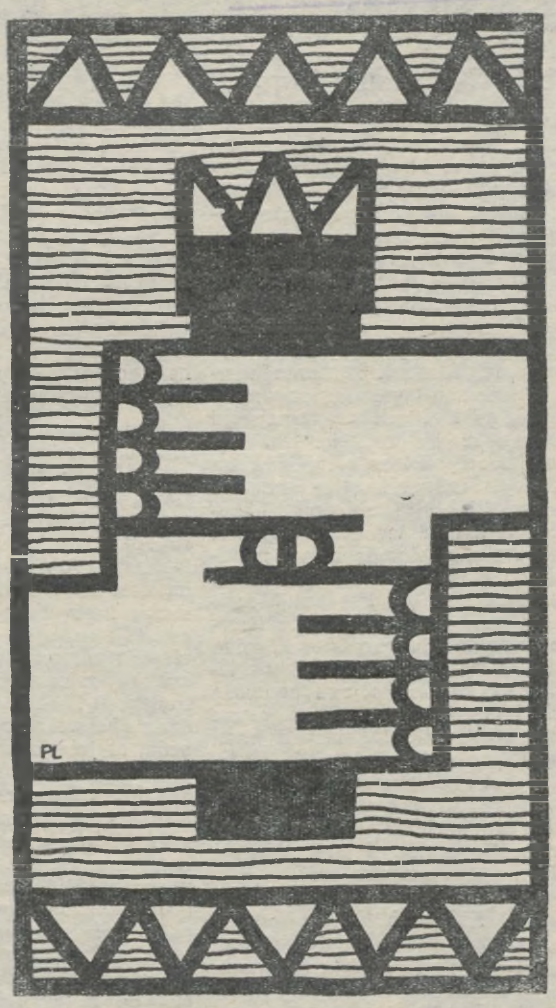
Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 29 (714) Reedel, 11. oktoobril 1968 XXII aastakäik

ÜLIÕPILASPÄEVAD 1968!

● Põhilised organiseerimistööd on lõppenud. Kõigi ansamblitega on kokkulepe olemas. Külalistele on kutsed ja programmid välja saadetud. Juba varem väljakuulutatud ansamblitele lisandus veel üks — äsjaloodud Tallinna Riikliku Konservatooriumi ansambel «Selecta». Nii et kokku esineb üliõpilaspäevadel kuus ansamblit.

● Järgmisel nädalal hakatakse müüma üliõpilaspäevade embleeme, saadud sissetulek läheb üliõpilaspäevade fondi.

● Alates teisipäevast hakatakse tegelema peokutsete jagamisega. Kutsed on juba valmis trükitud.

● Osakondade sekretäridel kindlustada kokkulepitud tingimustel igast osakonnast abijõu saatmine orgkomiteele.

● Teisipäeval algavad kursusekolmikute nõupidamised, kus antakse teaduskondadele kätte ka kutsed. Õhtud klubides toimuvad järgmiselt:

V Keskkool — «Peoleo»; TRK lavakunstikateeder.
Tartu Rajooni Kultuurimaja — «Rajacas», «Elektra».
TRÜ klubi — «Electra», «Rajacas».
EPA aula — «Collage».
Tarbijate Kooperatiivi saal — TRK lavakunstikateeder, «Selecta».

● «Vanemuise» väikeses majas toimuvale kontserdile tulevad piletid eelmüügile kutsete järgi eeloleval nädalal.

Uppuja päästmine on...

Me oleme uhked selle üle, et meie ülikool on v a n a ja auväärne — ja me ka kannatame selle pärast, sest koos ülikooli vanusega oleme pärinud ka ta h o o n e t e vanuse. Samal ajal kui ülikool muutub iga aastaga järjest auväärsemaks, muutuvad ta hooned aga järjest — haletsusväärsemaks. Rohkem kui pooled meie 80 hoonest kardavad vihma nagu vanakurat välku. Ei lähe aastas vist päevagi, kui kuskil midagi ei pudenecks, praguneks või lekkima ei hakkaks. Kaks aastat tagasi remondivajaduste arutamisel TRÜ parteikomitees hinnati hädavajalike kapitaalremonttööde mahtu 2 miljonile rublale. Otsuse tulemusel saavutati ülikoolile eraldatava iga-aastase kapitaalremonttööde summa suurendamine 150 000 rublalt 250 000-ni, lisaks hanketööde limiiti 38 000 rubla.

Remonttööde olukord oli uuesti arutusel TRÜ rahvakontrolli büroo ja EKP TRÜ parteikomitee ühisel koosolekul 7. oktoobril. Milline on siis olukord?

Ülikooli vanemtöödejuhataja jaoskond (ca 90 töötajat) on käesoleval aastal 9 kuuga teinud kapitaalremonttöid 262 000 rbl. eest (aastaplaan 253 000), kõik jooksva remondi summad (58 000) on kulutatud. Kapitaalremondi objekte oli plaanis 30, neist ükski pole lõpetatud. Hanketööde limiiti taotleti 70 000, saadi 38 000 rbl. Remondivajadused on märksa suuremad, kui meie oma ehitajad suudavad teha. Milles on väljapääs? Otsustati taotleda nii kapitaalremondi kui ka jooksva remondi summade suurendamist; ka hanketööde maht peaks tunduvalt suurenema — kui linnale ilmet andev asutus peaks ülikool märksa suurema tähelepanu objektiks olema ka linna ehitusorganisatsioonis. Põhiline tuleb aga kahtlemata teha oma jõududega. Need jõud aga vajavad esmalt tugevat täiendust, teiseks killustatuse vältimist. Täienduseks vajalikke ehitusspetsialiste võime saada ainult sel juhul, kui loome neile paremad või vähemalt samaväärsed tingimused võrreldes teiste ehitusorganisatsioonidega. Kõige määravam on siin elamispinna andmine. Spetsialistid töötajateta on pool lahendust, vabu ehitustöölisi aga kuskil ei liigu. Ainsaks väljapääsuks on parimate üliõpilaste-ehitajate rakendamine esmajärjekorras ülikooli enda ehitustel ja isegi neile mõnesuguse ettevaimistuse organiseerimine (näit. katusekatjatele). Oleks loomulik, et ühiselamute elanikud lööksid käed külge oma ruumide jooksva remondi tegemisel, samuti tuleks ühiselamutesse paigutamisel arvestada ülikooli objektidel tehtud tööd. Kirjanduses väidetud seisukohast, et «vaimse töö tegemine on nende isiklik asi, kes ei viitsi füüsilist tööd teha», oleme kaugel, kuid praeguses olukorras tundub paratamatu, et kolhoosidele-sovhoosidele lautade, spordiorganisatsioonidele lasketiirude jm. ehitamise kõrval tuleb üliõpilastel (ja mitte ainult neil) käed tõsiselt külge lüüa meie *alma materi* vanusest ja kiirest kasvust tingitud murenemiste-pragunemiste paikamisel ja uue rüü loomisel.

H. LING,
TRÜ rahvakontrolli grupi esimees

Skandinavistika perspektiividest meie ülikoolis

Tartu Riiklik Ülikool on juba mõnda aega olnud üheks NSV Liidu skandinavistikakeskuseks ja mitmete sellealaste üleliiduliste ürituste initsiaatoriks. Ajaloo kateedrid annavad välja «Skandinaavia kogumikku», millest tänini on ilmunud 13 köidet. Kogumikus avaldavad artikleid Skandinaaviamaade ja Soome uurijad kogu Nõukogude Liidust. Kogumikku tunnevad ja tunnustavad ka teiste maade teadlased.

«Skandinaavia kogumiku» peatoimetaja prof. H. Moosbergi initsiatiivil said teoks perioodilised nõukogude skandinavistide konverentsid, millest kaks on peetud Tartus. Nendele saavutustele võime kahtlemata olla uhked. Tuleb aga tunnistada, et «Skandinaavia kogumikus» on Tartu Riikliku Ülikooli teadlaste artikleid napilt, sest Skandinaaviamaade, nende ajaloo, keelte, kultuuri jm. uurijaid on Tartu Riiklikus Ülikoolis siiski vähe. Ajaloolastest tegelevad Skandinaaviamaade probleemidega dots. L. Roots ja dots. H. Piirimäe. Skandinaaviamaadele hakkab spetsialiseeruma aspirant K. Jaanson. Rootsi keele probleemidega tegeleb J. Soontak. Mõningal määral on Skandinaaviamaade majanduse vastu huvi tundnud dots. L. Tiik ja dots. V. Krinal. Riivamisi on Skandinaaviamaade ajaloo, keele, kultuuri ja majanduse probleeme puudutanud teaduslikes uurimistes ka rida teisi õppejõude. Kuid selle ala uurijate järelkasv on veel siiski olnud vähene.

Eeldused skandinavistika spetsialistide ettevalmistamiseks on aga Eesti NSV-s, eriti Tartus kahtlemata olemas. Kõigepealt on dots. J. Tuldava juures võimalik asjatundlikul tasemel õppida rootsi keelt. Mitmed dots. J. Tuldava õpilased on paari-kolmeaastaste õpingute tulemusena keele otse eeskujulikult omandanud. TRÜ Teaduslikus Raamatukogus on olemas hea rootsikeelne raamatukogu, kus ilukirjandus ja publitsistika (kuni 1940. aastani) on esindatud väga täielikult. Üsna ulatuslikult on siin ka rootsikeelseid teoseid humanitaarteaduste valdkonnast.

Sellises olukorras ongi päevakorrale kerkinud kavatsus asuda selle ala spetsialistide süstemaatilisele väljakoolitamisele. Praegu on see mõeldav niiviisi, et mõned üliõpilased, esijoones ajaloo, võõrkeelte, kirjanduse ja rahvaluule, majandusteaduste ja õigusteaduse osakondadest spetsialiseeruksid oma erialast lähtudes Skandinaaviamaade uurimisele. Praktiliselt on see nii olnudki. Mitmetes üliõpilaste teaduslikes ringides on aeg-ajalt tegeldud Skandinaavia teemadega, on esitatud vastavaid auhinnatöid, käsitletud neid küsimusi seminaridies.

Kõigi nende Skandinaaviaga tegelevate üliõpilaste ja õppejõudude koondamine on üsna vajalik. Et praegu ei ole mõeldav ülikoolis mingi skandinavistika kateedri või osakonna asutamine (selliseid osakondi on näiteks SDV ülikoolides), siis on kerkinud mõte asutada ÜTÜ skandinavistika ring, mis koondaks mitmete teaduskondade üliõpilasi. Ringi tegevuse kaudu saaksid üliõpilaste harrastused kindlama organisatsioonilise vormi. Heal juhul oleks varsti mõeldav skandinavistika sektsioon ÜTÜ konverentsil.

Eeltingimuseks tõsisele ja resultaate andvale tegutsemisele sel alal on muidugi rootsi (resp. norra või taani) keele äraõppimine.

(Järg 2. lk.)

Komsomolikomitee teatab,

et TRÜ organisatsiooni XVI konverents toimub teisipäeval, 22. oktoobril aulas. Algus kell 10, delegaatide registreerimine kella 9-st.

I kursuste üliõpilased!

Tuletame meelde, et teile mõeldud õhtu toimub esmaspäeval, 14. okt. kell 18 keemia ringauditooriumis.

ELKNÜ TRÜ Komitee õppesektor

50

Ideaalist, julgusest ja dispuudist

Julgusest

Vaprate meeletus on elu tarkus.
(M. Gorki)
Julgus tõstab, julgus tapab.
(Eesti vanasõna)

Mõnedel Põhja-Ameerika indiaanlastel oli hästi arenenud žestide keel. Sellisel moel võisid nad tähistada taevatähti, tuld, viskipruukimist ja muud. Ometi jäid nad nõutuks, kui paluti väljendada h i r m u. Neil p u u d u s selline tunne!

Kauges minevikus loeti vahvust ja mehisust ainult meeste omaduseks, hiljem muutus see teadaali ja rüütli privileegiks (ainuõigus kanda relva), pärast seda kandus ka teistele meestele, kuid nüüd juba «rüütlivaprusena». Antiik-Kreeka luuletaja (Horatius) järgi oli arg see, kes põgenes võitlusväljalt, h e i t e s k ä e s t k i l b i. Tarkus ja julgus olid lahutatud: tarkus — vanameeste asi, julgus — noorte meeste asi.

Uuel ajal koos feodalismi kriisiga hakati «julgust» lahutama sõjalistest omadustest ning ta muutus kodanikuomaduseks. Julgust vastandati orjalikkusele kui vabanemisele viijat. Alates Napoleonist haaras «julgus» ka distsipliini elemendi. Hegel ühendas terviku mõiste aja.oo ideega ja julgus sai ajaloolise liikumise ülesannetele teadliku allumise aktiks.

Praegusel ajal pakub küllaltki suurt huvi julguse ja edu vahekorra küsimus ja konseptsioon oige käitumise väärtuse absoluudist, sõltumata tema tagajärgedest.

Füsioloogiline julgus pole igapäevane asi, kuid hoopis keerukam on lugu s o t s i a a l s e j u l g u s e g a.

Juba teatmeteostest julguse definitsiooni leidmine pole kerge. Olin juba meeleheitel, kuid siiski — JULGUS.

1. otsustavus; puudub hirmutunne,
2. erineb uudsuse, originaalsuse ja novaatorlikkuse poolest,
3. läheb välja üldiselt vastuvõetud, meeldiva piiridest; väljakutsuv.

Psühholoogia õpik pedagoogilistele instituutidele ütleb, et: MEHISUS JA JULGUS = inimese valmisolu ja oskus taotleda eesmärki hoolimata sellest, et see on ohtlik elule või isiklikule hüvangule.

SOTSIAALSE JULGUSE all võiks allakirjutanu arvates mõista omadust võidelda uudse ja originaalse väärtussüsteemi eest, ületades selles võitluses raskusi ja arvestades ühiskonna arenemise objektiivseid seaduspärasusi.

Nii sotsiaalses kui ka tehnilises progressis on alati otsustavat osa mänginud m õ t t e j u l g u s. Ja targad ning julged inimesed on aegade jooksul kõvasti kannatanud. Aristotelese teostest loeme, et juba eesosslased saatsid oma kõige silmapaistvamaid kaasmaalasi maapakku. Üksikud «heledad tähed» keskajal sattusid inkvisitsiooni kätte (G. Bruno, G. Galilei jt.). Hirm progressiivsete mõtete ees on tänapäeval välja viinud «antiintellektualismini». Harvardi ülikooli professor Ernst Hayer kirjutab: «Meie ühiskonnas karistab valitsus silmapaistvaid inimesi igal moel.» Klassiühiskonna vastuolud on viinud selleni, et räägitakse juba üldiselt «tarkade ja julgete inimeste traagikast», millest pikemalt tegi juttu ajalookandidaat A. Gorkovski ajalehes «Sirp ja Vasar».

Et julgus tähendab alati millegi eitamist, ettepanekut asendada miski uue ja paremaga, võime rääkida sotsiaalsest julgusest ka s o t s i a l i s t l i k u s r i i g i s. On ju meie püüd üha kiiremale ühiskondlikule progressile, mis nõuab vana ja iganenu kõrvaldamist. VÕIB KINDLALT ÖELDA, ET SOTSIAALNE JULGUS ON SOTSIALISTLIKU PROGRESSI VÕIMSAKS HOOVAKS.

Paralleelselt sotsiaalse julgusega tuleb käsitleda ka s o t s i a a l s e t a r g u s t, mis eelkõige tähendab ühiskondlikust elust kõrvalehoidmist, passiivsust, konformismi.

Üldiselt tuleks eristada sotsiaalset argust ja passiivsust. On tavaline nähtus, et keskkoolide lõpetajad ja nooremate kursuste üliõpilased on aktiivsed (aktiivsus erineb sotsiaalsest julgusest võimaliku riski puudumise poolest), rahulolematud, kritiseerijad. Selle lähemal sümptomil osutub, et selline aktiivsus väljendub a i n u l t eitamises. Kui need inimesed koguvad teadmisi ja puutuvad kokku reaalse eluga, võib hiljem osutuda, et nad e i k ü ü n i g i välja pakkuma positiivset programmi, nad ei jõua Hegeli mõttes t õ e l i s e e i t u s e n i (dialektiline eitus). Jääb järele passiivsus. Teisi, kes suudavad esitada positiivse programmi ja selle eest võidelda, nimetatakse sotsiaalsest julgeteks inimesteks. Analoogiliselt seletatuna tähendab sotsiaalne argus siis seda, et t e a d e s, k u i d a s p a r e m i n i t e h a, jäädakse ikka kõrvalseisjateks. See on kuritegu ühiskonna vastu, sest seesama t e a d m i n e on tulnud ju ühiskonna abiga ja ühiskond ootab progressi teel oma liikmeteilt abi.

Ilmselt on sotsiaalsel argusel (ja passiivsusel) omad gnoseoloogilised ja sotsiaalsed juured. Esimeste puhul tuleks nimetada näiteks maailmapildi lõpetamatust, seda, et ei suudeta vastata küsimusele elu mõttest, ei osata seletada paljusid nähtusi, mis inimest ümbritsevad ja mitmesugusel viisil tema elu reguleerivad. Tunnetuslikult mõjub ka inimmõistuse piiratus, võimetus saavutada midagi enamat, hirm keskpärasuse tasemele jäämise ees. (Need põhjused võivad viia müüdikujulise pseudoideaali tekkimisele).

Ühiskondlike juurte juures on peamiseks vahest see, et ükski mõtlev indiviid ei eksisteeri ilma ühiskondliku informatsioonita. Kui viimane annab teadmisi sellest, et tarkust ja julgust, edumeelsust ja progressiivsust ei hinnata (kui seda näiteks räägivad noorukile vanemad), pigem vastupidi: neid omadusi on vihatud, nende kandjaid represseeritud, on loomulik, et üldjuhul võidab enesealalhoiuinstinkt. (Lisame veel näiteks juhtivate—alluvate konflikti, indiviidi—ühiskonna konflikti).

Kahjuks on meie ühiskonnas veel küllalt inimesi, kes pole suutnud ületada dogmaatilist suhtumist uuesse, kes sel puhul leiavad võimaluse näpuga näidata: «Siin libastutakse ju marksismi pinnalt.» Nende inimeste kohta kõlavad õieti Galápagose Prohveti sõnad: ««Rätsep teeb inimese!» — olete kuulnud seda inimlikku aksioomi? Kas te ei usu, et varjatud sõjakuse võib riietada patsifismiks ja inimliku eitamismaania mureks kultuuri tuleviku pärast. Kõige tavalisem sisemine toorus võib ülle panna printsipiaalsuse musta ürbi! Ideede anti-striptiis on kunstidest kõige keerukam.»

(Järg 2. lk.)

Julgusest

(Algus 1. lk.)

Ka ELKNÜ TRÜ Komitee on otsustavalt hakanud kasutama nii komsomoli põhikirjalisi õigusi kui ka kommunistliku noore südametunnistusest tulenevaid kohustusi, nagu aktiivne reageerimine meie elus esinevate väärnähtuste puhul, printsipiaalne suhtumine keskorganite ja oma organisatsiooni liikmete tegevusse, organisatsiooni liikmete igakülgne informeerimine juhtivate organite tegevusest, marksistlikud hinnangud välispoliitilistele sündmustele jne. Selle tulemusena on kadunud kunagi eksisteerinud vastuolu TRÜ komsomolikonverentsi presiidiumi ja saali vahel, ELKNÜ TRÜ Komitee ja ELKNÜ Tartu linnakomitee vahel jne. Selline t e g e v u s aga omakorda aitab kaasa sotsiaalselt julgete inimeste kujunemisele, kasvule ja arengule. Ka oma arvamuse omamist, selle esitamist ja kaitsmist võib lugeda julguseks. Marxi järgi ju inimene, muutes oma ümbrust, muutub ka ise.

Mõned ülikooli lõpetanud komsomoliaktivistid suhtuvad mõnikord skeptiliselt praegustesse ettevõtmistesse, sõnades, et: «Meie alustasime ka niisuguse hooga, aga kuhu me jõudsime?» Neil skeptikutel tuleks kindlasti mõelda selle üle, et AEG LÄHEB EDASI ja kuigi kõik kordub näiliselt samamoodi, on nüüd võimalus juba kaugemale jõuda. Näiline analoogia peidab endas kordumist k õ r g e m a l tasemel, rääkimata sellest, et inimese kasvades muutub julguse sisu.

Üliõpilaskond kui sotsiaalse julguse kandja kogu maailmas (sotsiaalset julgust kannavad kõige enam need, kellel tavaliselt midagi pole kaotada), kui ühiskonna kiht, keda iseloomustab nonkonformism, kasutab enese avaldamiseks mitmesuguseid m e e t o d e i d, välismaal alates tänavademonstratsioonist ning lõpetades resolutsiooniga Tema Majesteedile sõjaväelisest kaasabist keeldumise kohta. On selge, et jesuiitlik hüüatus «Eesmärk pühitseb abinõu!» peidab endas ka järjekindlust sihtide saavutamisel, mida tuleks positiivseks lugeda.

Dispuudist

Audiatur et altera pars
(Kuulatagu ära ka teine pool)

See seitsmeteistkümneaastane nooruk, kes 1585. aastal kusagil kirikus dispuudil oma õpetajat asendades lõi hävitavalt aastates frantsiskaani, sai maailmale hiljem tuntuks «Päikeselinna» autori Tommaso Campanellana. Kuigi ta tookord soravates tsitaatides väljendas Aristotelese, Augustinuse, Albert Suure ja Aquino Thomase mõtteid, jäi ta vaieldamatult peale, sest need tsitaadid olid siis argumendid ja tulemust hinnati a r g u m e n t i d e järgi.

Et me hindame nii Descartes'i («Igas asjas tuleb kahelda!») kui ka Leninit («Teisitimõtlejaid tuleb hinnata!»), siis teeme veidike juttu ka DISPUUDIST ehk avalikust suulisest vaidlusest teaduslikul tasemel (meie jaoks pole taseme nõue praegu liiga rangelt püstitatud).

Keskaegne dispuut oli oma olemuselt skolastilis-religioosne, kuid käsitles ka avaliku elu probleeme. Teinekord leidis dispuudi tulemus kohest rakendamist ühiskondliku elu korralduses.

Et maailma noorsool on sagedane püüe elu teisiti korraldada, leidub ilma peal üsna palju kohti, kus oma mõtetega avalikkuse ette saab tulla. Ameerika Ühendriikides, Inglismaal, Prantsusmaal jm. on asutatud palju klubisid, kus «maailmaparandajad» ennast tühjaks rääkida saavad. (USA ülikoolides on dispuut isegi õppeaine.) Laialt tuntakse «Oxford-Unioni», kus dispuut allub formaalsetele reeglitele, kuid lüüa saavad valitsuse ministridki.

Et dispuudi mõte on tõe otsimine teadliku dialoogi abil, ei saa heaks arvata p o o d i u m i - d i s p u u t e, mille puhul dispuut muutub lavastuseks: teada on dispuudi ajaline kestus, oponentide sõnavõtud ja t u l e m u s e d k i! Mõnikord läheneb sellisele sportlikule mängule ka komsomolikoosolek, kus valmis otsuse juurde korraldatakse väike tseremoonia.

Et Tartu Riiklikul Ülikoolil on rohkem kui pooleteistsajandiline traditsioon avaliku kõneoskuse õpetamisel (algus 1803. — prof. Johann Karl Morgenstern, praegu — dots. V. Adams), on ilmselt mõttekas taastustada ka 1930. aastate dispuutide traditsiooni. Kaasaegne dispuut näeb välja umbes nii: üliõpilasel on mingis küsimuses oma seisukoht ja ta on nõus seda kaitsma avalikult. Tema ja tema vastase vaheline dispuut kuulutatakse välja ning valitakse vahekohtunik, kes juhib vaidlust. Mõlemad pooled võivad endale auditooriumi hulgast kutsuda abimehi-mõttekaaslasi. Mõlemad pooled esinevad dispuudi juhi dirigeerimisel enamasti kordamööda ning lõpuks otsustab dirigent võitja poole, sinnas pidades argumentatsiooni tugevust. Pealtvaatajad võivad oma suhtumist väljendada ja gadega sahistamisega (analoogia saiajase hääletamisega).

Kuigi dispuudid toimuvad tavaliselt tõsistel teemadel, võib dispuudi kui vaidlusvormi «äraproovimiseks» ning populariseerimiseks vaielda ka lõbusatel teemadel. Näiteks võiks Rein Tenson tulla lagedale väitega: «Priit Pärn pole naljamees ega oska joonistada karikatuure», Priit Pärn aga: «Rein Tensonil puudub huumorimeel täielikult.» (Muuseas, R. Tenson juba kinnitaski eespoolset väidet P. Pärna kohta — kinnas, aeg, koht (kohviku rõdusaal), relvad?). Kohtunikuna näeksin kas siis tõsisemat meest (Mati Unt) või naljavenda (Hardi Tiidus).

Loomulikult on dispuudi aluseks julgus tõtt öelda ja julgus kritiseerida. («Kriitika, see on rohkem kui õigus, see on iga patrioodi kohus, patriotismi kõrgeim vorm.» (USA senaator W. Fulbright). Mõtteprotsess, kus tulemus on ette teada, on näivmõtlemine ning meie jaoks absurdne. Olen selle poolt, et vaieldavateks loetakse võimalikult lai küsimuste ring, sest veel kord *audiatur et altera pars*, kui küsimus on ühiskondlik-poliitiliselt väga tähtis. Oleme dialoogi poolt ja monoloogi vastu!

Lõpetan Marlene Dietrichi omapärase arvamusega: «Sõnad võivad südant haavata ja hinge muserdada. Nad ei jäta järele siniseid laike ega muserdatud luid, mida kipsi panna. Seepärast ei ole ette nähtud vanglavõresid kurjategijaile, kes sõnadega löövad.»

ANTS RIESEN

Skandinavistika . . .

(Algus lk. 1)

Oleme saanud uuemat rootsi ilukirjandust, nii et keeleoskust on praegu võimalik edukalt kasutada. Kirjandust võib saada NSV Liidu ajaloo kateedrist H. Sarve käest.

Millised oleksid reaalsed väljavaated skandinavistika-alaste teadmiste kasutamiseks pärast ülikooli lõpetamist? Eesti NSV-s on vajadus selle ala spetsialistide järele kahtlemata olemas. Aastast aastasse laienevad kultuurilised, majanduslikud, turismialased sidemed Rootsiga. Rootsi keele oskajaid vajab Inturist, Eesti-Rootsi Sõprusühing, Eesti Raadio, mingis ulatuses vajatakse rootsi keele oskajaid kirjastustes. Üsna suur on vajadus tänapäeva Rootsi majanduse, poliitilise olukorra ja kultuurielu heade tundjate järele. Rootsi on meie välispropagandas eriti olulisel kohal juba selle tõttu, et seal elab üsna arvukalt eesti emigrante, kellest osa tegutseb Eesti NSV suhtes üsna vaenulikult. Vastukaalu loomine nende tegutsemisele on üks ülesandeid, mida saab edukalt teostada ainult Rootsit tundes.

Rootsile spetsialiseerumine võib anda häid võimalusi tulevastele teadlastele töötamiseks meie teaduslikes uurimis- ja õppeasutustes. Kapitalistlike maade majanduse uurimine on oluline, Skandinaaviamaade poliitiline olukord ja töölisliikumise probleemid samuti. Nende küsimuste spetsialistidele — teaduste kandidaatidele leidub kindlasti ülesandeid — kui ainult neid spetsialiste oleks! Ei ole kahtlust selles, et teatud saavutuste ja kaadri olemasolu puhul avaneb võimalusi selle rakendamiseks.

Sellepärast võib ainult tervitada skandinavistika ringi asutamise algatust ja soovida sellele edukat tegutsemist.

Prof. L. LOONE

Tehtust ja tegemist vajavast

NLKP KK otsust lugedes

Pühapäevastes ajalehtedes avaldati NLKP KK otsus «ÜLKNÜ 50. aastapäev ja noorsoo kommunistliku kasvatamise ülesanded». Otsuses on kavandatud komsomoliorganisatsiooni töösuunad teise poolsajandi algusaastateks. Püüaksime järgnevas analüüsida neid otsuse punkte, mis puudutavad otseselt ka meie organisatsiooni tegevust, ning iseloomustada senitehtut partei poolt heakskiidetud printsiipide valguses. Tundub, et otsuse täitmine toob palju uut ja positiivset komsomoliellu ning rõõmuga võime seekord märkida, et Partei Keskkomitee poolt on faktiliselt heaks kiidetud ja esile toodud kõik need põhilised töösuunad ja tegevuspõhimõtted, millest on viimastel aastatel juhindunud Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsioon ja mida on meie esindajad propageerinud komsomolifoorumeil. Et see poleks paljas sõnakõlks või demagoogiline väide, selleks tutvume lähemalt otsusega.

NLKP KK kohustab ÜLKNÜ KK ja NSVL Kõrgema ja Kesk-eriharidusse Ministeeriumi välja töötama täiendõud komsomoliorganisatsioonide osatähtsuse suurendamiseks õppe- ja kasvatustöös, nende osavõtuks kõrgematesse õppeasutustesse vastuvõtmise küsimuste lahendamisest, spetsialistide kohtadele paigutamisest, stipendiumide määramisest, üliõpilaste tootmispraktika, elu-olu ja puhkuse organiseerimisest, kogu ühiskondlikust elust.

Tundub, et nii mõnegi vennasvabariigiga võrreldes on Tartu Riiklikus Ülikoolis komsomoli arvamus neis küsimustes kaalukam. Käesoleval aastal ütles komsomolikomitee esmakordselt üsna olulise sõna vastuvõtukomisjonis. Stipendiume määratakse põhiliselt pingeridade alusel. Ometi pole küsimuste kompleks, mis meil on tuntud omavalitsuse nimetuse all, veel kaugeltki soovitavas ulatuses lahendatud. Ühel pool on siin vististi üliõpilaste esindajate endi oskamatus ja vähene resoluutsus oma seisukohtade kaitsel, teisel pool aga ka nii mõnegi administraatori liigne veendumus oma ainuõigsuses ja ainuvõimus. Vaid sellega on seletatav komsomoliesindajate kõrvalejätmine rea teaduskondade majutuskomisjonide tööst käesoleval sügisel ja sellest tulenenud ebaõiglus nii mõnegi vanema kursuse tudengi majutamisel. Tunduvalt otsustavamat tegevust nõuab ka osavõtt suunamiskomisjoni tööst. Loodame, et ülle otsuse valgusel vaatab rektoraat lõpuks läbi ja annab vastuse ka komitee ettepanekutele ühiselamu sisekorra eeskirjade suhtes, mis seni on pehmelt öeldes kalevi alla pandud. Varem või hiljem tuleb ju niikuinii lõpetada lausa tragikoomiline praktika, kus prorektor ning lugupeetud õppejõud ja professorid arutavad täiskasvanud inimeste isikliku eluga seotud «eetilisi» probleeme ja muutuvad sellega n.-ö. kõlblusvalvureiks. Mulle tundub väga kasulik võõrfiloloogia osakonna sekretäri T. Velliste ettepanek moodustada seniste osakonna eluoluliste sektorite asemel teaduskonna komsomoliorganisatsioonide ühine omavalitsusprobleeme lahendav sektor, mis koostöös dekanaadi ja majutuskomisjoniga lahendaks kõik selle valdkonna küsimused.

Keskkomitee otsuses märgitakse ka, et partei- ja komsomoliorganisatsioonid, pedagoogide kollektiivid, professorid ja teised õppejõud peavad parandama õppe- ja kasvatustööd kõrgemates koolides. Võibolla on meie tingimustes komsomoliorganisatsiooni põhiülesanne anda peale loengukursuse kuulamist lahtisel komsomolikoosolekul sellele hinnang ja esitada oma arvamused ning ettepanekud vastavaile kateedritele. Pole vist põhjust karta, et see hinnang ei ole objektiivne või et üliõpilasi ei huvita oma teadmiste taseme tõstmine. Arvan, et kui komsomolikomitee hakkaks selist praktikat juurutama ning paluks ka parteiorganisatsioonil öelda oma sõna üliõpilaste ettepanekute suhtes, muutuks see kiiresti võimsaks hoovaks, mis aitaks tõsta nii õpetamis- kui õppimisprotsessi ülikoolis uuele tasemele. Ajaloo-Keeleteaduskonna probleemidega tuttav olles peaksin sellist vahendit lausa hädavajalikuks, sest tundub, et õppedistsipliini pidevat langust administratiivsete vahenditega enam ei pidurda.

Ülalesitatud otsusepunktid puudutavad otseselt kõrgema kooli küsimusi. Printsipiaalselt tähtsad on aga ka üldisi ideoloogilise töö küsimusi puudutavad kohad. Äärmiselt oluline on, et Keskkomitee juhib tähelepanu sellele, et noorsoo hulgas tehtava ideoloogilise töö efektiivsus sõltub suurel määral poliitilise informatsiooni parteilisest suunitlusest ja operatiivsusest. Igat riigi- ja majandusjuhti kohustatakse regulaarselt kohtuma kommunistlike noortega ning argumenteeritult ja tõetruult vastama neid huvitavatele küsimustele. Nn. «informatsiooniprobleemi» tähtsust on aastate vältel rõhutatud ülikooli komsomolijuhtide poolt nii ülikoolisiseselt kui ka vabariigi ulatuses. Oma organisatsioonis oleme püüdnud probleemi lahendada nn. informkoosolekutega, kus antakse põhiliselt vaid kommunistlikele noortele määratud informatsiooni, mida ajalehe kaudu pole otstarbekas levitada. Rahuldavaks aga olukorda veel pidada ei saa. Pidevalt oleme taotlenud üliõpilaste kohtumisi komsomoli, partei ja riigi juhtivate tegelastega. Rõõmustav on, et partei otsus annab meile kindla toe bürokraatiabarjääri läbimurdmiseks, millega mõnigi juhtiv töötaja end ümbritseda armastab.

NLKP KK juhib tähelepanu sellele, et kogu kasvatustöö peab olema võitleva progressiivse iseloomuga, vastama noorsoo üldharidusliku, poliitilisele ja kultuuritasemele ning arvestama eri noorsookategooriate vajadusi. Rõhutatakse kampaanialiku tegevuse lubamatust ning seda, et tuleb paremini ja sihikindlamalt kasutada kõiki massilise informatsiooni vahendeid. Seoses sellega nähtub veel kord, et õigeaegne on TRÜ komsomolikomitee pidev initsiatiiv vabariikliku üliõpilasajalehe loomiseks. Just ajaleht annaks võimaluse arvestada seda informatsioonitaset, millel tuleb teha ideoloogilist tööd üliõpilaste ja kõrgema haridusega spetsialistide hulgas. Pole meie vabariigis ju ühtki sellele noorte kategooriale mõeldud trükist; see, et «Noorus» (peatoimetaja V. Rajasaar) on võtnud endale eesmärgiks just enamharitud noorte huvide rahuldamise, seletab selle ajakirja suurt populaarsust noore intelligentsi hulgas ja kõrgemates koolides. Kuid informatsiooninälja leevendamisel on see muidugi vaid hädaabinõuks.

Partei seab ÜLKNÜ komiteede ette ülesande aidata kaasa noorte haritlaste sidemete tugevdamisele tööliste, talupoegade, sõjameeste, üliõpilaste ja koolinoortega, samuti toetada aktiivselt ja propageerida meie noorsoo väärilisi teoseid.

Siinkohal võime märkida sidemete tugevnemist ülikooli komsomolikomitee ja RAT «Vanemuise» ning konservatooriumi lavakunstikateedri vahel. Hiljutisel seminaril olid meid nõus abistama kirjanikud A. Kaalep, H. Runnel, M. Unt, Ü. Tuulik, V. Vahing ja R. Saluri, kes on nii oma teoste kui ka esinemistega võitnud suure autoriteedi üliõpilaste hulgas. Ülikooli komsomolikomitee oli üks vähestest vabariigi komsomoliorganisatsioonidest, kes vastas ELKNÜ KK ülleskutsele ja esitas omapoolsed kandidaadid vabariigi komsomolipreemiatele kirjanduse ja kunsti alal. Ka siin pole aga võimalused kaugeltki ammendatud. Komiteel tuleks aktiivsemalt kaitsta ja propageerida neid raamatuid, lavateoseid, näitusi, milles üliõpilaskond näeb kunstimeisterlikkuse, isikupärase novaatorluse ja sotsiaalse kandvuse sünteesi, sõltumata võimalikust kriitikast, mida sellised teosed võivad teistsuguse publiku seas pälvida.

Partei peab kommunistliku noorsooühingu tähtsaimaks ülesandeks valmistada ette igakülgselt arenenud kõrgesti haritud inimesi, kes on suutelised juhtima ühiskonna ja riigi asju. Selleks on vajalik komsomoli laialdasem osavõtt majanduslikust, kultuurilisest ja riiklikust ülesehitustööst. Komsomoliorganisatsioonid peavad ilmutama initsiatiivi ettevõtete, kolhooside ja asutuste töö küsimuste arutamisel ja tõstatamisel vastavate organite ees.

Paistab tõesti, et ainult niisugune tõsine tegevus, tõsine osavõtt meid ümbritsevate suhete ja sotsiaalse elutegevuse tingimuste kujundamisest võib anda mõtte organisatsiooni olemasolule. Partei suuna valgusel langevad ära igasugused «teoreetilised» kontseptsioonid komsomolitegevusele hädavajalikust mängu iseloomust, mille käigus just nagu alles õpitakse tõsiste probleemide lahendamist. NLKP KK rõhutab vajadust analüüsida parteiorganites komsomoliorganisatsioonide tegevust, kuid hoiatab noorte pisihooldamise ja reglamenteerimise eest.

Keskkomitee tõstab esile ka vajaduse arendada ühingusisest demokraatiat ning printsipiaalset kriitikat ja eneseкriitikat, samuti tugevdada distsipliini ja organisatsioonikindlust ÜLKNÜ ridades. Mulle tundub, et need põhimõtted on olnud ka seni meie organisatsiooni tegevuse põhialusteks. TRÜ esindajate järjekindel võitlus organisatsioonisisese demokraatia ning kriitika arendamise eest on hästi tuntud. Ülikoolis eneses võiks pidada üheks tähtsamaks saavutuseks seda, et juba aastaid on komsomolikomitee liikmete kandidatuurid esitatud eelnevaks organisatsioonisiseseks aruteluks. Sel aastal on seda tehtud ka komitee sekretäride kandidatuuridega. Igasuguse saladuse ja «üllatusmomentide» kadumist komsomoliorganite valimisel peame üheks demokraatia põhinäitajaks ning selle põhimõtte laiendamist tuleb igati taotleda. Nüüd ehk tuleks aegapidi saavutada ka seda, et gruppide ja osakondade sekretäre ei valitaks näilise «aktiivsuse» või heade hinnete järgi, vaid et noorsoo-organisatsiooni formaalseiks liidreiks saaksid olemasolevad tõelised liidrid. Konstruktiivseks kriitikaks ülikooli komitee, linnakomitee ja keskkomitee aadressil on olnud avatud konverentsi tribüün ja teatud määral ka ülikoolilehe veerud. Kriitika konstruktiivsust rõhutan seepärast, et praeguses situatsioonis pole eriti raske kõrvaltvaatajana paljutki eitada ja õigustatult kritiseerida, seda suudab vist iga keskharidusega ja veidigi mõtlev inimene. Hoopiski raskem paistab olevat ise midagi teisiti ja paremini teha. Seda võin tunnistada isikliku kogemuse põhjal, kuna enne komiteesse kuulumist olin küllaltki kriitilisel seisukohal selle organi tegevuse suhtes. Nüüd aga tundub mõnigi vaieldav samm või otsus lausa paratamatuna ja ainuvõimalikuna.

Märkimisväärne on, et NLKP KK otsus rõhutab vajadust tunduvalt parandada individuaalset tööd inimestega, uurida pidevalt nende huve ja meeleolusid ning viia asi selleni, et iga kommunistlik noor võtaks aktiivselt osa oma organisatsiooni tööst ning oleks vastutav selle organisatsiooni ja kogu komsomoli tegevuse tulemuste eest.

Just peremehetundest oma organisatsiooni ja oma ühiskonna suhtes jääbki meil kõigil puudu. On hädavajalik mõista, et kui me ise seda ei teosta, mida vajalikuks peame, siis ei tee seda meie eest keegi. Küllaltki palju on meie ühiskonnas veel seda, mida tuleks muuta ja parandada, palju on seda ka Tartu Riiklikus Ülikoolis ja tema komsomoliorganisatsioonis. Sest kuni me seda ise ei muuda ega paranda, jääb kõik endiseks. Oma eesmärkide ja soovide teostamiseks tuleb tegutseda, tegutsemine võib edukas olla vaid üheskoos, organisatsioonina.

Selle otsuse mõistmine ja oma tegevuse kriitiline analüüs selle valgusel on edasiminekuks hädavajalik. Kahtlemata on ülikooli komsomoliorganisatsioonis vähe tehtud ja palju veel teha, loodetavasti räägivad sellest peatselt algava XVI konverentsi delegaadid. Kuid NLKP KK otsusega tutvumine annab meile alust väita, et tee, mida mööda on viimastel aatatel läinud ülikooli komsomoliorganisatsioon, on põhimõtteliselt õige.

J. ALLIK,
ELKNÜ TRÜ Komitee ideoloogiasektori juhataja

Uustulnukate juures

I Vanemuise t. 46, ruum 130 — rahvamajandusharude ökonoomika kateeder.

Kommenteerib Majandusteaduskonna dekaan **Valner Krinal**:

«Kateedrit juhatab vanemõpetaja **Jaan Pikk.** Rahvamajanduse ja majandusõpetuse ajalugu alluvad dotsendi kt. **V. Krinalile.** Tööstusökonoomikaga tegeleb v.-õp. **M. Loim,** kaubandusökonoomikaga dots. **K.-F. Sauks** ja v.-õp. **P. Viires.** Kateedrile allub kaubandusökonoomika erilaboratoorium.

Uus kateeder loodi raamatupidamise kateedri ja kaubandusökonoomika kateedri baasil. Kahtlemata tuli reform asjale kasuks — enne oli rahvamajandusharude ökonoomika jaotatud mitme kateedri vahel nagu «Vanemuise» teater ooperi, opereti, balleti ja sõnalavastuse vahel.»

II Ühest sai kaks —

geograafia kateedrist (juhataja dots. **Endel Varep**) füüsilise geograafia ja majandusgeograafia kateeder. Intervjuu füüsilise geograafia kateedri juhatajalt **E. Varepilt:**

Mis tingis geograafia kateedri reorganiseerimise?

Kui osakonna 236 üliõpilase kohta (120 statsionaarset ja 116 mittestatsionaarset) tuleb ainult üks kateeder, pole töö normaalne korraldamine reaalne.

125 koosseisulist õppejõudu, 19 mittekoosseisulist õppejõudu, 5 aspiranti ning veel 7 inimest, kes on seotud lepinguliste töödega.

Viis eriala: geograafia (pedagoogiline), füüsiline geograafia (teoreetiline), majandusgeograafia (teoreetiline), meteoroloogia-klimatoloogia ning hüdroloogia; distsipliine üle 70.

Suruda seda kõike ühte kateedrisse! Võrdluseks niipalju, et umbes sama üliõpilaste arvuga bioloogiaosakonnas on **4 kateedrit** ning kõikidele peaks olema arusaadav, et reform oli vajalik. Küsimus seisis päevakorras juba mitu aastat.

Kuidas hindate astutud samme geograafiaosakonna töö otstarbeka korralduse seisukohalt?

Majandusgeograafia kateedri olukorda (ma ei räägi ruumidest, sest juurde ei saadud ühtki ruutmeetrit) võiks lugeda nüüd enam-vähem normaalseks. Ka üliõpilaste arv on seal moistlikkuse piirides — 36.

Füüsilise geograafia osas ei saa probleemi lahendatuks pidada: 200 üliõpilast, 4 eriala, aineid üle 50!

Vastusest võib välja lugeda pettumust. Mida peaks ette võtma, et tööd otstarbekamalt korraldada?

Geograafia kateeder ja Bioloogia-Geograafiateaduskond tegid mullu terve rea konkreetseid ettepanekuid, millest vaid osa on ellu viidud.

Meteoroloogide-klimatoloogide ning hüdroloogide ettevalmistamises võib meie ülikoolis täheldada parallelismi. Meie teaduskonna hüdroloogide-meteoroloogide ning meteoroloogide-klimatoloogide profiil on lähedane Füüsika-Matemaatikateaduskonna geofüüsikute omale ja töölegi lähevad kõikide nende erialade lopetajad sageli ilmajaamadesse. Oleks otstarbekas luua nende profiililt lähedaste erialade tarvis ühine kateeder — meteoroloogia kateeder. Kunagi, veel Matemaatika-Loodusteaduskonna ajal, olid need erialad kateedri kaudu ühendatud.

Mida soovite majandusgeograafia kateedrile?

Edu ning saavutusi nii õppe- kui teaduslikus töös. Soovin, et soodsamad tingimused maksimaalselt kasutatud saaksid. Soovin, et majandusgeograafia kateedril avaneb peagi võimalus uutesse sobivamatesse ruumidesse ümber asuda.

Soovin, et kahe kateedri suhted ikka sõbralikuks jääksid.

III «Human relations». Töölist tuleb kohelda kui isiksust

1. juunist 1968. a. loodi TRÜ-s **tööstuspsühholoogia erilaboratoorium.**

Faktiliselt eksisteeris TRÜ-s tööstuspsühholoogia laboratoorium juba enne käskkirja jõustumist. Lepingulise töö korras uuriti õmblusvabrikus «Sangar» õmbleja töö psühholoogilisi seaduspärasusi. Enne laboratooriumi asutamist sõlmiti ka ulatuslik leping Kiviõli Keemiakombinaadiga.

Senised tulemused?

Kõneleb TRÜ tööstuspsühholoogia laboratooriumi teaduslik juhendaja UNO SIIMANN:

«Psühholoogilisi vahendeid töö teadusliku organiseerimise süsteemis ei tule vaadelda mingite imevahenditena, mis suudavad ülikiiresti leevendada kõikvõimalikke kitsaskohti, kus muud vahendid ei aidanud.

Psühholoogia-alaste uurimistööde efekt ei väljendu alati kiiresti rahalistes näitajates. Näitajateks võivad tegelikult olla töötajate vaimne ja füüsiline tervis, olustikuline heaolu, suhtumine nõukogude valitsuse ja partei üritustesse, poliitilise ja moraalse teadlikkuse kasv, mis pole alati mõõdetavad kvantitatiivsete näitajatega.»

Omamoodi kvantitatiivseks näitajaks võib pidada fakti, et õmblusvabrik «Sangar» sõlmis laboratooriumiga ka teise lepingu. Tänaseks on laboratoorium täitnud 3 lepingut, töötatakse 9 lepingu kallal.

U. Siimann: **«Mitmed psühholoogilised menetlused on väliselt üsnlihtsad, ent nii mõõtmise metoodika kui ka uurimuste resultaatide interpretatsioon nõuavad põhjalikke teadmisi.**

Psühholoogiliste vahendite rakendamine eeldab mitte väiksemaid oskusi kui tehnoloogiliste või ökonoomiliste vahendite rakendamine. Tehnilises mõttes kirjaoskamatule inimesele on elektronarvuti täiesti kasutu vahend. Niisama oskamatult võib kasutada psühholoogiateaduse saavutusi.»

Praegu töötavad uues laboratooriumis peale U. Siimanni veel 3 nooremat teaduslikku töötajat: Tiina Karine, Mart Metsa ja Tiina Horm.

Insenerid Toomas Kallemaa ja Sergius Kaart konstrueerisid seadme, mis annab **otsekohe summaarse näitaja** oskuste ja võimete kohta, mis on vajalikud õmbleja kutsetööks.

Laboratooriumi isikulisse koosseisu kuuluvad veel Lembit Saveljev ja Galina Penza. Detsembris täidetakse kõik 1968. aastaks planeeritud 10 kohta.

Töö teaduslikul organiseerimisel on võimalik rakendada psühholoogiateaduste süsteemi mitmesuguseid distsipliine. Klassikalise tööpsühholoogia kõrval on oluline tähtsus inseneripsühholoogial, sotsiaalpsühholoogial, diferentsiaalpsühholoogial, kunstipsühholoogial. Efektiivne saab olla ainult inimese töö kompleksne psühholoogiline uurimine.

Peamisteks uuritavateks teemadeks on:

1. töö teadusliku organiseerimise psühholoogilised vahendid,
2. tootmistöötaja tegevuse psühholoogiline analüüs,
3. psühholoogia aspekte tootmisprotsessi juhtimises,
4. väike grupp ja tema osa tööstuse kollektiivis.

Uues laboratooriumis on neist keskseteks juhtimispsühholoogia probleemid.

Väljavõte M. Aimla ettekandest «Juhtimise psühholoogilisi probleeme Tartu Konservitehases» Tartus 6.—9. maini 1968. a. toimunud seminaril:

«Üheks tähtsamaks probleemiks tehase juhtimisel on tehase kindlustamine kaadriga. Tööjõu voolavus on aga väga suur. Näiteks võeti 1967. aastal tööle 704 töölist ja vabastati töölt 641. Sageli lahkutakse just esimestel nädalatel, kusjuures põhjuseks on ebarütmiline ja raske töö, halvad töötingimused, ükskõikne ja halb suhtumine töölistesse. Uued töölised jäetakse omapead ja äparduse või lahkheli korral pole neil kelleltki tuge leida. Tihti ei tea töölised, mida nad järgmisel päeval tegema peavad. Väikeste tooraine koguste tõttu tuleb töölistel üheski vahetuses töökohta vahetada ja mitut eri liiki tööd teha. Oma kindla töökoha puudumine loob töölistele ebakindla enesetunde.»

TRÜ tööstuspsühholoogia erilaboratoorium on ainuke niisugune vabariigis. Tal on kontakt Dnepropetrovski ja Saksa DV tööstuspsühholoogidega. Ta on üks väheseid teaduslikke üksusi, mis tegeleb vahetult tootmissfääriga. Tootmispsühholoogial on vahetu rakenduslik tähtsus. 1,5 aastaks on laboratooriumile planeeritud lepingulisi töid 60 000 rubla eest.

H. KULO

Repliik

«Berliner Ensemble'i» külalisetendustest Leningradis

«Berliner Ensemble» kuulub kahtlemata maailma esimese viie teatri hulka, tema stiil on vaimustav, kohati lausa uskumatu, aga ometi peab nentima, et lavastuses esineb muuseumlikke ja akadeemilisi jooni. Nimelt:

1) äärmine fikseeritus ja lõpetatus, igasuguse improvisatsiooni ja spontaanse eneseväljenduse puudumine. Iga žest, iga intonatsioon, iga misanstseen on viidud täiuslikkuseni ja tundub seetõttu surnud olevat. Partituur moodustab suletud süsteemil;

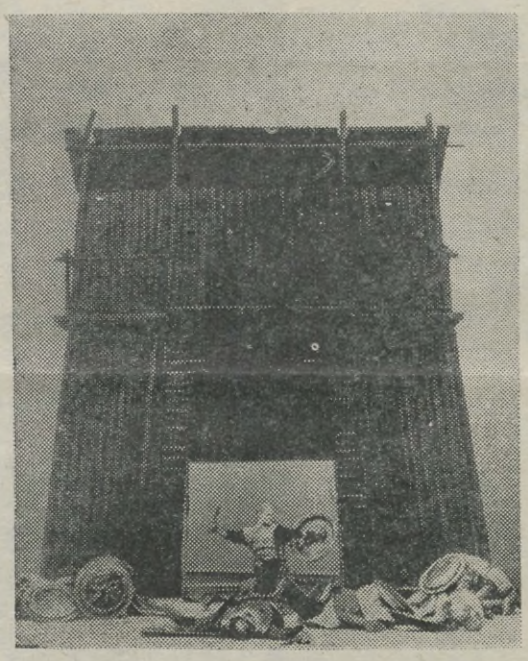

E. Schall. Uina.

2) võõrastusefekti liigne literatuursus. See torkas silma eriti «Arturo Ui» juures, kus peaaegu iga lauset «võõrastatakse» nii pealetükkivalt, et gangsterilugu nagu kaotab mõtte, sest vahetpidamata meenutatakse, et tegemist on kindlalt ja üheselt fašistliku Saksamaaga.

On kuuldunud mitmeid hääli, et BE ei arenda Brechti loovat vaimu enam edasi, vaid muutub pikkamööda muuseumiks — olgugi hiilgavaks muuseumiks. Seda ei tohiks aga olla. Ehk võiksid maailmas olla mõned muuseumteatrid, aga kohutav oleks see, kui iga teater püüaks oma õitseaega jäädvustada ja surnult läbi aja kanda. Ainsaks Brechti õpilaseks, kes edasi läks, olevat Benno Besson. Kuid tema novaatorluse tulemus on ühtlasi see, et Bessoni parimad lavastused (Svartsi «Draakon», Aristophanese ja Hacksi «Rahu» ning Sophoklese «Kuningas Oidipus») on tehtud mitte «Berliner Ensemble'is», vaid Saksa Teatris. Bessoni «Draakon» sisaldab samuti võõrastusefekti, aga mitte enam läbinisti literatuursel kujul, vaid hoopis delikaatsemalt: näitlejad hoiavad kogu aja sidet saaliga, aga väga diskreetses vormis (mõni pilk, mõni naeratus).

Nähtud etendustest olid ehk hu-

«Coriolanus».

vitavamad «Coriolanus» ja «Mees on mees». Uusimate lavastustena kandsid nad endas ka uuemat vaimu, nad olid teravamad, julmemad, nende satiir oli abstraktsem, nende huumor groteskseem, nende filosoofia üldisem. Omamoodi huvitav (ehkki väikese kasuteguriga laiale vaatajale mängimiseks) oli Gorki «Ema» Brechti variant, stiliseeritud pühaku elulugu, ilus ja habras. Tal puudus oodatud «Lehrstück'i» agressiivsus, ta elas omaette oma vaikset, tagasihoidlikku elu.

Imeteldav oli näitlejatehnika. Eckehard Schall näis kuuluvat juba hoopis kuhugi ekstsentrika valdkonda. Hilmar Thate esitas suurepärased Aufidiuse, Givola, Paveli ja Galy Gay. Tähelepandav oli Helene Weigeli rüht. Ka dekoratsioonid olid maailma tasemel ja lavakultuur niisama kõrge nagu Royal Shakespeare Company's. ainult viimase mängitud «Macbethi» eelistaksin ma ikkagi BE etendustele, kui valida antaks. Mõlemad teatrid lasksid oma näitlejatel väga tasa rää-

kida, aga RSC näitlejates tundus suuremat jõudu, vabadust ja elumahlasid.

MATI UNT

Astu sisse!

Asjalikeks jutuajamisteks on pühapäevaõhtune TRÜ klubi küll viimane paik. Alt kostab tantsumuusikat, kõrvaltoas on keegi üles võtnud lustaka laulu. «Kus see tudeng mujal laulab, kui mitte omas klubis,» naerab Rein Tenson. Vestlus seisab püsti peamiselt intervjueeritava mõistval suhtumisel intervjueerija tõsistesse tööülesannetesse.

Saan kuulda, et TRÜ klubi peamiseks suunaks on klubitöö oma mitmekesistes avaldumisvormides, alates pildirohketest stendidest ja lõpetades rahvarikaste pidudega. Peale selle olevat tudengid «voostrid», kes sugugi naljategemisega ei viitsivat vaeva näha. Sel kurval põhjusel olevat eelmisel aastal neli lõbusat puhkeõhtut ära jäänud. Seepärast ongi käesoleval õppeaastal klubi üheks esimeseks «plaaniliseks näitajaks» vastuse lubanud lõpule viia K. Süvalepp. Muuhulgas on näiteringi hooleks ka V. I. Lenini 100. sünniaastapäevaks kavatsetav luuleõhtu, Turgenevi loomingu õhtu jm.;

● Teaduskondadevaheline puhkeõhtute korraldamise võistlus. Ametiühingu poolt pannakse välja väärilised auhinnad. Esimestena saavad oma ühtekuuluvust näidata Arsti- ja Kehakultuuriteaduskond. NB! meedikud ja kehakultuurlased: «Rajacas» sai alguse 1966. a. bioloogide samalaadsest ettevõtmisest!

Veel sain kluvist järgmist informatsiooni:

● et pealinna meestele selgeks teha, et peaga linn on Tartu, peetakse maha **matškohtumine Tallinn—Tartu** (kõrge intellektuaalne tase + mõlema linna kandvad estraadijõud);

● tööd alustab **näitering** Lia Laatsi juhatusel.

Eelmisel aastal pooleli jäänud «Armastab... ei armasta...» la-

● ÜLKNÜ 50. aastapäeva puhul toimuvail üliõpilaspäevadel on klubis **suur ball** (19. X). Meelelahutuse eest hoolitseb «Rajacas» oma sellesügisese uue programmiga;

● meeleoluka näärioõhtu korraldamine on, nagu ikka, rahvakunstiansambli hooleks;

● jätkub iga-aastaste «Kuldmandiibli» (Kuldne Alalõug») auhinnale peetavate kõnevõistluste traditsioon (jälgi kuulutusi ülikooli ajalehes!)

Lõpetuseks: aktiivne suhtumine klubi üritustesse aitab meeldivalt sisustada vähemalt poole sinu vabast ajast!

HELI VESTERBERG

ÜTÜ

Neljapäeval, 17. oktoobril kell 18.00 toimub keemiahoone ringauditooriumis ÜTÜ aruandlus- ja valimiskoosolek. Päevakorras dr. A. Kaasiku ettekanne Rootsi üliõpilaselust, ÜTÜ nõukogu aruanne ning uue nõukogu valimised. Delegaatidel osavõtt kohustuslik.

* * *

Neljapäeviti kella 16—18 toimuvad keemia ringauditooriumis loengud teemal «Statistiliste arvutuste teostamise võimalustest TRÜ arvutuskeskuses ning arvutustulemuste tõlgendamisest».

Lektor dots. kt. Ene TIIT.

Kuulajateks oodatakse üliõpilasmittematemaatikuid ja kõiki neid TRÜ töötajaid, kes kasutavad või kavatsevad tulevikus kasutada TRÜ arvutuskeskuse teeneid vaatlus- ja katsetulemuste töötlemisel.

Soovi korral tuleb esimene loeng kordamisele.

* * *

Teisipäeval, 15. okt. kell 18 ühiskonnateaduste majas aud. 108 toimub psühholoogiaringi koosolek.

Kavas: Mõningaid probleeme kunstipsühholoogiast (aspirant Ü. Matjus).

* * *

AJALOO-KEELETEADUSKONNA ÜLIÕPILASED!

Aserbaidžani Riiklikus Ülikoolis toimub ülekiiduline üliõpilaste teaduslik konverents. Ettekannete teemad ja teesid saata ära enne 15. oktoobrit.

Alfred Selgis

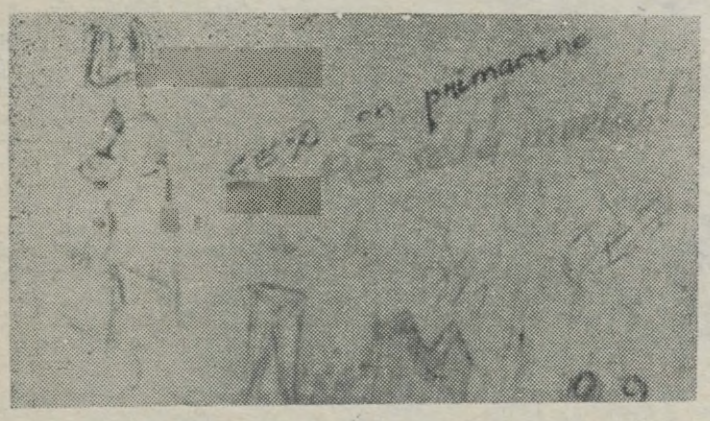
4. oktoobril 1968. a. suri liiklusõnnetuse vigastusse kauaaegne eksperimentaaltöökoja meister Alfred Selgis.

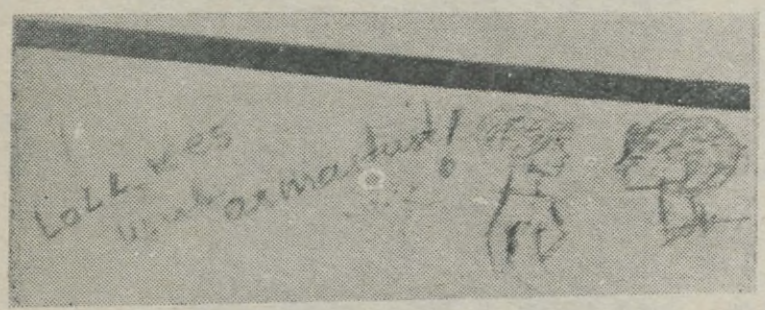
Tema surmaga kaotas ülikooli kollektiiv ühe vanema põlvkonna esindaja, kes oli kaasa elanud Eesti Ringhäälingu sünnile ja arengu raskustele kodanlikes tingimustes. Tekkinud huvi raadioseadmete vastu säilis ka rasketes okupatsiooni tingimustes. Omavalmistatud vastuvõtjaga hankis ta Nõukogude raadiosaatjatelt tõepärast informatsiooni.

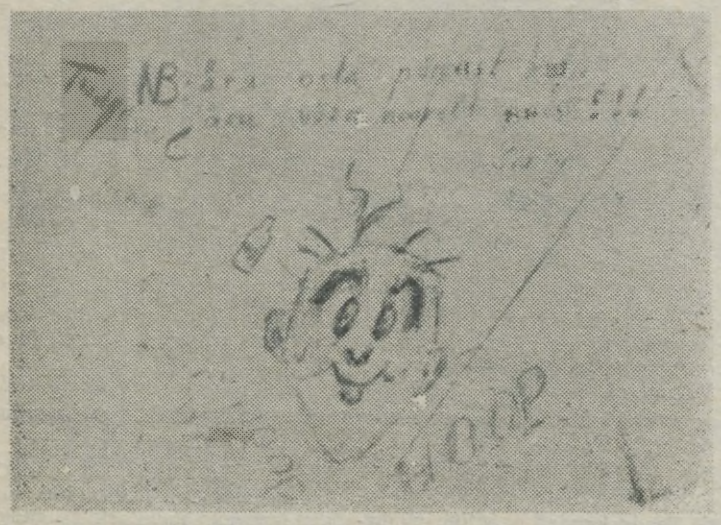
Alates 1955. a. töötas Alfred Selgis eksperimentaaltöökojas meistrina, täites mitmesuguseid tööülesandeid. Kadunut tunti alati heasüdamliku, abivalmi ja oma igapäevastesse tööülesannetesse vastutustundega suhtuva kolleegina. Mälestus Alfred Selgisest jääb kauaks püsima.

Eksperimentaaltöökoja kollektiiv

Et ei jääks vaka alla

P. Maimiku fotod.

Üliõpilasloomingu alalist ekspositsiooni võib vaadata ühiskonnateaduste maja alakorruse kahes auditooriumis (välisuksest sisenedes paremat kätt). Kes pole külastanud — soovitame tungivalt! Tegemist on kaheaastase viljaka loomistöö ülevaatusega. Väljapanek on teravmeelne, leidlik ja rabab ebahariliku joontepuhtusega.

Väjapanekutest saame esialgu fototehnika kaasabil laiemale avalikkusele tutvustada vaid graafikat. Lähema nädalavahetuse jooksul on plaanis leida veel aforismiala spetsialist, kes analüüsiks kunstinäitust täiendavaid vaimusähvatusi.

Viimased, nii kahju kui ka pole, kannatavad tublisti tuhmumisohu all, sest meil leidub veel ebateadlikke loengukülastajaid, kes hoolimatult nühivad oma konspektide ja kuuekäistega neid moodsa rahvaluule šedöövreid.

KÕIKIDELE EHITUSMALEVLASTELE!

Ammugi on lõppenud Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva töörohke suvi. Selleks et ühistele ettevõtmistele malevas korraks pilku tagasi heita, selleks et meenutada toredat suve, korraldab EÜE keskstaap 1968. aasta EÜE viimase kokkutuleku, mis toimub reedel, 18. oktoobril k. a. algusega kell 15.00 Tallinnas J. Tombi nim. Kultuuripalees (Salme tn. 12).

Kavas on kokkuvõtete tegemine sotsialistlikust võistlusest, Noorsooteatri etendus, demonstreeritakse 1968. a. EÜE rühmades filmitud filme, korraldatakse bankett eesrindlikumate malevlaste ja külaliste auks jne. Esinevad ka ansamblid «Peoleo» ja «Optimistid»; avatud on eritellimusega kohvik; toimub rõõmus tantsupidu jm. toredad ettevõtmised.

Ühtlasi teatab keskstaap, et kokkutuleku ajal korraldatakse ka fotokonkurss. Igal konkursist osavõtjal tuleb esitada 1968. a. pildistatud malevateemalised fotod EÜE keskstaapi hiljemalt 17. oktoobriks. Hindamisel arvestatakse nii foto kunstilist kui ka tehnilist külge. Loomulikult paremaid premeeritakse!

EÜE keskstaap

Meeldetuletus ametiühinguaktivistile

Ära unusta, et Käärikule sõiduks pead olema peahoone ees homme, 12. oktoobril kell 15, kaasas spordiriietus ja tahtmine kõike teada saada. Kui Sa pole end veel mingil põhjusel sõiduks registreerinud, tee seda veel täna kell 16.30 a/ükomitees.

Ametiühingukomitee

Asutame uue ringi!

Kolmapäeval, 16. oktoobril toimub peahoone auditooriumis 204 skandinavistika ringi asutamine. Kõik asjast huvitatud on teretulnud.

Initsiatiivgrupp

Alustame oma järjekordset tegevusaastat traditsioonilise sügismatkaga Taevaskotta. Pühapäeval, 13. okt. sõidame Tartu—Põlva rongiga, mis väljub kell 10, Taevaskotta. Tagasi jõuame kell 21.49.

Kaasa võtta võileib ja soojad riided, sest osa teest läbime paatidel.

Eriti oodatud on I ja II kursuse tudengid.

27. okt. sõidame ekskursioonile marsruudil Tartu — Helme — Taagepera — Karksi — Nigula — Viljandi — Tartu.

Väljasõit Vanemuise tn. 46 eest kell 7. Sõita soovijail tasuda hiljemalt 15. okt. 2 rbl. järgmiste ringi liikmete juures:

Rein Mägi — Betooni 3—440
Külli Moks — Nooruse 1—204
Tiiu Saarist — Pälsoni 14—114

Juhatus

ÜET

Järjekordne õppus ÜET lektorpropagandistide eriala I kursusele toimub teisipäeval, 15. okt. algusega kell 18 peahoone auditooriumis 228. Kõne alla tuleb populaarteadusliku loengu ettevalmistamine.

* * *

15. oktoobril k. a. alustab TRÜ klubis tegevust

PEOTANTSUKOOL.

Tunnid teisipäeval 18—20, neljapäeval 18—20, pühapäeval 16—18.

Registreerimine esimeses tunnis kohapeal.

TULGE KONTSERDILE!

Täna, algusega kell 20 toimub ülikooli klubis EÜE Kasahstani rühma kontsert.

Tantsuks mängib rühma kitarristide ansambel.

TRÜ klubi lastesektor teatab:

Laste näiteringi esimene kokkutulek on reedel, 11. oktoobril kell 9—10.30 ja kell 17—18.30.

Alates 21. oktoobrist on tunnid kolmapäeviti kell 11—13 ja kell 16—18, pühapäeviti kella 15—17.

ÜLKNÜ 50. aastapäevale pühendatud noorte deklamaatorite võistlus toimub 27. oktoobril kell 15 TRÜ klubis. Osa võtta võivad kõik mudilased ja kooliealised lapsed kuni XI klassini.

Esineda tuleb ühe vabalt valitud luuletusega Leninist, komsomolist või kodumaast.

Hindab žürii koosseisus M. Ruubel, M. Kikas, K. Kuusik ja H. Tiido. Auhinnad.

Mõned pildid meie kohvikust

Sellest kuust alates mängib kohviku rõdusaalis igal kolmapäeval kella 20—23, laupäeval kella 20—24 ja pühapäeval kella 20—23

UUS ORKESTER. Pillimeesteks on Tartu Muusikakooli IV kursuse poisid.

Meie sõprus saab täna 13-aastaseks.

Põide malevlased tulid kokku. *I. Kaberi fotod.*

Kes pühitseb siin aasta- või sünnipäeva, kes esimest, kes jällenägemist. Need pildid on kohviku õhtutest.

«Ikka on olnud keegi, kes esimesena tuleb ja viimasena läheb. Oli näiteks paar aastat tagasi siin üks eesti filoloog. Tal oli lõpuks kaminasaali nurgas täiesti oma laud. Seal ta õppis, luges, jõi kohvi. Ja tema pole muidugi ainuke, kes endale lemmikpaiga on leidnud. Tähendab, meil on kodune.

Et publik on siin täiesti oma, siis on meil oma lemmikudki välja kujunenud. Hästi tagasihoidlik, kena ja viisakas on üks pisike tüdruk — vist eesti filoloog.

Üht saksa keele õppejõudu kutsume heatahtlikult «sõbrannaks». Nime ei tea, aga alati küsib ta, kuidas meil läheb, ning on ikka meeldivalt lahke,» räägivad kohviku töötajad.

KÕIKIDELE KURSUSEKOLMIKUTELE!

Seoses Tartu IV üliõpilaspäevade ettevalmistamisega (kutsete jaotamine, rongkäigu korraldamine jne.) palub ELKNÜ TRÜ Komitee kokku tulla järgnevatel aegadel:

TEISIPÄEVAL, 15. OKTOOBRIL PEAHOONE AUD. 102

KELL 16.00 — Ajaloo-Keeleteaduskond
KELL 17.00 — Füüsika-Keemiateaduskond
KELL 18.00 — Õigus- ja Majandusteaduskond

KOLMAPÄEVAL, 16. OKTOOBRIL PEAHOONE AUD. 140

KELL 16.00 — Bioloogia-Geograafia- ja Kehakultuuriteaduskond
KELL 17.00 — Matemaatikateaduskond
KELL 18.00 — Arstiteaduskond

ELKNÜ TRÜ Komitee

RAADIOLOENGUD

Kolmapäeval, 16. oktoobril

1. Kõigile inglise filoloogidele vanemõpetaja Laine Hone loeng «Prepositsioonidest».

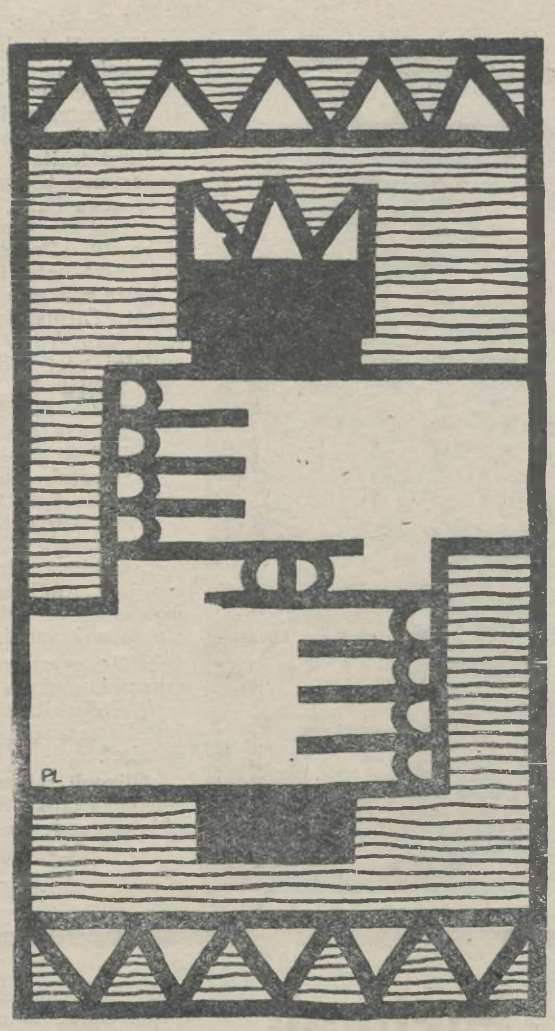
2. Majandusteaduskonna IV kursuse üliõpilastele dotsendi kt. Valner Krinali loeng «Sissejuhatus tsiviilõigusesse» II.

Vastutav toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu Ülikooli 17/19. III. Oksjukumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 5846. MB 06786.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti NSV Riiklik Raamatukogu

ÜLIÕPILASPÄEVAD 1968!

Kõikidele Taaralinna üliõpilastele!

Palju tunde tehtud tõsist tööd,
mõni tudeng õppis päevad-ööd,
täna aga kõik see unusta
ja löö hoogsalt kaasa meiega . . .

Paljudest mullustest sündmuste mosaiigi kildudest meenuvad eredamatena ikka ja jälle Tartu üliõpilaspäevad. Kolm sügist ja kolm toredat mälestuskildu. Tartu I, II ja III üliõpilaspäevad. Need on olnud päevad meie kõigi jaoks, täis lusti, rütmikaid laule ja muusikat.

Mõtisklusi ja jutuveeretamisi on enamasti jätkunud läbi aasta, kuni uue sügiseni välja. Ja niisiis . . . homme nad algavad uuesti, seekord Taaralinna IV üliõpilaspäevad.

Küllap mäletad mulluseşt veel ilmatu pikka rongkäiku, mille algus Toomeorus, lõpp aga alles kuskil EPA peahoone kõrval sammus, mäletad tõrvikute tuld ja ehtsat tudengilaulugi, oled ikka ja jälle meeles mõlgutanud särtsakaid klubiõhtuid. On ikka tore küll, et meil on juba Tartu üliõpilaspäevade traditsioon. Ja et on olemas kohustus igal uuel sügisel seda traditsiooni üha paremini järgida.

Kuidas lähevad korda tänavused pidupäevad, see oleneb kõigepealt Sinust, lugupeetud Taaralinna üliõpilane. Orgkomitee on oma ettevalmistustöö kenasti teinud ja palju vaeva näinud. Igatahes alustas Rein Tenson paari (-kümne) abimehega oma igapäevast tööd üliõpilaspäevade kordaminekuks hommikuti kell 8 ja lõpetas südaööse. Mõned räägivad küll, et ta viimasel ajal töötavat juba ööpäevaringselt. Mine sa tea, mees on peale orgkomitee esimehe veel bioloogiosakonna komsomoli sekretär ja «Rajaca» mänedžer või vastupidi.

Peale tubli Tensoni ning tema abimeeste oleneb üliõpilaspäevade kordaminek ikkagi igaühest meist. Soovitaksin homme ja ülehomme elada põhimõttel «kõik löövad kaasa nagu RAMETO raadiomängus». Tuleb laulda laule, kanda nupukaid loosungeid ja hoida tõrvikuid nii kõrgel, et valgus üle Toomemäe iidsete puude latvade kaugemalegi helgeks. Tartu IV üliõpilaspäevad peaksid olema mitte ainult tudenginaljade demonstreerimiseks, vaid rõhutagu ka meie tööd ning ettevõtmisi, meie kordaminekuid leninliku komsomoli juubeliaastal, meie mõtlemisoskust, meie sõprust, meie lugupidamist *alma mater*'i vastu, meie kokkuhoidmist linnarahvaga. Tahaks loota, et Tartu IV üliõpilaspäevadel oleks näha samaaegselt rõõmu ja tarkust, vaimustust ja vaimukust, optimismi ja elu edasiviivat rahutust.

Lõpetuseks natukene juttu, mida palutakse võtta mitte kui moraalijutlust.

- Lugupeetud Taaralinna üliõpilane, alusta laulmist «Gaudeamusega» ja lõpeta kasvõi «Kalle Kustaga», ainult, et . . . jäta kus seda ja teist laulud à la «Joo, sõber, joo!»
- mida rohkem nupukaid loosungeid, seda rõõmsam rongkäik tuleb,
- üliõpilaskarnevalile tule kindlasti kostüümis (möödunud aastal sai veel mustade prillidega uksest läbi, tänavu ei aita ei piip ega prillid, aitab ainult kostüüm),
- kõigi üliõpilaspäevade üritusste vältel oska olla väärikalt vaimukas, mõõdukalt rõõmus ning parasjagu nupukas, sest Sa oled ju tark tudeng ja Tartu üliõpilane.

Nii et, mõnusat peotuju!

S. ENDRE,
ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär

TEISIPÄEVAL, 22. okt. k. a. toimub aulas TRÜ komsomoliorganisatsiooni XVI KONVERENTS. Konverentsi algus kell 10, delegaatide registreerimine kell 9.

KROONIKA

11. oktoobril toimunud Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna nõukogu avalikul koosolekul TRÜ aulas kaitses TRÜ vene kirjanduse kateedri vanemõpetaja Valeri Bezzubov väitekirja «Leonid Andrejev ja XX sajandi alguse vene realism».

Ametlikeks oponentideks olid filoloogiadoktor professor L. Plotkin Leningradist ja kunstiteaduste doktor T. Rodina Moskvast.

Sm. Bezzubovile omistati filoloogiakandidaadi kraad.

ÕNNITLEME, MIKK!

Õnnitleme Sind suure töö eduka lõpetamise puhul! Ühes sellega teatame kõigile, kes veel ei tea, et ülikoolis on valminud esimene sotsioloogia-alane kandidaaditöö, mis kaitsti 9. okt. NSVL TA Filosoofia Instituudi Teadusliku Nõukogu ees.

Oleme uhked, et selle autoriks on endine ELKNÜ TRÜ Komitee I sekretär ja praegune ELKNÜ KK liige M. Titma.

Töö teema — «Elukutsevaliku vabaduse probleemid» — ja selle eest omistatud filosoofiakandidaadi kraad lubavad loota, et lõppkokkuvõttes aitab see tõsta ka vabariigi komsomolitööd teaduslikumale tasemele.

Kõik endised alluvad,
kolleegid ja ülemused
Tartu ülikoolist, s. t. peaaegu kogu ülikoolipere.

MIS SAAB VELLAVEREST?

Esmaspäevasel ametiühingukomitee koosolekul oli põhjalikuma arutluse all Vellavere puhkebaas. Baasi olukord halveneb aasta-aastalt, ahjud on kasutamiskõlbmatuks muutnud, aed hävimisohus. Juba möödunud aastal alustati sauna ehitamist, tänavu puuriti joogivee kaev, ühiskondlikus korras kaevati veetorude jaoks kraav, toodi kohale materjalid uute ahjude tarvis, aga . . . kõik need tööd on tegemata — lõpetamata. Talve tulekul oleme kurva tõsiasja ees — lagunenud ahjude pärast ei tohi maja enam kütta ja järelikult tuleb kriips peale tõmmata ka sellele ainsale nädalalõpu veetmise (talvel ka suusalaagrite korraldamise) paigale.

Koosolekul olid ka halduseprorektor A. Uibokand, vanemtöödejaoskonna juhataja A. Liik ja töödejuhataja E. Kiiranen. Nendegi üldiselt pessimistlikele arvamustele baasi kordategemisel lisas siiski optimistlikumaid noote halduseprorektor. Tema ütles, et kaevu ja sauna ehitamine lõpetatavat kindlasti veel sel aastal. Ka uute ahjude ehitamiseks olevat reaalsed võimalused, kui ühiskondlik tööjõud appi tuleb ja vanad ahjud eest ära koristab, nii-öelda meistrimeestele puhta platsi teeb.

Seepärast — tudeng ja ülikooli töötaja — kui Sa tahad kunagi Vellaveres oma vaba aega veeta, tule nüüd kiiresti appi koristustöödele! Anna oma valmisolekust märku ametiühingukomitees, et Sind vajaduse korral kutsuda saaks. Edaspidi oled Sa siis Vellavere kasutajana eelistatud. Muidu aga võib-olla ei tulegi Sul võimalust sinna minna.

Palume nendel üliõpilastel,

kes on valitud TRÜ komsomoliorganisatsiooni XVI konverentsi delegaadiks ja kes ei ole veel vormistanud delegaadi ankeeti, teha seda kindlasti veel täna, s. o. reedel 18. oktoobril TRÜ komsomolikomitees kuni kella 18-ni.

ELKNÜ TRÜ Komitee
arvestussektor

ÜTÜ

TRÜ ÜTÜ psühhiaatriaringi koosolek toimub kolmapäeval, 23. oktoobril algusega kell 18 Tartu Vabariikliku Kliinilise Psühhoneuroloogia Haigla auditooriumis.

Päevakord: 1. Ettekanne «Abimeetoditest psüühiliste haigete uurimisel» (V. Jänes, raviosak. IV k.). IV k.).

2. Haigete demonstratsioon.

Ringi juhatus.

Kõigi maade proletaarlased, ühinegem!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 30 (715) Reedel, 18. oktoobril XXII aastakäik

3 päeva pärast

Kolme päeva pärast algaval TRÜ XVI komsomoliorganisatsiooni konverentsil tuleb TRÜ-s valimisele uus Kommunistliku Noorsooühingu juhtiv kaader. ELKNÜ TRÜ Komitee esitab algorganisatsioonidele läbiarutamiseks sekretäri, sekretäri asetäitja ja mittekoosseisuliste sekretäride kohtadele järgmised kandidaadid:

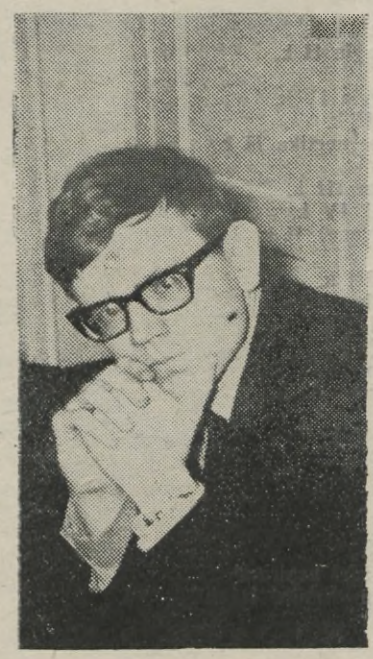
S. Endre
P. Vihalemm
K. Morna
J. Golikov

Palusime kõikidel kandidaatidel vastata järgmistele küsimustele:

MISSUGUSEID ÜLIKOOLI KOMMUNISTLIKU NOORSOOÜHINGU EESMÄRKE JA TÖÖSUUNDI PEAD SA PÕHILISTEKS?

Sirje Ago t. ENDRE on sündinud 1945. aastal Juurus. 1963. a. kevadel lõpetas ta Juuru Keskkooli ning asus sama aasta sügisel õppima TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonda, mille žurnalistika eriharu lõpetas 1968. a. kevadel. Ülikooliaastail kuulus ta ajalehe «TRÜ» toimetuse koosseisu. III kursusel valiti S. Endre ELKNÜ TRÜ Komitee liikmeks, 1966. a. aprillist kuulub ta Komitee büroosse. 1967. a. detsembris valiti S. Endre ELKNÜ Tartu Linnakomitee koosseisu. 15. oktoobrist 1967 töötas S. Endre ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri asetäitjana, 17. aprillist 1968. a. töötab ta komitee sekretärina. S. Endre on Eesti Üliõpilasnõukogu informatsioonisektori esimees.

Peeter Arno p. VIHALEMM on sündinud 11. sept. 1944. a. Pärnus. 1963. a. lõpetas ta Pärnu IV Keskkooli ning astus õppima TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonda. 1968. a. suvel lõpetas ta ülikooli ajakirjaniku kvalifikatsiooniga. Alates 1966. a. aprillist on P. Vihalemm ELKNÜ TRÜ Komitee liige, 1967. a. detsembrist ELKNÜ Tartu Linnakomitee liige. 17. aprillil 1968 valiti ta ELKNÜ TRÜ Komitee büroo liikmeks ja komitee sekretäri asetäitjaks. P. Vihalemm on 1965. aastast olnud tegev TRÜ sotsioloogiaringis ja kuulub TRÜ sotsioloogiliste uurimuste komisjoni koosseisu.

*

Jevgeni Aleksei p. GOLIKOV on sündinud 1946. a. Moskvas. Tartu IV Keskkooli lõpetamise järel asus ta õppima TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna vene filoloogia osakonda, mille IV kursusel ta praegu õpib. Alates 1966. aastast on J. Golikov pidevalt tegelnud komsomolitööga: 1966/67. õ.-a. oli osakonna komsomolibüroo liige; alates 1966. aastast on ta olnud ELKNÜ TRÜ Komitee ideoloogiasektori liige. 1967. a. detsembris valiti J. Golikov ELKNÜ Tartu Linnakomitee koosseisu.

«ESITEKS. Peaksime alati meeles pidama kuldmõtet *miski ei muutu iseenesest ega enne, kuni me sinna käsi külge ei pane.* Senisest veelgi visama järjekindlusega tuleb tulevikus tegelda tööga noorte nimel; kaitsta igati üliõpilaskonna õigusi ning huvisid; suhtuda avaliku hukkamõistuga Kommunistlikus Noorsooühingus aastate vältel süvenenud negatiivsete tendentside (tööprintsiip — kampaanialik; esimesed ülesanded — matkad, ajakirjanduse levitamine, liikmemaksude ja «surnud hingede» tagaajamine jne.) vastu. TRÜ komsomoliorganisatsiooni peamiste eesmärkidena näen olevat üliõpilaskonna ülitamise järjest tõsisemate üliõpilas- ja noorsooprobleemide lahendamisele ning võitluse kõige selle vastu, mis takistab arengut elus.

TEISEKS. On vajalik teha kõik meist olenev, et tugevneksid sidemed nii kodu- kui välismaa kõrgemate koolide üliõpilastega, samuti ka vabariigi loomingulise intelligentsiga.

Pean kõrgema kooli noorsoo-organisatsiooni tähtsaimaks ülesandeks teede ja võimaluste leidmist üliõpilaste aktiivse suhtumise avaldamiseks mitmesuguste sotsiaalpoliitiliste nähtuste kohta.»

*

«Me peaksime järjekindlamalt ja tõsisemalt tegelema kursuste ja osakondade pretensioonidega ühiselamute, stipendiumide, õppetöö korraldamise asjus. Mitmeid ja mitmeid aastaid on räägitud ühte ja sedasama juttu, kuidas ikka asjad halvad on ja kuidas paremini teha tuleks, aga edasiminekut ning paranemist on tihti vähe. Tuleks lõplikult selgeks teha, mille taha asjad takerduma jäävad, kui palju on harjumusest tingitud vastuseisu ja kui palju on süüdi üliõpilased ise oma aktiivsuse ja peremehetunde vähesusega.

Senisest laiemini tuleb informeerida üliõpilasi komitee tegevusest ja paljudest sotsiaalsetest, poliitilistest, kultuurilistest probleemidest. Tuleb leida võimalusi ja teid üliõpilaste suhtumise avaldamiseks.

Tõsisemalt tuleb tegelda lõpetamisega, jälgida lõpetanute edasist saatust, võidelda paremate elutingimuste eest, tugevdada lõpetanute ja viimaste kursuste sidemeid.»

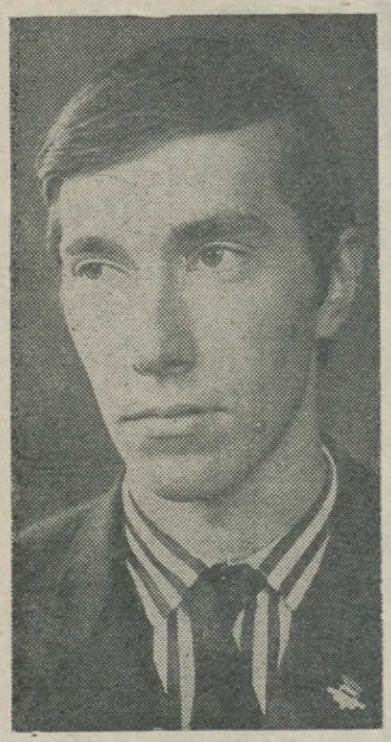
*

«Kui ülikooli komsomolikomitees seatakse sisse teise mittekoosseisulise sekretäri ametikoht, seisab sellele kohale asuva inimese ees eelkõige vene üliõpilaste informeerimise probleem kõigest, mis ülikooli ja tema komsomolikomitee elus toimub.

Osa vene üliõpilaste hulgas valitseva ühiskondliku passiivsuse, apoliitsuse ja organiseerimatuse põhjusi on muidugi mitmeid, kuid üheks neist on kahtlemata see, et eesti keelt mittevaldavad üliõpilased teavad väga vähe ülikooli elust, tema probleemidest ja muredest. Kurb on jälgida, kuidas vene filoloogide või meedikute koosolekuil nämmutatakse aastast aastasse sama probleeme, milledest paljud on teistes osakondades juba lahendatud. Kindlasti on vajalik hakata jälle regulaarselt välja andma ve-

(Järg 2. lk.)

ne-keelset lehekülge ülikooli ajalehes. Muidugi tuleb leida ka teisi teid informatsiooni andmiseks.

Kalle Gustavi p. MORNA on sündinud 1947. aastal. 1966. a. kevadel lõpetas ta Tapa 1 Keskkooli ja astus sama aasta sügisel õppima TRÜ Õigusteaduskonda, mille III kursusel ta praegu õpib. 1967. ja 1968. a. suvel tegeles K. Morna TRÜ suviste ehitustööde organiseerimisega. Alates oktoobrist 1967 kuulub K. Morna ELKNÜ TRÜ Komitee koosseisu (on ühiselamute sektori juhataja). 17. aprillist 1968. a. töötab K. Morna ELKNÜ TRÜ Komitee mittekoosseisulise sekretärina.

Tähelepanu tuleb pöörata ka üliõpilaste vaba aja veetmisele, kontaktide tugevdamisele erinevate kursuste vahel. Lahendust nõuab ka teadusliku töö organiseerimise küsimus vene osakondades ja selle töö üleülikooliline koordineerimine. Probleeme on palju ja nad on vanad, kaetud aastatepikkuse rutiiniga, kuid aeg ei oota. Loodan, et suudan veidigi kaasa aidata nende probleemide lahendamisele.»

✠

«Seoses tänavu sügisel eriti teravalt üleskerkinud ühiselamute probleemiga tekib tahes-tahtmata küsimus, kuidas laheneb see tuleval aastal. Ülikoolile on ette nähtud ehitada uusi ühiselamuid, kuid kõigile on tuttav ehitustempo Tartus ja üldse vabariigis. Selliselt ehitades ei jõua me kuigi kaugele. Jääb ainult i s e aktiivselt kaasa lüüa, sest ehitatakse ju meile endile. Kui kõik see, mis meist otseselt ei olene, saab korda, siis võiks juba suvel töödega peale hakata. Muidugi on vaja ka TRÜ üliõpilaste agarat kaasalöömist.

Hästi tuleb läbi mõelda ühiselamutesse majutamise kord. Oleks siiski täiesti loogiline, et teaduskondades jaotataks kohad ära nii, et diplomandid saaksid kõige paremad tingimused, neljas kursus natukene halvemad ja nii ikka edasi. Selline jaotus kehtiks muidugi sellel juhul, kui teaduskonnal on kohti erinevate tingimustega. Igal juhul tuleb lugeda ebaõigeks seda, et vanemate kursuste üliõpilased majutatakse väljapoole linna või jäetakse hoopis ilma kohata. Vanemate kursuste üliõpilaste kasutegur ja osa ülikoolis on siiski suurem kui noorematel kursustel.»

Meie uus haldusprorektor

Alates 19. septembrist töötab TRÜ halduse prorektori ametikohal Aleksei Uibokand.

Tutvustavalt võib öelda, et meie uus halduse prorektor on töötanud üle 10 aasta pedagoogina.

Ta õppis Tihemetsa Metsatehnilises Tehnikumis, kust suunati edasi Leningradi Kirovi-nimelisse Metsatehnilisse Akadeemiasse. Selle lõpetamise järel töötas ta Tihemetsa tehnikumis õpetajana.

Vahepeal oli A. Uibokand Võru Mööblivabriku direktor, seejärel Kohaliku Tööstuse Tehnikumi direktor. Viimati töötas ta Võru Kolhooside Ehituskontori esimehe asetäitjana.

Kokkupuude tööstuse ja põllumajandusega on suuresti kasuks tulnud. A. Uibokand arvab, et tööstuses töötamine oleks igale reaalaine õpetajale kasulik praktika enne pedagoogitööle asumist.

Uus töökoht tõi uued mured. Suuremaks raskuseks on hoonete kapitaal- ja jooksvad remondid. Kapitaalremonti tehakse 30 objekti. Halb on summade killustatus, mistõttu ühel objektil töötab vaid kaks-kolm inimest. Kapitaalremontide ja ehitustööde käiku arutas TRÜ parteikomitee koos rahvakontrolli komitee bürooga.

Muret tekitavad veel katlamajad. Vanemuise tänava õppehoones oli kaua aega külm. 50 tonni vedelkütust, mis anti, on täiesti kasutamiskõlbmatu. Praegu töötab ainult üks väike katel tahkel kütusel.

Ühiselamute olukord teeb ikka muret. Ülemajutus on kõige suurem Vana-Tiigi ühiselamus. Ega mujalgi veel kõik korras ole. Ülikool taotleb 140 üliõpilasele pinda erakorteritesse, üüriga 3 rubla kuus. Kuulutustele ajalehes aga ei järgnenud ühtki pakkumist.

Rõõmustab see, et uue, 9-korruselise ühiselamu ehituse asjad juba liiguvad. Projektülesanne on koostatud ja kooskõlastatud vastavate instantsidega. Praegu on see ekspertiisis Riiklikus Ehituskomitees. Loodame, et ehitustöödega saame alustada kevadel.

TRÜ komsomolikomiteel on kavatsus kuulutada ühiselamu komsomoli löökehituseks. Loodame sellest tõhusat abi ehitustööde kiirendamisel.

«Ülikooli rahvas on olnud vastutulelik ja lahke. Kõik püüavad mind aidata uude olukorda kiiremini sisse elada.»

Kirja pani H. PUUSEPP

TRÜ komsomoliorganisatsiooni XVI konverentsil, 22. oktoobril toimuvad ülikooli uue komsomolikomitee valimised. Neist, kes hakkavad meie komsomolielu juhtima uuel aruandeaastal, sõltub paljuski meie edu või ebaedu. Seepärast palume kõiki kommunistlikke noori p õ h j a l i k u l t kaaluda, kes allpool toodud kandidaatidest on parimad esindajad ülikooli komsomoli juhtorganisse.

Ettepanekud on tehtud praeguse komitee ja osakondade algorganisatsioonide poolt. Ootame täiendavate kandidatuuride esitamist.

Uue komitee koosseisu on esitatud:

Hannes Aarma — füüsika IV k.
Jaak Allik — ajaloo IV k.
Aleksander Bachman — kaubatundmise III k.
Urmas Ehasoo — õigusteaduse II k.
Sirje Endre — ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär
Jevgeni Golikov — vene filoloogia IV k.
Jaan Kaamel — ravi II k.
Ülo Kaevats — füüsika II k.
Tiit Kaivo — geograafia II k.
Siim Kallas — rahanduse II k.
Mait Karlis — ravi III k.
Paul Kenkman — ajaloo V k.
Rein Kiis — füüsika pedag. III k.
Indrek Kolka — füüsika III k.
Märt Kubo — ajaloo IV k.
Enn Kuldmaa — matemaatika IV k.
Toivo Kuldsepp — eesti filoloogia II k.
Malle Käär — stomat. II k.
Miralda Laagus — võõrfiloloogia IV k.
Peep Laanes — kehakultuuri II k.
Urmas Lepp — kaubandusküberneetika II k.
Erki Loigom — ravi III k.
Inno Maasikas — matemaatika III k.
Anti Maiste — füüsika (vene) IV k.
Nadežda Matvejeva — ravi (vene) II k.
Arvo Mesikepp — ravi V k.
Kalle Morna — õigusteaduse III k.
Elmar Mustimets — ravi VI k.
Avo Omann — õigusteaduse III k.
Rein Prank — matemaatika II k.
Igor Ptšelin — spordimeditsiini III k.
Eimar Rahumaa — õigusteaduse III k.
Ülle Rein — bioloogia V k.
Ants Riesen — matemaatika V k.
Rein Ruutsoo — ajaloo III k.
Peeter Siiak — ravi I k.
Virve Siirak — ravi V k.
Ann Siitan — ravi V k.
Valdek Slet — keemia IV k.
Toomas Sutt — filosoofiakateedri aspirant
Leonid Zavodtšikov — spordimeditsiini III k.
Jaan Tamm — ajaloo II k.
Rein Tenson — bioloogia IV k.
Mati Tiivel — ravi IV k.
Triinu Tikand — ELKNÜ TRÜ Komitee arvestussektori juhataja
Helve Toomla — õigusteaduse III k.
Adalbert Tšik — ravi (vene) II k.
Tiina Täpsi — keemia IVk.
Ivar Vaasa — ravi VI k.
Aarne Vaik — bioloogia IV k.
Viiu-Felicia Veeber — farmaatsia III k.
Vootele Viedemann — võõrfiloloogia III k.
Trivimi Velliste — võõrfiloloogia IV k.
Peeter Vihalemm — ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri aset.
Jaak Viller — vene filoloogia II k
David Vseviov — ajaloo III k.

Festivali üliõpilasüritustest

Selle aasta kaalukaim ja tähelepanuväärseim sündmus rahvusvahelises noorsooliikumises oli IX ülemaailmne noorsoo- ja üliõpilasfestival Sofias. Mille nimel või kelle algatusel just Sofia festivalilinnaks tehti, ei oska ma öelda, aga seda, et naisenimega linnal on keerukas minevik ja «veel segasem hingeelu», võin julgelt mainida. Võtame kasvõi selle linna nime, mis on olnud Serdica, Srdits, Triaditsa ja on nüüd Sofia. Linn, mis Balkanil jääb vanuselt maha ainult Ateenast, on tänu oma asendile ja kaunidusele olnud mitmete vallutajate huviobjektiks. Siin on teinud «vägitegusid» traakialased, roomlased, slaavi ja hunni hõimud, ungarlased, petšeneegid, rääkimata türklastest.

28. juuliks tulid nende järglased ja muidugi ka teiste rahvuste esindajad suhteliselt rahulikumalt ja vaiksemalt eespool nimetatud linna, kus pidi toimuma maailma noorsoo pidu. Meie noori on informeerinud festivali ettevõtmistest «Noorte Hääle» ajakirjanik Ago Ustal. Kes pole veel lugenud A. Ustali lugusid, jõuab seda lähemas tulevikus teha. Tahaksin rääkida aga sellest, millest A. Ustali festivalilugudes juttu polnud. Asi on n.-ö. iseeneses ja puudutab rohkem üliõpilasi kui teisi noorsookategooriaid. Mina kui Nõukogude Liidu poliitilise delegatsiooni üliõpilasgrupi liige võtsin osa festivali üliõpilasüritustest. Nendeks olid kolmepäevane kollokvium «Ülikool ja haridus», kahepäevane kollokvium «Üliõpilasorganisatsioonide osa võitluses kolonialismi ja neokolonialismi vastu», kahepoolsed kohtumised mitmete maade üliõpilasesindajatega, kohtumine Lääne-Euroopa üliõpilasliikumise vasakpoolse kallaku esindajatega jne.

Kõik üritused olid kasulikud ja andsid mulle palju informatsiooni teiste maade üliõpilaste päevamurede kohta, samuti aitasid kaasa ühtse seisukoha väljatöötamisel kaasaja kõige teravamates küsimustes, nagu ülemaailmne rahu, solidaarsus nende jõududega, kes võitlevad fašismi, neofašismi ja diktaatorluse vastu, oma maa vabastamise ja demokratiseerimise eest.

Peatuksin pikemalt ühel kollokviumil, sest huvi seal arutatud probleemide vastu oli väga suur ja arutelu asjalik. Niisiis:

ÜLIKOOL JA HARIDUS

Mis oli ajendiks antud teema kolmepäevasele arutelule?

Viimasel ajal on kapitalimaade üliõpilaste seas väga teravalt üles kerkinud mitmesugused probleemid:

— missugune on kõrgema hariduse osa ja vajalikkus riigi elus,

— kuidas kõrgema hariduse taotleja võtab osa ühiskonna eesmärkide lahendamisest,

— missuguse suuna ja püüdlustega luuakse riigi kõrgema hariduse infrastruktuur,

— kas konfliktid kõrgemas koolis väljendavad ka teisi, sügavamaid konflikte riigi elus,

— kes peab kontrollima kõrgema hariduse korraldust riigis,

— milline on kõige demokraatlikum hariduselu korraldus infrastruktuuris ja kõrgemas koolis kui ta all-lülis.

Kõik need küsimused võib taandada ühele probleemile, milleks on — kõrgema hariduse demokratiseerimine. Tooksin selgituseks kapitalistlike maade arenenumate üliõpilasorganisatsioonide lähenemise antud probleemidele.

Kapitalistlik riik on sunnitud oma arengu huvides tootma intelligentsi. Ükski riik ei taha kunagi ette valmistada sellist intelligentsi, kes ühel heal päeval võtab kätte ja astub oma looja ühiskondliku süsteemi vastu välja. Nii sooviks riik, et intelligents peaks toetama antud riigi poliitilist korda ja seda edasi arendama. Intelligentsi toodetakse riigis loodud hariduselu infrastruktuuri abil. Seega on infrastruktuur peaaegu kontrollimatult allutatud riigivõimule ja teenib kõikide vahenditega ja kõikidel tasemetel tema huve.

Riik korraldab kõrgema hariduse andmise kompleksüritust järgmiselt:

— määrab kõrgema hariduse sisu,

— määrab kõrgemate koolide programmid (mida ja kuidas õpetada),

— jätab hariduse sõltuvusse monopolidest ja kirikust,

— määrab vastuvõetavate kontingendi (kel õppemaksu tasuda pole võimalik, ei saa õppida. Stipendiumisaajate protsent töölispäritoluga üliõpilaste seas on väiksem kui teiste kihtide esindajail),

— määrab kõrgemate koolide õppejõudude kaadri,

— ei lase ühiskonnal kaasa rääkida kõrgema haridusega seotud probleemide lahendamisel nii infrastruktuuris kui kõrgemas koolis. Niisuguseid näiteid võiks veelgi tuua.

See on probleemi püstitamise seisukohalt kõik.

Kui Rahvusvaheline Uliõpilasliit (RÜL) oma kahekümneaastase eksisteerimisaja jooksul on välja töötanud kindlad poliitilised nõuded oma 80 liikmele imperialismi, kolonialismi ja neokolonialismi suhtes, siis seni on põhjalikult analüüsimata eespool toodud, kõrgema hariduse demokratiseerimisega seotud probleemid. Praegu on RÜL-i eesmärgiks välja töötada ühised üldised kontseptsioonid demokraatliku riigi hariduselu korraldamise kohta.

Teoreetilisest vaatevinklist vaadatuna on see võimalik, kasutades kõrgesti kvalifitseeritud kaadri abi. Probleem on vahest selles, kuidas saavutada laialdane koostöö selle suure töö tegemisel. Mitmes riigis ettevõetud sammud on jäänud liiga subjektiivseiks ja reformituiks infrastruktuuri sees. Tõsiselt ei ole kaalutud infrastruktuuri enda otstarbekust. RÜL-i kontseptsioonid ja töömeetodid kõrgema hariduse demokratiseerimisel põrkavad objektiivsele vastuseisule, mille põhjuseks on erinevused eri riikide sotsiaal-majanduslikus ja poliitilises ülesehituses. Raske on koordineerida erinevate riikide jõupingutusi, informeerida teisi ning saada informatsiooni lahendusvariantide kohta, samuti välja töötada ühtseid aspekte erineva riigikorraga ja sotsiaal-majandusliku tasemega riikides. Neile lisandub veel suur hulk väiksemaid raskusi.

Nüüd põhilistest kriteeriumidest demokratiseerimisel hariduse vallas. Eelkõige vaba juurdepääs kõrgemale haridusele. See peab olema vaba igasugusest diskrimineerimisest, mida põhjustavad majanduslikud, poliitilised, rassilised või kultuurilised nõuded. See on võimalik, kui muuta kapitalistlikku korda radikaalselt, s. t. üleminekul sotsialismile. Kõrgem haridus peab olema **sisult** demokraatlik. Intelligents peab olema kõrgesti kvalifitseeritud oma ala spetsialist — ja mis tähtsam — üliarenenud sotsiaalse situatsiooni tunnetusega, et täiel määral mõista oma vastutust ühiskonna ees seisvate ülesannete lahendamisel.

See on selle kollokviumi kohta enam-vähem kõik. Teistest küsimustest hiljem.

I. TOOME,
ELKNÜ KK üliõpilasosakonna juhataja.

KONVERENTS KÕRGEMA HARIDUSE PROBLEEMIDE ALAL

Tomski Riiklikus Pedagoogilises Instituudis toimub 1969. a. septembris kõrgemate koolide vaheline teaduslik konverents kõrgema hariduse pedagoogika alal, kus arutatakse mitmesuguseid õppe- ja kasvatustöö probleeme statsionaaris ja kaugõppes, üliõpilaste edasijõudmise ning teadmiste kontrolli küsimusi, TTO vorme ülikoolis jne.

Orgkomitee palub teatada ettekannete teemad k. a. 1. novembriks ja esitada 1. jaanuariks 1969. a. nende lühikokkuvõtted (maks. 3 lk. masinakirjas).

TÄHELEPANU!

Seoses Tartu IV üliõpilaspäevadega palub ELKNÜ TRÜ Komitee k õ i k i d e l osakondade (ravi kursuste) sekretäridel kokku tulla LAUPÄEVAL, 19. oktoobril kell 10.00 TRÜ komsomolikomiteesse. Kohalolek hädavajalik.

ÜET

TRÜ ÜET teatab, et üliõpilased, kes soovisid osa võtta ateismi eriala tööst või kes soovivad seda teha nüüd, registreeriksid end TRÜ Ühiskondlike Elukutsete Teaduskonna dekanaadis (asub TRÜ parteikomitee ruumides) või TRÜ poliitilise ökonoomika kateedris kuni 30. oktoobrini.

TRÜ ÜET dekanaat

ALPINISM

ALPIKLUBI

FIRN

Lõpule on jõudnud alpinistide tegevuse aktiivseim periood — suvine laagrielu mägedes. Kokku käis mägedes 40 Tartu alpiklubi liiget. Meie klubi nimi seisis heas kirjas kõikides laagrites. Tänavu suvel tutvuti mitmete uute rajoonidega. Sel aastal viibiti Lääne-Kaukaasia alpilaagrites «Alibek» ja «Krasnaja Zvezda». Esmakordselt tutvuti Gruusia laagritega (Ailama») ja peale mitmeaastast vaheaega uuendati tutvust Kesk-Aasia mägedega («Talgar»).

Nii sooritatud tõusude arvu kui ka raskuskategooriate poolest oli tänavune suvi üks saagirohkemaid. Esmakordselt sooritasid meie klubi liikmed tõuse, mis esitatakse võistlustele. Märkida võiks näiteks Ailama tipu vallutamist (4600 m) meie värske meistersportlase kandidaadi V. Pargi osavõtul. Ailama lõunasein vallutati esmakordselt, juhtis Gruusia aumeistersportlane alpinismis Saliko Margiani. Tippu jõudmiseks kulus 6 päeva. Tõus Ailamale sai esikoha Gruusia 1968. a. võistlusel aasta parimale mäetipule. See esitati võistlusele kui 6. raskuskategooria marsruut. (Selgituseks mittealpinistidele: selliste võistlustega kogutakse meistrinormi täitmiseks vajalikke meistripalle ja 6. raskuskategooria marsruut on maksimaalne; Kaukaasias aga on ainult üldse kaks 6. kategooria tippu.)

Peale puhtsportlike ürituste on Eesti alpinistidel pooleldi vastu enda tahtmist välja kujunenud tava — aidata kaasa igasuguste suursündmuste tähistamiseks korraldatud alpiniaadide heaks kordamineкuks. Kui näiteks möödunud aastal aidati läbi viia Kabardiini ANSV-s organiseeritud massilist tõusu Elbrusele, siis sel aastal täiendati kollektsiooni massilise tõusuga Kastagi tipule, mis oli mõeldud Kasahhi Telegraafiagentuuri aastapäeva tähistamiseks. Selliste massiürituste heaks ja veaks peab ütlema seda, et ikka juhtub midagi ootamatut ja

naljakat. Sellest tõusust pikemalt aga juba kunagi edaspidi.

Tähelepanu, alpinismisektsiooni liikmed ja need, kellel on tõsist huvi alpinismi ja mägede vastu!

Neljapäeval, 24. oktoobril kl. 18 koguneme TRÜ võimlasse Kingissepa tn. 19 aud. 307.

Aruanne suvisest tööst.
Uute plaanide koostamine.
Klubi uue juhatuse valimine.

50

Vaimne tervis — kelle jaoks?

Viimase aja õpetlikku laadi kirjanduses (mõtlen siin «Edasi» reedeseid rubriike ja psühhiaatrianing kombeõpetuse raamatuid), hakkab minu arust ilmnema üks kummaline ja mõtlemapanev tendents. Väga palju räägitakse sellest, et alati tuleb vastutulijale tere öelda, tuleb pidevalt naeratada, sageli komplimente lausuda, tuleb vältida teravusi, tuleb rääkida vaiksel häälel, tuleb kõigi vastu lahke olla, tuleb tagasihoidlikult riietuda, ei tohi teiste hulgast liigselt silma torgata ja nii edasi ja nii edasi. See kõik kokku on muidugi väga kena. Ka mina olen alati tundnud teatud võõrastust nende isikute ees, kes oma ego esitamiseks meeleheitlikke katseid teevad. Loomulikult olen minagi arvamusel, et kodanlik viisakus kuulub nende väärtuste hulka, mida me igal juhul säilitama peame. Aga viimasel ajal on konformismi propageerimine muutunud lausa tendentsiks, ja see tendents viitab mõningatele rahutuks tegevatele perspektiividele.

Selles kõigis pole muidugi midagi uut. Ajalugu teab piisavalt näiteid, kus mõni poeet, kes ekstravagantselt või lihtsalt hooletult riides käis, palju jõi või vandus, mõni Paul Verlaine, mõni Juhan Liiv, Jaan Oks või Artur Alliksaar «hea seltskonna» pilke ja sõimu ohvriks langes, aga mõni naeratav kurjategija, mõni hästi riietatud lastetapja, mõni viisakas pooja heakskiitu leidis. Ja mis rääkida ajaloost! Igaüks teab küllalt juhtumeid oma elust, kasvõi ülikoolist, kus «kenad», «vaiksed» ja sageli andetud inimesed ilma suurema vaevata kursuse lõpetasid, aga samas mõni enfant terrible, *kes oma suud õigel ajal kinni ei osanud pidada, vaid üle noatera diplomi kätte sai. Eks ju igaüks taha rahu. Aga rahu mille nimel? Millise hinnaga?*

Eelmises lõigus leidub paar märksõna, mis mitmes haritud lugejas äratavad Pavlovi teatud süljerefleksi: Unt propageerib anarhismi! Jne. Jne. Püütagu minust õigesti aru saada. Mind teeb rahutuks fakt, et meie heaolule pürgivas ühiskonnas on tõelise ideaalkodaniku tunnuseks saanud peamiselt positiivsete emotsioonide valitsemine, üleüldine lahkus ja naeratus, etiketi täpne täitmine ja head maneerid. See tähendaks justkui kodaniku vaimset tervist, järelikult aga ka kogu rahva vaimset tervist.

Ei, minu arust tähendab rahva vaimne tervis eelkõige ühiskondlikku ja poliitilist aktiivsust.

Ja meie rahvas on vist viimane, kellele tuleks õpetada konformismi. Oleme siis tõesti nii palju millegi eest lärmanud, et juba tasasele jutule üles kutsume? Oleme siis tõesti nii paljudele lurjustele tere ütlemata jätnud, et iga hinna eest viisakust propageerime? Oleme siis nii palju oma arvamusega esile tükkinud, et sellist käitumist juba hukka mõistma tuleb hakata? Muidugi, meil on alati siin oma osa mänginud ka loomulik enesealalhoiutung. Juba üksnes sellepärast sülitame oma Tammaru Tiinadele järele.

Aga otsustavas situatsioonis — ja nende võimalikkust näitavad igapäevased sündmused Euroopas, Aasias, Ameerikas ja mujalgi — ei saa sellise suhtumisega enam läbi. Siis tuleb valida, siis tõstetakse teravalt üles niisugused dilemmad nagu «Kelle poolt te olete, kultuurimeistrid?» ja «Parem püsti surra kui põlvili elada». Siis ei saa palja viisakuse, delikaatsuse ja lahkusega enam hakkama. Siis võime ehk olla uhkedki, et suutsime kord tõtt rääkida, et jätsime lurjusele tere ütlemata. Siis kontrollitakse rahva tõelist, mitte näivat vaimset tervist, selle tervise sisu, mitte selle formaalseid avaldusi. See oligi minu repliigi mõte.

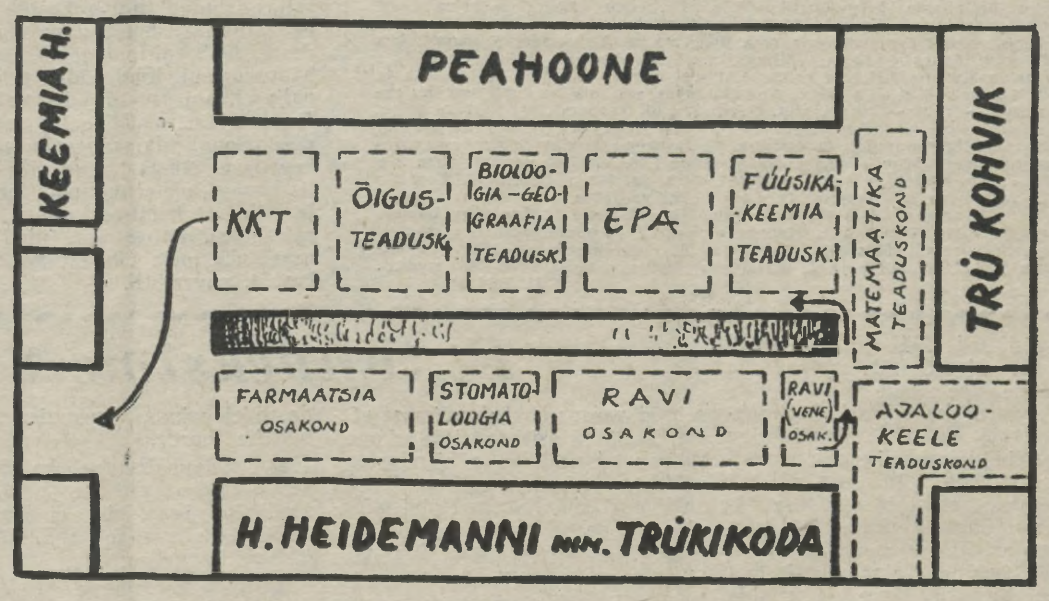
MATI UNT

Tartu IV üliõpilaspäevad. Veel peetakse viimaseid lahinguid pääsmete pärast, valmistatakse loosungeid, müüakse embleeme. Suureks peoks peaks nüüd põhiliselt kõik valmis olema ja täna võetaksegi vastu juba esimesi külalisi. Et meil kõik nii läheks nagu mõeldud ja arvestatud, selleks lugege läbi viimane informatsioon orgkomiteelt:

- **Rongkäiguks koguneme TRÜ peahoone ette 15—20 minutit enne üliõpilaspäevade avamist vastavalt juuresolevale plaanile. Osakondade kolonni laius peahoone ees on 12 inimest.**
- **Enne avatseremooniat toome tõrvikud osakondade kaupa keeltemaja eest. Tõrvikuid on ligikaudu 1000 tk. — peab jätkuma igale neljale inimesele üks tõrvik.**
- **Tõrvikuid ei süüta me enne, kui TRÜ ja EPA sekretärid on esimeste tõrvikute süütamisega selleks märku andnud.**
- **Pärast üliõpilaspäevade avamist hakkavad kolonnid liikuma rohelise raketi märguande peale.**
- **Teaduskonna või osakonna kolonni parempoolsed 6 inimest hakkavad liikuma esimestena, seejärel liitub kolonniga vasakpoolne 6-kaupa kolonn.**
- **Nõukogude väljakul koondume teaduskondade kaupa lava ette (lava on purskkaevu ja Raekoja vahel). Seejuures jätame piisavalt ruumi kooridele ja esinejatele. Korra säilitamine Nõukogude väljakul on eriti oluline. Tuleb ju meid vaatama ka palju tartlasi.**
- **Kustunud tõrvikute jaoks toob Heakorratrust väljakule konteinerid, mis paigutatakse platsi äärtele. Nii et kustunud tõrvikud tuleb kindlasti konteineritesse panna.**
- **Pärast kontserdi lõppu Nõukogude väljakul lahkume jälle organiseeritult, kasutades selleks kõiki Nõukogude väljakut piiravaid tänavaid.**
- **Õhtutele klubides tasub minna vaid siiski ainult õnnelikel kutsete omanikel. Kutsete ettenäitamisel saab osta klubidesse pileteid ja kutsetega on võimalik reguleerida inimeste arvu klubides. Teised aitaksid vaid segadust suurendada ja kasu sellest trügimisest pole nagunii.**
- **Sinised kutsed on laupäevaõhtustele, oranžid pühapäevastele üritustele.**
- **Eelmüük «Vanemuises» ja EPA aulas toimuvale koondkontserdile on reedel kell 16.00 TRÜ klubis.**
- **Karnevalile EPA-sse pühapäeva õhtul saab ainult kostüümides ja vaevalt siis Teilt keegi enam kutset küsib.**
- **Lõpetuseks pöördume õppejõudude poole palvega osa võtta üliõpilaspäevadest. Oleks meeldiv vaadata, kui sellel päeval õppejõud sammuksid üliõpilastega tõrvikutega rongkäigus.**
- **Õppejõududele eraldatud piletite fond on juba välja jagatud. Väga piiratud koguses saab pääsmeid veel TRÜ komsomolikomiteest.**

Sellega on orgkomitee oma üliõpilaspäevade-eelse töö lõpetanud. Soovime, et need päevad kujuneksid Teile toredateks ja meeldejäävateks.

Homme algavad!

Teadmiseks Arstiteaduskonna üliõpilastele ja õppejõududele.

TRÜ Arstiteaduskonna ametiühingukomitee büroo tuletab meelde.

TRÜ Arstiteaduskonna ametiühingu konverents toimub 24. okt. algusega kell 17 Lutsu t. 2 suures auditooriumis. Delegaatidel kohaletulek kohustuslik.

Läheneb aeg teaduskonnasisese ametiühingu rühmade vahelise võistluse kokkuvõtete tegemiseks. Arvestatakse rühmade tööd käesoleva õppeaasta sügissemestri jooksul. Võistlema pääsevad rühmad, kelle keskmine hinne kevadisel sessioonil oli I—III kursusel vähemalt 3,8 ja IV—VI kursusel 4,0.

Peale õppeedukuse arvestatakse rühma üritusi, osavõttu isetegevus- ja spordiringide tööst väljaspool õppetööd, osavõttu komsomoli ja ametiühingukomiteedest ning ÜTÜ-st.

Kokkuvõtteid tehakse rühmapäevikute alusel.

Kursuste ametiühingu organisaatoritel koguda rühmapäevikud ja tuua enne 31. oktoobrit Pälsoni 14—119 või 31. oktoobril ülikooli peahoone 116. auditooriumisse kella 16-ks. Hiljem laekunud päevikuid ei arvestata.

SIRJE LUIK, raviosak. III kursus

«Rajacas» astub ette laupäeval, 19. oktoobril Tartu Rajooni Kultuurimajas ja meie klubis.

Viimastest startidest söerajal

Halba ilma trotsides viidi läbi ülikooli karikavõistlused kergejõustikus. Tulemused jäid kesiseks ka seetõttu, et ülikooli parimad olid seotud Eesti—Läti—Leedu esimeste üliõpilasmängudega.

Huvitavamateks aladeks kujunesid odavise ja vasaraheide. Esimese ala võitis Are Varusk 68.40-ga. Teine oli 63.94-ga Helmuth Sulsenberg. Vasarat heitis Toivo Martšenkov 55.12. See on uus Eesti noorterekord. Endine kuulus samuti tema nimele ja oli püstitatud 20. augustil Moskvas (53.58). Teine oli 53.76-ga Tõnu Lehto, kolmas 52.24-ga Rein Hiob ja neljas 51.52-ga Olev Raudsepp. Enn Kaup jooksis 110 m tõkkeid 15.9-ga, edestades Henn Seppa 0,4 sek. Heli Johandi hüppas kaugust 4.90 ja Linda Nõmm läbis 400 m 61.4-ga.

Teiste alade võitjad:

Naised:
100 m — L. Nõmm 14.0
80 m tj. — O. Mehik 13,5
kuul — O. Mehik 10.38
oda — I. Lints 33.10
ketas — E. Rahnik 27.86

Mehed:
100 m — A. Luuk 12,2
400 m — A. Luuk 54,4
800 m — E. Tustit 2.05,4
kaugus — U. Eslon 5.87
teivas — J. Raidvee 3.20
kõrgus — E. Meriroos 1.75
kolmik — J. Ljalin 14.70
ketas — H. Sulsenberg 39.94
kuul — H. Sulsenberg 13.40

Tartus peetud Eesti meistrivõistlustel kümnevõistluses kogus REIN TÕRU 6426 punkti ja tuli meistriks.

Toivo Martšenkovi vasar lendas jälle kaugemale Eesti noorterekordit tähistavast lipukesest. Uus rekord on nüüd 55.28. Tõnu Lehto heitis isiklikuks rekordiks 54.40.

Vilniuses peetud esimestel Eesti—Läti—Leedu üliõpilasmängudel sai meie üliõpilaste kergejõustikuvõistkond Leedu järel teise koha. Eesti võistkonda kuulus ka rida TRÜ kergejõustiklasi.

Järjekordselt demonstreeris oma head vormi Aleksander Tammert, kes jäi kuulitõukes 18.13-ga võitmatuks. Tõnis Matsin oli 400 m-s 49,4-ga teine ja 800 m-s 1.51,4-ga esimene. Endel Pärn võitis 1500 m 4.04,4-ga ja oli 5000 m-s 15.01,6-ga teine. Kolmikhüppes sai esikoha tubli isikliku rekordiga — 15.21 — Juri Ljalin. Odaviskes oli Toomas Savi 72.24-ga teine. Kümnevõistluses jätkas A. Eller eestlaste selle ala häid traditsioone: 6916 punktiga saavutas ta esikoha. E. Brosman kordas Soomes saavutatud tulemusi: 100 m — 10,8 ja kaugushüpe 7.26. V. Kirilenko sai 100 m aja 10,9. 110 m tõkkeid läbis E. Kaup 15,2-ga ja 200 m tõkkeld E. Laasner 25,7-ga. 10 km käimises oli O. Laiv 45.19,8-ga teine.

Tiina Kampus läbis 100 m 13,2-ga, 80 m tõkkeid 12,1-ga ning hüppas kaugust 5.32. 200 m sai L. Henson ajaks 26,7 ja poole pikemal distantsil 59,6. S. Viirelaid läbis 800 m 2.26,2-ga. M. Vorotõntseva sai kõrgushüppes jagu 1.60-st (3. koht) ja E. Randnurm kogus vilevõistluses 3468 punkti.

U. ESLON

Kohvikukihermeid

Madalate laudade taga mugavates tugitoolides istuvad üliõpilased. Hämar punakas valgus heidab varje nende omapärasele riietusele ja mööblile. Helivõimendi kaudu levib ruumis meeldiv muusika, mis harmoneerub interjööriga. Kõrge baarileti taga liigub nõtkelt nägus baarinäitsik — üliõpilane, kes jagab veini, rummi, konjakit või viskit. Seinu katavad IUS-i reklaamid ja tudengite modernne omaloome. Õhkad vaikselt: kellega küll tahaks siia tulla. See on Praha üliõpilashotelli baar «Honolulu», kus me jõudsime «vennastuda» rootslaste, hollandlaste, ameeriklaste, ungarlaste, sakslaste ja paljude teistega.

Kui lisada nendele muljetele veel nähtu-kuuldu teistes üliõpilaskohvikutes ja -klubides nii Tšehhoslovakkias kui ka mujal ja haarata juurde elamus eksperimentaalteatrist «Theatre on the Balustrade» (Fialka), siis tekkisid mõned mõtted meie kohviku suhtes.

Juba ammu oleme nõustunud sellega, et meie kohvik pole laiduväärt koht. Hoopis tore on

Intiimsusest ja üllatusest

tema asukoht peahoone juures. Väga mõnus on seal aega parajaks teha ja peale kõige tekib sealses miljöös tihti i d e i d. Kohviku rõdusaal sobib minu arvates suurepäraselt nn. «väiksema vormi» ürituste jaoks, mille all võiks nimetada dispuute üksikisikute või siis teaduskondade esindajate vahel, eksperimentaaletendusi, kasvõi «Vanemuise» stuudiolaste poolt (kellest enamik üliõpilased), või muud. Seal võib ükski inimene veerandtunnise tüki maha mängida, kasutades magnetofoni, prožektorit ja küünlaid, rääkimata noore režissööri võimalustest mingist tuntud näidendist katkend lavastada, et näidata o m a p o o l s e t lahendust.

M. Undi arvates on kohvik see päris õige koht Edward Abbee «Loomaaia loo» ja Saul Bellow «A Delicate Balance'i» mängimiseks. Ja äkki saab ülikooli rahvas hakkama ühe ü l i õ p i l a s k o m s o m o l i puudutava tüki kirjutamisega, küll siis lavastaja ja näitlejadki leiduvad. Vahest teevad M. Unt, P.-E. Rummo, A. Valton või keegi teine ka omalt poolt midagi Ülikooli Väikse Teatri («The Small Theatre of the University») jaoks. (Kuuldavasti on «Vanemuise» stuudiolastel nõu kohviku jaoks lavastada Maurice Maeterlinck'i «Pimedad»).

Kui sagedaseks külaliseks saaks konservatooriumi ja Noorsooteatri rahvas (kellega meil sidemeid juba küllalt), siis olekski meil oma pisikene teater, kus kohvikukülastajat kord nädalas ü l l a t u s ootaks. Selle eest võiks vastutada komsomolikomitee.

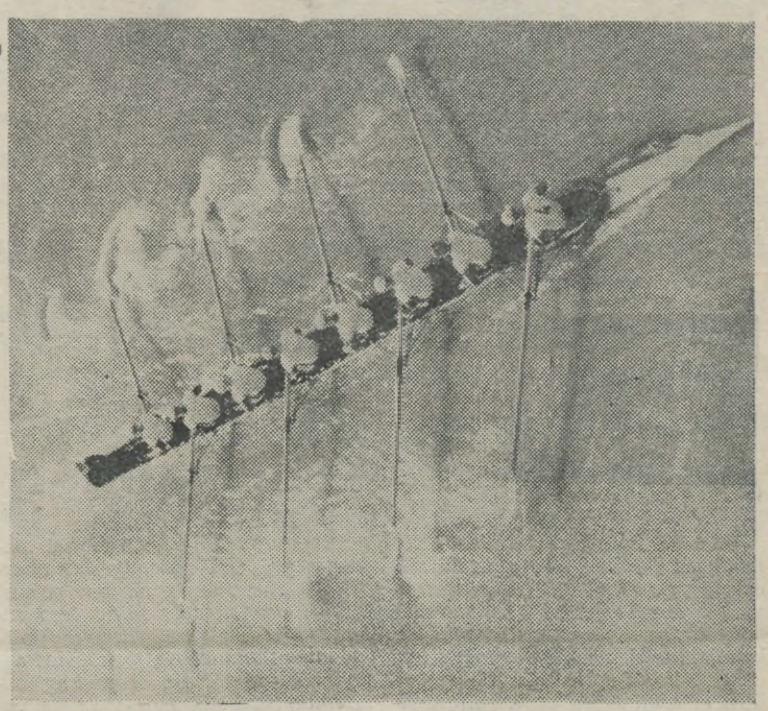
«Honolulubaar» hakkas sellepärast nii meeldima, et inimese i n t i i m s e seltskonna (ja olukorra) nõue suurepäraselt lahendatud oli. Ärgu ainult arvatagu, et ma valgust kardan, aga kohviku tuled teeksin küll värvilisteks ning sobitaksin nii, et õhtupooliku ja päris õhtu erinevus ka valgustuses peegelduks.

A. RIESEN

Kas oskad ratsutada?

Ratsanik kiirustab edasi. Surub ikka tugevamini kannused ribide vahele. Pead kõrgele ajades sirutab mära kapates keha üha enam välja. Nüüd nagu tõmbuks ta täiesti kokku, toetades hetkeks jalad vastu maad — selleks et jälle edasi kihutada. Ei kunagi teistest maha jäädа. Ratsanik tõmbab tugevalt jäist õhku sõõrmeisse. Mära tormab kui udupilvedes ja tunneb sellest mõnu. Alati ei saa nõnda galoppi lasta ja alati ei taha ega suudagi seda. Hobuse selg tõmbub kuumaks ja higiseks. Kuskil helises midagi — ning loom liigutas erksalt kõrvu. Valjad muutuvad käes libedaks. Hingamine kiireneb. Ammu kadus härmatis laudjalt. Nüüd helkleb looma higine karv. Ratsanik tunneb ratsu rütmitut hingeldamist. Aga veel pole aeg peatumiseks. Üha sügavamale tungivad kannuseteravikud kubemesse. Ei enam lõbujanu. See on töö, mis sulatab ühte ratsaniku ja väleda neljajalgse. Veel veidi laia traavi ja siis samm. Sõitja jalastub, jätab valjad sadulaharjale, tõmbab sadulavöö paari augu võrra lahti, patsutab mära musklilist kaela, hellitab teda mõne sõnaga ja hakkab minema. Algul kuidagi raskelt, sest jalad tõmbusid pikast sõidust kangeks. Ei ole vaja oma kaaslast kutsudagi — ta sammub ise järele, nühib pead vastu ratsaniku selga, mängleb oma siidjate mokkadega ümber tasku. Ta teab, et alati leidub seal midagi suupärast.

Vähe on neid, kes ütlevad, et nad oskavad ratsutada või on hobuse seljas istunud. Ratsu kaotab tänapäevasuse. Ta hajub minevikuaegadesse. Jääb vaid mingi uhkuse-, pühaduseoreool. Kuid leidub praegugi palju kauni spordi harrastajaid. Nende päralt on ülikooli ratsaspordisektsioon, mis saab selle kuu 29. kuupäeval 20-aastaseks. Kõik, kes te kunagi olete tundnud kiirusest ja väledast hobusest rõõmu, tulge ratsabaasi. Pange oma nimi kirja osavõtuks meie ühisest kokkutulekust 1. novembril.

Emajõe sügisregatt

Sõudjate hooaja lõpetas nädalavahetusel toimunud Emajõe sügisregatt kaheksalistele paatkondadele. Regati distants on tavalistest võistlusdistantsidest pikem, vinge tuul ja külm ilm ei olnud meeldivad kaaslased meeste ca 4 km ja naiste 2,7 km sõidul. Osavõtjaid oli siiski rohkesti, startis 12 paatkonda. Esindatud olid Tartu Riiklik Ülikool kolme, Pärnu «Dünamo» nelja, Tartu «Kalev» kahe, Eesti Põllumajanduse Akadeemia ühe ja külalismeeskond Riia «Dünamo» ühe paatkonnaga. Eri arvestus peeti kõrgemate koolide vahel, kus paremaiks osutusid meestest EPA võistkond (Henn Elmet, Andres Tuvikene, Enno Lamp, Toivo Ormisson, Mati Pihlapson, Andres Lill, Ants Otsa, Tõnu Jürgenson, roolis Ülo Tölp) ja naistest TRÜ I (Inge Pind, Kristin Johari, Maie Listra, Silvi Zale, Reet Veiken, Katrin Johari, Tiiu Kanna, Silvi Johari, roolis Malle Ermel, treener Ado Pind).

P a r e m u s j ä r j e s t u s:

Mehed.

1. Pärnu «Dünamo» I (R. Põlluste, J. Paalo, P. Sontak, J. Reiman, V. Kalep, H. Moppel, K. Potsepp, M. Peterson, roolis A. Põlluste, treener M. Leppik) aeg 18.37,0.
2. Riia «Dünamo» 18.55,0. 3. Pärnu «Dünamo» II 19.20,0. 4. Tartu «Kalev» 19.23,2. 5. EPA 19.37,0. 6. TRÜ 20.13,0.

Naised.

1. Pärnu «Dünamo» I (E. Tohv, K. Turban, V. Lisment, L. Tartu, S. Maljuk, K. Tõnissoo, A. Lagus, U. Tammsalu, roolis I. Nael, treener M. Leppik) aeg 10.01,00.
2. Pärnu «Dünamo» II 10.04,00. 3. Tartu «Kalev» 10.25,2. 4. TRÜ I 10.39,2. 5. TRÜ II 11.06,2. 6. Tallinna «Kalev» 11.34,4.

R. VÄÄRI

Et tunneksime võimalusi

Järvesilmad ja mäemütakad, rõõmsalt kirendavad metsad ja käänuline tee nende vahel, mida mööda vurab kaks bussi. Sedapuhku kutsub Kääriku ülikooli kõige nooremaid ja roheliseimaid ametiühinguaktiviste. Ah et milleks? Aga selleks, et veeta üks tore nädalalõpp: kuulata «Rajacat» ja teha ise teatrit; ekselda, s. t. orienteeruda mööda metsa ringiratast ümber Kääriku järve ja ronida üles Seinamäest; kütta end seest- ja väljastpoolt soome sauna ja šašlõkiga. Ning lõppeks selleks, et ära süüa kolm torti kolmes suuruses vastavalt sellele, kui tubli üks või teine «kolmeks loe» põhimõttel moodustatud rühmadest oli olnud.

See oli siis kooruke. Koorukese sees aga peab ka iva olema. Oligi. Saime palju teada.

● Ülikooli ametiühingukomitee jutule on võimalik pääseda viiel päeval nädalas kella 8.75—17.

● Komitee telefoninumbrid on 331 ja 34-38.

● Kui noor teadusejünger tunneb, et vaesus hakkab võimust võtma, võib ta esitada teaduskonna büroole korralike põhjendustega avalduse toetuse saamiseks ja tal on lootust süüa lähemal ajal midagi peale praekartulite.

● Võib astuda juba varakult üliõpilaste vastastikuse abistamise kassa liikmeks, kust kahekuuse staažiga võib laenata kaheks kuuks (kui ilusti palud, siis tähtaega pikendatakse!) kuni 50 rubla.

● Võib anda ametiühingukomiteesse avalduse abi palumiseks rektori fondist. Kui ta aga erilist aktiivsust üles näitab, võib sealtkandist isegi preemia tulla.

● Haigete ja vaesunud tudengite jaoks on ette nähtud ka 30 kohta profülaktooriumis O. Lutsu tänavas, kus saab 24 päeva elada ja süüa 15,34 rubla eest ja eritellimusel ka odavamalt. Et sinna pääseda, tuleb minna Vanemuise tänava tohtrite juurde.

● Arstipunkt suunab ka sööklasse «Tempo» dieedile neid, kelle seedimine iga toitu ei kannata. Sööd 24 päeva à 1 rbl., maksad 8,20 rbl.!

● Iga saja hinge kohta tuleb ülikoolis 1—2 puhkekodu- või sanatooriumituusikut, mida lahkemalt just tudengitele ja madalamapalgalistele töötajatele jaotatakse. Sanatooriumi pääseb tudeng 33 rubla, puhkekodusse 7 rubla ja 20 kopika eest.

● Kui mõni tuusik saadaval juhtub olema, tehakse see fakt kohe ülikooli ajalehes üldsusele teatavaks. Jälgige reklaami!

● Mingisugused hüved pole kättesaadavad neile, kellel on viimasel kahel kuul võlgnevusi ametiühingus jm.

● Stippi pole lootust saada neil, kel on kaks kolmekõverikku, samuti neil, kes pole märganud õigel ajal eksamit teha või siis vähemalt end mingi pasliku dokumendi abiga puhtaks pesta!

● Sobiva arstitõendi saamiseks tuleb «muretseda» vähemalt 37,8-kraadine palavik.

● Kevadel tehakse kokkuvõtteid aastaringsest võistlusest parima õpperühma nimele. Arvestatakse:

õppeedukust,

osavõttu ühiskondlike organisatsioonide tööst,

teaduslikku tööd,

kuulumist ülikooli spordikoondisse,

osavõttu üleülikoolilistest ringidest ja isetegevuskollektiividest,

grupi tööplaani ja selle täitmist.

Kolme paremat rühma premeeritakse. Millega, ei ole veel teada. Varasematel aastatel on õnnelikud võitjad käinud Kääriku ja sõitnud mööda maailma.

On veel palju igasuguseid võistlusi ja ettevõtmisi.

Niimoodi, noor tudeng. Meie sõitsime pühapäeval Tartusse tagasi, kaasas siin ülesloetud tarkused. Leia Sinagi oma peas või paberites nende jaoks paras paik, sest kõike seda võib Sul viie aasta jooksul vaja minna.

H. NIINEMÄGI

Vastutav toimetaja J. FELDBACH

«Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 6032. MB 06592.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti KSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 31 (716) Reedel, 25. oktoobril XXII aastakäik

Üliõpilasmütsist ja tema kandmisest

19. märtsil 1957. a. kehtestati TRÜ rektori prof. F. Klementi käskkirjaga üliõpilasmütsi kandmise kord, mille järgi lubatakse alates 1. maist 1957. a. kanda üliõpilasmütsi nii üliõpilastel kui ka aspirantidel.

Üliõpilasmütsi kirjeldus ja kandmise juhend kinnitati allpool järgnevate punktidena:

1. TRÜ üliõpilaste mütsi värvid kujutavad ENSV lipu värvide kombinatsiooni: sinine—punane—valge;
   a) mütsi põhi — sinine (valge ornamendiga)
   b) mütsi vöönd — punane—valge
   c) mütsi nokk — must

(Mütsi värviline kavand asub nimetatud käskkirja juures)

2. TRÜ mütsi kandmise eesmärgiks on sotsialistliku kollektiivsustunde ja distsipliini süvendamine ülikoolis.

3. Mütsi kandev üliõpilane näitab kuuluvust TR Ülikooli kollektiivi ja peab olema laitmatu käitumisega eeskujuks nõukogude noorsoole.

4. Mütsi võivad kanda ainult TRÜ üliõpilased ja aspirandid.

Märkus. a) TR Ülikooli lopetanutel on lubatud kanda TRÜ mütsi lõpetajate kokkutulekul või muudel TRÜ poolt korraldatud pidulikel sündmustel.

b) Mittestatsionaarsetel üliõpilastel on lubatud kanda TRÜ mütsi õppe- ja eksamisessioonide ajal ja TRÜ poolt korraldatud pidulikel sündmustel.

5. On lubatud kanda ainult täiesti tervet, puhast ja antud statuudis ettenähtud varvidele ja ornamendile vastavat mütsi. Mütsi kandmine siseruumides ei ole lubatud.

6. Halva õppeedukuse, nõukogude üliõpilasele sobimatu käitumise, mütsi kandmise eeskirjade rikkumise juhtudel võivad dekaanid ühiskondlike organisatsioonide ettepanekul ära võtta üliõpilasteit ja aspirantidelt TRÜ mütsi kandmise oiguse kuni üheks semestriks, kaugoppe üliõpilaste osas on samad oigused kaugõppe prorektoril.

7. TRÜ rektori käskkirjaga karistatud üliopilased kaotavad automaatselt TRÜ mütsi kandmise õiguse kuni karistuse mahavõtmiseni või aegumiseni.

8. Käesoleva juhendi täitmist jälgivad teaduskondade dekaanid ja ühiskondlikud organisatsioonid.

Tuleb tähendada, et enamik üliõpilasi suhtub üliõpilasmütsi lugupidamisega. Ei unustata hetkekski, et nad on ülikooli suure kollektiivi esinuajad ja tema ilusa vormimütsi väärikad kandjad.

Kahjuks aga leidub neidki, kes arvavad, et üliopilasmüts sobib määrdunud treeningulikonna juurde ja et ta on ainuvajalik peakate sauna minekuks. Mõned naisüliõpilased «unustavad» isegi kohvikus istudes üliõpilasmütsi pähe. On ka juhtumeid, kus uljad üliõpilasmütsi kandjad käituvad tänaval lubamatult.

Väga kahju on ülikooli hoolsate maalrite tööst, sest imekiiresti suitsetatakse tuhmiks nende seinad ja meie kõik (ka mittesuitsetajad) peame liikuma ja töötama hallides kabinettides, auditooriumides ja koridorides. Majandusosakond võiks kaaluda mõne mugava, hea ventilatsiooniga suitsetamistoa sisseseadmist.

Ja lõpuks — ülikooli kollektiivi liikmena ning TRÜ kauni üliõpilasmütsi hälli juures olnuna sooviksin, et eeltoodud juhendi 6. ja 7. punkti ei tuleks kunagi rakendada.

I. MAAROOS,
TRÜ teaduslik sekretär

KROONIKA

21. oktoobril k. a. kaitses ülikooli aulas TRÜ teoreetilise füüsika kateedri dotsent V. RIIVES doktoriväitekirja teemal «Uurimusi komeetide fotomeetria alalt». Oponentideks olid akadeemik professor O. Dobrovolski Dušanbest, professor V. Dombrovski Leningradist ja akadeemik professor A. Kipper Tartust.

Parteikomitees

EKP TRÜ Komitee teatab, et TRÜ parteialgorganisatsiooni aruandlus-valimiskoosolek on edasi lükatud novembri keskele.

Abiks ÜET lektorigrupile

Juba kaheksandat aastat järjest töötab Tartu Rahvaülikooli Loodusteaduste ja Ateismiteaduskond ning viimastel aastatel selle filiaalina ka rahvalektoorium.

Ule 200 loengu on peetud selle aja jooksul, kusjuures lektoritena on esinenud meie tuntud teadlased ning õppejõud. Ainuüksi mõned esinejate nimed juba iseloomustavad, millisel tasemel on selle teaduskonnas õppetöö akad. H. Habermann, akad. A. Kipper, akad. E. Kumari, prof. J. Saarma, prof. G. Kingissep, prof. J. Aul, dots. K. Vimmsaare, dots. V. Riives, ENK KK lektor K. Oja, dots. A. Rõõmusoks, dots. Ü. Pavel, dots. L. Valt, filosoofiakand. A. Ossipov ja palju, palju teisi.

Kõik nad on ohverdanud palju oma aega, et õpetada teadusega ka mitte eriti kursis olevaid kaaskodanikke nägema ja mõistma maailma ning selles toimuvaid sündmusi, mitte religioosse fantastika poolt moonutatud kujul, vaid nii, nagu ta tegelikult on kogu oma suuruses ning kauniduses.

Aastast aastasse vahetub loengute temaatika. Kogenenumad lektorid esitavad alatasa midagi uut, mis köidab kuulajaid ja kutsub esile rohkeid mõttevahetusi nende seas.

Loodusteaduste ja ateismiteaduskonna õppetöö kulgeb suhteliselt stabiilse õppeplaani järgi, mille kohaselt kuulajaid tutvustatakse kristluse alustega, põhjustega, mis soodustasid kristluse ulatuslikku levikut vana- ning keskaja vältel, ning kristliku kiriku tänapäeva olukorraga nii kodu- kui ka välismaal. Teaduskonna tööst osavõtjaid registreeritakse vastavate avalduste põhjal ning õppeaasta lõpul antakse välja tunnistus Loodusteaduste ja Ateismiteaduskonna lõpetamise kohta. Paremaid lõpetajaid premeeritakse ekskursioonidega ja kirjandusega.

Rahvalektooriumi tööst osavõtjaid ei registreerita.

Üliõpilased — ÜET lektoritegrupi liikmed, kes võtavad osa kas teaduskonna või lektooriumi tööst, võivad saada palju praktilisi kogemusi ning teoreetilisi eelteadmisi oma edaspidiseks tegevuseks lektoritena. Eriti neil üliõpilastel, kes tunnevad huvi töötamise vastu propagandistidena teadusliku ateismi alal, on osavõtt Loodusteaduste ja Ateismiteaduskonna tegevusest abiks, sest nii rahvalektooriumi kui ka teaduskonna ettekandeid käib kuulamas üsna rohkesti usklikke, kes avameelselt esitavad oma seisukohti, põhjustades sageli palavaid vaidlusi. Aga eks vaidlemise kunst on lektori üks tähtsamaid oskusi.

Töö teaduskonnas toimub pühapäeviti üle nädala algusega kell 15 ning kestab igakord ca 1,5 tundi. Lektooriumi õppetöö toimub samuti pühapäeviti algusega kell 16 (neil pühapäevadel, mil ei toimu õppetööd teaduskonnas) ning kestab samuti ca 1,5 tundi.

Käesoleval semestril kulgeb töö Loodusteaduste ja Ateismiteaduskonnas järgmise graafiku kohaselt:

(Järg 4. lk.)

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVI konverentsiga 22. oktoobril tähistati meil komsomoli juubelit

Päevakorras olid komitee, revisjoni- ja mandaatkomisjoni aruanded. Järgnesid läbirääkimised komitee aruande põhjal. Konverentsi teisel poolel jatkusid sonavotud, toimusid uue komitee revisjonikomisjoni ning sisseorganisatsioonihse komisjoni valimised.

Konverentsi delegaate tervitasid EPA, TPI, TRK ja Tallinna komsomoliklubi «Astra» esindajad.

Külalistena viibisid konverentsil ELKNÜ KK sekretär A. Purga, ELKNU KK üliõpilasosakonna juhataja I. TOOME, ELKNU Tartu Linnakomitee I sekretär M. REINFELT ja II sekretär J. KAARMA, TRÜ õppeprorektor K. PUSS, ENSV rahvakunstnik K. IRD jt.

Sonavotjate hulgas olid A. Purga, K. Morna, J. Allik, R. Tenson, K. Ird, M. Kubo, O. Remšujev, M. Titma, P. Kenkmann, I. Toome, P. Vihalemm, K. Puss jt.

Pärast konverentsi töö lõppu toimus vastvalitud komitee pleenum. ELKNU TRÜ Komitee sekretäriks valiti Sirje Endre, asetäitjaks Peeter Vihalemm, mittekoosseisulisteks sekretärideks Jevgeni Golikov ja Kalle Morna, uue komitee büroosse kuuluvad H. Aarma, A. Maiste, A. Riesen, Ü. Rein, T. Tikand, A. Vaik, D. Vseviov ja Virve Siirak. Ideoloogiasektori juhatajaks valiti A. Riesen, ühiselamute sektori juhatajaks K. Morna ja õppesektori juhatajaks Ü. Rein.

Konverentsist lähemalt meie lehe järgmises numbris.

T. AARE

Alustati uurimist

29. oktoobril täitub ÜLKNÜ-l viiskümmend aastat. ELKNU tegelik tegevus haarab tunduvalt vaiksema aja, kuid ometi on sellest raskem rääkida, seda just faktide vähesuse tõttu.

Me teame, kes olid esimesed komsomoliaktivistid Tartu Riiklikus Ülikoolis, teame nimeliselt esimest komsorgi, teame veel, et ülikooli komsomoliaktiiv oli küllaltki intensiivne, aga edasi järgneb ainult üksikute faktide, arvude, juhuslike mälestuste virr-varr. Ei teata isegi seda, millal täpselt loodi Tartus komsomoliorganisatsioon. 23. juulil 1940 alustas tegevust Tartu Töötavate Noorte Liit, aga kas oli see Tartu komsomoli sünd või ei, seda me öelda ei saa. On uuritud, midagi paberilegi pandud, ja kõik.

Alles sellel aastal alustas põhjalikumat uurimistööd grupp üliõpilasi õppejõudude S. Lepiku, J. Anti ja J. Kalitsa juhtimisel. Tegemist on väga huvitava, kuid samal ajal ka keerulise küsimusega.

Aastatega on palju muutunud. Inimesed on tulnud ja läinud, elanud üle raskusi ja teinud läbi katsumusi. Väga raske on panna inimesi meenutama seda, mis nelle on jätnud arme.

Uurimissektorid alustasid tööd. Ja mida muud jääbki selle tänuväärse töö puhul soovida, kui ainult kannatlikku meelt ja tahet tõe leidmiseks.

Kes aga vähegi asjast huvitatud on ja kes teab midagi meie ülikooli ajaloost, seda ootame appi. Oleksime tänulikud.

TIIT KOLDITS

27., 28. ja 29. oktoobril klubis ja aulas

Lisaks üliõpilaspäevadele 19.—20. okt. ja komsomolikonverentsile 22. okt. tähistatakse ÜLKNÜ juubelit pühapäeval, 27. oktoobril kell 20 üiikooli klubis kohtumisõhtuga, 28. oktoobril kell 15 aulas algava teoreetilise konverentsiga, 29. oktoobril kell 15 aulas ELKNÜ TRÜ Komitee piduliku pleenumiga. 27. okt. kohtumisõhtul esinevad Johannes Lott (endine ülikooli komsomolisekretär, Tartu Linna TSN Täitevkomitee esimehe asetäitja) ja Asser Murutar (endine ELKNÜ Tartu Linnakomitee I sekretär, EPA filosoofiaõppejõud). Nad vestlevad juba ajalooks saanud ajastu probleemidest praeguste probleemide taustal. 28. okt. teoreetilisel konverentsil on ettekanded V. I. Lenini seisukohtadest komsomoli suhtes, ÜLKNÜ ajaloost aastail 1920—1940 ning mõnede TRÜ-s läbi viidud sotsioloogiliste uurimuste tulemustest (muuhulgas ka sel suvel korraldatud sisseastujate küsitlusest). 29. okt. pidulikul pleenumil on peale komsomoliajalugu käsitleva organisatsiooni tänapäevaseid ülesandeid puudutava ettekande ka komsomoliaktivistide ja tublimate üliõpilaste autasustamine ning premeerimine. Ootame kõigi asjahuviliste osavõttu juubelipäevadest.

Tallinna II üliõpilaspäev

algab 28. oktoobril kell 18 kogunemisega Lossiplatsil (Toompeal). Järgneb rongkäik läbi Tallinna vanalinna ja miiting Komsomoli-nimelisel staadionil.

Võetakse vastu läkitused ÜLKNÜ Keskkomiteele ja RÜL-le.

Järgnevad üliõpilaspeod
Tallinna Pedagoogilise Instituudi aulas ja
Noorsoo Kultuuripalees (Pikk tn. 1).

Ootame TRÜ üliõpilaste aktiivset osavõttu!

AHTO VELLAMAA,
ELKNÜ TPI Komitee sekretär

Tartu üliõpilaspäevadest loe lk. 2 ja 3

ETIKETIST

Lugedes ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» viimasest numbrist Mati Undi repliiki «Vaimne tervis — kelle jaoks?», tekkisid mul mõned vastuväited.

Olen nõus, et rahva vaimne tervis tähendab eelkõige ühiskondlikku ja poliitilist aktiivsust. Ent **ühiskondlikku ja poliitilist aktiivsust ei pea tingimata väljendama ebaviisakalt, ebadelikaatselt ja ebalahkelt.**

Artiklist võib lugeda, nagu oleks meil rahva vaimse tervise sisuks saanud «peamiselt positiivsete emotsioonide valitsemine, üleüldine lahkus ja naeratus, etiketi täpne täitmine ja head maneerid». Kui ülalpool loetletu moodustab tõesti vaimse tervise sisu, siis mis on selle vormiks? Ei saa ju sisu kui niisugune eksisteerida omaette ta peab avalduma konkreetse välise vormi kaudu ja ainult selle kaudu on meil võimalik sisu ka hinnata. Kuid seejuures ei tohi samastada sisu nende väliste avaldustega, mille järgi saab tema üle otsustada. M. Undi mõttekäigust lähtudes tuleks küsida, milline on «üleüldise lahkuse ja naeratuse» väline vorm. Muidugi, formaalselt võiks ju ka küsida, milline on «vormi» väline vorm, kuid see oleks juba skolastika.

Olen M. Undiga nõus, et inimese väärtust ei tule hinnata ainult tema välimuse ja käitumise järgi või, nagu ütleb Voldemar Panso, et kunstniku juures on peamine tema töö, ja need väikesed boheemlikud naljad, mida kunstnik endale lubab, ei kahjusta sugugi tema suurt tööd. Kuid ma ei ole nõus M. Undiga, kui ta oma artiklis jätab mulje, nagu oleks meil vaimse tervise formaalsete avaldustega (s. t. etiketi tundmise ja täitmisega) kõik korras, nagu oleks sellest juba liigagi palju räägitud. Kuigi me propageerivat viisakust iga hinna eest (nii arvab M. Unt), ei tähenda see veel sugugi, et meil teadmatusest tingitud ebaviisakust ei esineks (paraku juhtub seda liigagi sageli).

Ei ole tõesti midagi katki, kui me mõnele lurjusele teadlikult jätame tere ütlemata, kuid on halb, kui osa üliõpilasi üldse tere ei ütle või patustab teiste elementaarsete viisakusreeglite vastu. Võib-olla arvab keegi, et need on erandid, millest ei tasuks rääkidagi. Kahjuks ei saa erandiks lugeda eksijate massilisuse tõttu kahte järgmist näidet.

Siseneme mõttes ülikooli sööklasse. Ootame kannatlikult, kuni jõuab kätte meie järjekord. Saame kätte oma ene ja asume, kandik käes, lauda otsima. Oletame, et parajasti vabaneski üks laud, tütarlaps tõusis, lükkas tooli laua alla ja lahkus. Astume siis selle laua juurde, koristame mustad toidunõud koomale, asetame oma road vabanenud lauanurgale, viime tühja kandiku ära — ja mis muud, kui head isu. Ent stopp! Loodan, et tähelepanelik lugeja märkas, et midagi on viitu. Kas saab olla head isu mustade toidunõude virna taga? Ma ei taha siin süüdistada nõudekorjatajat — sööklas on ju lõpuks iseteeninduslik. Kuid kas ei pane mõtlema see, et rea aastate jooksul ei ole seda olukorda keegi muutnud, kuigi meie sööklast on selle aja jooksul läbi käinud küllaltki suur osa Eesti nooremast haritlaskonnast?

Teine näide. 19. oktoober. Üliõpilaspäevade avaõhtu. Nõukogude väljak on tulvil ülevas meeleolus tudengeid. Asjaosalised ja pealtvaatajad naudivad heledas prožektorivalguses voogavat teklitemerd. Avaldame protesti sõjaohu vastu. Mikrofonis kutsutakse üles austama langenuid sõjamehi mõnehetkelise vaikusega. Ja siis... saabub hetk, kus tekkel tudengit häbistab (või vastupidi), sest tudeng ei taipa teda leinaseisaku ajaks maha võtta. Ma ei tea, võib-olla leidus väljakul keegi, kes pea paljastas, kuid mina kahjuks ei märganud ühtegi niisugust, kuigi umbes kolmveerand üliõpilastest mu vaateväljas viibis. Kuid seda nägid küll kõik, et poodiumil prožektorikiirte lõikumiskohas seisvad üleskutse esitajad ise oma häbi ja teklit püstipäi suutsid kanda.

Meie kõnepruugis esineb mõiste «vana kooliga mees», mille all ei mõelda mitte mingi vana teadusliku koolkonna esindajat, vaid inimest, kes solvub, kui teda kutsutakse aktusele või peole ilma abikaasata. See on inimene, kelle jaoks viisakus on loomulik, sisemine vajadus, mitte kätteõpitud algoritmide kogum. Oleks tore, kui me kõik oleksime niisugused. Oleks tore, kui meil ei oleks vajadust vahet teha inimeste vahel, kes oskavad käituda ja kes mitte.

Loodan, et ma nende näidetega suutsin tõestada, et käitumiskultuuriga meil veel kõik korras ei ole. Kui aga keegi arvab, et sääsest on tehtud elevant, siis soovitan ma vaadata inimesi ja nende tegutsemist nii, nagu Kaarel Ird vaatas 18. oktoobri «Edasis» Tartu kesklinna.

RISTO TAMMELO

NELJANDAD TARTU ÜLIÕPILASPÄEVAD

LAUPÄEV

HOMMIKUL

Hommikul, kui buss peahoone ette sõitis, tibutas vihma. Mis mõtet on niisuguse ilmaga külalisi mööda Kääriku—Tõraveret vedada.

Ometi leiti: «Mis seal ikka, lähme vaatame, kuidas astronoomid elavad ning korjame Kääriku kimbu sügislehti.»

Esimene peatus oli astronoomide juures Tõraveres. Observatooriumi töötaja sm. Jõeveer tutvustas tulijatele astronoomide tööprintsiipe ja -romantikat. Põhjalikumalt peatus ta taevakaardil ning Põhjanaela läheduses paiknevatel tähekogudel. Vestlus toimus kunstnik L. Iisraeli loodud tähekaardi juures. Ainet on kunstnikule andnud J. Hurda muistendite-kõnekäändude kogu taevakehadest.

Nägime ka Tõravere suurimat ja uusimat teleskoopi. Sellega tehakse vaatlusi põhiliselt selgetel öödel, neid on Tõraveres aasta jooksul ca 15.

Kääriku võttis meid vastu süngiseses rikkuses ja rahus. Veidi nukker oli poolalasti kasemets Seinamäe jalamil. Staadion oli tühi. Vaadanud ühiselamu tubasid, särasid lätlanna silmad: «Oleks meie ülikoolil ka midagi säärast, midagi päris oma, küll oleks tore!»

Meile, Kääriku patriootidele, on kirjutamata seaduseks, et igaüks teab figuuride arvu seinapannool trepi vastas söökla ukse taga. Ka külalised ei muutnud traditsiooni. Keegi kordas veel bussiski — kaheksa.

Muljed muljeteks, sõidud sõitudeks, kuid äkki tundsid kõik, et «poleks paha midagi põske pista». Ühes järveäärses söögitares tegime pikema peatuse. Et meie koosviibimisest väike mälestus jääks, jäädvustasid kõik oma nimed salvrätikule. Kurbmäng tegi selle omanikuks LRÜ III kursuse füüsiku Peterise.

Enne Tartusse naasmist pärisin meie «Turisti» juhilt, missuguse seltskonnaga ta meeleldi sõidaks. Ta muheles: «Tudengitega on kõige lõbusam ja huvitavam sõita, aga mõnikord satuvad nad nii elavasse vestlusse, et minulgi kipub rool ununema.» Ütles ning hakkas koos meiega laulma kaunist Eesti linnast Tartust.

T. ROOSMAA

AVAMINE

Pool tundi enne rongkäiku algas peahoones ja majaesisel siniste mütside elav siia-sinna sagimine. TRÜ komsomolikomitee mittekoosseisuline sekretär K. Morna käis kogunevate üliõpilaste hulgas ruuporiga ringi ning manitses neid algusest peale korda pidama.

Kell 18.30 anti käsklus rivistumiseks. Toodi tõrvikud, tõsteti üles loosungid, plakatid, õhupallid.

Üliõpilaspäevade orgkomitee esimees R. Tenson andis peahoone-esiselt trepilt sõna üliõpilasi tervitama tulnutele.

Esimesena pöördus üliõpilaste poole TRÜ teadusala prorektor dots. J. Tammeorg. EPA prorektor A. Eenlaid tervitas noori vanema generatsiooni poolt, lausudes, et neid üliõpilaste pidustusi vaadates meenuvad temalegi kunagised tudengipäevad, et vanad on ikka tuliselt noortega.

Eesti Kõrgema ja Kesk-erihariduse minister A. Koop andis edasi ministeeriumi ning pealinna üliõpilaste head soovid, rõhutas teaduse tähtsust kaasajal, üliõpilaste osa teaduse arendamisel, üliõpilaste kaasegesete omaduste vajalikkust.

ELKNÜ Keskkomitee sekretär A. Purga pani noortele südamele, et nad oleksid tõrvikukandjad ka sümboolselt ja et neil lasub vastutus maailma saatuse eest.

Sõna võtsid veel Eesti Üliõpilasnõukogu esimees A. Vellamaa ja Tartu Linnakomitee esimene sekretär M. Reinfeld.

Nüüd võis süüdata tõrvikud. Esimestena tegid seda Tartu kõrgemate koolide komsomolisekretärid S. Endre ja T. Kork.

Tõrvikute süttimine sünnitas uue elevusepuhangu. Üheskoos lauldi «Gaudeamust».

Taevasse tõusis roheline rakett. See oli märguanne liikumiseks. Puhkpilliorkestri marsihelide saatel suundus mitmesajapealine rongkäik peahoone eest Ülikooli tänavale. Kolonn kandis loosungeid: «Ajalooratast ei saa tagasi pöörata», «Elagu stipipäev», «Meie aeg lööb auku müüri» ja «Juust igasse kodusse», «Inimesed, olge valvsad!» ja «Laiendagem intrite voodikohti!» jne. jne. Meeleolu oli kõikihaaravad...

Ülikooli tänavalt pöörduti Lätte tänavale, sealt Heidemanni tänavale, Pälsoni tänavale, edasi ringiga EPA peahoone eest Riia maanteele. Rongkäik peatus Raekoja platsil.

Raekoja ees esineti väikese kontserdiga, milles väljendati protesti sõjaohu vastu. («Rajacas» ja TRK lavakunstikateedri rahvas).

Mõnehetkelise leinaseisakuga mälestati kahes maailmasõjas langenud eakaaslasi.

Kontserdi ning ühtlasi üliõpilaspäevade avatseremoonia lõpetas ansambel «Rajacas» «Üliõpilaspäevade lauluga».

Pidustused jätkusid ballidega Tartu viies klubis.

H. RAHUOJA

ÕHTUL

Tartu V Keskkoolis toimunud balli sisustasid külalised. Esinesid ansambel «Peoleo» ja grupp üliõpilasi Tallinna Riikliku Konservatooriumi lavakunstikateedrist.

«Peoleo» on Tartu õppivale noorsoole juba mitmeid kordi esinenud, seetõttu võeti teda vastu kui head tuttavat. Seekordne kava oli moodustatud juba kuuldud ja populaarseks saanud lauludest («Laul eesti sõdurist», «Viikingi laev», «Cloriland», «Saaremaa lugu» jt.).

Mõni sõna juttu Henno Käoga.

«Kas kutse tulla esinema Tartu üliõpilaspäevadele segas või rõõmustas teid?»

«Muidugi rõõmustas. Tihti oleme sunnitud palvetele tulla esinema eitavalt vastama, aga siia tulime väga hea meelega.»

«Mida ütlete tänase publiku kohta?»

«Reageeriv, reibas — hea.»

Ka Kaarel Kilvet lavakunstikateedrist leidis mõne hetke vestlemiseks.

«Kuidas koostasite kava tänase õhtu jaoks, kas kindla teema järgi või tõite meile lihtsalt kõige meeleolukamad esinemispalad?»

«Algul oli teema, hiljem muutus see ettevalmistamise käigus vastavalt olukordadele.»

«Publik?»

«Igati tore!»

Lavakunstikateedri kavast reageeriti kõige elavamalt K. Kilveti esitatud vene rahvalaulule, P. Pillaku groteskselе jutule mehest, kes O. Lutsu elust loengut pidama minnes loengukonspekti koju unustas, K. Kilveti esitatud paroodiale N-linna kultuurimaja laulusolistide konkursist ja teistele.

Kui V Keskkoolis eeskavaga lõpule jõuti, ruttasid lavakunstikateedri rahvas ja «Peoleo» TRÜ klubisse esinema.

H. RAHUOJA

Rajooni Tarbijate Kooperatiivi külmavõitu saal. Üliõpilaspäevade esimesel õhtul pidid seal esinema «Selecta» ja lavakunstikateeder. Esineti küll, aga...

Grupi tütarlaste muljetest, mida ma kirja panin. Mitmele nendest oli see peõhtu esimene üliõpilaskoolielus, sellepärast oodati ka esinejatelt ning eeskätt organiseerijatelt enamat. Nördimust tekitas eeskava tunniajaline hilinemine, samuti esinejate ettevalmistamatus, mida küll vabandati.

Häiris ka vähene peokülaliste arv, umbes tunnine vaheaeg enne tantsu algust ning... tühjad istekohad. Samal ajal polnud ülikooli klubis peaaegu et sammugi liikumiseks.

V. LAATS

Komsomolikomitees käis enne tudengipäevi lausa võitlus kutsete pärast. Kõige nõutavam oli laupäevaõhtune «Collage'i» kontsert EPA aulas.

Kontsert oli kahjuks väga lühike ja sellest sai vaevalt maigu suhu. Pilgud olid suunatud lavale ja oodati ikka järgmist lugu. Oli vaikne, laul oli jõudnud saali lõpuni.

Meeldis, kuidas ansambel suutis otsekohe luua meeleolu, mis on lühikeste teoste puhul väga oluline. Nad olid muusika nägu. Kontserdi üllatuslikult kiire lõpu järel näis saal olevat hämmastunud. See oli loomulik, sest lõppu ei oodatud veel.

Aga head asja ei tohigi palju olla.

R. MÄGI

TÄHE TÄNAV,

kus ülikooli klubi asub, oli peohimulistest tudengitest nii tulvil, et klubi võis pidada rongkäigu lõpp-punktiks. Kes teab, oli see nii «Elektra», «Rajaca», külalislahke «Mehvistu» või lihtsalt harjumuse pärast, ent need, kes nii uksest kui aknast kultuurijanustena sisse murdsid, mõtlesid vist kõik igatsusega iseveniva kummiklubi peale.

Tavaliselt tekib klubiõhtutel ülerahvastus alles paar tundi enne peo lõppu, seekord aga olid paljud juba enne «Elektra» lavaletulekut sunnitud seisukohta otsima. Keegi õnnelikest kohalviibijatest leidis, et selline rahvastiku tihedus muudab massid väga paikseks, sest «kui sa old saalis, siis sinna ka jäid, kui istusid «Mehvistus», siis välja ei pääsenud ja kui olid laval, siis olid seal ka lõpuni». Selle lausega on ilmselt liialdatud, sest laval vaheldusid esinejad siiski.

Mida siis tudengkonnale pakuti?

Allakirjutanu sai kuulda mitmesuguste külaliste muljeid.

Aadu Poolsaal pajatas:

«Esinejatest meeldisid mulle kõige enam konservatooriumi poisid, kuigi esialgu oli harjumatu näha, et deklamaatorid ei seisa paigal, käed selja taga ja silmad kaugustes. «Rajacas» oli tubli. Mulle meeldis «Liisa» töötlus. Paroodia on üks huumorimeele ja reageerimisvõime parimaid saavutusi. «Elektra» repertuaar üllatusi ei pakkunud, aga neiukeste hääled sobisid kenasti kokku küll.»

Tiiu Teinepool:

«Aga mulle meeldivad saksa estraadilaulud väga. Ansambli tualetid olid ka väga kenad. Tore oli mitut kollektiivi ühel laval näha, sest kutset oli võimalik hankida enamasti vaid ühele kontserdile. Ainult, tantsu ajal läks nii kitsaks, et ei teadnud enam, mitme inimese jalgade peal ühel hetkel seisad... Aga muidu — tore oli!»

Leidus hulgaliselt nii- ja naamõtlejaid, kuid arvatavasti kõik, kes olid sel laupäeval klubis, nõustuvad ütlema esinejatele ja klubi personalile aitäh, ja palume vabandust, kui kellelegi kogemata varvastele astusime!

ELL TEE

PÜHAPÄEV

KOONDKONTSERT

«Seda ma arvasin,» muigasin endale, kui pühapäeval kella 13 paiku «Vanemuisese» jooksin. Teatriesine plats kirendas niimitut värvi teklitest, kui palju Eestis on suurkoole. Inimene loodab üheksakümne üheksanda minutini. Saal oli ammu välja müüdud, aga kui kontsert algas, nägin saalis ka enne ukse tagant meeldejäänud nägusid. Kui tudeng tahab, siis tudeng saab!

Hoolimata sellest, et esines mitu ansamblit, läks kontsert pingega. Publiku suhtumise tõusu ja mõõna võis arvestada aplausi järgi. Nüüd veidi ansamblitest.

«Elektra» valmistas pettumuse. Esimesele kohale peaks asetama laulu. Liikumine olgu taust (kuigi ma ei eita selle tähtsust). Ja veel. Võõrkeelne laul nõuab korrektset hääldamist. Meessolistid aga pakkusid üle. Nägin saalis palju «hambavalunägusid»: kumb peale jääb, kas poiss või kitarr.

Tugev aplaus saatis «Peoleosid» ja Panso poisse (nagu neid Tartus hüütakse).

Meie «Rajacas» näitas, et oli vahepeal tõhusat tööd teinud. Neid tervitati soojalt.

«Vanemuise» koondkontserdil ei esinenud «Collage» ja «Selecta». «Selecta» esines tublisti väiksemas koosseisus korduskontserdil EPA aulas.

R. MÄGI

KARNEVAL

Tudengipäevadele pidi punkti panema suur üliõpilaskarneval EPA aulas. Mõtlesime meiegi, et kes seda nalja ikka teeb kui mitte ise, ja läksime. Nägime vaeva mis nägime, aga pühapäeva õhtuks olime kõik tundmatuseni muutunud. Ja siis algasid üllatused.

Karnevalimajas võttis meid vastu grupp peoülikondades noormehi, kes samuti karnevalile tõttas. Läksime saali. Rahvast oli palju, maske vähe. Ühtki ajakohast dekoratsiooni ei hakanud silma.

Kuulsin nii mõnegi suust ohet: kaua sa ikka teistele karnevali teed. Ülikooli ajalehes seisis ju, et sisse saab ainult maskis. Sai aga igaüks, kellel oli taskus 30 kopikat.

H. PUUSEPP

SIIT JA SEALT, KÜLALISTE ARVAMUSI

Enn Raud ja Mart Keek (TPI)

Meie teha on rongkäik Tallinna üliõpilaspäevadel. Tulime Tartusse vaatama, maad kuulama, kaasa marssima. Opetust saime. Teid matkida me ei kavatse. Meil on endilgi üht-teist kavandatud. Tahaksime sünteesida uue kvaliteedi teist ja meist. Kui Tallinna tulete, räägime.

Peteris Sostaks, Juris Rentgers. (LRÜ)

Meie tunneme end natuke eestlastena. Sel suvel ehitasime EÜE Käina rühmas. Alustasime elamust ning näitasime oma oskusi kuivatimüüridel. Ehk tõotame tulevalgi suvel koos.

Ka rongkäigus marssisime malevakaaslastega ühes kolonnis.

Vanda Mikuškaite, Petras Simavičus (KMI)

Peale üliõpilaspäevade pidustuste huvitasid meid veel antiikkunsti muuseum ja Pirogovi muuseum. Esimene jättis sügava mulje, teist ei õnnestunudki külastada. Kahju. Muuseum oleks olnud kasuks õppimisel.

Tartus olime esmakordselt. Linn on noor. Sai küüresti koduseks.

Bruno Otersons (RPI)

Lisaks: Instituudi ajalehe toimetuse kolleegiumi liige; Läti Üliõpilaste Ehitusmaleva komandör.

Moodunud suvel töötas EÜE Kaina rühmas 12 läti üliõpilast.

Ühe aasta töökogemused on nüüd ka LUE-l. Varem ehitasid meie üliõpilased organiseerimatult, erialade järgi rajoonides. Selline moodus väsitas rokkupuute teiste erialade üliõpilastega, nende probleemidega. Mulle meeldib teie printsiip rühmade komplekteerimisel — üliõpilastele on jäetud valikuvabadus. Järgmisel aastal tahaks Eesti üliõpilasi ka meie vabariigis ehitamas näha.

Populaarseks kujunesid meil ajalehes teaduskondadevahelised küsimused. Üks teaduskond esitas teisele küsimusi väga mitmest valdkonnast. Vastused trükkisime ajalehes. Niivõrd vastasid kõik teaduskonnad. Järeldusi vastustest kasutas toimetus edaspidise töö planeerimisel, et rohkem kajastada üliõpilaste huve.

Teie üliõpilaspäevade pidustused haarasid mind täielikult. Tore oli. Ainult rongkäigu liikuma hakkamine venis liialt. Ja kontsert Raekoja platsil tundus veidi ühekülgne. Kõik küllakutsutud kollektiivid oleksid võinud esineda.

T. ROOSMAA

VAHEMÄRKUSI

Pühapäevasest koosviibimisest kohvikus võttis osa meie populaarne õppejõud pensionär Villem Ernits. Oma kõrgele eale vaatamata ei pidanud ta paljuks tudengite pidu kaasa teha ja seda peaaegu ainukesena õppejõududest.

T. R.

«Näed, kardin on ripakile vajunud,» astus ligi Rein Tenson. «Oled sa väga väsinud?»

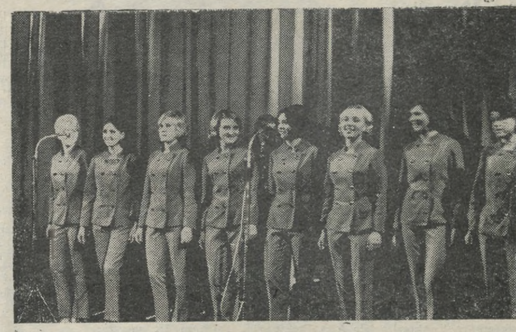
«Üksjagu.» Vaikis pisut ja rääkis edasi: «Nüüd pole midagi, sest see asi hakkab otsa saama. Rahalised raskused olid organiseerimisel komistuskiviks. Üheski instantsis pole eraldatud mitte mingisuguseid summasid üliõpilaspäevade korraldamiseks. Meie eelarve oli planeeritud 1646 rubla. Tore, et ruumide küsimuses aitasid Tartu asutused jõudumööda kaasa. Tulid vastu ja andsid ruumid tasuta. Kõik küllakutsutud ansamblid olid nõus tasuta esinema, ainult transpordiga palusid end kindlustada, mida ka tegime.

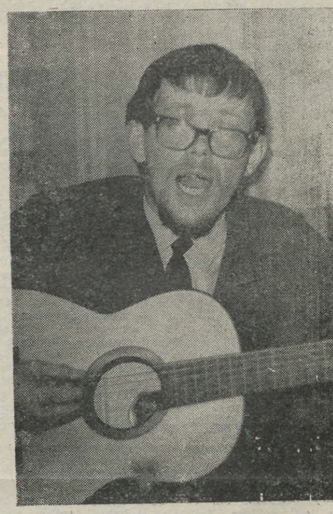
Mulle näib, et see rahmeldamine jääys end ära. Muidugi ei tea, kui palju massid sest osa said. Kibestumiseks andis põhjust see, et kõik pääsmeid ei saanud, kuigi anti kaheksa kontserti. Tuleval aastal peaks põhjalikumalt korrigeerima kontsertide ja piletite jaotust. Eelistada tuleks diplomande, vilistlasi ja I kursuste rahvast.

Seekord paremini kui kunagi varem sai võrdväärselt EPA-ga koostööd tehtud. Tublid poisid need Toomas Kork, Elmo Saar ja Toivo Panksepp.»

L. P.

(Järg 4. lk.)

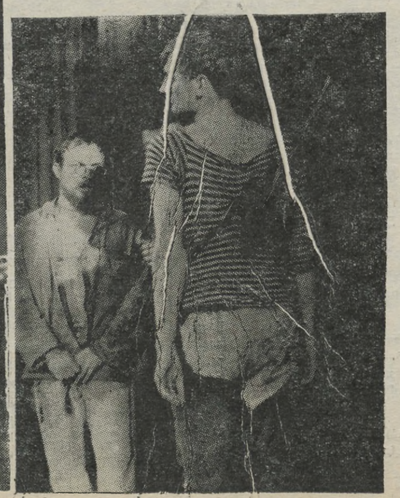
1968

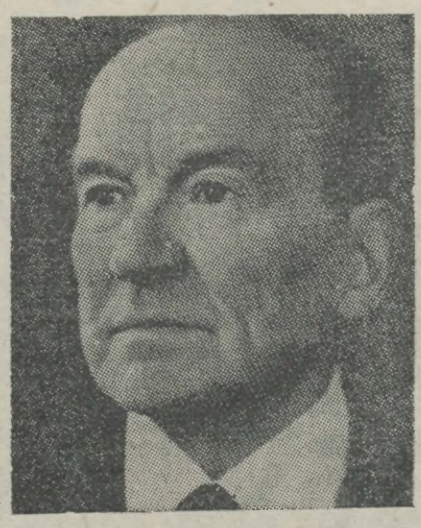

I. KABERI ja O. TOELEITU foto.

Gaudeamus igitur

Prof. V. Alttoa 70-aastane

Vistap see oli 1929. a. sügise kui värskelt Tartu ülikooli lõpetanud kirjandusteadlane Villem Alttoa esines Akadeemilise Kirjandusühingu koosolekul sõnavõtuga ja äratas tähelepanu oma ladusa, ilmeka, pisut jovialse esinemisega. Sama pilt meenub ikka, kui näeme teda praegu loengul või muu sõnavõtu puhul, mille kaalukas tõsidus on varjutatud kerge huumoriga ja mis mõjub kaasakiskuvalt ning sunnib kuulama.

Esimese pildi sünnist on vajunud aegade taha ligemale neli aastakümmet. Tookord seisis Alttoa pedagoogi ja teadlase tee hakul, aga juba keskmisse põlvkonda jõudmas ja seljataga nii tsaariarmee sõduri kui ka Saksa sõjavangi kibedad kogemused. Alles pärast sõdade lõppu sai Alttoa (tookord Alto) asuda koolmeistriametisse ja selle kõrval üliõpilaselu maitsta ainult pisut rohkem kui paari aasta jooksul — nagu paljud teisedki siis ja pärast, kellel õpingud jooksid rööbiti teenistusega, aga kes õpitava väärtust seda rohkem oskasid hinnata.

Üliõpilaspileti diplomi vastu vahetanud, jätkus täis pinget koolimeheamet Tartu Õpetajate Seminaris, Tallinna Pedagoogiumis, hiljem Läänemaa koolide inspektorina, Narva koolide inspektorina, lõpuks koolide osakonna direktorina Haridusministeeriumis. Suurte kogemustega pedagoogile leiti 1940. a. vastutusrikas ülesanne Eesti NSV Hariduse Rahvakomissariaadis, kus ta aitas rööbastele seada Nõukogude Eesti kooli. Saksa fašistlik okupatsioon heitis töömehe aastaks vangilaagrisse, kust vabanemise järel oli taas pedagoogilisel tööl — lasteaia juhatajana.

Saksa okupatsiooni järel jätkub katkenud tööliin: Läänemaa koolide inspektor, Haapsalu Õpetajate Seminari direktor ning augustist 1945 TRÜ eesti kirjanduse kateedri dotsent. Siitpeale kestab V. Alttoa pidev kõrgema kooli õppejõu tee. Septembris 1947 asutati väliskirjanduse kateeder, selle juhatajana töötab Alttoa algusest tänaseni.

Ja nii on pedagoogi ja teadusemehe elust vist talle enselegi tööhoos märkamata täis saanud 70 aastat: märgiga 31. oktoober.

Töö ei ole kerge olnud. Väliskirjanduse õppejõudu kohustab juba aine palju laialdasemalt ...gema, et olla kursis kõigega, ...ida see ääretu teaduseookean sisaldab, ja anda sellest auditooriumile edasi kõige olulisem. V. Alttoa on sellega edukalt toime tulnud. Tõsiste teadmiste hulka pisut huumorit või iroonia-vürtsi — see eeldab suurt orientatsioonikindlust ja vaimset erksust.

Teaduslik tegevus algas juubilaril ammu enne kõrgema kooli õppetoolile asumist. Magistrikraad omistati talle uurimise eest «Goethe eesti kirjanduses». Pedagoogina asus ta puuduvate õppevahendite soetamisele ülevaadetega E. Peterson-Särgava, A. Kitzbergi ja E. Vilde kohta, üliõpilastele oli mõeldud 1946. a. ilmunud «Eesti kirjanduse ajalugu» III. 1961. a. kaitstud doktoridissertatsioon «August Kitzberg» kuulub põhjapanevate eesti kirjanduslooliste monograafiate hulka. Palju hoolt on Alttoa kandnud väliskirjanduse õppevahendite soetamise eest rotaprindil.

Kui veel lisada paljude teoste eessõnad, juubelikirjutused ja arvamused, paisub bibliograafia liiga pikaks. Aga polegi vaja kõike loetleda, et nende loojat iseloomustada.

V. Alttoa isiksust karakteriseerib tema soe suhtumine õpilastesse ja kolleegidesse, tema huvide ja tegevuse diapasooni laius, nii et ta võib sõna võtta paljude ka üsna eemalseisvate küsimuste valgustamiseks. Seejuures püüab ta vaadata pigem sügavuti kui laiuti.

Ja kui siis 31. oktoober kätte jõuab, võib juubilar rahuldusega üle silmata oma avara künnimaa sirgeid ja sügavaid vagusid.

Kolleegide nimel soovin tervist ja jõudu järgnevate aastakümnete tööks!

E. LAUGASTE

31. oktoober 1968

Lubage tulla ja seista terekäe toojate summas,
ütelda midagi head, mis pole küll piisavalt hea.

Kogeda saanud Te nii sõprust ja truudust kui reetmist,
kandnud muret ja tööd, näinud vilja ning õit,

põhjani tunnete ehk inimloomuse head ja kurja;
milline noomen või verb täna siis ülataks Teid?

Lubage sõnatult seista pidukõnede tulvas,
mõtetes rõõmus võlg, lapse maksmatu võlg.

Lehte Hainsalu

A. Vapra 50-aastane

28. oktoobril 1968. a. tähistab Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna hospitaalsisehaiguste kateedri assistent meditsiinikandidaat Artemi Nikolai p. Vapra oma 50. sünnipäeva.

A. Vapra on hästi tuntud meie arstkonnas kui laialdaste teadmistega ja kõrge erialase kvalifikatsiooniga terapeut. Ta sündis 28. oktoobril 1918. a. Harjumaal Sauel raudteelase perekonnas. Alghariduse sai ta Tapal ning keskhariduse Tallinna II Poeglaste Gümnaasiumis, mille lõpetas 1938. a. Samal aastal astus ta TRÜ Arstiteaduskonda, millega jäi seotuks kogu oma edaspidise tegevuse vältel. Arstiteaduskonna lõpetas A. Vapra 1944. a. ning peale lõpetamist asus tööle hospitaalsisehaiguste kateedrisse, kus töötab tänase päevani. Õppimise ja põhikohustuste kõrval on juubilar töötanud praktilise arstina mitmel töökohal, olnud 1941. a. Tallinnas evakohospitaal nr. 10 arstiks, töötanud ordinaatorina nakkushaiglas ja ka jaoskonnaarstina Tartu linnas.

A. Vapra on rohkem kui 45 teadusliku artikli autor, millest suur osa on avaldatud keskajakirjades. 1963. a. kaitses ta väitekirja meditsiinikandidaadi kraadi taotlemiseks teemal «Kruposse pneumoonia kliinilise kulu iseärasustest antibakteriaalsete preparaatidega ravimisel». Juubilari huvi on keskendunud kopsu- ja liigeste haigustele, kuid ka geriaatria etendab ta uurimustes just mitte viimast osa ja A. Vaprat võib pidada üheks geriaatriaalase töö initsiaatoriks meie vabariigis. Peale erialase töö on ta palju teinud teaduse populariseerimiseks ühingu «Teadus» lektorina. Juubilar on mitmekülgsete huvidega inimene, kes on aktiivselt töötanud ühiskondlikul alal nii Tartu Arstide Teadusliku Seltsi liinis kui ka TRÜ ametiühingus ja mitmetel teistel ühiskondliku töö postidel. Alates 1962. a. kuulub A. Vapra NLKP ridadesse.

Soovime tublile teadlasele-pedagoogile palju edu edaspidiseks.

Kolleegid

NELJANDAD...

(Algus lk. 2 ja 3)

SÜMPOOSION

«Ühe mõtte tahaksin välja öelda: iga inimene, kui ta midagi hakkab tegema, kui ta enaale mingi eesmargi seab, vaadaku hästi teraselt ümberringi. Vaaaaku, mille nimel teised tema ümber tegutsevad. Vaja on, et me alati leiaksime selle kõige parema, toetisema eesmargi, mille nimel ühiselt, ühtselt tegutseda. Ükskaa ei maksa,» ütles **ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakonna juhataja Indrek Toome** punapaeva ontul, Neljandate Tartu Päevade kahekümne seitsmendal tunnil.

Ülikooli kohvik. Pressikonverents. Esinejad ELKNÜ Keskkomiteest, TKÜ-st, TPI-st, EPA-st, ERKI-st, TPedI-st, üliõpilasdelegatsioonid Kaunasest, Jelgavast, Kiiast; ansamblid «Peoleo», «Elektra», «Selecta», «Rajacas»; suiemened ja fotograafid ajalehetoimetustest «Noorte Hääl», «Kodumaa», «Edasi», «Tartu Riiklik Ülikool» ja telegraatiagentuurist ETA; reporter Eesti Raadiost.

Lauad olid kaetud kahte ruumi. Keegi avastas, et selline eraldi istumine pole midagi väärt. Vaja ühte hoida. Nõnda tassitigi ühest ruumist laudu teise juurde ja mahutati end ühtekokku.

Pärast tutvustamistseremooniat **anti sõna ELKNÜ TRÜ Komitee sekretärile Sirje Endrele:**

«Tundub, et Neljandates Tartu Päevades on midagi niisugust, mis peaks olema kõigis üliõpilaspäevades — üliõpilaskonna kokkuhoidmise ja aktiivse suhtumise vaim. Tahaks, et see solidaarsuse ja ühtsuse tunne kestaks edasi ka argipäevadel».

Sõnavõtt järgnes sõnavõtule. Asjalikus laadis ja tõsisel meelel anti hinnanguid ja jagati mõtteid, mis kahepäevastel tudengipäevadel kogunenud.

«Pean ajalukku ette ruttama, sest nende üliõpilaspäevade hindamine ootab ees. Tartu päevad tuleb lugeda kordaläinuiks. Tallinna üliõpilastel tuleks siit eeskuju võtta. Teadma peab, et üliõpilaskond ikka ja alati on progressi eest,» sõnas **ELKNÜ ERKI Komitee sekretär Leonhard Lapin.**

Kaminasaal on harva suitsust nii hallikassiniseks ja sajakonna tudengi hingeõhust nii kuumakskõetuks saanud. Laua tagant tõusis Neljandate Tartu Päevade populaarseim mees Rein Tenson:

«Nüüd on see asi lõpuks niikaugel, et tõmbame otsad kokku. Külalistele kaasabi eest aitäh. Kõik tegid, mis nad suutsid ja võisid. Klausleid teatud ansamblite kohta on meil õigus teha. «Peoleo» ja lavakunstikateedri rahvas andsid ülimalt tõhusat abi. Hea meel on neist. Tartu tudengite austav suhtumine, sümpaatia ja teie ansamblite populaarsuse kasv meie mail on mälestuseks parim.»

ELKNÜ TRÜ Komitee tänusõnad külalisansamblitele sisult sotsialistliku ja vormilt rahvusliku esinemise eest andis edasi Sirje Endre.

Gaudeamus igitur...
Kaunim linn on Eestis Tartu...
Nüüd üles, keda needus rõhub...
Need pole kõik laulud. Laule oli rohkem.

Kui ühislauludest väsiti, võtsid «Peoleo» ja «Rajaca» poisid omakorda hääle üles. Rõdusaali kahhelkiviahi ähvardas küll koost laguneda, aga jäi veel pidama, ajas vaid mõra lae poole. Sellegipoolest ei jäänud maruline šeik tantsimata ja «Peoleo» laulud laulmata.

Vahepeal sain Indrek Toomega jutule:

«Minu arvates täitsid üliõpilaspäevad need ülesanded, mis nende ette seadis ülikooli komsomoliorganisatsioon.»

Laternad ülikooli ees põlesid. Teklites tõrvikukandjad ootavad Viiendaid Tartu Päevi. Lõpule jõudnud on seekordsed sedakorda. «Ometi, ma tean: see paneb aja rongi liikuma.» Andeks, et laenasin Elmar Diktoniuselt.

L. PADEVEST

Abiks...

(Algus lk. 1)

03. 11. 68	Uue Testamendi tekkelugu kaasaja teaduse valguses.	dots. A. MITT
17. 11. 68	Kuradi vahekord jumalaga Vana ja Uue Testamendi alusel.	dots. A. MITT
01. 12. 68	«Veteipäästjad» — baptistid.	V. TIMUSK
15. 12. 68	Kristus enne Kristust.	I. RAJASALU
29. 12. 68	Ateism Eesti kodanikus ajakirjanduses.	dots. A. MITT
12. 01. 69	Kuidas ja miks inimene sünnitas jumala?	J. LINNUS
26. 01. 69	Elu tekkimisest Maal.	akad. H. HABERMANN
	Rahvaiektooriumis:	
27. 10. 68	Pagulaskirik.	v.-õp. K. OJA
09. 11. 68	Inimene — keha, hing ja vaim.	prof. J. SAARMA
24. 11. 68	Tähtpäevadest ja pühadest.	v.-õp. K. OJA
08. 12. 68	Nõukogude turist pilvelõhkujate ja kapitali maal.	dots. J. TAMMEORG
22. 12. 68	Uusaasta kommetest.	J. LINDMAA
05. 01. 69	Religioosne müstitsism isiklike tähelepanekute alusel.	dots. J. KALITS
19. 01. 69	Püüdlused marksismi kujutada religioonina.	dots. L. VALT

Kui mõnel juhul plaanis ettenähtud lektor ei saa esineda (näit. komandeeringu tõttu), siis paigutatakse planeeritud loengud ümber.

Teadaanded konkreetselt toimuvate loengute kohta antakse regulaarselt ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool».

A. MITT,
Loodusteaduste ja Ateismiteaduskonna Nõukogu esimees

ÜVAK. Mis see on?

Mingisugust sensatsiooni selle lühendi taga ei peitu, tegemist on täiesti soliidse asutusega, mille täielik nimi on **Üliõpilaste Vastastikuse Abistamise Kassa.**

Nüüd lähemalt. Nagu nimigi ütleb, on siin tegemist raha laenamise võimalusega mitmesuguste hädavajaduste korral.

Krediteerimistingimused:

vajalik liikmestaaž (ainult 2 kuud).

Sellepärast ongi kõigil kasulik liikmeks astuda just praegu, s. o. oktoobris-novembris, et uuel aastal laenu saada.

Sisseastumismaks — 20 kop., liikmemaks 20 kop. kuus.

Ülikoolist lahkumisel makstakse liikmemaksud tagasi (vrd. teiste organisatsioonidega!).

Laenata saab kuni 50 rbl. tasumistähtajaga 5 kuud, mida soovi korral võib pikendada. Samuti saab tagasi maksta osade kaupa. **Lähemat informatsiooni saate Üliõpilaste Vastastikuse Abistamise Kassast** (söökla maja III korrus) igal neljapäeval kl. 18—20.

Lõpuks meeldetuletuseks meie võlglastele: kiirustage maksmisega või pikendage tasumise tähtaega!

Kursuste volinikele (kui kursusel veel vastavat isikut ei ole, siis valige): **rutake liikmemaksude ja nimekirjade toomisega!**

ÜVAK juhatus

TÄHELEPANU!

Nagu teatati Ülikooli komsomolikomitee esimesel tänavusügisesel informatsioonikoosolekul, on üliõpilastele alandatud kuupiletite hindu linnaliinide autobussidega sõitmiseks. Nii maksab kuupilet ainult 1 rbl. 50 kop. ja kehtib sealjuures kõikidel liinidel.

Organisatsiooniliselt niipalju, et kursuste esindajatel tuleb tuua linnaliinide dispetšerilt (Vanemuise tän. 2) vastav blankett, kuhu saab kirja panna piletisoovijate nimed. Lisaks eelnevale tuleb igaühelt võtta passipilt, TRÜ õppeosakonnast pitsat koos allkirjaga ning viia kõik nimetatu iga kuu 25. kuupäevaks linnaliinide dispetšerile.

Tudengile peaks selline soodustus väga meeltmööda olema.

ELKNÜ TRÜ Komitee

Uut teatmekirjandust

Библиографический указатель литературы по программированному обучению и применению технических средств. Москва, 1968. (699 nim.).

Библиография изданий Академии наук Литовской ССР. 1965. Вильнюс, 1967. (1637 nim.).

Государственная библиография СССР. Справочник. Москва 1967. (109 lk.).

История русской литературы XVIII века. Библиографический указатель. Ленинград 1968. (8216 nim.).

Harold B. Allen. Linguistics and English linguistics. New York 1966. (Goldentree bibliographies). (117 lk.).

EÜT LEKTOR-PROPAGANDISTID!

Teisipäeval, 29. oktoobril kell 18 toimub peahoone 228. auditooriumis järjekordne õppus, kus kõne alla tuleb populaarteadusliku loenguga esinemine.

H. PALAMETS,
vastava eriala funktsionäär

Neljapäeval,

31. oktoobril kl. 18 räägib L. Peep Teaduslikus Raamatukogus raamatutest ja raamatukogudest industriaalühiskonnas.

(Muljed Lääne-Saksamaal Maini-äärses Frankfurdis toimunud Raamatukogude Assotsiatsioonide Rahvusvahelise Föderatsiooni 34. sessioonilt).

TRÜ ÕPPEJÕUDUDE JA TEENISTUJATE oktoobripidu on 6. nov. algusega kell 20 ülikooli kohvikus. Külla tuleb MADIS. Osavõtuks registreerimine 1. nov. ametiühingukomitees.

Vastutav toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 6241. MB 09227

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 32 (717) Reedel, 1. novembril XXII aastakäik

ELKNÜ TRÜ Komitee õnnitleb komsomoli 50. aastapäeva puhul kõiki organisatsiooni liikmeid ja komsomoliveterane. Täname kõiki, kes on nõu või jõuga aidanud kaasa komsomoliorganisatsiooni loomisele ja tegevusele Tartu Riiklikus Ülikoolis, soovime tugevat tervist ja nooruslikku indu ning loodame jätkuvale koostööle.

Nii tähistasime komsomoli juubelit

Intervjuu

ASSER MURUTARI
JA ERIK TRUUVÄLJAGA.

Juubeli sisuga kuulutus kutsus kõiki asjasthuvitatuid pühapäeval, 27. oktoobril kell 20 ülikooli klubisse. Igaüks sai kuulutuselt teada ka orienteerivad küsimused.

Jutuajamine, mida juhtis ELKNÜ TRÜ Komitee ideoloogiasektori juhataja Ants Riesen, toimus deviisi all «Juubel ei nõua ainult juubeldamist!»

Intervjueeritavad andsid vastuseid väga erinevatele küsimustele. Kontakt oli kahepoolne.

Teoreetiline konverents

28. oktoobri pärastlõunal toimus Õpetatud Nõukogu saalis ÜLKNÜ 50. juubelile pühendatud teoreetiline konverents.

● M. Toimet «V. I. Lenin Kommunistliku Noorsooühingu kohast ja ülesannetest»

● K. Alas «V. I. Lenin noorsoo-organisatsioonide parteilise juhtimise põhiprintsiipidest»

● L. Blum «Ajakirjad «Noor Proletaarlane» ja «Noor Kommunist» komsomoli algusaastatest»

● H. Käärik, O. Raidla «A. V. Kossarevi elu ja tegevus»

● A. Blumfeldt «Üliõpilaste arvamuste kujundamise mõningatest probleemidest»

● P. Kenkmann «Keskkooliõpilaste poliitiliste vaadete uurimise probleeme»

● R. Timak «Sisseastujatega tehtud ankeetidest».

Algusettekannetes käsitleti V. I. Lenini tegevust noorsoo-organisatsiooni loomisel ja selle esimesi tegevusaastaid.

Konverentsi teises pooles räägiti TRÜ-s asetleidnud sotsioloogiliste uurimuste tulemustest. Dotsent A. Blumfeldt kommenteeris ankeeti, mis viidi möödunud aastal läbi üliõpilaste hulgas. Huvipakkuvad olid ka P. Kenkmanni ja R. Timaku ettekanded. R. Timak anketeeris sisseastujaid. Konverentsil rääkis ta, missuguste mõtetega tulevad äsjased abiturientid ülikooli ning millisest materjalist tuleb hakata kujundama uut sotsiaalset rühmitust — üliõpilaskonda.

Teoreetilise konverentsi tööst võttis osa üle kolmekümne inimese, sealhulgas õppejõud A. Blumfeldt, K. Siilivask, A. Siig ajakirja «Noorus» toimetusest.

29. oktoobril

Kõlavad marsihelid. Tööpresiidiumi istuvad TRÜ rektor prof. F. Klement, ÜLKNÜ Keskkomitee vastutav organisaator V. Kaldovski, ELKNÜ Keskkomitee orgosakonna juhataja L. Puksa, ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär S. Endre, ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri asetäitja P. Vihalemm, EÜN-i esimehe asetäitja T. Sutt ja EKP TRÜ Komitee sekretäri asetäitja K. Siilivask.

Orkester mängib hümni.

Ivar Vaasa toob sisse ELKNÜ TRÜ organisatsiooni lipu.

ÜLKNÜ 50. aastapäevale pühendatud pidulik pleenum ülikooli aulas alustab tööd.

Tänasel juubelipäeval tuletatakse meelde neid noori, kes on andnud oma elu võitluses õiglasema ja humaansema ühiskonna eest.

Meenutatakse ÜLKNÜ Keskkomitee I sekretäri aastail 1918—1920 Oskar Rõvkinit; ÜLKNÜ Keskkomitee I sekretäri aastail 1920—1921 Lazar Stšatskit; ÜLKNÜ Keskkomitee I sekretäri aastail 1922—1924 Pjotr Smorodinovi; ÜLKNÜ Keskkomitee I sekretäri aastail 1924—1928 Nikolai Tšaplinit; ÜLKNÜ Keskkomitee I sekretäri aastail 1929—1938 Aleksander Kossarevi, kes kõik hukkusid Stalini isikukultuse aegsete repressioonide ohvritena.

Me meenutame Eestimaa Kommunistliku Noorsooühingu juhte Jaan Kreuksi, kes hukkus 1923. a. kaitsepolitsei poolt selja tagant maha lastuna; Arnold Sommerlingi, kes hukkus 1924. a. tulevahetuses politseiga; Vilhelmiine Klementit, kes suri 1927. a. Tallinna Keskvanglas tiisikusse.

Me meenutame kõiki kommunistlikke noori, kes on langenud Kodusõja ja Isamaasõja rinnetel, kõiki noori kogu maailmas, kes on hukkunud ja hukkuvad praegu võitluses parema, õiglasema, õnnelikuma elu eest.

Koosolijad austasid nende mälestust leinaseisakuga.

Põhiettekandeid oli pidulikul pleenumil kolm. Majanduskuberneetika II kursuse üliõpilane L. Blum rääkis kunstilise ajakirja «Noor Proletaarlane» ja ühiskondlik-poliitilise ajakirja «Noor Kommunist» haardelaiusest ning sellest, kuidas kajastusid neis Kommunistliku Noorsooühingu algaastad. Ajaloo-osakonna I kursuse üliõpilaste Henn Kääriku ja Olev Raidla ühine töö tutvustas ÜLKNÜ I sekretäri A. V. Kossarevi elu ja tegevust aastail 1929—1938. «Et mõista, hinnata, saada väärtuslikku õpetust edaspidiseks, on vaja ajaloost aru saada,» ütles oma sõnavõtus ELKNÜ TRÜ sekretäri asetäitja Peeter Vihalemm.

ELKNÜ Keskkomitee esindaja L. Puksa tervitas ülikooli komsomoliperet organisatsiooni juubeli puhul, kinnitas rektorile rinda juubelimärgi ning andis üle aukirjad tublimatele.

ÜLKNÜ KK aukirjaga autasustati:

ELKNÜ TRÜ komsomoliorganisatsiooni,

Laur Karut,

Toomas Sutti.

ELKNÜ KK aukirjad said:

Sirje Endre, Rein Tenson, Mikk Titma, Ülo Vooglaid, Jaan Kaamel, Miralda Laagus, Helle Kulo, Aarne Vaik, Helve Toomla, Jevgeni Golikov, Paul Kenkmann, Märt Kubo, Tõnu Saar, Rein Ruutsoo, Marje Hallas, Mall Koorts, Kaja Kaida, Karl Siilivask, Benjamin Nedzvetski, Aino Lunge, Hillar Palamets.

Aktiivse osavõtu eest EÜE tööst 1968. a. autasustas ELKNÜ KK järgmisi üliõpilasi:

Igor Ptšelin, Tiina Täpsi, Ülo Kaevats, Lehte Pärn, Kaja Treumuth, Jüri Saksladu, Riina Hunt, Anne Kurepalu, Villu Kõiv, Rein Mäll, Krista Vendt, Jaak Annus, Kersti Gertreu, Tõnu Jõesaar, Jüri Rannas.

Peeter Vihalemm andis ELKNÜ Tartu Linnakomitee aukirjad Triinu Tikandile, Renita Timakule, Eimar Rahumaale, David Vseviovile.

ELKNÜ TRÜ õppesektori juhataja Ülle Rein luges ette TRÜ rektori käskkirja nr. 916, 29. oktoobrist 1968. a.

§ 1

Seoses ÜLKNÜ 50. aastapäevaga premeerin rektorifondist à 30.— rbl. üliõpilasi—kommunistlikke noori, kelle õppeedukus on väga hea või hea ja kes on aktiivselt osa võtnud Kommunistliku Noorsooühingu tööst:

Maie Antsmäe, Enn Bekker, Raivo Bergson, Anatoli Filonenko, Eha-Mai Graf, Paul Hagu, Marje Hallas, Kaupo Järviste, Kalle Kaarli, Mait Karlis, Rein Keevallik, Piret Keres, Peep Kildjer, Jüri Kivimäe, Vaike Laaniste, Toomas Leito, Riho Mootse, Heli Mäeviir, Ira Petrova, Imbi Pärn, Priit Pärn, Ülle Rein, Raul Roomeldi, Anu Roos, Rein Ruutsoo, Tõnu Saar, Jaan Sootak, Inna Tenberg, Rein Tenson, Mati Tiivel, Tiia Toomet, Tiina Täpsi, Ivar Vaasa, Heido Vitsur.

* * *

Pidulikku pleenumit lõpetades lausus Sirje Endre: «Tahaksin soovida kõigile kommunistlikele noortele ja komitee liikmetele, et juubel ei lõpeks tänase päevaga, vaid et kindlus, eesmärkide selgus püsiks ka argipäevadel.» Ta tänas rektorit ning õppejõude, kes on komsomoliorganisatsiooni korduvalt abistanud, talle nõu andnud.

Aulast kantakse organisatsiooni lipp välja.

«Internatsionaal» lõpetab juubelipleenumi.

Pärast pleenumit suundus ülikooli ja Põllumajanduse Akadeemia komsomolikomiteede ning Tartu keskkoolide õpilaste delegatsioon V. I. Lenini mälestussamba juurde, millele asetati pärg ja lilled.

Juubelipidustusel Moskvas

S. Endre võttis Eesti delegatsiooni koosseisus osa Kommunistliku Noorsooühingu 50. aastapäevale pühendatud juubelipidustustest Moskvas. Palusime rääkida neist mõne sõnaga.

Kõigepealt täpsustaksin: liiduvabariikide delegatsioonid tervikuna võtsid osa ainult juubelipidustuste algusest. Sõitsime Moskvast ära laupäeva, 26. oktoobri õhtul. Igast delegatsioonist jäid esindajad Moskvasse kuni teisipäevani, et osa võtta ka juubelimanifestatsioonist.

ESIMENE PÄEV (neljapäev — 24. oktoober). Viisime pärjad ja seisme auvalves igavese tule juures Punase väljaku ääres. Seejärel said kõik delegatsioonid au osaliseks külastada V. I. Lenini mausoleumi.

Õhtupoolikul võtsid Eesti delegatsiooni vastu ÜLKNÜ Keskkomitee sekretärid sm. Kutsenko ja sm. Duvakin.

TEINE PÄEV (reede — 25. oktoober) algas hommikul kell 10 Kremli Kongresside Palees ÜLKNÜ Keskkomitee piduliku pleenumiga, mis oli pühendatud ÜLKNÜ 50. aastapäevale. Pleenumil esinesid ettekannetega NLKP Keskkomitee peasekretär L. Brežnev, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimees N. Podgornõi ja ÜLKNÜ Keskkomitee esimene sekretär J. Tjaželnikov. Sm. N. Podgornõi andis Üleliidulisele Leninlikule Kommunistlikule Noorsooühingule üle kõrge autasu — Oktoobrirevolutsiooni ordeni.

Mulle jättis lausa vapustava mulje pleenumi suurejoonelisus. Osavõtjate arv ulatus mitme tuhandeni. Pleenumit käisid tervitamas keskkoolide, kutsekoolide ja tehnikumide õpilased, sõdurid, meremehed, lendurid, 20., 30., 40. ja 50. aastate kommunistlikud noored jne. Kõik toimus mürtsuva muusika, loosungite hüüdmise ja peaaegu katkematu aplausi saatel.

Pleenumit ümber jutustama ma ei hakka, sellest on kõikides lehtedes, raadios ja televisioonis pikalt-laialt juttu olnud.

Õhtul toimus Kremli Kongresside Palees suur kontsert.

KOLMAS PÄEV (laupäev — 26. oktoober) kulus mitteametlikuks tutvumiseks Moskvaga. Iga delegatsiooni käsutuses oli autobuss, mis tegi meie liikumise miljonilinnas kiireks ja mugavaks.

Kes olid Eesti delegatsiooni koosseisus?

Meie delegatsioon oli koostatud kõikide noorsookategooriate esindamise printsiibil. Nii kuulusid delegatsiooni koosseisu vabariigi ja Nõukogude Liidu parim noor autojuht Aare TAMMAN, parim noor linnutalitaja Eha KOORT, meremees Andrei PRII jne. Vabariigi üliõpilaskonda esindasid ENSV Riikliku Konservatooriumi IV k. üliõpilane Viktoria MEIGAS ja mina.

Delegatsiooni juhtis ELKNÜ KK I sekretär Rein POLLIMANN. Kui Moskvas oli meie elamine-olemine ÜLKNÜ Keskkomitee poolt väga suurejooneliselt korraldatud (alates elamisega luksushotellis «Rossija» ja lõpetades kõige väiksemate detailidega, nagu näiteks maitsekad kingituspakid igaühele), siis delegatsioonis iseseslt oli organisatoorne olukord väga kehv. Keegi ei teadnud täpset ajakava, puudus distsipliin, ei korraldatud kohtumisi teiste delegatsioonidega ja igaüks oli rohkem omaette.

Mis jäi Sulle kõige enam meelde?

Meie kodumaa kommunistlike noorte hingestatud vaimustus, nooruslik energia; enamiku delegatsioonide väga emotsionaalne käitumine nii pleenumil kui ka teistel suurtel ettevõtmistel.

ELKNÜ TRÜ organisatsioonile

Õnnitlen teid südamest komsomoli 50. aastapäeva puhul! Seda sündmust NSV Liidu noorte elus on võimatu üle hinnata. Leninliku komsomoli võitlustee on lahutamatult seotud meie sotsialistliku kodumaa ajalooga. Neil päevil meenutame seda, kuidas Nõukogudemaa noored võitlesid sotsialistliku revolutsiooni võidu eest, kuidas Kodusõja rinnetel küpsesid tuhanded kortšaginid, kuidas nad sotsialismi ülesehitamisel ei säästnud oma jõudu, kuidas ka tänapäeval komsomol on Kommunistliku Partei ustav abiline kõikidel töö- ja elualadel.

Mina kui üks komsomoli veteranidest (olin komsomolis 1920—1926) ja ELKNÜ TRÜ organisatsiooni auliige soovin, et teie organisatsioon sammuks kindlalt edasi V. I. Lenini ja leninliku partei poolt näidatud teel kommunismi ehitamisel.

H. MOOSBERG,
TRÜ NSV Liidu ajaloo kateedri professor

Rahvakunstiansambel SDV-sse

29. oktoobri õhtu. Tartu raudteejaama esine on kirev ülikooli teklitest. Elevus, lilled, hüvastijätud. TRÜ Rahvakunstiansambel sõidab Saksa DV-s toimuvatele Eesti kultuuripäevadele. Kaasa lähevad tantsuansambel Helju Mikkeli ja Enn Tiiveli juhtimisel, Toivo Luhats rahvapilliorkestriga, solistid Tõnis Uibo, Ruth Kitzberg ning kontsertmeister Viiu Maimik. Esialgu on plaanis anda vaid 3 kontserti. Külastatakse Berliini, Dresdenit, Leipzigit, Hallet, Weimarit, Magdeburgi.

Oktoobridemonstratsioon peetakse ära Berliinis. Kodulinna jõutakse novembri keskpaiku.

E. VILTA

«Astrapress» teatab

Tallinna J. Tombi nim. Kultuuripalee komsomoliklubi «Astra» tuli laupäeval, 26. oktoobril kokku oma II teoreetilisele konverentsile. Ettekanded olid põhiliselt klubi liikmetelt. Rahvusvaheliste suhete sektsiooni vanem Veli Varik rääkis noorsooliikumisest välismaal. Klubi pressisektsiooni liikmed Ralf Parve, Ülle Vides, Siim Loogma jt. esitasid kollektiivse uurimuse ««Noorte Hääl» 1940—1967». Külalisesineja Selma Loorberg ENSV TA Ajalooinstituudi sotsioloogiasektorist rääkis probleemidest, millega tänapäeval kokku puutub komsomoliajaloo uurija.

Järgmisel päeval toimus «Astra» üldkogu V, erakorraline, pidulik istungjärk koos kõigi sinna juurde käivate tseremooniatega.

Autasustatute hulgas oli ka tartlasi: «Siiriuse» tegevliige, TRÜ eesti filoloogia I kursuse mittestatsionaarne üliõpilane Merle Jurss, TRÜ komsomolikomitee II sekretär Peeter Vihalemm.

Siberisse!

Veel aasta tagasi võis nii mõnigi öelda: «TAM on langenud varjusurma.» Aga nüüd?

Poole aasta jooksul Saaremaa—Hiiumaa—Lääne-Eesti kontserdimatk, osavõtt IV üliõpilaslaulupeost Vilniuses, esinemised TRÜ-s, EPA-s, Nõos, Tartu Pedagoogilises Koolis, laululaager, saunaskäik — need on senised avalikkuse jaoks enam-vähem teadaolevad ühised tegemised. Silma alt jäävad varju harjutused 3—4 korda nädalas, hääleseadetunnid, ühekaupa dirigendile oma laulupartiide ettelaulmine ja veel — pidev noorte juurdevool, selline juurdevool, et sügiskuud paisutasid koori umbes poolesaja mehe võrra laiemaks.

TÄNA ÕHTUL

võite kuulda kuutkümmend väljavalitud mehehäält Tartu jaamas, võite järele lehvitada Moskva rongile, mille külge haagitakse meeskoori Siberi-sõidu privaatvagun. Viimaste aastakümnete pikima kontserdireisiga tähistame ühtlasi leninliku komsomoli juubelit. Käime ära Sverdlovskis, Omskis, Tomskis, Novosibirskis, Moskvas. Laulame klassikat (Mozart, Verdi, Rubinštein), eesti, vene, slovaki, sloveeni rahvalaule, E. Aava, G. Ernesaksa, T. Vettiku, meie dirigentide Richard ja Alo Ritsingu loomingut. Sama kava esitame ka Tartus pärast kaugelt maalt tagasipöördumist. Ootame teid täna ja kuu aja pärast, 30. novembril ülikooli aulas.

TÄHELEPANU!

Kolmapäeval, 6. novembril kell 14 toimub aulas oktoobripühade pidulik aktus.

Demonstratsiooniks koguneme neljapäeval, 7. nov. kell 11.45 Akadeemia tn.

ELKNÜ TRÜ ORGANISAT

22. okt. toimus aulas ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVI konverents. Aruandega komitee tööst esines ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär Sirje Endre. Revisjonikomisjoni aruande esitas Tiiu Roosmaa, mandaatkomisjoni aruande Elvi Valge.

Konverentsil esinesid sõnavõttudega bioloogiaosakonna V kursuse üliõpilane Ülle Rein, Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilane Urmas Ehasoo, ELKNÜ TRÜ komitee mittekoosseisuline sekretär K. Morna, bioloogiaosakonna IV kursuse üliõpilane R. Tenson, Õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane Eimar Rahumaa, ajaloo-osakonna IV kursuse üliõpilane J. Allik, ajaloo-osakonna sekretär M. Kubo, ENSV rahvakunstnik K. Ird, ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja P. Vihalemm, eesti filoloogia osakonna II kursuse üliõpilane O. Remsujev, filosoofiakandidaat M. Titma, ajaloo-osakonna V kursuse üliõpilane P. Kenkmann, ELKNÜ KK üliõpilasosakonna juhataja I. Toome, võõrfiloloogia osakonna IV kursuse üliõpilane T. Velliste, Majandusteaduskonna II kursuse üliõpilane Siim Kallas, võõrfiloloogia osakonna üliõpilane K. Eller, Arsiteaduskonna sekretär M. Karlis, ENSV TA Geoloogiainstituudi töötaja R. Einasto, TRÜ stažöör T. Sutt, TRÜ õppeprorektor K. Püss, ELKNÜ KK sekretär A. Purga. Konverents võttis vastu kirja NLKP Keskkomiteele.

STATISTIKAT

Üliõpilaste üldarv 1968. a.	TRÜ-s	4018	ENSV-s	20884,
lõpetas	TRÜ-s	518	ENSV-s	2201,
võeti vastu	TRÜ-s	931	ENSV-s	4764,
langes välja	TRÜ-s	422	ENSV-s	2638.
Õppejõudude arv	TRÜ-s	516	ENSV-s	2160 (neist 530 kohakaasluse alusel),
neist doktoreid		31		147,
teaduste kandidaate		231		529

Kommunistlike noorte üldarv ENSV-s 100 119, TRÜ-s 3 291, TPI-s 3 232, EPA-s 1 286, TPedI-s 950, TRK-s 130, ERKI-s 217.

Käesoleval aruandeaastal heideti TRÜ-s komsomoli ridadest välja 4 kommunistlikku noort. Motiivid: huligaansusjuhte 2, vargust 2.

Komsomoli liikmemaksude võlgnevuse summa 1967/68. a. — 24,75 rbl.

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVI konverentsil oli delegaate 309.

Konverentsi delegaadid jagunevad hariduse järgi:
kesk- — 222, kõrgem — 8, lõpetamata kõrgem — 71, lõpetamata kesk- — 1, kesk-eriharidus — 7.

Konverentsi delegaadid

vanuse järgi:		komsomolistaaži järgi:	
kuni 18 eluaastat	5,	alla 1 aasta	2,
18—20 „	127,	1—3 aastat	24,
21—25 „	161,	4—6 „	201,
26—28 „	16.	7—10 „	85.

ARUANDEST

I. Ideoloogilisest tööst.

1. Tähelepanu sisulisel tööl, välditud on negatiivseid tendentse ja välist efektitsemist.

2. Ideoloogiasektorile oli allutatud enamik töölõike, millega komitee tegeleb.

3. Põhilised tegutsemisvormid:
a) informatsioonikoosolekud,
b) RSR-i lahtised töökoosolekud,
c) informatsioonibülletääni (IB) väljaandmine, mis tagab informatsiooni kiire liikumise ülalt alla,
d) NB-lektooriumid.

4. Töö tõhustamine I kursustega:
a) korraldati ankeetküsitlus (85%) sisseastujatele, et tundma õppida üliõpilaskandidaatide kontingenti,
b) saadud tulemustest lähtuva suunitlusega korraldati Käärikul seminarlaager I k. üliõpilaste kiireks kurssiviimiseks üliõpilaseluga,
c) kavas on vabariigi kõrgemate koolide I kursuste aktiivi laager Käärikul 1969. a. märtsis, see juba EÜN korraldusel.

5. Ülikooli ajalehes ilmusid aasta ringi mõttetihedad diskussioonid ühiselamute, komsomoliprobleemide ja teiste küsimuste kohta. 1968. a. sügisel avati juubelirubriik «50», mis kajastab aktuaalseid üliõpilas- ning noorsooprobleeme. 1967. a. sügisest ilmub lehes rubriik «ELKNÜ TRÜ Komitees».

6. Ideoloogiasektori liikme Helve Toomla poolt juhitav RSK on aktiviseerinud tööd (ekskursioonid, külaliste rohkearvulisus).

7. Puuduseks on vähene tagasiside gruppidest komiteeni.

8. Aruandeperioodil astus ÜLKNÜ ridadesse 10 üliõpilast. See näitab, et hoidutakse kampaanialikkusest, üliõpilased jõuavad ise organisatsiooni vajaduses veendumusele.

9. Organiseeritult on väljendatud oma suhtumist mitmetesse sotsiaalsetesse probleemidesse väljaspool ülikooli.

II. Õppesektori tööst.

Kaks aastat on seda juhtinud keemiaosak. V k. üliõpilane Anu Roos. Põhiline töö on:

1) ülikooli ja õppetöö iseärasuste tutvustamine I kursustele,

2) läbivõetud õppeainete analüüsi korraldamine vanematel kursustel (mis siiski jäi napiks),

3) paremate õppijate premeerimis-stimuleerimissüsteemi väljatöötamine (näit. tänavusel juubelisügisel esitati premeerimiseks 34 üliõpilast).

III. Ühiselamute probleemidest.

1. Suur on vastuolu sisseastujate hulga ja tegelike majutamisvõimaluste vahel (septembris oli ilma kohata 180 üliõpilast). Ainus instants, kes selle probleemiga järjekindlalt tegelema hakkas, oli ELKNÜ TRÜ Komitee.

2. Möödunud sügisel töötati välja uus ühiselamu sisekorraeeskirjade projekt, kus oli arvestatud tegeliku elu nõudeid, lähtudes üliõpilasest kui vastutusvõimelisest isikust. Projekti arutelu toimus komitee pleenumil 9. dets. 1967. a. ning jätkus ülikooli ajalehes. Tehti ettepanek ühiselamu nõukogu esimehi materiaalselt stimuleerida, sest nende töö on väga suure praktilise ja sisulise tähtsusega.

IV. Siseorganisatsioonilisest tööst.

Organiseerimistööd tegi 8-liikmeline sektor (juh. Viivi Villemson ja arvestussektori juh. Triinu Tikand). Vaatamata nende jõupingutustele

1) jätkus «surnud hingede» tagaajamine,

2) ei õnnestunud saavutada liikmemaksude süstemaatilist laekumist.

Sellest järeldub, et sisedistspliin pole meil ikka veel elementaarseks nõudeks saanud.

V. Tööst lõpetajatega.

Viimaste kursuste sektor (juh. eesti fil. lõpetanu Külli Mäetamm) rakendus tegevusse põhiliselt kevadsemestril.

1. Tõlgiti ja paljundati töölesuunamise määrust, tutvustati seda lõpetajatele.

2. Teaduskondade sekretärid võtsid osa suunamiskomisjonide tööst, ometi seal oma sõna ütlemata (v. a. Ajaloo-Keeleteaduskond).

3. Puudus peaaegu täiesti side vilistlastega. Pole juuritud lõpetanute töö- ja elutingimusi.

See töölõik on vaja muuta komitee töö oluliseks osaks. Sellel pole ainult praktiline, vaid ka moraalne tähtsus.

VI. Üliõpilaskonna huvide ja õiguste kaitsmisest.

Lähtuti printsiibist: OMAVALITSUSE sisuks pole mitte ainujuhtimine, vaid kaasautorlus.

Möödunud kevadel osakondade büroodes korraldatud ankeedi vastustest ilmnes, et õigusi eriti juurde ei nõutagi. Sagedamini jäetakse õigused kasutamata, neist mitte teadlik olles. Seega tuleks omavalitsust järjekindlamalt ja sisulisemalt kasutada, mitte neid õigusi laiendada.

Vajalik oleks välja töötada õiguste kasutamise astmed kursuste lõikes, omistades suuremaid õigusi vanematele.

VII. Kaadripoliitikast.

Juba mitu aastat avaldatakse enne valimisi vastavate inimeste kandidatuurid.

Järjekindlamalt ning sisukamalt töötasid ideoloogilise töö sektor ja õppesektor, algorganisatsioonidest
ajaloo-osak. (Märt Kubo),
Õigust. (Tõnu Saar),
ravi I (Jaan Kaamel),
ravi IV (Kaja Kalda).

ELKNÜ TRÜ Komitee on olulisemaid ideoloogilise kasvatustöö küsimusi lahendanud enamasti koos EKP TRÜ Komiteega.

Komitee töö põhipuudused.

1. Liigne eraldatus komsomoligruppidest.

2. Puudus sisuline töö teenistujate komsomoligruppidega.

VIII. Suhetest vabariigi üliõpilastega.

1. 1968. a. septembris toimus Käärikul vabariigi kõrgemate koolide komsomolijuhtide seminarlaager, mis aitas tugevdada meie omavahelisi sidemeid.

2. 1967. a. veebruaris toimus tänu ELKNÜ KK-le Narva-Jõesuus kõrgemate koolide komsomoliaktiivi seminar.

3. 11. sept. 1968. a. alustas tööd EÜN, kus TRÜ esindajaiks on Toomas Sutt (esimehe asetäitja) ja Sirje Endre (pressisektsiooni juhataja).

4. EÜN-i põhiülesandeks on II vabariikliku üliõpilaskonverentsi ettevalmistamine.

5. EÜN-is on kinnitatud ELKNÜ TRÜ Komitee initsiatiivil koostatud vabariikliku üliõpilasajalehe finants- ja ideoloogiline projekt.

IX. Suhetest välismaa üliõpilastega.

Väliskontaktid on olemas vaid EÜE kaudu (Debreceni RÜ vahetusrühma koosseisus 30 inimest). Kahel korral oleme saanud küllakutse Krakovi ülikoolist, kahel korral on delegatsioon selleks (ehitusrühmade vahetamine oleks üheks eesmärgiks) dokumendid vormistanud, kuid ikka on meist mitteolenevatel põhjustel sõit katki jäänud.

EÜE-st võttis osa ligi 300 TRÜ üliõpilast. Lektoritena käis esinemas 11 inimest 40 korral.

Arvestades ja hukka mõistes suvel ilmnenud natsionalistlikke ilminguid EÜE-s, on vajalik veelgi suurem kasvatustöö just EÜE kaudu.

EÜE aktiivset tööperioodi oleks vaja lühendada nädala võrra, et seda saaks kasutada puhkuseks õppetööd segamata.

Saal ei oodanud

(Mõtisklusi

«On meeldiv, et TRÜ komsomolikomitee on nõuks võtnud võidelda kõige selle vastu, mis takistab meie maa progressi,» ütles oma tervituses EPA sekretär Toomas Kork. Selle lausega oli ka ära öeldud XVI konverentsi deviis: võitlus progressi ja üliõpilaste sotsiaalse aktiivsuse eest.

Nähtavasti TRÜ komsomolijuhtidel on, kellele ja millele toetuda nende ideaalide teostamisel, sest sel ajal, kui Sirje Endre oma aruannet ette kandis, ei näinud ma kuskil kedagi lehte lugemas või ristsõnu lahendamas. Saalis valitses tähelepanelik vaikus, oli tunda, et delegaatide mõte samm-sammult jälgis sõnavõtjate ütlemisi, vahel võib-olla ka ette rutates — seda oleks vaja öelda. Ja öeldigi. Üle rõduääre piilusid uudishimulikud pead (siiski, pärast võis kuulda mõnelt esimese kursuse üliõpilaselt, kes n.-ö. pealtvaatajana konverentsi jälgisid, et probleemid, millest räägiti, ei olnud neile erilist huvi pakkunud).

Meenutades mullust konverentsi, tundub, et seal oli tulevärki natuke palju. Päevasündmused ise mängisid komsomolikomiteele kaardid kätte. Sel aastal jäi tulestik ära ja seda soliidsemana mõjus kaalukas mõttevahetus, tribüünilt ei öeldud liigseid sõnu. Võib-olla tuleks siin viidata ka sellele, et sel aastal tuldi konverentsi mitte just väikese tööga toime ühe päevaga. Sellega ei ole tahetud öelda, et probleeme oleks olnud vähem või poleks soovitud tungida põhjani. Kõik sõnavõtjad olid oma ütlemised põhjalikult läbi mõelnud. Ja üldse probleemidest. (Mõningaid asju, millest mullu räägiti, seekord enam üles ei tõstetud.)

Siim Kallas: Tuleb suurendada üliõpilaste sotsiaalset aktiivsust. Mida suurem on passiivsus, seda enam pidurdub ühiskonna edasiliikumine.

Paistab, et see on lihtne nagu kaks korda kaks, kuid üks asi on teada, teine asi tunnetada probleemi kogu tema suuruses ja tähtsuses.

Paljusid asju peame veel uurima, otsima efektiivseid teid, mis viiksid kõige kiiremini lahendusele. Sest kui eesmärk seda väärib, leidub alati kaasalööjaid, kes üritust toetavad, samal ajal ise kasvades ja arenedes, mis lõppkokkuvõttes ongi kõige tähtsam. Ei tahaks siin korrata, et tänased üliõpilased asuvad homme võtmepositsioonidel. Nii on see kindlasti. Tähtis on siinjuures aga see, et neil oleks ülikoolist kaasa võtta ka midagi peale teadmiste. midagi, mis otsustab, kuidas neid teadmisi rakendatakse. Juhtpositsioonil olemisega tuleb kohaneda juba täna, lendamist on õigem harjutada pesa lähedal, enne kui siirduda mere kohale.

ELKNÜ Keskkomitee sekretär Aare Purga avaldas arvamust, et ülikooli komsomol peaks eelkõige tegelema ülikooli komsomoliellu siseasjadega. See on õige. Kuid tegelda ainult siseasjadega tähendaks pessa jäämist, ning tiivad ei kasva tugevaks. Võib-olla tuleks siin meenutada repliiki möödunudaastaselt konverentsilt: «Vaevalt välismaa üliõpilased kiidaksid heaks meie küllalt leige protesti Vietnami sõja vastu.»

Aare Purga ütles samuti, et on hea, et konverents toimus vahetult pärast Tartu IV üliõpilaspäevi. Sellega võib täiel määral nõustuda.

SÕNA-VÕTTUDEST

Üliõpilaspäevade orgkomitee esimees, bioloogiaosakonna komsomoli sekretär REIN TENSON.

Selge on see, et üliõpilaspäevad on juba kinnistunud traditsioon. Seekordne osavõtt oligi 6000+300 üliõpilast Tartust, Tallinnast + külalised. Selleks ürituseks ei ole kuskil summasid ette nähtud, mistõttu orgkomitee oli rahalistes raskustes. Üldeelarve oli 1640 rbl. 135 rbl. saime ENSV Kõrgema ja Kesk-eriharidusе Ministeeriumilt, 300 rbl. täitevkomiteelt.

Olukorra päästis pisut Tartu organisatsioonide vastutulelikkus. Klubide ruumid saime tasuta. Eriti suur aitäh «Vanemuise» administratsioonile saali eest!

Samuti olid kõik Tallinna ansamblid nõus tasuta esinema, neile tuli kindlustada vaid transport. Nende külakost tegi ka üliõpilaspäevad sisukamaks kui varem.

Külalisansamblite esinemist oli orgkomiteel raske koordineerida. Pisut vedas alt «Elektra», kes keeldus Rajooni Kultuurimajas esinemast, ka «Selecta» tase jättis soovida.

Eriti hästi õnnestus kontsert TRÜ klubis («Elektra», «Rajacas» ja lavakunstikateeder lisaks). Ka koondkontsertidega jäädi rahule. Kokku jälgisid kontserte esimesel õhtul 2800, koondkontserti 1200, teisel õhtul 1200, pressikonverentsi 200, seega kokku 5400 üliõpilast.

Tõrvikutega rongkäik ei läinud nii, nagu lootsime. Tõrvikud kustusid ruttu ja need visati ülikooli ette maha, nii et pilt oli kolonni lahkudes üsna kurb.

Distsipliin oli parem, võrreldes eelmiste aastatega. Rivistumine ja kolonnis liikumine jättis hea mulje.

Et kõrgemate koolide vahel valitses täiesti sõbralik õhkkond, näitas 300 Tallinna külalise osavõtt ja Tartu IV üliõpilaspäevad esindasid seetõttu kogu Eesti üliõpilaskonda.

Ei saa öelda, et suure pidutsemisega kaasnenuks rohkesti korrarikkumisi.

Orgkomiteel on teada vaid üks intsident TRÜ klubi ees, kus EPA üliõpilasele tekitati kakluses kehavigastusi.

Lõpuks jääb üle. tänada kõiki organisatsioone ja isikuid, kes üliõpilaspäevade kordaminekule kaasa aitasid.

J. ALLIK, komitee ideoloogiasektori juhataja:

ELKNÜ TRÜ Komitee sekretariaat tegi mulle ülesandeks analüüsida möödunud üliõpilaspäevade ideoloogilist külge.

Üliõpilaspäevade korraldamisega ja neile ideelise suunitluse andmisega seotud küsimusi arutas ideoloogiasektor korduvalt ja üsnagi põhjalikult.

Seniseid traditsioone jätkata oli võimatu. Põhjusi on siin mitmeid, tähtsamaks neist pean seda, et raske on nagu näha põhjusi, mis peaksid praegu panema nõukogude üliõpilase muretult ja lõbusalt lallitama. On selge, et maailmas on olud muutunud keerulisemaks kui mõned aastad tagasi. Imperialistlike jõudude tegevuse tulemusena on kerkinud ähvardav sõjaoht, Lääne-Saksamaal levivad revanšistlikud meeleolud, Hiinas on šovinism haripunkti jõudnud, järele ei jõua veel ainult majanduslik potentsiaal; sotsialismileer ja maailma kommunistlik liikumine elab üle vastuolude perioodi.

Kaheldamatult mõjub pealesunnitud võidurelvastumine pidurdavalt meie maa majanduslike plaanide elluviimisele ja rahva elatustasemele. Viimasel ajal on teravnenud ideoloogiline võitlus, ja seda mitte ainult kahe süsteemi vahel, vaid ka süsteemide sees. Käesolev aasta on olnud tõeline üliõpilasrahutuste aasta. Need on toimunud

SIOONI XVI KONVERENTS

järgmist numbrit

konverentsilt)

Üliõpilaspäevad avaldasid kahtlemata organiseerivat ja ühendavat mõju eelkõige laiemas mõttes. Ei tohiks unustada seda, et just iga kümne inimese keskelt, kes Nõukogude väljakul viibisid, oli valitud delegaat konverentsile. Oli kuulda hääli, et väljakul olijad suhtusid küllaltki ükskõikselt sõjavastasesse programmi, millega päevade korraldajad olid sisustanud need mõnikümmend minutit prožektorite valgel. Minu arvates on asi küllaltki loogiline: me pole veel niisugusel tasemel, et täie tõsiduse ja arusaamisega suhtuda probleemidesse, mis tõepoolest puudutavad igaühte meist. Kas pole see mitte selle tulemus, et konverentsisaalis arutatakse, miks siiski tudengid kustunud tõrvikud nii hoolimatult maha loopisid, selle asemel et need ilusasti juba varem väliakuulutatud prügikastidesse kokku kanda? Korraarmastust kasvatab sellega küll, kuid sotsiaalse enesetunnetuse tasapinnale jääb siit pisut pikk tee. Heakorra looiate rahustuseks ütlen kohe, et ma olen selle poolt, et üliõpilane prahi tõepoolest urnidesse loobiks.

Uueks probleemiks, millest möödunudaastasel konverentsil juttu ei olnud, kuid mis just seetõttu õige teravalt esile tõusis, oli ülikoolilõpetanute elu ja töö. Seda, et see küsimus konverentsil täie teravusega üles tõsteti, võib vaid tervitada kui näidet sellest, kuidas ülikooli komsomoli haare järjest laieneb. On selge, et inimene peab ikka ja alati toetuma keskkonnale, millega ta on harjunud, mille vaateid ta täiel määral jagab ja mille arvamust respekteerib. Järsk keskkonnavahetus näib mõjuvat küllaltki ebasoodsalt, arvestades eriti asjaolu, et lõpetanut ei oota tema esimesel töökohal alati mitte roosid ettemaksuga.

Kas ei pea meie oma progressitaotlust ellu viima just nende kaudu, keda me ülikoolist välja saadame ikka nendelesamadele võtmepositsioonidele, millest palju juttu on? Kas ei pea me aitama neil võtit hoida ja ühise jõuga seda lukus pöörata? Progress ei saa iial olla abstraktselt üldine — see teostub meie kõigi kaudu, igaüks murrab seina oma jõu kohaselt. On selge, et kodanikujulgus ei seisa suurte ja tihtipeale kasutute sõnade väljahõikamises, vaid tegutsemises printsiibi järgi: *hoidkem ühte*, millist mõtet konverentsitribüünilt ka tihti väljendati.

Kaarel Ird hindas kõrgelt üliõpilaskomsomoli huvi kultuur-poliitiliste küsimuste vastu. Avaldati arvamust, et on tore, kui üliõpilased on aru saanud, et uksele ei tule alati mitte palgiga põrutada, vaid saab ka muidu sisse. Muidugi on see hea, et sellest on aru saadud. Kuid hea on ka see, et ülikooli komsomolijuhid ei kohku kõvemat häält tegemast, kui vaikselе koputamisele vastust ei tule ja ukse taga olijad kurdiks jäävad.

Lõpetaksin TA Geoloogiainstituudi töötaja Rein Einasto sõnadega:

«Vilistlasena tahaksin võrrelda 1968. a. ja 1956. aasta konverentsi. Meil ei olnud nii avalikult, organiseeritult väljendatud sotsiaalset tunnet, võitlust kõige progressi takistava vastu! Mul on siinsel konverentsil väga hea ja vaba olla.»

T. AARE

kõige erinevamais paigus ja kõige erinevamate loosungite all.

Kõige selle valgusel oleks olnud lausa ohtlik, kui meie üliõpilased oleksid ilmutanud uuesti maailma asjust mittearusaamist ja poliitilist kanapimedust apoliitilisuse maski all ning oleksid kõndinud endiste poollabaste loosungitega lõkketulele heinatuusti põletama.

Teiseks põhjuseks, mis juhtis seekord mõtet sotsiaalsematele radadele, oli lähenev meie poliitilise organisatsiooni — komsomoli — juubeliaastapäev, mispuhul igasugune apoliitiline demonstratsioon oleks olnud eelmiste, võitlejate põlvkondade mälestuse solvamine. Ning lõpuks oli üliõpilaspäevade apoliitilisus võimatu juba selle tõttu, et aastaid kestev jutt ja töö nii kesk- kui kõrgemas koolis poliitilise aktiivsuse tõstmiseks hakkab pikapeale vilja kandma ja noorsoo poliitiline aktiivsus on tublisti tõusnud.

Kerkis üles vajadus anda üliõpilaspäevadele selgemalt sotsiaalne sisu, mida siis komsomolikomitee ja orgkomitee ühiselt püüdsidki teha.

Lubage peatuda veidi sellel, kuidas see õnnestus ja milliseid järeldusi ja tähelepanekuid võib ja peab toimunust tegema.

Kõigepealt rongkäigust.

Rongkäigu organiseerimisel ja loosungite valikul lähtus komsomolikomitee sellest, et loosungite valimisel ja valmistamisel tuleb kursustele anda võimalikult suur vabadus ja initsiatiiv. Ühelt poolt annab sel põhimõttel organiseeritud rongkäik küllalt selge üldpildi üliõpilaste poliitilisest mõtlemisest, teiselt poolt aga kindlustab ka rongkäigu mitmekesisuse ja värvikuse. Komitee esitas kursusevanemaile ja osakondade sekretäridele kolm printsiipi loosungite valmistamiseks, milledest kinnipidamise eest pandi vastutus kursusevanemaile. Need printsiibid olid: 1) loosungid ei tohi anda alust nende nõukogudevaenulikuks tõlgendamiseks pealtvaatajate poolt, 2) loosungid ei tohi olla labased ja tühised, 3) nad väljendagu üliõpilaste suhtumist ühtedesse või teistesse sotsiaalsetesse probleemidesse. Rea loosungeid valmistas ette ka komitee ise ning jagas need välja kogu kolonni ulatuses. Rongkäigu liikuma hakkamise eel vaatas spetsiaalne komisjon ülikooli kolonni üle, et kindlustada esitatud kolme printsiibi täitmine. Mul on rõõm teile teatada, et komisjon ei leidnud ühtki loosungit, mis oleks tulnud maha võtta neile printsiipidele mittevastavuse tõttu.

Tundub, et me hindasime olukorra kogu teravust õigesti. Praegu meil oleva informatsiooni järgi võime öelda, et nii mõnigi pealtvaataja püüdis otsida loosungeist kahe-, kolme- või neljakordset allteksti, et siiski näha, mida ta näha ihkas. Siin pole muidugi midagi parata. Psühholoogia on tõestanud, et informatsiooni võetakse vastu läbi eelneva hoiaku, seetõttu võib iga nähtust mõista kõige erinevamalt, ja inimene, kellel on eelnev hoiak üliõpilaskonna meelsuse suhtes olemas, leiab allteksti ka loosungis «Inimesed, olge valvsad!». Kuid faktid jäävad sellest hoolimata faktideks ja fakte meie üliõpilaspäevade kohta moonutada me ei luba.

Tuleb öelda, et järgimist leidis ka kolmas printsiip. Demonstratsioon väljendas selgelt oma suhtumist nii mõnessegi kriitikat vajavasse ühiskondliku elu nähtusesse, nende hulgas Tartu aeglane ehitustempo ja raskused ühiselamukohtadega ning sellesse, et paljud loosungid ja massipropaganda võtted on oma aja ära elanud ja võivad haritud inimese vaid muigama panna. Siinkohal tuleb märkida, et igasugune kriitikalävi on meie inimeste teadvuses küllalt kõrge. Ka sellised üliõpilaste tervet kriitilist suhtumist väljendavad loosungid panid nii mõnegi vanema ja veel isikukultuse aegu mäletava inimese ohkama «Vaat mis ütlevad», «Küll ikka panevad» jne.

Siin pole midagi muud teha, kui harjutada inimesi mõistma, et kriitika on edasiviiv jõud ja et iga konkreetse kritiseeritava nähtuse vastu väljaastumine kui millegi kes teab mille vastu suunatu tõlgendamine näitab vaid tõlgendaja enda mõttemaailma kitsust. Kolonnis esines siiski ka mõningaid labasusi. Nii näiteks oli päris kolonni peas loosung «Tarbige juustu». Oli ka mõningaid loosungeid, milles ei arvestatud linnarahva võimalikku reageeringut, kuid mitte need ei määranud rongkäigu üldilmet.

Teiseks olulіseks ideoloogiliseks ürituseks oli kontsert Nõukogude väljakul.

Palju erinevaid arvamusi ilmnes kontserdi kava koostamisel. Oli selge, et kogu üritus pidi kõlama päevakohaselt ÜLKNÜ 50-ndale aastapäevale pühendatud üliõpilaspäevade tähistamisel. Meie arvasime, et praegu ei leiaks laialdast kõlapinda otseselt ja ainult komsomolitemaatiline kontsert. Ühest küljest seetõttu, et üldisest juubelieelsest õhkkonnast on loomult tagasihoidlik ja intellektuaalne üliõpilane veidi tüdinenud; teiseks ka seetõttu, et vaatamata meie austusele eelkäijate kangelasliku võitlustee vastu on komsomoliorganisatsiooni autoriteet vähemalt meie vabariigis siiski praegu küllaltki madal. Seetõttu leidsime, et kõige paremini on võimalik komsomoli juubelit tähistada sellega, kui me juubeldamise asemel mõtleme ka juubelipäevadel sügavalt tõsistele probleemidele, mis on kogu inimkonna ees. Esimeseks neist on kasvava sõjaohu küsimus. See on ka meie põlvkonna vastutuse ja saatuse küsimus. Kaks põlvkonda on kahekümnenda sajandi sõjamasin hävitanud.

Praegu on selge, et ainus tee sõjaohu vähendamiseks on see, et rahvad võtavad rahu kindlustamise oma kätte. Nii on öeldud ka ÜLKP programmis. Kogu kontserdiga taheti üldisesse rõõmsasse üliõpilaspäevade elevusse ka tõsisemaid noote tuua: mälestada miljoneid kommunistlikke noori, kes on andnud oma elu selle eest, et meie elada saaksime, kutsuda üliõpilaskonda aktiivsemale ühtsele tegutsemisele komsomoliorganisatsiooni raames, sest ainult olukorda mõistes ja vastavalt sellele tegutsedes võime me oma ideaalid ellu viia. Tundub ka, et parim komsomoli juubeli tähistamine on tema autoriteedi ja teovõime suurendamine.

Peab tunnistama, et kontserdi andjail oli väga raske. Juba alguses kõlasid väljakul hüüded: «Jälle poliitika» jne. Siiski tuldi kavaga auga toime ja paarikümne minuti jooksul suudeti lõbusalt elevil ja seetõttu poliitikavaenuliku massi meeleolu veidi muuta. Lisaks B. Brechti ja U. Lahe luuletustele ning «Rajaca» lauludele omas siin tähtsust kindlasti T. Tepandi lühikõne. Tepandi esitas oma mõtte, mis oli selgelt suunatud meie vastutuse tõstmisele nii tuleviku kui mineviku ees, meie aktiivsemale ja organisatsioonikindlamale tegutsemisele, küll näitlejale omases üliemotsionaalses vormis, kuid tuleb arvestada ka tema olukorra äärmist raskust. Mingi ratsionaalne ja läbikaalutud jutt poleks kindlasti erilist mõju avaldanud. Kuigi oli võib-olla solvav jutt meie «enesega rahulolevatest nägudest», oli tal siiski suures osas õigus. Muidugi, me võime kõnelejale ette heita mõnede sõnade läbikaalumatust ja jällegi mitut tõlgendamise võimalust, kuid paistab, et nlivõrd raskes olukorras poleks keegi suutnud apoliitilisuse müürist paremini läbi murda. Tepandi täitis seega meie palve kõne suunitluse osas. Tuleb tunnistada, et üliõpilaste enamik käitus Nõukogude väljakul distsiplineeritult. Seda näitas ka leinavaikuse minut ja see, et provokatsioonilisele vilele venekeelse laulu ajal ei leidunud järgijaid. Kui teha võrdlus eelmise aasta sündmustega Toomel, siis on ilmne poliitilise teadlikkuse ja eesmärkide mõistmise tõus viimase aasta jooksul.

Natsionalismi ja šovinismi probleem on siiski küllalt tõsine ja seda siinkohal analüüsida ei jõua. Võib-olla oleks vajalik käsitleda seda komitee mõnel lähemal pleenumil, et jõuda siin mingile ühisele seisukohale juba nende sõnade mõistmise suhtes.

Lähen üle kokkuvõtetele. Ulikooli komsomolikomitee seadis üliõpilaspäevade ette järgmised ülesanded.

1. Tähistada ÜLKNÜ 50-ndat aastapäeva sotsiaalse aktiivsuse tõusuga Tartu üliõpilaskonna hulgas ja organisatsiooni liikmete vastutustunde tõstmisega nii oma organisatsiooni kui oma ühiskonna ees.

2. Anda au neile noortele, kelle elu oli võitlus inimkonna parema tuleviku eest ning kes selles võitluses meievanuselt langesid. Püüda saavutada, et iga üliõpilane mõistaks, et meie põlvkonna saatus on meie teha.

3. Näidata, et üliõpilased võivad ja saavad oma suhtumist sotsiaalseisse probleemidesse organiseeritult ja distsiplineeritult avaldada. Ühes sellega teha lõpp vastutustundetuile oletustele ja lootustele Nõukogude Eesti üliõpilaskonna ideelise kindluse ja meelsuse suhtes.

4. Tihendada sidemeid vabariigi kõrgemate koolide vahel, samuti üliõpilaste ja linnanoorsoo vahel.

Pole vaja varjata, et ideoloogiline võitlus kogu maailmas ja ka meil on praegu väga terav. Niivõrd keerulises sotsiaalses olukorras, provokatsiooniliste kuulduste ja ässituste õhkkonnas, Tartu linnas valitseva üldise-huligaansuse õhkkonnas, mida näitavad purustatud aknad ja määritud plakatid, tuleb pidada üliõpilaspäevi ideoloogiliselt kordaläinuiks ja distsiplineeritult läbiviiduiks.

Põhilised puudused.

1. Esines, kuigi vähem kui eelnenud aastatel, labaseid ja mõttetuid loosungeid. Oli ka üksikuid loosungeid, mida osa pealtvaatajaskonnast ei mõistnud ning mis võivad anda sõdeme kuulujuttude levikule. Siin tuleb uue komitee bürool tööd teha gruppidega, kes taoliste loosungite all olid.

2. Nõukogude väljaku kontserdi ajal esines kontserdi sisu mittemõistmist, vilet ja asjatut lärmi. Jällegi vilistati venekeelse laulu ajal, kuid üldmassi vaikimise mõjul see lakkas. Uuel komiteel on vajalik tõsiselt analüüsida natsionalismi ja šovinismi probleeme, mille juured ei peitu muidugi üllikooli komsomolitöös.

3. Teatud osa inimesi peab endiselt kõige õigemaks oma arvamuse avaldamise vormiks purjujoomist ja siis just selliste laulude laulmist, mida komsomolikomitee on korduvalt soovitanud mitte laulda. Siin tuleks ilmselt kasutada organisatsioonilisi abinõusid.

4. Kogu ürituse korraldamisel ei arvestatud küllaldaselt ideelise karastatuse, filosoofiliste teadmiste ja maailmavaatelise kindluse vahet üliõpilaskonna ja laiade linnaelanike kihtide vahel. Järgmise aasta orgkomiteel tuleb leida siin mingi lahendus, mida praegu on raske soovitada.

5. Üliõpilasrongkäigus oli äärmiselt vähe õppejõude, kuigi kõiki õppejõude spetsiaalselt paluti orgkomitee poolt osa võtma. Selles osas ei saa meie muidugi mingeid järeldusi teha.

Ei saa lugeda puuduseks otseselt komsomoli juubelile pühendatud loosungite, kõnede, kontserdipalade vähesust. Komsomoliorganisatsiooni tegevusele oli sisuliselt pühendatud kogu komsomoliorganisatsiooni poolt juhitud üliõpilaspäevade programm. Trafaretne paatoseline ja kõmisev juubeldamine ei leia vastukaja meie vabariigi keskja kõrgema haridusega inimeste hulgas. Parim viis jätkata 50-aastast võitlusteed on aktiivne selle tee jätkamine, mitte aga ainult enesekiitmine senitehtu eest.

Külalisena viibis konverentsil **RAT «Vanemuise» direktor ja peanäiteiuht ENSV rahvakunstnik K. IRD**, kes jälgis kogu päeva jooksul tähelepanelikult konverentsi käiku ja esines pikema sõnavõtuga, kus tänas ülikooli komiteed kutse eest konverentsile, tänas heade sõnade ja hea suhtumise eest «Vanemuise» aadressil.

Pikemalt peatus K. Ird raskustel ja vaidlustel, mis on seotud P.-E. Rummo uue näidendi lavastamisega «Vanemuises».

Ta märkis tunnustavalt meie üliõpilaspäevade kordaminekut ja kontserti «Vanemuises». Mõningaid kriitilisi märkusi tegi K. Ird «Rajaca» esinemise sisulise külje kohta, juhtides tähelepanu sellele, et mõned numbrid annavad alust natsionalistlikule tõlgendamisele, ning rõhutas, et intelligent, kõrgema haridusega inimene, peab nägema maailma ja rahvusprobleemi sügavamalt, mitte aga püüdma üht või teist rahvust tervikuna halvustada.

Lõpetanute nimel käsitles üliõpilaspäevade probleeme **Bioloogia-Geograafia teaduskonna vilistlane REIN EINASTO.**

«Noor spetsialist» ja «vilistlane», nagu praktika on näidanud, pole sünonüümid. «Vilistlane» on see, kes pole kaotanud sidet ülikooliga ega huvi tema elu vastu.

Et lahendada intelligentsi- ja noorsooprobleemi üldse, on vaja mõlemapoolne tihe side. Selleks on olemas 2 reaalset teed.

1. **Ülevabariigiline üliõpilasajaleht**, mis oleks tellitav ja orienteeruks intelligentsele lugejaskonnale, kujunedes seega «Edasi» kõrval noorte spetsialistide otsitavamaks häälekandjaks. Et projekt on juba vastavatele instantsidele laiali saadetud, ütleme kõigi vilistlaste nimel — toetame sellise üliõpilasajalehe loomise ideed!

Selge on see, et «Noorte Hääl», mis seni on orienteerunud madalamal tasemel olevale lugejale, ei suuda rahuldada kõrgema haridusega spetsialistide nõudeid.

2. **Üliõpilaspäevad peaksid kujunema ka vilistlaste organiseerimisvormiks.** Seelabi saaks perspektiivikat üritust veelgi mitmekesistada. Praegune sisu on veel liialt isetegevuslik. Hädatarvilik oleks suunitlus tõsisemale, sotsiaalsemale.

Üliõpilaspäevad võiksid olla ka erialade kaupa ülevabariigiliseks spetsialistide kogunemise ajaks, kus oleks oma koht vabal mõttevahetusel. Vilistlased räägiksid praktilises tegevuses kerkivaist probleemidest, viiksid tulevasi spetsialiste nendega varakult kurssi. Sel ajal võiks olla **ülikoolis lahtiste uste päev**, tore

(Järg 4. lk.)

ÕPPEPROREKTOR K. PÕSS JA
ELKNÜ KK SEKRETÄR A. PURGA

SÕNA-VÕTTUDEST

(algus lk. 2 ja 3)

oleks võrrelda eilseid ja tänaseid loenguid, esitada ülikoolile oma vajadustest tulenevaid nõudeid.

EÜN-i sotsiaal-majandusliku sektori juhatajana võttis sõna endine ELKNÜ TRÜ Komitee I sekretär TOOMAS SUTT, kes rõhutas EÜN-i kohustust kaasa aidata ka lõpetanute küsimuse lahendamisel ja seda mitte ainult meil, vaid kogu vabariigi mastaabis, esitades lahenduse leidumisel vastavad seisukohad kõrgematele organitele.

Palju oli konverentsil juttu lõpetanute tõõlesuunamisest, nende edasisest käekäigust, töötingimustest, sidemetest ülikooliga. Väga teravalt tõstatas selle probleemi ajaloo-osak. **V kursuse üliõpilane ELKNÜ KK liikmekandidaat PAUL KENKMANN.**

ELKNÜ KK perspektiivse tööplaani koostamisel tegime me Mikk Titmaga ülikooli esindajatena täienduse — tundma õppida kõrgema kooli lõpetanute olukorda ja kasutamist rahvamajanduses. Siiani on väga vähe tähelepanu pööratud sellele, mis lõpetajaist edasi saab.

3 aastat tagasi alustas Laur Karu vastavate andmete kogumist, 1963/64. a. lõpetanutest vastas ankeedile ligi 500 inimest, lisades sellele arvamusi oma teadmiste ja töötingimuste kohta.

Andmeid on vähe, puudub ka **põhjalik analüüs**, kuid mõningad tendentsid on ikkagi näha.

Suunatavad **saavad liiga hilja** (alles mõni päev enne suunamist) **teada, kuhu nad tööle on määratud**, nii et mingist ettevalmistusest tulevasele töökohale asumiseks ei saa juttugi olla.

Taotlused ei vasta tegelikkusele. Kutsutakse mõnikord kohtadele, mida pole olemaski. Samal ajal aga on kohti, mis on vabad, kuid mille olemasolust vastavad organid pole vist üldse teadlikud.

Sageli pole taotlusi sellistele ametimeestele, nagu ülikoolis ette valmistatakse. Ja vastupidi — nõutakse spetsialiste, keda ülikool üldse ette ei valmista.

Taotlusega koos ei anta andmeid, kui suur on vastava ametikoha palk.

Suunamiskomisjonide töö tekitavat lõpetajatel sageli tõsiseid psüühilisi traumasid.

Ankeedi andmeist nähtus, et umbes pooled lõpetanuist ei töötanud oma erialal (bioloog õpetas geograafiat jne.). Suunamisel ilmneb, et töökohale määramisel pole peamised tihtipeale mitte võimed ja teadmised, vaid korter (näit. Tartu linnas). (Kõik see pole süüdistus suunamiskomisjoni aadressil, vaid püüe anda pilt tegelikust olukorrast.) Kolmel neljandikul vastajaist polnud õiget peavarju. Tekib siis küsimus kaadri voolavusest ja iibest? (Üks kunstiajaloolane sõlmis 3 aastaks lepingu ehitustrustiga, et saada selle töökoha kaudu korter, milleks tal oma ülikoolis õpitud erialal puudus igasugune lootus.)

Üliõpilaste tõõlesuunamine on lõpuks küsimus noorest kaadrist. Millised on siis konkreetsed võimalused olukorra parandamiseks?

1. Teha omalt poolt kõik küsimuste lahendamiseks ülikooli võimalustest lähtudes:

a) komsomoli esindajad kaitsku vajaliku printsipiaalsusega üliõpilaste huve;

b) lisaspetsiaalsuse õpetamine, kuigi ka see pole tegelikult vist päris normaalne;

c) ÜET erialadest on kasu olnud 1—2%-l lõpetanutest, järelikult tuleb siin otsustavalt midagi muuta;

d) vaadata läbi ettepanekud, mis tulevad lõpetajailt endilt ülikooli õppeprotsessi tõhustamise kohta.

2. Koguda täpseid ja ammendavaid andmeid lõpetanute elu- ja töötingimuste kohta, töötada välja oma argumenteeritud seisukohad ja esitada need kompetentsetele vabariigi organitele.

Oma pooldavat suhtumist sm. Einasto ettepanekule üliõpilaspäevade vilistlaste üritustesse sidumiseks väljendas **õppeprorektor K. PÜSS**, lisades: «On vaja, et üliõpilased kaasa lööksid lõpetajate töötingimuste uurimisel, sest see on väga suur probleem, ilma teie endi abita seda ei lahenda.»

PEETER VIHALEMM, komitee sekretäri asetäitja:

Küsimus ei ole niivõrd komsomolikomitees ega komsomoliorganisatsioonis, küsimus on selles, et inimestel oleks mingi liitev ühtsus peale joomaseltskondliku ja endalõbustusliku ühtsuse. Ma räägin ühtsusest, mis ei lase taganeda omaksvõetud ja õigekspeetavatest seisukohtadest, ei lase leppida vähemaga kui tegelikult võimalik ja saavutamisväärne ning mis ei lase liiga teha ühelegi lähedalolijatest. Olen olnud paljudel koosolekutel, kus iga ruumis viibija istub tegelikult üksinda, ja et jutt on organisatsioonist, ühisest tegevusest, paljusid puudutavatest asjadest, ei puuduta see õieti teda ja ta ei saa sellest aru. Sellisel koosolekul on alati tunne, et kui keegi kohalviibijatest satuks ränga ja ülekohtuse kriitika alla, raskesse või isegi eluohtlikku olukorda, laseks kogu ruumitäis seda üsna rahulikul meelel oma silma all sündida. Sellisel koosolekul räägitul ja otsustatul ei ole mingit olulist kaalu, sest sellel puudub sotsiaalne jõud, see ei kohusta õieti kedagi millekski. Ühine tegevus, olgu siis kursustel, osakondades või üle ülikooli, on edukas vaid seal, kus ta tugineb sellele ühtsusele ja jõule, sest see annab tegevusele mõtte. Nähtavasti põhjustab just selle ühtsuse ja jõu puudumine loidu ja poolvastumeelset tegutsemist ka otseselt kogu grupi ja iseenda elu korraldamisest osavõtul (stipendiumid, ühiselamud, loengute-seminaride sisu ja kvaliteet jne.). Ent viimasest oleneb ju kogu inimese edaspidine elu ja saatus, kujunemisvõimaluste ärakasutamise ja kasutamatajäämise vahekord, elu täisverelisus või poolikus. Aktiivsuseks sundiva ja aktiivsust mõtestava ühtsuse tunnetamine ühes elusfääris toob kaasa aktiivsuse ka teistes sfäärides. Alustada tuleb probleemidest, mis kõiki sügavalt puudutavad. Meil seisab ees tõsine arutelu, mis nendeks probleemideks on.

O. REMSUJEV, II k. eesti filoloog:

Ideoloogilises töös pannakse üha enam rõhku erinevate sotsiaalsete gruppide huvidele. Meie vabariigis annavad kalurid välja oma preemiat (Kirovi-nim. kolhoos), põllumehed oma (Ed. Vilde nim. kolhoos). Miks et võiks üliõpilased anda välja oma auhinda, et sellega juhtida tähelepanu oma vajadustele, sest üliõpilasteema eesti nõukogude kirjanduses praktiliselt puudub. Võib-olla virgutab K. J. Petersoni nimeline auhind mõnd autorit kirjutama üliõpilasromaani?

Auhinda võiks nimetada Kristjan Jaak Petersoni nimeliseks sellepärast, et Peterson oli esimene eesti luuletaja, kelle loomingu me võime kunsti hulka arvata. Ka «Noor-Eesti» hindas Petersoni oma eelkäijana. K. J. Peterson oli tõenäoliselt esimene teadaolev eesti rahvusest üliõpilane taasavatud Tartu Ülikoolis, igal juhul oli ta esimene, kes oma rahvust ei häbenenud, nimetas end oma luules «maarahva lauljaks» ja käis ringi, lihtne talumehekuub seljas. Samuti võib K. J. Peterson olla igale üliõpilasele eeskujuks, kuidas 21 eluaasta jooksul teha ära nii suur teaduslik töö ja elada samal ajal üsna lõbusat ning huvitavat üliõpilaselu.

O. Remsujev esitas konverentsile auhinna statuudi projekti.

INDREK TOOME, ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakonna juhataja:

Mida arenenum on ühiskond, seda keerukamad on suhted tema liikmete vahel. Inimene on mitmete organisatsioonide kaudu seotud paljude inimestega. Aeg inimlikeks kontaktideks jääb seetõttu sageli napiks. Võib juhtuda, et inimene kaotab o m a näo.

Teatud mõttes piirab inimese mõttemaid enesetsensuur. Me kaalume, kas see või teine mõte on ikka õige. Enesetsensuur — kas see pole mitte hirm üksijäämise ees, massi-inimese seisus on lihtsam ja ohutum.

TRÜ-s jäid tänavu 9 osakonna koosolekud esimesel korral pidamata, sest osavõtjaid oli liiga vähe. Samal ajal täheldatakse poliitilise aktiivsuse tõusu. Tänapäeval peab poliitilise aktiivsusega kaasnema ka organisatsiooniline kindlus. Sellesse on vaja hoopis tõsisemalt suhtuda.

Kindlasti peegeldavad kõrgemate koolide probleemid endas kogu ühiskonna probleeme ja vastuolusid. Kas aga alati valitakse õige vorm oma arvamuse avaldamiseks?

Ei usu, et EÜE on ainus organisatsioon, kes võiks lahendada TRÜ ühiselamu probleemi. Küsimus tuleb tõstatada täie teravusega riiklike organite ees. EÜE tööjõuprobleemi lahendajana oleks hädaabinõu. Tuleb mõelda sellele, et see pole mitte ainult ehitusorganisatsioon, vaid üliõpilaste spetsiifiline organisatsioon puhkevõimalustega.

ELKNÜ Keskkomitee sekretär AARE PURGA hindas meie organisatsiooni töö üksikuid lõike järgnevalt.

On hea, et üliõpilaspäevad olid enne konverentsi. Nad aitasid kaasa ka konverentsi sisukusele. Üliõpilased toimisid üliõpilaspäevadel vastavalt oma jõudude tunnetusele. Mulle tundub aga, et komitee oli üliõpilaspäevade organiseerimisel liiga tagasihoidlik. Üliõpilasi nagu alahinnati veel. Julgemalt ÜLKNÜ 50. aastapäeva kajastava ürituse organiseerimine oleks muidugi tõsisemat tööd nõudnud.

Kogu komitee aastase töö põhipuudusena näen fakti, et komitee üritus ei jõudnud gruppideni.

Kollektiivse propagandisti ja agitaatori funktsioon on hästi täidetud, tegevust vajab veel ka **kollektiivse organisaatori** roll.

Et teie ehitatav ühiselamu kuulutataks löökehituseks, selle vastu pole midagi. Eitavalt suhtub asjasse EÜE juhtkond. Direktiivseks ei taha seda teha, sest ei tohiks rikkuda ikkagi EÜE spetsiifikat. Asjaga on muidugi väga kiire, tuleks arutada spetsiaalsete linnaehitusbrigaadide võimalust. Põhiline, mis takistusi tekitab, on muidugi töötasu probleem.

Seni on väga vähe tähelepanu pööratud töö eesmärgil vaba aja kasutamisele (nn. lisateenistusele) üliõpilaskonna hulgas. ELKNÜ KK üliõpilasosakonna soovitustele vastavalt ilmus k. o. aastal käskkiri, mille järgi tuleb ülikooli juurde moodustamisele **ühiskondlikel alustel töötav konstruktor-uurimisbüroo.** Põhiõppetöö kõrval on võimalus tasuliste, lepinguliste tööde alusel probleemlaboratooriumis lisa teenida stipendiumile, kasutades sealjuures õppetöö vorme. See on võimalus rakendada üliõpilasi tööle teadmistele vastavalt (mitte lasta neil telliseid laduda). Seega on välja pakutud konkreetne organiseeritud vorm.

Ülikooli komsomolikomitee tähelepanu tahaks juhtida sellele, et üliõpilaskond pole mitte homogeenne mass. Esimeselt viimase kursuseni toimub pidev ideoloogiline kasv. Kui V kursuse üliõpilane on **tulevane** juht jne., siis I kursuse üliõpilane on eilne keskkooliõpilane. Seega on vahe olemas ja I kursusele on vara anda neid õigusi, mis V kursusel tingimata olema peaksid.

MIKK TITMA, filosoofia kateedri õppejõud:

Ülikooli komsomoliorganisatsiooni sotsiaalse enesetunnetuse kasv on märgatav mitmes aspektis. Eelkõige nimetaksin probleemide ringi laienemist, millega tegeleb komsomoliorganisatsioon. Kui 1960. aastatel päris mitmel konverentsil oli põhiprobleemiks tsiviilkaitse õpetamine, siis praegu on see probleemidering, millega komsomoliorganisatsioon tegeleb, haaranud kogu meie rahvast puudutavaid küsimusi (näit. informatsiooniprobleem, lõpetajate küsimus, töötasu ja hariduse probleem jne.). Seetõttu ei olnud midagi üllatavat selles, et «Vanemuise» näitleja R. Adlase Tartust eemalviibimine, mis oluliselt mõjutas komsomoli juubelipidustuste ettevalmistamist, oli ka ü l i k o o l i k o m s o m o l i k o m i t e e probleemiks. Just see m e i e tunde arenemine sotsiaalsete probleemide laia ringi suhtes tekitab ka sotsiaalse vastutustunde nende probleemide lahendamise suhtes. See on ühtlasi kaasa toonud sotsiaalse aktiivsuse kvalitatiivse muutumise. Viimases võib välja tuua neli astet:

1) antud probleemide vastu huvi tekkimine ja nende üle järelemõtlemine;

2) kriitilise suhtumise tekkimine, mis on ainus alus olemasoleva ületamiseks;

3) oma suhtumise väljaütlemine teatud sotsiaalsete probleemide suhtes, mis nõuab juba küllalt suurt sotsiaalset vastutustunnet;

4) tegutsemine vastavate probleemide lahendamise suunas. Just see tase on viimasel ajal omane TRÜ komsomoliorganisatsioonile. Pöördumine J. Käbini ja A. Lausi poole näitab, et ka väga tõsiste küsimuste puhul asub komsomoliorganisatsioon küsimust lahendama, mitte ei piirdu lihtsalt probleemi konstateerimisega.

Just selle sotsiaalse tegevuse tulemusena on viimastel aastatel märgatavalt kasvanud TRÜ komsomoliorganisatsiooni poliitiline kaal, mis paratamatult sunnib arvestama reaalseid poliitilisi jõude praeguses situatsioonis. V. I. Lenini tees «Ausus poliitikas tähendab jõudu, teesklus on nõrkuse tunnus» on aktuaalne ka praegu. Reaalsest situatsioonist ja oma jõududest lähtudes püstitas komsomolikomitee üliõpilaspäevade loosungi «Võitlus sõja vastu». Loomulik, et see oli terav küsimuse püstitamine, mis paratamatult tõi päevavalgele erinevad poliitilised jõud, kelle hulgas ülikooli komsomolil tuleb tegutseda.

«Kõik, mis on tegelik, on mõistlik» — see loosung ühendab küllaltki erinevate motiividega inimesi. Osa nendest moodustavad piiratud, vähearenenud inimesed, kes ei ole suutelised edasi viima meie üritust. Täiesti selge on ju see, et ainuüksi olemasoleva kiitmisest või mõistlikuks kuulutamisest ei saa tuleneda arengut, vaid vastupidi: objektiivselt töötab selline positsioon arengu vastu, eitades viimast. Teadlikult töötab aga progressi ja seega ka nõukogude korra vastu suurem osa sellesse gruppi kuuluvatest inimestest, kes näevad nii arenguvõimalusi kui ka meie vigu. Väites, et kõik tegelik on mõistlik, püüavad nad varjata neid vigu ning kindlustada vaid olemasolevat, mis sisuliselt tähendab m e i e ürituse eest mittevõitlemist. Harilikult on neil inimestel esiplaanil isikliku heaolu motiivid ja printsiibitu tegevus tuleneb sellest, et sotsialismi ehitamine ei ole nende isiklikuks veendumuseks. See ülesanne on vaid vahendiks karjääri tegemisel.

On ka neid, kes samastavad nõukogude võimu just eespool toodud inimestega ja arvavad, et niisuguste inimeste positsioon tuleneb sotsialismi olemusest. Sisuliselt samale seisukohale asuvad ka need, kes näevad kõiki meie puuduste põhjusi rahvusküsimuses ja taandavad kõik probleemid viimasele. Seega asuvad niisugused inimesed natsionalistlikel positsioonidel, nad segavad uue ja vana võitluse, mis on sotsialismile seesmiselt omane, kõige reaktsioonilisema küsimuseasetusega, jaotades rahvusi šovinistlikeks või natsionalistlikeks, sionistideks või antisemiitideks jne. Ainult üksikud astuvad välja teadlikult natsionalistlikult, nõukogudevastastelt positsioonidelt. Kõik eespool toodud kolme liiki inimesed kuuluvad ühte, asetades ennast väljapoole meie üritust, kõrvaltvaataja positsioonile, ja tegutsevad nõukogude korra vastu. Just see jõud tuli üksikute natsionalistlike hüüdlausete ja loosungitega avalikult välja ka üliõpilaspäevadel.

(Järg lk. 5)

JAAK ALLIK

PEETER VIHALEMM

REIN EINASTO

INDREK TOOME

MIKK TITMA

Konverentsi vaheajal.

Igakülgse kaasabi ja teenete eest üliõpilaspäevade korraldamisel premeeris komsomolikomitee ansambli «Rajacas» iga liiget tänukirja ja 50 rublaga. (1. novembril sõidavad nad turismireisile Poola RV-sse).

SÕNA-VÕTTUDEST

(lk. 2, 3 ja 4)

Eeltoodud kontseptsioonid on ülikooli komsomoliorganisatsioonile orgaaniliselt vastuvõetamatud ja oma praktilises tegevuses võitleb ta nende vastu. Seejuures me arvestame, et need kontseptsioonid:

1) loovad teineteist;

2) lähevad üle teineteiseks. Just natsionalistlike nõukogudevastaste vaadetega inimesest saab sageli mitte olemasoleva paremaks muutmise eest võitleja, vaid kõige olemasoleva printsiibitu heakskiitja, kuivõrd teda ei seo olemasolevaga midagi peale oma isikliku heaolu. Ja nagu näitab talle elu praktika, on kõige olemasoleva ilma kriitikata heakskiitmine kindel alus karjääri tegemiseks (iseendast samal ajal olemasolevat taunides);

3) kasutavad ära teineteist poliitikas. Esimesed püüavad näidata, et kõik olemasoleva kritiseerijad asetsevad nõukogudevastastel, natsionalistlikel positsioonidel, teised aga püüavad samastada nõukogude korda ja sotsialismi nende rumalate, printsiibitute või šovinistlikel positsioonidel olevate inimestega.

Niisuguses olukorras tõmbab ülikooli komsomoliorganisatsioon kindla piiri enda ja nende kahe grupi positsiooni vahele. Sotsialismi üritus on **meie** üritus ja me ei luba ühelgi politikaanil või rumalal inimesel võtta endale õigust samastada ausate kommunistide üritust oma nürimeelse või alatu positsiooniga, ammugi mitte võidelda meie ürituse vastu subjektiivselt ükskõik kui heasoovlike kavatsustega. **Igaüks, kes asetab end nõukogude korrast väljapoole, on meie vastu ja me võitleme tema vastu** veel resoluutsemalt kui kõige vana, äraelanu vastu. Samal ajal oleme me seisukohal, et nõukogudevastased elemendid ei oma enam tõsist jõudu ja neil on pinda vaid seetõttu, et me ei ole suutnud oma ridadest kõrvaldada nürimeelseid või printsiibituid ebaausaid karjeriste, kes ei võitle nõukogude korra eest, vaid isikliku karjääri eest. Seetõttu püüame oma praktilises tegevuses alati rõhutada siirast, printsipiaalset kompromissitut positsiooni. Just sellelt positsioonilt tegutses ülikooli komsomolikomitee ka üliõpilaspäevade ajal. Niisugust printsipiaalset poliitilist tegevust tuleb lugeda õigeks ja üliõpilaspäevi põhimõtteliselt kordaläinuiks. Ühtlasi ilmnes üliõpilaspäevade ajal ka teine võitlusliin, mida komsomoliorganisatsioon oma tegevuses peab arvestama. Meile ei ole võõras rahvuslik uhkustunne, kuid igasugune teise rahvuse alavääristamine on lubamatu ning teenib reaktsioonilisi eesmärke.

Meie eesmärk on aga võidelda igasuguse reaktsiooni vastu, nii meie üritusest väljaspool asetseva kui ka tema enda sees asetseva vastu.

Kr. J. Petersoni nimelise kirjandusauhinna statuut

KR. J. PETERSONI NIMELISE KIRJANDUSAUHINNA STATUUT (VASTU VÕETUD ELKNÜ TRÜ ORGANISATSIOONI XVI KONVERENTSIL).

§ 1

Kristjan Jaak Petersoni nimelise kirjandusauhinna annab ELKNÜ TRÜ Komitee välja igal aastal 14. märtsil, Kr. J. Petersoni sünnipäeval. Auhinnatud teos võib olla luule, proosa, draama või esseistika vallast ning peab olema kõrge ideelise küpsuse ja kunstimeisterlikkusega.

§ 2

Auhinna määrab ELKNÜ TRÜ Komitee poolt kinnitatud toimkond, kelle koosseis on järgmine.

1. Alalised liikmed:

a) ametikohtade järgi: EKP TRÜ Komitee sekretär, ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär, eesti filoloogia osakonna komsomoliorganisatsiooni sekretär.

b) nimeliselt: Ain Kaalep — toimkonna esimees, Kaljo Põllu, Harald Peep.

2. 5 üliõpilast, keda nimetab ELKNÜ TRÜ Komitee büroo iga aasta 1. jaanuariks.

§ 3

Auhindamisele võivad kuuluda kõik teosed, mis ühe auhinnaaasta jooksul (1. märtsist — 1. märtsini) on eesti keeles trükist ilmunud või avalikult ette kantud. Toimkond on kohustatud läbi vaatama kõik üliõpilaste poolt tulevad ettepanekud (individuaalsed ja kollektiivsed) nii TRÜ-st kui ka teistest vabariigi kõrgematest õppeasutustest.

ELKNÜ TRÜ ORGANISATSIOONI XVI KONVERENTSI OTSUS

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVI konverents, ära kuulanud ja läbi arutanud ELKNÜ TRÜ Komitee aruande ja sõnavõtud, leiab, et juhindudes NLKP KK aprillipleenumi ja ÜLKNÜ Keskkomitee III pleenumi, samuti ka ELKNÜ XVI kongressi, ELKNÜ TRÜ XV konverentsi ja ELKNÜ TRÜ Komitee 4. aprilli 1968. a. pleenumi otsustest, oli ELKNÜ TRÜ komitee eesmärgiks aruandeperioodil üliõpilaskonna sotsiaalse aktiivsuse tõstmine ja järjekindel võitlus kõige selle vastu, mis takistab meie maa progressi. See on olnud vajalik igakülgselt arenenud, kõrge haridustasemega ning kindlameelsete inimeste kasvatamiseks, kes on suutelised juhtima ühiskonna ja riigi asju. Komitee on oma tegevuses saavutanud teatud edu: üliõpilaste suhtumine sotsiaalsetesse ja poliitilistesse probleemidesse on muutunud aktiivsemaks, järjekindlamaks ja iseseisvamaks. Suurenenud on üliõpilaste huvi ühiskonnateaduste, eriti filosoofia vastu, tõusnud on üliõpilaste poliitiline mõtlemisvõime ja ja marksistlik ideekindlus. Tunduvalt on tugevnenud sidemed vabariigi teiste kõrgemate koolidega. Kahjuks on eeltoodu hõlmanud siiski suhteliselt väikest osa TRÜ komsomoliorganisatsiooni liikmetest.

ELKNÜ TRÜ ORGANISATSIOONI XVI KONVERENTS OTSUSTAB:

1. Tunnistada komitee töö aruandeperioodil heaks.

2. Lugeda edaspidise töö aluseks NLKP Keskkomitee otsus «ÜLKNÜ 50. aastapäev ja noorsoo kommunistliku kasvatamise ülesanded». Jätkata seniste töösuundade elluviimist, mis on suunatud üliõpilaskonna sotsiaalse vastutustunde ja aktiivsuse tõstmisele, üliõpilaste otsustavamale osavõtule neid eluliselt puudutavate küsimuste lahendamisest ja kogu õppeprotsessi organiseerimisest.

3. Suunata komitee tähelepanu vahendite leidmiseks komsomolitöö elavamaks ja sisukamaks muutmiseks komsomoligruppides. Uurida komsomoligruppide passiivsuse põhjusi ja arutada seda küsimust komitee pleenumil.

4. Lugeda esmajärguliseks ülesandeks siseorganisatsioonilise distsipliini tõstmist TRÜ komsomoliorganisatsioonis. Saavutada kõigi algorganisatsioonide koosolekute toimumine määratud ajal, liikmemaksude regulaarsem laekumine, täielikum kord komsomoliarvestuses. Komsomolidistsipliini rikkumise eest karistada põhikirja kogu rangusega.

5. Soovitada kursuste komsomoligruppidel pidevalt esitada õppejõududele ja kateedritele oma märkusi ja ettepanekuid jooksva õppetöö kohta ning pärast loengukursuse kuulamist ning eksami sooritamist esitada oma argumenteeritud seisukohad kirjalikult kateedritele. ELKNÜ TRÜ Komiteel taotleda ülikooli parteikomitee ja Õpetatud Nõukogu kaudu nende ettepanekute läbivaatamist ja arvestamist.

6. Pidada vajalikuks pidevat komiteepoolset tähelepanu ühiskonnateaduste õppimise ja õpetamise küsimustele. Pidada väga vajalikuks ühiskonnateaduste-alase konkursi edukat korraldamist ülikoolis. Arvestada üliõpilaste iseloomustamisel nende töö tulemusi ühiskonnateaduste omandamisel.

7. Pidada komsomolikomitee peaülesandeks üliõpilaste ideelist kasvatamist, nende revolutsioonilise entusiasmi suurendamist, võitlust apoliitilisuse ja skeptitsismi vastu. Ideoloogiasektoril jätkata jõupingutusi üliõpilaskonna operatiivseks ja tõetruuks informeerimiseks nii komitee tegevusest kui ülikoolivälistest probleemidest. Jätkata üliõpilaste suhtumise suunamist ja kujundamist mitmesugustesse sotsiaalseisse probleemidesse ning võimaluste otsimist selle suhtumise väljendamiseks ning temaga arvestamise nõudmiseks. Püüda leida efektiivsemaid töövorme laiade üliõpilaskihtide poliitilise mõtlemisvõime ja sotsiaalse vastutuse suurendamiseks.

8. Tõsta ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» ideelis-poliitilist taset, muutes ta tõeliseks üliõpilaskonna tribüüniks. Selleks tugevdada ajalehe toimetust komsomoliprobleeme põhjalikult tundva kaadriga.

9. Taotleda endiselt ühiselamu sisekorra eeskirjade kooskõlla viimist elu nõuetega vastavalt ELKNÜ TRÜ Komitee poolt väljatöötatud seisukohtadele. Astuda resoluutselt välja kõige selle vastu, mis takistab komsomolile antud õiguste realiseerimist elu korraldamisel ühiselamuis.

10. Pöörduda ELKNÜ Keskkomitee poole palvega taotleda perspektiivplaanis oleva TRÜ ühiselamu ehituse kuulutamist vabariigi komsomoli löökehituseks.

11. Aidata igati kaasa EÜE ehitusalasele ja poliitkasvatustööle. Komiteel kaaluda koos EÜE keskstaabiga võimalust Maarjamõisa kliiniku ja teiste ülikooli objektide võtmist EÜE ehitusobjektiks 1969. a. suvel.

12. Parandada komsomolitööd vene osakondades, sidemeid eesti ja vene rahvusest komsomoliaktiivi vahel ning vene osakondade üliõpilaste informeerimisest ülikooli komsomoliorganisatsiooni tegevusest. Selleks seada sisse täiendav komitee mittekoosseisulise sekretäri ametikoht. Arutada komitee pleenumil probleeme, mida toob kaasa paljudest eri rahvustest üliõpilaste koosõppimine TRÜ-s.

13. Töötada osakonniti välja ürituste plaanid sidemete tugevdamiseks vilistlastega. Pidada vajalikuks alalist vilistlaste koondise loomist.

14. Uurida viimastel aastatel ülikooli lõpetanute töö- ja elutingimusi, korraldada selles küsimuses komitee pleenum. Argumenteeritud seisukohad esitada koos teiste kõrgemate koolidega ELKNÜ KK-le läbiarutamiseks ja edasiandmiseks vabariigi kompetentseile organeile. Samal ajal rakendada abinõusid ülikoolisiseselt likvideeritavate kitsaskohtade lahendamiseks.

15. Tugevdada sidemeid teiste kõrgemate koolidega. Laiendada osavõttu Nõukogude Liidu ja rahvusvahelisest üliõpilasliikumisest.

16. Luua kindlamad sidemed teiste noorsookategooriatega (arvestades TRÜ komsomoliorganisatsiooni spetsiifikat, eriti keskkoolinoortega ja noore intelligentsiga), andes neile jõukohast abi komsomolitöös ja tutvustades ülikooli elu.

17. Pöörduda ENSV kultuuriministri sm. A. Lausi poole palvega tulla vestlema TRÜ üliõpilastega vabariigi kultuurielu aktuaalseist probleemidest.

18. Seada sisse ELKNÜ TRÜ organisatsiooni alaline Kr. J. Petersoni nimeline kirjandusauhind, võttes aluseks konverentsile eesti filoloogia osakonna komsomoliorganisatsiooni poolt esitatud statuut.

19. Komiteel leida võimalusi üliõpilastele lisateenistuse hankimiseks vajalike ajutiste töökohtade leidmiseks ja propageerimiseks.

20. Toetada kõigiti üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise ja erialase klubilise tegevuse arendamist, kaaludes selleks eelseisva aasta jooksul kõiki materiaalseid vahendeid.

21. Kohustada komitee bürood välja töötama konkreetsed abinõud komitee liikmete töö ja õppimise hõlbustamiseks.

22. Hinnata Tartu IV Üliõpilaspäevad kordaläinuiks. Juhtida komitee büroo tähelepanu vajadusele analüüsida üliõpilaspäevade läbiviimisel esinenud puudusi ja üksikuid ideoloogiliselt negatiivseid ilminguid, mida taoline suurüritus kaasa tõi.

23. Organiseerida ajavahemikul 23.—30. oktoobrini 1968. a. Tartu linnas igaõine valve, et tagada kord ja rahu linna keskuses komsomoli juubelinädalal.

24. Komiteel asuda konkreetse plaani koostamisele V. I. Lenini 100. sünniaastapäeva tähistamiseks, tehes seda kooskõlas TRÜ üldise ürituste plaaniga.

ELKNÜ TRÜ komitee uus koosseis

BÜROO LIIKMED:
Sirje Endre — komitee sekretär,
Peeter Vihalemm — komitee sekretäri asetäitja,
Kalle Morna — komitee mittekoosseisuline sekretär, ühiselamute sektori juhataja,
Jevgeni Golikov — mittekoosseisuline sekretär,
Hannes Aarma, Ülle Rein — õppesektori juhataja, Ants Riesen — ideoloogiasektori juhataja, Virve Siirak, Anti Maiste, Triinu Tikand — orgtöö sektori juhataja, Aarne Vaik, David Vseviov.

IDEOLOOGIASEKTOR:
Jaak Allik, Priit Järve, Ülo Kaevats, Siim Kallas, Paul Kenkmann, Indrek Kolka, Enn Kuldmaa, Miralda Laagus, Rein Prank, Igor Ptšelin, Rein Ruutsoo, Valdek Slet, Toomas Sutt, Jaan Tamm, Renita Timak, Helve Toomla, Toomas Tromp, Adalbert Tšik, Ivar Vaasa, Trivimi Velliste.

ÜHISELAMUTE SEKTOR:
Urmas Ehasoo.

ÕPPETÖÖ SEKTOR:
Avo Omann, Urmas Lepp, Ann Siitan.

OSAKONDADE SEKRETÄRID:
Aleksander Bachmann, Andres Haavasalu, Jaan Kaamel, Tiit Kaivo, Mait Karlis, Rein Kiis, Märt Kubo, Toivo Kuldsepp, Malle Käär, Peep Laanes, Erki Loigom, Inno Maasikas, Nadežda Matvejeva, Arvo Mesikäpp, Elmar Mustimets, Eimar Rahumaa, Peeter Siiak, Vadim Romanov, Leonid Zavodtšikov, Rein Tenson, Tõnu Tamm, Mati Tiivel, Tiina Täpsi, Viiu-Felicia Veeber, Vootele Viidemann, Jaak Viller.

Sekretariaat teatab, et kõigile komitee liikmeile on kohustuslik osavõtt komitee pleenumeist ja vastava sektori tööst. ELKNÜ TRÜ Komitee istung toimub 1. nov. kell 16. Ideoloogiasektori koosolek 12. nov. kell 18.

ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri asetäitja Peeter Vihalemma ettekanne komitee pidulikul pleenumil 29. oktoobril

50 aasta jooksul on mitmeid kordi muutunud ajastule iseloomulikud jooned, need eesmärgid, ülesanded ja raskused, mida rahva ja maa saatust kõige kallimaks pidav osa noorsoost on tunnetanud kõige olulisematena. 50 aasta jooksul on palju muutunud noorsoo ühtekoondatuse aste ja iseloom selle kõige olulisema ümber, on muutunud probleemide ring ja kaalukus, millest noorus aktiivselt osa võtab, ning selle osavõtu iseloom. 50 aasta jooksul on muutunud mitmete sõnade tähendus, sest muutunud on nendega igapäevases ümbritsevas seostatav. Muutunud on sõna «kommunism» tähendus, ka sõna «revolutsioon» tähendus. Ja ometi on paljugi ühist kogu 50 aasta ja tänase vahel. Ühine ei ole nähtavasti niivõrd hulga sarnaste ja ühiste mõtete, fraaside tarvitamine küllalt pikka aega, sest sõnad üksi ei saa kunagi olla tõukejõuks inimeste käitumises. Midagi ühist ja objektiivset peab olema sõnade sisus, tegevuspõhjustes ja püüdluste mõttes. Kui me tahame seda mõista, hinnata, väärtuslikku õpetust saada edaspidiseks, on meil vaja õppida ajaloost aru saama. See on väga raske ülesanne, sest oleme harjunud kõike valmis kujul vastu võtma, ümber sulatamata ja läbi seedimata. Näib olevat väga vajalik mingilgi määral omandada ajaloo mõistmise ja mõtestamise oskus, seda eriti tänasel päeval, et aru saada eri ajastute olemusest, järgnevusest ja üleminekust ning sellest, mispärast see kõik on nii. Sellest aru saamiseks ei aita ajalooõpiku nappidest ridadest, üldiste seaduspärasuste ja faktide tundmisest, paratamatult lihtsustatud ajalehetõdedest ja populaarsetest brošüüridest. Me saame kõrgema hariduse ja peame saavutama, et omandaksime alused kõige mõistmiseks, mis meie maa ja maailma elus on toimunud ning mida see tähendab. Tuntud tõdedest ja kulunud fraasidest ei aita, et tunnetada, mis tegelikult toimus kodusõjas, esimestel viisaastakutel, Isamaasõjas ja pärast sõda, mis sundis noori ja vanu inimesi nälga ja külma kannatama, surma minema, mis oli selle taga, kuidas see tekkis, arenes ja millisteks uuteks tegudeks ja suhtumisteks kujunes. Olnut saame mõista ja mõtestada vaid üheskoos. Nähtavasti on seda vaja teha, korraldada vastavaid loenguid, seminare ja kohtumisi, ning mitte ainult selleks, et vääriliselt tähistada komsomoli 50-aastast iga. See on üsnagi raske, sest paratamatult saame tugineda ainult üleskirjutatule ja sõnad ei kajasta kaugeltki tegelikkuse mitmetahulisust ja rikkust. Peale selle põrkame me kokku nn. sõnamüstikaga, esmase ja umbkaudse, kuid väga tugeva hinnangulise hoiakuga, mida ühed või teised sõnad vastuvõtjas esile kutsuvad ja mis ei lase mõista nähtuste olemust, paljude erinevate väljendusvormide ühiseid tunnusjooni. Nii tekitab sõna «marksist» üldise positiivse (mõnel kahtlemata ka negatiivse) värvingu, reaktsiooni, mis tihti ei lase üldse sügavamale tungida, aru saada, milles selle inimese marksism seisnes ja millised on üldse marksisti olemuslikud tunnused, mille vastu ja mille eest marksism tekkis, kuidas arenes, milline on ta tulevik, mispärast on see nii. Sõna «menševik», «oportunist» või «revisionist »tekitab üldise negatiivse hoiaku, mis tihti ei luba mõista, mida endast õieti menševism, oportunism või revisionism kujutas, miks ta tekkis, millele toetus ning miks oli kahjulik ja meilegi ohtlik on.

Meie püüdu olnut mõista raskendab veel asjaolu, et sageli on nähtusi ja inimesi alles tagantjärele teatud sõnadega nimetatud, tihti teenimatult või ülekohtuselt, mis katab tagasipöördumatult kinni palju tegelikust ja olemuslikust. Lisaks sellele on ajaloo läbielamisel oht otsustada inimeste ja käitumispõhjuste üle vaid asjaosaliste endi esitatud motiivide järgi, pidada iga end demokraadiks või kommunistiks nimetanut tõesti selleks ja pidada mõnd näilist pinnapealset põhjust tegelikuks põhjuseks. Selle ohtlikkust on korduvalt rõhutanud nii Marx kui Lenin, rääkides, et inimeste tegude üle ei saa otsustada nende endi arvamuse järgi nendest põhjustest ja et on tekkinud palju inimesi, kes end marksistideks nimetavad ja klassikute kui ikoonide poole kummardavad, teadmata sealjuures marksismist tegelikult midagi (vt. V. I. Lenin. Teosed, 25. kd. lk. 359). Teiseks siit tulenevaks raskuseks on kirja pandud ja omal ajal ka suurema või väiksema hulga inimeste poolt omaks võetud põhjenduste vähese seostatuse võimalus tegeliku eluga, dogmaatiline usk mingisse ideoloogiasse. Teame ju ajaloost, kuidas sõja ajal ja veel pärast sõdagi uskus suur osa sakslasi fašistide poolt toodud sõja vajalikkuse ja paratamatuse põhjendusse: sõda oli vaja, et takistada kommunistidel ja plutokraatidel võimu haarata. Sealjuures ei teadnud enamik inimesi, mida tähendab sõna «plutokraatia», kes on plutokraadid, nähtavasti ei teatud kuigi palju ka kommunistide kohta, aga pidas seda küllaldaseks põhjuseks, et sõda oli vajalik ja õige. Ajalugu tunneb teisigi perioode, kus ametlik eesmärkide ja mõtestatuse süsteem elab oma elu ja selle paikapidavuse tõestust tegelikkusest ei otsitagi, ta on vaid lisandiks reaalsusele, mis on tulevastele põlvedele kirja pandud ja mis meid ajastust ja inimestest aru saada püüetes tublisti eksitavad. Kolmandaks tõsiseks raskuseks ajaloo ja tänapäeva seoste mõistmisel on sõnade kulumine. Kõik me õpime ühiskonnateadusi, loeme Marxi, Engelsit ja Leninit, paljud väljendid ja fraasid on meil isegi peas ja ometi jääb tihti puudu nende sisu mõistmisest, sest neid on palju korratud ja enamasti ilma ajastu konteksti, tausta avamata. Sellest tuleneb nende mõtete sügavuse ja elujõu mittemõistmine, ja nii võivad nii Pariisi Kommuun, Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon kui valgekaartlaste purustamine, Magnitogorsk, Komsomolsk, Noor Kaardivägi, Velikije Luki ja Leevaku jääda sündmusteks, mis kunagi olid, mille kohta üht-teist üldtuntut teada on, millest pidupäevadel küllalt pikalt ja tüütavalt räägitakse, aga mis siiski on kaugel ja meiega vähe seotud. Kui me suudaksime mõnegi tuntud teose ja väljendi, mõnegi palju ja poolautomaatselt kasutatava sõna tähendust veidi laiemalt ja sügavamalt avada, ajaloojärkude sisu nii mõista, et need oleksid osakesed meie püüdlustest, kogemustest ja jõust, oleks see parim viis tähistada komsomoli 50. aastapäeva ja V. I. Lenini 100. sünnipäeva.

Üliõpilaspäevade ärevaid mõtteid

Nõustun kõigiga, kes arvavad, et möödunud üliõpilaspäevades oli terve rida õnnestumisi, enam ehk kui kunagi varem. On kena tava kordaminekutest mitte pikalt rääkida, andestage siis mulle, kui meenutan nurjumisi. ELKNÜ TRÜ organisatsiooni konverentsi sõnavõtjaist märkis nii mõnigi, et põhjused pole üksnes organisatoorset laadi. Näib tõesti nii. Esmakordselt tuli see mõte Nõukogude väljakul peetud suurel kontserdil, hiljem avardus muulegi.

Tänavune organiseerimiskomitee ilmutas omajagu leidlikkust. Mainitud kontsert oli ometi väga hea kavatsus. Ka programm oli hea maitsega koostatud. Tegijad pole süüdi, et meil teatud teemasid (rahvaste sõprus, sõjaoht jne.) kogu aeg võrdselt haljaina püütakse hoida, nii et need teravama vajaduse korral juba enam ei mõju aktuaalselt. Ometi peaks rahuüleskutse praegu, täna, kõlama teisiti kui näiteks aasta-paar tagasi. On vahe, kas sellega astub välja üliõpilane üliõpilaste ees või kooliõpetaja korralises klassijuhatajatunnis. Publiku meeleolu oli imelik. Esinejate palvele — neid ära kuulata — ei suudetud vastu tulla. Kontserdi mõte oli väga arusaadavalt välja öeldud, ka võimendus võrdlemisi hea. Lähedusest kostis: «Mitte see pole see, mida vaja on! Aitab! Kas saab juba klubisse?» (loe: klubi joogisaali). Sinna juurde hüüdjate purjus näod, transparendiks kepi otsa torgatud pealuu, viltkübaraga kuklas, ja kiri «Olla või mitte olla?» Need olid noored mehed, aastat 20—25, kes sõja korral praegu seisaksid rivis. Suuremal osal üliõpilaskonnast, tütarlapsed kaasa arvatud, on ju sõjaväepiletid.

Kärsituseavaldused jätkusid ka siis, kui tribüünilt paluti leinavaikust langenuile. On juba mitmel pool meenutatud, et leinaseisakut peeti kaetud päi. Saab siin korraldajaile midagi ette heita, kui ei ole üliõpilaste eneste sisemist organiseeritust ja ühtsust? Pole mõtet rääkida maailma saatusest inimesele, kellel puudub kodanikutunne. Ja kui seda pole kahekümnendais eluaastais, tuleb see siis millalgi üldse veel?

Kui on etteheiteid esinejaile, siis puudutab see enam vormi kui sisu. Kas Brechti «Legend surnud sõdurist» pealesuruvalt aktuaalne tõlgitsus oligi otstarbekas? On ju luuletaja mure väga tänapäevane ja igal juhul mõistetav. Samuti mõjus ärritavalt üleskutse tekst ja plaaniv-provotseeriv esitusviis: igal kunstnikul (arvakem oraatoridki nende hulka) on oma programm, millele ta annab vajaliku vormi, selle asemel et otsemaid labidaga lagipähe lüüa. Kõige eelneva ootuspäraseks järjeks oli, et esinejaga ei mindud kaasa, et kohati ei saadud aru, mida ta üldse tahab.

Isiklikult arvan, et üleskutse oleks pidanud esitama Tartu üliõpilane.

Mõni sõna rongkäigust. Ei väsita kõnelemast üliõpilasdemonstratsiooni ebakorrektsusest. Osavõtjaina aga domineerivad nooremate kursuste üliõpilased, s. o. hiljutised keskkooliõpilased. «Minu kursuselt oli neli inimest. Me olime pidevalt ametis sellega, et nooremate rumalusi üle laulda,» ütles IV kursuse võõrfiloloog. Kuigi meil pole ei häid tudengilaule ega ka lihtsalt massilaule, on hirmus, et üliõpilane läheb oma suurele peole «Kalle-Kustaga» ja teeäärne restoraniseltskond üliõpilastele «Õllepruulijat» kamraadlikult sekka üürgab. Rongkäigu ebasoliidsust põhjustab muidugi ka õppejõudude eemalejäämine — vaevalt, et lugupeetud õppejõudude kõrval keegi «Kalle-Kustat» üles võtta söandaks.

Keegi ei vaidle vastu, et ülikool on auväärne õppeasutus, kuid tundub, et üksnes üliõpilaskonda kuulumine ei sunni veel paljusidki toonile mõtlema. Üliõpilasi on liiga palju, ülikooli pääsemine liig hõlpus. Ülikooliseselt võib veel distsiplineerida teaduskonna, osakonna või kursuse hea nimi, väljaspool aga ei kohusta see õieti millekski. Kas ei tuleks mõelda, mida ette võtta üliõpilaste eneseteadlikkuse ja ühtekuuluvustunde süvendamiseks.

ASTA HIIR

Kes soovib reisida

Madalmaadesse ja kellel on 400 rubla ja 1969. a. märtsikuus 12 vaba päeva, teatagu endast Haridusala, Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutuste Töötajate Ametiühingu Vabariiklikule Komiteele (Tallinn, Säde t. 11). Dokumentide saatmise tähtaeg on 20. november 1968. Vaja on ka 8 valge nurgata fotot mattpaberil 4×5 cm. Tagaküljele tuleb kirjutada vene keeles perekonna-, ees- ja isanimi.

Tuusiku marsruut on Belgia—Holland—Luksemburg. Belgias ollakse 5 päeva, Hollandis samuti 5 ja 2 viimast jäävad Luksemburgiga tutvumiseks.

Kümnevõistluses meistriks Juri Ljalin

TRÜ meistriks kümnevõistluses tuli KKT III kursuse üliõpilane Juri Ljalin, kes kogus 6653 punkti (100 m — 11,3, kaugus — 6.94, kuul — 11.18, kõrgus 1.75, 400 m — 53,2, 110 m tj. — 16,4, ketas — 35.44, teivas — 4.00, oda — 52.40, 1500 m — 4.46,4).

Tulemus on vaid 147 punkti nõrgem meistersportlase normist.

U. ESLON

Uut teatmekirjandust

С. И. Миесерова и Е. Г. Комарова. Библиография трудов химиков Ростовского университета 1869—1964. Ростов-на-Дону 1965. (476 lk.).

Scientific and technical serial publications. United states 1950—1953. Washington 1954.

Space science and technology books 1957—1961. A bibliography with contents noted. Washington 1962. (133 lk.).

Eesti kirjandus, kirjandusteadus ja kriitika 1963—1966. Bibliograafia. Tallinn 1968. (306 lk.)

Eesti Nõukogude Entsüklopeedia. I köide. Tallinn 1968. (550 lk.)

TÄHELEPANU!

TRÜ õppejõudude ja teenistujate oktoobripidu on 6. nov. algusega kell 20 ülikooli kohvikus. Külla tuleb Madis. Osavõtuks registreerimine 4. nov. hommikul ametiühingukomitees.

Karneval nagu peaaegu olema peab

IROONIA

On kummaline, on lausa uskumatu.
Ühe silmaga ei taju ruumi.
Peaks tunnistama normaalseks
kahe silmaga vaatamise. Ja tundub olevat uskumatu, kui seda
oskust leitakse mitte mõnelt või
mitmelt, vaid rohkem kui mitmelt.
Kas tõepoolest nii või nüüd-ja-praegu?
Artur Alliksaar küsis kunagi:
«Mis on su alus?
Kas kivid jalus?
Või tuuled salus?
Või tumenev tihnik?
Kas mure, mis lihvib hingede
pinge kalliks kristalliks?
Või oled sa ainult saatuse tujude
sujuvaks mängupalliks?»

Ei tea. Aga arvati, et see on
kahe silmaga vaatamine. Leid
nõudis vapustavat avaldusvormi.

(A. Alliksaar:

«Kuulake, muulad, kuulake,
kuni on okstest te kõrvapuu
lage!»)

Karnevalile tuldi nii, nagu tullakse peole. Karnevalil oldi nii,
nagu ollakse peol. Tavaliselt, see
tähendab — maskide ja kostüümideta, jäädi üliõpilasteks. Nagu
kokkuräägitult!
Karneval, nagu **peaaegu** *olema*
peab. Kui polnuks ei tea kust
pärit kloune Mitkat ja Antoškat,
hullukest Ophelia laadis, valget
inglit, looritatud Anna Kareninat,
bravuurseid hipisid, orientaalset
hindut, ja veel mõningaid. Ei,
neile *ju ei tohtinuks pileteid müüa!*
Paljud neist taipasid isegi ja
tulid tulema. Ja mustlane mõtles,
et hoopis mõnusam kui EPA aulas olnuks tulevikku ennustada
ülikooli klubi mõnes varjulises
sopis.
Ebastuvad traditsioonid. Läbi
kukkus see karneval.

H. KULO

Raadioloengud

Kolmapäeval, 13. novembril

1. Kõigile IV—V kursuse üliõpilastele dotsent Aleksander Blumfeldti loeng teaduslikust kommunismist «Sotsialistliku ühiskonna teaduslik juhtimine».

2. Kõigile kaugõppijaile dots. Herbert Metsa loeng «Majandusreform ja isemajandamine» I.

Reedel, 15 novembril

2. Kõigile pedagoogika õppijaile õpetaja Henno Kaidro loeng «Kaasaegse inseneripsühholoogia põhiprobleeme».

2. Kõigile pedagoogika õppijaile dots. Helga Kurmi loeng «Teadmiste hindamine».

LAUPÄEVA ÕHTUL KLUBIS ELKNÜ 1968. a. preemia laureaat MIKK MIKIVER.

TEATED ÜTÜ

Eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi avakoosolek toimub täna kell 19 peahoones aud. 140.

Kavas.
1. Muljeid suvistelt ekspeditsioonidelt
2. Ülevaade soome kaasaegsest proosast (T. Leito)

LASTESEKTOR TEATAB. 3. nov. kell 11 on klubis oktoobripidu lastele. Ettekanded. Tantsud-mängud. Laste tööde näitus.

VÄIKESED UISUTAJAD!

Teie esimene tund toimub klubis 13. nov. kell 10.30. Järgmised tunnid toimuvad hommikupooliti vastavalt kokkuleppele kas esmaspäeval, kolmapäeval või laupäeval.

Kallis Endla!
Tunneme Sulle kaasa
ÄIA
surma puhul.
Kursusekaaslased

Vastutav toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийкликк Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 6401. MB 09419.

Olgu tervitatud marksism-leninism — igavesti elav internatsionaalne õpetus, kõigi maade töötajate juhttäht võitluses sotsialismi ja kommunismi võidu eest!

Elagu nõukogude rahva intelligents, kes võtab aktiivselt osa kommunistliku ühiskonna ehitamisest meie maal!

NLKP Keskkomitee hüüdlausetest Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 51. aastapäevaks

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti NSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 33 (718) Kolmapäeval, 6. novembril XXII aastakäik

J. Mikenas. „Esimesed pääsukesed". Kips. 1964.

Õnnitlen ülikooli kollektiivi Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva puhul. Soovin kõikidele head pühadetuju, õnnestumisi kõikides algatustes, töösaavutusi meie Alma materi tegevuses.

Prof. F. KLEMENT,
rektor

Tervitusi Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäevaks saatsid meile

EKP Tartu Linnakomitee, Tartu Linna TSN Täitevkomitee, Eesti Põllumajanduse Akadeemia, Petrozavodski O. Kuusineni nim. Riiklik Ülikool, Mordva Riiklik Ülikool, Jakuutia Riiklik Ülikool, Tšernovitski Riiklik Ülikool, Kabardiini-Balkaari Riiklik Ülikool, Dnepropetrovski Riiklik Ülikool, Lvovi Ivan Franko nim. Riiklik Ülikool, Daugavpilsi Pedagoogiline Instituut, Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituut, Põlevkivi Instituut, Tehas «Võit», Tallinna Keemiakombinaat.

TÄHELEPANU!

pidulik aktus
toimub aulas kolmapäeval, 6. novembril kell 14.

Demonstratsiooniks kogunemine
neljapäeval, 7. nov. kell 11.45 Akadeemia tn.

*

Sajand, erinev kõigist

Johannes R. Becher

Sajand:

erinev kõigist sajanditest,

sest inimene küpseb

oma täiusele vastu.

Mõndagi suurt on sündinud,

mõndagi võimsat on viidud

täide

ennegi,

ja meie sajand

kummardab

sajandite ees.

Aga kummardades

tõuseb ta üle kõigi,

kummardades ta hõiskab:

Inimene on ületanud

inimese lõpmatult!

Inimese riik

on tulnud.

Au sulle, sajand.

meil on hiilgav

V. Rajasaar ajakirja „Noorus" toimetaja

Kui asusite toimetama aastaid tagasi vabariigi noorsooajakirja «Noorus», missugune oli tookord Teie programm, kui palju olete jõudnud oma mõtetest praeguseks realiseerida; milliste ülesannete realiseerimist tulevikus peate kõige vajalikumaks?

Ajakirja «Noorus» toimetusse läksin tööle 1959. aastal. Toimetaja ülesandeid asusin täitma 1961. a. sügisel. Minu programm? Sellest rääkides peab esmajoones selgeks tegema ajakirja ülesanded ja eesmärgid. Nende läbimõtlemisest tuleneb ka toimetuse töötaja isiklik programm.

Tol ajal jagunesid ajakirja ees seisvad ülesanded põhiliselt kolme suuremasse gruppi.

Esiteks — autorite aktiiv. Toimetuse ümber oli vaja koondada võimekaid autoreid: ajakirjanikke, kirjanikke, teadlasi, kunstnikke jpt. alade noori ja kirjutavaid esindajaid. Siia juurde kuulus loomulikult töö päris algajatega, kelle hulgast «Noorus» peabki ju saama oma kirjandusliku järelkasvu (seda eesmärki teenib rubriik «Esimene trükiproov», mis tekkis 1962. aastal).

Teiseks — ajakirja sisu. Nime poolest oli «Noorus» kirjanduslik ajakiri, sisu aga päris vastavuses sellega ei olnud. Kuigi peab märkima, et «Nooruse» kirjanduslikuks ajakirjaks kujunemise protsess algas õige mitu aastat varem. Vabariigi ainsa kirjandusliku noorteajakirja positsioon nõudis aga ajakirja muutmist tõeliseks noorte autorite tribüüniks. See tähendab, et iga noore kirjamehe arengus peaks «Noorusel» olema oma kindel ja seaduspärane koht.

Muidugi mõista ei tähendanud see ainuüksi kirjandusele pühendatud lehekülgede arvu suurendamist. Ka nn. ühiskondlik-poliitiliste materjalide jaoks tuli leida sobiv kirjanduslik vorm, mis haaraks lugejat ja kutsuks esile huvi ühiskondliku elu kaasaegsete probleemide vastu. Samal ajal pidi ajakirjas valitsema poleemiline vaim, lugejale vastuvõetav võrdväärse vestluspartneri toon, värsked mõtted, seisukohtade argumenteeritus. Siia juurde kuulus ajakirja kaasaegne kujundus.

Kolmandaks — ajakirja tiraaž kui kahe eelmise loogiline jätk. Tol ajal oli ajakirja trükiarv 12—13 tuhat eksemplari. 30 tuhat pidi esialgsete arvestuste kohaselt olema piir, mis võimaldaks ajakirjal ise ennast majanduslikult ülal pidada.

Sellised olid lühidalt tähtsamad ülesanded, mis toimetuse arvates pidid looma vajalikud tingimused marksismi-leninismi seisukohtade ja partei poliitika propageerimiseks ajakirja võimete kohaselt. Palju neist täidetud, palju täitmata — seda võib üldjoontes nähtavasti iga lugeja otsustada. Nimetan vaid mõnda. Kõigepealt — mis on õnnestunud realiseerida. Autorite aktiiv on tõepoolest kasvanud. Praegu teeb ajakirjale kaastööd aastas ümmarguselt 500 inimest. Heameelt teeb see, et koos ELKNÜ Keskkomiteega õnnestus jalad alla saada tähtsale ettevõtmisele: loomingulise noorsoo iga-aastaste suvelaagrite-seminaride korraldamisele. Tänavu toimus juba kolmas kokkutulek. Sisuliselt moodustavadki laagrist osavõtjad «Nooruse» autorite aktiivi. Loodan, et juba lähemal ajal saab teoks laagris tekkinud mõte loomingulise noorte vabariikliku koondise loomisest, mis ühendaks kõiki loomingulistesse liitudesse veel mittekuuluvaid noori.

Ajakirja sisu on teatavasti kõige ebaühtiasem, kõige rohkem peamurdmist ja muret põhjustanud. Nähtavasti on loomulik, et ka edaspidi jätkub piikide murdmine peaasjalikult sisu ümber. Realiseerimata mõtete hulka kuulub «Nooruse Raamatukogu» asutamine. On väljaspool kahtlust, et see looks avaramad võimalused mitte üksnes meie noorte kirjanike pikemate teoste, vaid ka paremate noorsoole määratud tõlketeoste operatiivseks avaldamiseks vene ja teistest keeltest. Loodan, et trükibaasi olukorra paranemisega muutub reaalsuseks seegi mõte.

Mis puutub «Nooruse» tiraaži, siis on see iga aastaga suurenenud, ulatudes tänavu 35 tuhande eksemplarini. Kahjuks ei ole ajakiri ka selle trükiarvu puhul veel rentaabel. Teatud osa mängib selles trükitööde hindade tõus ja mõned teisedki põhjused. Minu arvates oleks õiglane sel juhul ka ajakirja kaanehinnale lisada näiteks 5 kopikat, mis loodetavasti lugejat eriti ei pahanda. Vastasel korral võiks

(Järg 3. lk.)

Jerevan — 2750

Nõukogude Armeenia pealinn Jerevan on üks vanemaid Nõukogude Liidu linnu. Tal on 2750-aastane ajalugu. Linn asutati 782. aastal e. m. a. urartulaste poolt. Viimaste aegade uurimused annavad põhjust arvata, et linna nimetus pärineb Erebuni kindluselt, mis on ehitatud urartulaste tsaari Argišti I poolt VIII sajandil e. m. a. Selle kindluse varemed on säilinud linna kagupiiril (Arin-berd).

Ajaloolistes dokumentides märgitakse Jerevani esimest korda VII saj. lõpul. Jerevani poliitiline ja majanduslik tähtsus kasvas XII—XIII sajandil, kui ta saab üheks keskaja võimsamaks linnaks. 1440. a. alates saab ta Ida-Armeenia administratiivseks keskuseks. Jerevani saatus on lahutamatult seotud armeenia rahva saatusega ja maa ajalooga.

Jerevani nagu kogu Armeeniatki on korduvalt ikestanud võõramaised vallutajad. IV saj. esimesel poolel käis ta sageli käest kätte. XIX saj. algul oli linn Pärsia riigi võimu all, moodustades Pärsia khaaniriigi keskuse.

1826.—1828. a. Vene-Pärsia sõja ajal pärast Pärsia lüüasaamist ühendati Ida-Armeenia Venemaaga ja see tõi vabaduse ka Jerevanile.

Sellest ajast alates kuni 1917. a. novembrini oli ta Tsaari-Venemaa kõige mahajäänuma kubermangu administratiivseks keskuseks.

Sajandite vältel on paljukannatanud, kuid töökas armeenia rahvas oma pealinna üles ehitanud. Veel mitmeid kordi langes linn röövvallutajate ohvriks.

Tsaarivalitsus tegi oma võimu ajal väga vähe ära. 1827.—1917. a. ehitati Jerevanis 20 väikest kivimaja. 1914. a. oli linnas kõigest 30 000 elanikku (1831. a. — 12 000). Veel I maailmasõja eelõhtul oli Jerevan mahajäänud asiaatlikku tüüpi linn kitsaste kõverate räpaste ja pimedate tänavakestega ning muldkatustega savimajadega.

Puudust tunti kõige elementaarsematestki hüvedest — linnal polnud isegi kanalisatsiooni. Kaasaegseim transpordivahend oli hoburaudtee ja seegi ainult peatänaval Astafjevskil (praegu Abovjani tänav).

Enne revolutsiooni koosnes Jerevani tööstus vaid kahest ettevõttest: Šustovi konjakitehas ja väike nahatööstus «Dabaghand». Meditsiinilisest teenindamisest ei saanud peaaegu juttugi olla — kogu linna haiglakohtade arv oli 75, linna meditsiinilisse personali kuulus 35 arsti, 32 velskrit, medõde ja akušöör.

Linna kõigis koolides õppis kokku veidi enam kui 4000 last. Ühtki kõrgemat õppeasutust polnud, nagu polnud ka alaliselt tegutsevat teatrit. Oli vaid üks kasiino ja mõned trahterid.

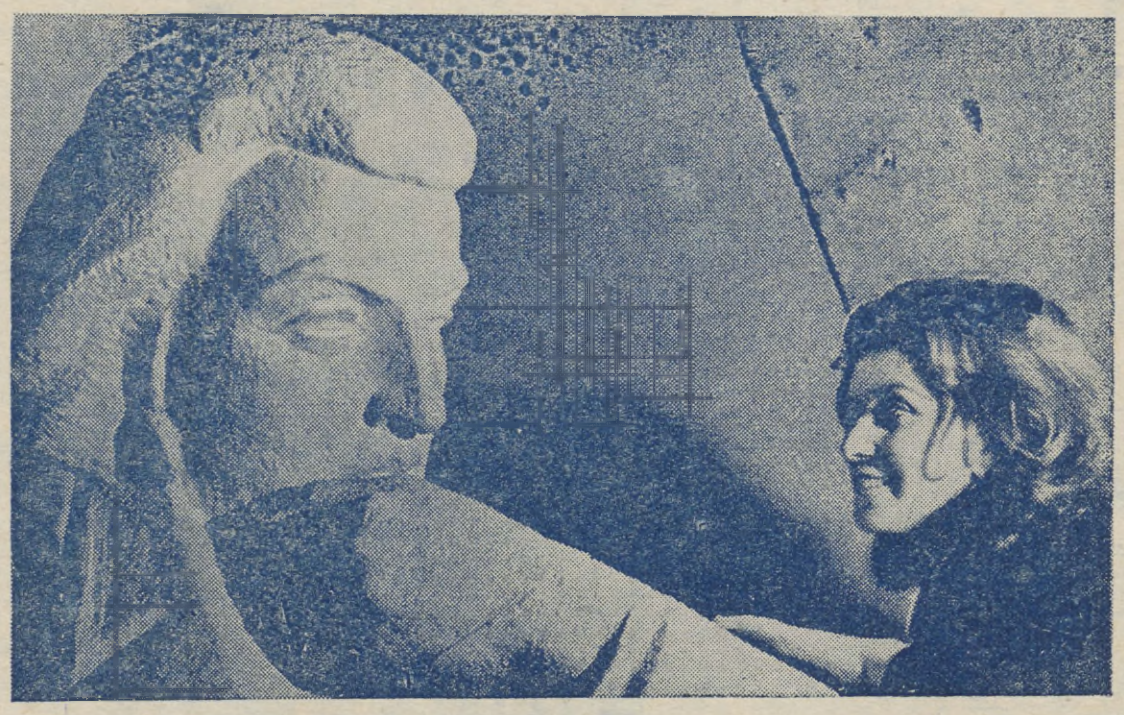
1917.—1920. a., Kodusõja aastail, oli Jerevani majandus peaaegu täiesti laostunud. Niigi vähesed ettevõtted ja töökojad jäid tööta, paljud kauplused ja koolid suleti.

Milliseks on muutunud Jerevan pool sajandit hiljem, pärast nõukogude võimu kehtestamist?

Tänane Jerevan, Nõukogude Armeenia pealinn, enam kui 750-tuhandelise elanikkonnaga linn, on üks suuremaid tööstus-, kultuuri- ja teadusekeskusi Nõukogude Liidus.

Vana Jerevani kitsaste räpaste tänavate asemel on praegu avarad prospektid, silmapaistev on linna arhitektuur.

Arvukad väljakud, basseinid, purskkaevud ja mälestussambad kaunistavad linna. Jerevan kasvab ja avardub. Ehitatakse arhitekt akadeemik Aleksander Tamanjani ja tema õpilaste projektide järgi. Tänapäeva Jerevan on muutunud hiiglaslikuks ehitustandriks.

HATŠATUR ABOVJANI büsti ees

K. TULENE *«BERUTE»*
Riiklik Botaanikaaed Palangas. 1965. a.

PALANGA
pargiskulptuuride ansambel

Leedu skulptorite, vitraažimeistrite ja arhitektide loominguline koostöö on andnud teoseid, mis on seotud rahvakunsti traditsioonidega ning kõnelevad tähelepanust inimese vastu. Silmapaistva osa nende tööst moodustavad ansamblid, mille ilmekaks näiteks on teosed Palanga pargis.

Ainulaadse merevaigumuuseumi ümbritseva pargi projekteeris 1850. a. tuntud Prantsuse maastikuarhitekt Eduarde André. Arhitekt on pargi rajamisel silmas pidanud selle mereäärset asukohta, on säilitanud männiku, vanad puud. Projekt nägi ette ka looduslike lagendike säilitamist, millele kavatseti püstitada skulptuure. André projekti elluviimist jätkas üks Belgia aednik.

1960. a. muudeti park riiklikuks botaanikapargiks.

Leedu skulptorite töö selles pargis väärib tähelepanu kui üks õnnestunumaid näiteid aiaskulptuurist. Seni on loodud kolm gruppi, kõik seotud ühise mõttega, sobides ühtlasi haruldaselt hästi pargi omapärase loodusega.

Kujude poeetiline sisu on seotud Palanga ja tema minevikuga, leedu rahvaloominguga. Nad meenutavad merd, kalureid, kõnelevad merevaigust ja mändidest.

1960. a. paigutati parki Kaunase skulptori Robert Antinise töö «Egle — nastikute kuninganna». Figuuri juures köidab poeetiline ja muinasjutuline süžee. Kõrge kunstitase ning sobivus pargi maastikuga. Skulptor on valinud süžeeks selle momendi legendist, mil Egle kohtab merekaldal esmakordselt nastikut. Ta on hämmastunud ja kohkunud, tema poos kõneleb püüdest põgeneda. Vasakus käes hoiab ta tuules lehvivat riietust. Locklev madu täiustab skulptuuri. Kuldne kroon tema peas viitab päritolule muinasjutust. Madu on tõstnud pea, et sosistada Eglele oma nime — Žalvinis.

Skulptuuri on hea jälgida igast küljest, tema paigutus lagendiku serva suunas, puude lähedusse, kriipsutab alla kuju sidet elava loodusega.

Vana nimi Egle, mis on väga levinud muinasjuttudes ja rahvaluules, tähendab «kuuske». Legend jutustab, et pärast Žalvinise hukkumist muutus Egle kuuseks. Ka oma lapsed muudab Egle puudeks — pojad tammeks, saareks ja kaseks, tütre aga haavakeseks.

1961. a. lõi Vilniuse skulptor NIELA GAIGALAITE uue pronksgrupi JURATE ja KASTITIS. Töö on pühendatud legendile, mis jutustab merevaigu päritolust. Kompositsioon kahest figuurist kujutab vaprat meremeest Kastitist, kellesse armus imeilus Jurate — merejumalatar. Välgujumal Perkunas, saanud sellest teada, hukutas Kastitise ja lõhkus tema merevaigust lossi, mille rususid heidab meri tänapäevani kaldale.

Skulptuurigrupp meenutab tõusvat lainet. Ta on paigutatud purskkaevu servale. Vaadelda tuleks gruppi põhja poolt, kus legendi kohaselt Palangast mitte kauge Šventoi jõe suudme juures elas Kastitis.

1965. a. valmis kolmas skulptuur, mis on seotud ajalooliste sündmustega Palangas. Skulptuuri asukohaks sai BERUTE mäe jalam. Kaunase kunstnik KONSTANCIA PETRIKAITE-TULENE pronksfiguur «Berute» kõneleb kaluri tütrest, kes öösiti süütas rannas lõkke, et merelolijad teaksid teed koju. Kunstnik on suutnud edasi anda selle rahva hulgas väga populaarse kangelanna tagasihoidlikkust, ilu ja puhtust. Inimesed asetavad alati selle skulptuuri alusele lilli.

Palanga botaanikapargi kaunistamine skulptuuridega pole kaugeltki lõppenud. Leedu skulptorite oskus paigutada skulptuuri, siduda seda pargi üldise plaaniga, puude kompositsiooniga, oskus pakkuda huvitava sisuga töid on äratanud tähelepanu.

N. Salko
(Ajakirjast «Iskusstvo»)

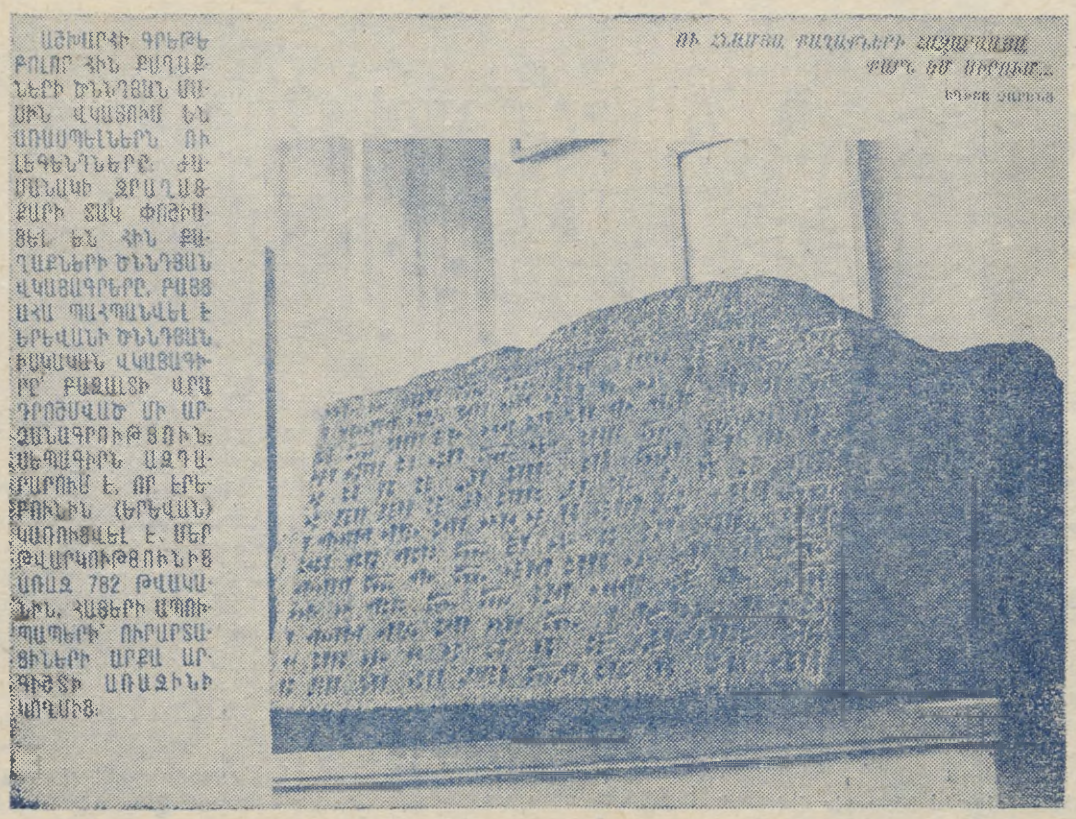
Repliik

Film mõtlevast, kahtlevast, mõistvast Leninist

Juli Karassiku uus film «Kuues juuli» jääb igatahes tükiks ajaks meelde. Mitte niivõrd sellepärast, et see jutustab ühest raskemast päevast vene revolutsioonis või õnnestunud kunstilise teostuse tõttu (muuhulgas on seal dokumentaalfilmi elemendid väga oskuslikult ühendatud kunstilise filmi omapäraga), kui just filmi novaatorluse ja sügava inimlikkuse poolest. «Kuues juuli» jutustab pahempoolsete esseeride mässust 1918. aastal. Märgiksin siinjuures, et kui analoogilise temaatikaga filmid kannavad tavaliselt standardsuse ning trafaretsuse pitserit ja revolutsioonilisi ideesid propageeritakse ülipateetiliselt ning kangelased liiguvad ringi rohkem skeemide kui inimestena, siis Karassiku film on neist puudustest peaaegu vaba. Ka Lenin (näitleja J. Kajurov) on selles filmis peale suure riigijuhi ning poliitiku eelkõige i n i m e n e, keda me ei näe mitte ainult kõrgel tasemel otsustamas või tribüünilt kõnesid pidamas, vaid just mõtlemas, hämmastumas, kahtlemas, mõistmas, ja seda päris lihtsa sureliku kombel. Samasugune hinnangu võib anda Lenini võitluskaaslastele Sverdlovile (näitleja V. Tatossov), Džeržinskile (näitleja V. Lanovoi) jt. Omapäraselt ja mitteootuspäraselt on filmis kujutatud esseeride liidrit Spiridonovat (näitleja A. Demidova). Näide sellest, kuidas revolutsioonifilmi nn. negatiivset kangelaskonda ei kujutata mitte vastikute egoistlike elementidena, vaid inimestena, kes antud etapil lihtsalt võib-olla ei suuda mõista ajaloolist tõde ning hinnata õigesti revolutsiooni mõtet inimeste jaoks. Just viimast toonitab Lenin korduvalt «Kuuendas juulis».

Filmi «Kuues juuli» on «Ekraanis» võimalik vaadata kuni 10. novembrini.

S. ENDRE

Äärmiselt huvitav on Jerevani kaguosas Arion-heedi künkast leitud kiilkirjatahvel. Selle on avastanud Armeenia NSV Teaduste Akadeemia Ajaloo Instituudi arheoloogiline ekspeditsioon. Tahvel on kaetud kiilkirjaga, mis on tehtud kolmes keeles: urartu, assüüria ja vanapärsia keeles. Kiilkirjatahvlite leidmine on väga harv nähtus. Seni on neid leitud vaid mõnes kohas Urartu kuningriigi territooriumil. Praegu on Armeenia NSV-s kokku 32 kiilkirjatahvlit, millest 15 on leitud Karmir-blurist (Teišebaini linnusest). Kõik need tahvlid on kaetud urartu keelse kiilkirjaga. Kuni viimase ajani oli ainult kaks kiilkirjatahvlit, mis olid kaetud kolmes keeles kirjutatud tekstiga. Nüüd on neid kolm. Kõik kolm tahvlit on leitud Karmir-blurist. Kolmekeelsete tahvlite leidmine on väga oluline, sest nende abil on võimalik lahti mõtestada urartu kiilkirja. Praegu on teada 782 urartu kiilkirjamärki, kuid nende tähendus on lahtimõtestatud vaid 300 ringis. Kolmekeelsete tahvlite abil on võimalik lahti mõtestada ülejäänud kiilkirjamärkide tähendus.

Ära ehmatagi, pääsukesekene, ma ei ole kurat...

Erevan

1950. a. leiti Jerevani kaguosas Arion-heedi künkast järgmise sisuga raidkiri:

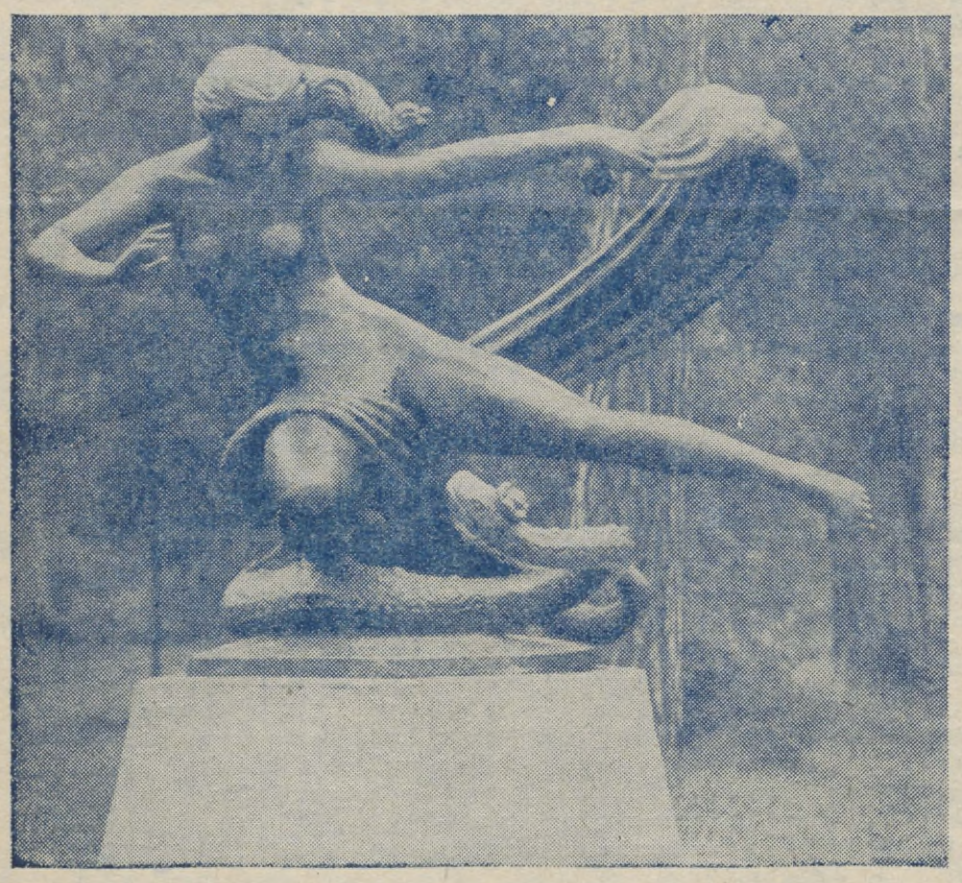
«Jumal Haldi üllusega Argišti, Menuase poeg, on selle võimsa kindluse ehitanud, andnud sellele nime Erebuni, Biaini maa võimsuse heaks ja vaenuliku maa heidutamiseks. Argišti räägib: «Maa oli tühi, vägevaid tegusid saatsin ma seal korda. Jumal Haldi üllusega Argišti, Menuase poeg, võimas valitseja, Biaini maa valitseja, Tušpa linna valitseja.»

Nimetus Erebuni, mis pandi linnale valitseja Argišti I poolt tema valitsemise 5. aastal, elab edasi ArNSV pealinna Jerevani nimes.

Erebuni tsitadell kujutas endast ehituste kompleksi, mille koosseisu kuulusid loss, kirikud ja majapidamishooned. Lossi- ja kirikuhooned olid rikkalikult kaunistatud freskodega. Põhiliselt oli kasutatud 3 värvi — punast, sinist ja valget. Freskod olid oma stiililt sarnased assüürlaste sellelaadsete mälestistega.

Erebuni linn oli suureks sõjalis-administratiivseks keskuseks Taga-Kaukaasias. Oli Urartu vägede baasiks. Siit korraldati sõjaretki Sevani järve ümbrusse.

Arheoloogilised kaevamised näitasid, et kindlus püsis veel 5. sajandil e. m. a. ja hävis mitte juhusliku tulekahju, mitte vaenlaste kallaletungi ajal, vaid jäeti maha, kusjuures aarded tema ladudest veeti üle teise kindlusse — Teišebaini.

R. ANTINIS
«EGLE — NASTIKUTE KUNINGANNA»
Riiklik Botaanikaaed. 1958. a.

N. GAIGALAITE
«JURATE JA KASTITIS»
Riiklik Botaanikaaed Palangas. Pronks. 1961. a.

Meil on külas...

(algus lk. 1)

ju meelde tuletada, et «Pähklipureja» on sündimisest saadik olnud tasuta lisa, kuigi tema koostamine-toimetamine nõuab toimetuselt võrdlemisi suurt, teinekord isegi üle jõu käivat tööd.

Milline on Teie arvates kaasaja noorsoo ideaal?

See küsimus on ilmselt esitatud selleks, et vastajat ummikusse ajada või vähemalt tunda anda, et üliõpilaste küsimustele vastamine pole hoopiski lihtne asi. Olen tõepoolest raskustes, kuigi teoreetiliselt peaks kõik olema selge. Seepärast teengi vastamise endale võimalikult lihtsaks ja ütlen, et minu arvates on kaasaja noorsoo ideaal maailma revolutsioonilises ümberkujundamises. Noor inimene on alati mingil määral maailmaparandaja. Aruka ja mõtlevajuurdleva inimese loogika nõuab millegi tegemist, ettevõtmist, mis ümbritsevat maailma paremaks muudaks.

Milliseid omadusi peate kõige olulisemateks inimese juures? Kas Teil on olnud isiklikke eeskujusid?

Tagasihoidlikkus, mehisus, siirus, huumorimeel.

Isiklikke eeskujusid on mul olnud ja nähtavasti on ka edaspidi. Seejuures möönan, et nad pole minu elus kunagi olnud esiplaanil.

«Alati tuleb elada nii, et oled kiindunud millessegi kättesaamatusse. Inimene muutub kasvult pikemaks sellest, et püüdleb ülespoole.» Kuidas interpreteerite seda Maksim Gorki mõtet?

Elus on praktiliselt ikka nii, et peale igapäevaste töö- ja huvialaülesannete on kusagil hingesopis talletatud n.-ö. kaugema perspektiiviga mõtted, ideed, kavatsused ehk teisiti öeldes unistused. Paljud neist on juba sündimisest peale määratud jäämagi teostamatuteks. Nad pole realiseerimiseks üldse ette nähtud. Aga mis sellest. Mõtlen, et niipea, kui lakkavad olemast need tihtipeale ebareaalsed unistused, kui nad ei vaeva enam meie ajusid, ei piitsuta enam meie fantaasiat, siis lakkab olemast ka inimväärne elu, lakkab edasipüüdmine, areng ja kõik muu, mis inimesest teeb inimese.

Kaasajal räägitakse väga palju tehnika erakordselt kiirest arengust, mistõttu tõuseb üles nn. homo faberi probleem: progressiga on kergem kohaneda inimestel, kes on hingetumad ja väikese emotsionaalsusega, ning seetõttu viib progress paratamatult inimese tundetuse, ükskõiksuse ja hingelise vaesuse poole. Millise hinnangu annate sellele probleemile?

Minu arvates ei saa progress muuta inimest tundetuks, ükskõikseks ja hingeliselt vaeseks. Kui see aga tõesti tulevikus nii juhtub, siis on kusagil kindlasti mingi viga, midagi on valesti. Teaduse ja tehnika progressile eelneb, õigemini on sellega vahetult seotud inimese vaimsete omaduste progress. See aga peaks tähendama, et inimese tundemaailm muutub avaramaks, kõik elus toimuva elab ta sügavamalt läbi ja seetõttu muutub hingelt rikkamaks.

Kas põlvkondadevahelist aega on võimalik ületada ehk teiste sõnadega, palun öelge oma arvamus paljuraägitava konflikti «isad-pojad» kohta.

Iga järgnev põlvkond on alati erinenud eelmisest. Seejuures noor, pealekasvav põlvkond on alati ka revolutsioonilisem. On ju täiesti seaduspärane, et kõikide revolutsioonide peajõu moodustavad noored inimesed. Meie lugupeetud revolutsiooni- ja kodusõjaveteranid olid tollal ju samuti enamasti verinoored inimesed. Nende elu on väärt sügavat austust. Nad on oma eluvõitlused võidelnud ja ülesanded kuhjaga täitnud. Nüüd on kord tänapäeva noore põlvkonna käes. Neid ootavad samuti revolutsioonilised ülesanded nii teaduses, kunstis, tootmises kui ka ühiskondlikus elus. Ja nagu öeldakse, annaks jumal, et praegune noor põlvkond suudaks tulevastele põlvedele jätta niisama kaaluka pärandi, nagu seda suutis revolutsiooniaegne ja -järgne põlvkond. Edu ja jõudu!

Mis puutub konflikti «isad-pojad», siis arvan, et see peaks meie päevil kuuluma rohkem pedagoogika valdkonda. Sisuliselt on see ju üks neid igihaljaid probleeme, mis saadavad inimkonda algusest kuni lõpuni, kui see juhtub kord saabuma. Selle probleemi igakordne lahendamine sõltub nähtavasti «isade» pedagoogiliste teadmiste ja kaalutluste sügavusest ning «poegade» elu eesmärgikindluse tunnetamise avarusest.

Võin loomulikult eksida. Arutlus on puhtal kujul teoreetiline, sest isiklikus elus ei ole ma selle probleemiga kokku puutunud.

(Järg 4. lk.)

Meil on külas...

(algus lk. 1 ja 3)

Mis iseloomustab kaasaja üliõpilast? Kas on mingeid jooni, mis on omased kõigi aegade üliõpilastele? Kuidas suhtute sellesse, et tänapäeva eesti kirjanduses (draamaloomingus) kujutatakse üliõpilast küll särtsuvalt vaimukana, kuid täiesti ilma karakterita tüübina?

Kahjuks ma ei tunne nii põhjalikult kaasaja üliõpilast, et anda mingi kõikehõlmav iseloomustus. Ühest küljest on see mõtteergas rahvas, kes reageerib, sageli puhtteoreetilistest seisukohtadest lähtudes, väga tundlikult kõigile ühiskondliku elu avaldustele ja ilmingutele. Teisest küljest võivad praktilise elu keeristormid tihtigi neist võrdlemisi kaugelt mööda minna. Üldiselt on aga mulle jäänud mulje, et tänapäeva üliõpilased on tark, südi ja sümpaatne rahvas, kellele pole võõrad tudenginaljad, viilimised ja muud koolipoisilikud patud, mis muide ei sega hoopiski pärast ülikooli tööle asudes olemast oma tööpostil igati tubli ja täisväärtuslik eriteadlane.

Kõigi aegade üliõpilastele omased jooned? Kindlasti on need olemas. Arvan, et kui selleks tekib vajadus, on igaüks ise suuteline need enda jaoks tuletama. Nii on kindlasti huvitavam. Mis aga puutub tänapäeva eesti kirjanduses kujutatavasse üliõpilasse, siis ei saa ma midagi konkreetset öelda, sest minu arvates on tõeline eesti tänapäeva üliõpilasromaan (näidend, film) alles tulevikumuusika.

Kas Teile meeldib mõnikord teha totrusi või vähemalt imelikke tegusid?

Meeldib küll.

Öeldakse, et igal põlvkonnal on oma ülesanne ühiskonna üldises arengus. Missugune ajalooline osa langeb praegusele põlvkonnale?

Seda olen oma võimete kohaselt juba puudutanud eelnenud küsimustele vastamisel.

Kas Te püüate ajakirja koostada põhimõttel «igaühele midagi» või on Teil kindel ettekujutus «Noorus» lugejast?

«Igaühele midagi» põhimõte «Nooruse» koostamisel ei saa kõne alla tulla. Ajakiri pole pildialbum, bülletään ega ka muidu rosolje. Ajakirja «Noorus» iga numbri koostamise põhimõtteks on seni olnud leida proosa, luule, kujutava kunsti ja publitsistika baasil selliseid ideid, mõtteid, probleemiasetusi, mis võiksid huvi ja mõtlemismaterjali pakkuda võimalikult paljudele noorsookihtidele ja -gruppidele.

Kui Teil leidub mõnikord vaba aega, millega tegelete siis?

Vabal ajal püüan viibida looduses, käia jahil või kalal, elada «metsikut elu». Olen seisukohal, et iga inimene peab õppima loodust mõistma, et lõppkokkuvõttes osa saada tema puhastavast ja ülendavast mõjust.

Millist tegevust mõistate kui ideoloogilist kahjurlust?

Ideoloogiline kahjurlus leiab aset näiteks siis, kui selle asemel, et põhjalikult selgeks teha nähtuste või asjade tõeline olemus, nende tuum, ja hinnata seda dialektilise materialismi seisukohtadest, kohandatakse nendesamade nähtuste või asjade hindamiseks varem väljakujunenud, harjunud ja mõtlemist välistavaid skeeme ning stampe.

Muidugi mõista võib ideoloogilist kahjurlust esineda väga mitmesugusel kujul. Esitatu on vaid üks võimalik avaldumisvorm, mis minu arvates on aga küllalt sageli esinev.

Kas Teile ei tundu, et meie noorte kirjanduses (ka «Nooruse» veergudel) valitseb nii luule kui proosa inflatsioon?

Ei tundu. Kuigi kaldun mõnikord mõtlema, et meie kirjanduses on praegu teatud madalseis. Oigemini küll nii, et ilmub palju enamvähem ühetasemelisi, isegi ühelaadseid teoseid. Niisiis, kvantiteet on olemas. See lubab eeldada lähemas tulevikus mingisuguseid kvalitatiivseid nihkeid.

Mida Te sooviksite (pro: soovitaksite) ajalehele «Tartu Riiklik Ülikool»?

Mul oli kunagi võimalus paari aasta vältel koostada-toimetada EPA ajalehte «Põllumajanduse Akadeemia». Meenutan seda aega alati suure soojusega ja mingi erilise sisemise rahutusega. Küllap see rahutus oli iseloomulik tolleaegsele lehetegemisele. See jäi mulle sisse ja annab ennast praegugi veel tunda.

Soovin, et sedasama rahutut vaimu oleks «Tartu Riikliku Ülikooli» tegijail alati piisavalt ja et seda tingimata jätkuks ka edaspidises ajakirjanikutöös massilise kommunikatsiooni mistahes kanali liinis ja need teised sõnad.

Tervitades V. Rajasaar

Ališer Navoi sümpoosion TAŠKENDIS

Tähtis osa iidses usbeki kultuuris kuulub tema klassikalisele kirjandusele, mis omakorda on tihedasti seotud Ališer Navoi nimega.

25.—28. septembrini k. a. toimus Taškendis sümpoosion usbeki klassikalise kirjanduse rajaja, poeedi ning mõtleja Ališer Navoi 525. sünniaastapäeva tähistamiseks. TRÜ orientalistika kabineti esindajana oli allakirjutanul au olla kutsutud osa võtma sellest rahvusvahelise tähtsusega suursündmusest.

Pidustused algasid 25. septembri keskpäeval Ališer Navoi nimelise Usbeki Kirjandusmuuseumi suurejoonelise avamisega paljude koduja välismaiste külaliste ning suure rahvahulga osavõtul. Päevakohaste kõnedega esinesid Usbeki NSV valitsuse ning avalikkuse esindajad. Tervitusi ütlesid delegaadid vennasvabariikidest ja välismaalt. Usbeki rahvamuusika ansambel muuseumihoone kõrgel katusel muutis avamistseremoonia eriti pidulikuks. Õhtul aga toimus Ališer Navoi nimelises teatris pidulik koosolek, millest võttis osa ka nimekaid nõukogude ja välismaa kirjanikke.

Kuna poeet veetis osa oma elust Samarkandis, siirduti 26. septembriks nimetatud linna, kus sümpoosion jätkus.

Õhtul demonstreerisid kohalikud ansamblid iidses Ulugbeki medreses usbeki rahvakunsti.

Pidustused lõppesid 27. septembril suurejoonelise vastuvõtu ning banketiga, mille korraldas delegaatidele Usbeki NSV valitsus.

Usbeki klassikalise kirjanduse rajaja, poeet ja mõtleja **Nizamiddin Ališer** sündis 9. veebruaril 1441 Heratis (praegu Afganistanis) kõrge riigiametniku perekonnas. Juba nelja-aastaselt saadeti ta kooli. Rahutu poliitilise olukorra survel siirdus Ališeride perekond 1452. aastal Iraani, kust aga peatselt pöördus tagasi Heratisse. Noor Nizamiddin võis taas jätkata haridust sünnilinnas. Erilise armastusega õppis nooruk kirjandust. Juba 10—12-aastasena saavutas ta oma luuletustega üldsuse tähelepanu. Peale kaunite kunstide õppis nooruk veel loogikat, filosoofiat, matemaatikat, muusikat, kalligraafiat ja muid teadusi. Eriti uuris ta aga pärsia, araabia ning usbeki klassikuid ning kirjutas värsse usbeki ja pärsia keeles. Usbeki keeles valis ta endale kirjanduslikuks nimeks Navoi (s. o. meloodiline), pärsia keeles aga Fani (s. o. mööduv).

Poliitilise olukorra tõttu siirdus ühes kohalikus medreses. Samarkandi, kus asus õppima arabistikat ühes kohalikus medreses. Samarkandi-aastail kujunesid välja ka Navoi filosoofiliste ning esteetiliste vaadete alused. Pöördunud 1469. a. tagasi Heratisse, teenis Ališer Navoi kõrgetes riigiametites, kust lahkus intriigide tõttu aastal 1476 ja pühendus täielikult loomingulisele tööle. Eesmärgiks seadis ta usbeki kirjakeele arendamise ning täiustamise.

XV saj. teisel poolel koostas Ališer Navoi kaks luulekogumikku: «Alguse haruldused» ning «Lõpu imeasjad». Luule kõrguste vallutamise järel asus poeet koostama monumentaalset eepilist tsüklit «Hamsa» (viis poeemi ühes tervikus). Sellest sai ühteaegu usbeki klassikalise kirjanduse ületamatu saavutus ning kogu maailmakirjanduse tippteos. Hindamatuks panuseks usbeki keeleteadusse aga on lingvistiline traktaat «Kahe keele vaidlus». Selles avatakse vana usbeki (tšagatai) kirjakeele seesmised rikkused ja kõrvutatakse teda pärsia keelega.

Pingeline loomistöö, rahva kannatused feodaalsetes sisesõdades ja traagilised sündmused isiklikus elus murdsid pikapeale Ališer Navoi tervise. 3. jaanuaril 1501 varises ta kokku, olles teel ühele vastuvõtuseremooniale Herati väravate juurde. Leinav rahvas sängitas ta sünnilinna mulda. Praegu ehib poeedi kalmu nägus mausoleum.

Usbeki klassikalise kirjanduse suurim esindaja, poeet ja mõtleja Ališer Navoi võttis kokku kogu eelneva kirjanduse saavutused ja määras kindlaks tuleviku sihtjooned. Ta tõstis usbeki klassika maailmakirjanduse tasemele ning jättis õpetajana ja kasvatajana sügavaid jälgi järgnevate sõnameistrite loomingusse. Temast endast sai aga maailmakirjanduse progressiivseid suurmeistreid, kes kogu oma sügavalt humanistliku loomingu pühendas rahva teenimisele, rahu kindlustamisele maal ja teaduse, kunsti ning kirjanduse edendamisele. Ta jättis maailmale tohutu teadusliku ja kirjandusliku pärandi, mis kirjutati ümber kalligraafide poolt ning säilitati nii põlvest põlve. Viis sajandit on ta olnud usbeki kirjanduse uhkuseks. Lisaks kõigele määras Ališer Navoi looming kindlaks kõikide türgikeelsete kirjanduste edasise arengutee kuni Oktoobrirevolutsioonini.

Navoi teoste arvukad käsikirjad saavutasid laialdase leviku Kesk- ja Lähis-Ida rahvaste hulgas. Ajavahemikus XVI—XIX saj. jätkasid poeedid Ališer Navoi loodud traditsioone. Kesk-Aasia kirjanduslike koolide eesrindlikud poeedid kasvasid üles oma vana õpetaja teoste najal. Õpetlased-filosoofid aga koostasid sõnaraamatuid ja kommentaare tema teoste kohta.

Oktoobrirevolutsioonile järgnevail aastail on Ališer Navoi kirjandusliku pärandi uurimise ja propageerimise alal tehtud suurt tööd. Koduja välismaiste teadlaste-uurijate ühistööna on kirjandusteaduses tekkinud uus haru — navoiloogia.

Kaasaegses usbeki kirjakeeles on välja antud Ališer Navoi teoste kogumik 15 köites. Tema paremad luuletused ja poeemikatked on nüüd tõlgitud peaaegu kõikidesse nõukogude rahvaste keeltesse. Vene keeles on alustatud 10-köitelise kogumiku väljaandmist.

Suure poeedi isik ja tema tegelaste galerii on leidnud kujutamist ilukirjanduses, kinos, muusikas, maalikunstis, skulptuuris ja rakenduskunstis. Tema nimi on jäädvustatud Usbeki NSV mikro- ja makrotoponüümikas.

PENT NURMEKUND

TEATED • TEATED • TEATED

ÜTÜ

Kolmapäeval, 13. novembril algusega kell 19 toimub ühiskonnateaduste majas aud. 108 sotsioloogiaringi koosolek.

Kavas:

1. **Kääriku III sotsiooglasümpoosion.**
2. **Jan Szczèpański: ühiskondliku elu majanduslikud alused.**

TÄHELEPANU, ÜTÜ AKTIVISTID!

Alates 13. novembrist k. a. on teil võimalus oma soovide, ettepanekute ja muredega pöörduda ÜTÜ nõukogu poole kord nädalas, peahoone aud. nr. 116 igal kolmapäeval kell 19—20.

TRÜ Spordiklubi konverents

toimub reedel, 15. novembril algusega kell 19 TRÜ klubis. Pärast aruannet (esitab K. Siilivask) ja valimisi jagavad muljeid ülikooli kollektiivi liikmed, kes viibisid Mehhiko olümpiamängudel.

TRÜ Spordiklubi juhatus loodab kõigi ülikooli sportlaste ja spordihuviliste rohkearvulist osavõttu.

TRÜ Spordiklubi juhatus

TULETAME MEELDE,

et 1968. a. vabariiklikuks fotokonkursiks ootame töid kuni 12. novembrini k. a. (ELKNÜ TRÜ Komitees). Fotodele tuleb lisada ümbrikus fotode nimetused, autori perekonna- ja eesnimi, õppeasutus, teaduskond, kursus ja autori elukoht. TRÜ komsomolikomitee esitab fotod ELKNÜ Keskkomiteele 15. novembriks.

TÄHELEPANU!

ELKNÜ TRÜ Komitee ideoloogiasektori kokkusaamine on 12. novembril 1968. a., s. o. tuleval teisipäeval kell 18 TRÜ komsomolikomitees.

ELKNÜ TRÜ Komitee

Vastutav toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Tarty Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19, III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 6552. MB 09438.

AR Ft. E. Gnstfvaldi nim. eveti nov Riikl. Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 34 (719) Reedel, 15. novembril XXII aastakäik

Kõne Oktoobrirevolutsiooni 51. aastapäeva pidulikul aktusel aulas 6. nov. k. a.

Seltsimehed! Leninlik Kommunistlik Noorsooühing on ainult aasta võrra noorem kui maailma esimene sotsialistlik riik — meie kodumaa. Meile on märkimisväärseks auks ja usalduseks rääkida Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 51. aastapäeval omi motteid REVOLUTSIOONIST ja meie osast revolutsioonilises protsessis. Kvalitatiivsed muutused, põhjalikud ümberkorraldused sotsiaalses elus, mis kindlustavad progressiivse arengu, on alati olnud noorte huvide keskpunktis, on alati leidnud nendepoolset heakskiitu ja energilist tegevust kõige selle heaks. Mõnikord on meile ette heidetud, et me ei hinda küllaldaselt oma isade tegusid, et me unustame liialt kiiresti revolutsiooni kangelased. Arvatakse, et meile pole enam midagi püha ja meil puuduvad suured ideaalid, mis olid meie isadel. Ja mõnikord vastame meie, et isadel oli lihtsam, nende ülesanded kujunesid selgepiirilisemaks, nende võitluses võis eraldada rindejoont. Me tahame endale võimalusi tegutsemiseks, et teha kasvõi vigu, millest õppida ja jõuda kaugemale oma eelkäijatest. Meil endil puudub ju praegu veel minevik, mida me peaksime kalliks pidama ja kaitsma, kuid meie silme ees on vanema põlvkonna saavutused ning möödalaskmised. Meil on kriitilist meelt ka endi võimete, kohustuste ja vastutuse tunnetamiseks, me teeme kõik selleks, et õppida ajaloost aru saama ja me õpime oma esimeste tegude najal ka ajaloo tegemise suuri raskusi.

Meie jaoks on püha Lenini nimi, mis kohustab õppima tema hindamatut teoreetilise ja praktilise tegevuse pärandit ning teeb meid tõsiseks tema mälestussamba juures pärga pannes, kus me tema ees langetatud päi tõotame võidelda kõige selle vastu, mis takistab meie ühiskonna progressi, mis on vastuolus leninlike mõtete ja tegudega. Ja me oleme Leniniga nõus selles, et revolutsioon peab jätkuma. Praeguse aja kommunistlikud noored ei unusta kommunistlikke noori ja komsomolijuhte, kes langesid kangelaslikult võitluses sotsialistliku revolutsiooni eest. Me mälestasime leinaseisakuga ÜLKNÜ Keskkomitee sekretäre Oskar Rõvkinit, Lazar Stšatskit, Pjotr Smorodinovi, Nikolai Tšaplinit, Aleksander Kossarevi, kes kõik hukkusid Stalini isikukultuse aegsete repressioonide ohvritena. Me meenutasime Eestimaa Kommunistliku Noorsooühingu juhte: Jaan Kreuksi, kes hukkus 1923. a. kaitsepolitsei poolt selja tagant maha lastuna; Arnold Sommerlingi, kes hukkus 1924. a. tulevahetuses politseiga; Vilhelmiine Klementit, kes suri 1927. a. Tallinna Keskvanglas tiisikusse. Me meenutasime kõiki kommunistlikke noori, kes langesid Kodusõja ja Isamaasõja rinnetel, kõiki noori kogu maailmas, kes on hukkunud ja hukkuvad praegugi võitluses parema, õiglasema, õnnelikuma elu eest.

Ligi pool meie maa elanikest on alla 24 aasta vanused noored. Nende käes on nii arvukuselt kui ka hariduselt suur jõud, mis toob aga kaasa suure vastutuse. Ajakirja «Noorus» toimetaja V. Rajasaare arvates on kaasaja noorsoo ideaal maailma revolutsioonilises ümberkujundamises. Noor inimene on alati mingil määral maailmaparandaja. Aruka ja mõtleva-juurdleva inimese loogika nõuab millegi tegemist, ettevõtmist, mis ümbritsevat maailma paremaks muudaks. Selleks et revolutsioonilises protsessis targalt ja aktiivselt kaasa lüüa, peab noorsugu kõigepealt iseennast hästi tundma. Bioloogilise ja sotsiaalse küpsuse vastuolu, mis seisneb nähtuses, et bioloogilise küpsuse piir nihkub üha nooremasse ikka, sotsiaalne küpsus saabub aga järjest hilisemas vanuses, loob selles suhtes küllaltki keeruka olukorra. Selle objektiivse tendentsi tunnetamine ning lahtimõtestamine on meie jaoks oluline. Komsomoli ülesanne on ka sotsiaalse küpsuse piiri allapoole toomine, andes selleks organisatsiooni liikmetele võimalusi saada iseseisva praktilise töö kogemusi. Noorte endi teoreetilised vaated ning tõekspidamised ja lõplik maailmavaade kujunevad alles pärast selle võimaluse kasutamist. Kommunistlikust noorest — üliõpilasest saab aktiivne isiksus — uue ühiskonna ehitaja, revolutsiooni jätkaja. Teaduslik-tehniline revolutsioon loob teiselt poolt aluse selleks, et noorte tähelepanu üha enam võiks pöörduda ühiskondlikele probleemidele. Meie noorte jaoks pole majanduslikud mured paljuski enam probleemiks nr. 1, kuigi neid hoopis kõrvale jätta samuti ei tohi. Oleme aga päris kindlasti ühiskonna arengu sellises staadiumis, kus õiged sotsiaalpoliitilised ümberkorraldused avaldavad eriti aktiivset mõju majanduselule.

Oktoobrirevolutsiooni ja sellele järgnenud põhjalike reformide elluviimist juhtis partei. Ka praegu on partei meie rahva mõte ja süda. Ta on suunavaks jõuks kommunismi ehitamisel. Meie näeme oma peamist ülesannet järelkasvu valmistamises parteile, et parteisse astuks komsomoli kõige eesrindlikum osa, et meie poolt parteisse lähetatud inimesed ei teeks häbi Lenini parteile. NLKP Keskkomitee otsuses «ÜLKNÜ 50. aastapäev ja noorsoo kommunistliku kasvatamise ülesanded» öeldakse, et kommunistlikud noored koonduvad ka edaspidi Kommunistliku Partei ümber, on ustavad V. I. Lenini õpetusele, võitlevad nõukogude inimeste kõigi põlvkondade ühtsuse ja kommunismi eest.

Rääkides täna siin revolutsioonist ja sellest, et revolutsioon jätkub, peame me tõsiselt mõtlema komsomolikomitee sekretäri P. Vihalemma sõnadele ELKNÜ TRÜ Komitee pidulikul pleenumil nädalapäevad tagasi. Selleks et tõesti lõplikult aru saada (või lähendada arusaamise eesmärgile) Suurest Sotsialistlikust Oktoobrirevolutsioonist, Kodusõjast, Velikije Lukist, REVOLUTSIOONIST üldse, peame me õppima ajaloost aru saama. Noore põlvkonna parimaks võimaluseks tähistada kuulsusrikka revolutsiooni aastapäeva peaks olema dialektilis-materialistlik ajaloo õppimine. Paljude tähtsate tõdede, lausete ja teoste üldtuntuks ja üldkohustuslikuks saamisega kaasneb oht neid formaalselt võtta ja korrata, tungimata nende sisusse, mõistmata paljude kunagiste revolutsiooniliste protsesside ja nähtuste ühiseid jooni, revolutsiooni olemust. Ajaloo mõistmine tähendab olnud eludes ja võitlustes kõige tähtsama, edasiviiva nägemist, edusammude ja vigade-kogemuste muutmist omaenda kogemuseks. Selle saavutamist raskendab asjaolu, et me saame peamises osas tugineda vaid kirjapandule, inimeste endi arvamustele oma tegude motiividest ja sõnadele oma veendumuste kohta, mitte elavatele veendumustele, püüdlustele ja motiividele. Revolutsiooniliste traditsioonide ja isade kogemuste edasikandumiseks noortele on vaja tunnetada ja tundma õppida just viimast.

Seda saab aga teha ainult koos meid mõistva vanema põlvkonnaga. Ei usu, et meie sellekohast koostööd segaks see, kui me mõnikord liiga valjuhäälselt nõuame endale «subjekt-situatsiooni» ühiskondlikus tegevuses, et juba praegugi midagi ära teha, aidata juba praegu jõudumööda kaasa ühiskondlikule progressile. Ei usu, et segaksid ka meie esinemised või kirjutised sotsiaalsest julgusest, me anname endale aru ja isegi kardame vahel, kas me suudame õigel ajal anda ühiskonnale, vanematele tagasi selle, mida me neilt nii loomulikuna oleme nõudnud ja ka saanud.

Ülikooli komsomoliorganisatsioon on oma eesmärgiks seadnud võtta osa üliõpilase kasvatamisest sügavate teoreetiliste teadmiste ja praktiliste oskustega iseseisvalt mõtlevaks ja otsustavaks spetsialistiks, kes suhtub aktiivselt meie sise- ja välispoliitikasse ning võitleb järjekindlalt kõige selle vastu, mis takistab meie maa progressi. Ning ainult teaduslikult põhjendatud praktilise tegevuse kaudu on komsomol suuteline üliõpilastes looma kommunistlikku ellusuhtumist, süvendama marksistlik-leninlikku maailmavaadet, kujundama tõelist, ausat, printsipiaalset osavõtjat SUURE REVOLUTSIOONI protsessis.

Ants Riesen

ÜLIKOOLI KOLONN PIDULIKUL DEMONSTRATSIOONIL. H. Karro foto

TÄNA KELL 19 ALGAB TÄHE TN. 3 SPORDIKLUBI KONVERENTS. PALUME KÕIKI LIIKMEID SELLEST OSA VÕTTA JA TULLA KUULAMA VAHETUID OLÜMPIAMÄNGUDE MULJEID.

TRÜ SPORDIKLUBI JUHATUS

Tartu Riikliku Ülikooli rektori käskkiri

Õnnitlen ja tervitan ülikooli õppejõude, teenistujaid, tööliisi ja üliõpilasi Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 51. aastapäeva puhul. Soovin edu ja indu oma kohustuste täitmisel. Seniste saavutuste eest tõstan esile paremaid meie kollektiivi hulgas.

ASETADA FOTO AUTAHVLILE

ÜLEÜLIKOOLILISTEST KATEEDRITEST

dotsent Inge Unt ja vanemõpetaja Eero Loone.

AJALOO-KEELETEADUSKONNAST

professor Villem Alttoa, dotsendi kt. Helmut Piirimäe, vanemõpetaja Valeri Bezzubov, üliõpilased Paul Kenkmann ja Toivo Kuldsepp.

MATEMAATIKATEADUSKONNAST

dotsendid Ülo Lumiste ja Gennadi Vainikko, üliõpilane Viktor Spessivõh.

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKONNAST

üliõpilane Liia Hänni.

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST

dotsent Henni Kallak, vanemõpetaja Aadu Loog, üliõpilane Ülle Rein.

ÕIGUSTEADUSKONNAST

dotsent Ilmar Rebane; metoodik Lehte Jakobsoo, üliõpilased Tõnu Saar ja Rein Saarma.

MAJANDUSTEADUSKONNAST

üliõpilased Siim Kallas ja Arvo Mutli.

ARSTITEADUSKONNAST

dotsendid Leida Keres ja Lembit Tähepõld; assistendid Vootele Meipalu ja Sulev Maramaa; vanemlaborant Julian Karolin; üliõpilased Anatoli Landör, Jüri Põllusaar, Kaja Kalda ja Jaan Kaamel.

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST

vanemõpetaja Uno Sahva.

ADMINISTRATIIVALA TÖÖTAJATEST

vaneminsener Hans Uiga ja kesküttekütja Raimo Saag.

AVALDAN KIITUST

ÜLEÜLIKOOLILISTEST KATEEDRITEST

professor Leonid Stolovitšile; vanemõpetaja Kaljo Põllule; laborantidele Elsa Konstantinovale ja Valentina Potapovale.

AJALOO-KEELETEADUSKONNAST

dotsent Juhan Peeglile; dotsendi kt. Sergei Issakovile; vanemõpetajatele Gustav Liivile, Heino Liivile ja Selma Maasikule; üliõpilastele Kylliki Kaurile, Maie Toimetile, Hille Okile, Jüri Vaigele, Eha Viluojale, Pärja Keidrimäele, Tõnu Seilenthalile, Mare Kaarele, Mare Vaarmannile, Georg Allikule, Ilmar Mullamaale, Krista Mitsile, Ain Tootsile, Jaak Villerile, Jelena Raidile, Aleksander Beloussovile ja Tiiu Uukkivile.

MATEMAATIKATEADUSKONNAST

professoritele Ülo Lepikule ja Gunnar Kangrole; dotsentidele Endel Jürimäele, Olaf Prinitsale ja Enn Tammele; vaneminsener Henn Ilvesele; tehnik Leida Koskelile; bioloogiska laborat. juhatajale Harald Epierile; laborantidele Marvi Vanemale ja Vaike Simsole; üliõpilastele Enn Kuldmaale, Inno Maasikale, Tiiu Mägilaidile, Jelena Kuratejevale, Viia Keerule, Elts Vagale, Sergei Bogdanovile ja Rein Prankile.

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKONNAST

dotsent Aleksander Paele; van. õpetajatele Aare Koppelile ja Heiki Timotheusile; assistent Viive Utsalile; laborantidele Tiiu Raudamile ja Linda Rebasele; nooremale teaduslikule töötajale Imbi Talvikule; insener Pavel Liivamäele; aspirant Ellen Pedakule; üliõpilastele Ülo Kaevatsile, Valeri Tatarlõle, Boriss Suntšenkole, Matti Fischerile, Eldur Varblasele, Vilma Suurmetsale, Arvo Kasele, Mati Karelsonile, Tiiu Sarapuule, Valdek Sletile ja Siiri Noorkõivule.

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST

dotsent Leo Vassiljevile; vanemlaborantidele Leiu Heapostile ja Maie Toomele; vanempreparaatoritele Salme Penderile ja Linda Sauterile; ekskursioonijuht Aari Kohile; üliõpilastele Merike Kikrele, Jaan Luttile, Aino Miilmetsale, Jaan Tänavotsale.

ÕIGUSTEADUSKONNAST

dotsent Johannes Mällile; dotsendi kt. Endel Ploomile; vanemõpetajatele Herbert Lindmäele, Inge Orgole ja Hengo Kingsile; vanemlaborant Rudolf Nigolile; üliõpilastele Toomas Killakule, Mai Kõlile, Ants Noormäele ja Arvo Rodile.

MAJANDUSTEADUSKONNAST

dotsent Heino Siigurile; assistent Vaiki Luigalehele; vanemlaborant Silvia Keerile; laborant Rita Tullusele; üliõpilastele Elju Valdrele ja Marina Sivasele.

ARSTITEADUSKONNAST

dotsendi kt. Evald Tammepõllule; assistentidele Harri Tihasele ja Virve Ratnikule; laborandile Margot Liibuskile ja Asta Asile; vanempreparaator Arnold Kreisile; nooremale teaduslikule töötajale Jüri Kärnerile; üliõpilastele Olga Pavlovale, Elvi Peetsile, Paul Ümarale, Stella Kuzmitsjovale, Ingrid Seppale, Ulvi Valdjale, Õie Tanvelile, Valja Leedole, Anne Lumistele, Margarita Podjorile, Sirje Krönströmile, Mariann Reierile, Elmo Aaviksaarele, Toomas Savile ja Julia Venjevtsevale.

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST

kateedrijuhatajatele Valter Lenkile ja Atko Virule; vanemõpetajatele Alfred Pisukesele ja Osvald Alliksaarele; õpetaja Pärja Tiidole; aspirant Eva Peebole; Kääriku spordibaasi juhatajale John Põldsamile; koristaja Hilja Käärikule; töölistele Pärja Kokkile, Laine Luhakooderile ja Uno Käärikule; üliõpilastele Olev Raudsepale, Rein Aulele ja Mati Reimannile.

ADMINISTRATIIVPERSONALI HULGAST

Teadusliku Raamatukogu sektorijuhatajale Linda Kivistikule; vanemraamatukoguhoidja Aime Sultsile; raamatukoguhoidja Lia Vorobjovale; vaneminseneridele Rein Raamatule, Ivar Paabole ja Lembit Rajangule; inseneridele Arnold Susile, Robert Pastakule, Paul Tõlgole ja Are Hamerile; vanemökonomist Kristjan Kihole; masinakirjutaja Vaike Peebole; müürsepp Eduard Vassilile; puuseppadele Elmar Morkile, Adolf Juursoole, Heino Pettaile, Ants Kreegile ja Arnold Keskpalule; koristajatele Hildegard Schmidtile, Maria Avarlaiule ja Helene Onnile; komandant Lembit Valdmaale; raamatupidaja Liidia Kõrtsile; keskkütte kütjatele Arnold Tooverile ja August Savile; kütja Elisabeth Kaasikule; sekretär-masinakirjutaja Aino Juursoole.

II

Saavutuste eest teaduslikus uurimistöös lepingute täitmise ning nende töödele kaasabi osutamise eest premeerin

a) probleemlaboratooriumi summadest

Keemilise kineetika ja katalüüsi probleemlaboratooriumist

vanemat teaduslikku töötajat Vilve Maremäed; laborante Tiiu Raudamit, Aleksandra Zaitsevat, Elle Karlsoni ja Aino Tilka; üliõpilast Maie Koblat.

(Järg lk. 2)

rektori käskkiri

(Algus 1. lk.)

ELEKTROKEEMIA PROBLEEMLABORATOORIUMIST
nooremaid teaduslikke töötajaid Ants Alumaad ja Jüri Tamme; vanemlaborant Toomas Tennot.

ARVUTUSKESKUSEST
vanemat teaduslikku töötajat Rünno Mullarit; vaneminsenere Airi Laumetsa, Enn Lasni ja Uno Tinni; junatajat Veljo Tinni.

BIOFÜÜSIKA JA ELEKTROFÜSIOLOOGIA PROBLEEMLABORATOORIUMIST
nooremat teaduslikku töötajat Peet-Henn Kingisseppa; vaneminseneri Peeter-Toomas Loogi; insener-keemikut Ilmar Oravat.

MEDITSIINI KESKLABORATOORIUMIST
vanemat teaduslikku töötajat Kalju Põldveret; nooremat teaduslikku töötajat Eva Tiigimäed; vanemlaborante Eha Leppa, Alla Terentjevat ja Mall Toome; vanempreparaator Amanda Dsilnat.

ELEKTROLUMINESTSENTSI JA POOLJUHTIDE PROBLEEMLABORATOORIUMIST
juhataja Arved Tammikut; vaneminsenere Elmar Talvistet ja Ants Kivivälja; eksperimentaalfüüsika kateedri aspiranti Valeri Vassiltšenkot.

VANEMTÖÖDEJUHATAJA JAOSKONNAST
juhataja Ahto Liiki; vaneminsener Eduard Kiiraneni; meister Heiki Raba; vanemkaubatundja Hilda Põltsamaad; üldfüüsika kateedri dotsenti Jaan Reinetit; raamatupidajaid Linda Pikkatit, Aino Poksi ja Elma Rehesaart; puusepp Ülo Mõldret; tisler Hannes Peetsot; torulukksepp Endel Rumvolti; elektrik Jaan Siilbekki; plekksepp Voldemar Polakest; abitöölist Ants Zovot; maaler Hugo Kelderit; müürseppi Nikolai Spassovit ja Aleksander Bogdanovit.

b) lepinguliste tööde summadest

GEOLOOGIA KATEEDRIST
nooremat teaduslikku töötajat Aasa Lepistot; tehnik Marie Poskat.

ARVUTUSKESKUSEST
insenere Ilona Kuusikut ja Tiina Rauki; vaneminsenere Säde Ermanni ja Raivo Reiljani; stažöör Tiina Lasni; laborant Tiiu Prikkot.

ARVUTUSMATEMAATIKA KATEEDRIST
aspirante Otto Karmat ja Igor-Ivar Saarniitu; arhiivi juhatajat Valve Pallavit.

ELEKTROAEROSOOLIDE JA AEROIONISATSIOONI PROBLEEMLABORATOORIUMIST
nooremat teaduslikku töötajat Toivo Madiset.

EKSPERIMENTAALFÜÜSIKA KATEEDRIST
vaneminsener Rein Krolli; insenere Anton Hellatit ja Aleksander Danilovit; aspirant Ants Tiirikut; assistent Ilmar Rammot.

ANALÜÜTILISE KEEMIA KATEEDRIST
nooremat teaduslikku töötajat Mihkel Kerikmäed; vanemlaborant Mihkel Steinbergi; vaneminsener Aavo Kogerit.

ÕPPE-EKSPERIMENTAALTÖÖKOJAST
vaneminsenere Hans Uigat, Arnold Susit ja Ants Aroellat; meister Hillar Tohvertit.

BIOFÜÜSIKA JA ELEKTROFÜSIOLOOGIA PROBLEEMLABORATOORIUMIST
vaneminsener Ivar Paabot.

MEDITSIINI KESKLABORATOORIUMIST
tehnik Ants Virmandit.

ÕPPE-REMONTTÖÖKOJAST
tehnik Melaniida Pastakut.

FARMAKOLOOGIA KATEEDRIST
nooremat teaduslikku töötajat Eleonore Rajaveed; vanempreparaator Kaie Pähnapuud.

LIHASTALITLUSE PROBLEEMLABORATOORIUMIST
tehnikuid Reet Mallenet ja Koidula Kärnerit; nooremat teaduslikku töötajat Ehta Viru; insener-keemikut Helgi Akket.

SPORDIMEDITSIINI KATEEDRIST
õpetaja Jaak Maaroosi; preparaator Anna Tsahknat.

ANORGAANILISE KEEMIA KATEEDRIST
assistent Aksel Kooritsat; üliõpilast Mariu Salvet.

ORGAANILISE KEEMIA KATEEDRIST
assistent Mall Hõrakut; vaneminsener Vello Pallinit; aspirant Aavo Aaviksaari; üliõpilast Tõnu Püssat.

ANATOOMIA JA HISTOLOOGIA KATEEDRIST
assistent Feliks Mendikut.

KAUBANDUSE ERILABORATOORIUMIST
juhataja Elmar Haljastet; vanemat teaduslikku töötajat Ilmar Kalmu; nooremat teaduslikku töötajat Jaan Anderssoni; tehnik Epp Lilleorgu; vanemlaborant Juta Baklerit.

EKSPERIMENTAALFÜÜSIKA KATEEDRIST
vanemõpetaja Olev Saksa; insener Jüri Kirssi ja Eugen Kaitsat.

FÜÜSILISE GEOGRAAFIA KATEEDRIST
nooremaid teaduslikke töötajaid Ivar Aroldit, Ago Marksood ja Jaks Lankotsa; insenere Jüri Jagomäge ja Aino Otsa.

MAJANDUSGEOGRAAFIA KATEEDRIST
nooremat teaduslikku töötajat Tõnu Kaaret; aspirant Ott Kurssi.

RAHVAMAJANDUSE ÖKONOOMIKA KATEEDRIST
vanemõpetaja Peeter Viirest.

POLIITILISE ÖKONOOMIA KATEEDRIST
õppekabineti juhatajat Ly Loiti.

ROTAPRINDIST
fotograaf Õilme Hõlpust; polügraafiatöölist Mare Kainet; brošeerijaid Taimo Mattot ja Helve Mõtust; vaneminsener Johannes Temmot; kirjastusgrupi vanemtoimetajat Juhan Sarve; teadusliku uurimistöö sektori masinakirjutajat Lilian Mäge; tehnik Mare Mäge; Bioloogia-Geograafiateaduskonna dispetšerit Anu Vahit.

c) vanemtöödejuhataja jaoskonna summadest

töödejuhataja Valdek Lepvaltsi; meistreid Kalju Põlluaasa, Mart Suitsu, Aliide Reintamme, Heiki Raba ja Ilmar Kõivu; vanemraamatupidajaid Magda Hindot ja Erna Säinast; raamatupidajaid Elgi Võsu ja Mare Kahni.

TRÜ rektor F. KLEMENT

Tervitusi oktoobripühadeks saatsid meile

A. Veimer, ENSV Teaduste Akadeemia president, A. Green, ENSV välisminister ja G. A. Mednikjan, meditsiinidoktor, professor; ENSV Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeerium, ENSV Ministrite Nõukogu Riiklik Kinematograafia Komitee, ENSV Rahandusministeerium, ENSV Sideministeeriumi Kolleegium, EKP Tartu Rajoonikomitee, Tartu Linna TSN TK kultuuriosakond, Eesti Riiklik Kunstiinstituut, Tallinna Polütehniline Instituut, Tallinna Riiklik Konservatoorium, Saraatovi Tšernõševski-nim. Riiklik Ülikool, Tomski Riiklik Ülikool, Voroneži Riiklik Ülikool, Taškendi V. I. Lenini nim. Riiklik Ülikool, Moskva M. Lomonossovi nim. Riiklik Ülikool, Harkovi M. Gorki nim. Riiklik Ülikool, Kirgiisi Riiklik Ülikool, Permi M. Gorki nim. Riiklik Ülikool, Tadžiki V. I. Lenini nim. Riiklik Ülikool, Turkmeeni M. Gorki nim. Riiklik Ülikool, Uraali M. Gorki nim. Riiklik Ülikool, Dagestani V. I. Lenini nim. Riiklik Ülikool, Kiievi T. Ševtšenko nim. Riiklik Ülikool, Pihkva S. Kirovi nim. Pedagoogiline Instituut, Udmurdi NSV Teadusliku Uurimise Instituut, ENSV TA Majanduse Instituut, ENSV Projekteerimise Instituut, Tallinna Epidemioloogia, Hügieeni TU Instituut, ENSV TA Termofüüsika ja Elektrofüüsika Instituut, Eesti Loomakasvatuse ja Veterinaaria TU Instituut, RAT «Vanemuine», Riiklik Kirjastuskomitee, kirjastus «Valgus», ENSV MN Teaduslik Restaureerimise Töökoda, Tartu Linnamuuseum, RPI «Eesti Projekt», ENSV Riiklik Ajaloo Keskarhiiv, ajaleht «Noorte Hääl», ajaleht «Edasi», ajaleht «Rahva Hääl».

TEATED

ÜET I KURSUSE LEKTORID-PROPAGANDISTID

Teisipäeva, 19. novembri õhtupoolikul tutvume trükisõnas esinemise erijoontega. Külaskäiguks ajalehe «Edasi» toimetusse palutakse koguneda ph. aud. 228 kell 19.

H. Palamets

ÜTÜ

Geograafiaringi koosolek toimub 20. novembril kell 17 Vanemuise tn. 46 aud. 327.

Päevakorras:

Veealusest ekspeditsioonist Mustal merel — Kaarel Orviku.

Mõne aja eest tehti tõsine ettepanek korrastada maakeele sõnavara meistri ja selli kohta teaduses. *Teadlase* ja *teaduri* eristamise ettepanek leidis kiiresti vaikiva nõusoleku. (Enam ei puhkenud õhinat, mis saatis kord *raali* sündi. Kordusmõttekäigud on lihtsamad ja eksimisvõimalusi vähendas Ferd. Kihva tookordne summeeriv töötlus.) Suvel vastuvõtueksamitel aga selgus, et ülikoolis on täitmata veel terminoloogiline tühimik, ja seda õpipoisi tähistamiseks teaduse mõnedel erialadel. Seetõttu on isetegevuslikus korras hakatud nimetama mittepedagoogilise osakonna (või haru) üliõpilasi... *teoreetikuteks!* Selline epiteet ilutses vähemalt geograafia ja füüsika osakondade üliõpilaskandidaatide eksamilehtedel.

Allakirjutanule näib tähtsamana, et koos terminoloogiaga seatakse harilikult korda nii iseendas kui ümberolijates vastav mõtlemine. Viimane asjaolu kujunemisea lõpul, eriti suurusjärjestust peegeldavates või defineerivates terminites väärib vist tähelepanu. Sellele vihjavad ka kogemused.

Nimelt kippusid varem tekkima «teoreetikud» ka tookordses matemaatikaosakonnas. Kuid selgitati üsna kiiresti, et nad on siiski vaid arvutusmatemaatikud, s. o. tavalised ja ühiskonnas olemasolevad spetsialistid. Leiti, et tudengi tituleerimine teoreetikuks juba üldkursuste ajal on liiga enneaegne. Jäägu siiski tuleviku selekteerida, kes neist suudab edaspidi töötada uue teooria loojana.

Mõneti selgus veel, nagu paigutuks noore «teoreetiku» jaoks maakera raskuskese horisondist veidi kõrgemale. Sellest tekkinud tasakaaluhäirete seisundis sattus aga halvustusobjektiks (millegi taustal tuleb ju oma paremust tõestada!) just pedagoogiline eriala ja elukutse, s. o. elukutse, tänu millele ju jõutigi oma eriala tudengiseisusesse. Eriti tugevat oma võimete ülehindamist ning sellest tulenevat ühtlase töörežiimi rikkumist esines matemaatika eriklassi esimestel lõpetajatel. Nendest ei suutnud end keegi töötada matemaatiku diplomi tasemeni.

Võib oletada, et teoreetiku vms. kõrge ja kauni nimetus sünnitab veel teisigi pahesid. Näiteks, kui ausa sisetundega noor ülikoolis märkab, et temast ei saa ei loengute ega iseseisva arengu baasil seda oodatud teoreetikut, järgneb pettumus ja ka kohustus hakata

Kuidas jääb selle uhkevõitu teoreetikuga?

tekkinud «võlga» korvama väliste näitajatega. Luban endale isegi teatava üldistuse ja püstitan hüpoteesi, et eelkõige just sisemise arengu aeglus, vaimse kultuuri vähesus ning huvide piiratus, s. o. vaimne igavus koos juurdunud individualismiga seavad ka üliõpilaskonnas aukohale viinavõtmise ning vastavad rituaalid, lõhuvad kursusekollektiive ning takistavad mõistusepärast ühistegevust, tekitavad soovi oma isiku esiletõstmiseks ekstravagantse riietuse või muu najal (samas vormis otsisid endale tunnustust juba aadel, kodanlus, tõusiklus jt.), ning sunnivad paljusid naisüliõpilasi (mõtteküpses eas) suitsetamist alustama. Teatavasti meeskodanikud alustavad suitsetamist ikkagi poisikesepõlves, ning põhiliselt vajadusest «tõestada» mehekssaamist.

Koheva iseteadvusega isikutele helesinise mütsi all meenutaksime veel ühte tõsiolu. Nimelt seda, et meie vabariigis on kõrgem haridus suhteliselt massiline nähtus. Sellest tuleneb aga vähemalt kolm olulist järeldust. **Esiteks.** Eestis pääseb üliõpilaseks suhteliselt madalamate võimetega kui mujal. (Vastupidisel juhul peaks kehtima naiivne eeldus, et meil on võimekate kontsentratsioon tavalisest suurem.) **Järelikult** suudame **vältida kõrgema hariduse vesistumist** ainult **tõsise tööga,** mitte aga iseteadvusega. **Teiseks.** Eripõhjustel tekkinud sõjajärgne hõrendus kõrgema haridusega kaadri osas on vist enam-vähem likvideeritud. Järelikult ei saa tänasest üliõpilasest enam **otsekohe** kollektiivi kujundajat, vaid hoopis kaastöötaja. Ka enne teda on erialal mõeldud, otsitud ja juureldud ülikoolilõpetaja tasemel. Endistel tõtajatel **on veel eelis põhitöö** ja **reaalsuse parema tundmise näol.** Et jõuda samale nivoole ning saada neile võrdseks töökaaslaseks, tuleb üha rohkem töötada oma eriala põhjalikumaks omandamiseks. Kuid ainult sellest ei piisa. Tulevastel kaastöötajatel on olemas veel aastatega süvenenud **tähelepanelikkus, käitumis- ning suhtlemisoskus, kogemused ja vastutus ühiskondlikus töös, teadmised ning analüüsimisoskus rahvusvahelise elu, sise- ja välispoliitika valdkonnas jm.** mitmekülgsus. Lõpuks aga osutub oluliseks mitte meie hinnang elule ning inimestele, vaid vastupidi. **Ja kolmandaks.** Tekkinud tingimustes pole n.-ö. massikaubana esineval kõrgemal haridusel enam neid materiaalseid eeliseid, mida mäletavad tänased vanaisad-emad ja võib-olla nooremadki. See lisab aga intelligentsile veel ühe ülla võimaluse, võimaluse anda oma rahvale eeskuju meie konkreetsetes tingimustes **mõistusepäraseks** elamiseks.

Milline peaks aga olema see eeskuju? Ehk üldisemalt, kuidas seostada kõrgema hariduse omandamise isiklik aspekt ühiskondlikuga? Ning kuidas jääb selle enneaegse ja uhkevõitu **teoreetikuga?**

J. REIMAND

Dialoog kahest haridussüsteemist

Uuemal ajal on jälle mõtete esitamisest dialoogivormis lugu pidama hakatud. Et raske oli vestlejaile sobivaid nimesid leida, siis tähistame nad lihtsalt sümbolitega A, B ja C. Autor loodab, et mõni vestlejaist ütleb välja ka lugeja meeles mõlkuva.

A: Me oleme kõik füüsikaeriala üliõpilased. Öeldakse, et neil, kes ise asja sees on, pole kuigi kerge objektiivselt arutleda. Asja sisusse tungimiseks on vajalik teatud ajaline distants objekti ja uurija vahel.

B: See-eest oleme me füüsikas pettunud üliõpilased. Ennast nimetasin ma füüsikuks viimast korda vist I kursusel.

C: Mulle tundub, et üht-teist on meie erialas ka huvitavat. Füüsika ajalugu näiteks. Või siis Einsteini vaimustavad teooriad.

B: Teada puha. Füüsika üldised ideed võrgutavad keskkooliõpilasi, ja kui kõrgem kool neid sellest ei võõruta, saavad neist filosoofid.

Mis ütled sa selle imala matemaatika kohta, millest mulle juba ammu kõrini on?

C: Olen üllatatud! Kui mu mälu mind ei peta, siis pole sa ühelgi eksamil alla nelja saanud.

B: Mis on sellest kasu! Matemaatika on ju tööriist füüsiku käes, abivahend eriala sügavamaks mõistmiseks. Milleks tööriist sellisele meistrile, kes küll selle ehitust tunneb, aga kasutada ei oska? Kui ma üldse matemaatikat tunnen, siis mitte enam kui hulgimüügibaasis töötav kaubatundja turustatavat kaupa.

A: Niisiis pole sa rahul matemaatika õpetamisega. Konkreetne objekt peab vaidluses muidugi olema, kuid mulle näib, et ilma matemaatikata poleks füüsika üldse iseeneseks kujunenudki. Füüsikat ilma matemaatikata pole olemas. Asi pole mitte matemaatilise aparatuuri kasutamises, vaid omandatud teadmiste kasutamises üldse. Seega võiks minu arvates sinu radikaalse väljendi kehtivuse piirkonda isegi laiendada. Põhjused?

Esimesena tahaksin mainida hinnaalandust, mis ülesannete lahendamisel tehakse. Kontrolltööd maksavad lõppkokkuvõttes vaid arvestuse, mõnikord isegi seda mitte. Neid ei võeta kuigi tõsiselt. Ülesanded antakse ühesugused (ja ühtemoodi vähe) kõigile üliõpilastele, mistõttu kasulik efekt läheneb nullile.

Asjal on aga ka teine, sügavam põhjus. Loodan, et lubad mul natuke üldiselt arutleda, ehkki ma üldisi ideid ja matemaatikat nii rangelt ei erista, kui seda sinu arvates üks «filosoof» tegema peaks.

Sageli räägitakse iseseisva mõtetöö vajalikkusest, öeldakse, et üliõpilasel ei jää mõtlemiseks aega. Võib juhtuda, et ka sõna «mõtlemine» ise on pisut laialivalguv. Meie räägime mõtlemisest õppimisel. See pole mõistatamine: «Kuidas nüüd sellest loengukonspekti punktist aru saada?» või «Millest selline valem küll välja peaks tulema?» Sellised küsimused kerkivad paratamatult, kuid neid võib lahendada erineval tasemel. Keegi füüsik (igatahes mitte füüsikas pettunu) ütles kunagi, et ideaalne oleks selline õpik, kus autor lugejat nii suunab, et see raamatut läbi töötades iga põhilise seisukoha iseseisvalt natuke varem avastaks, kui autor selle formuleerib. Sellise lugeja kohta võib öelda: ta oskab mõelda.

Niisiis on mõtlemine ainumõeldav õppimise vorm, s. t. iseseisev järelduste tegemine, loogiliste seoste otsimine ja laiendamine.

Miks me rõhutame sõna «iseseisev»? Kandume hetkeks fantaasia valda. Oleks tore, kui kunagi tulevikus leitaks sellise telepaatilise kontakti võimalus, mis lubaks üliõpilasel professori peas olevad teadmised mingi seniolematu ühenduskanali abil vahetult oma kolpa üle kanda. Loovutame selle mõtte edasiarendamise litsentsi lahkelt Arman Poele ja püüame selgusele jõuda, miks selline asi võimatu on.

Meditsiin tunneb kudede bioloogilise sobimatuse nähtust. Võõrast valku saab omastada ainult seedetrakti kaudu. Küllap kehtib samasugune sobimatus ka vaimsete laboratooriumide funktsioneerimises ehk teisiti — iga inimene mõtleb erinevalt. Vaimutoidugi jaoks on olemas «seedetrakt» — mõtlemine.

C: Ütleksin siiski, et lameusside (Planaria) juures on juba õnnestunud saavutada tingitud refleksi-de üleandmist ühelt isendilt teisele. Et «targaks» saada, pidid nad oma «õpetatud» vennad ära sööma.

A: Olgu see Arman Poele julgustuseks.

Et oma mõtteid õppuriteni tuua, peab õpetaja paraku need kas kirjas või kõnes väljendama. Seda teeb aga iga inimene erineva maneeri ja osavusega. Kui jätta kõrvale keele mitteühetähenduslikkus ja väljendusvead, siis on õpetaja jutt meile arusaadav ikkagi vaid siis, kui meie peas juba midagi olemas on, mida sõnadele, sümbolitele, arutluskäikudele vastavusse seada. Raamat ja loeng saavad olla vaid tooraineks, mis pidepunktidele toetudes läbi tuleb seedida.

B: Miks küll filosoofid nii sageli avatud ustest sisse murravad?

A: Eelnev oli vajalik hoovõtuks ja veel selleks, et me üksteisest mööda rääkima ei hakkaks.

XX saj. on ersatsi sajand. Õppimist on asendanud lugemine.

See on aforism, kui lubate. Lühidust peab kompenseerima pika selgitava jutuga. Õppimisest rääkisime; mis on siis lugemine? See on õppimise väärarend, kergema vastupanu tee, pinnapealsus. Lugemise üks halvemaid vorme on lehitsemine, s. o. kiire raamatu keskele hüppamine, et sealt ilma kontekstisse süvenemata vajalikud andmed napsata. («Lehitsemine» tähendab tööstiili, mitte mõne konkreetse raamatu kasutamist.)

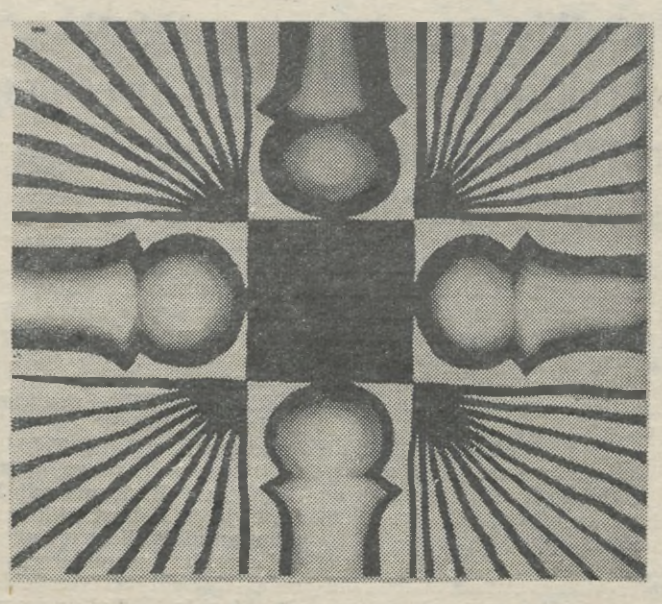
Kuivõrd oma kriitilisele meelele on lugemisel hundipass antud, siis diferentseeritakse tähelepanu erinevate lausete vahel vähe, tööd mõõdetakse lehekülgede ja eksamiküsimustele «pealetehtud ringide» arvuga. Kui ilukirjanduse lugemisel jõuab mõte meieni igapäevasest elust ja algharidusest teada olevate mõistete abil, siis täppisteaduste korral tuleb mõisteid tihtipeale enese jaoks luua. See ongi õppimine.

B: Täpsustame veel terminoloogiat. Kui eksami ajal lauasahtlisse peidetud konspekti vaadata, on see siis lugemine või lehitsemine?

VISARID II

ehk pooltund ebaväärika sõbraga

Juba teist korda 1968. a. jooksul avanevad vaatajaile VISARITE saalid. Esimene näitus pälvis ootamatu menu, väljapanekust oli juttu ka «Nooruse» suvisel loomingulisel kokkutulekul Häädemeestel. Teine näitus ei saa samuti külastajate kesisuse üle kurta. Miks see siis huvi äratab ja kas üldse ennast tasub? Igaüks on nõus, et moodsat kunsti ja eriti noorte loomingut tuleb propageerida, teine asi on aga, kas seda tõsiselt võetakse. Antud näituse puhul valitseb veel ka see oht, et väljapanekut kiputakse

ENN TEGOVA «KIIRGAV RUUT»

võtma hubase majasisese salongi-näitusena, mida pole tarviski püüda paigutada kaasaegse kunsti üldisesse registrisse. Et luua tõeliselt kaasaegset kunsti, selleks vajab kunstnik lisaks loomingulistele eeldustele ülevaadet kogu maailmas seni loodust ja loodavast, samuti lakkamatut loomingupinget, ülitugevat konkurentsi, täiuslikke tehnilisi vahendeid ja muidugi võimalust esineda rahvusvahelistel näitustel. Kõigele vaatamata on kunstnikke, kes püüavad luua soovitud tehnikas töö, tuginedes üksi teadmisele, kuidas seda tehakse, olles ise mitte ühtegi vastavas laadis tööd näinud. Ja kriitikal on taas tänuväärne vaidlusobjekt: kas see ikka on see või ei ole see. Noored kunstnikud on tihti enda peale võtnud mõnes mõttes lokaatorifunktsiooni. Tihti jäävad tööd eksperimendijärku, pälvides vaid jaheda kriitika, kuid on vaieldamatu otsiva ja kunsti edasiviimise seisukohast ennastohverdava vaimu sünnitisteks.

Uus kunstis on alati pidanud leppima sellega, et tal lubatakse astuda ühiskonda «mitte kultuuri pidulikust väravast, vaid otsekui salamahti väikesest tagauksest, mis kuulub meelelahutusele», arvab Jindřich Chalupecky.

Ja ongi nii — moodsat kunsti saaks võrrelda ebaväärika sõbraga, kelle lähedust küll salakesi otsitakse, kuid kelle tutvust avalikkuse ees häbenetakse. Kitsas seltskonnas meeldib igaühele näidata oma arusaamist ja huvi moodsa kunsti vastu, mis sageli on ka ehtne. kuid pidulikul koosviibimisel tuuakse kingiks tingimata realistlik linnavaade. On ju alati positiivseid emotsioone tekitavaid kujutlusobjekte nagu lilled, terve ja värvikas loodus, lapsed jne. Kuidas aga võetakse vastu «Kompositsioon 4 B», pole kunagi kindel ja mis peaasi — see oleks ebasoliidne.

Tagasi ebasoliidse näituse juurde.

Eelmisest VISARITE näitusest tuttavate kõrval on kolm debütanti: Ene Urbla, Eha Parijõgi ja Einar Kraut. Kõik VISARID on omavahel millegi poolest eristatavad: Enn Tegoval on selleks dünaamilisus ja dramatism, Kaljo Põllul — julgeim eksperimentaatorlikkus, Peeter Lukatsil — korrektsus ja teemaühtsus jne.

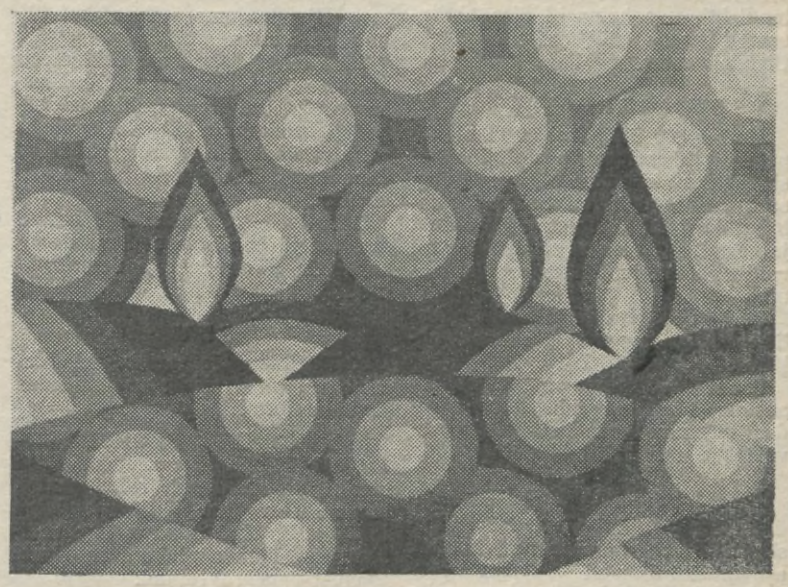
Debütantidest üllatab, ja nimelt fantaasiaga, Einar Kraut. Sürrealistlikult kõle «Gravitatsioon» on väga paindliku kujutlusvõime tunnistuseks. Kõver ruum — nähtus, mida füüsikas on tõestatud, kuid mis meeltele jääb kättesaamatuks, siin on see kujutatud otse graafilise selguse ja täpsusega. E. Kraudi teine töö «Iseoma prügihunnikul kasvatan, näe, natukene lilli» on näituse hingestatumaid ja vaimukamaid töid. Allkiri pärineb ühe üliõpilasautori luuletusest.

Ene Urblalt jääb meelde «Raske on».

Eha Parijõe eepilised tööd toetuvad kirjanduslikule algele.

Jaak Olep on saavutanud meeldiva diskreetsuse, samal ajal kui antud tehnika tavaliselt ahvatleb pillavusele, millest autori varasemad tööd ei jäänud puutumata.

Peeter Urbla esitab õlimaalide kõrval kaks kaunist joonistust: kammertoonina jahe ja peen «Little prayer» (väike palve) on

PEETER LUKATS «ROHELISTE ÄMBLIKE MAAILM»

inspireeritud muusikapalast. Eelmisega koos seinanišis on teine joonistus «Järjekordne lahkuja». Oma nõelja elavusega meenutab see rauapuru liikumist magneti mõjutusel. Tore oleks näha neid töid tehnikasse viiduna.

Autor suudab anda graafilist filigraansust kõrvuti värvilopsakusega õlis. Rõõmustab ühte sametsinise ja kärekollase, mõnuleb joonte elusast voolamisest, õhutab, vormib ja hellitab. Tema käesoleval näitusel esitatud tööd on eeskätt eksperiment värvi- ja vormivõimaluste tundmaõppimiseks.

Kaljo Põllu töödes näen isemoodi materialiseeritud märksõnade kogumeid. K. Põllu on ühtlasi näituse värvijulgeim autor. Ta seab oma pildid kokku esemetest, ka tavalistest tarbeesemetest ja sunnib märkama igapäevaste asjade võluvust, asetades need uude konteksti ja muutes seeläbi ebatavalisteks. «Iive» on palju lõbusat kõneainet andnud.

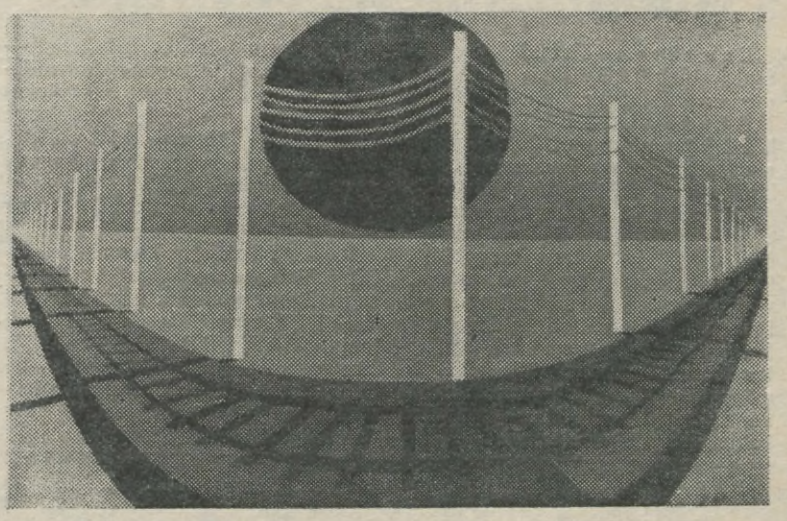
Peeter Lukatsilt on kaks tööd — teine neist, küllap vist näituse kõige ilusam õlimaal, on ka tema varasema loominguga võrreldes arvatavasti helgeim teos.

Raivo Rahusoo ainuke töö «Võililede aeg» on leidnud väga erinevaid tõlgitsusi. Tooksin ära kahe vaataja mõtted selle töö puhul:

raks. Enn Tegova tööde ees liikus mõte mõnele VISARITE teise näitusega seotud üldisemale probleemile.

Käesoleva näituse puhul on sageli tunne, et ideed pole suudetud päriselt realiseerida, et puudu on jäänud üsna vähe, kuid just see osa, mis peaks aitama vaatajat kaasautorlusenii jõuda. Miski pidurdab, muudab tööd elutuks ja kogu näitusel lasub imelik kulumisvarjund. See väljendub eeskätt vormi jäikuses. Ka akademistidel on alati olnud ideede üliküllus, kuid väljendus suretab selle. Töödele ei suudeta anda elamuslikkust. Väljendusvahendid on alati teatud määral sümbolid, mis moodustavad pildile nagu mingi üldloetava teksti. Värvid — teatud toon teatud intensiivsuse ja pinnaulatuse juures loob kindla, ühtviisi tõlgitsetava tunde jne. Idee kunstis tuuakse välja värvi ja kompositsiooniga. Kui ühe suhtes lõdvaks lasta, kannatab idee. Kui aga ideed maksimaalselt välja tuua ei suudeta, tekib nn. pilt enese jaoks, kus autori kujutlus peab lisama selle, mida ta väljendusvahenditega pole anda suutnud ja vaataja jaoks läheb töö kaduma.

Tagasi minnes loo alguse juurde — milleks üldse on vaja niisuguseid pilte, niisuguseid näitusi — tsiteeriksin taas Jindřich Chalupecky't: «Masinad, mis midagi ei suuda toota, pildisarjad, mis midagi ei soovita, fotod, mis midagi ei kujuta. Ei midagi enam kollektsionääridele, ei midagi interjööride kaunistamiseks, rõõmuks või lohutuseks. See pole enam kunst, mis ainult kunst võib olla, miski, mis tahab kaasaegses maailmas toimida kaasaegselt, mis tahab sellele maailmale meelde tuletada midagi niisugust, mis tavaliselt ei meenu, mis tahab kutsuda maailma üles millelegi, miski eksisteerib ta enese alustes». Ja siit edasi: kujutavas kunstis otsitakse sageli ometi kujutavust. Moodne kunst, püüdes vabaneda peegeldamisprintsiibist, pöördub tagasi loomise algusse, mateeria, paradiisliku oleku juurde, lagundab oma objekti kaoseks, hülgab perspektiivi, abstraheerib. Ja ometi pole ta sellest printsiibist pääsenud — on jõudnud taas nende algmete kujutamisele või kirjeldamisele, s. o. jäänud truuks traditsioonilisele ettekujutusele pildist. See, mis jääb alles pärast reaalsuse põhjalikku segipaiskamist, on taas peegeldus uuest maailmast.

EINAR KRAUT «GRAVITATSIOON»

I. «Igal kevadel tulevad need võililled meie tänavale. Tulevad Emajõe luhalt ja küll me oleme nendega hädas. Aga nüüd on need nii suurelt ja selgelt seina peale pandud ja üks imelik lilla jõnglane ka seas. Kena, et te olete võililled vastu välja astunud.»

II. «Pungad, õied, viljad — elu ringkäik, looduse lõppematus. Võililled on suured ja võimukad, loodus on inimesest, degenereeruvast inimesest üle. Ja veel see kohutav punane taevas!»

Enn Tegova on juba esimesest näitusest meelde jäänud sisuka autorina. «Ajapööris» on dünaamiline ja kõrgel abstraktsiooniastmel loodud töö. Seinalepaigutamine rombina aitab kaasa sisu avamisele. Dramaatiline «Tähepiiga» paistab silma värske kompositsiooniga. Varem suurepäraste loodusmotiividega silma paistnud autor seda valdkonda teise näituse töödes ei puuduta ja jääb sellepärast kohati iseendale võõ-

Asta HIIR

C: Eksamil mahakirjutamine on füüsikute seas sageli esinev nähtus. Seda teevad ka tugevad üliõpilased, sest nad lihtsalt ei viitsi tuletuskäigu tarvis ajusid liigutada.

B: Mõned õppejõud olevat endale kriuksuvad kingad muretsenud, et nende auditooriumisse tagasitulek juba kaugelt kuulda oleks.

A: Nii et kõik me oleme patused. Kuid ei saa märkimata jätta, et matemaatilise kallakuga ainete korral aitab mahakirjutamine siiski ainult taibukaid. Kes asjast aru ei saa, jätab ülikooliga hüvasti. Seetõttu lubatakse Matemaatikateaduskonna üliõpilastel tihti eksamil raamatuid kasutada. Mõnikord isegi loengukonspekte.

C: Huvitav. Aga kui ettevalmistuslehe peal on mahakirjutatud materjal, mida siis õppejõul veel hinnata jääb?

A: Lugemine ja lehitsemine pole veel õppimine. Arusaamisest võib vajaka jääda. Matemaatika sisaldab minimaalselt deklaratiivseid fakte. Isegi mingi mõiste definitsioon on siin loogiliselt põhjendatud selle edaspidise kasutamise mugavusega. Et vastata, peab loogiliselt mõistma. Ja õppejõul on ju alati varuks küsimused.

B: Pole veel kuulnud, et keegi selle legaliseeritud mahakirjutamise pärast Matemaatikateaduskonda üle oleks läinud. Ja tõepoolest, milleks üle minna, kui meie õppejõududel on kriuksuvad kingad. Mu härrad — miski on mäda Taani Kuningriigis!

A: Ülesannete lahendamise tähtsusest juba rääkisime. Meie arvates oleks võimalik ja vajalik ka aine teoreetilise osa jaoks selline õppetöö vorm leida, mis iseseisvat mõtlemist stimuleeriks ja kirjandusega töötamise oskust arendaks.

C: Kirjandust läbi töötades tuleb kõik matemaatilised arutluskäigud ise paberil ära teha. Iga peatüki lõppu tuleks kirjutada resümee, kus oma sõnadega sisu kirja panna ja olulised mõisted ning definitsioonid seostada ja lahti mõtestada. Kui asi mõneks ajaks pooleli jäetakse, siis peab kirjutama veel koondkokkuvõtte.

B: Sellega on nii nagu teistegi heade soovitustega — kõik teevad just vastupidi.

A: Filoloogide seas praktiseeritakse ühe õppimisvormina seminaritööd. See on referatiivset laadi kirjutis mõnest natuke ulatuslikumast probleemist. Mida annab selline töö? Rõhutaksime siinkohal ainult üht külge — ta õpetab mõistetega iseseisvalt opereerima. See muudab olukorda lugemise kui õppimisvormi kahjuks, sest pinnapealse teadmisega saab kirjutada ainult halva töö. Niisiis on iseseisev kirjapanek teadmiste ja uute mõistete omandamise kontrolli vahend. Teiseks stimuleerib see iseseisvat mõttetegevust, soodustab sügavat arusaamist.

Öeldakse, et mõistmisel on kolm astet:
1) ma saan aru, 2) ma oskan seda teistele selgitada, 3) ma oskan selle ümber lükata.

Lugemine kui õppimisvorm lubab meil vahest 1. astme saavutada. Rohkemat igatahes mitte, sest see, mis meie endi vaimse laboratooriumi keeles selge näib olevat (me lihtsalt usume, et see on selge), osutub objektiivsel uurimisel hoopiski ebaselgeks.

Kuidas siis teostada seda objektiivset uurimist? Ideaalseks õppimisvormiks oleks muidugi õppija ja õpetaja vahetu vestlus. See iidsetest aegadest tuntud töövorm on kaasajal päris haruldaseks muutunud ja võimatu oleks praeguse õppurite hulga juures selle taastumist loota. Seega jääb üle vaid kirjapanek. Ta nagu võimaldaks mõtted peast välja võtta, et neile omaenese kriitikameele kaasabil lõplik ja rangē kuju anda.

Muidugi, B-l on õigus, headest nõuannetest on meie õppetöö range reglemendiga piiratud üliõpilasele tõesti vähe kasu. Töö- ja kontrollimeetodeid peaks muutma. Paneksin ette viia füüsikute jaoks sisse kirjalikuks tööks nimetatud õppetöö vorm. See oleks referatiivne kirjutis mingist etteantud probleemist või probleemide kompleksist, mille kirjutamisel kasutataks suvalises valikus õppekirjandust, monograafiaid, teaduslikke artikleid.

C: Mille poolest kirjalik töö kursusetööst erineks?

A: Kõigepealt muidugi väiksema mahu ja ajakulu poolest. Töö oleks õpitava distsipliini mingi osaprobleemi loogiliselt järjekindel esitus. Matemaatilise kallakuga õppeainetes on piiramatud võimalused probleemide leidmiseks ja neile uuest aspektist lähenemiseks.

Juhend sellise töö kirjutamiseks võiks ju sisaldada 4—5 ja rohkemgi lauset, kuid õppejõud ei segaks end töö valmimise käiku peaaegu üldse vahele, vähemalt niipalju mitte kui kursustöö korral. Mingil määral oleks see kursustöö kirjutamise eeltreeninguks.

B: Eeltreeninguks? Kas siis raamatutest mahakirjutamiseks ka eeltreeningut vaja on?

A: Kursustööde üldiselt madal kvaliteet peegeldab muidugi teadmiste pinnapealsust, samuti oskamatust oma mõtteid formuleerida. Lugemise baasil uus kvaliteet ei sünni, see võib vaid mõtlemise baasil toimuda.

C: Sa arvad, et kirjalikus töös peab tingimata uus kvaliteet sündima?

A: Vältimatult. Esiteks on seda töö ise kui lähtematerjali loogilise ümbertöötamise produkt. Ulatusliku lähtematerjali hulga tööks vormistamine pole just kerge ülesanne...

B: Nagu öeldakse: «Kirjutad maha ühelt autorilt — saad plagiaadi, kirjutad maha kümnelt — saad dissertatsiooni.»

C: Hästi öeldud. On huvitav märkida, et akadeemik I. E. Tamme sõnade järgi seisnes tema diplomitöö Hvolsoni füüsikakursuse III köite 7. peatüki oma sõnadega ümberjutustamises. («Наука и жизнь» 1967, № 10, lk. 10.)

A: Kui juba uuest kvaliteedist rääkida, siis tuleb eelkõige silmas pidada seda kvaliteeti, mis sünnib kirjutaja peas. Esiteks oleks see sügavam mõistmise aste — oskus selgitada teistele. Areneksid kirjanduse läbitöötamise oskus, iseseisva töö ja mõtlemise võime.

Kui kirjaliku töö teema sobivalt valida, siis võiks meie arvates ühelt kursuselt väga erineva tasemega töid laekuda, mida oleks täiesti võimalik hinnata.

Semestri jooksul võiks olla näiteks 3 kirjalikku tööd ühes aines. Nende hinded määraksid kursuse omandamise taseme. Ka kontrolltööde hindeid võiks arvesse võtta. Kursus ise võiks eksami asemel arvestusega lõppeda.

C: Niisiis eksamid pensionile saata.

(Järgneb)

RÜL teatab

AUSTRIA

Mitu tuhat üliõpilast vallutasid ühe Viini ülikooli korpuse ning levitasid ülikooli rotaprindil trükitud lendlehti, mis kutsusid üles aktiivsemalt kaasa rääkima administratiivküsimustes.

TŠEHHOSLOVAKKIA

Umbes 300 üliõpilast 50 maalt lõpetavad käesoleval aastal Tšehhoslovakkias kõrgema kooli. Kõige suuremad grupid on Saksa Demokraatlikust Vabariigist, Bulgaariast ja Poolast, nende erialadeks on meditsiin, majandusteadus ja tehnika.

Parimad lõpetajad jäävad teaduslikku tööd tegema Tšehhoslovakkiasse.

Praha Ülikoolile on järgmiseks aastaks saadetud juba 6000 avaldust mitmetest maadest, kuigi vastu võetakse ainult 400 üliõpilast.

INGLISMAA

Umbes 300 üliõpilast, kes piirasid mitu tundi administratiivhoonet, saavutasid ülikooli politseilt nõusoleku lendlehtede ja loosungite trükkimiseks ning levitamiseks.

JUGOSLAAVIA

Üliõpilased, kes mõni aeg tagasi okupeerisid ülikooli, esitasid nõudmisi ja ettepanekuid haridusreformi ja demokratiseerimise alal, tervitasid president Tito avaldust, milles ta väljendas oma nõusolekut ülikooli reformiks.

Oma televisioonikõnes deklareeris president, et üliõpilaste poolt päevakorda tõstetud probleemid tuleb kiiresti lahendada ja kui ta ei suudaks neile nõudmistele positiivset lahendust anda, loobuks ta presidendiametist.

Üliõpilaste peamised nõudmised puudutasid sotsiaalset ebavõrdsust, haritlaste tööpuudust ja demokraatiat.

SFV

60 000 Lääne-Saksamaa tehnikaüliõpilast alustasid streiki, nõudes haridusreformi.

MÜNCHENI SPORDIINSTITUUDI üliõpilased kuulutasid välja streigi, sest nad pole rahul pealiskaudse teoreetilise õpetamisviisiga instituudis. Nad nõuavad ka spetsiaalse psühholoogiakursuse sissetoomist õppeprogrammi.

Bülletäänist «News Service»

Ametiühingukomitees

30. oktoobril oli koos ülikooli ametiühingu komitee. Tehti kokkuvõtteid senisest organisatsioonilis-massilisest tööst ja arutati, mida oleks vaja teha edaspidi. Kõnelesid seltsimehed Kabur, Liiv, Tõnnov jt. Nüüd aga veidi konkreetsemalt sellest, mida räägiti.

Sellel sügisel on ametiühingusse värbamine läinud kiiremini kui eelmistel aastatel, sest esimesed kursused ei käinud kolhoosis. Liikmeks astumisega võib kõigis gruppides üldiselt rahule jääda. Mõnel pool oli küll märgata väikest inertsust, kuid midagi sellist nagu möödunud aastal vene filoloogidega, kes astusid ametiühingusse alles tänavu, ette ei tulnud. (See tuleb kasuks eelkõige muidugi vastsetele tudengitele endile, sest kui rühmas on ametiühingu liikmeid vähe, takistab see neile mõningate soodustuste võimaldamist.) Mitmed rühmaorganisaatorid pole aga veel liikmepileteid välja võtnud. Need on valmis kirjutatud, võite järele minna!

20. novembril tuleb kokku üleülikooliline ametiühingukonverents. Tahaks, et kõik delegaadid ka tõesti koos oleksid (senini pole seda mitte igakord juhtunud) ja ka suuremat aktiivsust üles näitaksid. Valusaid küsimusi, mida kindlasti tuleks arutada, on palju. Näiteks võiks tuua ühiselamute, täpsemalt — elamiskultuuri probleemi. Jällegi tuleb nimetada ka Vellavere õppebaasi, mis hädasti vajab tublit remonti. Algus on küll juba tehtud, aga tööjõudu niisama hästi kui ei ole. Ametiühingul tuleb ju tihtipeale puudu just rahalistest võimalustest ja sellepärast on väga vaja veel hea tahtmisega tudengeid, kes ohverdaksid mõne vaba päeva, et neid hiljem toredate nädalalõppude näol tagasi saada.

12.—13. oktoobril toimus Käärikul seminar uutele aktivistidele. Osavõtt sellest jäi napiks: oodati umbes 70 inimest, ei tulnud aga viitkümmetki. Peale konverentsi kavatseb komitee korraldada uued õppused neile, kes seekord kõrvale jäid. Käärikul tulevad kokku ka teaduskondade büroode liikmed, Tallinnas aga esimehed.

Järgmine büroo koosolek toimub juba konverentsi eel.

H. NIINEMÄGI

Nädalavahetusel klubis

Laupäeva õhtul, tavalisel ajal, esineb TRÜ Klubis Eesti Raadio spordikommentaator GUNNAR HOLOLEI, mees, kelle häält oleme kuulnud spordi suursündmuste puhul Innsbruckist, Tokiost, Grenoblest ja Mehhikost.

Millised olid Nõukogude esinduse ebaedu põhjused Mehhikos, mis peitub neegrite edu taga kergejõustikus ja miks neegrid «kardavad» vett, mida kujutavad endast sportlase nn. «moraalsed eeldused» ja kuidas nad mõjustavad tehnilisi tulemusi, milline näeb välja olümpiamängude kulissidetagune, kuidas segab sporti poliitika — need on kohtumise põhiprobleemid.

Kuid juttu tuleb ka tulevikust — kas võib loota, et kunagi korraldatakse olümpiamängud ka Nõukogude Liidus, milliseid sensatsioone võib spordis lähemal ajal oodata, kas on loota reforme nõukogude spordiliikumises jne.

Sm. Hololeiga vestleb Gunnar Paal.

Pühapäeva õhtul oodatakse klubisse muusikasõpru. Kaasaegse kerge muusika probleemidest ja eriti džässmuusikast vestleb helilooja VALTER OJAKÄÄR. Loodame, et helilooja võtab Tartusse kaasa ka oma lemmikinstrumendi saksofoni ning esineb koos Tartu džässimängijatega.

TEATED • TEATED

Teisipäeval, 19. novembril 1968. a. algusega kell 16 toimub komsomolikomitees osakondade (ravikursuste) sekretäride ÜMMARGUSE-LAUANÕUPIDAMINE. Aega kulub 1 tund 20 min.

ELKNÜ TRÜ Komitee sekretariaat

*

Laupäeval, 16. novembril 1968. a. TPedI komsomolikomitee korraldusel algusega kell 19 toimub Tallinnas

SUUR MASKIBALL

Oodatud külalisteks on (muidugi ainult maskides) ka Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased, nagu meile TPedI-st teatati. Organisatoorselt niipaliu, et MASKIDES BALL toimub Pedagoogilise Instituudi aulas, sissepääs üliõpilaspileti ettenäitamisel (+ 70 kop.). Nii et — miks ka mitte minna!

ELKNÜ TRÜ Komitee

Otsitakse osatäitjat uuele filmile

Teie, TRÜ naisüliõpilaste poole pöördub «Tallinnfilmi» filmigrupp «Viimne reliikvia» ehk «Pirita kloostri viimased päevad». Otsitakse peakangelanna osatäitjat. Nõutavad omadused: saledus, sportlikud võimed, julgus, laulmisoskus, hea tahtmine «Tallinnfilmi» uues filmis kaasa teha.

Proovivõtetele oodatakse kõiki asjahuvilisi TRÜ peahoones pühapäeval, 24. novembril kell 15.

*

Omanikku ootavad

naiste käekell (suveniirkoerakesega), käpikud, vihmavarjud, naiste villased sõrmkindad, meeste nahkkindad, poola metallrahadest käevõru, botikud villaste sokkidega ja tekkel.

Esemed saab kätte peahoone valvuritelt.

Jah, INFORMIIN toimub kolmandat korda — seega võib juba mõninga õigusega kõnelda selle põneva võistlusmängu traditsioonist, mille korraldab TRÜ Teaduslik Raamatukogu ülikooli komsomoli- ja ametiühingukomitee toetusel.

INFORMIINI deviisiks on: *kõike meeles pidada on võimatu, aga peab teadma, kust ja kuidas vajalikku leida.*

Sellega erineb informiin viktoriinidest, nagu Naapurivisa, Mnemoturniir, Rameto jt. võistlusmängud, kus otsustav on mälu. Informiin nõuab aga oskust leida vajalikke fakte ja vajalikku kirjandust.

TRÜ-s on üliõpilastele algteadmisi teatmeteoste ja bibliograafiate kasutamiseks jagatud õppustel juba 1960. aastast alates.

Kolmas informiin 1968

Seetõttu peaksid igal üliõpilasel olema eeldused Informiinist osavõtuks. Auhind oleneb võistlusest osavõtjate kiirusest, täpsusest, taibukusest ja teravmeelsusest.

Võitlus toimub 3-liikmeliste teaduskondade, kursuste, rühmade või ka «segavõistkondade» vahel *26. novembril kell 19 TRÜ kohviku kaminasaalis.*

Pärast võistlust on auhindamine ja kohvilaud, kus võistlejad võivad omakorda esitada igasuguseid küsimusi TRÜ raamatukogu töötajaile.

Võistkondi saab registreerida TRÜ Teadusliku Raamatukogu lugemissaalis kuni 25. novembri kella 12-ni.

Teatmeteostega on võimalik tutvuda TRÜ Teadusliku Raamatukogu lugemissaalis, konsultatsiooni võib saada bibliograafia-osakonnas.

Muljeid eelnevatest Informiinidest loodetavasti ei keeldu jagamast võistluste veteranid: Anti Liiv (Arstiteaduskonna V k.), Toivo Kõresaar (Ajaloo-osakonna V k.), Peeter Malv (Õigusteaduskonna IV k.), Juhan Koni (Füüsika-osak IV k.), Anu Roos (keemia-osak. V k.) jt.

INFORMIIN KUTSUB!

TRÜ Teadusliku Raamatukogu bibliograafia-osakond

Nobeli preemia J. Kavabatale

Vana traditsiooni kohaselt kuulutab Nobeli kirjanduspreemia välja Rootsi Akadeemia vastutav sekretär. 17. oktoobril 1968. a. täpselt keskpäeval paiskusid lahti sekretäri kabineti uksed ja ajakirjanikele teatati: «Rootsi Akadeemia on valinud Nobeli kirjanduspreemia selleks aastaks. Preemia otsustati anda jaapani kirjanikule J. Kavabatale.»

Akadeemia põhjendas oma otsust: «Kirjandusliku meisterlikkuse eest, millega ta kujutab jaapani elu omapära.»

Pärast otsuse väljakuulutamist ütles värske laureaat ajakirjanikele: «See on muidugi juhus, et nimelt mina sain preemia. Aga täna rõõmustavad kõik jaapanlased, sest Nobeli kirjanduspreemiat pole Jaapanisse varem tulnud.»

Kavabata sündis 11. juunil 1899. a. Osakas arsti perekonnas, kus kunst ja kirjandus olid suures aus. Juba varakult kaotas ta vanemad. Kahe aasta jooksul surid vanemad, vanavanemad ja ka õde. Surma traagika teema on hiljem tema loomingus küllaltki olulisel kohal. 20-aastaselt astus ta ülikooli, kus peatähelepanu koondas klassikalisele jaapani luulele ja Lääne-Euroopa kirjandusele.

Kirjanikuna sai J. Kavabata tuntuks novelliga «Tantsijatar Izust». Kutselise kirjanikuna tegutseb ta 30-ndatest aastatest alates. Üldse on tänavuse Nobeli preemia omanik avaldanud paarkümmend teost, millest tuntumad on romaanid «Lumine maa» (1935), «Tuhat kurge» (1949), «Sembazuru» (1952) ja «Kioto» (1967). J. Kavabata teoseid on Läänes palju tõlgitud. Eriti populaarne on ta Prantsusmaal.

Praegu kuulub J. Kavabata juhtivate kirjanike hulka Jaapanis. Tema loomingut on mõjustanud ühelt poolt klassikaline jaapani luule (haikude traditsioonid, budistlik kultuur) ja teiselt poolt Lääne modernkirjandus. Kirjaniku väljenduslaad on täpne, kohati lüüriline. Ta alustas uusimpressionistina, kuid varsti võttis omaks realistliku väljendusviisi.

Kurbusega peab nentima, et nelja viimase kirjanduspreemia võitjate (S. J. Agnon, N. Sachs, M. A. Asturias ja J. Kavabata) teoseid pole eesti keelde tõlgitud. Kas me ei peaks piiratud tõlkevõimaluste juures hoolikamat valikut tegema ja selliste autoriteetse preemia saanud kirjanike väärtuslikke teoseid ka eesti lugejaskonnale tutvustama?

T. LEITO

Üliõpilaspäevade korrektiivid võõrfiloloogide komsomolibüroolt

TRÜ võõrfiloloogia osakonna büroo respekteerib ELKNÜ TRÜ konverentsi otsust, mille kohaselt üliõpilaspäevi võib lugeda kordaläinuks ning jagab nimetatud konverentsi tunnustust üliõpilaspäevade orgkomiteele eesotsas Rein Tensoniga.

Et aga üliõpilaskonna janu tõeliselt oma suurürituse järele on suurem kui senised üliõpilaspäevad on suutnud kustutada, tekib ka rahulolematust.

Võõrfiloloogia osakonna büroo peab vajalikuks esitada ülikooli üldsusele ja TRÜ komsomolikomiteele oma teesid üliõpilaspäevade kohta.

1. Lugeda tõestatuks, et üliõpilaskond vajab teda tervikuna haaravat üritust.

2. Koostada kindel rongkäigu marsruut, mis muutuks traditsiooniliseks.

3. Moodustada ja valmistada ette kindlakoosseisuline üliõpilasgrupp rivi ja korra säilitamiseks üliõpilaspäevade ajal.

4. Üliõpilaspäevade eel avaldada üliõpilaslaulude tekste; leida igast kolonnist eeslauljad (vastutavad).

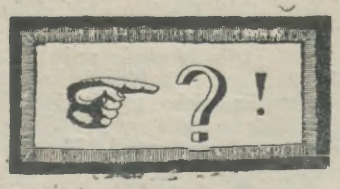
5. Muuta traditsiooniliseks miiting, mille teemaks oleks antud aastal üliõpilaskonna poolt põletavaimaks peetud probleem.

6. Piduõhtute korraldamisel arvestada, et ühe teaduskonna rahvas oleks võimalikult koos; saalid võiks valida vastavalt teaduskondade suurusele. See soodustaks lõbusa tuju tekkimist.

7. Igal teaduskonnal tuleks kutsuda oma vilistlased külalistena üliõpilaspäevadele.

8. Korraldada üliõpilaspäevade raames maailma rahvalaulude festival (konkurss), üliõpilaskunsti näitus, poeetide võistlus, kõnevõistlus (kuldmandiiblile) jms.

9. Koostada pidustuste programm nii, et oleks sisustatud ka päevane aeg.

Jätkates vana traditsiooni, korraldab TRÜ komsomolikomitee esmaspäeval, 18. novembril k. a. algusega kell 19 ühiskonnateaduste maias aud. 212 INFORMATSIOONIKOOSOLEKU. Tavakohaselt saab kuulda üliõpilaskomsomoli aktuaalsetest probleemidest eile, täna ja homme meil ning vabariigis. Esinevad S. Endre, P. Vihalemm, A. Riesen, K. Morna jt.

ELKNÜ TRÜ Komitee

RSR-i uus president

4. novembril möödus RSR-i koosolek täielikult valimiste tähe all. Õhtu esimeses osas vaeti USA presidendikandidaatide võimalusi. Nixoni ja Humphrey šansse peeti võrdseteks, kuigi enamik kohalolijaid uskus Nixoni võitu. Väga emotsionaalselt esitas Wallace'i valimiskampaania platvormi S. Kallas. See kutsus esile lõbusa elevuse.

Edasi läks RSR-i presidendi valimisteks. Kõigil oli võimalus kandidaate esitada. Tekkis terav valimiseelne pinge. Nimetati J. Allikut, R. Ruutsood, J. Sootakki ja S. Kallast. Viimane neist oli saanud Wallace'it tutvustades ootamatult populaarseks ning omas tõsiseid väljavaateid presidenditoolile. Valimiskampaania oli tõusnud haripunkti, kui J. Alliku programmkõne ajal võtsid sündmused ootamatu pöörde. Vaevalt sai J. Allik oma hiilgekõnega alustada, kui kustus valgus ning saali teisest otsast kostsid stardipüstoli paugud. «Mõrvar» mustades prillides tormas läbi rahva senati laua taha ja hüüdega «Elagu demokraatia!» tulistas veel mitu korda J. Alliku suunas. Auditooriumi läbisid naiste ehmatuskarjed. «Mõrvatud» J. Allik viidi senaatorite poolt saalist välja. J. Sootak võttis protestiks oma kandidatuuri maha. Dramaatiline duell arenes edasi R. Ruutsoo ja S. Kallase vahel. Lõpliku otsuse langetas salajane hääletamine. Ilmse häälteenamusega võitis R. Ruutsoo, kelle ametisse astumist tervitati müriseva aplausiga. Kuid «tõusval tähel» S. Kallasel on võimalusi veel järgmisel aastal. Ükski president pole igavene.

Niisiis. veel aasta jooksul hakkab RSR-i tööd juhtima III kursuse ajaloolane Rein Ruutsoo. Ta on muide RSR-i viies president.

Vivat Ruutsoo!

P. S. J. Alliku pidamata jäänud programmkõne avaldatakse «posthuumselt» järgmisel RSR-i koosolekul. Samuti teatatakse uurimiskomisjoni tulemused oletatava «mõrvari» väljaselgitamisel.

T. LEITO

NB!

Kolmapäeval, 20. novembril 1968. a. algusega kell 18 vestlevad peahoone aud. 139 kirjanikud Hando Runnel ja Jaan Kaplinski TRÜ komsomolikomitee «NB-lektooriumis» RAHVUSKULTUURI PROBLEEMIDEST.

Osavõtt soovitav ning vaba kõikidele üliõpilastele.

ELKNÜ TRÜ Komitee

Avaldame sügavat kaastunnet Helmi Rahumetsale meheema

Aliide Kusta t. Rahumetsa

sünd. 17. V 1905. a.

surn. 9. XI 1968. a.

surma puhul.

Arstiteaduskonna raviosak. IV k. VII rühm

TÄHELEPANU!

ÜLIÕPILASED! ÕPPEJÕUD! TEENISTUJAD! TÖÖLISED!

20. nov. k. a. algusega kell 16 toimub TRÜ aulas Tartu Riikliku Ülikooli AMETIÜHINGU KONVERENTS.

Osavõtuks registreerimine algab 15.30.

Kõigi delegaatide kohalolek kohustuslik.

Konverentsi sõnavõtud tõlgitakse sünkroonselt vene keelde. Osa võtta võivad ka kõik teised, kel on midagi pakitsevat öelda meie ülikooli elu kohta.

OOTAME TEID!

TRÜ ametiühingukomitee

Vastutav toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu Ülikooli 17/19 III Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 6692. MB 09472.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti NSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 35 (720) Reedel, 22. novembril 1968 XXII aastakäik

27. novembril

on Tartu Riikliku Ülikooli parteialgorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek. See on tähtis päev algorganisatsiooni elus: sel päeval annab parteikomitee aru tehtud tööst enam kui kolmesajaliikmelisele kollektiivile. Sel päeval tehku iga kommunist ka endale kokkuvõte sellest, kuidas tema on töötanud aasta jooksul, kuidas tema on õigustanud kommunisti austavat nime.

Nõukogude rahvas valmistub väärikalt tähistama Vladimir Iljitš Lenini 100. sünniaastapäeva. See tähtpäev peab kohustama iga kommunisti mõtlema selle üle, mis on tema teinud ja mis tuleb tal edaspidi teha selleks, et sügavalt tunda Lenini õpetust revolutsioonist ja sotsialismist, teada, mis tähendab «elada ja töötada leninlikult», mida mõistame sõnade all «rakendada oma töös leninlikku tööstiili».

Aruande- ja valimiskoosoleku probleemiks nr. 1 on ideoloogilise kasvatustöö küsimused ülikoolis. On aabitsatõde igale kommunistile, et ülikooli ülesandeks on kasvatada mitte kitsarinnalist spetsialisti (arsti, füüsikut, matemaatikut, õpetajat, juristi jne.), vaid nõukogulikult meelestatud, Lenini ideedele truud, ideoloogiliselt kindlat sotsialismiehitajat. Selles töös on ülikooli kollektiivil tunnustust väärivaid tulemusi, kuid on ka küllalt puudujääke. Kuidas nendest üle saada, sellest tuleb rääkida koosolekul.

Probleemiks nr. 2 on õppetöö taseme tõstmine ülikoolis. Pole juhuslik see asjaolu, et tõsiselt on päevakorda võetud kõrgemate koolide õppemetoodika küsimused. Üht-teist on sel alal tehtud ka meie ülikoolis, rohkem on aga tööd veel ees. Kuidas tõsta õppetöö taset? Küllap selle üle mõtleb iga õppejõud-kommunist ning teeb koosolekul oma ettepanekud.

Ülikoolis töötab hulk probleemlaboratooriume, ülikool tegeleb tõsiselt teaduslike probleemide lahendamisega. Mis tuleb teha, et teaduslik töö annaks veelgi efektiivsemaid tulemusi, mis takistab seda tööd — kõik see nõuab arutlemist. Seoses sellega ei tohi unustada, et just ülikoolis valmib uus teaduslik kaader. Kuidas Üliõpilaste Teaduslik Ühing oma ülesandeid täidab (on siin-seal kuulda etteheiteid õppejõududele), pole mitte tähtsusetu küsimus. Ülikooli lepingulised suhted vabariigi tööstusettevõtetega, ülikooli side eluga, milline erikaal on ülikooli kommunistidel selles ülitähtsas töölõigus — kõik need küsimused nõuavad valgustamist.

Ülikool on uute suurte küsimustega tegelemas — ülikooli hooned on aga vanad, nende tööpindala ei vasta kaugeltki uute ülesannete täitmise nõuetele. Kuidas ruumide kitsikust paremini lahendada, mida esmajärjekorras teha, sellest on kommunistid sõna võtnud ajakirjanduses. Kui kaugel on ühiselamute uue sisekorra vastuvõtmine? Kuidas kõige paremini varustada üliõpilasi elamispinnaga ühiselamutes, kuidas kiireimas korras uute ühiselamute ehitamisega toime tulla — kõigist neist küsimustest ei pääse mööda aruandekoosolekul.

Probleeme on palju, küsimusi rohkesti. Paljude küsimuste seast leida kõige olulisemad, kõige pakilisemalt lahendust nõudvad ja need lahendada — seda nõuab aeg parteiorganisatsioonilt, igalt kommunistilt. Seda tuleb silmas pidada ka koosolekul.

Ülikooli kommunistidel on olemas reserv tubli komsomoliorganisatsiooni näol, kelle üle võib ainult uhkust tunda. Ülikooli komsomoliorganisatsioon koos kõigi NSV Liidu kommunistlike noortega tähistas hiljuti suurt juubelit — ÜLKNÜ 50. aastapäeva. Ülikooli kommunistlike noorte aktiivsus, nende tõsine suhtumine kogu meie elu aktuaalsetesse küsimustesse väärib heakskiitmist ja toetamist. Märkimisväärsete saavutuste kõrval on kommunistlike noorte töös ka möödalaskmisi, puudusi, vääratusi. Kuidas aidata kommunistlikel noortel edukamalt täita endale võetud kohustusi noorte ideoloogilisel kasvatamisel, kuidas tugevdada kontakti kommunistide ja komnoorte vahel — nende küsimuste õigest lahendusest sõltub suurel määral meie kommunistlike noorte edasine töö.

Aruande kuulanud, läbi arutanud ja otsuse vastu võtnud, valib koosolek uue parteikomitee, kes seda otsust täide viima hakkab. Mõelgu iga teaduskonna ja osakonna algorganisatsioon ning iga kommunist selle üle, keda ta esitab uude komiteesse, et see kollektiivne organ temale usaldatud kohustustega hästi toime tuleks.

Aruande- ja valimiskoosolek on erakordselt tähtis. See on koosolek, kuhu kommunist ei võta kaasa raamatuid või ajalehti, vaid suhtub tõsiselt ja asjalikult üleskerkinud küsimuste arutlemisse ja lahendamisse.

Head kordaminekut ja jõudu töö-le, kommunistid!

17. novembril oli rahvusvaheline üliõpilaspäev

Märkusi 12. rahvusvaheliselt seminarilt „Ülikool tänapäeval“

Dubrovnikis toimus XII rahvusvaheline seminar teemal «Ülikool tänapäeval». Seminarist võttis osa 1700 õppejõudu ja umbes 1000 üliõpilast 70 maalt. Seminaril vahetati sõbraliku vestluse vormis arvamusi tänapäeva ülikooli kohta.

Kõne all olid sellised küsimused, nagu ülikoolide ja üliõpilaste rahvusvaheline koostöö, üldised haridusprobleemid, teadusliku uurimistöö organiseerimine ja metoodika.

Arutati ka ülikooli osa noore inimese ettevalmistamises aktiivseks tegutsemiseks ühiskonnas, ülikooli osa üldises haridussüsteemis, rahu ja koostöö küsimusi, rahvuslikke ja rahvusvahelisi kultuurilisi ja teaduslikke edusamme, hariduse demokratiseerimise küsimusi jne.

Esmakordselt toimus selleteemaline seminar 1956. a. Kuigi tänapäeval on vähem takistusi selliste rahvusvaheliste kokkutulekute organiseerimisel, kui oli 12 aastat tagasi, pole seminari tähtsus aastate jooksul vähenenud. Võib isegi öelda, et seminari tähtsus suureneb aasta-aastalt, sest üheaegselt maailma muutumisega saab ka haridus üldse, eriti aga kõrgem haridus, uued funktsioonid, uue positsiooni ning struktuuri.

Üliõpilaste rahvusvahelise solidaarsuse tugevnemine, vaatamata erinevustele ideoloogia ja poliitika valdkonnas, muudab üliõpilaskogunemised vajalikuks ja vältimatuks.

Ajakirjast «Democratisation and Reform of Education»

Ülikooli uued funktsioonid arenenud tööstusmaades

1. PRIORITEEDI MUUTUMINE

Viimaste aastate jooksul on toimunud suuri muudatusi ülikooli elus, millest olulisim on klassikalise prioriteedi äralangemine. Kui mõni aeg tagasi oli ülikooli põhiline funktsioon hariduse andmine, siis nüüd on selle funktsiooni hegemoonia asendunud varem kolmandajärgulise funktsiooniga — tööstusliku funktsiooniga. Ülikoolil on veel kolmaski funktsioon, nimelt uurimuslik.

Prioriteedi muutumine ei leia aset üheaegselt kõikides maades. See on keeruline protsess, mis Lääne-Euroopas algas 1956. a. ja mis näiteks Prantsusmaale jõuab tõenäoliselt alles 1970.—1975. aastaks.

Nimetaksime siinkohal kaks tähtsamat muutumise põhjust:

a) majanduse formiline areng, mis Lääne-Euroopas on kestnud juba mitu aastakümmet ja mis eriti on hoogustunud viimase 20 aasta jooksul, nõuab kõrgemat tehnilist kvalifikatsiooni, väga palju insenere, tehnikuid ja teiste alade spetsialiste.

b) teadmiste süvenemine loodusteaduste valdkonnas, mis on mõjutanud paljusid erialasid ja esiplaanile tõstnud uusi teadusharusid, nagu sotsioloogia, psühholoogia jt.

2. UURIMISTÖÖ

Uurimistöös on toimunud fragmentatsioon, mille alla siinkohal mõeldakse paljude uurimisalade hajumist perifeeria suunas, väljapoole ülikooli piire. Paljud tööstusharud on viimastel aastatel välja kujundanud oma uurimiskeskused. Täheldatakse lõhet ühelt poolt ülikooli ja teiselt poolt uurimistöö vahel, mille põhjusteks võiksid olla avastuste laiem rakendamine ja leiutuste ning uuenduste kohene kasutuselevõtmine, ülikooli struktuuri mittevastavus uurimistööle, tööstuse vajadus kontrollida uurimistöö tulemusena saadava tulu allikaid ning lõpuks õppejõudude ülekoormus, mis ei võimalda neil tegelda uurimistööga ega vajalikul määral üliõpilaste juhendamisega.

3. IDEOLOOGILINE FUNKTSIOON

Kõrvuti kolme klassikalise funktsiooniga on ülikoolil neljas, kaasajale iseloomulik funktsioon — ideoloogiline funktsioon. Spetsialistid, keda ülikool välja õpetab, pole enam lihtsalt oma eriala head tundjad. Ametlikult omandatud väärtuste kõrval peab igas inimeses kujunema hästidefineeritud ideoloogiline süsteem.

Ajakirjast «Democratisation and Reform of Education»

TRÜ parteialgorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek toimub 27. nov. algusega kell 15 aulas.

ELKNÜ TRÜ Komitees

● Büroo 1. novembri istungil arutati ELKNÜ TRÜ Komitee liikme, rahvusvaheliste suhete ringi presidendi Rein Ruutsoo (ajaloo III k.) ja ringi liikme Jaan Sootaki personaalküsimust seoses nende esinemisega Pärnu koolinoorte komsomoliaktiivi laagerseminaril. ELKNÜ TRÜ Komitee büroo karistas R. Ruutsood ja J. Sootakki suulise hoiatusega seoses nende mõneti läbimõtlematu esinemisega väispoliitiliste küsimuste käsitlemisel. Bürool arutati ka RSR-i lektorite edasisi tegevussuundi.

ELKNÜ TRÜ Komitee büroo andis soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks bioloogiaosakonna V kursuse üliõpilasele Maie Remmelile.

○ Vastavalt TRÜ komsomoliorganisatsiooni XVI konverentsi otsusele (22. oktoobrist 1968. a., p. 17) — pöörduda ENSV kultuuriministri sm. Lausi poole palvega tulla vestlema TRÜ üliõpilastega vabariigi kultuurielu aktuaalseist probleemidest — pöördus ELKNÜ TRÜ Komitee büroo 12. novembril kirjaga A. Lausi poole. Vabariigi kultuuriministri A. Lausi vastusest 14. novembrist ELKNÜ TRÜ Komitee sekretärile nähtub, et kultuuriminister on nõus TRÜ üliõpilastega kohtuma k. a. detsembrikuu teisel poolel või järgneva aasta algul (praegu viibib ta Eesti NSV kunstidekaadil Usbeki NSV-s ja pärast seda nädalasel nõupidamisel Moskvas).

○ Seoses rahvusvahelise üliõpilaspäevaga käis ülikooli komsomolikomiteel külas Läti Riikliku Ülikooli delegatsioon. 16. novembril istuti koos ülikooli komsomolisekretäridega ja TRÜ rahvaste sõpruse klubiga komitees nn. ÜMMARGUSE-LAUA-NÕUPIDAMISEL, vahetati mõtteid ühiste probleemide üle, leiti, et väga vajalik on tulevikus luua asjalikumaid tööalaseid kontakte.

● ELKNÜ TRÜ Komitee büroo 18. novembri istungil arutati Tartu IV üliõpilaspäevade ideoloogilist ja organisatoorset külge. Büroo peab vajalikuks rõhutada, et Tartu IV üliõpilaspäevi võib lugeda nii ideoloogiliselt kui ka organisatoorselt kordaläinuks. Tegemist oli üliõpilassuurüritusega, mille ettevalmistamise käigus ilmnenud vigadesse tuleb tõsiselt suhtuda, arvestada vigade iseloomu ja mõju üliõpilaspäevade sisule ning selle traditsiooni jätkamisele tulevikus. ELKNÜ TRÜ Komitee büroo pidas vajalikuks karistada komitee sekretäri Sirje Endret ja orgkomitee esimeest Rein Tensonit noomitusega mõningate ideoloogiliste ja organisatoorsete möödalaskmiste pärast (vene osakondade aktiivi mitteosavõtt üliõpilaspäevade orgkomitee tööst, ansambli «Rajacas» kontserdiprogrammi osaline läbimõtlematus, üksikute läbimõtlematute ning labaste loosungite esinemine, organisatsioonilised puudujäägid). Büroo otsustas analüüsida oma järgmisel istungil 22. novembril ansambli «Rajacas» tööd.

○ Vilniuse Riikliku Ülikooli komsomolikonverentsist, mis toimus 16. novembril, võtsid osa komitee liikmed Helve Toomla ja Urmas Ehasoo.

○ Kaunase Meditsiiniinstituudi XIV komsomolikonverentsile, mis toimub 23. novembril, sõidavad Viiu-Felicia Veeber (farmaatsiaosakonna komsomolisekretär) ja Elmar Mustimets (ravi VI k. komsomolisekretär).

● Teisipäeval, 19. novembril olid koos ülikooli teaduskondade ja osakondade komsomolijuhid. Räägiti:

— õppetöö korraldusest ning lõpetanute elu- ja töötingimuste analüüsimisest osakondades,

— organisatsioonilistest küsimustest (festivaliloterii piletite levitamisest, töö edaspidisest korraldamisest).

Repliik

AINULT ET KÜLM OLI

Nädalavahetusel olid Käärikul koos Eesti kaugmatkajad. Üritus õnnestus igati, ainult et — külm oli ...

Keskküttetorud läksid vaid kaks korda päevas soojaks, kuid 11° külma puhul oli sellest vähe. Katlakütja vaatas televiisorit ja ei teinud hädaliste jutust suurt välja. Tuntud suusatreenerid Erna ja Herbert Abel olid üsna hädas: «Teised on siin lühikest aega, meie oma õpilastega külmetame märksa rohkem.»

Kas korralik kütmine käib tõesti üle jõu?

V. SIREL

Antiundilik repliik Mati Undile

Kujutage ette, ma nägin üht inimest uues «Vanemuises», kes oli purjus, vandus, oli poriga määrdunud räbaldunud riietes. läks igale inimesele käsitsi kallale ning tegi teisi selles kohas ebaharilikke tempe, ja see inimene oli, uskuge mind või mitte — Mati Unt. Ei, siiski mitte seesama kodanlike elukommetega Mati Unt, keda me oleme harjunud nägema teistmoodi, vaid tema enese loodud unelmkuju, fiktsioon — Antiunt.

Ja kõik mõõdakäijad, nii võõrad kui tuttavad, pööravad temast ära, vaatavad talle järele pilkega ja üleolekuga, mõned isegi sülgavad talle järele, tõsi küll — mõttes ainult.

Mati Undi artiklist «Vaimne tervis. Kelle jaoks?» jäi tõesti niisugune mulje, et ta on selleks kõigeks valmis, et ta on valmis muutuma Antiundiks ja hülgama kõik selle, mis on talle õpetanud tsivilisatsioon. Või on siiski objektiivselt olemas tsivilisatsioonile omased ülalpidamisnormid ja suhted? Kas ei tähenda nende eitamine tsivilisatsiooni ja kultuuri eitamist üldse? Või on siiski hea, et me oleme üldiselt ikka tsiviliseeritud inimesed, sest muidu oleksime nii oma füüsilise kui vaimse tervise lihtsalt nahka pannud ning meist poleks ei sooja ega külma ei tsivilisatsioonile, kultuurile ega üllastele ideedele?

Julgen tõsiselt kahelda meie kultuuritaseme kõrguses, selles, et meil pole enam midagi õppida, ja et me oleme vaata, et isegi mitte rohkem ega vähem kui hästi kõrge kultuuriga rahvus. Arvan, et kui meid võtta kultuurrahvaste mõõdupuuga, siis oleme alles koolieelikute tasemel, kellele tuleb õpetada **aitäh!** ütlema, ilma et laps selle mõttestki veel aru saaks. Aga seda sõna nagu paljusid teisigi kombesõnu ja ülalpidamisreegleid tuleb talle siiski õpetada, kasvõi selleks, et kunagi täiskasvanuna oskaks ta neist vajaduse korral loobuda. Et teada, mille eest tänada või tänamata jätta, tuleb kõigepealt õppida tänama.

K. A. Hindrey kirjutab, kuidas ta Pariisis õppides kohtas tänaval kahi hiinlast, kelle silmades ta nägi imelikku iroonilist naeratust. Miks nad vaatasid siis teda, eurooplast, niimoodi? Ja ta vastab ise: «Kas mitte oma aastatuhandete kultuuri peenendatud tunnete kaudu, üleolekutundega, mille jaoks vahest kergem õlgadegi kehitamine liiga jäme väljendus oleks, mille jaoks ainult võib olla silmades lahke iroonia.»

Tahtsin eeltooduga seda öelda, et ei saa ühte patta panna kombeõpetust ja ühiskondlikku aktiivsust. Tunnistanud endid kultuurinimesteks, peaksime suutma oma tundeid ja veendumusi ka väliselt korrektselt väljendada, sest ajaloost on ju teada suurepäraseid näiteid, kus mitte ainult rusikatega ja hurraahüüetega ei viidud ideid võidule, ei pandud ennast maksma, vaid suurt on korda saadetud ka hoopis tagasihoidlikuma käitumisega (Lenin).

On siis ainsaks ühiskondliku aktiivsuse avaldusvormiks lärm, vile ja loosungid, viisakusetus ja pealetükkivus!? Või on siiski ka teisi võimalusi oma sisemise mina, oma veendumuste avaldamiseks?

Kui tulla uuesti «Libahundi» probleemi juurde, siis lubatagu küsida, kas me peame Tammaru perekonna ikka täielikult hukka mõistma?

Iga areng saab toimuda ainult tänu temas valitsevatele vastuoludele, vastakate probleemide olemasolule, teisitimõtlemisele ja rahulolematusele. Kui Tammarude sugu võsas, mida nii alalhoidlikuks ja konservatiivseks peetakse, ei oleks olnud sisemist rahulolematust, vastuolulisust, siis poleks ta ka mitte nii eluiõuline ja alalhoidlik olnud! Võib-olla poleks siis olnud ka Tiinat, sest lõppude lõpuks oli ta üles kasvatatud siiski Tammarude poolt. On siis alati vaja, et kõik konfliktid peaksid lõppema ilmtingimata traagiliselt?

Leppa ei hinnata väärt puuks, kuid katsuge teda hävitada. Kuhu on jäänud aga meie vägevad tammemetsad? Ja lepapuu annab väga hea leegi, parema kui mõne väliselt vägeva puuhiiglase pehkinud halg.

UKU ALAKIVI

Äratundmisrõõm oli suur

Kolm meie ülikooli sotsioloogiaringi liiget — Ann Siitam, Renita Timak ja Annus Raud — olid eelmise nädala lõpupoolel Vilniuse Riikliku Ülikooli ÜTÜ konverentsi sotsioloogiasektsiooni külalisteks. Allpool nende muljeid-mõtteid konverentsist ja sõidust üldse.

● Meie kaks ettekannet olid massikommunikatsiooni uurimise vallast. Sellega pole Vilniuse ülikoolis seni keegi tegelnud. Nende sotsioloogiaringi tuumiku moodustavad Majandusteaduskonna üliõpilased, uurimisbaasideks on Vilniuse tehased. Konverentsil tehti kokkuvõtteid mitmetest ankeetidest, mille abil on uuritud tööliste ja inseneride rahulolu oma töö ja töökorraldusega.

Grupp arstiteaduse üliõpilasi ja õppejõude on võtnud oma uurimisteemaks üliõpilaste õppeedukuse ja tervisliku seisundi vahekorra. Nende tähelepanu äratas asjaolu, et ülikooli astuvad küll terved noored inimesed, lõpukursustel on aga tervise üle kurtjaid rohkesti. Nii nad jälgivadki aastate lõikes üliõpilaste gruppi. Seda tööd on tehtud juba 3 aastat. Üks ettekanne käsitles perekonnasotsioloogia probleeme.

Rohkesti küsimusi esitati meile meie ülikooli ja sotsioloogiaringi tegevuse kohta. Konverentsipäevil loenguid ei toimunud.

● «Tšaika» sõidab Tartust Vilniusesse üsna sirget teed pidi. Me kasutame seda sõiduvõimalust kas liiga harva või liiga oskamatult, igatahes informatsioonipuuduse üle on ikka põhjust nuriseda. Aga et äratundmisrõõm on suur rõõm, selles saime veel kord veenduda.

● Vilniuse Ülikooli hoonete vanim osa pärineb XVI sajandist. Vana hoonetekorpus on oma arhitektuurilise ansambli terviklikkuses hästi võluv, aga see on ka kõik, töötingimused olevat rasked. Uute hoonete ehitamist on juba alustatud.

● Ülikooli teaduslikus raamatukogus loendatakse 2,5 miljonit köidet. Lugemissaale on vähevõitu ja hoidlatega on hoopis raske: need on mitmes paigas laiali.

● Ühiselamutes on ka kitsikus. Neid on jagatud põhimõttel: igale teaduskonnale oma maja. Kõik esimese kursuse üliõpilased kindlustatakse ühiselamukohaga — aga mitte igaveseks, esimese õppeaasta jooksul peavad nad endale erakorteri otsima, sest teiselt kursuselt saavad ühiselamutesse ainult üksikud. Vanematel kursustel on elamispind jälle kindlustatud.

● Ülikoolihoone kaht kõige vanemat ja arhitektuuriliselt kõige huvitavamat saali püütakse säilitada võimalikult endisel kujul. Praegu on neis väljapanek ülikooli fondide haruldastest käsikirjadest ja raamatutest, muuhulgas ka üks eestikeelne laulik XVIII saj. algupoolelt.

● Kui ülikooli vana kirik saab lõplikult restaureeritud, tahetakse sinna asutada ülikooli muuseum.

● Huvi kõigi kunstiväärtuste säilitamise vastu hakkab silma eriti linnapildis. Leedu kunst on viimasel ajal laialt tähelepanu äratanud. Vestlustest üliõpilastega ilmnes, et on tekkimas (või juba tekkinud) huvi oma maa ja rahva vanima, ürgselt leeduliku kultuuri vastu: püütakse taastada iidseid traditsioone, nagu esivanemate kalmude austamine, huvitutakse rahvausunditest jm.

Kõik, kellega meil kokkupuutumist oli, leidsid, et väga loomulik oleks senisest palju tihedam side Nõukogudemaa kahe vanema — Vilniuse ja Tartu — ülikooli vahel.

Dialoog kahest

(Algus «TRÜ» nr. 34)

Ma olen üllatatud. Ka sina, Brutus! Mulle näib, et nii võime koos pesuveega ka lapse välja visata. Eksam on end kauaaegses praktikas õigustanud ja tal on kahtlemata positiivseid külgi. Esiteks kontrollitakse põhiteadmiste meeldejätmist. Ainult vastutustundetu nihilist võib meeldejätmise vajadust eitada. Sa defineerisid mõiste «mõtlemine» tõepoolest eht matemaatiliselt, otstarbekohasust silmas pidades kui protsessi, mille lähtematerjal raamatust võetakse. Kuid tegelikus elus juhtub vist sagedamini, et lähtematerjal võetakse mälust. Luba küsida: «Millest võiks mõelda tühi pea?»

A: Ma ei eita teadmiste vajalikkust. Teadmisi ja mõtlemist ei saa vastandada. Sinu retooriline küsimus kriipsutas õieti alla nende dialektilist ühtsust. Mõtlemine ehitab teadmiste alusmüürile uusi teadmisi. Üks on teiseta mõeldamatu.

Mul pole midagi ka eksami kui kontrollimeetodi idee vastu: üliõpilane on semestri jooksul intensiivselt ja oskuslikult töötanud, tema teadmised on juba enne sessiooni vajaliku taseme saavutanud, eksam aga pakub talle naudingut kui võimalus oma laialdasi teadmisi demonstreerida.

Tegelikkuses tuleb see asi natuke teistmoodi välja. See olid vist sina, kes mahakirjutamisest rääkis? Spikerdatakse ka sellise piiratud küsimusteringi korral nagu see praegu eksamineerimisel tavaks on.

Muuseas, mõni aeg tagasi oli õppejõul õigus üliõpilast terve kursuse ulatuses küsitleda.

Teiseks küsimuseks on unustamine. Kui eksami tegemise ajal vajalik materjal peas ongi, siis hiljem, kui seda vaja läheb, tuleb paratamatult kirjandusest järele vaadata. Kirjanduse iseseisva läbitöötamise oskus jätab tihtipeale palju soovida. Ja senikaua, kuni õpikut kasutatakse vaid konspektis halvasti väljatulnud kohtade silumiseks, ei maksa paranemist loota.

Kolmandaks. See, et kõik õpitav peab kindlal ajahetkel üliõpilase peas koos seisma, piirab paratamatult loengukursuse mahtu. Kui koos loengutega lülitada õppeprotsessi ka kirjanduse läbitöötamine, kindlustaks see õppurite avarama silmaringi.

Veel natuke meeldejätmisest. Arvestusel kontrollitakse muidugi definitsioonide, põhivalemite, füüsikalise sisu jms. omandamist. Teiseks, kui pärast kirjaliku töö vormistamist antud probleemide ringist midagi meelde pole jäänud, siis on töö kiriutatud halvasti ja see paistab tööst enesest selgemini välja kui kusagilt mujalt.

Ettepaneku olemus on lühidalt selles, et **teadmist kontrollitaks mitte päheõppimisvõime vahendusel, vaid teadmiste süstematiseerimise oskuse abil.**

C: Sinu väited on muidugi õiged. Kuid enne kui olemasolevat süsteemi muuta, peaks välja selgitama, millisel määral see praegu nii ei ole. Oleks vajalik põhjalik ja asjatundlik sotsioloogiline uurimus õppimisprotsessist füüsikaosakonna üliõpilaste seas.

A: Küsitlus peaks tõesti asjatundlik olema. Õigete testküsimuste väljatöötamine nõuab pingsat kollektiivset mõttetööd. Diletantlik lähenemine valmistaks vaid pettumuse. Muuseas Matemaatikateaduskonnas 1967. a. väljatöötatud ankeet võiks asjatundlikkuse ja vormistamise ilu poolest meile eeskujuks olla.

C: Pakuksin välja mõningad programmküsimused:

1) selgitada, millistes ainetes on üliõpilaste teadmised pinnapealsed ja miks;

2) uurida, millisel määral kujundatakse välja iseseisva mõtlemise võimet, sealhulgas soovi ja oskust kirjandusega töötada ja teaduslikke artikleid lugeda.

B: Aga kuhu jääb siis küsimus: «Milleks teie, armas inimeselaps, siia ülikooli üldse tulite?» Selle esitamine on viimasel ajal ju nii moodi läinud. Nägin kord ankeeti, kus sellele küsimusele 9 erinevat vastust võis anda. Neile õpilastele, kes vana- ja keskaja mõttetarkade ümber koondusid, oleks vist küll ühest vastusevariandist piisanud.

A: Jah, endiste aegadega võrreldes on tarkuse taotlejate koosseis ja ideaalid tublisti muutunud. Peapõhjuseks on eelkõige see, et hoopis suurem osa elanikkonnast astub kõrgematesse koolidesse. Eesti NSV-s teeb seda keskmiselt iga teine keskkoolilõpetaja. Sellepärast kerkibki üles küsimus üliõpilaste huvidest ja võimetest. Sinu küsimus peaks ankeedis muidugi ka olema.

Siin kerkib üles uus probleem. Obligatoorses õppeprotsessis orienteerutakse üliõpilaste huvide ja võimete keskmisele (mõnikord ka madalamale) tasemele. Siit põhilise õppetöö sundiv iseloom (mõned nimetavad seda ka keskkoolimentaliteediks). Peale obligatoorsete on ülikoolis ka teisi töövorme, kuid siin tekkib vastuolu. Inimesed, kes räägivad üliõpilase iseseisvast tööst, teaduse tegemisest ÜTÜ liinis jne., eeldavad vist, et üks ideaalne, tahtejõuline tudeng on võimeline töötama nii-öelda «poolteise kohaga», s. t. tegema seda, mis on ette nähtud obligatoorses õppeprotsessis (siin on ta, piltlikult öeldes, õppejõu poolt talutatava pimeda osas) ja peale selle veel pühenduma kvaliteedilt täiesti erinevale, iseseisvale ja aktiivsele omandamisprotsessile. Mitte see pole tähtis, et iseseisvaks tööks jääb vähe aega, määrav on nende töövormide olemuslik erinevus. Ülikool ei peaks kasvatama mitte algatusvõimeta, kohanemisvõimelisi, vaid terviklikke, aktiivseid isiksusi.

C: Feynman üleb oma füüsikaloengute eessõnas (Фейнмановские лекции по физике, nr. 1. lk. 11.): «Enne instituuti astumist on noored palju kuulnud sellest, kui huvitav ja haarav on kaasaegne füüsika — relatiivsusteooria, kvantmehhaanika jms. Kuid kui seda kursust oleks loetud nii, nagu seda tehti varem, oleks kogu nende entusiasm kahe aasta jooksul vähehaaval lendunud — liig harva kohtame me tavalise õpetamise juures tõeliselt suureloonelisi, uusi kaasaegseid ideid. Üliõpilasi oleks sunnitud õppima kaldpinda, elektrostaatikat ja muud sellesarnast ning kogu nende vaimustus oleks läinud kaduma. Kogu küsimus seisnes selles, kas me oskame kursuse nii üles ehitada, et kõige võimekamatel, kõige tulisematel üliõpilastel säiliks ja tugevneks nende entusiasm.»

Midagi taolist võib ka meil märgata. Esimesel kursusel arutatakse tihti õpitavate ainete probleeme, hiljem see huvi kaob.

B: Vanema kursuse tudeng on teaduse suhtes külm nagu Jevgeni Onegin.

A: Mis on põhjuseks? Feynman üleb, et üliõpilasi sunnitakse õppima kaldpinda ja elektrostaatikat (kui Feynman'i kursust põhjalikumalt lugeda, siis võib veenduda, et kaldpinna ja elektrostaatika vastu pole tal midagi). Kui oleme märganud, et üliõpilasi, või vähemalt suuremat osa neist sunnitakse ja talutatakse, siis pole vaja imestada, et nende huvi «lendub», nagu Feynman üleb.

C: Niisiis, ka sundimine on kurjast. Võib-olla likvideeriksime loengute järel ka dekanaadid? Siis jääks vist üle ainult veel ülikool likvideerida.

A: Seekord tahaks ma küll hoopis muud öelda. Ühiskond vajab füüsikuid ja seetõttu võetakse meie teaduskonda vastu mitte ainult neid, kellel asja vastu huvi on ja võimeid piisavalt, vaid suurel arvul ka neid, kellel huvi üsna abstraktset laadi. Huvi ise ei saa olla puhtalt individuaalne nähtus. Suurt osa mängib siin ühiskondlik nõudmine. Ühiskond on vastutav ka selle huvi lõpliku realiseerimise, s. t. füüsiku väljakoolitamise eest.

B: Kui ma sust õigesti aru sain, siis enne visatakse õng koos söödaga sisse ja pärast tõmmatakse kalake (s. t. füüsik) välja!

A: B on meister hüperboolsete väljendite alal. Kui see nii ongi, siis igatahes mitte alati. Õnge otsas siplevate kalakeste hulgas leidub ka tõsiselt füüsikast huvitatuid. Halb on see, et ka nemad konksu otsa haagitakse. Tulemuseks on — nad töötavad alla oma võimete ja kirjutavad sealjuures veel ajapuudust nagu kõik teisedki.

B: Intelligentsus ju polevatki muud kui kohanemisvõime.

A: Vanal Kantil oli õigus, kui ta seda väitis. Lisaksime veel, et kohanemine toimub grupis, millesse indiviid kuulub, milles ta tahab prestiiži saavutada. Grupp mõjutab üksikut. Üksikutele adresseeritud abstraktsed üleskutsed on vähese mõjuga senikaua, kuni nad grupis kõlapinda ei leia. Loomulik oleks moodustada kursustel **tugevate rühmad.** See pole uudne ettepanek, nii tehakse Arstiteaduskonna vanematel kursustel ja keskkoolideski minnakse sama teed.

C: See tähendaks konkurentsi elementide sissetoomist. Inimese enesearendamine on loominguline protsess ja kas alati osatakse seda õigesti mõõta ja hinnata?

Kunagi muuseas diskuteeriti tippspordi vajalikkuse üle ja jõuti selgusele, et ilma suursaavutuste tiivustava jõuta poleks ka massisporti. Kuid spordis on paremate väljaselgitamine hoopis lihtsam.

A: «Edasis» (5. X 68.) oli juttu inimeste tööalaste võimete ja oskuste hindamisest. Küllap on võimalik seegi asi rangetele alustele-

Tartu — 9000 km — Tartu

1. novembril läksime Tartust teele: 60 laulumeest, peadirigent Richard Ritsing, dirigent Alo Ritsing, solist Olaf Prinits ja kontsertmeister Ene Rebane. Balti raudteevalitsuse sinine vagun nr. 798 sai meile paariks nädalaks ulualuseks. Ta oli meile garderoobiks, einelauaks, laulusaaliks, meelelahutuste ja tööpaigaks, üldse lähtekohaks, kust astusime pea iga päev uude kliimasse, uude ümbrusse või uude meeleollu, uute inimeste ja linnade keskele.

16. novembril jõudis meie akadeemiline meeskoor tagasi Taaralinna. Maestrol uhkeldas õlal igihaljas pärg, juhatusemeestel olid kaasas auaadressid ja albumitäied kiidusõnu, meil kohvrid täis Siberi karusid — küll puust, küll muust, küll marmelaadist ja šokolaadist. Lasksime Gunnar Paalil ja ühel teleoperaatoril oma füürereid piirata, tegime laulu ja siis... Emajõe sauna, reisimustust maha nühkima ja loomulikult — laulma!

Kui hakata kokku lööma, millal tegime rohkem suud laulmiseks lahti, kas proovidel ja oma seitsmel ametlikul kontserdil või muudel üritustel — bankettidel, sünnipäevade tähistamisel meie kolmekorruselises ratasmajas, vastuvõttudel instituutide-ülikoolide juhtkondade juures, vaksalites jne. jne., rääkimata grupiviisi häälitsemisest — siis läheb õige vastuse leidmine üsna raskeks. Fakt on igatahes see, et oma 56-aastase ajaloo pikima! kontsertmatkal ei jätnud TAM vist küll ühtki lauluvõimalust ega -žanri vahele ja lõpetas reisi lõpuõhtuks reserveeritud restoranvagunis 16. novembri kesköösl moderniseeritud paladega meie kontserdirepertuaarist (neegri spirituaal «Were you there» ja vene rahvalaul «Sügavas taigas»), «pastori» — EPA poisi Ants Aaviku jutluse, teadustaja August Luuri Rinne-laulude ja muu tembutamisega. Nüüd oleme siis jälle tagasi, mälume mälestusi suurlinnadest Sverdlovskist, Novosibirskist, Tomskist, Omskist Moskvast, mõtleme akadeemilisele linnakesele taigasügavuses tema moodsate hoonetekompleksidega mõtleme sõprusesillale, mille suutsime luua kõigi oma kuulajate ja eesti laulukultuuri vahele. Aga neist mälestustest pikemalt juba järgmises lehes, kui pildimeistrid oma filmid ilmutanud ja muljetepagas põhjalikumalt läbi sorteeritud.

P. MAIMIK

«Kus käisime, mida nägime?» — sellist pealkirja kandis 14. novembril toimunud looduskaitseringi järjekordne töökoosolek.

Möödunud suvel viibis grupp IV kursuse keemikuid Saaremaal ja Hiiumaal haruldaste taimeliikide kasvukohtade kaardistamisel. Sellise kaardistamise ülesannetest ja tähtsusest kuulsime Helgi Aasalt, töö praktilisest küljest andis ülevaate Eha Soonike.

Koosoleku ülejäänud osa sisustasid Moskvas toimunud I ülevenemaalisest noorte looduskaitsjate laagerseminarist osavõtjad Tõnis Täär, Tiiu Saarist ja Anu Miller, kellelt kuulsime laagri organiseerimisest, seal toimunud loengutest ja õppustest ning väljasõitudest. Fotomaterjalide kaasabil suudeti anda laagripäevist küllaltki põhjalik ülevaade. Eriti naljakana ja uskumatuna tundus meile Anu Milleri jutustus salaküttide jälitamisest jahikeelualadel.

Veel hilja õhtul vaadati Jüri Pruusi poolt tehtud filmilõiku sügisesest Taevaskoja matkast ja ekskursioonist Edela-Eestisse.

Koosolek oli sisutihe ja huvitav. Moskvas üleskerkinud probleemid vajaksid veel mitmeid arutelusid ja vaidlusõhtuid.

T. SAARIST

Informiin

«Informiini» juhend

Eesmärk. Äratada üliõpilastes huvi teatmeteoste ja bibliograafiate kasutamise vastu.

Püüda selgitada teaduskondadevahelist paremust teatmeteoste kasutamise oskuses.

Aeg ja koht. TRÜ kohviku kaminasaal. Teisipäev, 26. novembril kell 19.00.

Juhtimine. TRÜ Teaduslik Raamatukogu koos TRÜ Komsomolikomitee ja TRÜ Ametiühinguga.

Osavõtjad. Informiin on mõeldud eeskätt üliõpilastele, kuid väljaspool auhindade arvestust võivad osa võtta kõik asjast huvitatud (võisteldes «lohutusauhinnale»).

Osa võivad võtta iga teaduskonna või rühma poolt valitud 3-liikmelised võistkonnad, samuti võib kohapeal moodustada «metsikute» võistkondi.

Tingimused. Küsimusi esitatakse 5 voorus, igas voorus 3—8 küsimust. Küsimusi lahendatakse kohvikusse toodud vajalike teatmeteoste abil.

Võistkondade registreerimine toimub TRÜ Teadusliku Raamatukogu lugemissaalis või TRÜ komsomolikomitees (teaduskondade kultuurisektorite vahendusel) *kuni 25. novembri kella 12.00-ni.*

Huvitavad auhinnad! Ühine kohvilaud Teadusliku Raamatukogu kollektiiviga!

KAS TEIE TEADUSKONNA VÕISTKOND ON END JUBA «INFORMIINILE» ÜLES ANDNUD?

haridussüsteemist

viia. Meie ettepanek puudutab õieti mitte konkurentsi, vaid prestiiži. Tugevate rühma moodustamine looks seal teatud tsunftiuhkuse. Oleks küsitav, kas sellise rühma tudengid maha kirjutaksid. Et siin on pedagoogil kergem välja arendada vastutustunnet, siis võiks neile ka suuremaid vabadusi lubada. Tugevate rühmale võiks rakendada uusi õppetöö vorme, näiteks kirjalikke töid, millest varem juttu oli. Õpetöös liidriks olev rühm stimuleeriks ka sinna mittekuuluvate üliõpilaste tööd. Õigupoolest tuleks diferentseerimine läbi viia üliõpilase tööarmastuse ja huvi järgi, kuigi ei saa eitada, et need omadused võimetelt toitu saavad.

Tugevate rühmade liikmete üheks lisa- (või õigemini au-) kohustuseks võiks olla nooremate kursuste tudengitele abi osutamine vajalike raamatute leidmisel ja kirjalike tööde vormistamisel. Ta võiks noorele teadusejüngrile «akadeemiliseks isaks» olla.

Tugevate rühma liikmeid võiks kordamööda **repetiitoriks** nimetada. Repetiitori ametlikult fikseeritud kohustuseks oleks teisi raskete ülesannete lahendamisel aidata. Muidugi arendaks see eelkõige repetiitorit ennast.

B: Kutsun teid tagasi maa peale, mu härrad. Kust mõtlete te võtta neid «tugevaid üliõpilasi», kui möödunud aasta talvisel sessioonil tuli meie teaduskonnas keskmiselt iga teise üliõpilase kohta võlgnevus?! (TRÜ 1. III 68.)

A: See oligi õieti meie vestluse põhjuseks.

Seejärel jätsid vestlejad hüvasti ja läksid igaüks oma teed. Nad olid üksteisele tänulikud huvi eest arutatava küsimuse vastu, kuid see polnud nende silmis eriliseks vooruseks, sest keda ei erutaks praegu kõrgema hariduse probleemid.

JUHAN KONI,
IV kursuse üliõpilane

Mõni sõna kaugõppijatest

Nagu statsionaarsetele üliõpilastele, nii on ka kaugõppijatele alanud pingeline õppetöö. Õppeplaanis ettenähtud õppeainete omandamine ja valmistumine arvestuste ning eksamite sooritamiseks toimub kaugõppijal iseseisva õppetöö vormis sessioonidevahelisel perioodil. On olemas vajalikud programmid, õppe-metoodilised juhendid ja kirjalike tööde teemad. Kindlale päevarežiimile üleminekut soodustab viiepäevane töönädal ja samuti õppening korraliste puhkuste süsteem.

Tallinnas ja Pärnus ning nende lähemas ümbruses elavad kaugõppeüliõpilased kogunevad vastavate konsultatsioonipunktide ümber, Tartust ja selle ümbrusest aga otse TRÜ juurde kindlatel päevadel. Teistesse vabariigi keskustesse toimuvad õppejõudude väljasõidud konsultatsioonide andmiseks ja eksamite vastuvõtmiseks kokkuleppeliselt üliõpilastega.

Tallinna konsultatsioonipunktis (juhataja E. Pirn) toimuvad praegu regulaarselt konsultatsioonid reas õppeainetes. Inglise keele alal annavad konsultatsioone A. Nykopensius ja V. Reinhold, saksa keeles L. Tuulik ja vene keeles L. Premet. Dialektilise ja ajaloolise materialismi loenguid hakkab lugema E. Rehe, poliitilise ökonoomia kapitalismi ja sotsialismi osa A. Köörna. Ühtlasi võetakse juba vastu ka arvestusi ja eksameid. Varakult sooritatud eksamid võimaldavad kergendada talvise eksamisessiooni koormust.

Raskusi on aga õpikute ja muude õppevahendite muretsemisega, et õppimine saaks toimuda põhitöö kõrval pidevalt iga päev ilma häireteta. Õppimine nõuab palju visadust ja tahtejõudu. Alustatud tee tuleb lõpuni käia, kuigi õppimise arvel tuleb loobuda mõnikord nii paljustki huvitavast. Raamatukogust on raske saada kõik ajalikke õpikuid, eriti nendel, kes elavad suurematest keskustest eemal. Vajalikul hulgal ei suuda õpikutega kindlustada TRÜ Teaduslik Raamatukogu ega ka Tallinnas asuvad M. Gorki nim. Keskraamatukogu ja Fr. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu. Kuigi rakendatakse ettetellimust ja nn. numbrile jätmise moodust, et suuda see olukorda lahendada.

M. Gorki nim. Keskraamatukogus on häirivaks ka asjaolu, et laenutatud õpikut lugeja pikendab järgmisele tagastamistähtajale, sellega aga aeglustab raamatu ringluse intensiivsust.

Nüüd on küll avanenud mõningal määral võimalus Fr. R. Kreutzwaldi nim. Raamatukogus lasta teha fotokoopiaid ja mikrofilme vajaliku raamatu või ajakirja soovitavast osast, kuid selle võimaluse kasutamine on uudne ja vabariigi teistes kohtades elavad kaugõppeüliõpilased ei tea neile vajaliku materjali võimalikust olemasolust, sest puuduvad bibliograafilised nimestikud, mida saaks kasutada. On palju raamatuid, mille kättesaamisega üldse on tõsiseid raskusi, eriti veel siis, kui vabariiki on tulnud neid üksikud eksemplarid. Sel juhul mikrofilmimine õigustab end.

Kaugõppijate hulgas on küllalt neid, kes katkestavad õpingud mitmesugustel põhjustel. Samalaadseid raskusi võib esineda ka teistel. Seepärast tuleks üliõpilasajalehes hoida orbiidis ka kaugõppeüliõpilaste probleeme informatsiooni või ülevaatlike artiklite abil, et kaugõppijad ei tunneks ennast elu-olust päris lahutatud olevat.

H. SERMANDI,
Ajaloo-Keeleteaduskonna kaugõppeosakonna III kursuse üliõpilane

Grotesk

Intervjuu ebahuvitava inimesega

Reporter: *Käesoleva hoogtöökuu raames, mis käib loosungi all «Olgem huvitavad inimesed!» tulime kõige muu hulgas intervjueerima teid kui inimest, keda peetakse ebahuvitavaks. Ehkki mul ausalt öeldes suuri lootusi selles osas pole, arvan siiski, et võite vastata mõnele minu küsimusele.*

Ebahuvitav inimene (irooniliselt vahele segades): Olen lausa vaimustatud igasugustest hoogtöökuudest. Nad labastavad nii kenasti meie mõtlemist, et see võibolla varsti muidu ei töötagi kui hoogtöö korras. Senistest hoogtöökuudest on mulle kõige rohkem meeldinud «Kandkem säärsaapaid!» hoogtöökuu, mis viidi läbi juulis 1948.

R. *(samuti irooniliselt): No näete, te olete üpris jutukas. Ehk lubate mulgi mõne sõna sekka öelda?*

E. i.: *Palun! Minu selline etteastumine ei olnud teil ilmselt intervjuu plaanis kirjas. Teil on kindlasti valmis mõeldud nii küsimused, vastused kui ka vastused vastustele?*

R. *(segadusse sattunult): Võibolla... Niisiis, kas võite meile öelda, miks teid peetakse ebahuvitavaks inimeseks?*

E. i.: *Ma võin teile öelda, miks mina pean paljusid teisi ebahuvitavaiks. Nimelt sellepärast, et nad ise peavad end nii väga huvitavaks ega väsi imestamast, kui sead, kui rebased, kui hundid, kui oinad, kui roomajad, kui kahepaiksed jne. jne. nad võivad olla. Mina tahaksin olla* inimene! *Eks seegi ole küllalt uudne ja huvitav harrastus.*

R.: *Kas arvate, et teised on kõik sellised?*

E. i.: *Rumal küsimus, mis lubab kümnel ühe selja taha pugeda isegi olukorras, kus ka üks ei tohiks kümne selja taha pugeda.*

R.: *Hea küll, miks siis ikkagi mitte neid, vaid teid peetakse ebahuvitavaks?*

E. i.: *Nad näevad teiste huvitavust vaid iseenda huvitavuses, sellest «huvitavusest» me aga juba rääkisime.*

R.: *Ma ei saa aru.*

E. i.: *Ilmselt olete teiegi siis «huvitav» inimene.*

R. *(meelitatult): Oletame. Kuid kirjanduses on inimese huvitavuse kohta antud hoopis teistsugune kontseptsioon.*

E. i.: *Seda järgides muutusingi ma ebahuvitavaks. Minust hakati rääkima, et ma tunnen huvi ainult kirjanduse, kunsti, igasuguste kõrgete ideaalide ja omasuguste ebahuvitavate inimeste vastu ning et seega olen minagi ebahuvitav inimene.*

R.: *Ilmselt pole te elust õigesti aru saanud.*

E. i.: *Aga võib-olla teistmoodi: ma olen* aru saanud *ja seetõttu ei suuda uskuda.*

R.: *Kas tõesti? Kuid kuna meie vestlus on ettenähtust veidi kõrvale kaldunud...*

E. i. *(vahele segades): Noh muidugi!*

R.: *...Ee... hm... sellepärast paar traditsioonilist küsimust. Milline on teie* hobby?

E. i.: *Minu* hobbiks *on olla mina ise. Tavaliselt olen ma sunnitud mängima voonakest.*

R. *(üha masinlikumalt): Kuidas suhtute traditsioonidesse?*

E. i.: *Traditsioonid väljendasid kunagi maagiat. Maagia on aga moest läinud.*

R.: *Soo! Kas armastate kirjandust?*

E. i.: *Armastan, kuni mind selleks miski ei kohusta. Ainult ebameeldiv peab kohustama end armastama, seepärast pole ilus kohustada armastama mahukaid illustratsioone tõdedele või ebatõdedele, mida me niigi teame. Keegi pole tänini aru saanud, et ma pole lugenud ühtegi kohustusliku kirjanduse teost.*

R.: *Kas armastate käia teatris?*

E. i.: *Ei, sest elu näitemäng on seal tavaliselt muudetud vaid näitemängu-eluks.*

R.: *Kuid teatris te ikkagi käite?*

E. i.: *Jah, hoogtöö korras, voonakestele on see söödaratsioonis ette nähtud.*

R. *(intrigeerivalt): Võib-olla meeldib teile siis nn. absurditeater?*

E. i.: *Parem on näha absurdi reaalsust kui reaalsuse absurdi.*

R.: *Ja mida arvate kino kohta?*

E. i.: *Kino meeldib mulle rohkem kui teater, sest seal pole vaheaega puhvetis käimiseks. Pealegi on ta irreaalsem, andes parema võimaluse leida selles peituvat reaalset. Paraku on kinos ka kirpe rohkem.*

R.: *Milliseid filme te eelistate?*

E. i.: *Vaatan kõiki. Ka halbu, kuna isegi rumalusel on oma mõte, sest eks temagagi tahetud öelda midagi tarka. Ka ei nõua see pingutust nagu halva raamatu lugemine.*

R. *(irooniliselt): Järelikult olete «mõtlev» indiviid!*

E. i.: *Pean ennast tõepoolest mõtlevaks inimeseks. Teie õnneks ei jätku mul aga veel küllalt mõtet tegudeks.*

R.: *Mida arvate kunstist?*

E. i.: *Nüüdsel ajal on palju kunsti ilma loominguta ja loomingut ilma kunstita.*

R.: *Kas olete optimist või pessimist?*

E. i.: *Kõik peavad mind pessimistiks, tegelikult aga olen ma parandamatu optimist: ma avastan ikka ja jälle, et elu on palju närusem kui ma arvasin.*

R. *(segadusse sattudes): Miks te niimoodi... kõige üle nurisete?*

E. i.: *Tõepoolest, ma ei tahaks seda alati teha, kuid siis arvatakse et ma valetan nagu valeoptimistid.*

R.: *Mis... mis on õnn?*

E. i.: *Õnn on vaid rahulolu, e midagi muud.*

R.: *Millest te unistate?*

E. i.: *Ma loodan, et inimesed kord lakkavad imetlemast oma loomalikkust. See olekski inimsoo koidik, millest ka keegi suur mees kord unistas.*

R.: *Kas arvate, et teie «mässumeelsusest» on midagi kasu?*

E. i.: *Ei arva, sest intervjuu eest makstakse ju teile.*

Seepeale reporter lahkus pisut hämmeldununa ja solvununa. Ilmselt ei rahuldanud vestlustulemused teda täielikult. Aga mida oodatagi ühelt ebahuvitavalt inimeselt?

O. MERRIS

Pingutatakse esiliigasse

Viis päeva kestsid ägedad võrkpallilahingud TRÜ võimlas. Peeti Eesti NSV II liiga meistrivõistluste II ringi mängud meeskondadele.

Esimeses mängus EPA vastu sai TRÜ võistkond kindla 3 : 0 võidu (I ringis samuti 3 : 0). Seejärel alistati «Kommunaar» 3 : 1 (3 : 2) ja Tamsalu 3 : 2 (3 : 1). Neljandas mängus otsustati esikoha saatus. Tugevale Kohtla-Järve meeskonnale jäädi siiski 0 : 3 (8 : 15, 5 : 15, 10 : 15) alla. Et esimeses ringis kaotati (2 : 3), siis ei aidanud enam ka viimasel võistluspäeval saadud 3 : 1 (3 : 1) võit Narva üle.

TRÜ meeskond (Aunin, Lokuta, Rei, Skroman, Linn, Tibar, Löönre, Laanes, Talu) tuli teiseks ja sai õiguse mängida Viljandi «Jõu» meeskonnaga kolm mängu esiliigasse pääsemiseks.

REKLAAM-PAROODIA

Sündmused provintsilinnas

AGENTUUR IPIE TEATAB:

Ühes väikeses Eesti (NSV Liit) provintsilinnas Tartus arenevad praegu sündmused, mis tootavad paisuda suureks poliitiliseks skandaaliks. Päev enne USA presidendivalimisi toimus siin atendaadikatse oma liberaalsete vaadete poolest tuntud noorsoojuhile nimega John Jalakas (loe: džalakas). Kolmar tegi olemasolevail andmeil seeria laske «Manlicher-Carcano» tüüpi vintpüssist) konaariku ühikoodi ühes auditooriumis, kus parajasti toimus vabaõe maanimale sumpaiseerijate avalik saiakoosolek. J. Jalakas pääses kergekujulise šokiga. Ta toimetati varjuie noones asuvasse käimlasse, et hoida teda esikus ja läheaiasuva raekoja tornis ootavate teiste saiamõrtsukate eest. Atendaadikatse sooritaja põgenes jahmunud publiku silme all teadmata suunas. Informeeritud ringkondades ei välistata siiski võimalust, et J. Jalakas suri saadud haavade tagajärjel.

Usaldusväärseist allikaist teatatakse, et linna restoranide uste juures täheldatakse nutiseva rahvamassi kogunemisi.

ARMEENIA RAADIO TEATAB:

Kui küps granaatõun, kui valminud mandariin,
Langes eesti rahvamees Džan Džalanjan.
Kui vabadustarmastavat, kõrgellendavat kotkast,
Kapitalismi janitšari kuul teda tabas.
Nii nagu iial ei taba armeenia konjakit eesti kaubandusvõrk,
Ei kustu armeenlaste südames nimi Džan Džalanjan.

Meilt küsiti seoses Džan Džalanjani surmaga: Kas on võimalik kustutada ideelist tuld?

Meie vastus: On küll? Ideelise veega!

SOSS-I KORRESPONDENT ANNAB EDASI:

Välismaa propagandaagentuurid levitavad kuuldust, nagu oleks siin, Eesti ühes suuremas tööstus- ja teaduslikus keskuses Tartus tapetud kohaliku trjuu hõimu peašamaan Džano Džalanjoro. Tapjaks osutunud keegi ateistlikult meelestatud ja nõukogude kasvatuse saanud Ants Evkaliipt. Kohtusime Ants Evkaliptiga kohaliku õllesaali ees, kus esitasime talle paar küsimust seoses ülalmainitud kuuldustega. See tagasihoidlikult riietatud lühikesekasvuline noormees vastas meie pärimistele veendunult, et suur osa nendest teadetest on täielikult valed, ülejäänud aga ei vasta mingil määral tõele. Ta ei tunne mingisugust M Džalanjorot ega ole kuulnud ka tema tapmisest. Peale selle on ta suur spetsialist sotsialistliku ühiselu reeglite tundmise alal. Ta lisas, et juba ammu ei tunne eestlased mingeid hõime ega mingit hõimuvendlust. Viimase on asendanud joomavendlus, mis ainsana hoiab üleval nende ühiskondlikku aktiivsust.

Nii langes imperialistliku propagandaaparaadi alatu laimutrikk, nagu ikka, kaardimajakesena kokku. Ühiskonnal, mille ohvriteks langesid R. Kennedy ja M. L. King, pole meile midagi ette heita.

Kohalik agentuur PARLARAKI annab edasi: Meie korrespondendil oli lühike vestlus RSR-i esindajaga. See oli väikest kasvu, tagasihoidlikult riietatud noormees, kelle nime meil ei õnnestunud kindlaks teha ning kes teatas järgmist:

RSR on viimasel ajal võitnud suure poolehoiu kogu maailmas. Seda tunnistab kasvõi seegi, millise laia'dase, kuigi «pisut moonutatud» vastukaja osaliseks sai meie viimane, poliitilise westerni stiilis üritus USA presidendivalim'ste eel. Me ei jää sellele peatuma. Lähemal ajal kavatseme muuta «Rajaca» oma filiaaliks. Külastage meie üritusi! Elagu RSR! Kõik RSR-i koosolekutele!

PARLARAKI

Otsitakse osatäitjat

Lugupeetud TRÜ naisüliõpilane, ega Sul ei ole meelest ära läinud, et «Tallinnfilmi» filmigrupp «Viimne reliikvia e. Pirita kloostri viimased päevad» otsib TRÜ-st osatäitjat peakangelanna Agnese kehastamiseks filmis? Igaks juhuks meeldetuletuseks veel kord, et iga kandidaadi nõutavateks omadusteks on: saledus, sportlik joon, julgus, hea pealehakkamine filmis peaosa täita jne. Selliste omadustega TRÜ naisüliõpilasi oodatakse nõutavatele proovivõtetele 24. novembril k. a. kell 15 TRÜ peahoones. Tuletame siinkohal meelde, et «Libahundi» Mari osatäitja leiti TRÜ-st. Nii et, miks ka mitte...

VEEL POLE HILJA

Tõepoolest, veel pole Sul hilja minna ja osta kas ELKNÜ TRÜ Komitee arvestussektorist või teaduskonna komsomolisekretäri käest ilusa väljanägemisega ning odavaid *IX ülemaailmse noorsoo- ja üliõpilasfestivali loterii* pileteid, millega Sa võid võita hinnalisi asju alates sõiduautodest «Volga» või «Moskvitš» ja lõpetades tuusikutega rahvusvahelistesse noorsoolaagritesse.

Juhul, kui Sa ka ei peaks võitma neid või teisi hinnalisi esemeid, jääksid need piletid Sulle suveniirideks festivalist ning väljendaksid selle progressiivseid ideid. Ühtlasi parandaksid Sa piletite ostmisega ka komsomoliorganisatsiooni finantsilist baasi. Pileteid müüakse nii üliõpilastele kui ka õppejõududele. NB! Ainult detsembrikuu keskpaigani!!

ELKNÜ TRÜ Komitee

TRÜ Spordiklubi 13. konverents

Mexico olümpiaküla on vaikne. Medalid on jagatud, sportlased on lahkunud. Peatselt saavad siin uue elamispinna paljud mehhiklased. Jah, sportlased on oma töö teinud, nüüd jätkavad teadlased ja spordijuhid. Selles aga, et meie maa spordielu tabas Mexicos veel suurem fiasko kui Tokios, ei kahtle vist keegi.

Et ka TRÜ spordielus suuri lünki esineb, seda tõestas TRÜ Spordiklubi 13. konverents.

Spordiklubi esimees K. Siilivask ütles: «Massiline kehakultuuri- ja spordiliikumine peab saama aluseks meisterlikkusele, mis omakorda stimuleerib masse, olles nende saavutuste peegliks.» K. Siilivask analüüsis TRÜ Spordiklubi tööd ajavahemikus 18. veebr. 1966 kuni 15. nov. 1968.

Mõningaid fakte.

Spordiklubi liikmete arv 1. nov. 1968 oli 3516, neist on 540 õppejõud-teenistujad ja 2976 üliõpilased.

1966. a. korraldati 1343 üritust, millest võttis osa 29870 üliõpilast.

1967/68. a. korraldati 1197 üritust, millest võttis osa 29173 üliõpilast.

1946. a. — 1968. a. novembrini valmistati kollektiivis ette 106 meistersportlast, 92 meistersportlase kandidaati, 1373 I järgu sportlast, 3089 II järgu sportlast, 6606 III järgu sportlast.

1968. a. 1. jaan. seisuga oli TRÜ Spordiklubis 76 meistersportlast, 40 meistersportlase kandidaati, 260 I järgu sportlast, 271 ühiskondlikku instruktorit, 434 spordikohtunikku.

1966/67. a. ENSV VIII spartakiaadil saavutati üldkokkuvõttes I koht.

NSVL IV rahvaste spartakiaadil said kuldmedali M. PAAMA (odavise) ja R. AUN (kümnevõistlus), hõbemedali H. MÄGI (80 m tj.), J. LENTSIUS, H. LILL ja A. KRIKUN (korvpall), pronksmedali K. METSUR (kettaheide) ja A. PIND (sõudmine).

Aruandeperioodil oli üheks tublimaks orienteerumissektsioon.

Alpinismisektsioonil täitub 10 tegevusaastat.

1968. a. võideti kergejõustikus Helsingi Ülikool ja Moskva Riiklik Ülikool, NSVL meistriteks tulid R. Aun ja K. Jurkatamm (200 m tj). Hõbeda võitis M. Torim (200 m tj.) ja pronksi M. Paama.

Mehhikos võistlesid R. Aun, M. Paama ja A. Krikun.

ENSV 1968. a. üliõpilasmeistrivõistlustel on TRÜ saavutanud esikoha üheksal alal.

Sm. Siilivask jätkas: «Klubi majanduslik tegevus on viimasel ajal löönud kõikuma, sest sektsioonid ei suuda kindlustada tulusid kulude ulatuses ega täita plaane.» Samal ajal ületavad sportliku võimlemise sektsiooni tulud 541 rbl. võrra kulusid. K. Siilivask lisas: «Seoses sellega, et spordiklubi sektsioonid enamasti saavad oma tulud isemajandamise teel, tuleks see osa paremini korraldada.»

Järgnenud sõnavõtud tõid esile meie spordielu valusaima probleemi: baasid.

Bioloogia-Geograafiateaduskonna *üliõpilane N. LAANETU* kurtis: «Tahaksime korraldada võistlusi teaduskondade vahel, kuid baasid seda ei võimalda.» Tõsi! Kuhu peab minema üks kolmanda või neljanda kursuse tudeng, kellel pole enam kohustuslikke spordialaseid tunde, kes tunneb aga huvi aktiivse spordi vastu? Baaside nappus kutsus esile lahkhelid sõudjate ja ujujate vahel. Ujujatest niipalju: kolm korda nädalas kella 21.45—23.30 treeningul käia pole nali. Eks see oligi üks põhjus, miks osa järgusportlasi loobus isegi teise spordiala kasuks. Suusaspordisektsioonil on nappus suuskadest. Kuidas sa lähed võistlema, kui teistel on suusad poole kitsamad! KKT *dekaan A. VAIKSAAR* tuli uuesti baaside probleemi juurde: «TRÜ-s on üle 4000 üliõpilase, baasid on aga ikka samad, mis mitu aastat tagasi.» Et olukord laheneks, on kavas ehitada Tartu uus spordihoone. Esialgne tähtaeg on 1973. a. Veidi paremaks peaks muutma olukorra ka Tartust 7 km kaugusel Ilmatsalus valminud uus spordibaas. Tuleval aastal valmib aga kutsekooli nr. 18 võimla ja seejärel ujula (25 m). On kokkulepe, et TRÜ saab neid baase osaliselt kasutada.

VSÜ «Kalevi» *Kesknõukogu esimees V. NITTIM:*

«TRÜ sportlased on vaatamata kitsastele tingimustele saavutanud häid tulemusi. On tehtud ettepanek, jätta mõni elamu ehitamata ja rajada võimla. Võibolla mõjutavad lõppenud olümpiamängude tulemused olukorda.»

Sm. Nittim lisas, et Tartu spordihoone dokumentatsioon on üle antud. Kahjuks ei täida ehitusorganisatsioonid oma ülesandeid.

Sm. Nittim oma sõnavõtus ütles: «Tundub, et TRÜ juhtivad organid alahindavad sporditöö tähtsust.» Põhjus selliseks arvamuseks: konverentsil ei olnud ühtegi rektoraadi ega komsomolikomitee esindajat. Valitud delegaatidest (neid oli 100) oli kohal 69.

Konverents kinnitas spordiklubi uue juhatuse: A. Vaiksaar, U. Sahva, J. Unger, A. Marksoo, V. Maremäe, H. Hansson, K. Ulp, H. Aunin, O. Allikas, B. Matvei, O. Raudsepp, revisjonikomisjoni (3 liiget) ja delegaadid VSÜ «Kalev» konverentsile (25).

TRÜ SPORDIKLUBI 13. KONVERENTSI OTSUS

TRÜ Spordiklubi 13. konverents märgib, et aruandeperioodil on TRÜ kehakultuurikollektiiv saavutanud teatud tulemusi massilise spordi- ja kehakultuuri arendamisel, samuti spordimeisterlikkuse tõstmisel. Terve rida sportlasi on saavutanud suurepäraseid tagajärgi rahvusvahelistel ja NSVL spordivõistlustel (R. Aun, M. Paama, A. Krikun, H. Mägi, M. Torim, K. Metsur, A. Tammert, K. Jurkatamm, korvpallimeeskond, orienteerujad jne.).

Ent spordiklubi juhatuse, teaduskondade kehakultuurikollektiivide nõukogude ja spordiorganisatsioonide töös ilmnes rida organisatsioonilisi puudusi. Ei töötatud küllalt pidevalt ja süsteemipäraselt. Viimasel ajal ei ole spordisektsioonid täitnud tulude realiseerimise plaane, mille tõttu klubi majanduslik olukord on halvenenud. Ebarahuldav on olukord spordibaaside osas (võimlejate vähesus, ujumisbasseini puudumine jne.),

Kehakultuuri ja sporditöö edasiarendamiseks otsustab konverents.

1. Tunnistada spordiklubi juhatuse töö aruandeperioodil rahuldavaks.

2. Pöörata ka edaspidi peamist tähelepanu massilise sporditöö arendamisele, sealhulgas massispordi konkursi läbiviimisele toetudes selleks teaduskondade kehakultuurikollektiivide nõukogudele ja propageerides operatiivselt konkursi tulemusi.

3. Tõsta ülikooli administratsiooni ja vabariiklike organisatsioonide ees teravalt üles küsimus ülikooli spordibaaside (sportmängude võimla, ujumisbassein jt.) ehitamise vajadusest ja paluda rektoraati, et ligemal ajal antaks teaduskondade kehakultuurikollektiivide kätte tagasi Gagarini tänava võimla.

4. Spordiklubi uuel juhatusel moodustada ja rakendada tööle TRÜ Spordiklubi juurde nõukogu, mis koosneks teaduskondade kehakultuurikollektiivide esimeestest ja erialasektsioonide esindajatest ning komsomoli ja a/ü. esindajatest. Nõukogu peaks tulema kokku 1—2 korda semestris tähtsate küsimuste arutamiseks. Samuti on vaja regulaarseid nõupidamisi ja seminare kursuste spordiorganisaatoritega.

5. Spordisektsioonidel võtta tarvitusele abinõud tulude plaani täitmiseks, mis loob kindlama aluse kõigi spordialade vajalikuks finantseerimiseks.

6. Uuel juhatusel parandada spordialast propagandat, kasutades selleks eelkõige efektiivsemalt ülikooli ajalehte.

7. Paluda VSÜ «Kalev» poolt Tartusse rajatava spordiklubi ehitamise kiirendamist.

VAATAMATA HILISELE ÕHTUTUNNILE (kellaosutid lähenesid 11-le) nõustusid FRED KUDU ja VALTER KALAM rahuldama konverentsist osavõtjate uudishimu.

F. Kudu rääkis spordiehitustest Mehhikos. Peale suurepärase staadioni oli mehhiklastel juba enne XIX olümpiamängudeks ettevalmistumisperioodi ka ujula, mida kasutati nüüd veepallivõistlusteks. Kuigi ujumise tase meil on langenud, siiski — ja eriti veel sellepärast — ei õigusta TRÜ 17-meetrine «vann» end kuidagi spordibaasina.

Milliseid muutusi on ette näha meie spordielus?

F. Kudu: On kaks teed. Esimene ja lihtsam: praeguste spordijuhtide «minemalöömine» ja nende asendamine uutega. Sada korda raskem on muidugi hakata ehitama uusi spordibaase, suurendama koolides kehalise kasvatuse tundide ja spordi osa jne.

Kas neegersportlaste üha kasvav edu ei pane mõtlema?

F. Kudu: Tsiviliseeritumas keskkonnas on muidugi raskem inimesel ületada oma mugavust ja inertsust, et tegelda spordiga.

Kui hakkame lähemalt vaatlema, on suurepäraseid tulemusi saavutanud neegrid, kes pärinevad enamasti vaestest perekondadest. Nad harjutavad vaimustusega, sest sport on neile ainuke reaalne ala, kus nad võivad demonstreerida oma üleolekut valgetest. Kehalised eeldused ja andekus neegritele küll mingit eelist ei anna. Küsimus võib olla ainult psühholoogias või ka kliimas. Keenia teatavasti on kliima poolest paremaid maid.

Teie kõige põnevam mulje Mehhikost?

V. Kalam: Jalgpallifinaal, mis oli nii põnev kui ka ebameeldiv. Esimene bulgaarlane eemaldati küll kergekäeliselt. Teised kaks olid toored kohtunikega. Publik reageeris umbes 300 istepadja loopimisega väljakule. Peale selle — kaugelt ei paistnud hästi — aga loobiti tribüünidelt kohtunikke mingite pisemate esemetega, kui nad mängu lõppedes väljakult lahkusid.

U. ESLON

Meie tüdrukud esinesid Helsingi Rahvateatris

Novembrikuu algul viibis kaheksa TRÜ naisvõimlejat kolmepäevasel esinemisreisil Soomes. Sõit sai teoks tänu APN-i korrespondentide soomekeelsele artiklile, milles tutvustati meie naisvõimlemise osakonna tööd. Naisvõimlemine on Soomes väga populaarne. See on peamine spordiala, millega naised tegelevad. Tahab ju iga naine olla sale ja graatsiline ning säilitada nooruslikkust.

Juba 1967. a. kutsus Suomen Naisten Liikuntakasvatusliitto TRÜ naisvõimlemise osakonna juhatajat Ethel Kudut koos rühmaga naisvõimlemispäeva pidustustele, mis traditsiooniliselt toimuvad igal aastal novembrikuu algul Helsingi Rahvateatris. Osakonnast mitteolenevatel põhjustel jäi sõit tookord ära. 1968. a. sügisel kordas SNLL küllakutset. Sellest võimlemispeost meie tüdrukutel õnnestuski osa võtta. Võimlemisrühma koosseisu valiti Arstiteaduskonnast Riina Hunt (III k.), Kaida Kiisa (IV k.) ja Reet Mõttus (V k.); Bioloogia-Geograafiateaduskonnast Tiia Viires (II k.), Kersti Riiv (III k.); Ajaloo-Keeleteaduskonnast Reet Mägi (I k.) ja Reet Kudu (II k.); Kehakultuuriteaduskonnast Reet Kuut (III k.). Õppejõududena esindasid ülikooli Ethel Kudu ja Hilja Tidriksaar. Klaverisaatjana oli kaasas Mare Altrov.

Soome võimlemispäev erines mitmeti meie võimlemispeost «Vanemuises». Etenduse raames nägime laval ka tantse, laulis solist. Peo lõpetas moodsaid rütme esitav laulukoor.

Võrreldes eestlaste kavadega, olid soomlaste harjutused tunduvalt pikemad, kuid ülesehituselt lihtsamad. Soomlannadelt on meil õppida nakatavat rõõmu liikumisest, mis tihti varjas harjutuste ebapuhtuse.

Meil oli soomlastele pakkuda neli kava. Esimesena esitasime Ethel Kudu koostatud vabaharjutuse ja harjutuse lintidega. Soome ajaleht «Helsingin Sanomat» leidis, et esimene harjutus tekitas publikus vaimustust. Selline arvamus oli võib-olla liialdus, kuid ka meile tundus, et harjutus meeldis, sest järgmisel etteastel aplodeeriti meile juba enne alustamist. Teise kavana esitasime Lilja Vestre koostatud harjutuse rütmikurikatega. See vahend oli soomlastele seni tundmatu ning äratas elavat huvi. Ka kolmanda, tamburiinidega kava kohta tuli ülikiitev hinnang: «Tartu tüdrukute tamburiiniharjutus oli jällegi näide suurepärasest vahendite käsitsemisest. Rühm käsitses vahendeid mitmekülgselt ja elegantselt.» Viimaseks etteasteks oli Hilja Tidriksaare koostatud liikumisetüüd. See kava ei jäänud pikkuse poolest soomlaste omadest maha ning oli seejuures küllaltki hoogne. Igatahes olid meie jõuvarud sellega ammendatud. Soome ajalehe arvates oli see kava eesti naisvõimlejate «täysosuma». Ajaleht märkis: «Harjutuste kombinatsioon oli heaks näiteks, kuidas valgustuse, sobiva riietuse ja vahendite abil võib luua unustamatu elamuse.»

Lõppkokkuvõttes kirjutas «Helsingin Sanomat»: «Eesti tüdrukud äratasid tähelepanu äärmiselt viimistletud esinemisega. Nende võimlemine oli ühtaegu rütmiline ja naiselik. Soome naisvõimlejad pidid tunnistama sugulasrahva esindajad märgatavalt paremateks.»

Kogu Soomes viibimise ajal oli suhtumine meisse väga soe ja südamlik. Pärast esinemist võeti kogu grupp vastu SNLL esinaise Liisa Orko kodus. Näis, et jaamas polnud kurb lahkuda mitte ainult meil, vaid ka soomlastel. Jääme lootma, et suhted meie ja Soome naisvõimlejate vahel jäävad kestma.

REET KUDU

ÜTÜ

Kolmapäeval, 23. nov. k. a. algusega kell 18 toimub Tartu Vabariikliku Kliinilise Psühhoneuroloogia Haigla auditooriumis psühhiaatria ja teaduskonna sisehaiguste ringide ühine koosolek.

Päevakord:

1. **Psühhofarmakonide klassifikatsioon (II kursuse üliõpilane V. Sergejev).**
2. **Psühhofarmakonide kasutamine psühhiaatrias (VI k. üliõpilane J. Liivamägi).**
3. **Psühhofarmakonid sisemeditsiinis (VI k. üliõpilane T. Kõrts).**
4. **Haige demonstratsioon (IV k. üliõpilane V. Jänes).**

Ringide juhatused

KÕIKIDELE VIIMASTE KURSUSTE ÜLIÕPILASTELE!

Lõpukursuste üliõpilastel seisavad ees murrangulised momendid — peatselt jõuavad kätte töölesuunamise päevad. Nagu tegelik elu on näidanud, toob nimetatud protsess lõpetajatele kaasa mõnikord ka mitmeid muremõtteid, mis on enamasti seotud tulevase töökohaga (või oma sobivusega sinna?), tulevase elamispinnaga (või nähtavasti selle puudumisega), tulevase palgaga ning muude selliste probleemidega oma tuleviku suhtes.

ELKNÜ TRÜ Komitee palub neil viimaste kursuste üliõpilastel, kel esinevad kahtlused tulevase töökoha suhtes, pöörduda isiklikult (ja julgesti) ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri või sekretäri asetäitja poole. Ja põhimõttel: parem vara kui mitte kunagi.

ELKNÜ TRÜ Komitee
sekretariaat

TÄHELEPANU! SEKRETÄRID!

Neljapäeval, 28. novembril kell 19 ootab ELKNÜ TRÜ Komitee kõiki teaduskondade ja osakondade (ravikursuste) sekretäre jutuajamisele. On vaja nii Sinu töö suhtes nõu pidada kui ka informatsiooni jagada.

Vastutav toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 6852. MB 09505.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti NSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 36 (721) Reedel, 29. novembril 1968 XXII aastakäik

ELKNÜ TRÜ Komitees

Büroo 22. novembri istungil arutati ● Bioloogia-Geograafiateaduskonna ansambli «RAJACAS» senist tegevust ja tulevikuperspektiive. Ansambli mänedžer Rein Tenson ja ansambli liikmed tutvustasid büroole «Rajaca» ajalugu, tegevusprintsiipe ja -suundi.

Büroo võttis vastu järgmise otsuse:

kiita heaks ansambli «Rajacas» liikmete (Rein Tenson — ansambli juht, Aarne Vaik, Priit Pärn, Nikolai Laanetu, Mihkel Zilmer, Jüri Kask, Aleksander Raia, Mati Laane, Lembit Laas) endi seisukoht koostada kontsertide programmid edaspidi läbimõeldumalt.

● Bürool arutati üliõpilaste omavalitsusega seotud probleeme. Jõuti üksmeelsele seisukohale: komsomolikomitee peab tegutsema selles suunas, et lõplikult konkretiseerida üliõpilaste õigused ja kohustused. Seda on vaja teha koostöös dekanaatide, rektoraadi, partei- ja ametiühingukomiteega. Peeti vajalikuks ajalehes «TRÜ» avada rubriik, kus selgitataks järjepidevalt üksikuid õigusi ja nende kasutamise juriidilist ning moraalset külge ning kus fikseeritaks ühe või teise õigusega seoses olevad kohustused. Otsuse viimase osa tegelikkusesse viimise eest hakkab hoolt kandma büroo liige, füüsikaosakonna üliõpilane Hannes AARMA.

● Arutati põhjalikult TRÜ üliõpilaste sidemeid välismaa kõrgemate koolide üliõpilastega ning leiti olukord olevat lubamatult halb. (Lähemalt tutvustab antud olukorda ning kommenteerib ELKNÜ TRÜ Komitee büroo poolt vastuvõetud otsust välissidemete tõhustamiseks meie ajalehe järgmises numbris ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär.)

● ELKNÜ TRÜ Komitee büroo kinnitas vene filoloogia osakonna I kursuse otsuse Boris Šaldajevi karistamiseks valju noomitusega seoses tema ebaväärika käitumisega. Büroo kinnitas füüsikaosakonna IV k. komsomoligrupi otsuse sama kursuse üliõpilase Sergei Zinfeldi karistamiseks distsipliini rikkumise eest valju noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega.

● ELKNÜ TRÜ Komitee büroo võttis ÜLKNÜ-sse vastu saksa filoloogia osakonna üliõpilase Marje Kiho.

● 21. novembril arutati ELKNÜ Keskkomitee bürool Tallinna ja Tartu üliõpilaspäevi. ELKNÜ KK büroo karistas ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri Sirje ENDRET ja ELKNÜ EPA Komitee sekretäri Toomas KORKI noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega seoses üliõpilaspäevade organisatsiooniliste ja poliitiliste vigadega. Büroo tunnistas üliõpilaspäevad täiesti ebaõnnestunuiks.

● Teisipäeval kohtus ülikooli komsomoliaktivistidega ÜLKNÜ KK üliõpilasnoorsoo-osakonna juhataja Vjatšeslav Šostakovski. Oma ettekandes puudutas ta kõrgema kooli ees seisvaid ülesandeid seoses teaduslik-tehnilise revolutsiooni ning noorte spetsialistide ettevalmistamisega.

Praegu on kõrgem kool muudatuste teel, mida tingib teaduslik-tehniline revolutsioon. Tuleb leida optimaalne lahendus praktilise ja teoreetilise vahel, et lõpetanu kohaneks kiiresti elu nõuetega. Praegustes tingimustes (eriti aga edaspidi) jääb teadmiste stabiilsus jalgu teaduse evolutsioonile. See tingib, et igal aastal eksmatrikuleeritakse meie maa kõrgematest koolidest umbes 200 000 üliõpilast edasijõudmatuse tõttu.

Olukorda aitab parandada õppeplaanide ja -meetodite korrigeerimine. Tuleks jõuda selleni, et asjaosalised tunneksid huvi õpetatavate ainete sisu vastu.

Aastaid on räägitud kolmeprobleemist. Tehnilise kallakuga õppeasutustes rahuldub 50 kuni 60% üliõpilasi keskmise õppeedukusega. See küsimus on tihedalt seotud praeguste vastuvõtutingimustega. Paljudele erialadele ei ole ülikoolides konkurssi. Konkursisüsteem üldse ei rahulda, sest tõeliselt andekas võib jääda ukse taha, sisse saab aga see, kes on materjali pähe tuupinud. Komsomoliorganisatsioonid võivad enam ära teha üliõpilaskandidaatide otsimisel, nende ettevalmistamisel, kasutades olümpiaade jmt. See tagaks ka esimeste kursuste ühtlasema taseme ning kindlustaks kõrgemas koolis teaduslikuma kliima.

V. Šostakovski puudutas ka ideoloogilise ja moraalse kasvatustöö valdkonda.

Reainsener kulutab oma tööajast 50—60% suhtlemiseks inimestega. Noorelt spetsialistilt nõutakse ju palju. On ta selleks ette valmistatud? Mitte alati. Selles osas on meie töö olnud puudulik. Pole suudetud igaühele anda ühiskondlikku laengut. Et olukorda parandada, tuleks alustada juba keskkoolist, mille komsomolitöös esineb veel lünki, töötada alaealistega, teha maal propagandat. See on eeskätt meie üliõpilaste kohus.

Tihti pole me küllalt printsipiaalsed igapäevaste pisieksimuste suhtes. Sellega värdjastame inimesi.

Senisest enam peab komsomoliorganisatsioon osutama tähelepanu ühiskondliku arvamuse alg-grupi — kursuse kasvatamisele.

Pärast ettekannet vastas V. Šostakovski mitmesugustele küsimustele.

Konkurss parima ringi nimele

ÜTÜ ringide töö intensiivistamise eesmärgil kuulutab ÜTÜ nõukogu välja konkursi parima ringi nimele. Võistlus toimub teaduskonniti, seepärast tuleb teaduskonnanõukogudel, arvestades konkreetseid tingimusi, välja töötada võistluse juhend. ÜTÜ nõukogu soovitab seejuures lähtuda järgmistest asjaoludest:

1. Ringi liikmete arv.
2. Ülikoolisisene konkurss (I, II, III auhind).
3. Vabariiklik konkurss (I, II, III auhind, märgitud töö).
4. Üleliiduline konkurss (medal, märgitud töö).
5. Ettekanne ülikooli konverentsil.
6. Ettekanne teistes õppeasutustes.
7. Trükitöö (ka kaasautorina).
8. Ringi koosolek.
9. Ringisisene ettekanne.
10. Ringi liikmete osavõtt valminud töödest.
11. Nooremate kursuste kaasatõmbamine.
12. Ühingu «Teadus» lektor (iga tegevliikme eest).
13. Ringi kontakt teiste õppe- ja uurimisasutustega.
14. Ringi liikmete osavõtt ÜTÜ organisatsioonilisest tööst (ülikoolinõukogu liige, teaduskonnanõukogu liige, ringi juhatuse liige, ringivanem).
15. Osavõtt lepingulistest töödest või töökoormus teaduslikes asutustes ja laboratooriumides.
16. Muud üritused ringi raames.

Punktide arv vastavate tulemuste eest jääb teaduskonnanõukogude otsustada, parima ringi autasustamine samuti. Premeerimise osas soovitame pöörduda teaduskonna dekanaadi ja ametiühingukomitee poole.

Köögis seisab

eesti huvitav ja rikas murdekeel, eriti kui silmas pidada selle esinevust trükisõnas. Selle üle on viimasel ajal südant valutama hakanud mõned Tartu noored kirjamehed ja möödunud esmaspäeval Tartu Kirjanike Majas peetud koosolekul tegi Ain Kaalep ettekande teemal «Murdekeel ja kirjanduslik keel». Selles vaatles ta lühidalt eesti keele muutumist kultuurkeeleks, erinevate suundade võitlust ja praegust situatsiooni kirjakeeles. Esineja astus välja murrete alahindamise ja asjatundmatu ning lohaka kasutamise vastu (följetonid «Edasis», kus kohatine ja võhiklik murdetarvitamine lisaks tahtlikele ortograafiavigadele on nagu eriliseks tõlpluse väljenduseks) ja arvas, et murdekeelesse peaksime tema intiimsuse ja ilu pärast suhtuma väga tõsiselt, isegi hardalt.

Muretseti selle üle, et mõnel pool peetakse kodumurret häbistavaks ja murdes juttu alustavale võõrale vastab kohalik jonnakalt kirjakeeles, arvates, et teine teda narrib.

Mõttevahetuse korras rõhutati murdekeele propageerimise vajadust ja tehti ettepanek koostada headest murdetekstidest lugemik. See võiks olla üliõpilase diplomitööks. Otsustati korraldada lõuna-eestikeelne luuleõhtu, mis aitaks tutvustada murdekeeles kirjutavaid vähetuntud autoreid. Sissepääsutingimuseks jäi, et iga asjahuviline suudaks kontrolörile öelda kasvõi ühe lause lõuna-eesti murdes.

Vahetati põgusalt muljeid «Noored autorid 1967» koosseisus esineva Nikolai Baturini murdeluule üle.

Asta HIIR

Ülikool ja teaduse populariseerimine

Kõrgema kooli igal õppejõul lasub ametialane kohustus õpetada üliõpilasi ja arendada edasi teadust. Selle kõrval on iga õppejõu moraalseks kohustuseks ühiskonna ees tutvustada rahvale oma eriala uuemaid saavutusi, anda elava sõna või trükiste vahendusel oma osa teaduse populariseerimisse, mis on olnud ligemale poolteist sajandit Tartu ülikooli progressiivseks traditsiooniks. Erilise tähtsuse omandab see töölõik aga kaasajal, kommunismi ehitamise ning teaduse ja tehnika tormilise arengu perioodil.

On kujunenud tavaks samastada teaduse populariseerimist ühingu «Teadus» tegevusega. See pole aga õige, sest nimetatud ühingu kõrval töötavad samal alal veel mitmed teised organisatsioonid, nagu parteiharidussüsteem, täiendusinstituudid, ekskursioonibürood ja massikommunikatsioon. Ka nende asutuste tööle lõõvad ülikooli kollektiivi liikmed kaasa. Allpool heidaksimegi pilgu TRÜ kollektiivi osale teaduse populariseerimisel tervikuna, jättes välja vaid trükisõnalise vormi, mille kohta teatavasti publitseeritakse ammendav ülevaade TRÜ aastabibliograafiates.

Kõige sagedamini esinevad meie lektorid populaarteaduslike loengutega siiski ühingu «Teadus» liinis. Ühingu TRÜ algorganisatsiooni kuulub 274 lektorit, neist 13 üliõpilast. Viimase kuue aasta jooksul on algorganisatsiooni liikmed esinenud kokku 12 508 korral, mis teeb keskmiselt 2084 loengut aastas. See on küllaltki suur arv, eriti kui silmas pidada massikommunikatsiooni järjest kasvavat konkurentsi lektorile. Pealegi ei peegelda need arvud kõiki peetud loenguid, sest õppejõudude hajameelsuse (või ka mugavuse) tõttu on küllaltki palju esinemisi jäänud ühingu annaalides registreerimata. Ka käesoleva aasta lõpul seisame olukorra ees, kus vormistatud loengute ja tegelikult tehtud töö vahel kipub haigutama ükskõiksuse kuristik. Sest kuidagi ei taha uskuda, et ülikooli 274 lektorist olid 15. novembri seisuga esinenud vaid 107 seltsimeest kokku umbes 900 loenguga.

Ebarahuldav olukord loengute vormistamisel on suurel määral tingitud ühingu sektsioonide tegevuse soikumisest. Eelmistel aastatel aitasid just sektsioonid kaasa kokkuvõtete tegemisel ja laokile jäetud loengute fikseerimisel. Tavaliselt kurjustatakse juurdekirjutamise pärast. Meil tuleks antud juhul küll kurjustada vähemkirjutamise pärast, sest tehtud töö mahavaikimine ei heida varju mitte üksnes lektoritele, vaid ka ülikoolile tervikuna. Seda paneksin eelkõige südamele reaalteaduste esindajatele, kellelt on loengute saatelehti senini laekunud vaid 50 piiris.

Kiita pole lugu ka üliõpilaslektoritega. On väike grupp aktiivseid lektoreid — peamiselt rahvusvaheliste suhete valdkonnas —, kuid see-eest pole enamikul erialadel loenguid üldse. Oleks normaalne, et ÜTÜ aitaks siin tegudega kaasa. Senini on ÜTÜ juhtkond piirdunud üksnes lubadustega, mille täitmata jätmise osas ta annab küll silmad ette mistahes kritiseeritud ehitusorganisatsioonile.

Asi pole siiski lootusetu. Ühiskondlike elukutsete teaduskonnas töötab lektorpropagandistide erialakäesoleval õppeaastal paremini kui kunagi varem. Seni on õppustest võtnud osa 46 I kursuse üliõpilast (14 juristi, 9 eesti filoloogi, 7 ajaloolast, 5 psühholoogi; nimekirja lõpetavad 2 füüsikut, 1 keemik ja 1 farmatseut; arstide, matemaatikute, bioloogide ja kehakultuurlaste käed on aga sellest «patust» puhtad). Keerukamaks muutub lugu siis, kui üldmetoodiline õppus on läbi ja tuleb asuda populaarteadusliku ettekande koostamisele. Siin kuluks marjaks ära õppejõudude individuaalne abi nende eneste initsiatiivil, sest vaevalt küll söandab I kursuse tudeng ise minna kraaditud meeste hulgast endale teaduslikku šeffi otsima. Selles osas avaneb ühingu sektsioonide ees tänuväärt tööpõld, mis senini on täiesti söötis seisnud.

Parteiharidussüsteemis esinevad põhiliselt ühiskonnateaduste kateedrite õppejõud, kes teevad seda kolmes liinis: EKP Keskkomitee lektorite grupi liikmetena, EKP Tartu Linnakomitee parteihariduskabineti suunamisel ja Tartu Marksismi-Leninismi Õhtuülikoolis. Just viimati mainitud töölõik on kujunenud vägagi mahukaks ja aeganõudvaks. Õhtuülikooli õppejõududena tegutseb 25 TRÜ õppejõudu, kelle kogukoormus õppeaastal küünib 2000 akadeemilise tunnini, mis on ekvivalentne umbes 1000 loenguga. Seejuures on nii mõnigi kursus snetsiaalselt õhtuülikooli tarvis ette valmistatud. Kui mõnikord on pahandatud, et ühiskonnateadlased ütlevad neile pakutud populaarteaduslikest üksikloengutest ära, siis tuleks silmas pidada, et paljudel nendest tuleb iga nädal 4 tundi esineda õhtuülikoolis, millega kohustus ühiskonna ees on küll küllaga täidetud.

Õpetajate täienduskursused ning esinemised metoodilistel nõupidamistel on pedagoogika ja psühholoogia kateedrite õppejõudude pärisosa. Seda tööd tehakse innuga ja pidevalt, sest just sel moel saab kõige orgaanilisemalt teoks seos praktikaga ja tagasiside ülikooli lõpetanutega. Analoogilist tööd teevad ka arstid ning juristid ja tõenäoliselt teistegi teadusalade esindajad, kelle tegevuse kohta aga «Teaduse» algorganisatsioonil kahjuks täpsem informatsioon puudub. Igatahes on alust seda tegevust lugeda teaduse populariseerimiseks ning vastavalt ka vormistada.

Tartu Ekskursioonibüroos tegutseb giididena 7 üliõpilast, kes 1968. aasta jooksul juhtisid kokku 75 ekskursiooni. Vajadus giidide järele on aga tunduvalt suurem ning tööd ja leiba jätkub siin küllaga. Peaasi, et tahtmist oleks.

Senini puudub paraku ülevaade selle kohta, kui palju on meie inimesed kõnelnud telekaamerate ja mikrofonide ees. Napp isiklik kogemus aga kinnitab, et nad esinevad ja viimasel ajal küllaltki sageli, mis kaudselt kõneleb sellest, et nende esinemistega ollakse rahul. Oleks aeg hakata ka seda tööd arvestama, sest kui raamatukogu võtab arvesse iga mõtteavalduse trükisõnas, miks ei peaks me sama tegema eetrisse läinud mõtetega. Pealegi on raadioloengu või TV-vestluse kuulajas- ja vaatajaskond sadu, kui mitte tuhandeid kordi suurem tavalise loengu auditooriumist, mistõttu ka esinemise kasutegur peaks olema märkimisväärne.

JUTT ON SEE KOORUKE — ÕPETUS SEE IVA. JUTT ON NÜÜD LÄBI JA TULEB IVA, MIDA PALUME IGAL LOENGUTEGA ESINENUD SELTSIMEHEL TÄHELE PANNA.

● Vormistage juba lähemate nädalate jooksul kõik 1968. a. peetud loengud, vestlused, ekskursioonid jne. ühingu «Teadus» saatelehtedel, mida saate õppeosakonnast ühingu vastutavalt sekretärilt sm. Jürkenilt.

● Vormistamisele kuuluvad ka esinemised TRÜ üliõpilaste ees (s. t. vestlused oma õpperühmas), mis toimuvad väljaspool ametlikku õppeplaani ja fakultatiivkursusi.

● Et 1965. a. väljaantud loengute temaatika on vananenud, tuleb kohe asuda uue temaatika koostamisele. Mõelge ka sellele, millisel teemal oleksite valmis esinema rahva ees 1969.—1970. aastal.

● Aidake nõu ja jõuga kaasa, et ärksamad üliõpilased saaksid üle oma loomupärasest tagasihoidlikkusest ja õpiksid esinema populaarteaduslike ettekannetega. Suunake neid aktuaalsete teemade valikul, sest iga üliõpilaslektor aitab tulevikus kergendada õppejõudude koormat, aidates tutvustada elanikkonnale oma teadusala probleeme.

H. PALAMETS

NÄDALAVAHETUSEL KLUBIS

Paar päeva pärast nn. vaidlusõhtut «Kes sa oled, tudeng?» rääkisin paar sõna M. Titmaga. Ta leidis, et üritus ei õigustanud end, vähemalt selle nimega mitte.

Kas oli süüdi liiga laialt haarav teema üliõpilasest üldse? Kas oli süüdi A. Riesen, kes juhtis juttu tegelikult headel motiividel: publik võtku osa, iga laua taga istuja saagu rääkida jne.? Rääkida saadigi, aga aeg ja küsimuste ning jutuotsa siia-sinna loopimine ei lasknud midagi lõpuni välja öelda. Mitmed ülestõstetud probleemid jäid üldse vastuseta või vastati poolikult. Oleks vahest rohkem õigustanud ühe aspekti lõpunivaatamine.

Esimene alateema oli «Mis vahe on I kursuse ja V kursuse tudengil?» Ainuüksi sellesama küsimuse «harutamisest» oleks piisanud terveks ettenähtud ajaks.

Vestlusest (sest vaidlust küll ei olnud) jäid meelde esinejate ütlemised eraldi, ei midagi terviklikku, ei mingit lahendust.

Järgmisest samasugusest ettevõtmisest tahaks loota midagi rohkemat.

Pühapäeval, 1. dets. kell 20 astuvad ette Leelo Tungal, Krista Kajari, Ave Alavainu, Andres Ehin, Jüri Üdi, Juhan Tomingas, Peeter Illus, J. B. Isotamm, Jaan Jõerüüt jt. ühise sildi all: Tartu ja Tallinna Noorte Autorite Koondiste kirjandusõhtu.

TRÜ ametiühinguorganisatsiooni XIX konverents

Sügissemester on aruandmise ja valimise, konverentside ja koosolekute aeg. 20. novembril oli jälle koos hulk asjalikku rahvast — toimus TRÜ XIX ametiühingukonverents. Päevakorras oli.

1. TRÜ Ametiühingukomitee aruanne (H. Kabur).
2. Revisjonikomisjoni aruanne (I. Konsand).
3. Sõnavõtud.
4. Ametiühingukomitee valimine.
5. Revisjonikomisjoni valimine.
6. Klubi juhatuse valimine.

Anname siin lühikese ülevaate konverentsi käigust.

ARUANDEST

TRÜ ametiühingukomitee esimees Helve Kabur puudutas aruandes kõigepealt **õppe- ja kasvatus- ning teadusliku töö probleeme.** Aruandeaastal andis ülikool rahvamajandusele 518 uut spetsialisti. Lõpetajate ettevalmistusele anti riigieksamikomisjonide poolt üldiselt hea hinnang. Lõpetajate edasise käekäigu kohta terviklik ülevaade kahjuks puudub.

Aruandeaastal on pandud piir õppeedukuse langusele. Saavutuseks tuleb lugeda õppejõudude teadusliku kvalifikatsiooni tõusu — senisest rohkem kaitsti doktori- ja kandidaaditöid. Õppejõudude pedagoogilise meisterlikkuse tõstmiseks korraldati kursused noortele õppejõududele. 110 osavõtjast käis kohal 1/3. Nüüd on kavas need kursused korraldada kontsentreeritult talvisel õppevaheajal Käärikul.

Elavamaks on muutunud metoodilise nõukogu töö, kuid terve rida ülesandeid on ikka veel päevakorral (näit. üliõpilaste teaduslik tegevus). Võimalusi olukorra parandamiseks on ka õppe- ja teadusliku töö komisjonil, mis tegeleb peamiselt õppekirjanduse probleemidega.

Küllaltki koordineeritult tegutses üliõpilaste õppe- ja kasvatustöö komisjon, sest esimees Peeter Malv oli ühtlasi ka komsomolikomitee vastava sektori liige.

Ideoloogilise töö komisjon (esimees F. Kinkar) seadis möödunud õppeaastal tähelepanu keskpunkti järgmised ülesanded.

1. Ideoloogilises töös esinevate dubleerimiste vähendamine TRÜ-s. Küsimus lahendati täielikult käesoleva õppeaasta alguses — kõikide tööliste-teenistujate poliitringides tööd juhib nüüd vahetult a/ü ideoloogiasektor.

2. Teaduskondades a/ü büroode poolt tehtava ideelis-poliitilise töö suunamine ja kontroll selle üle.

3. TRÜ Klubi ja suurte isetegevuskollektiivide suunamine.

A/ü komitee ideoloogiasektor on olnud pidevalt kontaktis TRÜ parteikomiteega, kellelt on saadud ka vajalikku abi.

Šeflustöö (komisjoni esimees Hella Moorits) hõlmas peamiselt Gorki-nimelise ja «Aurora» kolhoosi ning alaealisi seaduserikkujaid, viimasel ajal aga ka tööd koolides. Kui šeflustöö alaealistega õigustab end igati, siis sedasama ei saa öelda šeflusvahekorra kohta üksikute kolhoosidega. Varem tunti huvi meie abi vastu kasvõi tähtpäevadeks antavate isetegevuskontsertide näol. Nüüd on aga olemas aktiivselt töötav kultuurimaja ja meiepoolne pealesurutud šeflus pole otstarbekas. Siin teeb oma korrektiivid elu ise. Heaks tuleb kiita suhted, mis on tekkinud kateedritel ja teaduskondadel koolide eriklassidega. Selles šefluses peavad a/ü teaduskondade bürood oma koha leidma.

Suur osa aruandekõnest oli pühendatud **kultuuritööle ja puhkeaja sisustamisele.** Selle töölõigu eest vastutas komitees klubi juhatuse liige üliõpilane Mati Räbovõitra, kes pidi olema vahendajaks TRÜ klubi ja a/ü komitee vahel. Kevadsemestril loobunud omaalgatuslikult klubi nõukogu tööst, ei võtnud ta osa enam ka a/ü komiteest. Seega üliõpilaste kultuuritöö sektorit a/ü komitee juures ei eksisteerinud.

Töötajate puhkeaja korraldamisega tegeles komisjon eesotsas Aino Siimoniga. Eelmiste aastate eeskujul jätkati riiklike pühade ajal koosviibimiste korraldamist. Kestavad ka aruandeaasta algul sisseviidud õppejõudude ja teenistujate klubiõhtud. Uusi võimalusi otsiti suvepuhkuse veetmiseks koos perekondadega (Vellavere, Pärnu, Kääriku). Jagati välja vabariiklikult komiteelt saadud puhkekodu- ja sanatooriumituusikud. Tuusikuid pioneerilaagritesse oleme saanud rahuldaval hulgal. Suur nõudmine valitseb välisturismituusikute järele, nende saamine a/ü süsteemis on aga vähenenud.

Et meie partei ja valitsus peavad töötajate ja üliõpilaste vaba aja sisustamist üheks a/ü töö põhiloiguks, näitab seegi, et just antud küsimuses tuli aruande esitajal esineda ülevaatega tehtust ja teoksil olevast TRÜ parteikomitee ees ning ülemnõukogu hariduse- ja kultuurikomisjoni koosolekul.

Analüüsides hoolitsust **üliõpilaste ja töötajate tervise** ning **heaolu** eest nentis H. Kabur TRÜ arstipunkti töö tõhustamist aastast aastasse. Aasta-aastalt on paranenud ka meie üliõpilaste tervislik seisund. Muret tekitab aga tänavune vastuvõtt. Esimest korda võeti ülikooli vastu ainult kohtadelt antud vormi nr. 286 alusel. Olukord aga näitab, et neid ei või täielikult usaldada.

Ülikool peaks astuma resoluutselt välja arstipunkti vähemalt senise koosseisu säilitamise kaitseks (perspektiivplaanis hellitatakse ju muidugi oma polikliiniku loomist, mis teenindaks ka ülikooli töötajaid). Praegused üleliidulise tervishoiuministri käskkirjad nõuavad küll üliõpilaste eest hoolitsemise tunduvat parandamist, kuid näevad võimalust selleks arstipunkti koosseisu vähendamises!

Eriti aktsiooniderohke oli aruandeaasta toitluskomisjonil (juhtis üliõpilane Helvi Tallmeister). Üliõpilaste toitlustamisvõimalused leidsid üsna laialdast tähelepanu mitmete kõrgemalseisvate instantside, sealhulgas ka rahvakontrolli poolt. Toitluskomisjon aitas ette valmistada põhjaliku ülevaate olukorrast meie ülikoolis. Toodi esile kitsaskohti, tehti ettepanekuid olukorra parandamiseks. Kurb on aga see, et paremaks pole muutunud mitte midagi. Endiselt väike on soojade toitude valik ja kogus Leningradi mnt. ühiselamus, puuduvad poolfabrikaadid, subproduktid ning juurvili ühiselamute puhvetites, kohvikus on II kategooria hinnad (taotlesime III kategooriat nagu sööklas) ja puhveteid pole peahoones ning keelekateedrite majas.

Kehakultuuritööga talveperioodil võib üldiselt rahule jääda. Märksa vähem võimalusi on pakutud kergejõustiku ja pallimängu alal. Eriti lubamatu on aga olukord ülikooli töötajate kehakultuurialases töös. Töötajate kehakultuurikollektiiv (esimees sm. Pind) sellega praktiliselt ei tegelnud.

Töökaitse ja ohutustehnika komisjoni (esimees A. Jaagosild) ülesandeks oli korraldada kontrolli töökaitse ja ohutuse alal. Administratsiooniga on sõlmitud sellealane kokkulepe, kuhu on võetud kõige põhilisemad töökaitse ja ohutustehnika alased tööd, kokku 21,348 tuhande (eelmisel aastal 16,5 tuhat) rubla ulatuses. Komisjoni väga töömahuka ja vastutusrikkaima ülesande moodustabki selle kokkuleppe täitmise jälgimine.

Komisjon tegi ära suure töö materjalide koostamisel ülevabariigilisele ülevaatus-konkursile. Materjalid saadeti Tallinna juba jaanuarikuus, kuid seni pole sealt midagi kuulda olnud.

Töökaitse ja ohutustehnika komisjon tegi ülikoolis väga vajalikku ja tänuväärset tööd. Märgatavalt elavamaks on muutunud töötajate suhtumine normaalset tööd takistavatesse puudustesse. Seda näitavad arvukad kirjad ja ettepanekud töökaitsekomisjonile.

Analüüsides **õigusalast** tööd a/ ü komitees ilmneb, et viimastel aastatel on paranenud olukord tööseadusandluse eeskirjade kõrvalekaldumatul täitmisel.

Kõige rohkem on tulnud a/ü komiteel tegelda ületundide tegemiseks loa andmise ja ületundide takistamise küsimustega. Eriti halb on keskküttekütjate ja autojuhtide olukord. Paljud neist teevad ületunnitööd isegi üle seaduses lubatud normi.

1968. a. ei juhtunud tööõnnetusi suuremates tootmisjaoskondades. Õnnetusi tuli ette abi- ja kõrvaltöödel. Tegemist oli töötajate hooletusega, teatud osakondades on aga ka ohutustehnikaalane instrueerimine nork.

Õigusalast tööd juhtis a/ü.-komitee juriskonsult Inge Orgo suure asjatundlikkusega.

Ühiselamuprobleeme puudutavat töölõiku juhtis aruandeaastal üliõpilane Olev Sokk. Kord meie ühiselamutes (eriti Leningradi mnt. 89) jätab soovida. Nii on Leningradi mnt. ühiselamus õppetubades ainult lauad ja needki püsivad arvatavasti kohal vaid sellepärast, et nad on põranda külge naelutatud. Milles on põhjus? Nendes asjades peaksid üliõpilased kiiresti selgusele jõudma ja siis leidma mooduse, et kõikides ühiselamutes kodu tunne oleks. See ei ole mitte ainult soovitus, vaid ka nõue — kui üliõpilased omavalitsuse teel korda kindlustada ei suuda, tuleb vahele segada administratsioonil. Rahvakontrollikomisjonile, kes hiljuti väga põhjalikult meie ühiselamutega tutvus, ei loe midagi meie jutud üliõpilaste omavalitsusest. Nende ees vastutab eelkõige administratsioon. Siit järeldus — me peame korra majja looma.

Teada on üldine kitsas olukord ühiselamukohtadega. Kohad teaduskondadele anti sel aastal alles 20. augusti paiku, see muidugi tingis suure kiirustamise majutamisel. Selline olukord pole normaalne ja kindlasti tuleb leida võimalus kevadel kohad teaduskonniti ära jagada, et siis üliõpilased ise saaksid läbimõeldult majutada.

Ühiselamud on töölõik, kus komsomoli ja a/ü organisatsiooni ülesanded rivistuvad. Siin tuleks pidada otstarbekaks mõlema organisatsiooni esindajatest ühiselamute üldnõukogu moodustamist.

Kohtadepuudusest ülesaamiseks ühiselamunõuetele mittevastavate majutuspaikade (Elva, Kukulinn, Kvissental) likvideerimiseks on ainus väljapääs uue ühiselamu kiires ehitamises. Komsomoliorganisatsioon on siin oma sõna öelnud, kuulutades objekti juba ette oma löökehituseks. Et a/ü-sse kuuluvad peamiselt needsamad meie kommunistlikud noored, siis pole kahtlust, et ka ametiühing omalt poolt teeb kõik ühiselamu kiiremaks valmimiseks.

Spetsiifilisemaks ametiühinguliseks ühiselamuid puudutavaks probleemiks on ühiselamuis sotsialistliku võistluse organiseerimine. Kui teaduskonnasiseselt oli võistlus enamasti õigesti korraldatud, siis ühiselamute vahelise võistluse puhul peab küll ütlema, et see oli lihtsalt antud momendi olukorra tõdemine. Võistlema peab ikka millegi nimel, seepärast tuleb edaspidi võistluse motiivid paremini läbi mõelda ning ka võistlust paremini korraldada. Ühiselamute komisjoni esimees Olev Sokk juhtis seda rasket töölõiku juba teist aastat väga kohusetruult ja kulutas palju vaeva ning aega võistluse korraldamisel.

Edasine lõik aruandekõnes puudutas juba aastaid kõige raskemaks ja valusamaks olnud probleemi — ülikooli töötajate **korterikitsikust.** Mingit rõõmustavat perspektiivi siin näha ei ole. Eriti halb on noorte spetsialistide olukord. Ülikool täiendab aasta-aastalt oma kaadrit parimate lõpetajatega. Enamasti on nad õppimisaja vältel ühiselamus elanud. Ühiselamutesse nad jäetaksegi — vähemalt praeguste võimaluste juures. Nii elavad meie ühiselamute ühistubades spetsialistid, kes on lõpetanud juba 10 aastat tagasi ja pole iseenesest enam sugugi nii väga noored. Sellistes tingimustes jäävad nad ilma perekonna loomise võimalustest.

Kõneleja rõhutas: kui lähematel aastatel korteriküsimust kardinaalselt ei lahendata, ei saa ülikool enam täiendada oma kaadrit.

On kuulda hääli, et üliõpilastest abielupaaridele lastega eraldada ühiselamus omaette toad. Siin arvas H. Kabur, et üliõpilase peakohuseks on siiski õppida. Kui ta samaaegselt hakkab kasvatama lapsi, viib see naisüliõpilase enamasti õpingute katkestamiseni ja ka meesüliõpilasele paneb peale liigse koorma.

Noorte spetsialistide probleemi leevendamisel nägi aruandja esialgset võimalust neile omaette toa andmises ühiselamus. Korteriküsimuse lahendamiseks peab TRÜ täie resoluutsusega tõstma kõrgemalseisvate organite ees küsimuse Tartu ehitusorganisatsioonide võimsuse tõstmisest.

Nende nii valusate ja inimesi eluliselt puudutavate probleemidega tegeles a/ü elamu-heaolu komisjon eesotsas Regina Kaskmetsaga, kes oma ülesannet väga kohusetundlikult ja delikaatselt täitis.

Tööst laste ja noorukitega. Laste ja noorukite komisjon (komisjoni esimees A. Helbe) koosneb kolmest sektorist: 1) TRÜ lasteaed, 2) kooliealiste ja noorukite sektor, 3) TRÜ klubi juures ja baasil töötavad lasteringid ja lastetuba.

Aruandeaastal nõudis kõige rohkem tööd TRÜ lasteaia vabanevate kohtade õigiane täitmine.

Lasteaia olukorda on arutatud komisjoni koosolekutel.

Koolieaiste ja noorukite sektori pearõhk langeb vaba aja sisustamisele, sidepidamisele koolidega ja õpilaste käitumise ning õppeedukuse jälgimisele. Vaba aja veetmise eest hoolitses sm. Paldra. Tema töö jäi pisut ühekülgseks, sest et ta enam tähelepanu pööras vaid näiteringile.

TRÜ klubi lastesektori juhataja H. Tiido, kes hoolitses noorukite vaba aja veetmise eest suvel, on oma töös laste ja noorukitega väga tubli.

Lasteringide töö on toimunud hästi ja plaanipäraselt. Laste ja noorukite komisjoni liikmed on töötanud haruldase hoole ja kohusetundega.

Eelmine konverents juhtis tähelepanu vajakajäämistele a/ü **aktiivi väljaõppes.** Uus komitee mõtles küsimuse korralikult läbi. Tööle pandi a/ü aktiivi kool, mille tööd juhtis Elli Kool.

Aruandekõne viimane lõik käsitles a/ü **organisatsioonilist tööd ja tinantsmajanduslikku olukorda.**

Komisjoni esimeheks oli töötajate osas Margus Tõnnov (ühtlasi komitee aseesimees) ja üliõpilaste osas Anti Liiv (samuti aseesimees). Üliõpilane Anti Liiv suhtus oma ühiskondlikku ülesandesse täie tõsidusega, ta oli ühtlasi ka kogu üliõpilaskonda puudutavate a/ü töölõikude juhtijaks.

Mis puutub meie organisatsiooni struktuuri, siis soovitatud suund — üliõpilaste iseseisvus oma a/ü-liste küsimuste lahendamisel — leiab edasist lahendamist.

Aruandeaastal on olnud 21 komitee koosolekut, kus on arutusel olnud kõik tööplaanis olnud küsimused. Kõrgemate a/ü organite otsustega on a/ü komitee liikmeid ja teaduskondade aktiivi tutvustatud.

Komitee tervikuna (välja arvatud paar erandit) töötas kohusetruult.

SÕNAVÕTTUDEST

Dots. J. Reineti sõnavõtu teemaks oli ülikooli valusaim probleem — elamispind. Uue ühiselamu valmimine näib alles mägede taga olevat, linnalt ülikoolile kortereid osta läheb kalliks (2-toaline korter maksab 14 000—19 000 rubla). Ja nii on ülikoolist lahkunud mitmed parimad töötajad Tallinnasse, Sakku ja mujale, kus saavad sama või kõrgema palga ning peale selle suurepärased korterid. Nüüd aga on linna täitevkomitee nõus andma õppejõududele kortereid, kui 15 ehitusmalevast läheksid suvel tööle Tartu ehitustele. 17 2-toalist korterit õppejõududele vabastaksid hulga pinda internaatides, juba sellepärast oleks õigem, kui ükski selline grupp ehitaks loomalautade asemel elumaju. 3—4 aastat ja üliõpilaste majutamisega võiks olla kõik korras.

M. Kikas, TRÜ klubi juhataja.

Klubielu läheb meil ülesmäge. 1. maist sai klubi II järgu endise III asemel ja koos sellega ka kunstilise juhi koha. See kergendas tublisti ringijuhtide tööd. Tegevus on muutunud järjest aktiivsemaks. 1968. aastat võib nimetada heaks aastaks: naiskoor käis Ungaris, Toivo Luhats Taanis, meeskoor Siberis, rahvakunstiansambel Saksamaal. Kui saaks aga klubisse ka korraliku ventilatsiooni ja garderoobi!

Dots. kt. A. Valmet.

Praegu elab ühiselamuis üsna ohtralt õppejõude ja teenistujaid, neist 44 otseselt üliõpilaste pinnal. Ministrite Nõukogu on välja andnud määruse vabastada üliõpilaste pind. See on aga võimatu. Ühtekokku on neid, kes peaksid saama kortereid esmajärjekorras, umbes 140 ja siin ei piisa sellest elamispinnast, mille saaksime EÜE-laste töö eest. Sellepärast oleks kõige õigem informeerida olukorrast ametiühingu vabariiklikku komiteed ja Ministrite Nõukogu.

Üliõpilased taotlesid, et elukorraldus ühiselamutes jäetakse nendele. Täiesti õige, ja ega neid viimasel ajal polegi keegi tülitamas käinud. Erandiks on aga sanepidjaama ja rahvakontrolli esindajad, kes siiski mõnikord kontrollimas peavad käima ja olukorraga sugugi rahule ei taha jääda. On nii selliseid puudusi, mis ei sõltu küll üliõpilastest endist, millest nad aga võiksid informeerida administratiiv-majandusosakonda, kuid ka korralagedust ja peremehetunde puudumist, eriti Leningradi mnt. ühiselamus. Ainus õnnelik erand on ühiselamu Tiigi t. 14. Praegu tegelevad ühiselamuprobleemidega vastavad sektorid ametiühingu- ja komsomolikomitees. Need jõud tuleks ühendada (pluss ühiselamute nõukogude esindajad) ja luua vastav organiseeriv, koordineeriv ja kontrolliv organ.

Veel üks probleem — toitlustamine. Normide järgi peaks meil olema 1000 söökla- ja puhvetikohta, on aga kolmandik sellest — 380. Eriti kehvad on lood puhvetitega (lõunat süüakse ju ka linna sööklais). Ühiselamute puhvetid avatakse kell 8 või hiljem, keemiahoone oma, ainus peahoone ümbruses, samuti pärast kaheksat. Enne esimest loengut tuleb seista pikas järjekorras. Sellepärast on praegu esmajärguliseks ülesandeks luua ümbruskonnas suurem puhvet ja ainus võimalik koht selleks on peahoone kelder.

V. Kask, Arstiteaduskonna töötajate ametiühingu büroo esimees.

Töötingimused Arstiteaduskonnas on ebarahuldavad ja mingit paranemist ei ole lähemal ajal ette näha. Sellest tingitud kaadri voolavus halvendab töö kvaliteeti. Arvestades seda, et Arstiteaduskond on küllaltki suur (õppejõududega kokku 1509 inimest), tegi sm. Kask ettepaneku võimaldada sellele eraldi puhkebaas tööks ja õppimiseks. Arstiteaduskond oleks nõus võtma Vellavere remontimise enda hooleks, kui ta selle siis ka endale saaks.

Sõnavõtja ütles ka oma arvamuse üliõpilasabielude kohta. Tudengid on enamasti just selles eas, mis on sobivaim perekonna loomiseks; ka ei või unustada praegu aktuaalset iibeprobleemi, mille lahendamisele ka nemad võivad kaasa aidata. Aga siin on takistuseks korteriprobleem: kooselu on praktiliselt võimatu, sest puudub elamispind. Abielurahvale võiks eraldada ühiselamuis kaheinimesetoad.

Elamispinna jaotamisel peaks olema kindel suhe, kui palju saavad üliõpilased, kui palju õppejõud. Samuti tuleb arvestada kohti ka täienduskursuslastele.

Arvestades jällegi Arstiteaduskonna suurust, on ettepanek, et üliõpilasbüroo esimees oleks palgaline töötaja. Tööstuses on sama amet ühiskondlikel alustel vaid kuni 800-liikmelise organisatsiooni korral. Töö maht on liiga suur, et nõuda selle tegemist ühiskondlikus korras.

H. Kirt, Arstiteaduskonna üliõpilaste ametiühingubüroo esimees ei ole nõus ühiselamute nõukogude valimistega: mõnel pool seisneb kogu «valimine» selles, et komandant küsib, kes on nõus neid kohustusi enda peale võtma. Nii on Leningradi maantee ühiselamu nõukogus mitu sellist liiget, kelle käitumise kohta midagi head öelda ei saa. Nõukogude osatähtsust tuleb suurendada. Valima peaks üldkoosolek kinnisel hääletamisel, 1—2 nädalat enne seda tuleks koostada ja välja jagada kandidaatide nimekirjad. Esimehe määraks komsomolikomitee. Uusi ühiselamute eeskirju tahaks näha võimalikult peatselt. Seal tuleb selgesti ära näidata komandantide, ühiselamute nõukogude, korrusevanemate ja üliõpilaste õigused ja kohustused, samuti karistusmäärad.

Rektoraadile ja administratsioonile võiks teha ettepaneku jaotada ühiselamute pind teaduskonniti korpuste ja korruste kaupa. Vana Tiigi internaadi alumisele korrusele võiks panna elama noormehed, siis ei tuleks enam huligaanid tütarlapsi tülitama.

A. Liiv, TRÜ Ametiühingukomitee aseesimees, Arstiteaduskonna V kursuse üliõpilane — tegi ettepaneku, et seoses Arstiteaduskonna 7-aastase õppeajaga võiks taotleda üksikutele VI ja VII kursuse üliõpilastele võimalust täiendada end rahvademokraatiamaade ja Soome haiglates. See on vajalik juba kasvõi selleks, et tutvuda mitmete eri

▶

seisukohtadega, sest erinevate vaadete olemasolu soodustab teaduse arengut, nende puudumine — degeneratsiooni. Pealegi oleks selline vahetusevõimalus üliõpilastele suureks stiimuliks. Ainus, mis praegu seda takistab, on kõrgemalseisvate organite loa puudumine ja selle taotlemiseks ongi vaja ametiühingu abi.

A. Tamm.

Senine poliitika ühiselamute suhtes pole andnud tulemusi. Rektoraadil ja ühiskondlikel organisatsioonidel tuleb pöörata rohkem tähelepanu kaadrile. Ühiselamute osas tuleb komitee töö aruandeperioodil lugeda mitterahuldavaks.

S. Endre, ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär.

Sel sügisel on ühiskondlik aktiivsus ülikoolis suurenenud, probleemid avardunud, liidrite vastutus ja kohustused kasvanud. On aeg loobuda sõnadest «oleks» ja «peaks», «on vaja» ja «peab» kasuks. Tuleb rohkem mõelda meie lõpetajatele, et ei tuleks ette olukordi, kus on töökoht, aga suunajad ei tea sellest midagi või vastupidi — on noor spetsialist, aga pole kohta. Suunamine ei tohi põhjustada inimesele psüühilist traumat. Töölemääramisega peavad tegelema koos ametiühing ja komsomol. Ka lõpetanuid ei tohi unustada. Neil peab jääma alles side ülikooliga. Tuleb põhjalikult analüüsida vabariigi ulatuses meie lõpetanute elu, töötingimusi, rahulolu või mitterahulolu; teha ise sellest järeldused ja saata materjal vastavaile organeile. Vilistlased tuleb koondada *alma materi* ümber, korraldada nende kokkutulekuid ja kutsuda neid üliõpilaspäevadele. Kõiki küsimusi tuleb lahendada koostöös ühiskondlike organisatsioonidega.

Et ühiselamutes täielikku korda majas pole, on õige. Kuid administratiivsete abinõudega ja üliõpilaste osa vähendamisega asja ei paranda. Peame suurendama ühiselamutes juhtivate üliõpilasorganite osa ja vastutust. Sellel teel oleme paremuse poole liikunud, seda mööda läheme ka edasi. Või siis teine võimalus — mõlemad abinõud koos.

Üliõpilasabielusid ei tule taunida. Pole õige, et need vähendavad lõpetajate arvu. Abielurahvas ei jäta tavaliselt kõrgemat kooli pooleli. Seega on kasu ühiskonnale kahekordne: nii iibe kui hariduse seisukohalt. Ja üldse — armastus ei ole ju reguleeritav probleem, juba sellepärast võiks noortele vastu tulla.

Välissidemeid üliõpilastel praktiliselt ei ole, kui mitte arvestada EÜE-d ja sõite «Sputniku» kaudu. Delegatsioonide vahetamisest ei tule midagi välja, samal ajal kui lõunapoolsetes liiduvabariikides on olukord hoopis teine. Aga kõrgemas koolis peaks inimene saama ju igakülgse hariduse ja olema hästi informeeritud välismaa üliõpilasprobleemidest. Ka siin peaksid komsomol ja ametiühing koos hakkama senist barjääri murdma, sest omaette nokitsemine ei taga ei probleemide lahendamist ega üldist arengut.

E. Lellepit pani muretsema Botaanikaaia taimede saatus. Seal on puudus keskküttekütjatest ja elamispinnast nende jaoks. Üliõpilaste rakendamine pole ka sugugi lihtne. Sellepärast on vaja eraldada kasvõi üksainus väike tuba selle ametimehe jaoks, ehk siis leidub ka vilunud kütja.

H. Kabur võttis oma lõppsõnas kokku kõne all olnud olulisemad küsimused.

Ametiühingute organite valimine.

Ametiühingukomitee uude koosseisu valiti A. Hilpus, A. Jaagosild, H. Kabur, F. Kinkar, A. Kivilo, E. Kool, E. Krass, M. Kobla, A. Liiv, V. Meipalu, A. Mere, I. Orgo, P. Peets, L. Pikkat, I. Rebane, V. Tinn, M. Tõnnov, M. Tsahkna, M. Lõhmus, U. Lepp.

Revisjonikomisjoni valiti I. Konsand, L. Jakobsoo, A. Marga, I. Rehesaar, J. Adamsoo.

Rahvakontrolli gruppi valiti G. Laugaste, I. Müür, L. Vainer, A. Liivak.

OTSUSEST

Kokkuvõttes hindab konverents ametiühingukomitee töö aruandeperioodil heaks.

Edaspidise töö parandamiseks otsustab konverents.

I. Organisatsioonilise töö alal.

Jõuda selleni, et kõikides büroodes juhiksid üliõpilasi puudutavaid töölõike üliõpilased.

Ametiühingu töö aktiviseerimiseks a/ü rühmades kuulata teaduskondade büroodes süstemaatiliselt rühmaorganisaatorite aruandeid.

Võtta kõikides rühmades tarvitusele rühmapäevik, kus kajastuks iga liikme osavõtt ühiskondlikust tööst, isetegevusest, spordist, teaduslikust töös jne.

Taotleda, et üliõpilasi ei rakendataks nende õppetöö ajal pikemaajalistel abitöödel (kolhoosis jne.).

II. Õppe- ja teadusliku töö alal.

Jätkata võistlust parima õpperühma nimele.

Koos komsomolikomitee õppesektoriga püüda saada ülevaade meie lõpetanute töö -ja elutingimustest.

Leida mitmekülgseid võimalusi I kursuste kiiremaks kontaktiviimiseks ülikooli eluga.

Pöörduda kõrgemalseisvate organite poole ettepanekuga leida võimalus üksikutel parematel TRÜ üliõpilastel sõitmiseks välisriikidesse õppima ja end täiendama.

III. Ideoloogilise kasvatustöö alal.

Tähelepanu pöörata olulistele ideoloogilistele probleemidele, pidada eriti silmas internatsionaalset kasvatustööd meie isetegevuskollektiivides. Selleks taotleda senisest enam võimalusi rahvusvahelisteks kohtumisteks.

IV. Kultuuritöö ja kunstilise isetegevuse alal.

Rakendada tööl. kohvik-klubi nõukogu ning korraldada seal regulaarselt ülikooli mitmesuguseid kultuuriüritusi.

Osutada igakülgset abi Tartu meeste laulupäeva ja üldlaulupeo õnnestumisele.

Aidata mitmekülgsemaks muuta ülikooli töötajate vaba aja sisustamist TRÜ klubis.

V. Hoolitsus üliõpilaste ja töötajate tervise ja heaolu eest.

Astuda kõrgemalseisvates organites resoluutselt välja arstipunkti säilitamise eest. Taotleda perspektiivselt selle töö laiendamist ka ülikooli töötajaile.

Kiirustada administratsiooni avama puhvet peahoones.

Veelgi järjekindlamalt taotleda administratsioonilt kapitaalremondi tegemist Vellavere puhkebaasis.

Paluda vabariiklikku komiteed, et suurendataks tuusikute arvu III kvartalis. Kui see pole võimalik, siis vähemalt eraldada I kvartalis rohkem tuusikuid kui IV kvartalis.

VII. Elamistingimused.

Teaduskondade büroodel nõuda üliõpilastelt heaperemehelikku suhtumist ühiskondlikku varasse ning puhtuse ja korra austamist. Korda mitteaustavad üliõpilased jätta ilma kohata.

Aidata tõsta ühiselamu nõukogude osatähtsust ühiselamusiseste probleemide lahendamisel. Ühiselamu nõukogu valida ühiselamu liikmete üldkoosolekul kinnise hääletamise teel. Kandidaadid teha vähemalt 1—2 nädalat enne valimisi teatavaks ühiselamu kollektiivile. Valitud ühiselamunõukogu esimees kinnitada TRÜ komsomoli ja a/ü komitee poolt.

Teaduskondade vastutuse tõstmiseks ühiselamutes paluda TRÜ rektoraadilt ja administratsioonilt ühiselamute jaotamist teaduskonniti kas korruste või korpuste kaupa.

Kiirendada ühiselamu sisekorra eeskirjade lõplikku väljatöötamist ja läbivaatamist.

Pöörduda veelkordselt Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi a/ü Vabariikliku Komitee ja Ministrite Nõukogu poole selgitusega TRÜ töötajate elamispinna vajaduste normaalseks rahuldamiseks.

Administratsioonil, ametiühingu- ja komsomolikomiteel leida võimalusi ehitusmaleva gruppide töölerakendamiseks Tartu linna TSN TK kapitaalehituse osakonnas kokkuleppel, et tehtud töö arvel saaks ülikool lisaelamispinda.

VIII. Aktiivi kool.

Jätkata aastaringset a/ü-alast väljaõpet eriplaani alusel. Plaani võtta sest;

Jätkata aastaringet a/ü-alast väljaõpet eriplaani alusel. Plaani võtta ka regulaarne a/ü informatsioonibülletääni väljaandmine.

Kohtumine P.-E. Rummoga ▌ *Eksamitest*

Paul-Erik Rummo ütles: «jaa» TRÜ komsomolikomitee kutse peale külastada oma Alma Materit, et juttu ajada ja uusi luuletusi lugeda. Kohtumisõhtu PAUL-ERIK RUMMOGA saab teoks detsembris. Eelinformatsiooniks fakte tema eluloost.

19. I 1942
Tallinna 2. Keskkool
TRÜ eesti filoloogia 1959—1964
RAT «Vanemuine» 1964—1965
Nõukogude Armee 1965—1966
Sest ajast vabakutseline

«Ankruhiivaja». «Tule ikka mu rõõmude juurde». «Lumevalgus-lumepimedus». «Tuhkatriinumäng» — lavastamisel RAT «Vanemuises». «3 mängu» — käsikiri «Loomingu Raamatukogus». Valikkogu — ilmumas kirjastuses «Eesti Raamat».

ja tema mõtisklusi kultuuri olemusest, mis inspireeritud Viivi Luige luulest.

Liikuv kuu paistab kõikuvate latvade vahelt.

Pole olemas kõrgemaid ega madalamaid kultuure; on kultuurid, mis on orgaaniliselt seotud neid kandva ühiskonnaga, ja teised, ebaorgaanilised. Viimased tuleks õigupoolest tunnistada tühjaks kohaks või siis mõönda, et on ühiskondi, millele on orgaaniliselt, geneetiliselt omane olla ebaorgaaniline.

Kultuur on looduslik jätk meis enestes.

(Rääkides looduskaitsest olemegi juba unustanud, et meie ise oleme seesama loodus. Et me ei ründa ega kaitse mitte ainult oma looduslikku keskkonda, mitte ka meid endid ainult selle keskkonna k a u d u, vaid o t s e meid endid. Rääkides elukaitsest, olemegi juba unustanud, et meie ise oleme seesama elu. Et me ei ründa ega kaitse mitte ainult oma elukeskkonda, mitte ka meid endid ainult selle keskkonna k a u d u, vaid o t s e meid endid. Rääkides kultuurikaitsest jne.)

Kultuur on inimkontaktide süsteem.

Ei saa olla kultuuri, mis oleks primitiivsem või kõrgem, tõkestatum või vabam, ühtlasem või diferentseeritum, originaalsem või mõjutatum kui ühiskond, kes teda kannab. Ühiskond ongi kultuur, «ühiskond» ja kultuur» pole muud kui kaks sõna sama asja märkimiseks.

Kui mõni ühiskond mõistab kultuuri all näiteks kunste või mõnd kunstiharu, tootmise või tehnika üht või teist haru, üldse üht või teist muudest lahus vaadeldavat elusfääri, ja «loob» seda ühekülgse ülepingutuse teel, osutub see ühiskond seeläbi tervenisti ülepingutatud ühiskonnaks.

Kaval ühiskond kavalate vahenditega arendab ainult kavaldamiskultuuri. End oma kultuursusega lohutav ühiskond on lohutusväärne ühiskond. Ühiskond, kes näeb kultuuris teatavate kommete täitmist, eksisteerib kombetäiteks, mitte loodusliku paratamatuse sunnil.

Kirjandus on seesama mis ühiskond, seesama mis kultuur, tõlgituna sõnade ja kirjamärkide keelde. Kõik eelnev käib niisiis ka kirjanduse kohta. Ei saa rääkida üldiselt kõrgel järjel olevast ühiskonnast, millel ainult kultuuritöös on («paraku!») teatavaid mahajäämusi, ega üldiselt kiduravõitu kultuurielust, mida aga («see-eest!») ehib hea kirjandus. Teatava, isegi «suure» hulga kirjanike, isegi «heade» kirjanike olemasolu ei tähenda veel kirjandust. Kirjandus pole raamatud. Kirjandus on ühe võimaliku vormi — raamatute vormi — võtnud side inimeste vahel.

Ühiskond, mille liikmete vahel on sidemed lünklikud, ei saa luua terviklikku, tihedat ja tugevat kultuuri. Kui seda ühes või teises punktis püütaksegi, suurendatakse hõrendust veelgi — see punkt eemaldatatakse teistest. Nii võib selline ühiskond jõuda olukorrani, mil ta rangelt võttes polegi ühiskond, vaid hulk hajuvil punkte (mõni nendest kindlasti selline, mis püüab olukorra päästmiseks teisi jõuga enda juurde koondada.)

Kultuur muutub iseenese eituseks, kui tema eesmärgiks võetakse millegi huvides näidata väljapoole, et ta on olemas. Kultuur pole vahend.

Kultuur pole ka eesmärk. Ta muutub iseenese eituseks, kui temast mõeldakse kui hoonest, mis unistusprojekti kohaselt tuleb valmis ehitada, et seal sees — ise, kaaskondsed või järeltulijad — häbenemata elada saaks.

Mis on väljaspool kultuuri ja millal on ta valmis?

Otsides, säilitades, uurides, tõlgendades, tutvustades, jäljendades esemeid ja sõnu, mis kätkevad meie kohalike või geograafiliselt kaugete esivanemate või kaasaegsete kultuurijõudu, elujõudu, ja neist endale salamahti tuge hankides — nii me loome oma otsimis-, säilitamis-, uurimis-, tõlgendamis-, tutvustamis-, jäljendamiskultuuri, salatugedel seisvat ühiskonda.

Liikuv kuu paistab seisvate korstnate vahelt.

Üks režissöör selgitab, milline on tema meelest ideaalne film. — Tulevat filmida ühe inimese terve elu, ööpäev ööpäeva järel. Nii saadud tohutu pikast lindist valida ja monteerida pärast selle inimese surma (mis on samuti lindil) tavalise pikkusega film.

Järjekindlam olles ei tulekski midagi välja valida. midagi kõrvale jätta. Kes olekski see valija? Kes ütleb, et režissöör oma objektist kauem elab? Ja kes on see, kes filmib omakorda teda, režissööri, ja tema filmimist?

Kui aga film saab nii pikk, siis kuhu jääb selle inimese elu, kes kogu oma elu vaatab elupikkust filmi teise inimese elust?

«Kuldajastu» on möödas ja ainult osa inimesi on kultuuritegijad. Kui väga ja kui ausalt viimased ka ei püüaks, ei saaks nad kogu ühiskonda, kogu kultuuri «jooksvalt» tõlkida sõnadeks ja kirjamärkideks. Mitte üksi töömahult, vaid lausa põhimõttelt pole see võimalik.

Kultuur on päevik, mis kirjutab iseennast. Üksikutest kultuuritegijatest, näiteks luuletajatest, järgib oma tõelisi võimalusi kõige rohkem ehk see, kes teeb iseendaga sedasama, pretensioonideta ja kiusatustest hoolimata. Ta võib iseenda puhul, iseenda mastaabis saavutada sama orgaanilisuse, mis on kultuuril või loodusel tervikuna. Et aga kõik ei toimi endaga niisamuti ja et sama ei tee kogu ühiskond kui tervik, osutub too üksik-orgaanilisus ainulaadseks, ebaloomulikuks nähtuseks ning samas ilmutab korraks, kuigi see ta eesmärgiks küll polnud, selle ühiskonna üldise ebaehtsuse.

Kiusatusi sellisele luuletajale.

Kiusatus (et end mitte kurioossena tunda) liita end meelega mingisse traditsiooni, imiteerida järjekestvust. Tagajärjeks oleks literatuur.

Kiusatus sünkroonse kirjelduse asemel aega kiirendada, rääkida seda, mida veel ei teata. Tagajärjeks oleks päeviku asemel valik teostumatuid unistusvariante.

Kes püüab täna ennustada, milline ta homme on, see pole tänagi midagi, rääkimata homsest. Ja seda pole küll kellelgi tarvis karta, et ta kuhugi ei kuulu.

Tahtmine ja suutmine on üks ja seesama. Kui midagi taheti, aga ei suudetud, siis oli kas aeg vale või koht vale, või mõlemad, või tahtja ise, või ei tasunud see miski üldse tahtmist.

Liikuv kuu paistab liikuvate pilvede vahelt.

«Kui oskaks, küll siis teeks,» ohkas keegi algastmel kultuuritegija.

«Kui lastaks, küll siis teeks,» ütles teine. enesekindlam.

teda ei märgatud. Ta oskas ka tee, kus lasti. Ta tegi. Alguses teda ei märgatud. Ta osakas seda taluda ja edasi teha ja oskas teha nii, et teda märgati.

Aplaus ja lilled.

(Järg 4. lk.)

Jutt tuleb äärmiselt ebameeldivatest asjadest, mille taga peitub palju närveerimist, unetuid öid, mõttetut tuupimist ja korvamatute ebaõnnestumiste valu. Vahel näivad nad meile keskaegsete piinamisvahenditena, anakronistlike ja julmadena. Siiski ei taha me öelda, et neist ei säiliks ka häid mälestusi.

Teatavasti ei ole meie praeguses kõrgema hariduse süsteemis võimalik küllaldasel määral kasutada kaasaegse tootmistaseme juures kõige loomulikumat majandusliku stimuleerimise printsiipi. Stipi äravõtmine näib olevat rohkem brutaalse hirmutamise kui majandusliku stimuleerimise vahend. Pealegi on see täielikus vastuolus mujal kehtiva tööseadusandlusega: keegi ei võta ju tööliselt praagi eest ära tervet kuupalka, poole aasta palgast rääkimata.

Samasuguseks negatiivseks (hirmutavaks) stiimuliks (aga niisugused on mainitud süsteemis paratamatult enamuses) on eksamid, «katsumused», mis minu arvates alandavad nii üliõpilase kui õppejõu inimväärikust. Mõneti tuttav pilt: vilavate silmadega õppejõud kiikab närviliselt, kas keegi ei spikerda ja vilavate silmadega üliõpilane kiikab närviliselt, millal õppejõud oma kiikamise lõpetab, et võiks spikerdama hakata, sest vahel võivad ka kõige kindlamad teadmised üles ütelda, läbi kukkuda ja stipist ilma jääda aga kuidagi ei tahaks. Milline rotilik õhkkond!

Teeme sellise ettepaneku: *eksamid üldse ära jätta.* Üldine naer! Kuid lähme edasi! Selle asemel soovitame semestri lõpphinded välja panna *jooksvate hinnete põhjal,* mis on saadud praktikumides, seminarides, kontrolltööde eest. See on üliõpilasele tõeliseks stiimuliks korralikult ja, mis peaasi, süstemaatiliselt — ühtlase pingega valmistuda igaks hindepanekuks. Siis ei peaks «hea» üliõpilane niigi selgeksõpitut enne eksamit asjatu pabinaga pooleks (mis parata, kui inimene on juba selline pabistaja) veel kord üle õppima, samuti (kuigi hästi selgeksõppinule satub tavaliselt «kerge» pilet) kaoks võimalus saatuslikult komistada ning peale selle unustada pärast eksamit kõik õpitu (see on üks väheuuritud psühholoogiline paradoks, mis aga vägagi tihti näib ette tulevat). Jääb ära ka olukord, kus mõni «viilija», kes praktikumideks iial ei valmistu ning «tuupijate» üle vaikselt naerab, eksamil spikrite najal kuidagi läbi venitab ja isegi kõrgendatud stippi hakkab saama. Siis oleks alust jooksvate hinnete põhjal semestri kestel eksmatrikuleerida jne. Juhan Koni arvab küll, et eksami üheks positiivseks küljeks (teistest ta ei räägi) olevat võimalus põhiteadmiste meeldejätmist kontrollida. Arvan, et *süstemaatiline* meeldejätmine ühes *regulaarse* kontrolliga on siiski parem kui forsseeritud tuupeale eksamite eel (selle puudus-pimine mitte elu, vaid surma test oli äsja juttu).

Nüüd aga tuleb veidi kurvem lõik. Eksamit kui sellist vähemalt esialgu täielikult ära kaotada ei näi siiski võimalik olevat. Eksam peab nähtavasti jääma n.-ö. tagavaraväljapääsuks, sest praktikumid jne. ei haara *praegu* tavaliselt kogu materjali, samuti neile, kes mingil põhjusel tahaksid oma hinnet parandada. Sel puhul oleks mõeldav *eeleksami* korraldamine, kus otsustatakse, kas üliõpilasele pannakse kohe «viis» sisse või peab ta «päris» eksamil uuesti õnne katsuma (seda võiks nimetada «kahe eksami süsteemiks»). Praegu pannakse umbes samal printsiibil välja arvestushindeid.

Kui pikemalt järele mõtelda, on ülalmainitu üpris hea ja lihtsalt sisseviidav, kuigi mitte täiesti positiivne stiimul. Kuidas seda ellu viia, pole raske ette kujutada. Keskkoolis teatavasti jäetigi tänavu esmakordselt mõnedel juhtudel lõpueksamid ära. Igal juhul oleme valmis vastama igale oponendile, kes meile nii perspektiivsena näivat ettepanekut mõtlematuse, laiskuse või konservatismi tõttu püüaks maha teha. Muuseas, eriti peaks ta meeldima õppejõududele, kel seni on tulnud vahel isegi ennast ületada, et auditooriumile elu sisse puhuda.

O. MIKENBERG

30. nov. möödub 85 a. Gustav Suitsu sünnist

SÕNA

Ei eales sigi kellelegi head,
kes suitsund varemete jäänd vaid vaatajaks.
Neist lõhanguist siis milleks tõstnud pead?
Sa keegi kustki. Kummatigi sõnasaatjaks.

Tuhkhauaks tuliseks veel ajusäsi,
ei ükski sundija tee käsilaseks.
Ei üks, ei teine. Tervituseks käsi
ei tõuse. Oma sõna, see saand salajaseks.

Suust suhu elab hukka umbumata
me sõna. Tuhastki veel haarab aarde.
Südametuikeks tummaks sumbumata
saa, sõna, tiivad, tõuse, lenda kaarest kaarde.

«Tuli ja tuul»
(1950)

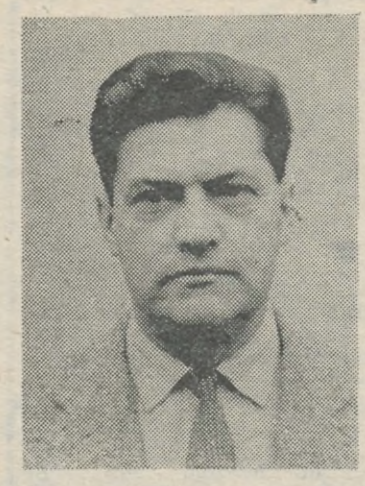
SÕDA JA RAHU

Sõda ei andnud rahu,
sõjast lahti ei saa.
Tasaseks taipu ei tahu
tahes või tahtmata.

Nooruse hõisked pagend,
sihid veel silmade ees.
Pagedes kaasa ju hagend
heitluse enese sees.

«Tulimuld»
(1955)

H. Tidriksaar 50-aastane

Kes ülikoolis ei tunneks seda tugevat elurõõmsat meest, kes peaaegu alati on Käärikul suusalaagrite ülemaks, juhib KKT prodekaanina ülikooli sporditööd, korraldab aasta aasta järel keskkoolide ja kõrgemate koolide õpetajate talvisi täiendusseminare ning lööb täiest jõust kaasa suusaspordiföderatsioonis kohtunikekogu või treenerite nõukogu esimehena.

Jah, Heino Tidriksaar on oma ligi veerandsaja-aastase töötamise jooksul suusaspordi kateedri õppejõuna jõudnud olla küll ametiühingubüroo esimees, kursusi juhendav õppejõud, spordipäevade, Kääriku maratoni ja «Kääriku mängude» korraldaja, saanud kuldmärgi ja üleliidulise aukirja ülikooli spordibaaside rajamise eest, tegutsenud peakohtunikuna küll suusatamises, võimlemises, vettehüpetes, veepallis ja kergejõustikus.

H. Tidriksaar kasvas Sindi töölisperekonnas. Pärast keskkooli lõpetamist Pärnus proovis ta tööliselu ka omal nahal Sindi kalevivabrikus. Spordipisik, millest ta nakatus juba Sindis, tiivustas teda võistlustel küll kergejõustikus, sportlikus võimlemises, suusatamises ja veepallis (mitmekordne Eesti meister) ning tõi ta 1944. a. sügisel ülikooli Kehalise Kasvatuse Instituuti, kus ta kohe kursusevanemaks valiti. Juba enne ülikooli lõpetamist (1948. a.) määrati ta 1946. a. suusaspordi kateedri õppejõuks, kus ta (väikese vaheajaga) töötab tänaseni.

Toredal kombel on Heino Tidriksaares ühendatud nõudlik pedagoog ja peaaegu raamatupidajalikult täpne organisaator sõbraliku, humaanse, elurõõmsa iseloomuga, sest eks ole just tema see, kes nii üliõpilasi kui ka kolleege on rõõmsa laulu ja kaasakiskuva huumoriga aidanud üle saada mõnestki raskusest.

Soovime sulle, kallis kursusevanem ja asendamatu tseremooniameister, samasugust nooruslikku elurõõmu ja reipust järgmisteks aastakümneteks ning edu kõigile Sinu ettevõtmistele.

Kursusekaaslased TRÜ-st

Kohtumine P.-E. Rummoga

(algus lk. 3)

See, mida ta lõppkokkuvõttes tegi, oli risti vastupidine sellele, mida ta vajas ja taotles. Kuuluda kultuuri tähendab üksikisikule eneseohverduseta vabanemist oma egoismi survest. Aplaus ja lilled on viimase ajutine leevendus ja kestev taasergutus. Mingit ohtu kõnealusele inimesele sellest polnud, sest peale muu oskas ta tänukinke ja autasusid just parajal viisil vastu võtta, neutraliseerida nende «kardetav» mõju oma minale ja too ei ägenenud. Aga ega ta ka kuhugi ei kadunud, see omaette mina oma kerge kalgestuskorraga, mis oli ta peale kogunenud (teatavale) meisterlikkusele ja (suhtelisele) üldmärgatavusele viivatel teedel.

Tänulikkus on kenam kui tänamatus.

Ühiskond, kes oma kultuuritegija pähe vajutab halja loorberipärja, käitub paremini kui talle kuuli pähe lastes või teda sootuks unustades.

Kuid mille eest kultuuritegijat tänada, mille eest teda kummardada? Selle eest, et ta oma tegevusega kutsus ühiskonnas esile tänamiskultuuri, kummardamiskultuuri uue tõusu?

Kolm luuetajat unistasid kohast, mis neil võiks olla.

«Ma soovin, et mind vaikselt ja tõsiselt kuulataks,» mõtles üks, «sest ilu, mida mul on pakkuda, ei ole naljaasi. Ma usun, et ilu vajavad kõik ja et kõik on võimelised seda mõistma, aga esialgu, et ma ei peaks kõnelema kurtidele või kogenematutele kõrvadele, valiksin siiski meelsamini vähestele ligipääsetava saali ja lööksin piletihinna kõrgeks. Tõelised huvilised ei pane seda mulle pahaks, sest nemad on väga janused, lausa narkomaanid, aga ilma minuta poleks neil kuskilt janukustutust saada. Ikka ja jälle peavad nad oma hallist ja vastumeelsest elust tulema tagasi minu juurde, et vaheaegadel oleks neil millestki unelda. Ma annan neile unelmad, millest nad ei raatsi loobuda, ja seepärast nad ei katkesta oma elu. Niisamuti on vaja neil tunda, et ka meie pole kehvikud, et meilgi laulikud veel elavad. Nii on palju elusid ja enesetundeid minu kätes, ja mind vajatakse.»

«Mina valin endale nii suure saali kui vähegi saan,» mõtles teine, sest kõik peavad kuulma tõde, mida ma tean. Kui mulle selles takistusi tehakse, nõustun muidugi ka väiksema ruumiga, sest peaasi on tõde, mis peab rahvani jõudma. Kui mu sõnastus äratab soovimatuis kõrvus soovimatuid kahtlusi, olen paindlik üht-teist muutma, sest tähtsad pole ju sõnad, tähtis on tõde, mis peab rahvani jõudma. Mu kuulajad mõistavad mind ja on tänulikud, et lasen neil vaikida ja ise nende eest neile kuulutan, mida nad oma südames mõtlema peaksid. On hea, et nad ei avalda oma arusaamist liiga ilmselt ja kärarikkalt; vastasel korral võiks mul osutuda raskeks ka edaspidi rahvatribuuniks jääda. Seda nad aga vajavad, nii enda jaoks kui teiste kadeduse äratamiseks, sest igas võltsis ja kompromislikus maailmas peab olema üks paigake, kus elab paindumatu tõde, mis peale muu sobib hästi ka hooplemise asjaks.»

«Kui midagi soovida, siis sooviksin seda,» mõtles kolmas, «et seal, kus ma juhtun olema, hakkaksid inimesed äkki isekeskis ja iseendiga asjalikult ja avameelselt kõnelema, ja et ma võiksin uskuda, et ilma minu juuresolekuta poleks seda sündinud, ja ise päris vait olla, sest kõik, mis seal siis räägitaks, oleksingi mina. Nii poleks mulle kohta vajagi.»

Kuu paistab.

PAUL-EERIK RUMMO

Kord öeldi: „Maadlus pole sinu ala.“

TRÜ võimla. Eesti NSV 1968. a. klassikalise maadluse meistrivõistluste pidulik lõpetamine. Võitjate rivis seisab ka TRÜ füüsikaosakonna IV kursuse tudeng Jüri Sikkut. kergekeskkaalu võitja.

Pärast autasustamist sõnab Jüri rahulikult: «Kunagi pidi see juhtuma!»

Huvi maadluse vastu tekkis Jüril varakult, ometi oli tema esimene treener kord öelnud: «Maadlus ei ole sinu ala.» Jüri ise arvas teisiti. Palju higi jäi matile ja treeningdressidesse.

Tänavusele talvele läks Jüri vastu I järgu sportlasena. Siis tulid *ametiühingute üleliidulised võistlused*, kus Jüri kehakaalus võistles 38 meest (10 meistrikandidaati ja 28 I järgu maadlejat). Esimese vastase Jüri seljatas, teisele jäi ise alla. Siis tuli aga kuus puhast seljavõitu järjest ja koos sellega meistersportlase kandidaadi norm.

Eesti meistrivõistlused. Esimese vastase seljatamiseks kulub 4 minutit ja 20 sekundit, siis punktivõit, seljavõit (jälle 4 min. ja 20 sekundit). Raske kohtumine võistkonnakaaslase A. Septeriga (saab lõpuks 5. koha) jääb viiki. Järgmist kohtumist enam ei tulegi, sest konkurentidel on kõigil kuus või enam kaotuspunkti. Treener Tähnase õpilane on saavutanud võidu.

Minu küsimusele — Mis ootab ees? — vastab värske meistersportlane: «Õppimine. See on siiski tähtsam kui sport.»

Kohtla-Järvelt saabus võistlustele Jüri esimene treener. «Maadlus ei ole sinu ala,» tuletab Jüri meelde. Mehed muhelevad. Jutt käib maadluse homsest päevast.

U. ESLON

...Tartu — Sverdlovsk — Novosibirsk...

Tartu — 9000 km — Tartu

Eelmises numbris jäi jutt meil pooleli: ajaleht oli juba täis, pilte polnud näidata ja reisipäevik ka alles poolfabrikaadi seisuses. Nüüd siis teiega uuesti Siberi poole teele.

*

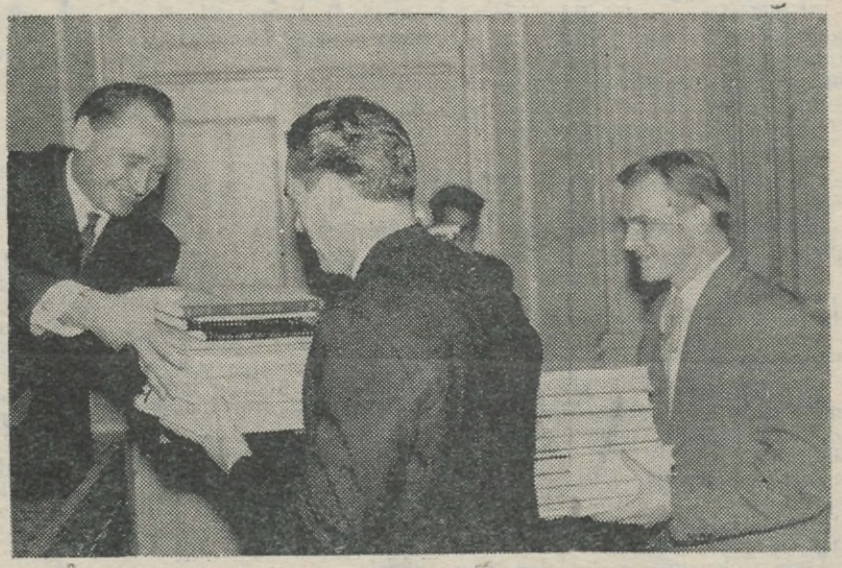
MOSKVAS püsis 2. novembril veel kuiv hilissügis. Pool päeva, kuni meie vagunit ühest jaamast teise aeti, võisime veeta, kes kus. Õhtul kogunesime Jaroslavli vaksalis. Marssisime kogu koosseisu läbi, kõik 15 vagunit olid rohelised! Aga kus meie sinine nr. 798? Jõudis pärale koori esimees Kuno Jürgenson, tõi ülimalt «meeldiva» teate: tundide kaupa on dispetšerid, korrapidajad ja muud asjamehed venitanud meie vaguni ülevііmist; mitu rongi veel vahele tuleb jätta, teab ainult kõigevägevam. Kuno ruttas minema (vist kõigevägevama jutule).

Pealinnast saime minema tükk aega pärast keskööd.

Sai teoks «TAM-i sõidulehe» esimene number, see sisaldas nagu järgnevadki rubriigid «Kroonikat», «Uudiseid», «Sport», tõsiseid naljapilte ja joonealuse kriminaalseeria «Roim öös».

SVERDLOVSKIS saime tunda tänapäeva elutempot: vagunis esinemiskorda, autobussi, konservatooriumi, paar kõhatust ja häälеharjutust, lavale. Minutite mäng! Sel ajal kui teadustaja August Luur vabandas meie pooletunnist hiljaksjäämist (sellesama vaguni pärast), võis publik meid ja meie publikut uurida. A. Luur annab edasi tervituse Tartu tudengitelt ja õppejõududelt. Saal on pungil täis, põhiliselt konservatooriumi rahvast.

Maestro tuleb lavale. Ootusvaikus. Tõstab käe... «Kääkstil» teeb lavalaud ja võngub dirigendi jala all. Naerupahvak saalist. Maestro heidab küsivaltkelmika pilgu kuulajate poole ja vajutab põrandale. «Kääksti, prääkstil» Pahvak, turtsatus ja saal rõkkab julgest, venelikust naerust. Nüüd me teame, kes te olete: ainult heasoovlikud, avameelsed ja tõearmastajad naeravad nii. Ei mingit pidurdamist, tagasihoidmist, põhjamaalikku häbelikkust tunnetes!

J. KOLDE foto

Ja me tundsime, et võidame, võidame oma laulule need toredad ja lõbusad inimesed. Nad aitasid meil üle saada kramplikust enesekontrollist vabastasid meid esinemiseelsest pingest, ja tänutäheks andsime endast kõik, alates õrnhellast piaanost kurdistava forteni. Või nagu sõiduleht nr. 2 kommenteeris: «Oli äikest ja välku, härja möirgamist ja Napoli trilinat. Ilus oli.»

NOVOSIBIRSKIS pidime rüüded koomale ja karvasaapad jalga tõmbama. Teadjamad mehed ütlesid alla —25° C olevat. Oligi. Seda enam nautisime teatrimaja soojust, suurust ja ilu. Uhke 47-meetrise läbimõõduga kupliga hoone ühes otsas asub puunikerduste ja puukujukestega üle külvatud amfiteater umbes 2000 vaatajale-kuulajale, teisel pool kontserdisaal ligi tuhandele.

Keskpäevaks ekskursioonile akadeemilisse linnakesse 30 km Siberi pealinnast, Obi mere lähedal. Kuidagi kummaliselt kõhe, muinasjutumaailma tunne võttis võimust, kui kuulasime giidi juttu ja uurisime ümbrust.

1957. aastal jalutas akadeemik Lavrentjev viie kaaslasega tummas taigas, otsides paika uurimiskeskustele, nüüd elab siin 50 000 inimest, tegutseb 21 teaduslikku instituuti, ülikooli, füüsika-matemaatikakool, eksperimentaaltehas, raamatukogu, mis on planeeritud mahutama 10 miljonit köidet. Kahjuks oli pühade laupäev, 6. november, ja instituudid sulgesid oma uksi. Kuulsime vaid mõne sõnaga iga asutuse saavutustest: Anorgaanilise Keemia Instituudi kunstlikest teemantidest ja ülipuhastest ainetest, arvutuskeskuse raalist, mis võib sooritada miljon sada tuhat tehet sekundis, Tuumafüüsika Instituudis Igor Kurtšatovi õpilaste poolt 100 miljoni kraadise plasma saamisest, Matemaatika Instituudis maia keele dešifreerimisest jne. jne. Veidi kauem peatusime Teadlaste Majas, mille ülimoodsates, mugavates, lihtsates ja hubastes ruumides peavad teaduselinna inimesed oma kohtumisi ja konverentse. Klaasseinte taga sihvakad Siberi kased lumehangede säras, siinpool purskkaev, pehmed erksatoonilised tugitoolid, meisterlikult seatud seinapannoo, heleda mööbliga sisustatud auditooriumid. Ei tahtnud nagu uskudagi, et poole tunni tee kaugusel võis olla mingi teine maailm. Ometi, kolmkümmend minutit bussisõitu tõi meid uuesti standardmajade ja pidupäevaselt punaste tänavate labürinti.

Õhtul esinesime Novosibirski Põllumajanduse Instituudis. Publik oli meeldiv, kuid lihtsam kui Sverdlovskis. Korrata tuli vene rahvalaule, V. Tormise «Meestelaule». Rahu ei antud Olaf Prinitsale. Tema lavaletulek põhjustas saalis alati tormi.

Lilled. Auaadress, alla kirjutanud rektor I. Gudilin, partorg A. Podsossov, ametiühingu esimees P. Potapov: «Kallid seltsimehed! Sügava austuse märgiks, tänuks teie suurepärase kontserdi eest ja mälestuseks teie viibimisest Novosibirskis palume vastu võtta see Siberi suveniir.» Ja siis... Siis viis ülalmainitud juhtkond TAM-i oma üliõpilassõõklasse, saavutas «kuiva seaduse» kummutamise üheks õhtuks.

8. novembril jõudsime Tomskisse. Aga sellest ja järgnevast järgmises numbris.

Ja veel — on teil meeles, et **LAUPÄEVAL, 30. novembril annab TAM ülikooli aulas kontserdi Siberi-matka kavast. Hakatus kell 19.30. Ärge hilinege!**

P. MAIMIK

TULE!

Kui Sa, noor matkamees, tahad kohtuda lumiste mäetippudega ja kirevate alpiaasadega, kuulata jutustusi ja näha filme käidud radadest, siis varu endale 3. detsembri õhtuks aega ja tule kell 19 keemiahoonesse kella alla.

Tegevust alustab äsja loodud ülikooli matkaklubi, mille liikmeks me Sindki ootame.

ÜET

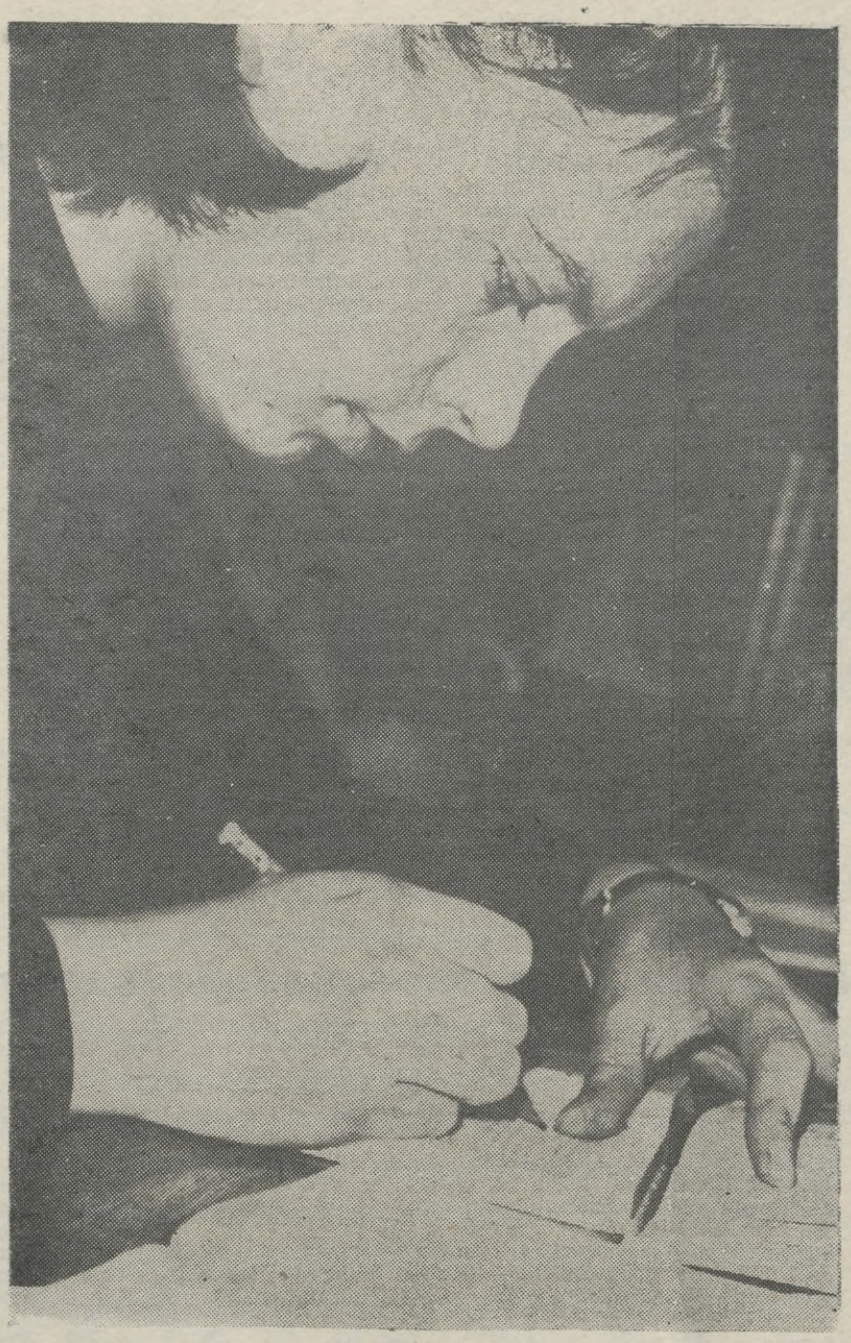
Käesoleva semestri viimane õppus ÜET lektorpropagandistide I kursusele toimub teisipäeval, 3. detsembril peahoone 228. auditooriumis algusega kell 18. Kõne alla tuleb ettekannete näitlikustamine.

Vastutav toimetaja J. FELDBACH

«Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет») г. Tartu Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 7003. MB 09536

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti NSV Riiklik Raamatukogu

5. nov. — NSV Liidu Konstitutsiooni päev

ON ÕIGUS HARIDUSELE

O. Tõeleiu foto

27. novembril

27. novembril k. a. valis TRÜ partei algorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek uue komitee järgmises koosseisus:

1. A. Blumfeldt
2. S. Endre
3. T. Ilomets
4. F. Klement
5. A. Lenzner
6. V. Lenk
7. B. Nedzvetski
8. V. Palm
9. J. Peegel
10. L. Peep
11. K.-S. Rebane
12. J. Riiv
13. V. Ruus
14. A. Rõõmusoks
15. J. Saarma
16. K. Siilivask
17. I. Sildmäe
18. M. Titma
19. K. Voinov
20. Ü. Vooglaid

Komitee esimesel koosolekul valiti sekretäriks V. Ruus, sekretäri asetäitjaks K. Siilivask.

Ülevaade aruande- ja valimiskoosolekust avaldatakse ajalehe järgmises numbris.

Kateedrijuhatajaid ja professoreid

valiti Tartu Riikliku Ülikooli Nõukogu hiljutistel koosolekutel. Nii valiti analüütilise keemia kateedri juhataja dotsendi kohale keemiakandidaat LEMBIT SUIT, geoloogia kateedri juhataja professori kohale geoloogia-mineraloogia doktor ARVO RÕÕMUSOKS, majandusgeograafia kateedri juhataja dotsendi kohale geograafiakandidaat SALME NÕMMIK. Hospitaalsisehaiguste kateedri juhataja professori koha sai meditsiinidoktor LEO PÄI, rahanduse ja krediidi kateedri juhataja professori koht kuulub majandustead. doktor RAIMOND HAGELBERGILE. Raamatupidamise kateedri juhataja dotsendi kohale valiti majandusteaduste kand. KALJU PARVEL. Teaduskonna-, operatiivkirurgia ja topograafilise anatoomia kateedri professori kohale valiti meditsiinidoktor ENDEL TÜNDER.

I. MAAROOS

III koht, aukiri ja 500 rbl.

Eelmisel nädalal saabus rektor F. Klementi ja ametiühingu esimehe H. Kaburi nimele telegramm:

Nõukogude Liidu Ametiühingute Kesknõukogu õnnitleb südamlikult ülikooli kollektiivi kõrgemate koolide vahelisel üleliidulisel konkursil saavutatud III koha puhul.

Samal päeval saabus kiri Nõukogude Liidu kõrgema hariduse ministrilt V. Jeljutinilt ja Haridusala, Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutuste Töötajate Ametiühingu Keskkomitee sekretärilt K. Anissimovilt, milles nad teatavad, et saavutatud III koha puhul antakse meile aukiri ja 500-rublane rahaline preemia.

Võib veel lisada, et see konkurss oli üliõpilaste töö-, puhkuse ja heaolu tingimuste korraldamise alal ning vabariigi ulatuses tuli meie ülikool I kohale ja ka a/ü vabariiklik komitee autasustas meid 500-rublase preemiaga.

Mitme nimega laboratoorium

Keemiahoone alumisel korrusel vasakut kätt asub uks, millele on kuldtähtedega märgitud sisselaskmise ajad. Tegelikult saab sisse ka muul ajal — ja viib see uks TRÜ kinolaboratooriumi ehk kinokabinetti. Ametlikes kirjades esineb koguni kinofikatsiooni laboratoorium.

Mis ajast eksisteerib seesugune ettevõte ja millega seal tegeldakse?

Nendele küsimustele annab vastuse laboratooriumi juhataja E. Sakk.

Alus pandi 1949. aastal. Siis oli üks koosseisuline fotograaf, kes täitis kateedrite tellimusi.

1951. aastal lisandusid veel kaks. Hakati juba filmitöid tegema, esialgu küll «Tallinnfilmi» tehnilisel baasil.

Esimese suurema tööna valmis 1956. aastal dots. E. Laugaste ja vanemõpetaja U. Kolgi juhendamisel film «Kihnu saare pulmakombed». Peagi dubleeriti tiim vene keelde ning koopiad said üleliidulise leviku osaliseks.

1957. aastal tuli pärast ülikooli lõpetamist siia tööle E. Sakk.

Sealtpeale on koosseis pidevalt kasvanud ja ulatub käesoleval ajal 9 inimeseni.

Tööd on jagatud mitmesse lõiku. Õppeotstarbeliste filmide demonstreerimisega tegelevad kaks kinomehaanikut. Praegu on neli statsionaarset kinoseadet: kaks marksismimajas, üks Vanemuise ringauditooriumis, üks keemiahoone keldris. Puudus on ainult headest õppefilmidest.

Valmistatakse veel must-valgeid ja värvilisi **diafilme**. Uued diaprojektorid, mis on töökindlad ja mugavad kaasaskandmiseks (kõige väiksem kaalub 700 g) teevad diafilmide kasutamise massiliseks.

Tehakse veel fototöid teadusliku ja õppetöö vajadusteks.

Alates möödunud aastast valmistatakse hoogsalt ka diapositiive. Nende eelis seisneb materjali paindliku kasutamise võimaldamises.

Kui diafilmil peab lõikama ebasobiva osa välja või kleepima uue juurde, vastavalt käsitletava materjali muutumisele või täienemisele, siis diapositiivide kasutamise korral valitakse karbist just need pildid, mis on seekord vajalikud. Ja veel üks eelis selgub järgmisest näitest. Taimefüsioloogia kateedril on kaks ruumi õppevahendite, mitmesuguste plakatite all kinni. Sama materjal mahuks diapositiividena kahte karpi. Kateedril ongi tellimus antud suuremale arvule diapositiividele.

Viimase 6—7 aasta jooksul on palju **mikrofilme** tehtud, samuti teadusliku ja õppetöö jaoks.

Nimetamata on jäänud veel **filmimistööd.** Praegu pooldatakse seisukohta, et töömahukate, kiiresti vananevate, pikkade õppefilmide asemel on kõrgemates koolides otstarbekas valmistada filmifragmente materjalidest, milles on esikohal liikumine, muutumine. (Diafilm ja diapositiiv ei võimalda seda edasi anda).

Teaduslikus töös on kasutanud filme mitmed õppejõud.

Dots. R. Nõvandi rakendas oma teaduslikus töös kinematograafiat ning saadud filmimaterjalide põhjal valmis lühifilm «Stardihüpe».

Käsil on H. Tidriksaare dissertatsioon, milles käsitletakse naisvõimlemise küsimusi. Viimasel ajal on täheldatud tütarlaste väga halba rühti, mis tuleneb kehalise kasvatuse madalast tasemest koolides.

Katsete tulemusena, mis on filmilindile jäädvustatud, ilmneb rühi muutumine vajalike harjutuste sooritamise tulemusena.

Kehalise kasvatuse ja spordi kateedri aspirant E. Peebo kasutab filmimistehnikat laste kehalise arengu uurimisel.

Dots. E. Raudami juhendamisel tehti õppefilmi jaoks vajalikud võtted peaaju operatsioonist.

Spordimängude kateedrist tegi vanemõpetaja E. Kübarsepp filmi väravpalli tehnikast, mille vastu tuntakse üleliidulist huvi.

Meditsiini kesklaboratooriumi vanem teaduslik töötaja L. Allikmets ja aspirant L. Karu kasutasid filmimist, uurides aju elektrilisel stimuleerimisel saadud käitumisreaktsioone. Saadud materjali põhjal valmis 4-osaline kinodokumentatsioon, mis vene keelde dubleerituna saadeti rahvamajandusnäitusele.

Varsti tuleb kaitsmisele spordimeditsiini kateedri aspirandi A. Vaini teaduslik töö, mis käsitleb liigutuste biomehaanikat. Ta kasutas ostsillograafiga sünkroniseeritud kinokaamerat.

Praegu on valmimas dots. R. Nõvandi film «Õppige ujuma», dots. H. Lingi filmid ekspeditsioonidest «Kaspia madalikult», «Kevadine mägitundra», «Kõzõl-Agatsist Suhumini »jt.

Väljaspool ülikooli on lepingulised sidemed haridusministeeriumiga, kellele valmistati 3-osaline õppefilm «Tuuline rand» ja tehti diafilme laste kunstialastest töödest.

Praegu täidetakse õmblusvabrikuga «Sangar» sõlmitud lepingut: uuritakse õmbleja töö liigutuste ratsionaalsust.

Sellele küllaltki soliidsele ülesannete hulgale lisandub veel **õppetöö läbiviimine** foto ja kino alal.

Õpetust antakse füüsikutele, matemaatikutele, keemikutele, geograafidele. Viimasel ajal on õppetöö maht, fakultatiivsed kursused kaasa arvatult, võrdlemisi suur — 1000 õppetundi aastas. Viimati sooritasid kitsasfilmi demonstraatori eksami 68 üliõpilast—tulevast pedagoogi.

Nii et tööd jätkub ja muret ka. Aparatuuri hankimisega on palju raskusi, seda enam, et kinokabinetti peetakse kõlavanimeliste stuudiote kõrval vähetähtsaks.

Väga palju on oma jõududega selles osas ära tehtud ja nüüd saab kõiki vajalikke töid teha oma tehnilisel baasil.

Kinokabinet ei jäta ühtegi abipalujat hätta. Aidatakse nõuga ja jõuga. **Pöördugu aga õppejõud ja üliõpilased julgemalt kinokabineti poole.**

Kirja pani H. PUUSEPP

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 37 (722) Kolmapäeval, 4. detsembril 1968 XXII aastakäik

Peamine on iseseisev töö

Saabunud sügis on järjekordselt täitnud meie kõrgemate õppeasutuste auditooriumid, laboratooriumid ja kabinetid teotahteliste noortega, kes elukutse valikuga on seadnud endale kindlad sihid tulevaseks eluks. Paljud nendest teevad valitud teerajal alles esimesi samme, mis tinti on argilikud ja otsivad. Tartu Riiklikus Ülikoolis alustas kaesoleval õppeaastal seda teed 930 statsionaarset üliõpilast ja üle 400 kaugõppija.

Keskkoolist kõrgemasse kooli siirdumine toob kaasa olulisi erinevusi õpetamise meetodites ja vormides. Loengud, praktikumid, seminarid jt. õpetamisvormid esitavad õppijale teistsuguseid nõudeid kui senine koolitundideks ettevalmistumine. **Tunduvalt suurema osatähtsuse omandab teadlik iseseisev töö.**

Kui teised õpetamisvormid toimuvad enam-vähem vahetus kontaktis õppejõuga, siis iseseisva töö puhul ei funktsioneeri vahetult n.-ö. väline tagasisidekanal, mille kaudu õppejõud saab informatsiooni õppimisprotsessi kulgemist. Selle tõttu on iseseisvas töös võimalik mitmesuguste lünkade ja vigade esinemine, mis mitteõigeaegse kõrvaldamise puhul võivad oluliselt madaldada tulemuste efektiivsust. Mõnikord võib see õppijas esile kutsuda isegi tõsiseid pettumusi ja minnalaskmise meeleolude tekkimist.

Et iseseisval tööl on üliõpilase ajabüdžetis väga suur osatähtsus, siis pole ülearune anda tehtud tähelepanekute alusel selleks mõningaid näpunäiteid.

Eesmärgiks on aine kõigekülgne ja põhjalik omandamine kasutatava materjali sügava analüüsi kaudu. Üldlevinud traditsioonide kohaselt järgneb iseseisev töö loengutele ning eelneb seminaridele, praktikumidele ja mitmesugustele kontrollivormidele. Kuid taolise šabloonilise paigutusega ei tuleks rahulduda. Paremaid tulemusi annab töö korraldamine järgmise skeemi kohaselt:

1) **loengule eelnev iseseisev töö** (vähemalt õpitava distsipliini põhiteemade kohta), mis peaks toimuma õpiku või muude õppejõu poolt soovitatud materjalide alusel. See võimaldab tõsta loengute taset ning soodustab õpilaste loovat kaasamõtlemist loengu protsessis;

2) **loengule järgnev, ühtlasi seminaridele või praktikumidele eelnev iseseisev töö,** konspekti, õpiku jt. õppejõu poolt kättejuhatatud allikate (teaduslikud artiklid, monograafiad, juhendid jms.) alusel. Iseseisva töö see vorm on aine omandamise seisukohalt reeglina kõige suurema kaaluga, tagades ühtlasi õppeprotsessi sujuva kulgemise;

3) **seminarile või praktikumile järgnev iseseisev töö,** mis on vajalik nende käigus ilmnenud lünkade kõrvaldamiseks ja saadud täiendava informatsiooni omandamiseks. Ta tugineb eelmisega samadele allikatele;

4) **kontrollivormidele** (kontrolltööd, kollokviumid, arvestused, eksamid) eelnev iseseisev töö, mis on kordava ja süstematiseeriva iseloomuga. Ta peab tagama õpitud aine või selle osa kohta terviklikud, kõiki võimalikke seoseid silmas pidavad teadmised. Allikaks on kõik õppija käsutuses olevad võimalikud

(järg 2. lk.)

ÕPETATUD

Iga rahva kultuuri kiirguse allikas on tema ülikool. Ülikoolis ei toimu ju ainult teadusliku informatsiooni edasiandmine, mitte ainult reprodutseerimine, vaid ka uue loomine.

Aegade jooksul on Tartu ülikoolis oma hariduse saanud paljud tuhanded noored. Paljud neist on hiljem ise ülikooli õppejõududena omakorda järgmist põlvkonda õpetanud ja teaduse edasiarendamisest osa võtnud, paljud on võõrsil saanud tunnustuse teaduslikul alal, enamik aga mitmesugustel kutsealadel eeskujulikult töötades oma õppeasutuse autoriteeti kõrgel hoidnud.

Ülikooli juures on töötanud aga ka vabatahtlikke teaduslikke organisatsioone, kes oma tegevusega on selle nime kustumatult kivisse raiunud püsivate saavutuste kaudu mõnel teadusealal. Üks selliseid on Õpetatud Eesti Selts.

Kui arvame suureks «Kalevipoja» või Faehlmanni müütiliste muistendite osa eesti kultuuri ajaloos, siis vaevalt meenub neid töid lugedes kohe Õpetatud Eesti Selts, kelle teeneil need maailmavalgust nägid. Kui kõneleme eesti keeleteadusest, kirjandusteadusest (ka kirjanduse ajaloost), rahvaluulest ja rahvaluuleteadusest, etnograafiast ja koguni etnograafiamuuseumi tekkimisest, ajalooteadusest, arheoloogiast, kunstiajaloost, numismaatikast, raamatukoguteadusest, siis ei pääse mööda Õpetatud Eesti Seltsi tegevuse mainimisest.

Seltsil on huvitav ajalugu, see aitab ühtlasi kiiri heita probleemile, kuidas eesti kultuuri uurimine mineviku hämarusest valguse kätte tõusis.

Enne ülikooli taasavamist Tartus 1802. aastal tuli Lääne-Euroopa kultuurimõjusid meie maale seal arstiks või pastoriks valmistuvate üliõpilasnoorte kaudu, kellest enamik oligi Saksamaa päritoluga, leides siin teenistust koduõpetajatena; paljud hiljem jäidki siia pastoriteks või arstideks, nõnda A. W. Hupel, P. E. Wilde, J. W. L. Luce jt. Mõned siirdusid koduõpetajaametit maha pannes tagasi oma kodumaale ja aitasid seal pärisorjusevastaste teostega rünnata Balti mõisnikkonna kindlustatud kantse (J. Chr. Petri). Sel teel levisid siia valgustusajastu ja entsüklopedistide ideed. Mõned algul ajutiseks siia tulnud kujunesid silmapistvaiks teadlasteks ja ülikooli juhtideks, näit. G. F. Parrot, J. P. G. Ewers jt., esimene koduõpetajaameti järel Liivimaa Üldkasuliku ja Ökonoomilise Sotsieteedi alaline sekretär Riias, 1801. aastal siirdus Tartusse ülikooli organiseerima ja sai selle esimeseks rektoriks, teine kirjutas koduõpetaja ameti kõrval raamatuid talupoegade olukorra kohta (1805, 1806), saavutas silmapaistvuse ajaloo, eriti Vene ajaloo alal, 1818 kuni surmani 1830 oli ülikooli rektor. Mitmed tulid Baltimaile, eriti Riiga tagakiusatuna Prantsuse revolutsiooni ideede levitamise eest.

Selles mitmekesiste liikumiste keerises pöördus tähelepanu ka talupojale, tema keele ja rahvaloomingu ilu tunnustamisele (Chr. H. J. Schlegel, J. G. Herder, O. W. Masing jt.).

1817. aastal kutsuti Luce algatusel ellu esimene eesti kirjanduslik ühing Saaremaal — Kuressaare Eesti Selts, ülesandega uurida eesti keelt, koguda sõnavara ja fraseoloogiat, täpsustada sünonüümikat, parandada ning reeglistada ortograafiat. Selts töötas küll lühikest aega, aga kogus hulga materjali, millest kahjuks on oluline osa kaduma läinud.

1802. aastal taasavatud ülikool tõi Tartu mahajäänud provintsikolkasse uut elu ning elevust. Pikkamööda hakkas kõrgemast haridusest osasaamisele jõudma ka eesti rahvusest noori (Kr. J. Peterson, D. H. Jürgenson, Fr. R. Faehlmann, Fr. R. Kreutzwald, võiks lisada segarahvusest J. J. F. Nocksi).

1830. aastate algul otsiti ülikooli nooremate õppejõudude ja teadusehimulise linna intelligentsi hulgas võimalusi vestlusteks ja arutlusteks mitmesuguste probleemide üle, mis viiski teaduslikkude mõttevahetuste ringi loomisele. Ring kogunes kord kuus mõne oma liikme korterisse, kus siis keegi liige astus üles ettekandega mõne huvitava küsimuse kohta, mis sai järgnevate arutluste aluseks. Varsti diferentseerus üldsisulise ringi töö huvialade järgi allringideks. Ühe allringi moodustasid isikud, kes olid huvitatud eesti keelest, kirjandusest, rahvaluulest, ajaloost ja eestlaste poolt asustatud maast. Selle ringi asutajate hulgas olid Tartus praktiseeriv populaarne arst Fr. R. Faehlmann ja Tartu seminari inspektor ning ülikooli eesti keele lektor D. H. Jürgenson — lühikese eesti kirjanduse ülevaate autor.

1837. a. suvel Tartu ülikooli joonistus- ja vaselõikeõpetaja K. A. Senffi aias koos istudes on ringi liikmetel Faehlmannil ja anatoomiaprofessoril A. Hueckil tekkinud mõte ring muuta seltsiks ja laiendada tegevust. Otsekohe on mindud mõtte realiseerimisele. Nimeks valiti Tartus 1819. a. peale mõne aasta tegutsenud Õpetatud Eesti Seltsi nimi, saksa keeles Gelehrte Estnische Gesellschaft. 18. jaanuaril 1838 peeti seltsi asutamiskoosolek pastor Geheve korteris, Gehevest sai ka seltsi esimene president. Vastavate seaduste järgi võis selliseid seltse asutada ainult ülikoolide juures, ÕES kinnitati Tartu ülikooli juurde.

Pärast juriidiliseks isikuks saamist alustas selts energiliselt tegevust. 1839. a. liitusid seltsiga ka Fr. R. Kreutzwald ja J. J. F. Nocks. Asutati seltsi väljaanded: «Toimetused» (alates 1840), 1861. aastast peale aastaraamatud. Selts andis trükis välja ka kõigi laos leiduvate eestikeelsete raamatute nimistu, perioodiliselt toimetati kalendrit. Eriti intensiivseks kujunes Faehlmanni esimeheks olemise aeg 1843—1850. Siis ilmusid «Toimetustes» Faehlmanni keelealased artiklid ja enamik tema müütilisi muistendeid (viimased neist ilmusid postuumselt).

Kuidas toimusid Õpetatud Eesti Seltsi koosolekud selle algusaegadel, sellest kirjutab Lönnrot, kes ise Tartus olles neist osa võttis, 16. VIII 1844 dr. F. J. Rabbele Helsingisse:

Nagu märkad, olen ikka veel Tartus. Dr. Faehlmann, Eesti Õpetatud Seltsi esimees, keelitas mind jääma seltsi koosolekule, mis toimus teisel kuupäeval, ja kuhu mindki kutsuti. See kestis õhtul kella seitsmest ööni kella kaheteistkümneni. Kõigepealt andis esimees lühikese ülevaate seltsi saavutustest, lootustest ja muust seltsi olukorrast seltsi viimasest koosolekust juuni algul. Seejärel kanti registrisse mõned kingitud raamatud ja loeti ette mõned seltsi puudutavad kirjad. Siis kanti ette pastor Hollmanni sisseantud uurimus eesti noomeneist. Hansen protokollis, sest et sekretär oli sel ajal matkal Ingeris ja Aunuse kubermangus. Koosoleku kestes suitsetati sigareid ja joodi kõigepealt

Peamine on ...

(Algus lk. 1)

materjalid. Kuid intensiivsemalt kasutada on vaja ainult neid, mille kohta eelnenud enesekontroll (näit. kontrollülesannete lahendamine) tõi ilmsiks lüngad.

Iseseisvaks tööks kasutatav materjal on väga mitmepalgeline ning sõltub aine iseloomust, materjali kättesaadavuse astmest, antud teadusharu arengutempost, õppejõu poolt püstitatud erinõuetest jms. asjaoludest. Siin kerkivad paljud probleemid puudutavad rohkem õppejõude ja suhteliselt vähem üliõpilasi, kes kasutavad materjali õppejõu juhendite kohaselt. Tahaks rõhutada, et **üldiselt on vajalik materjali kaunis täpne kättenäitamine,** seda eriti noorematel kursustel. Igal juhul tuleb silmas pidada, et materjal oleks reaalselt kättesaadav ning ei esineks ülepakkumist. Viimast tendentsi võib mõnikord märgata ning ta on enamasti tingitud iseseisvaks tööks reserveeritud liiga vähesest ajast. Kuid ka sel juhul avaldab n.-ö. ülesoolamine õppijale desorganiseerivat mõju.

Õppija seisukohalt on väga oluline **iseseisva töö pidevus, süsteemikindlus ja õige ajaline ühildumine kõigi teiste õpetamisvormidega.** Viimastele järgnev iseseisev töö ei tohiks nendest olla eraldatud pikema ajavahemikuga, vaid peaks järgnema võimalikult pea. Siin tuleb asjale kasuks üliõpilaste varustamine semestri ajajaotusplaanidega õppejõudude poolt. See loob õppimiseks kindlama perspektiivi ning aitab paremini kooskõlastada erinevates õppeainetes tehtavat iseseisvat tööd.

Iseseisva töö konkreetne külg sõltub paljus aine iseärasustest, õppija individuaalsetest omadustest jm. teguritest. Kuid tahaks siiski tähelepanu juhtida ühele võimalusele, mis allakirjutanu kogemuste kohaselt on üsna sageli edukaks osutunud. Selleks on **läbitöötatavate probleemide** (teemade, sõlmküsimuste) **kirjalike põhiskeemide koostamine.**

Iga probleem sisaldab mitmeid üksteisega seotud küsimusi. Ühed nähtused on sealjuures olulisemad kui teised. Nende vahel valitsevad kindlapiirilised seosed. Nii objektiivsetel kui ka subjektiivsetel põhjustel ei ole kõik küsimused ühevõrra arusaadavad ja ühesuguse kiirusega omandatavad. Õpitu kordamise käigus on aine korrektseks omandamiseks tarvis eeskätt pöörata tähelepanu raskematele küsimustele ning **kindlalt kätte saada probleemi arengu sisemine loogika.** Sellele aitabki kaasa vastav kirjalik põhiskeem.

Reeglina peaks põhiskeem sisaldama järgmisi momente:

a) **probleemi olemus** (sisu tuum) definitsiooni, põhitunnuste, funktsioonide jne. kujul;

b) **probleemi arengu põhjuslikud seosed,** nagu koht ajas ja ruumis, dünaamika, arengut mõjustavad tegurid, võimalikud tulemused ja seosed teiste probleemidega;

c) **probleemi käsitlemise metoodika** — kõige olulisemate seoste lahtimõtestamine.

Taoline konspektiivne skeem, mille koostamisel on juba arvesse võetud õppija iseärasusi, võimaldab kergesti teostada **enesekontrolli,** mis on eriti tähtis enne eksamit. Kui aine meenutamise käigus ilmnevad tühimikud, siis võimaldab vastav skeem neid kergesti ületada, ilma et juba omandatud materjal sealjuures segavaks muutuks. Mehhaanilise kordamise puhul õpiku, konspekti jms. alusel on tüüpiline viga tavaliselt selles, et küllalt suure osa tähelepanust tõmbab endale juba hästi omandatud materjal.

Kokkuvõtteks tuleb rõhutada, et kõik ühel või teisel moel **avastatud lüngad viivitamatult kõrvaldataks** kas konsultatsioonide, käsiraamatute või teiste sobivate allikate kaasabil.

R. HAGELBERG,
majandusteaduse doktor

Läinud juulis väsis päriselt KONSTANTIN PAUSTOVSKI kirjanikusulg.

Tänavu möödus sada aastat ühe Antarktise külma läbimatuse pioneeri, geograafia ajaloosse traagilisema lehekülje jätnud uurija Robert Scotti sünnist.

Kaks kõrvutatud nime (peaaegu, et oskamatult), eri rahvusest, erinevatest põlvkondadestki.

Ometi näivad nende kaudu märkamatult ühenduvat mingid kaks kauget poolust: Scottis, selles ratsionaalses inglases, elu karmus, ta raskused, nii, nagu Paustovski poolt kirjutatus kätkeb vastukaaluks sellele hõrk, niidina peen poeesia.

Konstantin Paustovski

SORANG

Kapten Scotti ekspeditsioon Lõunapoolusele hukkus neis hirmsates lumetormides, mis möllasid Antarktises 1911. a. kevadel.

Kuus meest läksid suuskadel Rossi jääbarjäärilt pooluse suunas.

Mindi enam kui kuu. Pooluseni jõudis viis. Üks neist kukkus teel jäälõhesse ja suri ajupõrutusest.

Üsna pooluse ligidal peatus ees sammuv Scott äkki: lumel mustendas midagi. See oli Amundseni poolt jäetud telk. Norralane oli inglasi edestanud.

Scott mõistis otsekohe, et see on lõpp, et pärast seda ei suudeta ületada tuhandekilomeetrist tagasiteed, tassida veriseid jalgu üle jäätunud lumeväljade. Siis jagati igaühele võrdne mürgiannus.

Tagasiteel haigestus endassetõmbunud šotlane, leitnant Oates. Tal algas mõlema jala gangreen. Iga samm kutsus tas esile väljakannatamatut valu, verevedelik imbus läbi kulunud põdranahast saabaste ja hüübis vahajate piiskadena suuskadel.

Oates teadis, et ta on koormaks ülejäänuile, et tema pärast võivad hukkuda kõik teised. Ja ta leidis väljapääsu.

Scotti päevikus, mis nelja surnukehaga koos aasta hiljem leiti, räägitakse sellest nii:

«Üheteistkümnes märts. Viimase kolme päevaga oleme teinud vaid kolm miili. Vaatamata ebainimlikule valule ei ole Oates meist maha jäänud. Ainult me käisime tunduvalt aeglasemalt, kui võisime. Eile ta palus jätta enda magamiskotis lumele, kuid me ei suutnud seda teha. Veensime teda edasi astuma. Kuni viimase päevani ei kaotanud ta, lihtsalt ei lubanud endal kaotada lootust. Ööks me peatusime. Oates andis mulle kirjakese ja palus selle kodustele edasi anda, kui me jääme ellu. Pärast seda ta tõusis ja ütles, vaadates mulle silma: «Ma lähen. Arvan, et ei pöördu niipea tagasi.» Me vaikisime. Oates väljus telgist ja läks tuisku. Ta vajus lumme, määris selle verega. Oli kell kaks öösel. Ta ei pöördunud tagasi. Ta toimis nagu õilis inimene.»

Kapten Scotti päeviku kõrval tundub kogu ülejäänud kirjandus piduliku lobisemisena. Selle surmapäeviku, nende inimeste päeviku ees, kes hukkusid, värisemata gangreenist, näljast ja vapustavast külmast Antarktise jäistes kõrbetes.

Päeviku lõppu lisas Scott värisevate tähtedega:

«Ma pöördun kogu inimkonna poole. Ta peab teadma, et me riskisime, et riskisime teadlikult, kuid meid saatis kõiges ebaõnn. Kui me jäänuks ellu, ma võinuks jutustada niisugust me seltsimeestele suurest mehisusest ja lihtsast suurusest, mis vapustanuks iga inimest. Me hukkume, kuid ei saa olla, et niisugune rikas maa nagu Inglismaa ei hoolitseks meie ligimeste eest.»

Scott eksis: Inglismaa ei hoolitsenud ta omaste käekäigu eest.

Leitnant Oates'i kiri Anna O'Neilli nimele sattus vene madruse Vassili Sedõhhi, Scotti ja ta kolme kaaslase surnukehad leidnud ekspeditsiooni liikme kätte.

Sedõhh otsis Anna O'Neilli üles alles pärast sõda, 1918. aastal, mereäärsest linnast Sotimaa põhjaosas.

Oli talve algus. Vanale heale hõbedale sarnanev lumi lebas ümbritsevatel põldudel ja ookean hingas kallaste veeres nagu aeg-ajalt enne talviseid torme ärgates.

Anna mees, kalasadama ülem, suitsetas terve õhtu piipu ja kostitas vaikides Sedõhhi kohviga ning kõvade küpsistega. Anna luges Oates'i kirja läbi, riietus ja läks sõnagi lausumata linna. Ja ainukesena püüdis sadama järelvaataja, vanaisa Gernet, Anna mehe sõber, hajutada toda ähmast ärevust, mis oli justkui paotanud maja kõik aknad ja täitnud toad lume nukra hõnguga.

Gernet jutustas Anna pojale, kaheksa-aastasele poisikesele, vana merelegendi tuulest, mis kannab «sorangi» nime. Meremeestel on uskumus, et kõikide raevutsevate nordide ja tremontide, mussoonide ning hiigeljõuga taifuunide hulgas on selline kuum tuul sorang, mis puhub ainult ühe korra paljude tuhandete aastate järel. Sorang ilmub horisondi lõunakaartest, hilistalve tavalisel ööl. Ta kannab endaga tundmatute maade hõngu, mis on nukker ja kerge nagu magnooliate lõhn. Iseenesest hakkavad helisema külakirikute kellad, helesinine koit kerkib seniidini ja läbi lume tungivad lilled, mis sarnanevad lumikellukestele.

Lastel tumenevad silmad rõõmust ja laevad süütavad tervitussignaalid ning kiiguvad, nagu kummardaksid märja karvaga loomad.

Sorang tähistab rõõmsate, suurepäraste talviste pidupäevade algust. Antillide õhk tungib Šotimaa kohale ja muudab talve hetkeliseks erksaks suveks.

Vana Gernet ei jõudnud oma lugu lõpetada. Isa saatis poisi magama. Anna tuli koju kesköösl. Ta käis sihitult piki kaldapealset, peites nägu tuule eest. Tema järel lonkis langetatud päi lohmakas sadamapeni hüüdnimega Takjanupp. Anna rääkis vaikselt koeraga, tal polnud kellelegi teisele jutustada Oates'i kirjast.

«Ma suren tunni aja pärast,» kirjutas Oates. «ja mulle näib, et isegi mu laip jääb tõmblema nende tuiskude õudusest, sellest teraselisest ja hiiglaslikust külmast. Ma meenutan Šotimaad, meie sooje vihmu, mis suitsuna maa kohal lendlevad, videvikutulesid, sadama rasket vett, märgade sügiseste, millegipärast koristamata ristikheinaga põldude soolast õhku ja meie vana laulukest:

Tee ma jätnud,
koju tulin.
Heitsin mantli lumele,
mulle külaliseks ole,
panen rummi tulele.

Ma meenutan teid ja tean, et see kõik kokku on armastus. Ma ainult ei mõista seniajani, miks te lahkusite nii äkki mu juurest?»

Anna luges kirja uuesti poisi toas. Ta seisis akna all. Järsud kortsud ilmusid ta otsaesisele. Talle näis, et hiigelsuur lind lõi tiivaga ja puudelt varisesid kerged piisad. Nad langesid Anna näole ja oli raske mõista, on need vihmapiisad või ta enda pisarad.

Miski määratu, millele ei olnud nime, sisenes ta ellu, täites kogu ta olemuse värinaga.

Poiss ärkas, tõusis voodis istukile. Ta silmad täitusid rõõmust.

«Ära nuta,» ütles ta uniselt ja laskus tagasi soojale padjale: «Täna öösel puhub sorang.»

Ta naeratas unes, talle näis, et kusagilt hirmus kaugelt Antarktikast saabub tuul, mis kannab endaga lume ja ekvatoriaalsete metsade lõhnu, puhub sorang — pidulik talvine tuul, tuhandeid hüplevaid heledaid tulesid kandes, nagu pilluksid poisikesed lumepalle.

Poisike naeris unes. Majakas heitis taevasse oma heitunud tule valged käsivarred.

Tõlkinud R. PÕDER

1932

VANEMUISE NOORTE TEATRISÕPRADE KLUBI

on alustanud tänavust tööperioodi.

Vaadati etendust «Vanamees», mille järel aeti juttu Einari Koppeliga.

Kõigepealt Gorki «Vanamehe» lavastusest. E. Koppel arvas: *«Vanemuine» tegi õigesti seda sünget näidendit kavva võttes. Liidu ulatuses on see Gorki draama unarusse jäetud, sest seda peetakse väga segaseks näidendiks. Enamik tegelasi on pandud liikuma tumedate instinktide pinnale, pea mitte mingit toetust põhimiselt inimlikult omaduselt — mõistuselt. Aga näidend on siiski midagi eraldiseisvat Gorki loomingus, on huvitavate karakterite loomise võimaluse poolest kooliks eriti noortele näitlejatele.»*

Kas olete tundnud vastuolu osaga?

«Ja. Kõige suurem häda on see, kui näitleja peab hakkama elumekki välja pigistama seal, kus tegelikult saepuru suust läbi käib. Aga selles viibas rolli vaesuse vastu, rolli vastupanu ületamises leiad rolli huvitavuse.»

Kumb on teile meelepärasem, kas töö teatris või kinos?

«Ei tea öelda. Paljud teatrinäitlejad filmitööd ei salli. Minule meeldib see küll. Mõnes mõttes on filmil isegi eeliseid teatrilava ees. Teatris võib butafooriaga varjata näitleja nõrku külgi nii lavastaja kui ka näitleja ise, kinos mitte. Siin on põhiline sisemine plaan. Parim võimalus kinos on niisugune: näitleja ei tee peaaegu midagi, aga vaatajani kanduv mõttepinge, tundeintensiivsus, sügavus on tohutu.»

Kas miski eraldab teie meelest vanema ja noorema põlve näitlejaid?

Vahest küll. Vanemate koolkonda iseloomustab põhiliselt emotsioonide väline avaldamine, noorte mängu ratsionaalsus ja mõtteselgus.»

Nõnda. Kas Einari Koppel ütles meile just midagi lausa uut, aga tema mõtted erutasid meid ühes eripärase mõtte- ja esinemisviisiga.

H. RAHUOJA

EESTI SELTSIST

teed, mis näib olevat hea vahend jäikuse vastu, mis tavaliselt kipub sellistesse seltsidesse. Viimasel tunnil söödi põhjalik õhtusöök, mille järel igaüks läks oma koju, peale Faehlmanni, kes pidi veel käima paari oma patsiendi juures; nende hooldamisega ükst juba oleks tal piisavalt tegemist, ilma et ta vaevaks end Õpetatud Seltsi esimeheametiga, mulle eesti keele õpetamise, ja eesti keele loengutega ülikoolis, sest ta on ühtaegu ülikoolis eesti keele lektor, ja lisaks loeb ta dieteetikat ja farmakoloogiat, milliste distsipliinide vakantseks kuulutatud professori ülesandeid ta täidab. Kõige sellega saab ta imekspandavalt toime ja kirjutab pealegi eestikeelseid kirjutusi Maarahva kalendrisse ja saksakeelseid seltsi toimetustesse. Kõige parem, mis siiamaale eesti keeleõpetuse alal on kirjutatud, on temalt ja avaldatud samades toimetustes. Kõigist arstidest kõige rohkem patsiente on temal (60—70 haiget päevas, kelle juures ta käib iga päev linnas, peale selle need, kes käivad tema juures kodus ja kellega ta on kirjavahetuses). Ta on meie-ealine mees, lõbus, otsekohene, heatahtlik ja abivalmis igas asjas, kus võib aidata. Seltsi koosolekul lubasin järgmiseks istungiks kirjutada

võrdleva eesti ja soome morfoloogia, kui vähegi suudan. Palusin luba kopeerida seltsi sõnaraamatu kogud, mida lahkesti lubati, ja milleks hiljem sain teisegi loa; olen nüüd siiamaani unustanud jutustada, et mina olin üks äsja valitud uus liige. Kohe, kui ma tulen tagasi Läti piirilt, kuhu nüüd kavatsen matkata, asun sõnaraamatuainete kopeerimistööde juurde. Selleks kulub vist mitu nädalat, aga see on paratamatu, sest et paljud eesti sõnad esinevad ka Soomes, kui mitte kõigis, siis ikkagi mõnes murdes, ja kui nõnda suurel hulgal neid on koos, on see parem, kui nende kokkuotsimine ükshaaval.

Selle istungi lühike kokkuvõte on antud ka nädalalehes «Inland» 1844.

Pärast Faehlmanni surma töötas energiliselt edasi Kreutzwald, kelle «Kalevipoeg» ilmus seltsi «Toimetustes» vihikute kaupa koos saksakeelse tõlkega (1857—1861), lisaks oli üks vihik pühendatud eesti rahvaeepose kommenteerimisele G. Blumbergi poolt.

Vahepeal eestlaste juhtiva osa kadumisega koondus seltsi tegevus sakslaste kätte, sel ajal tegutses see üldiselt küll baltlaste huvides, aga 19. saj. lõpu poole intensiivistus eestlaste osa jällegi. Seltsiga on seotud dr. Jakob Hurt, dr. Mihkel Veske, Jaan Jung, Oskar Kallas, dr. K. A. Hermann, V. Reiman. Ettekannetekoosolekute ja väljaannete kõrval loodi seltsi juurde teaduslik raamatukogu, arheoloogiamuuseum, etnograafilise muuseumi algrakuke, jooniste ja piltide kogu. Seltsil oli ka suur keelematerjalide kogu, mille F. J. Wiedemann võttis aluseks oma sõnaraamatule. Suur ja väärtuslik rahvaluulekogu, mis sisaldab ka Faehlmanni ja Kreutzwaldi käsikirju, on üle antud Kirjandusmuuseumi rahvaluule osakonnale. Seltsi poolt koostati ka raamatukogu kataloog (nn. Schwabe kataloog) 1922. aastast alates anti välja 10 köidet väga väärtuslikku bibliograafilist aastaülevaadet humanitaaraladel ilmunud artiklite kohta.

Teaduslikest seeriaist tuleb mainida veel «Eritoimetusi», mis on etnograafiline eesti põllutööriistade uurimus, ja uurimuste kogu «Kirjad», viimasest jõudis ilmuda 4 köidet.

Selts oli aastakümneid eesti rahvuslikkude teaduste arendamise keskus, koosnedes vabatahtlikest uurijaist.

Keeleküsimustega on seltsis tegelnud paljud, nii ettekannete kui ka kirjutuste näol (Faehlmann, Wiedemann, Veske, Hurt, Hermann, Ariste, Mark, Mägiste jt.). Keeleteaduslike dokumentidena võiks võtta ka G. Mülleri jutluste ja Rossihniuse katekismuse allikapublikatsioone.

Kirjanduseuurimise alalt on nimetada D. H. Jürgensoni lühike eesti kirjanduse ülevaade (1843—1844), Kreutzwaldi kirjutatud Faehlmanni elulugu (1852), Blumbergi koostatud raamat «Kalevipoja» allikaist ja reaaliaist, Schroederi «Kalevipoja» koostamislugu, M. Lepiku «Faehlmanni ja Kreutzwaldi kirjavahetus» (1936) jpt.

Rahvaluule kogumisega on seotud mitmed õige nimekad isikud, aga ka uurimusi ilmus õige rohkesti. Silmapaistev on Schroederi kirjutatud analüüs eesti ja soome-ugri rahvaste pulmakommete kohta 1888, Holzmayeri «Osiliana» (1873). Eriti rohkesti kirjutas rahvaluule kohta seltsi väljaannetes M. Veske. O. Kallas publitseeris 80 Lutsi maarahva muinasjuttu. Mitmete rahvaluuleuurimuste autor on ka seltsi kauaaegne esimees prof. W. Anderson. O. Loorits organiseeris kaks nooremate teadlaste uurimuste kogu «Vanavara vallast» (1932) ja «Kaleviste maalt» (1935).

Etnograafilistest uurimustest tuleks mainida I. Mannineni «Die Sachkultur Estlands» (1931—1933) ja G. Ränga «Peipsi kalastusest», samalt autorilt «Saaremaa taluehitused». Aga siia võiks arvata ka O. Kalda «Kraasna maarahvas» (saksa keeles).

Ajaloo alal ilmus samuti rida huvitavaid uurimusi, nõnda ka arheoloogia alalt H. Moora suur uurimus «Die Eisenzeit Lettlands» I, II.

Kunstiajaloolased on tegelnud palju ehitusmälestuste uurimisega.

Õige mitmekesise sisuga paljudelt erialadelt on seltsi 100 a. juubeli puhul 1938. a. välja antud kaheköiteline uurimuste kogu «Liber Saecularis».

Tartu ülikooli ajaloost ei oleks ülevaade täielik, kui jätaksime kõrvale ÕES-i töö. Kuigi paljudel juhtudel olid uurijad võõrad ja järeldused vildakad, tegi enamik oma tööd siiski parima äratundmise järgi ja ajajärgu tasemel. Enamasti saksa keeles ilmunud uurimused leidsid kasutajaid väljaspool, ja mõned väljaanded ongi aastakümneid tsiteeritud. Arvestades seltsi väheseid rahalisi ressursse, suunas ta küllalt suure hulga teoseid trükki. Peale selle täitis ta lünga teaduslikkude ettekannete võimaldajana humanitaaraladel, koondas teadusehuvilisi uurijaid ja kuulajaid. Varsti pärast selle likvideerumist tõsteti üles küsimus Õpetatud Eesti Seltsi taasavamisest, sest vajadus kõiki humanitaaralasid koondava vabaharrastusliku organi järele pole kustunud praegugi.

ED. LAUGASTE

RAT «Vanemuise» repertuaaris püsib juba alates jaanuarist M. Undi «Phaeton — päikese poeg». Kummalisel kombel pole aga vabariigi teatrikriitikud ega ajalehed-ajakirjad jõudnud selle teose analüüsimiseni Et ELKNÜ TRÜ Komitee peab «Phaetoni» lavastust väljapaistvaks kultuurisündmuseks vabariigis käesoleval aastal, palusime Lea Tormisel sõna võtta ülikooliajalehe veergudel.

Phaeton — päikese poeg

Meil on teatripraktikas tavatsetud harjunust suurema üldistusastmega ning mõnevõrra harjumatu vormiga nn. intellektuaalseid lavateoseid pidada kui just mitte snoobide eralõbuks, siis vähemalt aktiivsete teatraalide kitsamale kildkonnale määratud eksperimendiks, mis pärispublikule paratamatult võõraks jääb. Aga tõsiasjad on asunud seda mugavat standardveendumust ümber lükkama. Mitmed nähtused, sealhulgas näiteks «Antigone» ja «Phaetoni» hea külastatavus, kõnelevad kasvavast ühiskondlikust tellimusest sedasorti kunstile.

Oleme harjunud hurjutama noorte passiivsust ja ükskõiksust, tarbijalikku ellusuhtumist, kritikaanlust ja vähest vastutustunnet. Ei saa väita, nagu poleks noored selleks alust andnud. (Kuigi teinekord ehk pole taunijad tahtnud või vaevunud tungima põhjuste-tagajärgede dialektikasse.) Kuid vähemalt viimasel ajal peaksime olema märganud noorsoo ühiskondlik-poliitilist aktiviseerumist. Seoses hiljutise ÜLKNÜ juubeliga on seda eriti meeldiv tõdeda.

Vastutustunne on sõna, mida praeguses keerukas maailmasituatsioonis eriti sagedasti korratakse. Mitte ainult oma õiguste, vaid ka kohustuste tundmine. Kommunistliku noore peremehetunne nii oma organisatsiooni kui oma ühiskonna suhtes. Mõistmine, et kommunismiidee pole loosungilause, vaid tõde, mis igas konkreetses olukorras tahab konkreetset tunnetamist ja teokstegemist.

Sellised arusaamad, see peremehetunne hõlmab ka kunsti mõistmise süvenemist, kunsti ühiskondliku tähtsuse hindamist eesrindliku noorsoo hulgas. ELKNÜ Kirjandus- ja Kunstipreemiate asutamise faktki on hea näide.

Uus, värske, omapärane äratab noores vaatajas peaaegu alati huvi. Praegu aga näeme, et esikohale tõuseb kriteerium: mida sel uuel mulle öelda on?

Kui nii, siis võib arusaamatuna tunduda, miks Mati Unt valis oma ideedraamale nii abstraheeritud vormi. Miks ta ei püüdnud oma sotsiaal-filosoofilisi ideid avada konkreetsemalt — igapäevase süžee ning olustikuliselt üksikasjalikumate tegelaskujude kaudu?

Olen kaugel sellest, et ühte või teist žanri, vormi vms. teatrikunstis absolutiseerida. Moodne ühekülgsus pole vanamoelisest parem. Kuid arvan, et «Phaetonis» oskas Mati Unt oma sisulisi taotlusi kunstiliselt küllalt adekvaatselt teostada.

Peab arvestama, et kunagise deklaratiiv-sotsiologiseeritud näidendite ülevõimu tõttu muutusid nii publik kui teater hiljem mõneks ajaks ettevaatlikuks suurte ühiskondlike teemade suhtes. See omakorda tõi kaasa — eriti tänapäevastes algupärandites — süvenemise elu pisiasjadesse, paremal juhul olustikuliselt-illustratiivse õpetlikkuse à la «Kas Laine talitas õigesti?». Olles veendunud, et tunnetuslik funktsioon on kunsti funktsioonide hulgas tähtis ja vajalik, ei tohiks me unustada, et kunst peaks eelkõige kujundama inimese suhtumist elu põhiprobleemidesse, mitte kombeõpikut asendama. Kahtlemata kajastavad müüdid inimelu põhisituatsioone. Et Mati Unt oma tänapäevases näidendis antiikse müüdi vahendamisele asus, paistab ülaloldut arvestades ajakohane ja õige olevat. Müüt sisaldab juba ise tavalisest suuremat üldistust, paneb vaataja silm silma vastu oluliste küsimustega, välistab võimaluse harjunud kombel jälgida ainult seda, mis edasi saab, asja mõttesse süvenemata.

Mati Unt on müüdi neid omadusi oma näidendis hästi rakendanud. Ta on ka deklaratiivse skemaatilisuse ning ähmase abstraktsuse karidest, mis selle žanri puhul eriti ähvardavad, üsna väheste kaotustega mööda saanud. «Phaetonis» pole primitiivset sümboolikat ega lihtsustatud paralleele kaasajaga, küll on aga tunda autori väga konkreetset tänapäevast muret ning selget suhtumist progressi- ja reaktsioonijõudude võitlusesse kaasajal. Kui nähtuste pealispinnal libiseda, siis oleks väga lihtne Phaetoni-müüdis eelkõige isade ja poegade, jumalate ja inimeste erinevusi ja vastuolusid näha. Näidendis ning lavastuses pole ka need välistatud, kuid kunstilise kontseptsiooni parteilisus ja kompromissitus avaldub just oskuses konflikti põhilist, sügavamat olemus avada. Inimesepoega Phaetonit aitab jumalanna Eos ja reedab ta sõber ning eakaaslane Epaphos. Selles ideede võitluses tuleb näha tõelist tulejoont, mis ei käi mitte noorte ja vanade, vaid nonkonformistliku ja konformistliku ellusuhtumise, demokraatlike ja reaktsiooniliste jõudude vahel. Autor ja teater kutsuvad vaatajat õigel pool rindejoont kohta leidma — ja nii saab iidse müüdi üldinimlikkus meile konkreetseks tänapäevaseks tõeks.

Võib märgata, et Mati Undil on eeskujusid olnud — Anouilh, kohati ehk ka Brecht (igatahes eeskujud, kellelt pole häbi õppust võtta), et näidendis on literatuursete elementide kaal üsna suur. Kuigi tegemist pole psühholoogilise draamaga, tahaks siiski, et näiteks Eose kuju, aga kohati ka Phaeton ise oleksid psühholoogilistelt ajenditelt paremini välja töötatud. Pretensioone leidub ka teatripoolsele teostusele. Noortele — hiljutistele stuudiolastele — on etenduse mõte ja vaim ilmselt väga südamelähedased, nad on väga püüdlikud ja tõsised oma töös. Aga kui midagi puudu jääb, siis tähistaksin selle «midagi» küllalt tingliku terminiga intensiivsus, mis on ühteaegu nii sisuline kui näitlemistehniline mõiste. Millega muidu seletada, et näiteks Kuno Otsuse peenelt mõistetud, targalt lahendatud Epaphos alati saali ei jõua? Kammerlikum mänguruum vahest parandaks asja, aga näitleja kiirgusjõud, mõtte kandvus jäävad päevakorrale. Ka teiste osaliste puhul.

Samas tuleb tunnistada, et lavastajal on ühtekokku õnnestunud saavutada küllalt mõjuvat lakoonilisust (kiitus ka Liina Pihlaku sugestiivsele kujundusele!) ja meil harva esinevat täpsusest enamiku näitlejaülesannete täitmisel. Pole saladus, et just «Vanemuises» on mõttedraama traditsioonid õige napid, et seal asjaarmastajalik ebamäärasus ja igav olustikulisus veel kummitama kipuvad. Seda enam tuleb tehtut hinnata. Ka oskustelt ja staažilt erinev näitlejate koosseis on ühise stiilinimetaja alla viidud. Kogenud, aga hoopis teist laadi repertuaaril kasvanud näitlejate põlvkonnast on nii mõnedki selles etenduses orgaaniliselt koha leidnud — näiteks B. Mikkal Hadesena.

Raine Loo Eos ja Raivo Adlase Phaeton võiksid olla jõulisemad. Aga siirad ja veenvad nad on.

«Kõige lihtsam on kahelda — see tuleb ise, mul pruugib ainult aken lahti teha ja juba ongi ta sees, see kahtlus... Teha saab midagi ainult siis, kui me kõik koos, teie kõik, korraga.»... Ega Phaeton oma II vaatuse monoloogis mingeid enneolematuid tõdesid avasta. Ainult meie tabame end temaga koos mõtlemas ja oma igapäevaseid asju ning käibetõdesid kusagilt kõrgemalt, inimelu mõtte ja eesmärgi tasapinnalt vaatamas. Lihtsate, vaiksete sõnadega, ilma paatosekärinata, igaüks iseendale aru andes. Küllap see ongi müüdi eesmärk. Ja — avaramalt võttes — kunsti eesmärk üldse.

L. TORMIS

E. ja P. URBLA illustratsioonid.

Kuidagi oli meie majja sattunud mereväebinokkel ja mul läks seda vaja. Teepoolse akna tegin paokile. Kardina vahelt sai vaadata. See hetk, kui tulija mõisapargi müüri tagant paistma hakkas ja sai järsku täiesti siia, kohutas mind alati. Nägin teda lähenemas mustas sõõris, õõtsuvana, kui liiguks ta vööni vees. Ma ei saanud lahti tundest, et ta võib mind näha.

See, kui ta asus meie naabrusse, muutis meie elu niivõrd, et varsti enam keegi ei mäletanud, kuidas enne oli.

Üle põllu läks ta kiiresti ja kergelt nagu lind.

«Papa, vaata, nagu lind läheb see Koidula. Ei jõua kohe nähagi, millal ta läheb...» niiviisi ema ütleski ja keegi ei osanud selle peale midagi kosta ja see jäigi nõnda vastuseta nagu etteheide või nagu oleks see ülemaks, kui võidakse minna kiiresti ja kergelt nagu lind üle põllu. Mehelikult ja «strammilt» liikus ta ja pea oli tal alati kuklas, nagu lõikaks ta tuult või nagu oleks ta ikka minemas kellegi kangema vastu.

Ta oli umbes kolmekümne-aastane. Ümber pea kandis ta tohutult paksu palmikut. Üks tuttav ingerlasest tüdruk, kes talus mune ostmas käis, kinnitas end näinud olevat, kuidas lauluõpetaja juukseid kammib. Need olnud kandadeni. Säravad olnud need otsekui elusast siidist mantel. Kuidas see võis olla ilus ja kuidas oli nüüd minust enam näinud see ingeri tüdruk! Oli ehk isegi lähedasem!

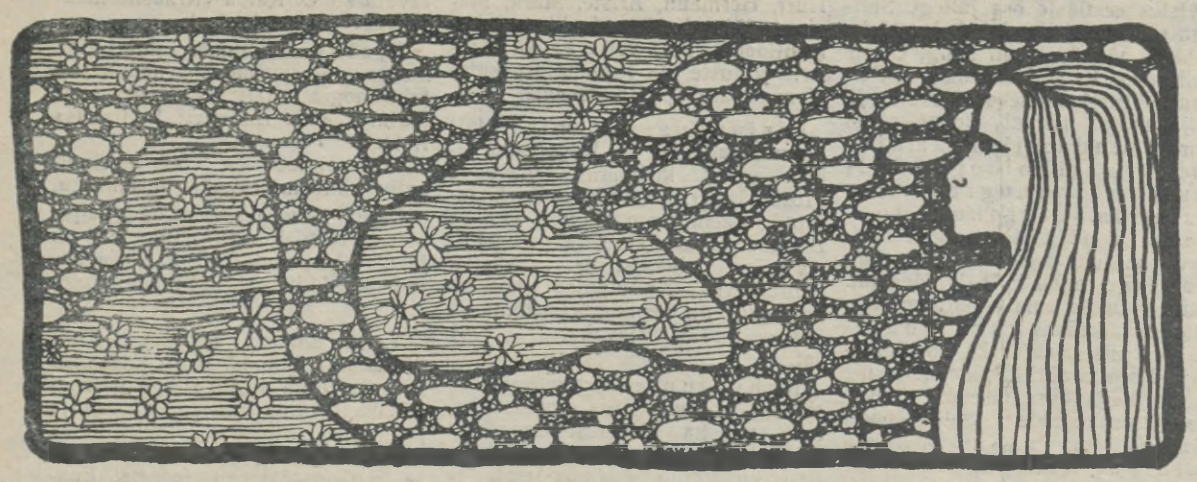
Pärast, kui ma õpetaja juures muusikatunnis käima hakkasin, nägin seda patsi — see lebas klaveri peal, tolmune ja nööriga rõngaks seotud nagu vorst. Kui teda polnud toas, proovisin patsi kiiresti endale pähe. Suur oli. Kaela kukkus. Koolis ma vaikisin maha selle asja: ta oli imeline. Meil külas poleks keegi söandanud valejuukseid kanda. Ja ingeri tüdruku pärast oli süda rahulik.

Kui mind klaveritundi saadeti, andis ema mulle kresse kaasa. Neid kasvas meil lõunapoolse vundamendimüüri ääres. Kevadel leotati seemneid soustitaldriku peal vees. Köök oli täis imalat sooja lõhna. Ma ei tahtnud siis kööki minna. Juulis õhetasid seina all tillukesed tulised lillesuud. Vesised kasvud tulid aknani. Minule valiti kahvatuid ja sametpunaseid. Pidin need temale viima. Mul oli rumal tunne minna sedaviisi saadetud-oodatud üle põllu, et siis Rootsi talu võrutatud värava taga seista, lehkavad kressivarred peos ja oodata, millal ta oma lapitud kütke purustab, see larisev peni ja mulle peale tormab. Lapsena ma kartsin paaniliselt koeri. Selle puhul seal oli mäleatada ema räbalaiks tiritud lambanahkse kasuka käis ja umbe läinud käehaavad ühelt talviselt käigult kapsahöövlit laenama.

Seisan, nägu valmisseatud terenaeratusest ja hirmukrambist viltu kistud, pihk kressidega õieli, kuni käib uks. Jõle peni taganeb keti kolinal kuuti ja üle kuumuses paakunud õue lendab mulle vastu midagi heleroosat ja laia.

Tugev käsivars kahmab mind tervitades enda poole, satun nägupidi pehmesse sooja põue, põrkun hirmsas segaduses eemale ja tulipunasena topin talle murdunud kressivarsi. Silme eest vuhvatavad läbi roosa siidpluusi volangide — tere, tere! ja pluusi õmmelnud ta ise, peaks ehk meeldima see mulle? — mind tiritakse kättpidi koerast mööda (oo, kuis hiilgab ja vihkab ja elab see pime kuudisuu!), esikus saan villasest riidest sussid jalga ja pean harjutama silmi, et midagi näha, tulles eredast päikesevalgusest.

(Järg 4. lk.)

(algus lk. 3)

Ma nutan ja tõrgun ja tõotan, et ma elades ei lähe sinna klaveritundi, kui mulle kodus taas topitakse kresse — alustagu ma tänagi oma saadetud-oodatud teekonda üle põllu. Ma ei saa ju ütelda, miks ma ei või viia neid kresse. Mu jumal, ma ei saa ju seda teile ütelda!

«Teate, kui ta tuleb nende lilledega, ta tuleb kuidagi eriliselt,» räägib muusikaõpetaja kord mu emale ja mina teises toas olen ninuli padjas, summutagu see, kui ta peaks ütlema midagi veel. Mul leiti olevat pikad ja peenikesed sõrmed — sellest need klaveritunnid ja kõik. Aga ma ise tahtsin minna klaveritundi, piinlesin, tahtsin tema juurde ja ei hoolinud muusikast. Ei võtnud kuuldagi, kui ema tegi plaane meile klaver osta ja kui õpetaja ise seda lõpuks minule kinkima kippus. Tihti polnud ta kodus, kui ma harjutama läksin. Siis ei edenenud mäng mul. Proovisin mõnda etüüdikest, rohkem teadmisest, et pererahvas niikuinii kahtlustab mind pikkade pauside pärast. Kohustusliku harjutuse lõpule saanud, süvenesin ümbrusse — TEMA elas selles ruumis iga päev. See on tema lusikas ja tema prillitoos. Seal ripub tema kleit, kaenalde alt natuke kortsunud. Nurgas seisab imelik kapp — pooleldi riidest ja pooleldi puust. See koosneb ainuüksi ustest, mida saab kokku ja laiali lükata ja igapidi ümber seada. Poleeritud puuosasse on sisse lõigatud midagi nagu jõenupu õied, paks leht igaühel aluseks ja uste ülaosas on avaused nagu klaasideta aknad, nendesse tühjadesse ruutudesse on seatud tumepunast riiet. Ma käisin sellest riidest nuusutamas õpetaja lõhna. Oli eriline lõhn. Meil kodus niisugust ei olnud, ja kusagil mujal ei olnud.

Kalasoomuse mustriga albumi peal seisab karp. Selles on rohelisest ja punasest lindist kroogitud rosett. Rohelisel lindil on lugeda «Laulupeo juht 1949». Roseti pean ma väga täpselt karpi tagasi panema.

Kaks õuna, mis ta mulle klaveri peale enamasti jätnud oli, sõin ära. Varred viisin kaasa põlletaskus. Mõnikord kui tahtsin, hoidsin neid peos.

Külas ei leidnud ta seltsi. Sõbrunes temaga mu ema, võõrastatud ja maatöödes saamatu ametnikukaasa. Loodus oli emale kinkinud helemeele, noorus vanematekodus, puukaupmehe perekonnas, ometi võtnud lennujõu.

Sügisel olid maanaised põlluga kinni. Lillatasid kartulikuhjad songitud maal. Haned läksid.

Ma teadsin, hallid ädalad ängistasid. Valus on hingata lahtiste luhtade valgust.

Neil päevil ema vaikis ja kui väravasse tekkis teise kogukas piht ja «Jõudu, jõudu proua!», kiirustas see, töösed käed rõivaist eemal, üle mullase maa nagu rändlind või nagu ootaja, kellel läheb laev. Ei kuulnud iialgi, mil kombel nad olid teineteisele head; kui meid, lapsi, näha oli, käis see vahel nii: «On teil seal ülepea ka süüa, kui aiavilja midagi endal ei ole?» muretseb mu ema. Oo, ta tuleb kenasti välja, ta sööb hommikuks leiba ja joob piima ja õhtuks jälle sööb piima ja joob leiba.

«Oh heldus küll! Nojah, ei ole ju ka nagu asja suurt keetmist keeta, üksik inimene.»

Ei, ei, tema pärast ei tasuvat hooles olla! Ja kui tohib, ta murrab aiast mõned porgandilehed vaasi?

«Porgandilehed?» Kui läve ees lõõmab astrite surmapidu! Võtku ta aga jorjeneid ja astreid ja nurga taga on lõheroosasid gladioole. «Olge terve, proua!» Ta eelistab porgandipealseid, kui need on nii jõudsad ja kikkis veel.

Ja lahkudes võtab ta taas näppu oma tillukese piimamannergu ja tirib jalga kummikud, mis alevikku minnes jäetud meile, sest edasi pole tee nii kehv.

Sel sügisel ema käis laulukooris.

Külas käis jutt: õpetaja olnud nõia juures ja lasknud horoskoopi teha. Pandi kahtluse alla ta haritus. Ta naeris ja kinnitas, et käis.

Küllap ta käis, kuid ise oskas teha — ööd. Ma saan mälus taastada ühe kevadise koolipeo.

Ta väljub Lillesaalist (maja on endine krahviloss). Ta seisab hetke uksel. Suur saal on hämar, umbne, täis pidulisi pikkadel puupinkidel. Valge vaheukse taustal näen teda nagu pildil: seljas lainetav must žoržettkleit pitsžabooga ja jalas tohutud rohelised plokk-kontsadega kingad. Mulle tundus ta võrratu. Läheb lavatrepist üles. Valgus kustub. Klaver. Eesriie avaneb. Lavapõrandal on õhuline valge kuhik, mis ei liiguta. Muusika.

Nüüd ses vaikses hämaruses
näen vaid sinu silmi.
Nüüd ses vaikses hämaruses
näen vaid sinu silmi ...

Sopran tuleb kusagilt eemalt. Pinge tõuseb. Hääl viskleb kuumas ruumis, elustab, teeb valu. Aken on paokil. Pehmete ja mustadena näen elupuid. Tornist nelja-aastasena allakukkunud krahvitütre haud. Puud ei liigu. Urn kivist vanikutega. Öös akna all on kannikesi magama jäänud.

Lavallamaja liigutab ennast. Ta tantsib. Ma tantsin ka. Mulle tundub, et see on õpetaja. Ma isegi tean, et see on tema, kuigi see on postivedaja tütar Mall, kelle vennal on ülemises lõualuus topeltrida hambaid ja nende perekond elab endises mõisa masinakuuris.

Tean ka, et valge kuhik on meie tagatoa aknakardin, mis õpetaja õhutusel alla võeti, tärgeldati ja Mallele tantsukleidiks õmmeldi. Lava taga seisab laulja rohelistes kingades.

Ometi oli see unistuslik. Ta oskas teha ööd.

Otsa sai see kõik koera pärast. Suvel muretses õpetaja noore hundikoera Moska ja hakkas sellega suplemas käima. Koer oli tugev ja mängutujuline, õhinal sööstmas kõigele. Jõetee viis läbi meie aia lõpus kasvavate jalakate alt. Mina rohisin ube.

See oli õieti veider töö — uba õitses ja helises mesilastest. Vahel ma kükitasin maha ja olin mustvalges kumisevas majas. Ära liiguta küünarnukki, ära kergita kukalt! Ma lendan, ma töötan, see on tööaumin ja kui mind puudutad, pean surema. See oleks rumal! Suru nina põlvedele ja ole hästi väikene. Kleidil on punased lõimed, need hakkavad kiiresti diagonaalis edasi-tagasi võbisema — nii lähedalt näed sa neid. Ära liigu ja kuulata! Uimastu oma suvede kirjust ja heast! Uimastu, kullake, lapseeast!

Ma tõusen, sirutan selga ja näen üle põllu vonklemas kollakashalli kera. Ligineb kiiresti ja ma hakkan jooksma. Torman risti üle vagude maja poole ja röögin kõigest jõust, ise jäik oma täiesti võõrast häälest.

«Moska! Moska, siia!» käib sopran jalakate alt. Maja on siinsamas, libisen mahlasel taimevarrel ja prantsatan näoli uppa. Minust üle lendab kollakashall, kuum. Saan rängasti nõelata.

Siis olen toas, õde käsutatakse tegema suhkruvett. Õues on hele valgus. Väraval ema, köögirätik ühes, noad-kahvlid teises käes. Ma ei kuule kõike:

«... lapse poolsurnuks! Mis nisuke asi on! ... saa oma koera ketis ... kerge inimene ikka ...» Teine tammub, vaikib. Võtab koeral kaelarihmast ja peni tiritakse poolkäkaskaelu koduteele. Minejad jäävad juba väiksemaks. On solvanud teineteist kaks naist, kellest üks — emana — esmakordselt on oma ahistatuse teise priiusest enamaks seadnud.

Askeldab ähmitsedes ringi. Köök on teda täis, vihast ja kaitsvat. Istun pliidi ees, paistetan ja imen suhkruvett enesesse. Pikkamisi imen enesesse iseenda ja oma jumaldatu alandust ja häbi.

ASTA HIIR

Ühel talvekuu õhtul kunstikabinetis

Pealinnast pärit tudengid räägivad tihti koju sõites: «Sõidan linna,» Tallinna kohvikus aega viitvatelt tartlastelt aga võib tihti kuulda, et pealinn on intelligentselt väikekodanlik. On ehk seegi kolkapatriotism, mis aegajalt sünnitab lahkarvamusi kahe linna loomingulise noorrahva vahel?

Kas ja miks on neid lahkarvamusi (või kui soovite, intriige) kunstirahva vahel vähem? Kas on õige, et õppejõud sunnivad oma maitset ja vaateid peale ka loomingulise kallakuga õppeasutustes? Kas kunstiteos ei saa juba siis kaubaks, kui ta seisab näitusesaalis?

See on vaid kübeke küsimustikust, mida arutati talvekuu 28. päeval ülikooli kunstikabinetis. Külas olid visarite mõttekaaslased Tallinnast Andres Tolts, Ando Keskküla, Gunnar Meier ja Leonhard Lapin. Kohvilaua taga muutus jutt üha ladusamaks ja teemaring kätkes endas nii kompromoliküsimusi, uue ja endise, vana ja noore kunsti probleeme kui ka tavalisi ülikoolikogemusi — «Aga kuidas teil on? ...»

Sõpradele silmaröõmuks olid tallinlased toonud kaasa mõned oma tööd. Siin oli Gunnar Meieri «Härjavõitlus» ja «Jooks», L. Lapini «Päike» ja «Ajakaaslane», Aado Orupõllu «Unenägu», mõned pildid, mis veel autori poolt ristimata ... Esialgu nagu ei leiagi maalides seda, mis nende autoreid ühte seob — siin on eredaid kontrastseid mõttekujundeid, on peaaegu filigraanset unenäolikkust, on rõõmu, on pinevust, on tehnikasajandlikku närvilist mahajäetust. Aga on's vaja, et grupp noori mõttekaaslasi sarnaneksid ka mõtete teostuselt?

Leonhard Lapin ütleb, et sürrealism kui kriitiline kunstivool on nende meelest juba aegunud, tarvis oleks rohkem tunnetuslikkusse pöörduda. Noored kunstitegijad arvavad tundvat, et tee, millel nad jõuavad eneseteostuseni, pole neile veel tuttav, kuid tuhandete seast tihti juba äratuntav.

Nende jälgi ja peatuspaiku saame loodetavasti peagi oma silmaga kaeda, sest tuleval õppeaastal lubasid pealinlased oma näitusega ülikooli kohvikusse tulla. Jääme ootama!

L. TUNGAL

Kas murdlained jõuavad randa?

I. dets. TRÜ klubis. Luulet ja proosat 12 autorilt — P. Ilus, A. Ehin, L. Tungal, J. Jõerüüt, A. Alavainu, A. Piik, K. Kajari, J. Üdi, J. Tomingas, J. B. Isotamm, L. Dolgošev, T. Vint. Publikult — küllaltki suurearvulist — näisid enam kaasa viivat J. Üdi luuletused ja esinemismaneer, L. Tungla ja A. Alavainu selged laulud, K. Kajari rahvalaulus tööd ja küll oli muudki, millest leiti midagi endale,

sest sild see vastus ei ole
vaid sildade põletamine
(J. Kaplinski)

Ja siis hakkasin jälle mõtlema, koos mõtlema ...
Oma lapsehirmust äikese ees, millest olen üle saanud ja täiskasvanumast hirmust põuaste välkude ees ...
Valust ja kartusest mõttetu homse pärast võib saada mõte ridades ja ridade vahel ...
Mis on korraga uudne ja müüriläbiv ... Väike kodumaa, suur mure, väike mure — tühjus, tühjus ...
Haiget on tehtud, solvatud on, koduta ja tõeta on jäetud ... (Pühendatud kogu maailma kodutuile — A. Alavainu).
Mööda on mindud, käiakse ikka kaugelt mööda, ainult mõned väikesed õied ...
Kas siis kraavi? Aga kui värsid poeedi laiba kõrval polegi geniaalsed ... («Poeedi surm» — J. B. Isotamm).
Kui võttagi ära suundanäitav käsi, mansetinööbid ja sõrmus ... Kas seadus jääb ... («Seadusemees» — J. Tomingas).
Mis jääb ...
Mis ...

Tiina BERGMANN

Peedul

30. novembril oli muidu nii akadeemilise rahvaga harjunud Peedu kirjanike suvila tulvil rõõmsaid noori inimesi. Kohtusid noore kirjanduse esindajad kolmest kandist: Tartust, Tallinnast ja Pärnust. Kohvitassi juures arutati üksteise loomingut, räägiti kirjandusest ja kõigest, mis on lähemalt või kaugemalt sellega seotud. Tartu NAK-i juhatuse esimees Kalle Kurg refereeris akadeemik G. Naani ettekannet «Bürokraatia ja intelligents», vastu ja kaasa rääkisid Andres Ehin ning Kalle Eller. Õhtut aitasid lõbusaks muuta näitlejakarjääri alustava Tallinna noore autori Jüri Üdi tavastatud sürpriiskompositsioonid.

ELL TEE

meil on külas

Nõusoleku lehelugejatega kohtumiseks on andnud Eesti Üliõpilasnõukogu esimees, ELKNÜ TPI Komitee sekretär Ahto Vellamaa.

Küsimusi talle võite esitada «TRÜ» toimetusse 10. detsembrini.

Tuusikuid lõunasse

1969. a. I poolaastal on meie vabariigi noortele eraldatud tuusikuid rahvusvahelistesse noorsoolaagritesse järgmisteks tähtaegadeks:

1) Kaukaasia «Sputnik» (Šotsis)
4. III—23. III — 92 rbl.
6. V—29. V — 100 rbl.
2) Krimmi «Sputnik» (Gursufis)
29. III—17. IV — 84 rbl.
10. V—2. VI — 100 rbl.
3) «Verhoviina» (Taga-Karpaatias)
28. I—11. II — 69 rbl.
19. V—7. VI — 92 rbl.
9. VI—28. VI — 92 rbl.
4) Bakuu—Jerevan—Sotši (igas 8 päeva)
16. III—8. IV — 122 rbl.
5) «Päikesepaisteline org» (Bakurianis)
14. II—23. II — 75 rbl.
1. VI—20. VI — 84 rbl.

ELKNÜ TRÜ Komitee palub kõigil asjast huvitatud üliõpilastel anda endast sellekohaste avaldustega märku kuni 12. detsembrini k. a.

Ühtlasi teatame ka, et otsus olgu kindel ning lõplik, sest tuusikud lähevad komitee poolt koheselt tellimisele.

ELKNÜ TRÜ Komitee

KERGEJÕUSTIKLANE TÕSTEPÕRANDAL

Hetkeks jääb TRÜ võimla haudvaikseks. Mees tõstepõrandal keskendub: hingab sügavalt sisse-välja, seab jalad tugevasti maha, sõrmed korralikult kangi külge, selja sirgu ja ... tõmme.

«Hoia!» hüütakse mitmelt poolt. Hetk hiljem kõlab aplaus, üks vähestest, mis sel õhtul tõstjatele osaks sai.

ALEKSANDER TAMMERT rebis 130 kg näiliselt niisama särtsakalt, nagu ta suvel kuulitõukeringist 7,257 kg raskust raudmuna 18 m joone taha saatis. Eesti omaaegse tugevama tõstja Elmo Simsoni ligi kümne aasta vanusest Tartu linna rekordist jäi seekord vaid 2,5 kg vajaka. Tammert surus oma kehakaaluga võrdse 107,5 kg ja tõukas sirgetele kätele 150 kg. Kogusumma 387,5 kg andis talle Tartu meistri nimetuse ja kuuenda koha vabariigi hooaja edetabelis.

Veel kolm Tartu 1968. a. meistrit on TRÜ-st. Sulgkaalus sai F. Štšerbina kogusummaks 192,5 kg, kergekeskkaalus R. Reimand 295 kg ja keskkaalus R. Meister tubli 337,5 kg.

U. ESLON

Kallid Marju ja Mart!
Jagame koos teiega teie leina pisipoja kaotuse puhul.

Ravi V kursuse V rühm ja endised rühmakaaslased

ESMASPÄEVAL, 9. DETSEMBRIL kell 19 Vanemuise tn. 46 suures auditooriumis arutelu rahvuste vahelistest suhetest ülikoolis ja väljaspool seda.

Ootame kõigi osavõttu.

Neljapäeval, 12. dets. kell 19 toimub osakondade (ravikursuste) sekretäride nõupidamine.

ELKNÜ TRÜ Komitee

SESSIOONIEELNE!

Kolmapäeval, 11. dets. kell 18 toimub ELKNÜ TRÜ Komitees kõikide osakondade (ravikursuste) õppesektorite koosolek. Palume kindlasti kohale tulla!

NELJAPÄEVAL, 5. DETSEMBRIL 1968. a. kell 20 toimub Puiestee tänava klubis kontsert ja kohtumine. Esinevad

«Rajacas»
TRÜ rahvakunstiansambel
Ootame hulgalist osavõttu!

Vastutav toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 7144. MB 09567.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 38 (723) Reedel, 13. detsembril 1968 XXII aastakäik

AR Ft. E. Vrastarkli nim. Eesti NSV Riiklik Raamatukogu

Tulipunktis on

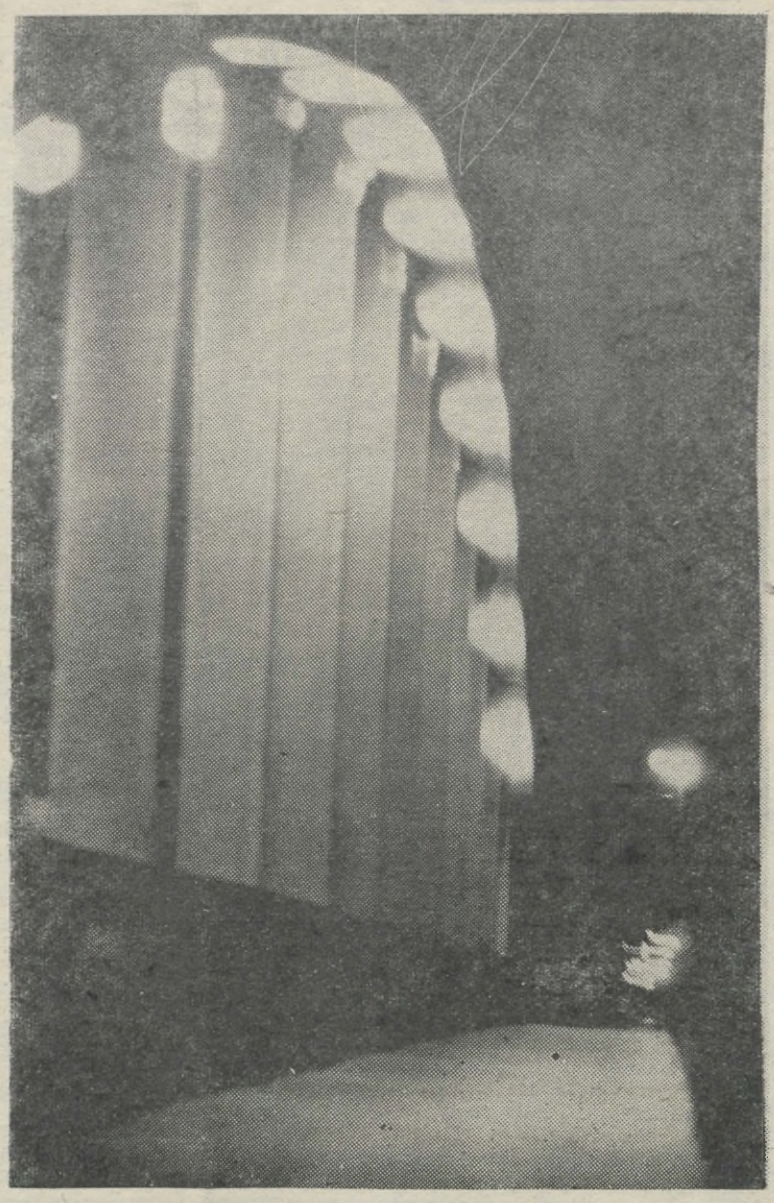
tänases lehenumbris kindlasti ülikooli partei-algorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosoleku materjalid. Ajalehe kasin ruum ei luba arutluse all olnud probleemidest anda detailset ülevaadet, seepärast tahaks kommentaaris esile tuua vaid ühe väga olulise küsimuse.

Oma aruandes märkis sm. V. Ruus, et ülikooli materiaal-tehnilise baasi mahajäämus on muutunud äärmiselt teravaks probleemiks. Seda rõhutati ka sõnavõttudes. Praegu on olukord ruumide osas kohati katastroofiline. Puudus on auditooriumidest (rääkimata sellest, et need oleksid sisustuse poolest kaasaegsed!), rääkimata kateedrite ruumidest (näit. Ajaloo-Keeleteaduskonnas), mis on kitsad ja räpased. Oppejõududel ei ole tihtipeale oma sahtlitki, rääkimata töölauast. Ajaloo-Keeleteaduskond on vist ainuke keeleteaduskond, millel puudub oma foneetikalaboratoorium või -kabinet! Analoogilisi näiteid võiks tuua teistestki teaduskondadest.

Asi pole muidugi selles, et nõuda nõiavitsa, mis olukorra paugupealt muudaks. See oleks ebareaalne. Vaja oleks aga, et ülikooli väljaarendamise perspektiivplaan kuhugi kalevi alla ei kaoks, vaid et selle elluviimisega tõsiselt tegelema hakataks. Ülikooli väljaehitamisega ei tohi enam viivitada.

On selge, et Tartu linn oma ehitusvõimsusega ülikooli väljaehitamise plaani ei realiseeri. Oleks vaja, et ülikooli väljaehitamine saaks vabariigi ulatuses esmajärguliseks ülesandeks, mida ta ka sisuliselt on, ning et vastavalt sellele organiseeritaks ka ehitusplaanide elluviimine. Selle ülesande täitmisele aitavad kindlasti kaasa ka üliõpilased oma ehitusmalevaga.

Loodame, et selle kõige valusama küsimuse lahendamisel ei puudu vabariiklike juhtivate organite toetus — lubadus selleks anti ülalnimetatud koosolekul.

V. PERDI foto.

Sessioon läheneb!

Loe lk. 2.

Ikka Liivist mõeldes

Mugavas bussis Koosale sõites meenub vaevalt kellelegi, et seda teed on Juhan Liiv palju kordi jalgsi käinud. Siit alustab looduskaitsering jalgsimatka J. Liiviga seotud paikadesse. Seekord on kaasas ka külalised Tallinna äsja loodud looduskaitseringist.

Ilm ei reeda talve — udutab, jääriismed kraavidel ja pajutibud annavad paista pigem kevadet. Meeleolu on igatahes liivilik — meeldisid talle ju sombused ilmad!

Maantee ääres on J. Kärneri talu, kus Liiv oli sagedaseks külaliseks.

Jõuame Oja tallu, kus möödus Liivi lapsepõlv ja kuhu ta veel haigena heal meelel naasis. JAAN EILART viitas metsale, mille tagant selge ilmaga võib aimata Peipsi piiri, näitab Kitseküla suunda («Varjus» Kukulinn). Siin, talu taga, käis J. Liiv karjas, eriti armastanud ta... ei, mitte võimsat tamme nagu Viiralt, vaid vesisel pinnal kasvavat sangleppa.

Jõuame Alatskivile. Silma paistavad mõisahoone uhked tornidkuplid iidsete puude kiilasvõrade tagant. Olgugi et hoone on arhitektuurilt eklektiline, mõjub ta omapärasena, suursugusena nagu loss. Vändati siin «Tallinnfilmi» uus filmgi — «Hullumeelsus». «Varjus» on lossi kujutatud Murumäe mõisana. Samas laiade ratsutamisradadega pargis kohtaski Villu mõisapreilit.

Alles videvikutunnil jõuame Juhan Liivi juurde — seisame tumeda hauasamba ees, mille reljeefil on kurbmõtlik hingestatud nägu. Ja luuletus «Kui tume veel kauaks ka sinu maa...» Liiv armastas väga oma kodu, ta on öelnud: «Minu hing koosneb üheksast kümnendikust mu kodust.» Nii pole ta ka nüüd oma kodukandist lahus.

Süütame küünlad. Seame kuuseoksi varjuks, et detsembrituule tujukus värelevatele tulukestele liiga ei teeks. On juba hajus pimedus.

Suures ja heledas J. Liivi nim. Alatskivi Keskkoolis jutustab õp. Uibo kirjanikust ja Alatskivist. Jaan Eilartilt kuuleme lähemalt J. Liivi kirjanduspreemiatest. On nagu väike luuleõhtu — loeme luuletusi J. Liivilt eneselt ja ka preemiasaanutelt.

EHA PARIJÕGI

ELKNÜ TRÜ Komitees

● Vastavalt ELKNÜ Keskkomitee büroo otsusele 21. novembrist k. a. töötas ELKNÜ TRÜ Komitee välja ideoloogilise kasvatustöö paremustamise tööplaani, mis arutati läbi ja kinnitati TRÜ komsomolikomitee büroo 29. novembri istungil. Nimetatud plaaniga püütakse täiustada ideoloogilist kasvatustööd nii komitees, osakondades kui ka komsomoligruppides. Plaanis rõhutatakse: 1) vajadust oluliselt koordineerida ideoloogilist tööd parteiorganisatsiooni ja kõrgemate organite kaasabil; 2) tagada kommunistlike noorte senisest täielikum informeerimine neid otseselt puudutavatest ideoloogilistest küsimustest; 3) vestluste ja diskussioonide osatähtsuse suurendamise vajadust jne.

ÜLKNÜ-sse võeti vastu Arstiteaduskonna raviosakonna I kursuse üliõpilane Maie Kobla.

Büroo tutvus ELKNÜ TRÜ organisatsiooni siseorganisatsioonilise olukorraga (komsomolikomitee arvestussektori juhataja T. Tikandi ettekande alusel). Konstateeriti, et olukord nii liikmemaksude laekumise kui ka arvelt mahavõtmise osas on lubamatult halb. Nii näiteks on füüsika teoreetilise osakonna komsomoliorganisatsioonil (sekretär Tõnu Tamm) ja stomatoloogia-osakonna komsomoliorganisatsioonil (sekretär Malle Kaar) liikmemaksud tasumata tervikuna septembrikuust peale. Kogu ülikoolis oli novembrikuus ühtekokku 794 kommunistlikku noort — liikmemaksuvõlglast. Büroo liikmetele tehti kohustuseks kontrollida kõikide teaduskondade siseorganisatsioonilist tööd ning tulemustest ette kanda 13. detsembri büroo istungil.

Bürool tuli veel kord tõdeda, et organisatsioonilise distsipliini puudumine muutub ohtlikult segavaks ülikooli komsomoliorganisatsiooni töös.

● Büroo istungil 29. novembril kinnitati 18. detsembrile k. a. ELKNÜ TRÜ Komitee laiendatud pleenum internatsionaalsest kasvatustööst. Osavõtt on kohustuslik komitee liikmetele ja grupporgidele.

TRÜ 1968. a. parimaid sportlasi

Paljud meie vabariigi sportlastest õpivad kõrgemates õppeasutustes. Nende hulgas on palju ka TRÜ üliõpilasi.

Tänavuse hooaja kokkuvõte kaalub üles kümneid varasemaid. Arengut on märgata edetabeli võrdlemisel mullusega.

Meestest domineerivad R. Aun, K. Kikamägi, E. Brossmann, T. Matsin, E. Pärn, A. Nurmekivi, E. Laasner, K. Metsur, A. Tammert, T. Lehto, M. Paama jt.

Naistest on parimad H. Mägi, M. Torim, E. Talts, E. Siigur, M. Schura jt.

Rein Auna nimi seisab paljude alade tabelis, teistel on alasid vähem. Naiskondade tabelis oleks soovitav näha rohkem TRÜ-lasi.

Rein Aun, Mart Paama ja teisi TRÜ-lasi esines ka Mehhiko olümpiamängudel.

Muidugi on TRÜ-laste sporditöös ka nõrgemaid kohti. Loodame järgmisel hooajal näha rohkem eesrindlasi ja suuremaid tagajärgi kui seni.

A. RAND

Endise kaugõppija mõtteid

Lõpetasin TRÜ alles 1968. a. suvel, nii et «meieaegsed» mured on veel küllaltki värsked.

Kõigepealt alustaksin rühmahooldajaist. Esimestel kursustel oli meie ülemhooldajaks õppejõud H. Tõevere (lõpetasin normaalajaga ja läksin pidevalt võlgnevusteta kursuselt kursusele). Alates IV kursusest ei teatatud meile enam, kes on meie rühma hooldaja. Aga võib-olla on rühmahooldaja staatus TRÜ-s hoopiski kaotatud?

Kui teadsime, kes on meie ülemhooldajaks, oli mingi kindel tunne, et on keegi, kellele võime vahel oma muredest kõnelda, et me pole päris üksi ja kaugel ülikoolist.

Õpikute hankimisega seotud raskustest ei ole enam mõtet uuesti rääkida.

Kuid üheks raskemaks probleemiks meie rühmale oli sessioonide ajal peavarju saamine. Ühiselamusse pääsesid meie rühma kaugõppijad harva ja siis oli paarkümmend inimest ühes toas. Kui vahel majutati koolimajadesse, ei olnud parem. Õppimiseks ja sageli ka enda pesemiseks puudusid normaalsed tingimused. Suvel polnud nii raske. Ilusate ilmadega võis ka pargipingil õppida (kui ei olnud vaja kirjutada). Talvel aga olid raamatukogude lugemissaalid täis. Vabu kohti peaaegu ei leidunud. Meie ajutises «kodus» polnud sageli mingeid laudu ega toole kasutamiseks antud. Ja kui on paarkümmend inimest toas, ei tule ka voodis õppimisest midagi välja.

1967. a. märtsis toimunud sessioonil — olime siis V kursusel — pidi üks minu kursusekaaslane koju tagasi sõitma, sest ta ei saanud kohta ei ühiselamusse ega koolimajja. Abi otsida polnud meil kelleltki. Sageli tundus, et meie, kaugõppijad, olime ebasoovitav element ülikoolis.

Kuulsin ühelt VI kursuse kaugõppijalt, et selgi talvel pole TRÜ-s ulualusega paremad lood. Ta oli juba saanud ülikoolist teate, et jaanuaris ülikool ühiselamus kohti ei anna. Kus olla? Kus elada? Kuu aega võõrastemajas? Maksta 1 rbl. või isegi 1 rbl. 30 kop. ööpäevast on väikesepalgalisele tütarlapsele üle jõu käiv.

Mina olen küll lõpetanud, meie mured hakkavad juba ununema. Aga ehk oleks siiski ülikooli administratsioonil võimalik teha midagi praeguste ja tulevaste kaugõppijate heaks, et neil oleksid sessioonide ajal lahedamad elamis- ja õppimisvõimalused kui meil omal ajal.

LAINE VABAMÄE,
endine Ajaloo-Keeleteaduskonna kaugõppe üliõpilane, Tallinna Polütehnilise Instituudi assistent

EÜE — üliõpilaste tribüün

Tudengite huvi välispoliitika vastu on üldtuntud ega vaja eriti tõestamist. Käesoleva aasta suvel EÜE-s saadud kogemuste alusel võib väita, et see huvi ei kao ka ehitusmalevas. Õigemini küll, kogu selle romantika juures, mida malev pakub, on siiski tema liikmetel huvi ka sellise asja vastu nagu välispoliitika, rahvusvaheline elu. Tundub, et maleva tingimustes, kus rühmad kujutavad endast suurepäraseid kollektiive, on tema liikmed oma arvamuse avaldamisel palju vabamad kui seda näiteks märksa akadeemilisemas õhkkonnas mõnel koosolekul või loengul. Küllap vist sellega võibki seletada tõsiasja, et esinemised rühmades möödusid enamasti üliõpilaste «suure poliitilise aktiivsuse õhkkonnas.»

Siit tekkis aga huvitav küsimus — milline peab olema lektori ja auditooriumi vahekord selliste ürituste puhul. Paistab, et harilik skeem — lektor räägib ja auditoorium kuulab — pole siin kõige otstarbekam, seda enam, et lektor on vahel samasugune üliõpilane nagu malevlane, tema kuulajagi. Muidugi, iga lektori ülesandeks on aktuaalsemate rahvusvaheliste sündmuste kommenteerimine ja loomulikult tuleb ka EÜE-s tegutseval lektoril täita seda funktsiooni. Kuid ma arvan, et see pole maleva tingimustes piisav. Tudeng-malevlane tahab mitte ainult kuulda, vaid ka ise avaldada oma arvamust poliitika kohta. Ehitusmaleva üldine õhkkond ja tingimused on selleks, nagu eelpool öeldud, igati sobivad.

Enamikul juhtudel järgnes loengule ilmatu pikk arutelu, mis olenevalt rühma temperamendist varieerus akadeemilise mõttevahetuse ja ägeda vaidluse vahel.

Tundub, et küllaltki sageli ei esitatud küsimusi mitte niivõrd selleks, et vastava probleemi kohta lektorilt midagi teadmiseks võtta, vaid mingil määral ka selleks, et lektori seisukohta enda omaga võrrelda. Arvamuste lahkumineku korral ollakse hasartselt valmis oma vaateid kaitsma, kusjuures üsna tihti ei arenenud vaidlus mitte ainult lektori ja mõne tema oponendi, vaid ka erinevate poliitiliste platvormide vahel malevlaste endi hulgas.

Kui lisada siia juurde veel auditooriumina mõni lõkkeplats või improviseeritud klubi, siis on vist

(järg 2. lk.)

UUS RING

Teisipäeval, 17. dets. 1968 kell 18 toimub peahoone aud. nr. 139 esperanto ringi asutav koosolek. Ettekandega esperanto kohta esineb Ülemaailmse Esperanto Akadeemia liige prof. P. Ariste. Samas toimub II semestris algavate esperanto keele kursusest osavõtjate registreerimine. Õpetus toimub fakultatiivsena.

Tehtud tööst, puudujääkidest, perspektiividest

EKP TRÜ ALGORGANISATSIOONI ARUANDE- JA VALIMISKOOSOLEKULT 27. NOV. 1968.

SM. RUUSI ARUANDEST:

Tähtsamad ideoloogilise töö probleemid olid: ideelis-poliitilise ja õppe-kasvatustöö viimine teaduslikult põhjendatud plaani alustele; komsomoli parteiline juhtimine ja suunamine; ajalehe töö parandamine; ühiskonnateaduste õppimise ja õpetamise taseme tõstmine.

● Tulemustest selles valdkonnas tõi aruandja esile 1967. a. korraldatud ulatuslikuma uurimuse üliõpilaste huvide kohta, mille alusel sai kasvatustööd konkreetselt suunata. Üliõpilastega tehtava kasvatustöö plaan on kavandatud pikaajalise ning järjepidevana, kusjuures on erilist tähelepanu pööratud üliõpilaste ühiskondliku vastutustunde süvendamisele.

«Juhiksime siin erilist tähelepanu vajadusele tutvustada üliõpilasi ülikooli ajaloo ja revolutsiooniliste traditsioonidega, et üliõpilane peaks kalliks oma õppeasutuse nime ja käituks nõukogude üliõpilasele omase väärikusega. Siiani aga ei ole korralikku ülevaadet ülikooli ajaloost, pole vastavat bio-bibliograafilist ülevaadet ülikooli nimekaist kasvandikest, puudub mälestustahvel Suures Isamaasõjas langenuile, manalasse varisenud teadlaste hauad on korrastamata. Siiani puudub ülikoolil ka oma märk, medal ning õppeasutust tutvustav album,» ütles ettekandja.

Üliõpilaste käitumiskultuuriga peaksid palju tõsisemalt tegelema teaduskonna partei-algorganisatsioonid ja kateedrid. Kasvatustöö küsimusi tuleb sagedamini võtta teaduskonna nõukogude tööplaani. Süvendamist vajab üliõpilaskonna internatsionaalne kasvatamine.

Vanematel kursustel on põhiprobleemiks olnud üliõpilaste kommunistliku kasvatuse tõhustamine eriala filosoofiliste probleemide süvendatud uurimise ja arutlemise teel ning kutseorientatsiooni kujundamine, et üliõpilasest kujundada isiksust. Kõige selle kõrval jääb püsima vajadus, et üliõpilaskonda süstemaatiliselt informeeritaks tähtsamatest sise- ja välispoliitilistest sündmustest. Üliõpilaskonna poliitiline aktiivsus on tõusnud, seda tuleb arvestada ning ära kasutada.

● Ühiskonnateaduste kateedrite kollektiivi teaduslik tase on tõusnud, kateedritel on välja kujunenud põhilised uurimissuunad, paranenud on õpetamise metoodika. Tõsiseks probleemiks on aga ikka veel erialase informatsiooni korraldamatus. Vajalik on kateedrite varustamine välismaise teadusliku kirjandusega.

● Töö komsomoliga on olnud asjalik. Seejuures aga tuleks tugevdada tööd sotsialistliku ideoloogia ja klassiprintsiibi suunas, et hävitada kodanliku propaganda võimalikku mõju.

«Sellega seoses tahaks nii parteikui ka komsomolikomitee tegevuses näha rohkem selget piiritlust, võitlevust... Komsomoliorganisatsioon ja eriti tema juhtivad organid ei tohi selles töös mingil juhul laskuda vähese või keskmise teadlikkusega üliõpilase tasemele,» rõhutas ettekandja. Tähtis on individuaalne lähenemine. Kas ei oleks mõeldav, et ka meie ühiselamutes oleks õppejõud-kasvataja?

Oluline osa kasvatustöös on üliõpilastraditsioonide loomisel ja kindlustamisel. Sügisesed üliõpilaspäevad on meil juba traditsiooniks saanud. Komsomolikomitee valmistas tänavused üliõpilaspäevad ette vastutustundlikult, kuid esines paraku ka nähtusi, mis olid teravas vastuolus heade kavatsustega. See näitab, et ettevalmistustöid oleks tulnud alustada varem ning neid teha põhjalikumalt. Nende üksikute üliõpilaste käitumine, kes kasutasid üliõpilaspäevi huligaanseteks väljaastumisteks, tuleb hukka mõista ning seda on ka üliõpilaskond ise teinud.

● Ülikooli ajalehe töö parandamiseks moodustati toimetuse kolleegium, ajaleht muutus honoreeritavaks. Seoses sellega on toimunud märgatav nihe paremuse poole. Kuid sisulist taset ja võitlevust on vaja veel tõsta, samuti ka ajalehe parteilist suunamist.

Muudest olulistest probleemidest peatuti aruandes õppe- ja kasvatustööl, teadusliku ja organisatsioonilise töö küsimustel.

ARUANDES MÄRGITI, ET

● õppetööd ei tohi viia ainult praktilisele-rakenduslikule ettevalmistusele, vaja on ka teoreetiliselt ja ideoloogiliselt hästi ettevalmistatud inimesi;

● muret teeb kõrgema haridusega kaadri ettevalmistuse planeerimine; sellega pole põrmugi kooskõlas ülikooli materiaalne plaan;

● teadusliku töö efektiivsust piirab samuti materiaalse baasi (eriti ruumid) puudulikkus; see asjaolu on juba muutunud poliitiliseks probleemiks.

SÕNAVÕTTUDES

kordusid paljuski juba aruandes puudutatud teravad, pakilist lahendust vajavad probleemid. Kõigepealt: ruumikitsikus, materiaalse baasi lootusetu mahajäämine ülikooli õppe- ja teadusliku töö kaasaegsetest nõuetest (Ü. Mallene, L. Loone), vaja on ülikooli väljaarendamise perspektiivplaan ellu viia ning asuda kõige lähemal ajal konkreetse ehitustegevuse juurde (K. Velsker, V. Ruttas). Kaadrikindlustamiseks on vaja reguleerida palgaküsimused (näit. õppetöökojas, arvutuskeskuses), vaja on resoluutsemalt hakata lahendama noorte õppejõudude korteriprobleemi (L. Karu). Komsomolitöö teravatest probleemidest ja komsomolijuhi prestiižist kõnelesid koosolekul S. Endre ja P. Järve. Vajadusest pidurdada täppisteadustealase hariduse allakäiku vabariigis oli juttu sm. K. Velskri sõnavõtus. Ülikooli perspektiivplaanis peaks ette nägema ka kaasaegse baaskooli ehitamise, kus oleksid vajalikud tingimused pedagoogilise praktika korraldamiseks.

OTSUSES

tunnistati EKP TRÜ Komitee töö rahuldavaks.

Otsuses nähakse ette rida konkreetseid teid ideoloogilise, õppe- ja teadusliku töö taseme tõstmiseks. Üksikpunktidest võiks märkida taotlust võrdsustada probleemlaboratooriumide ja meditsiinilise keskkaboratooriumi kategooriad TRÜ kategooriaga; samuti taotlust täiendusosakonna avamiseks TRÜ Arstiteaduskonna juures ja palvet, et EKP Keskkomitee arutaks vabariigi juhtiva komsomolikaadri küsimust.

Koosolekul esitatud küsimustele vastas rektor prof. F. Klement. Sõnavõtuga esines EKP KK teine sekretär A. Vader.

Räägiti asjadest, mis vajavad ühist ettevõtmist

Hiljuti viis ametiühing peaaegu 100-liikmelise aktiivi Käärikule, et nõu pidada konverentsil seatud sihtide üle. Kaasas oli ka komsomoliliidreid, sest arutlusele tulid küsimused, mis vajavad ühist kallaleasumist — ühiselamud ja kultuuritöö. Vaieldi nii mõnedki asjad selgemaks ning anti soovitusi uuele komsomoli ja ametiühingu ühisele ühiselamute organile. Ka ühiselamueeskirjade projekt arutati läbi ning soovitati see esitada rektoraadile. Teisel päeval rääkis Sirje Endre üliõpilaste poliitilisest aktiivsusest nii mujal maailmas kui ka meil. Nõupidamine andis mõndagi järelemõtlemiseks.

Teie arvamus?

«Eesti Raamat» on ka tänavu trükituna ilmutanud «Kalenderpäeviku» järgmiseks aastaks — iga päeva kohta lehekülg, serval kellaajad 8—20, lõpus ruum märkmeteks nädalate kaupa, leheküljed telefoninumbrite ja aadresside jaoks. Kahes kõva kaanega köites, et liiga tüse poleks, plastmassümbrisega. Tiraaž isegi 10 000. Teadaolevail andmeil ei ole kellelgi õnnestunud neid vabamüügilt saada, ülikool ostis ülekandega 40 eksemplari. Selline kalenderpäevik oleks hädavajalik igale õppejõule. Kas poleks «ER» tiraaži kirumise kõrval üheks edasiviivaks sammuks sellise väärt päeviku trükkimine oma kulu ja kirjadega kasvõi TRÜ rotaprindis? Aga võib-olla oleksid sellest huvitatud ka EPA kolleegid? Ja tiraaž — 500, 1000... või veel rohkem?

H. LING

EÜE — üliõpilaste tribüün

(Algus 1. lk.)

küll kohatu nimetada sellist üritust «loenguks rahvusvahelisest olukorrast.»

Tegemist on enam vaidlusõhtuga välispoliitilistel teemadel. Arusaadavalt pole asi mitte ainult erinevates nimetustes. Olen veendunud, et just selline üliõpilaste informeerimise (ehkki mitte ainult informeerimise) vorm on EÜE-s kõige mõttekam ning tuleks juurutada maleva tegevusse.

Pole alust karta, et leiduks rühmi, kes pole suutelised dispuute korraldama. Muidugi oleks illusoorne arvata, et eranditult kõikides rühmades põlevad tudengid kannatamatusest vaielda rahvusvahelise elu sündmuste üle. Vahel on huvi peidus ükskõiksuse ja mõttelaiskuse taga, kuid erinevates astmetes on ta siiski olemas.

Huvitav juhus oli Litsmetsa rühmas, kus üks sõjakas «tipikas» püüdis tõestada, et meie tühine targutamine poliitikast on maailmaruumi lõpmatuse kõrval ümmargune null, mis ei suuda vähimalgi määral midagi muuta. Noormees ise aga näitas sealjuures üles küllalt suurt huvi ja parasjagu ka teadmisi poliitika valdkonnas, mistõttu tema nihilism tundus olevat küll rohkem žest. Pealegi nentisin rõõmuga, et enamus kaaslastest ei olnud temaga kaugeltki nõus. Siit tõotas tulla huvitav vaidlus, kuid ajanappuse tõttu jäigi see ainult paljutõotavaks alguseks.

Igal juhul huvi välispoliitiliste sündmuste vastu tudengite-malevlaste hulgas valitseb, palju juureldakse nende kallal ja küllap tullakse ka mitmesugustele (kuigi, nagu eespool selgus, kaunis kentsakatele) järeldustele. Kui seda protsessi edukalt juhtida, õigete vaadete kujunemisele kaasa aidata, suudame me palju ära teha. Kuid tegutseda tuleb pidevalt, maailma poliitiline elu toodab pidevalt materjali juurdlevale tudengile peamurdmiseks ning seega tuleb antud küsimustega tegelda n.-ö. aastaringselt.

Tahaksin eriti rõhutada vajadust aidata kaasa arvamuse kujunemisele, suunata seda protsessi, mitte aga püüda tudengile kõigest väest tõestada, et lektori seisukoht on ainuõige ning selle vastu vaidlemine midagi lubamatut, mis asetaks kahtluse alla oponendi lojaalsuse. Selleks, et inimene suudaks siin opereerida vajalike faktide ja andmetega, olekski vajalik eelnev loeng. Kuid loengule jäägu ikkagi teisejärguline osa, tema ülesandeks olgu ülalmainitu kõrval muidugi ka malevlaste kurssiviimine tähtsamate välispoliitiliste sündmustega, faktide ja informatsioonilist laadi kommentaaride esitamine, s. t. malevlase «poliitiline harimine», milline ülesanne tundub praegu olevat peamine.

Tudeng on võrdlemisi heal arvamisel oma järeldamisoskustest, mistõttu valmis järelduste kategooriline esitamine on lihtsalt kahjulik ja võib tekitada vastupidise hoiaku.

Võib-olla tundub see loomulikuna ja juba kogetuna. Küllap ta seda ongi, kuid ilmselt oleks vaja loengulise töö organiseerimisel malevas pöörata sellele küsimusele spetsiaalset tähelepanu.

Diskussioonil on veel teisestki seisukohast lähtudes suur tähtsus. Nagu teada, ei ole üliõpilaste informeerituse tase malevas kuigi kõrge, soovida jätab eriti informatsiooni operatiivsus. Transistorraadiod tulevad muidugi veidi appi, kuid teatud määral vale kandi pealt — küllap häälestatakse raadio vahel ka näiteks BBC lainepikkusele. Edasi, nagu paljudes rühmades juttu oli, vaieldakse seal päris sageli stiihiliselt ka poliitiliste probleemide üle. Kes ütleb aga, et vahel ei lasta käiku ka BBC-st kuuldud argumente, millele meiepoolse informatsiooni saabumise aegluse tõttu pole tihti midagi kaalukat vastu panna? Just diskussioon kompetentse lektori juhendamisel annaks siin võimaluse, ma usun, kõige efektiivsemal teel võidelda kaugeltki mitte rumala Lääne ideoloogia vastu. See eeldab mõistagi lektori kursisolekut vastaspoole argumentidega.

Seega peaks lektori ülesannete hulka malevas kuuluma ka vastupropaganda. See on delikaatne asi ning igasuguste kategooriliste eitamiste ja valeks kuulutamiste kirvetööga ei suuda lektor auditooriumis tekitada mitte midagi peale trotsi. Meil on argumentidele à la BBC vastuseid küllalt, tuleb vaid osata neid oskuslikult kasutada. Diskussioon pakub selles osas nähtavasti kõige paremaid võimalusi.

Ideoloogiline töö ehitusmalevas ei ole vastavuses maleva praeguste mastaapidega — fakt, millel võivad olla ja kahjuks juba ongi teatud negatiivsed tagajärjed. Ideoloogilise töö nõrgenemine ehitusmalevas asetab aga ohtu üliõpilaskonna hulgas tehtava ideoloogilise töö leninliku pidevuse printsiibi.

Jaan SOOTAK

Lugupeetud O. Mikenberg

Lugedes ülikooli ajalehe 29. novembril ilmunud numbrist Teie ettepanekut eksamid ära jätta ning asendada need jooksva kontrollimisega, tuli mul vägisi mõttesse analoogiline ettepanek spordivallast: olümpiamängud ära jätta ja medalid välja jagada regulaarselt fikseeritavate treeningutulemuste põhjal! Kardan aga, et vaevalt sellega nõustub ükski sportlane või spordijuht või ka lihtsalt spordihuviline üldsus.

Nali nüüd naljaks, aga kui keegi võtaks ette Teie ettepaneku realiseerimise, viiks see küll analoogilisele olukorrale. Ma ei hakkagi Teile rääkima erinevustest õppetöös ja oodatavates tulemustes ülikooli ja keskkooli vahel. (Teie toetute vähemalt ühes väites keskkoolile kui pretsedendile), samuti mitte sellest, kuidas opereerimine üksnes kontrolltööde hinnetega tassiks ülikooli sisse moonakavaimu, mis laseb õppetegijal õndsalt uinuda, kui aga päevatöö on tehtud ja rahu majas. Siin peaks kõik selge olema — ülikoolihariduses ei saa juttugi olla rahuldumisest mistahes etteantud miinimumiga. Siin on vaja seda rahulolematust, mida Parkinson väljendab deviisis — ka parim pole küllalt hea! Mida võimekam olete, seda vähem tohite ise ja seda vähem tohivad teised (õppejõud) rahul olla lihtsalt normatiivide täitmisega Teie poolt. Te peate — et väljenduda spordikeeles, mis tänapäevale on nii arusaadav — välja minema rekordi *püstitamisele!*

Kuidas see kõik seostub eksami- ja kontrolltööprobleemiga? Aga nii:

kontrolltööd on üsna kindlasti vajalikud kui kontrolltreeningud, eriti ainetes, mis realiseeruvad mitte lihtsalt reprodutseerimises, vaid probleemide-ülesannete lahendamises. Eriti on need vajalikud — kuigi sellele ehk alati ei mõelda — õppejõule, kes töö tulemuste põhjal saab n.-ö. käigu pealt teha korrektiive oma tegevuses. Teie tõstate aga kontrolltööd esile kui «tõelise stiimuli» üliõpilaste järjekindlaks tööks. See on ilus väljendus, aga tehke mis tahate, see on naiivne. See ei ole ju sisuliselt muud kui karjaajaja piits ja vaikiv möönmine, et kõrgema *hariduse taotlejad, rahva tulevased organiseerijad ja eestvedajad, seda piitsa vajavad! Kas tajute, milline pankrotimeeleolu siit vastu õhkub? Jah, kahjuks küll leidub selliseid üliõpilasi (need pole siiski tooniandjaks. olgu kinnitatud minugi kogemuste põhjal), siin on aga ainult üks tee: neist vabaneda võimalikult ruttu (ümber kasvatada või elimineerida). Selles asjas on karmi eksamisõela teened vaieldamatud. Üliõpilasel, kes tegelikult väärib kord ülikooliharidust, peaksid siiski tööstiimulid olema avaramad ja sügavamad kui lihtsalt kontrolltööde «ärategemine» ja hinde saamine.*

Nüüd aga sisuline küsimus: kas kontrolltööde, praktikumiharjutuste hindamise, «eeleksamite» jmt. alusel saab välja panna lõpphinnet antud distsipliinis? Teie, sm. O. Mikenberg, taipate järele mõeldes kindlasti isegi, et ei saa. Pidage vaid silmas, mida ülikooliõppus eesmärgina taotleb. Eesmärgiks on mitte põhifaktide rodu kolpa kinnitamine (see on endastmõistetav abinõu *ja seejuures mitte ainus!), isegi mitte üksikute mõistete omandamine —* eesmärgiks on faktide ja mõistetega opereerimise võime, s. o. ülesannete püstitamise ja lahendamise võime omandamine. *Selle võime, orienteerumise ideedevallas, saavutame (kui üldse saavutame) alles siis, kui kogu antud kursus (mõnigi kord ka veel rida eelkursusi) on süstemaatiliselt läbi töötatud, selle võime omandamise ostet aga saame hinnata vaid* distsipliini kui terviku *foonil, mitte üksikosades ette tulnud faktide-mõistete-seoste «äravastamise» summeerimise alusel. Vajalikku laiahaardelist ja integreerivat kontrolli ning hindamist* nimetataksegi eksamiks. *Sõna enda vastu ei tohiks XX sajandi teisel poolel, kus kultuurrahvaste seas on sõna-tabul üsna teisejärguline koht, küll midagi olla.*

On selge, et põhimõtteliselt eksamit ära jätta ei saa. Sisuliselt on eksam kui selline ülikoolitöö pärisosa, milleta ei oleks ka ülikooli (võiks olla vaid kõrgema astme praktilist kutset andev asi, mitte aga ülikool kui õppe- ja teaduslik asutus). Kogu küsimus taandub sellele, kuidas eksameid läbi viia. Ja siin on Teil, sm. O. Mikenberg, mõneti õigus. Piletitega toimuvad eksamid, nagu neid praegu korraldatakse, on allakirintanu arvates sageli ebaotstarbekohased. Küsimuses ei ole õnnemoment (ka õnn on elus reaalselt arvestatav faktor!), pealegi koostab kogenud õppejõud piletid ± «üheraskused». hõlmates kursuse eri osi. Küsimus on selles, et niisuguseid eksamid ei võimalda üliõpilase küllalt põhjalikku hindamist ja mõnikord annavad eksami karikatuuri. Tuleb värisev tudeng, võtab pileti, istub ettevalmistuslauda, kirjutab poole tunni jooksul oma «vastuse» paberile ja vuristab selle siis sõna-sõnalt eksaminaatorile ette. Igasugused lisaküsimused viivad ta otsekohe rööpast välja. Eriti hulluks läheb lugu, kui küsid midagi, mida ei leidu konspektis «selle punkti all» (kuigi on ehk paar lehekülge ees- või tagapool) või millest loengul tõepoolest juttu ei olnud. *Et loengute ärakuulamine on sissejuhatav abi asjas orienteerumiseks, mitte tarkuse tipp, see unustatakse ja siit siis mõnikord esinevad naiivsed protestid (eriti naiivsed muidugi erialaeksamil). Mida enam küsitled, seda nigelamaks pilt muutub ja lõpptulemus on «2», vaatamata piletiküsimuste «ladusale» vastamisele. Arvan, et nii pilet kui ettevalmistusaeg õigustavad ennast ainult siis, kui kõne all on mingi tõestuse tuletamine, üldse konkreetse probleemi lahendus, mitte lihtsalt loetu-õpitu reprodutseerimine. Kõigil viimatimärgitud juhtudel ei tuleks vist kasutada pileteid ega anda «ettevalmistusaega». Olematuks kaob siis ka Teie poolt nii esile tõstetud spikerdamisprobleem. Ega küll kogenud õppejõud nii väga ei «kiikagi» spikerdajaid, kui Te arvate, sest tõsisel eksamil pole spikerdamisel, õieti ütelda, mingit tähtsust. Teatud põhifakte peab niikuinii ka jooksvalt juba eksamilaua taga, igasuguse «ettevalmistuseta» vabalt valdama, teiste unustamist ei loeta patuks. Järelikult taandub siingi asi sellele, et üliõpilane peab orienteeruma selles, mis on põhiline, mis teisejärguline, s. t. peab osutama aine kui terviku läbitöötamist ning tundmist. Peamine on viimane ja see tuleb arukal eksamil välja ka igasuguse spikerdamise kiuste. Spikerdamine jääb lõpuks vaid üliõpilase inimväärikuse küsimuseks, mis talle korralikul eksamil positiivset ei paku ka õnnestumisel. Eksam ise toimub aga näiteks jooksva vestluse vormis teatava probleemi ümber. Poolest tunnist selleks piisab. Muidugi on see õppejõulle raskem, aga ka huvitavam kui lihtsalt kuulata aine mahavuristamist. Selgub üliõpilase pale, arengutase, huvide sügavus, hinne aga saab objektiivne. Julgen pealegi arvata, et selline eksam pakub süsavat rahuldust ka asialikule üliõpilasele endale. Inimene ise vajab sisemiselt katseid, nimelt enesekarastuseks ja -kontrolliks*

Veel kord kasvatusest

On kahtlemata selge, et me oma päratult mitmekesises, informatsioonitulva uppuvas maailmas ei suuda kõike nagu kord ja kohus tähele panna, kõige üle sügavamalt järele mõtelda (kuivõrd me viimaseks tegevuseks ühel või teisel juhul üldse suutelised oleme). Nii ei suuda me üksikasjalikult jälgida, ammugi siis veel mõista, millist psüühilist mõju avaldab meie käitumine ühiskonnas teistele inimestele. Ja et inimese psüühika on sageli üpriski habras asi, võime oma käitumisega tõesti süütult osutuda paljudegi solvumiste, kaaskodanike häirimiste ja paraku isegi psüühiliste traumade põhjuseks, s. t. psühhohuligaanideks.

Et selliste juhtude arvu vähendada, nende mõju piirata ja negatiivsete emotsioonide asemel kaasinimestes kogunisti positiivseid esile kutsuda ning sellega rahva vaimset tervist parandada, on väga oluline arendada inimeste käitumises välja teatav automatism. Siinjuures muudetakse automaatseks teatavate üldreeglite jälgimine, mille kohta ühiskondlik praktika on aegade jooksul näidanud, et nad üldiselt on negatiivsete emotsioonide tekkele vastunäidustatud, soodustavad positiivsete tekkimist. Sõna «üldiselt» esineb siin loomulikult ainult statistilise keskmise tähenduses, ei tähenda ega võigi tähendada iga üksikut erijuhtu.

Paraku aga juhtub liiga sageli nii, et need üldised reeglid, mida on küllaltki lihtne lastele pähe taguda ja täiesti automaatselt võimalik praktikas jälgida, muutuvad meile põhilisteks, peaaegu et ainumääravateks käitumisreegliteks. Kas on see automatism meile siis niivõrd sügavale verre (s. o. peaajusse) juurdunud, et me mõnel üksikjuhul, mis nõuab võib-olla hoopiski vastupidist käitumist, ei suuda enam automatismi ületada? Või siis ei oska me endale ülalmainitud üldiste reeglite jälgimisest erinevat «õiget» käitumist üldsegi enam ette kujutada. Liiati töötab peaaegu alati kaasa ka kõige tavalisem inimlik argus. Ja see on kurjast.

Ajalehes on juba juttu olnud sellest, et teretatakse lurjuseid. Aga kas me mõnikord ei vabanda ja naerata lahkelt ka selle peale, kui mõni jõhkard meile ülbelt jala peale astub? Ja ei tule nagu mitte selle pealegi, et talle küünarnukiga ribidesse anda! Või kas me ka ise mõne lõbusa olemise ajal ei spekuleeri natuke korterinaabrite intelligentsi ja kasvatatusega? Et ega nad ikka keelama tule! Jne. jne.

Aga mis pagana kasvatus see on, mis inimese iseteadvust ja tegevust ainult halvab, ta vaikselt naeratavaks järeleandlikuks — targem annab järele — robotiks muudab! Kõrvuti automaatse sõnakuulelikkusega tuleb kasvatada sõnakuulmatust, kõrvuti automaatse järeleandlikkusega — järeleandmatust, trotsi, kõrvuti automaatsusega ka võimet seda automaatsust mõista ja valitseda. Ilma selleta ei või kõnelda rahva tõelisest vaimsest tervisest — tema **ühiskondlikust ja poliitilisest aktiivsusest.** Õige kasvatuse **kunst** selles seisabki, kuidas nende vastakate ülesannetega toime tulla. Praegu aga, nagu näib ja lugeda võib, ei saa me veel kõige lihtsama automatismi pähetagumisegagi korralikult hakkama. Vähemalt mitte kõigil aladel.

29. X 1968

R. MULLARI,
TRÜ van. teaduslik töötaja

Meie värvid piduvöös

Lõppev aasta tõi TRÜ Rahvakunstiansamblile suure üllatuse. Meile tehti ettepanek osa võtta Eesti NSV kultuuripäevadest Saksa Demokraatlikus Vabariigis. Tartu Linna TSN Täitevkomitee premeeris ansamblit hea ja eduka esinemise eest tasuta sõiduga. See oli pärast 1962. a. Soome sõitu teine välisreis. Sõiduõiguse said ansambli 35 noorimat liiget, peamiselt matemaatikud. Üldse oli meie grupi koosseisus 60 inimest, nende hulgas 20 turisti Tallinnast ja mujalt.

Hakkame, mehed, minema.

Enne sõitu kibekiired treeningud — 5 tundi päevas pärast õppetööd. Viimane ülevaatus žürii ees ning 29. oktoobri õhtune Moskva rong võttis suuna ida poole. Maha jäid saatjad, reporterid ja — meie naisrühm.

Moskvas 5 tundi jalutamist-ootamist. Lõpuks pääseme rongi. Üllatavalt puhtad ja esinduslikud kupeevagunid, mõningad vanemad daamid torisevad, et nad ei ole nõus ööbima teisel korrusel. Tuli nooremaid meestundengeid seetõttu nende kupeesse panna.

31. oktoobri hommikul kell 5 Brestis. Vagunitel vahetatakse rattad, järgnevad piiri- ja tolliformaalsused ning kell 7 hommikul ületame Poola Rahvavabariigi piiri. Ees ootab päev otsa sõitu läbi Poola territooriumi. Suuremad peatused — Varssavi ja Poznan. Kuid meie treener Henn Tiivel on resoluutne: nüüd juba küllalt puhatud, on aeg hakata treeningut tegema. Vaguni koridor täidab treeningusaali ülesandeid. Õnnetuseks asub restoranvagun, kus võib igasuguse valuuta eest süüa, meie kõrval, mistõttu treeningutingimused on kesised — kogu aeg tahab keegi mööda minna. Samasugused harjutused toimusid igal hommikul enne sööki hotellide fuajeedes.

Õhtul ületame Poola—Saksa piiri. Teisel pool jõge särab tuledes Frankfurt Oderil. See kuulub juba Saksa Demokraatlikule Vabariigile. Berliinini on jäänud veel kaks tundi sõitu. Pealinna Idavaksalis võtavad meid vastu lastekoor, orkester ja surisevad filmikaamerad. Eemalt naeratab meie tulevane güid Karin. Uudistamist on palju, sest siniseid vormimütse pannakse kohe tähele. Meie varandus toimetatakse bussidesse. Interhotell «Berolina», iseavanevad uksed ja rahvusvaheline publik. Meid majutatakse paarikaupa tubadesse ja kohe ootab õhtusöök. Edasi linna. Õhtu on väga soe — 15° Selline temperatuuri tõus hilissügisel olevat siingi haruldane nähtus. Sügismantlitega ei ole midagi peale hakata.

Teisel päeval tutvustatakse meile linna, viime pärjad Treptowi parki Nõukogude sõjameeste kalmudele, külastame Unter den Linden'it, Pergamon Museum'i, viibime Brandeburgi väravate juures, mille kohal tiirlevad regulaarselt Ameerika sõjaväe helikopterid. Õhtul on ette imestus, kui saadi teada, et kõik on üliõpilased.

Järgmisel päeval tutvume linnaga. BERLIIN ehitab ning kaotab pidevalt sõja purustusjälgi. Praegu on ehitustegevus koondunud südalinna Alexanderplatzile. Meid hämmastas tänavate puhtus, kõrge teeninduskultuur ja tõukoerad. Kogu Saksamaal viibimise ajast jäid meelde kuldsed sõnad «bitte schön» ja «danke schön», mida öeldes ei kohta kusagil mossis nägusid. On palju miniseelikuid ning käsitletakse minimaalselt kosmeetikavahendeid.

KARL-MARX-STADTIS võtsid meid vastu kohaliku Saksa—Nõukogude Sõprusühingu liikmed. Kõigile kingiti märgid ja suveniirid. Pärast hommikueinet sõidame Dresdenisse. Linn on uus ja kaasaegne. Vanu ehitusi on väga vähe säilinud. 1945. a. 13. veebruari öösel hävitati Dresden praktiliselt ühe tunni jooksul. Kannatada sai ka Dresdeni kuulsaim vaatamisväärsus — Zwinger. Restaureerimistööd on lõppenud ning seal asub osa Dresdeni kuulsast galeriist. Maalidega tutvumine toimub mitmekeelse portatiivse magnetofoni abil. Keset linna on säilitatud end. Frauenkirche varemed, mille ümbrus on täis punaseid roose.

LEIPZIG — messilinn — jäi meelde oma vana arhitektuuriga ja Auerbachi veinikeldriga. Viimases veetsime ühe kõige huvitavama õhtupooliku. Mõnus on istuda sellises vanas keldris, lasta hea maitsta jäägülmal veinil ja kuulata saksa külakapelli. Järgmisel päeval külastasime Rahvaste monumenti ja esimese «Iskra» trükikoda. Messide aeg oli läbi, neid korraldatakse ainult kaks korda aastas — kevadel ja varasügisel.

WEIMARIT tuntakse esmajoones kui Goethe ja Schilleri kodukohta. Kuid Weimari vahetus läheduses asub ka Buchenwaldi koonduslaager. Üks Saksa kultuurihälle ja samas kõrval surmalaager. Kuigi laagri territooriumil ei ole praktiliselt enam midagi säilinud, on siiski alles peavärav oma kurikuulsa pealkirjaga «Jedem das seine» ja krematoorium.

Pühapäevahommikune Magdeburg võttis meid vastu paljude kirikute kellahelinaga ja inimtühjade tänavatega. Siin kohtusime esmakordselt ka teiste Eesti kultuuripäevadest osavõtjatega, muidugi oli suur rõõm näha Kaarel Irdi.

Oli jäänud veel üks linn — POTSDAM. Külastasime Chichilienhofi, kus toimus Potsdami konverents ning kus on kõik säilitatud nii, nagu see oli konverentsi ajal. Mõned kilomeetrid eemal asub Sans-souci loss. Praegu seda restaureeritakse, seetõttu nägime siseruume ainult osaliselt.

Uuesti Berliinis. Ees oli veel kaks kohtumist. Kontsert Humbolti nim. Ülikooli ühiselamus ja kohtumine Saksa—Nõukogude Sõprusühingu aktivistidega. Üliõpilased võtsid meid ehtüliõpilaslikult vastu. Kontserdile tuldi lihtsalt riietatuna ning kontsert sulatas lahti algul tekkinud teatud akadeemilise õhkkonna. Huvi meie üliõpilaste elu vastu on suur. Sakslasi huvitas kõik — nii meie õppimis- kui ka elamistingimused.

Oli aeg alustada tagasisõitu. Üldse andsime Saksa DV-s kuus kontserti ja sõitsime maha 1200 kilomeetrit Saksa DV pinnal. Saime hea keelepraktika, tutvustasime oma rahvakunsti, ja maitsesime kuulsat saksa õlut. Loodame, et sellised isetegevuslaste sõidud ei jää viimaseks. Muidugi ei saa toorberitele puhkama jääda, eks o'i see sõit meie noortele tantsijatele avansiks, sest tegelik töö on veel kõik ees.

A. KISPER,
TRÜ Rahvakunstiansambli esimees

Tänan teid!

«Aeg pole õhtus veel, kuid möödas päeva algus»... Minu kaastöötajad, need sõnad andsite kaasa minu vanaduspensionile minnes.

Ei saanud Teid kõiki tänada sellel päeval Teie soojuse ja südamlikkuse eest, sest sõnad, mida tahtsin öelda, takerdusid uskumatuse taha, et pean jätma oma töö ja Teid.

Nüüd siis tagantjärele suur aitäh kõigile, kes üllatasid mind ilusate mälestusesemete, lillede ja heade soovidega.

L. PLAKS,
TRÜ elamusektori end. komandant

◀

ning — mis peaasi — eneseusalduse ja -kindluse saavutamiseks. Autoriteetse õppejõu juures hästi tehtud raske eksam on vähemalt üliõpilaste paremikule pidupäev, reaalselt tajutav aste kõrgema teadmistaseme, s. o. suurema vabaduse suunas. Sellest sugeneb loominguline rahuldus.

Siinkohal kuulen Teile paljuhäälelisel sekundeerivat hädakisa-koori: mis saab — Teie väljenduse kohaselt — «pabistajatest», s. o. nõrga närvisüsteemiga inimestest, kes küll «teavad», otsustaval hetkel aga «verest välja langevad» ega suuda neid teadmisi esile tuua? Jah, nendel ja nendega ei ole kerge, aga väljapääsmatu pole olukord kaugeltki. Esiteks — enesekasvatus ja -karastus, teiseks — õppejõu asjalik sõbralikkus! Muide, osa üliõpilasi «pabistab» vaid enne eksamit, eksamil avastavad nad endas ootamatuid jõuvarusid ja sageli teavad oma üllatuseks asju, mida arvasid mitte teadvat. Kui aga «pabistamine» segab vastust kõige kiuste, pole midagi teha. Ega siin aita ka «ettevalmistus», sest hinnet ei saada ju vaid mahavuristatu eest, nagu seda märkisin juba eespool. Absoluutset pabistamist esineb aga siiski harva. Enamasti on asja taga lihtsalt kesised teadmised.

Kas aga seda kõike on siiski vaja?

Jah, on! Eksamil tuleb välja selgitada mitte ainult üliõpilase potentsiaalsed, vaid ka tegelikud võimed. Viimaste hulka kuulub tingimata ka võime otsustusi teha n.-ö. vastutavatel hetkedel, s. o. võime ennast kontsentreerida loogilisteks toiminguteks!

Omavahel öeldud — minu praktikas on ka juhtumeid, kus eksamineeritav näitleb *pabistamist, lootes eksaminaatorit mõjutada «leebuse» suunas.*

Arvan ka, et Teie arutlus «viilijast», kes eksamil ennast nii «läbi veab», et viied aina lendavad, on vaid kujutlusevili. Esineb küll üliõpilasi, kes näiliselt *töötavad vaid paar päeva enne eksamit ja siiski võidukalt koju tulevad, asja mehhanism on aga teine, kui seda näeb n.-ö. reatuupija. Reeglina on tegu andeka inimesega, pealegi sellisega, kelle mittetöötamine on tõepoolest vaid näilikkus. Ta ei istu küll õhtuti konspekti taga nii, et toast kuulduks vaikset õppimisvurinat, loeb aga palju, istub sageli raamatukogus, kus lehitseb näiliselt kõrvalisi asju ja on elus üldse tähelepanelik. Peaasi — ta jalutab ja* mõtleb, *ta* mõtleb *isegi voodis lamades. Ärge uskuge, sm. O. Mikenberg, et keegi saab praktikume pidevalt vaid õnne abil edukalt ära vastata. Teie «viilija» valmistumine praktikumiks on lihtsalt asetatud laiemale pinnale, kui Teie seda arvate nägevat. Tuupijate üle kõhistab ta vaikset naeru täie õigusega.*

Kiri Teile venis pikaks. Lõpetan. Mõistatan, kes Te olete. Arvatavasti siiski üliõpilane, sest Te väljendate õppejõudude absoluutset mittemõistmist, kui arvate, et eksamineerimine õppejõudu alandab. Ei, ka meie valmistume eksamiks kui pidupäevaks, mitte kui sõjaks üliõpilastega. Tunneme ennast teemandikaevuritena, kes ihaldavad leida oma Koh-i-noor'i, mis sellest, et tuleb teha palju rasket ja tüütut tööd savi läbisõelumisel, leida ja eraldada vähemväärtuslikke tehnilisi teemante (ka need on vajalikud!) ning — mis seal salata — kõrvaldada ka aherainet. Kui aga leiame eksamivestluses väärt teemandi, siis oleme sügavalt rahul oma kutsega ja püüame seda leidu, kuidas oskame, lihvida briljandiks. See tasub kõik, on edasise tegevuse inspiratsioonilliskaks, nii et pole vaja «ennast ületada, et auditooriumile elu sisse puhuda».

Lugupidava tervitusega

dots. V. TOHVER,

taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedri juhataja

Tartus, 2. dets. 1968. a.

ÕIENDUS

TRÜ ajalehes s. a. 29. nov. nr. 36 on TRÜ ametiühinguorganisatsiooni XIX konverentsi sõnavõttude osas ilmnenud eksitavaid trük.v.gu, mida paiun õiendada. On trükitud «Dots. J. Reineti sõnavõtus: 2-toaline korter maksab 14000—19000 rubla; peab olema: 3 kahetoalist korterit maksavad 14000—19000 rubla; on trükitud: 17 2-toalist korterit õppejõududele vabastaksid hulga pinda internaatides, peab olema: Kui käesoleval aastal kogu TRÜ ehitusmaalev oleks töötanud Tartu ehitustel, siis ülikool oleks saanud 17 2-toalist korterit õppejõududele, mis oleks vabastanud pinda internaatides.

J. REINET

Rünno Mullari

2. detsembril lahkus meie seast pärast pikka ja rasket haigust TRÜ arvutuskeskuse vanem teaduslik töötaja, füüsika-matemaatikakandidaat Rünno Mullari. Matemaatikateaduskond kaotas ühe oma andekama ja viljakama töötaja. Vaatamata sellele, et R. Mullari lõpetas ülikooli alles kaheksa aastat tagasi ja nendestki oli neli aastat haigevoodis, jõudis ta silmapaistvate tulemusteni kahel erialal — diferentsiaalgeomeetrias ja küberneetikas.

Rünno Mullari sündis 7. detsembril 1931. a. Tallinnas pangaametniku perekonnas. Lõpetanud 1949. a. Tallinna I Keskkooli, astus ta samal sügisel Tallinna Polütehnilisse Instituuti soojusenergeetika erialale, kus ta sai aga õppida ainult ühe aasta. 1955. a. astus R. Mullari Tartu Riikliku Ülikooli matemaatikaosakonda, mille lõpetas 1960. aastal. Sellest ajast töötas ta pidevalt ülikooli arvutuskeskuses, viimasel neljal aastal vanema teadusliku töötajana. Ka ülikooli õppetööga on ta olnud seotud: 1961/62. õppeaastal täitis ta geomeetria kateedris õppeülesannet, lugedes kaugõppe-üliõpilastele diferentsiaalgeomeetriat.

Rünno Mullari harukordsed võimed matemaatikas avaldusid juba üliõpilasena. Tema auhinnatööd ja diplomitööd olid küpsed teaduslikud uurimused ning said aluseks kandidaadiväitekirjale «Uurimusi eukleidilise ruumi mitmemõõtmeliste pindade teooriast», mis valmis töö kõrval kolme aasta jooksul ja mille kaitsmine toimus Tartus 1964. a. veebruaris. Võib aga liialduseta öelda, et R. Mullaril valmis üheaegselt ćieti kaks dissertatsiooni, sest ka samal ajal arvutuskeskuses tehtud tööd tehase või sellel tsehhil töö planeerimise matemaatilistest meetoditest oleksid spetsialistide hinnangu järgi võinud olla aluseks küberneetika-alasele kandidaadiväitekirjale. Arvutuskeskuses usaldati talle kahe töörühma juhendamine ning aegamööda sai temast peaaegu kõigi keskuses teostatavate tööde innustaja, suunaja ja uute originaalsete ideede lausa ammendamatu esitaja. Ka raske haigus, mille esimene rünnak üliõpilaspõlves suudeti tänu arstide oskuslikule vahelesegamisele taganema lüüa, kuid mis siiski uuesti ägenes, ei suutnud murda R. Mullari vaimu ja töötahet. Isegi voodisse aheldatuna jäi ta endiselt arvutuskeskuse juhtivaks uurijaks. Ei ole vist ühtki keskuse teaduslikku töötajat, kes poleks temalt abi ja nõu saamas käinud. Enamik arvutuskeskuse teaduslikke nõu- ja plaanipidamisi, arutlusi ning vaidlusi toimusid viimastel aastatel just R. Mullari haigevoodi juures. Samal ajal kirjutas ta mitmeid uurimusi tehase töö planeerimisest, eredaid artikleid mõtlemise ja masinate, matemaatika ja tegelikkuse vahekorrast, sekkus aktiivselt poleemikasse ajakirjanduses. Jätkus ka kandidaaditöö probleemide uurimine. Temast sai kõige arvestatavam spetsialist eukleidilise ruumi mitmemõõtmeliste pindade teoorias. Keskajakirjadest saadeti talle teaduslikke artikleid retsenseerimiseks, tema töid refereeriti üleliidulistes ülevaadetes, temalt püüti saada konsultatsioone. Ta võttis aktiivselt osa mitmetest konverentsidest majandusmatemaatika ja diferentsiaalgeomeetria alal, viimastel aastatel küll ise kohal viibimata. Veel mõned kuud enne surma jõudis ta lõpule viia ulatusliku monograafilise ülevaate oma uusimatest tulemustest pinnateoorias.

Inimesena oli Rünno Mullari väga sõbralik ja abivalmis. Kõigile, kes teda tundsid, jääb ta meelde oma tagasihoidliku ja targa suhtumisega ümbritsevasse, mida elustas varjatud, peen huumor. Sügavat austust äratasid tema sirgjoonelisus ja mehisus, vankumatu hingejõud ja meelekindlus, millega ta ületas suuremadki raskused. Trotsides kõiki kannatusi suutis ta väheste aastate jooksul endast anda uskumatult palju. Tema elu ja looming on, oli ning jääb paljusid innustavaks kangelasteoks. Mälestus temast ei kustu sõprade ja töökaaslaste südameis.

KAASTÖÖTAJAD

...Tomsk—Omsk—Moskva...

(Tartu — 9000 km — Tartu)

(Algus «TRÜ» nr. 35 ja nr. 36)

TOMSKI vaksalis ootasid meid lillekimbud ja Tomski Riikliku Ülikooli kapell. Ootasid, aga rong vedas meid hoopis linna taha kaubajaama. Tunni aja pärast leidsid sõbrad meid siiski üles, toimetasid linna, näitasid söögimaja kätte, viisid magama.

Puhkust oligi hädasti vaja, sest, nagu selgus, pidime kahe planeeritud kontserdi asemel andma kolm.

Õhtul. Arvasime end Sverdlovski ja Novosibirski kogemuste põhjal juba tundvat vene publiku väljendusiaadi. Tomskilaste eneseväljendus oli aga lausa orkaan. Kui esimese etteastumise algul laval seisime, tundsime end kuidagi kõhedalt, sest kapelli esindaja tuli juba enne esimest laulu rahva ette, rääkis tervitussõnu ja teatas publikule: «Teie ees esineb koor, kes on laulnud Budapestis, Krakovis, Leipzigis, Berliinis, Oslos, Stokholmis, Helsingis, Sevastoopolis, Kišinjovis, koor, kes on VI ülemaailmse noorsoo- ja üliõpilaste festivali laureaat ja üliõpilaslaulupidude traditsiooni algataja ...» Seda juttu kuulates laskus õlgadele selline traditsioonide ja tiitlite raskus, et hirm tuli peale. Saal ootab: «Noh, nüüd need mehed näitavad allest» Meie mõtleme: «Kas suudame nii hea akustikaga saalis tõusta oma eelkäijate aunimetuste tasemele? Siin on ju iga mehe hääl taharitta kuulda.»

Võib-olla aitasid just need tiitlid, võib-olla teadmine, et kõigil meestel laulud selged (ega me ilmaasjata ühekaupa Alo Ritsingule oma partiisid ette laulmas käinud!). Ei oskagi üles lugeda, mis kõik kaasa aitas, aga nii kaua, kui mina mäletan, ei ole koor veel kunagi sellise vaimustuse ja võimsusega välja tulnud. Vaheajal kogunesid õige paljud kuulajaist meie ümber, külalisraamatusse kirjutati: «Seda on raske sõnades väljendada. Kas on võimalik leida sõnu, et edasi anda säravaid, vaimustatud naeratusi, silmi? See on suurepärane, kui te laulate! Noh, õnne ja edu teile!» — «Kummardun teie meisterlikkuse ees! Teie laulud on Eesti ime! Tänu teile!» — «Täna oli mul pidupäev. Olin teie kontserdil.»

Ka meile olid need päevad tõelised pidupäevad, sõpruspäevad Tomski ülikooli kapelliga. Need meeldivad noored laulsid kontserdi lõpul koos meiega «Gaudeamust», nii et Richard Ritsing juhatas korraga saali ja koore; nad korraldasid meile ülimalt ülevaatliku eks-vad? — Jah. Inimesed on lihtsad, kursiooni mööda vanimat Siberi linna, kõige lõpuks banketi. See oli kulminatsioon. Pidev vastastikku laulmine, näitemängud, tantsud. Rahvariides vene neiu loeb ette bõliina kapelli ajaloost ning meie kooride tutvumisloost, meie koori esimees loeb ette auaadressi, millega Tomski Ülikooli kapell võetakse TAM-i sõpruskollektiiviks. Tomskilased ulatavad meile püti meega ja vaadikese seedripähklitega, meie neile Tartu lipu ja eesti nuku.

OMSKIS laulsime osa kontserdist otsekui kotti: Omski Polütehnilise Instituudi uus aula oli küll avar, moodne, suure klaasseinaga, ainult hääle imes kõik endasse. Raske oli. Jälle suutis Olaf Prinits rahva vaimustusest ohkama panna. Tormise «Meestelaulud» lõid hubase ning vaba meeleolu.

Ainult kümmekond tundi peatusimegi Omskis. Jaamast kontserdile, kontserdilt vastuvõtule-õhtusöögile Omski Kirovi-nimelise Põllumajanduse Instituudi juhtkonna juurde, sealt jaama. Teele anti kaasa lilli ja auaadress.

Jäigi Siber selja taha. Küsime eneselt: kas midagi imetlusväärset nägime seal kaugel maal? Inimesel on enne teeleasumist mingi kujutlus kohast, kuhu ta sõidab: Siberi linnad on suured, standardsed, võimsad tööstuskeskused? — Jah, on. Karu enam ei kohta? — Jah, pole lootustki. Külmad on vägeda kaasa neile õnnetutele, kes ei ole ÜVAK-i liikmed ja soovitame heast südamest ja kogemuste najal:

ASTU ÜVAK-i LIIKMEKS!

Selline samm kaitseb sind tulevikus paljude elutormide (näiteks naistepäeva) eest.

Vajadus raha järele tekib enamasti järsku, näiteks möödudes vaateaknast, vaadates kalendrit jne.

Sellepärast

TULE NELJAPÄEVAL (kella 18.00—20.00) ÜVAK-isse (söökla maja III korrus).

ÜVAK-i JUHATUS

Jõgmisel päeval koju, koju!

P. MAIMIK

«ÜKSIK LÕÕTSPILL»

ÜVAK tegutseb

Pöördume oma uute liikmete poole, sest arvame, et olete kiiresti mööduvas üliõpilaselus meid — Üliõpilaste Vastastikuse Abistamise Kassat — silmist lasknud. Seetõttu tuletame meelde, et ÜVAK pole ainult tagastatavate liikmemaksude koguja, vaid neile liikmetele, kelle staaž on rohkem kui 2 kuud,

ÜVAK LAENAB RAHA!

Ja praegu, vahetult enne suuri pühi, enne uut aastat ja sessiooni algust õigel ajal ja õigest kohast — ÜVAK-ist saadud

RAHA (kuni 50 rubla) TEEB IMET!

Kasutades soodsat juhust tunneme kaasa neile õnnetutele, kes ei ole ÜVAK-i liikmed ja soovitame heast südamest ja kogemuste najal:

ASTU ÜVAK-i LIIKMEKS!

Selline samm kaitseb sind tulevikus paljude elutormide (näiteks naistepäeva) eest.

Vajadus raha järele tekib enamasti järsku, näiteks möödudes vaateaknast, vaadates kalendrit jne.

Sellepärast

TULE NELJAPÄEVAL (kella 18.00—20.00) ÜVAK-isse (söökla maja III korrus).

ÜVAK-i JUHATUS

TÄHELEPANU!

ELKNÜ TRÜ Komitee laiendatud pleenum internatsionaalsest kasvatustööst toimub 18. detsembril kell 16 TRÜ aulas.

Osavõtt kohustuslik ELKNÜ TRÜ Komitee liikmetele ja grupporgidele.

Sissepääs kutsetega.

BÜROO

✻

PAUL-ERIK RUMMO

tuleb meiega kohtuma ja oma uuemat loomingut tutvustama esmaspäeval, 16. detsembril kell 19 Vanemuise t. 46 suurde auditooriumisse.

Kiireimad vees

Novembri viimasel nädalal paistis hilistel õhtutundidel nagu tavaliseltki, kui käivad treeningud, läbi TRÜ ujulaakende valgus. Nüüd aga oli ülikooli 16,7 m pikkune «vann» kuivalt ujujaid täis. Teaduskondadevahelistel võistlustel selgusid meie kiireimad vees. Naistest osutus absoluutseks TRÜ meistriks (arvesse läks kolm 50 m ja üks 100 m distantsi tulemus) MILVI PRIKS (KKT) 1871 punktiga. Talle järgnesid ANU HÜTT (Arstit.) — 1396 p. ja TIIU ILUS (Biol.-Geogr.) — 1310 p.

Meestest oli samuti nelja distantsi põhjal parim VELLO PÄATSI (Biol.-Geogr.) — 2032 punktiga BORIS MATINI (Mat.) ja TIIT SIIGURI (KKT) ees.

Rõõmustas rohke osavõtt võistlustest. Kuigi arv 34 ei ütle selles suhtes küll midagi, kui võrrelda seda võistlejate hulgaga muudel massispordiüritustel, peab siin arvestama jälle vana kitsaskohta — TRÜ «miniujulat», mis on kõike muud kui ajakohane ja millele võib ainult sellise «ajakohase» nime anda. Rõõmustas ka uute, värskete jõudude lülitumine ülikooli ujujateperre. Nii esinesid hästi bioloogid-geograafid. Nemad üksi suutsidki välja panna naiste teatevõistkonna 4×50 m vabaujumises. «Süüdi» olevat olnud siin paljus Tiiu Ilus, kes võistkonna «kokku ajanud». Hoopis üllatav oli aga võistluste kokkuvõte: kehakultuurlased jäid bioloogidele-geograafidele alla 782 punktiga. Ilmnes ka Kehakultuuriteaduskonna organisaatorite hooletu suhtumine võistlustesse. Siin langes vastutus Tiit Siigurile.

Kolmanda koha vääriliseks osutusid arstid.

M. SOOSALU

Avaldame kaastunnet aspirant Viive Ruusile tema meheisa, ENSV teenelise kunstitegelase

AARNE RUUSI

surma puhul.

TRÜ sotsioloogiaring
ELKNÜ TRÜ Komitee

Vastutav toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 7266. MB 09275.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti NSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 39. (723) Reedel 27. detsembril 1968 XXII aastakäik

HEAD UUT AASTAT!

3 küsimust V. Ruusile,

EKP TRÜ Komitee sekretärile

1. Mida Te peate lõppeva aasta olulisemaks sündmuseks meie ülikooli jaoks?

TRÜ ehitamise perspektiivplaani kinnitamist. Loodan ka võimalikult kiiremat elluviimist.

2. Missugune kuu on Teie lemmikkuu?

Juuni. Loodus saavutab siis sellise küpsuse, mis ühiskondlikus elus stimuleerib edukat mõttetegevust.

3. Millega Teie TRÜ parteiorganisatsiooni juhina uuel aastal tegelda ei tahaks? Millele tuleb tuleval aastal erilist tähelepanu pöörata?

Ei tahaks asjatut sekeldamist. Partei ja ühiskondlike organisatsioonide töö peaks olema koordineeritum ja teaduslikult põhjendatum. Erilist tähelepanu tuleks pöörata ideoloogilisele tööle, informeerituse parandamisele ja üliõpilastraditsioonide väljatöötamisele.

1968. a. — 7 doktorit, 16 kandidaati

Karl SIILIVASK — ajaloodoktor
Ants RULLI — meditsiinidoktor
Vladimir RIIVES — füüsika-matemaatikadoktor
Ülo AREND — meditsiinidoktor
Ilmar REBANE — õigusteaduse doktor
Ilo SILDMÄE — majandusteaduse doktor
Lea PÄI — meditsiinidoktor

Jüri KALJUSTE — pedagoogikakandidaat
Ülo KAUER — majandusteaduse kandidaat
Jaan TOOM — bioloogiakandidaat
Jüri KÄRNER — bioloogiakandidaat
Inge ORGO — õigusteaduse kandidaat
Herbert LINDMÄE — õigusteaduse kandidaat
Märt LIIGANT — füüsika-matemaatikateaduse kandidaat
Hengo KINGS — õigusteaduse kandidaat
Meeta MURD — majandusteaduse kandidaat
Anton KIVIK — meditsiinikandidaat
Valeri VASSILTŠENKO — füüsika-matemaatikateaduse kandidaat
Uno SAHVA — pedagoogikakandidaat
Maie MÄNNIK — bioloogiakandidaat
Valeri BEZZUBOV — filoloogiakandidaat
Mikk TITMA — filosoofiakandidaat
Lembit RAID — ajalookandidaat

TOIMETUSE TELEFONI-INTERVJUU

1. Kas 1968. a. tõi teie teaduskonnale midagi meeldivat?

2. Kellele Teie kui teaduskonna dekaan kõigepealt «Head uut aastat» tahaksite soovida?

3. Missugune kuu on dekaani lemmikkuu?

4. 1968. a. suurim iseärasus? NB! Aastad pole kaksikvennad.

5. Millega Te 1969. a. ei tahaks tegelda?

Telefon 348
Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan dots. E. LAUGASTE

1. Meessoo osatähtsuse tõus esimestel kursustel. Muidugi ärgu solvugu tütarlapsed, kellest rõhuv enamus on kindlasti igapidi tugev õpinguis ja ühiskondlikus tegevuses, aga teatav tasakaal on elus siiski vajalik.

2. Võlurile, kes teeks rõõmsaks muremeeled ja ütleks, kuhu panna õppetöö siis, kui ruume ei ole. Pikaajalised otsimised on kinnitanud, et sellist kepimeest ei leidu, soovin uueks aastaks vastupidavust ja leidurimeelt üliõpilastele ja õppejõududele, et nad suure peahoone pealt leiaksid ikka mõne tühja nurga, kus kõnelda kodustes ja võõrastes keeltes.

3. Iga järgmine kuu. Kui on lahendada ja lahendatud mõni kaelamurdmisega ähvardav ülesanne, loodad, et järgmisel kuul on juba hoopis ja hoopis kergem.

4. Kahe uue osakonna avamine korraga. Nüüd on võimalik juba soliidse plaani ja programmide alusel õppida ka psühholoogiat ja defektoloogiat. Aga täiendusi ähvardab tulla veelgi.

Kasutan juhust teie kaudu soovida kõigile teaduskonna õppejõududele ja üliõpilastele õnnerikast ja saavutusterikkast uut aastat.

5. Esitiste koostamisega, mille sisuks meeldetuletamised või korralekutsumised.

* * *

Telefon 338
Füüsika-Keemiateaduskonna dekaan dots. A. MITT

1. Kindlasti. Õppeedukus tõusis tunduvalt, nõnda, et stipifondist tuli puudu. Meie õppejõududest kaitsesid kandidaadiväitekirju Mart Liigant, Valeri Vassiltšenko, doktoriväitekirja kaitses Vladimir Riives.

2. Kõigepealt sooviksin head uut aastat vahest üliõpilaskollektiivile, tõhustagu nad oma saavutusi õppetöös; ka õppejõududele, pangu nad senisest enam südant töösse.

3. Minu kui dekaani lemmikkuuks on august — siis saame ju oma perele värsket täiendust. Aga minu kui inimese lemmikkuudeks on oktoober, november — puhkusekuud.

4. Lahkuva aasta olulisemaks iseärasuseks peaksin erakordselt tugevat õppeedukuse tõusu, ka komsomolitöö aktiivsuse tõusu.

5. 1969. aastal ei tahaks tegelda eksmatrikuleerimisettepanekutega, mida tuleb teha halva õppeedukuse pärast.

* * *

Telefon 396
Bioloogia-Geograafiateaduskonna dekaan dots. A. RAIK

1. Geograafiaosakonna viimine kooskõlla tegeliku tööjaotusega: kahe iseseisva kateedri, füüsilise geograafia ja majandusgeograafia kateedri moodustamine. Mõlemad kateedrid võtavad aktiivselt osa kompleksse territoriaalplaneerimise töödest, majandusgeograafid lahendavad lisaks veel Tartu linna arengu perspektiivide sõlmküsimust.

2. Üliõpilastele. Miks? Seepärast, et nad on minu teaduskonna üliõpilased.

3. Suvekuud. Üliõpilased on siis praktikal, mis on neile kõige meeldivam periood. Suvekuudel tuleb uus sisseastujaskond, mis paistab alati aruka ja tarmukana. Veel on meeldiv, et suvel pole vaja tegelda aruannetega, mida keegi ei loe, plaanidega, mida ei saa realiseerida.

4. Üliõpilaste ideoloogilise palge kujunemise ja kujundamise probleemide teravnemine rahvusvaheliste sündmuste foonil. Siinjuures märgin heameelega ülikooli komsomolikomitee tarka ja järjekindlat tegevust ning tema optimismi, mis säilib, hoolimata üliõpilaspäevadele antud ametlikust hinnangust.

5. Sellega, mis ei ole dekaani otsene ülesanne: üliõpilaste agiteerimine arstipunkti profülaktisele läbivaatusele, tegelemine nende raamatukogudesse tagastamata raamatute ja maksmata intriüüridega. Ebameeldiv on kuulata üliõpilaste väljamõeldisi isiklike õppeasjade mittelaabumise õigustamiseks.

* * *

Telefon 360
Õigusteaduskonna dekaan dots. E. SALUMAA

1. Meeldivat on palju. Rõõmustab see, et teaduskonna õppejõudude poolt kaitsti edukalt üks doktori- ja kolm kandidaadiväitekirja, et paljud üliõpilased saavutasid auhinnalisi kohti üliõpilastööde konkursil, et uus täiendus on tubli.

2. Uuele halduisprorektorile ja ülikooli ehitusmeestele. Miks? Et meiepoolsetele soovidele saada inimlikku garantiid.

3. September ja juuni.

4. Õppe- ja kasvatustöö muutumine plaanipärasemaks ja sihikindlamaks.

5. Ujumisega paberimeres.

* * *

Telefon 355
Kehakultuuriteaduskonna dekaan A. VAIKSAAR

1. Kindlasti. Mööda dunud aastal said matemaatikud esimese teaduste doktori (Ü. Lumiste) sõjajärgse perioodi noorte hulgast. Valmis ja esitati kaitsmisele ka teine doktoridissertatsioon (G. Vainikkolt).

Lõppev aasta tõi kaasa ka teatava nihke õppetöö resultaatide paranemise suunas.

Kauaks jääb kindlasti meeldivana meelde ka kevadine lõpuõhtu.

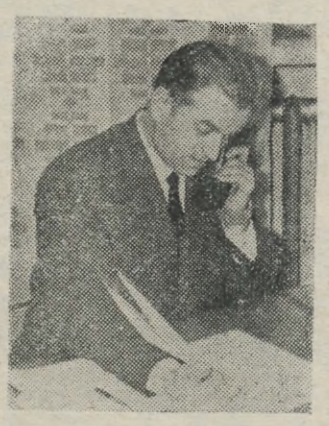
2. Eeskätt neile 26% üliõpilastest, kes meie teaduskonna ebanormaalselt halbades tingimustes suutsid jooksvas õppetöös ilma võlgadeta toime tulla. Veel enam aga neile üksikuile, kes sealjuures on suutnud ka teadusliku tööga tegelda.

Head uut aasta tahaksin öelda meie arvutuskeskuse kollektiivile. Koos nendega tahaksin loota, et 1969. aastal saaks neist teistele arvutuskeskustele kaadrit äraandvast asutusest teistele keskustele kaadrit koolitavaks asutuseks.

Head uut aasta tahaksin öelda ka kõigile neile, kel on võimalus tegelda ülikooli perspektiivide küsimusega. Jätkugu neil tahet, jõudu ja perspektiivitunnet selle väga olulise küsimuse lahendamiseks.

Telefon 389
Matemaatikateaduskonna dekaan dots. E. JÜRIMÄE

Telefon 29-12
Majandusteaduskonna dekaan dots. V. KRINAL

Telefon 397
Arstiteaduskonna dekaan prof. H. VAHTER

1. 1968. a. tõi Arstiteaduskonnale palju head, kõige meeldivam oli see, et teaduskonna üliõpilaste õppeedukus oli kõrgem kui eelmisel aastal.

Rõõmu valmistasid ka õppejõud, kelle hulgas dots. L. Päi,

3. Võib-olla on selleks juulikuu, kus võib näha vahest kõige rohkem optimismi — küll nende silmis, kes ülikooli lõpetades astuvad ellu, küll aga ka nende silmis, kes dokumentidega käes astuvad üle ülikooli läve, täis otsustavat soovi siduda oma elu järgnevad aastad meie vana *alma materiga*.

Võib-olla on aga selleks septembrikuu, kus teaduskond on võtnud vastu värske täienduse, kus algab uus aasta uute lootustega ning kus materiaalsete murede koorem ei ole veel oma õiget pitserit vajutanud. Pealegi on september kuu, kus dekaan võib hakata oma puhkusemõtteid mõlgutama.

4. Meile oli 1968. aasta esimeseks iseseisvaks tööaastaks. Tema iseärasused selguvad, kui on juba millega võrrelda.

5. Ei tahaks tegelda inimeste mööda linna tagaotsimisega. Ei tahaks tegelda distsiplineerimatuse, ebakorrektsuse ja bürokraatliku asjaajamisega. Ei tahaks tegelda ka nende võimekate noorte inimestega, keda mõni kuu peale üliõpilaseks saamist tuleb ära saata kui oma tööga mitte toimetulnuid.

* * *

1. Väga palju — saime oma teaduskonna ja 1. dets. alates ka uue kateedri. See on rahvamajanduse ökonoomia kateeder. Seoses sellega suurenes meie pere 3 õppejõu ja 90 tudengi võrra. Tööd ja rahmeldamist kuhjaga.

2. Muidugi üliõpilastele. Aga peale selle kogu majanduslikule aparaadile, et nende töötulemused uuel aastal oleksid paremad, töötavad nad ju isegi palju, ja et üldse kõikidel oleks eelseisev aasta edukas.

3. Juuni. Selles kuus on lõpuaktus. Hea on vaadata enda ees noori inimesi ja tunda, et oled midagi ära teinud.

4. Sain dekaani ameti kaela ja muidugi iseärasuseks oli see, et saime teaduskonna.

5. Kuidagi ei tahaks enam õlendada ja näägutada tunniplaani kallal, sest ruumi on vähe. Ja ei tahaks vestelda nende tudengitega, kellele tuleb anda käskkiri.

Head uut aastat kõigile!

* * *

A. Rulli ja Ü. Arend kaitsesid edukalt doktoridissertatsiooni, mitmed aga kandidaaditöid.

Palju rõõmu kogu teaduskonnale valmistab EKP KK ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu otsus tervishoiu ja meditsiiniteaduse edasiarendamise kohta vabariigis. Selles nähakse ette ka meie õppebaaside edasist väljaarendamist ja üleminekut 7-aastasele õppeajale, mis kindlustab teaduskonna lõpetajate parema erialase ettevalmistamise.

2. Teaduskonna dekaanina tahaksin soovida head uut aastat oma kõige lähematele kaastöötajatele, seejärel Arstiteaduskonnale ja kogu ülikooli kollektiivile. Paljud ülikooli teaduskonnad, kateedrid ja osakonnad võtavad ju osa meie üliõpilaste ettevalmistamisest.

Eriti tahaksin soovida kõigile tugevat tervist uuel aastal.

(Järg 4. lk.)

Koidula ja Tartu Ülikool

Niisugust teemat asetades muidugi keegi ei mõtle, nagu kuuluks meie Koidulaulik Tartu ülikooli perre. Tollal polnud ju naistel veel õigust kõrgemale haridusele, Soomes ja Rootsis saavutati see 1870. aastal, Tartus lubati naisi ainult vabakuulajateks alles 1905! Ja siiski algavad Lydia Jannseni suhted ülikooliga — eksamitega ülikooli juures. Nimelt sõitis Jannseni tütar 1862, järgmisel aastal pärast Pärnu Linna Kõrgema Tütarlastekooli täieliku kursuse lõpetamist Tartusse, et siin sooritada nn. suurt eksamit, mis andis koduõpetajanna õigused õpetamiseks aadlike perekondades. See oli ülim, mis naistel Baltimaadel oli saavutatav ja selle Koidula võttis. Oli üsna hilissügisene aeg, kui Lydia koos isa ja emaga Emajõe linna jõudis, 22. oktoobri õhtul, sest, nagu ironiseeris eksaminand, peavad kõik muud eksamid möödas olema, enne kui «järg meie, kõrgesti koolitatud daamide kätte tuleb». Korteris ollakse sugulaste juures, omaette toas, külastatakse tuttavaid ja käiakse perekondlikel pidudel, söögimoon tuuakse järele maa sugulastelt. 6. novembril on eksamid nähtavasti õnnelikult möödas, kuid diplomisaamise formaalsused võtavad veel aega. Diplomi alusel 16. märtsist 1863. a. nr. 2537, Tartu õpperingkonna kuraator krahv Keyserlingi allkirjaga, lubati tal õpetada usuõpetust, ajalugu, geograafiat, aritmeetikat, saksa ja prantsuse keelt, milles ta näitas häid teadmisi; välja arvati vene keel, milles teadmised osutusid rahuldavateks. — Umbes 20. novembri paiku pöördus Lydia emaga tagasi Pärnu.

Ent juba järgmise aasta lõpp (1863) toob Lydia uuesti Tartusse, kuhu koliti kogu perega ja kus Jannsen asub päris elukutselise ajakirjanikuna «Eesti Postimeest» toimetama. Kohale jõuti meie pimedaimal aastaajal, detsembris, mil tähtede all ja öös säravate akendega Tartu tundus peaaegu suurlinnana. Siin on «Ojamõldri» autorina Pärnust tulnud kirjaneitsi end varsti tundnud Emajõe õõbikuna. Ta on sellenimelises luuletuskogus poetiseerinud Tartu tunnuseid: seal on jälleteretatud Emajõgi, Toomemägi varemetega ja — ülikool

kus kõrged sambad tõusevad
ta haualt ülesse
ja vaimuvalgust välkvad
mu Eesti piirdesse, —

Mis võis viia vastset Tartu kodanikku niipalju nende sammaste alla, et need elamusliku kujundina tõusid luulesse?

Koidula vanem vend Leopold kiidelnud kord Lilli Suburgi ees, Lydia käivat «siidis ja sametis aulas». Sellest järeldab Suburg: ju siis ülikooli «ettelugemisi» kuulamas (Kampmanni kaudu on see arvamus edasi läinud kirjanduslukku: «käis ka ülikoolis loenguid kuulamas.») Seda ei saa ometi seostada ülikooli korralise õppetööga. Küll pidasid ülikooli aulas mitmed professorid populaarteaduslikke loenguid üldsusele, need olid tasulised ja sissetulek läks heategevaks otstarbeks. Neist võis osa võtta Koidulagi.

Ülikooli aulas pidas ka lauluharjutusi Saksamaalt tulnud muusikategelane, kauaaegne ülikooli muusikadirektor Fr. Ch. A. Brenner (kellel on teeneid meie esimese laulupeo laulude harmoniseerimisel). Tema «Akademischer Gesangverein'is» käisid koos Jakob Hurda abikaasa Jenny Hurdaga igal esmaspäeval harjutustel ka Jannseni tütred Lydia ja Eugenie. Nad laulnud mõlemad alti. Lydia, kelle hääl polnud eriti suur ega meeldiv, olnud aga väga musikaalne ja ta laulnud otse noodist.

Peale selle esines talvehooajal Keiserliku Ülikooli aulas (vahel ka suureks auditooriumiks nimetatud) tuntud kunstnikke Peterburi keiserlikust kapellist või teatrist, Riiast, isegi Saksamaalt. Polnud esinemas just Clara Schumanni või Liszti, kuid mõnigi neist kontserteeris ka Euroopa suurtes keskustes. Ja aula kroonlühtrite valgel kanti ette Beethoveni «Appassionata», Bachi «Chaconne», Schumanni «Karneval», Schuberti «Metshaldjas» ja palju teisi muusika igikestvaid väärtusi. Publikut neile kontsertidele jätkus, enamasti järgnes veel korduskontsert. Tartu ülakiht esines neil kindlasti seisusekohase välise toredusega, teatab ju Tartu saksa leht järjest Pariisi õhtu- ja balletitualettide kohalejõudmisest. Koidula kirjanduslikus pärandis pole küll neist kontsertidest juttu rohkem kui Rootsi naiskapelli esinemisest 1872. aastal. Kuid tema kaebused Kroonlinnas muusika puudumise üle, samuti tema muusika kuulamine välismaal, mida otsitakse nagu hingeleiba, — kõik see paneb mõtlema aulakontsertide tõsistele programmidele.

Veel suuremat mõju Koidula vaimsele kujunemisele on avaldanud ülikool nende eestisoost üliõpilaste kaudu, kes peagi koonduvad meie ainukese ajalehetoimetaja ümber. Päris tähtsuseta polnud ka Jannsenite elukoht, mis neil, luuletaja kujunemise aastail (1865—1868), asetses raekoja taga Ülikooli vahetus läheduses (praegune Ülikooli tn. 12). H. Rosenthal kirjutab oma mälestustes, kuidas koguneti Jannsenite juurde kord kohvile, kord õhtu-teele. Seal istunud A. Krönwalds, läti rahvuslaste esindaja, Jakob Hurt, Ed. Michelson, Paul Blumberg, hiljem arst Kaukaasias, šveitslased vennased Kulby, mõlemad pärast Venemaal professorid, J. Mielberg — pärastine Tiflisi observatooriumi direktor jt.

Need võtsid alalhoidliku Jannseni tagant tema tütre varsti oma mõjuringi. Seekord vallutas Emajõe linna ülikoolist hoovav loodusteaduste valgus. Tartu noorus elas tormilises vaimustuses prof. M. Y. Schleideni loengute moodsast antropoloogiast ja Darwini õpetusest. Professor oli sunnitud korduvalt ajalehekuulutuse kaudu õiendama loengutele soovijatega väljastpoolt ülikooli. Sügisel 1864 saabus Saksamaa-reisilt arstiteaduse üliõpilane Paul Blumberg täis uusi ateistlikke mõtteid ja rünnakuvaprust. Pole mõeldav, et Blumberg, kes kohe astus poleemikasse rahvavaenulike pastoritega ja kes õhutas tegevusele isegi C. R. Jakobsoni, oleks jätnud oma mõjuringi tõmbamata Jannseni noort, luuletajaks kasvavat tütart. Ootuspäraselt esinebki juba 1866. a. ilmunud «Perùama Inka» ja samal aastal valminud «Emajõe õõbiku» autor teadliku kirikuvastasena ja rõhutud rahvaste eest võitlejana.

Hiljem, 1870. aastal teatab Koidula, kelle osavõtt oma rahva saatusest oli ühe kaasaegse iseloomustuse järgi Eestis enneolematult südamlik, kirjades nii Kreutzwaldile kui Almbergile, kuidas siin vaikselt, sakslastele teadmata, kasvab väike eesti keele ring «Kalevipoja õhtud». Nende tervitustelegramm Soome läheb allkirjaga «ètudiants parents» («üliõpilased suguvennad»), sest see pole kinnitatud selts. Koidula selgitab: «Mina neid tunne kaiki puhas», «Vanemuise» loengutepidajad on samuti osalt tudengid, osalt vilistlased, kõik eestlased.

See esimene noorte tuumik, juurde arvatud C. R. Jakobsoni ja Kreutzwaldi mõjud, annab Koidulale suureks luuleks vajaliku progressiivse maailmavaate ja selle tuleviku-usu, mis tema isamaahümnidest nii kaasaviivalt läks rahva südamesse.

Aino UNDLA

„Meestejutt“ „Vanemuises“

On A. Salõnski — NSVL Kirjanike Liidu juhatuse sekretär.
On esiklavastus — Moskvas Vahtangovi teatris olevat küll ka proovid käinud . . .
On üks Kaug-Ida maa, mille rajoonid on nii suured kui Belgia ja mille majandust häirivad samad põhjused kui teistes meie maa kraides, oblastites ja vabariikides.
On Kudinov — kraikomitee esimene sekretär, kes saab aru, et ainus, mis võib edasiminekut tagada, on realistlik, loominguline altpoolt tulev initsiatiiv, mida ta asubki toetama ja kaitsma.
On Hirm, hirm kõige uue ees, ilma käsu ja loata tekkinu ees. Hirm positsiooni pärast ja positsiooni ees, mis on paljudele näidendi tegelastele peaaegu et ainsaks tegevust reguleerivaks motiiviks. Hirm, mille vastu Kudinov astub võitlema.
On Rjabov — kraikomitee teine sekretär, kelle kogu tegevust juhib vaid isiklik kasu ja kõige lihtsam inimlik alatus ning kes, väga võimalik, saab meie maa ühe suurima krai juhiks.
On samasugune Rjabov veelgi kõrgemal positsioonil, kelle juures vastuvõtul olles tekib Kudinovil mõte jääkapist. Kellel on otsus valmis enne asjaosaliste ärakuulamist, otsus, mille aluseks on kes teab kust tulnud ettekanne ja kellegi veelgi kõrgema arvamus selle ettekande serval.
On orden, mis Kudinovil jääb juubeli puhuks saamata, sest ta julges oma arvamuse kaitsmisega ordeni andjad ära pahandada.
On «tähtsad asjad, mille otsustamine sõltub tihti ühe inimese tujust või tahtest».
On «inimesed, kes teaduslikust lähenemisest ja loomingulisest initsiatiivist ainult lobisevad, lobisevad, lobisevad».
On Demidov, kes on joodik, väljapressija ja ähvardaja ja kelle väljaheitmist parteist rajoonikomitee ei kinnita.
On rajoonikomiteede sekretärid, kelle põhimureks on ära arvata, kumma joon peale jääb — kas Kudinovi või . . .
On «bürokraatia, mis on meile niisama ohtlik kui taifuun».
On tormiline aplaus sellele lausele kraikomitee pleenumil.
On hõre aplaus sellele «Vanemuise» etenduse lõpul.
On NÜK — Naiste Ümberkorralduste vastu Võitlemise Komitee — pidevaist ümberkorraldustest ja kõige kõrgemal tasemel konjunktuurlusest tüdinud ülemuste naiste «võitlusorganisatsioon».
On aus näidend ja aus lavastus, mõlemad tehtud väga valutava südamega.
On kaasaeg, sest tegevus sünnib siis, kui rahvamajandusnõukogud on loodud, reorganiseeritud ja seejärel likvideeritud.
On palju õnnestunud osatäitmisi.
On tühi teatrisaal.
On, millele mõelda.

J. ALLIK

ELKNÜ TRÜ Komitees

● ELKNÜ TRÜ Komitees arutatakse perspektiivset plaani V. I. Lenini 100. sünniaastapäeva tähistamiseks.

● ELKNÜ TRÜ Komitee 13. detsembri istungil anti soovitus NLKP liikmeks astumiseks ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri asetäitjale Peeter Vihalemmale ja inglise filoloogia osakonna V k. üliõpilasele Evi Mändile; ning NLKP liikmekandidaadiks astumiseks vene filoloogia osakonna IV k. üliõpilasele Pille Taarile.

● ELKNÜ TRÜ Komitee bürool arutati 13. ja 16. detsembril k. a. Õigusteaduskonna III k. üliõpilase Olav Mikenbergi küsimust. Lähtudes kursuse komsomoligrupi ja teaduskonna komsomolibüroo otsustest ning arutades üksikasjaliselt läbi kõik O. Mikenbergi personaalküsimusega seotud faktid, otsustas ülikooli komsomolibüroo ta ÜLKNÜ-st välja heita.

ELKNÜ TRÜ Komitee laiendatud pleenum (18. detsembril 1968) arutas internatsionaalse kasvatustöö probleeme Tartu Riiklikus Ülikoolis. Laiendatud pleenumist võttis osa 52 ELKNÜ TRÜ Komitee liiget, 100 grupporgi või osakondade komsomolibüroode liiget ja 86 külalist. Külaliste hulgas võtsid pleenumist osa ELKNÜ Keskkomitee II sekretär L. A. ANANITŠ, ELKNÜ Keskkomitee sekretär A. PURGA, EKP Tartu LK sekretär A. JÜRIMÄE, ELKNÜ Tartu LK II sekretär J. KAARMA, EKP TRÜ Komitee sekretär V. RUUS, EKP KK instruktor U. POLISINSKI, ELKNÜ KK üliõpilasosakonna juhataja I. TOOME, ENSV Kõrgema ja Kesk-erihariduse ministri asetäitja H. PEREMEES jt.

Päevakohase ettekandega esines ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri asetäitja P. VIHALEMM, kaasettekandega füüsikaosakonna üliõpilane V. KOŠKIN. Pleenumil võtsid sõna eesti filoloogia V k. üliõpilane R. TIMAK; meditsiinikandidaat I. KSENOFONTOV, füüsikaosakonna III k. üliõpilane Ü. KAEVATS, Õigusteaduskonna III k. üliõpilane E. RAHUMAA, raviosakonna II k. üliõpilane A. TŠIK, ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär S. ENDRE, spordimeditsiini II k. üliõpilane I. PSELIN, filosoofiakateedri aspirant M. LAURISTIN, ELKNÜ TRÜ Komitee mittekoosseisuline sekretär J. GOLIKOV, komitee ideoloogiasektori juhataja A. RIESEN, ELKNÜ Keskkomitee sekretär A. PURGA ja RSR-i president R. RUUTSOO, ELKNÜ Keskkomitee II sekretär L. A. ANANITŠ.

Pleenum toimus väga üksmeelses ja tõsises õhkkonnas.

Ülikooli ajalehe 1969. a. 1. numbris käsitletakse üksikasjalisemalt internatsionaalse kasvatustöö probleeme, sealhulgas avaldatakse ka toimunud pleenumi materjale.

ELKNÜ TRÜ Komiteel on plaanis 18. detsembri laiendatud pleenumi materjalid välja anda rotaprindil trükituna, et pleenumil käsitletud probleemid jõuaksid üldsuseni.

● ÜLKNÜ-sse võeti vastu saksa filoloogia osakonna III k. üliõpilane Madis Linnamägi.

● ELKNÜ TRÜ Komitee andis välja INFORMATSIOONIBÜLLETÄÄNI nr. 4, mis käsitleb ülikooli komsomoliorganisatsiooni põhitegevust sügissemestril.

Ja lõpetuseks 1968. aastal.

ELKNÜ TRÜ Komitee tänab kõiki õppejõude, organisatsioone ja üksikisikuid, kes lõppeval tööaastal aitasid realiseerida ülikooli komsomoliorganisatsiooni eesmärke ning ülesandeid ja loodab uuel aastal jätkuvale koostööle.

Lugupidamisega: komitee

Ääremärkusi Ä. Poe loomingulise küpsemise asjas

Nagu mõnedele teada, on Ä. Poe tagasitõmbumine avalikust elust tingitud pooleliolevast monumentaalepopöast, milles ta kavatseb avada meie sajandi teise poole olemuse. Hiidteose pealkiri on praegu veel lahtine. Seni, kuni suurteos küpseb, ei tohiks aga lubada, et Ä. Poe loomingu uurimine ja periodiseerumine seiskuks ja tuhmuksid tema tuttavate lapsepõlvemälestused kui kirjandusloolise uurimise esmane allikas. Vilde, Tammsaare, Lutsu ja mitmete teiste kirjameeste uurijatel on tulnud tõdeda, et mälestuskillukeste kogumise algusega hilineti (valesti mõistetud tagasihoidlikkus!) mistõttu nüüd tuleb mõne detaili taastamiseks teha mitu väitekirjatäit vaimutööd.*

Et allakirjutanu käis aastaid koos Ä. Poega Obinitsa ja Kerepäälse koolis (kordasime isegi koos klassikursust), siis tunneb ta end kohustatud olevat sellele asjale omagi õlg alla toetada, ehk ta pole küll kirjanduses asjatundja. Sellegipoolest tahaks rõhutada, et teaduse praegusel arengutasemel oleks eriti perspektiivikas Ärmani (vabanda, semu, vana koolivenna familiaarsust!) loomingu uurimine strukturaalsete meetoditega.

Kõigepealt biograafiline täpsustus: ajalehe «TRÜ» mõistaandmine, nagu oleks Ärman sündinud Obinitsas, ei vasta päriselt tõele. Nimelt oli tolleaegse jaotuse järgi tema sünnikülа Roikina hoopis Meremäel, Obinitsa piirini jäi sealt mitusada meetrit. Ärmani lapsepõlv möödus Härma veskis Piusa jõel, mis oli poolest saati Võrumaal, poolest saati aga Petserimaal. Pole kahtlust, et üleskasvamine erinäoliste kultuuride kokkupuutepunktis on jätnud Ärmani maailmavaatele kustumatu pitseri (Vrd. Aino Kallas ja Hella Vuolijoki).

Suuremaid vaidlusi on teadupärast tekitanud just Ärmani noorpõlvelooming, eeskätt originaalžanrisse kuuluv tsükkel «Mõla allikas» ja rüütliromaanide motiividel kirjutatud poeem «Irdlemb». Nende kõlavate pahaendeliste alatoonide ürgallika avastasid kirjandusteadlased eksistentsialistliku filosoofia poolteadvuslikus omaksvõtmises. Mõnedes esimese tsükli laastudes on nähtud koguni eksistentsialistlike jutustuste mudeleid. Alahindamata eksistentsialismi mõju (peamiselt ekstrasensoorse pertseptsiooni teel), ei tohiks aga märkamata ja märkimata jätta sotsiaalse iseloomuga psühhotraumasid varases noorpõlves (vanaema surm, kulaku hanede karjatamine okupatsiooniajal), millel oli kahtlemata samasuunaline mõju. Ja veel: Ärmani lapsepõlvekodus Härmal kummitas, milline asjaolu jättis oma jälje õrnahingelise nooruki süvapsühholoogiasse. Siit muuhulgas Ärmani süvendatud huvi teadusliku ateismi probleemide vastu.

Kafka mürgistest peibutustest, mis murdeeas enamasti kohtulaua ette viivad, päästsid Ärmani keelepiirid (millised Wittgenstein ütleb olevat ühtlasi maailma piirid.).

Lõpuks pean ajaloolise tõe huvides olema veidi ebadiskreetnegi. Isiklikult olen kindel (ja seda pole üldse arvestanud ametlik kirjandusteadus!), et algimpulsid Ärmani loomingule andis Obinitsas sundaega teeninud eesti filoloog Piina Lembevaeg. Tunnete platoonilisus ei kahandanud nende mõju, ennem vastupidi . . . (ei, see pole freudism!).

Mõni sõna veel sellest, miks vaidlused Ärmani esikteose ümber puhkevad alles praegu ja nende ilmumine jäi kuidagi märkamatuks. Esiteks tõeliselt suure mõistmine eeldab teatud ajalis-ruumilist kaugust. (Einstein nimetab seda intervalliks). Teiseks langes nende teoste ilmumine ühte tuletõrjealase romaani «Hüvasti, punane kukk» ja moraalimajandusliku traktaadi «Krediit» väljatulekuga (ka eesti keeles), milles ülestõstetud küsimused tollal tunduvat osa kirjandushuvilisi isiklikult puudutasid. Et seal kritiseeritud väärnähtused hiljem ületati, siis nihkus kirjandusliku huviorbiidi mõttepinge tsentrumisse Ärmani teostes kehastuv ultraintellektuaalistlik aksioloogiline orientatsioon, mis pakub avaraid võimalusi erinevateks komplementaarinterpretatsioonideks. — Need olid siis minu märkused meie algaja klassiku loomingu mõnede iseärasuste lahtimõtestamiseks.*

L. TALV

* Esialgse pealkirjavariandi «Olemise olemus» kasutas autor ära filosoofia õppefilmi stsenaariumile. Seda väntab praegu «TRÜ-film», osatäitjateks on Lihavõttesaare kuberner ja Smiltene kultuurimaja isetegevuslased.

Hugo Marran

14. detsembril lahkus meie seast endine TRÜ üldfüüsika kateedri assistent Hugo Marran.

Hugo Marran sündis Tartus 9. märtsil 1902. a. kingsepa pojana. Alghariduse omandas Tartu linna 3. algkoolis 1910.—1914. a. Hiljem õppis Tartu Kõrgemas Rahvakoolis, mille lõpetas 1919. a. Samal aastal suri isa ja Hugo Marranil tuli asuda tööle käskjalana Tartu linna tööbüroos. Aasta hiljem see käskjala koht likvideeriti ja Hugo Marran asus õppima Tartu Õpetajate Seminari, kus ta sai talvel väikest stipendiumi ja suvel töötas turbarabas lihttöösena. Seminari lõpetas õpihimuline noormees juba 1922. a., õppides vaid 2., 4. ja 6. klassis. Sügisel 1922. valiti ta Tartu linna 12. algkooli õpetajaks. Samal ajal astus ta Tartu Ülikooli Matemaatika-Loodusteaduskonna matemaatikaosakonda. 1930. a. asus tööle Tartu linna 16. algkooli. 1932. a. lõpetas ta Tartu Ülikooli ja 1937. a. augustil sai koha Tartu 2. Gümnaasiumi. 1940. a. 1. augustil määrati ta õpetajaks Tartu 2. Keskkooli. Pärast Tartu vabastamist Saksa okupatsioonist asus ta tööle Tartu Riikliku Ülikooli juurde.

Hugo Marran oli üks esimesi eesti füüsikute perest, kes kohe pärast okupatsioonivõimude lahkumist Tartus rakendas kogu oma energia ja jõu tööle Tartu Riikliku Ülikooli füüsikakateedris õppejõuna. Oma erakordse töökusega asus ta organiseerima ja juhendama füüsika praktikume. Ta oli nõudlik mitte ainult oma õpilaste-üliõpilaste, vaid ka iseenda ja oma kaastöötajate suhtes. Kõik talle usaldatud ülesanded täitis ta suurima põhjalikkusega ja ületamatu täpsusega.

Oma põhjalikult ettevalmistatud ja läbiviidud õppetöö kõrval jätkus Hugo Marranil aega üksikasjalikult korraldada füüsikakateedri arhiivi, mis tänu tema ennastsalgavale tööle on muutunud väärtuslikuks varasalveks neile, kes seni ja edaspidi on tundnud huvi füüsika õpetamise ja uurimise vastu Tartu Ülikoolis ja Tartus töötanud suurte füüsikute elutöö vastu, alates Tartu Ülikooli esimesest rektorist G. F. Parrotist kuni käesoleva ajani. Tänu tema uurimistööle TRÜ teaduslikus raamatukogus avastati siin L. Euleri ja M. Lomonossovi kirjavahetuse tähtsaid kirju, mis seni olid füüsika ajaloo uurijatele tundmata.

Hugo Marrani poolt korraldatud arhiivimaterjalide alusel on kirjutatud mitmeid kursuse-, diplomi- ja võistlustöid füüsika ajaloo alal. Nende autorite hulgas tuleks esile tõsta tema enese poega Jüri Marranit. Loodame, et tulevikus tehakse veelgi enam ulatuslikke uurimusi materjalide alusel, mida see suur töömees on kogunud ja korraldanud.

Eriti märkimisväärne oli Hugo Marrani töö üldfüüsika õpikute kaasautorina alase töö ning üliõpilaste õppekirjanduse soetamise tegi Hugo Marran.

Peale füüsika ajaloo ja arhiivi- ulatuslikke uurimusi Tartu atmosfääri ionisatsiooni alal, millest üks osa on trükis avaldatud, osa aga säilitatakse käsikirjana TRÜ aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide probleemlaboratooriumi raamatukogus.

3. XI 1947 sai Hugo Marran medali vapruse eest Suures Isamaasõjas. Üldfüüsika kateedri juures töötas ta õppejõuna kuni 1. septembrini 1964. a., millal siirdus pensionile.

Inimesena oli Hugo Marran sõbralik ja abivalmis kõigi kaastöötajate vastu. Kõigile, kes temaga kunagi on koos töötanud, jääb ta meelde tagasihoidliku, erakordselt suure töövõimega ja töötahtega ning humoorika inimesena. Eriti äratas austust tema otsekohesus ja sirgjoonelisus.

Mälestus temast ei kustu kunagi tema sõprade ja töökaaslaste südameis.

JAAN REINET

Üliõpilaste teaduslikku tööd tunnustatakse

13. detsembril toimus TPI aulas esmakordselt üliõpilaste 1968. aasta teaduslike tööde vabariikliku konkursi laureaatide pidulik autasustamine.

Tervituskõne oli prof. A. Aarnalt.

Kõrgema ja kesk-erihariduse minister A. Koop märkis, et kõrgema kooli taset näitavad eelkõige teadusliku töö resultaadid.

1968. a. vabariiklikule konkursile esitati meie liiduvabariikide kõrgematest koolidest 265 võistlustööd. Suurenenud oli uurimuste arv täppis- ja kunstiteaduste valdkonnast. Vähe oli psühholoogia-alaseid töid. Kuid meil on nüüd terve psühholoogiaosakond!

Tänavu anti välja 23 esimest (neist TRÜ-le 10), 25 teist (TRÜ-le 10) ja 27 kolmandat (TRÜ-le 8) preemiat ning 66 (TRÜ-le 26) diplomit.

Eraldi anti 10 preemiat (TRÜ-le 2) ja 8 diplomit (TRÜ-le 2) nooremate kursuste üliõpilastele.

Vastavalt üliõpilaste teaduslike tööde vabariikliku konkursi peakomisjoni otsusele said TRÜ-st

I PREEMIA (rbl. 50.—) järgmised üliõpilased:

A. Ellamaa (Arstit. VI k.) ja E. Roolaid (Arstit. V k.); T. Horm (Ajaloo-Keelet. V k.); L. Mehilane (Arstit. VI k.); A. Milius (Bioloogia-Geograafiat. VI k.); T. Ojanurme (Ajaloo-Keelet. IV k.) ja R. Saukas (Ajaloo-Keelet. IV k.); O. Roos (Õigust. VI k.); P. Saari (Füüsika-Keemiat. V k.); L. Sikk (Matemaatikat. VI k.); U. Teistre (Ajaloo-Keelet. V k.); A. Urva (Majandust. V k.)

TEISE PREEMIA Á RBL. 35.— SAID:

VI. Ellervee, J. Noor (Arstit. VI k.); I. Toss, I. Palm (Arstit. V k.) ja M. Muddi (Arstit. IV k.); H. Eomois (Õigust. IV k.); M. Hensen (Ajaloo-Keelet. V k.); A. Kalde (Bioloogia-Geograafiat. V k.); A. Kährik (Ajaloo-Keelet. V k.); V. Leiman (Füüsika-Keemiat. VI k.); M. I. Meltser (Ajaloo-Keelet. VI k.); E. Mölder (Kehakultuurit. IV k.); R. Tammeveski (Matemaatikat. V k.); L. Tohver (Füüsika-Keemiat. V k.);

KOLMANDA PREEMIA Á RBL. 25.— SAID:

J. Holst (Ajaloo-Keelet. V k.); K. Kivisild (Bioloogia-Geograafiat. V k.); T. Liivik (Õigust. IV k.); E. Lodu, H. Nutt (Arstit. VI k.) ja H. Rammul (Arstit. III k.); M. Meho (Ajaloo-Keelet. V k.); A. Michelson (Arstit. IV k.); E. Peeling (Majandust. V k.); E. Pops (Bioloogia-Geograafiat. V k.)

PAREMATE TEADUSLIKE TÖÖDE AUTOREID AUTASUSTATI DIPLOMIGA:

V. Brin, A. Jaanson ja H. Kuklan (Arstit. IV k.); A. Ehala (Ajaloo-Keelet. V k.); M. Hallik (Füüsika-Keemiat. V k.); S. Hiidmaa (Füüsika-Keemiat. V k.); H. Iher (Füüsika-Keemiat. V k.); E. Jents ja R. Kajak (Arstit. VI k.); L. Kaldma, K. Rebane ja A. Taluri (Arstit. VI k.); I. Kali (Füüsika-Keemiat. V k.); K. Keres (Füüsika-Keemiat. V k.); J. Kirs (Matemaatikat. V k.); M. Koit (Matemaatikat. V k.); K. Kukk (Õigust. VI k.); M. Kutsar (Kehakultuurit. IV k.); A. Laretei (Matemaatikat. VI k.); J. Liivamägi (Arstit. V k.); R.-K. Loide (Füüsika-Keemiat. V k.); P. Lääne (Ajaloo-Keelet. III k.); M. Milder (Matemaatikat. V k.); A. Murd (Arstit. IV k.) ja L. Tamm (Arstit. V k.); T. Müürsepp (Füüsika-Keemiat. VI k.); K. Oja (Füüsika-Keemiat. V k.); R. Paap (Ajaloo-Keelet. V k.); I. Sildo (Füüsika-Keemiat. V k.); A.-L. Tara (Füüsika-Keemiat. V k.); T. Turviste (Kehakultuurit. IV k.); M. Rahu (Bioloogia-Geograafiat. V k.).

NOOREMATE KURSUSTE ÜLIÕPILASTÖÖDE AUTOREID PREMEERITI 25 RBL.

PREEMIASAAJAD ON:

M. Reimets (Arstit. III k.); R. Saarma (Õigust. II k.).

DIPLOMIGA AUTASUSTATI PAREMAID NOOREMATE KURSUSTE ÜLIÕPILASTÖÖDE AUTOREID:

A. Noormägi (Õigust. II k.); V. Timofejev (Füüsika-Keemiat. II k.).

Mõned tööd lähenevad oma põhjalikkuselt kandidaaditööle. Tõsteti esile TRÜ diplomandide A. Ellamaa ja E. Roolaidi uurimust «Etimisooli toime inimesele» ja kahekordse üliõpilaste teaduslike tööde vabariikliku preemia laureaadi L. Mehilase tööd «Amitrüptiliini, amisüüli ja aminasiini toimest käitumisreaktsioonidele, mis on vallandatud aju elektrilise ärritamise teel.»

Minister A. Koop rääkis saavutuste kõrval ka esinevatest puudustest. Et teaduslik töö ja õppe-tootmisprotsess peavad liituma lahutamatuks tervikuks, siis peaksid selleks kaasa aitama peale ÜTÜ veel rektoraat ja õppepersonal. On vaja aktiviseerida õppejõude üliõpilaste teadusliku töö organiseerimisel. Tuleb süvendada arvamust, et üliõpilaste loomingulised võimed ei ole veel ammendatud. Kõrgemate koolide juurde tuleb luua rohkem üliõpilastest koosseisuga konstrueerimisbüroosid. Aga millised perspektiivid on meil?

Sellise sisuka austamisõhtuga pandi alus üliõpilaste teaduslike tööde väärika hindamise traditsioonile. Järgmisel aastal tuleb meil vabariiklikke laureaate vastu võtta.

T. OJANURME

Kes on TRÜ 1968. a. parim sportlane?

Meie ajalehe eelmises numbris oli loetletud rida ülikooli paremaid spordialal nr. 1 — kergejõustikus.

Tuletame veel meelde, et Anatoli Krikun tuli Mehhiko olümpiamängudel NSV Liidu korvpallimeeskonna koosseisus pronksmedalile, ühtlasi on ta Euroopa meister 1967. a. Koos Krikuniga tulid mullusel NSV Liidu rahvaste spartakiaadil korvpallis hõbemedalile veel Heino Lill ja Jaan Lentsius.

Ülikooli sõudjatest on tänavu edukamalt esinenud Kristin Johari (2-kordne Eesti meister, NSV Liidu junioride kolmas) ja Andres Suija («kuldse aeru» võitja, NSV Liidu karikavõistluste teine). Suusatajatest Ann Karu ja Rein Kull, maadlejatest Jüri Sikkut (Eesti meister, üleliidulise AÜ turniiri võitja).

Spordialasid on veel palju, samuti häid sportlasi.

Keda loete TRÜ 1968. a. sportlaseks nr. 1 meeste ja naiste hulgast, sellele ootab TRÜ ajalehe toimetus vastust 3. jaanuariks. Oma arvamus saata meie lehe toimetusse peahoone kolmandal korrusel või lasta sedel meie postkasti.

Tulemused teeme teatavaks uue aasta esimeses ajalehenumbris.

Loen TRÜ 1968. a. parimaks sportlaseks: 1) naistest . . . .; 2) meestest. . . . . .

Toimetus

Vana-aasta viimaseid teateid

Teadmiseks ÜTÜ ringide vanematele.

ÜTÜ liikme arvestuskaardid saate kätte teaduskonnanõukogu esimeeste käest. Pöörduge nende poole!

ÜTÜ nõukogu

LK

Võtame uut aastat vastu vana tava kohaselt Toomemäel. Eelnevalt käime ära Raadi kalmistul, kus süütame küünlad auväärsemate looduskaitse- ja kultuuritegelaste haudadel.

Kogunemine 31. detsembri õhtul kell 21.30 Emajõe kaldal Fr. R. Kreutzwaldi mälestussamba juures.

JUHATUS

* * *

ÜLIÕPILASED-ISETEGEVUSLASED!

Veel on võimalik tellida Tartu III üliõpilaslaulupeo suveniirrätikuid. Kollektiivtellimused, mis on eelnevalt kinnitatud ametiühingukomitees, tuleb esitada 2 eksemplaris Tartu linna kultuuriosakonnale hiljemalt 20. jaanuariks 1969. a. Tellimusel ära märkida rätikute soovitud värivtoonid (põhi — valge; värviline; triibud — sinine, tumesinine, punane või roheline). Rätiku hind 4 rbl. 20 kop.

Tartu linna TSN TK kultuuriosakond

* * *

KAMMERAKADEEMIA

(antique et nova mobile)

ELKNÜ TRÜ Komitee palvel esinevad TRÜ aulas vana-aasta õhtul e. 31. detsembril 1968. a. kella 22 kuni 23 ARBO VALDMA, JÜRI GERRETZ, TOOMAS VELMET, LEMMO ERENDI jt.

Muusika: Wagenseil, Händel, Corelli, J. S. Bach (*Prelüüd non stop*)

Kutsed saadaval ELKNÜ TRÜ Komitees alates täna kella 14-st.

Reklaam otsustab kõik!

Et näida veetlev ja kena
ning omada edu seltskonnas,
riietun ainult hästiistuvatesse
«BALTIKA»
toodetesse.

*

Kahtlemata on see fermenteeritud dieetjook.
Ma ei joo ühtki teist.
Saadaval igal pool.

«OI, NOORUS!» Eesitendus Tartu üliõpilasteatris 31. dets. 1968. a.

Kink, mis teeb rõõmu, omandatakse ostu teel karusnahkade ärist.

Kui muret teeb kaunima
näärikingi valik,
siis astuge
TRÜ lehe
raamatukauplusse, sealt leiate
sobiva eseme noorele kui vanale,
tarbekohase ja hinnapärase.
Tasuta nõuanne kirjalikult ja suuliselt kõikides raamatutarvitamise küsimusis. **Niisiis:**

Uku Pikemaks
«Kuidas ma eksistentsialismist jagu sain.»
Käsiraamat sessiooniperioodiks
«Kui üks päev jääb puudu?»
W. Sendi probleemromaan
«Jagan elamispinda.»
Ettetellimine:
Neseir, A. **«Mis on elu?»** 12 köidet.
Ilmuvad 1969. a. III—IV kvartalis.

TELEFONIINTERVJUU . . .

(Algus 2. lk.)

3. September ja juuli. September on meil nagu külvikuu: võtame vastu uue, elurõõmsa ja teotahtelise täienduse; juuli aga on nagu lõikuskuu, sest siis saadame tervishoiusüsteemi teovõimelise noorte arstide, stomatoloogide ja farmatseutide kaadri.

4. Rohkem kui kunagi varem pööras teaduskond tähelepanu arstide täiendamisele ja spetsialiseerimisele. See on tagasiside, mille kaudu on võimalik kontrollida õppe- ja kasvatustöö efektiivsust ja teha korrektiive. Püüdsime tõsta kateedrite osatähtsust õppe- ja kasvatustöös.

5. Ma ei tahaks tegelda õppetöös mahajäänutega ja nende üliõpilastega, kes rikuvad korda ning ei hoia kõrgel oma *alma mater*'i head nime.

Eesti vanasõnu

Ku varra üles tult, süüt leevä är.
(Sissemagaja.)

Olgu ikka hobuse võit,
ei koorma võit.
(Sess.)

Kel lai suu, sel lai selg.
(Vastuhakkaja.)

See on rumal kits, kes ei mõista puud koorida, kui puu ees on.
(Spikerdaja.)

Sandi vald on suur.
(Konspektikerjaja.)

Õigus on sedasi,
kuidas tehakse.
(Ettevõtlik tegija.)

Rüüstikule seale tulevad ikka rangid kaela.
(Ülekohus ei seisa kotis.)

Kes lõikuse ajal und armastab, saab leivast lahti.
(Sess.)

Suured mõtted väikses vormis

Käsi peseb kätt,
ühed mustad mõlemad.

Ega muidu tüli ei tule,
kui mõlemal pool õigust ei ole.

Ära mine vägevaga vaidlema.

Mis viga teise pükstega tules istuda.

Aganased pead on ikka püsti.

Sõna pistab, sõna päästab.

Vastutav toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 7586. MB 11226.